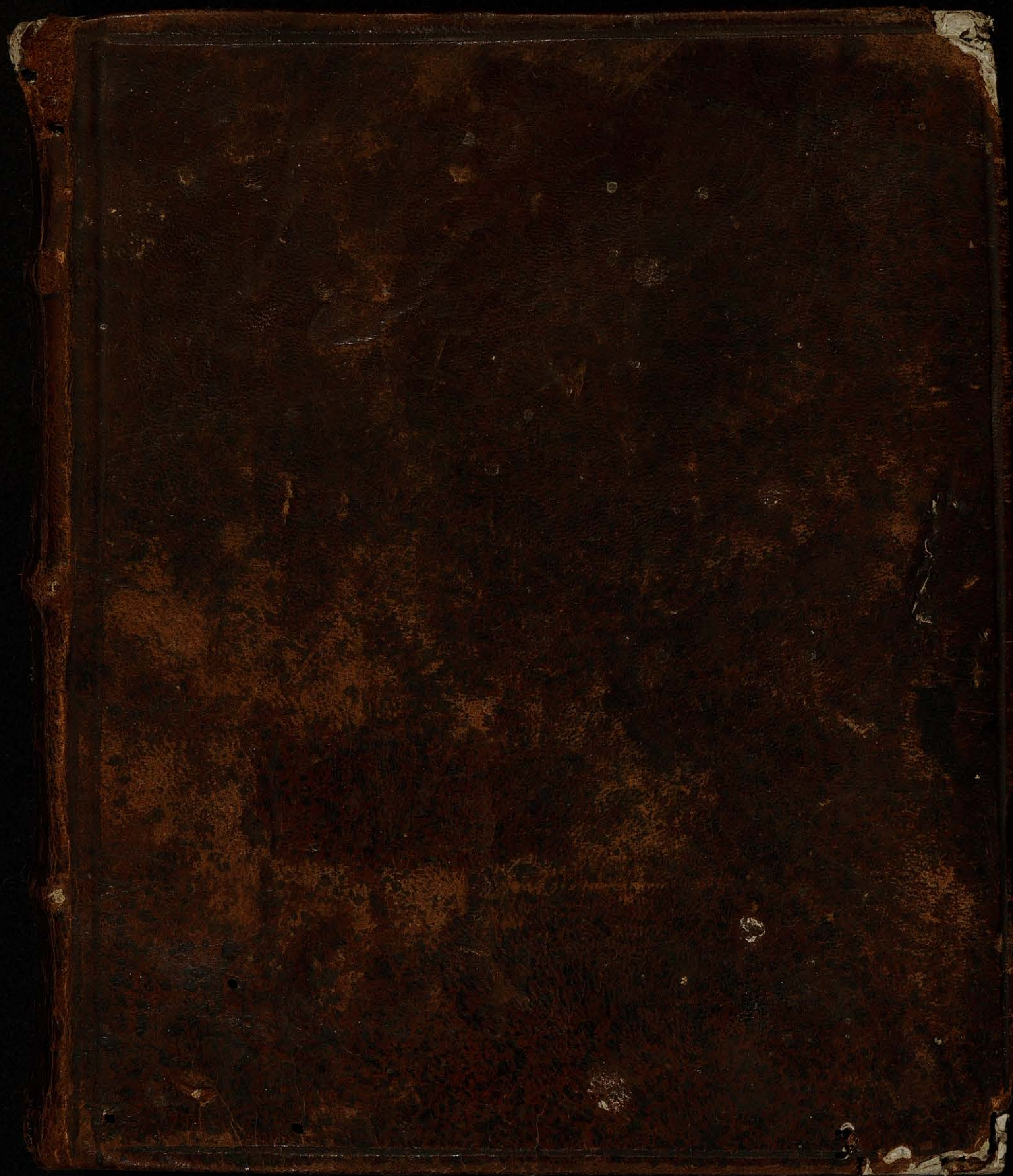
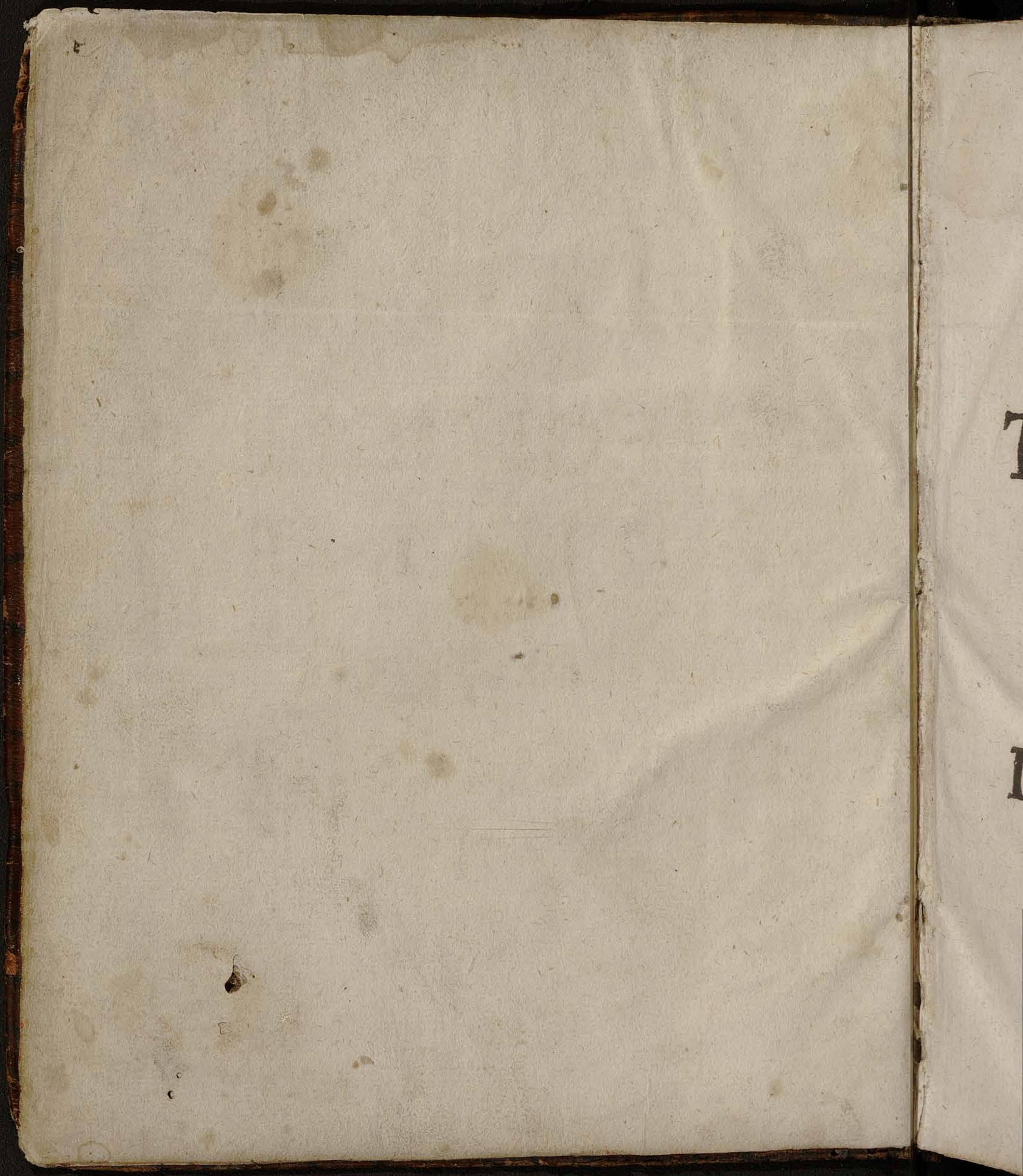

IDEÆ
THEOLOGIÆ
MORALIS
In duas partes
DIVISÆ.

T

M

SAC

In fu
Co

Menti
tis, C

Per A. F
MAR
PROV
Exem

IDEÆ[a]

(a) Objectivæ, nempè rationes intelligibiles. D.R. quodl. 2.q.1.§.3.

THEOLOGIÆ MORALIS,

Multa paucis, difficilia clarissimè

EXPRIMENTES

De

SACRAMENTIS in genere & in specie,

atq; de CENSURIS.

In fundamentis JOANNIS de BACCONE,

Cognomento DOCTORIS RESOLUTI

STABILITÆ;

Menti Sanctorum Patrum, Summorum Pontificum Decretis, Conciliorum Decisionibus, & Sacrarum Congregationum Declarationibus

CONFORMES;

Per A. R. P. ELIAM *à* S. FRANCISCO *Ordinis Fratrum B. V. MARIÆ de Monte Carmelo Strictioris Observantiæ Ex-*VIC. PROVINCIALEM, *Sacræ Theologiæ Lectorem Emeritum, in Carmelo Varsaviensi in Lesno*

EFFORMATÆ.

ANNO

Quo DEUS in Carne IDEA Virtutum factus est

M.DCC.XXVI.

VARSAVIÆ Typis S. R. M. Scholarum Piarum.

S. Donnet sculp: Dantzig.

ILLUSTRISSIMO EXCELLENTISSIMO & REVERENDISSIMO Domino, D. THOMÆ FRANCISCO CZAPSKI,

DEI & Apostolicæ Sedis Gratiâ
EPISCOPO DIANENSI,
Coadjutori Episcopatûs Culmensis,
nec non
ABBATI Peplinensi S. O.
Cisterciensis,
Domino & Mecœnati Faventissimo.

Nter Cimmerios Labyrinthi sinus operaturo Terricolæ, ad cõdignè rectèmeritis exæquãdã increatæ Libram Themidis, Resolutam lucem ministraturus Theologus, in augmentum claritatis, geminum Tuum exoro sidus. Illustrissime,

Excellentiſſime ac Reverendiſſime Domine, *Caliginoſus laboranti occurrerem productor, ſi absq́; Illuſtriſſimæ Tribus Tuæ gemino ſidere, manuductricem ſcientiam, ad quadrangularis obtinendum indigenatum Vrbis, umbroſis noctis Sipariis involuto incolæ, porrigerem. Partu meo accenſa Pharos, undequaq́; comitantibus facilè extingueretur atroſis, antroſisvè perplexitatibus; ſi in Sereniſſimo CZAPSCIANÆ Lunæ cœlo non locaretur. Polus etenim Veſtræ Cynthiæ, non Boruſſiæ tantùm in Illuſtriſſimis Ephoris: etiam Aquilonari Sauromatum hemiſphærio, tot ſæculorum præterlapſis Olympiadibus, Sereniſſimam gloriæ, honoris, virtutis, diem reaccendit. Documentum veritatis hujus præclariſſimum, comite Stella, duce Phœbeum ingrediente Orbem Aboriginum Tuorum, præſefert impreſſa expreſſavè cuncti rectèacti ſpecies; Ilias probitatum. Sive enim Themis CZAPSCIANIS Libram tradiderit dextris, ſive Mars in deſolantis prædia, mortificantis Cives, opprimentis ſubditos, mancipantis libertatem, hoſtis interitum, enſem porrexit Macedonicum; ſive à Veſtræ Conſus Minervæ ad tuendos, augendosvè ultra Herculis Lechici columnas, Regni limites, ordinatè regendum Populum, Delphica expetierit oracula; ſive Cœlicolarum Aræ aut Tiaræ, ſucceſſiva temporis edacitate conſum-*

Poloniæ nomen.

sumptæ, Vestram exoraverint opem, æquilibros Astræa Aristides, Gradivos Bellona, Catones Respublica, piissimæ Cœlitum exuviæ, diviniorem semper Numam invenêre. Emeritissima siquidem omni Lechici Poli ævo CZAPSCIORVM Phœbe, quæ post sui novilunium, Nativis suis plenilunaribus Polono Orbi claret splendoribus, Parnassianæ oraculum Musæ continuo meritorum prosequens cursu, Pallida Luna pluit, rubicunda flat, alba serenat: Toties impalluit, combustas igne Martio, aut Olympiarum edacitate Divorum resuscitando aras, aureo beneficentiæ Pactolo; Pallida inter hostiles calamitates, multoties Regno illatas, filialiter impallescens; Rubicunda sub Iove frigido, Gradivi flammis purpurata, numerosiorem exercitum, trecentis Fabiis, ævorum Olympiadibus, intrà Martis corruscantia eduxit fulmina: ne Lechco à CZAPSCIANA præsignata Phœbe, deesset Orbi quandoq; serenitas, quæ pulcherrimè cum pallore Zelositatis fidei ruborem, militaris strenuitatis, fidelitatis intaminatæ candorem conjunxerat. Prædicti tres colores, Vestræ Cynthiæ nunquam non conçolores, Triadi Sarmaticæ, coronato inquam throno, Purpuratis Patribus, ac liberrimæ Reipublicæ semper in fœderis arcum, serenitatis prodromum, coaluêre. Concordi hac dissonantia, virtutum influentia, ita illumi-

navit Polum Patriæ, Vestrum luminare, Soli æmulum, ut in bellorum fatorumvè Cimmeriis, exoptatissimavè pace, diem gloriæ accendisset. Necdum Cruciferorum, domesticorum Patriæ hostium, tot Gentium Domitrix Sarmatia, victricibus Aquilis colla subjugaverat; jam CZAPSCIANA Luna noctuam Aquilonarem, Czerwonkam, Crucigerorum Ducem, irrefractis Martialibus radiis sui Concavi excæcaverat; Nominis, virium vitæq; claritatem vix scintillantem posteritati reservando. Hinc Cruciferorum bellici splendores in Polo Martis, CZAPSCIANI sideris coronato, quia victorioso semper Orbe ecclypsati; semel tamen intrà hostium vix scintillantia Astra, purpurato ad occasum colore Vestrum declinaverat sidus: si occasus dicendus, Martius CZAPSCIORVM casus; è quo ùt è favillis Phœnix, è scintilla ignis, de radice sidera vertice attingens cedrus, è densissimarum collisione nubium serenior prodit Titan, ita intrà Mavortis flammas occumbens CZAPSCIVS, Planeta serenior exoriens enituit, in tot multiplicatus Orbes, quot personalia Prosapiæ Vestræ numerantur, numeranturvè omni ævo sidera. Agnovit quidem doloriferè in fatali decursu hujus Hectorei Luminaris, se passum occasum, Clima Sarmaticum; nec immeritò: extincto enim hoc Phocione Polono, Atticam no-

In prælio certans, Cruciferorum Ducem captivavit dictum cognomine Czerwonkam.

ctem

ctem in Consi Themidisvè congressu inductam, sibi est ominatum. Verum novilunium, verius virtutum plenilunium, fortissimus, quia ANDREAS, Luminare præclarissimum renovavit: Successit Alcides Atlanti, Sub-Aristides Dobrynensis protunc Districtûs, quem serenioribus illustravit splendoribûs, dum in concursu generali Comitiis, Comitiolisvè, purpuratorum Poli Sarmatici siderum, ad participandum coronati Phœbi splendorem, delegatus toties Planeta, qui clarioribus Delphicis oraculis, placidissimè in Solis circulum, Regiæ Majestatis cor, primæ Magnitudinis sidera, nec non Reipublicæ innumerata Astra, influxerat, coronato ubiq; Dobrinensi Capiti Majestuosum erigendo Capitolium. Post serenè, Lecheo in firmamento Lacteam emẽsam, pari novo sideri Ariadnæ corona adunatus, inde Polonæ procreatur inopiæ inappretiabilis Thesaurus.

Ethymon nominis.

Andreas Czapski Subjudex Terræ Dobrynen. Cõsiliarius utilissimus ad Comitia Generalia Delegatus.

Stemma Terræ Dobrynensis.

Hic familiã suam nectit cũ Skarbsciis.

Pactolũ in Vãdalũ crediderim influxisse, postquã inappretiabiles SKARBKORVM Ceræ in fõtẽ CZAPSCIANI influxêre Luminaris; Influxus hos siderum in SKARBKORVM Gazas quàm prædivites, quibus fidissimus Achates Patriæ, adamantina procreatus cum fortitudine, Andreas CZAPSKI, Sacræ Regiæ Majestatis Rothmagister, qui olim Transsylvano Principi, pòst Coronatori nomine & trophæis Sarmatico, Moschorum, Rebelli-

Hujus Filius de Skarbkowna progenitus.

Andreas Czapski Rothmagister Stephani Bathorei, cum Moschis fortissimè pugnans.

umvè

umvè Domitori Orthodoxo semper sceptrigero, Stephano Bathoreo, non disparibus Æneadæ actis, Herculeis certaminibus, Cynegirus amabilior. Et facilè tanti splendoris agnoscitur Planeta, utpote coronatus à primo sidere communicatis radiis, eosdem virtute Herculea in castra repercussit hostilia. A Scipione Moschovitico, strenuissimo Andrea CZAPSCIO, prætermissis inenumerabilibus Gestis Tuæ, Illustrissime, Excellentissime & Reverendissime Domine, *Camillis, Catonibus, Ephoris, inemensæ virtutis rectèactis clarescentibus Luminaribus: quorum quilibet ùt Luna perfecta in æternum fulgebit; ad Tuos Genitores liceat demissa gradatione descendere. Elapsa temporis æviternitate, unquam tamen haud decurrente Olympiade, lugubri palpebra Principem Nobilitatis Palatinatûs Magdeburgensis, Luminare majus, Tui Genitorem, FRANCISCVM CZAPSKI, Orphanorum Patrem, delicium Populi, quia* Manna DEI, *in benefico in Christicolas influxu, Lechia intuita. Nec immeritò: hoc siquidem beneficum Luminare, fœderata Fratrum claritate, in nocturnis disconvenientium Patriæ Civium tempestatibus, Prædatorem Provinciarum, Vastorem Vrbium, furibundum stratorem subditorum, Gothicum Leonem, exterruit, Herculeavè prostravit fortitudine. Ingemuit multoties lacertis depressus*

Pietas in Ecclesias & Ethymon nominis

Stemma Suetici cum quibus pugnavit Franciscus Czapski, in quo bello occubuit.

pressus

pressus Herculeis Leo; sed quia hostilis Patriæ Hydræ multiplicata capita, etiam Herculeum robur erat victimandum: Vno tunc prostrato Czapscio, *integram cecidisse Lechiam Gothus arbitratus. Lethæam præclarissimæ hujus Phœbæ ecclypsim, mœstissimo aspexerat oculô Cynthius Sarmaticus; Fataliter laboranti Lunæ, congregata Heroicæ virtutis Astra optaverant, at nequiverant succurrere, præter par Nobile Fratrum: quorum sereno in occasu sideri* Francisco, *germana rectè-actorum adunata claritas, plenilunium æternitatis augmentaverat. Castorem, Pollucemvè, veriorem Fraternam dicerem virtutem, quæ Prædatorem æquoreum ad pacificam redire coëgit possessionem, propriamvè in æviternitatis operum lucem arenæ Martis insepulto Fratri diviserat, ùti perennitate victuro, alternatim. Fraterno honori, & virtuti, successit* Alexander CZAPSKI, *Macedonica arenâ Gothicum ecclypsans Planetam; quem ut intensiori obumbraret claritate, DZIAŁYNIORVM Sagittarium, ac semisphæricum annulum, geminavè KONARSCIORVM, TVCHOŁKORVM sidera Hymenæo nexu, indissolubiliori Gordio adunavit; è quorum unione, in Te Vnione inappretiabili, Infulatorum Gemma, nunc clariùs æthere Cynthia lucet, & in Płochocinensi instaurata Æde DEI, intensiores à Divorum*

Alexander Czapski, pugnat cum Suecis.

Idē cum Działynniis, Konarsciis, Tuchofciis nectitur.

vorum

vorum claritate splendores communicat. Ad renovandam post expulsam Gothicam belluam, in Sarmatia serenitatem, intrà primæ Magnitudinis Regni sidera, clarissimè fulsit Illustrissimus SEBASTIANVS CZAPSKI, Castellanus Culmensis, Tuus Illustrissime, Reverendissime, *Patruus, Civium Pater, & Amor; nec alterius protunc maximè Borussia indiguit sideris influxu: quàm, quòd & præluceret supra montem stanti popularitati, & firmissima foret consiliorum basis*(Sebastianus est una basis,) *solidissimum vastatæ Provinciæ fundamentum. Huic Atlanti successit in agendis, Illustrissimus IOANNES CZAPSKI, felici Lucina senior Frater Tuus, inemensum Cynthiæ Vestræ Iubar, gratiosissimũ Patriæ sidus;* Chrysostomus; *quia ad Generalia Comitia delegatus multoties, aurei oris splẽdore, in cõgregata Regni Astra coronativè Solis præcordia exoptatissimè influxerat; In Radomiẽsi Themide veridicus Phocion, Phœbi Poloni gratiosissimè lucentis Libitinæ oppositione ecclypsati,* Joannis *III. gratiosa secundi Ioannis Phœbe, majestuosè Areopagitico circumfulta, an coronata Scipione, vicissitudinarios adimplevit influxus, gratiosam executa criminum ponderationem. Nec illud sidus Libram Petricoviensem inhabitare protunc valuit, quàm quod gratioso influxu defectuosam in occasu Soli.*

Sebastianus Czapski, Castellanus Culmensis.

Joan. Chrysostomus Czapski sub tẽpus interregni mortuo Ioãne III. Rege Poloniarũ Mareschalc9 Tribunalitius, multoties Cõmissarius Radomien. tandem Castellanus Krusvicen. mox Elbingensis.

sup

ſuppleverit claritatem. Tam præclariſſimæ æquitatis Luminaris, primùm Kruſvicenſis, coronata olim Regum Sedes, demùm Elbingenſe fortunatum Emporium, deſideratiſſimè expetierat influentiam: quo ſuſcepto ſidere à Lunatico hoſtili Marte defenſum, radiorum præ lateribus coronâ cinctum, ſerena pacis die recreatum; Verùm brevì firmamenti Zodiacus hanc è terris Libram intrà Aſtra tranſtulerat, ut non telluris tantùm, etiam inemetiendi ſplendoris Divini, æquum fieret libramentum. Illuſtriſſimus PETRVS CZAPSKI, Petrus Czapſki Caſtel. Culm. *Caſtellanus Culmenſis, æmula virtutum copiâ Frater Tuus, firmiſſima Palatinatûs ſui Petra, Annibalis inemolienda induſtriâ, hucusq; Lecheo Orbi rectèagendorum concolori ſplendore Lydius hic immotus præluceret; ſed quia ad quadrangularis continuandam Vrbis ſymmetriam, increatus Orbis Conditor aptiſſimam agnoverat, de imis intrà ſidera tranſtulerat: Sic bina Polono Polo* Czapſciana *erepta ſidera, ſublimioribus illata Curulibus, ut Veſtra Phœbe totum adimpleret Orbem. Hac tamen tranſlatione, necdum Lechicum privavit Olympum ſuis ſplendoribus: adhuc etenim in incremento plenilunaris Lucinæ, præclariſſimis in tot Pareolis, Genitis ſuis prælucet. Primum Pareolum, veriùs noviter creatum ſidus, Perilluſtrem ADAMVM CZAPSKI, Canonicum* Adamus Czapſki, Canonicus Cujavienſis.

Cujavienſem, Præpoſitum Lubienſem, Sacris Adoreis natum, in accrementum lucis honorariæ, Sacer Ino-Vladiſlavienſis attraxit Senatus, ut rectèmeritorum influxu Czapſcianæ *Cynthiæ beetur. Illuſtriſſimus FRANCISCVS CZAPSKI, primò æquiliber Petricovienſis, ac Radomienſis Themidis Tribunus, ut in perſpicua Polonæ Reipublicæ facie, Genitorios in ſe reviviſcentes ſplendores reimprimeret: Pòſt ſecundiſſimo influxu, Culmenſis Palatinatûs Quiritum Princeps, Majeſtate luminis ſui, & corda Nobilitatis & montes Culmenſes gratioſis replevit ſplendoribus. At, ultra montana Culmenſia, tandem Gedanenſi Promontorio Bonæ ſpei, in ſuo Caſtellanatu diem ſerenat gloriæ, ut novam Dantiſcanis Crucibus, in ſuis honorum influentiis, addat benedictionem, adaugeat prædivitem claritatem. Perilluſtrem IOSEPHVM CZAPSKI, quæ purpuræ deſiderant? Accreſcentis enim eſt, poſt illuſtratã Palladis, illuminandamvè Martis arenam, terminus, gloriæ plenilunium. Gradivi Scipionis ſplendores, in teneriorem hunc Planetam, pridem influxêre ad meridionalem Lechiæ procreandam ſerenitatem. Nec absq; brevi veritatis documento: ſiquidem poſt Gradivi fulgores, Illuſtriſſimam Tribum* Raczyńſciorum *in Conſorte ſua Pulcheria, Illuſtriſſimi* Michaëlis Raczyńſki, *Caſtel-*

Francif. Czapski, primùm Enſifer Terrarum Pruſſiæ, Deputatus Radomienſis, pòſt Petricoviẽſis, inde à Tribunali Legatus ad Generalia Comitia Varſaviam, pòſt Subcamerari9 Culmenſis, tãdem nunc Gedanenſis Caſtellanus.

Ioſeph9 Czapſki nectitur cum Raczynſciis, Kraſicciis &c.

ſtellani Caliſſienſis, *Nativa eorundem Faſciâ*, *indiſſolubili Gordiô*, *ſuo domeſtico ſideri alligavit; necnon Illuſtriſſimæ* Kraſicciorum *Rogalæ in Cornucopiam*, *an veriùs armatum Diadema in* Thereſia *de* Kraſicciis Raczyńſka, *Illuſtriſſimi prænominati* Raczyńſki, *Caſtellani Caliſſienſis Conſorte*, *Matre præſentis Conſortis*, *Perilluſtris IOSEPHI CZAPSKI connexè Nativa* Czapſciorum *ſidera circumplectuntur; ſimulq́; quotquot* Raczyńſciorum *Faſciis*, *Rogalorum Adoreâ obligantur ſanguine naturali*, *aut affini*, *Tribus: cum ſuis ſplendoribus recteactorum*, *honorum*, Czapſciorum *Polo invehuntur. Perilluſtris Reverendiſſimus FRANCISCVS CZAPSKI*, *Scholaſticus Culmenſis*, *Præpoſitus Brodnicenſis*, *Illuſtriſſimi olim ſideris Poloni*, Sebaſtiani *CZAPSKI*, *Caſtellani Culmenſis*, *naturalis deſcenſu filiali Hæres*, *& augmentator Genitoriæ lucis*, *cujus demiratum æſtimatumvè pietatis*, *Sapientiæ odorem in Orbe Liliorum procreatum*, *Sacra Culmenſis conſtellatio attraxit*, *prima Poloniæ Aſtræa biennio communicans recreata. Ejusdem germana lux*, *Illuſtriſſimus PETRVS CZAPSKI*, *primùm Caſtellanus Culmenſis*, *Capitaneus Knytenſis*, *tandem Palatinus Pomeraniæ*, *Capitaneus Szkarſzevienſis*, *Paternum*, *Fraternumvè Aſtrum ad plenilunium promovit meritorum.*

Franciſcus Czapski Scholaſticus Culmenſis, Exteris charus, Suis amabilis. Galliæ Stēma quò peregrinabatur Idem.

Petrus Czapski modernus Palatinus Pomeraniæ.

 Hinc

Hinc gemino jam Czapsciorum *sidere, Balticus Oceanus, in suis recreativè illustratur littoribus, nesciens metam ponere honori* Czapsciano, *extra limites Sarmatiæ ad transæquorea Imperia* Czapsciorum *rectèacta, pacacissimis fluctibus suis provehit. Nullæ Charibdes, nullæ Scyllæ, Nomini, Honoribus, Virtutibus* Czapscianis *obstare possunt: dum irrefractæ* Czapscii *sui Petræ subjiciuntur. Illustrissima Draconum, ac Trachorum Gninsciorum sidera, in amicabilissima Consorte* Czapscianæ *Cynthiæ incorporavit: Lechici olim Astri,* Joannis Gniński, *innumerorumvè Infulatorum, Ducum, Senatorum, tum in Regno Poloniæ, tum in Silesia, ac Imperio olim Romano sub Nerone propagato, præclarissimos, etsi cineri fatali insepultos, resuscitando influxus. Cum quibus indistincto nexu, prætereundo extranea, quàm plurima Lechicarum Gentium Illustrissima, nempe* Zborowsciorum *in Castellano Osvecimensi,* Piekarsciorum *ex sidere Leszczyc,* Woznicciorum *ex astro Rawicz,* Kręsciorum, Dziębowsciorum *ex astro Pomian,* Buszkowsciorum *armorum Bogoria,* Grzymałorum, Sobańsciorum *sidera colligata: Hinc cœlum sine numero astris distinctum, in uno Illustrissimo PETRI CZAPSCII sidere contemplandum, agnoscendum, Perillustris Reverendissimus VALENTINVS CZAPSKI, Scho-*

Idē cum Gninsciis nectitur.

lasticus

lasticus Posnaniensis, Præpositus Sviecicensis, nuper Areopagi Poloni Ephorus, novit æquitatis bilance cuiq; justa ponderare. Perillustris Christophorus CZAPSKI, *Pomeraniæ Camerarius, verior Neptunus tridente, Principatu Nobilitatis, æquoream tuens periodum.* Joannes CZAPSKI, *Capitaneus Kłecensis, accensa eruditionis igne Cleantis lucernâ,* Joannis Zamoyscii *Milciadis Sarmatici armatus Hastis, oculi Lechici tuetur pupillam, ipse virtutum, meritorum pupilla. Hastis* Zamoyscianis *armatus hic Cynthius, intrà coronam Luminaris sui,* Kozlarogiorum *Tiaras, & Purpuras* Serniorum, Szydłowsciorum, Pachołowiecciorum, Wielkołucciorum, Łapczynsciorum, Franckoniorum, Osolinsciorum, Grizeldiorum, Tarnowsciorum, Zbigneiorum, Orzechowsciorum, Ostrorogiorum, Herbuthorum, *honoribus, virtutibus, strenuitate, clarescentia Arma incluserat, ne quid plenitudinis gloriæ, Cynthiæ desideretur* Czapscianæ. *Perillustris* Ignatius CZAPSKI, *Ensifer Terrarum Prussiæ, Scævola invictissimus, quàm securè armata sua dexterâ non ab uno Porseno liberum æquoris tuetur littus. Prætereo Magnorum Nominum & Numinum,* Martini, Vladislai, Jacobi, Laurentii, *cæterorumvè* CZAPSCIORUM *claritatem, sola Harpocratica veneror suadâ: Ille*

Christophorus Czapski, Pomeraniæ Camerarius.

Ioannes Czapski, Capitaneus Kłecensis nectitur cum Zamoysciis &c. Illustrissimis Familiis.

Czapscii cum Illustrissimis, Emeritissimis nectuntur Familiis.

Vestri

Vestri inemensi Hemisphærii numeret Astra, qui Stellas firmamenti; ille gloriosos deprædicet influxus, qui beneficas Poli in Polonam tellurem, influentias. Verùm Illustrissimæ Vestræ Cynthiæ jamne silentioso circulo splendoribus limites ponam? Minimè, cùm illimes sint; quando præter Chometowsciorum, Skarbkorum, Koporum, Gninsciorum, Konopacciorum, Działyniorum, Rudnicciorum, Humienieciorum, Bystranorum, Szydłowsciorum, Zakrzewsciorum, Bąkowsciorum, Zamoysciorum, Zboinsciorum, Wierzbowsciorum, Mełzyńsciorum, Konarsciorum, Tuchołkorum, Kczewsciorum, Ustorzycciorum, Potulicciorum, Kraszyńsciorum, Iwanicciorum, Jaworsciorum, Kawęczyńsciorum, Pląskowsciorum, Wilczewsciorum, Pininsciorum, *cæterorumvè Sarmatici Poli siderum, gemini Astri Vestri influxus, in domum etiam per* Wierzbowscios *in Illustrissimo* Hieronymo Załuski, *Castellano Ravensi,* Załusciorum *deviavit; Per quorum præstantiorem Ia'onico Ariete* Junoszam, *in* Szembecciorum *floridissimum honoribus Hesperidum influxêre: in quibus & Celsissimæ in Archiatiaris, Illustrissimæ in Ducibus, Senatoribus,* Potocciorũ *Cruces,* Czapscianis *sideribus ad augendam benedictionem honorariam incorporatæ. Et certè Supremum benedicti-*

Cum Wierzbowsciis: per illos cum Załusciis. Per hos cum Szembecciis, per hos cum Serenissimis Leszczyniis, Illustris. Potocciis, Opalinsciis: per hos cum Serenis. Ioanne Sobieski III. Polon. Rege: per hunc cum Austriaca Domo, Ducibus

dictionis tantorum Nominum recepit solatium Czapsciana *Tribus: postquam in Iosepho* Potocki *Palatino Kijoviæ, Serenissi na* Leszczynsciorum *Wieniawa, Cœlo honoris* Czapsciani *illata. In Serenissima Familia* Wieniawitarum, *omnes quidem tituli & honores pridem suam æviternè reposuerunt sedem; verùm præsenter in unica Serenissima* Stanislai *unione cum Galliarum Liliis, Supremorum Iliadem honorum enatam universus spectat Orbis. Metiri jam tubô optico Astrologica mens* Czapscianæ *Phœbæ nequibit Cœlum, quod Gallicanum etiam circumambit Orbem. Fruuntur* Czapsciorum *honoribus, rectè actis, virtutibus, candore consiliorum Galliarum Lilia in* Maria Anna Leszczynia, *præsente Christianissimi Imperii Regina, Serenissimi* Stanislai Leszczynski *naturali Filia: secundissimus procertò* Czapscianæ *Cynthiæ influxus hic, quô Coronatos Soles,* Ludovicum *inquam XV. Galliarum Regem, ac Serenissimum* Leszczynium *ad semper retinendam lucem, nunquam patiendam ecclypsim, copulavit. Vnio est influxus hic: Regnorum, Regumvè uniones concavo sideris* Czapsciani *imprimens. Regnat proinde in* Czapsciorum *animis solatium Galliæ: & pro solatio habet, populi delicium* Ludovicus XV. *Galliarum Coronator, odorem sui Regii floris* Czapsciis *communicare. Nec*

Bavariæ, cæterisq; Regibꝰ extraneis nectuntur: & cũ Galliæ Regibꝰ maximè cum Ludovico XV. GalliarũRege.

Nec aliam Fortunæ rotam Catharina *ex* Opaliniis Leſzczyńſka, *Parens uterina Reginæ Galliarum, in domeſtica* Opalińſciorum *Navi Orbi* Czapſcianæ *Lunæ invehere optavit, quàm Solem triplicatum, nempe Sereniſ. Polon. Regē* Joannē III. Sobieſki, *in cujus Clypeo quàm ſerenè reflexi corruſcant Lunares Radii*; *Sereniſſimum* Stanislaum *Regem* Leſzczynium, *Chriſtianiſſimum Galliarum Regem* Ludovicum XV. *tria Regnorum primæ magnitudinis Luminaria, perfectiſſimam Triadem Supremi honoris in* Wieniawa *augurant* Czapſciis. *Creſcebant usq; ad meridiem gloriæ* Sobieſcii, Opalinii, Leſzczynii, *per Tiaras, Ducales Clavas, Senatorum Purpuras, Mareſchalcales Scipiones, cæterosvè Curules,* Czapſciis *primos Dignitatum Faſces præparando. In hoc triplicato primæ magnitudinis ſidere,* Jabłonowſciorū,

Cnm Iabłonoviis, Broniſſiis Czarnkoviis.

Broniſſiorum, Czarnkowſciorum *Avita Arma reſplendent Sereniſſimè, & Cynthiæ* Czapſcianæ, *identico, quia ſolari communicātur influxu. Extra verò Sarmatici columnas Imperii, in alba Lechica Aquila Ioannis III. Regis Poloniarum* Sobieſki, *Imperatrices in Auguſtiſſima Auſtriaca Domo Aquilas; Sereniſſimi Bavariæ Principis, in Principiſſa* Sobieſka, *nuncupati Ioannis III. Filia, Electoratum: cæterosvè Orbis Principatus & Regna in Sereniſſimis Principibus & Conſortibus eorundem* Jacobi, *&* Conſtantini Sobieſciis,

Czap

Czapsciano *fortunatissimo, illimi, honorario Regno Lunari affines effecit. Meritò ergò erratici sideris cognomentum meridianè fulgentia* Czapsciana *excludunt Astra, quæ multò plura sibi identificaverant Imperia: quàm Ottomanica ecclypsare valuit Phœbe. Quo enim Czapsciana sidera influxerant, novam gloriosa visitatione ibidem procreaverant virtutum, rectèactorum speciem. Etsi aliquando infortunatis inclementium fatorum successibus inclinata ad occasum* Czapsciana *spectabātur sidera, semper tamen Cynthia plenis explevit cornibûs Orbem, auxitvè claritatem etiam in occasu serenior; postquam Patribus luminis, Seraphicæ Hierarchiæ Novensi, piissimi Antecessorum* Czapsciorum *Manes incorporati. Sed tanti inemensi fulgoris bonorarii Vestri per plurima Regna diffusi splendorem tenuis Oratoria palpebra dum intueri non valet; Ad Te* Illustrissimum, Reverendissimũ Dominũ *Episcopum Diancẽsem, Coadjutorem Tiaræ Culmensis, Abbatem Peplinensem, Majorum Tuorum iliadem reflectitur. In Te congregata singulorum spectatur claritas; quæ sparguntur in omnes, Tu collecta tenes: & mille Ioves Patris de sanguine ducens, cunctorum Proteus verior formas virtutesq́ induisti. Nec sufficit Tibi Genitorio clarescere splendore; & Maternos Vonholsten Prosapiæ animasti Leones,*

Nomen Urbis in qua sepulchrum Czapscianæ Domus in Ecclesia PP. Bernardinorũ Novæ.

Matris Origo deducitur ex qua sit Familia Illustrissimi Reveren. D. Thomæ Czapski, Episcopi Dianensis.

Maternū Stēma Illustrissimi Reverēdissimi D. Præsulis.

Sūmi Pontifices Ecclesiæ è Sacro Cister. Ord. juxta S. Malachiæ Archi-Episcopi Dumensis Prophetiam explicati.

etsi Ensiferos. Vt enim Religiosa Gudenbalk Tribus bella Domini, Patriævè gereret, victorq́ Leo refulgeret in Astris; Tuo rubicundè splendescenti sidere, in Regio animali debebat animari. Novam Astronomi & Astrolabii observate methodum communem Cyntbiæ, Cynthiisvè Domum, Leonis effectum! Vt tamen Maternus Tuus Leo, sidereo adunatus Nomini, in Zodiaco novum Numen auctioribus clarescеret splendoribus, novaq́ constellatio Beatificatis annumeraretur Planetis: Genitricium Armiferum animal, Paternaq́ Astra in Cynosuram, veriùs Lacteam mellei Doctoris viam transtulisti. Innumera Sacri Cistercienſis firmamenti Gentilitiam Tuam coronârunt Cynthiam, tum primæ, tum secundæ Magnitudinis sidera, suisvè plenilunaribus, ac solaribus auxêre fulgoribus. Quantæ lucis copia! in Nativum Decus influunt tot suprema è Claravalle Ecclesiæ Luminaria: quantos communicant splendores tot Soles mystici Poli, in Te pleno Iubari refracti. Circumstant à lateribus Cynthiam Tuam, Eugenius III. ex magnitudine montis primum sidus, quia supremi Olympi Clavifer; Adrianus IV. inter ruris nigredines candescens, morum intaminato candore Albanus; Alexander III. Divinioris trabeati Vatis oraculo, orbi nuntiatus Ex Ansere Custos *gregis fidelis-*

delissimus, inde Christicolarum è terris supremus ad Cœlos Alifer; Gregorius VIII. Ensis Laurentii *Nomine signatus, ignes laureati Martyris Tuis adunavit splendoribus; Vrbanus IV.* Sonora Hierosolymæ cãpana, *ignibus Religiositatis polita, terris Cœlisvè, vocalissimè inemensa pietatis Tuæ annuntiat merita; Benedictus XII.* Frigidus Abbas, *dict9, quia fatuorũ ignium restinguẽs ardores, Tui sideris refrigeratur influxibus: Nocturnũ sidus uno completè irradiatur Sole. In Tuam Gentilitiam quinarii Sacri Soles dum influunt, quas non cõmunicant splendorũ opes? Decrementa aut lucis defectũ Tuo in insigni nemo formidet, quod tot, tantisvè à latere fovetur splendoribus; quanquã & domestici ardores perpetuum conservare nati plenilunium. Ne verò candidis tantùm radiis Tua coronaretur Phœbe, candori purpuram immiscuêre Cisterciensis Empyrei, sacro murice rubricata quadringenta viginti septem sidera, Cardines Ecclesiæ illustrantia. Bis septenorum orbis miraculorum, quaterdenario Patriarchatus honore, Te lacteus Doctor coronavit Civica: Tu eodem Illustrissimam Tui Progaginem. Accurrunt de eodem Divi Benedicti ac Bernardi procreatæ firmamento pleno radiantes lumine, Architiaræ octingentæ, Tiaræ mille quadringentæ, beatissima luce in Cœlesti hemisphærio clarescentes. Tam numerosis cincta*

E Sacro Cistercio quot fuêre Card. Ecclesiæ quot Patriarchæ, quot Archiep. & Episc.

Luminaribus Cynthia Tua, quid denotat? nisi Te Thomam *impenetrabilem luminis abyssum, virtutum, rectèmeritorum, ac honorum inaccessum plenilunium. Implevisti mensuram Nominis, adæquâsti Majestatem: Sed quandonam in* Thoma *non abyssus luminis? qui præcordiale centrum in Solis abysso, dexterâ palpavit, ut Phœbum pro corde gereret. Eâdem ergò dexterâ dexteritati Tuæ Indiaticus Cynthius, tam Illustrissimos communicavit splendores, ut Te cunctæ lucis Possessorem agnosceremus. Claret in Te pietas: Cœlitumq; cultus, cultu Te deprædicat dignissimum. Tuo gravissimo influxu atomos Mogilensis Cœnobii elevasti, quas in faciem venustioris Pergami efformâsti. Tuo gemino Vicegeneralatûs per Poloniam, ac Lithvaniam, Sapientissimo regimine Sacrum Cisterciense Firmamentum, gyratum, Motricem Te sui agnovit: an de motûs discernentia Angelicum Thomam; utpote doctrinâ, modestiâ, religiosa illustratum perfectione. Atlantem Te demiratus Orbis, cujus non dispari bus humeris tanti Poli moles imposita. A Tuo Pastorali Gentilitio Luminari, Peplinenses Aræ, suos derivant radios, quibus Divorum in terris auxisti beatitudinem. Finita Pogutkoviæ Numinis Ædes, sui Instauratoris in interminabiles ævi duraturâ Olympiades, exarat munificentian*

Ethymon Nominis Illustr. Excel. Reveren. D. Antistitis.

Binis vicibûs ViceGeneralis per Poloniam & Lithv. Sacri Ord. Cister.

Enumerantur Illustrissima, virtuosissima Acta Illustrissimi Excel. Reveren. D. Antistitis.

tiā: Lydii hi Tuā probârunt virtutem, & in vocalissimos Tuos assurrexerunt Memnonios Adoratores. Vochocensi in Ara Calicem Domino propinâsti, ut Tua Cœlis saperet munificentia, ac lateritium Te Christi comprobares discipulum, an accrescentem tot sæculis tumulatum, calice augurantem augustia Domus suæ, resuscitando, mentibus nostris revocas. Inter Serenissimas Sacri Cisterciensis Poli Cimmerias radiantem Te virtutibus, Sacrum Culmense postquam respexit Cœlum, Tuum exoravit influxum; Illustrissima Kretkowsciorum *Solea, quia in edicendis ævorum Olympiadibus, strenuitate militari, ac Ducali Catonum, Tulliorum, Aristidumvè arenâ, necnō Purpurarum, ac Tiararum latione, polita in* Illustrissimo, Excellentissimo, Reverendissimo *præsente* Antistite Culmensi, *Tibi Appiam ad Sacrum Culmense diadema præparavit: quia tam innumerandorum reclèmeritorum Caput, alia, quā lata viâ capere haud valuit. Nativa sagitta in Pastorali Scipione Culmensis Cathedræ Te armavit: Cruce in Solea locata, Tibi in Pastorale regimen plenitudinem benedictionis conferendo. Et meritò: Illustrissimus etenim Culmensis Poli Titan, Pastorali solicitudine Orbi sibi subjecto Serenissima exoptans tempora, Te Luminar Serenissimum non in noctis tantùm solatium, etiam*

Coadjutoria potestas in Culmensem Episcopatum collata Illustrissimo, Excellen. Reveren. D. Thomæ Czapski.

in

in diei generande consortium associaverat. Inaccessum iter Siparis ad Culmensem terram, nunquam metuendæ noctis Cimmeriæ, quàm indispari claritate, duo Sacri illuminant Soles! Crux & Solea Kretkowsciana *cum Pastorali benedictione ad culmina Empyrei iter felicissimum suis monstrat viatoribus: Coadjutoria Tua* Illustrissime, Excellentissime & Reverendissime Domine, *Cynthia, prælucendo Divinissimi Bernardi sanctimoniâ, scientiâ, religiosis rectèactis, ac nativis Domus Tuæ splendoribus, de hac Cœlesti Appia omne removet impedimentum. Taceo luce meritorum Tuorum aciem meam perstringēte victus Harpocraticus, Magni Nominis Tui Adorator, inedicibilia virtutum Tuarum specimina: Domesticos attamen teneor effari influxus, quibus trinum Eliæ serenâsti Astrum. Senserat sentitq; copiosissimos beneficentiæ Tuæ radios Dantiscanus Carmelus. Nec solùm intrà Gedanensis Emporii limites Tuæ terminantur liberalitatis influentiæ: etiam Varsaviensi Carmelo diffusus splendor Cynthiæ Tuæ,* Mecœnas Amplissime, *plenilunium invexit. Tantis proinde munificentiæ Tuæ attractus fulgoribus, cum trino Institutoris sui sidere humillima cum veneratione, Gentilitiis Tuis accelerat Astris, humanorum lucem morum, Resoluta inquam partum scientiâ codicem, Tuæ vestigioso*

Stēma Illustr. Excel. Reverendissimi D. Kretkowski, Episc. Culmē.

gioso

gioſo concavo Lunæ incluſurus, per me accurrit. Si quid caliginoſi Gordii Cimmeria obſcuraverat, exuberans ſiderum Tuorum lucis copia colluſtret. Prodibit gratioſius Liber hic, rectitudinis leges afferens, compendioſa morum Tuorum circumfuſus claritate. Ipſe tandem tot ævorum Olympiades per Sacras decurre Adoreas, emeritum Tuum jam coronantes Caput, quot ſidera Phœbe ſæculorum decurſu prælapſura eſt momenta:

Tarda ſit illa dies, & noſtro tardior ævo:
  Quo cedat terris Cynthia Sacra Polo.

Ita precatur

ILLVSTRISSIMO,

EXCELLENTISSIMO,

& REVERENDISSIMO

NOMINI TUO,

Devinctiſſimus

F. ELIAS à S. Franciſco
Carmelita ſtrictioris Obſervantiæ.

AD LECTOREM
BENEVOLUM.

IDeas non Divo-Platonicas sed Sacro-Theologicas; non purè entia rationis, sed ipsas rationes (a) repræsentativas (b), sicq; Ideas formales, plures non unam: nam sicut in DEO essentia ejus unica, est Idea sufficiens per quam DEUS omnia cognoscit (b); ita in Nobis etiam Theologiæ plures Ideæ requiruntur, cùm sit alia ratio peccati, alia virtutis, alia Sacramenti, alia Censuræ: ùti alia est Idea Substantiæ, alia Qualitatis; alia hominis, alia equi (b): nosq; non in nostra essentia, sed in speciebus diversis ea cognoscimus; & rationes, seu essentias intelligibiles (c): sicq; Ideas Objectivas, non ex concavo lunæ, sed ex probatis Classicis, iisq; tum antiquioribus, tum recentioribus Theologis depromptas: ac signanter in Via Doctoris Resoluti JOANNIS de BACCONE, hoc titulo à Parisiensi Academia, Eruditissimorum hominum Senatu decorati, suæ ætate Theologorum Principis, Sacrorum Canonum Interpretis præcipui (testantibus, Abbate Trithemio, Syxto Senensi, Antonio Possevino, Gulielmo Nemeto & aliis) formâ ex Decretis, Constitutionibus, & Declarationibus Summorum Pontificum, Conciliorum & Sacrarum Congregationum desumptâ, efformatas, Tibi Lector Benevole præsento. Nova & vetera hìc reperies: vetera adultam, inquam Resoluto-Bacconicam doctrinam, cujus in Moralibus sententia, sensus est Pontificum, Conciliorum, Sacræ Congregationis (d); nova advertes, dum novissimas Declarationes Ecclesiæ in dubiis casibus, leges. Utinam qualiscumq; labor meus non sit inanis in Domino; sed & Tibi, & Tuis respectivè salutifer; Ideæq; hæ retrahant Proximum per Te à malo, & ducant ad bonum utrumque.

(a) D. August. l. 83. q. q. 46. Doctor Resol in 1. d. 39. q. 1. a. 2. t

(b) D. Resolutus quodlib. 2. q. 2. a. 2. §. 1. & q. 3. ibid. §. 1. & ultrà.

(c) D. Resol. quodl. 2. q. 1. § 3. & q. 2. a. 2. §. 1. & q. 3. §. 1.

(d) Noster Elisæo Garcia.

* *
* *

CATHALOGUS LIBRORUM à DOCTORE RESOLUTO EDITORUM,

quem referunt infrà nuncupati Authores.

ABBAS TRITHEMIUS

De Scriptoribus Ecclesiasticis & Carmelitis.

JOANNES de Bachone natione Anglus, Doctor Parisiensis, vir undecunq; doctissimus, Philosophus, Jurista, & Theologus Celeberrimus, ingeniô subtilis, & clarus eloquiô, scripsit multa præclara opera de quibus feruntur subjecta.

In totam Bibliam Commentaria.
In quatuor libr. Sentent.
Compendium legis Christi.
Placita Theologica, libros quatuor.
Determinationes, lib. 1.
In Metaphysicam Aristot. lib. 12.
In Ethica, lib. 10.
In Politica, lib. 8.
De Anima, lib. 3.
In Metheora, lib. 4.
De Cœlo & Mundo, lib. 4.
De generatione & corruptione, lib. 2.
De sensu & senili, lib. 2.
De memoria & rem. lib. 2.
De somno & vigilia, lib. 2.
De longitudine & brevitate vitæ, lib. 2.
In Physicam, lib. 8.
In Elenchos, lib 8.
In Topica, lib. 4.
In posteriora, lib. 2.
Compend. jurium Carmelit. lib. 1.
De paupertate Christi, lib. 1.
In August. de Civit. Dei, lib. 23.
In eundem de Trinitate.
In Anselm. de Incarn. Verbi, lib. 1.
In eundem, Cur Deus homo, lib. 2.
Sermonum variorum, libri.
De æternitate Dei, lib. 1.
De fide & Baptismat. lib. 1.
De dignitate Ecclesiæ, lib. 1.
Contra Idololatriam, lib. 1.
De potentiis animæ, lib. 1.
De perfectione justitiæ, lib. 1.
Compend. Christianæ pietatis, lib. 4.
De astrorum scientia, lib. 1.
Contra artes magicas, lib. 1.
In Canones Pontificum, lib. 1.
De sphæra judiciali, lib. 1.
De multiplicatione specierum, lib. 1.
De jurisdictione Claustralium, lib. 4.
Contra Judæos, lib. 1.
Contra vanitates sæculi, lib. 1.
Defensorium Ordinis sui, cuj[9] initium
BEATUS BERNARDUS. In

In quibus omnibus ingeniū ſuum mirificè exercitavit. Alia inſuper multa compoſuit, quæ ad nōtitiam meam non venerunt. Claruit temporibus Caroli IV. Imperatoris, & Clementis Papæ VI. Anno Domini M. CCC. XXXXV.

SYXTUS SENENSIS

lib. 4. Biblioth. ſanctæ.

JOANNES BACHO Anglicus Ordinis Carmelitarum, Theologorum ſui temporis princeps, & in exponendis Divinis Scripturis non ignobile nactus ingenium, expoſuit univerſum Novum Teſtamentum, editis Scholaſtico more commentariorum libris 27. Claruit ſub Carolo IV. Imperatore Anno Domini. MCCCL.

DANIEL à Virgine MARIA Ordinis Fratrū Beatæ MARIÆ Virginis de Monte Carmelo Ex Provincialis & Hiſtoriographus, & ARNOLDUS Boſtius in Spec. Carm. ſequentia proferunt:

JOANNES de Bachone Prior Provincialis Angliæ, Theologicæ Sapientiæ, Canonicæq; Scientiæ Princeps, Pariſiis primùm, demùmq; per Angliam Clariſſimus ſcripſit egregiè ſuper 4. lib. Sentent. diffuſiùs tamen ſuper quartum. Multosq; alios Libros.

PITSEUS de Illuſtrib. Angliæ Scriptorib. Ætat. 14. num. 542. inter cætera de illo ſcribit: *Tam ingentia ſcripſit volumina, ut corpus non tuliſſet, quod ingenium protuelerat; nam ſi moles librorum ejus, compoſitâ ſarcinâ Authoris humeris impoſita fuiſſet, homulum ſine dubio comprimere ſuffeciſſet.* Hucusq; Pitſeus; ſubjungens cathologum librorum ab ipſo conſcriptorum, qui conficiunt numerum ducentorum viginti ſeptem.

Subjungit de eodem Bachonio, N. Henricus à S. Ignatio: *vix parem Ordo peperit, imò nec Orbis illius Ætate doctorem: ita ut* Theologorũ sui temporis Princeps, *à Syxto Senensi meruerit appellari, & inter majores totius Ecclesiæ Scriptores à Lezana in Annalibus Ordinis ad Annum Christi* 1346. *recenseri.* Et infra: *Sed & eruditissimorum hominum Mater Academia Parisiensis, cum* Doctoris Resoluti *cognomentô decoravit, & Sectatorum Averrois illi detulit Principatum. Deniq; Guilielmus Einsengrineus cum* Sanctum *appellat.*

Facultas Reverendissimi Patris Gaspari Pizzolanti Prioris Generalis totius Ordinis Fratrum Beatæ MARIÆ Virginis de Monte Carmelo.

FR. GASPAR PIZZOLANTI

Sacræ Theologiæ Magister & Doctor, ac humilis Prior Generalis totius Ordinis Fratrũ Beatissimæ, semperq; Virginis DEI Genitricis MARIÆ de Monte Carmelo antiquæ Observantiæ Regularis.

AUctoritate Nostra harum serie Tibi Rev. Patri Eliæ à Sancto Francisco Nostri Ordinis Ex-Vicario-Provinciali licentiam impartimur, typis mandandi Librum à Te elucubratum, cui titulus IDEÆ THEOLOGIÆ MORALIS; prævia tamen Approbatione Rev. Patris Vicarii-Provincialis, & alterius Religiosi in Sacra Pagina Professoris ab eodẽ designandi, & servatis aliàs de Jure servandis. Horũ fide &c. Datum Romæ in Conventu Nostro Sanctæ MARIÆ Transpontinæ hac die 15. Augusti 1722.

(L.S.)

Fr. Gaspar Pizzolanti Generalis Carmel.
Fr. Inn. M^a. Bauaro Secr. Ordinis.

APPRO-

APPROBATIONES
Theologorum Ordinis.
APPROBATIO prima A.R.P.V.Provincialis, *Theologi ad relegendum à Reverendissimo Patre Generali disignati.*

CUm Librum qui inscribitur IDEÆ THEOLOGIÆ MORALIS, ab A. R. P. Elia à Sancto Francisco SS. Theologiæ Lectore Jubilato, ac Ex-V. Provinciali Nostræ Strictioris Observantiæ elucubratum, Nos duo in Sacra Pagina Professores recognoverimus, & in lucem fructuosè edi posse judicaverimus; potestate mihi data à Reverendissimo Patre Gasparo Pizzolanti totius Ordinis Carmelitarum Priore Generali, eumdem approbo, ut typis mandetur, servatis de jure servandis. In cujus rei fidem, has Litteras manu propria subscriptas, & Officii Sigillô munitas, dedi in Conventu Nostro Gedanensi die 19. Aprilis Anno Domini 1723.

(L.S.) *Fr. Nicolaus à S. Lucia V. Provincialis Carmelitarum Strictioris Observ. in Polonia & Russia.*

APPROBATIO SECUNDA.

LIbrum magno labore & diligentia, Authore Adm. Reverendo Patre Elia à S. Francisco Ex-Vic-Provinciali Lectore emeritissimo & Jubilato, cui titulus, IDEÆ THEOLOGIÆ MORALIS de *Sacramentis* in genere & specie, atque *Censuris* in fundamentis JOANNIS de BACHONE DOCTORIS RESOLUTI, revidi, relegi; nihilq; inveni quod S. Scripturæ, & communi DOCTORUM sensui contrarium

 foret:

foret: Imò in toto ejus decursu, scientiâ, doctrinâ ac prudentiâ illustratum, legere clarum est; idq; juxta Decreta summorum Pontificum, Definitiones Sacrorum Conciliorum, declarationes Sacræ Congregationis: quem utpote Confessariis summè necessarium & proficuum, typis mandari dignissimum censui. Datum Varsaviæ Anno 1723. die 16. Maji.

Fr. Erasmus à SS. Trinitate S. Theologiæ Professor, Ordinis Fratrum Beatæ Virginis MARIÆ de monte Carmelo Strictioris Observantiæ.

APPROBATIO CENSORIS.

Officio Censoris per Synodum Posnaniensem nuper Varsaviæ celebratam mihi imposito ut satisfacerem, revidi Librum intitulatũ IDEÆ THEOLOGIÆ MORALIS, insigni & copiosa doctrina, magnoq; labore compositum per A. R. P. S. Th. Doctorem Eliam à S. Francisco Ex-Provincialem Ordinis Carmelitarum Strictoris Observantiæ, in quo, cùm omnia consona S. Scripturæ, conformia doctrinæ Conciliorum & Sacrarum Congregationum, sensui DOCTORUM Catholicorũ, præcipuè sententiæ in Moralibus Angelici Doctoris D. Thomæ Aquinatis reperisse: præfatas IDEAS MORALES de *Sacramentis* in genere & specie ac *Censuris*, imprimendas & typo & mentibus Confessariorum judico & probo, Mense Junio Anno 1723.

Fr. Petrus Drogoszewski S. Th. Doctor, Prior Varsaviensis Ordinis S. Dominici, & Censor Librorum.

PARS I.

Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam. *Malach*. 2. *verſ*. 7.

Inter leprã & lepram, Sacerdos ſine ſcientia eſt ſicut ductor cæcus in via. S. Bernard. *t*. 1. *ſer*. 15. *cap*. 1.

Si Sacerdos eſt, ſciat legem Domini, ſi ignorat legem, ipſe ſe arguit non eſſe Domini Sacerdotem. S. Hieronym. *in cap*. 2. *Aggæi*.

ORDO

ORDO IDEARUM SACRAMENTALIUM.

DISTINCTIO I.

Sub qva collocantur Ideæ Sacramenti in Genere.

SERIES I.

Qvid sit Sacramentum?

I.

SAcramentum in genere sive ut sic, prout comprehendit sive respicit Sacramentum novæ & antiqvæ legis, à S. Thoma 3. *p. q.* 60. *artic.* 2. ex D. Augustino definitur ita: est signum rei sacræ sanctificantis hominem; qvod idem re, licèt diversis verbis dicam: est signum gratiæ respectivè sanctificantis. Sacramentũ.

2. *Signum:* nam præter speciem qvam ingerit sensibus nostris, ducit nos in cognitionem rei alterius: sic Baptismus præter speciem ablutionis externæ corporis, quam ingerit sensibus nostris, ducit in cognitionem alterius, scilicet ablutionis internæ animæ: & sic de aliis Sacramentis. Explicatur.

3. *Gratiæ*: non qualiscumqve, sed perfectæ: per hoc enim differunt Sacramenta à Sacramentalibus, qvòd hæc significent imperfectam gratiam hoc est dispositionem ad perfectam: ut sunt cæremoniæ, in lege antiqva; & in lege nova, aqva lustralis seu benedicta. &c. Qualis gratiæ.

4. Sacramentum novæ legis, differt à Sacramento antiquæ legis per hoc, quòd illa Sacramenta non causabant gratiam, sed illam solùm per passionem Christi dandam figurabant; hæc nostra verò, & ipsam causant gratiam. Ita dicit Concilium Florentinum *in decreto unionis.* Unde definitivè. Sacramentũ novæ legis & antiquæ legis.

5. Sacramentum antiquæ legis, est signum prognosticum futuræ gratiæ respectivè sanctificantis. Sacramentum verò novæ legis, est signum demonstrativum gratiæ respectivè sanctificantis. Definitur.

6. Quid est hoc respectivè sanctificantis? *Resp.* Hoc est, respectivè ad institutionem Christi & dispositionem subjecti: & sic Sacramenta mor- Quid est respectivè

 tuorum

tuorum seu ad mortuos ordinata (quæ sunt baptismus & pœnitentia) ex institutione Christi per se, id est ordinariè causant primam gratiam; Sacramenta verò vivorum seu ad vivos ordinata (qvæ sunt cætera 5.) per se, seu ordinariè secundam producunt, & qvidem majorem vel minorem secundùm dispositionem subjecti: nam in magis disposito subjecto, perfectiorem causat effectum causa necessaria.

Qualia qualem gratiam causant

7. Dixi *per se* . nam per accidens, aliqvando mortuorum Sacramenta secundam, vivorum primam gratiam causant: ita pænitentia secundam, dum invenit pœnitentem contritum, jam DEO gratum, cùm ut dicit Tridentinum, Sacramenta nova numqvam sunt otiosa in subjecto capaci. Primam per accidens Confirmatio, *Si qvis adultus in peccato existens, cujus scientiam non habet, vel non perfectè contritus accedit, per gratiam in Sacramento Confirmationis collatam, consequetur remissionem peccatorum.* S. Thom. 3. *p. artic.* 7. *ad* 3. De extrema unctione illud Jacobi habetur, *Si in peccatis sit infirmus, remittentur ei.* Pro aliis paritas, maximè pro Eucharistia urget.

8. Utrum Sacramenta novæ Legis physicè aut moraliter producant gratiam, hoc ad Theologiam speculativam spectat: moralibus Theologis sufficit scire, qvòd producatur gratia ex opere operato. Sed qvid hoc est gratiam producere ex opere operato, qvid ex opere operantis?

Quid est causare ex opere operato.

9. *Resp.* Et dico: Causare gratiam ex opere operato, est illam causare virtute Sacramenti, ex vi institutionis ipsius à Christo Domino; ex opere operantis verò, est illam causare virtute Fidei, devotionis, contritionis, qvæ est opus operantis: Sacramentum enim est opus operatum Christi; devotio autem, est opus operantis ministri devoti.

SERIES II.

Qvæ sunt partes physicè constitutivæ Sacramenti Novæ Legis?

Partes Sacramenti.

1. *Resp.* Supposita rei veritate, qvòd illud sit permodum materiæ in cõposito, qvod est determinabile, illud verò permodum formæ, qvod est determinativum; Dico: Partes Sacramenti, esse res permodum materiæ, verba permodum formæ, cùm illæ sint determinabiles, hæc determinativa: v.g. in Sacramento baptismi, materia est aqva, qvæ est determinabilis ad refrigerium propter suam frigiditatem, vel ablutionem corporis propter suam humiditatem, vel ad significandam gratiam emundantem animam, propter obedientialem potentiam. Ad hanc significationem determinant verba formaliter dicta, *Ego te baptizo* &c. Et sic ait D. Augustinus, *accedit verbum ad elementum & fit Sacramentum.*

2. D i

. Dixi *formaliter* : hoc est verba cum significatione, præsupposita intentione. Personâ ministri Sacramenta non constituuntur, sed perficiuntur: persona enim non ingreditur intrinsecè compositionem Sacramenti, aliàs deficiente persona, deficeret Sacramentum Eucharistiæ, Baptismi &c. Sed est causa producens Sacramentum.

3. Dùm Sacramentum Matrimonii, perficitur nutibus, nutus sunt æqvivalenter verba: qvia æqvivalent verbis formaliter talibus. Pro discursu & solutione.

4. Qvòd autem Baptismus & Eucharistia nutibus confici neqveant, institutio Christi (prout immemorata praxis ostendit) pro ratione est danda.

5. Licèt Christus sit causa efficiens Sacramenti Eucharistiæ, tamen est ejus & causa constitutiva; Ergo etiam similiter verba hæc, *hoc est corpus meum.*

6. Qvali simultate simul coëxistere debent materia cum forma? *Resp.* In Sacramento Baptismi, confectione Eucharistiæ, in Sacramento Ordinis, Confirmationis, Extremæ unctionis, simul simultate physica; in Sacramento pænitentiæ & Sacramento Matrimonii, simul simultate morali. Plura refero ad Theologiam Speculativam.

SERIES III.

Qvænam mutatio invalidat Sacramentum?

1. ANte Resolutionem oportet præmittere, mutationem aliam esse physicam rei, aliam moralem: physica dum physicè, moralis est dum moraliter mutatur. Et utraqve vel est qvòad substantiam, vel qvòad accidens: qvòad substantiam mutatur, qvando mutatur specie substantia; qvò ad accidens, qvando accidens advenit pro accidente. Hîc de morali mutatione sermo est: qvæ tunc est substantialis, qvando forma vel materia, secundùm substantiam, speciem substantialẽ, moraliter, & in ordine ad usum humanum, ad qvem à Christo est determinata, eadem non manet. Possunt enim esse diversæ res physicè specificè, & non moraliter, ut contingit in vino: vinum enim gallicum, differt specie physica ab hispanico, non differt tamen moraliter in ordine ad consecrationem: in utroqve enim validè consecratur. His præmissis, Multiplex mutatio.

2. Dico: Mutatio substantialis, qvâ mutatur specificè materia, aut significatio formæ verborum, scilicet sensus verborum, invalidat Sacramentum. Ita cum communi Doctor Resol. in 4. *d.* 5. *q.* 1. *a.* 1. Secùs qvando accidens aliqvod tantùm mutatur: nam potest accidens adesse vel abesse, sine corruptione substantiæ. Sicq; substantialiter mutatur materia Baptismi, & invalidatur baptismus, qvando locò aqvæ naturalis, substituitur Quæ invalidat Sacramẽtum.

 vinum

vinum. Accidentalis mutatio, eſt non invalidans Sacramentum, dum locò aqvæ claræ, turbida, lutoſa; locò frigidæ, calida aſſumitur.

Ratione lingvæ.

3. Mutatio verborum ex una in aliam lingvam, eſt mutatio accidentalis, nec invalidat Sacramentum: qvia eadem ſignificatió remanet. Attamen non licet vulgari ſermone proferre formam conſecrationis in Eccleſia Latina, aut alterius Sacramenti; præter formam Matrimonii, propter intelligentiam adſtantium, & formam baptiſmi in caſu neceſſitatis, propter ignorantiam lingvæ & formæ latinæ. Ita enim Eccleſia DEI ordinavit.

Rátione mutationis literarum.

4. Valet forma hæc, *Ego te baptizo in nomine Patria & Filia & Spiritûs Sanctia;* non valet *ego te baptizo in nomine Trinitatis:* Primum declaravit Zacharias Papa *cap. Retulerunt de conſecr. diſt.* 4. & ratio ſvadet, qvia & eſſentia & Trinitas Perſonarum diſtinctè exprimitur. In ſecunda verò forma, diſtinctè Perſonæ non exprimuntur; ſolùm numerus illarum in plurali.

Ratione intentionis.

5. Ratione intentionis invalidatur Sacramentum, ſi qvis per ſuam intentionem, tribuat aliam ſignificationem alicui verbo, qvàm Chriſtus præſcripſit: ut ſi in conſecratione calicis ly *hic*, ſumat adverbialiter.

Ratione balbutiei.

6. Ratione balbutiei non invalidatur Sacramentum, ſi exigua ſit balbuties: ut ſi dicat locò *baptizo*, *babaptizo*. Ita docet Marchantius in *reſolutione Paſtorali*. Et ratio ſvadet, qvia hîc & nunc idem exurgit ſenſus ex verbis Sacramentalibus, eademq; ſignificatio generatur in mente audientium.

Ratione non expreſſionis literarum.

7 Idem dicendum de illo, qui ob lingvæ impedimentum nequit pronunciare literam *r*, & videtur in conſecratione dicere, *hoc eſt copus* vel *colpus meum*. Ita ille *tract.* 1. *c.* 1.

Ratione interruptionis

8. Per interruptionem verborum aut ſyllabarum invalidatur Sacramentum, qvando eſt tanta interruptio, ut ſecundùm moralem æſtimationem communem, ex verbis aut ſyllabis antecedentibus & ſeqventibus, idem tractus ſermonis non cenſeatur.

SERIES IV.

Qvæ ad validam confectionem, adminiſtrationem Sacramenti in Miniſtro reqvirantur?

Ad eſſe validi non reqviritur gratia in miniſtro.

1. DIco: Ad valorem Sacramenti neqve fides, neqve gratia in Miniſtro reqviritur, qualiſcumqve ſit. Primum definitum eſt in Concilio Nicæn. *c.* 19. Secundum in Conc. Trident. *Seſſ.* 7. *can.* 12. contra Donatiſtas, Lutheranos, & alios hæreticos. Baptiſmus non eſt malus qvia à malo, nam habet ſua conſtitutiva, & non operatur in virtute miniſtri, ſed DEI.

2. Re-

2. Reqviritur autem præter poteſtatem, (& in qvibusdam jurisdiƈtionem) ſaltem virtualis intentio, ſeu voluntas producendi Sacramentum, vel ſaltem id qvod facit Eccleſia, vel qvod Chriſtus inſtituit. Ita cōmuniter DD. colligunt ex Florentino & Trident. *Seſs. 7. can.* 11. Unde hæreticus contrahens matrimonium, etiamſi non credat eſſe Sacramentū, nolens hoc facere qvod facit Eccleſia Romana, ſed qvod ſua qvam putat eſſe veram, validè conficit Sacramentum. Similiter de baptizante: qvia intentio generalis, qvâ vult facere id qvod Chriſtus inſtituit, prævalet intentioni ex errore privato. Ita Bonac. *q.* 3. *p.* 2. Suarez, Bonæ Spei, & alii. Secùs eſt, ſi nolit id facere qvod facit vera Eccleſia: nam conſeqventer non vult facere hoc, qvod Chriſtus inſtituit. Et ſufficit virtualiter implicitè velle, qvod facit Eccleſia (a): nam Innocentius IV. *in cap. Si qvis puerum de baptiſmo, & ejus effeƈtu* dicit: *non eſt neceſſè qvòd baptizans ſciat qvid ſit Eccleſia, quòd gerat in mente* (aƈtu nimirum explicito) *facere qvod facit Eccleſia.* Qvare ſufficit ad valorem Sacramenti, ut miniſter velit hîc & nunc fungi officiô ſuô, vel id facere qvod ſolent alii facere Sacerdotes, vel qvod alter ab illo petit, ſeu ut à peccatis abſolvatur: omnia enim iſta æqvivalenter includunt intentionem Chriſti & Eccleſiæ (b). Unde ſi Catechumenus in caſu neceſſitatis, Sacramentum baptiſmi peteret à Saraceno qui nihil umqvam de Eccleſia audivit, & Saracenus à Catechumeno inſtruƈtus de materia & forma & efficacia Sacramenti, baptiſmum ei miniſtraret, intendens ſolùm facere juxta petentis deſiderium, validè baptizaret, prout ipſe Innocentius declaravit.

Requiritur intentio.

(a) Orlandus Henriq. Sotus & alij. apud N. Garciam

(b) N. Garcia.

3. Intentio, eſt volitio objeƈti, finis, ſive operis. Aƈtualis, eſt aƈtualis volitio finis, ſive operis. Intentio virtualis, eſt volitus motus aƈtualis, qvô miniſter applicat media, & aƈtu procedit ad conficiendum Sacramentum, vi intentionis aƈtualis. Ita noſter Garcia *traƈt.* 1. *de Sacramentis in genere d.* 3. *q.* 7. *art.* 2. §. 3. Duo ergo dicit intentio virtualis, volitionem mediorum, & motum.

Intentio aƈtualis.

Virtualis

4. Qvid autem & qvomodo fit iſte motus? *Reſp.* Qvòd ſic, qvia intentio aƈtualis eſt volitio finis, qvando ergo voluntas vult finem, finis movet voluntatem ad hoc ut aſſumantur media, voluntas mota, vult media; & cùm ipſa ſit imperativa, demandat potentiis executricibus aſſumi media ad aſſeqvendum finem, v. g. conſecrationem peragendā: & ſic Sacerdos ſurgit, miſſam invenit, manus lavat, calicem parat, ſe ornat, exit, miſſam inchoat, continuat, in ordine ad conſecrationem. Sicq; talis intentio eſt ab aƈtuali relicta, cùm ſit cauſata ab ea mediante motione finis: eſt virtus in ſe, inqvantum imperativè applicat potentias ad executionem mediorum; & motus ipſe eſt virtus, inqvātum

tum vi volitionis mediorum, influit in ordinationem mediorum, tandem in prolationem verborum.

5. Aliter poteſt breviter definiri taliter intentio virtualis: eſt volitio mediorum efficax.

Habitualis.

6. Intentio habitualis, eſt facilitas qvædam ad eliciendas intentiones actuales, relicta à talibus freqventer repetitis, aut uno intenſo.

Indirecta & Directa.

7. Intentio directa eſt, qvâ res directè, hoc eſt in ſeipſa intenditur; indirecta ſeu in cauſa, eſt, qvâ indirectè, hoc eſt in alio, in cauſa ex qva ſecutura illa res prævidetur, intenditur: v. g. intendit qvis ebrietatem, in qva prævidet probabiliter à ſe committendam blaſphemiam; intendit indirectè blaſphemiam. Definitivè illa, eſt volitio ipſius rei; hæc, eſt volitio cauſæ, ex qva ſecutura talis res prævidetur. Alii intentionem indirectam, alio nomine interpretativam vocant: ſed intentio interpretativa, non tam intentio ſtrictè eſt, qvàm præſumptio intentionis.

Abſoluta conditionata

8. Abſoluta eſt, qvâ abſolutè, conditionata, qvâ conditionatè aliqvid intenditur: & hæc alia eſt pertinens, ſeu qvæ conducentiam habet ex Chriſti inſtitutione ad valorem Sacramenti, alia impoſſibilis, alia infallibilis ſeu neceſſaria: de qvibus patebit infrà.

Qualis ſufficit.

9. Habitualis intentio nec ſufficit, nec reqviritur in Miniſtro ad validam confectionem Sacramenti: qvia illa intentio reqviritur & ſufficit in Miniſtro, qvæ influit imperativè in actiones Sacramentales, ſaltem implicitè, nomine Chriſti eas cauſando, determinandoq; res & verba formæ ad eſſe Sacramenti. Implicitè operatur nomine Chriſti, qvando hoc vult facere & facit, qvod facit Eccleſia: at intentio habitualis, non influit imperativè, cùm non ſit ullus actus, ſed ſolùm qualitas, facilitas quædam; ergo nec reqviritur, nec ſufficit in Miniſtro, ad valorem Sacramenti.

10. Intentio etiam indirecta & in cauſa, nec reqviritur, nec ſufficit: qvia qvando Miniſter vult cauſam v. g. ebrietatem, vel tunc prævidet ſecuturum effectum (puta actiones Sacramentales) ex tali cauſa, vel non? Si non? Ergo non vult effectum (puta actiones Sacramentales), conſeqventer non vult in ebrietate conſecrare: qvia nihil volitum niſi cognitū. Si prævidet illum? Tunc vel illum effectum ſecuturum vult, intendit, vel non? cùm poſſit cum volitione cauſæ ſtare nolitio effectûs, niſi neceſſariò ex ea ſequatur. Si non vult? Ergo in ebrietate actiones Sacramentales ſunt involuntariæ, & Sacramentales niſi materialiter, conſeqventer conſecratio nulla. Si vult? Tunc in ebrietate formali, talis volitio jam non eſt, cùm tunc ſit actus irrationalis, abſqve uſu rationis; Chriſtus autem ad conficienda Sacramenta, reqvirit intentionem non brutalem, ſed intellectualem.

11. In-

11. Intentio virtualis & reqviritur & sufficit (c): qviá imperátivè influit in actiones Sacramentales, saltem implicitè, nomine Christi eas causando, determinandoq: res & verba formæ ad esse Sacramenti.

(c) D. R. in 4. d. 5. q. 1. á. 1.

12. Intentio actualis sufficit, cùm sit omnium perfectissima & summa; sed non reqviritur necessariò: cùm ipsam habere semper sit impossibile, & virtualis sufficiat (c)

13. Intentio conditionata pertinens, de præterito & de præsenti, v.g. *Baptizo te si non es baptizatus*, *absolvo te si es capax*, est sufficiens ad valorem Sacramenti. Ita D. R. *in* 4. *d.* 34. *q.* 1. *ver.* 2. Ratio est, qvia conditio talis utraqve non suspendit actum; sed vel ita est, qvòd non sit baptizatus? Conditio transit in absolutam, & confertur non baptizato baptismus: vel est baptizatus? Conditio destruitur, & intentio baptizandi est nulla. Qvando prudenter dubitatur de aliqvo utrum sit baptizatus, vel qvòd sit capax absolutionis, & in similibus; tunc non tantùm potest, sed & debet apponi conditio: sin secùs, absqve peccato addi non potest.

14. Intentio autem conditionata conditione impertinente, sive illa sit de præterito, sive de futuro, sive de præsenti, non conducit ad valorem Sacramenti: v. g. *Ego te baptizo*, *si nunc Turca dormit*, vel *ego te baptizo*, *si es prædestinatus*. Ratio est, qvia nec somnus Turcæ, nec prædestinatio, conducit ex intentione Christi ad valorem Sacramenti.

15. Intentio conditionata de futuro contingente, est insufficiens ad valorem Sacramenti: ideo invalida est hæc absolutio, *ego te absolvo si cras restitueris*. Ita D. R. cum aliis communiter. Ratio est, qvia in futuro non erunt materia & formæ verba; in præsenti verò intentio deest. Qvid autem de solo matrimonio dicendum? Dicemus infrà.

16. Intentio conditionata de futuro infallibili, v. g. *Ego te absolvo si cras sol orietur*, est sufficiens ad valorem Sacramenti. Ita D. R. *suprà*. Secùs de futuro impossibili, v. g. *Ego te baptizo si sol cras non oriatur*. Ratio est primi, qvia cùm Minister sit certus de futuritione conditionis, intentio conditionata æqvè æstimatur ac absoluta, & eodem modo producit suum effectum. Ratio secundi est, qvia Sacramentum non stat absqve intentione absoluta: at intentio sub conditione impossibili, non potest fieri absoluta; ergo.

Pro discursu & solutione.

17. Sufficit ex parte suscipientis ad validam susceptionem Sacramenti, intentio indirecta in causa: & sic validè baptizatur dormiens (d), imò ebrius qvi vigilans baptismum petiit. Non sufficit ex parte ministri ad validam confectionem Sacramenti intentio talis: qvia plus reqviritur ad agendum, qvàm suscipiendum; reqviritur enim ut rationabiliter, ac humanô modô operetur. Clarificat instantia: amentes & infantes, possunt

(d) D. R. in 4. d. 5. q. 1 a. 2. cum aliis communiter.

sunt suscipere aliqva Sacramentâ, & nullá administrare; possunt infantibus bona validè dispensari, non tamen ab illis.

Quid ebrius quid ebriosus.

18. S. Augustinus *tract.* 5. *in Joan.* asserit: Baptismum ab ebrioso datum, esse validum, non ab ebrio omninò tali. Ebriosus est, qvi habet vitium inebriandi se; ebrius omninò talis est, qvi amisit usum rationis.

19. Si vis probare baptismum collatum, aut aliam confectionem Sacramenti, valere ab ebrio omninò tali, eò qvòd sicut intentio virtualis, qvæ est sufficiens ad valorem Sacramenti, manet in aliqvo suo effectu, ita intentio indirecta in causa, manet in somno, ebrietate. Addo, intentionem virtualem in aliqvo proportionato medio ad producendum Sacramentum, manere; intentionem verò indirectam in causa, in ebrietate, aut somno, esse in aliqvo prorsùs improportionato ad producendũ Sacramentum. Prorsùs somnus & ebrietas, sunt improportionata ad producendum Sacramentum.

Princeps quomodo dormiens cõtrahit matrimonium.

20. Potest hoc esse & contingit, qvòd Princeps dormiens, aut ebrius, contrahat & conficiat Sacramentum; dormiens aut ebrius in sua physicè persona, vigilans in aliena physicè, & sua moraliter seu in Procuratore, qui tunc cum Sponsa nomine Ipsius contrahit; cùm matrimonium sit contractus, de cujus natura est, ut possit celebrari cum alio, vel in sua physicè persona, vel in aliena physicè, & sua moraliter, cui ad id dedit potestatem. Non potest autem esse, ut contrahat matrimonium, & conficiat Sacramentum, si in sua tam physicè persona, qvàm & in sua moraliter persona, sit dormiens, aut ebrius.

Non contrahit incidens in amentiam stabilem.

21. Nec inferas, casu qvo Princeps incideret in amentiam stabilem eo tempore, qvo Procurator ipsius contraheret matrimonium nomine ipsius cum Sponsa, ipse amens contraheret matrimonium, & conficeret Sacramentum. Qvia in tali casu, contractus matrimonialis foret nullus: nam in eo eventu expiraret mandatum, sicut expirat cum morte, ut habetur in leg. *Si quis alicui* 48. *ff.* Ratio est, nam sicut per mortem cessat vivere physicè, ita per amentiam cessat vivere moraliter. Præterea ipse contractus matrimonialis, qvem facit Sponsa cum Legato Sponsi, utramqve hanc conditionem essentialiter supponit *Si vivit Sponsus, aut non evasit amens*, qvæ conditio in eo casu non impleretur; ideo contractus matrimonialis sub hac conditione factus, nullus est.

Secùs in accidentalem.

22. Dixi *amentiam stabilem*: nam accidentalis v. g. ex maligna febre, videtur non officere validitati contractûs, cùm ùti infirmitas non impediens, se habeat.

23. Concedo, qvòd ad applicanda sacrificia sufficiat intentio habitualis, si enim hodie vesperi dicam, *crastinum Sacrum volo applicare Stephano*

phano, & hanc intentionem non revocem, etiamsi cras celebraturus Sacrum, nihil de hac hodierna applicatione cogitem, nec inter celebrandū, adhuc sufficienter Sacrū illud, erit applicatū Stephano. Ita N. Bonæ Spei & alii communiter. Ratio est, qvia applicatio Sacrificii est donatio, qvâ ceditur juri suo in fructum Sacrificii; donatio autem acceptata purè præterita, non retractata, valet, etiam in id, qvod adhuc est in spe: cōseqventer & applicatio Sacrificii purè præterita non retractata, valet & sufficit. Non sufficit autem ad ipsum Sacrificium intentio habitualis: qvia intentio Ministri, debet imperativè influere in Sacrificium, ut insinuavi suprà.

Quomodo intentio habenda.

24. Pro cōplemento hujus Seriei notandum, qvòd Minister debeat habere intentionem, quantùm ad personam suscipientem, & materiam præsentem. Secùs tamen in matrimonio, in qvo, contrahentes intentionem suam determinant, & restringunt ad determinatam in individuo talem personam; ita ut si esset alia, matrimonium nullum sit. Ratio est, quia matrimonium est qvidam contractus, consistens in traditione corporum in particulari, & individuo.

SERIES V.

An gratia reqviratur in Ministro, ut licitè administret Sacramentum?

1. ANte Resolutionem præmitto, Ministrum Sacramenti, alium esse consecratum, ac ad administranda Sacramenta specialiter deputatum, unde dicitur minister ex officio; alium non consecratum: & talem, alium esse necessitatis, qvalis est omnis homo respectu baptismi in urgentissima necessitate conferendi, dum Minister consecratus haberi non potest; alium Ministrum extra necessitatem, qvalis est Minister matrimonii, qvi matrimonium contrahit. Hôc præmissô

Qvotuplex Minister.

2. Dico: Minister consecratus tenetur curare, ut semper sit in gratia: qvia consecratione specialiter deputatus est ad administranda Sacramenta, & speciali gratia donatur, ut ea sanctè administret. Si autem in peccato mortali existens administret Sacramentum v.g. baptismi, tunc vel hoc præstat non tamquam specialiter ad id deputatus, sed ut privata persona v.g. in domo alicujus, vel in hospitio, adveniente improvisa necessitate? Vel solemniter, ut specialiter ad id deputatus? Tunc vel in extrema necessitate periclitantis, tali, quòd in eo conflictu & brevissima morula, neqvit moraliter se disponere ad justificationem per actum contritionis? Vel extra talem necessitatem? Si solemniter extra necessitatem id facit? Peccat mortaliter (a); qvia magnam irreverentiam contra Sacrum Sacramentum,

(a) S. Thom Rituale Pauli V. Bonæ Spei Garcia. & alii communiter. Lezana verbo baptismus.

mentum, & ipsum Christum Authorem Sacramenti committit; cùm possit se ad gratiam disponere, in qva vi suæ deputationis, Sancta Sanctè tractare debet. Magnam irreverentiam Regi inferret minister, qvi specialiter ab ipso ad hoc esset deputatus, ut pretiosum vinū in conviviis ad mensam ipsius funderet, & ipse præsente Rege hoc præstaret manibus lutô sordidô infectis; majorem irreverentiam facit Christo & Sacramentis, Minister consecratus, qvi macula lethali infectus, pretiosissimum corpus Christi manibus suis ministrat, merita & sangvinem ipsius in ordine ad Sanctificationem animarum dispensat. Si in necessitate, v.g. qvòd hîc & nunc expirat, aut qvasi expirat baptizandus, aut absolvendus? Tunc cōferens ei baptismum aut absolutionem, existens in peccato mortali, non peccat mortaliter (b); cùm talis necessitas excuset eum ab irreverentia. Pro tertio casu eadem ratio stat (c), qvandoqvidem in tali casu Sacerdos administrat baptismum, non ut formaliter consecratus, sed secundùm potestatem communem omnibus.

(b) S. Thō. Leander Card. Lugo nostri Orlandus Bonæ Spei Garcia tract. 1. d. 3. a. 4. parag. 1. (c) S. Thō Suar. Garc. (d) S. Thom. Leader Cor. Fill. Suar. Nostri Bonæ Spei Garcia Lezana.

A fortiori laicus baptizans in casu necessitatis, existens in peccato mortali, non committit novum peccatum mortale (d): qvia in tali casu non committit irreverentiam contra Sacramentum, sicut non committeret in casu, qvo de manu hæreticorum Eucharistiam eriperet, aut projectam in terrā elevaret absente Sacerdote: tum qvia Sacramenti baptismi in casu necessitatis, Ministrum Christus instituit qvemcumqve hominem, etiam infidelem, paganum.

3. Concludit S. Thom. *in 4. d. 24. q. 1. ad 3. qvæstione. 6. ad 4.* his verbis: *Qvicumqve* (in mortali peccato existens) *exhibet se in aliqvo actu ut Ministrum Ecclesiæ, mortaliter peccat toties, qvoties hunc facit actum, Secùs autem esset, si in aliqva necessitate id exeqveretur, in illo casu in qvo etiam lajcis liceret; sicut si baptizaret in articulo necessitatis, vel si corpus Christi in terram projectum colligeret.*

4. Basilius Pontius tamen & Ledesma, Navarrus & Card. de Lugo docent, in Ministro etiam necessitatis reqviri gratiam, ad licitam administrationem. Qvod sub distinctione admitto: dum se potest disponere ad gratiam, tutiùs est ut se disponat, & in gratia administret; secùs est, si non potest.

Pro discursu & solutione.

5. Etiamsi posset in instanti elici actus contritionis, non est tamen certum qvòd defacto Minister elicuerit actum contritionis in instanti. Deinde licèt contritio fiat in instanti, viâ tamen ad concipiendam contritionem perfectam, non paratur regulariter in instanti, sed in tempore, & per seriam rationum ad contritionem excitantium ponderationem. Sic generatio substantialis formæ ignis, fit in instanti, viâ tamen præparativâ ad productionem talis formæ, qvæ est alteratio calefactiva, non fit in instanti, sed successivè. Ita N. Garçia *loc. cit.*

6. An

6. An tutiùs fit præmiſſa Intentione conferendi baptiſmū aut abſolutionem (dum aliter non poteſt), tunc dicendo formam Sacramenti, ſimul elicere actum contritionis? Mihi ſalvô aliorum judiciô non videtur, ne attendens ad actum contritionis, omittat aliqvam particulam eſſentialem, v.g. ly *in nomine*, vel *Patris*, & ſic ad tollendum ſcrupulum, ne æternæ damnationi reddat baptizandum tunc expirantem.

In Sacramē-tis tutior pars qvæ favet ſaluti pœnitentis.

7. Si dicas, in conferendis Sacramentis tutiorem partem eſſe eligendam. Dico: in caſu neceſſitatis ac reſolutionis, tutiorem cenſeri opinionem, qvæ favet ſaluti Spirituali petentis Sacramentum, ut defendit Noſter Lao *diſp.* 3. *de conſcientia dub.* 32. & Garcia *de Sacramentis in genere loc. cit.* Reverentia enim Sacramenti, cedit ſaluti moribundi. Qvare poteſt ſumi à non jejuno, Sacramentum Euchariſtiæ.

8. Contrahentes in peccato mortali matrimonium, non prout ſunt adminiſtrantes ſibi hoc Sacramentum, ſed prout ſunt ſuſcipientes illud, peccant mortaliter. Ita docent S. Thomas, Suar. & Noſtri Bonæ Spei, & Garcia.

Diaconus Subdiaconus non peccant mortaliter.

9. Qvamvis ſecundùm Sententiam Sylv. Cajet. Filliuc. 1. *tract. c.* 6. *num.* 87. Navar. Sa. Diaconus & Subdiaconus ſolemniter Sacerdoti ad altare in Sacrificio Miſſæ miniſtrantes, cenſentur peccare mortaliter, eò qvòd ad tale miniſterium conſecrentur exercendum, ita ut non poſſit miniſterium ſuppleri à laico, ſecùs miniſterium miniſtri inferioris; tamen ſecundùm communiorem Sententiam Bonæ Spei, Garciæ, Suar. Vasq. Layman. Card. de Lugo, aliorumqve, veriùs exiſtimātur non peccare mortaliter. Ratio eſt, qvia nec conficiunt, nec alteri adminiſtrant Sacramentum; conſeqventer circa ipſum Sacramentum immediatè non verſantur.

10. Chriſtianus per characterem Confirmationis, ſpecialiter deputatur ad propugnandam fidem coram tyranno, & tamen propugnans illam exterius in pecato mortali, juxta adverſarios non committit novum peccatum mortale; Ergo etiam diaconus & ſubdiaconus &c.

11. Duo enim reqviruntur in miniſtro, ut ſit graviter obligatus ad ſubeundum munus in gratia DEI: Primum, ut ſit conſecratus ad tale munus; Secundum, quòd tale munus ſit immediata Sacramenti confectio, vel ſaltem ad talem confectionem immediatè ordinatum, aut ad producendam gratiam mediatè. Qvapropter Sacerdos aliis miniſtrans Euchariſtiam in peccato mortali, peccat mortaliter (e): & celebrans taliter, ſaltem virtualiter tria peccata mortalia committit: unum, inqvantum conſecrat; ſecùndum, inqvantū ſibi miniſtrat; tertium, inqvantū ſuſcipit: ſecùs eſſet, ſi poſt conſecrationem eliceret actum contritionis. Ita cōmuniter DD. Non debet tamen in confeſſione explicare omnia peccata; ſufficit dicere ſe celebraſſe in peccato mortali. Ita N. Garcia *loc. cit.* §. 5. Qvot autem committat peccata, homines cōmunicans? de hoc inferiùs.

(e) S. Thō. in 4. d. 24. qvæſtiuncula 5. ad 4. Bonæ Spei contra Vaſq; & noſtrum Orland.

Sacerdos in mortali celebrans tria peccàta cōmittit.

12. Epi-

Epiſcopus.

12. Epiſcopus in mortali Sacramentalia exercens, benedicens templa, vaſa, veſtes Eccleſiaſticas, Virgines DEO dicatas, vel Abbatiſſas; Sacerdos ſuper puerum domi baptizatum, cæremonias in Eccleſia abſolvens, pixidem de loco in locum tranſportans; Parochus matrimonium benedicens, non peccat mortaliter (f): qvia eorum actiones, non ſunt adminiſtratoriæ Sacramenti.

(f) Suar. Vaſq. Laym. Lugo.

13. Epiſcopus in peccato mortali conſecrans chriſma, aut benedicens oleum infirmorum, non peccat mortaliter: qvia tali actione, non eo ipſo producit Sacramentum conferens gratiam; ſolùm producit materiam remotam Confirmationis, & Extremæ unctionis: Ergo non peccat, alias etiam argentarius, in ſtatu peccati mortalis conficiens calicem aut patenam, peccaret mortaliter, cùm hæc inſerviant tamqvam materia remota Presbyteratûs.

14. A fortiori non peccat mortaliter, qvi in peccato mortali exiſtens tangit corporale, aut reliqvias ſacras (g).

(g) Svarez Bonacina.

15. Qvomodo autem ſe debeat diſponere ad gratiam Miniſter, qvi eſt in peccato mortali? *Reſp.* Celebrationi Miſſæ præmittere debet confeſſionem: qvia tunc ſumere debet ſacram Euchariſtiam, pro qva inſtat præceptum Conc. Trid. *Seſſ.* 13. *can.* 7. ut præmittatur confeſſio, à conſcio peccati mortalis. Ad alia verò Sacramenta, ſufficit contritio. Ita communiter DD. Tutiùs tamen eſt præmittere confeſſionem, dum eſt copia confeſſarii.

SERIES VI.

De ſubjecto Sacramentorum ſuſceptivo.

SECTIO I.

Qvis eſt ſubjectum, ſeu qvis eſt capax ſuſceptionis, & qvalis Sacramenti?

Quorum Sacramentorũ qvis capax.

1. ℟. **E**T dico: Infantes non eſſe capaces Sacramentorum pœnitentiæ & Matrimonii: cùm talia eſſentialiter componantur ex actibus liberis ſuſcipientis, qvos illi elicere neqveunt. Nec ſunt capaces extremæ unctionis: cùm forma *qvidqvid peccaſti per viſum* &c. verificari non poſſit. Aliorum verò Sacramentorum ſunt capaces. Attamen Sacerdos peccaret mortaliter, ſi adminiſtraret Euchariſtiam infanti: cùm ei ab Eccleſia prohibeatur ejus adminiſtratio. Similiter Epiſcopus ſi conferret Sacramentum Ordinis, parvulis, prout communis ſententia docet.

2. Adulti rationis compotes, ſunt capaces Sacramentorum; ita ut aliquando unus idemqve homo, ſucceſſivè ſit omnium Sacramentorum ſubjectum, ut conſideranti patet.

SEC

SECTIO II.

An & qvalis intentio in ordine ad suscipienda Sacramenta reqviratur?

1. ANte resolutionem præmittere oportet 1. Quæstionem non esse de susceptione Sacramenti permanentis, scilicet Eucharistiæ, nam etiamsi qvis renitens, invitus, sumat sangvinem Christi, Sacramentum sumit, estò non recipiat fructum Sacramenti; sed quæstionem esse de Sacramentis in usu consistentibus. 2. Qvæstionem non esse de infantibus & perpetuò amentibus, qui numqvam usum rationis habuerunt, utrum tales debeant habere intentionem, cùm tales sint incapaces propriæ intentionis, sufficit pro illis intentio Ecclesiæ, Christi; sed de adultis, rationis compotibus, cùm sint capaces propriæ intentionis. His præmissis

Ab adultis validè potest suscipi Eucharistia sine intentione.

2. Dico: In adultis ad validam susceptionem Sacramenti, intentionem omninò reqviri. Ratio est D. R. Nemo suscipit fidem, nisi velit, ut habetur *cap. de Iudæis*; ergo etiam nemo suscipit Sacramenta, nisi velit: cùm Sacramenta omnia, sint mysteria fidei.

In qvibus qvalis intentio reqviratur ad suscipienda Sacramenta.

3. Qvalis autem intentio reqviritur, & sufficit? *Resp.* & dico: negativa, qvâ qvis se indifferenter habet, non contradicens, reqviritur, sed non sufficit: nam sicut nemo suscipit fidem nisi velit, ita nemo suscipit Sacramenta nisi velit. Intentio actualis cùm sit maxima, sufficit, sed non reqviritur: nam ut semper habeatur, fere est impossibile. Virtualis sufficit; nam locum Intentionis actualis tenet; non tamen omninò reqviritur, cùm sufficiat habitualis. Habitualis ergo reqviritur & sufficit, declarat Concil. Arausic. 1. *cap.12.* his verbis: *Obmutescens, baptizari aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium, aliorum verbis habet.* Excipitur tamen Sacramentum Extremæ unctionis, & Eucharistiæ in articulo mortis: qvia ad hæc, sufficit intentio interpretativa seu præsumpta: nam eo ipso qvòd qvis supponatur Christianus velle mori Christianè, præsumitur voluisse viaticum & extremam unctionem suscipere: qvia in voluntate moriendi Christianè, includitur voluntas suscipiendi Extremam unctionem & viaticum. Non autem talis intentio sufficit ad alia Sacramenta, v.g. ad Matrimonium, aut ordines: qvia in generali volitione vivendi Christianè, non includitur voluntas nubendi, aut ordines suscipiendi; qvia sine his potest qvis ducere vitam Christianam.

4. Qvamvis motus qvo nuper eram apud PP. Franciscanos, non sit retractatus, tamē in se non est; ita intentio ante unam & alteram diem elicita, qvamvis retractata non sit, in se tamen virtualis in obmutescente non est: patet ex definitione ejus data suprà *ser. 4. num. 3.* Potest dici intentio

manere moraliter in teſtimonio teſtium, ſed in ſe jam nec actualis exiſtit, cùm hæc ſit actualis volitio, nec virtualis in ſe (de qva eſt qvæſtio), cùm talis, ſit motus qvo applicantur media. &c. ſuprà

SECTIO III.

Vtrum omninò ad ſuſceptionem Sacramenti requiratur in ſuſcipiente fides & gratia?

Ad qvæ fides ad qvæ gratia reqviratur.

1. DIco 1. Ad validè ſuſcipiendum Sacramentum imprimens characterem, & ad matrimonium contrahendum, in ſuſcipiente illud, non omninò reqviri fidem, conſeqventer gratiam: patet inde, qvòd hæretici baptizati, confirmati, ordinati ab aliis hæreticis, non rebaptizentur.

Qvalē gratiam cauſant

2. Dico 2. Sacramenta vivorum, ſicut per ſe ordinantur ad vivos, ita per ſe, hoc eſt ordinariè reqvirunt ſtatum gratiæ; ita Sacramenta mortuorū, ſicut ordinariè ordinantur ad mortuos, ita non præreqvirunt in ſubjecto ſtatum gratiæ: tamen in adultis in peccato mortali exiſtentibus, omninò reqvirunt actum doloris ſupernaturalis.

SERIES VII.

Vtrum poſſit aliqvis licitè petere, aut recipere Sacramentum à tali, qvem ſcit in miniſtratione peccaturum?

1. QVem ſcit, addo: nam qvando non conſtat certò de peccáto à miniſtro committendo in adminiſtratione Sacramenti, vel de malo ſtatu ipſius, licitum eſt petere à tali Sacramentum. Ratio eſt, qvia tamdiu qvilibet præſumitur bonus, qvamdiu non conſtat illum eſſe malum. Qvare etiamſi ſciam confeſſarium fuiſſe lapſum in peccatum mortale, poſſum ab eo Sacramentum petere; qvia debeo credere, illum eliciuiſſe contritionem, maximè ſi ipſe velit, aut ſaltem non recuſet meam audire confeſſionem.

In caſu dubio præſumitur bonus.

2. Per ly qvod dico *peccaturum*, intimo lectori, non peccare mortaliter confeſſarium, audientem confeſſionem in mortali, ſi habeat propoſitum eliciendi contritionem ante abſolutionem (a). Ratio eſt qvia confeſſarius non miniſtrat Sacramentum, niſi qvando profert verba abſolutionis.

(a) Card. de Lugo N. Garcia.

3. Et ſicut pœnitens, in peccato mortali implendo pœnitentiam Sacramentalem, ita confeſſarius in mortali peccato exiſtens, auditis peccatis pœnitentiam talem imponendo, non peccat mortaliter. Ratio eſt, qvia ſicut impoſitio, ita impletio pœnitentiæ Sacramentalis, neqve eſt actio talis, qvâ adminiſtratur Sacramentum, neqve talis, qvâ ex opere operato confertur gratia; ſed ſolùm adimpletio pœnitentiæ hujus, eſt remiſſio pœnæ temporalis.

Pœnitentiā imponens æut implens in mortali non peccat mortaliter.

4. Qva-

4. Quadrupliciter poteſt conſiderari & eſſe in miniſtratione Sacramenti peccaturus. 1. Qvando defectu poteſtatis, materiæ aut formæ, validè Sacramentum adminiſtrare neqvit; & tamen qvaſi adminiſtrare illud audet. 2. qvando poteſt validè illud adminiſtrare, ſed ex ſua malitia, præſumit illud invalidè adminiſtrare. 3. qvando poteſt, & vult illud adminiſtrare validè, ſed licitè neqvit, eò qvòd ſit ſuſpenſus aut prohibitus, & tamen conatur illud adminiſtrare. 4. qvando poteſt validè & licitè, & tamen illicitè intendit miniſtrare illud, eò qvòd poteſt peccatum per contritionem tollere, aut à cenſura abſolutionem procurare, & non vult, aut negligenter vult. His præmiſſis

Qvadrupliciter peccaturus.

5. Dico 1. Illicitum eſt ſcienter petere, à fortiori recipere Sacramentũ, tam à tali qvi defectu poteſtatis, materiæ aut formæ (ſic Sacerdos mutus abſolutionem) neqvit, qvàm à tali qvi poteſt, ſed ex ſua malitia non vult validè, ſed invalidè adminiſtrare illud conatur. Ratio eſt, qvia ſic, non Sacramentum, ſed irritationem Sacramenti peteret talis pœnitens.

A qvo peccaturo non poteſt.

6. Dico 2. Neqve etiam licet petere Sacramentum à tali, qvi poteſt & vult validè adminiſtrare, ſed licitè non poteſt, eò qvòd ſit ſuſpenſus, prohibitus (b). Ratio eſt, qvia petere talem adminiſtrationem, eſt petere peccatum cum ea neceſſariò connexum.

(b) Bonæ Sp & Garcia.

7. Dico 3. Etiamſi conſtet Miniſtrum eſſe in mortali, aut in conferendo Sacramento peccaturum, ſi tamen poſſit ſine peccato miniſtrare, licitum eſt ex juſta cauſa petere à tali Sacramentum, dum non eſt alterius copia. Ita communiter DD. Ratio eſt, qvia talis petitio non inducit ad peccandum; cùm poſſit miniſter abſqve peccato adminiſtrare, ſi velit: qvòd autem nolit, ipſius eſt malitia, ob qvam vitandam, non tenetur petens, ſe privare jure ſuo recipiendi Sacramenta (c); maximè dum urget neceſſitas, aut præceptum recipiendi ea: qvia plus ex charitate obligatur qvis proprium vitare peccatum, quàm alienum.

(c) Noſtri Bonæ Spei & Garcia

8. Dixi *ex juſta cauſa*: aliàs eſſet peccatum contra charitatem; cùm lege charitatis teneamur vitare peccatum alterius, qvantùm poſſumus.

9. Qvæ autem eſt juſta cauſa in tali circumſtantia, petendi à tali Sacramentum? *Reſp.* Eſt neceſſitas gravis, aut utilitas notabilis petentis: v.g. neceſſitas adimplendi præceptum annuæ confeſſionis aut communionis, utilitas non differendi nimis uſum Sacramentorum (d), fructum Sacramenti (e), Jubilæi, confeſſionis, communionis ordinariæ.

(d) Suarez.

(e) Alii apud Bonæ Spei.

Qvid de excommunicato Miniſtro?

10. *Reſp.* Excommunicatus, vel eſt non toleratus, vitandus, (qvalis eſt ſecundùm declarationem Concilii Conſtantienſis, & totius Eccleſiæ approbationem) nominatim denuntiatus, ſeu publicatus, aut publicus

Clerici percussor, taliter qvòd nulla tergiversatione celari possit, aut juris suffragiô excusari (f)? Aut toleratus, non vitandus, qvalis est qvicumqve alius excommunicatus? A tali ergo scilicet tolerato, non vitando, licitè potest peti administratio Sacramenti. Ita omnes. Ratio est, qvia licèt talis non possit se ultrò offerre ad administrandum Sacramentum; tamen in Extravaganti conceditur ipsi rogato, facultas administrandi, ut notat Cornei. Bonac. Lezana verb. *Excommunicatio*.

(f) Lezana tô. 2. Verb. excom. n. 20. Laym. Svar.

Ab excomũnicato tolerato qvando potest peti.

11. Notandum tamen, si petens sciret talem excommunicatum non procuraturum absolutionem, nec habiturum propositum procurandi illam ante administrationem Sacramenti, ac proinde administrando peccaturũ, non posset ab eo Sacramentum petere, nisi urgente necessitate gravi, aut interveniente utilitate notabili.

Et qvando à non tolerato Sacramentũ.

12. Ab excommunicato verò non tolerato, solùm urgente periculo mortis, licitum est petere Sacramentum baptismi & pœnitentiæ: admitunt omnes. Ratio est primi, qvia ob necessitatem Sacramenti, in tali casu qvilibet pro Ministro ab Ecclesia admittitur. Secundi est ratio, qvia Conciliũ Trident. *sess*. 14. *cap*. 7. Omnibus Sacerdotibus concedit potestatem absolvendi. Imò in tali casu tenetur excommunicatus absolvere moribundum; aliàs peccaret mortaliter, si non contra justitiam, tunc contra charitatem.

13. Qvòd autem possit se moribundus salvare per actum contritionis, tutiùs est ut absolvatur: qvia talis actus, aut non parum difficilis, aut incertus est.

14. Utrum etiam possit Sacramentum Eucharistiæ peti à tali, urgente periculo mortis? Controvertunt DD. Affirmativam tenet N. Garcia. Ratio ipsius est, qvia censuræ Ecclesiasticæ, feruntur in pœnam pravitatis ministri; non verò in detrimentum aliorum fidelium, qvos non decet maximo bono privari, ob peccatum alterius. Addidi particulam ly *solùm*, intimans non esse licitam extra periculum mortis petitionem Sacramenti, ab excommunicato non tolerato seu vitando: qvia ut omnes DD. deducunt, Ecclesia gravissimè prohibet fidelibus, extra periculum mortis communicare cum excommunicato vitando, præcipuè in Sacramentorum administratione aut receptione.

(a) Sanctùs Thô. q. 80. a. 6. Chrisostô. Aug. apud Bonæ Spei.

SERIES VIII.

An peccatoribus scienter possint conferri Sacramenta?

Negandum publico peccatori.

1. ℞. ET dico 1. Peccatori publico, sive publicè sive privatim petenti, negari debet Sacramentum (a). Ratio primi est, qvia ex tali administratione seqvitur grave scandalum. Ratio secundi est, qvia petens est indispositus.

Non autem privato publicè petenti.

2. Dico 2. Peccatori oculto, Sacramentum publicè petenti, non potest sine

fine mortali negari Sacramentum, ubi fine fcandalo aut grävi infamia à Sacramento repelli neqvit (b). Ratio eft, qvia talis, jus habet, ne publicè manifeftetur peccator, & infametur.

(b) Eugenius IV. in decif. cap. fi Sacerdos.

3. Et per hoc qvod addidi *fine fcandalo* &c. excipe Epifcopum, qvi benè in conferendis Ordinibus, poffet occultum peccatorem ipfi notum, publicè petentem Sacrum Ordinem, repellere à fufceptione Ordinis Sacri: qvia (ut notat Nofter Stephanus à S. Paulo) in hoc cafu, repulfa fieri poteft ob plurimos prætextus, ita ut vix fit periculum infamandi petentem, eò qvòd Epifcopus privatim foleat inqvirere conditiones fingulorum, atqve ideo rejicere poffit abfqve eo qvòd innotefcat caufa. Ita & alii apud eumdem docent.

4. Dico 3. Peccatori occulto, ex fola notitia confeffionis habitá, non poteft negari Sacramentum, etiamfi occultè petat (c), nifi aliũde habeat notitiam delicti Minifter (d). Ratio primi, qvia figillum confeffionis urget, ne reddatur confeffio odiofa, & homines ab ea retrahantur. Ratio fecundi eft, qvia indignis non eft adminiftrandum Sacramentum, ut patet Matth. 7. Plura de hac materia fparfim inferiùs.

(c) Henriq.

(d) Suarez Bonac.

Propofitiones ab Innoc. XI. *damnatæ, ad hanc diftinctionem pertinentes.*

1. Non eft illicitum in Sacramentis conferendis feqvi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiori, nifi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi: hinc fententia probabili tantùm utendum non eft in collatione baptifmi, Ordinis Sacerdotalis aut Epifcopalis.

29. Urgens metus gravis, eft jufta caufa Sacramentorum adminiftrationem fimulandi.

DISTINCTIO II.

Sub qva continentur Ideæ Sacramenti Baptifmi.

1. Baptifmus alius eft aqvæ, alius flaminis, alius fangvinis. Sangvinis, eft martyrium; flaminis, eft contritio cum voto, feu defiderio baptifmi aqvæ, feu fluminis. Uterq; eft baptifmus hoc fenfu, inqvantum fupplet vices baptifmi aqvæ, præftando effectum ejus. Neuter eft talis, qvalis fluminis eft, cùm neuter fit Sacramentum.

Qvotuplex Baptifmus.

2. Baptifmus aqvæ metaphyficè confideratus, eft Sacramentum novæ legis, ad fpiritualem regenerationem hominum à Chrifto inftitutum.

3. Qvando autem hoc Sacramentum eft inftitutum, non conveniunt DD. N. D. Refolutus dicit: tunc baptifmus incepit 1. factô & exemplô, qvando

Quando cæpit effe.

qvando Christus sanctificavit aqvas suo baptismate *Matt.* 3. 2dò. exercitiò, qvando Christus baptizabat *Ioan.* 3. 3tiò. in pretio, qvando de latere Christi exivit sangvis & aqva. 4tò. Præceptô *Matt.* 28. qvando Christus dixit *euntes docete.* Primum habetur *de consecrat. dist.* 4. *c. Per aqvam.* Secundum *cap. dedit baptismum.* Tertium *de cærem. Missæ. cap. cum Marth.* De qvibus vide D. R. *in* 4. *d.* 6. *q.* 1. *a.* 1.

4. Physicè verò, Est exterior corporis ablutio aqva naturali, facta in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs S. ad regenerationem spiritualem. De tali ùti Sacramento sit.

SERIES I.

Qvæ, qvalis materia hujus Sacramenti?

Qvotuplex materia.

Materia est alia remota, alia proxima uniuscujusqve Sacramenti. Remota, secundùm omnes in Sacramentis assignatur triplex: apta, qvæ est in re sufficiens, & talis judicatur communiter; materia dubia, de cujus sufficientia est controversio inter DD; inepta dicitur, qvæ in re est insufficiens, & talis judicatur communiter. Pro his sit

SECTIO I.

De Materia remota.

1. Materia remota baptismi, est aqva (a): apta, est aqva naturalis seu simplex, hoc est ut dicit D. R. (b) non alterata à sua specie, dupliciter enim (ut ipse dicit loc. cit.) potest alterari aqva: 1. Intra suam speciem, qvando solùm alteratur in qvalitate, v.g. de calida in frigidam, vel de salsa in dulcem, vel amaram. 2. à sua specie, qvando per digestionem, aut per nimiam additionem alterius liqvoris, qvi trahit aqvam ad suam speciem, ut cùm vinum nimis lymphatur; aut ex mixtione substantiarum resultat qvid tertium.

(a) Concilia Laterã. Flor Trid.

(b) in 4. d. 4. q. 1. a. 1.

Materia remota Baptismi.

Qvalis mixtio obest.

2. Sed nota, non per qvalemcumqve admixtionem fit materia inepta, cùm in baptismo solemniter administrando, solet Chrisma aqvæ admisceri; & aqva maris habet de admixtione terrestri, ut notat Philosophus 2. *metheor. cap.* 3. Ex qvo deducitur, admixtionem aqvæ rosaceæ in parvula qvantitate, non reddere aqvam naturalem ineptam ad baptizandum; sed redditur inepta admixtione alterius materiæ, qvando illa externa prævalet, & aqva naturalis non prævalet (c). Qvando ergo aqva in sua specie manet, talis judicatur non alius liqvor, tunc est materia apta baptismi; qvando verò aliorum judiciô judicatur aqva, aliorũ judiciô alius liqvor, est materia dubia baptismi: qvando autem communiter non aqva, sed alius liqvor judicatur, est materia inepta. Et sic

(c) Garcia Noster.

3. Materia

3. Materia apta baptismi, est aqva naturalis, sive elementaris, sive sit frigida sive calida (qvali Græci utuntur), sive fluvialis, sive pluvialis, sive marina, sive fontalis, sive pura sive impura, sulphurea sive mineralis; aqva mixta cum modico aliqvo liqvore, aqva separata à vino, qvia talis est de specie aqvæ; aqva separata ab hordeo vel cineribus, & similibus, in principio ante generationem cerevisiæ vel lixivii; aqva resoluta ex nive, ex gelu, ex grandine, seu glacie, qvia tunc fit resolutio in propriam materiam aqvæ. Ita hucusqve D. R. *loc. cit.* in margine (d). Item aqva in qva leviter coctæ sunt carnes aut pisces, id est ante perfectam decoctionem, ita ut liqvor habeat plus de natura aqvæ, qvàm de substantia corporum lixatorum. Ita N. Garcia. Aqva distillata ex metallis, lapidibus, ut docent DD. (e) citati in margine.

Aptà.

(d) D. R. Garcia Bonæ Spei.

(e) S. Thom 3. p. q. 66, a. 4. ad 2.

4. Materia baptismi inepta, est cerevisia multùm cocta, sangvis, vinum, lac, oleum, sudor, flegma, & similia; qvia per digestionem generatur nova species ultra substantiam aqvæ elementaris: ad hoc facit decretalis *In qvadam de celebratione Miss.* D. R. *loc. cit.* (f) Item salivæ, lacrymæ, pituita, aqva supernatans cruori seu sangvini extracto, aqva emanans à corpore hydropico. Ita Garcia cum aliis in margine. Item nix, grando, glacies & pruina, anteqvam resolvuntur. Ratio est, qvia non sunt apta ad abluendum: & licetsi sint cum aqva ejusdem speciei physicè, non tamen moraliter, hoc est ad eundem usum non valent. Item aqva bullita cum galòé galla, vel mixta cum vitriolo, aut gummi vulgò atramentum. Ita N. Garcia cum P. Stephano à S. Paulo contra Gobat comparantem atramentum cum aqva turbida, lutosa.

Inepta.

(f) D. Resolut. Bonac. Laym. Bonæ Sp. Garc. Busenbau.

5. Materia dubia baptismi, secundùm D. R. est lixivium decoctum cum cineribus, non minùs qvàm aqva fluens per terras calidissimas sulphureas. Secundùm Garciam & alios, aqva rosacea, cerevisia tenuis parum cocta. Item succus expressus ex herbis, liqvores per alchimiam educti ex floribus, plantis, arboribus, & ex lignis fluentes. Item aqva turbida, ex luto expressa. Item brodium sive jusculum mediocriter coctum. Item aqva tinctoria & nigra, si nihil aut parum sit ebullita, cum ingredientibus foliis aut lignis &c. Item aqva soluta ex sale (g). Aqvam rosaceam pro materia dubia ponit Pater Garcia; D. R. autem in Serie ineptæ materiæ illam collocat, ut videre licet apud ipsum *loc. cit.* At qvia de aqva rosacea controvertunt DD. eo ipso est materia dubia. Ex his & pro his

Dubia D. R. Garcia Bonæ Spei.

(g) Bonac. Henriq. Bonæ Sp. Garcia contra alios.

6. Doctrina. Licèt numqvam liceat baptizare in materia certò incerta, qvia nullum scienter conferre Sacramentum, est peccatum mortale, & sic lacrymis nemo potest baptizari, qvia decisum est in Cap. *In qvadam nostra de celebratione Missarum*, qvòd in flegmate, sudore aut lacry-

Doctrina.

 mis,

mis, non valet baptiſmus; tamen in defectu materiæ certæ, in caſu neceſſitatis ſummæ, licitum eſt adminiſtrare baptiſmum in materia dubia, adhibita conditione *ſi materia eſt ſufficiens* (h). Ratio eſt, qvia vel materia eſt ſufficiens? Moribundus ſalvatur. Vel non eſt ſufficiens? Sacramẽtum non confertur ei; qvia conditio dicit, *ſi*: & ſic nulla irreverentia committitur contra Sacramentum. Magis tamen probabilior adhibenda eſt materia, dum commodè poteſt. Et talis, qvi materiâ dubiâ baptizatus eſt, ſi tunc moriatur, poteſt ſepeliri in loco Sacro, propter probabilitatem Sacramenti.

(h) D. R in 4. d. 4 q. 1. a. 2. & d. 5. q. 1. a. 1. Lezana verbo Baptiſmus Henriqu.

7. Et ſicut conditionatè baptizatur, ita poſtea conditionatè debet baptizari. Licèt in caſu neceſſitatis poteſt baptizari aqvâ non benedictâ, imò lutosâ; tamen extra caſum neceſſitatis, licitè non poteſt baptizari niſi benedictâ, ob reverentiam Sacramenti: & ſolemniter, niſi aqvâ è fonte Sacro (i), ob Clementinam de baptiſmo. Unde ſecùs faciens peccat, per alios mortaliter (k), per alios venialiter (l).

(i) BonæSp. Bonac. Step. à S. Paulo. (k) Bonac. Tolet. Diana (l) Granat. Qvintanadus.

SECTIO II.

De Materia proxima.

1. Materia proxima baptiſmi, de fide, eſt ablutio ſub forma baptiſmi, qvæ validè tribus modis fit: Aſperſione, prout Apoſtoli narrantur feciſſe, qvando una die qvinqve millia, ſecunda die tria millia baptizarunt (a); aut effuſione ſive infuſione aqvæ, prout in Eccleſia Latina praxis prævalet; aut immerſione corporis, prout in Eccleſia Græca ſervatur. Licitè extra caſum neceſſitatis, niſi ſervata praxi Eccleſiæ Diæceſanæ. Qvandocumqve autem juxta praxim Eccleſiæ fit, ſive immerſione, ſive effuſione aqvæ, ipſum corpus immediatè attingi debet aqvâ; aliàs ſi veſtes tantùm attingerentur, non diceretur, nec eſſet homo ablutus. Attamen infans involutus adhuc ſecundinâ ſuâ, id eſt pelliculâ corpori innatâ, in neceſſitate, baptizandus eſt conditionatè. Ita Laym. Hurtad. & alii.

(a) BonæSp. Lez. verbo Baptis.

2. Ubi immerſione confertur baptiſmi Sacramentum, ſufficit una ad valorem Sacramenti, deciſum eſt in Toletano 4. *can.* 6. Attamen ubi trina vel immerſio, vel infuſio uſitata eſt, ſine gravi culpa, extra neceſſitatẽ prætermitti non poteſt, docet D. Thomas. Alii verò (b) dicunt, qvòd ſicut locò effuſionis aſſumi aſperſionem, ita prætermitti trinam immerſionem, eſſe veniale tantùm.

(b) Laym. B. Sp. Gob. Stephanus.

Pro diſc. & ſolutione

3. Qvando confertur baptiſmus immerſione, utrum ad validitatem Sacramenti ſit neceſſaria emerſio? conſeqventer, ſi puella ad celandum partum, animô baptizandi infantem, aut alius, jam jam agonizantem (in ſuppo-

ſuppoſito qvòd nullum ſit aliud remedium, præter projiciendi eum) projiciat in puteum; utrum ſit validus baptiſmus in caſu tali. Controvertunt DD. ſolùm de illicitate conveniunt ferè omnes, qvòd talis mortaliter peccet, & irregularis remaneat, eò qvòd ſaltem indirectè innocentem occidat: *non ſunt enim facienda mala ut eveniant bona.* De validitate diſcrepant. Negativam ſententiam tenent Richard. Scot. *in* 4. *d.* 5. *q.* 3. Pontius, & omnes Scotiſtæ tam veteres qvàm moderni, (unô exceptô Bracantô) Henriq. & Noſter Garcia. Affirmativam tenent Suar. Vasq. Laym Bonac. N. Bonæ Spei, Stephanus & alii. Cùm autem D. R. in ſua ſententia non decidat Cathegoricè, licitum eſt nobis eligere ſententiam qvæ magis placuerit. Et ſi qværatur qvæ tutior? Illius & hujus Sententiæ DD. propriam dicunt tutiorem. Qvare in favorem agonizantis dicam aliqvid: non hoc, qvòd panis & vinum venenata validè conſecrantur, etiamſi id fiat animô occidendi ſumentem; ergo per projectionem pueri in puteum, aqva poteſt eſſe materia baptiſmi, eſtò fiat animô occidendi: non dicam hoc, qvia antecedens poteſt negari, nam panis ut ſit conſecrabilis, debet eſſe panis uſualis; panis autem venenatus non eſt uſualis, hoc eſt, non eſt manducabilis: ſed hoc dicam, qvando baptizandus ſolùm animô baptizandi immergitur, & in illa immerſione expirat, utrum baptizatur vel non? Si baptizatur? Ergo non eſt neceſſaria emerſio ad validitatem baptiſmi; ergo ille projectus verè baptizatur, licèt illicitè.

Qvando agonizans projicitur in puteum.

4. Si dicas qvòd non baptizetur; Probo qvòd baptizetur: qvia in illo caſu qvando projicitur in puteum, præcedit intentio baptizandi, eſt materia apta remota ſcilicet aqva, eſt etiam materia proxima ablutio, eſt forma prolata ante expirationem, ut ſupponitur; ergo.

5. Si dicas cum Scoto, qvòd non ſit ablutio; qvia ablutio ad vitam non ad mortem ordinatur: Dico, ad vitam ſpiritualem non corporalem, v.g. hîc & nunc certò decollandus aliqvis baptizatur; ablutio illa baptiſmalis, ordinaturne ad vitam corporalem? Non.

6. Maximum videtur fundamentum Scoti eſſe, qvòd per baptiſmum, Chriſto non ſolùm ſepulto, ſed etiam reſurgenti configuramur; Hoc tamen verificatur de projecto in puteum, nam ipſe à morte ſpirituali ad vitam reſurgit.

7. Qvando confertur baptiſmus effuſione, aut aſperſione, ex eo quòd cōveniant DD. quòd debeat aliquomodo fluere aqva, controvertunt qvæ qvantitas aqvæ reqviratur; utrùm ſufficiat una gutta? Affirmant nōnulli: imò Comitolius & Fillicius aſſerunt, verum fuiſſe baptiſmum infanti moribundo collatum, ſignô crucis impreſsô in fronte digitô aqvâ madefactô: at qvia hoc eſt in controverſione, adhibenda eſt extra neceſſitatem

Qvæ qvant. aqvæ reqviritur.

 ſuffici-

sufficiens aqvæ qvantitas, ut per eam infans sine controversione, dici possit ablutus.

In qva parte

8. In qva parte debet ablui baptizandus? *Resp.* Ex præcepto caput abluendum est (c). Ratio est D. R. (d), qvia in capite viget ratio hominis; & ubi est caput, totum corpus esse videtur. *ff. de relig. & sumpt.* In casu necessitatis, dum aliqva pars nascitur ab utero, non tantùm in parte principali v.g. scapulis, pectore, renibus, pede, manu, sed etiam in minima potest ablui (e): & hæc sententia magis pia, magis secura, dicit D.R. *loc. cit.* Ratio est Doctor.Resol. qvia tota est anima in qvalibet parte. Unde hoc extendunt alii ad crines capitis. Noster Lezan. verb. *baptismus* extendit etiam ad ungves, ita enim habet num. 5. *quod etiam est probabile de ungvibus & capillis.* Sed numqvid si postea nascatur, est rebaptizandus? Respondet S. Thomas qvòd nihil periculi accidit, si ad majorem cautelam baptizetur sub forma conditionali, de qva habetur *Rubricâ de baptismo cap. de qvibus dubium.* Licet si nasciturus, dum abluitur in parte aliqva non principali v.g. digito, debet conditionatè baptizari, cùm controvertant DD. de partibus non principalibus, negentq; validum baptismum susceptum in capillis vel in digito (f), & in parte principali notabili v.g. manu, pede, potest saltem validè extra casum necessitatis conferri baptismus, qvia de talibus partibus non controvertunt DD. (g); tamen nasciturus, in pede vel manu, aut alia parte principali, urgente necessitate, non absolutè sed conditionatè ablui debet: qvia nondum est natus. Ita D. Th. D. R. & alii communiter.

(c) Busenb.
(d) D.R. in 4. d. 5. q. 2. artic. 1.
(e) S. Thō. Navar. Bonæ Sp. Vasq.

Sed conditionate.

(f) Scot. Suar. Banac Bonæ Spei.
(g) Bōæ Sp. Busenbau.

Pro disc. & solutione.

9. Si dicas, ablutionem manûs aut pedis non sufficere ad verificanda verba formæ *baptizo te*, cùm pronomen *te* significet totum hominem.

Resp. Christus Dominus in nocte cœnæ solùm lavit pedes discipulorū, & tamen dixit Petro, *Si non lavero te* &c. Ergo sola pedum ablutio, sufficit ad pronomen *te* verificandum. Qvi in manu aut pede suscipit vulnus, verè dicitur vulnerari; ergo similiter qvando in manu aut pede abluitur, verè dicitur ablui.

10. Ratio est qvare non dicitur album, dum in minima parte habet albedinem; dicitur verò vulneratus, ablutus, dum in parte vulneratur, abluitur: qvia talis est æstimatio prudentum cōmunis pro utraqve parte.

SERIES II.

Qvæ, qvalis forma hujus Sacramenti?

Forma Græcorum.

1. Forma baptismi apud Græcos est, *Baptizetur servus Christi in nomine Patris & Filii & Spiritûs sancti.* Vel *baptizatur manibus meis N. in nomine Patris & Filii & Spiritûs sancti.* Ita declaratum est in Cōcilio Florent. sub Eugenio IV. Apud qvos nunc locò *Christi*, dicitur *Servus DEI.* Forma apud Latinos est, *Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spi-*

Forma Latinorum.

Spiritûs Sancti. Et ſicut expreſſio diſtincta Trinitatis Perſonarum, ita Eſſentiæ Divinæ in particula *Nomine*, eſt de eſſentia formæ: qvia baptiſmus, ſicut in invocatione SS. Trinitatis Perſonarum, ita in invocatione unitatis Eſſentiæ Divinæ, conſiſtit. Unde ſicut non valet baptiſmus collatus *in nomine Trinitatis*, eò qvòd non ſit diſtincta expreſſio Trinitatis Perſonarum, ſed numeri in particulari; ita non valet *in nominibus Patris & Filii* &c. Neqve valet *in nomine Patris, in nomine Filii, in nomine Spiritûs S.* cùm non exprimatur clarè unitas Eſſentiæ Divinæ.

2. Particula *in* non invalidat Sacramentum baptiſmi, ſi omittatur: qvia æqvè benè dicitur, *nomine DEI*, ac *in nomine DEI.* Attamen non in omni lingva poteſt omitti: nam in lingva Gallica, Hiſpanica, Italica, aut Græca, ſi omittatur particula *in*, oritur in ſenſu confuſio (a). Particula *in*. (a) Steph à S. Paulo.

3. Omiſſione particulæ *ego*, non irritatur forma baptiſmi: qvia plenum ſenſum generat hæc vox *baptizo*, ſine pronomine *ego* (a). Attamen non in omni lingva: nam in Flandrica & Gallica, ſi omittatur pronomen *ego*, nullus efficitur ſenſus. Ego.

4 Particula *baptizo*, debet omninò exprimi. Ita eſt declaratum ab Alexandro III. *cap. 1. de baptiſmo.*

5. Perſona baptizanda debet omninò exprimi: ſive dicatur *te*, ſive *hunc*, ſive *Ioannem*, ſive *tu baptizeris à me.* Ita colligitur ex *cap. 1. de baptiſmo*, & Concilio Florent. Ratio eſt, qvia baptiſmus conſiſtit in applicatione materiæ ad ſubjectum determinatum, idqve à baptizante diſtinctum. perſona baptizanda.

6. Notandum, qvòd non poſſit dici *nos baptizamus*, licèt poſſit dici *ego baptizo vos*, ſi plures ſunt baptizandi. Ita D. R. *in 4. d. 4. q. 2. a. 1.* Ratio diſparitatis eſt, qvia *baptizo vos*, idem eſt qvod *te* & *te*, qvod verum eſt de forma; cùm autem dico *nos baptizamus*, non eſt idem qvod *ego* & *ego*, ſed idem qvod *ego & ille & illa baptizamus*: & illa non eſt de forma. Baptizo vos baptizamus.

7. Illicitus qvidem baptiſmus, ſed validus, qvando Miniſter locò *baptizo* dicit *abluo*, *immergo*, qvia idem ſonat; vel locò *te* dicit *Ioſephum*; aut utitur forma Græcorum in Eccleſia Latina (b). (b) Layman Bonacina.

8. Dubius, qvando diceretur *in nomine Genitoris & Geniti & Spirati*; *in nomine Omnipotentis & Sapientis & Boni*: cùm controvertant DD. de tali: imò à D. R. probatur nullus. Si verò diceret, *ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritûs S. ac Virginis Mariæ*, intentio ipſius eſt ſpectanda: ſi in virtute Mariæ, ſicut Perſonarum Divinarum, intendat cōferre baptiſmum, baptiſmus eſt nullus; ſi verò addit nomen Virginis Mariæ, illam invocando pro gratia impetranda, vel ad baptizandum defendendum, baptiſmus non vitiatur (c). Si autem dicat, *intendo te bapti-* (c) D. R. in 4. d. 4. Sec. à S. Paulo.

baptizare in nomine Patris &c. baptiſmus eſt nullus: qvia debet explicari actus baptizandi, non ſolùm intentio baptizantis (d). Plura ad propoſitum dixi de Sacramentis in genere in Ser. 4. Idearum.

(d) Tamburinus.

SERIES III.

Quibus qvomodo eſt neceſſarius baptiſmus ad obtinendam ſalutem æternam?

Neceſſitas medii.

1. ANte Reſolutionem præmitto 1. aliqvid eſſe neceſſarium neceſſitate medii ad ſalutem æternam, eſſe id, ſine qvo etiam inculpabiliter non habito, ſalus obtineri non poteſt: ſic ſine gratia DEI, ſalus æterna. Neceſſarium neceſſitate præcepti eſt, qvod eſt neceſſariū ex præcepto: ſic reſtitutio rei alienæ. 2. Baptiſmum ſuſcipi in re vel in voto: in re eſt, in ſe, in aqva; in voto explicito, qvando baptizandus baptiſmum deſiderat explicitè; in voto implicito, qvando baptiſmum implicitè deſiderat, vult, qvod tunc facit, qvando de peccatis ſuis conteritur, Deum diligit ſuper omnia, ſervare vult omnia ipſius mandata, conſeqventer ſuſcipere baptiſmum præceptum. 3. præmitto, qvæſtionem utrum baptiſmus ſit neceſſarius ad ſalutem? eſſe in via ordinaria, ſeclusô privilegiô Divinô: nam certum eſt, qvòd poſſit DEUS ſanctificare in utero, ſicut ſanctificavit Joannem Baptiſtam, & ſic modô extraordinariô ſalvare. His præmiſſis.

Præcepti.

Baptiſmus in re in voto

2. Dico 1. Baptiſmus, (niſi ſuppleat martyrium) in re omnibus parvulis eſt neceſſarius neceſſitate medii. Ita omnes Catholici. Probatur: generatio eſt neceſſaria neceſſitate medii ad vitam naturalem; ergo generatio per baptiſmum, eſt neceſſaria neceſſitate medii ad vitam ſpiritualē animæ. Addidi *in re*: nam parvuli, voti etiam impliciti non ſunt capaces, cùm careant uſu rationis.

Qvaliter neceſſarius baptis. parvul-

3. Dico 2. Adultis, baptiſmus in re vel in voto, eſt neceſſarius neceſſitate medii ad ſalutem ipſorum ſpiritualem. Ita omnes Theologi. Cōprobatur utraqve reſolutio verbis Chriſti Domini, *Niſi qvis renatus fuerit ex aqva* &c. *Ioan.* 3. Qvando non poteſt haberi in re, ſufficit illis in voto, cùm illius ſint capaces; qvando verò poteſt haberi in re, non ſufficit in voto: qvia non eſſet votum ſive voluntas ſuſcipiendi, qvando non ſuſciperetur, dum poſſet ſuſcipi: ſicuti dum qvis ante confeſſionem actu contritionis juſtificatus, non liberatur ab onere confitendi, ſed tenetur confiteri & petere abſolutionem; ita baptiſmô voti juſtificatus, tenetur petere & ſuſcipere baptiſmum. Neqve tunc eſt fruſtranea forma baptiſmi, nam ſicut forma abſolvendi, *abſolvo te à peccatis tuis*, hunc ſenſum tenet, *Confero tibi gratiam ex ſe remiſſivam peccatorum actualium, ſi iis ligatus ſis;* ita forma baptiſmi *ego te baptizo* &c. hunc ſenſum habet,

Adultis-

Confero

Confero tibi gratiam ex se remissivam peccati originalis, & actualium, quæ subjicitur baptismo, si sint in subjecto quod baptizatur. Præterea baptismus est necessarius ad acqvirendum characterem, qvô annumeratur populo DEI suscipiens, & deputatur ad recipienda Divina Sacramenta.

(a) Trident. Sess. 7. Can. 5. Garcia.

4. Dico 3. Baptismus præterea est necessarius necessitate præcepti adultis. Est de fide (a), & qvidem vi hujus præcepti, tenētur suscipere baptismum qvamprimùm. Ita communiter. Ratio svadet, nam sicut qvilibet adultus tenetur credere in Christum, statim ac fides Christi ipsi sufficienter proponitur; ita & talem fidem exteriùs profiteri per signū à DEO deputatum, baptismum.

Pro discursu & solutione.

5. Nec refert, qvòd possit esse jam justificatus per contritionem perfectam; Nicodemus enim erat in gratia, & tamen dixit illi Christus, *Nisi qvis renatus fuerit ex aqva*, &c.

6. *Si promoveas*: Qvi graviter peccavit post baptismum, non tenetur qvamprimùm confiteri; ergo similiter qvi in peccato originali est, non tenetur qvamprimùm suscipere illum. *Resp.* Disparitatem esse, qvia baptismus non modò remittit peccata, sed etiam imprimit characterem in anima, hominem constituit membrum Ecclesiæ, datqve capacitatem ad alia Sacramenta; ideoq; absqve gravi causa differri non debet.

7. Dices: Videtur esse solus baptismus fluminis necessarius, & prodesse ad salutem, qvia dicit Christus *Ioan.* 3. *Nisi qvis renatus fuerit ex aqva* &c.

Resp. Sufficit baptismus fluminis in voto, qvi est baptismus flaminis. Qvi habet baptismum flaminis, habet baptismum fluminis in voto: nam qvi diligit Deum super omnia, vult servare legem ejus in omnibus, conseqventer vult suscipere baptismum, qvia de lege est suscipiendus baptismus. Unde in casu necessitatis, in defectu aqvæ aut ministri, qvi elicit actum contritionis, suscipit baptismum in voto, & sic salvatur (b). Sic etiam de Martyrio voluntario in adulto discurrendum: qvia in Martyrio tali, est amor DEI, ac voluntas servandi legem ejus in omnibus.

(b) D. Resolutus.

8. Urgebis: Ex his seqvitur non salvari parvulos per martyrium seclusô baptismô, qvia ipsi nec explicitè nec implicitè volunt baptismum, cùm sint incapaces volitionis. Nec dicendum qvòd pro ipsis habeat votum, desiderium, Ecclesia; qvia aliàs omnes etiam non baptizati, non martyrizati, salvarentur: cùm Ecclesia desideret, ut omnes recipiant baptismum.

Resp. Qvòd parvuli salventur per martyrium, hoc fit ex speciali privilegio DEI, ob qvem sustinent illud. Ita D. R. & S. August. *lib.* 13. *de*

 civit.

civit. Dei. cap. 8. hæc habens: *Qvi dixit, Nisi qvis renatus fuerit ex aqva & Spiritu S. non intrabit in regnum cœlorum, aliâ sententiâ ipsos facit exceptos, ubi non minùs generaliter dixit: qvi perdiderit animam suam propter me, inveniet eam.* Qvòd autem parvuli non perveniant alii ad baptismum, & sic moriantur, inde est, qvòd sint ita reprobati, ut neqve ad statum gratiæ perveniant. Ita D. R. *in 4. d. 4. q. 2. artic. 2.*

SERIES IV.

De Ministro,

SECTIO I.

Qvis possit, qvando, validè, licitè, baptizare?

(a) Trident. Sess. 7. can. 4. S. August. & prax. qvòd non iterátur. (b) D. R. in 4. d. 4. q. 2. a. 1. cap. Romanos cap. Iudæos. (c) Conciliũ Florent. D. August. apud Garciam.

1. ℟. ET dico 1. Validè tam in casu necessitatis qvàm extra casum necessitatis omnis homo, sive vir sive mulier, sive Pater sive Mater, sive hæreticus (a), sive non baptizatus, Paganus, Judæus (b) potest baptizare; dummodo loqvi sciat, abluere possit, & facere intendat quod facit Ecclesia (c). Ita declaratur locis in margine citatis.

2. Licèt hæreticus, aut alius, non sit in Ecclesia, non sit conjunctus cum Christo & Ecclesia per virtutem supernaturalem; tamen est conjunctus per intentionem faciendi id quod facit Ecclesia, aut qvod Christus instituit.

3. Dico 2. Licitè autem extra casum necessitatis, (seclusa delegatione & licentia) solus Sacerdos proprius, sive Episcopus sive Parochus proprius, baptizare potest. Unde nec Sacerdos qvicumqve, Religiosus, nec alienæ Parochiæ Parochus, nec alterius Diæcesis subditum, in sua Parochia Parochus potest baptizare: qvia *can. Interdicimus 16. q. 1.* districtissimè præcipitur, ne Sacerdos extra casum necessitatis, subditum alterius baptizet. Utrum autem per hoc incurrat excommunicationem? P. Bonæ Spei dicit qvòd sic: Garcia cum Salmanticensibus negat. Vide *Clementin. unic. de privilegiis.*

Garcia.

Diacon. solemnit. baptizans qvando incurrit irregularitatem.

4. A fortiori solemniter baptizare, Diaconus aut Clericus licitè non potest: baptizans enim taliter (seclusa delegatione & licentia) non solùm mortaliter peccat, sed & incurrit irregularitatem, ut constat ex *cap. de Clerico non ordinato ministrante.* & *cap. 2. ibidem*, etiamsi id faciat in casu extremæ necessitatis (e): qvia licèt necessitas reddat licitam actionem baptizandi, non tamen licitam reddit baptismi solemnitatem, cùm non sit necessaria. Escobar *lib. 11. num. 383.* notat, Clericum sine necessitate solemniter baptizantem, incurrere irregularitatem Papæ reservatam.

(e) Garcia.

5. Et

5. Et qvia, ficut Diaconus non folemniter baptizans, non incurrit irregularitatem, cùm præfatum cap. fit de folemniter baptizante; ita Sacerdos folemniter fine licentia Parochi baptizans, non incurrit irregularitatem: qvia dictum cap. eft de Clericis non Ordinatis, ob qvā rationem nec lajcus incurret (f). Ex præfato cap. colligant etiam Parochi, qvòd extra Ecclefiam non poffint folemniter baptizare, nifi filios Regum & Principum.

(f) Bonæ Sp.

6. Poffunt tamen Diaconi folemniter baptizare extra cafum neceffitatis baptizandorum aut baptizandi; fi id ipfis ab Epifcopo aut Parocho ex rationabili caufa committatur: Docent Gelafius papa *in Epift. ad Epifcopos Lucaniæ*, & Pius V. juxta *caput Doctos* 16. *q.* 1. & alii (g). Ex qvo

Qvando poteft folemniter

(g) Bonæ Sp. Layman.

7. Collige, Parochum Diaconum, poffe folemniter, extra cafum neceffitatis baptizare (h): nam eò ipfò qvòd ipfi conferatur jus Parochiale, deputatur ad baptizandum folemniter: fecùs dicendum de Sub diacono (h). Imò in terris infidelium, ubi nullæ Ecclefiæ funt fundatæ, poffint Diaconi folemniter baptizare, propter privilegia Leonis X. Adriani VII. Pauli IV. Pii IV. & V. (i)

(h) Gobat. Steph. à S. Paulo.

(i) Suar. Bonæ Spei.

8. Differentia eft inter Sacerdotem & Diaconum, qvòd Sacerdos Parochus, aut alius, baptizans extra neceffitatem alterius Parochiæ infantem fine licentia proprii Parochi, peccet qvidem mortaliter, tamen non incurrit excommunicationem; Diaconus autem incurrit: itē qvòd Sacerdoti poteft committi abfqve caufa, à Parocho adminiftratio baptifmi; Diacono verò folùm ex caufa jufta & rationabili, fcilicet ob gravem infirmitatem Parochi, in abfentia Sacerdotis, vel ob multitudinem baptizandorum (k). Differentia inter Diaconum & Clericum, qvòd Clerico nec ab Epifcopo poteft committi ex qvacumqve caufa, nifi à Summo Pontifice (l), adminiftratio folemnis.

Differentia inter baptizantes.

(k) Bonæ Sp. Layman.

(l) Garcia & alii.

9. Licèt in cafu neceffitatis qvilibet, non folùm validè, fed & licitè baptizare poffit; fervandus tamen eft ordo, fcilicet, qvòd non baptizatus baptizato cedere debeat, infidelis fideli, mulier viro, (nifi Matris pudor (ut qvia infans non eft totaliter natus) aut alia ratio contrarium fvadeat, v.g. qvòd fit ignarus formæ, aut non vult) Lajcus Clerico, Clericus Diacono, Diaconus Sacerdoti (nifi excommunicatus fit (m); fi tamen fit toleratus, & rogetur, miniftrare poteft: cùm dignior fit, & neceffitas qvòad ftantes urget, eò qvòd fit toleratus). Ita ex Rituali Romano tit. *de Miniftro baptifmi* communiter. Secùs faciens, mulier in præfentia viri, Lajcus in præfentia Clerici, (n) Clericus in præfentia Subdiaconi (o), Clericus aut Subdiaconus in præfentia Diaconi (p), peccat venialiter tantùm, & non mortaliter.

(m) Suar. Bonac. Bonæ Sp. contra N. Cornei

(n) Suar Bonac.

(o) Gonet.

(p) Salmāticen. Suar contra alios

10. Qvid de Sacerdote? Vel ille Sacerdos eft proprius baptizandi.

hoc

hoc est ipsius Parochus, aut à Parocho destinatus? Sic certum est, sive Lajcum sive Clericum, sive Diaconum baptizantem coram illo, peccare mortaliter; nisi ante adventum ipsius sit inchoatus actus: constat hoc ex decreto Gelasii Papæ *in cap. Diaconus d.* 93. & ex *cap. de consecrat. d.* 4. Vel Sacerdos nec est Parochus, nec à Parocho destinatus? Tunc de tali controvertunt DD. Negativam tenet Bonæ Spei cum suis. Affirmativam Garcia, Suar. Bonac. Dian. & alii. Ratio est, qvia Sacerdos vi suæ consecrationis, est Minister baptismi ex officio: qvando ergo Lajcus ipso præsente baptizat, verè usurpat ipsius officium, & sic mortaliter peccat. Nec potest Sacerdos dare Lajco licentiam in præsentia sua baptizandi, cùm hoc esset cum injuria Ordinis.

11. Ex hoc tamen qvòd sit Minister vi consecrationis, non seqvitur qvòd possit administrare, & solemniter baptismum sine licentia Parochi conferre: qvia ob justas causas hoc Ecclesia committit Parochis. Præter ordinationem reqviritur Jurisdictio.

Necessitas declaratur.

12. Nota, necessitatem de qva hucusqve, non debere esse extremam, sed sufficere probabile dubium, aut timorem prudentem, ne infans sine baptismo decedat, dicit N. Bonæ Spei: ut si v.g natus sit sine lacrymis, aut singultibus, signum enim est qvòd aëris intemperiem fortioris vitæ defectu, non sentiat; aut si magnas molestias, & suffocationis periculum in egressu passus sit; aut ante mensem 7. vel 6. natus sit, tales enim plerumq; Doctorum judiciô non solent diu vivere.

SECTIO II.

Vtrum idem seipsum, unus plures, plures unum valeant baptizare?

Pro disc. & solutione

1. POtest seipsum communicare, ut patet in qvotidiana celebratione Missæ; non potest seipsum baptizare, qvia Christus reqvirit distinctam personam baptizandi à baptizante: patet ex verbis ejus, *baptizantes eos*; & ex factis, ipse enim à Joanne est baptizatus, Petrus à Christo, Andreas & Jacobus à Petro, &c.

D. R. in 4. d. 4. q. 1. a. 2.

2. Qvòd autem poterat se circumcidere Judæus, ut notant Abulensis, Henriqvez & alii, Ratio est, qvia non obstat verificatio verborū, prout obstat illi, qvi se baptizaret; falsum enim diceret *baptizo te*. Et si diceret *baptizo me*, iterum perperàm diceret, cùm reqviratur ad baptismum distinctum subjectum.

3. Qvando Innocentius III. *cap. Debitum de baptismo* dicit, Judæum qvi ignoranter se baptizavit, salvatum esse; intelligit salvatum in baptismo flaminis.

Vnus plures baptizare

4. Unus plures simul baptizare potest, non minùs qvàm Sacerdos plures

plures hostias simul consecrare, Confessarius plures simul absolvere: est sententia S. Thom. *q. 67. a. 6. ad 2.* Doct. Res. *in 4. d. 4. q. 2. a.* 1. Ratio est D.R. qvia *baptizo vos*, idem est qvod *te & te*, qvod verum est de forma.

5. Possunt plures ut causæ totales (hoc est, ut uterqve & abluat & formam dicat) unum eumdem baptizare validè. Ita D. R. *loc. cit.* dūmodo uterqve dicat *ego baptizo te*: nam ut advertit D. R. *Nos baptizamus, non est idem qvod ego & ego*, (*cap. de baptismo*) *sed est idem qvod ego & ille & illa*: *& illa non est de forma. Nec traderent aliud & aliud Sacramentum; sed Christus qvi est unus interiùs baptizans, unum Sacramentum per utrumq; conferret*, inqvit S. Thomas hîc *artic.* 6. Si autem unus citiùs finiret formam baptismi qvàm alius, ille solus baptizaret. Plures unum

6. Jam autem plures, ut causæ inadæqvatæ, partiales, (hoc est, ut unus formam dicat, alter abluat) non possunt validè unum baptizare (a). Probat D. R. hôc mediô: *quia Christus non dixit tantùm, euntes baptizantes; sed copulat, baptizantes in nomine Patris* &c: *baptizantes* spectat ad materiam, *in nomine Patris* ad formam. Unde

(a) S. Thom. 3. p. q. 66. a. 5. D. R. in 4. d. 4. q. 2. a. 1.

7. Non valet baptismus in eo casu, qvô mancus diceret formam, & mutus ablueret: qvia non verificaretur forma; falsum enim diceret, *ego abluo*. Pro discursu & solutione.

8. Dices: Sed v.g. si diceret formam Græcorum, *Baptizetur servus DEI in nomine Patris* &c. verificaretur forma. Nego qvòd verificaretur, nam subintelligitur *à me*: patet ex alia eorum forma relata à Florentino, in qva sic dicitur: *baptizatur manibus meis* N. *in nomine Patris*.

9. Probabis formam verificari: nam sive dicatur *baptizatur à me*, sive *ego baptizo*, sensus est in anima, *te ego abluo*. *Resp.* Ut qvis baptizandum abluat in anima, abluere debet corpus ejus.

10. Urgebis: Atqvi ille mancus ablueret corpus, nam juberet suum mutum hoc facere; qvi autem per alium facit, per seipsum facere videtur, juxta Theologorum axioma. *Resp.* & dico: ad valorem baptismi ex institutione Christi, non sufficit qvòd minister videatur abluere, sed ut in re abluat. Ut actio alicui tribuatur tamqvam agenti morali, sufficit, qvòd ejus præceptô aut svasione fiat; ut verò tribuatur ipsi tamqvã Ministro Sacraēnti, reqviritur qvòd sit ab illo immediatè & physicè, ut patet in forma consecrationis: jubeat alium dicere formã; producetne corpus Christi, si ipsemet non dicat?

11. Concludes ex P. N. Lezana: Ille verb. *baptismus num.* 12. dicit, probabile esse apud aliqvos (b), qvòd si qvis in casu necessitatis & periculo mortis baptizandi, accedere non posset ad ipsum, posset sub cōditione baptizare, de longinqvo proferendo formam, jubendo, ut alius

(b) Leander Cajet. Marsilius Sotus Suar. Pasqvalig.

alius qvì propè ipsum eſt, aqvâ eum abluat. *Reſp.* Admitto caſum: ſed utrum probabilitas ſit ſufficiens, de hoc controvertunt DD. negante P. B. Spei. Non tamen nego in extrema neceſſitate poſſe conditionatè uti baptiſmo qvomodocumqve probabili: qvia meliùs eſt baptizari baptiſmô dubiô, qvàm nullô (c).

(c) Suarez. Paſqvaligus

SERIES V.

De Patrinis.

SECTIO I.

An, qvot, qvales, qvando reqvirantur Patrini in adminiſtratione Baptiſmi?

1. Concil. Trid. *Seſs.* 24. *cap.* 24 dicit: Parochus diligenter inqvirere debet, qvis ſit à Parentibus ſeu Tutoribus baptizandi deſignatus, ut baptizatum levet de Sacro fonte; neqve ad baptiſmum procedere debet, qvouſqve hic deſtinatus ſit (a). Unde Parochus ſolemniter ſine Patrino baptizans, peccat mortaliter.

(a) D. R. in 4. d. 40. S. Th. 1. p. q. 67. art. 8.

2. Patrinus non eſt de neceſſitate baptiſmi, patet ex collatione privati in neceſſitate; ſed eſt de præcepto adhibendus in ſolemni, ut patet ex Authoritate immediatè poſita; non in privato, ſive in, ſive extra neceſſitatem tali (b). Ratio eſt, qvia ritus accidentales baptiſmi, non ſunt neceſſariò adhibendi in baptiſmo privato. Poteſt tamen adhiberi etiam in extrema neceſſitate. Ita DD. communiter apud N. Garciam. Ratio eſt, qvia Patrinus non ſolùm reqviritur propter ſolemnitatem baptiſmi, ſed etiam propter exigentiam baptizati, ut ſit qvi illū inſtruat rudimenta fidei, caſu qvo parentes & conſangvinei deficerent.

(b) Suar. Laym Sanch Averſa. Diana.

Patrinus non debet ſed poteſt adhiberi in privato baptiſmo.

3. Licèt prohibeantur aliæ cæremoniæ in baptiſmo privato, Decretô Clementis; non tamen Patrinus (c): patet inde, qvòd qvando poſtea in Eccleſia ſupplentur ſolemnitates, alius Patrinus qvàm aſſumptus in privato, non admittitur (c).

(c) Bonæ Sp. Garcia. Buſenbau.

Validè Patrinus.

4. Ut autem qvis ſit validè ac verè Patrinus, contrahens cognationem ſpiritualem, reqviruntur conditiones. 1. Ut ſit baptizatus: colligitur ex Concil. Mogunt. *cap.* 47. relato *in cap. Baptiſmate de Conſecrat.* Ratio eſt, qvia ſicut, ut qvis contrahat cognationem carnalem, primò debet eſſe natus carnaliter; ita ut contrahat cognationem ſpiritualem, primò debet eſſe natus ſpiritualiter per baptiſmum. 2. Ut ſit compos rationis: qvia debet intelligere ſuam obligationem, qvòd teneatur baptizatū ſi opus ſit, inſtruere in rebus fidei. Qvam verò ætatē habere debeat, nullibi in jure præſcribitur (d), niſi alicubi praxis præſcribat;

tamen

tamen & ibi puella magnæ notæ, familiæ, gratiâ honoris, poteſt aſſumi pro Patrina, dummodo ſit Patrinus aliqvis maturus. Ita Marchantius hîc *cap.* 43. 3. Ut intentionem agendi more Eccleſiæ Patrinum habeat: ratio eſt, qvia validè agens Patrinum, contrahit obligationem annexā officio; ſine intentione autem & conſenſu, non poteſt oriri obligatio: *leg. in omnibus negotiis ff. de actionibus & obligationibus.* Unde ſi qvis commoditatis gratiâ teneret, & levaret, ut ſervi faciunt Dominis ſuis miniſtrando, non contraheret. Si autem qvis velit munus Patrini obire & diſſentiat cognationi, non poteſt eam impedire: qvia acceptavit lubens officium, cui ex jure Eccleſiaſtico annexa eſt cognatio. 4. Ut baptizatum per ſe vel per Procuratorem tangat, ſuſcipiat, teneat: nam Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrimonii cap.* 2. dum cognationem ſpiritualem inter ſuſcipientem & ſuſceptum conſtituit, tunc hiſce terminis, *ſuſcipit tenet levat tangit. Unde ſi aliqvis non tangit baptizatum vel confirmatum, ſed ſimulat ſe tangere, non efficitur Patrinus*, dicit D. R. *in* 4. *d.* 40. *q. unic. art.* 4.

(d) N. Bonæ Sp, Garc.

5. Utrum ad hoc, ut validè qvis Patrinum agat, & cognationem ſpiritualem contrahat, reqviratur deſignatio ejus? qvod aliis verbis qværi poteſt, ſi nullus eſſet deſignatus in Patrinum, & plures levarent, ſuſciperēt, utrum illi efficerentur Patrini, & contraherent cognationem ſpiritualem? *Reſp.* D. R. *in* 4. *d.* 40. *q.* 1. *a.* 2, ubi hæc habet: *Et ſcias qvòd licèt unus ſolus debeat levare in baptiſmo, in confirmatione; ſi tamen plures levent, contrahitur cognatio qvoad omnes.* Ita Ledeſm. & Barbos. qvi *de poteſtate Epiſcopi* 2. *p. allegat.* 30. *num.* 11. refert ita eſſe declaratum à S. Congregatione. Ratio eſt, cùm de hoc caſu nihil decidat Tridentinum, regulari debet res ſecundùm jura antiqva: at ſecundùm jura antiqva, tangentes, ſuſcipientes, omnes efficiebantur Patrini, contrahebantq; cognationem ſpiritualem, ut habetur *cap. de cognat. ſpirituali in* 6. ergo etiam in caſu noſtræ reſolutionis: minùs enim eſt inconveniens plures habere Patrinos, qvàm nullum. Sicut Conc. Tridentinum jubet aſſignari Patrinū, ut plures non contrahant cognationem ſpiritualem, & impedimentum Matrimonii; ita etiam in caſu non aſſignationis, ſi tangerent, levarēt, non irritat illorum officium & cognationem. Ita declaratum refert Rebellus *in appendice ad lib.* 4. *de Sponſalibus ſeſſ.* 4. *num.* 95.

Ad eſſe validi Patrini nō reqviritur deſignatio.

Suar. Sanch.

6. Ut verò qvis licitè Patrinum agat, reqviruntur conditiones. 1. Ne ſit hæreticus, ille enim qvi caret fide, ineptus eſt, ut inſtruat in fide: ſimiliter ne ſit Apoſtata. Attamen ſpectanda eſt conſvetudo. 2. Ne ſit publicè excommunicatus: qvia talis eſt à communione fidelium ſeparatus. 3. Ne ſit moribus depravatus: qvia talis potiùs in deſtructionem non ædificationem eſt. 4. Ne ſit ignarus fundamentorum fidei, & Symboli

Licitè

Symboli Apostolici: qvia in his instruere debet baptizatum. 5. Juxta probabiliorem sententiam, ne sit Monachus, Monialis, aut Religiosus cujuscumqve Ordinis: qvia ita habetur in Rituali Romano Pii V. de Patrino: *Ad hoc munus admitti non debent Monachi, vel Sanctimoniales, vel alicujus Ordinis Regulares à Sæculo segregati* (e). Excusat tamen Abbates in aliqvibus locis consvetudo pacifica, ut notat Nost. Stephanus à S. Paulo.

(e) Laym. Rodriqvez. Sanch. Garc.

DUBIA.

7. Primò utrum duo Conjuges sine peccato possint esse Patrini alienæ prolis? *Resp.* qvòd sic (f): qvia nullibi hoc prohibetur, testante Urbano II. *in cap. final.* 30. *q.* 4. Parochi tamen non debent esse faciles in admittendo maritum cum uxore ad officium susceptorum, propter cit. caput.

(f) Layman. Leander. Sanch.

8. Secundò utrum Parentes possint propriā prolē suscipere? *Resp.* In casu necessitatis, etiam in solemni baptismo, potest Parens Patrini munus exercere erga propriam prolem, si alius adhiberi non possit (g), cùm ex præcepto in tali Patrinus adhibendus sit; & Parens sicut in casu necessitatis potest baptizare propriam prolem, ita & suscipere: colligunt DD. ex *cap. Ad limina* 30. *q.* 1. Extra casum necessitatis, maxime in solemni baptismo, non potest Parens propriam prolem suscipere: nam statuitur hoc in *cap. Pervenit*, & *in cap. Dictum est* 30. *q.* 1. & sic tenet D. R. *in* 4. *d.* 40. *q.* 1. *a*, 4. S. Thom. *q.* 67. *a.* 8. *ad* 2.

(g) Bonæ Sp.

Parens propriam prolē suscipiens jn casu necessitatis Extra.

9. Qværitur, utrum parens suscipiens scienter propriam prolem extra casum necessitatis, in baptismo solemni, contraheret cognationem spiritualem cum propria uxore? *Respondet* P. Bonæ Spei qvòd non: è contra P. Garcia qvòd contraheret, qvia juxta Trid, *sess.* 24. *cap* 2. *de reformat. Matrimonii*, contrahit cognationem spiritualem cum Matre baptizati.

An jure petendi debitū.

10. Ulteriùs qværitur & est difficultas inter DD, non levis, utrum Maritus per hanc cognationem supervenientem privetur jure petendi debitum? Triplex est circa hoc sententia. Una asserit, ipsum in tali casu privari jure reddendi & petendi. Secunda jure petendi, non reddendi. Tertia probat, nec jure petendi nec jure reddendi privari illum. Ita D. R. *in* 4. *d.* 40. *q.* 1, *a.* 4. Glossa *cap.* 2. *de cognat. versu debitum.* & alii (h), etiamsi id faciat ex malitia: qvia nullibi hæc pœna jure præscribitur, jura enim de impedimento matrimonii, non de impedimento petendi debitum loqvuntur.

(h) Durand. Suar. Perez. Bonæ Spei

Non privandus.

11. Licèt jure antiqvo parentes proprios filios de Sacro fonte levantes, contraherent impedimentum petendi & reddendi; hoc tamen impedimentum est sublatum per contrariam constitutionem Alexandri III. qvæ habetur *cap. Si vir de cognat. Spirit.* Vide D. R. *loc. cit. num.* 4.

SECTIO

Qvot Patrini reqvirantur, & cum qvo cognationem contrahant Spiritualem?

1. R. TRidentinum loc. cit. unum tantùm reqvirit Patrinum, ita enim dicit: *Vnus tantùm, sive Vir sive Mulier, vel ad summum unus & una baptizatum de baptismo suscipiat.* Patrinus unus aut unus & una.

2. An in defectu viri possint admitti duæ mulieres adultæ? Resp. qvòd non: qvia Conc. Trident. expresse dicit, *unus vel una, vel ad summum unus & una*; non dicit unus & unus, aut una & una. Sed qvid si per errorem & ignorantiam Parochi, admitterentur unus & unus? *Resp.* Essent verè Patrini si tangerent, susciperent &c. Docent Navar. Pontius, Rebellus: qvia Conc. Trident. in Decreto prohibitivo, non continet clausulam irritantem, si aliter contingeret fieri. Tamen unus & unus contraherent cognationem spiritualem.

3. Patrini cum baptizato, & Patre ac Matre baptizati; baptizans cum baptizato, Patre ac Matre ejus, contrahit cognationem spiritualem. Ita Conc. Trid. *Sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 2.* Nulla autem inter Patrinum & Matrinam contrahitur cognatio spiritualis, qvia hoc expressè declaratur *cap. finali de cognatione spirituali in 6.* Inter qvos cognatio spiritualis.

4. Si Pater cum sua uxore levaret propriam prolem, contraheret cum ea cognationem spiritualem, non qvà est Patrina, sed qvà est Mater hujus prolis: ut patet suprà *num.* 9.

SERIES VI.

De Subjecto Baptismi.

SECTIO I.

Qvis, qvando, ubi, & qvomodo est baptizandus?

1. R. SUbjectum baptismi, esse qvemcumqve hominem vivum. Unde Satyr, animal genitum ex fæmina & bruto, non est capax baptismi, cùm non sit homo. Secùs si nascatur monstrum ex fæmina & viro. Homo vivus non animal genitum ex fæmina & Bruto.

2. Qvid si nascatur monstrum habens caput ferinum, cætera membra humana? *Resp.* Tale monstrum non esse priùs baptizandum, qvàm constet esse hominem, dempto casu mortis, tunc conditionatè. Monstrum.

3. Qvid si monstrum habeat duo capita, duo pectora? *Resp.* Duplici baptismo sigillatim, aut unô, dicendo *baptizo vos*, baptizandum esse. Duo capita duo pectora.

4. Qvid si dubitetur, an sit duplex anima? qvod contingit, si habeat duo capita cum uno pectore, aut è contra. *Resp.* Duplicem baptismum conferendum esse, unum absolutè in parte in qva perfectiùs caput vel pe-

ctus apparet ; alterum sub conditione, in altera parte : habetur pro hoc *cap. de qvibus dubium est* apud D.R. (a)

(a) Bonac. Laym. & alii

5. Dixi *vivum*, non ut alii (b) *natum* : nam licetsi extra periculum necessitatis non baptizatur nisi natus, eò qvòd qvi natus adhuc secundùm Adam non est, secundùm Christum regenerari non potest, *de consecr. d.* 4. & D.R. *in* 4. *d.* 5. *q.* 2. *art.* 1. dicit, qvòd puer non potest baptizari in utero; tamen si prudenter dubitetur, qvòd pariens non sit editura prolem vivam, potest baptizari conditionatè non dum natus : & sic obstetrix potest attingere fœtum, inspergendo aqvã in uterũ, aut in digito baptizandi. Si prodit in lucem, abluere eum potest (c) : qvia & S. Thomas qvi de ordinario modo negat, de extraordinario modo in periculo mortis apud D. R. admittit loc. cit. sic dicendo : qvodsi timeatur de periculo, egresso capite baptizari debet (ut qvidam dicunt): secùs autem de aliis partibus, ut de manu, pede &c. Et addit, *qvamvis non noceat, & si tunc aspergerentur illæ partes baptizmali aqva : qvia Divina misericordia non est arctanda.* Et D. R. concludit his verbis : *Opinio Thomæ est magis pia, & magis videtur secura; videlicet qvæcumqve pars appareat, debet perfundi.* Pro qvo casu D.R. adducit Ostiensem proponẽtem casum : Qvòdsi mulier laboret in partu, & timeatur de morte prolis, & caput appareat, sed non potest sciri utrum sit masculus aut fæmina? *Resp.* Ostiensis : consulo obstetrici, qvòd accipiat aqvam, & leniendo caput, vel faciendo cum aqva crucem super ipsum, dicat sic : *creatura Dei ego baptizo te in nomine Patris*, iterum leniendo, *& Filii*, & iterum leniendo dicat, *& Spiritûs Sancti.* Si proles nascatur, deferatur ad Sacerdotem, qvi qværat de forma servata sic; & secundùm quod audit, vel iterum baptizabit, vel supplebit qvod est omissum. Sed qværitur qvo nomine tunc debet baptizari?

(b) Richard. Suar. Filliuc.

(c) Valent. Bonac. Layman N. Lezana, Pasqv.

Qvomodo baptizandus in periculo mortis.

Resp. Qvòd sive sit masculus sive fæmina, congruè potest appellari creatura bona vel cara : de nomine non est magna cura, cùm nomen mutari possit in confirmatione, dummodo hoc non fiat in fraudem.

Pro discursu & solutione

6. Dices : Aliud est dum apparet caput aut pes, aliud qvando secundùm omnia membra est in utero matris. *Resp.* Cujus caput solum aut pes apparet, nondum est natus, qvia potest ad uterum hoc membrum reverti, & potest sanctificari in utero, ut legitur in *S.* Scriptura de S. Joanne Baptis. & à Reverendissimo Carthagena Generali Seraphicæ Familiæ Franciscanorum, de *S.* P. N. ELIA probatur : Cur non & baptizari in utero?

Natus in utero Natus ex utero.

7. Urgebis : Christus Dominus dixit *Ioan.* 3. *Nisi qvis renatus fuerit* &c. Et S Aug. *lib.* 2. *de pecc. cap.* 27. apponit : *Sicut homo, qvi non vixerit, mori non potest ; ita qvi natus non fuerit, renasci non potest* : atqvi qvi ex utero non-

nondum in lucem prodiit, natus nondum eſt; ergo renaſci non poteſt. *Reſp.* Licetſi talis nondum natus ſit ex utero, eſt tamen natus in utero. Clarificat & comprobat dictum de Chriſto Domino ab Angelo, S. Joſeph: *qvod enim in ea natum eſt, de ſpiritu Sancto eſt, pariet autem Filium* &c. Matt. 1.

8. Neqve ſeqvitur (inqvit Paſqvaligus) qvòd homo bis naſcatur; qvia nativitas ex utero, non eſt diſtincta moraliter à nativitate in utero, ſed eſt ejus complementum.

Eſt una nativitas moraliter.

9. Si Mater gravida, per ſententiam Judicis damnetur ad mortem, differenda eſt executio: *lege Prægnantis ff. de pœnis*. Si verò ex dilatione mortis immineret periculum grande Reipublicæ, tunc nonnulli aſſerunt, poſſe aperiri uterum Matris ipſa vivente, ut extrahatur proles, & baptizetur.

10. Dum gravida in partu aut proxima partui moritur, ſtatim in ore ejus eſt ponendum aliqvod inſtrumentum, ut puer reſpiret: & ſi domeſtici ſint negligentes, Parochus poteſt curare aperiri uterum, ut proles ſi vivit baptizetur. Ita Henric. Marchant. Leodigen. Paſtor.

Moriente Matre os aperiendum.

11. Extra caſum neceſſitatis, non poſſunt niſi Filii Regum & Principũ domi baptizari, dicit D.R. niſi talis neceſſitas emerſerit, propter qvam non poſſint ad Eccleſiam ſine periculo accedere. Sed nomine Principũ, omnes Potentes & Divites intelliguntur: *de materia & objecto* cap. *Omnes* apud D.R. *in* 4. *d.* 6. *q.* 1. *a.* 2.

Domi niſi Filii Regum baptizandi.

S E C T I O II.

Vtrum invitis Parentibus poſſint baptizari infantes?

1. DIco *infantes*: qvia jam extra dubium eſt, qvòd adulti ſint baptizandi, dum id petunt: nam talis, habet jus petendi id, qvod ſibi eſt neceſſarium ad ſalutem, cùm ſit ſui juris in iis qvæ pertinent ad bonum animæ. Nec tenetur Patri obedire in iis, qvæ ſunt DEO & ſibi ad ſalutem contraria. Sed talis debet ſubtrahi Parentibus, ut vitetur periculum perverſionis, docet S. Thom. 3. *p.* *q.* 68. *a.* 5. Emmanuel, Sa. & alii.

Adulti poſſunt baptizari dum petũt

2. Si autem dubitetur, an polleat uſu rationis; ſecundùm plures DD. baptizandus eſt, maximè finitô ſeptenniô: qvia in dubio declinandum eſt in favorem fidei; & in ſeptennio præſumitur habere uſum rationis. De infantibus ergo carentibus uſu rationis procedit dubium: non qvòad valorẽ baptiſmi, cùm præter materiam & formam per intentionem Miniſtri infanti applicatas, plus nullibi præſcribatur, ſed ad eſſe liciti.

Infantes sẽper validè baptizantur.

3. Non enim voluntas Patris reqviritur: nam ait Aug. *Ep.* 23. *ad Bonifacium*:

Pro diſc. & ſolutione

nifacium : Non enim ſcriptum eſt, niſi qvis renatus fuerit ex Parentum voluntate &c. *Sed, niſi qvis renatus fuerit ex aqva & Spiritu Sancto.*

4. Ad peccatum Originale reqviritur actus voluntatis alienæ, qvia in ordine ad contrahendum originale, præceſſit pactum à DEO initum cum Adamo, in qvo omnes ideo peccârunt; non reqviritur actus voluntatis Parentis ad baptiſmum, qvia nullum tale pactum DEUS iniit cum Parentibus. Deinde habetur voluntas Chriſti ſupremi Patris, in qvo omnes reviviſcunt, ſicut in Adamo mortui ſunt.

Ad eſſe liciti difficultas.

5. Ad eſſe liciti ergo ſolùm difficultas eſt, & qvidem non de infantibus hæreticorum, aut Apoſtatarum qvi à fide receſſerunt, cùm hi per baptiſmum ſint Eccleſiæ ſubjecti, poſſunt cogi ad omnem legem adimplendam, conſeqventer ad hoc ut baptizentur illorum filii; ſed de aliis, qvi ſunt Parentum non baptizatorum.

Subjectio multiplex.

6. Parentes infideles non baptizati, in multiplici differentia conſiderantur: alii enim nullatenus ſubditi ſunt Principibus Chriſtianis; alii qvi ſubjectantur politicè & civiliter, ut ſunt vaſalli, qvi qvidem coguntur ſolvere tributa, habent tamen dominium in bona naturæ & fortunæ; Alii ſubjiciuntur deſpoticè & ſerviliter, qvi jure belli vel emptionis, vel aliô titulô juſtô ita ſubduntur Domino, ut nullum dominium retineant. Qvia bellô capti poterant occidi, à ſervando dicti ſunt ſervi ſtrictè. de his omnibus

Qvorum filii neqveunt baptizari.

7. Dico 1. Filii infidelium, non tantùm illorum qvi ſolùm civiliter, ſed etiam eorum qvi nec civiliter ſunt ſubjecti Chriſtianis Principibus, invitis Parentibus baptizari neqveunt. Ita S. Thom. 3. *p. q.* 68. *a.* 10. cum ſua ſchola, contra Scotum *in* 4. *d.* 4. *q.* 9. & ſcholam ejus. Qvòd autem D. R. ſit iſta ſententia, videndus eſt *in* 4 *d.* 3. *q.* 1. *a.* 2. *vers. ſed numqvid*; & probatur ratione ex ipſo deſumpta: Si filii infidelium, etiam civiliter ſubditorum, poſſent ipſis Parentibus invitis baptizari, vel eſſent relinqvendi ſub patria poteſtate & cura, vel eripiendi? Primum dici non poteſt, qvia alioqvi baptiſmus evidenti profanationis formalis periculo, exponeretur, aut infans mortis vel perſecutionis caſui. Non ſecundum, qvia Parentes jure ſuo ſpeciali qvod habent in filios magis qvàm in fortunam, ſpoliarentur, qvod non licet.

(a) D. Thô. Gonet.

Qvorũ poſſunt.

8. Dico 2. Filii infidelium deſpoticè ſubjectorum Principibus Chriſtianis, poſſunt baptizari invitis Parentibus. Eſt reſolutio D. R. *loc. ſuperiùs cit.* & aliorum in margine (a). Probatur: Baptiſmus in lege gratiæ, ſucceſſit circumciſioni: at in lege antiqva, filii infidelium bellô capti, poterant circumcidi invitis Parentibus *lib.* 1. *Machab. cap.* 21. ergo & nunc filii infidelium captivorum, qvi ſunt mancipia Chriſtianorum, poſſunt baptizari invitis Parentibus. Servus ſtrictè talis, habet jus in filium totaliter extin-

extinctum, ita ut Dominus ipsius, sive illum, sive filium, possit dare cui vult, vendere &c; ergo & baptizare à Patreq; separare (b). (b) Bonæ Sp. Diana.

9. Casus sunt, in qvibus possunt licitè baptizari filii infideliũ, etiã civiliter subjectorum Principibus Christianis. 1. Qvoties existunt in evidenti periculo mortis, maximè si id posset fieri occultè, sine magno strepitu Parentum (c). Ratio est, tum qvia subveniendum est extremè indigenti; tum qvia cessat periculum perversionis & Apostasiæ: tum qvia tunc nulla fit injuria Parentibus, nam tunc non eripitur infans eis per baptismum, sed per mortem. 2. Dum à Parentibus suis distant, ita ut non possint illis remitti: patet inde, qvòd infantes ex Æthiopia adducti, ab Ecclesia baptizari solent. 3. Qvando ex Parentibus vir convertitur ad fidem, ita enim decrevit Gregorius IX. *in cap. Ex litteris de conversione infidelium*; aut uxor, ut statuitur in Concil. Toletano 4. *in cap. Iudæi* 28. *q.* 1. 4. Si Pater aut Mater consentiat: voluntas enim justa, injustæ præferenda est, in favorem prolis & fidei. (c) Bonæ Sp. Bonac. Diana.

10. Collige: solùm Principes habere hanc potestatem baptizandi per Ministros Sacramenti, talium infidelium infantes. Ita communiter. Ratio D. R. est, qvia in illis solùm est potestas separandi filios à Parentibus. Non tamen tenentur, etiam ex charitate extra casum necessitatis, invitis Parentibus, infantes illorum baptizare (d): patet hoc ex summis Pontificibus, qvi hoc non faciunt, nec fecerunt. (d) Suar. Hẽriq. Layman, Bonac.

11. Dices: Tenetur Dominus, imò qvilibet alius ex charitate accipere infantem è potestate Parentum, si velint illum interficere; ergo & in casu qvòd nolint ipsum baptizare. *Resp.* Disparitatem esse hanc, qvòd in primo casu, est in extrema necessitate, in qva tenemur proximo subvenire; in secundo verò casu, non est in extrema necessitate ob dilatum baptisma. Non tamen ex obligatione.

12. Licèt valeant Principes baptizare filios infidelium despoticè subjectorum, non tamen infideles directè cogere ad fidem: nam hoc statutum est *cap. Qvi sincera* 45. *dist.* & in Conc. Toletano 4. *cap.* 56. ut habetur *de Iudæis* 45. *d.* Quos textus ex jure allegat D. R. *in* 4. *q.* 12. *Prologi a.* 3. *vers. nec obstat*: & intentum probat ex dicto *cap. de Iudæis* ubi dicitur: *Non vi compellendi sunt homines ad credendum, sed vocante gratia DEI, & propria interiori conversione salvandi, sicut & propria voluntate peccaverunt.* Non possunt tamẽ parentes ad fidem cogi directè.

13. Dixi *directè*: qvia posse indirectè illos ad fidem compelli, probat ex professo D. R. *loc. cit. art.* 2. & 3. licet indirectè.

14. An Judæi sint servi Ecclesiæ & Christianorum Principum, servitute stricta? Controvertunt DD. Probat D. R. *in* 4. *d.* 5. *q.* 1. *a.* 2. *ver. item Iudæi &c.* illos esse strictè servos, *qvos propria culpa submisit perpetuæ servituti, eò qvod in mortem Christi neqviter conjuraverint.* Cum eo tenet S. Thõ. Iudæi sunt servi.

 2. 2. q.

2. 2. *q*. 10. *a*. 12. *ad* 2. & 3. & *p*. 3. *q*. 68. *a*. 10. *ad* 2. *opusc*. 21. *ad Ducissam Brabantiæ*, & alii in margine (e). Attamen dicendum, qvòd licetsi de licentia Summi Pontificis, invitis Parentibus possint licitè eorum filii baptizari, prout colligitur ex determinatione juris Canonici *causâ* 28. *q*. 1. *Iudæorum*, & in hoc sensu intelligendi D. Thom. & D. R. Tamen seclusò assensu ipsius, prædicti filii invitis Parentibus, non possunt baptizari: tum qvia, licèt Judæi sint servi Ecclesiæ strictâ servitute, sunt tamē servi tolerati, ex benignitate Ecclesiæ; tum qvia Julius III. *die* 9. *Iulii Anno* 1551. constitutione speciali qvæ incipit *Cùm sicut accepimus* expresse inhibet, sub pœna suspensionis à Divinis, & mille ducatorum auri, ipsô factô incurrenda, ne ulla Persona Ecclesiastica, aut *Sæcularis*, filios Judæorum in locis statûs Ecclesiastici habitantium, tam masculos qvàm fæminas, invitis Parentibus violenter auferre, vel subducere, baptizare valeat, vel præsumat (f).

(e) Durand. Marsil. Capreol. Cajet. Gonet.

Sine licentia Summi Pōtificis non sunt baptizandi.

(f) Noland. Ioan. de Zalorzáno García hîc.

SERIES VII.

Qvid operatur Sacramentum Baptismi?

1. PEr baptismum conferuntur baptizato, gratia sanctificans ac remissio peccatorum, Fides, Spes, & charitas. Ita Trident. *Sess*. 6. *cap*. 7. *In ipsa justificatione, cum remissione peccatorum, homo accipit fidem spem & charitatem* (a).

Effectus baptismi gratia

(a) D.R. in 4. d. 17. q. 1. ártic. 3. parag. 1. ad 1.

Remissio peccati.

2. Qvalis autem sit illa remissio? Declarat, & plures effectus baptismi enumerat Trident. *sess*. 5. *can*. 4. & 14. *cap*. 1. & Concil. Florent. *in Decreto Eugenii* IV. his verbis: *hujus Sacramenti effectus, est omnis remissio culpæ originalis & actualis; omnis quoq; pœnæ, quæ pro culpa debetur* (b). Unde statutum est in Conc. Florent. *in Decreto Armenorum*, baptizatis non imponi satisfactionen pro peccatis præteritis.

3. Præterea imprimit characterem, qvô habetur potestas accipiendi alia Sacramenta; confertqve specialia qvædam auxilia, conducentia ad finem proprium. Ita DD. communiter. Tria sunt Sacramenta qvæ imprimunt characterem, Baptismus, Confirmatio, & Ordo.

Character.

Tria Sacramenta imprimunt characterem.

4. Effectus præterea est baptismi, apertio Cœli: probat D. R. (b) ex illo *Luc. cap*. 3. *Iesu baptizato apertum est Cœlum*: & sic habetur *Rubricâ de baptismo cap. Debitum* (b), *si continuò decedat, protinùs ad Patriam evolat*.

5. Extenuat fomitem, sed concupiscentiam non evacuat: *de consecrat. d*. 4. *cap*. 2. D. R. *loco citato* (b).

fomitem extenuat

apertio Cœli

(b) D.R. in 4. d. 4. q. 3. a. 2.

6. Item *dispensat cum contrahente in secundo vel tertio gradu*: *Rubricâ de divortiis cap. gaudemus* (b). Unde Judæus cum Judæa sua uxore, consangvinea in secundo gradu, si baptismum suscipiat, susceptô illô manere cum ea ut uxore potest, si illa cum eo convertatur.

Dispensat cum contrahentibus.

7. Utrum pœnæ humanæ remittantur per baptiſmum? Sententia eſt negativa. D. R *loc. cit.* in fine dicit: *Licèt baptiſmus tollat omne peccatum, civilem & canonicam non tollit ſervitutem, ut habetur rubricâ de ſervis non ordinandis.* Ratio eſt, cùm in nullo jure reperiatur hoc, qvòd qvis per baptiſmum, liberetur à pœnis lege humana inſtitutis. Qvod intelligi debet, per ſe loqvendo: nam apud aliqvos Principes, receptum eſt in favorem fidei, ut ſervus per baptiſmi ſuſceptionem, fiat liber (c).

Non in pœnis humanis.

(c) Garcia.

8. Attamen de irregularitate controvertunt DD. Cenſent enim, Gloſſa *cap. Si qvis viduam d.* 50. & Oſtienſis *cap. Gaudemus de Divort.* qvòd omnis irregularitas, proveniens ex homicidio illicito, & delicto, tollatur per baptiſmum (d); non verò orta ex defectu naturæ: nam certum eſt, qvòd baptiſmus oculum non reſtituat, aut membrum aliud, neqve deformitatem nimiam tollat. Sed dicendum potiùs, propriè loqvendo, non tolli per baptiſmum irregularitatem provenientem ex homicidio, qvia ante baptiſmum non eſt: nam Canon *Si qvis viduam d.* 10. irregularem facit eum, qvi qvovis modô, homicidii voluntarii eſt cauſa poſt baptiſmum, ut notavit Archidiaconus 21. *Can. decretis num.* 10. Neqve cum bigamo ante baptiſmum diſpenſat: nec cum eo qvi plures habet uxores, ut duas habeat. Ita D. R. *loco citato.*

(d) Card. Tolet. & alii

Irregularitatem ex delicto tollit.

9. Neqve omnes pœnalitates tollit, qvæ ſeqvuntur peccatum originale; ut ſunt v.g. mors, fames, ſitis, morbus &c, ut conſideranti patet.

Pœnalitates relinqvit.

SERIES VIII.

Qvæ ex parte adulti baptizandi ad baptiſmum, & gratiam ſublativam peccati, ſanctificativam animæ recipiendum, reqvirantur?

1. **V**T adultus validè recipiat baptismum, præter materiam & formam, reqviritur in eo voluntas, ſive intentio ſuſcipiendi baptiſmum. Qvalis autē intentio reqviratur? Dixi *de Sacram. in gen. p.*13.*n.*3. Hîc tantùm addo, qvòd etiam coacta, ſeu ex metu cadente in virum conſtantem, intentio habita, valeat. Ita declaravit Innocentius *in cap. Majores*, approbando Decretum Concilii Toletani. Ratio probat, qvia qvæ fiunt ex metu, licèt ſint involuntaria conditionatè, & ſecundùm qvid; ſunt tamen voluntaria abſolutè, & ſimpliciter, ut communiter Theologi admittunt: ut dum merces projiciuntur in mare, nolunt illas projicere conditionatè, ſi non eſſet periculum ſubmerſionis; abſolutè autem & ſimpliciter, qvia urget periculum, volunt illas projicere & projiciunt. Aliud autem eſt de Matrimonio, qvia ad valorem Matrimonii, ex ſpeciali decreto Eccleſiæ, reqviritur omnimoda libertas, talis, ut conſēſus non ſit ex metu injuſtè incuſſo, extortus.

In adulto reqviritur intentio.

Sufficit coacta.

Non in Matrimonio.

2. Qvòd

Non fides, Nec plus ad characterem

2. Qvòd fides habitualis non reqviratur, patet: qvia hæc confertur in ipso baptismo. Quòd neqve actualis, qvòad recipiendum baptismum reqviratur, dixi *suprà de Sacram. pag.* 14. *num* 1. Plura similiter ad recipiendum characterem in adulto non reqviruntur, qvàm ad recipiendũ baptisma: qvia hôc ipsô, qvòd valeat baptisma, character causatur. Ad effectum verò baptismi sive gratiam recipiendam, plura reqviruntur in adulto. Nam

Ad gratiam reqviritur volitio aqvæ. Fides actualis. Spes super-naturalis.

3. In adulto desiderante baptismum, per contritionem perfectam justificato, reqviritur voluntas suscipiendi, ipsum aqvæ baptismum.

4. In habente solùm originale, qvòad causationem effectûs baptismalis, præter dictam voluntatem reqviritur in adulto fides actualis: nam sine fide impossibile est placere DEO, Hæbr. 11. *Qvi crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qvi verò non crediderit condemnabitur.* Spes supernaturalis: nam oportet credere qvia est, & qvia remunerator est.

Sed qvalis fides reqviritur ad recipiendum effectum baptismi, scilicet gratiam justificantem & emundantem ab originali?

Rotarius respondet, qvòd reqviratur fides in Christum, præcipua mysteria necessaria necessitate medii, scilicet fides DEI unius, & Trini, Existentis, Remuneratoris, Vindicis, & Incarnati. Card. Toletus *lib.* 2. *cap.* 21. *dicit:* Qvi non credit uni articulo vel pluribus fidei, talis characterem suscipit, sed gratiam non recipit, donec deponat errorem & dictum sponatur. Qvod ego probo: qvia tunc non confertur in baptismo gratia justificans, qvando non infunditur fides habitualis, cum hac enim confertur justificatio, & sine hac est impossibile placere DEO: at tali, qvi non credit alicui articulo fidei, non infunditur fides habitualis, qvia non est ad illam dispositus, ut docet S. Thom. 3. *p. q.* 68. *a.* 8. & alii (a); aliàs justificarentur hæretici in sua fide, qvod est contra veritatem prolatam ab Apostolo: *unus DEVS, una Fides.* Præterea, voluntas saltem implicita servandi mandata DEI: aliàs talis non esset dignus amicitia DEI. Non reqviritur autem actus pœnitentiæ: qvia talis, solùm ad propriæ voluntatis actuale peccatum tollendum, reqviritur, ut colligitur ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 1. (b).

(a) Coninch Pitigian. Hẽriqv. Valẽt. Reginal- Fil. liuc. apud Bonacinam.

Non Pœnitentia ubi solum est originale.

(b) Bonæ Sp. secùs ubi est

(c) S. Thom. D. Aug. Bonæ Spei.

5. Si præter originale, reperiatur veniale aut venialia tantùm in adulto baptizando, reqviritur in ipso pœnitentia: non qvidem ut recipiatur gratia sanctificans, cùm possit gratia stare in eodem cum venialibus; sed ut ipsum deleatur (c) personale.

6. Si præter originale, in adulto reperiatur mortale personale, reqviritur actus pœnitentiæ, sive detestatio aliqva supernaturalis peccati illius. Ita omnes Theologi: Colligitur ex illo Actorum *cap.* 2. *Pœnitentiã*

agite

agite & baptizetur qvisqve vestrum in remissionem peccatorum. Debet autem ipse actus esse supernaturalis, sive ex motivo supernaturali, juxta Arausicanum *can.* 6. & Trid. *sess.* 6. *can.* 3. (d).

7. Non reqviritur tamen ut sit perfecta contritio, sed sufficit qvòd sit attritio. Secundum ex primo seqvitur, Primum probatur: tum qvia aliàs Sacramentum baptismi esset *Sacramentum vivorum*; tum qvia ad *Sacramentum pœnitentiæ* ad tollenda peccata mortalia post baptismum commissa, sufficit attritio cum Sacramento pœnitentiæ; ergo & ad Sacramentum baptismi, ad tollenda mortalia commissa ante baptismũ: cùm æqvè sit ordinatum ad causandam primam gratiam.

Non debet esse contritio sed sufficit attritio.

(d) Bonæ Sp. Garc. Suar. Bonac. contra Scot. q. 6. d. 6. q. 1. a. 7.

SERIES IX.

In qva ex Serie VII. *&* VIII. *proponuntur & solvuntur casus circa fictè susceptum, & reviviscens baptisma.*

1. FIctio est triplex, dicit D.R. *in* 4. *d.* 5. *q.* 2. *a.* 2. Una, qvando baptizandus perseverat in peccato: & hanc indispositionem, ordinariè Theologi vocant fictionem. Secunda, qvando est fictus in fide, puta non est de Societate credentiũ. Tertia, qvãdo baptizandus contradicit intentione. His suppositis

Fictio est triplex.

2. Casus est. Joannes priùs est hæreticus, quàm baptizatus à Prædicautio hæresis; qværitur an per talem baptismum sit in eo peccatum originale extinctum? & qvid cum eo faciendum, ut peccatum originale tollatur in eo? *Resp.* Per susceptionem baptismi, in hoc casu non tolli peccatum originale: nam ita habetur *de consecr. cap. Tunc.* (a): imò de tali dubitat D. Augußt. utrum sit baptizatus: *de consecr. d.* 4. *cap. Solet.* (a). Sed modò post Florentinum non est dubitandum, cùm præter materiam, formam, & intentionem, in adulto, plus non reqvirat ad baptismum: qvapropter talis non debet rebaptizari, sed debet curare, ut reviviscat baptismus in charactere perseverans, hoc est obicem amovere; qvòd deest ponere, nempe fidem habere.

Pro discursu & solutione

(a) D.R. in 4. d. 5. q. 2. a. 2

3. Benè est: Ipse vult esse Catholicus; qvid cum ipso faciendum? An debeat confiteri qvòd indispositè susceperit baptismum, non habendo nec volendo fidem? Utrum debeat absolvi ab hæresi? qvandoqvidem ante baptismum non afficitur pœnis Ecclesiæ; cùm ipsi non sit subjectus per baptismum. *Resp.* Fidem qvam non habuit, habere debet. Vide *n.* 4. *Ser. præced.* Et si fidem culpabiliter non habuit, confiteri tenetur peccatum sacrilegii; aut per contritionem perfectam cum voto confessionis, tollere suam indispositionem, & obicem ad reviviscentiam baptismi (b). Probatur verbis *S.* Augustini: *Tunc valere incipit ad salutem baptismus,*

An absolvẽdus ab hæresi

(b) Suar. Lugo. Gonet.

ſmus, *cùm illa fictio veraci confeſſione receſſerit*: qvem locum allegat D. R. *in* 4. *d.* 14. *q.* 1. *a.* 4. *vers. Et ſine.* Ratio eſt: qvia peccata poſt baptiſmum, ſunt materia Sacramenti pœnitentiæ. Utrum autem debeat abſolvi ab hæreſi, ſeqventi *n.* dicam. Si inculpabiliter fidem non habuit, v. g. non ſcivit qvòd debeat talem habere, vel qvòd non advertit, in caſu neceſſitatis &c. nullus reqviritur dolor, ſed ſufficit apponere fidem. Ita cõmuniter DD. (c): conſeqventer confiteri non debet. Vide *n.* 4. *præc. Ser.*

(c) Garcia.

Præter originale habuit actuale.

4. Sed qvid, Ille præter peccatum originale, habuit peccata actualia, & dolorem neceſſarium omiſit. *Reſp.* Vel illa peccata erant antecedentia, vel ſubſeqventia baptiſmum? Si primum? Confiteri illa non debet, ſed atteri ſupernaturaliter ſufficit (d); qvia ponitur, qvod non erat poſitum: & ſic amoto obice, Baptiſmus cujus materia ſunt peccata præcedentia tollit. Si ſecundum? Confiteri tenetur: qvia peccata ſubſeqventia, ſunt materia Sacramenti Pœnitentiæ. Ita DD. D. R. *in* 4. *d.* 5. *q.* 2. *a.* 2. *Vers. de hoc*, & paulò inferiùs *vers. Nota* (qvod dicam n. 6.) & *d.* 14. *q.* 1. *a.* 3. *in fine*, & *a.* 4. *vers.* & *ſine* hæc habet: *Ad lavacrum fictè accedens, regenerationis Sacramentum accipit, non tamen in Chriſto renaſcitur; renaſcitur autem virtute Sacramenti qvod recuperat, cùm fictio illa de corde ejus receſſerit veraci pœnitentiâ.* D. Thom. *in* 4. *d.* 4. *q.* 3. *a.* 2. *qvæſtiunc.* 3. *ad* 2. *Dicendum qvòd baptiſmus recedente fictione, habet illum effectum qvem priùs habuiſſet, ſi fictio non fuiſſet: & ideò peccata præcedentia baptiſmum remittit, & qvòad culpam, & qvòad pœnam; ſed non qvantùm ad pœnam totaliter.* Et ſic ad caſum propoſitum n. 3. dico: qvòd debeat Joannes hæreticus abſolvi ab hæreſi: qvia licetſi ante baptiſmum non erat excommunicatus, cùm non erat Eccleſiæ per baptiſmum ſubjectus, cenſurari non potuit; poſt baptiſmum tamen, cùm per baptiſmum Eccleſiæ ſit ſubjectus, cenſuratur, ſicut alii hæretici: conſeqventer ab excommunicatione afficiente hæreticos, abſolvi debet, ut in eo reviviſcat baptiſmus.

(d) Bonæ Sp. Garc. Amic.

Debet confiteri.

Circa concomitans controverſio eſt.

5. Sed qvid ad hoc, Ille Joannes habuit etiam peccatum concomitans baptiſmũ, ſcilicet in actuali ſuſceptione baptiſmi aſpiciẽdo Bertã illum in baptiſmo tangentem, tenentem, in ipſa complacuit ſibi, & conſenſit in fornicationem. *Reſp.* Circa peccata concomitantia baptiſmum, utrũ pertineant ad Sacramentum pœnitentiæ, controvertunt Theologi. Affirmativæ (e) ratio eſt: qvia peccatum illud indignæ ſuſceptionis, eſt naturâ poſterius; priùs enim naturâ eſt baptizari, qvàm indignè baptizari. Negativæ Sententiæ (f) ratio eſt: qvia ſicut diſpoſitio, ita & indiſpoſitio prior eſt formâ: ſed peccatum concomitans eſt indiſpoſitio ad baptiſmum; ergo. Ego verò breviter pro praxi dico, tutiùs eſſe talia peccata Sacramentaliter confiteri: tum qvia freqventer non conſtat ba-

(e) Card. de Lugo Amic. Gonet.

(f) Suar. Vaſq. Gajet. Soto. Gabriel & Salmanticenſes.

ptiz

ptizato, utrum per aliqvod instans non fuerint baptismum subseqventia; tum qvia si non sunt materia baptismi, prout primæ sententiæ Doctores volunt, tolluntur Sacramentô Pœnitentiæ; si sunt materia baptismi, tolluntur per baptismum: confessio enim non impedit efficaciam baptismi. Attamen tali casu Confessarius propter probabilitatem oppositæ sententiæ, debet absolvere sub conditione, *Si sunt materia Sacramenti Pœnitentiæ.*

6. Peccata subseqventia baptismum, directè pertinent ad Sacramentum pœnitentiæ; qvidqvid dicant Paludanus & Sylvester: nam Conc. Tridēt. *Sess.* 6. *cap.* 14. hæc habet: *Etenim pro his qvi post baptismum in peccata labuntur, Christus instituit Sacramentum Pœnitentiæ* (g).

(g) Garcia

Subseqvens peccatum ad Sacramentū pœnitentiæ

7. Casus adhuc est. Ille Joannes mortuus est, qvi omnia impedimenta ad reviviscentiam baptismi amovit; sed venit hæreticus ipsius Patrinus, volens esse Catholicus, qvi sub juramento asserit baptismum illius esse nullum, ob defectum qvem in nonnullis Provinciis hæretici committunt (de qvo N. P. Bonæ Spei v.g. defectum materiæ aut formæ); qværitur an iste Joannes est sepeliendus in cæmeterio? & utrum pro illo uti mortuo, celebrandum est Sacrum? nam secundùm D. R. est in cælo; secundum S. Thomam est in purgatorio. D. Resolutus *in* 4. *d.* 4. *q.* 1. *a.* 2. *vers. notat,* dicit de qvodam Judæo habente Baptismum flaminis: *Si talis continuò discessisset, ad patriam protinùs evolasset.* S. Thomas è contra 3. *p. q.* 68. *a.* 2. *ad* 2. dicit: qvòd *baptismus flaminis, culpam qvidem totam aufert,* sed non totam pœnam; sed juxta qvantitatem devotionis & contritionis. *Resp.* N. Garcia explicat D. R. asseritq; eum loqvi in hoc supposito, qvòd actus contritionis ad eum gradum pervenisset meriti, qvi ad remissionem totius pœnæ temporalis erat necessarius & sufficiens. Secundò D. Resolutum verba recitare Innocentii III. qvi licetsi *cap. Apostolicam* asseruerit qvemdam Sacerdotem non baptizatū, cunctanter ad cœlum evolasse, nihilominus tamen, pro illo preces & Sacrificium offerri jubet. Sed dico: aliud est de præfato Sacerdote, qvia dubium est, utrum non sint baptismum flaminis peccata subsecuta, adeoqve justè est pro eo celebratum Sacrum; aliud de Judæo à D. Resoluto, aut Joanne à me proposito: qvia suppositum est, qvòd ille, & iste, obtentô baptismô flaminis statim mortuus sit. Unde in salvo videtur remanere Sententia D. Resoluti absqve explicatione. De concedenda sepultura dubium esse non debet, qvandoqvidem *cap. Apostolicam* dicitur talis evolasse ad cœlum, & Innocentius III. pro tali concedit celebrare Sacrum. Præterea Joannes firmiter, sine ullo dubio credebat se baptizatum; jam autem talis, salvatur: conseqventer corpus ipsius debet sepeliri in loco Sacro. Qvòd verò talis salvetur, dicit D. R. *in* 4. *d.* 4.

Potest sepeliri non baptizatus in Ecclesia.

q. 1. a. 2. *Qvodsi aliqvis sine unda baptismatis, extremum diem clauderet, in fide S. Matris Ecclesiæ, credens se baptizatum, salvatur: prout habetur Rubricâ de Presbytero non baptizato cap. 1.*

SERIES X.

An, qvando, & qvomodo possit Baptismus reiterari, & qvæ rebaptizantium pœnæ?

1. RESolutio est Doctoris Resoluti *in 4. d. 6. q. 2. a. 1.* & est de fide ex Viennensi in Clementina *cap. unic. parag. ult. de Summa Trinit.* Et Lateran. Florent. Trident. *Sess. 7. can. 11. de baptismo*, qvòd baptismus neqveat iterari absolutè, maximè dum constat validè esse collatum. Ratio est: tum qvia baptismus est regeneratio, & homo semel nascitur; ergo semel regeneratur: tum qvia circumcisioni succedit baptismus: at circumcisio repeti non potest; ergo nec baptismus. Unde

Numqvam absolutè alius

2. Jure Cæsareo *leg. 2. cod. ne S. baptisma iteretur*, si qvis adultus malitiosè, voluntariè, absolutè & publicè rebaptizaret, aut rebaptizaretur, pœnam capitis incurrit (a); jure Canonico verò, irregularitatem, juxta *cap. Eos, de consecr. d. 4.* qvod antea fuerat ab Alexandro definitum.

Pœna capitis. (a) Castropalaus tr. 18. punct. 9.

3. Dicitur *malitiosè & voluntariè*: qvia ignorantia Juris & facti, à tali censura excusat.

4. *Absolutè*: qvia secùs dicendum de conditionata ablutione.

5. *Publicè*: qvia hæc conditio in lege exprimitur, & *in pœnis non est facienda extensio.* Qvòd autem *cap. Qvibus, de consecr. d. 4.* censura illa etiam ad ignorantes extendatur, nihil refert: qvia caput illud, nullius est Pontificis, aut Concilii Generalis, sed ex pœnitentiali Theodori. Alibi autem statuitur *cap. Cum itaq;, de consecr.* infantes rebaptizatos, prædictam irregularitatem non incurrere. Sed

6. Dices: *cap. Qvi in qvalibet* decernitur, in qvalibet ætate rebaptizatos, fieri irregulares. *Resp.* Debere id intelligi de qvalibet ætate doli capace, ut Glossa & DD. communiter intelligunt.

7. Qvotiescumqve est rationabile dubium de collatione baptismi aut valore ejus, sive illud sit juris sive facti, sive positivum, sive negativum, post diligens examen baptismus sub conditione repeti debet. Ita communiter DD. cum D. Resoluto *in 4. d. 4. q. 1. a. 2.* colligunt ex Alexandri *cap. de baptismo & ejus effectu*, ubi statuitur: *De qvibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizentur, his verbis præmissis: Si baptizatus es, ego te non baptizo; sed si non dum baptizatus es, ego te baptizo* &c.

Non videtur iterari qvod non scitur factum.

&c. *Non enim videtur iterari, qvod non scitur esse factum.* Et ex Concil. Carthaginensi 5. c. 6. *Qvoties non inveniuntur certissimi testes, qvi eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, neqve ipsi sunt per ætatem idonei de traditis sibi Sacramentis; respondere placuit, absq; ullo scrupulo eos esse baptizandos.* Et D. R. loc. cit. dicit: *Si fuerit dubium, debet baptizari; qvia non intelligitur iteratum, qvod ambigitur esse factum. De Presbytero non baptizato cap. Veniens, in fine.*

8. Dubium facti est, qvando dubitatur de facto, an sit baptizatus; dubium juris, qvando dubitatur de valore baptismi, eò qvòd disputent de hoc Theologi: dubium positivum est, dum pro utraqve parte urgent rationes; dubium negativum est, qvando pro una aut altera parte rationes non suppetunt. Unde

Dubium facti juris, positivum negativum.

9. Conditionatè baptizanda est proles, inventa sine schedula collati baptismi (b). 2. Baptizatus ab hæretico in ea Provincia, in qva constat tales hæreticos sæpè invalidè baptizare. 3. Baptizati ab obstetricibus, veneficis, præsertim si fassæ vel convictæ fuerint, aliqvando non rectè baptizasse (c). 4. Qvi rationabiliter dubitat de suo baptismo, tenetur illum petere, & minister illum conferre (d); & interea abstinere ab usu aliorum Sacramentorum. Dubium autem illud debet esse rationabile, ut sit sufficiens ad movendum virum prudentem. Doctor Resolutus *loc. cit. a. 2. Qvodsi esset natus de Christianis Parentibus, & inter Christianos fideliter conservatus, pro baptizato debet se reputare, donec evidentissimis argumentis contrarium probetur: & si esset deceptus, sufficeret sibi fides baptismi. Hoc habes rubricâ de Presbytero non baptizato, capite Veniens. Et per locum à contrario*, hoc est, si alibi aliter esset educatus, *& verisimiliter dubitaret an esset baptizatus, debet baptizari sub conditione* &c. *Vt habes de baptismo & ejus effectu, cap. De qvo dubium est, & de consecr. d. 4. cap. Baptismi.*

Casus conditionatè baptizandi.

(b) Qvintâ communiter
(c) Laym. 5.
(d) Vasqv. Bonæ Spe Dubitans se baptizatum

10. Si saltem unus sit testis oculatus, licèt fæmina (dummodo non suspecta) rebaptizari non debet (e).

(e) Layman Busembaum

11. At, licèt sufficiat solâ mente conditionem apponere; tutiùs est tamen exprimere illam, si aliqvid non obsit cogens ad omissionem (f).

Qvaliter cō ditio apponi debet.

(f) Laym.

12. Baptizans secundùm opinionem probabilem, tenetur rebaptizare eumdem conditionatè. Ita D. R. *in 4. d. 6. q. 1.* & *dub. 5. q. 2. a. 1. vers. Numqvid*, & *d. 6. q. 1. a. 2. vers. qværit* (g). Ratio est: qvia Baptismus probabilis, de jure habetur pro dubio, ut constat ex *cap. Dominus, de secundis nuptiis*: nam qvod est probabile, potest esse & non esse; ergo taliter baptizatus, tenetur iterum baptizari D. R. dicit *in 4. d. 6. q. 2. a. 1.* Probatur ex Clementina, ubi *parag. Item qvia* Pontifex ita loqvitur: *In his qvæ animæ salutem respiciunt, ad vitandos graves remor-*

Tolet. Suar.
(g) Pasqv. Valent. Possevin. Aver. sa.

remorsus conscientiæ, pars securior est tenenda. D. R. *In dubiis certior via est tenenda.*

Propositiones ab Innocentio VIII. *damnatæ ad hanc distinctionem pertinentes,*

19. Valuit aliqvando baptismus sub hac forma collatus, In nomine Patris &c. prætermissis illis, ego te baptizo.

30. Valet baptismus collatus à Ministro, qvi omnem ritum externum formamq; baptizandi observat; intùs verò in corde suo apud se resolvit, non intendo facere qvod facit Ecclesia.

DISTINCTIO III.

Qvâ comprehenduntur Ideæ Sacramenti Confirmationis.

SERIES I.

Qvæ, qvalis materia & forma hujus Sacramenti?

(a) S. Thom. 3. p. q. 72. a. 2. Scot. in 4. d. 7. q. 1. Suar. Bonæ Sp. Francis. à Iesu Laym. contra alios. Confirmatio nis Sacramē-tum.

1. MAteria remota, est oleum balsamatum, seu Chrisma confectum ex oleo olivarum & balsamo benedicto, ab Episcopo consecrato: colligitur ex Trident. *Sess.* 7. *can.* 2. Florent. & aliis, D. R. *in* 4. *d.* 7. *q.* 1. *a.* 2. Explicatur. Utrumqve non tantùm de necessitate præcepti, sed & de necessitate Sacramenti est (a). Nam hæc doctrina Orthodoxæ fidei est ab Eugenio IV. tradita, à Concil. Florent. declarata: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia, est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ; & balsamo, qvod odorem significat bonæ famæ.* Dicitur *ab Episcopo consecrato*: cùm hoc in eadem doctrina apponatur per hæc verba, *per Episcopum benedicto.* Additur ly *consecrato*: qvia donec consecretur, caret charactere Episcopatûs.

Error tollitur.

2. Si autem errore, non chrismate sed oleô deliniretur quis? *Respòdet* Innoc. III. *in cap. Pastoralis officii,* & dicit: *Nihil iterandum, sed cautè supplendum quod incautè fuerat prætermissum.* Et inde patet qvòd balsamum sit de necessitate Sacramenti; aliàs apponendum non esset: sicut qvando admixtio aqvæ in vino pro consecratione calicis omittitur, non debet apponi post cōsecrationem, qvia non est de necessitate Sacramenti, licèt de necessitate præcepti.

Materia valida licita.

3. Materia valida & licita, est hujus anni chrisma; valida sed illicita, anni præteriti, ob præceptum Ecclesiæ *cap. Si quis, de consecr. d.* 4.

Materia proxima Sacramenti Confirmationis

4. Materia proxima, est unctio chrismatica in fronte confirmandi manu Episcopi, sive ministri confirmationis, permodum crucis; alioqui Sacramentum irritum. *In fronte*: qvia hoc semper reqvirunt Summi Pon-

mi Pontifices, & praxis non interrupta hoc servat. Licetsi Græci in aliis etiam partibus corporis conferant confirmationem, numqvam tamen omittunt hanc partem. *Per modum Crucis*: aliàs non verificaretur forma, *Signo te signô crucis*. *Manu*: qvia licèt sit præceptum in Pontificali Romano, ut fiat pollice dextro Episcopi; non tamen invalidatur si aliô digitô, etiamsi manûs sinistræ applicetur, cùm sit manûs impositio.

5. Utrum autem valeret Sacramentum, si Episcopus mediante instrumento ungeret, non verò immediatè digitô attingeret? *Resp.* Probabiliùs esse, in tali casu non subsistere Sacramentum, qvia hoc Sacramentum dicitur simpliciter *manuum impositio* (b): qvare mortaliter peccaret minister, mediante instrumento conferens hoc Sacramentum, cùm Authores (c) oppositum tueantur communiùs. Hinc de valore meritò dubitatur.

(b) Bonæ Spei (c) *Laym.* Bonac. Granado.

6. Si dicas: Percussio Clerici simpliciter dicitur *manuum injectio*, licèt fiat medio fuste aut baculô; ergo etiam unctio chrismatica, simpliciter dicitur manuum impositio, licèt fiat mediante virgula. *Resp.* Disparitatem esse, qvia verbum *injicio*, non semper significat contactum physicum sive immediatum; aliqvando sumitur pro eodem ac *jacio cum impetu*, ut legere est apud Calepinum: Et Genes. *cap.* 30. *num.* 7. dicitur: *injecit Domina sua oculos in Ioseph*. At verba *manuum impositio* strictè significant physicum contactum rei.

7. Forma hujus Sacramenti est, *Signo te signô crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti*. Ita Florentinum in Decreto Eugenii IV. (d). Utrum autem omnia verba sint de necessitate Sacramenti? *Respondet* Stephanus à S. Paulo Prior Bruxellensis, Pastor in Boxmer, quòd sint. Pater verò Bonæ Spei dicit esse illa, qvæ sunt necessaria ad significandam substantiam formæ Græcorum, qvæ est *signaculum donationis Spiritûs Sancti*, supplendo *est* ut sensus sit, *hôc signaculô datur Spiritus Sanctus*; quam formam Ecclesia tolerat: imò in Concilio Constantinopolitano 1. *can.* 7. approbatur. Unde nec verba *signô crucis* (e), nec *chrismate salutis*, sunt de necessitate Sacramenti (f), cùm hæc verba non reperiantur in forma Græcorum, nec in forma qvam affert antiqvissimum Rituale Romanum, dictum *Ordo Romanus*. De expressione Sanctissimæ Trinitatis, est major inter Theologos difficultas; qvam noster Garcia per hoc facilitare vult, qvòd afferat in forma præfata Latinorum, necessariam esse explicitam Divinarum Personarum; in alia verò implicitam sufficere, prout in forma Græcorum per invocationem Spiritûs Sancti habetur.

Forma.

(d) S. Thō. hîc a. 4. D. R. l. cit. a. 3.

(e) *Basilius* Pontius.

(f) Card. Bellarmin. Laym. Pontius.

SERI-

SERIES II.

Qvis sit Minister, Patrinus, & subjectum hujus Sacramenti?

Minister ordinarius.

1. MInister hujus Sacramenti ordinarius, est solus Episcopus. Ita D. R. *in 4. d. 7. q. 1. a. 4.* Probatione resolutio non indiget, cùm in Trident. *Sess. 7. can. 3. de Confirm.* ita habeatur: *Si qvis dixerit Sanctæ Confirmationis ordinarium Ministrum, non esse solum Episcopum, Sed qvemvis simplicem Sacerdotem; anathema sit.*

Extraordinarius.

2. Dixi *ordinarius:* nam ex dispensatione Summi Pontificis, potest validè & licitè Sacerdos simplex confirmare. Ita enim decretô Eugenii VI. in Concilio Florentino, *Legitur tamen aliqvando per Apostolicæ Sedis dispensationem, ex rationabili & urgente causa, simplicem Sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse Confirmationis Sacramentum.* Secùs dicendum de potestate Episcopi, cùm nullibi hoc concedatur, qvòd possint simplices Sacerdotes ad conferendam Confirmationem delegare(a).

3. Dices: Cajetanus, Sotus, Ledesma apud Leādrum dicunt: hoc Episcopus potest in sua Diæcesi, qvod in toto Orbe Summus Pontifex. Subsumo: Sed summus Pontifex (ut D. R. deducit *in 4. d. 7. q. 1. a. 4.*) potest in toto Orbe concedere simplicibus Presbyteris, ut conferant omnes ordines præter Episcopalem, nam Ordinem qvem non habet, nullus potest conferre; ergo potest & Episcopus in sua diæcesi concedere simplici Presbytero, ut conferat omnes Ordines præter Episcopalem. Non valet. Dic aliter obsecro, & veritatē dices. Qvod potest Papa potestate Ordinis Episcopalis, hoc in sua diæcesi potest Episcopus; non autem qvod potest Papa potestate jurisdictionis universalis totius Ecclesiæ. Ita Petrus à S. Ioseph. Fuliensis, Sacri Ordinis Cisterciensis, & N. Garcia Strictioris Observantiæ, in suis Archiepiscopo dedicatoriis operibus.

(a) S. Thō. D. R. Bonæ Sp. Garcia.

Non potest in aliena, tamen alienæ in sua.

4. Licèt non possint Episcopi extra suam diæcesim conferre Confirmationem licitè, qvia in Conc. Trident. *Sess. 6. de reformat. cap. 5.* ordinatur, qvòd *nulli Episcopo liceat cujuscumqve privilegii prætextu, Pontificalia in alterius diæcesi exercere, nisi de Ordinarii Loci expressa licentia, & in Personas eidem Ordinario subjectas tantùm. Si secùs factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione ordinum sint ipso jure suspensi;* tamen dum in sua diæcesi, alterius diæcesis Diæcesanos absqve disqvisitione confirmant, licitè id præstant: qvia propinqvi Episcopi licentia communiter præsumitur, cùm nullum incommodum inde alius Episcopus pati possit.

5. Abbates Regulares non Episcopi, qvi habent potestatem Episcopalem

lem, vel quasi Episcopalem, consecrati, ex privilegio Sedis Apostolicæ de consensu Episcopi Ordinarii loci, possunt sibi non subditis, tam Regularibus quàm Sæcularibus administrare Sacramentum Confirmationis, ut refert decisum Armendarix, apud Barbosam *in Coll. DD. in Trid. Sess. 7. de Confirm. n. 5.* vide *Barbos. p.2. allegat.30.n.5.de Offic. & potestate Episcopi.*

Abbates possunt confir-mare de licẽtia Episcopi alios; suos subditos Regulares sine licentia.

6. Patrinus (contrahens cognationem Spiritualem cum confirmato, Patre & Matre ejus) (b) de necessitate solùm præcepti adhibendus est, distinctus à Patrino Baptismi, nisi necessitas ad id cogat, *Cap. de Consecrat.* Baptizatus, confirmatus, *cap. In baptismate de consecrat.* Quare si non talis est, non contrahit cognationem spiritualem: & secundùm sententiam communem peccat mortaliter; secundùm Escobar & Quintanam venialiter: imò non peccat si adest necessitas (c). Non Monachus *cap. Monachi*, nisi sit Episcopus (d). Potest tamen Religiosus Religioso esse Patrinus, imò & aliis viris. Ita Castropalaus, Franciscus à JESU MARIA & alii. Unus vel una, non plures, *cap. Non plures de consecrat. d.4.* Et D.R. loc.cit. *a 6. confirmatũ non debent tenere plures, nisi unus.* Est contra Sanch. *lib. de matrim. d. 5. n. 9.* & Toletum.

(b) Conc. Trid. Sess. 24. de reform. c. 2. Doct. Resol. l. c. a. 6.

(c) Pontius. Laym. Bonac.

(d) Garc. Dian. Castro palaus.

7. Si plures Patrini designati tangerent, tenerent, omnes contraherent cognationem spiritualem. Ita D. R. *confirmatum non debent plures tenere, nisi unus &c. sed si plures ipsum teneant, inter omnes contrahitur cognatio spiritualis.* Comprobatur *cap. final. de cognat. spirituali num. 6.*

Si plures.

8. Si nullus esset designatus à parentibus aut Episcopo, & plures tenerent confirmatum, omnes contraherent cognationem spiritualem, juxta sententiam communiorem (e). Plura eodem modo sicut de Patrino baptismi dicenda sunt.

(e) Garcia.

9. Subjectum validæ susceptionis Sacramenti Confirmationis, est omnis homo baptizatus, nondum confirmatus, obicem Sacramento non ponens. Obex Sacramenti, est positiva nolitio Sacramenti. Qui non vult suscipere Sacramentum confirmationis, talis nec rem seu gratiam, nec Sacramentum recipit: patet ex *n.4. ser. 6. sect.2. Nondum confirmatus:* quia hocSacramentum iterari non potest. *Baptizatus*: (ut omnes Theologi volunt, & colligunt ex *cap. Omnes fideles de consecrat. a. 5.*) tum quia baptismus est janua omnium Sacramentorum; tum quia confirmatio vi suæ institutionis est complementum baptismi.

Subjectum validæ.

10. Licitæ verò susceptionis hujus Sacramenti subjectum, insuper debet esse in gratia: tum quia Sacramentum confirmationis, est Sacramentum vivorum, gratiam in subjecto exigit; tum quia (ut patet ex ipso nomine) est Sacramentum confirmativum in gratia. Quare si susciperetur ante baptismum in subjecto verè contrito, augeret gratiam in eo (f). Hoc subjectum haberet Baptismum in voto.

Licitæ.

(f) Petrus à S. Iosepho.

11. Licetsi ordinariè in Ecclesia Romana non conferatur infantibus ante usum rationis Sacramentum confirmationis, sed expectatur septennium, tum propter uberiorem fructum, tum propter recordationem susceptionis, ne iterationem confirmatus exigat; attamen possunt confirmari in periculo vitæ, aut dum imminet persecutio, aut talem occasionem non sint habituri nisi post multos annos, ob penuriam præsentiæ Episcoporum: aliàs privarentur suo complemento baptismi (g).

(g) Bonæ spei Petrus à S. Ioseph.

Amentes confirmandi

12. Amentes qui habuerunt usum rationis, si non constet illos fuisse in peccato mortali tunc, quando in amentiam inciderunt, confirmandi sunt: quia *unusquisque præsumitur esse bonus, quamdiu non constat eum esse malum.* Alii verò qui semper caruerunt usu rationis, confirmari debent; cùm ratione gratiæ baptismalis quam non amiserunt, sufficienter sint dispositi, ad augmentum gratiæ recipiendam.

SERIES III.

Quæ necessitas & effectus hujus Sacramenti?

1. HOc Sacramentum, nec est necessarium necessitate medii, cùm multi salventur sine confirmatione; nec necessitate præcepti est per se necessarium (a), cùm nullibi tale reperiatur. Si esset obligatio suscipiendi hoc Sacramentum, tunc morituri obligarentur, sicut ad alia Sacramenta obligantur: at non obligantur; ergo.

(a) S.Thom. 3. p. q. 68. qvæstiun. 4. d.7.q.1.a.2. Bonæ sp. Navar. Granad. contra Scotistas.

2. Unde etiamsi tunc, dum debet quis profiteri fidem coram Tyranno, non suscipiat confirmationem, non peccat mortaliter, juxta communem sententiam, & doctrinam D.Thom. *q.65.a.4.* & *q.72.a.3.* Secundùm P.Bonæ spei, nec venialiter. Ratio est: quia vires, aliis mediis, scilicet orationib⁹, confessione & Eucharistiâ obtineri possunt. Ita D. Thomas ibidem.

3. Dummodo ex contemptu formali non omittat susceptionem. Pro quo

Contemptus duplex.

4. Nota, duplicem esse contemptum, positivum & negativum: positivus est, dum existimat Sacramentum non esse, ut hæretici, aut quid vile, puerile; negativus, est negligentia, quòd negligat suscipere Sacramentum. Diana cum nonnullis, vult sufficere ad peccatum mortale contemptum negativum, si est notabilis negligentia suscipiendi Sacramentum. Noster autem Garcia cum Granado & aliis, judicat non esse peccaminosum contemptum, per se non velle confirmari: nam si omitteret opus bonum cùm adest opportunitas, esset contemptus negativus sufficiens ad peccatum: quicumque non daret eleemosynam dum posset, non diceret AveMARIA, peccaret; quod falsum est. Requiritur ergo ad contemptum formalem & peccaminosum, ut illud judicet esse puerile, parvi momenti, vel indignum se. Qui taliter non suscipit Sacramentum confirmationis dum potest, peccat mortaliter: quia injuriam irrogat Sacramento. Qui secùs omittit, non peccat taliter.

Quid requiritur ut sit contemptus formalis.

5. Di-

5. Dices: Urbanus Papa in *cap. Omnes de consecr. d.5.* sic loquitur: *Omnes fideles per manûs impositionem Episcoporum, debent Spiritum Sanctum post baptismum recipere, ut plenè Christiani inveniantur. Resp.* Debent, hoc est, est ipsis necessarium secundùm quid, seu utile valdè ad uberiora auxilia roborantia in fide. Ita S.Thom.3. *p. q.68.a.* 4. Gonetus & alii. Ita etiam explicatur Melchiades Papa *cap.Spiritus S.de Consecr. d.5.* quando ait: *Victuris tamen necessaria sunt confirmationis auxilia.* Pro discursu & solutione.

6. Licèt quicumque teneatur esse plenè perfectus quòad sufficientiam gratiæ, non tamen ad abundantiam: illa perfectio per baptismum, hæc per confirmationem obtinetur. S.Thom. *in 4. d. 7. q.1. quodlib. 2. a.1.*

7. Tenetur homo adhibere media necessaria ad augmentum Spirituale, concedo; sed nego confirmationem esse medium necessarium. Vide *n.2.hîc.*

8. Urgebis: Saltem qui ordinandi sunt, tenentur Sacramentum confirmationis suscipere, juxta Trid. *sess.23. de Reform c.4. Resp. N.* Stephanus à S. Paulo dicit, hoc præceptum solos Episcopos obligare. Et si Episcopus conferat ordinē non confirmato, aut ipse non confirmatus ordinet, probabile est utrumque non peccare mortaliter (b): nam Trident. in prædicta decisione, nec fert censuram contra secùs facientes, nec utitur verbis significantibus rigorosum præceptum. Graviter tamen peccat Episcopus si longo tempore non confirmat: quia denegat augmentum gratiæ divinæ, qui vi charitatis paternæ tenetur illis conferre.

(b) Bonæ Sp. Garc. Step. Sot. Victor. Svar. contra Bonac.

9. Dixi suprà *per se:* nam aliquando per accidens ad susceptionem confirmationis tenetur; vel quia dictante conscientia prævidet, aut valdè timet, ne deficiat in tormentis sine Sacramento; aut sibi persvadet alium ex omissione scandalizari, putando omissionem esse ex contemptu, aut negatione Sacramenti; vel ratione alterius, scilicet ordinis suscipiendi. Per accidens aliquando obligatur ad Sacramentū Confirmationis.

10. Effectus hujus Sacramenti, est character animæ impressus, distinctus à charactere baptismi; ideoq; confirmatio nequit iterari: ille tamen qui bis confirmationem susciperet, etsi mortaliter peccaret, nullam irregularitatem incurreret; cùm nullibi sit in jure hæc pœna contra talem. Idem de Episcopo dicendum, qui bis eidem Sacramentum confirmationis conferret (c). Secundus effectus, est gratia roborans in fide, adjuvansq; ad extremam ejus confessionem: colligitur ex littera Melchiadis Papæ ad Episcopos Hispaniæ, Florent. Concil. & aliis. Effectus Confirmationis.

11. D.R. adfert honores Cōfirmationis *in 4. d. 7. q.1. a. 6.* 1. quòd conferatur à solis Episcopis confirmatio. 2. quòd debeat fieri per signum crucis. 3. quòd non sit iteranda, *de Consecr. d.5 cap. Dictū.* 4. Quia tempore interdicti, sicut baptismus potest conferri, *ibid. 5. de sentent. excom. cap. Responso.* Plures jam dixi suprà. Ultimò dicit: & Episcopi & suscipientes, debent esse jejuni, exceptis infirmis. *De consecr. d.5. Vt Episcopi.* quod observabatur

(c) Petrus à S. Ioseph

tur usque ad sæculum 12. posteà invaluit usus post prandium hoc confe-rendi Sacramentum. Monet tamen Catechismus Romanus & dicit, laudabilem hanc consvetudinem, esse renovandam. Et Angelicus Doctor 3. p.q.72.a.22. ad 2. ait: *ubi congruè observari potest, convenientiùs est, ut à jejunis* (confirmatio) *detur, & accipiatur.*

(f) Navarrus

12. Quamvis peccent mortaliter Episcopi administrantes confirmationem non in Episcopali apparatu, pluviali, &c; tamen excusantur à mortali, si aliquid ex cæremoniis omittatur: v.g. si non detur candela, aut alapa (f), per quam significatur, confirmatum debere patienter ferre injurias pro fide, in cujus robur confertur hoc Sacramentum.

DISTINCTIO IV.

Respiciens Ideas Sacramenti Eucharistiæ secundùm se spectatæ.

SERIES I.

De Quidditate hujus Sacramenti.

SECTIO I.

Quid sit, à quo & quomodo institutum?

1. HOc Sacramentum pluribus appellatur nominibus. 1. Quia est institutum à Christo in ultima cæna, prout ex Sacra Scriptura *Matth.* 26. & Trid. *ses.* 13. *cap.* 1. vocatur *Cœna Domini.* Et quia sub speciebus panis latet quô pascuntur Angeli, nuncupatur *Panis Angelorum, Panis cœlestis.* Quia continet in se Authorem, fontem omnis gratiæ, dicitur *Eucharistia*, hoc est *Bona gratia. Communio*: quia per illud homines quodammodo moraliter unum fiunt cum Christo, seu Christiferi, ut dicit N. S. Cyrillus Episcopus Jerosolymitanus. *Viaticum*: quia præparat viam ad gloriam, & animam roborat, ut iter Sanctæ æternitatis perficiat. Omissis aliis appellationibus, definitivè fit: Compositum ex visibili elementorum specie, & invisibili Domini Nostri carne & sangvine. De quo fit

Definitur.

SECTIO II.

Quænam sit materia remota, proxima, & qualis?

1. REsp. & dico: Materia remota primæ consecrationis, est panis triticeus: constat ex Concil. Florent. *in decreto Unionis*, Lateran. *cap. Firmiter*, Trident. *Ses.*13. & aliis apud D. R. *in* 4.*d*.8.*q*.2.*a*.1. In pane enim consecravit Christus, ut docet traditio Ecclesiæ; & S. Scriptura memoriæ commendat, quòd *accipiens panem benedixit &c.* In triticeo: talis

Materia certa

talis enim erat panis in Palæſtiná communis & uſualis: & ille ſolus eſt panis ſimpliciter, cæteri ſecundùm quid, potiùs dicuntur panes animalium quàm hominum, inquit D. Hieronymus, Ezechiel, Angelus, cæteriq; communiter: & in tali inſtituit conſecrare dicens, *hoc facite in meam commemorationem.*

Materia dubia.

2. Utrum pro neceſſitate poſſit confici panis ex ſpelta, fare, ſiligine, lolio &c. ad conſecrandum? *Reſp.* Non deſunt DD. qui hoc admittunt. Et ſic S. Thomas *q.74.a.3.* apud P. Bonæ Spei hìc *dub.1.num.8.* docet, panem ex ſiligine, materiam eſſe ſufficientem pro conſecratione. Cum quo idem docet Joannes Pontius dicens, hoc communiter admitti à DD. De ſpelta autem & fare, negat S. Thom. *in 4. d. 1.q.2.a.2. quæſtiunc.1. ad 3.* rationem dans, *quia ex grano tritici, ubicumq; ſeminetur numquam naſcetur ſpelta, vel hordeum, vel aliquid hujuſmodi per degenerationem, propter naturam terræ.* Cui opponit D. R. loc. cit. *Agricultores experti dicunt, de frumento* (quod eſt ſecundùm S. Thomam triticum; ſecundùm alios frumentum eſt quid genericum) *naſcitur lolium & è converſo.* & infrà, *bonum triticum inter avenas loliumq; degenerat.* Et negat panem ex ſiligine, ſpelta, eſſe materiam ſufficientem conſecrationis, quia ſunt alterius ſpeciei. Magis accedit ſpelta ad triticum quàm ſiligo; ergo ſi ſpelta non eſt pro ſufficienti materia, neque ſiligo eſt: lolium verò, eſt per degenerationem, ut habetur *diſ.56.cap. Naſci.*

3. Sed quid ſi grano tritici aliquid admiſceatur, poſſitne inde confici? *Reſpondet* S.Tom. *diſ.11.q. 2.a.2.quæſt.2.* de hoc: quòd ſi illud additum prædominetur, ita ut attrahat ipſum extra ſpeciem ſuam, aut ita cum eo commiſceatur, ut ex his tertia ſpecies conſtituatur; tunc panis inde confectus, non eſt materia ſufficiens ad conſecrandum, ſed potiùs inepta. Si verò frumentum prædominetur, & maneat in ſua ſpecie; ex tali panis confectus, eſt materia ſufficiens pro conſecratione. Addit D.R. & iſta debent cognoſci per accidentia, colorem, ſaporem: quia accidentia conferunt magnam partem ad cognoſcendum, quod quid eſt.

Materia inepta.

4. Secundùm omnes verò, eſt inepta materia conſecrationis, panis ex oriza, avena, milio, piſis fabis &c. imò panis triticeus pulverizatus, propter nimiam alterationem, ratione cujus non conſervat ampliùs rationem panis uſualis.

5. Sed quid ſi panis ſit confectus ex lacte, aut ex aquis artificialibus, ut roſacea &c. aut ſi piper addatur; eſtne materia ſufficiens? *Reſp.* Sunt pro & contra DD. Hugo apud D. R. & Joan. Pontius alibi, admittunt pro materia ſufficienti. Ratio eorum eſt: quia eſt panis triticeus. Lugo admittit pro materia dubia Alii verò abſolutè negant: quia talis panis, non eſt panis uſualis; jam verò Chriſtus in uſuali conſecravit. Ego verò medium

 dico:

dico: Vel præfati liquores in exigua quantitate affundantur, ita ut nihil ferè sui saporis, alteriusve sui effectus relinquant? Non vitiant materiam, & sufficientem ad consecrandum relinqvunt. Si secùs? Reddunt materiam insufficientem.

Materia probabilis huius Sacramenti semper est illicita.

6. Interim notandum, quòd licetsi probabiliter valida sit materia consecrationis; moraliter tamen loquendo dubia semper illicita: quia Eucharistia non est absolutè ad salutem necessaria, adeoque à peccato mortali excusare nequit, etiam propter moribundum ejus administratio, ex tali materia. An panis triticeus debeat esse azymus?

Qualis

7. *Resp.* Perinde est ad valorem, sive sit azymus seu non fermentatus, sive fermentatus. Ita definivit Trid. quia uterque est ejusdem speciei, D. R. loc.cit. Ad licitam tamen consecrationem, Græcis non solùm permissus, sed etiam præceptus est usus panis fermentati; sicut Latinis præceptus est usus azymi in Conc. Florent. Unde sicut Latinus in sua Ecclesia utens pro consecratione pane fermentato, ita Græcus in sua Ecclesia utens pane Azymato, peccaret mortaliter: nec necessitas moribundi excusaret eum à tali peccato.

8. Transiens tamen Latinus per Græciam, & è contra Græcus per partes Latinorum, ubi Græca Ecclesia non est, potest consecrare, ille in fermentato, hic in azymo; maximè si ibi domicilium fixerit. Ita Bonæ spei, de Rhodes, Ioannes Pontius & alii: quidquid dicat Rotarius, quòd Græcus possit, non Latinus; nullam disparitatem aut decisionem Sacræ Congregationis adferens.

Pro discursu & solutione.

9. Dices: Panis azymus non dicitur panis usualis, sed potiùs *Deuteronom.* 13. cum addito, panis afflictionis. *Resp.* negando assumptum: quia panes propositionis, erant azymi; & tamen verè panes usuales. 1. *Reg.* 21. sicut ille quem Christus benedixit ac fregit *Luc.* 24. qui tamen verè fuit azymus, utpote intra dies azymorum mensæ appositus, quibùs sub pœna mortis, panis fermentatus in Iudæorum domibus esse non poterat, *Exodi* 12. Unde ex sensu totius Ecclesiæ Romanæ, panis azymus est panis usualis, licèt minùs salubris; quare dicitur in Deuteron. *Panis afflictionis*: & licetsi non sit usualis quantùm ad usum in domibus pro prandiis &c. est tamen usualis quantùm ad nomen & æstimationem communem, & usum in Ecclesia (a).

(a) Bonæ spei Pontius

2dæ Cōsecrationis materia apta.

10. Quantùm ad materiam secundæ consecrationis nempe sangvinis Christi, debet esse vinum de vite. Ita definitum est in Concilio Lateranensi *cap. Firmiter de summa Trinitate & decretô Eugenii*, & Florent. patetq; ex S. Scriptura *Matth.* 26. & *Marc.* 14. perpetuoq; usu Ecclesiæ. D.R. loc. cit. Unde

Inepta.

11. Materia inepta ad consecrationem calicis est, aggresta, seu succus ex uvis acerbis & immaturis expressus: quia ut ait D.R.loc. cit. *est tantum*

via ad vinum, & nondum est vinum. Nec etiam de uvis potest confici, ait idē Doctor, *quia quamdiu sunt uvæ, non potest eis admisceri aqua*, ut habetur *Cap. Cum omne.* Nec est vinum potabile, sed potiùs de genere cibi. Hinc comestione uvarum frangi potest jejunium, si in notabili quantitate sumantur; & juxta multos etiamsi solus liquor exsugatur, pelliculis projectis. At dicit D. R. ibidem, *quodsi est defectus vini, uvæ maturæ possunt comprimi, & de vino extracto potest celebrari*, ut habetur *d. cap. Cum omne.* Similiter acetum ex vino (b), est materia inepta: quia est cadaver vini, non vinum usuale. (idem de hostia corrupta S. Thomas & alii communiter docent.) Quodsi post sumptionem, imò etiam ante eam post consecrationem calicis, dubium oriatur, est ne acetum an vinum? Esse *præsumendum quòd sit vinum*, docet Tamburinus. Vinum acinaceum, quod fit ex aqua superfusa uvis jam aliàs expressis, quod Ungari vulgò *lara*, Mediolani *posca*, Romani *aquato* vocant, est materia inepta, Ratio est: quia non est vinum ex vite, sed quid tertium, aqva vinò temperata: mixta enim seqvuntur naturam prædominantis. Secùs esset, si esset valdè parum de aqua, multum de vino; tunc esset materia apta ad consecrandum, docet P. Bonæ spei *tract. 4. dis. 2. num. 23.* Similiter materia inepta est, liquor ex meris malagranatis expressus, sive dicatur sive non, vinum. Item vinum coctum ex aqua ardenti, sive vinum adustum &c. cùm non sit vinum de vite.

Apta.

Inepta.

(b) Doctor Resol. loc. cit.

Pro pacificatione conscientiæ.

12. *Sed numquid de vino confecto aliquo liquore, potest confici? ut de vino salviato, & ceresato, & nectare, & hujusmodi. Respondet* D. R. loc. cit. art. 2. *Primò est dicendum, quòd non debet de his confici, per decretum allegatum de consecrat. dis. 2. cap. Cum omne, in quo dicitur: quòd in Divinis Sacrificiis, præter panem & vinum aquâ mixtum, nihil debet offerri.* Dicunt tamen DD. *quòd si consecratio fiat super liquoribus mixtis, antequam vinum transmutaretur à sua specie, ut puta antequam ceresatâ, vel salviatâ corrumperetur vinum à sua specie, quod confectum esset, saltem quantùm ad illud quod est ibi de vino.*

Casus.

13. Materia probabilis, vinum acescens; eò quòd sit in via ad acetum. Si ita vergat ad acetum, ut dubitetur an sit verè acetum, & utitur eo quis, tunc quia exponit se periculo consecrandi in materia indebita & non sufficiente, peccat mortaliter. Ita Petigian. Angles. & alii.

Materia probabilis.

14. In defectu vini potest confici in musto (b). Justè addit D. R. *in defectu vini*: nam licetsi vinum mustum, seu recentissimè expressum, est materia apta Sangvinis Christi, quia juxta caput *Cum omne* est verè vinum; tamen illicita est materia, si fæculentum sit, aut impurum propter fæces. Quare extra casum necessitatis, non possumus uti eo: quam necessitatem adstruunt nonnulli, devotionem populi. Ita Bonac.

Vinum mustum aliquando est materia sufficiens

15. Non excluditur vinum miraculosè factum à materia consecrationis, quale fuit in Cana Galilææ factum ex aqua: quia fuit vinum per vitem, & vitis

Vinum miraculosè factū.

vitis Authorem factum: perinde ergo fuit, ac si ex vite naturali factum fuisset. Sicut baptismus, aquâ miraculosè factâ ex alio liquore, posset conferri; ita ex vino miraculosè facto, Sacramentum sangvinis potest confici. Docent Bonæ spei. Henriquez & alii.

Congelatum

16. Quid de vino congelato, an validè in eo consecrari possit? *Resp.* affirmativè: quia est substantialiter vinum: patet inde, quòd sub congelata specie maneat sangvis Christi, aliàs deberet iterum consecrari, quod non fit, nec fieri debet: nam in Missali Romano præcipitur, ut speciebus congelatis applicetur linteum calidum, & sic liqvefiant ac sumantur (c).

(c) Bonæ spei num. 29.

Pro discursu

17. Dices: Aqva congelata non est materia Sacramenti baptismi, nisi priùs resolvatur. Concedo: ergo etiam vinum, Nego consequentiam. Disparitas est: quia baptismus est consistens in actuali ablutione, ad quam aqua congelata non est apta, quà talis; Eucharistia verò, est Sacramentum permanens.

18. Urgebis: Licetsi Eucharistia sit permanens, tamen materia sangvinis debet esse potabilis: at vinum congelatum quà tale non est potabile; ergo non est materia consecrationis sangvinis. *Resp.* Licetsi panis durissimus proximè non sit manducabilis, nisi liquore aliquo maceretur, tundatur &c. tamen est consecrabilis, quia ex natura sua est manducabilis: ita etiam, licetsi vinum congelatum, non sit proximè potabile; tamen est consecrabile, quia ex natura sua est potabile.

19. Peccatne Sacerdos mortaliter consecrans in vino congelato? *Respondet* cum Landero Diana, quòd sic, eò quòd adhibeat materiam dubiam, dum facilè certam habere potest. Secundùm nos verò distingvendum est: si fortiter est congelatum (d); Secùs si valdè debiliter, facileq; proximè potabile est.

(d) Bonæ spei num. 32

20. Notandum, quòd aut juxta Missale ut dixi num 16. aut manibus tenendo cuppam, aut aliô honestô modô sint resolvendæ species vini congelatæ; non halitu, præsertim notabili: quia hunc modum, rusticissimum esse affirmat Gobat; & non desunt Viri docti, ac magnæ dignitatis, qui inde scandalizantur, ob irreverentiam Sangvinis Christi, latentis sub speciebus consecratis.

SECTIO III.

De aqua admiscenda vino;

Vtrum convertatur & quomodo in sangvinem Christi?

De præcepto gutta aquæ est admiscenda.

1. Quòd modicissima, scilicet una vel altera gutta sit vino consecrando admiscenda, est de præcepto Ecclesiastico, patet ex Concilio Florent. *in decreto Eugenii*, Trident. sess. 22. *cap. 7.* & Catechismo Romano *cap. de Eucharistia* §.16. non de essentia Sacramenti: quia absqve illa, Sacramentum

mentum Sangvinis Christi constituitur: patet ex eo, quòd rubricæ prohibeant iterari, si Sacerdos advertat post consecrationem non fuisse admixtam; secùs si advertat ante consecrationem, etiamsi post oblationem (a). Hoc præceptum non extenditur ad faciendam mixtionem in ablutione digitorum post sumptionem: de hoc *in Missali Romano*. Laym. Bonac. & alii.

(a) Petrus à S. Ioseph

Quid significat admixtio aquæ.

2. Dicta admixtio aquæ cum vino in calice, denotat unionem populi cum Christo, & est in memoriam quòd de latere Christi fluxerit sangvis & aqua. Quare vera aqua est infundenda, quia vera fluxit de latere Christi Vide *cap. In quadam de celebratione Missarum*. Unde si naturalis aqua non esset, dum Sacerdos ante consecrationem advertit non esse infusam, artificialis non est infundenda: & si scienter locò naturalis infunderet artificialem, peccaret mortaliter. Ita docent communiter Doctores. His præmissis.

Artificialis aqua non est admiscenda.

3. Præmittendum adhuc, quòd hæc quæstio ab Anno 800. agitari cæperit: pro qua ab Innocentio III. *Lib. de Miss. cap. cum Martha* § *quæsivisti*, referuntur tres sententiæ: quarum una asserit, quòd aqua convertatur in aquam quæ fluxit de latere Christi; altera, quòd nullô modô convertatur in illam, aut sangvinem, sed maneat in propria sua specie; tertia, quòd convertatur in vinum, & mediante vino, in sangvinem Christi transsubstantietur. Nunc à multis additur quarta, docens aquam vino mixtam, immediatè converti in sangvinem Christi: pro qua sunt Card. Lugo, Cardin. Alanus, Cardin. Toletus, Alexander Persatius, Ægidius, Layman, Baronius.

Sententiæ 4. de aqua admiscenda.

4. Doctor Resolutus *in 4. dis.8.q.4.* dicit: *Inter has elegit decretalis, quòd probabilior judicatur illa opinio, quæ asserit, quòd aqua mixta cum vino transeat in vinum, & sic transsubstantietur in sangvinem. Hæc opinio ponitur de consecratione dist.2.* Et S.Thom. *hîc quæst. 74. art. 8.* in corpore ait: *Et ideo, sicut ipse Innocentius tradit, aliorum opinio probabilior est, qui dicunt aquam converti in vinum, & vinum in sangvinem &c.* Hanc sententiam tenent D. Bonaventura, Scotus & Scotistæ. E nostris præter D. Resol. Michael de Bononia *quæst. 3. art. 3.* Lezana, Orlandus, Augustinus à V. MARIA & alii.

5. Probatur autem authoritate Catechismi Romani *tract. de Eucharistia cap. 4.* per hæc verba: *Illud autem Sacerdotibus advertendum est, quemadmodum in Sacris Mysteriis aquam vino adhibere oportet, sic etiam modicam infundendam: nam Ecclesiasticorum Scriptorum sententiâ & judiciô, aqua illa in vinum convertitur.*

Aqua convertitur in vinum.

6. Probatur ratione: tum quia Concilium Florent. *in decreto Eugenii IV.* dicit, materiam Consecrationis calicis, esse vinum de vite: non dicit & aquam modicissimam, quæ ipsi admisceatur; sed cui aqua modicissima admisceri debet: tum quia, si aqua esset materia consecrationis calicis, pos-

ſet ſangvis Chriſti conſecratus exiſtere ſub ſpeciebus ſolius aquæ, quod negat Concil. Trident. *ſeſ.*13. *de Euchariſtia cap.*2. per hæc verba: *Si quis negaverit mirabilem illam & ſingularem conuerſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, manentibus dumtaxat ſpeciebus panis & vini; anathema ſit:* tum quia Concilia, Canones, dicunt materiam conſecrationis eſſe vinum; non dicunt verò aquam: tum quia, ſi aqua eſſet materia conſecrationis calicis, poſſet aliquando validè confici in ſola aqua (ſicut in ſolo vino); & non eſſet iteranda forma calicis, dum per errorem locò vini aqua deprehenderetur in ſumptione, quod eſt falſum, quia rubricæ præſcribunt oppoſitum.

Pro diſcurſu & ſolutione.

7. Dices: Si aqua mediante vino converteretur in ſangvinem Chriſti, vinum deberet in ſe transmutare aquam: atqui hoc non facit, non enim hoc facit per frigus, cùm illo careat ab intrinſeco; neque per calorem virtualem, quia ille vim ſuam exerit, niſi excitetur à calore ſtomachi; neque per formalem, quia ſicut ſangvis ſeparatus à jecore, deſtitutus eſt ſuo calore & ſua activitate, ita ut nec minimam guttam aquæ valeat convertere in ſe, ita vinum ſeparatum à vite: nam vinum eſt ſuccus ſubſtantiæ viventis intra uvam elaboratus, per virtutem nutritivam vitalem, eô modô, quô ſangvis elaboratur, in jecore animalis. *Reſp.* et dico: quòd vinum converſionem aquæ in ſe, faciat per calorem. Ita enim Ariſtoteles apud S. Thomam *lib. de gratia cap.*5. *lect.*14 & *cap.*10. *lect.*14. expreſsè docet, aquam poſſe à vino ſubſtantialiter tranſmutari. Quare S. Thomas infrà quæſt 77. art 8. ait: *Gutta aquæ vino permixta, tranſit in ſpeciem vini.* Sangvis ob ſuam denſitatem, activitatem amittit; ſecùs vinum.

An aqua à vino ſeparari poſſit?

8. Urgebis, probando quòd vinum ſuam activitatem amittat, vel illam non habeat: quia multo tempore poſt commixtionem, aqua ſeparari à vino poteſt, per immiſſionem medullæ junci, aut per ſpongiam oleô infuſam. *Reſpondet.* D. Thom. *in* 4. *diſ.* 10. *in expoſit. liter.* dicens: id quod per artem chymicam extrahitur à vino, non eſſe aquam, ſed aqueum quemdam humorem, qui ex puro etiam vino extrahi poteſt, qui licèt ſit aqueus per ſimilitudinem, eſt tamen ſubſtantialiter vinum non ſatis decoctum. D. Reſol. *in* 4. *diſt.* 4. *q.*1. admittit, quòd poſſit ſeparari aqua, antequam convertatur in vinum; aut ſi eſt multum de aqua in vino debili, quod in ſe tantam copiam aquæ convertere nequit.

9. Superurgebis: Concedamus quòd vinum habeat ſuam activitatem in aquam, non poteſt tamen illam ſemper convertere in ſuam ſubſtantiam; ergo tunc conſecrabitur immediatè aqua. Probatur antecedens per exemplum: quando vinum eſt debile, & aqua in notabili quantitate admiſcetur; aut in parva, ſed immediatè ante conſecrationem, ſi advertat Sacerdos eſſe non infuſam; aut ante offertorium immediatè, ſed nimis citò Sacerdos devenit ad conſecrationem, ut ſi citò abſolvat defunctorum Sa-

crum

crum. Consequentia patet, aliàs & forma consecrandi sangvinem non verificaretur: quia pronomen *hic*, significat totum calicis contentum, in sangvinem Christi conversum; quod verum non esset, si aqua in propria substantia maneret: & calix exponeretur in elevatione periculo idololatrandi, seu exponeretur adorandum, quod non est adorabile cultu latriæ, scilicet aqua: & post talem Missam in Nativitate Domini, alteram & tertiam non posset celebrare ille Sacerdos, quia jam non esset jejunus, ob sumptionem aquæ. *Resp.* Concedo antecedens, nego consequentiam. Probationes solvendo, Dico: Pronomen *hic*, non significat totum simpliciter calicis contentum, in sangvinem Christi conversum, aliàs essent & cineres, àër &c; sed significat totum respectivè calicis contentum, scilicet vinum in sangvinem esse conversum. Unde ad 2. *Resp.* negando assumptum: in cultum enim Latriæ exponitur totum id, quod est in calice contentum secundùm rationem Sacramenti; non verò totum secundùm omnia quæ in eo reperiuntur: nam neque pulvisculi, neque àër in calice inclusus, exponitur ad adorandum. Ad 3. similiter negando *Resp.* quia aqua consecrata cum speciebus vini, sumitur ex præcepto Ecclesiastico; non est autem credendum, quòd ita Ecclesia obliget ad sumptionem calicis, ut per illam sumptionem impediat illum ad alia Sacra de præcepto instituta. Si generoso vino admisceatur una & altera gutta aquæ, tunc citiùs quàm oblatio finiatur transit in vinum; si verò debili, aut in notabili quantitate aqua admisceatur, non convertitur in tali casu in vinum, neque in sangvinem Christi. Sed in hoc nullum est absurdum, quòd permaneat aqva cum speciebus consecrati vini; sicut nullum est absurdum, quòd cum vino maneat sangvis Christi, ut patet in die Nativitatis Domini, quando Sacerdos duo aut tria Sacra consequenter absolvit: post primum & secundum sacrum remanent aliquot guttæ sangvinis in calice, in quas fundit vinum Sacerdos. Et si intra consecrationem *v. g.* post pronomen *hic* prolatum, gutta aquæ transit in vinum, manet vinum.

Nullum est absurdum quod aqua cum sangvine Christi maneat in eodem calice.

10. Quando verò SS: PP: dicunt converti aquam in sangvinem Christi, intelligendi sunt de conversione mediata.

Casus curiosi.

Pro discursu & solutione.

11. Petrus valdè distractus circa sumptionem sangvinis Christi, in qua distractione locò sumptionis sangvinis, calicem cum sangvine porrexit servitori; ipse, in calicem tunc affudit vinum; ex quo perturbatus, stabat notabili tempore, non sumens calicem. Quæritur in hoc & simili casu, an sangvis Christi in vinum, an vinum in sangvinem Christi convertatur?

12. Si dicas, quòd in tali & simili casu, sangvis Christi convertatur in vinum; Oppono 1. quòd substantia in substantiam non agit, nisi media qualitate: sic ignis mediante calore; aqua, humiditate &c: jam verò vinum non habet qualitates, quibus sangvinem Christi posset destruere, caret enim frigore; nec frigore destruitur sangvis Christi, patet ex hoc, quòd sit sub spe-

 ciebus

ciebus congelatis: calore etiam non destruitur sangvis Christi. 2. quòd species homogeneæ non destruant se mutuò, ut communiter docent Theologi: atqui species vini consecrati & consecrandi sunt homogeneæ, cùm sit idem ex eodem dolio vinum; ergo se non destruunt: jam verò sangvis Christi tamdiu manet, quamdiu species sub quibus continetur. Si autem dicas, quòd in tali & simili casu, vinum convertatur in sangvinem; Oppono 1. quòd sangvis Christi Sacramentaliter non ponitur, nisi per verba consecrativa. Christus Sacramentaliter in altari per alios adductivè, per alios productivè ponitur; vinum autem nec vim adductivam, nec productivam sangvinis habet. 2. Si vinum converteretur in sangvinem Christi, posset validè Sacerdos Sangvinem Christi consecrare, non proferendo formam consecrativam: nempe medium calicem semel consecrando, successivè parum de vino plus de sangvine infundendo; quod est absurdissimum dicere. Quare aliter, *Resp.* quòd in tali casu, nec vinum in sangvinem, nec Sangvis in vinum convertitur, sed vinum manet vinum; sicut aqva, quæ ob brevitatem temporis, aut suam debilitatem non converteretur in vinum, aut converteretur in vinum, sed intra consecrationem. Nec in dicto casu commiscetur Sangvis Christi vino, sed accidentibus prioris vini. Ita Noster Doctor Resol. *in* 4. *dist.* 8. *q.* 1. *art.* 2. ait: *De celebratione Missarum cap. cum Marthæ post medium sic dicitur: Si post sangvinis consecrationem aliud vinum in calice immittatur, illud quidem non transit in sangvinem, nec sangvini commiscetur, sed accidentibus prioris vini.* Ex his,

Quamdiu maneant species?

13. Facilè solvitur casus, quô Svecus arripiens è manibus Sacerdotis sanguinem Christi, effunderet in dolium vini: quòd tale vinum ad mensam dari non potest, ob guttas sangvinis Christi, quæ in eo essent dispersæ, aut congregatæ in parte ignota; sed ad pios usus applicari debet. Ubi praxis est quòd detur vinum post sumptionem Corporis Christi sæcularibus, posset hoc vinum tunc dari; vel posset adhiberi pro consecratione, nam nisi consecrabile consecraretur, & intentio conditionata adhibenda esset, ne super idem iteretur forma, & applicetur subjecto incapaci. Optimè fieret, si Sacerdotes post sumptionem Sangvinis Christi, ante sumptionem ablutionis digitorum, illud successivè sumerent, etsi non simul & semel.

Casus de Sveco.

14. Casus adhuc est. Sacerdos ante sumptionem sangvins Christi, in hyeme resolvens species congelatas super ignem, patenâ cooperuit, ne ei in calicem aliquid cadat desuper, in qua, evaporationis aliquot guttulæ remanserunt, quas non tersit; quæritur utrum Subsacrista, sive Lajcus sive Subdiaconus, possit cum tali evaporatione patenam accipere & tergere?

De resolutione specierū in hyeme.

15. *Respondet* Doctissimus Caramuel n. 2000. *Ille vapor exhalans non est vinum; ergo sub illius vaporis specie, Christi Domini Sangvis non manet.* Pater Bonæ spei verò dicit sic: *Ego autem oppositum puto probabilius, cùm manifesta experientia ollæ aquâ plenæ bullientis doceat, evaporationes è coperculo*

tamquam

tamquam aquam manifestam defluere; idemq; in casu proposito contingeret, si patenâ calici superpositâ, longa evaporatio fieret: nec guttas ex ea defluentes auderem negligere, tamquam non consecratas, cùm supponatur totum contentum fuisse validè consecratum, & pars illius certò esse debeat. Ita ille de Eucharistia *disput.* 2. *d.* 1. *resol.* 10. *num.* 30. Non potest dici, quòd dictus vapor sit ex calice aqua, aut vinum; cùm post consecrationem non sint. Si dicas esse accidentia vini: Ergo accidentia in se extra Sacramentum, & quidem naturaliter existunt; quod dici non potest. Unde saltem quòad tutiùs, nec Subdiaconus, cum tali evaporatione patenam manibus tenere & tergere potest. Hic casus est curiosus, sed etiam utilis pro instructione Sacerdotum nonnullorum, ut in casu evaporationis ad carbones, faciem non teneant super calicem, halitu juvando.

SECTIO IV.

Quæ conditiones ad materiæ consecrationem validam requirantur?

1. NOn requiritur ut materia consecrabilis manibus tangatur, aut ut verborum formæ sonus ad eam pertingat: nam formulæ sive particulæ, in pixide aut calice consecrantur, licèt eas aut pixidem, Consecrantes hostias, non tangamus, nec halitûs sono pertingamus; quod alii valdè indecenter, imò fædè, cum nausea spectantium faciunt, hostiam & vinum consecrandum inhalantes (a).

(a) Dicastillo num. 194.

2. Neque requiritur ut videatur materia, etiamsi sit visui exposita: nam Sacerdos cæcus, ex dispensatione summi Pontificis, consecrare potest panem, quem facilè tangere valet (b), & relatione moraliter certa ei præsens est.

(b) Bonæ Spei Ioannes Pontius.

3. Nec sufficit quòd visu percipiatur: quia alioquì cùm materia ad longissimam distantiam tubô opticô percipi possit, ad plures leucas distans, consecrari posset; (c) quod est falsum: nam sic demonstrari non posset per pronomen *hoc* vel *hic*, sed ad summum per pronomen *istud* vel *illud*, quæ non sunt de forma consecrativa. Sed requiruntur hæ conditiones:

(c) Bonæ Spei.

4. Prima conditio est, ut sit materia ita præsens, ut possit independenter à quibuscumque circumstantiis, signis, nutibus, immediatè per pronomen *hoc* aut *hic* demonstrari; hoc enim, pronomen demonstrativum *hoc* vel *hic* exigit: alioqui Sacerdos existens in Polonia, posset materiam existentem in Italia consecrare, & è contrà; quod est nimis absurdum dicere. Unde

Quomodo materia debet esse præsens.

5. Debet esse propè physicè, (ad quot passus non est certū inter Authores) coram Sacerdote: præsens physicè, hoc est in se; aut moraliter, hoc est ratione continentis (d), secundùm omnes sui partes, pronomine Eucharistico demonstrabilis.

(d) Bonæ Spei Petrus à S. Ioseph.

6. Dixi *coram Sacerdote*: quia si hostia teneatur manibus *v. g.* à tergo, præsentia illa potiùs moraliter absentia est, quàm præsentia, dicit P. Bonæ Spei.

Ratio eſt : quia quod eſt à tergo, moraliter abeſſe dicitur. Unde invalidè conſecraret Sacerdos hoſtiam poſt ſe exiſtentem, etiamſi illam videret in ſpeculo (e), ob rationem datam: tum quia non poteſt eam (ſic ſtans) demonſtrare per pronomen *hoc*, ſed dumtaxat ſimilitudinem in ſpeculo relucentem.

(e) Gonetius..

7. Ratione continentis, vinum in calice cooperto, vaſe, dolio, vel cantaro clauſo; panis in caniſtro, hoſtiæ in pixide, aut ciborio, aut alio vaſe præſentato, validè conſecrantur, etiamſi non detegantur; juxta Miſſale tamen detegi debent: poſſunt enim per pronomen *hoc*, *hic*, immediatè demonſtrari, cùm ſint moraliter immediatè ratione continentis præſentes: nam contentum & continens, cenſentur eſſe idem moraliter, dicit Auguſtinus Abbas, Konink & alii. Secùs ab oppoſito, hoſtiæ poſt parietem, aut in ſacriſtia &c. cùm nihil horum, reſpectu hoſtiarum, rationem vaſis continentis habeat.

8. De hoſtiis latentibus ſub corporali aut mappa, variant Authores. Multi cum Bonac. affirmant, quòd ſint ſufficienter præſentes. Negant Auguſtinus Abbas, & N. Bonæ Spei, ob rationem immediatè datam.

9. Dixi quòd debeat eſſe *ſecundùm omnes ſui partes pronomine Euchariſtico demonſtrabilis*: aliàs Sacerdos exiſtens in littore Oceani in vinum converſi, poſſet totum conſecrare; quod jam ſuprà n. 3. rejectum eſt. De hoſtia cujus medietas apparet, medietas tecta eſt corporali, difficultas non minor eſt. Negat Bonæ Spei. Ratio ipſius eſt: quia æquè unius ſicut alterius præſentia requiritur: atqui pars tecta, non eſt præſens phyſicè, hoc eſt in ſe non apparet; neque moraliter, hoc eſt ratione continentis, quia ſub corporali non eſt tamquam in continente. Alii cum Bonac. Reginald. admittentes ſub mappa conſecrabilem, & in hac hypotheſi admittere talem debent.

De hoſtia cujus medietas apparet.

10. Aliud eſt de hoſtia ſuper corporale poſita, cujus medietas ſub aliis, aut intra hoſtias habetur: talis enim abſque ullo dubio conſecrabilis eſt, cùm ſit præſens moraliter; nam eſt præſens ratione continentis, nempe ratione totius, totum enim eſt continens reſpectu partis. Idem dicendum de parva hoſtia, latente ſub magna, imò de magna ſub magna (ut contingit quando quaſi conglutinantur ob humiditatem notabilem): quia eſt pars totius conſecrabilis objecti, & per pronomen demonſtrabilis, propter propinquitatem tam magnam: quod non tenet de Oceano allato hîc n. 9. ſicut de hoſtia ſub mappa; cùm nulla pars moraliter, hoc eſt reſpectu continentis totius, aut continentis vaſis, ſit præſens.

11. Quando alii communiter explicant præſentiam moralem eſſentialem, ut ſecundùm communem ſenſum cenſeatur deſignari materia, per ly *hoc* vel *hic*; quæro, quid eſt tale, in quo ſe fundat ſenſus communis? ſeu quod eſt tale, ratione cujus, ſenſu communi cenſeatur deſignari materia, per *hoc* vel

hic? Non propinquitás, aliàs in piscina aut post altare hostia existens, posset consecrari, quod non docetur: ergo contentio est, ratione cujus contentum est præsens, ut dixi.

12. Secunda conditio secundùm alios (e) est, ut consecrans aliquo sensu ejusmodi materiam percipiat; vel ratione sui, vel ratione continentis: quod negant Bonac. Suar. Reginald. & Bonæ Spei dicens, novellos Sacerdotes cum Episcopo validè consecrare panem, quem nullo sensu externo percipiunt. Primæ sententiæ ratio est: quia aliàs consecrans, per pronomen demonstrativum non posset eam materiam designare: quomodo per pronomen potest aliquid demonstrare, quod non scit esse? Sed opponi potest, *v.* g. in pixide, aut corporali complicato, est hostia consecranda; si aliquis Sacerdos nullam habens notitiam ejus in tali vase, diceret: *Si est in hac re hostia consecranda, volo illam consecrare*, & proferret formam consecrationis super eam, defacto consecraret, etiamsi nullo sensu perciperet eam. Quare non admitto hanc conditionem, sed aliam pono: & hæc est secundùm me conditio secunda, quòd materia debet esse sensibilis, seu sensu aliquo perceptibilis, physicè vel moraliter, hoc est in se vel in toto: quare quælibet minima pars, dum apparet esse panis aut vini, est sufficiens materia; quæ verò est tam parva ut non appareat esse talis, separata ab aliis partibus, nec apparere potest, sufficiens non est ad consecrandum, (f) quia Sacramentum debet esse sensibile; conjuncta tamen aliis, est sufficiens (g): quia quando totum consecratur, consecratur & pars, aliàs non consecraretur totum.

(e) Petrus à S. Ioseph. Non est opus ut materia sensu percipiatur.

(f) Communiter DD.

13. Dices: Quælibet pars etiam minima & insensibilis, à toto consecrato separata, suam consecrationem retinet, quàmdiu subsistit; ergo potest similiter separatim consecrari. *Resp.* Nego Conseq. (h) plus enim ad acquirendam, quàm ad retinendam consecrationem, requiritur: exemplum est de anima, quæ nonnisi corpori conjuncta, consecrationem & gratiam Sacramentalem acquirere potest; eam tamen etiam à corpore separata retinet. Et disparitas est: quia ut in consecratione demonstretur per pronomẽ, debet esse sensibilis; secus verò post consecrationem, cùm jam non sit eam necesse per pronomen demonstrari.

(g) Bonæ Spei Ioan. Pontius.

(h) Nostri Cornejo & Bonæ Spei.]

14. Sed quid, si saltem ab alio quàm ab ipso consecrante sit sensibilis? *Resp.* Negat Cornejo cum P. Bonæ Spei eam esse consecrabilem à consecrante illo. Affirmant alii cum Pontio.

15. Quid si miraculosè consecranti fiat sensibilis, licèt naturaliter ei insensibilis censeatur? *Resp.* In tali casu esse consecrabilem: quia suppositô miraculô istô, pronomen *hoc* vel *hic* verificatur.

16. Tertia conditio est ad licitam consecrationem, ut non sit major quãtitas, quàm tempore opportuno possit absumi. Dico *ad licitam*: quia ad validam non requiritur, sed sicut quælibet sensibilis pars quantitatis est

son-

confecrata, ita talis poteſt conſecrâri. Et ficuti pârva, fic & magna pars quantitatis eſt conſecrabilis: quia eſt demonſtrabilis per pronomen *hoc* formæ Euchariſticæ. Ita communiter dicunt DD: contra Bonavent. & alios antiquiores.

17. Conditio quarta eſt, quòd materia debeat eſſe certa, & determinata per intentionem conſecrantis; cùm forma cadat ſuper materiam, ſecundùm intentionem Miniſtri.

18. Sed quæritur 1. Si Sacerdos intendat duas hoſtias conſecrare, & una tantùm reperitur; utrum eam ex tali intentione conſecret? *Reſp.* quòd ſic: niſi ſuam intentionem ita reſtringat, ut vel utramque vel nullam velit conſecrare. Ratio eſt: quia de præſenti verificatur forma.

Circa diſtantiam.

19. Quæritur 2. An validè conſecrari poſſit materia, paſſibus triginta à Sacerdote diſtans? *Reſp.* Videtur quòd ſic: ſed hoc faciens peccaret mortaliter, eò quòd Sacramentum profanationis & irreverentiæ periculo exponeret; cùm multi hoc negent.

20. Quæritur 3. Quando Sacerdos ex quatuor hoſtiis vellet in confuſo conſecrare duas; utrum eas conſecraret, ſaltem ſi adderet, *quas DEVS conſecrari vult*? *Reſp.* quòd non: quia non verificaretur pronomen *hoc*, quod cadere non poteſt in materiam confusè determinatam à Sacerdote. Nec ratio eſſet, quare hæ duæ & non aliæ ſunt conſecratæ. Nec juvat voluntas DEI, niſi accedat voluntas conſecrantis determinata(i), cùm talis requiratur.

(i) Palao Suarez contra Konink.

21. Quæritur 4. Qui duas hoſtias præ manibus habet, putans ſe unicam habere; utrum utramque conſecret? *Reſp.* Vel Sacerdos intendit unicam & non aliam conſecrare? Tunc niſi hanc quam ante ſe habet, conſecrat. Vel intendit conſecrare totum quod præ manibus, vel ante ſe habet conſecrabile? Tunc utramque conſecrat(k): quia forma ſacramentalis juxta intentionem operatur.

(k) Præpoſitus Diana Suarez & alij.

22. Quæritur 5. Utrum in tali caſu conſecraret hoſtias Sacerdos, quô illas attuliſſet ad altare, aut vidiſſet apponi conſecrandas, tempore verò conſecrationis non recordaretur earum? *Reſpondent* multi apud Bonac. hîc. *diſp.* 4. *q.* 2. *p.* 50. *n.* 6. affirmativè, cum quibus & P. Bonæ Spei. Ratio ipſorum eſt: quia tuliſſe, aut vidiſſe ad conſecrandum oblatas, indicium eſt ſufficiens præcedentis illas conſecrandi intentionis, ſi non ſoleat talium conſecrationem recuſare; quæ cùm expreſsè retractata non ſit, virtualiter perſeverat. Attamen diſtinctè *Reſp.* Vel habuit Sacerdos intentionem eas conſecrandi, aut faciendi quod facit Eccleſia, aut faciendi id quod petitur, quando attulit, aut allatas vidit? Tunc valet conſecratio illarum, ob rationem datam immediatè. Vel non habuit? Tunc non valet: quia licetſi attuliſſe, aut allatas vidiſſe, ſit indicium intentionis factæ; non tamen non factæ. Et licèt virtualiter perſeveret facta ſaltem virtualis, nempe faciendi quod petitur; non tamen perſeverat quæ numquam facta eſt, etiam talis virtualis.

23. Sacerdos in sacristia habuit præsentatas aut præsentandas hostias, intentionemq; consecrandi; postea præsentatæ ei super corporale, sed eas non vidit, nec in consecratione memor illarum erat; quæritur utrū sint consecratæ? *Resp.* quòd sint: ita enim docent P. Bonæ Spei *n.* 117. & Præposit. hîc *q.74.a.2.dub.3.n.*19. Et ratio probat, quòd ad eas in sacristia intentio sit directa; quod non minùs sufficit, quàm si Sacerdos intentionem factam in Sacristia, non repeteret ad Altare.

24. Sed quid, si illæ sint modò post offertorium positæ super corporale? *Respondet* P. Bonæ Spei, quòd hoc non obest. Negat Tamburin. *de Missæ sacrific. lib.2. cap.5.* § 2.

25. Servitor attulit parvas hostias ad consecrandum, & posuit illas in altari ad cornu Epistolæ, ut eas suo tempore Sacerdos poneret super corporale, consecraretq; eas; quod Sacerdos videns intendebat facere, sed postea oblitus est, & in ipsa consecratione; suntne consecratæ? *Resp.* Vel habuit conditionatam intentionem, istam, *si oblitus fuero admovere, volo eas ibi consecrare?* Tunc sunt consecratæ; sed consecrando peccavit mortaliter: quia consecrare extra corporale, est peccatum mortale (l). Vel non habuit talem intentionem? Tunc non sunt consecratæ: quia non præsumitur voluisse absolutè consecrare peccando.

(l) Bonæ Spei.

26. Sed quid, si sint ad corporale ipsô insciô positæ? *Resp.* In tali casu eas non esse consecratas; quidquid dicant Palaus, Candidus, Nugnus, & citati à Diana *p.2.tract.17.resol.*19.*& p.9.tract.8.resol.*60. quia deerat intentio: voluntas enim non fertur in incognitum.

27. Guttulæ vini quæ adhærent calici in latere, utrum debeant censeri consecratæ? *Resp.* Quæ exteriùs calici adjacent, tales non censentur consecratæ, cùm nullus Sacerdos censendus sit intentionem ad illas extendere, propter irreverentiam Sacramenti; quæ verò intra calicem parti calicis adhærent, vel facilè vino fundi uniri possunt? Ad tales videtur extendi intentio consecrantis: quia Sacerdos non intendit non consecratas consecratis miscere, cùm sine peccato id intendere non possit. Vel non facilè ei uniri possunt? Tunc habendæ pro non consecratis, cùm respectu illarum, ratio allata cesset; nisi suam intentionem & ad has consecrans extenderet. Ad removendum ergo omne dubium, expedit eas extergere post infusionem vini, aut ante consecrationem.

28. Quando Sacerdos consecrat hostias in pixide aut corporali, propter amovendam irreverentiam ne particulæ consecratæ confundantur cum non consecratis, consulitur ipsi, ut extendat intentionem ad particulas non consecratas.

29. Casus est. Sacerdos invenit hostiam parvam in corporali, putans esse consecratam, reposuit illam ad alias consecratas; quid est faciendum? Lugo & Ariaga svadent, illas omnes esse sumendas, aliasq; consecrandas.

Casus curiosus & utilis.

Sed contra eſt, ſumptâ non conſecratâ, jam Sacerdos non eſt jejunus, alias ſumere non poteſt. Si dicas, eſſe conſecrandam illam quæ non eſt conſecrata. Contra eſt, non ſcitur quænam illa ſit, an hæc, an illa, an alia? pronomen autem *hoc*, ſuper materiam determinatam cadere debet, cùm ſit determinativum; aliàs non verificaretur *hoc*: conſecrare autem omnes, eſt iterare formam, & proferre ſuper id quod non eſt conſecrabile; non conſecrare verò, eſt exponere periculo privationis gratiæ ſumentes. Ego verò

30. *Reſp.* & dico: In tali caſu vel omnes conſecrandæ ſunt ſub hac conditione, *ſi non ſunt omnes conſecratæ, conſecro eas*; cùm aliter pronomen *hoc* proferri non poteſt, quàm ſuper materiam determinatam. Neque per iterationem Sacramenti, ſit injuria Sacramento, cùm formam repetendi ſufficiens ſit ratio, videlicet communicantis utilitas, dicit P. Bonæ Spei. Inſtantia datur: *v. g.* ſi eſſet revelatum in confuſo, aliquem noſtrum Studioſorum Theologorum eſſe non baptizatum, omnes eſſent baptizandi ſub conditione. Sed in oppoſitum

31. Dices: Licetſi poſſint omnes conditionatè conſecrari in caſu dicto hoſtiæ, quando ſunt paucæ in pixide, quia non ſcitur quænam ſit conſecrata; tamen ſecùs eſt dicendum, quando pixis eſt plena hoſtiis, & hoſtia non conſecrata eſt ſuprà inter ſuperiores, non in medio aut in fundo: ergo hoſtiæ neque in medio neque in fundo pixidis aut calicis jacentes, ſunt conſecrandæ. Clarificat inſtantia: ſi eſſet revelatum, aliquem Religioſum noſtrum de numero Sacerdotum, eſſe non baptizatum, tunc licèt omnes ſacerdotes eſſent ſub conditione baptizandi, non tamen Fratres Clerici & Fratres Lajci eſſent baptizandi; ergo ſimiliter in propoſito diſcurrendum. *Reſp.* Sicut ſi eſſet revelatum, unum noſtrum de numero Sacerdotum eſſe non baptizatum, non deberent baptizari Clerici, & Lajci, ſed ſoli Sacerdotes; ita in propoſito caſu non deberent omnes hoſtiæ conſecrari, ſed extenſivè ſolùm ad eam partem, ad quam certitudo conſecrantis extenderetur, ſic ad medium *v. g.* Quòd autem hoc poſſit eſſe, clarificat inſtantia, & argumentum à pari, quòd poſſit quis conſecrare medium hoſtiæ, & non conſecrare medium, ut multi admittunt.

Forma conſecrationis poſcit materiam determinatam.

32. Dices: Sufficit talem intentionem formare, *quod eſt conſecrabile volo conſecrare*, & non eſt opus facere talem difficultatem. *Reſp.* Non ſufficit conſecrare quod eſt conſecrabile, ſed oportet conſecrare hoc: quia forma non cadit ſuper materiam indeterminatam. Clarificat inſtantia: ſi eſſet revelatum aliquem Studioſorum Theologorum eſſe non baptizatum, non ſufficit intendere & dicere, *baptizo eum qui non eſt baptizatus*, etiamſi omnes Studioſos abluerem; ſed oportet intendere & dicere, *te vel vos baptizo*: ergo ſimiliter in propoſito.

33. Vel

33. Vel potiùs binæ & binæ distribuendæ sunt hostiæ. Prudenter juxta praxim Bruxellensem carni miraculosæ, jungitur hostia consecrata; ergo etiam prudenter in dicto casu, jungeretur consecrata, non consecratæ. Prudenter ad tollendam necessitatem tempore pestis, datur hostia consecrata in non consecrata, aut in pane, & per necessitatem tollitur irreverentia; ergo etiam in casu posito, ad tollendam necessitatem, scilicet ad impediendam privationem gratiæ, prudenter daretur consecrata, in aut cum non consecrata, & per necessitatem tolleretur irreverentia.

SECTIO V.

Quæ nam sit forma Eucharistica, & quæ verba de essentia ejus?

1. RESP. & dico 1. In fieri forma primæ consecrationis Eucharistiæ, sunt verba *Hoc est Corpus meum*, sive formaliter sive æquivalenter talia, omnia & sola essentialiter requisita ad consecrandum Corpus Christi. Hoc ultimum est contra Scotum & Angelum (a), qui volunt illa verba *qui pridie quàm pateretur*, esse de essentia formæ; & contra Græcos Recentiores, qui censent deprecationem Liturgicam subsequentem, & verba *quod pro vobis tradetur*, necessariò requiri ad valorem consecrationis; & non nullos existimãtes per ly *accipite & manducate*, formam essẽtialiter integrari.

(a) de Rhodes.

2. Probatur: Illa est forma Eucharistiæ primæ consecrationis, quam Christus instituit & illâ consecravit: sed sola ista quatuor verba, *Hoc est Corpus meum* sunt talia; ergo sola verba *Hoc est Corpus meum*, sunt forma Eucharistiæ primæ consecrationis. Major est Concil. Florent. *in decreto Armenorum*. Minor probatur, quòd omnia ista quatuor sint forma Eucharistica: quia hoc declaratum est *de celebrat. Miss. cap. Cum Marthæ*.

Verba formæ 1mæ cõsecrationis.

3. Quòd sola, probatur: quæ enim præterea? non particula *enim*, quia hæc nec apud Evangelistas, nec ullum Apostolum habetur; sed addita est à S. Petro, solùm ad connectenda verba consecrationis cum præcedentibus: nec deprecatio Liturgica subseqvens, tum quia Christus non consecravit per preces Liturgicas, cùm nondum fuerint, sed postea à Græcis compositæ; tum quia Latini non utuntur tali Liturgia, & tamen validè consecrant. Similiter dicendum de verbis, *quod pro vobis tradetur*. Neque verba *qui pridie &c.* ut vult Scotus; cùm non sint Christi, sed à SS. Alexandro addita sunt, cujus festum colimus 3. Maij: nec dicuntur in persona Christi, alioqui in prima persona pronuntiari deberent, sic: *qui pridie antequam passus sum &c.* sicut pronuntiatur *Hoc est corpus meum*. Nec ly *accipite & comedite*: quia sine his, per sola verba debitè prolata *Hoc est Corpus meum*, perfectè significatur & efficitur transmutatio panis in corpus Christi; non enim per hæc verba *manducate*, aut alia hoc fit.

4. Dico 2. Forma Eucharistica secundæ consecrationis calicis sangvinis, est, *Hic est enim calix sangvinis mei, novi & æterni testamenti, mysterium fidei, qui*

2dæ Consecrationis.

pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Ita dicitur *de celebratione Missarum cap. Cum Marthæ* circa medium: *credimus quòd forma verborum sicut in canone reperitur, & à Christo Apostoli, & ab ipsis acceperunt eorum successores.* Apud D. Resol. *in* 4. *d.*8. *q.* 3. *a.*2. qui addit quod ibi *cap. Cum Marthæ post principium dicitur: quòd quamvis illa verba in nullo Evangelistarum contineantur, per hoc non habetur, quin Dominus dixerit Apostolis hanc formam, quâ utimur in canone Missæ: quia multa fecit Dominus, & multa verba dixit, quæ ab Evangelistis sunt omissa. Ioan.*21. *& ab Apostolis postea expressè suppleta, prout Paulus in actibus Apostolorum cap.* 20. *sic ait: meminisse nos oportet verbi Dimini JESV Christi qui dixit, beatiùs est magis dare quàm accipere: quod nullus quatuor Evangelistarum descripsit.*

Hæc forma est prolata à Christo.

5. Utrum verò omnia verba fiat de essentia formæ? controvertunt Authores. Verior tamen & communior dicitur sententia, asserens, de essentia hujus formæ sola verba, *Hic est calix sangvinis mei*, sive *Hic est sangvis meus*, vel æquivalentia. Et sic Doctor Resol. *in* 4. *d.*8. *q.*5. *a.*4. probat hac ratione: *quia per prima verba Hic est calix sangvinis mei, signatur ipsa conversio vini in sangvinem, eò modò, quò dictum est de forma consecrationis panis; per verba autem sequentia, designatur virtus sangvinis effusi in passione.* Præterea

6. Probatur: Tum quia multæ antiquorum Liturgiæ non habent addita illa verba, *novi & æterni testamenti &c.* tum quia omittuntur in Missa Æthiopum, quæ creditur conscripta à S. Matthæo, approbataq; ab Ecclesia. Ita Fuliensis *p.* 131.

Pro discursu & solutione.

7. Dices 1. in Liturgiis S. Marci, S. Iacobi, Clementis, Basilii, & Chrysostomi, post prolata verba formæ, invocatur Spiritus S. ut descendat supra proposita, & mutet illa in corpus Christi, ita enim ibi habetur: *Emitte Spiritum tuum, & fac hunc panem, pretiosum corpus Christi tui; quod verò in hoc calice est, pretiosum sangvinem Christi. Resp.* In Liturgiis invocari Spiritum Sanctum ut mutet proposita, non conversivè, in se & quoad se, ut fiat ex pane Corpus Christi, & ex vino sangvis Christi; sed ut mutet quò ad nos, scilicet, ut productum, sit in remissionem & salutem, non in reatum & damnationem: taliter enim Græci in Concil. Florent. *sess. ult.* de sensu inquisiti, se explicârunt. Et quòd vocat Basilius proposita, post consecrationem, panem & vinum, antitypa, imagines, symbola, similitudines corporis & sangvinis Christi; non ideo quod absolutè sit nisi antitypa, sed quia sacrificium incruentum, sacrificii cruenti typus est, & species panis & vini sensibiles, invisibilis corporis & sangvinis Christi, signa sunt.

8. Dices 2. Ut Sacerdos conficiat panem cælestem, requiritur ut verba consecratoria proferat in persona Christi, & designet per illa, esse corpus Christi, non suum: in hoc enim habetur differentia formæ Eucharisticæ à formis cæterorum Sacramentorum, quòd proferantur ex persona Ministri, sive permodum exercentis prout in Sacramento Ordinis, sive permodū depre-

deprecantis ut in Sacramento Unctionis dicitur; forma verò Eucharistiæ proferatur ex Persona Christi ipsius loqu entis, ut intelligamus, quòd Minister in perfectione hujus Sacramenti nihil agat, nisi quòd verba Christi proferat. Ita Doct. Angel 3.*p.q.*78.*a.*1.*in fin.corp.* Et Doctor Resolutus *in* 4.*d.*8.*q.*1.*a.*4 dicit, quòd panis convertatur in corpus Christi, & vinum in sangvinem ejus, *hoc fit potestate Divina. Resp.* Negando minorem, dico: sicuti ad hoc, ut Angelus in veteri testamento in Persona DEI diceret, *ego sum DEVS Patris tui, Exod.*3. non requirebatur ut præmitteret se velle loqui in Persona DEI, sed sufficiebat commissio ipsi data & intentio DEO conformata; ita in tremendo Sacrificio, ut Sacerdos dicat in Persona Christi *Hoc est Corpus meum*, non requiritur omninò ut præmittat se velle loqui in Persona Christi, sed sufficit potestas data, & intentio Christo (cujus personam sustinet) conformata. Sufficit quòd habeat implicitè intentionem proferendi in Persona Christi; quod contingit, dum vult facere secundùm intentionem Ecclesiæ, sive quod facit Ecclesia.

9. Non dicas: Sacerdos eodem ritu & modô, hoc est tenendo calicē in manibus, omnia hæc verba profert, & eodem charactere in Missali descripta sunt; ergo sicut de essentia sunt antecedentia *Hic est calix sangvinis*, ita subsequentia &c. Non dicas inquam: quia etiam particula *enim* eodē modô profertur, & charactere exprimitur, & tamen non est de essentia formæ. Non ideo taliter exprimuntur & proferuntur quòd sint de essentia, sed ideo, quia omnia erant prolata à Christo Domino simul, & eumdem sensum conficiunt Gramaticalem.

10. Ut objectionibus aliis obviem, dico: S. Thom. 3. *p.q.*78.*a.*3. addit, conversionem vini in sangvinem, significari præcisè verbis *Hic est calix sangvinis mei.* Si ergo his solis verbis significatur, ergo & efficitur: ergo sola sunt essentialia, & essentialiter requisita ad consecrationem calicis. Unde docet, subsequentia Verba esse de formæ substantia latè tali, non rigorosè tali; hoc est, docet illa esse de integritate sensûs locutionis Christi, non verò de substantia conversivorum verborum.

11. Ad hæc animadvertenda. 1. Validam licèt illicitam esse consecrationem, si consecrans dicat, *Hic cibus est Corpus meum; Hic potus est sangvis meus;* vel *hæc res*, vel *contentum sub his speciebus est Corpus meum, quod de Virgine sumpsi; Hic est Corpus meum*, hic sumendo pro hoc; vel *Hic est Corpum me⁹.* Ratio est: quia subsistit adhuc eadem significatio. Ita Suar. Henriq. Bonac. de Rhodes & alij communiter. Similiter validam esse consecrationem dicendo, *Hoc est caro mea*: tum quia probabiliter creditur Christum his verbis consecrasse, ita enim sentit S. Noster Cyrillus Doctor Ecclesiæ *Serm.* 1. *in Cœna Domini*: tum quia perseverat eadem significatio; cùm etiam in scriptura, *caro* accipitur vel pro toto homine, vel pro toto corpore: *Verbum caro factum est. Caro mea requiescet in ipse.* Et licita alibi, scili-

Verba consecrativa.

cet.

cet apud Maronitas: nam in Missali illorum habetur talis forma, *Hoc est caro mea, Hoc est sangvis meus:* quæ forma creditur à S. Matthæo esse, ideoq; dicitur S. Matthæi.

12. Secùs esset si locò pronominis *Hic*, diceret *illud*; vel *hic*, adverbialiter, *ecce*; vel locò *meum*, *Christi*, *Hoc est Corpus Christi*: quia tunc Sacerdos non loqueretur in Persona Christi. Ita S. Thom. *in* 4.*d*.8.*q*.2.*a*.2. Henriq. & alii.

Verba non consecrativa

13. Verbum *est*, neque taceri neque mutari debet: nam sublatô verbô, tollitur sensus verborum. Unde si dicat, *Hic panis convertitur in corpus meum*, *sit* vel *fit corpus meum*, consecratio est nulla: quia exprimitur consecratio in fieri; per verba verò formæ, exprimitur in facto esse. Ita Henriq. Konink, Bonac. & alii.

Verbum est neq; taceri neque omitti potest.

14. Si celebrans omittat voluntariè, *novi & æterni testamenti &c.* imò particulam *enim*, peccat mortaliter (b): tum quia præfata verba, præter particulam *enim*, sunt materia notabilis: tum quia non est omninò certum, illa non esse de essentia formæ, cùm alii DD. sentiant oppositum; & in materia Sacramentorum, eligenda est via tutior, ne nos periculo exponamus invalidè conficiendi Sacramentum. Ita communiter. De particula verò *enim*, ratio est: quia contra praxim Ecclesiæ, & connexionem verborum faceret.

(b) Rotarius.

15. Dato casu, quô celebrans prolatis verbis *Hic est calix sangvinis mei* moreretur, calix ille consecratus, adorandus esset saltem conditionatè, etiam ab ipsis docentibus omnia verba esse de essentia formæ; aliàs se exponerent periculo irreverentiæ SS. Sacramento Eucharistiæ; cùm sit valdè probabile, adesse Christi sangvinem sub speciebus vini, prolatis verbis *Hic est calix sangvinis mei*.

Casus.

16. Quid pronomen *hoc* demonstrat, quæ est hujus Sacramenti in facto esse forma, ad Theologiam speculativam remitto Lectorem.

17. Quòd sumptio Eucharistiæ non sit constitutiva ejus ut vult Lutherus, neque pars integralis, ratio probat: quia totum & verum erat Sacramentum, ante sumptionem in Cœna Domini; ergo & modò est totum & verum &c. Antecedens probatur: quia quando Christus dixit *Hoc est Corpus meum*, erat Corpus Christi, aliàs falsum dixisset Christus: atqui talia verba protulit ante sumptionem, ut patet ex Sacra Scriptura, & Lutherani cum Calvinistis admittunt; ergo.

Sumptio neque essentialiter neque integraliter cōstituit Eucharistiam.

18. Sumptio naturalis cibi & potûs, non constituit essentialiter vel integraliter ipsum cibum & potum; ergo etiam sumptio cibi supernaturalis, non constituit essentialiter vel integraliter eumdem cibum. Consequentia à pari sequitur. Antecedens probatur, cùm cibus ante sumptionem sit integerrimus; per sumptionem verò, fit non integer

19. Disparitas est inter Baptismum & Eucharistiam, quòd baptismus con-

sistat

ſiſtat in actuali ablutione; jam verò Euchariſtia eſt permanens ante ſumptionem: baptiſmus non eſt niſi in actuali ablutione; è contra Euchariſtia eſt verum corpus Chriſti ante, ut oſtendi *n.* 17.

SERIES II.

De admirabili præſentia Chriſti in Euchariſtiæ Sacramento.

SECTIO I.

Vtrum Chriſti corpus & ſangvis verè & non in ſigno tantùm, realiter & non fide ſolùm, ſubſtantialiter & non per virtutem & energiam contineatur in hoc Sacramento?

1. PRo intelligenda quæſtione ſciendum, fuêre & eſſe multos Sacramentarios, ſcilicet negantes contineri verum corpus Chriſti in Sacramento Euchariſtiæ, ſolùm ejus eſſe figuram & imaginem: & ſic præſentem Chriſtum nobis non magis eſſe, quàm Regem ubi eſt imago ejus: imaginem verè realiter, Chriſtum verò ſolùm fide manducari. Hôc præmiſſô

2. Dico: Chriſti Corpus & ſangvis verè, realiter, ſubſtantialiter, continetur in hoc Sacramento. Eſt de fide contra Simoniacos, Menandrianos, Henricianos, Berengarium, Wicleffum, Zwinglium, Carolſtadium, Æcolampadium, Ochinium, Calvinum, Bezam, Calviniſtas hodiedum. Ita præter Concilia, Conſtantien. ſub Martino V. *ſeſſ.* 8. & 15. contra Ioannem Hus, Lateran. ſub Innoc. III. *cap. Firmiter de SS. Trinitate* contra Albigenſes, Vienen. ſub Clemente V. Florentin. Trident. *ſeſſ.* 13. *can.* 1. contra Calvinum, quod ita habet: *ſi quis negaverit in Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramento contineri verè, realiter & ſubſtantialiter corpus & ſangvinem, unà cum anima & Divinitate Domini noſtri JESV Chriſti, ac proinde totum Chriſtum, ſed dixerit tantummodo eſſe in eo ut in ſigno, vel figura aut virtute; anathema ſit.* Declarat veritatem Veritas Chriſtus *Ioan.* 6. dicens: *Panis quem ego dabo, caro mea eſt.* Item, *Caro mea verè eſt cibus.* & *Matth.* 26. *Hoc eſt corpus meum. Hic eſt ſangvis meus.* Apoſtolus ad *Corinth.* 11. referens verba Chriſti *Hoc eſt corpus meum,* dicit: *quod pro vobis tradetur;* jam verò nemo ſanæ mentis dicet, pro nobis figuram corporis eſſe traditam, & figuram ſangvinis eſſe effuſam.

3. Objectiones Calviniſtarum aliorumq; hæreticorum ſolvuntur, falſitasq; detegitur. Calvini eſt argumentum: Verba *Geneſ.* 41. *ſeptem ſpicæ ſunt ſeptem anni ubertatis,* id eſt ſignificant. Et *Luc.* 8. & *Marc.* 11. *Semen eſt Verbum DEI,* id eſt ſignificat. Ergo etiam hæc verba *Hoc eſt corpus meum,* exponi debent, *hoc ſignificat corpus meum. Reſp.* Retorqueo argumentum: *Septem ſpicæ ſunt ſeptem anni ubertatis,* id eſt ſignificant: *Semen eſt verbum DEI,* id eſt ſignificat: ergo etiam *Verbum Caro factum eſt,* id eſt ſignificat. Non admittit Lutherus & Calvinus, quia ex antecedentibus non ſequitur conſequens; ergo admittere non debet, quòd hoc conſequens *Hoc eſt corpus* Pro ſolutione objectionum.

meum

pus meum, significativè sumi debeat: disparitas enim est & ratio 1. quia verbum *est* tunc sumitur pro *significat*, quando ponitur in parabolis, aut apertissimis allegoriis: ut cùm dicitur, *semen est verbum DEI. Septem boves sunt septem anni. Ego sum vitis vera. Ego sum ostium &c.* 2. quando verbum est, est de significatione ipsa vocum; ut si dicerem, *amare est diligere*: & sic dicitur de agno paschali, *est enim Phase, id est transitus Domini*. Extra istos casus vocula *est*, non sumitur pro *significat*: sed hæc verba *Hoc est corpus meum*, sunt extra nominatos casus; ergo non sumuntur impropriè, ita ut vocula *est*, sit pro *significat*.

Fundamentum Calvini.

4. Ponit fundamentum suum Calvinus, & alii cum eo Hæretici: quia *Matth.* 24. habetur: *si quis vobis dixerit, ecce hic est Christus, aut ecce ibi, nolite credere*. Et *Matth.* 26. *Pauperes semper habetis vobiscum, me autem non semper habetis. Ioan.* 16. *Relinquo mundum & vado ad Patrem. Resp. Psalm.* 78. habetur, *comederunt Iacob*. Unde ipsum cæperunt comedere, an à capite an à pedibus? *Psalm.* 35. *Homines & jumenta salvabis Domine*. Ergo boves erunt in cælo? Nequaquam. *Ioan.* 7. Christus dixit Apostolis, *ascendite vos, ego non ascendam*; & tamen ascendit. Ergo sicut verba Christi, ita & alia Sacræ Scripturæ non semper absolutè intelligenda sunt; sed plerumque cū grano salis, sub explicatione eorum: sic dum dixit Christus *non ascendam*, subintellige apertè, & ascendit occultè. Quare ad verba *si quis vobis dixerit &c.* dico: esse sermonem non de præsentia Christi, sed de doctrina Pseudochristi, ut communiter explicant SS. PP. quia novissimis temporibus multi Pseudochristi, seu veram Christi doctrinam jactabunt. Ad 3. & 4. dico: sermonem esse de præsentia naturali, circumscriptiva; non verò præsentia supernaturali, definitiva: patet ex verbis ejus, *Ecce ego vobiscum sum, usque ad consummationem sæculi. Vado & venio ad vos*.

5. Adfert aliud fundamentum Calvinus, quod vocat æreum: Oratio ista *Hoc est Corpus meum*, est Sacramentalis, Sacramentum autem est species signi; ergo exponenda est Sacramentaliter, seu significativè: consequenter ut sensus sit, *Hoc est figura*, seu *signum Corporis mei*. *Resp.* ad hoc sophisma: Oratio ista *Hoc est Corpus meum* est Sacramentalis, hoc sensu quòd per eam perficiatur Sacramentum, Concedo; est Oratio Sacramentalis, hoc sensu quòd alicujus Sacramenti significationem tantùm contineat, aut sensum figuratum habeat, Nego. Et sic Calvini argumentum patet esse stramineum.

6. Ad alia breviùs Respondeo: Eucharistia post consecrationem dicitur panis, non quòd panis specialiter talis sit, sed quòd forma externa panis remaneat. Angeli in veteri fœdere absolutè viri dicebantur, quia in speci tali videbantur. *Genes.* 3. Eva dicitur absolutè os Adami. *Exod.* 2. Dracones virgæ. *Matth.* 11. Cœci vidère, quia tales fuerant. Similiter Respondere potero ad Verba Christi ab Hæreticis adducta, *Non bibam à modò de hoc genimine vitis*

ne vitis. Et licèt in Luca pateat esse dicta ante consecrationem; secùs tamen apud Matth. & Marcum.

7. Quando S. Augustinus *lib.2. de peccator. merit. cap.26.* dicit: *Accipiunt quamvis non sit Corpus Christi, Sacramentum tamen est, quoniam Sanctum;* loquitur de pane catechumenis olim dari solito in Ecclesia, locò panis Eucharistici. Et dicitur ille panis Sacramentum, latè & minùs propria significatione, inquantum signum quoddam est unitatis fidelium.

8. Hoc fortius videtur esse argumentum, quod cùm dicitur, *Hic est calix sangvinis mei novi & aeterni testamenti &c,* necessariò per tropum intelligendum est: quia neque calix est Christi Sangvis realiter, neque sangvis est Christi testamentum propriè. Ad quod *Resp.* Vox *calix* hîc non sumitur tropicè & figuratè, sed significat potionem: nam à duobus Evangelistis Matth. 26. & Marc.14. sic declaratur, per verba *Hic est sangvis meus.* Hac determinatione posita, sufficienter figurata locutio ablata est. Neque voce *testamenti* admittitur tropus: quia *testamentum* significat propriè instrumentum continens voluntatem Testatoris, vel ipsam voluntatem Testantis. In verbis Matthaei & Marci ubi dicitur, *Hic est sangvis meus novi testamenti,* testamentũ propriè significat voluntatem Testatoris; in verbis Luc. *Hic est calix novum testamentum,* propriè significat tale instrumentum authenticum, quô confertur nobis jus ad haereditatem aeternam.

9. Objiciunt absurdum Calvini. Numquid absurdum non est corpus Christi in ventrem mitti? &c. &c. *Resp.* & dico: sicut corpus Christi ratione specierum movetur, ita ratione specierum verè & corporaliter manducatur; absque eo quòd aut cibus corporalis sit, aut intra dentes masticetur: tenelli enim cibi absque masticatione manducantur, aut stomachi calore digeruntur. Christus post resurrectionem non digesturus manducavit: taliter etiam manducari potest. Neque mittitur aliquid corporis in secessum, cùm in stomacho non digeratur; sed quando species ita alterantur calore stomachi, ut forma panis si subesset conservari non posset, desinit & corpus Christi esse, & introducitur forma aliti.

10. Magis standum punctuationi Evangelistarum, quàm punctuationi haereticorum.

SECTIO II.

Vtrum totus Christus & quomodo sit sub utraque specie?

I. RESpond. & dico: Sub utraque specie Christum totum poni, ita ut vi verborum & formaliter, solum corpus sub speciebus panis, sub speciebus vini solus sangvis; per concomitantiam verò & indirectè, etiam sub speciebus panis, sangvis, anima, Divinitas; sub specie vini, corpus, anima, Divinitas; per communicationem tandem & circuminsessivè, Pater aeternus cum Spiritu S. habeatur. Ita Trid. *sess.13. cap.3.* habet: *semper haec fides in Ecclesia fuit, statim post consecrationem, verum Domini no-*

Corpus sub specie vini, & sangvis sub specie panis.

ni Nostri corpus, verumq; ejus sangvinem, sub panis & vini specie unà cum ipsius anima & Divinitate existere: sed corpus quidem sub specie panis, & sangvinem sub vini specie, ex vi verborum; ipsum autem corpus sub vini specie, & sangvinem sub specie panis, animamq; sub utraque, vi naturalis illius connexionis & concomitantiæ, quâ partes Christi Domini qui jam ex mortuis resurrexit non ampliùs moriturus, inter se copulantur: Divinitatem porrò, propter admirabilem illam ejus cum corpore & anima hypostaticam unionem.

2. Et sess. 13. *can.* 3. *Si quis negaverit, sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri; anathema sit.*

3. Probatur ratione: Illud dicitur formaliter esse & ex vi verborum consecrationis sub speciebus Eucharisticis, quod verbis consecrationis expressè designatur; illud indirectè & per concomitantiam, quod realiter conjungitur cum eo, quod sic exprimitur; illud circuminsessivè & per communicationem, quod identificatur ei, quod est realiter conjunctum cum taliter expresso.

Quomodo Christus est sub speciebus panis.

4. Dico 2. quòd Christus sub speciebus panis & vini sit unitivè ad species, sed sine adhærentia; definitivè ad locum, sed sine restrictione; indivisibiliter & inextensè respectu corporis & sangvinis sui, sed divisibiliter & extensè respectu specierum & spatii; tamdiu, quamdiu duraret panis & vinum; desinit, quamprimum species desinunt.

Unitivè.

5. Explicatur & probatur. *Unitivè*: tum quia Eucharistia est unum Sacramentum, constans intrinsecè ex Corpore Christi & speciebus; unum autem ex eis, non potest esse sine unione: tum quia aliàs nec portaretur corpus Christi, nec per illas demonstraretur. Licèt DEUS sit præsens localiter Angelis, & speciebus separatis; per illas tamen demonstrari nequit. Qualis autem est unio? Dico, quòd non sit physica, qualis est inter materiam & formam; nec effectiva, qualis reperitur inter magnetem & ferrum ab eo attractum; sed est moralis, prout inter contentum & continens (a), sine adhærentia & informatione: nam non in hoc succedit corpus Christi substantiæ panis, ut sustentet accidentia, aliàs non sustentaretur quantitas miraculosè; sed in hoc ut sit contentum sub speciebus. Nec est capax corpus Christi existens Sacramentaliter, sustentare accidentia; cùm sit indivisibiliter existens. Quare quia non inhærent ipsi species, nec informant, non potest ab illis denominari corpus Christi album, sapidum &c.

(a) Petrus à S. Ioseph Fuliensis.

Definitivè.

6. *Definitivè ad locum*: ita ut sit totum in toto, & totum corpus sub qualibet parte minima. Clarificat instantia de anima rationali, quæ est tota in toto corpore, & tota in qualibet parte minima corporis humani. Rationem dat Doct. Resol. *in* 4. *d.* 8. *q.* 5. *a.* 3. *Quia corpus non numeratur ad numerationem specierum continentium: quia unum est corpus in quod omnes partes & omnes hostiæ convertuntur, sicut unum est corpus quod est natum, passum &c, sicut unus DEUS in omnibus rebus. De hoc habes in cap. Singuli, & cap. Qui manducat, & cap. Quid sit.*

7. *Sine*

7. *Sine restrictione:* quia non ita est ut anima rationalis solùm in corpore, sed etiam extra hanc & illam & aliam hostiam; quia ita est sicut unus DEUS in omnibus rebus, inquit Doct. Resol. Sed DEUS ita est in quacumque re, ut sit etiam extra eam; ergo etiam corpus Christi, ita est in hac & illa & alia &c. hostia, ut sit etiam extra eam. **Sine restrictione.**

8. *Ratione sui indivisibiliter & inextensè:* quia totum & integrum manet sub qualibet particula fracta, prout citatis locis, & in Concilio Trid. *sess.* 13. *can.* 3. declaratum est. **Ratione sui indivisibiliter.**

9. *Divisibiliter ratione specierum:* quia illæ unà cum quantitate divisibiliter existunt. Clarificat instantia de anima rationali, quæ in corpore humano ratione sui indivisibiliter existit, prout in se indivisibilis, nisi virtualiter, æquivalenter, eminenter, divisibilis dicatur; ratione verò corporis, aliter est ad cerebrum, aliter ad pedes: ibi ut intelligat, sciat &c; hîc ut ambulet. Ultimæ partis Resolutionis declaratio: quia Christus ex institutione ipsius Sacramenti, succedit in locum panis; ergo tamdiu debet manere sub speciebus, quamdiu species conservantur. Ita S. Thom. *q.* 80. *a.* 3. Henriq. & alij. **Ratione specierum divisibiliter.**

10. Ex dictis collige, quòd (quia corpus Christi est veluti contentum, species ut continens,) possit Sacerdos per accidens, ad motum specierum movere corpus Christi localiter, seu de loco ad locum, qui motus quotidianus est in celebratione Missarum, & sumptione ipsius corporis, prout Conc. Trident. *sess.*13.*cap.*3.*can.*8. declarat; independenter verò à speciebus, tangere & movere corpus Christi nequit Sacerdos, cùm indivisibiliter sit existens. A DEO autem moveri potest: & sic relictis speciebus in altari, transferri in cælum; cùm DEUS sit infinitæ potentiæ.

11. Utrum possit moveri ab Angelo? disputant Theologi. Certum est quòd Christus in Sacramento existens, non possit se ipsum localiter motu progressivo movere, cùm ibi indivisibiliter existat; jam verò motus progressivus fieri non potest, nisi una pars corporis sit ante aliam, & consequenter diversum locum occupet, ut experientia ostendit in motu progressivo animalium.

12. Quomodo corpus Christi Sacramentaliter existens videtur, & videri potest? Doctor Resol. *loc. cit. q.*5.*a.*3. & *q.*6.*a.*1. dicit: quòd *ratione continentiæ verificatur confessio Berengarij, ad quam Concil. Generale compulit, & Papa coram centum & tredecem Episcopis fecit confiteri, corpus Christi in rei veritate manibus Sacerdotum tractari, frangi, & dentibus atteri: quia licèt corpus sit impassibile, tamen ut continetur sub speciebus, manibus Sacerdotum tractatur, frangitur & dentibus teritur.* Addit idem Doctor, *qua ratione conceditur dente corporali atteri, & manibus sensualiter tangi, & hoc ratione continentiæ sub speciebus (ut jam dictum est); eadem ratione videtur concedendum, quòd oculo corporali videtur sub speciebus: & sicut ad has quæstiones, respondetur per continentiam* **Ratione specierum.**

tinentiam sub speciebus; similiter poterit ad alias similes. Et infrà *q.6.a.2.* hæc habet: *Et videtur quòd Ecclesia hoc determinavit tenendum, per capitulum Ego Berengarius: sicut enim ibi utrumque concedit, quòd species franguntur, & corpus frangitur, & non solùm Sacramentum id est species; imò quòd corpus verè frangitur, sed sub Sacramento tantùm, ut exponit Magister sententiarum illud Ego Berengarius 4.l.d.12.* Sed sic sub speciebus videtur. Quæritur autem utrum in se, sive ratione sui videri possit?

13. *Resp.* Christum Sacramentaliter existentem, oculô corporeô naturaliter videri non posse (a). Ratio est: quia modô inextensô existit, mittere species in oculum nequit. Potest tamen videri supernaturaliter (a). Ratio est: quia potest DEUS supplere defectum extensionis naturaliter requisitæ ad visionem, producendo species in oculo, vel etiam efficere ut oculus videat sine speciebus.

Casus notabilis.

14. Quid quando caro apparet aut sangvis in Eucharistia? *Resp.* Quando locò specierum panis apparet caro, aut locò specierum vini sangvis, valdè probabile est, illam carnem quæ apparet non esse corpus Christi; illum apparentem sangvinem, non esse sangvinem Christi (b): tum quia non decet carnem Christi in frusta dissectam, & sangvinem ejus extra venas effusum: tum quia ad fidelium consolationem & devotionem, infidelium autem confusionem, fideique nostræ conservationem & confirmationem, potest aliter res apparere in oculis, quàm in se est, prout patet in factis miraculis, quibûs nonnullis apparuit parvulus, aliis verò nonnisi hostia consecrata apparebat: tum quia hoc contingere potest, quòd in oculo miraculosè producatur species carnis ipsô immutatô objectô, vel quòd species Eucharisticæ convertantur in carnis, sangvinis, aut pueri perfecti accidentia ac species, aut corpus (similiter sangvis) ex aëre formetur; quæ omnia facilè DEI Omnipotentiâ fieri possunt.

(b) Bonæ Spei Petrus à S. Ioseph.

15. Si appareat aliis caro aut forma pueruli, Sacerdoti verò nisi hostia tenetur eam hostiam adorare prout continentem verum corpus Christi, & eam (si hoc sit tempore sacrificii, & ejus est sacrificii) devotè sumere; adhibitâ tamen priùs debitâ diligentiâ & certitudine aliquorum, quòd & ei appareat hostia. Si verò Sacerdoti appareat caro, aliis hostia vel etiam caro expectare cogitur. Si dispareat, & species ad pristinum statum redeant, sumenda est ab eo, juxta *cap. Relatum de Consecr d.2.* quod & S. Gregorius fecit: nisi accedat horror (c) gravis eam sumendi; tunc aliam hostiam si habet, consecrare obligatur ad perficiendum sacrificium. Et si secundò & tertiò appareat in forma carnis, iterum secundò & tertiò aliam hostiam propter præceptum Ecclesiæ *cap. Relatum* consecrare oportet, inquit D.R. *in d.10. q.1.* Si non habeat aliam hostiam, nec acquirere valet, hanc sumere non tenetur: quia hoc casu censetur DEUS in sacrificii integritate dispensare, inquit noster Bonæ Spei. *Nec propterea non sumens est suspensus: quia leges res[...]*

(c) Bonæ Spei.

ciu[...]

ciunt ea quæ frequentiùs accidunt, non ea quæ rarò, dicit Doctor Resol. *loc. cit.* Si verò caro illa non disparcat, illam veluti reliquiam notabilem pro vene ratione & excitatione devotionis populi asservare tenetur, & idem facere, quod faceret si dispareret.

16. Dices 1. Si valdè probabile est, carnem quæ apparet non esse verum corpus Christi, multùm probabile est miraculum hoc seu carnem quæ apparet, esse non ad confirmationem fidei, sed ad deceptionem: nam qui putat esse corpus Christi, decipitur. *Resp.* Nego sequelam, seu esse in hoc deceptionem: sive mutatio fiat in speciebus modô dictô, sive iis non mutatis tota mutatio fiat in oculo videntis, ut docet S. Thom. 3.*p.q.*76.*a.*8. ejusmodi apparitio fit in figuram veritatis, scilicet ad ostendendum corpus & sangvinem Christi, verè esse in Eucharistia: quod confirmatur ex S. Aug. qui *l.*2.*de quæst. Evang.cap.ult.* ait: fictionem nostram quando refertur ad aliquam significationem, non esse mendacium, sed figuram veritatis. pro discursu & solutione.

17. Dices 2. Saltem quando Christus apparet sub specie pulcherrimi pueri, admittendum quòd Christus appareat; aliàs esset error in adoratione, committeretur enim idololatria. *Resp.* Probabiliter non esse admittendum: nam sub specie pueri potest apparere Christus, ut apparuit multoties Sanctis; aut non Christus, ut legimus in probatione resolutionis. Ad probationem verò objectionis dico: sicut error in adoratione, ita & periculum committendi idololatriam, facilè caveri potest: quia adoratio debet tendere ad ipsum Christum, vel sub forma illa latentem, si adhuc est, vel ad existentem in cælo, si non est ampliùs sub specie quæ apparet.

18. Quomodo talis caro miraculosa divinitùs conservata, adorationi exponenda? *Respondet* P. Bonæ Spei, quòd *tamquam vera reliquia; cui hostia consecrata prudenter jungetur, ubi à populo tamquam verum corpus Christi colitur, juxta laudabilem Bruxellensium praxim in Sacramento miraculoso. loc. cit. n.* 235.

19. Christus sub speciebus panis existens indivisibiliter, qualiter operari queat? *Resp.* Christus existens in Sacramento, operationes sensuum naturaliter elicere non potest; sic nec audire, nec videre potest (d): quia sensus sunt quædam potentiæ organicæ & materiales, quæ naturaliter operari non possunt, nisi recipiendo species ab objectis externis; nec recipere eas, nisi modô extensô coëxistant, spectato cursu naturali: cùm species non sint indivisibiles, sed extensæ, prout & objecta ipsa. Potest tamen id præstare de potentia extraordinaria: quia potest DEUS efficere ut species intentionales in illo recipiantur modo indivisibili, aut etiam ejusmodi specierum defectum omninò supplere, ait Petrus à S. Ioseph Fuliensis, decus S. Ordinis Cist. *de Eucharist.c.*5.*resol.*6. Utrum autem per assistentiam supernaturalem, Christus sub speciebus panis existens hoc præstet, scilicet Sacerdotem videat, audiat, ut nonnulli piè credunt? Incertum est, inquit P. Bonæ Spei. Admittitur tamen communiter, quòd Christus existens in Sacra-

(d) Bonæ Spei de præsentia Christi d.4. num. 223.

Sacramento indivisibiliter, possit elicere actus independentes à concursu objectorum externorum; & sic intelligere, velle (a): & de facto vult, intelligit, beatificè; aliàs cessaret esse beatus, quod dici non potest.

Quantitas est extra omne subjectum.

20. Dico 3. Quantitatem Eucharisticam panis & vini in qua cætera accidentia remanent, extra omne subjectum sensibile esse; non per modum perseitatis ipsi intrinsecum, sed per manutenentiam creativam illi extrinsecam, conservari.

21. Quatuor sunt quæ in hac resolutione unica afferimus cum communi Theologorum sentimento. 1. accidentia cum quantitate remanere, quæ erant antè, eaque conservari absque omni supposito substantiali: hoc fides docet in Trid. *Sess.*13.*Can.*2. his verbis: *manentibus dumtaxat speciebus panis & vini*. 2. in quantitate cætera remanere ut antè: est S.Thom. *q.*77.*a.*2.3. quòd accidentia quæ post consecrationem remanent, nullum gradum perseitatis recipiant, quô per se existant more substantiarum. Ratio est: quia vel ille modus esset accidentalis, vel substantialis? Non accidentalis, nam potiùs accidentis est esse in alio, non esse in se. Non substantialis, quia sicut rationale bruto, ita perseitas accidenti, cujus esse essentiale est alietas, communicari nequit. 4. quòd dicta quantitas conservetur per manutenentiam creativam: quia sicut creatio est productio ex præsupposito nullo subjecto, ita conservatio seu manutenentia quantitatis, est independenter à quocumque subjecto: est enim actio, quâ ponitur quantitas extra omne subjectum.

SERIES III.

Quibus & qualiter necessaria sit Eucharistia?

Non est necessaria necessitate medij.

1. RESP. & dico: Eucharistiam, tam parvulis quàm adultis, tam in re quàm in voto, non esse necessariam necessitate medii. Ita S. Thom. 3.*p.q.*73.*a.*3. cum pluribus aliis, & nostris Gvidone, Perminiano, Waldensi hîc *c.*19. contra Græcos, omnes Schismaticos, qui propterea parvulis tribuunt Eucharistiam; & nonnullos Catholicos.

2. Probatur quòad parvulos: In Conc. Trid. *Sess.*21.*c.*4.*de communione, S. Synodus docet, parvulos usu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad Sacramentalem Eucharistiæ communionem; siquidem per baptismi lavacrum regenerati, & Christo incorporati, adeptam jam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non possunt.* Et ibidem *can.*4. *si quis dixerit, parvulis antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiæ communionem; anathema sit.*

3. Ratione quòad utrosque probatur: Illud ad salutem est necessarium necessitate medii, sine quo numquam etiam inculpabiliter omisso, salus obtineri potest: sed sine Sacramento Eucharistiæ, tam in re (id est in se, quàm in voto, desideriô tali, inculpabiliter omisso, tàm à parvulis quàm ab adultis obtineri potest salus; nam si parvulus ante usum rationis, au

adu

dultus statim post baptismum moriatur, sine mora ejus anima evolat ad cœlum. Primum patet ex Trident. Secundum expresse declaratur in Rubrica *de Baptismo cap. Debitum.*

4. Dico 2. Sacramentum Eucharistiæ necessarium esse necessitate præcepti, tam Divini quàm Ecclesiastici, ita ut omnes adulti baptizati, præceptô Divinô ad susceptionem ejus teneantur, non solùm semel in mortis periculo, verùm etiam aliquoties in vita; ex præcepto autem Ecclesiastico semel in anno, & quidem sub tempus Paschatis.

Sumptio Eucharistiæ ex præcepto.

5. Explicatur & probatur resolutio. Quòd sit necessarium necessitate præcepti Divini, declaratur: Quando aliquid præcipitur sub minatione pœnæ, perditionis gratiæ necessariæ ad salutem, est aliquomodo necessarium: susceptio Eucharistiæ ita præcipitur *Luc.* 22. *Accipite & manducate. Hoc facite in meam commemorationem. Nisi manducaveritis carnem Filij hominis, non habebitis vitam in vobis. Joann.* 6. Eucharistiæ sumptio est necessaria, non necessitate medij ut vidimus; ergo necessitate præcepti Divini, cùm à Christo qui est Deus præcipiatur.

6. Hoc præceptum respicit nisi adultos, cùm infantes sint incapaces præcepti; & adultos nisi baptizatos: nam licèt posset Christus omnes obligare, cui omnes ut Deo subsunt, noluit tamen; quia se voluit accomodare cursui naturali, in quo priùs debet quis nasci, quàm manducare. Si compelleret Christus per suum præceptum ad sumptionem Eucharistiæ non baptizatos, tunc ille compelleret ad sumptionem indignam, quod dici nequit.

7. In articulo mortis juxta Conc. Nicænum I. *can.* 13 Carthaginense IV. *can.* 77. & 78. Arausicanum I. *can.* 3. hoc est in periculo vitæ, quod prævidet quis & meritò timet, v.g. in gravi morbo, aut ante conflictum, aut alium similem casum, tenetur sumere Eucharistiam per modum viatici: tunc enim maximè est necessaria, ut homo Deo uniatur, vires acquirat ad superandas tentationes. Quare

In articulo mortis.

8. Licèt secundùm communiorem sententiam non teneatur sumere Eucharistiam ille, qui paulò ante diem secundum aut tertium (non audeo extendere ad octavum) sumpsit; consulendum tamen ei, ut iterum sumat, si fieri potest commodè: quia per illam accipiet augmentum gratiæ, magisque corroborabitur contra insultus animæ adversarii, disponeturque ad felicem transitum de hac vita.

Quid si citiùs?

9. Quoties (præter periculum mortis) de præcepto sumenda sit Eucharistia? cùm Christus non determinaverit, sed Ecclesiæ determinationi reliquerit. *Resp.* Ecclesia quæ priùs *Act.* 2. quotidie, postea quater in hebdomada & diebus festivis (teste Basilio *ep. de communione*), postea semel qualibet hebdomada, quemlibet ad hoc Sacramentum sumendum adducebat, postea magis tepescente populo & spiritûs ardore deficiente, Fabianô

Papâ

Papâ ad ter in anno, in Paſchate, Pentecoſte, Nativitate adſtrinxit, *ut cap. Etiamſi non frequentiùs, de conſecrat d.2.* videre eſt. Tandem in ſolemni Concilio Lateran. habito ſub Innocentio III. præceptum in hæc verba ſtatuit: *Omnis utriuſque ſexûs fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, ſemel ſaltem in anno confiteatur, ſuſcipiens reverenter adminus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum; niſi fortè de proprii Sacerdotis conſilio, propter rationabilem aliquam cauſam, ab hujuſmodi perceptione ad tempus duxerit abſtinendum: alioqui & vivus ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & mortuus Eccleſiaſtica careat ſepultura.* Unde Confeſſarius ex juſta cauſa ſuſpendere poteſt pœnitentem ad aliquot, imò plures dies poſt tempus Paſchale; cùm ei id concedat Concilium Lateran. ut immediatè legimus. Item colligitur ex eodem Concilio, quòd non debeant Parochi ſuos Parochianos ob omiſſionem Paſchalis communionis excommunicare, abſque declaratione Conſiſtoriali; cùm non declarentur tales ipsô factô.

Semel in anno.

10. Qui non communicavit tempore Paſchali, an translapſo tempore illo teneatur Euchariſtiam ſumere? *Reſp.* Ante declarationem oportet ſcire & præmittere, duplicem Theologorum circa hoc eſſe ſententiam: unam quæ demonſtrat, quòd in hoc præfato immediatè lecto Lateranenſi, non ſit niſi unicum ſtringens præceptum quemcumqve adultum ad Paſchalem communionem ſumendam, ita ut nec virtualiter aliud contineatur. Ita volunt Sot. Valen. Armil. Sa & alii. Secundam quæ docet, in hac Lateranenſi deciſione virtualiter duplex præceptum eſſe: unum vi cujus jubemur ſemel in anno Sacram Euchariſtiam ſumere, cui præcepto ſatisfit quocumque anni tempore peragatur communio; ſecundarium & alterum, vi cujus jubemur ſaltem adminus in Paſchate, ſive tempore Paſchali ſuſcipere eam. Ita ſentiunt NN. Urbanus ab AſcenſioneDomini, Bonæ ſpei, Eliſæus à S.Ioan. Baptiſta, & alii. His præmiſſis.

11. Dicendum: quòd ſicuti qui ante Profeſſionem præmiſit preces, aut in Villa ubi non eſt feſtum Sacrum audivit, in alio loco illa die in qua eſt feſtum non tenetur repetere; ita qui communionem ùti annuam tempori Paſchali præmiſit, non tenetur illam poſt Paſcha ùti talem repetere: ſecùs verò ut annuam, ſi Paſchali non præmiſerit. Communionem Paſchalem præmittere non magis poteſt, quàm auditionem Sacri in vigilia; nec tempore ſubſequenti Paſchale ſuſcipere eam tenetur magis, quàm jejunium Eccleſiaſticum ſequenti die adimplere: quia ſicut præceptum de jejunio, diei; præceptum de communione annua, anno; ita præceptum de communione Paſchali, tempori Paſchali affixum eſt.

12. Per communionem indignam non ſatisfit Eccleſiæ præcepto: patet ex propoſitione 55. ab Innocentio XI. damnata. Neque per caſualem: ut ſi exiſtens in gratia, putans hoſtiam conſecratam eſſe non conſecratam, etiam ut talem ſumeret (a); quia præcipitur ut ſumatur humanô modô, id eſt

(a) de Rhodes.

ſcien

scienter & liberè. Plura spectantia ad hanc quæstionem locis in aliis dico.

13. Eucharistia nec in sacellis Nobilium, nec intra septa Regularium servari potest. Ita ordinat Tridentinum (b).

(b) Rotarius pag. 367.

Propositiones damnatæ ad hanc seriem spectantes.

Ab Innocentio XI. Præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem. 55.

Ab eodem. Frequens confessio & communio, etiam in his qui negligenter vivunt, est nota prædestinationis.

Ab Alexandro VIII. Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint. 24.

Ab eodem. Similiter arcendi sunt à Sacra communione, quibus nondum inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expers. 25.

SERIES IV.

Quis Eucharistiam conficere, & quis confectam dispensare, & qualiter possit?

R*Espond.* & dico 1. quòd solus & omnis Sacerdos ritè ab Episcopo ordinatus, possit validè conficere Eucharistiam. Est de fide, definitum in variis Conciliis, Nicæno *can.* 14. Lateran. sub Innoc. III. *cap.* 1. Florent. *in Decreto Eugenii*, & Trid. *sess.* 22. *cap.* 1. Interim

Vide dist. 5. ser. 4.

2. Explicatur ex probatur Resolutio. Lutherus cum suis sequacibus existimat, omnem cujuscumque conditionis hominem, ex vi baptismi habere potestatem conficiendi Eucharistiam; verùm ob vitandam confusionem, intendit, ad id neminem se debere ingerere (excepto casu necessitatis), nisi vocatum à publica Principis aut Magistratûs authoritate. E contra Orthodoxa fides Catholica innixa Sacris Scripturis, docet & clarè ostendit, Deum posuisse in Ecclesia primò Apostolos, secundò Prophetas, tertiò Doctores; non omnes Apostolos, non omnes Prophetas, non omnes Doctores: sed quemadmodum omnia corporis naturalis membra non eumdem actum, munus, functionem habent; ita vera membra corporis Ecclesiastici, non eamdem potestatem, facultatem, vim habere. *Rom.* 2. & 1. *Cor.* 12.

3. Ratione probatur, quòd solus Sacerdos ab Episcopo ritè ordinatus: Lex enim Evangelica, excellentiores Sacerdotes habere debet Sacerdotibûs Legis antiquæ, ùti ipsa excellentior (a): sed Sacerdotes Legis Moysaicæ, nec constituebantur ex vi circumcisionis acceptæ, nec per Principem aut Magistratum ad id officium deputabantur, Sacerdotium enim tunc soli Tribui Levi erat alligatum, & in Levitas à solo Pontifice consecrante ordinatum; ergo.

(a) Clemens à S. Pontiano.

4. Quòd omnis talis, sive excommunicatus, sive hæreticus, imò degradatus,

datus, validè conficere Euchariftiam poffit, ita docet S. Thom. contra Magiftrum Sententiarum & Gratianum in *cap. Quod quidam.* 1. *p.* 1. Ratio eft: quia character eft indelebilis. Quapropter Trident. *feff.* 23. damnat eorum fententiam qui afferunt, *novi teftamenti Sacerdotes, temporaneam tantummodo confecrandi poteftatem habere, & femel ritè ordinatos, iterum lajcos effici poffe.*

Qualem intentionem habere tenētur novelli Sacerdotes.

5. Quando novelli Sacerdotes cum Epifcopo confecrant eamdem hoftiam, attendere debent ut fimul cum Epifcopo proferant formam: nam fi unus citiùs eam finiret, hic confecraret, non alii aut Epifcopus, ob defectum materiæ. Quare ne Epifcopum impediant (qui cùm fit Principalis celebrans, impediri non debet), talem intentionem formare tenentur, ut fimul cum Epifcopo verba proferant, & confecrare intendant fi fimul cum ipfo ea abfolvant; fi fecùs, materialiter tantùm & recitativè, hoc eft hiftoricè ea proferre intendant. Ita docent Bonæ Spei, Præpofitus, Wigers: & colligitur ex Innocentio III. *l.* 4. *Myfter. Miffæ cap.* 25. ut refert S. Thom. *Sive priùs five pofteriùs proferant Sacerdotes, referri debere eorum intentionem ad inftans prolationis Epifcopi, cui principaliter celebranti concelebrant; & tunc omnes fimul confecrant & conficiunt.* Non eft tamen omninò neceffaria talis explicita intentio, fed fufficit implicita, quam habet quilibet novellus Sacerdos qui intendit verba confecrativa proferre fecundùm intentionem Ecclefiæ, & fecundùm ejus intentionem confecrare cum Epifcopo (b).

(b) Bonæ Spei.

6. Addidi in Refolutione ly *validè*: quia plura ad effe liciti requiruntur, fcilicet abfentia cenfuræ, aut fimilis impedimenti canonici, locus, tempus, apparatus debitus: quæ cùm fe teneant ex parte facrificii, ibi de illis inferiùs dicam. Modò

7. Dico 2. Seclufa neceffitate, folum Sacerdotem poffe adminiftrare Euchariftiam. Ita Doctor Refol. *in* 4. *d.* 9. *q.* 2. *a.* 2. dicit: *Non debet Euchariftia fumi, nifi de manu Sacerdotis, de confecrat. d.* 2. *can. Prævenit.* Comprobatur verbis hymni fefti corporis Chrifti: *Cujus officium cōmitti voluit folis Presbyteris, quibus fic congruit ut fumant & dent cæteris.*

Diaconus in neceffitate adminiftrare Euchariftiam poteft.

8. Addidi *feclufa neceffitate*: nam fi neceffitas cogat, ex commiffione Epifcopi, aut Sacerdotis curati legitimè impediti, poteft Diaconus miniftrare: patet hoc ex *cap. Habetur d.* 93. *can. Diaconos*, & ex Conciliis, *can.* 14 Concilii Nicæni, & *cap.* 18. Conc. IV. Carthaginenfis.

9. Quæ autem fufficiens neceffitas? *Refp.* Rotarius dicit: fi eft Sacerdos fatigatus, vel occupatus in alio Sacro minifterio, quare hoc non poteft adminiftrare. Bonæ Spei: fi populus communionem petat, & Sacerdos non adfit qui eam diftribuere poffit. Petrus à S. Iofeph & alii: fi ipfe Sacerdos ægrotet, & aliquis in extremis pofitus Euchariftiam poftulet, neque adfit alius Sacerdos à quo eam recipere poffit.

Cafus.

10. Sed quid fi Sacerdos adfit, fed hæreticus eft; adeft etiam Diaconus fed hoc ipfi commiffum à Parocho non eft ut Euchariftiam adminiftret; & mor

moribundus Eucharistiam petit, peccataque confitetur Sacerdoti hæretico? *Resp.* & dico: In tali casu licèt possit Sacerdos hæreticus audire confessionem moribundi eumq; absolvere, cùm sit Sacerdos; non tamen potest in hoc casu communionem ei dare: quia communio non debet sumi de manu Sacerdotis hæretici, dicit *Can. Cœpit d.*24.*q.*2.apud Doct. Resol.*loc. cit.*Econtra licèt Diaconus eum non possit Sacramentaliter absolvere, cùm non sit Sacerdos; potest tamen communicare: quia ipsi *cap. Fures* hoc conceditur, ut videbimus infrà *d.*7.*ser.*1. *sect.*2. *n.* 2. Item quia in tali casu Diaconus præsumpta commissione gaudet, ut patebit statim.

11. Dico 3. Ut licitè Sacerdos administret Eucharistiam, etiam extra tempus Paschale, debet habere jurisdictionem, ut colligitur ex Concilio Carthaginensi *cap.*7. Vel ordinariam, qualem habent Pontifices, Parochi, quia pascere oves est munus Pastoris; vel delegatam, qualem habent alii de licentia Episcopi, aut Parochi, & Regulares Privilegiati, ut sunt Mendicantes, & cum eis communicantes, qui à supremis Pastoribus id est summis Pontificibus id privilegium habent; à Nicolao V. & Sixto IV. Minores, à Iulio II. Minimi, à Pio V. omnes Mendicantes, excepta communione Paschali & permodum Viatici: hoc enim semper restringitur in Privilegiis eorum. Vel rationabiliter præsumptam, interpretativam (c), quòd si sciret proprius Sacerdos seu Parochus, concederet libenter. Difficulter tamen talis intentio haberi potest quòad Paschalē communionem, cùm ferè semper in tali, præsumuntur esse inviti Sacerdotes proprii. Quare nisi magnæ circumstantiæ præbeant fundamentum judicandi proprium Sacerdotem non esse rationabiliter invitum, communio non est danda.

(c) de Rhodes Rotarius & alii.

12. Unde si præsumpserit id facere Sacerdos non habens ullam jurisdictionem, peccat mortaliter: quia in re gravi præsumit exercere jurisdictionem, quam non habet; & jus alterius violat. Et si Religiosus etiam privilegiatus, Paschalem vel permodum viatici seclusa necessitate ut talem dare præsumat, incurrit ipsô factô excommunicationem Papæ reservatam, per Clementin. *Religiosi.* Ratio est primi: quia hoc in Clementin. quæ incipit *Religiosi* habetur, *Si præsumpserint administrare Clericis aut sæcularibus &c.* Ratio secundi est: quia Paschalis communio & permodum Viatici, quòad Religiosos Privilegiatos excipitur; ergo Privilegiati talem dare præsumentes, ab excommunicatione incurrenda non eximuntur.

Paschalem communionem & per modum viatici solum proprius Sacerdos dare potest.

13. Dixi *seclusa necessitate*: nam in articulo mortis absente Parocho, sicut non Regularis Sacerdos simplex, ita Regularis privilegiatus quilibet, constituto in tali necessitate potest administrare Eucharistiam, docent Lezana *v. Eucharistia n.*4. Lugo hîc *d.*18. *sect.*2.*n.*53. Tolet. *l.*6.*c.*17. Bonac. hîc, & alii. Et meritò: quia in tali casu præsumitur consensus Parochi; & quamvis is non præsumeretur, præsumitur tamen Ecclesiæ consensus-

Contradicente Parocho Regularis viaticum dare potest.

14. Unde si Parochus malitiosè negaret sæcularibus Eucharistiam, confessis Mendicantibus, aut sine rationabili causa, aut illam administrare differret, tunc quicumque Mendicantium Sacerdos posset illam ministrare talibus; dummodo negatio illegitima quòd sit talis, testimonió vicinorum sit probata, aut coram Notario publico manifestata. Ita enim habet Leo X. in Bulla *Dum infrà* in tom. Bullar. inter Bullas ipsius *n.* 22. de quo Mirand. Nald. *v. Eucharistia n.* 15. & *v. Religiosus n.* 33. Valentia addit, quòd etiam præsente Parocho in tali casu possit administrari Eucharistia infirmo, à quocumque Regulari. Sed notandum, quòd malitia Parochi debeat esse evidens & certa, ita ut non sit locus dubitandi, quòd eam neget ex justo motivo.

Excusantia ab excommunicatione.

(d) Præpositus Diana.

15. Ad intimatam prohibitionem animadvertenda. 1. Sacerdotem Sæcularem id præsumentem facere, non incurrere excommunicationem dictam quia Clementina solùm de Religiosis facit mentionem; *in pœnis autem non est facienda extensio.* 2. Religiosum non incurrere dictam excommunicationem, si id non præsumat, sed ex ignorantia etiamsi crassa (d) excommunicationis faciat (cùm excommunicatio quæ ponitur in Clementina, sit solùm contra præsumentes, ut patet ex verbo *præsumpserint*) aut rationabiliter gratum id fore Parocho existimet; aut non Sæcularibus, sed aliis Religiosis eam administret: quia dicta Bulla loquitur tantùm de sæcularibus. 3. Excusari quemcumque Regularem à dicta excommunicatione, communicantem infirmum moribundum, in extrema necessitate constitutum quòad ipsum. Ratio jam est data suprà *n.* 13. Addo *in extrema necessitate quoad ipsum Regularem:* quia si facilè posset haberi proprius Sacerdos, aut alius ab eo deputatus, moribundus non est in extrema necessitate quòad Regularem hunc. Quapropter si præsumeret illi dare, daretque Eucharistiam, non ignorans esse prohibitionem sub pœna excommunicationis, incideret in eam ipsó factó.

16. Possuntne tamen aliqvando Regulares infirmis moribundis & quibus, Eucharistiam etiam permodum viatici sine licentia Parochi & Episcopi administrare? *Resp.* & dico: Quodsi ægrotus necdum pervenerit ad statum quô infirmus ad recipiendum viaticum obligatur, potest ipsum Regularis quicumque communicare; aut pervenit quidem ad eum statum sed satisfecit præcepto de viatico, docet communissimus P. Busemb. Ratio est: quia Regularibus prohibetur administratio Eucharistiæ permodum viatici, non verò alió tituló administrandæ. Numquam tamen à Regularibus non Parochis publicè deferenda Eucharistia per plateas; cùm id juri Parochorum consvetudine obtento deroget. Ita Dian. Svar. & alii.

Maximè familiaribus.

17. Quòd permodum viatici possint Regulares suis familiaribus, nempe servis qui intra septa dormiunt & sunt commensales, administrare Eucharistiam, privilegia adferunt Doctores. Leonis X. Lezana *de Confratrib.*

c. 1

c. 16.*n.* 11. Bullam quæ incipit *His quæ*, Anno 1513. editam in hæc verba: *Ut Fratres Ordinis Minorum* &c. Dian. *p.*5. *tr.*3. *resol.*25. Pii IV. & Pii V. pro omnibus, in Bulla quæ incipit *Ad immarcescibilem* &c. *tom.* 2. Bullar. inter Bullas ejusdem Pii *n.* 51.

18. Aliqua potest esse difficultas de famulis mercenariis, seu eis qui ad breve tempus Regularibus inserviunt, ad fodiendum, fabricandum &c. Sed tollitur per Bullam Pii V. *Ad immarcescibilem*, in qua Religiosis Patribus Theatinis hoc idem conceditur (e).

Imò & Mercenariis.

19. De hospitibus Sæcularibus, infirmantibus & commorantibus intra septa Monasterii, difficultas inter Theologos movetur. *Respondent* affirmativè, & adferunt, Peirinis *tom.* 1. privilegium Iulii II. Minimis concessum. Peregrinus 1. *p.* sui compend. tit. *communicare n.* 3. privilegium Pii IV. & Pii V. Theatinis concessum. Alii rationes, paritates, ut sunt Diana *p.* 5. *tr.* 3. *resol.* 52. & *p.* 10. *tr.* 11. *resol.* 31. *v.* & *tandem.* Cassianus à S. Elia *in arbor. opin. moral. v. articulus mortis* § 4. *n.* 81. Bordon. *tom.* 2. *resol.* 20. *n.* 18. & alii. In oppositum apud Octavium *interrogat.* 429. est Mathæncius, qui *in Officio curiæ Regul. c.* 29. *n.* 20. docet, Sacram Congregationem Concilii die 27. Septembris Anno 1670. declarasse, non licere Regularibus absque licentia Episcopi aut Parochi, hospitibus infirmis intra septa suorum Conventuum, Monasteriorum, Domorum &c, Sacramenta administrare: neque eos mortuos in suis Ecclesiis aut cæmeteriis sepelire posse. Sed commune est Theologorum sentimentum, quando non constat de Authentica Congregationis declaratione, parum refert ejus allegatio. Et cùm Mendicantes sint in possessione vi Privilegiorum, oportet ostendere novam declarationem authenticam, tollentem privilegia hâc in causa.

(e) Lezana de hospitibus.

Difficultas.

De Administratione Paschalis Communionis.

20. Dico: Licetsi in Paschate (quod intelligitur à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè, prout declaravit Eugenius IV. in Bulla quæ incipit *Fide digna* (f), apud alios à Dominica Passionis, apud alios ab initio quadragesimæ inchoatur, prout consvetudo ostendit) juxta caput *Omnis fidelis*, debeat quicumq; sæcularis sumere Eucharistiam de manu proprii Sacerdotis, id est Pastoris sive proprii Parochi; non tamen hoc tempore omnem: aliàs in festo S. Iosephi apud Carmelitas, in festo Annuntiationis apud Jesuitas, in festo S. Ioannis de DEO apud Bonifratres, in festo S. Thomæ Aquinatis apud PP. Dominicanos, Sæculares non possent communicare: & sic illis diebus à Sede Apostolica concederetur Sæcularibus indulgentia non assequenda; quod dici non potest.

(f) Bonæ Spei d. 7. d. 4. n. 109.

21. Quamvis Regulares privilegiati die Paschatis quocumque titulo Sæcularibus Eucharistiam administrare nequeant, si eis Episcopus hocce tempore prohibeat, cùm hoc præstare possit, ex declaratione Sacræ Congregationis Anni 1644. quæ infrà *d.* 7. *sect.* 3. *n.* 3. de verbo ad verbum ponitur; tamen

tamen quando non prohibet, etiam diebus Resurrectionis Domini aliô titulô petentibus, qui jam satisfecerunt præcepto Ecclesiæ communicando in Parochiali Ecclesia, aut de manu Parochi, aut ejus Vicarii, possunt distribuere hanc Sacram Euchariſtiam: quia licèt S. Congregatio declaret id posse prohiberi Regularibus, non tamen prohibet. Et licetsi Gavant. adferat declarationem Sacræ Congregationis de Anno 1586. & 1615. quibus declaratur non posse Regulares Privilegiatos in suis Ecclesiis Sæcularibus administrare Euchariſtiam die Paschatis; quia tamen adfertur posterior declaratio de Anno 1619. quam adfert Barbosa *de Offic. Paroch. c.* 20. *n.* 10. & *in collect. Bullar. v. Eucharistia*, in qua solùm dicitur, *Fratres non posse in die Paschatis administrare populo Eucharistiam, stante quòd in Privilegio Eugenii IV. hoc eis expressè interdicitur pro illa die*: Atqui à summis Pontificibus interdicitur administratio communionis formaliter Paschalis, non materialiter talis, ut docent Suar. *tom.* 3. *in* 3. *d.* 72. *sect.* 2. §. *censeo igitur*, & *tom.* 4. *de Relig. tr.* 10. *l.* 9. *c.* 3. *n.* 7. *Rodriq. tom.* 1. *quæst. Regular. q.* 56. *a.* 3. Barbosa *de Officio Paroch. c.* 20. *n.* 10. Navar. Lezan. *v. Eucharistia n.* 2. Sa, Filliuc. Laym. & alii. Imò etiamsi nondum satisfecerint, sed postea intra idem tempus Paschatis satisfacturi sint, docent iidem Doctores. Addit tamen Laym. nisi constaret Parochum esse invitum, ac rationabiliter prohibere, v. g. quòd aliàs rationem communicantium habere in sua Parochia non possit; tunc enim ad Parochialem Ecclesiam remittendi. Idem docet Lugo *d.* 8. *sect.* 2. *n.* 50. Bonac. *l.* 5. Lezan. dicit, *ad minus tamen consvetudini legitimæ standum est in casibus prædictis.*

Et Paschalem Regularibus.

22. Licèt Regulares privilegiati extraneis Sæcularibus ordinariè nequeant communionem Paschalem formaliter talem in suis Ecclesiis administrare, possunt tamen Religiosis extraneis etiam die Resurrectionis, quando absunt à loco ubi sunt ipsorum Prælati. Ratio est: quia in hoc non fit Parochis injuria, cùm non sint ipsorum subditi, & præsumitur licentia esse Prælatorum eorum. Nec talis administratio est contra Clementinam: quia ea solùm est ad favorem quòad subditos Parochorum. Ita Navar. *in Manuali c.* 27. *n.* 102. Sanch. Facund. Lezan. & alii. Imò & Sæcularibus Sacerdotibus si vellent apud eos eam sumere, impotentes ob infirmitatem, aut aliam causam celebrare. Ratio probat à pari: Sacerdotes ut se communicent cõmunione Paschali, possunt celebrare apud Regulares privilegiatos, quia sic consvetudine est receptum, prout docent Nald. *v. Eucharistia*, Henriq. Lezan. & alii; ergo etiam per alios apud eos communicari possunt. Imò & lajcis quà Paschalem communionem suis familiaribus distribuere possunt, cùm hoc expressè eis concedatur à Leone X. ut vidimus hîc *n.* 17. Declaratio autem Sacræ Congregationis quam adfert Gavant. in oppositum, in qua dicitur *famulos Sæculares in Monasteriis degentes ad Parochiam in Paschate ire debere* intelligitur de famulis Regularium non habentium privilegia quòad hoc

Sæcularibus Sacerdotibus

& Laicis suis familiaribus.

Ita

Ita dicit celeberrimus Lezan.loc.cit.*n*.8.Et fundamentum hujus est: quia esset hoc maximè ad hunc finem, ut sciant Parochi an satisfecerint Ecclesiæ præcepto: atqui (prout videbimus infrà de pœnit.*d*.7.*Ser*.2.*Sect*.1.*n*.8.) oppositum est decisum à S.Congregatione, ut scilicet *ad Superiores Regulares, & non ad Episcopos pertineat exquirere ab eis an præcepto Ecclesiæ satisfecerint*; ergo. Idem dicendum de mercenariis ad breve tempus intra septa Monasterii degentibus, dummodo in ipsis à Leone X. conditiones suprà *n*.17.specificatæ reperiantur: secùs si aliqua desit. Ita Lezan. Ratio est: quia sunt verè familiares, licèt ad breve tempus. Mercenarijs

23. Possunt Regulares privilegiati per accidens administrare Eucharistiam, non tantùm suis familiaribus, sed etiam aliis Sæcularibus, scilicet eis qui ad suas Parochias commodè accedere nequeunt: & sic Peregrinis, advenis, aut aliô titulô in ea Patria degentibus. Ita docent Laym. *tom*.2.*l*.5.*tr*.4.*c*.7.*n*.3. Dian.*p*.3.*tr*.2.*resol*.12.Lezan.*tom*.1.*p*.1.*c*.21.*n*.8.& *tom*.2.*v*.*Eucharistia n*.6.Sanchez *de Matrim*. *l*.3.*d*.23.*n*.17. Mancinus, Lugo, Facund. & alii; quidquid dicant Suar. Bonac. & Passerinus: quia prædicti, aliorum Parochorum sunt subditi, non spectant ad hos: & pro Regularibus adfert privilegium Iulii II. Minimis concessum Peirinis, quo privilegio alii cum eis communicantes uti possunt. Pro hoc videndus est Lezan. loc. cit. n. 6. Nec facienda est extensio in odiosis. Peregrinis advenis.

24. Utrum quis possit seipsum, & lajcus alios communicare? *Resp*. imprimis, quòd seclusa maxima necessitate, in periculo aut articulo mortis, neque lajcus, neque Clericus, neque Subdiaconus, hoc præstare possit. Omnes in hoc DD. conveniunt. Et probo taliter: Diaconus si administret alicui Eucharistiam sine licentia & necessitate, sive sit irretitus aliquâ censurâ sive non, peccat mortaliter, & efficitur irregularis; ergo à fortiori Subdiaconus & Lajcus. Concesso antecedente, sequitur consequens; antecedens verò est Laymani l.5.tr.4.c.7. n.3. §. *Porrò irregularitatem*, Naldi. v. *Eucharistia* n.18.Lezanæ sub eod.verb. n.14. Ratio eorum est: quia exercet actum ordinis, quem non habet. Seclusa necessitate cõmunicans diaconus incurrit irregularitatem.

25. Posita verò necessitate, v.g. quia aliquis est in articulo mortis constitutus, & non est Sacerdos, neque Diaconus qui Eucharistiam administret, docent multi quòd in tali casu possit etiam lajcus, imò lajca, Eucharistiam infirmo aut sibi in tali necessitate existenti, administrare. Ita Lezan. loc.cit. n.15.BonæSpei d.8.dub.unic.resol.3.n.14.Suar.Valent.Konink.Diana & alii. Negant verò Vasq.Bonac.Facund.Lugo & alii. Ego autem sic dico: Lajcus, imò lajca si lajcus non est aut non vult, S.Eucharistiam, sicut projectã in terrã ab hæreticis recipere manibus suis, ita si est periculum gravis irreverentiæ Sacratissimæ Eucharistiæ, ne malè ab hæreticis tractetur, potest eam sumere, & aliis eam distribuere ut citiùs sumatur, si est v.g. plena hostiarum pixis (g). Seclusa hac necessitate, posita alia, quòd aliquis sit in periculo mortis

(g) Ioan. Pontio

tis morali aut physico, licitum non est tam Lajco quàm Clerico, quàm Subdiacono eam administrare, etiamsi nec Sacerdos nec Diaconus adsit (h): colligitur ex cap. *Pervenit* de consecr. d. 2. Et probatur: tum eò quòd jura Ecclesiastica concedant in necessitate Diaconis distributionem Eucharistiæ, non Subdiaconis & Lajcis: tum eò quòd sine hoc Sacramento possit salvari homo: tum consvetudine Ecclesiæ, permittente potiùs multos mori sine hoc viatico, quàm communicari à Lajco aut Subdiacono, in defectu Sacerdotis & Diaconi (g): tum solutione fundamentorum oppositæ sententiæ. Dicitur: Nulla lex hoc prohibet. Dico: altera lex est consvetudo, quæ est nunc. Multa antea erant licita, quæ modò non licent: antea Lajci ordinariè ad manus accipiebant, & domum portabant communiones sacras; modò hæc non possunt facere. Et sic in illo tempore Maria Regina Scotiæ Martyrium subitura, sumpsit Eucharistiam quam penes se habebat, ut scribit Tertulianus l. de orat. n. 133. Id ante fiebat; modò fieri non potest, nisi in allato casu.

(h) Ioannes Pontius, Petrus à S. Ioseph.

Lajcus Lajcum communicare nequit.

Objectiones solvuntur.

26. Ad primam partem quæstionis quoad Sacerdotem, dico: In periculo mortis, si non sit alius Sacerdos, aut saltem Diaconus qui ipsum communicet, potest se ipsum communicare more Lajcorum: admittunt Suar. Lezan. Bonæ Spei, de Rhod. Pont. Petrus à S. Ioseph & alii communiter. Colligitur q; hoc ex Can. 14. Concilii Nicæni, in quo conceditur Diacono, ut absente Sacerdote possit sibi & aliis ministrare Eucharistiam (g). Si hoc conceditur Diaconis, ergo à fortiori Presbyteris. Imò ex sola devotione hoc facere potest, si inde non oriatur scandalum: docent Lezan. Bonæ Sp. Suar. & alii. Idem dicendum de Diacono, si neque Sacerdos aliquis, neque Diaconus alter adsit. Imò P. Bonæ Sp. n. 17. dicit, etiamsi sit alius Sacerdos aut Diaconus præsens, potest seipsum Sacerdos more Lajcorum communicare secluso scandalo.

Diaconus in periculo mortis seipsum communicare potest.

Quibus & quomodo danda Eucharistia?

27. *Resp.* Doctor Resolutus in 4. d. 9. q. 2. dicit: *Licèt neganda sit pueris carentibus usu rationis* (i), *tamen incipientibus discretionem habere & actualem devotionem, potest dari ante perfectam ætatem, puta si sint decem vel undecim annorum.* Imò Diana p. 10. tr. 15. resol. 6. ait, eam permodum viatici posse dari puero, de quo dubitatur an ratione utatur, quod potest fieri circa ætatem septem annorum. Sed consvetudo est in oppositum, dicit P. Stephanus à S. Paulo.

(i) Communiter.

An dandum viaticum puero?

28. Neganda est perpetuò amentibus; potest tamen dari furiosis, & amentibus in lucidis intervallis, sicut & stolidis, qui mentem habent debilem, modò aliquomodo sint docibiles eorum quæ ad fidem & devotionem pertinent (k). Et ei qui in infirmitatem, amentiam seu phrænesim incidit, potest dari permodum viatici, si existimatur esse in periculo mortis, & testimonium habeatur pro hoc quòd petierit Sacerdotem, & prae-

(k) S. Thomas Doctor Resolutus.

sum-

ſumatur poſſe accipere ſine periculo expuitionis vel vomitûs, & hujuſmodi; aliàs non. Ita Doctor Reſol. loc. cit. Quod totum colligitur ex Conc. Carthaginenſi IV. cap.76. cuius rei experientia capi poteſt, dando illi priùs hoſtiam non conſecratam. Ita Laym. l. 5. t. 4. c. 7. Dian.p. 2. tr. 14. reſol. 44. Gobat. & alii.

Caſus.

29. Quid faciet Sacerdos vocatus ad ebrium, qui ob læſionem eſt in urgente periculo mortis? *Reſp.* Vel eſt ebrius imperfectè, quòd licetſi habeat lingvam impeditam, & in pedibus ſtare nequeat, compos eſt tamen rationis, inter bonum & malum diſcernit? Tunc ſi det ſigna aut dedit doloris, communicari poteſt. Vel eſt ebrius totaliter perfectè? Tunc ſcire oportet, utrum ebrietas illa ſit voluntaria, utrum involuntaria? Si primum? Non ei dandum viaticum: quia non eſt mittendum canibus, ut canit Eccleſia. Si ſecundum? Poteſt & debet dari ei. Ita docent Gobat caſ. 13. n. 196. Monochius conclus. 579. Ratio eſt: quia involuntaria ebrietas, non eſt peccatum.

30. *Non debet dari excommunicatis, ſuſpenſis, interdictis, propter ſignificationem Sacramenti, quæ eſt unio cum Chriſto & Eccleſia* (l), *de celebrat. Miſſ. cap. Cum Marthæ circa medium, tales enim ſeparantur ab unitate Eccleſiæ; tamen eis ſatisfacientibus, in morte non eſt neganda. lib. 3. de ſepult. cap. ult.*

(l) Doct. Reſol in 4. diſt 9. quæſt. 2.

31. Quòd peccatori publico, ſivè publicè ſive privatim petenti neganda ſit Sacra Euchariſtia, jam dixi de Sacramentis in gen. Ser. 8. n. 1. Hîc tantùm magis veritatem rei enucleo. Doctor Reſol. loc. cit. dicit: *Hoc Sacramentum non eſt dandum publicis peccatoribus, hiſtrionibus, aut magicis, Scenicis, Apoſtatis &c, de conſecrat. d. 2. cap. Pro dilectione. Publico*: ſubintellige in eo loco, in quo eſt delictum publicum: nam ſi delictum eſt publicum Cracoviæ, poteſt ei dari communio Gedani (m); quia in quantum eſt occultus in eo loco, retinet ibi bonam famam.

(m) Lezana n. 23 Sotus Henriquez Petrus à S. Ioſeph.

32. Similiter dum dubitat Sacerdos utrum peccator ſit publicus (n): quia tamdiu quis præſumitur bonus, quamdiu non conſtat illum eſſe malum; neque in loco publico poteſt Sacerdos negare communionem, niſi certò ei conſtet eum eſſe talem. At poſtquam fuerit converſus, non eſt ei neganda gratia communionis, habetur de conſecr. d. 2. cap. *Scenicis*. Et ſi publicè conſtet eum eſſe emendatum, communio ei publicè adminiſtrari debet; ſi verò privatim innoteſcat emendatio, privatim dari poteſt. Ita Petrus à S. Ioſeph. Et quod dictum eſt de publico peccatore, idem dicendum de eo qui publica ſuſpicione ſuſpectus eſt: publica enim ſuſpicio moralem certitudinem inducit. Talis ſuſpicio ferè æquivalet manifeſto crimini, inquit Petrus à S. Ioſeph. Quando peccatori occulto danda, quando neganda eſt Euchariſtia, ſufficienter dixi de Sacramentis in gen. Ser. 8. n. 2.

(n) Lezan. v. Dubia Regul n. 15. Ochagalia,

33. Deferenda eſt in habitu Eccleſiaſtico, proportionato ſtatui Sacer-

 dotis,

Quomodo deferenda Eucharist.

dotis, ita ut eam Parochus cum superpelliceo & stola lumine præcedente, Regularis in pallio; Parochus publicè aut privatim pro exigentia loci & necessitatis, Regularis numquam publicè portet, si non est Parochus. Ita Suar. Dian. & alii. Et deferendo debet pias preces ad Deum fundere, modesteq; properare, sive in equo modesto sive aliter (o). Præstat ægrum non communicatum mori, quàm Sacerdotem cum SS. Sacramento velut puerum aut fugientem currere, docet Bonac. ex S. Thom. Possevinus & alii.

(o) Rotarius.

34. In stola semper tribuenda; nisi necessitas petentis & periculum tribuentis excuset, prout inter hæreticos contingere potest.

Chiragram patiens communicat.

35. Licetsi juxta Bonaventuram & Possevinum, aliter non est danda Eucharistia quàm indice & pollice, quare ob hiragram omittenda censetur communio; oppositum tamen cum Tolet. pro articulo mortis admitto, præsertim si tunc chiragram patiens administret duobus indicibus, cùm nullibi hoc prohibeatur.

Tempore pestis communicatur.

36. Plures quidem docent cum Bonacina non posse tempore pestis porrigi Eucharistiam mediô aliquô instrumentô, à fortiori deponi in scutelam ut ab ægro sumatur, sed omninò manu ipsa dandam esse; pauciorum tamen sententiam oppositam multi seqvuntur, in casu quô neque scandalum, neque periculum lapsûs in terram adest: cur enim non possit particula Eucharistiæ imponi frustello panis, ut ex eo devotè peste infectus lingvâ eam recipiat, & illud frustellum immediatè decomedat? Et si non potest traijcere hostiam ægrotus, potest illi dari ea aut ejus particula in cochleari cum vino. Hoc admittunt Præposit. in 3. p. q. 80. a. 5. du. 6. Escobar tom. 7. c. 6. Dian. p. 4. tom. 4. resol. 104.

(p) Rotarius.

37. Consecratione facta, possuntne particulæ consecratæ tribui alteri Sacerdoti, ut expeditiùs populum expectantem communicet? *Resp.* quòd non (p): sicut tunc suam hostiam pro se consecratam Sacerdos sumere non potest, ita alias hostias ipse aut alter distribuere nequit; cùm omnes ad unam eamdemq; victimam spectent, circa quam nondum omnia peracta sunt. Quare distribuens eas, peccaret mortaliter (q): dempto tamen casu, quô quis esset in extremis & alia non esset hostia ad eum communicandum. Ita Tamburin. de Sacrific. Miss. cap. 6. Quòd omnes hostiæ hac consecratione consecratæ, ad unam eamdemq; victimam pertineant, patet ex verbis consecrationis & orationum.

(q) Lugo.

38. Utrum possit Sacerdos in defectu minorum hostiarum, magnam hostiam, non pro se consecratam, sed v. g. pro expositione, dividere in partes & distribuere aliis? *Resp.* quòd possit, dummodo non dividat in valdè parvas (r). Exemplum est Christi, qui fregit & distribuit.

(r) Sa verb. Euchar. nũ. 22 & praxis Ecclesiæ

39. Utrum celebrans Missam possit particulam suæ hostiæ dare petenti communionem? *Resp.* Vel sunt aliæ hostiæ consecratæ pro commu-

nione

nione? Tunc hoc facere non poteſt (s); cùm hoc ſit contra praxim Eccleſiæ, & cæremonias Miſſalis. Vel nõ ſunt? tunc ſi petens ſit in periculo, ſive phyſico ſive morali mortis, poteſt ei concedere particulam ſuæ hoſtiæ (s), cùm Rubricæ Miſſalis & praxis Eccleſiæ, non reſpiciant caſum extraordinarium, & per amiſſionem talis partis ſacrificium non deſinit eſſe perfectum; aut causâ devotionis, lucrandi indulgentiam, petat; & ſive ſit notabilis perſona ut vult Lezana, ſive etiam non notabilis ut vult Diana p. 1. tr. 14. reſol. 37. p. 3. tr. 4. reſol. 34. & p. 10. tr. 11. reſol. 70. Burghaber centur. 1. caſ. 37. Stephanus à S. Paulo & alii. Dixi *vel ſunt aliæ hoſtiæ pro communione*: nam una ſemper hoſtia, aut ejus particula relinqui debet in pixide pro adoratione, & ſecunda hoſtia pro majori neceſſitate moribundi.

(s) Lezan. verb Euch. num. 22. & praxis Eccleſiæ.

40. Ex his infero: in caſu quo non eſſet altera major hoſtia ad exponendum populo v. g. pro Paraſceve in ſepulchro, poſſe Sacerdotem parvã pro ſe conſecrare hancq; ſumere, majorem relinquendo pro expoſitione; aut majorem pro ſe conſecrare & pro expoſitione, dummodo ejus particulam in eo ſacrificio ſumat: cùm ſicut per amiſſionem partis minoris ſacrificium non deſinit eſſe perfectum, ita per amiſſionem partis majoris, ob eandem rationem; et non exponat totam, nulla ejus ſumpta parte: quia ſic mutilaretur ſacrificium, ut habetur cap. *Relatum* de conſecrat. 1. Unde maximè cavere debet Sacerdos exponens SS. Sacramentum, ne ſuam exponat, quam unicam conſecravit in ſuo ſacrificio, monet Stephanus à S. Paulo.

Caſus.

41. Caſus eſt. Sacerdoti communicanti mulieres âulicas, nudas ad medietatem pectoris, hoſtia cecidit inter ubera unius; quid faciendum cum ea? cujus manu illa hoſtia eſt recipienda? *Reſp.* Vel illa hoſtia remanet inter ubera ſuperiùs apparens Sacerdoti, ita ut illam commodè recipere poſſit? Tunc Sacerdos illam recipere tenetur. Vel cecidit inferiùs? Tunc conſulendo puritati Sacerdotis, decentiùs eſt ut eam ipſa mulier ſua manu recipiat, & reddat Sacerdoti. Ita Rotarius. Et quid ſi particula intra barbam, aut gutta ſangvinis Chriſti intra eam Sacerdotis Barbati, cadat? *Reſp.* eam eſſe ſaltem bis lavandam, aquamq; in piſcinam projiciendam. Ita docent Bonac. de Sacram. d. 4. q. ult. punct. 10. n. 10. Dicaſtillo de Sacram. tom. 1. tr. 5. d 4. dub. 15. n. 301. Octavius interrogat. 1038. quod praxis in ſimilibus comprobat. Unde non eſt opus eam abradendam & comburendam, ut vult Bartholom. ab Angelis dial. 5. §. 713.

42. Caſus 2. eſt. Sacerdos diſtribuens communionem, videt mulierem flectentem, hoſtiam ſacram in ſtrophium emittere; quid faciendum cum ea? *Reſp.* Sacerdos videns hoc, publicè non poteſt eam hoſtiam eripere, niſi ita poſſet ut nullus advertat; nec eam corripere aut confundere, cùm poſſit aut in ſenſu falli, (poteſt enim illa deponere potiùs flegma in ſtrophium, ut alii faciunt ob reverentiam non adeò laudabiliter) aut in

ſuppoſito errare: nam poteſt contingere quòd illa non ad inhonorandum eam, ſed ne inhonoretur per ſubitum vomitum pro tempore, ex neceſſitate tali extrahat eam de ore, mittatq; in ſtrophium; præſumptio autem non debet ullum de bona fama extrudere. Obſervare illam mulierem tenetur, ut eam ſi poteſt privatim moneri moneat, quatenus Deum non offendat; ſi non poteſt, Deo oportet illam commendare. Ita docent Burghaber centur.1.caſ.36. & N.Stephanus à S.Paulo.d.4.dub.8.n.44. Vtrum tempore interdicti poſſint communicari Fideles? vide d.ſeqv. ſer.7. n.56.

43. Quòd adminiſtrans Euchariſtiam Sacram debeat eſſe in gratia, aliàs peccet mortaliter, dixi de Sacram. in gen.ſer.5.n.11. Quòd autem ſe diſponere ad gratiam debeat per confeſſionem, aut actum contritionis, dixi in aliis locis, & infrà dicam. Nunc adhuc proponuntur caſus, in quibus Sacerdos peccat mortaliter, adminiſtrando Euchariſtiam.

44. Primò, quando adminiſtrat infantibus ante uſum rationis.

Caſus in quibus Sacerd. adminiſtrans Euch. peccat mortaliter.

45. Secundò, quando miniſtrat extra mortis articulum amentibus, qui aliquando quidem ſunt uſi ratione, ſed ea actu carent dum communicantur; aut in mortis articulo ijs amentibus qui numquam uſi ſunt ratione. Ita Tolet. l.6.c.17.n.2.

26. Tertiò, quando miniſtrat ſub utraque ſpecie, in locis in quibus non diſpenſavit Summus Pontifex: hoc enim prohibitum eſt in Concil. Conſtantien. ſeſſ.13 ſub pœna excommunicationis.

47. Quartò caſus eſt, quando probabile eſt periculum vomitûs & irreverentiæ, & tamen tali adminiſtrat Sacram Euchariſtiam.

48. Quintò, adminiſtrans excommunicato etiam minori excommunicatione, ſcienter tali, aut ignoranter craſsè. Item adminiſtrans peccatori, cui non eſt adminiſtranda.

SERIES V.

De ſubjecto ſeu ſuſcipiente Euchariſtiam.

SUbjectum hujus Sacramenti capax, eſt homo viator: nam qui eſt extra viam merendi, non eſt capax augmenti gratiæ. Baptizatus: quia priùs eſt eſſe in janua, quàm in cænaculo: & ſicut, utquis ſit capax nutrimenti corporalis, debet eſſe corporaliter natus, ita ut ſpiritualis nutrimenti ſit ſuſceptivus, oportet quòd ſit primò ſpiritualiter natus. Ad talẽ verò ſuſceptionem fructuoſam hujus Sacramenti, requiruntur diſpoſitiones aliæ ex parte corporis, aliæ ex parte animæ. De quibus ſit

SECTIO I.

Quæ diſpoſitiones ex parte animæ requirantur?

1. REſp. & dico 1. Ad fructuoſam ſuſceptionem Sacræ Euchariſtiæ, requiritur fides: accedentem enim ad Deum oportet credere.

2. Di

2. Dico 2. Extra periculum mortis, requiritur intentio actualis sumendi Eucharistiam, aut virtualis; in periculo mortis, sufficit interpretativa seu præsumpta. Probationes habentur de Sacram. in gen. ser. 6. sect. 2. Unde si quis comederet hostiam ut simplicem talem, ad sedandam famem, aut inadvertenter hoc faceret, non sumeret spiritualiter ac fructuosè Eucharistiam (a).

(a) Rotario.

3. Dico 3. Ut quis dignè & fructuosè sumat Eucharistiam Sacram, ordinariè prærequiritur in eo status gratiæ; aliter sumens eam peccat mortaliter, nisi putet se esse in gratia, & sit saltem attritus de commisso; vel id faciat ut impediatur irreverentia exhibenda Sacramento ab Hæreticis, aut alius similis casus eum justè excuset.

4. Explicatur & probatur Resolutio. Imprimis *ut quis sumat fructuosè, requiritur in eo status gratiæ*: priùs enim debet se examinare, utrum sit in statu gratiæ: nam dicit Apost. 1. Cor. 11. *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat.* Ratio verò est quòd prærequiratur status gratiæ: quia hoc Sacramentum est institutum permodum cibi spiritualis; ergo sicut cibus corporalis præsupponit vitam corporalem, ita cibus spiritualis Eucharisticus præsupponit vitã spiritualem, nempe gratiam primam. Dixi *ordinariè*: nam ut intimavi hâc d. ser. 3. sect. 1. n. 3. per accidens potest contingere casus, quòd quis de mortali peccato attritus, putans se esse contritum, postea illius peccati oblitus, bona fide, putans se non esse in mortali, accedat ad sacram communionem; in tali casu bona fides excusat à peccato novo: & cùm Sacramentum juxta decisionem Tridentini nõ sit otiosum, adeoque (ut in cit. n. multi admittunt) in tali casu, in subjecto producit gratiam. Addidi *attritum*: quia (ut pluries in tract. de pœnit. repeto) non dimittitur peccatum, nisi de eo peccator doleat. Unde admitto talem infructuosè sumere Eucharistiam, qui bona fide accedit putans se esse in gratia, & de illo peccato commisso mortali nullô modô dolorem elicuit. Quòd sumens in peccato mortali hoc SS. Sacramentum, novo mortali peccato offendat Deum, patet ex irreverentia tanti Sacramenti, nisi putet se esse in gratia, nam bona fides semper à novo mortali excusat; vel hoc faceret ut impediretur irreverentia &c: sic enim præstaret reverentiam SS. Sacramento. Sed hoc intelligendum, quando non posset se disponere per contritionem ad gratiam: quia si posset & non disponeret, gravissimè peccaret sumens irreverenter, qui posset reverenter.

Eucharistia per accidens producit primã gratiam.

5. Dico 4. Conscius peccati mortalis tenetur præmittere confessionem; nisi desit copia Confessarii & urgeat necessitas, aut urgente necessitate immineat periculum vel scandalum populi; vel est Sacerdos & jam incepit mysterium Sacramenti: de hoc in summ. Confess. lib. 3. tit. 24. q. 70. Doct. Resol. in 4. d. 9. q. 2. a. 1.

Conscius Peccati mortalis quando potest communicare nõ præmissa Cõfessione.

6. Expli-

6. Explicatur & probatur Resolutio: Sic enim habetur in Concilio Trid. seff. 13. c. 7. *Ecclesiastica consvetudo declarat probationem necessariam esse ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali confessione ad S. Eucharistiam accedere debeat. Et ne tantum Sacrum indignè, atque adeò in mortem & condemnationem sumatur, statuit atque declarat ipsa Sancta Synodus, illis quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habitâ copiâ Confessoris, necessariò præmittendam esse confessionem Sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando defendere præsumpserit, eô ipsô excommunicatus existat.*

Quãdo quis sine confessione potest accedere ad S. Communionem.

7. *Nisi desit copia Confessarii, & urgeat necessitas* : tunc enim sufficit contritio, docet Doctor Resol. loc. cit. & habetur in Glossa de celebrat. Missar. cap. *De homine* in fin. & communiter à Theologis ex Trident. cit. ita docetur.

Copia Confessarii deest physice.

8. Copia autem Confessarii deest, vel Physicè vel moraliter: physicè quando physicè abest Confessarius, quando absolutè non est: sic Parochus cõscius peccati mortalis, quando non est Cõfessario nisi post duo v. g. milliaria polonica aut ruthenica, & ad ipsum accedere non potest, vel propter debilitatem, senectutem suam, vel difficultatem in via magnam, vel propter audiendas confessiones domi, aut propter Missam celebrandam, pro qua si tardè rediret murmuraret populus, celebrare potest præmisso actu contritionis. Ita Bonac. Bonæ Sp. Steph. à S. Paul. Ioannes à Conceptione.

Moraliter.

Moraliter, quando moraliter abest Confessarius acsi non esset: sic quando adest quidem Confessarius, sed ignarus idiomatis, vel non est ignarus idiomatis, sed probabile periculum est ne peccatum revelet, aut pœnitentem ad simile peccatum pertrahat; attamen si habet alia peccata ex quibus nullum tale periculum timet, debet illa subijcere clavibus Ecclesiæ, iis omissis de quibus timet. Ita Petrus à S. Ioseph.

Necessitas communicãdi sine confessione.

(b) Petrus à S. Ioseph.

(c) Lugo Suares.

9. Necessitas autẽ in qua posset quis communicare non præmissa confessione dum abest Confessarius, est 1. quando versatur in periculo mortis: tunc enim elicito actu contritionis, potest à Diacono Eucharistiam accipere (b); vel si est Sacerdos, seipsum communicare. 2. quando Sacrificium aut communio non potest omitti absque gravi infamia, aut scandalo (c). 3. quando Sacerdos debet celebrare ex Officio, ut populus audiat Sacrum, adestque populus.

10. Quando urget præceptum de annua communione, & quando Sacerdos non potest audire Sacrum nisi celebret, probabiliùs est quòd seclusô scandalô & infamia, ille cõmunionem, iste celebrationem intermittere tutâ conscientiâ possint. Ita docent Henriq. Sot. Dian. Suar. Sa. & alii. Ratio est: quia hæc præcepta non obligant, quando impleri convenienter non possunt.

11. Urge-

11. Urgente necessitate, si immineat periculum vel scandalum populi, v. g. aliàs æstimaretur aliquid gravissimum commisisse, si ipse è loco communionis, à suscipientibus Sacram communionem, occurrente sibi peccato mortali recederet, aut per suum recessum esset sibi causa ruinæ, in fama, fortuna, potest non recedere & Eucharistiam sumere non præmissa aut repetita confessione. Ita Navar. Filliuc. Reginald. Seclusô verò periculô, scandalô, tenetur recedere è loco communionis, quando sibi commemorat aliquod peccatum mortale non esse confessum, etiamsi immediatè sit confessus; quidquid dicant Tamburin. Bonac. Reginald. Busemb. Escobar: quia scandalum, infamia, non obest; & conscius peccati mortalis, tenetur præmittere confessionem Sacræ sumptioni. Opposita sententia nec valet pro scrupulosis: quia Dian. p. 11. tr. 1. resol. 40. adducit celeberrimos Doctores, censurantes oppositam sententiam, & in Supremo Tribunali scilicet Inquisitionis Hispanicæ, eam oppositam sententiam, expunctam esse (d).

(d) Stephano à S. Paulo

17. *Vel Sacerdos jam inceperit mysterium Sacramenti*: Vel enim Sacerdos post consecrationem unius, aut utriusque speciei recordatur peccati mortalis non confessi? Tunc omnium Theologorum consensu debet sacrum prosequi, eò quòd tunc sit magis periculosum dimittere sacrificium, quod est contra perfectionem ejusdem, quàm non contritè pergere (d). Attamen cùm in multorum sententia, brevissimo tempore possit elici actus contritionis, obligatur ad contritionem. Vel recordatur ejus peccati ante consecrationem, & præsertim ante canonem? Tunc tutiùs est deserere missam inceptam, nisi timeretur grave scandalum. Ita Bachonius d. 10. q. 1. Steph. à S. Paul. Dian. contra Sot. Henriq. qui dicunt, Sacerdotem vix posse sine nota aliqua recedere & confiteri. Imò in frequentia populi, Sacerdos potest adhibere remedium opportunum, tempore Concionis aut *Credo* recedere ad Sacristiam, confiteri, & sedere pro confessionibus audiendis aliorum.

13. Ex his collige, conscium peccati mortalis, urgente necessitate non absente Confessario, nec adveniente causa aliqua ex superiùs recensitis, non præmissa confessione, aut absente Confessario & necessitate, sumentem Sacram Eucharistiam, peccare mortaliter.

Qualis Sacerdos quam primum tenetur confiteri.

14. Utrum tenetur talis quam primum confiteri? *Resp.* Nec aliquis laicus, nec omnis Sacerdos, ex eo quòd conscius peccati mortalis sumpserit Sacram Eucharistiam, tenetur quamprimum habuerit copiam Confessarii, confiteri; sed ille Sacerdos tantùm, qui necessitate urgente, absque prævia confessione celebravit. Non laicus, quia Concilium dicit de solo Sacerdote; & non de omni Sacerdote, sed de celebrante urgente necessitate: ita enim dicit: *Quodsi necessitate urgente, Sacerdos absque prævia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.* Unde Sacerdos more laicorum urgente necessitate se communicans, conscius peccati mortalis, non contrahit hanc obligationem; neque celebrans in mortali, qui ex malitia omisit confessio-

nem. Sed de his inferiùs de pœnit. tráctans ser. 7. de necessitate confes- sionis, dicam.

Nulliter excommunicatus potest cõmunicari.

15. Qui nulliter excommunicatus est, utrum possit communicari? *Resp.* quòd possit secretò si absit scandalum, si non videatur censurarum contemptor: imò & publicè in loco ubi ignoratur excommunicatio. Ita docent Allar. Navar. Suar. Rotar.

16. Quid dicendum de eo qui ad S. Communionem accedit cum venialibus, aut veniali? *Resp.* Licetsi sumens Sacram Eucharistiam existens in peccatis venialibus nullô modô peccet quando ipsi non occurrunt, maximè si præmiserit circa ea examen; peccat tamen venialiter ille, qui conscius peccatorum venialium, aut unius venialis, nec præmissa confessione, nec elicito dolore sublativo talium, hoc Sacramentum suscipit: quia cum aliquali irreverentia suscipit, & aliquomodo effectum hujus Sacramenti impedit; majorem enim in eo fervorem excitaret hoc Sacramentum si non essent venialia (e). A fortiori tunc peccat quando communicat ob vanam gloriam, vel voluntariè distrahitur, garrit &c. vel actu habet affectum peccandi venialiter.

(e) Nostri CornejoStephanus à S. Paulo contra Vasquez.

SECTIO II.

Quæ dispositiones ex parte corporis requirantur?

I. RESP. Dispositiones ex parte corporis, sunt munditiés à macula pollutionis, jejunium naturale, & libertas ab impedimento deglutiendi ac retinendi.

2. Munditiés à macula pollutionis, est dispositio non necessitatis sed congruitatis, ad fructuosam susceptionem Eucharistiæ: nam pollutio nocturna, vel ortum habet (ut vult S.Thom. & D. Resol. in 4. d.9. q.2.a.1.) ex infirmitate potentiæ, aut superfluitate naturæ, aut illusione dæmonis? Sic non impedit à fructuosa susceptione: hoc habetur d.6.c. *Testamentum*. Similiter potest sumere mulier tempore menstruorum: d.5.c. *Ad ejus*. Item patiens fluxum sangvinis vel seminis: de hoc in summ. Confess. l.3.tit.24.q. 76. Ratio horum est: nam quando non est culpa, non debet esse & pœna.

Ex qvibus cáusis oritur pollutio.

Vel provenit ex excessu in potu aut cibo (multo, sive non multo, sed immoderatè sumpto) ac crapula, (quæ est secundùm Hugonem immoderata voracitas cibi; crapula enim qvasi cruda epula, cujus cruditate gravatur stomachus, & cibus efficitur indigestus)? Tunc licèt secundùm Doct. Resol. loc cit. *Si dormiens ex crapula polluatur, & concussus fuerit turpi imaginatione, non debet percipere nec celebrare; sed si turpis concussio non intervenit, percipere potest, licèt non celebrare eadem die, si alius adsit qvi celebrare possit, nisi dies festus exigat, aut necessitas ipsum compellat exhibere ministerium*: tamen non simpliciter, sed cum moderamine vult hoc intelligi, qvia pro modo crapulæ culpa crescit; ergo pro modo culpæ expianda pollutio: expiata, magis ob

est

esse communioni non debet, quàm alia peccata jam per dolorem deleta antecedenter.

Objectiones solvuntur.

3. Ut talis differat communionem in aliam diem, si pollutio fuerit mortalis, sententia communis svadere potest, non præcipere; cùm nulla lex Ecclesiastica ita ordinet.

4. Regula Carthusianorum p.1. c.24. prohibens ne quis nocte pollutus celebret manè, etiamsi citra culpam pollutus sit, est potiùs propter majorem custodiam lata, & à summo Pontifice approbata.

5. Vel ex consensu in lascivas sive cogitationes sive operationes oritur? Tunc cùm mortalis sit, per pœnitentiam tollitur.

Copula conjugalis quando non impedit communionem?

6. Copula verò conjugalis, vel assumitur sive prolis generandæ, sive debiti reddendi gratiâ? Tunc nec culpam includit, nec communionem excludit. Ita Doctor Resol. loc. cit. & habetur hoc c. *Vir cum propria* d.33.q. 4. Vel merè voluptatis gratiâ assumitur? Tunc non plus obest, quàm peccatum veniale attritione supernaturali delendum. Utraque demum vel notabilem mentis perturbationem ob turpem recordationem ac delectationem relinquit, vel non? Si non? Nihil præjudicat. Si secùs? Tunc etiamsi secundùm communem sententiam, semper post culpabilem differenda sit sub veniali, in aliam diem communio, ob præstandam reverentiam; tamen svadente justa causa, etiam eò quòd Sacramentum Eucharistiæ sit singularissimum remedium ad extingvendam libidinem (ut multi experti sunt), potest & absque veniali culpa eadem die sumi hoc Sacramentum.

7. An debeat conjux ante communionem abstinere à copula? *Respondet* D. Resol. loc. cit. quòd debeat abstinere 3. aut 4. aut 5. aut 8. diebus: hoc habetur *de consecr. d.2. c. Omnis homo.* Quod intelligendum (inquit idem D. R.) nisi aliter conjugum debitum exigat: tunc reddens communicare potest.

Modus optimus in tentationibus.

8. Remedium verò compescendi perturbationem mentis intrinsecamq; corporis extingvendi libidinosam delectationem, sive ortum habeant ex turpi imaginatione à Dæmone in somno causata, sive ex lectis, aut auditis turpibus in confessione, est præsentia Christi Crucifixi, & dolor de similibus: nam sicut non potest quis esse simul conversus & aversus respectu ejusdem, nec simul duo objecta habere in mente, duasq; intellectiones; ita qui habet in mente Christum crucifixum, non habet tunc objectum turpe.

9. Jejunium naturale differt à jejunio Ecclesiastico per hoc, quòd Ecclesiasticum, præscribendo abstinentiam à cibo, non excludit sumptionem potûs, & modicum cibi, maximè medicinæ admittit; jejunium verò naturale, importat à media nocte abstinentiam à qualibet re etiam modica, voluntarie sumpta permodum cibi, aut permodum potûs, ut habetur c. *Nihil.* §. *nullus* 7.q.1. in Concil Braccan. Non illud, sed hoc, disponendo subjecto ad dignè suscipiendam Sacram Eucharistiam, præcipit Ecclesia: de consecr. d. 2. *Liquido.* Doctor Resol. loc. cit. a.1.

10. Explicatur, & casus declarantur, quibus solvitur jejunium naturale. Jejunium naturale importat à media nocte abstinentiam à qualibet re etiam modica: intelligendum est de cibo & potu ab extrinseco sumibili. Ita Ostien. Doct. Resol. & alii. Unde quæ interiùs geruntur, sic eructationes, degluitiones salivarum (g), Sangvis, aut humor ex capite defluens (h), non impediunt, si casualiter deglutiantur.

(g) Ostien. Doct. Res.
(h) Facund. Lugo n. 39.

11. Ut jejunium naturale solvatur, & communicandus impediatur, debet res sumi permodum cibi vel potûs: quare tenens dentibûs aromata, ad repellendum àërem noxium, non frangit jejunium naturale, dummodo nihil eorum deglutiat (i) voluntariè: nam si casu fiat, non impedit; sed si ex proposito, sic: hæc Ostient. l. 3. tit. de Consecr. Eccles. c. *Qualiter*. Doct. Resol. loc. cit. & communiter post eos DD. Unde si quis permodum respirationis attraxerit & deglutierit aliquid pulveris, vel aliquã pluviæ guttã, vel muscã in os intrantem (k); aut explorando saporem, guttula jusculi (l), aut lavando os, permodum salivæ ei admixta aquæ gutta (m) una vel altera (n). sive aliquid aquæ (o), aut reliquiæ cibi dentibus adhærescentes (p), casu traijciantur in stomachum, non impediunt (q).

(i) Petrus à S. Iosepho.
(k) Lezana.
(l) Facund. Lugo.
(m) Doct. Resolutus
(n) Rotar.
(o) *Lezana.*
(p) D. Res. Petrus *à* S. Iosepho.
(q) Sot. *Suar* Dianá.

12. E contra frangitur jejunium naturale, si quis ante somnum immittat in os saccharum, & totum ante mediam noctem trajectum non sit: quia Ecclesia hoc cavet, ut nihil post mediam noctem in stomachum priùs traijciatur, quàm corpus Christi suscipiatur. A fortiori si post mediam noctem aliquid, etiam minimum voluntariè sumatur & deglutiatur; sive illud habeat rationem cibi, nutrimenti, ut est unio seu cæpæ genus capitatum (r), sive non habeat rationem nutrimenti, ut sunt papyrus, creta, lignum, officulum (quod difficulter probatur). Ita Henriqu. Nald. Lezan. contra Dian. Rotar. nam sive habeant sive non rationem nutrimenti, sufficit quòd sumantur permodum cibi. Nec juvat etiamsi evomantur. Ita Nald. Bonac. d. 4. q. 6. punct. 2. n. 10. Sed hoc excusare potest, tiamsi non sit vomitus, si inadvertenter deglutiverit (s): cùm sic præter intentionem esset casus. *Dixi quod difficulter probatur*: scilicet quòd officulum non habeat rationem nutrimenti, eò quòd sicut venit, ita per secessum exit, ut probat Rotar. Sed perperàm probat, nam ova habent rationem nutrimenti, & tamen in valdè infirmo stomacho, corrupto, non digeruntur aliquando, sed indigesta per secessum exeunt; sic & vinum & alia.

(r) Rorarius
(s) Tabiena Reginaldg.

De Tabaco quid?

13. *Respondet* Lezan. & dicit: sive sumatur in fumo sive in folio, sive per os sive per nares, (nisi sit in tam parva quantitate, ut moraliter certum sit, nihil ipsius substantiæ ad stomachum pervenire,) impediri communionem. Quam sententiam à Conciliis Provincialibus, Limensi & Maxicano Sacraq; Congregatione Cardinalium, approbatam deducit. Rationem dat: nam tabacum verè est nutrimentum, ut patet ex hoc, quòd multi ex e

suste

fustententur; & sumptio per nares, licèt non ordinaria comestio sit, tamen extraordinaria esse posset : patet inde, quòd si per nares alicui daretur liquor aliquis, non potenti per os, ut inde perveniret ad stomachum ; ille verè nutriretur. Licèt in multorum sententia aqua non nutriat, tamen jejunium naturale frangit; ergo etiam quamvis tabacum in aliorum sententia non nutriat, jejunium naturale frangit, ad stomachum perveniens.

14. E contra Tamburin. opusc. 2. c 2. §. 6. n. 23. docet, quòd sumptio tabaci per nares, sive in folio sive in pulvere, sive in fumo, non solvat jejunium. Cum eo Dian. p. 5. tr. 13. resol. 1. Lugo dub. 9. Burghaber centur. 3. cas. 45. Ratio esse potest: tum quia sumptio tabaci non est comestio vel potatio : tum quia si tabacum frangit jejunium, eò quòd aliquid ejus substantiæ descendens ad stomachum nutriat, frangent etiam odores, quia etiam nutriunt: & etiamsi non nutrirent, sufficit quòd descendant ad stomachum; quòd autem descendant, inde patet, quòd fætores descendant; de fætoribus autem inde constat, quòd qui diu est in fætoribus, flegmata denigrata eijciat: & sic in Ecclesia ubi multa lilia sunt, homines post unam horam, vel mediam, non poterunt (ùti non jejuni) communicare. Similiter Vinopola ob odorem vini, coqvus ob odorem ciborum &c. &c.

Odorans nõ frangit jejunium.

15. Utraque sententia est probabilis; tutior tamen P. Lezanæ. Non facilè odores cadunt in stomachum, cùm sint qualitates alleviatæ; secùs tabacum, cùm sit substantia non carens sua gravitate. Quòd autem quis ob fætorem provenientem ex fornace, eijciat flegmata denigrata, hoc provenit ex fumo ei fætori adjuncto; qui fumus cùm sit substantia habens suam gravitatem aliqualem, mirum non est quòd cadat in stomachum. Maximè cavenda est sumptio tabaci in folio, ne alteretur saliva, & cum ea descendat substantia tabaci in stomachum.

Casus in quibus non jejunus S. Eucharistiam sumere potest.

16. Licèt teneatur Fidelis ex præcepto Ecclesiæ communicare jejunus jejunio naturali, ut patet ex c. *Liquido de consecr.* d. 2. & ex usu Ecclesiæ; potest tamen sumere Euchariftiam, tam celebrans quàm lajcus non jejunus urgente necessitate Sacramenti, aut sumentis. Unde non solùm Sacerdos, sed & lajcus absente Sacerdote, si periculum est ne Eucharistia pereat, aut malè tractetur ab hæreticis, non jejunus potest illam sumere. Ita communiter.

17. Secundò, qui locò vini aquam consecravit, & non advertit nisi in sumptione; tunc non debet expuere illam, propter periculum ejiciendi particulam hostiæ & irreverentiam. Ita Tambur. Lug. Bonæ sp. Et si totum non ebibit, ebibere potest, ob vitandam sui & adstantium perturbationẽ : fortiùs enim jus naturæ ad vitandum gravem notam aut scandalum obligat, quàm jejunii præceptum Ecclesiasticum. Bonæ Sp. Imò varii, remanente hostiæ consecratæ particula in fundo calicis post illius sumptionem,

Quid si quis consecraret aquam?

svadent, esse decentiùs aliquid vini aut aquæ infundi, & sic sumi, quàm digi-
tô irreverenter extrahatur. Sumpto calice hoc in casu, consecrare aliud
vinum tenetur; nisi valdè dubitet (t), aut non advertat nisi in Sacristia post-
modum: majus enim est præceptum de integritate Sacrificij, cùm sit Di-
vinum, quàm de jejunio naturali, cùm sit Ecclesiæ. Quomodo autem ali-
ud vinum tunc est consecrandum, dicam de defectibus, in fine.

(t) Tamburinus.

18. Tertiò, ob eandem rationem, si celebrans peracta alterutra consecra-
tione deficiat, nec adsit alius præter Sacerdotem non jejunum; tenetur
Sacerdos non jejunus, existens in gratia perficere Sacrificium. Ita commu-
niter DD. Secùs est, si deficiat ante consecrationem.

19. Quartò, quando celebrans peracta consecratione utraque aut una,
advertit se non esse jejunium; jam recedere non potest, quia tenetur perfi-
cere suum sacrificium. Si verò ante utramque consecrationem, tunc vel
potest recedere absque gravi nota infamiæ, vel non? Si primum? Tutiùs
est ut Sacrum relinquat, docet cum multis S. Thom. 3. p. q. 83. a. 6. ad 2. Si
secundum? Non tenetur sacrificium inchoatum relinquere, sed illud per-
ficere potest: quia ex communi sensu DD. præceptum Ecclesiæ de jejunio
servando, non obligat cum tanto incommodo.

20. Quintò, quando aliquis non jejunus cogitur communicare vel cele-
brare; tunc si aliter vitare scandalum nequit, potest communicare vel ce-
lebrare: tunc enim præceptum Ecclesiæ cedit naturali conservandi famam.
Ita docent Suarez. Laym. & Lezana.

21. Sextò, quando post ablutionem advertit aliquam hostiæ particulam
in patena; potest illam sumere etiamsi notabilis sit, dummodo ab eodem
in eadem Missa sit consecrata; cùm sit pars ejus Sacrificij, ad illius sum-
ptionem pertinet (u). Ita timoratæ conscientiæ virorum consvetudo re-
tinet. Et hoc tamdiu, quamdiu ad altare est facere potest. Secùs si non ad-
vertat nisi in Sacristia; tunc servare debet, ut postea jejunus commodè
sumere possit. Si autem commodè servari non posset, prout ad Aulam tran-
seunti Sacerdoti aliquando contingit, tunc statim sumi debet (w). Idem eti-
am ob datam rationem dicendum, quando particula adhæret palato. Secù
dicendum de particulis consecratis ab alio, aut de hostia parva ab eo-
dem Sacerdote consecrata: quia formula hæc seu hostia, reliquiæ ratio
nem non habet, cùm pro aliis eam consecrârit. Dices: Ergo etiam par
ticulas duas aut tres, sumere non potest Sacerdos, tunc advertens: quia fo
san sunt parvarum hostiarum sive formularum, quas pro aliis consecravi
Respondet P. Bonæ Sp. *praxis docet, illam in sacrario reponi, has autem sumi.*

(u) Suar. Henriq. Lezana.

(w) Petrus à S. Iosepho

22. Septimò, quando alicui non jejuno imminet mors, sive ex infirmit
te sive ex vulnere, sive in pœnam, & expectare commodè non potest; tal
in tanta necessitate sumere Sacram Eucharistiam non jejunus potest: qu
hoc privilegium est concessum infirmo *c. Liquido, c. Sacramenta.* Et Ritua
Romanum tit. de commun. infirm. sic dicit: *Potest viaticum brevi moritu
d*

Non iejuno potest dari viaticum.

dari non jejunis. Nec circa dandum viaticum non jejunis, debent esse Sacerdotes scrupulosi, monet Bonæ Sp. cum aliis Doctoribus; eò quòd Rituale Romanum sine nota scrupuli dicat, *dandum. Unde meliùs dare viaticum vesperi* (inquit idem Bonæ Spei) *quàm media nocte post duodecimam ad hoc Pastorem vocare, si æger sine incommodo ultrà expectare non possit.*

23. Quid dicendum de eo qui manè sanissimus communicavit, vespere autem aut post prandium incidit in infirmitatem extremam; teneturne iterum communicare ratione præcepti viatici? *Resp.* (x) talem jam satisfecisse præcepto de sumendo viatico, ac proinde eadem die nec posse communicare. Ratio est: quia articulus mortis, sumitur à tempore vicino(x): patet inde, quòd non agonizanti, sed proximo agoni detur viaticum: tum quia præveniendo articulum mortis, potest Fidelis prævenire periculum mortis sumptione viatici: imò aliquando tenetur, ut dicam de pœnit. Et sicut audiens die festo Sacrum manè, putans esse feriam, satisfacit præcepto de audiendo Sacro, non obligatur ad audiendum secundum Sacrum, ita in dicto casu sumens Sacram Eucharistiam, non sciens se esse proximum morti, satisfacit præcepto de sumenda Eucharistia ante mortem: imò non potest eadem die secundò eam sumere, propter contradictionem Ecclesiæ, quæ opposita praxi non permittit, etiam die Nativitatis, laicos bis eadem die communicare. (x) Bonæ Sp. contra Hurtad. Lezan. Mendos.

24. Utrum possit quis articulū mortis sumptione viatici anticipare? *Resp.* Potest quis periculum mortis Sacramentô pœnitentiæ anticipare, ut legimus de pœnitentia; ergo etiam sumptione viatici. Laicus bis in die cōmunicare non potest.

25. Quid de illo dicendum, qui intra eamdem infirmitatem jam semel Sacrum Viaticum recepit; an secundò, tertiò, & quartò, non jejunus recipere possit? *Resp.* affirmativè; sive ille modò benè, modò malè, aut æqualiter, tamen ægrè valeat. Ita docent Lug. Dian. è NN: Lezan. Bonæ Sp. Colligitur ex Pauli V. Rituali, ubi sic legitur: *Si æger sumptô Viaticô dies aliquot vixerit, vel periculum mortis evasit, & communicare voluerit, eius pio desiderio Parochus non deerit.* Attamen spectata tutiori sententia, id fieri non debet, nisi trium aut quatuor dierum positô intervallô, aut nisi adsit ex una parte impedimentum servandi jejunium, & periculum mortis; ex alia, extraordinaria devotio: in talibus enim circumstantiis, dandam non jejuno, docent Palaus, Baunius, Escobar, Quintadvenas, & alii.

26. Utrum Sacerdos non jejunus possit celebrare, ad consecrandam hostiam pro communione moribundi? *Resp.* Negant Sot. Navar. & alii. Affirmat Laym. Suar. Granad. & alii. Ego medium dico: vel moribundus aliquando in vita sua communicavit, vel numquam? Si primum? Pro eo non potest non jejunus Sacerdos consecrare: quia obest mens Ecclesiæ, quæ dispensat ut æger non jejunus Sacram Eucharistiam sumat; non dispensat autem ut Sacerdos non jejunus, propter communicandum infirmum celebret: ut

patet ex abſentia talis legis, & praxi non interrupta. Si ſecundũ? Celebrare poteſt, ut hoſtiam pro eo conſecret: quia ex una parte utilitas & neceſſitas communicandi eum qui numquam Sacram Euchariſtiam ſumpſit, ex altera benignitas Eccleſiæ excuſat, quòd illa caſus ordinarios reſpiciat, hic verò caſus eſt extraordinarius (y).

(y) Bonæ Spei.

27. Quid ſi moribundus hoſtiæ particulam deglutire nequeat, poſſitne ei ſangvinis gutta una & altera adminiſtrari? *Reſp.* & dico: Priùs probandum eſſe, an poſſit particulam hoſtiæ deglutire in vino; & tunc danda eſt particula hoſtiæ conſecratæ cum vino: quod præſtandum eſt etiam iis infirmis, qui laborant horrenda ſiccitate oris, ob quam aliter hoſtiam conſecratam deglutire non valent, niſi cum vino. Nec refert quòd priùs aliquid vini deſcendat. Ita Suar. Rotar. Si autem nec cum vino particulam hoſtiæ valeat deglutire, nec umquam antea communionem Sacram ſumpſit, videtur ei adminiſtrandus ſangvis Chriſti ob datas rationes. Ita ſentiunt Ochagav. Nugn. Bonæ Sp. & alii.

28. An ſit neceſſe, ut ſuſcepturus Euchariſtiam, dormiat poſt ſumptionẽ cibi, propter digeſtionem, ut dicatur jejunus? *Reſp.* negativè, cum S. Thoma q. 70. a. 8. & Doct. Reſol. hîc: quia nullo jure hoc cautum eſt. Imò in Rubrica Miſſal. Rom. de defect. §. 9. n. 2. ſic habetur: *Si ante mediam noctem cibum aut potum ſumpſerit Sacerdos, etiamſi poſtmodum non dormierit, nec ſit digeſtus, non peccat.* Ob turbationem tamen mentis, conſulitur abſtinendum.

29. Si quis probabiliter dubitet, quòd media nox proximè tranſacta fuerit tunc, quando ultimò aliquid comedit aut bibit; poteſtne talis ea die Sacram Euchariſtiam ſumere? *Reſp.* & dico: Circa hoc non parvam eſſe controverſiam inter DD. Pro affirmativa ſententia ſunt Dian. Laym. Sancig & alii. E contra pro negativa Sanch. cum aliis. Ego verò dico: Vel majorem combinationem & probabilitatem habet, quòd nondum tunc fuerit media nox? Communicare poteſt. Vel è contra, aut æquè probabile utrumque ei videur? Tunc communicare nequit. Ita Rotar. ex Allar.

De vomitu poſt ſacram communionem.

30. Licitum quidem eſt ſequi ſententiam probabilem, relictâ probabiliori exceptîs excipiendîs; non eſt tamen licitum celebraturo aut communicaturo, ad ſonum poſterioris horologii comedere aut bibere, niſi prius horologium manifeſtè currat nimis citò, ac malè. Ratio eſt: quia ſententia probabilis, ſemper rationibus magis roboratur; jam verò horologium, in ſuo curſu ex multis occaſionibus deterioratur, fallitur, & fallit.

31. Quid ſi evomerit poſt ſuſceptionem Sacramenti? *Reſpondet.* D. R. in 4. d. 10. q. 1. dub. 10: *Si appareant ſpecies corporis, debet evomens illas lambere, & pars vomitûs quæ his ſpeciebus fuerat conjuncta, igne comburatur, & cinis juxta altare recondatur. Si verò lambi non poſſit, vel propter abominationem, vel aliam cauſam, tunc ſpecies accipiantur cum aliqua parte materiæ vomitûs, & ſervetur quouſq; adſit Sacerdos; qui eas abluat: quia tractare hoc Sacramentum ſ-*

liu-

lius Sacerdotis est, de consecr.1.d.2.c.Pervenit. Et tunc illas sumat evomens jejunus, vel Sacerdos, aut alius qui est sine peccato (si fieri potest), alioquin inter reliquias ponantur; pars verò vomitûs speciebus magis propinqua, juxta altare recondatur. Hoc habes per simile de consecr.d.2. Si per negligentiam : & necesse est respondere per simile. Quia ibi c.Si qui per ebrietatem, ponitur casus de vomitu, & non docetur ibi quid fieri debeat cum speciebus.

32. Utrum ille qui à fide digno certificatus est sibi datam hostiam consecratam, esse venenô infectam, posset statim post sumptionem ejus, procurare vomitum? *Resp.* quòd possit, ne vitâ periclitetur : nam nec Ecclesia, nec DEUS eum obligat ad hoc, ut Eucharistiam Sacram venenô infectam, intra se pro amissione vitæ retineat.

Casus de venenô infecta hostia.

33. Quamdiu consecratæ durent species in stomacho? *Resp.* Ad summum per horam, & non ultrà durant in eo. Ex sententia Medicorum ordinariè in sexagesima parte unius horæ, hostia parva; major verò cū speciebus vini, intra semiquadrantem, vel saltem quadrantem corrumpitur. Ita Lugo de Euch.d.10. sect.3. n.54. Steph.à S. Paulo & alii.

34. Utrum licitum sit statim post communionem spuere? *Resp.* Decens quidem est aliquamdiu expectare, sed tamen illicitum non est statim, postquam nulla pars in ore remaneat, spuere; cùm nulla lege caveatur, neque inde periculum irreverentiæ SS. Sacramenti fit : nam sputum juxta Medicos, ex capite in os defluit, species verò in stomacho continentur.

An post cōmunionem liceat spuere statim?

35. Quid laudabiliùs, an frequenter celebrare, communicare, an rarò? *Resp.* Spectata subjecti dispositione, necessitate, laudabiliùs est frequenter celebrare, communicare, juxta illud de consecr.d.2.c. *Si quotiescumque dicitum: qui semper pecco, debeo semper accipere medicinam.* Et probatur ratione D. R. *Licèt celebrans & abstinens, ambo DEO reverentiam exhibeant, tamē magis celebrans; igitur magis laudandus. Probatur assumptum: quia abstinens ex reverentia, unit se DEO per gratiam; celebrans quotidie, se unit non solùm per gratiam, sed per Sacramentum, & per rem Sacramenti quæ est corpus Christi, & per virtutem Sacramenti quæ est unio charitatis, ut habetur de celebr. Miss. cap. Cum Marthæ §. distingvendum.*

Quando laudabilius est frequenter cōmunicare?

SERIES VI.
De effectibus Eucharistiæ.
SECTIO I.
Qualem gratiam producit?

Resolutioni præmitto, certum esse apud omnes, hoc Sacramentum semper causare Sanctitatem, quoties suscipiens non apponit obicem; si enim alia Sacramenta conferunt gratiam, à fortiori hoc in quo fons gratiæ continetur : quare extra dubium est, quòd hoc Sacramentum producat gratiam. Sed qualem nam, an semper nisi secundam, an aliquando

primam? dubium inter DD. proponitur. Ad quod *Resp.* & dico 1. Eucha-
ristia ex vi institutionis suæ per se primo, per se, hoc est ordinariè non con-
fert primam gratiam, hoc est gratiam in primo gradu, sed gratiam secun-
dam, hoc est augmentum gratiæ; quod nemo negat Catholicorum: quia
Eucharistia instituta est permodum cibi, & cibus non vivificat mortuum;
ergo Eucharistia per se non dat vitam animæ mortuæ, hoc est primam gra-
tiam.

Eucharistia qualem gratiam causat?

2. Confirmatur: nam si Eucharistia per se produceret gratiam primam,
esset Sacramentum per se mortuorum, quod omnis Theologia negat: ne-
que Ecclesia repelleret à communione eos qui peccati mortalis conscii sunt;
sicut non repellit eos à Sacramento baptismi & pænitentiæ.

3. Dico 2. Eucharistia aliquando per accidens seu ex accidenti, con-
fert primam gratiam; quod accidens sive casus est, quô quis oblitus est se
commisisse peccatum mortale, de quo tamen antea attritus est. Ita senti-
re videtur D. Ambrosius lib. de benedictionibus Patriarch. c. 9. dicens: *Pani*
hic, remissio peccatorum est. S. Chrisost. hom. 45. in Ioan: *Hic animarum nostrar*
salus est, hôc lavatur anima, hôc ornatur. S. August. l. de Eccles. dogmatibus c.
53. Scot. cum suis in 4. d. 9. & alii. Oppositum docent Bonæ Spei Vasq. Lug.
& alii. Dices: Cibus corporalis numquam confert vitam primam corpo-
ralem; ergo etiam cibus spiritualis vitam primam spiritualem. *Resp.* Dispa
ritatem asse: quia cibus corporalis non continet in se vitam, primam;
contra cibus spiritualis, nempe Eucharistia, continet in se vitam priman
nempe gratiam: cùm in se habeat fontem & Authorem vitæ talis.

SECTIO II.

Quandonam & quamdiu producat Eucharistia gratiam?

(a) Bonæ Sp. Pontius & alii.

(b) de Rhodes.

1. *Resp.* & dico: (quod est contra Vasq. d. 203. n. 17.) Eucharistia no
producit gratiam existens in ore, dum species ejus sunt contrita
& nihil earum adhuc trajectum in stomachum (a). Ratio est: qui
ad productionem gratiæ Eucharisticæ, requiritur tamquam conditio, ma
ducatio Eucharistiæ (b): patet ex eò quòd Christus dixit Joan. 6. *Si quis ma*
ducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Qui manducat meam carnem, & bib
meum sangvinem, habet vitam æternam. Jam verò sicut ille simpliciter nc
bibit, nec jejunium naturale solvit, qui valdè diu vinô sine illius in st
machum trajectione os abluit; ita nec simpliciter manducat, & jejuniu
solvit, qui cibum valdè diu sine illius trajectione in stomachum, dentib
terit: alioqui satisfaceret præcepto, qui corpus Christi dentibus tritu
ex ore ejiceret; quod dicendum non est. Neque etiam ad veram mand
cationem omninò est necessaria dentium attritio, cùm & senes, & colu
bæ careant dentibus, & tamen verè manducare dicuntur, ob solam c
degluitionem: imò indecens est ut hostia dentibus teratur. Dicitur qui
manc

manducare, qui cibum masticat, sed impropriè & præparatoriè; nisi jam sit aliquid ejus trajectum in stomachum. Requiritur ergo ad veram manducationem degluitio, non tamen irrevocabiliter (c), ut volunt Suar. Lug. & de Rhod. quia alioqui Sacerdos si sumeret aliquid manè, & stomachus ejus hoc totum ejiceret, posset celebrare; quod & à citatis Doctoribus non admittitur.

(c) Bonæ Sp.

2. Quid ad casum, quô corpus Christi miraculosè per ventrem sine comestione in stomachum perveniret? Conceptuosus Bonæ Spei putat probabile non esse, quòd corpus Christi miraculosè trajectum in stomachum, causaret gratiam. Attamen ego hoc non admitto: tum quia S. Auguſt. tr. 26. in Ioan. dicit: *Manducare Christum, est illum remanentem in se habere:* tum quia Christus institutor hujus Sacramenti, potest dispensare in conditione, & aliter venire quàm per trajectionem in stomachum per guttur. Ad quid ergo per viscera S. Bonaventuræ ferè agonizantis, qui jam ore non valebat hoc Sacratissimum viaticum sumere, penetrato pectore sub speciebus panis consecrati, venit? (de quo scribit Lucas Vadineus in vita S. Bonaventuræ) nisi ad magis & magis augendam gratiam, quandoquidem adhuc erat capax augmenti.

Hostia penetrat pectus.

3. Neque tunc toto tempore causat gratiam Eucharistia, quô à gutture ad stomachum demittitur: quia cibus per guttur transiens, nondum nutrit. Sed

4. Dicunt DD: communiter (d), quòd producat in instanti quô pervenit ad stomachum. At si ob viscosos humores intrare stomachum Eucharistia impediretur, nulla produceretur ab ea gratia: quod, quia in multis talis dispositio reperitur, non admittendum. Quare

(d) Bonæ Spei. Ioan. Pōtius Petrus à S. Iosep & alij.

5. Dicendum: quòd tunc causet gratiam, quando aliqua pars pervenit ad ventriculum sive stomachum, (stomachum sumendo pro ventriculo in quo cibus decoquitur, non autem pro fistula quâ transmittitur, cùm sic sumendo est guttur;) & sive immediatè eum attingat, sive mediante viscoso humore, de quo n. 4. quia ita totus est Christus in una minima parte, sicut in toto; & Eucharistia est cibus efficacissimus, qui in uno momento nutrire potest animam: nec digestione indiget, quia non convertitur in formam aliti, juxta illud Divi Auguſt. *non tu me mutabis in te, sed tu mutaberis in me.*

6. Quò ad 2. partem quæstionis, *Resp.* Probabiliùs est quòd successivè secundum majorem & majorem dispositionem subjecti, majorem & majorem gratiam producat Eucharistia quamdiu manet in eo. Ita Bonæ Spei Cajet. Suar. de Rhod. Gabriel, Major, Lugo, Dian. contra Vasq. Petrum à S. Ioseph, Thomistas & Scotistas communissimè. Et è NN. Cornejō, Orland. Philip. à SS: Trinit. Auguſt. à Virgine MARIA. &c. Probatur: tum quia Eucharistia est instituta per modum cibi: at cibus materialis nutrit secundùm

dùm diſpoſitionem ſubjecti quamdiu manet in ſtomacho; ergo etiam cibus ſpiritualis Euchariſticus, ſecundùm diſpoſitionem ſubjecti nutrit animã, producendo gratiam, quamdiu manet in ſtomacho. Et ſic producto gradu gratiæ ſecundùm diſpoſitionem ſubjecti, ſi magis per actus devotionis, humilitatis, aut fidei, aut amoris &c. ſe diſponat ſuſcipiens, majorem juxta diſpoſitionem ſubjecti, Euchariſtia producit in eo gratiã: non eſt enim ratio, cur alia cauſa neceſſaria v.g. ſol, poſita majori & majori diſpoſitione in ſubjecto, majorem effectum producat, hoc eſt magis illuminet àërem; & cur poſita majori & majori diſpoſitione in ſuſcipiente, ſucceſſivè Chriſtus exiſtat otioſus?

Admonitio Sacerdoti.

7. Colligitur ex hoc n.6. & anterioris ſeriei n.34. quòd multum devient Sacerdotes illi, qui vix per duo *Pater* & *Ave* perſeverãt in gratiarũ actione; ſtatim obliviſcuntur præſentis in viſceribus Majeſtuoſiſſimi Chriſti Domini, ad cachinationes, garritiones ſe applicant, quod in præſentia Regis, aut Epiſcopi facere non auderent, qui nullius comparationis ſunt ad Chriſtum Dominum, qui eſt DEUS. Et hæc eſt ratio SS. PP. quòd multi frequenter celebrent aut communicent, & non evadant perfectiores in vita ſpirituali, fortiores contra vincendas tentationes, ſed debiliores, & in vita ſpirituali deteriores.

8. Neque dicas, ſi potuit in prima ſumptione conferre gratiam Euchariſtia ſine actuali devotione, poterit & ultrà abſque ea conferre. Nam primo inſtanti dedit totum quod ſine actuali devotione conferre poterat; non dedit verò totum, quod poterat dare cum tali gradu devotionis.

Pro diſcurſu & ſolutione.

9. Dices: Ex hac ſententia ſequi multa abſurda. 1. in fine Miſſæ non poſſet ſumere ablutionem; à fortiori infirmus ſtatim poſt communionem ſe refocillare non poſſet, propter nondum digeſtas ſpecies Sacramenti. 2. quòd felicioris conditionis, eſſet debilioris ſtomachi, quàm ille qui eſſet robuſtioris; quia ille diutiùs in ſtomacho retineret ſpecies ſacramentales, conſequenter auctiorem gratiam ſuſciperet. Et magis pium eſſet majorem hoſtiam quàm parvam, calicẽ vinô plenum potiùs quàm fundô tectum ſumere: faceretq; injuriam Sacerdoti Miniſter, mediam ampullam vini adferendo. Unde damnari non poſſent illæ mulieres, quæ in cõmunione poſtulant plures ſibi dari hoſtias. Et tamen Hiſpaniæ Inquiſitores, praxim & copioſioris materiæ uſum, quàm ſit ille quem ſervat Eccleſia, tamquam ſuperſtitionem damnârunt, teſte Franciſco Bonæ Sp. 3. quòd ille qui immediatè poſt ſumptionem Euchariſtiæ, offenderet Deum peccato mortali peccaret peccatô ſacrilegij, & teneretur ſtatim confiteri ſi commodè poſſet, vel ſaltem conteri, non minùs quàm Sacerdos, qui poſt ſumptam unam partem hoſtiæ ante alteram, peccaret mortaliter, teneretur confiteri antequam alteram partem ſumeret; et ſi non poſſet, tunc conteri. *Reſp.* Dico: nullum abſurdum ex hac ſententia ſequi. Imprimis non ſequitur, Sacerdotem

cerdotem non posse sumere ablutionem in fine Missæ, aut infirmum se non posse refocillare: quia Ecclesia ad sumptionem Eucharistiæ jejunium naturale requirit, non verò ad ulteriorem productionem gratiæ Eucharisticæ. Neque per se sequitur esse feliciorem qui est debilis stomachi, eô qui est robustioris: quia hic qui est robustioris stomachi, potest esse magis dispositus in susceptione Sacramenti, & plus gratiæ, quàm ille qui est debilis stomachi recipere, quia languidus potest absolutè se non disponere ad majorem gratiam in se causandam; sed solùm per accidens, sequitur esse felicioris conditionis, si se postea disponat, quo tempore in stomacho robustiore non sunt species Sacramētales. Similiter per accidens sequitur aliquando, utiliùs sumere majorem hostiam quàm minorem; quod idem dicendum de speciebus vini. Non sequitur verò per se utiliùs, quia potest quis majorem dispositionem præmittere minori, quàm alter majori. Quare & ob multos abusus Inquisitores Hispaniæ, praxim & copiosioris materiæ usum, quàm sit ille quem servat Ecclesia, damnârunt, præscindendo à nostræ sententiæ veritate. Ad 3. dico: sine absurdo admittit Suar. cōmitti sacrilegium, etiamsi Christus ultrà in stomacho non operetur, modò adhuc in eo persistat in eo instanti, quô tale peccatum committitur. Ratio est: nam portare actu Christum, & committere simul peccatum mortale, tale peccatum, sacrilegij est. Non tenetur tamen tunc statim confiteri, quia Ecclesia in Concil. Trident. sumptioni Eucharistiæ jubet præmitti confessionem, dum habetur conscientia mortalis; non autem ulteriori productioni gratiæ, cùm ad eam recipiendam nullo instante Ecclesiæ præcepto obligetur: sufficere potest contritio, quæ omninò in tali casu est habenda, ne peccatum mortale irreverentiam existenti Christo inferat, & productionem gratiæ impediat. De Sacerdote & partibus hostiæ, disparitas est: quia, ut inquit Lugo §. 62. secunda pars hostiæ Sacramentum est, independenter à prima. Unde qui post sumptam primam partem incidit in peccatum, tenetur conteri; non tantùm ne impediat efficaciam Sacramenti, sed etiam ne reddat Sacramentum, signum falsum gratiæ. Perseverantia verò sola hostiæ, non est diversum Sacramentum à prima sumptione.

Eandem gratiam causat hostia minor quam major

10. Quidquid sit, quòd utraque sententia sit valdè probabilis; ut tutissimum tamen svadendum recipientibus Sacram Eucharistiam, ut omni conatu quô possunt, se disponant per actus humiliationis sui, fidei, spei, charitatis &c, ad augmentum gratiæ: nam casu quo non recipiant vi Sacramenti ex opere operato illud augmentum, tunc recipient tamen ipsum meritoriè, propter ipsammet talem dispositionem.

SECTIO III.

Quales reliqui effectus Eucharistiæ sint?

Præservatio à peccatis.

I. RESP. & dico: juxta Trident. effectus reliquos Eucharistiæ esse, non solùm præservationem à mortalibus & venialibus, & remissionē

 pecca-

peccatorum venialium; sed etiam restrictionem, non tamen extinctionem fomitis, seu passionum & propensionis ad malum: quatenus intuitu communionis præteritæ, conferuntur suscipienti auxilia, illuminationes, inspirationes speciales ad vincendas tentationes, & auferuntur occasiones ad peccandum.

2. Non semper tamen, nec omnes hos effectus obtinet suscipiens; eò quòd illos Eucharistia non causet immediatè ex opere operato, sicut gratiam primam & augmentum, sed nonnisi mediatè, mediantibus scilicet gratiis actualibus, quibûs homo resistere potest, & defacto resistit.

SECTIO IV.

An Eucharistia sub utraque specie plus conferat gratiæ quàm sub una tantùm?

I. RESP. & dico: probabilius esse, quòd Eucharistia ex opere operato non plus conferat gratiæ sub utraque specie, quàm sub una tantùm. Probatur: Tres hostiæ sumptæ simul, eamdem gratiam non majorem conferunt quàm una, sumenti; ergo etiam Eucharistia sub utraque specie simul sumpta, non majorem gratiam, quàm sub una specie confert. Antecedens est Adversariorum, quod facilè probari potest ex eo, quòd partes hostiæ simul sumptæ, non majorem gratiã producant, quàm si una tantùm sumeretur, major quàm minor hostia, aliàs majores faciendæ essent; sumptio calicis uno haustu, quàm aliquot haustibus; haustus aliquot trajectionibus. Quod sequentibus, ùti & consequentia, probatur: quia efficax causa gratiæ, non est symbolum externum, scilicet species, sed contentum scilicet Christus; sed ille, idem est sub utraque ùti sub una specie. Quare datur disparitas, quòd cibus plus cum potu nutriat, quàm solus aut è contra; & magis duo frusta, quàm unum: quia frustum cibi non continet in se, quod continet potus, aut secundum frustum cibi; cibus verò Eucharisticus, totum continet quod & potus, nec plus in eo invenitur aut minus, quàm in potu.

Ratio quare non majorẽ gratiam sub utraque quã una specie causet Euch.

2. Sicut triplex ablutio baptismalis, clariùs ostendit animæ ablutionem, non tamen majorem gratiam producit; ita licèt refectio Eucharistica, perfectiùs videatur significari sub utraque specie, quàm sub una, non majorem tamen gratiàm producit sub utraque specie quàm sub una. Et ratio est: quia licèt Sacramentum sub una tantùm specie, non significet tam perfectè ex parte modi refectionem spiritualem, sicut sub utraque; nihilominus significat ex parte rei contentæ. Tam simul sumptæ species, quàm seorsivè, significant eamdem gratiam; sed simul sumptæ, significant expressiùs & clariùs.

Solvitur objectio.

3. Nec tamen Sacerdos frustra sumit species vini; quia personam non solùm communicantis, sed etiam sacrificantis sustinet. Licèt ad communionem Sacramenti præcisam sufficiat, speciem alterutram sumere, quia

& per Christum Ioan. 5. absolutè pronuntiatur : *qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* & 1.Cor. 11. disjunctivè exprimitur: *quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem indignè,* & Trid. sess. 21. c. 3. declarat, quod Lajci non defraudentur fructu ullo, aut gratiâ ad salutem necessariâ; Tamen ad communionem Sacrificii integrativam, utraque sumptio requiritur : quia alioqui incruentum sacrificium, nec sacrificio typico (quod continebat panem & vinum) adæquatè corresponderet ; nec Sacrificium cruentum (quod directa separatione sangvinis à corpore peragebatur) perfectè repræsentaret.

4. Clemens Papa concessit Regi Galliarum sumere sub utraque specie, propter augmentum gratiæ, in sententia ita opinantium; in nostra verò, propter augmentum causatum ex diversis actibus sumentis.

DISTINCTIO V.

Respiciens ideas Sacramenti Eucharistiæ ut est sacrificium.

SERIES I.

De quidditate Sacrificii.

SECTIO I.

Quid sit Sacrificium propriè dictum, & quomodo dividatur?

1. SAcrificium latè, est quodcumque opus in obsequium DEI, cultum, aut honorem oblatum : sic contritio, eleemosyna, martyrium &c. Strictè verò tale, secundùm S. Thomam, est oblatio externa, quâ res permanens cum aliqua sui destructione, per ministrum legitimum, soli DEO in protestationem supremi dominii, & signum nostræ servitutis, offertur. Sacrificium.

2. Exdividitur ratione materiæ, in victimam, quæ fiebat ex rebus animatis; in immolationem, quæ fiebat ex inanimatis, solidis tamen; in libamen, quod fiebat ex inanimatis liquidis, puta vino, sanguine &c. ExdivisioSacrificij multiplex.

3. Ratione formæ, in holocaustum, in quo res oblata totaliter comburebatur ad sacrificandum, sic in thure; in hostiam pro peccato; in hostiam pacificam.

4. Ratione finis exdividitur, in lautreticum, seu summè adorandum, quod consistit in protestatione summæ Excellentiæ DEI & humanæ subjectionis, major enim est subjectio Regis quàm rustici, summa Christi ; in propitiatorium, quod culpæ aut pœnæ remissionem spectat; in Eucharisticum, quô gratias pro beneficiis à DEO acceptis referrimus ; & impetratorium, quô nova beneficia à DEI misericordia postulamus.

SECTIO II.

Vtrum Christus in ultima cœna, verum & propriè dictum sacrificium obtulerit; & Missa quæ hodie in Ecclesia celebratur, tale sit Sacrificium?

I. *Respondet* S. Synodus Trid. sess.22. can.1. *Si quis dixerit, in Missa non offerri DEO verum & proprium Sacrificium;ana hema sit.*Primum continetur in secundo; ergo utrumque est de fide.

Missa est verum Sacrificium.

2. Probatur contra Acatholicos sic: Oblatio panis & vini à Melchisedech DEO facta, fuit verum Sacrificium, & figura oblationis quam Christus fecit,instituens Eucharistiam in nocte Cœnæ,& quam quotidie facit in Missa per Sacerdotes; ergo à fortiori oblatio panis & vini, quam Christus fecit in Cœna Domini, & hucusque facit per Sacerdotes,fuit verum, & est Sacrificium: cùm figura & figuratum sint correlativa; & figuratum est præstantius figurâ. Item quia omnia spectantia ad essentiam sacrificii, competunt sacrificio Missæ, ut videbimus infrà.

Objectiones hæreticorum solvuntur.

3. Objiciunt Acatholici, & dicunt ex cap.7.epist.ad Hæbr.Christum seipsum obtulisse nisi semel, unicoque sacrificiô peccata expiasse; ac proinde nec verum sacrificium in pane Christus obtulit, nec per Sacerdotes offert. Nec Scripturæ notum est nomen *Missa*, aut cæremoniæ ejus,sed non pridi à Papistis *Missa* excogitata est. *Respondetur:* Christus se semel obtulit sacrificiô cruentô; non semel incruentô, per quod, illud applicatur. Illô quidē expiavit omnia peccata quòad sufficientiam; hôc verò incruentô, applicatur,virtus illius. Quare non est superfluum hoc sacrificium; imò valdè congruum fuit, inter alia media instituti aliquod sacrificium, quod sit memoriale sacrificii cruenti in cruce peracti: sicut Agnus Paschalis, erat verum sacrificium, & simul repræsentatio sacrificii in cruce peragendi. Ad argumentum autem, in quo maximè se fundant in multis Acatholici, & falluntur, *Resp.* imprimis retorqueo ipsorum assumptum: In Sacra scriptura non est nomen *Trinitas*; ergo *Trinitas* non est: non sequitur. Similiter in proposito, nomen *Missa* incognitum est Sacræ Scripturæ;ergo *Missa* non datur non sequitur. Quia licetsi non esset nomen, reperitur tamen res hôc nomine significata, scilicet oblatio: Missa enim non tantùm dicitur à missione, sed etiam ab hæbræo *Misach*, id est *oblatio*, eò quòd non tantùm in e à Patre æterno ad nos mittitur per consecrationem Christus, sed etiā à nobis ad DEUM pro populo preces & oblatio Christi, mittuntur. Quare dum finitur, populo in ea dicitur: *Ite Missa est*; id est, *ite missio oblationis adDEVM, facta est.* Quòd verò Missa non sit quid novum, patet: quia reperitur in Lithurgia S. Iacobi, qui (ut testatur Baronius) Lithurgiam suam, Missam vocavit. Invenitur etiam apud Clementem Pontificem Romanum,annô 102. epist. 3. ad Evaristum; annô 112. Alexandrum I. qui post Petrum fuit VI. Pontifex Episcopus 1.cap.4.Sixtum I. Alexandrum successorem; & Thelesphorum exOrdine nostro Papam annô 142. (a).& apud alios. SE

(a) Vide Sebast. à S. Paulo p.214 Speculum Ordinis tō. 1.n.2957.

In qua parte sive actione Missæ, essentia Sacrificii consistat?

1. ANte Resolutionem oportet præmittere, actiones principales de quibus præsens quæstio agitatur, esse quinque: scilicet oblationem panis & vini ante consecrationem, ipsam consecrationem, oblationem corporis & sangvinis Christi post consecrationem, fractionem hostiæ in tres partes & commixtionem in calice, sumptionem à Sacerdote fieri solitam, & communionem aliorum. His præmissis,

2. Dico: Essentia hujus Sacrificii, neque in oblatione ante (a) vel post consecrationem tali (b), neque in fractione hostiæ & commixtione in calice (c), neqve in sumptione, sive adæquatè (d) sive inadæqvatè (e); à fortiori nec in distributione Eucharistiæ populo adhibita, consistit. Ita communiter. Ratio primi & secundi est: quia oblationes illæ non legũtur à Christo usitatæ. Ratio tertii: quia si hostia priusquam dividatur, in calicem cadat, ad fractionem extrahi non debet, juxta Missale Romanũ. Ratio quarti: quia de fide est, Christum in ultima cæna sacrificasse; non est tamen de fide, eum corpus suum sumpsisse. Ratio adjecti sexti est: quia Conc. Trident. Sess. 22. can. 8. definit, *Missas in qvibus Sacerdos solus Sacramentaliter communicat, esse licitas*: & quotidiana praxis deducit. Ratio omnium partium est: quia in nulla præfatarum actione, est destructio victimæ, quæ est Christus; sed in 4.5. & 6. est immutatio specierum tantùm. Quare

(a) Contra Gabrielem. (b) contra Vasq. Lessium Perez. (c) contra Canum. (d) Contra Sotum Ledesma. (e) Cõtra Bellarminum Lugonem.

3. Dico 2. totam essentiam Sacrificii Missæ, in sola consecratione consistere. Ita D. Thom. hîc q. 81. a. 1. 4. & 10. Suar. Bonæ Spei & alii.

4. Probatur 1. quòd die Parasceves, omnes actiones memoratæ, præter consecrationem persolvantur; & tamen secundùm omnes, non sacrificatur illa die, nec potest sacrificari: Conc. enim Tolet. *Sess.* 16. *can.* 8. ait: *Feriâ sextâ in Parasceve, nullum omnino Sacerdotem posse Missam celebrare.*

5. Probatur 2. ad rationem veri Sacrificii non plus essentialiter quàm hoc requiritur, ut sit oblatio victimæ, & destructio: (Vasq. quidem admittens in Sacrificio absoluto cruento, negat in Sacrificio commemorativo & incruento, debere necessariò intervenire destructionem. Sed perperàm dicit, cùm contra definitionem Sacrificii. Si sit solùm repræsentatio destructionis (ut ille vult), non magis sacrificabitur tali sacrificatione, quàm Christus in tragedia sacrificaretur, in qua mors ejus repræsentaretur. Pater Bonæ Spei cum Suar. Konink. & aliis, vult sufficere destructionem termini à quo; & sic in præsenti, destructionem panis & vini. Sed immeritò id cõtra definitionem Sacrificii admittunt, & plus admittere coguntur, scilicet quòd possit quis sacrificare generando, cùm in generatione habeatur destructio termini à quo): sed per consecrationem est oblatio victimæ, & destructio aliqualis ejusdem; ergo. Major est S. Thom. Minor declaratur per hoc, quòd licèt non sit oblatio explicita verbalis, ac in actu signato; est tamen

(f) Clemens à S.Pontiano.

tamen implicitá, & in actu exercito, quod ſufficit ad rationem veri Sacrifi-
cii: in lege enim veteri, ovis jugulatio facta ad cultum Dei, erat vera rea-
lis oblatio, exercita, licèt non verbalis (f); cur & hæc non ſit verè propriè
talis? Quòd ſit deſtructio ejusdem, deducitur ſic: nam eſt mactatio myſti-
ca in hoc conſiſtens, quòd Chriſtus qui eſt vivens, exhibeatur quodammo-
do mortuus per conſecrationem; eò quòd vi verborum, quantùm ex ipſis,
ponatur corpus Chriſti ſeorſim à ſangvine, & ſangvis Chriſti ſeorſim à cor-
pore, ex quo in cruenta morte effluxit, & ſuô effluxu mortem cauſavit.
Quòd autem in corpore Chriſti Sacramentaliter poſito, ſit ſangvis anima-
tus, hoc habetur per accidens, ratione naturalis concomitantiæ, quæ ſi Di-
vinitùs non conſervaretur, eſſent corpus ſeorſim, & ſangvis ſeorſim.

Pro diſcurſu & ſolutione

6. Gratiâ claritatis & utilitatis, Dices: In omni externo propriè dicto
Sacrificio, res oblata realiter deſtrui debet: ſed per conſecrationem, re
oblata realiter non deſtruitur; ergo in illa Sacrificium Miſſæ eſſentialite
non conſiſtit. Major ex dictis patet. Minor verò probatur: Chriſtus ſecũ
dùm fidem deſtrui non poteſt, immortalis enim eſt, impaſſibilis; *poſt reſur*
rectionẽ jam non moritur, mors illi ultrà non dominabitur. Rom. 6. *Reſp.* Diſt. maj
Res oblata realiter deſtrui debet, quantùm ex parte actionis immutativæ
exigitivè, Concedo maj. quantùm ex parte ipſius rei, ſubdiſtingvo: debet de
ſtrui totaliter & phyſicè, Nego; aliquo modo, ſive virtualiter ſive moraliter
Concedo. Sed per conſecrationẽ res oblata realiter non deſtruitur, ex par
te actionis exigitivè, Nego minorem; non deſtruitur ex parte ſui, ſubdiſtin
gvo: totaliter & phyſicè, concedo; myſticè, virtualiter, moraliter, Nego
Ly *debet*, poteſt cõſiderari vel ex parte actionis, vel ex parte ſui, vel ex part
utriusque: ex parte actionis, deſtrui debet exigitivè; hoc eſt tali actione offerr
debet, quæ ex ſe exigit deſtructionem ejus; quòd autem non ſequatur de
ſtructio uti mors, ſi percutiatur gladiô collũ ovis, hoc aliunde venit, v. g
quòd Deus miraculosè mortẽ impediat. Ex parte ſui, res totaliter non omn
nò debet deſtrui, ſufficit etſi virtualiter ſive moraliter, modô humanô de
ſtruatur, ita ut non valeat ad uſus priores, & ſit in via ad corruptionem
ut patet in libamine, quô vinum olim ſolebat libari & ſacrificari, effundẽ
do in terram; quod defacto non corrumpebatur per hoc, ſed deſtruebatu
modô humanô, quia reddebatur per hoc inutile ad priores uſus. Unde a
minorem dico: Res oblata in conſecratione non deſtruitur totaliter phy
cè, ut patet conſideranti; deſtruitur tamen, & quantùm ex parte actioni
exigitivè, quòd verba exigant ſeparationem corporis à ſangvine & e co
tra, & ex parte ſui, quòd vi verborum (ſecundùm multos pro priori nat
ræ), ponatur Corpus Chriſti ſecundùm eſſe, ſive per modum mortu
Quòd corpus Chriſti Sacramentaliter exiſtens, ſit vivens, eſt hoc aliunc
quòd per connexionem connaturalem, & conſervationem ejus in poſte
ori ſigno, ſequatur anima, ſangvis &c. ut dixi ſuprà. Et deſtruitur mor
lit

r aliter, quatenus per positionem sui sub speciebus, redditur connaturaliter inhabilis ad usus sibi proprios sensitivos, ut dixi suprà d. 4. Ad probationem dico: Christum secundùm se destrui non posse cruentè, concedo assumptum; incruentè, subdistingvo: ob miraculosè conservatam naturæ concomitantiam, concedo; ex vi verborum, de se corporis à sangvine separationem exigentium, nego. Christus immortalis est simpliciter, si loquamur de morte physica, cruenta, in propria specie, propter dotem impassibilitatis; Si loquamur verò de morte mystica, ut explicavi, immortalis est in actu secundo, secùs tamen in actu primo.

Christus est mortalis mysticè.

7. Instabis: In sacrificio propriè, res oblata debet destrui ex parte actionis, ut dictum est; & patet, si agnus vivus poneretur, & non destrueretur ex parte actionis, nullum esset sacrificium: sed in consecratione, res oblata, Christus, non destruitur ex parte actionis; ergo ratio sacrificij non consistit essentialiter in consecratione. Minor probatur: quia quantùm est ex parte actionis, producitur Christus Sacramentaliter; ergo quantùm ex parte actionis non destruitur: tum quia non potest eadem res, simul produci & destrui; tum quia actio destructiva, supponit productivam. *Resp.* Producitur Christus actione destructivo-productivâ, Concedo; non destructivo-productiva, Nego. Actio destructivo-productiva est, quæ simul aliquid producit & destruit: ut si v.g. DEUS Divi Elisæi produceret corpus Varsaviæ seorsim à sangvine, & sanguinem Posnaniæ: eadem numerô actio, esset eatenus productiva, quatenus produceret partes; destructiva verò, quatenus illas produceret seorsim, non unitim. Sic in præsenti, consecratio est actio productiva, inquantum producit corpus Christi; & simul destructiva, inquantum producit seorsim à sangvine, & sangvinem seorsim à corpore. Item, est destructivo-productiva, quia per consecrationem, Christus, qui est vivus, vi verborum accipit esse mortui; per concomitantiam autem, esse vivi. Unde in Sacramento, secundùm multos, priùs naturâ est mortuus, postea vivus, non è contra; nisi sic intelligatur, quòd priùs secundùm esse naturale quod habet in cælo, sit vivus.

8. Instabis 2. Ita se habet consecratio ad victimam & sacrificium incruentum, sicut incarnatio ad victimam modô cruentô: sed incarnatio non est victimæ destructiva, sed solùm præparatio; ergo etiam consecratio, non est destructiva victimæ, sed præparatio. *Resp.* esse disparitatem in majori: quia Incarnatio est non destructio, sed productio viventis; consecratio verò est destructio mystica viventis.

Incarnatio non est consecratio.

9. Si dicas cum P. Bonæspei: Si Apostoli in triduo mortis Christi consecrassent, non sacrificassent; admitto utrumque: primum, propter potestatem consecrandi habitam; secundum, propter defectũ vitæ rei oblatæ, non enim mactatur victima, nisi vivens.

10. Concludo, quòd sacrificium Missæ consistat in sola consecratione: nam Christus consecrando panem & vinum in ultima cæna, verè sacrificavit, ut dixi *hac* d. supra & Tridentinum declaravit, ut seqv. sect. n. 1. habetur: sed illud sacrificium non fuit nisi consecratio sola; sic enim erat Missa, primò à Christo Domino per solam consecrationem, postea addebatur Oratio Dominicalis, postea successivè plures & plures cæremonias preces, adjunxit Ecclesia; ut majori cum reverentia & fructu, Sacerdotis & adstantium, celebretur: de quo scribit Gvilelm. Durand. Donat. de celebr. Miss. q. 10.

SECTIO IV.

An de essentia hujus sacrificii sit consecratio sub utraque specie?

1. Quòd consecratio sub utraque specie non sit de essentia huius Sacrificii, ratio est: quia in una consecratione, omnia essentialia sacrificii superiùs recensita, reperiuntur. Unde qui propter nimiam distractionem & oblivionem, omitteret alterius speciei consecrationem, non privaret fructu dantem pro Sacro; nec teneretur ad restitutionem. Sed est necessaria utraque consecratio necessitate præcepti, tam Ecclesiastici, quàm Divini: nam Christus quando consecravit sub utraque specie, sic præcepit. *Hoc facite in meam commemorationem.* Verba enim Tridentini sunt: *Sacerdotem secundùm ordinem Melchisedech, se in æternum constitutum declarans corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini DEO Patri obtulit; ac sub earumdem rerum Symbolis, Apostolis, quos tunc novi testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent tradidit: & eisdem, eorumq; in Sacerdotio Successoribus ut offerent præcepit, per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem. Ut semper Catholica Ecclesia* (nota) *intellexit & docuit.* Quare.

Quando Christus instituit Sacrificium Missæ.

2. Non desunt alia præcepta & ordinationes Ecclesiæ: ut si Sacerdos post factam primam consecrationem moreretur; alter etiam non jejunus ei subrogetur, qui Sacrificium absolvat. Si locò vini aquam, aut vinum consecratum, venenô infectum esse resciat; aliud vinum apponat & consecret. Unde

3. Solvendo objectiones, Dico: non excusat timor scandali, dum quis per errorem & suam inadvertentiam, consecravit aquam locò vini: quia secundùm rubricam, debet ita supplere errorem, ut non oriatur scandalum & si vitari illud non possit, considerandum, quale illud sit scandalum Pharisæorum, quod ex malitia & perversitate circumstantium sequitur Tunc ex consilio Christi Domini Math. 15. tale simpliciter est contemnendum. Si verò illud sit pusillorum, quod ex ignorantia & infirmitate simplicium pullulat? Tunc ratio de obligatione non mutilandi Sacramentum populo reddenda (a). Neque excusat præceptum Divinum, quod infimus existens in articulo mortis, debeat recipere Eucharistiam: quia hoc præc

Quale scandalum contemnendum.

(a) Clemens à S. Pontiano.

præceptum est affirmativum,quod obligat infirmum quando recipere cō-modè potest; & Sacer-dotem aliud præceptum Divinum stringit, ut sub utraque specie consecret. Attamen excusaretur à culpa Sacerdos, in una specie consecrans, v.g. si post primam factam consecrationem, adverteret vinum esse infectum venenô, & aliud acquiri non posset; aut post primam consecrationem incideret in periculum vitæ, nisi recederet : nam præceptum, cum tanto dispendio non obligat. Excusatur à culpa consecrans in una specie.

SERIES II.

De valore, efficaciâ, & fructibus sive effectibus huius Sacrificii.

SECTIO I.

Valor Sacrificii Missæ an sit infinitus?

1. Resolutioni præmitto 1. nomine Missæ duo intelligi: unum orationes, preces, cæremonias, aliasque pias actiones quæ in Missa fiunt, aut dicuntur, quas Ecclesia addidit, & additas praxi conservat. Ita S. Thom. in 4. d. 5. q. 2. a. 3. Bonac. de sacrific. Miss. Lezana & alii. Alterum, ipsam immolationem, nempe actionem consecrativam, quam Christus constituit, & persolvit in cæna Domini. Nomine Missæ quid intelligitur.

2. Præmitto 2. in sacrificio Missæ rem oblatam & principalem offerentem, esse ipsum Christum : colligitur ex Sacrificio cruento, in quo principaliter offerens & res oblata, erat Christus; & ex Conc. Trident. sess. 22. cap. 2: ubi dicitur: *Vna enim eademq́, est hostia, idem nunc offerens Sacerdotũ Ministeriô, qui seipsum in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa.* His præsuppositis.

3. Dico: Valor Missæ dictô primô modô spectatæ, est finitus; secundô verò modô sumptæ, est infinitus quò ad sufficientiam & efficaciam in actu primo, non in actu secundo. Ita nostri Ioannes de Baccone cognomentô Doctor Resolutus, Michael de Bononia aliàs Author incognitus, Ioan. Beetz, Gvido, Lezana, & Stephanus à S. Paulo.

4. Probatur & explicatur. Valor oblationis cuiuscumque sumitur ex dignitate offerentis & re oblata, juxta illud Gen. 4 v. 4. *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius*: Sed in Missâ primô modô spectata, offerentis scilicet Sacerdotis, dignitas nempe sanctitas, & res oblata, est finita; in Missa verò secundô modô spectata, & dignitas offerentis, & rei oblatæ propter unionem hypostaticam, est infinita: ergo valor Missæ primô modô spectatæ, est finitus secundô modô sumptæ, est infinitus quo ad sufficientiam, non quò ad efficaciam in actu secundo: hoc est, quòd quantum ex se, posset producere infinitum, & infinitos effectus sive fructus causare, si da-

 rentur

rentur subjecta infinitè capacia: juxta suam devotionem & dispositionem; idcirco finitum, minorem aut majorem effectum, in eis causat.

5. Disparitas est inter candelam lucentem & Sacrificium Missæ, sive Missam causantem effectus: quià candela ardens, est causa necessaria absolutè, quare æquè omnibus lucet; Missæ verò sacrificium, ex institutione & placito Christi, juxta capacitatem subjectorum, in eis necessariò producit effectus.

SECTIO II.

Quinam sint effectus sive fructus Sacrificii, & quomodo ab eo producantur ?

I. RESolutioni præmitto: ab aliis Theologis, valorem cum effectu & è contra confundi; ab aliis distingvi valorem ab effectu, ut actum primum à secundo. Hôc præmissô.

Missæ fructꝰ 2. *Resp.* & dico 1. Fructum Missæ, alium provenire ex opere operantis, alium ex opere operato: ille, est correspondens orationibus, precibus, cæremoniis Missæ à Sacerdote factis, commensuraturq; merito, bonitati, & dispositioni Sacerdotis, ac Ecclesiæ offerentis; iste, est correspondens ipsi operi operato: quare etiamsi Sacerdos celebret in peccato mortali, Missa eo fructu non caret.

Generalis. 3. Dico 2. Fructum Missæ ut sic, dividi in generalem, specialem, & specialissimum, quem alii medium vocant. Generalis est, qui toti Ecclesiæ debetur, quem Ecclesia omnibus fidelibus juxta eorum dispositionem applicat: ut patet in canone Missæ, *quorum tibi fides cognita est, & nota devotio, pro quibus tibi offerimus, vel ipsi offerunt.* Sic juxta Christi determinationem, propriamq; cujuscumque dispositionem, & ad Sacrificium cooperationem, eis communicatur. Quânta autem unicuique portio contingat, DEUS novit non nos; nisi hoc, quòd ille qui plures titulos habet ad majorem portionem recipiendam, & magis dispositus est, plus gratiæ obtineat: ut si non solùm intersit, verùm etiam cantet, aut inserviat sacro. Patet ex similitudine passionis Christi, de cujus fructu fideles magis vel minùs, juxta quantitatem fidei & devotionis, participant. Specialis fructus est, qui applicatur ipsi Sacerdoti offerenti; Specialissimus est ille, qui applicatur ei pro quo offertur sacrum. Ita Angel. Navar. Bonac. Lezana & alii.

Specialis.

Specialissimus.

4. Dico 3. Fructus isti specificati, in re, sunt collatio gratiæ & remissio peccatorum venialium; quare hoc sacrificium vocatur, & est *propitiatorium:* remotio pœnæ temporalis; quapropter nuncupatur, & est *satisfactorium* Exemplum à S. Hieronymo ponitur, quòd pro qualibet Missa devotè celebrata plures animæ exeant de purgatorio. Est etiam in hunc

modu

modum pœnæ remotio, quòd animæ quæ in purgatorio torquentur, dum pro illis Missa celebratur, nullum eo tempore tormentum sustineant, asserente S. Hieron. prout hoc videre est in Missali Romano parvo circa finem. Impetratio omnium bonorum, sive spiritualium sive temporaliū; ob quam causam sacrificium Missæ, dicitur & est sacrificium *impetratorium*. Quomodo autem causantur?

5. *Resp.* & dico 4. Sacrificium Missæ, nec gratiam primam(a) nec augmentum gratiæ (b) consequenter nec remissionem culpæ mortalis (c) nec venialis (c), causat immediatè: aliàs celebrans in peccato mortali, per solā consecrationem justificaretur; & quilibet peccator, datô stipendiô pro Missa, eâ auditâ cum sola attritione, mundaretur à peccatis; & quando celebraretur Sacrum pro dormientibus, in illis tunc augeretur gratia; item qui in peccato mortali audiret Sacrum, peccaret mortaliter, non minùs quàm ille, qui in peccato mortali suscipit Sacram Eucharistiam. Sed causantur mediatè, in quantum Sacrificium Missæ causat inspirationes, auxilia, quibus homo disponitur ad pœnitentiam, & obtinendam gratiam sive augmentum gratiæ & in ea conservatur. Et hæc, Sacrificium Missæ, sicut bona temporalia, pluviam, sanitatem & alia, causat impetrando. Reatum verò pœnæ temporalis purgatorij, tollit immediatè (d): colligitur ex Trident. sess. 22. can. 2. & sess.

(a) Omnium ferè. (b) Suar. Bonac. contra Sotum Cordubam Henriquez. (c) Contra Cordubam Sotum.

(d) S. Thomas quæst. 79. act. 5.

SERIES III.

Quoad subjectum

SECTIO I.

Pro quibus hoc Sacrificium offerri possit, & quid in eis requiratur ut eis fructus conferat?

1. RESPONDEO. & dico: hoc Sacrificium primò posse offerri pro celebrante.

2. Secundò pro omnibus fidelibus, ab Ecclesia non præcisis, seu nominatim denuntiatis, excommunicatis aut publicis percussoribus Clerici. Primum & secundum Hæbr. 5. declaratur his verbis: *Sacerdos debet quemadmodum pro populo, ita & pro semetipso, offerre pro peccatis.* Et canon Missæ: *Imprimis quæ tibi offerimus pro Ecclesia tua Sancta.* Nomine fidelium, intelligimus non tantùm justos, sed etiam peccatores: quia etsi peccator quamdiu versatur in peccato mortali, remissionem pœnæ obtinere non possit; per Sacrificium tamen, possunt illi impetrari auxilia, gratiæ, per quæ disponatur ad justificationem. Nec tantùm adultos, sed etiam infantes baptizatos, quibus potest impetrari sanitas, vitæ prorogatio, protectio à periculis externis &c. Addidi *ab Ecclesia non præcisis*

Quibus poss. applicari Sacrum.

Ab excommunicato stipendium Missæ.

cisis seu nominatim denuntiatis &c. quia pro illis Sacrificium offerri, graviter prohibet Ecclesia *cap. à nobis & cap. Sacris ed sent. excom.* Potest tamen pro tali privatim orare Sacerdos in *memento*, ut resipiscat. Ita Rotarius. Secùs de excommunicatis non nominatim, aut privatim; cùm nullibi lex prohibeat.

3. Tertiò pro paganorum, infidelium, & Cathechumenorum conversione. Tum quia 1. Timoth. 2. Apostolus jubet orare pro Regibus infidelibus; & in libris Machabæorum legitur, Sacrificium oblatum pro Dario & Heliodoro infidelibus: tum quia Ecclesia die parasceves pro infidelibus orat. A fortiori potest offerri pro hæreticis; cum licet si non sint per fidem & charitatem, tamen per baptismum & characterem, sunt membra Christi: nec Ecclesia pro illis orare prohibet.

4. Quartò potest offerri pro existentibus in purgatorio ut à pænis liberentur. Probatur 2 Machabeorum 12 legitur Iudas curasse offerri non solùm preces, sed & Sacrificia pro illis, qui in prælio ceciderunt. Sic enim ibi vers. 43. habetur: *Duodecim millia drachmas argenti misit Ierosolimam, offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, benè & religiosè de resurrectione cogitans. (Nisi enim eos, qui ceciderant, resurrecturos speraret, superfluū videretur & vanum orare pro mortuis) & quia considerabat quòd hi, qui cum pietate dormitionem acceperant, optimam haberent repositam gratiam. Sancta ergo & salubris est cogitatio, pro defunctis exorare, ut à peccatis salvantur.* Unde Concilium Trid. *sess* 22. *cap.* 2 hæc habet: *Quare non solùm pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus; sed & pro defunctis in Christo, nondum ad plenum purgatis ritè juxta Apostolorum traditionem offertur.* Et *ses.* 25. *de purgatorio* definitur, *purgatorium esse: animasq́ ibi detentas, fidelium suffragiis potissimùm verò acceptabili altaris sacrificio juvari.*

Non Sanctis sed DEO offertur Sacrificium Missæ

5. Pro Beatis ut ipsis prosit sacrificium offerri non potest. quia ibi nulla re indigent; possumus tamen in gratiarum actionem pro gloria, aliisq́ beneficiis in eos collatis, sacrificare DEO. Nec umquam Ecclesia offert Sacrificium Missæ Sanctis, sed soli DEO; cùm sit actus latriæ, soli DEO Creatori debitus. Unde numquam dicitur *offero tibi S. Petre*; sed solùm imploratur patrocinium Sanctorum.

6. Neque potest offerri pro damnatis, cùm in inferno nulla sit redemptio. Quòd autem refertur ex Damasceno de anima Traiani Imperatoris, eam esse precibus S. Gregorii Papæ ab inferno liberatam; fabulosum esse tradunt communiter Theologi, inquit Petrus à S, Ioseph. Quòd verò in vita S. Angeli Martyris Carmelitæ, resuscitatus, ipse precibus S. Angeli à utraque morte esse liberatum dicat; intelligitur, quòd ab æterna damnatione, non autem ab inferno: potuit enim esse in via æternæ damnationis, & nondum in inferno, ob preces futuras S. Angeli.

Requiritur applicatio.

7. Ut autem cui prosit Sacrificium Missæ, requiruntur alia ex parte Sa-

cerdotis, aliá ex párte eius pro quo offertur. Ex parte Sacerdotis, requiritur applicatio fructus specialissimi, saltem per intentionem habitualem. Ratio primi est, quia fructus præfatus, non est determinatus ad certam aliquam Personam; debet ergo determinari. Ratio secundi, est, quia ut dixi de Sacramentis in genere, applicatio est donatio; sequi proinde debet conditionem donationum, ad quarum valorem sufficit voluntas habitualis. Unde non tantùm ante consecrationem fieri potest, sed etiam die præcedenti, vesperi aut manè, pro die sequenti; valeret eo die, non facta alia applicatione, dummodo illa retractata non esset: tempus enim applicationis, est ante consecrationem non post consecrationem. Unde deficiente Sacerdote post consecrationem utramque, non potest Sacerdos secundus Sacrificium applicare; secùs ante secundam: attamen eam facere debet, secundùm intentionem primi Sacerdotis. Molfes. Vasqv. &c. Benè potest Sacerdos, Sacrificium suum applicare ad intentionem Superioris, quam habet, aut habuit; non autem ad intentionem quam habebit: patet ex dictis & dicendis, nec non ex decreto Urbani VIII. Dixi *fructus specialissimi*: nam fructum generalissimum applicat Ecclesia, ut dixi hîc Ser. 2. Sect. 2. n. 3. Quare si Sacerdos velit excludere aliquem, ab impetratione fructus Sacrificii, revera non excludet. Suar. Konink, contra Lugonē. Licetsi mediante Sacerdote, Ecclesia offerat Sacrificium non tamen mediante eo applicat. Fructus verò specialis, confertur semper Sacerdoti; nisi alteri expresſè eo cedat.

Quando.

Tempus consecrationis.

Fructus specialissimi.

8. Si autē quis oblivifcatur applicare fructum specialissimum, tunc fructus Sacrificii remanet in thesauro Ecclesiæ, ut vult Suarez. d.79. Sect.5. vel cedit Sacerdoti, ut prætendit de Rhodes: vel illis, pro quibus tenetur specialiter offerre, ut docent Lug. Laym. Idem dicendum quando applicatur incapaci: v.g. ei qui est damnatus, aut jam est Beatus.

Quid si oblivifcatur.

Valetne applicatio sub conditione?

9. *Resp.* Sub conditione de futuro, non valet: quia fructus Sacrificii suspendi nequit, prout dixi de Sacramentis in genere. Valet autem sub conditione de præterito, puta: *offero juxta intentionem, quam habuit Superior.* Ita Rotarius.

10. Quid si Sacrista cum Superiore applicent Sacrum Eliæ, celebrans verò Petro; cui tunc Sacrum, fructum conferat? *Resp.* tunc fructuosum esse Sacrificium ei, cui celebrans applicat: quia applicatio, est actus potestatis celebrantis. Peccat tamen mortaliter, taliter celebrans Regularis. Ita Laym. Dian. Lugo.

11. Ut Sacrificium Missæ ex opere operáto sit alicui simpliciter (e) aut, magis (f) fructuosum, non requiritur in Sacerdote status gratiæ. Ita S. Thom. 3. p. q. 82. a. 5. & 7. S. Augustinus in cap. *intra Catholicam Ecclesiam*

(e) Omnes

(f) Multi contra Henriquez de Rhoden.

 ſiam 77. q. 1. hæc habet: *In myſterio Corporis & Sanguinis Domini, nihil à bono majus, nihil à malo minus perficitur Sacerdote: quia non in merito conſecrantis, ſed in verbis perficitur Creatoris, & virtute Spiritus Sancti*. & Trident. ſeſſ. 22. de Sacrificio Miſſæ Can. 1. ſic dicit: *Hæc quidem munda illa oblatio eſt, quæ nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari poteſt*. Ratio eſt, quia hoc Sacrificium, non tam eſt Miniſtri ſacrificantis, quàm ipſius Chriſti.

12. Ut verò ex opere operantis ſit ei fructuoſum, requiritur omninò ſtatus gratiæ. Ità S. Thom. cap. *Ipſi Sacerdotes* q. 1. dicit: *quantò digniores fuerint, tantò faciliùs pro neceſſitatibus pro quibus clamant, exaudiuntur*. Valent tamen eius orationes, etiamſi ſit in peccato mortali; quia illas etiam ex Perſona Eccleſiæ dicit: quare non tenetur ad reſtitutionem. Donat. de celebr. Miſſ. q. 30.

Ex parte illius, pro quo offertur.

13. Ut obtineat ex opere operato fructum ſatisfactorium, requiritur præter devotionem in eo ſtatus gratiæ: quia nulli exiſtenti in peccato mortali, remittitur pœna purgatorii, quin primò remittatur pœna æterna; cùm hæc, actu exiſtenti in peccato mortali, ſit debita. Item ut aliquomodo ſit in via, & indigens: quia nec damnatis remittitur ulla pœna, nec in Beatis reperitur.

14. Ut verò per impetrationem, ex opere operatò obtineat fructum, non requiritur ut ſit baptizatus, patet ex Conc. Trident. ſeſſ. 22. can. 3. Nec ut ſit in gratia, cùm conſtet offerri Sacrificium Miſſæ *pro omnibus orthodoxis*, ut dicitur in Canone Miſſæ; nec ulla intentio, aut actualis devotio, cùm ſe habeat paſſivè, ſicut ille, pro quo alter jejunat. Sed ut majorem eum percipiat, actualis devotio prodeſt & requiritur, propter dicta ſuperiùs.

SECTIO II.

An aliquis adhuc vivens, poſſit Officium defunctorum, & Miſſam pro defunctis celebrari, & ſibi applicari, facere?

Vivens Miſſam defunctorum pro ſe facere celebrari poteſt. (g) Contra Layman & Rotarium.

1. RESpondent. Lezana v. *Miſſa*. n. 54. dicit: *optimum conſilium, id facere*. Bonæ Spei n. 96. aſſerit: *omninò tutius eſſe, ut quisque adhuc vivens, potiùs ſibi provideat de Sacris ſibi ad libertatem è purgatorio neceſſariis, curando ea per participationem celebrari* (g) *quàm dilatè poſt mortem: ne hæredes (quod ſatis frequenter contingit) plus ament pecunias in ſtipendia Sacrorum dandas, quàm parentum aut amicorum defunctorum animas*. Unde Gregorius *l. 4. Dial. c. 58. tutior eſt via, ut bonum quod quisque poſt mortem ſuam ſperat agi per alios, agat ipſe dum vivit per ſe; beatiùs quippe eſt liberum exire, quàm poſt vincula libertatem quærere*. Ita etiam ſentiunt Dian. p. 9. tom.

tractatu 2. *resol*. 27. Navar. Facund. Homob. Peirin. Barbos. in collectan. DD. ad Trident. sess. 22. can. 3. n. 8. Donat. de celebr. Miss. q. 90. & alii. Itaq; fecerunt, Albertus Magnus, referente Ferdinando de Castello, in Historia Generali S. Dominici p. 2. l. 3. c. 46. Henricus Comes de Ratenec Episcopus Ratisponensis. *Quod etiam imitati sunt plures alii ex Doctorum consilio, nostris temporibus pietate & devotione insignes*, inquit P. Lezana Doctor celeberrimus. Imò Lucas Pinellus de Missa p. 2. c. 7. v. *Missa*, dicit: hunc usum vigere in Lotharingia. Bartholom. à. S. Fausto & alii. Ratio svadet: tum quia sciens aut certò sperans se captivandum, potest curare sibi applicari Sacrum, ut DEUS eum liberet è captivitate; ergo etiam ut DEUS eum liberet è purgatorio: tum quia, sicut DEUS suspendit auxilia actualia Sacramentis annexa per hoc Sacrificium impetrata, in tempus necessitatis & capacitatis; ita etiam huius fructum satisfactorium.

2. Limitant tamen aliqui: *dummodo non dicantur orationes, quæ supponunt decessum ex hac vita, v. g. oratio Inclina Domine &c.* ne mẽdacium cõmittatur. Quam limitationem non admittunt Faust. Facud. Lezan. suprà: nam quando celebratur Sacrum pro pridem defunctis, & dicitur in oratione offertorii *Domine JESV Christe: ne cadant in obscurum, ne absorbeat eas tartarus*, non committitur mendacium: quia Ecclesia hoc dicit repræsentativè, repræsentãdo Christo illas animas, ac si tunc è vita essent discessuræ, & quasi adhuc agonizantes; ergo etiam in nostra hypothesi, non committitur mendacium, eò quòd Ecclesia, Sacerdos, vivum Christo Domino repræsentet, ac si jam vitam cum morte commutaverit. Unde sic, sacrum aut Officium defunctorum offertur non pro vivo simpliciter, sed pro mortuo; siquidem applicatur vivo, pro tempore quo mortuus fuerit.

SECTIO III.

Vtrum Sacrificium Missæ pluribus applicatum, æquè prosit cuilibet, ac si pro ipso solo applicaretur?

1. RESP. & dico: Sacrificium Missæ sumptum secundùm adjuncta Ecclesiæ, ut sunt orationes, cæremoniæ, Gloria in excelsis, Epistola, Evangelium, Credo, Offertorium, Elevatio, genuflexiones, &c. applicatum, plus prodest uni, si pro uno solo offeratur, quàm si pro pluribus: cùm effectus, sicut & valor Missæ hôc modô sumptæ, finitus sit; omne autem finitum, quò magis dividitur, eò plures, minùs de eo participant. Sumptum verò pro eo in quo essentialiter ratio sacrificii consistit, æquè pluribus ac uni prodest. Huius sententiæ inventor, non est Cajetanus ut aliqui putant; cùm ante ipsum per ducentos circiter annos, eamdem tenuerint nostri Doctores, Ioannes de Baccone nuncupatus Doctor

Missa sumpta secundum Orationes, plus uni quàm pluribus prodest; secus ut est sacrificium.

 ctor Resolutus in 4. d. 20. q. 3. a. 2. Michaël de Bononia cognomentô Author incognitus, Ioannes Beetz, Gvido; nunc è Recentioribus tenent Lezana v. Missa n. 8. Bonæ Spei, Stephanus à S. Paulo. Extra scholam Carmelitanam Petrus Sot. Navar. Peirinis & alii.

2. Colligitur hæc sententia 1. ex can. 23. *non mediocriter* de consecr. d. 5. 2. ex exemplo passionis & meritorum Christi: ex eo enim quòd valor illorum infinitus sit, possunt pluribus applicari sinè detrimento alicuius; & pluribus applicata, æquè prosunt unicuique, ac si pro illo solo applicarentur: ergo similiter, cùm valor Missæ sit infinitus, potest pluribus applicari Missa sinè detrimento alicujus; & pluribus applicata, æquè prodest unicuique, ac si pro illo solo applicaretur. 3. Colligitur ex similitudine Sacramentorum: si enim baptismus vel pœnitentia pluribus (etiam infinitis si essent) applicarentur, singuli eorum qui absolverentur vel baptizarentur tantum fructum reciperent ac si unus illorum esset.

SERIES IV.

De stipendio Missæ, & obligatione Sacerdotis.

Pro Missa non tamen pro re oblata stipendiū

I. DIco 1. Licetsi Sacerdos absque labe simoniæ recipere non possit stipendium, tanquam pretium rei oblatæ; potest tamen titulô sustentationis, sive pauper, sive dives, sive Pastor, justum stipendium exigere pro Missa, spectatâ secundùm actiones perficiendas ejus: nam labor, est pretiô æstimabilis.

2. Dices: Satisfaciet Sacerdos petenti Sacrum, applicando ei laborem & tempus, non applicando Sacrum. *Resp.* negando sequelam: quia non emitur labor & tempus quà tale simpliciter, sed quà taliter insumendum, sub conditione sinè qua non. Qui non vult emere eqvum nisi Rex veniat, aut calicem nisi consecratum; nec adventum Regis, nec consecrationem emit, sed eqvum & calicem, sub conditione sinè qua non. Pro oblatione rei oblatæ cùm sit pretiô æstimabilis, non pro re oblata cùm non sit pretiô æstimabilis, potest Sacerdos stipendium exigere.

3. Dico 2. Absolutè loquendo, non potest Sacerdos plura stipendia pro uno eodemq; Sacro accipere, seu pro pluribus stipendiis, uno eodem Sacro satisfacere: nam decretum est de celebr. Miss. Sacræ Congr. Concilii, SS. D. Urbani VIII. Authoritate editum 21. Iulii 1625. ut *absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ, præscriptæ fuerint; ita ut alioqui ii ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant, quinimo graviter peccent, & ad restitutionem teneantur.* Ratio est: quia defraudarentur dantes stipendia: nam licetsi fructus ex opere operato, correspondens ipsi sacrificio, non minuatur per hoc, sive uni sive pluribus applicetur; fructus tamen proveniens ex opere operantis, correspondens ot-

ctionibus, precibus,cæremoniis,& aliis piis actionibus,quæ in Miſſa fiunt, cùm ſit finitus, quò magis inter plures dividitur, eò magis minuitur. Iam verò dantes ſtipendia pro Miſſa, omnem fructum Miſſæ, tam eum qui eſt ex opere operato, quàm eum qui provenit ex opere operantis petunt ſibi applicari: applicatione enim rei, venit ſimpliciter res tota, & non pars tantùm, ut habent DD: communiter *in cap. final. de verb. ſignif.* & nemo præſumitur juri ſuo renuntiare, niſi hoc exprimat: *leg. uxore* §. *legaverat ff. ſi ſervitus vendicetur. leg. prædiis* §. *balnea de legibus.*

4. Nec paupertas Sacerdotis, ad plura ſtipendia pro uno Sacro recipienda ſuffragatur ei: nam Eccleſia ſanxit, ut nullus pauper ordinetur *cap. non liceat, cap. Epiſcopus, cap. tuis,* & *cap. cùm ſecundùm.* Imò *cap. Clericus victum d.* 61. decernitur, quòd Sacerdos in paupertatem incidens, aliqua arte, ſive agricultura, ſibi victum quærat (a). Ratio exigit: tum quia rationi conſonum non eſt, ut Sacerdos pro labore ſemihoræ, totum diei alimentum exigat; tum quia Sacerdotis paupertas, ſicut non auget pretium rei vendendæ, ita non dat ei jus ad recipiendum ultra juſtum, ſeu taxatum ſtipendium.

(a) Lezana.

5. Neque poteſt ita duo ſtipendia accipere, ut pro uno applicet Sacrū & fructum ei debitum; pro ſecundo, alteri, fructum Sacerdoti debitum (b): nam licetſi ſit probabile, quòd Sacerdos ſibi competentem fructum, poſſit alteri applicare, ut admittit Lezana cum Molfeſio, Bartholomæo ab Angelis, contra Suarem, Lugonem, & Bonacinam; tamen quia incertum eſt, quantus ſit ille fructus correſpondens celebranti (cùm alii cum Filliucio dicant, ſolùm eſſe tertiam ejus partem, qui applicatur ei pro quo offertur Miſſa, alii verò majorem paulò, quaſi divinando aſſerunt) non poteſt pro eo ſtipendium accipere.

(b) Rodriquez, Naldus, Pejrinis, Bonac.

Non poteſt Sacerdos pro ſuo fructu accipere ſtipendium.

6. A fortiori non poteſt Sacerdos accipere unum ſtipendium pro applicatione Sacri, ſecundum pro applicatione indulgentiæ altaris privilegiati, cui eſt conceſſa liberatio animæ à pœnis purgatorii: quia qui petit Sacrum pro defuncto ad tale altare dici, petit ei applicari indulgentiam: tum quia mens eſt ſummorum Pontificum, ut ei defuncto applicetur indulgentia, cui & Sacrum; quia qui dat ſtipendium, valorem certū & non dubium, intendit ſibi applicari.

Nec pro indulgentiæ applicatione

7. Maximè patet inde, quòd ab Alexandro VII. damnata ſit hæc propoſitio: *Duplicatum ſtipendium poteſt Sacerdos pro eadem Miſſa licitè accipere, applicando petenti partem etiam ſpecialiſſimam fructûs ipſimet celebranti correſpondentem; idq; poſt decretum Vrbani VIII.*

8. Dixi *abſolutè loquendo*: Nam dantur aliqui caſus, in quibus ſinè præjudicio Decretorum Sacræ Congregationis, licitè poſſunt Sacerdotes plura ſtipendia pro una Miſſa recipere. 1. Si plures dantes talia

Caſus in quibus plura ſtipendia pro una Miſſa licitum eſt accipere.

æqualia stipendia adæquâta pro uno Sacro, consentiant, ut unum tantùm absolvatur: quia cessante fine legis, cessat & lex obligare; in hoc verò casu cessarent omnes fines, quibus mota est Sacra Congregatio ad condenda præfata decreta. Ita Navar. Filliuc. Bonac. Lezan. & alii. Notat Bonacina ex Possevino, hunc consensum non posse dare, hæredes, legatarios aut alienæ voluntatis executores, cùm isti non sint Domini, sed Ministri. Solùm ergo eum præstare poterunt ii, pro quibus Missa debet offerri. 2. Sacerdos habens obligationem vi erectionis, fundationis, celebrandi certis diebus, si ibi sit expressum, quòd non teneatur, pro eo scilicet Fundatore sive datore, applicare Sacrum, sed libero arbitrio Sacerdotis applicatio relinquitur; tunc potest secundum stipendium recipere pro applicatione alteri. Ita Lezan. Suar. Vasqv. Alphonf. de Leone, Homob. Ludovicus à Cruce, Lugo, & alii. Ratio est quòd possit: quia utriusque intentioni satisfit. Quòd non aliter nisi ibi sit expressum quòd non teneatur &c, quia sic cautum est Decretô S. Congregationis, *in una Aretin.* 28. *Aprilis* 1629. quam refert Barbosa *in Collectan. Bull. verb Miss. eleemosyn.* 3. ubi sic: *Missâ unicâ satisfacere non potest Sacerdos duabus obligationibus duplicem eleemosynam recipiens; nisi in fundatione expressè cautum sit, quòd non teneatur Sacrificium applicare.*

Vide ser. 3. sect. 2. num. 1.

9. Notandum, quia decreta S. Congregationis prohibent plura stipendia accipere pro una eademq; Missa, non tamen prohibent, unam eamdemq; pro pluribus offerre, eisq; eam applicare; potest Sacerdos accepto stipendiô pro Missa, pro eo, & aliis offerre, eisq; applicare: non quidem Missam sumptam pro orationibus, cæremoniis, Epistola, Evangelio, & aliis adjunctis ab Ecclesia, quia sic defraudaret eum qui dedit stipendium, sed sumptam pro eo, in quo essentialiter consistit ratio Sacrificii, scilicet ipsam consecrationem & victimam ejus, innitendo sententiæ probabilissimæ de valore infinito (de qua dixi suprà), saltem sub conditione veritatis illius sententiæ, si & inquantum illa sententia est vera, si & inquantum finè præjudicio ejus qui dedit stipendium, potest offerri pro aliis eisque sic sumpta Missa sive sacrificium applicari.

10. Addit insignis Lezana: *quod maximè notandum pro Regularibus: qui ipsi sæpiùs in Conventibus Pauperibus, tenentur pro aliquibus propter stipendia accepta, semper celebrare; & tamen sæpiùs occurrunt causæ, propter quas debeant etiam pro aliis, saltem ex charitate, & ex constitutionibus Ordinum, aut præceptis Superiorum, offerre: ut contingit si moriantur, aut in gravi aliqua necessitate constituti sint eorum Parentes, consangvinei, Fratres ejusdem Religionis, Amici, Protectores, Patroni, Benefactores &c: tunc enim offerre possunt pro illis etiamsi pro aliis ex stipendiis acceptis simul offerant.* Hurtad. *de sacrific. M. d. 4. diffic. 15. ex Ægidio, Konink.* Et clarissimè colligitur, ex forma applicandi Sacrum, quæ ponitur in Missali Carmelitarum, prout sequitur:

11. *Ego indignus Christi Sacerdos, offero hanc Missam Omnipotenti Deo, Patri, Filio, Spiritui Sancto, ad gloriam ipsius, Jubilum & exultationem totius curiæ triumphantis, & utilitatem militantis. Generaliter quidem pro summo Pontifice N. & omnibus Orthodoxis atque Catholicæ fidei cultoribus, tam vivis quàm defunctis. Specialiter autem & particulariter, pro me misero peccatore & parentibus meis. Specialiter quoque pro eo, qui stipendium pro hac Missa celebranda dedit. Inhærens maximè probabilitati & pietati sententiæ de infinitate valoris Missæ quoad fructum ex opere operato, ex institutione Christi, ab ipsa provenientem: illum applico ea devotione & intentione quâ possum pro omnibus aliis obligationibus meæ Religionis, & hujus Monasterii; ad majorem honorem & gloriam ejusdem SSmæ Trinitatis, amen.* Et sicut hîc ponitur *pro omnibus obligationibus,* potest poni *pro Petro, Paulo, Ioanne &c.*

Forma applicandi & offerendi Sacrũ.

12. Duo aut plura stipendia accipere pro Missa cantata, non est duo, sed unum accipere justum pro tali Missa, ut praxis ostendit. Ratione majoris laboris & temporis, majus stipendium exigere quisque potest; ergo & Sacerdos. Genuinè dicendo, non sunt duo, sed unicum majus stipendium quod datur pro Missa cantata: similiter dum quis nimis procul debet ire pro Missa; majus ordinariô, stipendium exigere potest.

13. Quando Sacerdotibus absque stipendiis mandantur, aut authoritate incompetenti imponuntur Sacra absolvenda, quæritur utrum possint appromittere, & aliis ea applicare? Resolutioni præmitto ex Lezana & aliis apud eum n. 12. promissionem, aliam esse obligantem in conscientia, aliam non obligantem: illa est, quæ est cum intentione se obligandi; hæc, non animô se obligandi. Item præmitto seu suppono, ex una parte imponi onus Missarum non secundùm obligationem, aut secundùm obligationem præsumptam, quia imponens onus, præsumit Sacerdotes debere celebrare, & tot Sacra; ex altera parte Sacerdotes prævidere subsecuturas turbationes, si se declaraverint non absoluturos imposita Sacra. His præsuppositis, *Respond.* & dico: in proposito casu possunt Sacerdotes (seclusa intentione) promittere se absoluturos imposita Sacra, & aliis qui stipendia dederunt ea applicare: quia ex una parte promissio eos non obligat in conscientia; ex altera parte obligant stipendia. Similiter potest facere Sacerdos, dum petitur sacrum applicari ad intentionem, & de solutione danda non constat: imò è contra contingit, quòd non rarò sic decipiantur Sacerdotes. Et quamvis quis liberaliter, animô se obligandi, promittat alicui applicare Sacrum; non peccat tamen mortaliter non absolvendo unum Sacrum, nisi venialiter. Ita docent Lezan. Sanch. Portel. Dian. Rodriq. & alii: nisi occurrat circumstantia, quòd erat paratus solvere; & qui promisit, noluit accipere: vel aliô titulô, absolvere tenetur.

Pro Missa promittere & non applicare.

Liberaliter cum intentione se obligãdi promittẽs tenetur.

14. Sacerdos accipiens liberaliter pingve ſtipendium pro Miſſa, utrum poſſit dare alteri ordinarium, ſibi retenta parte? *Reſpondet* S. Congregatio *debere abſolutè integram eleemoſynam tribuere Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem ſibi retinere poſſe.* Unde executor teſtamenti, non tantùm Capellaniam minori ſalario quàm eſt in teſtamento inſtituere (c); ſed etiam

(c) Portellus. de induſtria ſua, in alio loco, in quo minora ſtipendia dantur pro Sacris nequit curare abſolvi Sacra, ſibi retenta parte pecuniarum deſtinatarum teſtamentô, vel aliter pro miſſis: v. g. in uno loco datur ordinariè florenus pro Miſſa, in alio groſſi 18. & teſtamentô ordinatum eſt, ut abſolvantur Miſſæ 100. pro eis dati floreni centum; Executor teſtamenti non poteſt in alio loco curare Sacra abſolvi pro groſſis 18. ſibi retentô quod ſupereſt: quia turpe eſt lucrum, & negotiatio ſcandaloſa. Quare meritò hæc opinio Pellizarii, eſt damnata à S. Congregatione Indicis, teſte Diana *p.* 10. *moral. tr.* 16. & 6. *Miſcellan. reſol.* 68. *verſ. ſed prorſus* Sed debet & ibi dare per florenum: quia talis eleemoſyna, non minor, eſt legata teſtamentô.

15. Attamen Lugo *ſect.* 2. *n.* 32. dicit: quòd ſi aliquis Sacerdos ſpontè, nullô modô coactus, contentus ſit parte ſtipendii, poſſit illi alter, qui majus ſtipendium accepit, partem eius dare, hoc eſt ordinarium, ſibi reliquô retentô: cùm volenti nulla fit injuria, & Sacra Congregatio videtur hoc non prohibere. Sed nec hoc faciendum ſvadeo: quia multa dicuntur ſpontanea & libera, quæ talia non ſunt: & ille forſan libenter plus reciperet, ſi ei daretur; quia licèt non ſummè pauper, tamen aliquomodo indigens. Quare cautè procedendum in hoc, ſvadet Gavant. 3. *p. thes. tit.* 12. *oblig. Sacerd. circa Miſſam n.* 15. ne detur locus fraudi, & mens Sacræ Congregationis defraudetur. Alius eſt caſus, quô hoc facere poteſt: ſi ſtipendium majus, detur ex benevolentia erga perſonam talem, quia eſt Provincialis, vel Conſangvineus; quod ex eo colligitur, quòd tale ſtipendium non dat illa perſona aliis. Ita Dian. *p.* 2. *tr.* 4. Sed nec hoc ſvadeo practicandum: quia intentio dantis videtur eſſe, ut hæc perſona abſolvat.

Capellanus minus dare poteſt. 16. Certum autem eſt, quòd Capellanus habens pingvem capellaniam, aut Rector beneficii, non tenetur alteri Sacerdoti celebranti, dare ſtipendium pro miſſis, proportionatum ad rationem reddituum beneficii; ſed ſufficit quòd ei det eleemoſynam congruam, ſecundùm morem ejus loci: niſi in fundatione beneficii, aliud cautum ſit. Ita declaravit S. Congregatio teſte Lezan. *Tom.* 1. *c.* 21. *n.* 7. Ratio eſſe poteſt: quia ſtipendium affixum beneficio, non tantùm eſt ratione Miſſæ, ſed etiam ratione beneficii.

17. Notandum, quòd in eodem decreto *de Celebr. Miſſ.* à S. Congregatione

tione præcipiatur, ut pecuniæ, ac bona mobilia Regularibus relicta, cum onere perpetuo Missarum celebrandarum, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrenda, à die realis acquisitionis, statim deponi debeant penes Ædem Sacram, vel Personam fide & facultatibus idoneam, ad effectum illa quamprimum investiendi in bonis immobilibus fructiferis, cum expressa mentione oneris, quod illis annexum reperitur. Et quodsi eadem bona immobilia deinceps alienari contigerit, eorundem pretium sub eadem pœna deponi, & in aliis bonis stabilibus etiam fructiferis, cum eiusdem oneris repetitione, atque annexione converti debeat. Quis autem à tali pæna absolvere queat? De hoc legendus est Lezan. *tom.*1. *c.*10. *n.* 34. De quo Deo dante & ego dicam *de censuris*. Securitas Legati.

18. *Insuper præcipitur Regularibus, ne in posterum prædicta onera perpetua suscipiantur Missarum, sine Generalis vel Provincialis consensu, & licentia in scriptis & gratis concedenda, sub pœna privationis officiorum quæ tunc obtinent, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia de cætero obtinenda, vocisq; activæ ac passivæ, absque alia declaratione.* Sunt Verba Sacræ Congregationis. Sine Provinciali non acceptantur onera perpetua Missarũ.

19. Ad hæc animadvertenda. 1. Quia Sacra Congregatio loquitur de oneribus perpetuis; aliter est dicendum de onere imposito ad 30. aut 40. annos, aut ad vitalitia tempora alicujus: cùm talia onera, sint non perpetua: *leg. Iurisperit. FF. de excusat.* Bordonus *n.* 36. 2. Quia Sacra Congregatio præcipit ut prædicta pecunia, aut bona mobilia, investiantur in bonis immobilibus fructiferis; investiri non possunt in bonis mobilibus quantumvis pretiosissimis, aut bonis immobilibus non fructiferis: mens enim est Sacræ Congregationis, ut ex fructibus talium bonorum sustentari possint Sacerdotes, celebraturi tales Missas.

20. Quæritur, utrum talis pecunia relicta in censum perpetuum possit expendi in fabricam Ecclesiæ? *Respon.* circa hoc controvertere Doctores. Sed ego dirimam causam sic: vel certum est, quòd ex re fabricata, sive Ecclesia, sive sepultura, sive fornice, crescant reditus sive Eleemosynæ ad æqualitatem census? Tunc expendi potest summa, in fabricam talis rei. Ita Peirin. in suo formali *tit. A. cap.* 11. *n.* 2. post Martam *in suis decis. voto* 24. *n.* 2. Donat. *de Celebr. Miss. q.* 88. Vel è contra? Tunc dicendum quòd non possit expendi in eam. Ita Bordonus 1. *p. consil. resol.*25. *de celebr. Miss. sub q.* 24. *n.* 34. Dian. *p.* 10. *tr.* 16. & 6. *Miscellan. resol.* 72. Tamburinus *in opusc. de Sacr. Miss. lib.* 3. *c.* 1. § 6. *n.* 9. Secùs tamen dicendum, si ob rem non fabricatam v. g. mansionem pro Religiosis, cogeretur illa communitas aliam domum, similiter locò vineæ, aliam vineã conducere; posset in tali casu, summam sibi oblatam in perpetuum censum, in illam rem fabricandam, aut ipsam emendam expendere. Ita sentiunt Lezan. 4. *p. summ. verb. Miss. n.* 37. Donat. *de celebr. Miss. q.* 88. *n.* 4. Summa data pro censu perpetuoquã do potest expendi in fabricam?

21. Quærit P. Lezana, utrum sufficiat investire talem pecuniam super aliqua Quando relinqui in bonis Monasterii?

aliqua bona immobilia Monasterii? *Respondetq́* negativè: quia per eam pecuniam, oportet acquirere de novo aliquam proprietatem, seu possessionem fructificantem novos fructus ac reditus, ut colligit ex eadem Sacra Congregatione Bordonus & alii. Secùs dicendum, si ex tali censuali pecunia, efficiatur novum bonum stabile, fructiferum Monasterio v. g. taberna, aut domus pro censu fructificans: tunc enim extinctio illius census, esset quædam virtualis investitio illius pecuniæ, in bono stabili fructifero.

22. Obligatio absolvēdi Missas, non currit à die acceptationis, receptionis pecuniæ; sed à die implicationis, seu investituræ. Lezan. *Verb. Miss. n.* 37. Ratio est: quia solùm ab hoc tempore incipit dicta pecunia esse fructuosa. Marchinus *dub.* 5. Lezana *loc. cit. n.* 37.

De reductione Missarum ad minorem numerum.

Quando sũma sine culpa Monasterii perit, non tenetur ad absolvendas Missas.

23. Inprimis certum est inter Doctores, quòd quando sive fundus, sive capitale, sive aliud quodcumque pro celebratione Missarum legatum datum, sine culpa Monasterii deperit, non tenentur Religiosi ad eas celebrandas: v. g. Dominus N. inscripsit super Palatium decem millia Religiosis N. quod Moschi combusserunt; fundus verò propter argillam est destructus; Dominus nihil vult dare, cujus erat Palatium: ergo Patres præfati, pro Domino N. ad nullam celebrandam Missam obligantur (idē dicendum de Parocho & Capellano). Ita Fraxinel. Perez, de Lara Bordon. Lezan. *Verb. Missa n.* 37. Ratio est: quia beneficium datur propter Officium; cessante ergo beneficio, cessat Officium.

Secus si ejus culpa.

24. Additur *sinè culpa Monasterii*: quia ea subsistente, remanet obligatum Monasterium ad celebrandas tales Missas: injustum enim est ut propter culpam Monasterii, institutor damnum patiatur, & in purgatorio adhuc uratur. Si verò prædicti fructus, usu temporis, etiam sinè culpa Monasterii valdè sint diminuti, v. g. decem millia in Palatio sunt inscripta Palatium est combustum, pro fundo nec duo millia dantur; vel bona data sunt in censum perpetuum, illa sunt totaliter devastata, nec est spes restaurationis, nec modus unde: non propterea licet Religiosis propria Authoritate numerum Sacrorum diminuere; sed recurrendum est, ad quem de jure spectat.

Quis reducere potest onus Missarũ ad Minorem numerum?

25. Penes quem authoritas hæc est, & potestas, minuendi numerum Sacrorum? *Resp.* Vel sunt Missæ impositæ post Concilium Tridentinum aut in limine fundationis Ecclesiæ aut Capellæ, sive post sive ante Tridentinum? Tunc pro reductione illarum ad minorem numerum, omninò oportet recurrere ad Sedem Apostolicam, nempe ad Sacram Congregationem, propter Decretum ipsius. Vel sunt impositæ ante Concilium Tridentinum, & non in limine fundationis Ecclesiæ aut Capellæ, sed aliquo mod

modò sunt impositæ? Tunc tales reducere ad minorem numerum possunt Episcopi in Diœcesana Synodo, Abbates & Generales in Capitulis Generalibus; attendendo ad verba Concilii Trident. *sess.* 25. *c.* 4. ubi Sacra Synodus *facultatem dat Episcopis, ut in Synodo Diœcesana, itemque Abbatibus & Generalibus Ordinũ,ut in suis Capitulis Generalibus re diligenter perspecta, possint pro sua conscientia in prædictis Ecclesiis quas hac provisione indigere cognoverint statuere.* Et non aliter, quàm nunc dictum est: cùm ita declaraverit Sacra Congregatio, ut solet legi ad Mensam.

26. Unde etiamsi plures afferant, id Episcopos extra Synodum facere posse, ut docent Navar. Rodriq. Henriq. Mirand. Ricc. Molfes. & Barbosa *de Offic. & potest. Episcop. alleg.* 29. *n.* 15. eò quòd quoad illos Concilium Trident. non statuit novum jus, sed jubet observari antiqvum, idq; sit ex consvetudine receptum in aliquibus Episcopatibus; Prælati tamen Regulares, Generales, cùm pro illis statuat Concilium jus novum, & statuat formam, quomodo & quando sit facienda reductio, nec sit consvetudo in contrarium, non poterunt id facere, nisi in dictis Capitulis Generalibus. Ita Barbosa suprà *n* 15. Diana *de celebr. Miss. Resol.* 1. & 2. *tr.* 14. Utrum in præfatis Capitulis Generalibus, potest fieri reductio aliorum suffragiorum? Dicit Sorbo quòd non: quia sic declaravit S. Congregatio. Oppositum tamen dicunt alii cum Diana. Videndus est Lezana *verb. Missa n.* 32. & *tom.* 1. *cap.* 21. *n.* 6.

27. Quando verò sive à S. Congregatione, sive à Capitulo Generali, sive ab Episcopo, reducuntur Missæ ad minorem numerum, & additur clausula, *quòd eorum semper defunctorum commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute, legata ea ad pios usus reliquerunt,* sufficit quòd fiat commemoratio, vel in *Memento* vel in *Collectis.* Ita enim declaravit Sacra Congregatio, testibus Lezanâ, Moretâ, Fraxinellô, & Barbosâ *n.* 11.

28. Quando Episcopo conceditur privilegium à Sede Apostolica, reducendi onera Missarum suæ Diœcesis, potest tali privilegio uti etiam ad favorem Regularium. Ita Bordon. Pellizar. Lezana *loc.cit.n.*31. Ratio est: quia Ordinarius loci, etiam à Regularibus exemptis, exigit rationem de executionibus testamenti, juxta Clement. de testamentis;ergo multò fortiùs poterit in favorabilibus eis prodesse:gratiæ enim sunt ampliandæ, juxta Regul. juris;odia restringenda. Nisi ejus privilegium restringatur ad opera solum Clericorum Sæcularium. Gratiæ ampliandæ.

29. Quid si legatum sit ita tenue, ut non sit qui velit onus illi injunctum subire; & si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum aut ferè totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis? *Respondet* S. Congregatio: *Etsi legatum sit adeò tenue, nihilominus pro reductione oneris ut suprà impositi ab iis ad quos pertinet, Sedem Apostolicam*

 licam

licam esse adeundam, quæ absque ulla impensa id statuet, quod magis in Domino esse judicaverit; verumtamen si in ipsa beneficii erectione expressè cautum fuerit, ut liceat Episcopo injunctum opus reducere, ac moderari, legem hanc fundationis quam decreta hac de re edita non sustulerunt, esse validam & observandam.

30. Quid si expenderit multum pro posta, procurando reductionem Missarum ad minorem numerum? Similiter quid dicendum de eis, qui diu litigant in Tribunali, & vix medium censum recipiunt; utrum possunt uti compensatione expensarum pro via, & Sacra pauciora respectivè ad expensas absolvere? *Respondeo:* Vel agitur de Missis oblatis vi simplicis obligationis ad tempus? ut si casus esset (dicit P. Lezana) v. g. quòd aliquis Sæcularis commendasset alicui Monasterio 100. Missas, eæque celebratæ essent, nihilominus pro recuperando stipendio ipsarum, aliqua expensas fecerit Monasterium, eò quòd qui ipsas commendaverat, nolebat illud solvere; si postea idem sæcularis alias Missas 100. eidem Monasterio commendasset, posset Monasterium compensare damnum sibi illatum, diminuendo in his 100. Missis id, quod consumpserat in stipendio aliarum recuperando. Ratio est: quia in obligationibus justitiæ datur compensatio; ergo & hîc, Sacerdos potest sibi damnum compensare præcisè certum & liquidum. Ita Pejrin. Henriq. Navar. Vel agitur de Missis absolvendis vi pii Legati in perpetuum? Nego locum compensationi: quia pia legata in perpetuum, Fundatores extendunt ad superabundans stipendium, ut ratione alicujus detrimenti Monasterii v. g. litis expensarum, non priventur suffragiis, & non patiantur detrimentum v. g. existentes in purgatorio. Ita sentiunt Ascanus, Tamburin. Dian. Donat. & alii.

Quando potest compensatione uti ratione expēsarum Sacerdos?

31. Quid si Sacerdos deceptus sit? v. g. recipiens stipendium 10. Missarum chartâ involutum, putans esse justum; si postea illud inveniat esse non justum, an teneatur ad integrum numerum 10. Missarum? *Respondeo* quòd non: tum quia Sacra Congregatio præcepit, ut absolutè tot Missæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint; eleemosyna in dicto casu non est pro 10. Missis; ergo. Nec ipse consensit pro injusto stipendio, cùm non sciverit; non tenetur dicere 10. Missas. Ita tenent Megalius, Peregrin. Fraxinel. Dian. & alii.

32. An Prælatus Monasterii teneatur ad restitutionem, si ejus prædecessor non curavit celebrari Missas, ad quas Monasterium tenebatur ex legato, vel stipendio? *Respondeo* & dico quòd teneatur, aut Sacra non absoluta curare absolvi, aut ad restitutionem obligatur. Sicut Prælatus Monasterii tenetur solvere debita legitimè contracta à suo Prædecessore, ita & onera Missarum non satisfacta, cùm sint debita: qui enim sentit commodum, debet sentire & incommodum. Monasterium sensit commodum

re-

recipiendo stipendia; ergo debet sentire & incommodum, nempe onus Missarum.

33. Sed quomodo ipsi debet probari, quòd remaneant Missæ non absolutæ? *Respondeo*: Debent probari per librum Sacristiæ. Ita Gvido Papa *decis*. 514.

34. An Regulares aucta re sibi legata cum onere Missarum, teneantur etiam ipsi numerum Missarum augere? *Resp*. Vel tale augmentum provenit non ex re ipsa simpliciter, sed ex industria, labore, & expensis ipsorum Regularium? Sic nullam inducit obligationem majoris oneris. Vel augmentum fit ex aliquo casu fortuito, ut si fundus assignatus pro Missis, notabiliter augeatur ex alluvione fluminis, vel territorium sit magis reddititium? Tunc in tali casu inducit obligationem ad augendum majorem numerum Missarum, in utilitatem animæ Testatoris. Ita docent Navar. Pellizar. Quidquid sit de Missis addendis dubium, hoc tamen certum est, quòd augmentum debeat in Ecclesiam expendi, si non augetur numerus Missarum: nam *cap. final. de verb. signific.* dicitur: quod si fructus præbendarum creverit, debet augmentum converti in utilitatem Ecclesiæ, non autem dividi inter Canonicos, ut ibi dicit Glossa in fine casûs.

35. An Regulares, sive Sæculares, in Ecclesia in qua continuatur magna devotio & concursus, possint eleemosynas pro Missis celebrandis accipere, si iisdem nisi post longum tempus satisfacere valeant, ne aliàs cultus Ecclesiæ, & devotio ac concursus fidelium minuatur? Sacra Congregatio *Resp.* non posse, nisi de consensu eorũ, qui eleemosynas tribuunt. Nec tutus est consensus præsumptus. Ita Donatus.

An Sacerdotes causâ devotionis non minuendæ possint stipẽdia pro Missis accipere quamvis nisi post longum tempus satisfacere valeant?

36. Peccatne mortaliter Sacerdos, & teneturne ad restitutionem, si notabiliter differat satisfacere? *Respondeo* affirmativè, propter damnum spirituale aut temporale, quod patitur dans stipendium, ex eo quòd Sacerdos ei Missam non applicuit. Ita Petrus Navar. Bonac. Fraxinel. & alii communiter. Maximè in his duobus casibus peccat, quando quis dedit stipendium Sacri pro valdè infirmo, & non est absolutum Sacrum nisi post mortem: quamvis illi prodesse potest quòad satisfactionem in Purgatorio, non tamen prodest quòad impetrationem, quam intendit, quando tradidit eleemosynam. Secundus Casus est, quô Missam pro defuncto (qui in purgatorio gravissimas pœnas patitur) differt in tempus citrà & ultrà; tandem absolvit, quando anima jam est liberata è purgatorio. Quòad 2. *Resp.* negativè: quidquid dicant Bonac. Navar. & Rodriq. quia forsan prodest multum, absolutione & applicatione Sacri (juxta dispositionem Divinam) sangvine junctis.

37. Quænam dilatio intelligitur per breve sive modicum tempus, quô

quô propter mandatum Sacræ Congregationis, omninò oportet Sacerdotem satisfacere danti stipendium? *Resp.* Sumendo tempus breve sive modicum, intra quod aliæ Missæ omninò sunt absolvendæ, judiciò celeberrimi Patris Lezanæ, arbitrio prudentis relinquendum definiendum, pensatis circumstantiis loci, temporis, Missarum dicendarum, & Sacerdotum qui illas dicere debent: cùm non definiatur in jure: ad quod allegatur *L. ab hostibus* § *fin.* Lugo 3.*p. de Euch. disp.*19. *sect.*2. *n.*34. intelligit tempus illud, quô quinquaginta vel sexaginta Missæ dici possunt. Thesaurus, spatiū 8. aut 10. dierū & non ultra. Donatus, spatium trium mensiū ex causa rationabili tamen, ut in simili declaravit *Trid. cap.* 12. *sess.* 24. *de reform.* ad finem de sententia dignitatum dicens: *non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consvetudinis, ultra tres menses ab eisdem Ecclesiis quolibet anno abesse, salvis nihilominus earum Ecclesiarum Constitutionibus, quæ longius tempus servitii requirunt.* Ergo. Ecclesia, tres menses existimat tempus breve, longum verò ultra tres menses. Diana verò, tempus unius mensis. Barbosa pro hoc decisionem Sacræ Congregationis adfert; sed Donatus respōdet non esse Authenticam: vel si dicit Sacra Congregatio, dicit exempli gratiâ, non permodum decisionis. Attamen, si Missa sit dicenda pro aliqua necessitate, quæ moram non admittat, v. g. pro præsenti infirmitate, tribulatione, expeditione alicujus litis, vel negotii instantis; tunc nullô modô differri potest. Ita Lezana, Menochius, & alii.

Tempus pro Missis breve.

Quæ Missæ non sunt differendæ.

38. Utrum licitum sit anticipatè celebrare? *Resp.* Vel intendit quis celebrare pro eis qui nondū dederunt, sed daturi sunt? Sic non est licitū: quia oppositum damnatum est à Paulo V. die 15 Novembris 1605. alias digna risu esset res, *applicabo tibi tria Sacra, quæ jam absolvi ante duas hebdomadas.* Vel intendit quis celebrare pro eo qui jam dedit stipendium, v. g. Capellanus tenetur qualibet hebdomada dicere tria Sacra? & vel est Statutum, ordinatum, sinè ulla restrictione & absolutè ut tot Sacra in hebdomada, mense, aut anno absolvat? Tunc potest anticipatè illa absolvere: v. g. in una hebdomada sex, tria pro hac, & tria pro sequenti hebdomada. Ita Cened. Facund. Ledesm. Barbosa *alleg.* 24. *n.*14. Gavantus Lezana *verb. Missa.* Ratio est: quia anticipata solutio, non præjudicat Creditori. Imò animæ in purgatorio magis prodest anticipatio Missarum. Et sicut licitum est tales Missas anticipare, ita pariter ex justa causa differre in sequenten hebdomadam, vel mensem, si Missæ lunares sint; dummodo non obsit voluntas Testatoris, aut Synodi Diœcesanæ. Pellizarius *tom.* 1. *tr.* 5. *cap.* 9. *sect.* 9. *sub. q.* 26. *n.* 29. *in fine.* Vel legatum aut statutum est, ut hac & hac die dicatur Sacrum? v. g. feriâ 2. ad majus altare, quia pro hac die est privilegium; & feriâ 6. ad S. Crucem, in venerationem Passionis Domini; tertia ubicumq; in Ecclesia hac; die Sab-

i in honorem B. MARIÆ V. Tales Missas illis diebus procuratas Sacerdos absolvere tenetur, nec anticipare potest: quod aliquomodo habetur *cap. Decernimus* 32. *q.* 7. & iidem immediate citati Doctores ita docent.

39. An obligatus celebrare quotidie, possit semel qualibet Septimana quiescere? *Respon.* Vel Capellanus fundatione instituitur ita, ut quotidie per se, vel per alium celebret? Tunc sive sanus sit sive æger, celebrare tenetur per se, aut per alium (c). Vel sinè hac restrictione, absolutè, in fundatione capellaniæ obligatur tantùm sic, ut quotidie celebret? Tunc inprimis si ægrotet per breve tempus, non obligatur ad celebrandas Missas per alium (d), sive sit sæcularis sive Regularis, dummodo institutio Capellaniæ sit pro persona particulari, v. g. Priore, Regente, Lectore &c. nam si pro toto Conventu, ut regulariter contingit, tunc Missæ prætermissæ ab uno Religioso ægrotante, per alios suppleri debent. Breve autem tempus infirmitatis, existimat Ioan. de Cruce, esse duos aut tres dies; Molfes. Graff. Fraxinel. Barbos. esse spatium 8. vel 10. dierum; Bonacina 15. dierum; Concilium Provinciale Mediolanense, extendit ad unum mensem, accedente consensu Episcopi; Lugo vult extendere ad duos menses. Sanus verò Capellanus, non adstrictus ex institutione ad celebrandum per alium, potest intra annum ad sexies celebrare pro se, aut sanguine junctis (e), sive sit sæcularis sive Regularis, si pro tali in particulari persona est Capellaniæ fundatio. Imò sive Sæcularis sive Regularis particulariter institutus potest semel in hebdomada à celebrando vacare; non voluptatis, curiositatis, itineris, aut alterius impedimenti gratiâ, sed solùm ut propter malam dispositionem vel indigentiam, novum peccatum mortale vitetur: nam fundamentum aut consvetudo nonnullorum Capellanorum, originem habet *ex cap. Significatum* 11. *de Præbendis*, ubi dicitur, *quòd Sacerdos prædictus, nisi infirmitate corporis fuerit impeditus, assiduè debeat impendere obsequium suum Ecclesiæ memoratæ, & quantò frequentiùs potest, salva honestate sua, & debita devotione*: id est sinè peccato mortali, ut explicat Glossa ibidem *salva honestate* (f). Unde cessante causa peccati, indevotionis, aut indispositionis, tenetur juxta decisionem Concilii Provincialis, & Synodi Diœcesanæ ejusdem Provinciæ, per se aut alium celebrare. Ita Bonac. Fraxinel. Nald. & alii: quidquid dicat Rotarius. Multò magis illa die nequit pro stipendio celebrare. Attamen qui obligatus est quotidie celebrare pro aliquo, non tenetur in die Nativitatis Domini tres illas Missas pro eo offerre (g); neque feriâ sextâ hebdomadæ sanctæ, cùm ea die non sacrificatur; neque feriâ quintâ, die Sabbati ejusdem hebdomadæ, propter consvetudinem non celebrandi privata Sacra: nisi ejus sit obligatio Missam cantatam celebrare. Et in die comme

(c) Fraxinellus Ioan. de Cruce Rodriquez Lugo.

(d) Graffius Barbosa Fraxinellus Pejrinis.

(e) Naldus Diana resol. 28.

In corp Iur. Can. lib. 3. tit. 5. pag. 140.

(f) Lezana nū. 42.

(g) Fraxinel. n. 2. & 22.

memorationis omnium fidelium defunctorum, satisfacit dicendo Missam pro omnibus defunctis in genere, eisq; eam applicando (g). Illa die licitum est applicare Sacra ad libitum: scilicet in genere pro omnibus, tum in specie pro aliquibus defunctis. Ita declaravit Sacra Congregatio 4. *Augusti* 1663.

Die animarum licitum est applicare Sacrum alicui in particulari.

40. Tenetur Sacerdos celebrare in loco, Ecclesia, Oratorio, Capella, vel Altari in quo promisit, aut obligatus est vi fundationis, contractûs solutionis. Ita communiter. Secùs faciens, videtur mortaliter peccare (h), quia in re magni momenti infidelis est; nisi eum justa causa excuset, qualis est, si Ecclesia, Capella, Oratorium, vel Altare, impedita sunt violatione, eversione, vel aliô modô (i); vel si Sacerdos ad tales Missas dicendas obligatus, ob urgentẽ causam ex eo loco discederet (k).

(h) Navarrus Diana Rodriquez Graffius Homobonus & alii.

41. Utrum in casu violationis, eversionis, aut alterius impedimenti legitimi, Ecclesiæ, altaris &c. Sacerdos sit liber ab obligatione; aut utrum tenetur alibi celebrare? *Resp.* Vel Sacerdos certus est de mente Institutoris, sive ex ipso, sive ex scriptis, seu inscriptione, quòd solùm intendat celebrari in tali loco? tunc deobligatur. Vel constat ei, intendere fructum Sacrifici pro anima sua, vel cultum DEI, vel aliqvid aliud simile? Tenetur alibi celebrare. Vel dubius est? tutiorem partem eligere tenetur, nempe ad intentionem Institutoris Missas in alia Ecclesia, altari, dicere. Ita docent Lezana, Steph. à S. Paulo & alii.

(i) Fraxinellus Riccius.

(k) Facundez Lezana.

42. An Sacerdos non Episcopus, possit ea die quâ celebravit Ordinarius Loci, Missam in eodem altari celebrare? *Resp.* Spectandam esse consvetudinẽ, an ibi soleant alii celebrare: secùs, habendus est consensus; nisi superveniat necessitas id faciendi, ut exponit Glossa *cap. fin. de Consecr. d.* 2. Ita Lezan. *verb. altare n.* 11. Octavio *pag.* 177. *n.* 238. Idem Cistercienses debent observare respectu sui Abbatis.

43. Quando horæ cantantur ante majus altare, Missa ad altare majus nõ debet tunc celebrari. Ita ordinavit S. Congregatio, ut habetur apud Barbosam *in collectan. Bullar. ver. Missa*: quod intelligi debet de Ecclesia magna.

44. Qui quotidie in eodem altari Missas dicere tenetur, utrum possit saltem aliquoties intra annum in alia Ecclesia eas dicere, gratiâ lucrandi indulgentiam plenariam, non dicendo eas in eo altari per alium? *Resp.* quòd possit quinquies aut sexies (l), non pluries: nam in re gravi contraveniret menti Institutoris.

(l) Stephanus à S. Paulo.

45. Utrum obligatus celebrare in altari privilegiato, satisfacit celebrando in alio non privilegiato, cum corona, calculo sive numismate ad animã è purgatorio liberandam indubiè benedicto? Leander tenet quòd sic, si petens Sacrum non determinavit in particulari altare privilegiatum. Contra eum *Resp.* negativè. Ratio est: tum quia indulgentia pro defunctis

qua

quæ applicatur altari, solet esse magis certa; nam de numismate esse dubium potest, utrum jam anni non transierint, & utrum summus Pontifex concesserit numismati hoc privilegium cum præjudicio altaris privilegiati, quod dicendum non videtur: estque magis Authentica illa indulgentia concessa altari privilegiato: tum quia Testator non solùm vult indulgentiæ applicationem, sed & Missam talem, cui à Papa indulgentia altaris est applicata. Ita Lug. Dian. Lezana *verb. Missa*.

46. Utrum tenetur Sacerdos ad restitutionem, eò quòd in alio altari celebraverit? *Resp.* Vel obligatus erat celebrare in altari non privilegiato? Tunc non tenetur ad restitutionem: nam non privavit fructu Institutorem. Vel obligatus erat celebrare in altari privilegiato? Tunc in casum restitutionis incidit, eò quòd subtraxerit suffragium petenti. Ita Lezana *loc. citat.*

47. Notandum, quòd Patres Carmelitæ habeant à Clemente X. ubique in Ecclesiis suorum Conventuum altare privilegiatum pro defunctis; hoc autem est altare *Beatissimæ Virginis* MARIÆ. *In Bullar. Ord. pag.* 574. *n.* 2.

48. Missa in altari privilegiato quæ non est de Requiem, utrum reportet indulgentiarum indultum? *Resp.* quòd non, nisi sit Duplex. Primum multoties est declaratum à S. Congregatione, etiamsi id in indulto non exprimatur. Ita Barbosa *in Collectan. Bullar. verb. altare*, & *verb. Missa defunctorum.* Dian. Rotar. Secundum declaratum est à S. Congregatione 22. *Januarii* 1667. & 23. *Septembris* 1669. ne minuatur gratia concessa animabus, dum rubricæ obsunt in Duplici.

49. Utrum magis proficuum sit animabus Sacrum de Requiem, quàm de festo? *Resp.* Qualem quis Missam promisit, talem dicere tenetur: quia ex virtute fidelitatis tenetur promissionem de re justa & honesta adimplere, magisque de Requiem; quia quantùm ad preces & orationes, magis prodest defunctis, quàm aliæ, ut S. Thom. *in* 4. *dist.* 45. *quæst.* 2. *art.* 3. *quæst.* 1. *ad* 5. & alii Theologi communiter: quia ejus preces, ad animarum liberationem directè funduntur. In festis tamen Duplicibus, aut Dominicis, ac per consequens in illis diebus, in quibus festa duplicia celebrari non possunt (scilicet infra octavam Epiphaniæ, Paschæ, Pentecostes, Vigiliis Nativitatis Domini, Pentecostes, feriâ 4. Cinerum, & majori hebdomada) dici non possunt Missæ Votivæ, & de Requiem, sicut & infra Octavam SS. Corporis Christi, propter Decretum S. Congregationis 5. *Martii* 1603. Et durante expositione SS. Sacramenti, non potest dici aut cantari Missa de Requiem, licèt currat Officium hujusmodi Missas admittens. Ita ordinavit S. Congregatio 2. Decembris 1684. Ratio est quòad Missas de Requiem in altari privilegiato &c. quia licetsi quòad preces & orationes

Plus prodest animabus Missa de Requiem.

Quando celebrari non potest?

ones magis proficuæ sint, ut dixi; tamen devotione Sacerdotis, & ex intercessione Sancti de quo Missa dicitur, & cujus suffragium imploratur, hoc suppleri potest (m). Nec obstat promissio: quia intelligitur & intelligi debet, quatenus non obsunt Rubricæ. Ita Fraxinel. & alii. Attamen prædictis diebus (secluso scandalo) dicere Votivam, aut de Requiem, plus non est quàm veniale. Ita Peir. Facund. Lezan. Unde

(m) Sylv. Sa. Facund. Dian.

50. *Missæ votivæ à Testatoribus relictæ, non sunt acceptandæ de cætero, nisi in illis diebus, in quibus secundùm regulas Missalis, celebrari possunt. De Missis verò jam acceptatis, petenda est à SS. D. Papa dispensatio, pro transferendo in dies in quibus liceat.* Barbosa *in Collectan. Bullar. verb. Missa.* Quare vide Rubricas Missarum.

51. Die verò quô non est Duplex, juxta intentionem dantis & promissionem suam, tenetur Sacerdos absolvere Sacrum, sive Votivam sive de Requiem. Ita colligitur ex *cap. Quidam de celebr. Miss.* & ex declaratione Sacræ Congregationis, quam adducit Lezana *verb. Missa.*

52. Sed v. g. Ioannes petit Missam celebrari Drohobicii in Parochiali Ecclesia de S. Angelo Carmelita, cujus Reliquia est ibi apud Carmelitas: potestne celebrari? *Resp.* Vel petitur à Carmelita, vel ab alio Sacerdote Celebrato? si à Carmelita, dubium non est, quòd ille, etiamsi non sit in ea Civitate Reliquia S. Angeli, potest (& non tantùm in ea Parochiali, sed & ubicumque, die non impedito Duplici) celebrare Votivam de S. Angelo, cùm sit pro Carmelitis Missa approbata, & nullibi prohibita. Vel petitur ab alio Sacerdote? Tunc sciendum est, vel asservatur insignis Reliquia sive apud Carmelitas, sive in alia Ecclesia, in ea civitate? (insignis, scilicet caput, brachium, crus, aut illa pars corporis in qua passus est Martyr, modò sit integra & non parva, legitimèque ab Ordinario approbata): tunc in ea in qua talis Reliquia requiescit, potest quicumque Sacerdos de tali S. Martyre celebrare Missam; non tamen in alia Ecclesia, etiam de consensu Episcopi. Ita de Mandato Urbani VIII. Sacra Congregatio *die 8 Aprilis* 1628. ordinavit. Et si secus est, quòd nec sit insignis, aut non approbata ab Episcopo Reliquia, à fortiori si non est, nequit ullus Missam (præter Carmelitam) de S. Angelo Carmelita dicere, etiam in eorum Ecclesia: sicut etiam Missam Rosarii, propter eamdem declarationem S. Congregationis *die 8. Aprilis.* 1628. sed potest dici & dicenda est vi promissionis, aut devotionis causâ, de communi. Ita Gavantus *in Rubr. tom. 1. p. 4. lib. 17.* Lezan. tom. 1. cap. 21. n. 26.

Reliquia principalis.

Quomodo Missa dicenda apud Regulares in festo Ordinis?

53. Eodem decretô Sacræ Congregationis nunc intimatô prohibentur Missæ pro vivis & defunctis S. Gregorii 15. Auxiliatorum, & de Patre Æterno. Non tamen prohibentur Missæ 30. S. Gregorii, ab ipso pro defunctis institutæ 4. *dialog. cap. 55.* ut dicantur per 30. dies continuos ab uno Oratio propria in Missali, *DEUS qui nos Beati Gregorii &c.*

Quæ Missæ prohibentur.

54

54. Unde Rotarius ex Gavanto dicit, eum non integrare institutio-nem Divi Gregorii, qui consequenter non dicit eas Missas, sed discontinuaè. Contra hos Lezana dicit: *ab uno sive pluribus successivè Sacerdotibus. om. 1. cap. 21. num. 22.*

55. Sed quid quando occurrit Parasceve, & feria quinta in Cœna Domini, discontinuantes illas Missas? *Resp.* Pater Lezana: *Imò etiamsi ob ationabilem & honestam causam discontinuentur prædictæ Missæ, non perdent uum valorem; non solùm ut quædam Missæ sunt prout est certum apud omnes, ed etiam prout sunt tales Missæ, à Divo Gregorio institutæ*: quia sic est explicanda mens huius Sancti. Ita Lezana *loc. cit.* Bonacina *tr.* 14. *de cebr. Miss. resol.* 32. De Missis 30. S. Gregorii.

56. Missæ de Requiem possunt dici in Duplici, quod non est de præcepto; non quidem ad arbitrium Sacerdotis, aut petentis, sed ut impleatur voluntas defuncti. Ita Gavantus *in thesauro S. Rit. tom.* 1. *p.* 1. *lib* 5. arbosa & alii. Imò in Dominicis & Festis de præcepto, Missa solemnis otest celebrari, quando corpus defuncti est præsens, & insepultum. n die autem Paschæ, & diebus primæ classis, non convenit hoc fieri, olligunt ex Rituali Romano Gavantus, Lezana *loc. cit.* De Requiem.

57. Adfero pro Capellanis aliquas declarationes Sacræ Congregationis, uas ex variis Authoribus collegit Barbosa *in Collectan. Bullar. verb. Caella,* & *verb. Capellania,* & *verb. Capellanus.* Quarum prima est: *Capelm obtinentem compellere non potest Episcopus, ut ipsemet celebret, licèt in es fundatione disponatur, quòd Capellanus celebret: nam istis oneribus Misrum, ...è per substitutum satisfit.* Extant etiam pro hoc Rotæ decisiones, pud eundem Barbosam *de Offic. & potestate Episcopi alleg.* 24. *num.* 29. ecunda est: *Capellæ fundatio si esset sub verbis Testatoris, quòd Capellanus beret celebrare Divina officia noctu diuq; sicut cæteri faciunt, non infertur necesse, ut Capellanus debeat esse Presbyter.* Tertia: *Capelniam habens non tenetur ad Sacerdotium, nisi in fundatione cautum sit, Capellanus per seipsum Missas celebret; sed debet curare ut per alium Mis celebrentur: neque erit satisfactum oneri, si Missæ in alia Ecclesia celebraerant.* Nec personalẽ residentiã requirit, nisi aliter cautũ esset. Quar-: *Capellani Sæculares Monialium, possunt ex gratia celebrare Missas occurntes de Sanctis ipsius Ordinis, cujus est Monasterium, etiamsi ipsi non sint ejus egulam professi.* Capellanus compelli nõ potest.

58. An Sacerdos Regularis tenetur sub mortali celebrare in die festo ut populus Missam audiat, alias non auditurus ob carentiam Sacerdotis? *esp.* negativè, etiamsi esset consecranda hostia pro moribundo. Ita uoad 1. Pellizarius; quoad 2. Donatus: patet ex praxi, quòd Regulares ustodiant suos Conventus, non Plebanias relictas, devastatas. Si Re-

 gulares

gulares obligarentur sub mortali, ad celebrandas Missas propter populum in pagis &c. minùs adhuc curarent Parochos Domini, quàm modò.

De Missa Conventuali.

59. Quid de Missâ Conventuali? Utrum Prælati Regulares teneantur sub mortali, Missam Conventualem dicere, vel dici facere? *Resp.* quòd sic: *quia cap. Cum creatura ii de celebr. Miss.* sic dicit: *Mandamus, quatenus nullum in vos torporem negligentiæ obrepere permittatis, quominus & pro anniversariis defunctorum, & pro Festo vel feria, secundùm temporum congruentiam, Missarum solemnia conventualiter celebretis &c.* Non debet tamen illa Missa applicari pro populo, sive pro Benefactoribus vivis & defunctis, ut vult Rodriquez; quia oppositum declaravit S. Congregatio *die* 1. *Martij* 1681. nisi sit consvetudo applicandi, quæ non est introducenda ubi non est, docet Diana cum Rotario. Utrum autem debet cantari hoc Sacrum Conventuale? deducit Donatus quòd debeat, ex Clementina ex verbis *psallatur Divinum Officium*, nomine cujus venit MissaConventualis, quæ solet esse finis officiorum. Ego dico: spectanda est consvetudo, quæ est altera lex. Unde ubi est consvetudo cantandi Missas Conventuales, peccat Superior mortaliter, omittens sinè justa causa facere cantari Sacrum, docent Peregrin. Donat. & alii. Excusat tamen à mortali, licet non à veniali Diana 3. *p. tr. 2. de Dub. Regular. resol.* 8. quod & ego puto, pro una & secunda vice, secluso scandalo. Et licetsi feriis Quadragesimæ, quatuor temporum, Rogationum, & Vigiliarum, in quibus Festum novem lectionum occurrit, duæ Missæ sint celebrandæ, una scilicet de feria, altera de Sancto; non tamen omninò cantandæ in Ecclesiis Regularium, dempta obligatione fundationis. Imò adveniente rationabili causâ, ambæ legi sufficiunt: quia Decreta Sacræ Congregationis dicunt, *ut dicantur duæ*, non autem dicunt, *ut cantentur*. Ita Pejrin. *to.* 3. *privil. cap.* 1. *num.* 19. Vericel. Donat. & alii. Ex Congregatione comprobo meum sentimentum, quòd Missa Conventualis legi præcipiatur, non cantari. Legenda, non cantanda est, seclusâ consvetudine eam cantandi, aut fundatione fructiferâ.

De Ternario.

60. An Regularis Sacerdos sub mortali teneatur ad celebrandum Sacri ternarium? *Resp.* quòd non, nisi Regula aut statuta sub tali culpa obligent. Ita Pellizar. *tr.* 5. *cap.* 9. *q.* 7. Bonæ spei *n.* 99. *pag.* 162. Do[illegible] *q.* 96.

61. Quis Sacerdos, quandò teneatur applicare Sacrum pro populo? [illegible] Ex Decreto Congregationis Concilii, emanato Romæ *Die* 10. *Maij* 1[illegible] Parochi tenentur pro Parochianis Sacrificium applicare singulis diebus si redditus pingues sunt; si verò tenues, saltem diebus festivis. Missa [illegible]tem cantata in Collegiatis, & Conventualis in Monasteriis, ex nullo [illegible]

cepto est pro populo applicanda; nisi adsit legatum tale, aut consvetudo, quæ non est introducenda. Ita Rotarius ut suprà.

62. Sacerdotes qui ordinantur ab Episcopo, dum celebrant cum eo, singuli applicare Missam possunt; quia singuli sunt causæ sufficientes totius sacrificii. *Dum ordinatur Sacerdos potest applicare.*

63. Casus est: Sacerdos multa stipendia pro Missis accepit, & expendit; restituere, aut alteri dare ut pro eo absolvat, non habet unde det; est valdè pauper; absolvere etiam ipse illa Sacra non potest; quia ratione Capellaniarum quotidie juxta intentionem Fundatorum, applicare obligatur: quæritur quid facere debet? *Respond.* Debet quotidie offerre Sacrum pro eis, pro quibus offerre obligatur; pro aliis verò, pro quibus debitor est, & satisfacere nequit, debet etiam pro eis offerre Missam, juxta doctrinam datam hîc *num.* 9. & *ser.* 3. *sect.* 2. *num.* 1. Deinde debet iisdem applicare fructum sibi celebranti debitum: insuper tenetur illis applicare opera sua satisfactoria; jejunium, orationes &c: ac denique debet audire Missas, applicando fructum iis, provenientem ex Sacrificio Missæ, sive ex Missa ipsa. Hæc omnia teste Lezana in simili consulu- [illegible] Reverendissimus Stratius Nostri Ordinis Generalis. *Casus.*

Propositiones damnatæ ad hanc sectionem reducendæ.

Ab Alexandro VII. 8. Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petenti partem etiam specialissimi fructûs, ipsimet celebranti correspondentem, hocq; post decretum Urbani VIII.

9. Post Decretum Urbani, potest Sacerdos cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collatô illi minori stipendiô, alia parte stipendii sibi retenta.

10. Non est contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam contra fidelitatem, etiamsi promittam, promissione etiam juramentô firmata danti stipendium, quòd pro nullo alio offeram.

43. Annuum legatum pro anima relictum, non durat plus, quàm per decem annos.

SERIES V.

Quò ad locum in quo celebrandum est Sacrum.

SECTIO I.

Quinam locus sit pro licita celebratione destinatus, aut destinari possit?

R*Espond.* & dico: Seclusô privilegiô & necessitate, non alibi nisi in *Locus celebrandi.*

in consecrata ab Episcopo, aut simpliciter ab alio benedicta Ecclesia, au Capella, sive adjuncta Ecclesiæ sive seorsiva, publica, quæ habebatur au habetur pro Ecclesia, qualis est Gedani Regia; non polluta aut interdicta celebrandum est: *cap. Nullus de consecr. d.* 1. & Tridentinum *sess.* 22. *cap. d evitandis in celebr.* D. Resol. *in* 4. *d.* 10. *q.* 2. *a.* 1.

2. Explicatur & probatur: Dixi *seclusô privilegiô:* nam secùs dicendu accedente privilegio: & sic PP. Societatis ob privilegium Gregorii XII in Bull. *Vsum altaris* eis concessum, possunt (non aliter tamen, quàm i Missionibus, quas faciunt ubique gentium, modò loca tuta sint, & h nesta, de licentia Generalis aut Provincialis) Missæ Sacrificium celebr re; dummodo in altari viatico seu portatili. Similiter alii Religiosi Me dicantes per communicationem privilegiorum. Ita Pejrin. *tom.* 1. *Pr vil. Minim. in Constit. num.* 28. Lezan. & alii multi contra Suar. *tom. in* 3. *p. d.* 81. *sect.* 3.

3. Extra Missionem verò, nec in domibus, privatis Oratoriis, & Ca pellis in eis domibus sive Aulis habitis, si Episcopus contradicat, celebr re valent: quia licetsi olim obtenta sunt multa privilegia celebrand pro Carmelitis Urbani V. & Sixti IV. *in Spec. Ord. fol.* 69. & 89. pro Pr dicatoribus & Minoribus *cap. In his de Privil.* & pro Minimis Iulii II. quocumque loco honesto, cum altari portatili ac viatico; hæc antiqu jam per Trident. *sess.* 22. antiquata sunt *in Decreto de observand. & vitar in celebr. Miss.* per sequentia verba: *Neque patiantur in privatis domib atque omninò extra Ecclesiam, & ad Divinum tantùm cultum dedicata Orat ria, ab eisdem Ordinariis designanda & visitanda, Sanctum hoc Sacrificium p agi.* Ubi additur in fine: *non obstantibus privilegiis & exemptionibus.* &

Non facile dandi licentia in Capella privata celebrandi.

4. Nec facilè Episcopi, erigenda Oratoria privata seu Capellas tal in domibus privatis seu Aulis, concedere possunt: quia multi hanc p testatem in eis DD. non agnoscunt. de Rhodes *ex Epist. quad* Pauli III. *ad Cardinales*, & Naldus *verb. Miss. n.* 31. & 32. Sacræ Cong gationis declarationem adfert, non posse Episcopos dare licentiam, lebrandi in privatis Oratoriis; sed hoc spectare ad Sedem Apostolica At oppositum est in praxi, & pro hoc habetur Canon *de Consecr. d.* 1. *c Missarum* apud Doctor. Resolutum *loc. cit.* qui ibi dicit: *Potest ta in loco non Sacro Missa celebrari, ex licentia seu permissione Episcopi.* idem docent communiter alii DD.

Non contradicente Episcopo.

5. Non contradicente autem Episcopo, possunt Regulares in domi Oratoriis, uti præfatis privilegiis: quia Tridentinum absolutè ea non lit, hoc est non prohibet Regularibus; sed præcipit Episcopis, *ne p antur ibi Sanctum hoc Sacrificium peragi.* Ita Lezana *verb. Altare num* Bonæ Spei *tr.* 4. *d.* 9. *num.* 106. Attamen hoc fieri debet sine præjud

P

Parochialis Ecclesiæ, prout *in cap. In iis* declaratur. Ius autem Parochiale (ut habetur in quodam privilegio Gregorii IX. quod incipit *Nos attendentes*) circa tria consistit: scilicet oblationes, decimas, & primitias. Ita Lezana *ibid.* Sylvester *verb. altare.* Ioan. à Cruce & Noster Reverendissimus Stratius *in instruct. pro Carmelitis cap. 6. n. 8.*

6. Sæculares verò Sacerdotes, qui etiam non obstante prohibitione Episcopi, in domibus privatis celebrant, ostendere aliquod privilegium tenentur, quod nullum hucusque reperio in Authoribus; sed potiùs prohibitionem in Concilio Aurelianensi *cap. 3.* apud Burchardum *lib. 3. cap. 86.* Ivonem *p. 3. cap. 76.* apud Pannorm. *lib. 2. cap. 39.* invenio. Jam verò, sicut aliud est dicendum de inferiore quàm Superiore; ita de illis, quàm de Episcopo: Episcopus enim habet hoc privilegium, quòd iter faciens (n) in quocumque loco honesto celebrare potest.

(n) de Rhodes.

Regulares celebrare possunt intra septa in dormitorio.

7. In Oratoriis verò, quæ sunt intrà septa Monasterii, in dormitorio sive Conventu, infirmariis, possunt Regulares de licentia sui Prælati celebrare Missas, propter privilegia adducta: cùm quoad hoc non videntur esse revocata per Concilium Tridentinum locô adductô: cùm ibi solùm sit prohibitio, *ne in privatis domibus, omninò extra Ecclesiam, patiantur Episcopi Sanctum hoc Sacrificium peragi:* prædicta verò loca, nec sunt privatæ domus, nec omninò extra Ecclesiam; nam nomine Ecclesiæ, veniunt etiam Religiosorum Claustra ut colligitur ex *cap. Abbati* §. *hoc autem d. 54.* & *cap. Alma Mater de sen. Excom. in 6.* Ita Glossa *verb. Monasterium.* Rodriq. Pejrin. qui adfert Privilegium Gregorii XIII. concessum Societati Jesu *in Bull. Decet Romanum Pontificem* Anno 1575. scilicet, *quòd in Oratoriis & Capellis, quæ ipsius Societatis Provinciales per se, in domibus, Collegijs, & aliis locis, ubi aliqui Societatis resîdebunt, approbaverint, & ad Divinum cultum deputaverint, Missæ & alia divina Officia celebrari possint.* Hôc privilegiô possunt etiam uti aliæ Religiones, propter communicationem privilegiorum. Ita Reginald. Pejrin. Lezana *tom. 1. cap. 21. num. 14.*

In cellis suis infirmi.

8. Item valdè probabiliter dicendum de infirmis, quòd etiam contradicente Episcopo, possint in suis cameris celebrare (dummodo sint honestæ) dum exire non possunt, & dies solemnis adest, aut multæ obligationes urgent: quia prædictæ cameræ, non sunt domus privatæ, sed ad Ecclesiam pertinentes, ut jam dixi *num. 5.* hîc. Pro hoc etiam extat notabile Privilegium Pii IV. pro Canonicis Regularibus Sancti Salvatoris Lateranensibus: quod refert Peirin. *tom. 1. privil. Minim. num. 34.* ex Peregrino *in compend. privil. Congregationis Regularium tit. infirmi* §. 2. *Notabile:* nam concessum 18. *Maij.* 1565. post Concilium Tridentinum, & cum derogatione ipsius. Secus dicendum de cameris sæcularium: quia sunt privatæ.

9.

In prædiis Monasteriorum.

9. Possunt (etiam contradicente Episcopo) Regulares Superiores, in prædiis Monasteriorum, erigere Oratoria, in iisq; Missas celebrare, cùm pro hoc sit Privilegium Gregorii XIII. *num.* 5. positum; & alia, quæ refert Rodriquez *tom.* 2. *q.* 75. *art.* 1. Ioannes à Cruce *conclus.* 2. Pejrinis *tom.* 1. *Privil. Minim. in constit. num.*30. & 31. Maximè favet Privilegium Alexandri VI. pro Cisterciensibus, de quo *in Bullario Rodriquez tom.* 1. *in Alexandri VI. Bullâ* 14. & ratio est: quia prædia Monasteriorum, non sunt domus privatæ: nam non sunt domus privatarum personarum, aut sæcularium, de quibus Concilium Trident. sed communitatum Religiosarum. Ita citati DD.

Omnes sub dio &c. celebrare possunt.

10. Necessitate urgente, non tantùm Regulares Privilegiati, sed & Sæculares quicumque, sinè licentia Episcopi, non tantùm in Oratoriis aularum, sed & sub dio seu sub äére, aut in tentoriis, celebrare possunt prout colligitur ex *can.*1. & *can. concedimus de consecr. d.*1. apud D. R. *loc. cit.* Et sic in exercitu (o), & in longo itinere, quando Ecclesia non occurrit post aliquot dies (p), vel Ecclesia multitudinem capere non potest. Ita communiter.

(o) Cōmuniter (p) de Rhodes.

11. In mari, ex Privilegio concesso Clementis VIII. & Pauli V. Lusitani in magnis navibus (alterô Sacerdote aut Diaconô calicem tenente ad vitandum periculum effusionis) celebrant (q) quod tamen Dian. Hurtad. Trul. nolunt, nisi sit magna tranquillitas, sinè ullo tempestatis indicio. Possunt tamen in quacumque tempestate, & in quacunque parte maris omnes quicumque Sacerdotes celebrare Missas siccas, ut habetur in Nostro cæremoniali *lib.* 2. *Rubricâ* 55: quia in illis nec consecratur nec Sacrificium offertur; sed solummodo a Sacerdote vestibus Sacris induto, legitur Introitus, Epistola, Evangelium, & aliæ Orationes, ad navigantium consolationem. Imò in fine istius Rubricæ additur: *hôc etiam modô, Missa sicca coram infirmis dici poterit, si pro devotione illam audire volunt; cùm Missa cum Consecratione, in eorum domibus non possit celebrari.*

(q) Lezana Bonæ Spei Facund. Henriquez. Portelius.

In Ecclesia non polluta.

12. Dixi *in Ecclesia, aut Capella* &c, *non polluta, interdicta, prohibita jure Ecclesiastico:* quod in ea, ob tale crimen in ea commissum, nec Sacrum, nec Divina Officia celebrentur. Et cùm hæc præcepta sint in re gravi, obligant graviter. Ita Laym. Suar. & alij. Non incurritur tamen per hoc censura aliqua v. g. irregularitas, cùm in nullo jure sit imposita. Ita immediatè citati. Et polluitur Ecclesia non tantùm consecrata, aut simpliciter benedicta; sed etiam nondum benedicta, dummodo fuerit ad Sacrificium destinata. Idem dicendum de Capella publica. Secus dicendum de Oratoriis privatis: Oratoria enim privata, non violantur per crimina ac casus recensendos infrà (r). Ratio est: quia lex Ecclesiastica, de Ecclesiis & cæmeteriis, non de Oratoriis privatis loquitur.

Quæ Ecclesia polluitur

(r) de Rhodes.

SECTIO II.

Quæ sint crimina & casus, quibùs polluitur Ecclesia & cæmeterium?

RESP. Primus casus, est homicidium publicum intrà eam voluntariè, injuriosè commissū, juxta *cap. Proposuisti de consecr. Ecclesiæ*, & *cap. Si motum de consecr. d.* 1.

2. Explicatur, probatur, & multi casus solvuntur. *Homicidium*: sive sit suspendium rei de mandato Judicis, quia est injuriosum loco Sacro; sive sit martyrium, *cùm sit sceleratiùs, justum & Sanctum occidere* quàm iniquum, inquit Doct. Resol. *in* 4. *d.* 11. *q.* 1. *a.* 3. adferens *d.* 23. *q.* 5. *cap. Si non licet.*

3. Et quia in lege exprimitur homicidium, & pœnalia non sunt extendenda, verberatio quâ ossa frangerentur, absque effusione sangvinis, dūmodo non sequeretur mors, non obesset celebrationibus Missarum (a). Et quia in lege dicitur *intrà eam*, non polluitur Ecclesia per hoc, si quis supra tectum aut sub Ecclesia occidatur, aut ubicumque extra eam vulneretur, in Ecclesia moriatur (a): *in sum. Confess. tit. de consecr. q. quid si in Ecclesia.* Ratio est Doct. Resoluti: *quia hæc extra Ecclesiam committuntur.* Secùs è converso, *si aliquis in Ecclesia vulneratus, extra moriatur* (a): *quia ictus vulnerum attenditur*, habetur *de Clerico percussore cap.* 2. *de consecr. Ecclesiæ.* Imò *si aliquis ante Ecclesiam occisus, mox intra Ecclesiam infertur, occisor verò vel alius, mortuum fore non credens, corpori adhuc calido plagam infligit, ex qua sangvis fluit, reconcilianda est Ecclesia: tum propter horrorem & abominationem, tum propter violentiam, & peccandi voluntatem, & injuriam quæ ipsi cadaveri irrogatur. FF. de sepult. viol. l.* 3. §. *non prope*, & §. *adversùs ideo.*

(a) D. R. l. c. Bonæ Spei & alij.

Solvuntur casus.

4. Et quia additur *voluntariè*, propterea etiamsi intrà Ecclesiam committatur homicidium, si involuntariè (ut contingit in amentia, aut ebrietate, quæ sunt involuntaria b), aut casu quis lapide vel lignô cadente, vel fulmine, in Ecclesia occiditur (quia non factum est homicidium propriè (c) *de consecr. Eccles. si Ecclesiam*) non obest celebrationi Missarum; aut voluntariè, sed non injuriosè (ut contingit ex pura defensione d) tale homicidium non violat Ecclesiam: *Ubi non est voluntas mala hominis ad aliquam violentiam, non est necessaria reconciliatio*, inquit Ostiensis. Et quod alii omittunt, Dico: debet esse publicum (d), factô aut manifestatione: quia *nisi publicum per famam*, non impedit celebrationem Missæ *cap. significasti de adulteriis.* Ita Ostiensis *in Glossa quadam*, & ponitur in *sum. Confess.* Dicit tamen in summa, *quod tutiùs videtur quòd reconcilietur, etsi non sit publica fama, propter confusionem peccatoris: sed ita cautè hoc fiat, ne etiam signô pœnitentia denudetur.*

(b) Lezana.

(c) Guido cap. Ecclesia de Consecratione.

(d) D. Resolutus Lezana Bonæ Spei.

Violatio Ecclesiæ debet esse publica.

5.

5. Secundus casus, est effusio sangvinis humani intrà Ecclesiam, gr
viter injuriosa & publica: *cap. Si Ecclesia de consecr. Ecclesiæ* (d).

6. Explicatur & probatur. Quia dicitur *effusio*, debet esse copia san
gvinis, non aliquot guttulæ; cùm sic potiùs stillatio quàm effusio esset
Intrà Ecclesiam: etiamsi ex vulnere non incipiat fluere sangvis, nisi po
Ecclesiam, *cap. 2. Extra de Clerico percussore*. Doctor. Resol. & alii com
muniter. Requiritur ad violationem Ecclesiæ, ut illa effusio sit injurio
sa: quia caput citatum loquitur de sangvine humano injuriosè effuso
dicit Doct. Resol. *loc. cit.* Attamen quoad effusionem injuriosam ex na
so copiosam, controvertunt DD. Negant illâ pollui Ecclesiam, Diana
Marchino, Emansa; eò quòd nasus sit organum nimiùm facile ad effusio
nem sangvinis. Alii verò communiùs affirmant, excipiendo pueros n
xantes: cùm in eis non sit graviter peccaminosa effusio. Ita tenent Gra
sius, Bonacina, Octavius & alii. Effusio naturalis, casualis, non vio
lat Ecclesiam.

(e) Lezan. v. Eccles. n. 12 & Card. Lugo de Sacr. Euch. d. 29 n. 55.

7. Tertius casus, est effusio seminis sive viri sive fæminæ (e) intr
Ecclesiam, illicita, seu voluntaria; modò sit manifesta: *cap. unico de con
secr. Eccl. in 6.* & *cap. Ecclesiis de consecr. d. 1.*

(f) Lezana Bonæ Spei.

8. Explicatur & probatur. Per effusionem excluditur stillatio, siv
modica humectatio (f). Additur *illicita*: nam si per somnum emitti
tur, talis non obest; secùs voluntaria, quomodocumque fiat, sive p
actum adulterii, sive per fornicationem, sive per simplicem pollutionem
sive aliter: reconcilianda est Ecclesia. De copula conjugali dicendum
(ut ipse Doct Resol. *loc. cit.* cum Gvidone dicit) *quòd licet in Ecclesia re
gulariter non debeat reddi uxori debitum, ut jura loqvuntur, regulariter 31.
quoniam* & 33. *q. 4. cap. penultimo*; *si tamen petat & reddatur, non cōmitt
tur illicitum.* Lezana addit: *propter necessitatem, & probabile periculu
incontinentiæ.* Additur etiam quòd debeat esse *manifestata*, propter de
tam rationem suprà. Cavendum tamen, ne manifestetur; quia tun
violata censeretur Ecclesia, juxta communem sententiam Doctorum.

De copula conjugali in Ecclesia.

9. Quartus casus, est sepultura excommunicati vitandi, juxta *ca
Consuluisti*; idem dicendum est de Clerici publico percussore: quoru
corpora, sunt ante reconciliationem extra Ecclesiam projicienda, jux
*cap. Sacris de sepult. si ab ossibus fidelium discerni possunt: alioqui si discer
non possunt commodè, meliùs est relinquere ipsa, unà cum ossibus fidelium, qu
ossa ipsorum fidelium exhumari.* Ita Doct. Resol. adferens pro hoc cap
Super quodam, & *de sepulturis Sacris*.

(g) Bonæ Spei Diana & alii

10. Casus quintus, est sepultura pagani, seu infidelis, non baptizat
juxta *cap. Ecclesiam 1. & 2. de consecr. d. 1.* Comprehendit sepulturam pa
vulorum non baptizatorum (g), quorum Parentes sunt baptizati; quid

qu

uid dicat Ugolinus: nam tales parvuli, sunt saltem negativè infideles, oc est non habentes fidem habitualem. Secùs dicendum de sepultura arvulorum, in utero Matris mortuorum, dum Matres mortuæ cum eis epeliuntur (h), *nam fætus pars viscerum est*, dicit Hugo; & de sepultura atechumenorum, si præsumantur decessisse cum Baptismo flaminis. Idē iam dicendum de sepultura Hæreticorum, non declaratorum excõmuicatorum, juxta cap. *Omnis utriusque sexûs* de pœnit. & remiss. (i): *quia b fidem in Baptismo acceptam, nomine fidelium veniunt.*

(h) Ostiensis Doct. Resolutus Bonæ spei.

(i) Bonæ Spei d. 9. de Sacr. Miss. d. 7. n. 110. Lugo l. c. num. 47 Donat. de sepult. q. 39. Oppositum tenet Lezan. de sepult. n. 23.

11. Sextus est (quem adfert Ostiensis *tit. de celebr. Miss.* super *cap. Consuluisti*) Si Ecclesia vel cæmeterium, vel aliud quodcumque Sacrum, ab piscopo publicè excommunicato, consecretur vel benedicatur; proculubio talia reconciliatione indigent, antequam fideles utantur talibus, amquam Sacris. Rationem dat ibi: *nam si corpus excommunicati mortui, ccclesiam vel cæmeterium execrat, & necessaria est reconciliatio* (ut dicit *cap. onsuluisti*); *multò fortiùs, ubi ista consecratio perficitur per os & manus excõunicati. Secùs tamen in Sacramentis, quæ intrinsecùs operantur.* Ita ille in lossa ibi. Sed hoc non videtur Lezanæ verbô *Ecclesia num.* 12. Layman *b.* 5. *tr.* 5. *cap.* 5 *num.* 6.

12. Septimus casus est, *si funditùs est destructa & de novo reparata Ecclesia; ve ex iisdem lapidibus sive ex aliis*: *de consecr. d.* 1. *de fabrica.* Et ratio t, inquit Doctor Resol. *in* 4. *d.* 10. *q.* 2. *art.* 2. *in his duobus casibus: quia nsecratio Ecclesiæ, maximè consistit in unctione exteriori, & conjunctione, & spositione lapidum, de consecr. Eccles. Si Ecclesia. Secùs autem esset, si parie- non funditùs, sed successivè essent mutati: tunc enim non esset reconsecranda, l reconcilianda: de consecr. d.* 1. *Si motum.* Ita similiter, si exusta est Ecesia, & nova ædificetur. Secùs *si solummodo tectum, vel aliqua pars Ecsiæ combusta est, & parietes manent integri; non est consecranda.* Si Eccle- diu absque tecto & januis, spurcitiis animalium hominumq; locus versorii passim patuerit, talem Ecclesiam reconciliari, fore honestum, d non necessarium, dicit Gvilelmus *tit. de Consecr. Eccl.* apud Doctorem esolutum *loc. cit.*

13. Quid si major pars Ecclesiæ combusta aut destructa sit? *Resp.* Si ajor pars parietum sit destructa, ita ut de novo ædificari d beat; est econcilianda Ecclesia illa, *cap. Ecclesiis de consecr. d.* 1. & *cap. Ligneis de nsecr. Eccles. vel altaris* (k). Ad hæc animadvertenda nonnulla:

(k) Lezana

14. Primò, quando violatur Ecclesia, violatur cæmeterium ei contigum, non è contra. Ratio est Doct. Resol. *quia accessorium, non trahit ad principale: in* 6. *tit. de consecr. c.* 1. Secundò quando violatur Eccle- a, violantur & Capellæ ejus, & e contra: quia capellæ, sunt partes Eclesiæ. Ita Suar. Layman. Idem dicendum de choro, propter eamdem

Quando violatur capella?

rationem. Lezana ibidem. Secùs dicendum de Sacristiis, cameris (l) quod idem intelligo de Capellis, choro, quæ non sunt in Ecclesiis; ni sint illæ, quæ erant, aut habentur pro Ecclesiis. 3. quòd licèt ad violati onem Ecclesiæ in tribus prioribus casibus requiratur actio culpabilis, u dictum est; in casibus tamen posterioribus, non est necessaria culpa, se sufficit factum ipsum. Ita Layman suprà. 4. quòd Ecclesia vel cæmeteri um occultè violata, quamdiu violatio est occulta, non indigeant reco ciliatione: quare potest in illis celebrari. Ita Ostiensis, Doct. Reso Navar. Lezana. Requiritur ergo ut res manifesta sit, vel per facti evi dentiam, vel juridicam confessionem, vel probationem. Imò P. Bon Spei. *d.* 9. *de Sacrif. Missæ dub.* 7. *num.* 110. docet, quòd sicut excommu nicatus, non est vitandus ante denuntiationem Iudicis, ita Ecclesia no est censenda violata, ante declarationem Judicis: cùm violatio, sit v luti censura, & Ecclesiæ excommunicatio. Ita & Diana post multos *p.* 6. *tr.* 6. *resol.* 27. Sed oppositum probat Romana praxis, ubi ante senten tiam Judicis, dum factum incipit esse notum, reconciliatur Ecclesi Ita Lugo *de Eucharist.* Lezana & alii. Unde ad quæstionem, utrum po celebrationem Missæ bona fide factam in Ecclesia polluta, sit Ecclesia r conciliata? *Resp.* quòd non: alias etiam non esset jam necessaria con secratio hujus Ecclesiæ nondum consecratæ. Opposita sententia qu dem est probabilis, hæc tamen tutior, dicit P. Lezana.

(l) Naldus verb. Euch. num. 29.

15. Quid si tempore Missæ polluatur Ecclesia? *Resp.* Vel tunc nondum Sacerdos incepit Canonem? Recedere debet ab altari. Vel jam incep Cnonem? Continuare tenetur usque ad sumptionem inclusivè; reliqu verò finire in sacristia. Ita communiter DD.

SECTIO II.

Quomodo debeat Ecclesia, aut cæmeterium pollutum, purificari

Consecratio & simplex benedictio.

1. ANte resolutionem præmitto, differentiam esse inter simplicem b nedictionem, & consecrationem, *quòd consecratio fit cum oleo Sa cro, vino, & cinere, (cap. Proposuisti de consecr. Ecclesiæ) & cum Miss* ut dicit Ostiensis *tit. de Consecr. Benedictio verò fit sinè oleo, & Missa, sinè v no & cinere.* D. R. *in* 4. *d.* 10. *q.* 2. *a.* 3. Hôc præmissô

Ecclesia polluta quomodo reconcilianda?

2. Dico: Ecclesia polluta, vel est consecrata, vel non consecrata, s solùm simpliciter benedicta? si non consecrata? Talis polluta potest à qu cumque Sacerdote simplici, aqua lustrali, seu communi benedictâ, reco ciliari. Ita docent DD. D. R. suprà, Sylvester *verb. consecratio* 2. *q.* 4. & Sotus *in* 4. *d.* 13. *q.* 2. *a.* 3. Navarrus *in manuali cap.* 27. *num.* 256. Avila *de ce*

su

iris p.5. d.7. dub.4. Barbosa *de potestate Episcopi allegatione 28. num.87.* Lezana *loc. cit. num.* 15. contra Toletum.

3. Deducitur hoc ex cap. *Si Ecclesia non consecrata, cujuscumq; semine fuerit aut sanguinis effusione polluta, aquâ protinus exorcizatâ lavetur, ne divinæ laudis organa suspendantur:* illud enim *aquâ protinus exorcizatâ lavetur,* satis denotat, non esse expectandum ad id Episcopum, aut quòd aqua ab ipso benedicatur, aut benedicta mittatur. Decentiùs tamen est, ut sic per Prælatum reconcilietur, si hoc fieri commodè potest, ut statim videbimus. Imò & quòd de eadem re admoneatur Episcopus, prout consuetum esse refert Layman *suprà num.* 2. § *addendum* 3. Nisi casus esset quòd Ecclesia pollueretur inceptâ Missâ: tunc enim poterit ab ipsomet celebrante reconciliari, docent Suar. Laym. Lezana suprà. Aquo?

4. Si verò Ecclesia polluta, est consecrata, seclusô speciali privilegiô, & licentiâ Summi Pontificis, non potest reconciliari nisi per ipsum Episcopum, aquâ ab ipso solo, cum vino & cinere benedictâ. Ita Doct. Resol. *in 4. d.* 11. *q.* 1. *a.* 3. colligit ex *cap. Aqua, de consecr. Eccles.* quem sequitur Lezana & alii multi. Ratio est in eo capite: *quia licèt Episcopus committere valeat quæ jurisdictionis existunt, quæ Ordinis tamen Episcopalis sunt, non potest Clericis inferioris Ordinis demandare, secundùm Ostiensem summa tit. de consecratione.*

5. Dixi *seclusô privilegiô &c:* quia Leo X. in Bulla *Religionis honestas* concessit Generalibus, Provincialibus, Vicariis, Custodibus, & Gvardianis Ordinis Minimorum, ut possint Ecclesias suas *quoties opus fuerit* (inquit Pontifex) *aquâ per vos (præsertim in locis remotis, ubi Episcopum aquam benedicentem, per duas dietas distantem adire non poteritis) benedictâ, reconciliare liberè & licitè.*

6. Dieta continet viginti milliaria (puta Italica) seu circiter septem leucas, prout colligitur ex Glossa *in cap. Nonnulli, de rescript. verb. duas dietas.* Miranda, Barbosa.

7. Dices: Barbosa *in collectan. Bullar. verb. Ecclesia* & *verb. Episcopus,* refert declarationem Sacræ Congregationis in una Placentina 19. *Maij* 1607. Secundam *Maij* 19. 1617. in qua habetur: reconciliationem Ecclesiæ pollutæ, non posse fieri per simplicem Sacerdotem, sinè licentia Sedis Apostolicæ. *Resp.* has declarationes intelligi de Ecclesia consecrata, ut dixi; non de simpliciter benedicta. Pro discursu & solutione.

8. Promovebis oppositum: In alia Galtillensi 24. *Septembris* 1606. conceditur Vicario Generali, in absentia Episcopi; & in alia Rothomagensi 23. *Iulij* 1601. dicitur: id committi posse Abbati seu Decano, vel Sacerdoti in dignitate constituto. *Resp.* Sed additur ibi, *aquâ priùs tamen per Episcopum benedictâ:* per quod sufficienter intimatur, sermonem esse de

Ecclesia consecrata; ut dixi; non de non consecrata, ut aliquid sit contra propositum nostrum. Nec obest, quòd in alia Rhemensi 9. *Ma* 1609. conceditur reconciliatio Ecclesiæ non consecratæ, cuidam Archidiacono; & in alia Hydruntina 15. *Decembr.* 1632. id videatur committi Vicario Capituli. Nam decet ut aliquis Prælatus hoc faciat, ut dixi. Ita solvit Lezana *verb. Ecclesia num.* 17.

Eisdem casibus cæmeterium quibus Ecclesia polluitur & reconciliatur.

9. Quòd cæmeterium, sicut eisdem casibus polluitur quibus Ecclesia, ita eisdem reconcilietur, extant de eis duæ declarationes Sacræ Congregationis. Una Cameracensis 9. *Februarij* 1608. *Hujusmodi cæmeterii Consecrati reconciliatio, non est committenda alteri quàm Episcopo; Presbytero autem in Ecclesiastica dignitate constituto, committi potest simplex benedictio cæmeterii.* Secunda Pratensis 21. *Iulii* 1632. *Cæmeteria consecrata, nonnisi per Episcopum reconciliari possunt.* Inferes: Ergo à Regularibus Prælatis cæmeteria consecrata (à fortiori Ecclesiæ) reconciliari non possunt. *Resp.* hanc declarationem intelligi, seclusô speciali privilegiô Papali: cùm in ea non dicatur, *non obstantibus quibuscumque.*

10. Notandum ex D. R. *loc. cit.* differentiam esse inter celebrationem in loco polluto, & loco interdicto, quòd celebrans in Ecclesia polluta non sit irregularis, sed in interdicta. Et hæc est opinio Innocentii II *in* 6. *tit. de sentent. excom. Is qui,* ubi expressè id habetur. Nisi super hoc privilegiatus existat. Sed de hoc infrà. Nunc sit

SERIES VI.

Quoad Tempus.

SECTIO I.

Quoties celebrandum?

(a) Sylv. verb. Missa Sotus in 4 d. 13. q. 1. a. 10. Lezana tom. 1. c. 21. num. 1.
(b) de Rhodes.

1. RESP. & dico 1. Omnis Sacerdos legitimè non impeditus aliquâ censurâ Ecclesiasticâ, aut infirmitate, aut aliâ justâ excusante causa Regularis per se ordinariè (a) ob vitandum scandalum, & propter stipendia accepta; Sæcularis verò habens beneficium, per se vel per alium, toties, quoties subditi Missam audire tenentur (b); Capellani aliusque, respectivè ad suas obligationes fundationis, erectionis, habitas; alii verò Sacerdotes quicumque, vi Sacerdotii saltem quater in anno, maximè in solemnioribus festivitatibus, quibus Lajci communicant per se celebrare tenentur: juxta *cap. Dolentes de celebr. Miss.* quod arguit Sacerdotes delicti, qui vix quater in anno celebrant. Ita Chamerota, Navarrus, Reginaldus, Miranda, Stephanus à S. Paulo & alii.

2. Dico 2. Præter diem Nativitatis (in qua cuilibet Sacerdoti licet tria Sacra celebrare) licitum est diebus festivis, de licentia Episcopi, Parochi du

...ias Parochias habentibus, propter raritatem Sacerdotum vel pauperta- ...em Ecclesiarum bis in die celebrare. Ita D. R. *in* 4. *d.* 9. *q.* 1. *a.* 2. O- ...iensis & alii. Ad quod adducitur *summa confes. lib.* 3. *tit.* 34. *q.* 126. ...ed spectanda est consvetudo, ac praxis Diœcesis. Ita D. R. post ipsum ...ugo, Suarez, & alii.

3. Quare non est admittendum, quòd Sacerdos possit secundum Sacrum ...lebrare, in ordine ad consecrandam hostiam pro moribundo; aut illud ...pplicare pro recenter defuncto.

SECTIO II.

Quonam die, & quâ horâ licitum sit celebrare?

RESP. & dico 1. Omnis Sacerdos legitimè non impeditus censurâ Ecclesiasticâ, aut aliqua infirmitate (ut sunt vertigo capitis, dispositio ad vomitum &c.) potest in Ecclesia ubi asservatur Sanctissimum Sacramentum, celebrare quacumque die, exceptô absolutè ...ie Parasceves, & respectivè Sabbatô Sanctô. Impedimenta celebrandi.

2. Explicatur & probatur. Dico *in Ecclesia ubi servatur SS. Sacramentum*: nam quò ad feriam 5. in Cœna Domini, declaravit Sacra Congrega...o in una Neapolitana sub die 24. *Iunii* 1659. non licere celebrare in Ec...clesiis, in quibus non servatur SS. Sacramentum (a). Item in Oratoriis ...rivatis in Natali Domini, Epiphania, Sabbatô Sanctô, prima die Pascha...s, Pentecostes, Annuntiationis, Assumptionis B. M. V. in festo SS. Apo...orum Petri & Pauli, in Solemnitate Omnium Sanctorum, Sacrum cele...ari prohibuit 17. *Novembris* 1607. (a) Rotarius. Quibus festis non licet celebrare in Oratoriis a...larum?

3. *Exceptô absolutè Parasceves die*; cùm de eo extat prohibitio per *cap.* ...*bbato*, & quidem sub peccato mortali. Potest tamen illa die dari cõ...unio infirmis, ex declaratione Cardinalium.

4. Et *respectivè Sabbatô Sanctô*: quia illa die licèt non possit quilibet ...cere Missam lectam, potest tamen ille vel ille cantare eam, si ei com...endetur cantanda: nam Decretum Sacræ Congregationis emanatum ...b die 11. *Martii* de Anno 1690. est in hæc verba: *Prima in reliquis rema...ente prædictô Decretô die 11. Februarii, nempe quòd in Sabbato Sancto cele...rationes Missarum privatarum, omninò prohibeantur in quibuscumque Eccle...is & Oratoriis privatis, non obstante quacumque contraria consvetudine: & ...nica tantùm Missa Conventualis, unà cum Officio ejusdem Sabbati Sancti cele...retur.*

5. De feria 5. in Cœna Domini controvertunt DD. utrum possint dici ea ...ie Missæ privatæ? Communior tamen est sententia, quòd plures Sacer...otes in Cœna Domini, ex justa causa, sive publicè (seclusô scandalô), si...e privatim (quod tutius est), dummodo sine præjudicio Ecclesiæ Pa... De Missi Cœnæ Domini controversia.

rochia-

rochialis, & de licentia Parochi five Rectoris Ecclesiæ ejus, possint Missa celebrare. Nec obest (dicunt hujus sententiæ defensores) Rituum Sacræ Congregationis opposita decisio; cùm non sit usu recepta. Attamen congruentiùs est, ut ea die unus celebret cantatam Missam, Cæteri de manu ejus suscipiant Sacram Eucharistiam, tamquam de manu Christi ad imitationem Apostolorum.

Tempus celebrandi Sacrum.

6. Dico 2. Tempus in quo ordinariè (seclusâ consvetudine) licitè celebratur Sacrum, juxta Regulas Missalis à Pio V. approbatas, incipit ab Aurora, & durat usque ad meridiem ipsum circiter.

(b) Rotarius.

7. Spatium autem quô antecedit aurora ortum solis, secundùm multorum opinionem, est spatium unius cum dimidio horæ (b). Sed notandum, quòd aurora non in æquali cursu sit cum sole: nam aliquando præcedit horâ & quadrante, ut in Martio; aliquando duabus horis & quadrante, ut mense Iulio; aliquando sesquihorâ, ut Februario.

Etiam pro Mendicantibus.

8. Multa privilegia pro Mendicantibus adferuntur; sed his temporibus quò ad hoc, jam non valent: nam Sacra Congregatio declaravit *quòd ante diem, & horis indebitis, celebrare non liceat, etiam vigore privilegiorum ante Concilium Tridentinum concessorum.* Concessio autem quæ Gregorio XIII. facta est pro Jesuitis, parum aut nihil continet privilegii, dicit P. Lezana *tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 2. Rodriquez *t.* 1. *q.* 43. *a.* 1 *ad* 5.

9. Unde juxta communem sententiam, quicumque Sacerdos potest ante Auroram uno & altero, imò juxta Bonacinam & tertio quadrante inchoare Missam; similiter post meridiem tardiùs: tamen ad horam protrahens, aut anticipans, secundùm plures peccat mortaliter: sicut enim spatium horæ sufficit ad contrahendum mortale peccatum, quoties opera servilia in die festo exercentur; ita si quis per horam post meridiem expectat, & non inchoat Sacrum (c), aut horâ anticipat auroram seclusa consvetudine, necessitate, aut speciali privilegiô: de quibus statim.

(c) Bonacina.

10. Addidi *ordinariè seclusa consvetudine:* nam spectata consvetudine aliter est dicendum: & sic ubique in die Nativitatis Domini potest dici Missa circa mediam noctem; dummodo saltem consecratio non fit ante mediam noctem (d), & idem Sacerdos non celebret alias duas successivè post eam cantatam, nec in eis exhibeat communionem fidelibus illam petentibus, juxta decretum Congregationis Sacræ *die* 7. *Decembris* 1641. & de anno 1653. *die* 9. *Augusti.* Item in Gallia, Germania, Belgio, Polonia, hyemis tempore, Missæ celebrari solent tribus vel quatuor horis ante solis ortum: monstrat hoc praxis. Item urgente necessitate, v. g. v. quia est consecranda hostia pro moribundo; tunc quicumque Sacerdos potest propter hanc causam celebrare Missam, docent Layman

(d) Rotarius.

Vi consvetudinis aut necessitatis ante aurorâ 3. vel 4. horis.

Vasq.

Vasqv. Diana & alii. De licentia Episcopi quicumque, aut de licentia sui Prælati Regularis, quando est necessariò itinerans ipse, aut lius petens ob similem causam Sacrum (quia dies festus est), potest similiter anticipare: nam Sacra Congregatio revocans privilegia Regularim, quò ad hoc ac talem casum non videtur revocasse; sed solùm quò ad bertatem & abusum. Similiter de meridiano tempore dicendum, cùm t par ratio. Et sic ex adveniente justè excusante causa, v. g. tardè inhoatur devotio expectando populum, postea adest magnus concurus, Concio, & Processio solemnis, longa, Sacerdotum multitudo, sive x consvetudine, (prout in Polonia) retentâ in solemnioribus funeribus, ibi magnus fit Sacerdotum concursus, aliquando ad duas horas post eridiem & ultrà, licitè protrahitur celebratio Sacrorum; illicitè tamen ost tertiam: quia Pius V. in sua Bulla quæ incipit *Sanctissimus in Christo Pater*, prohibet in virtute S. Obedientiæ, ne quis sub pœna perpetuæ uspensionis à Divinis, præsumat quovis prætextu, etiam licentiarum, n vesperis celebrare.

11. Et si ratione itineris occurrat in die Festo tardiùs ad Ecclesiam pervere, poterit itinerans celebrare aliquo tempore post meridiem. Ita Lezana *tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 2. Vasquez *n.*37. Laurentius Pejrinis *de Privilegiis.*

SERIES VII.

Quoad modum celebrandi.

Qualiter hoc tremendum Sacrificium celebrandum?

IMprimis quòd debeat Sacerdos esse jejunus, non suspensus, non excommunicatus aut irregularis, nec cum conscientia peccati mortalis alicujus celebrare, jam dixi. Similiter ut habeat intentionem lebrandi, applicandi, *hâc distinctione* & *anteriore*; pluraque quò ad mom celebrandi spectantia explicui. Nunc alia illis adjungo, & clariite quâ possum propono.

2. Primò, quòd Sacerdos debeat se præparare aliquibus precibus ad elebrandum, & colligendum animum pro reverentia tanti Sacramenti. Quare licèt ex justa causa licitum sit dicere Missam non dicto Matutinò, quia id concessit Julius III. (a); tamen qui id facit sinè justa causa, non excusant eum à veniali, Lezana *tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 3. Soto, Layman & alii: quia in Missali Sacerdos monetur, ut priùs recitet Officium. Navantus, Henriquez & alii dicunt, talem peccare mortaliter. Sed sinè fundamento, cùm nullibi reperiatur tam grave præceptum, sub comminatione mortis æternæ.

(a) Steph à S. Paulo d. 13. n. 77.

3. Causa sufficiens esse potest, officium pietatis erga proximum exercen-

cendum, puta ire cum Viatico ad infirmum, audire confeſſiones, cate-chizare: maximè adimpletio obedientiæ, quando Prælatus jubet infe-riorem hîc & nunc exire cum Sacro propter populum: hæc enim opera ſunt diſpoſitiones & præparationes ad celebrandum. Unde bona eſt ta-lis præparatio: *Domine DEUS etiamſi ego ſtem, & me parem ad diem judi-cii, ſemper tamen indignus ſum; accedo ergo ad tantum Sacrificium ex obedien-tia, in unitate obedientiſſimi Chriſti, quia tu per Superiorem jubes me veni-re ad te & conſecrare &c. &c.*

Extra altare lapideum ce-lebrare eſt mortale; & quotuplex eſt altare.

4. Secundùm *cap. Altari de conſecr. d.* 1. omninò neceſſarium eſt alta-re lapideum fixum, aut portatile ſive portabile, conſecratum, non execra-tum: quia dicto capite graviter prohibetur Sacerdoti, ne extra illud ta-le conſecret hoſtias: quare ſecùs faciens, peccat mortaliter. Altare fi-xum ſeu ſtabile, aliquando eſt conſecratum, communiter non; altar verò portatile, quod aliter nuncupatur *viaticum, tabula conſecrata, ar Sacra*, ordinariè eſt conſecratum: nam licèt ſinè hoc, ſi illud eſt con-ſecratum, poſſit Miſſa celebrari; ſecùs tamen, ſi illud non eſt conſecrati

Quandoexe-cratur altare fixum?

5. Execratur verò altare fixum, ſive amittit conſecrationem, ſi ſep-retur à pedibus quibus nititur, ſeu ſi ille lapis principaliter contractu in altari, ſit motus à conjunctione lapidum, cum quibus compaginatu & conſtringitur in altari: conſecratio enìm altaris fixi, in illa conjun-ctione intelligitur, dicit Raymundus, & Doct. Reſol. *in* 4. *d.* 11. *q. uni a.* 1. *coll.* 3. Quare non tantùm execratur, quando ille lapis penitus d ſtruitur, vel enormiter læditur; *ſed etiam ſi aliquis de lapidibus ſtipitis tan gens menſam illam, eſſet motus.* Doct. Reſol. & hoc habetur *can. Exti de conſecr. Eccleſ. cap. Ad hæc.* & *cap. Quod in dubiis.*

6. Si totum altare ſinè motione juncturæ quæ adhæret ſtipiti, artifi ciô moveatur de loco ad locum, vel eôdem locô in circuitu, & ſurſu vel deorſum, non execratur ob hoc altare, dicit idem Doctor.

Quando pol-luitur Eccle-ſia polluitur & altare fi-xum.

(b) Panor-mitan. Syl-veſter Leza-na verbo al-tare fixum.

7. Licèt quando polluitur Eccleſia polluatur & altare fixum, quia v olatâ Eccleſiâ, violantur altaria (b); non tamen execratâ Eccleſiâ, ex cratur altare eô ipſô: *quia alia eſt conſecratio Eccleſiæ, & alia altaris & ſæpè fit hæc ſinè illa, & è converſo*, dicit Doctor Reſolut *loc. cit.* Unde ſi comburatur Eccleſia, aut evertantur parietes; & alta integrum remaneat ſinè motione juncturæ & fractione enormi, n amittit conſecrationem. Addidi *altare fixum*: nam pollutâ Eccleſiâ, n polluitur altare portatile, quod poteſt accipi ad celebrandum. Ratio e quia hoc altare, cùm ſit portabile & mobile, non habet tantam conn xionem, quantam habet fixum, cum Eccleſia; ac proinde non violatu licèt violetur fixum. Ita Lezana ſuprà.

Pollutâ Ec-cleſiâ non polluitur alta re portatile.

Quando al-tare portati-le execratur?

8. Altare portatile, execratur per enormem fractionem, ita ut non man

maneat tantum in eo spatium sinè scissura, quod hostiam cum pede calicis capere possit. Ita Lezana, Petrus à S. Ioseph & alij communiter. Imò & parvas hostias consecrandas, capere debet; cùm sint eadem victima. Lugo. Item execratur quando anguli ipsius in quibus Chrisma ponitur, franguntur, dicit P. Lezana *verb. altare num.* 22. Item tunc, quando locô movetur repositorium reliquiarum. Ita declaratum est à S. Congregatione 5. *Martii* 1603.

9. Pro reverentia altarium sunt aliquæ decisiones Sacræ Congregationis. Prima: Non esse consecranda altaria, sub quibus recondita sunt cadavera mortuorum. Gavantus *in manuali Episcop. verbô altare num.* 9. Secunda apud eundem *verb. sepultura num.* 6. Cadavera non reponantur sub altaribus, neque sub gradibus. Tertia: Quòd in iis altaribus non celebrandum, in quibus, in medio aut superiùs continentur cadavera sive Laicorum, sive Clericorum; de hoc Naldus *verb. Missa num.* 33. Quarta, approbante SS. D. N. Urbano, ponitur in initio Missalis Romani nona, scilicet: *quòd paramenta non debent sumi de altari pro celebratione Missarum, cùm id competat tantùm Episcopis, sive solemniter sive privatim celebrent; inferioribus verò habentibus usum Pontificalium, nonnisi quando in Pontificalibus celebrant.* Secùs tamen dicendum ob angustiam loci, in Capellis v. g. Aularum, propter necessitatem & servatam consvetudinem.

Paramenta non debent sumi de altari.

De Mappa.

10. Secundùm multos quidem (c) sufficit una mappa duplicata; tamen secundùm Missale Romanum, Authoritate Clementis VIII. & Pii V. editum, & uti colligitur ex *cap. Si per negligentiam, de consecr.* tribûs altare cooperiri debet: ita ut duæ breviores sive una plicata totam aram, tertia verò totam mensam cooperiat (d); non necessariò benedictæ (e). Unde in necessitate, vulgaris adhiberi potest, & aliis usibus reddi. Ita Layman, Bonacina. Et sufficit una in necessitate. Extra necessitatem cum una celebrare, non est mortale, docet de Rhodes.

(c) Sa Azor Layman.

(d) Bonæ Spei.

(e) Sylvester Petrus à S. Ioseph.

De Cruce.

11. De cruce notandum quòd requiratur, sive sola sive cum crucifixo erecta; non sub mortali, sed sub veniali, secluso contemptu. Ita docet Suarez. *tom.* 3. *in* 3. *p. d.* 81. *sect.* 6. §. 4. Bonacina *de Sacram. Euch. d.* 4. *ult.* Lezana *verb. Crux.*

De calice.

12. Requiritur etiam & quidem omninò calix cum patena consecrata, & Chrismate peruncta: *cap. unic.* §. *Vngitur præterea de S. Vnctione*, Sylvester *verb. Missa*, Lezana *verb. calix.* Et debet esse saltem quoad cuppam de auro vel argento, vel ob magnam paupertatem ex stanno: *cap. Vasa*, & *cap. Vt calix, de consecr. d.* 1. Ita nostri Gvido *in summa de hæresi in* 21. *errore Armenorum*, Lezana *loc. cit.* & alii. Dixi *saltem quoad cuppam*: quia non obest quòd pes sit ex alia materia. Ita docent de Rhodes, Petrus à S. Ioseph & alii. Unde qui utitur calice ligneo, aut non consecrato, non

tantùm peccat mortaliter, sed etiam contra eum statuta est pœna depo sitionis ab officio & beneficio *cap. ult. de celebr. Miss.* Bonacina *de Sacram. d. 4. q. ult. punct 9. n. 16.*

De pixide.

13. Idem dicendum de pixide. Et si esset ex plumbo, tunc deberet intùs apponi linteum benedictum, ut illud, hostias immediatè contingat

Quando amittunt consecrationē?

14. Calix & patena amittunt consecrationem, quando notabiliter fran guntur, ita ut non valeant ad usus, ad quos sint destinata & sic si cup pa, sive in se notabiliter frangatur, sive à pede, integra per fractionem pedis separetur. Bonacina, Lezana, de Rhodes, Petrus à S. Ioseph (f) Secùs quando calix tornatilis à pede separatur. Ita Suarez, Naldus *verb calix*, Tamburinus & alii contra Sylvestrum. Ratio est : quia nulla e destructio calicis; sed ad hoc taliter est calix paratus & consecratus, u commodè servari, & iterum pro usu assumi possit : quod usu & praxi Ec clesiæ receptum est. Bonacina, Lezana. Licèt calix & patena non amit tat consecrationem, quando paulatim amittitur aurum (g), quia licet immediatè versatur consecratio circa superficiem, tamen eâ simplicite totus calix & patena consecrantur, quæ adhuc manēt; amittunt tame consecrationem, quando de novo deaurantur : quare de novo consecra debent (h), eò quòd auri substantia de novo addita sit, quæ à speciebu sangvinis immediatè contingi debet. Utrum autem per aliquos ictus fabro inflictos, calix, sive patena, consecrationem amittat? De ho controvertunt DD. Negativam sententiam tenent Armilla, Bonacin Affirmativam Lezana, Hurtadus *verb. calix*. Ratio horum est : quia in consvetudine receptum est, quòd amittant consecrationem.

(f) Contrarium Bartholomæus ab Angelo & Paludanus.

(g) de Rhod. Lezana verb. calix num. 6

(h) Sylvester Lezana Azor contra Lugonem.

Per celebrationem Missæ non consecratur calix.

15. Utrum per celebrationem Missæ bona sive mala fide factam, con secretur calix? *Resp.* Multi quidem respondent affirmativè, ita Bordo Tamburinus, Diana, Layman & alii. Ratio ipsorum est : quia Christus q est tota sanctitas, suo immediato contactu consecrat. Attamen probab lius est oppositum, inquit Lezana *suprà num.* 8. quia Ecclesia formam c secrationis calicis, verbalem solùm assignavit. Facundez *in 1. Ecclesiæ pr ceptum lib. 3. cap. 21. num. 10.* Lugo *de Eucharistia d. 20. sect. 2. num. 92.*

Ubi pixis cōsecranda.

16. Utrum etiam pixis debeat consecrari? *Resp.* quòd debeat, in partibus ubi est consvetudine introductum quòd pixis chrisinate con cretur; in aliis verò partibus ubi nondum hoc consvetudine est intr ductum, sufficit simplex benedictio. Lezana *verb. benedictio num. 11.*

De Lunula.

17. Lunula quæ Sacram hostiam immediatè tangit, quamvis videt consvetudine receptum quòd non consecretur, tamen valdè decens e ut saltem benedicatur. Ita Durandus *lib. 1. de ritibus Eccles. cap. 16.* Io de cruce *in directorio conscientiæ de sacrific. Miss. q. 3. dub. 3.* Et si consec ta non est, potest tangi à Laicis; non solùm antequam ad contactum C

po

oris Christi adhibeatur, sed & post. Lezan. *verb. vasa sacra num.* 4. Layman *lib.* 5. *tr.* 5. *cap.* 6. *num.* 22. A quibus autem calix, patena, pixis, consecrari possint? Dicam infrà. Modò ultrà dico:

18. Requiritur juxta *cap. Consulto de consecr. d.* 1. corporale repræsentans Syndonem quâ Christus involutus erat, necessariò benedictum; quod debet esse ex lino vel canapo, saltem in ea parte quâ continet calicem & hostiam: circacircum ornari aurô non prohibetur, docent Suar. Facundez. Hîc notât Lezana, Bonacina, Suarez, Reginaldus & alii multi, peccare mortaliter Sacerdotem, qui valdè immundo utitur corporali: facit enim contra reverentiam SS. Sacramento debitam. Necessaria etiam est palla, linea ex illa parte quâ cooperitur calix, benedicta. Facundez, Layman. Corporalia tamdiu remanent benedicta, quamdiu manent integra, & non fracta notabiliter. Ita S. Thom. 3. *p. q.* 83. *a.* 3. *ad* 7. Sotus *in* 4. *d.* 13. *q.* 2. *a.* 3. Sylvester, Angelus, Armilla, S. Antoninus 3. *p. tit.* 13. *c.* 6. *n.* 5. Ex quo colligitur, quòd post lotionem non sint iterum benedicenda. Ita Sylvester *verb. corporal. q.* 2. Reginaldus, Nugnus, Rodriq. & alii apud Bonac. *de Sacram. Euch. d.* 4. *punct.* 9. *prop.* 3. *n.* 24

19. Purificatorium lineum, videtur non necessariò esse benedictum; cùm de illo non reperiatur specialis benedictio in Rituali Romano. Ita Laym. Hugo. Unde potest quis uti mundo strophio; sed ampliùs non uti illo ad usum.

20. Notandum, quòd paramenta, corporale, palla, purificatorium, benedicta; & vasa, calix, patena, pixis, lunula, consecrata; sub veniali quando non continent corpus Christi, sub mortali quando continent, tangi non possint à Laicis & aliis, nisi à Sacerdote & Diacono. Ita colligitur primum ex *cap. In Sancta d.* 1. *de consecr.* Secundum *ex cap. Sacratas*, & *cap. Non oportet d.* 23. Sunt pro hoc DD, Lezana *verb. vasa sacra num.* 2. Layman *lib.* 5. *tr.* 5. *c.* 6. *n.* 19. Paludanus. Unde corporalia, purificatoria, juxta *caput Nemo, de consecr. d.* 1. lavari à Sacerdote vel Diacono debent, & lotio mitti in piscinam; nefortè pulvis Dominici Corporis malè decidat, ut notat S. Antoninus 3. *p. tit.* 13. *c.* 6. *n.* 5. Bonacina *loc. cit. n.* 22. & alii. Secundo & tertio possunt lavari sicut & reparari a muliere, maximè à Virgine.

21. Utrum Prior, Gvardianus, aut Provincialis, possit dare licentiam suis inferioribus tangendi corporalia, calices &c, quando non continent Corpus aut Sangvinem Christi? *Resp.* Suarez *tom.* 3. *in* 3. *p. d* 8. *sect* 8. quòd Clerici extra necessitatem possint tangere vasa prædicta Sacra & corporale, quando in iis non continetur SS. Sacramentum. de Rhodes *de sacri. Mi. q.* 4. §. 2. *in fine* asserit, quòd à quolibet habente primam tonsuram possint tangi. Sed dicit Lezana *verb. vasa Sacra num.* 2. commu-

De corporali & palla.

De Purificatorio.

De tactu paramentorũ & vasorum.

nior opinio & conformior usui Ecclesiæ Romanæ, id negat. Azor. *tom. institut. moral. lib.* 9. *c.* 9. *q.* 6. Layman *lib.* 5. *tr.* 5. *c.* 6. *n.* 19. Et ad to lendum scrupulum, solet peti licentia à Sacra Congregatione Rituun inquit Barbosa *in collectan. Bullar. verb. licentia.* Concludit Lezana *lo cit.* nisi adsit privilegium Sedis Apostolicæ. Multa privilegia adferuntR gulares; sed cùm sint vivæ vocis oracula, jam his temporibus non valer Extat privilegium Sixti IV. pro Fratribus professis Conversis Ordinis Sa cti Augustini, Congregationis Lombardiæ, quô illis concessit, ut du Sacristarum officium exercent, possint tangere calices, patenas, purific toria, cùm necesse sit. Quæ concessio, quamvis neque per Bullam, n que per Breve facta sit, quia tamen ab ipso Papa videtur subscripta, id non apparet vivæ vocis oraculum; ac per consequens hoc tempore sub sistere potest: eam refert Confertius *in Collectan. litterarum Apostolicarum i ter privilegia Sixti IV. num.* 9. Lezana *tom.* 2. *cap.* 8. *num.* 33. Ex his infer & ad quæstionem *Resp.* Quandoquidem (seclusô privilegiô) juxta pr xim recurritur ad Sedem Apostolicam pro licentia, Priores & Gvardia &c. ostendant Privilegium, vi cujus possunt dare licentiam Clericis ta gendi calicem, patenam, in sacristia aut ad altare in exercitio Subdiaco natûs, aut alterius servitii permanentibus.

De Pallio.

22. Requiritur etiam pallium, quod non solet benedici separatim aliis paramentis, nec est ita necessarium, ut sinè illo celebrari non poss

An aliquando in vestibus profanis celebrare licet?

23. Debet Sacerdos esse decenter juxta institutionem & praxim Ecc siæ ornatus: patet *ex cap. Vestiment. de consecr. d.* 1. & Concilio Tride *sess.* 22. & Nostro Valdensi *tom.* 1. *doctrin. fidei lib.* 2. *a.* 1. *c.* 28. Unde cu vestibus profanis celebrare nunquam licet, nisi in casu gravissimæ nec sitatis: ut si immineret periculum mortis Sacerdoti si id non faceret, id non peteretur in odium fidei (i). Addit Layman *lib.* 5. *in* 6. *num.* & neque esset scandalum.

24. Sunt autem huiusmodi vestes quibus uti debent Sacerdotes *in S crificio* Missæ, sex: scilicet amictus, alba, cingulum, manipulus, stola, p neta sive casula.

25. Alba & amictus ex lino, aliæ verò ex quacumque materia esse p sunt (ita & cingulum ex serico k), mundæ & nitidæ juxta *cap. Reli de custodia Euch.* omnino benedictæ, juxta *caput Vestimenta.* Unde qui clusâ necessitate gravissima, absque alba, amictu, casula, vel absque mnibus, vel cum aliqua harum veste non benedicta celebrat, tunc tot quoties (l); vel sinè cingulo, vel sinè stola, aut sinè manipulo, tunc a quando mortaliter peccat, aliquando non.

Quale peccatum absq; eis celebrare?

26. Explicatur & probatur: Dixi *seclusa necessitate gravissima*: nam p pter urgentem necessitatem gravem, scilicet ad vitandam mortem ut

(i) Lezana verb. vestes Sacræ.

(k) Suarez Sanchez Rotarius.

(l) Suarez Facundez Petrus à S. Ioseph.

i (seclusô scandalô & contemptu fidei ut jam insinuavi), sicut licitum st absque omnibus celebrare, ita absq; una, aut cum una non benedicta arum veste (m): quia præcepta affirmativa non obligant cum dispendio itæ. In aliqua autem necessitate non tanta, licèt illicitum semper mor- aliter sit celebrare Missam absque casula, aut alba, amictu, aut absque is tribus; non est tamen mortale peccatum, celebrare Missam absque ingulo, aut cum eo non benedicto, sed solùm veniale, ut docent graves D. Toletus *in summa lib.* 2. *cap.* 2. Lugo *de Eucharist. d.* 20. *sect.* 4. *num.* 8. Joan. de Cruce *de Sacrific. Miss. q.* 3. *dub.* 4. *conclus.* 3. Imò nullum pec- atum in illis partibus, in quibus consvetudo est illud non benedicendi: alis enim consvetudo, legem contrariam abrogasse videtur, dicit Lezana *verb. vestes Sacræ num.* 4. Sylv. Navar. Scotus, Richard. apud eundem. t consvetudine videtur esse introductum, quòd partes cinguli fracti, pas- m connectantur sinè nova benedictione; & tamen secũdum communem octrinam, vestes sacræ suam benedictionem amittunt, quando desinunt sse integræ. Tali tamen cingulo uti non svadeo, nisi in partibus ubi ingulum non benedicitur; sed potiùs stolâ pro illo, sicut eâ pro mani- ulo & è contra, in simili necessitate. Ita docent Sylvester *verb. bene- ictio q.* 6. Petrus à S. Ioseph *cap.* 12. *resol.* 3. Navar. Azor. & alii.

(m) Facundez Lezana Petrus à S. Ioseph.

27. Quando una vestis benedicta pro alia deservit, necesse non est ut terum benedicatur. Sylvester *loc. cit.* Layman. *lib.* 5. *tr.* 5. *num.* 17. Ha- um quæcumque amittit benedictionem, quando ita rumpitur, ut non va- eat ad usum, ad quem est destinata. Ita communiter DD. Quare cum ingulo fracto, quamdiu altera pars tanta remanet, ut ea possit se Sa- erdos honestè cingere, licet celebrare, maximè in necessitate. Ita Fa- undez *suprà num.* 14. Henriq. & alii. Alba, casula, & stola, per repa- ationem (quòd eis aliquid novi addatur) non amittunt benedictionẽ: am ut supponitur, non desiit eadem figura. Secùs si ex alba abscinda- ur manica, etiamsi statim assuatur ei: nam per abscissionem manicæ red- ita est incapax ad usum ad quem erat benedictione destinata; conse- quenter amittit benedictionem. Ita docent Angelus *in summa verb. Be- edictio num.* 3. Bartholomæus ab Angelis *Dialogor.* 5. §. 256. Barbo- a *de jure Ecclesiast. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 37. Ob hanc causam propter diver- itatem figuræ, stóla facta de planeta benedicta, iterum benedici debet. ta Ugolinus *de potestate Episcopi cap.* 32. Barbosa *loc. cit.* Tamburinus *su- prà* & alii. Quodsi verò eædem vestes breviores fiant, modò formam si- e figuram non mutent, rebenedici non debent. Tamburinus, Barbosa. imiliter si ex stola manipulus, vel è contra: quia non deficiunt in figu- a. Ita Lezana *loc. cit.* Angelus, Tamburinus & alii, dummodo non di- idatur in duas partes.

Quando paramenta amittunt benedictionẽ?

28. Ad hæc animadvertendum, quòd etsi paramenta benedicta po[...] sint esse ex materia profana, aut ex mulierum vestibus, non tamen ad [...] sus tales converti, sed potiùs incendio dari debent, & cineres in bap[...] sterio, vel in alio loco abdito condi: *cap. Altaris, de consecr. d. 1. cap.* [...] *hac, de Religiosis domibus; cap. Quæ semel, de Regul. juris.* Lezana *verb. pa[...] ramentum num. 3.*

A quibus quæ benedici possunt?

29. Prætermissis Leonis X. & aliorum Pontificum privilegiis, vi quo[...] rum Prælati Regulares consecrabant calices, patenas & alia, duas d[...] clarationes fecit Sacra Congregatio: unam de anno 1619. secundam a[...] nô 1632. die 13. *Martii*, quæ est in hæc verba: *Abbates, Priores, Gua[...] ani, & alii Religionum Prælati, etiam ex Societate Iesu, habentes privileg[...] benedicendi vestes sacras, Cæmeteria, & similia, dicto privilegio uti non possu[...] nisi in iis rebus, in quibus Sacra Vnctio non adhibetur, & pro servitio duntax[...] Monasteriorum & Ecclesiarum propriarum.* Unde quia in benedictione ca[...] panarum adhibetur unctio, ab Episcopo benedici debent. Et notandu[...] quòd possit Episcopus prohibere ne pulsentur campanæ, quæ non su[...] benedictæ; aut sunt consecratæ, sed in turri profana suspensæ: quia h[...] declaravit S. Congregatio; cujus declaratio habetur apud Barbos. *in col[...] lectan. Bullar. verb. campana.*

Potest prohibere Episcopus ne pulsentur campanæ nō consecratæ.

30. Licet regulariter loquendo illicitum sit celebrare sine Missali, pr[...] pter præceptum Ecclesiæ & consvetudinem, & ad evitandum periculu[...] lapsûs in memoria, prout communiter docent DD. apud Navar *in man[...] al. cap. 25. n. 84.* & Bonac. *de Euchar. Sacram. d. 4. q. ult. punct. 10. n. 3[...]* Nihilominus seclusô scandalô & contemptu, quando Sacerdos consta[...] ter credit se non lapsurum in memoria, si adsit rationabilis causa id sv[...] dens, poterit sine Missali celebrare. Ita docent Diana 5. *p. tr. 14. res[...] 46.* Vasq. Layman. *d. 20. sect. 2. n. 78.* Quòd se non debeat ornare [...] altare, nisi Episcopus aut Abbas, dixi supra n. 9.

De Missali.

31. Dum se induit Sacerdos, debet preces præscriptas in Missali di[...] re; non tamen peccat mortaliter omittens omnes, ut volunt Navar. Azo[...] & alii, nisi adsit contemptus, sed solùm venialiter: quia præceptum r[...] citandi hujusmodi preces, receptum non est sub majori obligatione qu[...] sub veniali. Ita docent Homobonus, Layman, Lezana. Idem dicendu[...] de hymno *Te Deum laudamus* &c, & aliis orationibus dicendis post M[...] sam, si absolutè nullam diceret. Ita Lezana, Bonæ spei, Facundez.

De precibus dum se induit Sacerdos.

32. Sacerdos debet esse calceatus, ob honestatem ac decorem, ut co[...] muniter docent DD. apud Bonacinam; non tamen sub mortali, cùm nu[...] lum de hoc præceptum sit.

De Ministro

33. Loquendo autem de Ministro (inquit Lezana), quamvis antiq[...]

s, nullus Sacerdos celebrare posset nisi duobus præsentibus Ministris, colligitur *ex can. Hoc quoque, de cons. d. 1.* cùm pluraliter Sacerdos dicat *ominus vobiscum*, & *Orate fratres*, videtur duobus loqui; nihilominus cõ. vetudine receptum est sufficere, ut solùm unus Minister adsit Missæ. Is utem debet esse masculus non fæmina: *cap. Inhibendum, de consecr. Clericorum & mulier. & can. Sacratas d. 13.* de quo Toletus *lib. 2. cap. 2. n. 6.* onacina *suprà.* Lezana *verb. Miss. n. 63.* Unde in quocumque casu, morle est uti fæminâ pro ministro. Ita citati DD. etiamsi nullus vir responeat in altari, sed solùm deserviat. Permittitur tamen Monialibus, etiã on in solemni Missa (n) respondere ex choro & remotè, ex Ecclesiæ cõvetudine. Bonacina *num. 32.* Facund. *n. 2.* Lugo *suprà sect. 4. n. 103.* & lii.

(n) Henr. L. 9. c. 30. Ferdinand. Layman.

34. Quæritur utrum in casu necessitatis possit Sacerdos celebrare sinè ministro? v. g. consecranda est Eucharistia pro moribundo; aut dies estus, Sacerdos alter non adest, nec alius qui scit ministrare; aut tempoe pestis, & obligationes multæ instant, signanter pro defunctis. Duæ irca hanc difficultatem sunt sententiæ. Negativæ est Bonacina, pro se itans Sotum. Affirmativæ quam ego amplector, sunt Azor. *tom. 1. instit. moral. lib. 10. cap. 29. q. 3.* Zerola *in praxi 2. p. verb. Missa.* Diana *oc. cit. resol.* 43. Villalobos, Petigianus, Sylvius & alii. Pro sublatione scrupulorum modus est, quem adferunt & consulunt Lezana & Toletus *suprà:* t sive in majori sive in minori necessitate, Sacerdos sibi respondeat *amen,* c alia; hæcq; præeunte Sacerdote repetat inserviens, ministrare non sciens.

Sacerdos quando sinè ministro celebrare possit?

35. Estne sub lethali servanda rubrica? *Resp.* Si in universum, vel ex gnorantia culpabili, vel malitia, quis se non conformet, aut aliquam ravem cæremoniam ex culpabili negligentia omittat, peccat mortaliter: quia Trid. *sess. 7. can. 13.* & *sess. 22. in decr. de observand. & vitand. in celebr. Miss.* & summi Pontifices præcipiunt observare rubricas quæ in principio Missalis ponuntur (o). Parvitas tamen materiæ excusat à mortali: ut si v. g. omittatur nomen alicujus Sancti, ex aliquali negligentia, aut spontè *Gloria*, aut *Credo*, (p) aut *Dies iræ* in Missa defunctorum, aut unum & alterum verbum Canonis, aut in nonnullis festis quibus addi solet *Communicantes*, vel *Hanc igitur* (q). Nec decet repeti si oblita sint. Ita Leander post multos *q. 59. & 61.*

De Rubricis servandis.

(o) Ioannes à Cruce Rotarius.

(p) Suar. Lugo Diane Bonæ spei Rotarius.

(q) Bonæ spei.

36. Similiter non peccat mortaliter, qui Canonem clara voce dicit; aut orationes in silentio, quæ sunt dicendæ clara voce. Ita Tamburinus & Rotarius.

37. Item qui aliter, tamen juxta opinionem Theologorum supplet defectum, qui in Missa ei contingit: nam regulæ Missalis quæ sunt *de supplendis*

Regulæ de defectibus supplendis

plendis defectibus Missæ, non obligant sub peccato: quia hæ solùm sun doctrinales quædam instructiones circa facienda in talibus casibus: ne que approbantur à Pontificibus aliter, quàm veluti bonæ & probabile opiniones, dicit P. Lezana *locô suprà citatô*.

in Missa non obligant sub peccato.

38. Estne peccatum mortale, dicere Missam pro Missa contra Rubricam? v. g. die Dominico, vel in festo duplici, vel infra Octavam privilegiatam. *Resp.* Scienter hoc facere, est mortale: sicut in Dominica Palmarum omittere passionem. Plura dixi de hoc *suprà hîc ser*.5. *sect*. 2. *num*.45. & ultrà usque ad *num*. 54.

De lumine

39. Inter cæremonias Missæ hæc etiam est, & necessaria, quòd sin lumine celebrari non possit, *cap. Final. de celebr. Miss.* idq; sub mortali. Im deponitur Sacerdos ab Officio & beneficio, qui sinè lumine celebrat: co ligitur ex eodem *cap*. Et hoc fecit Honorius III. cuidam Presbytero Ec clesiæ S. Brigidæ Brixien. ut habetur in *corp. jur. can. fol*. 193. Quamvi autem ex consvetudine duæ candelæ requirantur, in necessitate tame pro Ecclesiis pauperibus una sufficit. Ita Lezana *verb. Missa num*. 3c Toletus *in summa lib*. 2. *c*. 7. *num*. 6. Azorius, Graffius, & alij. Et qu vis debeat esse ex cera, ut consvetudine servatur, & communi DD. do ctrinâ docetur; in casu tamen gravis necessitatis, licere putant multi, sa tem sinè mortali, cum uno lumine olei celebrare, seclusô scandalô & c temptu. Ita Ioannes de Cruce *in direct. conscien. de sacrific. Miss q*. 3. *du* 5. *concl*. 1. Diana *dictô suprà tr*. 14. *resol*. 67. & 45. Suarez, Facundez & lii. Imò forsan sinè veniali, si necessitas gravis valdè sit, dicit Lezana *su prà*, Vasquez *d*. 233. *cap*. 3. *num*. 25. Bonac. Laym. & alii. Utrum verò po sit Missa celebrari cum solo unico lumine ex sevo seu alio inferiori? Co trovertunt DD. Afferunt Bonacina & Layman; negat Vasquez. Admitt Lezana in valdè gravi necessitate.

An cooperto capite saltem ad canonem?

40. Utrum his temporibus possit Episcopus, aut Prælatus Regulari suo inferiori Sacerdoti infirmo dare licentiam celebrandi Sacrum capi cooperto, saltem ad inchoationem Canonis? *Resp.* De jure communi nu lus potest celebrare cooperto capite: quia prohibetur *can. Nullus Ep scopus, de consecr. d*. 1. Neque sæcularis de licentia Episcopi, aut Regula de licentia sui Prælati, quomodocumque infirmus sit: quia his temp ribus summo Pontifici hoc reservatum est propter declarationes S. Co gregationis, quas refert Gavantus scribens *in rubricas Missalis tom*. 1. *p. tit*. 2. Lezana *suprà num*. 64. Lugo. *suprà sect*. 4. *num*. 102. Imò qui sinè b culo functiones Missæ absolvere nequit, licitè celebrare non potes quia irregularis censetur, qui Missam sinè baculo celebrare non valet, *c Si quis in infirmit. d*. 55. *cap. Nullus Episcopus d*. 1. (r) in Synodo Roma sub Zacharia Papa *c*. 13. & 14. *num*. 743. decisum est: qui enim Sace

Cum baculo celebrare non licet.

(r) Burchardus L.3. c. 230.

los à communione suspenditur, suspenditur eô ipsô à celebratione Missæ: atqui ita ibi habetur, *si quis verò præsumpserit præter quod posuimus agere, Sacro Corpore & sangvine Domini Nostri IESV Christi, sit suspensus;* ergo. & 231. Ivo p. 3. C. 271. Bonac. de censur. d. 7. q. 2. p. 2. n. 15. Tol. l. 1. c. 63. num. 3.

41. Quomodo se gerere debet Sacerdos coram Ordinario loci, in loco ipsius jurisdictionis celebrans? *Resp.* Primò ex ipso rescire debet, an velit ipse solus in Missa ejus dare benedictionem populo, vel non? si velit? Tunc in fine Missæ ipse Sacerdos dare non debet eam, sed post *Dominus vobiscum* inclinatus parumper persistere, ad eam recipiendam ab ipso, si eam ei dare placuerit. Si nolit? Tunc dictô *Dominus vobiscum* benedicere populum, sed non Episcopum debet; & data benedictione iterum se parum inclinare Episcopo, expectans ab illo benedici. Ita Gavant. Emman. Sa, Sylvester, Octavius *interrog.* 225. Addit Lezana *loc. cit. verb. Missa* quod multò magis observandum coram Cardinali. In principio verò Missæ in *confiteor*, dicere debet & *vobis Pater* & *Fratres* &c. Vide in Cæremoniali. Et non in medio, sed à latere versùs Episcopum Missam inchoare, & *confiteor* dicere (juxta praxim) tenetur. Ita etiam coram Rege aut Regina Missa à latere est inchoanda, nisi is, ea, à latere sit.

Missa coram Ordinario Loci.

42. In fine & initio Missæ, ad quodcumque altare fiat reverentia Cruci infra gradus, capite semper discooperto. Ita decisum est à S. Congregatione 28. *Augusti* 1627.

Reverentia Cruci discooperto capite.

43. Cruces super oblata faciendæ sunt manu recta, etiam in transversam partem Crucis. Ita ordinavit S. Congregatio 4. *Augusti* 1663.

44. An in *memento* locò Episcopi, possit poni nomen Generalis aut Provincialis? Sacra Congregatio respondit, talem mortaliter peccare. Ita Gavantus *in thes. S. Rit. tom.* 1. *p.* 1. *tit.* 8. Diana *de celebr. Miss. Resol.* 40. Quod quidem videtur durum credendum, credere tamen oportet, si constet de prædicta declaratione, inquit Lezana *tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 30.

Non potest locò Episcopi poni nomen Provincialis in memento.

45. Quid facere debet Sacerdos celebrans Missam, si tempore Missæ ipsi intret Ecclesiam excommunicatus vitandus, aut interdictus? *Resp.* Vel excommunicatus vitãdus ingreditur tempore Missæ causâ transeundi per Ecclesiam, non attendendo ad Missam, vel causâ fugiendi ad angulum, ne capiatur à Ministris justitiæ? Sic aliud est. Vel omninò causâ audiendi Sacrum, & quidem hoc? Tunc monendus est ut exeat, ne incurrat novam excommunicationem Papæ reservatam. Si monitus exire nolit? Tunc expellendus est, etiamsi sit Sacerdos & Regularis: per hoc non incurritur excommunicatio, *cap. Si quis, cap. Veniens, de sentent. excom.* Si verò vi expelli nequeat sinè periculo? Tunc considerandum, vel Sacerdos necdum consecrationem inchoavit? Missam relinquere tenetur, etiamsi jam inchoato canone *te igitur*, sed nondum *qui pridie*. Ita sentiunt Lezana. *verb.*

Tempore Missæ intrat Ecclesiam excommunicatus quid faciendum?

W ex-

excom. Octavius *interrogat.* 575. Vel eſt jam inchoata conſecratio ipſa Tunc omnes præter ſervitorem exire debent, ne incurrant minorem e communicationem, & mortaliter peccent, communicantes in Divinis excommunicato. Ita Cornexo, Bonacina. Sacerdos autem debet Miſſa finire uſque ad ſumptionem ſangvinis incluſive: cùm prævaleat præcep de integritate Sacrificii, præcepto Eccleſiæ de non communicando cu excommunicato. Poſt ſumptionem verò debet ſe recipere ad Sacriſt am, vel alium locum, & ibi reliqua Miſſæ perſolvere. Ita Sylv. *ſumma verb. excom. num.* 3. Sotus *in* 4. *d.* 22. *q.* 1. *a.* 4. Lezana *ſuprà.* Il autem excommunicatus vitandus, per ſuam pertinaciam & audacian incurrit excommunicationem Papæ reſervatam, ut habetur *cap. Grav de ſentent. excom.* Dixi *hoc Sacrum*: nam ſi veniat animô audiendi al ud Sacrum in Capella, aut privatim vult dicere aliquas preces in ang lo, tunc neque Sacerdos Miſſam relinquere, neque fideles non excom municati exire tenentur: quia ſic non eſt cum eo communicare in Di nis. Ita docent Cajetanus *verb. excommunic.* Lezana *ſuprà.* Et quod citur de Miſſa, idem dicendum de Officio Divino. Sed de hoc in ubi de cenſuris ex profeſſo.

Similiter si interdictus.

46. Quoad 2. dico: Idem faciendum cum interdicta Perſona nomin tim denuntiata, ſeu interdicta interdictô perſonali ſpeciali, quod cu excommunicata; cum hoc tamen diſcrimine, quòd ſi nolit exire, nec pelli poſſit, & Sacerdos jam in Miſſæ perſolutione eſt poſt conſecrat nem, alii fideles non interdicti exire non tenentur: nam communica in Divinis cum interdicto non prohibetur, ut cum excommunicato. Cajet. *in ſumma verb. interdictum,* Suarez *d.* 34. *ſect.* 2. *num.* 4. & 5. Na Lezana *verb. interdictum num.* 25.

Vel Sacerdos talis.

47. Unde ſi Sacerdos eſſet interdictus interdictô perſonali ſpeciali, p caret ipſe quidem mortaliter celebrando: nam tales nullibi poſſunt ce brare, aut Sacris intereſſe *cap. Si civitas, cap. Si ſentent.* non peccarent men alii non interdicti, illam Miſſam Sacerdotis interdicti audient quia audire Miſſam alicujus, non eſt cooperari ipſi. Ita Lezana *ſup* Mercero, Turrianus & Filliucius.

Utrum tempore interdicti Sacra celebrari possint?

48. An & quando, tempore interdicti Miſſæ celebrari poſſint? R. Vel eſt interdictum perſonale ſpeciale, quô interdicitur aliqua Perſo tantùm, aut aliquæ alicujus loci, aut Eccleſiæ? Tunc illa aut illæ Perſo nullibi celebrare queunt, aut Miſſis intereſſe poſſunt, *juxta cap. Si civitas,* *Si ſentent. excom. in* 6. Ita Lezana *verb. interdictum num.* 4. & *num.* 22. letus *in ſumma lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 4. Bonacina *d.* 5. *de interdicto punct. num.* 6: tales enim Perſonæ ferunt ubique ſecum ſententiam, quæ afficit. Vel eſt interdictum perſonale generale, hoc eſt latum ſuper

mu

nunitatem? Tunc licèt adveniens ad eos hospes, possit in eorum Eccle-
ia sive Capella celebrare, etiam per longum tempus apud eos manens (s),
atio est: quia non est de communitate eorum interdictorum, imò &
llorum quicumque postquam mutaverit domicilium, ob eandem ratio-
em; tamen quicumque illorum quamdiu est de communitate interdi-
ta, nullibi celebrare potest, aut interesse Sacro. (t) Ratio est: quia in-
erdictum personale generale, cadit supra singulos, ut faciunt illam com-
iunitatem. Idem dicendum de eis qui fuerunt causa interdicti: illi e-
im veluti specialiter interdicti censentur. Vel est interdictum locale
peciale, quô interdicitur locus aliquis seu Ecclesia? Tunc licèt illius Ec-
lesiæ Sacerdotes possint alibi celebrare Sacra, etiam cum solemnitate
onsveta (u), modò non sint causa culpabilis interdicti, juxta *cap. Ca-
italis sentent. de excom. in* 6. tamen in eo loco (etiam modô infrà dictô)
isi semel in hebdomada unum Sacrum haberi potest, juxta *cap. Per-
iittimus, de sentent. excom. in* 6. (w) nisi necessitas infirmorum postulet.
a Ostiensis, Lezana & alii. Vel est interdictum locale generale? Tunc
ropter specialem concessionem & ordinationem Bonifacii VIII. *cap. Al-
a Mater*, possunt Regulares Missas celebrare, juxta præfatam ordinati-
nem Pontificis, ut sequitur: *Singulis diebûs in Ecclesiis ac Monasteriis Mis-
celebrentur, & alia Divina sicut priùs, submissâ tamen voce, januis clau-
, excommunicatis & interdictis exclusis, & campanis etiam non pulsatis.* Ita
ylv. *verb. interdictum* 5. *num.* 2. Sayrus *lib.* 5. *c.* 5. Lezana, Suar. *loc. cit.*
margine.

(s) Bonacina num. 17. Lezana loc. cit.

(t) Cornexo tom. 2. in 3. de excom. dist. 1. dub. 2. Bonac. Lezana

(u) Sylvester verb. interdict. num 6. Navar. Cornexo Lezana.

(w) Lezana loc. cit. Suar. dist. 34. Sect. 1. num. 37. Navar. Toletus.

Tempore interdicti generalis Missæ celebrari possunt. Quomodo?

49. Explicatur: *Missæ celebrentur*: à propriis Clericis vel Monachis, &
on admittâtur extranei. *Submissâ voce*: ita ut extra Ecclesiam non au-
antur (x). *Campanis non pulsatis*: etiam pro elevatione hostiæ, vel ad
nctus; non tamen prohibetur pulsus pro convocatione populi ad alia,
iæ non sunt Divina Officia: ut sunt concio, salutatio Angelica, ostensio
liquiarum & alia. Ita Lezana *num.* 26. Sylvius, Navar. *suprà*, Henriq.
13. *cap.* 46. Bonac. *num.* 7. *Exclusis interdictis*: si excludi non possunt,
uid faciendum jam dixi *num.* 46.

(x) Sylvius Navarrus

50. Attamen in prædicto capite *Alma Mater* conceditur, ut in quatuor
nni festivitatibus, videlicet Nativitatis Domini, Paschæ, Pentecostes, &
n Assumptione B.M.V. (quibus ex Concessione Martini V. & Eugenij IV.
ccessit festum Corporis Christi cum octava), licitum sit Sacrificium
Missæ, & alia Divina Officia, sinè ulla alia limitatione celebrare; nisi,
qui propriâ culpâ causa est interdicti, non accedat ad Sacram Eucha-
stiam sumendam. Ita Doctor Resolutus *in* 4. *d.* 11. *q.* 1. *a.* 4. Sylvius,
Lezana *suprà*.

Pluries in anno publicè.

51. Utrum autem tres primæ festivitates sumi debent quoad omnes

tres dies, vel quoad primam tantùm? Controvertunt DD. Bonacir *punct.* 4. *num.* 4. Sotus, Avilla, Hurtadus & alii dicunt, concessi onem dictô cap. *Alma Mater*, debere intelligi de omnibus tribus Pasch Pentecostes &c. diebus. Econtra Lezana *num.* 27. Navar. *suprà n.* 18 Suar. *num.* 38. Naldus *suprà num.* 8. solùm quoad primos dies illam munt. Certum autem est, quòd à primis Vesperis ad secundas. Ita Ba conius *loc. cit.* Bonacina, Diana & alii *suprà.*

Et in festis Sanctorum Ordinis.

52. Et probabiliter extenditur hocce Privilegium celebrandi solemn ter tempore interdicti generalis localis, ad Regulares habentes comm nicationem Privilegiorum cum Benedictinis & Mendicantibus, pro fes Sanctorum Ordinis, ex Privilegio Leonis X. pro Benedictinis; & ex P vilegio Pii V. pro Mendicantibus: nam hæc Privilegia non sunt cont ria Concilio Tridentino, consequenter non sunt revocata per Greg rium XIII. Consequens ex antecedente sequitur, quia juxta commune sensum Theologorum solùm ea & intantùm Privilegia a Pio V. & al concessa Mendicantibus sunt revocata, inquantùm contrariantur Co cilio Trident. ut fusè deducit Lezana *tom.* 2. *c.* 1. *num.* 16. Antecedens rò est Medinæ *in summa*, Sorbi *in addit. ad compend. Privileg. Mendica verb. interdictum* 3. §. *sed aliis*, Henriqu. *l.* 13. *cap.* 48. §. 1, Sayr. *de c sur. l.* 5. *cap.* 13. *num.* 24. & 25. Rodriq. *in Bullam Cruciatæ* §. 5. *num.* Peijrin. *tom.* 1. *Privil. Minim. in Constit.* 2. *Sixti V. num.* 51.

Declarationibus non authenticis non est danda fides.

53. Nec obsunt declarationes S. Congregationis, quas adfert Barb *in collect. Bullar. verb. Privileg.* & *de potestate Episc. alleg.* 105. *num.* 4 quibûs declaratur, Privilegia Regularium sublata esse per Concilium Tr Nam (ut respõdet Lezana) de talibus declarationibus S. Congregationis constat Authenticè; jam verò Sacra Congregatio Concilii declaravit, iusmodi declarationibus non Authenticis, non esse fidem dandam. D de si Authenticè constaret, per illas solùm declaratur, revocata esse P vilegia Regularibus concessa ante Concilium Trident. & nota (inquit zana), Privilegium illud Pii V. esse post Cõcil. Et Clemens VIII. post ip Concilium, & Gregor. XIII idem Privilegium concessit Minoribus: i tam ipsi quàm alii cum eis habentes communicationem Privilegioru eo uti possunt. Ita Lezana *suprà num.* 29. Tamburinus *de jure Abba tom.* 2. *d.* 16. *q.* 4. Extat etiam Privilegium Iulii II. pro Augustinianis, ipsis conceditur, etiam tempore interdicti localis specialis celebratio farum, & Divini Officii iis diebûs, quibûs conceditur ab aliis Ponti bus tempore interdicti localis generalis, quod est afficiens totam vinciam, aut Civitatem cum suburbiis. Hoc Privilegium referunt C rubius *in compend. Privileg. Mendicant. verb. interdictum* 1. *num.* 14. bus *suprà.* Peijrinis *tom.* 1. *Privil. Minim. in Constit* 2. *Sixti IV.* Tamburi Lezana *loc. cit.*

54. An & qualem pœnam incurrat interdictus, aut in loco interdicto, celebrans? *vide de Censur. d. 5. ser. 4.*

55. Utrum tempore interdicti possint communicari fideles, & quando? *vide de Censur. dist. 5. ser. 3. §. 1. à num. 17. ad num. 20.*

De communione tempore interdicti.

SERIES VIII.

Quoad modum supplendi defectus in Missâ occurrentes.

Quando suppleatur defectus.

MUlti defectus sunt, qui in Missa solent aut possunt contingere; quorum ego nonnullos, ut faciliùs amoveri queant, propono. Imprimis quid faciendum, si Sacerdos in Missa moritur, vel fit demens, vel in infirmitatem, debilitatem magnam incidit, ita ut ex integro eam persolvere non possit? *Resp.* Vel hoc accidit ante consecrationem, vel post? Si ante? Non debet alius Sacerdos perficere. Si post consecrationem? Tunc potest alius Sacerdos substitui, qui persolvat continuando à parte relicta ab alio: hoc habetur 7.*q.* 1. *Can. Nihil* ex Concil. Tolet. in quo casu potest Sacerdos etiam non jejunus, docent Sylvius, Toletus, Stephanus à S. Paulo & alii communiter.

Sacerdos moritur in sacrificio Missæ. Vide dist. 4. ser. 5. sect. 2. num. 19.

2. Notandum, quòd quia in Concilio non imponitur obligatio Sacerdoti ut faciat, sed tantum facultas conceditur, ut notat Toletus *lib.2.c* 9. Sacerdos concubinarius, vel alius in mortali existens, non obligatur ad perficiendum tale relictum Sacrum, nisi ex non adimpletione sequeretur aliquod grande scandalum: tunc aliàs præmissa Confessione, aut absente copia Confessarii contritione, tenetur celebrare; & ei Missam hanc cui ille applicare, si ille post primam ante secundã consecrationem, Missam reliquit. Si verò Sacerdos non est, Corpus Christi & Sangvis reponi debent in Sacrario, donec altera die ab alio Sacerdote sumantur. Quodsi interim species vini corrumpantur, tunc corruptæ debent effundi in piscinam. Toletus *suprà.*

3. Quid si Sacerdote celebrante, veniat aliquis ipsum volens occidere, aut Ecclesia sive domus ubi celebrat corruat aut ardeat; poteſtne fugere? *Resp.* Vel est ante consecrationem, vel post? Si ante? Fugere potest. Si post? Licet ei statim sumere. Quodsi non potest, poterit Sacramentum cum corporali plicatum secum deferre, & alibi finire. Ita Tolet. *n.* 6. Si nec hoc facere potest, docent aliqui quod debeat mortem subire: Sed durum inaniter ei proponunt, cùm nulla ratio aut textus id probet: sive enim in tali casu occidatur sive non, Sacramentum non salvatur. Secùs est, si aliquis in contemptũ fidei fugam ejus velit à Sacramento, & impedire continuationem Missæ: Tunc potiùs teneretur propter fidem continuare & mori; non tantùm post consecrationem, sed etiam ante. Ita communiter.

Aliquis vult Sacerdotem occidere aut Ecclesia ruit.

4. Quid facere debet Sacerdos, quando se in Missa advertit non jejun aut excommunicatum &c? Dixi *distinct.4.ser.5.sect.2.num.20.* & *sect.1.num.1.*

Aliquid incidit in calicem post cõsecrationem

5. Quid faciendum, si aliquid incidat in calicem post consecrationem ante sumptionem? *Resp.* Si illud est venenosum, v. g. aranea, adhibit alio calice si fieri potest, si non, eô emundatô & benè tersô, aliud vinu est consecrandum; illud autem conservandum est in Sacrario, donec sp cies corrumpantur, & corruptæ in piscinam projiciendæ, sicut & cine res illius animalis occisi, & combusti. Ita Toletus & Stephanus à S. Pau lo. Idem faciendum est in casu, quô Sacerdos ab aliquo resciret, vinu à se consecratum esse venenô infectum, ex malitia alicuius mali homini Si verò animal quod incidit non est venenosum; tunc vel est horrore incutiens, vel non? Si primum, ut est vespa, vel quid simile? Est extr hendum, lavandum, & lotio sumenda post sangvinem, dicit Toletus: quo ego non admitto, maximè in eo, qvi est facilis ad vomitum; ne qvasi pr pter reverentiam, contingat formalis irreverentia Sacramenti: sed præs tam lotionem svadeo servare per aliqvod tempus in Sacrario, & postea i piscinam effundere, sicut dictum est de vino consecrato, venenô infect vel in illo animali occiso, exsiccare sangvinem pannô vel stuppâ, ut d cet Stephanus à S. Paulo *de sacram. dub.* 14 *num.* 83. quô factô, combust animalî, cineres in piscinam projicere.

Dum depræhenditur sola aqua.

6. Quid si sumpto Corpore Christi, deprehendatur sola aqua esse in c lice, quam vel ex parte, vel ex toto jam ebibit Sacerdos? *Resp.* Deb accipere vinum cum aqua, & consecrare, incipiendo à verbis: *simili mo dò* &c, usque ad *unde & memores.* Sicq; alijs omissis dicat: *Sangvis Domi ni nostri JESV Christi custodiat* &c, & ita calicem sumat. Quòd autem Thomas doceat, tunc aliam hostiam assumendam esse; intelligitur du Missa dicitur privatim, ita ut nullum sit periculum scandali, prout & Ru bricæ Missalis accipiendæ sunt. Imò seclusô omni scandalô, non necessari est assumenda alia denovò hostia: cùm Rubricæ non obligent sub pec cato, ut dixi hâc *serie num.*37. Sed si acciperet etiam hostiam, deberet pr missa oblatione *suscipe &c*, incipere à verbis: *Dominus Noster JESVS Chr stus qui pridie quàm pateretur, accepit panem &c.* ut habetur in Rubrica M salis de defectibus. Plura ibi videantur. Talem defectum non debet hab re pro peccato; cùm sit involuntarius.

Dum est angustus.

7. Si angustus est Sacerdos, utrum protulerit omnia verba canonis *Resp.* Vel quæritur de verbis non formæ consecrationis? Non debet turbare, sed ultrà pergere, quandoquidem hoc non facit spontè. I Toletus, Stephanus à S. Paulo, Rotarius & alij. Vel occurrit dubi um de verbis formæ consecrationis, & probabiliùs existimat non dixis Debet repetere conditionatè, *si materia non est consecrata, denuo intendo co secra*

rare. Ita dicit Rotarius. Si autem tantùm scrupulus est, illum rejicere tenetur, ne se nimiis turbationibûs involvat.

8. Utrum possit aliquis interrumpere canonem, ut audiat confessionē infirmi morituri, de quo dubitatur quòd supervixerit post Missam? *Resp.* Affirmativè: etiamsi non sit Parochus. Idem dicendum de baptizando, si alter non est, qui baptizet: sed relinquere debet virum probum qui Eucharistiam custodiat, ne aliquid irreverentiæ inferatur; & signum apponere, ubi desijt. Ita Homobonus *tr.* 4. *cap.* 11. *q.* 97. Rotarius *parte* 3. *sect.* . *in fine* & alij. Dum alius moritur.

SERIES IX.

De auditione Missæ.

SECTIO I.

De obligatione, & utilitate audiendi Missam.

DIco: Omnis adultus, quicumque est compos rationis, baptizatus, die festo sub peccato mortali tenetur audire Sacrum; nisi sit impotens ad hoc ut audiat. Ita colligitur ex *cap. Omnes fideles*, & *cap. Missa, de Consecr. d.* 1.

2. Explicatur & probatur Resolutio. *Omnis adultus compos rationis*: quia infantes, & adulti amentes, sunt incapaces præcepti, ùti carentes ratione.

3. *Baptizatus*: quia primò baptizari debet quis, quàm subiici obligationi Ecclesiæ; cùm per baptismum subijciatur. *Die festo*: sive festivitatis totius, sive mediæ diei; non verò die Cœnæ Domini, feriâ sextâ, aut sabbatho majoris hebdomadæ in quadragesima, aut diebûs rogationum. Ita Azor. Henriquez, Suar. Si tamen ex justa causa transit quis ad aliam Parochiam, aut Diœcesim, ubi non est festum, non tenetur priùs audire Sacrum, nisi permaneat ad meridiem ipsam. Ita sentiunt Sanchez. *de Matrim. lib.* 3. *tr.* 1. *d.* 18. *n.* 21. Diana, Less. Malder. Facund. Bonac. *de præcept. decal. d.* 5. *q. unic. punct.* 5. *num.* 8. Octav. *p.* 1. *interrog.* 715. & alii. A fortiori dum transit per eam Civitatem ubi festum aliquod celebratur; dummodo ibi non permaneat usque ad meridiem, per longum tempus. Transiens de loco festi ad locum nō festi.

4. *Sub peccato mortali*: quia dictum præceptum est de re gravi: & sic tot peccata committit, quot sunt festa intrâ mensem, si toto mense vult omittere Sacra diebûs festivis. Ita Diana *p.* 3. *tr.* 4. *resol.* 164. Octav. *p.* . *interrog.* 427.

5. Diebûs non festivis, non extat quidem obligatio pro sæcularibus, sed magna utilitas est audiendi Sacrum. 1. quia audire Sacrum, est in consortio Angelorum astare coram Christo; astant enim Angeli coram SS. Utilitas audiendi Sacrum.

Sacramento, ut docent SS. Gregorius & Ambrosius. 2. quia in eo qui d... votè audit Sacrum, & non est in peccato mortali, augetur gratia, i... quantum offert, & pro ipso offertur Sacrum. 3, quia assequitur remi... onem pœnæ temporalis, debitæ peccatis. 4. quia audiens Missam, faci... ùs impetrat quod obtinere desiderat: nam per oblationem acceptissi... Deo Patri impetrat. 5. quia in audiendo Missam, exercentur actus fid... spei, charitatis & alii (a).

6. *Sacrum*: sive ritu græco (b) sive latino, sive in Ecclesia Parochi... li sive Regularium (c), sive cantatum sive privatum, sive de festo si... de Requiem, die Dominico (d); unum, etiam die Nativitatis Dom... (e); totum, non partem Sacri. Ita enim multoties ab Ecclesia est or... natum; signanter *cap. Missas* 63. *d.* 1. *de consecr.* ubi sic habetur: *Missas ... Dominico sæcularibus totas audire speciali ordine præcipimus, ita ut ante ... nedictionem Sacerdotis, egredi populus non præsumat.* &c. Und...

7. Qui potest totum Sacrum audire, & audit tantùm medietate... ejus, non satisfaciendo præcepto peccat mortaliter. Nec satisface... præcepto qui simul audiret duorum Sacerdotum Missam, unius ab init... ad medium, alterius à medio ad finem: patet ex propositione 53. ... Innocentio XI. damnata; sed tenetur hoc totum Sacrum audire, ad c... jus principium venit, aut aliud ex integro, sub mortali. Excusat tam... parvitas à mortali: quam puto partem Sacri, ab initio ad Evangeliu... parvitas à mortali: quam puto partem Sacri, ab initio ad Evangeliur & à sumptione ad finem (f): gravem verò materiam, esse intermed... collectivè sumpta. Et si quis non potest audire Sacrum integrum, & p... test partem, v. g. quia tardè venit, & aliud non erit Sacrum; obligat... ad partem audiendam: nam qui non potest totum præceptum adimp... re, potest tamen partem, obligatur ad adimpletionem ejus quod pote... Ita Bonac. *de leg. d.* 2. *q.* 8. *punct.* 1. *num.* 4... & 8. Octavius *p.* 1. *interr...* 906.

8. Tenetur quisque audire non omninò physicè hoc est auribûs voc... percipere, aliàs nec surdus, nec qui longè à celebrante distat, Missam ... dire diceretur, quod omnis Theologia negat; sed sufficit moraliter: n... ut omninò videat quæ in Missa aguntur, aliàs cæcus non satisfaceret pr... cepto, qui defacto satisfacit, imò potest quis oculis clausis (ne div... gentur) Missam audire; sed ut aliquo sensu percipiat. Et omninò req... ritur ut sit corpore saltem moraliter præsens, & mente attendat (g... Præsens moraliter est, si est pars multitudinis, quæ præsens dicitur; ... ve ille sit in Ecclesia post columnam, sive ante Ecclesiam stet.

9. Quæritur inter Theologos, utrum satisfaceret præcepto de audi... do Sacro, qui audiret Sacrum è fenestra domus suæ? Negat Diana. Af... mant Verricel. & Donatus *de celebr. Miss.* q.107. cum quibus & eg... dum...

(a) Toletus.
(b) Azor Sotus.
(c) Sylv. verbo Missa 2. § 5. Tabiena §. 51.
(d) Toletus lib. 6. cap 7. Tabiena suprà num. 48.
(e) Navarr. cap. 21. nū. 7. Toletus supra.
Parvitas in auditione Missæ.
(f) Bonæ Spei de sacrificio Missæ num. 104.
(g) Toletus lib. 6. cap. 6.

dummodo ille Missam videat, & Sacerdotem possit audire; sic enim moraliter præsens esse censetur.

10. De attentione multa dicere possemus; sed ad materiam præsentem sufficit de ea scire, quòd ad hunc modum intelligenda est: quòd homo ita attendat, ut non divagetur affectata divagatione (g). Unde si ita fit distractus, ut parum aut nihil advertat, sed involuntariè, non obest ei tanta distractio mentis, ut dicatur adimplere præceptum de audiendo Sacro (g). Secùs quando se advertit divagari, & nullam diligentiam ut attenderet facit, sed potiùs ita permanet, & per integrum Sacrum, aut partem notabilem gravem, peccat mortaliter si non audit aliud Sacrum: cùm per auditionem talem hujus Sacri, non satisfaciat præcepto. Si verò se ita distrahat per partem non principalem, veniale peccatum committit. Si autem cum attentione misceat continuas locutiones, ita ut nunc audiat, nunc fabuletur, attendendo tamen ad Sacrum, peccat ob irreverentiam; non tamen mortaliter: & secundùm Sylv. Tolet. Medin. satisfacit præcepto, modò cum reverentia externa assistat. Contrarium tamen Bonac. Lug. Suar. tenent, si per totum Sacrum aut partem notabilem ita permaneat. Quidquid sit de probabilitate magna primæ sententiæ, monendus est talis in confessione.

De attentione in audiendo Missam

11. Ex his collige: quòd satisfaciat præcepto de auditione Missæ, ille qui audiendo dicit horas canonicas, aut coronam, vel alias preces (h): consultiùs tamen est attendere ad mysteria Missæ, saltem ad ea quæ dicuntur in Evangelio, in Epistola (h); nisi hæc præstare nequeat sine magna divagatione mentis: tunc enim meliùs est attendere virtualiter ad præfatam Epistolam & Evangelium, & dicere preces sive coronam (h).

(h) Toletus locô citatô Adrianus Medina.

12. Et quia oportet audire moraliter, scilicet modô humanô, præ-requiritur intentio audiendi Sacrum; licèt non necessariò satisfaciendi præcepto. Ratio est: quia Ecclesia non præcipit auditionem Missæ animô satisfaciendi præcepto. Ita Bonac. *de hor. Can. d.* 1. *q.* 3. *punct.* 2. *n.* 1. Unde etiamsi nollet obedire præcepto, satisfaceret eidem dummodo audiret; non tamen absque peccato, ob hanc malitiam (i).

(i) de Rhodes

13. Quòd Evangelia stando audire debeamus, Anastasius Papa Episcopis Germaniæ scribit sequentia: *Apostolica Authoritate mandamus, dum Sancta Evangelia in Ecclesia recitantur, ut Sacerdotes, & cæteri omnes præsentes, non sedentes sed venerabiliter in conspectu Evangelij stantes, Dominica verba audiant, & fideliter adorent* (k). Ita habetur *in corp. jur. Can. pag.* 452.

(k) Burchardus lib. 3. cap 103. Ivo par 2. cap. 138. & part. 6. cap. 93.

14. *Nisi sit impotens ad hoc ut audiat.* Sed ut impotentiam explicem, & alia adducam quæ ab auditione Missæ excusant; sit

SECTIO II.

De causis excusantibus ab auditione Missæ.

Causæ excusantes ab auditione Missæ.

Impotentia Physica.

I. QUot quot sunt causæ excusantes ab auditione Missæ, reducun ad impotentiã. Impotentia autẽ alia est Physica, alia moralis: & h alia spiritualis, alia corporalis seu materialis. Physicam hab illi, qui nullô modô Missam audire possunt: sic in vinculis detenti, infirmi qui vix se movere in lectô possunt, ad Ecclesiam ire non val aut Sacerdotem nullum habent, aut habent sed materiam consecratio non habent: ad Missam siccam non tenentur (a); quia Ecclesia præci audire Missas in quibus offertur victima, ipse Christus.

(a) Toletꝰ.

Moralis Spiritualis.

2. Impotentiam moralem spiritualem habent illi, qui sinè damno detrimento spirituali, proprio aut proximi, nempe sinè peccato, au Missas non possunt. Quare ob hanc causam excusantur ab auditione Mi excommunicatus, interdictus nominatim, & interdictus generali int dictô, non habens Privilegium aut diploma ut audire possit; secùs excusatur (b): cùm nulla ratio habenti tale Privilegium suffragetur, non auditione Missæ. Similiter qui juramentô se adstrinxit non eg surum se domô, in qua locò carceris tenetur, excusatur ab auditione M Similiter Mater timens damnum spirituale filiarum si domô egrediat potest remanere domi, etiamsi non audiat Missam; dummodo peric talis damni sit evidens, aut valdè probabile, non existimatum, aut p tasiasticum.

(b) Navarrus cap. 21. num. 4. Toletus lib. 5. cap. 9.

Casus de Matre & Filia.

3. De puella verò quæ probabiliter credit se ab adolescente lascivo alio concupiscendam, si domô exeat, controvertunt DD. Sotus, Filliu & alii consulunt ipsi relinquere Sacrum, ut vitetur damnum proximi rituale. Econtra Navarrus cum multis tenet, quòd teneatur audire crum in tali casu: quia ex una parte tale malum non est ex ipsa, id non intendat, sed ex adolescente ipso; ex altera parte ipsa non t tur propter ipsius malitiam pati detrimentum in sua anima. Hæ probabilior & tutior est sententia.

4. Excusantur etiam die festo fideles ab auditione Missæ (imò e tenentur non audire Missam) quando non habent Sacerdotem nisi d datum, aut nominatim excommunicatum, aut publicum percussorem rici (c): tales enim sunt vitandi, sub pæna incurrendi excommunic nem. Secùs si ille Sacerdos non nominatim sit excommunicatus, jure, sive ab homine sit talis.

(c) Sylv. verb. Missa & § . Toletꝰ & alii.

De concubinario Sacerdote propono casum.

Casꝰ de Cõcubinario Sacerdote.

5. Casus est. Nobilis N. diebûs festivis non audit Sacrum, eò quò us Sacerdos non est præter eum quem ipse scit habere concubinam;

itur utrum ipse & alii non audientes Sacrum iis diebûs, peccent mortaliter; & quid faciendum ?

6. Ante Resolutionem præmitto 1. quòd præfatus Nobilis, ad tollendam omnem difficultatem, absque diffamatione ejus Sacerdotis, teneatur ad aliam Ecclesiam ire aut discedere, aut alium Sacerdotem petere ut coram eo Missam absolvat.

7. Præmitto 2. ex declaratione Gregorii IX. peccatum notorium esse per sententiam seu confessionem factam in jure, aut per evidentiam rei quæ tergiversatione celari non potest. His præmissis — Notorium.

8. *Resp.* & dico: Vel ille scit indubitanter eum Sacerdotem habere concubinam, aut subintroductam mulierem? Excusatur ab auditione Sacri ejus, imò tenetur non audire ejus Sacrum: nam Nicolaus II. *in Synod. Rom.* 113. *Episcop.* omnibus Episcopis (d), & Alexander II. (e) *anno* 1063. Romæ sic dicit *cap. Nullus*: *Mandamus, ut nullus Missam audiat Præsbyterii, quem scit concubinam habere indubitanter, vel subintroductam mulierem.* Unde etiam Sancta Synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit dicens §.1. Et Leo IX. *in Concil. Rom.* Et Gregorius VIII. *lib.* 2. *Reg. epist.* 5. S. Rudolpho Duci Sveviæ, & Bertulpho Duci Caretanorum inter cætera scribit: *Officium Simoniacorum, & in fornicatione jacentium, scienter nullo modô recipiatis, & inquantum potestis, tales à Sanctis ministeriis ut oporteat prohibeatis* &c. §.3. *Porro.* Vide *in corp. iur. can. p.* 1. *pag.* 43. & 44. Ratio datur infrà *num.* 9. hîc Attamen si præfatus Nobilis non scit indubitanter, eum Sacerdotem habere concubinam, aut mulierem subductā, sed ob famam publicam existimat eum habere concubinam, tenetur: similiter alii supponentes non excusantur ab auditione Sacri ejus Sacerdotis, si alius non est Sacerdos: quare toties mortaliter peccant, quoties die festivo non audiunt Sacrum. Tum quia à fornicariis Presbyteris quamdiu tolerantur ab Ecclesia, nec habetur operis evidentia, licitè audiuntur Divina, & percipiuntur Sacramenta. Ita colligitur ex Concilio Moguntino sub Lucio III. (g). Post Concil. Lateran. sub Alexandro III. *cap. Unâ cod. tit. in* 11. *compil.* & *corp. jur. can. Decretal. Gregorii IX. lib.* 3. *tit.* 2. & 3. *pag.* 136. Tum quia Innoc. III. *Anno* 1208. in Angliam sic scribit: Si verò publicum peccatum est, non ex evidentia sed ex fama, in eo casu ad condemnationem eorum, sola testimonia non sufficiunt, id est testium dicta non juratorum: Tum quia Gregorius IX. (h) ordinavit, quòd Presbyter concubinarius, in Officiis vitandus non sit, nisi sit notorius per sententiam seu confessionem factam in jure, aut per evidentiam rei quæ tergiversatione aliqua celari non potest (i). Attamen si ex hoc oritur scandalum, inducitur purgatio canonica, in qua deficiens canonicè punitur.

Qualis Sacerdotis cōcubinarij, nō est audienda Missa.

(d) Panormitanus lib. 3. cap. 136.

(e) Panormit. ibid. & lib. 8. cap. 142.

(g) Anno 1182 in Germania.

(h) Anno 1235. Romæ.

(i) In corpore Iuris canonici loc. cit.

X 2 9.

9. Si verò crimen ita eſt publicum, ut meritò debeat appellari notorium, in eo caſu nec teſtis nec accuſator eſt neceſſarius; cùm hujusmodi crimen, nulla poſſit tergiverſatione celari: talis vitandus eſt: no quòd in Sacramento defectus ſit, ſed ut per hoc concubinarius Sacerdo ad pœnitentiam trahatur: hæc enim eſt intentio Pontificum, ut ejusmo di Sacerdotes ſe à populo contemptos cùm viderint, rubore verecundi faciliùs ad pœnitentiam provocentur.

10. Si verò quis (quod abſit) Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, pu làm duceret concubinam, aut ductam non relinqueret, contra talem Le IX. *in Concil. Rom.* Nicolaus II. & Alexander II. ſtatuit: ut Miſſas no cantet, nec Evangelium, aut Epiſtolam ad Miſſam legat, neque in Pre sbyterio ad Divina officia maneat, neque partem ab Eccleſia ſuſcipia Reperitur hoc *in corp. jur. Can. part.* 1. *pag.* 44.

Moralis materialis.

11. Impotentiam moralem corporalem ac materialem habent illi, q non poſſunt audire Sacrum propter notabile incommodum propriu vel proximi, corporis vel bonorum aut honoris. Ita communiter D Et ſic excuſantur ab auditione Sacri, infirmi qui probabiliter timent gr vius periculum morbi; aut ii, qui ſinè periculo deſerere infirmum non p ſunt. Similiter Mater aut Nutrix, quæ puerum domi ſinè periculo ſolu relinquere, aut ſecum deferre non poteſt, propter gravem mole am Sacerdoti, aut adſtantibus inferendam. Similiter qui timet ne o datur, aut capiatur, aut qui non habet Eccleſiam; niſi ſaltem unô n liari Polonicô diſtantem, tempore valde aſpero (k); Uxor ſi *non* qui aut quæ victum paret, aut ſive ipſa, ſive famulus, ob rixas aut v bera quæ aliàs ſuſtinere deberet. Ita S. Anton. Navar. Suar. Gr Sylv. Tabien. Armil. Angel. Nugn. Bonæ Spei & alii communiter. cuſantur etiam, cuſtos villæ neceſſarius, aut domûs, caſtri, aut alte rei, cui cuſtodia demandatur; auriga in via, qui cuſtodire debet eq & alia; Curſor, Nauta cui ſervit aura; Peregrinus, qui ob auditio Miſſæ, deberet relinquere ſocios, & viam non ſcit, aut timet proba ter periculum in via, non verò propter companiam ſolùm ne tales a tat; & ille qui aliàs deberet amittere aliquod grave negotium, q in aliud tempus differri non poteſt. Ita citati. Excuſatur etiam, non habet veſtes ſuo ſtatui convenientes, v. g. quia ſpoliatus eſt in vel fur ſurripuit; dummodo non exeat ad choreas & alia; quia qui timet confuſionem ibi, nec timere debet in Eccleſia.

(k) Bonæ Spei de ſacrificio Miſſæ num. 104.

Propoſitiones damnatæ ad hanc ſeriem pertinentes.

Innocentii XI. 52. Præceptum ſervandi feſta non obligat ſub m ſecluſô ſcandalô, ſi abſit contemptus. Ejuſdem 53. Satisfacit præ Eccleſiæ de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, imò quatuor ſi diverſis celebrantibus audit.

DI

[S]ub qua ordinantur Ideæ Sacramenti Pœnitentiæ.

[S]Acramentum Pœnitentiæ, est verè Sacramentum Novæ Legis, à Christo Domino immediatè institutum: patet ex Concil. Trident. *ses.* 14. *can.* 1. *Si quis dixerit, in Catholica Ecclesia Pœnitentiam non esse verè & [pr]opriè Sacramentum, pro fidelibus quoties post baptismum in peccata labun[tu]r, ipsis DEO revocandis, à Christo Domino nostro institutum; anathema sit.* [P]robatur ex Act. Apost. *cap.* 19. *Multi credentium veniebant, confitentes & [a]nnuntiantes actus suos.* Quando autem hoc Sacramentum sit institutum? [R]esp. D. R. quòd tunc, quando *Ioan.* 20. dixit Christus Apostolis: *accipi[te] Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Et hæc [e]st definitio S. Aug. *de pœnit. d.* 1. *cap. Si ubi agitur,*] quòd oris confes[si]o sit necessaria §. nemo sibi dicat. Sanctus Iacobus autem promulga[v]it, quando dixit: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* De hoc Sa[c]ramento ut clariùs & distinctè loquamur; sit

Verè Sacramentum.

A Christo Domino institutum.

Ioan. 20.

Promulgatū à S. Iacobo.

SERIES I.

De materia Sacramenti pœnitentiæ.

SECTIO I.

Quæ est materia remota hujus Sacramenti?

Materia remota Sacramenti pœnitentiæ.

1. MAteria remota hujus Sacramenti, circa quam destruendam versatur hoc Sacramentum, est peccatum quodcumque post baptismū [c]ommissum; non originale, aut actuale ante baptismum commissum: [c]ùm tale tollatur per baptismum, ut vidimus suprà.

2. Materia necessaria, est peccatum quodcumque mortale, nondum [d]irectè remissum in Sacramento Pœnitentiæ absolutione Sacramentali; etiamsi ritè confessum, & remissum per contritionem perfectam: nam non aliter est remissum per contritionem, quàm sub obligatione confitendi illud, & obtinendi Sacramentalem absolutionem. Ita omnes Theologi.

Necessaria.

3. Materia sufficiens & libera, est peccatum veniale, etiam nondum cōfessum: ita enim Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. dicit: *Quamquam utiliter clavibus subjiciantur, taceri tamen citra culpam, multisq; aliis remediis expiari possunt*: quare non sunt materia necessaria, seu necessariò confitenda. Item mortale (à fortiori veniale) ritè confessum, in Sacramento Pœnitentiæ remissum. Ita omnes Theologi. Ratio est: quia licèt sint dimissa, possunt tamen actus pœnitentis circa illa scilicet dolor & confessio versari, ut augeatur gratia per Sacramentum pœnitentiæ. Unde sicut posset quis de mortalibus confessis, ita de venialibus nondum confessis dicere aliquod, omittendo alia.

Materia sufficiens & libera.

Potest unum veniale dici aliud prætermitti.

4. Nota tamen, quòd licetsi peccata venialia sint materia libera, ita ut licitum sit hoc & non illud vel è contra confiteri; tamen aliquando per accidens seu ex accidenti, unicum veniale confessum, Sacramentaliter directè remissum, est materia necessaria, ob validitatem Sacramenti v. g. quando quis satisfaciendo præcepto de annua confessione, aut in articulo mortis confitetur, & potiùs virtutes in ea confessione narrat, mortale nullum habet, veniale ipsi non occurrit præter unicum jam confessum & remissum: tenetur hoc dicere in tali supposito.

Ex accidenti tamen veniale est materia necessaria.

5. Licetsi judicetur insufficiens materia, dum pœnitens dicit: *non respondi inspirationibus Divinis, non feci bonum quod potui;* non est tamen impediendus talis pœnitens in tali sua confessione: docet Cardinalis de Lugo.

Non est impediēdus qui quasi peccata dicit.

6. Et sicut in aliis Sacramentis debet esse materia certa; sic & in hoc. Attamen si non potest haberi certa, potest (imò debet) proponi materia dubia, hoc est, debet dici peccatum dubium; & à tali absolvi conditionatè saltem, quando Sacerdòs non pervenit ad notitiam peccati certam. Ita Layman & alii communiter. Sed dubium est: Confessarius non benè versatus in scientia Confessarii, habet pœnitentem qui solùm unicum habet peccatum existimatum mortale, & ipse etiam in tali est, utrum debeat suum confiteri, & pœnitentem à tali absolvere? Et cùm non modicæ difficultatis sit, sit pro illo

Casus frequens.

SECTIO II.

An peccatum merè existimatum sit materia sufficiens ad Sacramentalem obtinendam absolutionem?

Peccatum existimatum duplex.

I. Duplex consideratur existimatum peccatum: existimatum existimatione antecedente factum, & existimatum existimatione subsequente factum. Existimatione antecedente factum est, quando quis existimat opus prohibitum, quod revera non est prohibitum, & tamen hoc facit: v. g. in Vigilia Epiphaniæ Domini die Jovis, comedit carnes: & de tali non est dubium quòd debeat confiteri tale peccatum, & absolvi ab eo, cùm peccet contra conscientiam erroneam; quoties autem peccat quis contra consciéntiam etiam erroneam, verè peccat: nam quod non est ex fide seu conscientia, sed contra eam, peccatum est. Existimatum verò existimatione subsequente factum (quapropter dicitur merè existimatum) est, quando quis facit opus revera prohibitum, sed ignorata prohibitione, bonâ consciéntiâ, seu fide bona facit, ut bonum; postea animadvertens, existimat se mortaliter peccasse: v. g. comedit carnes die prohibito, postea advertens prohibitionem, habet hoc pro peccato mortali. De tali existimato, etiamsi bonum factum existimet quis esse mortale, procedit dubium. Ad quod

2. *Resp.* & dico conformiter ad mentem D. R. *in* 4. *d.* 1. *q.* 3. Peccatum merè existimatum, non est materia sufficiens ad valorem Sacramẽti pœnitentiæ (a): unde qui habet solùm tale aut talia, absolvi non potest. Probatur: Qui in rei veritate non est ligatus, solvi non potest in rei veritate; talis in rei veritate & coram DEO non est ligatus, quia cum ignorantia invincibilis excusat à peccato. Nec obest quòd habeat hoc pro peccato: tum quia actus quando transivit, non erat peccatum; ergo non peccavit pœnitens: modò existimat actum illum esse peccatum; actus ille non est: tum quia existimans liquorem esse aquam, non facit aquam; & actum non meritorium qui transivit ut talis, non facit meritorium: ergo etiam non peccatum, non facit peccatum. Ergo sicut aqua existimata, non est sufficiens materia ad baptismum; ita merè existimatum peccatum, non est sufficiens materia Sacramenti pœnitentiæ.

(a) Garcia n. 1304. contra Martinum Perez & Petrũ de comitibus.

Merè existimatum non est sufficiẽs materia Sacramenti Pœnitentiæ.

3. Dices: Tale peccatum obligat pœnitentem ad Sacramentalem confessionem, consequenter tenetur Confessarius pœnitentem absolvere; ergo tale peccatum est materia sufficiens Sacramenti pœnitentiæ. Antecedens patet: nam tenemur secundùm doctrinam Concilii Trident. dicere peccata, prout sunt in conscientia. *Resp.* Tale peccatum obligat pœnitentem ad confessionem Sacramentalem, non per se, sed per accidens, non quòd sit peccatum in rei veritate, sed quòd conscientia erronea dictet esse peccatum; secundùm verò doctrinam Concilii Trident. mortalia peccata prout sunt in conscientia, aperienda sunt in confessione. Confessarius tamen in tali casu, à tali peccato non potest ipsum absolvere: & si absolvat alia peccata non habentem, nulla est absolutio. Clarificat instantia: Homo educatus inter Christianos, invalidè baptizatus (quod ipse ignorat) si post talem baptismum incidat in peccatum mortale, tenetur ad Sacramentalem confessionem, quæ tamen certè erit invalida; cùm peccatum illud, in re non sit materia Sacramentalis confessionis, ac Sacramenti pœnitentiæ.

Pœnitens tenetur confiteri, Sacerdos non potest absolvere.

4. Existens in peccato mortali existimato, si non haberet copiam Confessarii, teneretur ad contritionem perfectam vi conscientiæ erroneæ; attamen si solam existimatam contritionem haberet, salvaretur: non salvaretur autem, si aliud verè peccatum mortale haberet, per illam existimatam contritionem: peccatum enim verum, extra Sacramentum pœnitentiæ, nisi per veram contritionem tollitur.

Existimatũ peccatũ per existimatam contritionẽ tollitur.

SECTIO III.

Peccata dubia, qualis materia huius Sacramenti?

1. ANte Resolutionem oportet præmittere nonnulla. 1. pœnitentem dubitare posse, an revera peccaverit. 2. hôc supposito, an illud fuerit

Quotupliciter potest qui dubitare?

erit mortale an veniale. 3. supposito mortali, an fuerit illud con-fessus.

2. Item dubium aliud esse positivum & propriè tale, ac secundùm multos opinativè dubium, aliud dubium negativum & impropriè dubium: illud est, quando pro utraque parte dantur rationes probabiles, quibûs prudenter moveri potest intellectus ad judicandum hoc, quando pro neutra parte sunt rationes moventes, sufficientes ad judicandum, seu est fundamentum ad dubitandum, non ad judicandum, quo suspensus hæret intellectus (a). Et tale aut est prudens, aut imprudens.

Qvotuplex dubium ?

(a) Garcia.

3. Item quòd in dubio positivo potest se tripliciter habere dubitans: 1. suspensus, propter æquè probabiles rationes pro & contra. 2. potest se judicare non peccasse, propter magis convincentem rationem; & tunc dicitur habere opinionem probabilem pro se. 3. judicare se peccasse, quando habebit opinionem probabilem contra se. In primo casu est dubium positivum; in secundo & tertio casu est potiùs judicium probabile. In primo casu hæret suspensus; in secundo & tertio transit à suspensione ad judicium (a). His præmissis

Peccata dubia materia necessaria.

4. Dico: Peccata mortalia dubia, dubiô prudenti negativô, sive pœnitens dubitet an peccaverit, sive an illud commissum sit mortale, sive utrum sit confessus (b quod est contra Caramuel. de Rhod. Bon. Marchant.), item dubia dubiô positivô in his tribus casibus seu suppositionibus, sive sit probabilior (c), sive æqve probabilis opinio contra pænitentem (d; quod est contra multos cum Caramuele), sunt materia necessaria Sacramenti pænitentiæ, hoc est necessariò confitenda mortalia dubia ut dubia; ita quòd si unum culpabiliter omittetur in confessione Sacramentali, esset sacrilega & nulla confessio. Doctores in margine citati.

(b) S. Thom. q. 6. supplem. art: 4. ad 3. Leander Dicastillo NN. Beetz. Bonæ Spei Garcia.

(c) Suarez Soto Bonac. Garcia.

(d) Aversa Bonæ Spei Garcia.

5. Dixi *Prudenti:* quia imprudens dubium est vilipendendum. Addidi *sive probabilior sive probabilis opinio contra pœnitentem:* nam si fortior ratio pro pœnitente, v. g. ad credendum se non peccasse mortaliter, non tenetur confiteri. Ita Nostri PP. Bonæ Spei, Stephanus à S. Paulo & alii. D. Resolutus non habet hanc conclusionem explicitè: attamen quòd nostra conclusio sit menti ipsius conformis, patebit in dicendis inferiùs.

6. Probatur Resolutio: Peccata mortalia dubia ut dubia, non possunt voluntariè licitè omitti in confessione; ergo sunt omninò dicenda. Probatur antecedens: Tum quia Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. jubet pœnitentes omnia peccata mortalia dicere in confessione, *quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent:* at talium conscientiam habent suppo-

apponitur, & sunt verè peccata, licèt in conscientia dubia, à parte rei tamen non raro vera: tum quia qui voluntariè omitteret in confessione peccatum mortale dubium, exponeret nullitati Sacramentum: nam si de facto esset à parte rei peccatum mortale, non absolveretur pœnitens ab eo, consequenter à nullo mortali; cùm non possit tolli unum mortale sinè alio, aliàs esset in gratia & simul non esset in gratia tale subjectū: tū quia post decretū Innocentii XI. die 2. Martii 1679. editū, ubi agitur de valore Sacramenti, non licet sequi sententiā minùs tutam relictâ tutiori: at tutiùs est dicere peccata mortalia dubia ut dubia, quàm non dicere. Doct. Resolutus *in 4. d. 4. q. 2.* dicit: *tutiùs est servare formam Ecclesiæ.* Et concordat regula juris: *in dubiis certior via est tenenda.* Tū quia licèt sequi opinionem probabilem in occursu æquè probabilis sit licitum; non tamen in occursu sententiæ incertæ, relinquendo certam. Est doctrina D. R. loc. cit. n. 1319. sumpta *ex jure can. 23. q. 5.* ubi dicitur: *pro incertis à certis recedendum non est.* Et ex Aug. *tene certum, dimitte incertum.* At certum est, quòd pœnitens dicens in confessione peccata mortalia ut mortalia, satisfaciat præcepto Tridentini, & non exponit nullitati Sacramentum, nec irreverentiæ: nā si est peccatum, ab eo absolvitur; si non est, non absolvitur: nec inde irreverentia Sacramento infertur, cùm eam conditio amoveat. Econtra si non dicat, non est certum quòd satisfaciat præcepto Ecclesiæ, & quòd non exponat frustrationis periculo Sacramentum.

7. Addit S. Thomas *q. 6. supplem. a. 4. ad 3. non tamen debet asserere illud mortale esse, sed judicium Sacerdotis expectare, cujus est discernere inter lepram & lepram.* **Dicere non asserere esse peccata.**

8. Dices: Materia dubia, insufficiens Sacramenti, non est materia necessaria Sacramenti: Sic materia Consecrationis, Baptismi &c: at peccata mortalia dubia, sunt materia dubia, insufficiens Sacramenti pœnitentiæ; ergo non sunt materia necessaria Sacramenti pænitentiæ. Minor probatur: nam etiamsi multa peccata dubia mortalia ut dubia dicantur in confessione Sacramentali, si non addatur eis saltem veniale, aut confessum certum aliquod peccatum, non sunt sufficiens materia ad absolutionem: communiter enim Doctores requirunt, saltem unicum veniale aut confessum omninò debere dici cum dubiis peccatis mortalibus: & de facto si peccata mortalia dicta in confessione ut dubia, non essent à parte rei talia, sententia Sacramentalis absoluté prolata, esset nulla, si non esset additum eis aliquod absolutum peccatum. *Resp.* Licèt materia Sacramenti Baptismi dubia, sit insufficiens extra casum necessitatis; est tamen necessaria in casu necessitatis. Nego quòd peccata mortalia dubia ma- **Materia Sacramenti baptismi dubia in casu necessitatis est necessaria.**

materia dubia Sacramenti pœnitentiæ: non dubitant enim de hoc D[illegible] utrum sint materia, utrum possint dici ut dubia; omnes enim admittu[nt] quòd sint materia Sacramenti (e). Licetsi cum dubio mortali, aut c[um] biis, secundùm sententiam communem oporteat dicere in confessio[ne] saltem veniale aliquod certum, si mortale non est, ne exponatur Sac[ra]mentum nullitati, defectu materiæ; attamen non universaliter hoc r[e]quiritur: nam si de peccato dubio certum sit quòd sit commissum, solùm dubium sit circa qualitatem, utrum sit mortale aut veniale, vel an fuer[it] aliàs confessum vel non; tunc potest absolutè pronuntiari sententia [Sa]cramentalis: quia jam datur materia certa sufficiens, sive illa sit mor[ta]le, sive veniale (f). Ex quo collige, quòd si in confessione Sacramen[ta]li dicantur peccata mortalia dubia & certa, non est necesse super du[bia] adhibere conditionem saltem mente in absolutione: nam absolutio [ab]soluta tollit peccata omnia, quæ sunt ritè absolutioni subjecta. E[t si] nullum sit peccatum certum in confessione in ordine ad absolutione[m], conditio saltem mente præponenda est absolutioni, ut absolutio fit [sub] conditione.

(e) Garcia.

Peccata dubia etiam in ordine ad absolutionem absolutã sunt materia sufficiens.

(f) S. Thom. Sãchez Candidus Gribaldi Garcia.

9. Urgebis: Etiam in ordine ad conditionatam absolutionem, pec[ca]ta mortalia dubia, sunt materia insufficiens; nam antecedenter assign[an]da est pœnitentia: non potest autem talis assignari, quin priùs cog[no]scatur crimen: nec potest absolutè condigna peccatis servando æqu[ita]tem assignari pœnitentia; quia in delicto dubio, nemo præsumitur [re]us, nec condemnari debet: pro dubio furto, non convictus, suspendi n[on] potest. *Resp.* Nego assumptum: sicut cognoscitur dubium peccatu[m] non certum; ita assignatur pœnitentia longè minor, non tanta, qua[m] pro mortali certo. In delicto dubio, nemo præsumitur reus in foro [con]tentioso, in quo agitur ad pœnam, Concedo; in foro conscientioso, in [quo] agitur ad medelam & remissionem pœnæ, Nego. Unde duas reg[ulas] assignant Canonistæ: unam pro foro externo, scilicet quòd Jude[x in] dubio non debet quemquam irregularem judicare; aliam pro foro in[ter]no, quòd quilibet in foro interno, in dubio debet seipsum irregularem [ju]dicare. Ita N. Eliseus à S. Ioan. Bapt. ad quod habetur caput *Ennin[...] testibus*. Et sic ex homicidio dubio, oritur certa irregularitas [...] Innocentius III. dicit, in foro externo partem benigniorem, in int[erno] partem deteriorem amplectendam. Rationem dat Glossa in *cap. Vni[...] scrutinio*: quia licèt deterior videatur, tamen melior & tutior est, a[t]que favorabilior: v.g. si fur dicendo præcisè *peccavi* de furto dubio [cer]tò à suspendio liberaretur, & non dicendo suspendii periculo expon[ere]tur, indubiè esset ipsi favorabile illud dicere: sic etiam in proposito [si] non dicat mortale suum dubium in confessione, & est revera à [...]

In dubio cõscientioso non contentioso præsumitur reus.

Regula pro foro interno & externo.

(g) Garcia num. 1357.

ei tale, periculo se exponit æternæ damnationis, & Sacramentum nullitati. Si dicat, & est in rei veritate peccatum, ab eo absolvitur; si non est, nullam irreverentiam infert Sacramento, quia eam tollit conditio adjuncta absolutioni: & sic satisfacit decreto Tridentini.

10. Aliquando prudenter à Confessariis impediuntur scrupulosi, ne peccata dubia dicant; non quòd dubia peccata mortalia non sint dicenda, sed quia à Confessariis judicantur non dubia, ex eo quòd noscant eorum conscientiam timoratam, quòd potiùs millies malint mori quàm Deum offendere, omnia damna subire quàm minimum consensum cogitationibus malignis præbere: horror enim peccati, & continua præcautio, est certitudo non præstiti consensûs. Et in talibus ut plurimùm urget dubium, sed imprudens; imprudens autem dubium, prudentis est deponere (g). Deinde regula est Theologorum, scrupulosos non obligari peccata mortalia dicere, nisi ea quæ parati sunt jurare fuisse mortalia, & ea non esse confessa. Attamen si postea deveniant ad certitudinem peccati mortalis, tenentur illud declarare in confessione. Similiter

Scrupulosi impediũtur.

Scrupulosi quæ tenentur dicere peccata.

Scrupulosus tantùm ea dicere tenetur peccata de quibꝰ juramentũ paratur præstare quòd ea commiserit.

11. Qui post confessionem peccati mortalis dubii ut dubii devenit ad certitudinem ejus, tenetur illud ut certum in Sacramentali confessione, Sacramentali absolutioni submittere: nam non aliter erat absolutus, quàm cum onere illud ut certum postea confitendi, si ut certum occurrat: intentio enim Sacerdotis est, velle absolvere pœnitentem prout oportet. Sicut qui inculpabiliter omittit mortale certum, tenetur illud confiteri si occurrat, prout in schola Societatis oppositum prohibetur; ita dubium peccatum confessum, tenetur declarare in confessione ut certum, si occurrat: quia etiam sub tali onere, scilicet confitendi, est absolutum.

Deveniens ad certitudinem peccati tenetur illud declarare nõ econtra si dixit ut certum & postea dubitet.

12. Si verò dixit ut certum, & postea de eo dubitet an fuerit; non tenetur iterum confiteri ut dubium (h).

(h) Cardinalis Lugo. Tamburing.

13. Quid de eo qui aliquid existimabat aut dubitabat esse peccatum, deinde rescivit non esse peccatum; teneturne illud confiteri an non? *Resp.* Quòd non: quia juxta Trid. Conc. illud tenetur confiteri peccatũ, cujus post diligentem sui discussionem, conscientiam habet: at nunc cõscientiam hujus quòd sit peccatum non habet, sed potiùs habet conscientiam ejus quòd non sit peccatum; ergo confiteri illud non tenetur. Nec hoc convincit, quòd hoc pro peccato habuit; quia existimatio subsequens factum, non facit peccatum ut dixi ser. præc. n. 2. multi enim existimant se peccatores maximos; & tamen ex eo non sunt tales.

14. Dices: Hoc erat in conscientia peccatum. *Resp.* Ergo tunc si cõsideretur, teneretur illud confiteri, juxta ordinationem Concilii Trident.

 Econ-

Econtra nunc: quia certus est quòd non sit peccatum, confiteri illud n[on] tenetur. Ex hac & immediatè præterita serie pro discursu & soluti[o]ne.

Qualis materia peccatum veniale mortale existimatum dubium?

15. Collige: peccatum veniale esse materiam sufficientem, non nec[es]sariam hujus Sacramenti, etsi sit unicum, absque mortali; peccatum m[or]tale certum, nondum confessum, sufficientem & necessariam materiam; mortale existimatum existimatione subsequente factum, materiam nec[es]sariam insufficientem; peccatum mortale dubium, materiam necessar[i]am respectivè sufficientem, scilicet ad absolutionem conditionatam, a[c] absolutam si dubium non est de peccato, sed solùm de qualitate, an m[or]tale aut veniale sit; similiter dum ei adjungitur aliquod peccatum c[er]tum saltem veniale, etiamsi confessum.

SERIES II.

Circa partes ex quibus Sacramentum pœnitentiæ habetur.

Constitutiva Sacramenti pœnitentiæ.

I. PEccata non sunt materia ex qua est Sacramentum, sed sunt mate[ria] circa quam destruendam versatur Sacramentum pœnitentiæ. S[a]cramentum pœnitentiæ non consistit in sola absolutione. Ita co[m]muniter DD. contra Scotistas. Ratio est: Tum quia hoc Sacrament[um] est institutum per modum judicii; judicium verò essentialiter inclu[dit] accusationem rei &c: Tum quia compositum consistit non in sola fo[r]ma, sed in materia & forma: Tum quia si tota essentia hujus Sacram[en]ti sita esset in absolutione, posita absolutione daretur Sacramentum, [eti]amsi contritio & confessio non esset. Est ergo potiùs pars præcip[ua] hujus Sacramenti, scilicet forma ejus. Præter eam sunt partes hu[jus] Sacramenti, materia proxima dolor, confessio & satisfactio pro pe[cca]to: constat ex Conc. Trid. *sess.* 14. *cap.* 13. dicente: *sunt autem quasi [ma]teria hujus Sacramenti ipsius pœnitentis actus, nempe contritio, confessio & [sa]tisfactio.* Cujus rationem dat D.R. *in* 4. *d.* 14. *q.* 2. *a.* 3. his verbis: *[...] sicut in peccato mortali tria accidunt, impudentia, delectatio & perpetra[tio], sic in pœnitentia, triplici modò opus est, confessione contra impudentiam, a[ma]ritudine contra delectationem operis, satisfactione contra perpetrationem:* [ex] quibus citat can. *de pœnit.* §. *quibus & quot dictis.*

Contritio & confessio sunt partes essentiales satisfactio pars integralis.

2. Et sicut particula *quasi Unigeniti*, non excludit Unigenitum à r[ati]one Filii; ita particula, *quasi materia*, non excludit contritionem, c[on]fessionem &c. à ratione materiæ proximæ, ac partis hujus Sacram[enti].

3. Quòd duæ partes dolor & confessio, sint partes essentiales h[ujus] Sacramenti, patet; quia sunt de conceptu judicii: sublata enim a[l]utra parte illarum, non esset judicium emendativum. Quòd verò [sa]tisfactio non sit pars essentialis, patet in infirmo, qui si ratione def[ect]

(a) S. Thō. Suar. & alii cōmuniter.

ur, solet & debet absolvi absque imposita satisfactione: sed est pars integralis (a), inquantum adintegratio judicii, pœnâ concluditur.

SERIES III.

De contritione priori parte materiæ proximæ Sacramenti pœnitentiæ.

SECTIO I.

Quid & quotuplex contritio, quæ & quomodo justificativa?

Contritio.

1. Contritio ad propositum, sumpta in genere prout à perfecta & imperfecta abstrahit, secundùm Concil. Trident. *sess. 14.* definitur sic: *Est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero.*

Perfecta & imperfecta.

2. Exdividitur in perfectam & imperfectam: illa, propriè ab omnibus Theologis dicitur, & est dolor ac detestatio peccati, propter Deum summè dilectum; hæc à Catholicis ex Trident. attritio potiùs nuncupatur, & est dolor ac detestatio peccati ex motivo supernaturali (hoc est revelato) infra amoris motivum.

Sub cognitione quòd sit atritio non contritio perfecta.

3. Quare ratione motivi, contritio est unius tantùm speciei, cùm habeat unicum indivisibile objectum; attritio verò in varias species est lata exdividi; communissimè tenetur. Secundùm Trident. *sess. 14. cap.* 4. exdividitur in duas species, scilicet in eam quæ est detestatio peccati ob fœditatem ejus, & eam quæ est detestatio peccati ob timorem pœnæ, præsertim æternæ: ad has enim species, omnes aliæ revocari possunt, quòd quis detestetur peccatum quia amisit gratiam, quia privatus est felicitate æterna, &c &c. His præmissis

Perfecta cõtritio semper est iustificativa. (a) de Rhodes.

4. Dico 1. Contritio perfecta, sive in Sacramento pœnitentiæ sive extra illud, semper est sanctificativa, hoc est dum peccata invenit in eliciente, ea tollit. Ita omnes Catholici; ut oppositum hîs temporibûs error sit in fide (a). Authoritates Sacræ Scripturæ demonstrant: *Qui sanat contritos corde. Sacrificium Deo Spiritus contribulatus. Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multùm.* Concilia: Nicænum, Milevitanum, Arausicanum & Trident. Hocidem definiunt: Pius V. Gregorius XIII. Urbanus VIII. hanc propositionem: *charitas illa quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum,* damnant. Et sic habetur remedium, ante confessionem reconciliandi impium. Non aliter tamen mortalia tollit, quàm in voto confitendi: patet ex hac propositione: *peccata mortalia delentur per cordis contritionem sinè ordine ad cla-*

In voto cõfessionis.

ves, damnáta à Sixto IV. Unde restat onus confitendi. Nec debet se tu bare pœnitens, quòd eliciendo contritionem non habuerit votum explicitum confitendi; quia in ipsa contritione includitur implicitum voti, inquantum in ea includitur voluntas servandi omnia præcepta graviter obligantia, consequenter præceptum confessionis.

Quod in cõtritione includitur.

5. Dico 2. Nulla attritio extra Sacramentum justificat; nullibi enim voluntas hæc Divina, sive in Sacra Scriptura, sive in Conciliis innotescit: attritio autem perfecta (hoc est habens ad sui sufficientiam omnia requisita) cum Sacramento pœnitentiæ justificativa est, tam extra periculum mortis (b), quàm in articulo mortis, etiam sub cognitione quò sit attritio, non contritio perfecta (c). Ratio est: quia si ad Sacramentum pœnitentiæ requireretur semper contritio perfecta, numquam Sacramentum pœnitentiæ esset Sacramentum mortuorum, sed vivorum, cùm dolor præcedere debeat, & secundùm communem sententiam, in instanti quô quis conteritur, gratia sanctificans ipsi infunditur (d). Nec in articulo mortis tenetur plus apponere ad salutem, quàm ea quæ Ecclesia docet esse ad salutem necessaria: sed Trident. *sess.* 14. *c.* 4. docet sufficere ad remissionem peccatorum, attritionem cum Sacramento, & hoc dicit sinè exceptione articuli mortis, quem alioqui excipere debuisset; ergo attritio perfecta cum Sacramento pœnitentiæ est justificativa, etiam in articulo mortis.

(b) S. Thom. hîc quæst. 80 art. 4. ad 2. Scotus in 4. d. 14 q. 3. Nostri Bonæ Spei Garcia contra Alẽsem Medin. Sotum.

(c) Nostri Salmat. Antonius à S. Spiritu Frãciscus à Iesu Gabriel à S. Vincẽtio contra Suar.

(d) Petrus à S. Iosepho

6. Attamen licèt attritio perfecta sit sufficiens cum Sacramento pœnitentiæ, ad justificationem pœnitentis; moribundis consulendum *est* ut in articulo mortis eliciant actum contritionis: non ob insufficientiam attritionis perfectæ, sed quia potest Sacerdos non habere jurisdictionem, potestatem absolvendi, etiam approbatus sive Parochus: nam potest esse non legitimè baptizatus aut taliter ordinatus, vel ab Episcopo hermaphrodito consecratus, aut intentionem absolvendi omittere, vel aliud simile contingere (e). Imò quando prudenter dubitat de aliquo enumeratorum, obligatur strictè ad eliciendam contritionem ut salvet animam suam; si non Sacramentô pœnitentiæ, tunc contritione.

(e) Bonæ Spei disp. 2. dub. 5. resol. 3.

7. Dices: In articulo mortis tenemur vitare periculum æternæ damnationis; non vitatur autem per attritionem, nam potest subesse defectus ex parte absolventis aliquis enumeratorum, aut pœnitens ipse non rite baptizatus: Item ubi agitur de valore Sacramenti, maximè in articulo mortis, tenemur uti sententia tutiori, relicta probabiliori; tutior autem est contritio. Præterea quilibet pœnitens in articulo mortis obligatur ad actum dilectionis Dei super omnia, ut communiter cum P. Garcia docent Doctores; ergo tenemur tunc potiùs elicere contritionem. *Resp.*

Pro discursu & solutione.

d 1. Nego quòd tunc non vitetur periculum æternæ damnationis, per ttritionem cum Sacramento: est enim tutissimum remedium ad illud vitandum, attritio cum Sacramento pœnitentiæ, utpote traditū à Conc. Trid. *sess.* 14. *c.* 4. Concedo quòd possit subesse defectus ex parte absolventis &c. tunc non poneretur Sacramentum, non ob insufficientiam attritionis, sed ob defectum occurrentem; sed facilè suppletur hoc per actum ubsecutum dilectionis super omnia, ad quem actum quilibet in articulo mortis eliciendum obligatur, ut communiter docent Theologi; sed non d eliciendum in ipsa confessione, aut antè (f): quia non tenetur ad talem actum ratione præcepti confessionis, sed ratione præcepti dilectionis, quem post confessionem elicere potest, per anteriorem confessionem nō peccando. Dum agitur de valore Sacramenti, salute propria aut aliena, tenemur uti sententia tutiori relicta probabiliori minùs tuta, si probabilior minus tuta, sit incerta moraliter aut dubia, Concedo; si verò probabilior minùs tuta, est absolutè tuta, moraliter certa, Nego quòd teneamur tunc uti sententia tutiori (g). Licèt teneamur sequi tutiorem tutioritate sufficienti, non tamen tutiorem tutioritate abundanti. Ita N. Garcia de Sacram. in gen. Nec tutior est contritio, attritione cum Sacramento, quando illud ponitur.

(f) Garcia n. 1675.

Quali tutiori sententia tenemur uti?

(g) Garcia nu. 1676. de Rhodes.

S E C T I O II.

Vt contritio perfecta & attritio talis, illa extra, hæc cum Sacramento Pœnitentiæ sit justificativa, quæ requirantur?

Requisita ad perfectionē contritionis & attritionis.

INprimis certum est, quòd tam contritionis quàm attritionis debeat esse verus dolor; non sufficit existimatus: nam dolor correspondet delectationi peccati, quæ non erat existimata sed vera. Nec sufficit dolere quòd non doleas de peccatis tuis; quia sic esset dolor de negatione doloris, non de peccatis. Attamen si pœnitens ex scrupulo dicat se non sentire dolorem, quem tamen procuravit de peccato quod verè detestatur cum proposito non committendi illud, absolvendus est; quia verè dolet, licèt cognitionem doloris non habeat ex sensu: si autem nullum procuravit dolorem, & nullum actum detestationis elicuit, adjuvandus est ut eliciat ante absolutionem: et si hoc non faciat, remittendus est ad meliorem occasionem, in qua sit benè dispositus. Ita Rotarius.

Dolor debet esse verus.

2. Debet uterque dolor esse supernaturalis. Est D. R. *in* 4. *d.* 15. *q.* 1. & omnium Theologorum post decretum Innocentii XI. quô fuit damnata hæc propositio: *Probabile est sufficere attritionem naturalem, modò honestam.* Patet ex Conc. Trid. *sess.* 14. *cap.* 4. dicente, *attritionem donum Dei esse, & Spiritûs Sancti impulsum.* Et ipsemet timor gehennæ est supernaturalis: patet ex propositione hac: *Timor gehennæ non est supernaturalis*, damnata ab Alexandro VIII.

Supernaturalis.

Non existimatus: nam dolor debet procedere ex impulsu Spiritûs S.

3. Nec sufficit existimatus dolor: quia Concilia requirunt dolorem supernaturalem, procedentem ex impulsu Spiritûs Sancti. Existimatio i... excusaret quidem à nova culpa, sed nihil conferret ad valorem Sacramenti. Existimet quis aquam esse vinum album; non efficiet Sacram... taliter Sangvinem Christi. Si tamen talis permaneat in bona fide, ... iteranda confessione excusabitur: & hoc sufficit ad pacandam conscie... tiam, præsertim cùm peccata bona fide invalidè confessa, per sequent... confessiones indirectè, aut per contritionem tolli possint. Attritio n... turalis est, quæ solius naturæ viribûs, ob motivum naturale elicitu... v. g. quia peccatum est causa damni temporalis, infamiæ, &c. Sup... naturalis attritio est, dum ex motivo supernaturali, elevato: v. g. ... pœnas æternas à Deo infligendas quas credimus esse, vel ob amissio... regni cœlestis quia Deus eô privat, vel ob turpitudinem peccati à D... ipsi peccato inditam.

Attritio naturalis. Supernaturalis.

Pro discursu & solutione.

4. Dices: Metus gehennæ est naturalis, sed attritio ex metu gehe... næ, ad Sacramentum pœnitentiæ est sufficiens; ergo attritio natural... ad Sacramentum pœnitentiæ est sufficiens. *Resp.* distingvo primam pr... positionem: metus gehennæ est naturalis, vel supernaturalis; potest ... nim voluntas humana, supposita fide de existentia gehennæ, propri... viribûs timere gehennam: sed nego talem timorem sufficere ad justi... cationem. Quare distingvo secundam propositionem: attritio ex m... tu supernaturali gehennæ est sufficiens, Concedo; attritio ex metu r... turali gehennæ est sufficiens, Nego: consequenter quòd sufficiat *natu*ralis attritio.

Consensus naturalis nō attritio sufficit.

5. Urgebis: Ad valorem matrimonii sufficit consensus naturalis; ... go etiam ad valorem Sacramenti pœnitentiæ, sufficit attritio natura... *Resp.* Dispatitas est: quia consensus est pars Sacramenti matrimoni... non verò est dispositio ad gratiam supernaturalem, ut ex Trid. est at... tio; benè autem aliqua res naturalis, potest esse pars Sacramenti, ut a... est pars Sacramenti baptismi; non potest verò esse dispositio ad gr... tiam supernaturalem, cùm non sit ejusdem ordinis naturale cum sup... naturali.

(a) Suar. Lessius Lugo Leāder apud Garciam cōtra Vasques.

6. Addo: probabile esse ad valorem Sacramenti sufficere attrition... ex metu pœnæ temporalis à Deo infligendæ: ita enim multi DD. se... tiunt (a). Et Trid. *sess.* 14. *c.* 4. asserit, sufficere cum spe veniæ at... tionem, conceptam ex metu gehennæ & pœnarum, si voluntatem p... candi excludat: addendo in exemplum pœnitentiam Ninivitarum, q... fuit concepta ex metu excidii Urbis suæ.

Attritio ex metu pœnarum temporalium.

7. Requiriturne semper ut attritio elicita referatur ad Deum? R... Ut attritio ex qualicumque motivo elicita justificet cum Sacrament... req...

requiritur (secundùm communiorem sententiam) ut dictum motivum umatur in ordine ad Deum, scilicet ut pœnitens detestando peccatum propter metum v. g. pœnarum detestetur illud propter metum pœnarũ on quomodocumq;, sed propter metũ pœnarum ut infligendarum à Deo udice. Similiter detestando peccatum propter turpitudinẽ, detestetur illud propter turpitudinẽ non illam presse quæ apprehenditur in peccato, d propter turpitudinem quæ est non obediendo Deo, vel aliter referendo d Deum (b). Ratio est: quia sicut peccatum est aversio à Deo, & converso ad creaturam propter aliquem finem vel bonitatem in creatura apprehẽum; ita dolor sufficienter retractativus, debet esse aversio à creatura & cõersio ad Deum propter perfectionem in eo &c. Et perfecta conversio est, uando est propter bonitatem ejus; imperfecta, quando propter superioritatem ejus cui obedimus, vel propter excellentiam quam reveremur, el propter potentiam punitivam quam timemus, vel propter bonitaem ejus, sed nobis bonam.

Debet sumi in ordine ad Deum.

(b) Nostri Eliseus à S. Ioanne, & Clemens à S. Põtiano.

8. Dices: Hæc rusticus non scit. Dico: hæc rusticus facit, pœnientiam agit ex metu gehennæ, quare? quia scit illam à Deo infligenam. Ergo propter gehennam infligendam à Deo, pœnitentiam agit. rgo cum ordine ad Deum.

9. Dolor tam attritionis quàm contritionis, in Sacramento debet es- formalis expressus, nec sufficit virtualis, cum sit pars essentialis Sacraenti; pars autem Sacramenti debet esse actualis, non sufficit virtualis: sic Baptismo v. g. non aqua virtualis; alioqui omnia mixta essent materia ptismi. Quòd autem verba æquivalentia sufficiant ad Sacramentum Maimonii, jam est data disparitas, ubi de Sacramentis in genere egimus.

Dolor debet esse formalis

10. Unde collige, ad Sacramentum pœnitentiæ non sufficere dilectiom Dei super omnia. Quod si pœnitens ex ignorantia invincibili, lo- contritionis aut attritionis eliceret actum dilectionis Dei super onia, non peccaret quidem, imò justificaretur, si esset obnoxius pecto mortali, nam amor Dei super omnia, etiam sinè expresso dolore eccati commissi, est sufficiens ad justificandum juxta communissimam ntentiam (c); Nullum tamen conficeret Sacramentum. Si verò hoc ceret, sciens esse insufficientem materiam dolorem æquivalentem, nẽe dilectionem Dei, (requiri potiùs dolorem formalem expressum) pecaret mortaliter, eò quòd voluntariè non poneret materiam seu partẽ acramenti, faceretq; irreverentiam Sacramento, reddendo illud nullũ d). Quomodo autem dolor de peccatis debeat esse summus, hoc est per omnes de omnibus malis dolores; similiter detestatio?

Non sufficit dilectio DEI loco doloris expressi.

(c) Bonæ Spei, N. Ignatius Pontius, Garcia n. 1551.

(d) Garcia.

11. Oportet resolutioni præmittere, quòd dolor possit considerari, el intensivè major, ita ut plures gradus intensionis habeat quàm alii, ò quòd voluntas majori conatu feratur in hunc dolorem eliciendum

Intensivè appretiativè.

quàm in alios; vel appretiativè, quando unum objectum præfertur om-
bûs aliis objectis: ut si de peccato ita doleam, ut quodlibet malum
ti omninò mallem, quàm peccare; dolorem tunc habeo appretia-
summum & super omnia, etiamsi in gradu remisso sit. His præmi

12. Dico: Ad contritionem perfectam sive extra Sacramentum si-
Sacramento pœnitentiæ, non requiritur, ut dolor sit summus inten-
sive summè intensus; quod est contra multos (e). Probatur: Tum
Trid. *sess.* 6. *c.* 5. docet unumquemquè in justificatione recipere gra-
secundùm mensuram propriæ dispositionis: at si dolor deberet esse s-
mè intensus, non daretur gratia secundùm dispositionem pænitenti-
quia in eis esset dolor summè intensus, gratia autem non datur in
du summo, cùm ipsa secundùm D. R. *in* 1. *d.* 46. *q.* 1. *a.* 2. §. 6. p
augeri in infinitum. Tum quia contritio elici debet ex auxilio Di
gratiæ: hoc non datur summum; ergo nec elicitur dolor contriti
summus, sufficit enim in gradu minimo: nam peccatum mortale in
du minimo, est sufficiens ad destruendam Dei amicitiam; ergo etiam
tritio perfecta in gradu minimo, est sufficiens ad reconciliandum
peccatorem. Sed debet esse dolor appretiativè summus. Ratio est:
sicuti quando jubemur Deum diligere ex toto corde, ex tota anima
bemur illum diligere appretiativè (hoc est plusquàm omnia), non
habere actum amoris intensissimum seu in gradu intensissimo, cùm
sit impossibilis nobis; ita quando jubemur Sacrâ Scripturâ ut conve-
mur ad Deum in toto corde, in tota tribulatione animæ, non aliud
cipit Sacra Scriptura nobis, quàm dolorem appretiativè super omn
ita ut parati simus quodvis potiùs malum subire, quàm peccatô i
nari: major enim honor est personæ dilectæ, appretiativè magis
ri quàm intensè: quia sic, magis voluntas diligentis adhæret dil
quandoquidem parata propter illum deserere quodcumquè bonu
pati quodcumquè malum; quod non contingit dum amatur mag
tensè. Possumus sinè injuria minus bonum amare magis intensè,
bonum majus; non possumus verò illud amare magis appretiativè:
præferremus minus bonum majori bono, in quo est injuria.

13. Appretiativè verò debet esse per comparationem formalem a
mnia collectivè, ut dicat ita pænitens v. g. *Malo omnia etiam gra*
tolerare, & summè amabilia deserere, quàm te Deum graviter offendere
verò opus est ut sit per comparationem explicitam ad omnia distr
vè, ita ut dicat, *Mallem amittere honorem, famam, omnia bona, &*
infamis, proscriptus, quàm peccare: quia valdè periculosa est talis
paratio; ne (cum temporalia fortiùs moveant quàm æterna) rei t
ralis amor fortiùs trahat, quàm Dei. Unde potiùs dissvadendæ sunt inf

(e) Nostri Bonæ Spei Stephanus à S. Paulo, Garcia & alii.

Dolor debet esse summus non intensivè sed

Appretiativè.

Major honor est amari appretiativè quàm intensè.

Sinè injuria magis amatur intensè minus bonû non autem appretiativè.

Appretiativè per comparationem collectivè non distributivè.

s, & nunquam proponendæ in confeſſionibus, ùti communiter do-
: Doctores.

Dolor debet eſſe univerſalis & quomodo?

ſ. Dolor & deteſtatio attritionis debet eſſe univerſalis, hoc eſt ex-
lens ſe ſive formaliter ſive virtualiter ad omnia peccata mortalia; nō
m ad ea quæ in confeſſione dicuntur, & ea quæ hîc & nunc dici non
unt (quia v. g. prudenter timetur ne revelet Sacerdos, aut compli-
verberibûs tractet &c);ſed etiam ad ea quæ memoriæ non occurrunt,
nculpabiliter in confeſſione omittuntur: poteſt enim eſſe peccatum
nima, quod non eſt in conſcientia: eſt ſententia D. R. *in 4. d. 14. q.*
1. aliorumquè in margine (f) contra Suar. Card. de Lugo, Dica-
o (qui defendunt ſufficere extenſionem doloris ad peccata morta-
omnia tantùm ea, quæ in confeſſione recenſentur) & contra quot-
t defendunt Sacramentum pœnitentiæ poſſe eſſe validū & informe. Ra-
eſt noſtræ reſolutionis: quia non verificaretur forma, *ego te abſolvo:*
nemo poteſt abſolvi à peccato de quo non dolet; nullum enim mor-
remittitur ex lege ordinaria, niſi de eo habeatur dolor (g); nec e-
n poteſt remitti peccatum mortale ſinè alio commiſſo. Extenditur
m ad omnia mortalia, vel formaliter vel virtualiter: formaliter,
ndo de omnibus diſtinctè aut confusè dolet pænitens, dicendo aut
te exprimendo: *Doleo de omnibus peccatis, deteſtor omnia peccata quæ-*
uè, oblita etiam, & quæ hîc & nunc memoriæ non occurrunt. Virtuali-
utem extenditur ad omnia quæcumque peccata dolor, quando eli-
de uno aut altero commiſſo mortali, non de aliis; ſed elicitur ex
vo univerſali, repugnante omni peccato mortali, excludentequè
um ad omne peccatum mortale: ſic contritio elicitur ex motivo
mo, ob amorem Dei ſuper omnia quòd ſit læſus, quod motivum
peccato mortali omni qualicumquè, eſt incompoſſibile: impoſſi-
enim eſt, ut quis mortaliter offendat Deum, & ſimul diligat eum
omnia, aut econtra. Quare non pono reſolutionem de contri-
; quia contritio vi ſui motivi extenditur ad quodcumquè morta-
ommiſſum, quod motivum hoc unicum habet non aliud: ſed pono
de attritione, quæ multa motiva reſpicit, quorum alia ſunt uni-
lia, alia ſpecialia. Si igitur doleat de adulterio commiſſo, propter
alem fœditatem ejus, & non doleat de furto commiſſo, cò quòd
oriæ non occurrit, non abſolvitur etiam à peccato adulterii con-
: ſi verò quis doleat de utroquè, aut de uno tantùm, propter
vum univerſale, v. g. ob metum gehennæ, aut fœditatem pecca-
ortalis ut ſic ſive omnis; non tantùm ab utroquè peccato, ſed etiā
mni quocumquè mortali commiſſo abſolvitur: quia vi talis moti-
dolor virtualiter extenditur ad omne peccatum mortale commiſsū:

(f) Bonacina Gonetus, Noſtri Bonæ Spei Garcia.

(g) Bonæ Spei Garcia, Petrus à S. Ioſepho.

Extenditur dolor vel formaliter vel virtualiter.

qui ex tali motivo detestatur unum, detestatur omne; nam tale moti
vum cuicumquè mortali opponitur. Quare licetsi multum convenie
sit, distinctos de distinctis peccatis dolores præter universalem elice
(h), maximè de illis ad quæ quis est magis pronus, quod & svade
toties de illis repetere actum contritionis, quoties ad ea tentatio co
surgit, nam major gratia tunc tali infunditur, & dæmon humilitate vi
citur; Tamen etiamsi unum peccatum alio sit detestabilius, non est *ho*
omnino necessarium, ad justificationem: sufficit enim unica contritio c
tra Sacramentum, aut unica attritio cum Sacramento (i). Ratio
intimata immediatè.

(h) D. R. in 4. d. 15. q. 1. a. 2. in fine.

(i) S. Thom. 1.2.q. 113. a. 5. ad 3. Suar. Garc. num. 1630.

15. Si dicas: ad valorem Sacramenti pœnitentiæ, sufficit dolor elic
tus ex motivo particulari, v. g. de peccato furti (si solùm unicum f
propter turpitudinem injustitiæ, cum proposito non peccandi de cæt
ro; ergo non est opus dolore universali. *Resp.* Noster Garcia: Suf
cit dolor ex motivo particulari, si implicitè sit ex motivo universal
concedit; si secus, negat: est enim implicitè ex motivo vniversali, s
licet ex motivo virtutis pœnitentiæ, quæ est virtus universalis. R
2. Si pœnitens sit certus quòd solùm unicum peccatum mortale
commissum, v.g. si adultus heri baptisatus est, hodie peccatum mor
le unicum commisit; nō est necessarius dolor universalis: non enim
netur dolere de eo quod non commisit. Attamen dempto hoc casu,
dinariè requiritur dolor universalis, extendens se ad omnia peccata
missa, ne aliquod peccatum lateat in anima irremissum, quod *non a*
paret in conscientia; & consequenter quod clarum est in conscientia
remaneat indeletum. Vide hîc num. 6.

Pro discursu & solutione.

16. Si urgeas: Potest quis ex motivo universali charitatis aut pœnit
tiæ, aut alio, detestari unum peccatum, & aliud ex alio motivo velle;
go quando quis dolet de peccato, detestatur illud ex motivo universali
eô ipsô detestatur aliud. Antecedens probatur: potest quis ex univer
motivo amicitiæ, velle dare amico unum nummum, & nolle dare dec
ergo etiam detestari unum peccatum mortale, & aliud ex alio motivo
le. Patet consequentia: quia sicut motivum pœnitentiæ reperitur in om
bus peccatis, ita motivum amicitiæ in omnibus beneficiis. Antece
etiam patet: tum ex praxi; tum inde, quòd quando amico vellet quis
re aliquid ex motivo amicitiæ, deberet esse paratus omnia ei bona p
stare. *Resp.* Disting. primam propositionem: potest quis ex motivo
ritatis unum peccatum detestari, & aliud velle, potest inquam dete
fictè, concedo; potest detestari verè, nego. Sicut non verè deprec
læsum ille, qui colaphizat eum; ita non verè dolet de offensa Dei &
testatur eam, qui eum offendit mortaliter. Disparitas autem est i

Casus in quo sufficit dolor ex motivo particulari.

esse bonum ex motivo charitatis, & dolere de peccato, detestari peccatum ob motivum charitatis: quia charitas non opponitur cuicumquè bono meritorio; opponitur autem cuicumquè peccato mortali, impossibilisq; est cum eo.

17. Si dicas aliter: 1. Dolor debet esse sensibilis per confessionem, cùm pars Sacramenti, quæ debet esse sensibilis, uti totum est sensibile: at dolor peccatorum quæ memoriæ non occurrunt, non potest esse sensibilis per confessionem, siquidem talia non exprimuntur in confessione; ergo &c. 2. Non minùs requiritur ad valorem Sacramenti dolor, quàm confessio: at confessio sufficit integra formaliter, hoc est illorum tantum quorum memoria habetur, nec requiritur integra materialiter, hoc est omnium omninò commissorum; ergo etiam dolor sufficit de peccatis omnibus formaliter, hoc est de omnibus quæ sunt in memoria pœnitentis, & non requiritur de omnibus materialiter, hoc est de omnibus omninò, etiam de illis commissis quæ non sunt in memoria. *Resp.* ad 1. & dico: Iste dolor redditur sensibilis primò, licèt non per confessionem oblitorum, tamen per confessionem aliorum, cùm sit unicus idem dolor universalis, qui formaliter respicit confessa, virtualiter oblita: secundò redditur sensibilis etiam per confessionem virtualem oblitorum, quando pœnitens dicit, *doleo de omnibus commissis*. Ad 2. disparitas est: quia non dimittitur peccatum, nisi detestetur illud; dimittitur autem, etiamsi non dicatur in confessione, dummodo inculpabiliter. Quia dolor cum Sacramento tollit oblita sub onere dicendi ea si occurrent memoriæ.

Peccatorum oblitorum dolor redditur sensibilis per confessionem.

Quid de venialibus peccatis?

18. *Resp.* & dico: Extra dubium est, quòd veniale peccatum non remittatur, nisi de eo habeatur dolor. 2. quòd de eo debeat esse dolor supernaturalis, omnes admittunt, solo Tamburino reclamante. 3. quòd si unicum veniale absquè ullo mortali dicatur in confessione Sacramentali, absquè dolore, Sacramentum pœnitentiæ non efficitur: quia pars essentialis deest, dolor scilicet: & talis pœnitens, si voluntariè culpabiliter dolorem omittat; peccat mortaliter: quia etsi non teneatur absolutè confiteri veniale; ex hypothesi tamen quòd confitetur, debet apponere ex parte sua quæ requiruntur ad valorem Sacramenti. Est sententia communis. 4. apud omnes extra dubium est, imò certum, quòd si quis cum mortalibus venialia subijciat potestati Ecclesiæ in Sacramentali judicio, & de aliquo veniali, aut omnibus omittat inculpabiliter per inadvertentiam dolorem, habens dolorem de mortalibus, tunc nec ponit obicem Sacramento, nec peccat. Ita omnes DD. cujus ratio est inferiùs. 5. nec de hoc dubium debet esse, quòd si quis dicat in confessione

De venialibus debet esse supernaturalis dolor.

sione Sacramentali peccatum veniale, non ut absolvatur ab eo in Sacramento, sed ob majorem confusionem sui, aut ut recipiat aliquam à Confessario instructionem, non dolens de eo, talis nec reddit irritum Sacramentum, nec peccat; dummodo sint alia peccata cum dolore vero efficaci (k). Sed de hoc controvertunt Doctores, si quis v. g. quatuor peccata venialia subijciat potestati clavium, de tribus habens dolorem, de quarto voluntariè non habet; an in tali casu sit validum Sacramentum? & an ob carentiam voluntariam doloris de quarto peccato, mortaliter peccet? Ad quod

(k) Garcia de Sacrament. pœniten. n. 1508. Ioannes Pontius.

19. *Resp.* & dico: Pœnitentem debere habere dolorem de omnibus venialibus confessis, quia oportet applicare materiam sufficientem; attamen, si ex negligentia culpabili aliqua, omitteret pœnitens dolorem de quarto peccato veniali, tunc nec irritaret valorem Sacramenti, quia habetur dolor verus & efficax de aliis pecatis ut supponitur, & alia omnia constitutiva essent; nec peccaret mortalitr (l), quia sicuti liberum pœnitenti est dicere veniale aut non dicere, ita liberum de illo dolere, dūmodo de aliis non desit dolor: venialiter tamen peccaret, ratione negligentiæ. Ita noster Garcia loc. cit. in margine.

(l) Garcia n. 1507. Gaspar Hurt. disp. 6. de Pœnit. Dian Tō. 1. Tract. 3. Ref. 98. & 108. n. 5. Lugo, Arriaga, Rotar. Tamb. Steph á S. Paulo, contra Ioannem Pontium.

20. Dices contra 1. Si quis confitetur venialia, debet omnia detestari, maximè ne materiæ debitæ admisceat inutilem; concedo: at materiæ utili potest admisceri inutilis; nego & suppositum, quod confessio ut proferens illud quartum peccatum esset inutilis, cùm adferret materiam sufficientem, quòd autem non tolleretur absolutione hoc peccatum, aliunde esset defectus: scilicet quòd dolor ad id non extenderetur.

21. Probabis: Nam in Sacramento pœnitentiæ viri timorati se accusare solent de imperfectionibus. Addo: vel dubitant utrum imperfectiones quas referunt sint peccata, vel non? si primum? Possunt illas confiteri, ut peccata dubia. Si secundum? non illas confitentur tamquam materiam debitam, sed humilitatis gratiâ in confusionem sui, vel ob alium finem honestum. Ita noster Garcia num. 1508.

22. Contra 2. punct. resolutionis: Qui inter hostias consecrandas apponit non triticeam, peccat mortaliter; ergo etiam qui inter aliam materiam aptam, subijcit formæ absolutionis materiam ineptam, hoc est confessionem peccati non dolorem. *Resp.* disparitatem esse: quia in consecratione hostiarum tot fiunt Sacramenta, quot sunt hostiæ: cùm ergo illa hostia non sit materia apta, illam subijciendo formæ, Sacramentum reddit nullum, consequenter mortaliter peccat, cùm in re gravi; jam verò Sacramentum pœnitentiæ unicum est, sive tria sive decem sint peccata. Quapropter licetsi desit dolor respectu unius, quia tamen est de aliis, non deest materia.

23. Pro ulteriori resolutione dico: Licèt ad valorem Sacramenti nõ requiritur, ut dolor se extendat ad omnia venialia, quia unum potest sinè alio tolli, & cum veniali stare potest & augeri gratia; tamen ut omnia venialia dimittantur, ad illa omnia dolor extendi omnino debet, quia peccatum non dimittitur, nisi detestemur illud.

24. Licetsi quando quis efficaciter detestatur veniale ex motivo charitatis aut pœnitentiæ, detestetur virtualiter omnia alia venialia; non tamen eô ipsô detestatur omnia mortalia, aut econtra: quia detestatio pressè peccati mortalis, est displicentia in re gravi; venialis verò peccati, in levi. Tutissimum ergo est, ut habeamus dolorem de omnibus peccatis, tam mortalibus quàm venialibus, & detestemur etiam levissima.

25. Tam contritio perfecta extra Sacramentum & in Sacramento, quàm & attritio in Sacramento, debet esse efficax, hoc est habens propositum non peccandi de cætero: nam à Concilio Trid. *sess.* 14. *c.* 4. in definitione utriusquè requiritur, quando sic definitur: est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero. Doctor Resolutus *in* 4. *d.* 14. *q.* 1. *a.* 3. hæc habet: Cordis contritione deletur peccatum, si proponat de cætero non peccare pœnitens, & de commissis confiteri, & satisfacere.

26. Propositum verò de cætero non peccandi, est aliud formale, aliud virtuale: illud, est actus volũtatis, quo volũtas deliberatè statuit se ampliùs nõ peccaturã; hoc, est ipse dolor detestativus peccati, virtualiter nolens peccare: qui enim verè dolet, detestatur peccata, odio illa habet; & sic peccare non vult. Quale autem horum propositum omninò ad efficacẽ dolorem tam contritionis quàm attritionis requiratur, hac in parte sunt tres sententiæ. 1. defendit, ad veram pœnitentiam requiri propositum formale (m). 2. affirmat sufficere propositum virtuale, in contritione ipsa implicitè contentum. (n). Pro 3.

Propositum aliud formale aliud virtuale.

(m) Cajetanus, Canus, Sotus, Reginal.

(n) Major Pesantius, Vega Madernus Koninch Filliuc. Arriaga, Lugo.

27. Dico: Per se ac ordinariè, ad dolorem ut sit efficax, tam contritionis extra Sacramentum, quàm cum Sacramento attritionis, requiritur formale expressum propositum de cætero non peccandi mortaliter, si occurrat memoriæ, & potestati eliciendum, stante spe vitæ ulterioris; per accidens verò defectu advertentiæ, obligationis eliciendi expressi propositi, aut defectu temporis (quòd hîc & nunc aliquis ex vehementi amore Dei detestans efficaciter propria peccata, in actuali illorum dolore expirat, antequam de proposito cogitare incipiat) sufficit tunc propositum virtuale, contentum in ipsa contritione (o). Ratio primæ partis est: quia Ecclesia exigit, ut quando dolor elicitur, eliciatur & propositum formale, expressum; nam distinctum propositum à dolo-

(o) D.R. in 4. d. 15. q. 1. a. 3. Palatius Navar.

Garcia de Sacram. Pænit. n. 419. B. Spei. disput. 2. de pænit. dub. 4. Henriqves, Aversa & Antonius à Spiritu Sancto.

dolore exigit: ita enim Trid. *ses.* 14. *c.* 4. *Declarat Synodus Sacra, hæ contritionem* (sumit contritionem in genere ad perfectam & imperfectar) *non solùm esse cessationem à peccato & vitæ novæ propositum, sed veteris etiam dium.* *Sess.* 14. *c.* 5. de Sacramento pœnitentiæ dicit: contritionem rari per detestationem peccatorum, cum proposito melioris vitæ. T quia talis non verè dolet de peccatis, qui non deserit peccata: sed p nitens dolens de peccatis, cui occurrit menti eliciendum propositum cætero non peccandi, illud non eliciens non deserit peccata; nam qui aliqua deplorat, ut iterum illa committat, pænitentiam agere aut ign rat, aut dissimulat, dicit D. R. *de pœnit. dub.* 3. in principio. Secun pars resolutionis probatur: quia inadvertentia, impotentia, à pecc excusat; & propositum virtuale, virtualiter inclusum in dolore qui vera detestatio peccati, separat cor ob omni affectu peccandi, quia lis dolor hoc præstat: ergo per accidens defectu advertentiæ, obligat nis eliciendi &c, sufficit virtuale propositum de cætero non peccan Dixi in resolutione *stante spe ulterioris vitæ*: quia ut dicit Noster Bo Spei, *incertè statim morituro (v. g. morte statim plectendo) id necessarium videtur: aut nugatorium foret, si absolutum; & si conditionatum, spem eva nis causaret, cum periculo minuendi contritionem.* Et de facto moribun interrogantur de dolore; non interrogantur de proposito de cætero n peccandi.

Pro discursu & solutione.

28. Dices: Ecclesia ad contritionem & attritionem requirit disti ctum propositum à dolore. *Resp.* & addo: requirit ordinariè disti ctum, sed non semper; secùs enim admittit per accidens.

29. Urgebis quòd semper: quia Conc. Trid. definiens contritionem genere, dicit: est dolor cum proposito. *Resp.* sub distinctione: est lor cum proposito, ordinariè distincto à dolore; aliquando per accid cum proposito incluso in dolore, ut explicatum est in resolutione.

30. Superurgebis: Ita propositum est pars contritionis, sicut dol ergo sicut ad contritionem, aut attritionem cum Sacramento, non ficit dolor aut detestatio virtualis, ita & propositum non sufficit vi ale: sed sicut requiritur dolor & detestatio formalis expressa, ita propositum debet esse formale & expressum. *Resp.* Dist. Ant. Do ad rationem attritionis, Sacramenti, est necessarius necessitate medii; p positum, necessarium necessitate præcepti, juxta sensum nostræ reso tionis: dolor enim est pars essentialis; propositum non est pars essen lis contritionis aut attritionis. Patet ex hoc, quòd Ecclesia ut absol moribundos, inquirit de dolore; non quærit de proposito. Nec ita T loquitur de proposito sicut de dolore: nam dolorem ponit in recto, p positum in obliquo, *dolor cum proposito.* Et dicit de proposito, præs

Dolor est necessarius necessitate medii, propositum necessitate præcepti.

dei

dendo de formali & virtuali, ficuti loquitur de contritione in communi ad perfectam & imperfectam, illam referendo. SS. PP. si quando requirunt propositum omninò formale expressum, tunc vel ordinariè loquendo, vel propositum formale in voto, quod est virtuale: sicut baptismum omninò requirunt fluminis; sed in se vel in voto.

Quid requiritur ad propositum ut sit efficax? utrum debeat extendi ad omnia peccata mortalia, non tantùm ad confessa sed etiam quæcumquè futura similia, possibilia?

31. *Resp.* quòd sic (p) contra Hurtad. Dicast. Rozmer & alios docentes sufficere quòd se extendat ad sola confessa. Ratio est: tum quia Trid. dicit irrestrictè, de proposito non peccandi de cætero; tum quia, sicut unum mortale peccatum non potest dimitti sinè alio, ita dum est affectus ad aliquod mortale: cùm talis affectus sit peccatum mortale.

(p) N. Bonæ Spei, Lugo, Kouninck.

Quid de venialibus?

Utrum ad propositum efficax requiratur hoc, quòd debeat extendi ad omnia venialia?

32. N. Stephanus à S. Paulo dicit, quòd tantùm ad ea venialia quæ-quis confitetur, debeat extendi propositum efficax: & sic ut plurimùm etiam Religiosi qui frangunt strictum silentium, qui passione frequenter moventur, proponunt in his emendationem, non cogitando de aliis venialibus quæ non confitentur, & eorum memoriam non habent. Lugo cum aliis docet, sufficere propositum minuendi venialia. Pro hac sententia citatur S.Thom. 3.*part.q.* 87.*art.*1.& Conc.Trid.*sess.*14. *can.*4. Aliter tamen *Resp.* & dico: Discrimen hoc esse inter propositū non peccandi mortaliter, & propositū nō peccādi venialiter: quòd illud debeat esse propositum omninò vitandi mortalia, non tantùm cōmissa, similia, futura; sed & quæcumquè alia: quia unū mortale non potest remitti sinè alio, ac proinde non potest remitti stante affectu ad quodcumquè mortale; jam verò propositum venialiter non peccandi, posset vel ex inadvertentia, vel ex culpabili negligentia non extendi ad aliquod veniale, & tamen nec Sacramenti valor impediretur, nec extra Sacramentum contritio frustraretur: quia sicut cætera venialia possunt sinè uno remitti, ita affectus ad unum veniale, cum remissione aliorum stare. Attamen pro meliori, & ut omnia venialia remittantur, tenetur pœnitens habere propositum non peccandi venialiter, extensum ad omnia venialia commissa, & quæ memoriæ non occurrunt. Sed debetne extendi propositum etiam ad alia venialia quæcumquè, futura, possibilia? cùm sit moraliterim-

Propositum ad venialia confessa.

Etiam non omnia.

Nisi pro meliori.

Propositum affectivè nō effectivè.

possibile, sinè speciali privilegio Dei vitare omnia venialia. *Resp.* Tu tiùs est ut extendatur: licetsi non possit esse propositum efficax vitan omnia venialia, efficax effectivè seu ex parte objecti, hoc est, quò s mel habitô sequatur, scilicet quòd numquam sit futurum peccatum v niale; sed potest esse efficax affectivè, quoad affectum ut alii dicunt e parte subjecti, hoc est tale, quòd voluntas firmiter vult non offend re Deum quocumquè veniali. Dicitur tale propositum efficax quoa omnia, etiam possibilia venialia; quia si retineatur hocce propositum est incompossibile cum unico peccato veniali: sed quia natu humana est fragilis, infirma & propositum non retinetur, & ve nialia iterum committuntur post tale propositum. Hoc tamen nc obest efficaciæ propositi, sicut & valori Sacramenti, quòd iterum & it rum eadem venialia committuntur; aliàs vix reperiretur propositum ef cax, & Sacramentum pœnitentiæ validum. Nec hoc obest, quòd po nitens habens propositum, timeat aut judicet se pro sua fragilitate à t li proposito defecturum: quia judicium est actus intellectûs, velle nc peccare est actus voluntatis, qui secum stare possunt.

Vtrum idem propositum debeat extendi etiam ad occasiones peccandi?

34. *Resp.* Qui unam occasionem proximam peccandi venialiter reli quere non vult, dum unum tantùm illud veniale confitetur, quam a què magno detrimento infamiæ relinquere potest, absolvendus, non e (q). Ratio est: quia qui caret dolore efficaci, absolvendus non e atqui qui non vult voluntariè dimittere occasionem proximam pe candi venialiter, dolore efficaci caret; nam dolor efficax excludit af ctum ad hoc idem peccatum, de quo dolor est. Si autem plura ad rantur peccata in confessione, & occasiones proximæ, cum sint ipsæ (casiones peccata, inquantum sunt recidivæ periculo se exponendi, t ter dicendum de venialibus, qualiter de mortalibus, respectivè, pr diximus de peccatis & dolore: quod totum patebit inferiùs, dum cemus de occasionibus &c.

(q) Petrus de Espleta & Nr. Gar-s.

Vtrum dolor omninò ante confessionem sit eliciendus?

35. *Resp.* & dico: Et confessio non valet, & Sacramentum pœnite tiæ est nullum in eo casu quô dolor subsequitur absolutionem, & non a tecedit: tum quia, sicuti non dimittitur peccatum nisi ei, qui detest illud; ita non absolvitur nisi dolorosus: tū quia in proposito casu, qua absolutio profertur, dolor & pœnitens dispositus non est; postea lor est, absolutio deest. Non est tamen necessarium ad valorem Sa menti, ut omninò dolor præcedat confessionem (r); aliàs infinitæ c fessio

(r) Pontius, Sa-

fessiones essent nullæ, quod videns Ecclesia jam pridem decidisset Adversariorum sententiam tuendam, & pœnitentes stringendos ad repetendas confessiones: tum quia juxta praxim antiquam ab Ecclesia permissam, pœnitentes subjungunt confessioni dolorem, dicentes: *De his & aliis me accuso, & doleo;* non econtra: *De his doleo, & me accuso;* & Confessarii modum talem confessionis acceptant, & quando dubitant de dolore, ad dolorem eliciendum alliciunt pœnitentes; Non autem jubent eos repetere confessionem: quia licetsi tunc confessio non redditur dolorosa per antecedentem dolorem, inquantum non præponitur; redditur tamen dolorosa per subsequentem dolorem, tunc quando pœnitens dicit: *Doleo de peccatis meis nunc enumeratis, & omnibus quibuscumquè, de his & omnibus doleo:* quia confessio tunc adhuc moraliter manet, & virtualiter repetitur: ad quod omnes Adversarii recurrunt, dū ipsis praxim immediatè positam opponimus. Potest pœnitens hoc practicare, in fine confessionum Sacramentalium addendo (præmisso dolore) *de confessis iterum me accuso*; sed Confessariis hoc à pœnitentibus exigere non svadeo: nam pœnitens ignarus mysterii, non unus obstupesceret, non unus non sciret quid ipsi diceret Sacerdos, quando diceret: *de confessis, iterum accusasne te?*

ar. Gonet, Stephanus à S. Paulo cōtra N. Bonæ Spei Laymā. Petrum à S. Ioseph.

36. Absolutio non redditur dolorosa per subsequentem dolorem; quia non est id, in quo maneat moraliter absolutio; bene redditur confessio per dolorem subsequentem: quia adhuc manet moraliter in hoc actu, *de his & aliis &c. me accuso & doleo.*

Pro discursu & solutione.

37. Allaborare tamen in hoc debent pœnitentes, ut ante quamcumquè confessionem eliciant dolorem de peccatis: tum quia non velut historia, sed ex dolore peccata sunt dicenda; tum quia periculum est, ne postea ante absolutionem omittatur dolor.

38. Et sicut validè quis hodie absolvitur, etsi hesterna die confessus fuerit; ita validé confitetur, etsi ante duas vel tres horas, imò secundum aliquos hesterna die vesperi, dolorem elicuerit; modò elicitus dolor moraliter permaneat: tunc enim ita se habet dolor, ac si de novo eliceretur; quia vi illius, seu ex illo dolore, peccata clavibus Ecclesiæ subjiciuntur. Ex quo infertur, quando quis post absolutionem, peccatum aliquod quod sibi commemoravit Confessario declarat, non est opus novo dolore: quia ille idem antè elicitus ex motivo universali, sufficit.

Etiam ante aliquot horas.

Post absolutionem non repetendus.

39. Revocatur autem dolor de mortalibus per quodcumquè mortale: quia dolor est extensus adquodcumquè mortale; implicat autem esse dolorem de aliquo peccato, & affectum ad illud. Si verò fuerit dolor etsi ex de venialibus, hoc est extensus ad omnia venialia, revocatur per quodcumquè veniale (s); si solùm ad mortalia omnia quæcumquè extenditur dolor, non revocatur per unum commissum veniale.

Dolor de mortali per mortale revocatur.

(s) Lugo Layminus.

Ad pœnitentiam requiritur spes & actus fidei.

40. Hucusquè diximus de dolore sufficiente efficaci; nunc adhuc potest quæri, utrum requiratur præterea aliquid? *Resp.* requiri spem veniæ: quia hoc exigit Trid. *sess.* 14. *c.* 4. Ratio est: quia non potest homo gratiam recuperare, nisi spem habeat illius recuperandæ; consequenter requiritur actus fidei, quô credat remissionem peccatorum, & gratiæ recuperationem. Ita Bonac. circa 1. decal. præc. d. 3. q. 2. punct. 2 propos. 3.

Requiritur aliqua dilectio Dei.

41. Requiriturne dilectio Dei? *Resp.* circa hoc esse sententias aliquot: 1. affirmat, ad impetrandam gratiam in Sacramentis mortuorum, esse necessarium amorem Dei propter se dilecti, saltem in gradu remisso; & subinde non sufficere atritionem ex solo metu gehennæ: quam defendunt Vincentius Contenson, Franciscus Campionus, N. Henricus à S. Ignatio. 2. negat necessitatem cuiuscumquè dilectionis, ad sufficientiam attritionis servilis. Ita nonnulli. 3. & media defendit ad efficaciam attritionis servilis, esse necessariam aliqualem Dei dilectionem; non tamen necessarium esse amorem benevolentiæ & charitatis, sed sufficere amorem spei seu concupiscentiæ. Ita NN. Bonæ Spei, Ignatius Pontius, Garcia & alii. Pro hac

42. Dico: Ad sufficientiam attritionis seruilis (hoc est propter metum pœnæ talis) requiritur aliqua dilectio Dei, ita quod quamvis possint homines justificari, absquè dilectione Dei super omnia, non tamen absquè dilectione Dei. Ita tenent S. Aug. lib. *de vera & falsa pœnitentia* cap. 9. *sinè amore nemo unquam gratiam invenit, nec veniam assecutus est.* D. R. in 4. d. 4. q. 3. a. 2. dicit: *non solùm oportet Deum timere Judicem, sed & diligere.* Andreas Vega lib. 7. *de præparatione adultorum ad justificationem* cap. 30. Garcia & Eliseus à S. Ioanne. Probatur ratione: ad contritionem perfectam requiritur amor perfectus; ergo ad imperfectam imperfectus. Qualis autem dilectio requiratur? *Resp.* quòd dilectio affectiva, seu velle diligere Deum super omnia: quæ affectiva dilectio in hoc habetur, quòd quis velit servare omnia mandata Dei, consequenter diligere Deum super omnia; cùm hoc mandatum sit maximum.

Propositiones damnatæ reducendæ ab hanc seriem.

A Sixto IV. Peccata mortalia delentur per cordis contritionem, sine ordine ad claves.

Ab Urbano VIII. Charitas illa quæ est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.

Ab Innocentio XI. Probabile est sufficere attritionem naturalem, modò honestam. 57.

Ab Alexandro VIII. Timor gehennæ non est supernaturalis. 16.

Ab Alexandro VIII. Attritio quæ ex gehennæ & pœnarum metu concipitur, sinè dilectione benevolentiæ Dei propter se, non est bonus motus ac supernaturalis. 17.

SERIES IV.

An defectu doloris possit Sacramentum pœnitentiæ esse validum & informe?

1. SAcramentum validum informe dicitur, quod habet sua constitutiva, & caret suo effectu, scilicet gratiâ sanctificativâ: sic Baptismus, dum quis illum recipit in peccato mortali, sinè proposito emendandi vitam suam; aut fidem quam habere debet, non habet.

2. Dico: Non datur Sacramentum pœnitentiæ validum & informe, sive ob defectum doloris, sive ob defectum propositi. Ita D. R. *in* 4. *d.* 14. *q.* 1. *a.* 3. Gabriel, Major, Adrian. Medin. Amic. Laym. Esparsa, Arrig. de Rhod. Petrus à S. Ios. NN. Bonæ Spei, Garcia & alii, nec non Scotistæ non pauci, contra Thomistas, & extra Scholam Thomistarum contra Suar. Card. de Lugo, Valent. Henriq. Bonac. Dian. è Scotistis Arriban. Aritin. Fundamentum est nostræ sententiæ: quia vel dolor est efficax, sufficiens, & cætera requisita non desunt? Habetur totum Sacramentum, & Sacramentum causat gratiam, & sic non est informe. Vel est inefficax, insufficiens dolor? Tunc cùm deficit pars essentialis Sacramenti, Sacramentum non est informe, cùm sit nullum. Item deficiente dolore, falsè diceretur: *absolvo te*; nam non absolvitur nisi dolorosus: ergo tunc forma falsa, consequenter nulla.

3. Potest Sacramentum Baptismi defectu doloris, propositi, esse validum & informe; quia non dolorem & propositum, sed alia constitutiva habet: non potest Sacramentum pœnitentiæ defectu doloris esse validum, cùm sit pars essentialis illius, dolor: deficiente autem parte essentiali, deficit totum.

SERIES V.

De Confessione.

SECTIO Unica.

Quid est, & qualis esse debeat Sacramentalis Confessio?

1. COnfessio est triplex: mentalis, cæremonialis & Sacramentalis. Mentalis, est peccatorum coram Deo in corde agnitio: hæc fuit in lege naturæ. Cæremonialis, quæ requirebat ut pœnitens hoc vel illud pro ratione peccati offeret Deo: fuit in lege Mosaica. Sacramentalis, est legitima & Sacramentalis accusatio sui de propriis peccatis, fa- Confessio triplex.

Cta

Confessionis Sacramentalis initium.

ſſa Sacerdoti, ad obtinendam remiſſionem peccatorum per abſolutio[nem]. Ita S. Thom. *in* 4. *d.* 17. *q.* 3. *a.* 2. Hæc initium obtinuit non in Co[nc.] Lateran. ſub Innoc. III. ut prætendunt Hæretici; ſed à Chriſto Do[mi]no *Joan.* 20. inſtituta, quando Chriſtus dixit Apoſtolis: *Accipite Spi[ri]tum Sanctum; quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis &c.* Et hæc [eſt] definitio S. Auguſtini *de pœnit. d.* 1. *cap. ſi ubi &c.* ff. *nemo ſibi dicat.*

2. Conditiones ad Sacramentalem confeſſionem ab aliis nimis paucæ, [ab] aliis nimis multæ, ab aliis ſexdecim aſſignantur, his verſibus contenti[s]:

Sit *ſimplex, humilis*, confeſſio *pura, fidelis,*
Atquè *frequens, nuda,* & *diſcreta, libens, verecunda,*
Integra, ſecreta & *lachrymabilis, accelerata,*
Fortis & *accuſans* quòd ſit *parere parata.*

His præpono ex D. R. quòd debeat confeſſio eſſe propter Deum, & p[ro]vida: & addo quòd debeat eſſe propria. Inter has omnes conditiones e[nu]meratas, duæ ſunt quæ neceſſariò ad Sacramentalem confeſſionem req[ui]runtur: ſcilicet ut ſit doloroſa, aliter nuncupata *amara, lachrymabilis*; ſec[un]da, ut ſit *integra*. Aliæ conditiones requiruntur ne committatur veniale, a[ut] propter majorem utilitatem pœnitentis: & ſi quando ſuâ abſentiâ confe[ſſi]onem invalidant, tunc intantum, inquantum per incidentiam reducunt[ur] ad has duas conditiones: & ſic ſimplex, pura, fidelis, nuda, diſcreta cu[m] *integra* coincidunt; humilis, verecunda, fortis, obediens, cum *doloroſa* co[n]veniunt (a), ut patebit infrà. Non do nimis multas conditiones, ne obr[u]am caput; non pono nimis paucas, ne omittam dare inſtructiones p[œ]nitentibus, & aliquibus Confeſſariis. Quare ſit harum

(a) Clemẽs à S. Pontiano.

Explicatio.

3. Confeſſio debet eſſe propter Deum, nam ut ait Doctor Reſolutus [in] 4. d. 16. q. 1 .a. 1. *Qui propter præſentem pudorem pœnitet, & rem & me[ri]tum perdit.* Hoc habetur *d.* 23. *q.* 6. *§ ult. Debet eſſe provida, ut quæ[rat] ſcientem ſolvere & ligare. De pœnit. d.* 1. *Quem pœnitet.* Unde perper[am] faciunt pœnitentes, quærentes indoctos Confeſſarios; & pejus Confeſ[ſa]rii tales, qui non legunt libros, ut diſcant diſcernere inter leprã & lepram.

Narratio otioſa peccatũ eſt.

4. Debet eſſe *ſimplex*, hoc eſt ſinè adjunctione hiſtoriarum, & alio[rum] impertinentium: otioſas enim enarrationes admiſcere huic Sacramen[to] peccatum veniale eſt, non minùs quàm verbum otioſum extra Sacrame[n]tum pænitentiæ dicere. Excipi tamen poſſunt viri aut mulieres ſcrupu[lis] laborantes, putantes ſinè his non poſſe ſufficienter declarari pecca[t]a; [&] idiotæ, dicentes talia cum intentione melius declarandi peccatum. M[o]nendi tamen ſunt. Ita Reginaldus, Sayrus, Bonæ Spei & alii.

Excipe ſcrupuloſum & idiotam.

5. *Humilis:* tam quoad actum interiorem cognoſcendo ſe peccato[rem], quàm quo ad actum exteriorem in diſpoſitione corporis, ut con[ti]

itur flexis genibus, capite discooperto; nisi infirmitas, aut aliqua ne-
ssitas oppositum exigat. Non tamen esset mortale, sed veniale pec-
tum, seclusô scandalô & contemptu, confiteri absquè justa causa stan-
o, capite cooperto, dicit Noster P. Bonæ Spei. In verbis maximè de-
t esse *humilis*, non jactando se; aliàs nulla confessio esset defectu dolo-
; non enim dolet de peccatis, qui gloriatur in eis.

Capite cooperto quale peccatum?

6. Debet esse *pura:* scilicet ne fiat ob pravum, mortaliter peccami-
osum finem, v. g. ut glorietur de suis peccatis coram Sacerdote; aliàs
æter novum peccatum mortale, confessio nulla. Secus si propter finẽ
enialiter malum, v. g. vanam gloriam; tunc subsistit confessio, & non
ret fructu, si præterea pro fine principaliori habetur intentio placan-
Deum: gratia enim Sacramentalis reperiri & augeri potest in homi-
affecto veniali culpæ; cùm veniale non excludat gratiam. Ita com-
uniter DD.

Confessio vitiosa mortaliter ex fine nulla est, secus si venialiter tantũ.

7. Debet esse *fidelis.* Doctor Resolutus loc. cit. dicit: Debet esse *vera*
on falsa, ne propter humilitatem, de se mentiatur. Hoc habetur *d.* 22.
2. *cum humiliter.* Et debet esse sinè fallacia & deceptione. Ita S. Au-
ustinus tr. 26. in Ioan. *Si aliud in corde habes, aliud dicis, non confiteris.*
ui circa mortalia aut mortale mentitur, v. g. negat commisisse quod
ommisit, aut affirmat commisisse, quod non commisit, nisi fides bona
cusset, peccat mortaliter. (b) Ratio est: tum quia ad integritatem
onfessionis (de qua inferiùs) spectat, omnia mortalia numquam con-
ssa, dicere; tum quia mutare materiam necessariam, circa quam judici-
n Sacramentale habetur, & decipere Confessarium in re gravi, est mor-
ale; ut docent communiter DD. Qui verò mentitur circa venialia, aut
niale (nisi unicum illud sit), non peccat mortaliter, consequenter sub-
stit validitas confessionis (c). Ratio est: quia venialia dicere non
netur; & in re levi, non spectante ad integritatem, decipit Confessa-
um. Dixi *nisi sit unicum veniale:* quia tunc jam est materia necessa-
a illud veniale.

(b) Petrus á S. Iosepho, de Rhodes, P. Bonæ Spei.

(c) Navar. Suar. Vasq. Petrus à S. Ioseph, Bonæ Spei, contra Cajetanum & alĩ os paucos.

8. Svadetur à DD. *frequens:* quia per eam augetur gratia, & ma-
gna pars pœnæ in purgatorio remittitur. Ita Reginald. & P. Bonæ
Spei.

9. Debet esse *nuda,* non palliata, nequè verborum obscuritate vela-
a: manifestanda enim sunt peccata, ut Confessarius bene naturam pec-
catorum cognoscat. Non tenetur tamen Sacerdos de omnibus indaga-
re, an sint mortalia; Bonacina.

An omnia sint mortalia scire non est necesse.

10. Debet esse *discreta,* non solùm in amovendo superflua, quæ ad-
stantibus & Confessori tædium pariunt, v. g. dicendo accuso me quòd
non benè conscientiam examinaverim, nec accedo cum debito dolore:
hoc

Superflua in confessione.

hoc enim si est falsum, non est dicendum; si verum, differenda est confessio, quandoquidem non habetur debita præparatio, & pars essentialis deest (d). Similiter non sinè abusu dicitur, accuso me de 7. peccatis mortalibus (& nullum in specie dicit nec fecit), de abusu quinquè sensuum, de omissione operum misericordiæ: nam illa ita generaliter accepta, non sunt materia absolutionis, extra casum extremæ necessitatis. Similiter, de his me accuso quæ mihi diabolus objicere potest: quia diabolus non solùm peccata objiciet, ut habemus in vitis. Aliud est dicendum de hac praxi, si offenderim Deum in hoc, quatenus sum culpabilis, accuso me &c. Sed debet etiam esse *discreta* in explicando peccata, maximè in materia carnali, libidinosa; & Confessarius cautissimus esse debet in interrogando, ne ab ipso addiscat pœnitens quod numquam scivit, maximè mulier; aliàs si aliis narret mulieribus, magnum scandalum inde oriri posset: necessaria tamen, quæ ad integritatem confessionis spectant, omittere in sua interrogatione non potest, sed est necesse ex ipsa, inquirere.

(d) Ioan. Sanchez, de Rhodes.

Voluntaria esse debet.

11. *Libens*, seu voluntaria; non timore pœnæ aut infamiæ: & accedens ad confessionem debet habere voluntatem dicendi omnia peccata sua, etiamsi non interrogaretur; aliàs mortaliter peccaret, si in oppositum voluntatem haberet.

Quare verecunda?

12. Debet esse *verecunda*: quia verecundia, magna est pœna; consequenter habet magnam partem remissionis, dicit D. R. *in* 4. *d.* q. 1. *a.* 1.

13. Debet esse *Secreta*, necessariò, non necessitate medii, nam in naufragio alioquè simili periculo mortis, multi alta voce coram aliis sua peccata Sacerdoti confitentur, quæ confessio ab omnibus valida censetur; sed debet esse *secreta*, ex usu Ecclesiæ: quia ab exordio Ecclesiæ, *secreta* seu auricularis fuit confessio, ut habetur in Conc. Trid. *sess.* 14. 5. Et *secreta* de præcepto: nam declaratur cap. *Omnis utriusquè sexus* [pœ]*nitens, solus sua peccata soli Sacerdoti confiteri debet* (e). Quapropter excluduntur interpres & nuntius in cap. *Quem pœnitet.* Nec Sacerdos unus plures, nec plures Sacerdotes unum possunt licitè audire: cap. *Omnis*. Unde ex vi præcepti, nemo tenetur publicè confiteri peccata, cùm nullum sit tale præceptum (ut declaratur in Trid.): nequè potest licitè, quia vult, aliàs vellet facere contra praxim Ecclesiæ & præceptum; quia cap. *Omnis*, præcipitur confessio secreta. Per accidens verò sive ex accidenti, dum urget periculum mortis, & pœnitens aut non potest elicere actum contritionis, aut dubitat quòd contritionem elicuerit, tunc potest solùm venialia confiteri publicè (f), ut ex attrito (si solùm tis

Auricularis.

(e) Bonacina contra Petrum à S. Iosepho.

Vi præcepti.

eſt) fiat contritus: attritio enim cum Sacramento, ex attrito facit contritum, ut fert communis ſententia. Licèt quis poſſit publicè ſua confiteri peccata quæ ſunt publica; non tamen occulta: quia talis confeſſio præjudicat proximo, qui ſcandalizari poteſt. Et ſic in Xenodochio Genuenſi Lutherano ubi plures penes ſe jacent, ſi eſt periculum ne alter penes ipſum jacens Lutheranus audiat, Catholicus ſatisfacit ſuæ obligationi dicens venialia communia, aut veniale confitendo ſubticens mortale (nam in tali circumſtantia non eſt dicendum peccatum mortale occultū) quo abſolvitur indirectè, ſub onere ut poſtea confiteatur ſi potuerit &c.

Etiam in articulo mortis nemo tenetur publicè confiteri mortale peccatum.

(f.) Suares, Facundes, Bonæ Spei, Lugo, Layman.

14. Collige, peccare eum qui ſtudiô audit confitentem. Et ſi inadvertenter, nolens, aliquid percipit, tenetur ſervare ſecretum.

Vtrum omninò voce ſit facienda confeſſio?

Aliquando ſcriptô confiteri.

15. *Reſp:* Quantùm poteſt; non omninò. Ratio primi: quia uſus talis in Eccleſia invaluit, ut pœnitens ſi loqui commodè poteſt, non aliter quàm ore confiteatur ſua peccata. Dixi *commodè:* nam ſi contingat puellam præ nimia verecundia, nulla ratione adduci poſſe, ut peccatum confiteatur, quod ſit parata ſcribere, & offerre Sacerdoti in ordine ad obtinendam abſolutionem, concedendum ei id exiſtimant Doctores plurimi: nec eſt ratio, cur id ei non deberet concedi. Si dicas: Ne detineat chartam Sacerdos, & eam tradat alicui. Dico: Etiam timendum eſt, ne verbalem confeſſionem prodat.

Confeſſio oris explicatur.

16. Quando Concilium Florentinum. *ſeſſ. ult.* dicit, Sacramenti materiam eſſe oris confeſſionem. Aut non attendit ad caſus hypotheticos, aut attendit, ſed intelligitur *quantùm poteſt*: aut confeſſionem oris ſumit externè, per ſcripturam & ſigna, prout admittit Eccleſia in mutis, moribundis.

17. Quòd non omninò, hoc eſt non ſemper & in diſpenſabiliter faciendo ſit ore confeſſio, colligitur ex uſu, quòd non ſolùm muti, ſed & qui ex morbi, aut iræ impediti ſunt (ita ut loqui nequeant) abſolvantur à peccatis, ſi nutibûs aut aliis ſignis doloroſis declarent peccata ſua: imò qui non poſſunt ore confiteri, ſtante præcepto aut periculo mortis, tenentur ſignis aut ſcripturâ ſua peccata ſubjicere clavibus Eccleſiæ: quia tenentur confiteri eô modô quô poſſunt; quidquid dicant Sotus, Valentia, Diana. Rationem prohibentem extra periculum mortis peccata ſubjici ſcripturâ poteſtati Eccleſiæ, non video. Multùm ſurdus, qui ſeipſum ſilentiô loquentem non audit, aliquomodo verò auditū habet, etiamſi ſit maximus concurſus & tantùm unicus Sacerdos, ſi haberi poteſt locus ſeparatus, audiendus eſt in loco ſeparato: tùm quia talis eſt communis praxis Eccleſiæ; tum quia juxta communem ſententiam Theologorum, in vocali confeſſione major eſt verecundia quàm in ſcripta, & major

Quid cum ſurdo faciendum?

jor verecundia majorē partem remissionis habet. Si locus seorsivus habe[ri] nō potest, & scit scribere, scripturâ confiteri potest (g), ne audiatur ab al[i]is. Si nec locus seorsivus haberi potest, nec scribere scit, remittendus e[st] ad cōmodius tempus; nisi sit in periculo mortis, tunc enim sufficit aliqua venialia dicat, & ut lucretur indulgentias dum conferuntur. [Si] si incipit mortalia dicere, & non potest impediri à publicatione, imp[e]diri debet illorum peccatorum narratio, & ad aliud aptius tempus rese[r]vari. Quidquid dicitur de surdo, dicendum de surda; demptô hoc quòd debeat surda audiri in loco patenti populo. Unde benè facer[et] Confessarius, qui in pago aliquo in sylva sito, in festivitate B. MARI[Æ] V. iret cum surdo ad sylvam; turpiter si cum surda solus. Secùs dice[n]dum de surdo, quem scit Confessarius silentiosè confiteri, & exactè [o]mnes circumstantias, non tantùm speciem mutantes, sed etiam aggr[a]vantes, & numerum peccatorum exprimere, prout debet; talem pot[est] inter maximam multitudinem audire, cùm non sit interrogandus. Sed [in] tali circumstantia, parva est assignanda pænitentia ei.

(g) Diana Busenbaum.

18. Debet esse *accelerata: (D. R. in 4. d. 19. a. 1.)* hoc est, ut quam primùm potest peccator peccata sua confiteri, confiteatur: non vi pr[æ]cepti, cùm tale non sit; aut necessitatis, cum salvari possit per contriti[o]nem; sed vi utilitatis, cùm major pœna tollitur per verecundiam [&] contritionem, quàm per solam contritionem.

Confessio accelerata vi utilitatis.

19. *Fortis:* scilicet superans timorem mundanum.

20. *Accusans:* scilicet sibi imputans; non cælo aut alteri: cùm ab I[lis] moveri, non cogi possit.

21. Sit *parere parata:* hoc est, confitens debet esse paratus satisface[re] pro peccatis suis; cùm hoc Sacramentum sit judicium reconciliativu[m] quod spectat, ut reus sit paratus læso satisfactionem exhibere.

22. Debet esse propria, non per nuntium, ut habetur cap. *Quem pæ[ni]nitet:* nam absenti non datur absolutio: quia Clemens VIII. [ab]sentem absolvi prohibuit sub pœna excommunicationis, sedi Aposto[li]cæ reservata: nec data esset valida; probat Ecclesia, negatione illius quocunquè casu. Si valida esset, Summus Pontifex saltem in artic[ulo] mortis non prohiberet dari absolutionem. Quòd autem adferas aliq[uos] per litteras obtinuisse absolutionem; Dico: à censuris, aut pœnis pu[t]eis: quia forum externum concedit sententiam fori in absentem; tale[m] ab Alexandro Papa petiit per Epistolas Thomas Cantuariensis, put[ans] se incurrisse censuram. Attamen si ille qui absens per litteras absolu[tio]nem petiit præsens illam petat, potest absquè alia confessione [ab]solvi (h), maximè quando dicit, *de his me accuso & doleo.* Ratio quia præsens est, & confitetur virtualiter, nam tali modô, repetit c[on]fe[ssionem]

Non per nuntium.

(h) S. Antonin. Scotus in 4.

fessionem; & etiamsi non diceret, valeret confessio, quia confiteretur validô modô per scripturam. At si sinè ulla necessitate hoc faceret, peccaret mortaliter: non quia contra generalem usum Ecclesiæ (ut vult Villalobos, quare dicit talem venialiter solùm peccare); sed quia magis est verecundus modus confitendi peccata, sua voce: jam verò dicit Trid. *sess.* 14. *cap.* 5. *Necessum est, omnium etiam veniam cum aperta & verecunda confessione, à DEO quærere:* consequenter confessio ut peccaminosa mortaliter, esset nulla: illum enim qui voluntariè peccat, non pœnitet verè, consequenter pœnitentia est nulla; nisi diceret, *me accuso de his quæ tibi scripsi,* & tunc doleret etiam defacto. d. 17. Bonæ Spei Layman.

23. Quòd debeat esse *dolorosa,* jam sufficienter dixi ser. 3. ostendendo quòd confessio debeat esse omninò *dolorosa.* Quòd debeat esse *integra* quoad speciem, numerum peccatorum mortalium, dubium non est. Sed quomodo debeat esse integra? & cùm in hoc quæsito proponantur integræ, & diversæ difficultates non parvi momenti; ut faciliùs illas ad intelligentiam solvam, sit

SERIES VI.

De integritate Confessionis.

SECTIO I.

Quomodo debeat esse integra Confessio?

1. UT hæc difficultas exponatur clarè, & à legentibus audientibusq; facillimè intelligatur, & penetretur, oportet nonnulla præmittere. Quare

2. Præmitto 1. peccata differre specie physica in ratione entitatis; sic v. g. aliquem occidere gladiô aut venenô: specie morali, in ratione peccati; comedere v.g. carnes diè dominico, & die prohibito: ejusdem speciei est comestio utraquè, diversitas autem in ratione peccati; nam una non est, secunda est peccatum. Peccata differunt in ratione entis, & in ratione peccati.

3. Præmitto 2. essentiam actûs sumi semper ab objecto: circumstantiam, etiam à loco, ut est furari in loco Sacro; vel à tempore, ut comedere carnes die prohibito; vel à fine, ut est furari ad fornicandum.

4. Præmitto 3. circumstantias esse septem: *quis, quid, ubi, quibûs auxiliis, cur, quomodo, quando. Quis,* quærit de persona peccante, qualis conditionis? nam ratione voti alterius speciei est luxuria in Sacerdote, quàm Laico; ratione contractûs, alterius speciei in uxorato, quàm soluto. *Quid,* quærit de conditione objecti, circa quod peccasti: nam ratione conditionis objecti, alteriùs est speciei occisio Clerici, quàm non Clerici; violatio Religiosæ, quàm Sæcularis; furtum rei Sacræ, quàm non Sacræ. *Ubi* quærit de loco, an in Sacro an in publico? nã ratione qualitatis lo- Circumstantiæ. 7.

 ci, al-

ci, alterius est speciei effusio sanguinis violenta in loco sacro, quàm in profano; libidinosa affectuum expositio in loco publico, quàm occulto. *Quibus auxiliis*, quærit de mediis: nam alterius speciei est occisio procurata & causata per Religiosum, quàm per Militem, per Laicum. *Cur*, quærit de finali causa, seu fine propter quem, an furatus sit propter sustentandum, an propter fornicandum? *Quomodo*, quærit de modo, an actus fuerit intensus? an ex malitia aut ignorantia? an modò debitô, aut indebitô? nam ratione conditionis in modo, alteriùs est speciei abusus Religiosæ ex contemptu, quã libidine. *Quando*, quærit de tempore: nã ratione conditionis tẽporis, alterius est speciei labor vitiosus die festo, quàm feriali &c.

Circumstantiæ impertinentes; 5. Circumstantiæ aliæ sunt impertinentes, ut furari ante prandium, vel furari manu sinistra: quæ sicut nihil conferunt ad rectitudinem vel deformitatem actûs; ita non pertinent ad confessionem, ut in ea declarentur. Pertinentes. Circumstantiæ pertinentes sunt, quæ conferunt ad moralitatem, bonitatem aut malitiam actûs: ut si fiat homicidium in loco Sacro, aut persona Sacra occidatur; quare dicuntur & sunt pertinentes ad confessionem.

Exdividuntur in eas quæ mutant speciem. 6. Pertinentes exdividuntur in eas, quæ mutant speciem; hoc est, addunt præter malitiam actûs, diversam specie malitiam, scilicet secundò & diversæ virtuti oppositam: ut si quis furetur ad fornicandum; circumstantia quòd furetur ad fornicandum, ad malitiam actûs furti addit diversam malitiam speciε contra castitatem: sic enim peccat contra 7. & 6. præceptum, & contra virtutes, justitiæ & castitatis. Et in eas quæ non mutant speciem; hoc est, non afferunt novam speciem malitiæ. Quæ non. Sed sunt aggravantes & minuentes. Hæ subdividuntur in aggravantes, & minuentes: Aggravantes. aggravantes sunt, quæ quidem non afferunt novam speciem malitiæ, sed intra eamdem aggravant: talis est major quantitas v.g. furti, major duratio odii, major intensio delectationis & similia. Minuentes. Minuentes, quæ malitiam peccati minuunt; vel detrahendo materiam, vel minuendo voluntarium: ut si quis ex vehementi passione blasphemat, aut ex timore injustè incusso jurat injustè (g): nam quamvis in tali casu non tollitur simpliciter voluntarium, tamen minuitur. Iterum aggravantes dividuntur in eas, quæ notabiliter (ut in materia furti) supra materiam sufficientem ad peccatum mortale in duplo, triplo, decuplo, se extendunt; & in eas quæ leviter, hoc est in modico, quantitatem, malitiam adaugent.

(g) Garcia.

Aggravãtes dividuntur in infinitè aggravantes. Et iterum aggravantes & minuentes exdividuntur in infinitè aggravantes, & infinitè minuentes: infinitè aggravans dicitur, quæ ex veniali aggravat ad mortale peccatum, & quod est ordinariè veniale, facit mortale: ut si quis surripiat acum pauperi, qui aliam non habet, nec acc-

e poteſt, quapropter mendicare cogitur. Infinitè minuens dicitur, quæ de mortali facit veniale, ut eſt cogitatio turpis abſque plena deliberatione; vel quæ aufert omnem malitiam peccati mortalis, ut dum quis committit homicidium cum moderamine inculpatæ tutelæ; nullum peccatum committit. His præmiſſis

Minuentes.

7. Præmitto ulteriùs, certum eſſe, circumſtantias transferentes peccatum de veniali in mortale, eſſe aperiendas in confeſſione (ita communiter Doctores); & transferentes de mortali in veniale, in ſuppoſito quòd hoc veniale peccatum in confeſſione Sacramentali dicatur. Item certum eſt, circumſtantiam aggravantem habentem annexam cenſuram vel reſervationem, eſſe manifeſtandam in confeſſione. Ita DD. communiter. Unde ſi Prælatus reſervet ſibi peccatum furti, debet pœnitens hanc circumſtantiam aperire.

Confitendæ.

8. Certum etiam eſt declarandas eſſe circumſtantias mutantes ſpeciem, ut patebit infrà; & non ſolùm explicandas ſecuto effectu, ſed etiam ſolo conſenſu aut deſideriô poſitô: majus eſt enim peccatum, ſtupro aſſentiri, quàm ſimplici fornicationi. Solùm, & quidē magna difficultas agitatur inter Theologos, circa circūſtantias intra eandem ſpeciē notabiliter aggravantes, aut minuentes; utrum ſint neceſſariò in confeſſione exprimendæ? Circa quam

9. Duæ ſunt ſententiæ oppoſitæ. Negativæ eſt S. Thom. *in 4. d. 16. q. 3. a. 2. quæſtiunc. 5.* S. Bonav. *in 4. d. 17. q. ult.* Scotus, Albertus M. Durandus, Medina, Toletus, Gabriel, Navar. Lugo, de Rhodes, Vaſquez, Leſſius, Diana, Sayrus, Valentia & alii multi. Affirmativæ eſt Card. Cajetanus, Suarez *diſp. 22. Sect. 3. n. 5.* Henriquez *q. 3. c. 7. n. 6.* Filliucius, Sotus, Gonet, Pitigianus, Petrus de Comitibus, Alenſis, Victoria, Angelus, Nugnus, Canus, Ledeſma; Noſtri Franciſcus Bonæ Spei, Garcia, Gaſpar à S. M. Magdalena de Pazis & alii multi.

Sententiæ circa aggravantes circumſtantias

10. Præmitto adhuc, integritatē confeſſionis aliā eſſe materialē, aliam formalē: materialis eſt, quando tota materia neceſſaria ponitur, ita ut nihil ex commiſſis neceſſariò exprimendis reſtet, ad aliam confeſſionē; formalis eſt, quando ea ſolùm pœnitens in confeſſione dicit, quæ tunc moraliter dicere poteſt, & eô modô quô poteſt. His præmiſſis

Confeſſio integra materialiter. Formaliter.

11. Dico: Ut confeſſio ſit integra materialiter (quam pœnitens quantùm poteſt curare tenetur) neceſſariò in ea omnia peccata commiſſa nondum confeſſa, aut confeſſa ſed nondum Sacramentaliter remiſſa, mortalia quoad ſpeciem & numerum dici, & circumſtantiæ tam mutantes ſpeciem quàm intra eam notabiliter aggravantes, aut notabiliter minuentes, exprimi debent. Ita ſecundæ ſententiæ Doctores. Doctor Reſolutus licetſi expreſsè non habeat hanc reſolutionem, clarè tamen

Confeſſio materialiter integra quæ?

Probat D. R. quoad mutantes speciem.

men pro sententia affirmativa suam mentem declarat *in 4. d. 16. q. 1. a. 1.* his verbis: *debet esse integra quantùm ad omnia peccata: de pœnit. & remiss. Omnis &c. Debet esse expressa quantùm ad circumstantias, cap. Consideret, de pœnit. d. 5.* quod sic exponit: *Confessio debet habere quale; confitendum enim est, utrum commisit adulterium, vel incestum. d. 33. q. 6.* Adulterium spectat ad circumstantias mutantes speciem. *Debet confessio habere quantum; quia qui diu peccavit, diu pœniteat: de pœnit. d. 1. Item debet exprimi sexus; quia magis vir quàm mulier peccat. Debet exprimi gravitas; 25. q. 6. Extraordinaria, & de pœnit. q. 5. Consideret. Debet exprimi perseverantia; quia hæc peccatum augmentat; 24. q. 1.* Quæ spectant ad circumstantias aggravantes intra eandem speciem: *quantum* enim pertinet ad circumstantias aggravantes, cujusmodi sunt quantitas furti, duratio odii, & intensio actûs. Circumstantia secundùm magis & minùs speciem non mutat, sed merè aggravat. Inferius dicit: *Debet exprimi persona; quod enim Laico est fornicatio, est Sacerdoti Sacrilegium, 32. q. 1. Debet exprimi locus; quia Sacrum aggravat. Debet exprimi ordo. Præterea debet exprimi status, aut Officii excellentia, & in multis conditio & status. De his habes de pœnit. d. 5. in principio in jure canonico.*

Quantúm pertinet ad circumstantias aggravantes.

Est de fide quòd omnes circumstantiæ quoad speciem sint exprimendæ & peccata quoad numerum.

12. Quòd omnia peccata mortalia tam quoad speciem, quàm quoad numerum diversa, sint omninò omnia & singula dicenda in confessione, & circumstantiæ mutantes speciem exprimendæ, est de fide. Nam definitũ est in Conc. Trid. *sess. 14. Can. 7.* his verbis: *Si quis dixerit, in Sacramento pœnitentiæ ad remissionem peccatorum necessarium non esse jure Divino, confiteri omnia & singula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta & quæ sunt contra duo ultima decalogi præcepta, & circumstantias quæ peccati speciem mutant &c; anathema sit.* Quòd verò circumstantiæ notabiliter aggravantes sint necessariò exprimendæ;

Pro discursu & solutione

13. Probatur discursu: Tunc integra est materialiter confessio, quando tota materia necessaria ponitur, hoc est, quando tota exprimitur gravitas peccatorum mortalium: at si in confessione circumstantiæ notabiliter aggravantes non exprimerentur, non exprimeretur tota gravitas peccatorùm mortalium; ergo si non explicarentur circumstantiæ notabiliter aggravantes, confessio non esset integra materialiter. Prima propositio patet: nam si exprimeretur copula, & hoc non quòd facta sit cum consaguinea, non exprimeretur tota gravitas peccatorum. Item si pœnitens confiteretur surripuisse unum florenum polonicalem, secundum, &c. & subticuisset ultimum requisitum ad sufficientiam materiæ furti peccati mortalis, non exprimeret totam gravitatem peccati. Secunda propositio etiam patet: nam non exprimeretur major gravitas; Ergo non ex-

prime-

primeretur tota gravitas. Quòd non exprimeretur major gravitas, exemplum clarificat: sit v. g. materia sufficiens furti ad mortale, nummus; qui furaretur mille nummos, & diceret commisi furtum, accepi materiam sufficientem ad peccatum mortale, exprimeret gravitatem peccati, sed non exprimeret majorem commissam.

14. Dices: Tunc est integra materialiter confessio, quando tota exprimitur gravitas peccatorum mortalium quoad speciem & numerum, & quoad circumstantias speciem mutantes; non quoad circumstantias aggravantes intra eandem speciem.

15. *Resp.* Peccata mortalia solùm numerô diversa, ut furtum A, furtum E, & procurata pollutio A, & pollutio procurata E, non mutant speciem; & tamen sunt necessariò confitenda, ita ut si omitteretur unum, non esset confessio integra materialiter; & si culpabiliter, confessio nulla. Ergo etiam, licetsi species aggravantes non mutent speciem; tamen sunt necessariò declarandæ, ita ut si omitteretur aliqua, confessio non esset integra materialiter &c.

Quantitas discreta debet exprimi in confessione ergo & major quantitas.

16. Quantitas discreta debet exprimi in Confessione, scilicet numerus peccatorum; ergo etiam major quantitas debet exprimi, scilicet quantitas major furti, v. g. ad 1000 Ungaricorũ.

Trid. non excludit à necessitate dicendi circumstantias aggravantes

17. Dices, disparitatem esse: quia Concil. Trid. *sess.* 14. *c.* 5. jubet exprimi numerum peccatorum, non verò circumstantias aggravantes intra speciem; nec plus tenetur facere pœnitens, quã id quod jubet Tridentinũ: Trid: jubet illum confiteri omnia quoad speciem & numerũ, & circũstantias mutantes speciem, de circumstantiis aggravantibus nihil dicendo.

18. Contra est: Trid. loco. cit. non excludit circumstantias aggravantes à necessitate exprimendi; Ergo sunt adhuc necessariò exprimendæ.

19. Dices, excludit: nam hæc addit verba: *Constat enim nihil aliud in Ecclesia à pœnitentibus exigi.* *Resp.* Hæc verba nõ referri in Trid. ad circumstantias; sed ad peccata oblita, ut patet legenti Tridentinum locô citatô.

20. Dices: Trid. loco. cit. nihil dicit de circumstantiis aggravantibus, & in aliis locis nihil. *Resp.* Atqui locô citatô Trid. dicit de circumstantiis aggravantibus, & vult illas esse exprimendas; Ergo necessariò sunt exprimendæ in cõfessione: Sic enim habet ibi: *Ex his colligitur, oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia in confessione recenseri, quæ nonnumquam animum graviùs sauciant.* Ly *graviùs* autem, non ad mutantes speciem, sed ad aggravantes circumstantias spectat. Et fundamentum est, quòd præfata verba debeant referri ad circumstantias aggravantes, & quòd illas exprimendas velit esse Tridentinum: quia Conc. Trid. sicut & alia Concilia habuêre intentionem & finem reformandi mores non conformes statutis ab Ecclesia regulis; in Sacris autem canonibus habentur regulæ,

Trid. vult exprimi circumstantias aggravantes

gulæ, quòd debeat exprimi gravitas peccatorum intra eandem speciem, ut refert D. R. *in* 4. *d.* 16. *q.* 1. *art.* 1. his verbis: *Debet exprimi permanentia, quia augmentat peccatum.* 24. *q.* 1. *Schisma. Debet exprimi status, aut officii excellentia: de pœnit. d.* 5. *in principio. Debet exprimi ordo.* 32. *q.* 2. *Debet exprimi gravitas.* 23. *q.* 6. *Extraordinaria de poenit. d.* 5. *Consideret.* Et ita, sive dicat sive non Trid. de circumstantiis aggravantibus; sufficit quòd sint regulæ in jure Canonico, præcipientes eas exprimi, & Tridentinum non revocavit: explicitè Ergo dici debent in confessione.

Per canones circumstantiæ aggravantes.

Faciliùs est recordari gravitatem quàm diversum numerũ

21. Nec dicas: Impossibilè nimis grave, est explicare species aggravantes. Non dicas inquam: tum quia faciliùs est pœnitentibus in confessione gravitatem explicare peccatorum intra eandem speciem, quàm explicare numerum vel gravitatem eorum in diversa specie: tum quia faciliùs quis recordatur quòd furatus fuerit centum nummos, quàm quot primâ, quot secundâ, quot tertiâ, quot quartâ vice accepit, si per partes furaretur: tum quia pœnitentes sæpiùs ignorant diversas species peccatorum in materia luxuriæ, qui tamen ignorare non possunt esse graviùs peccatum incestûs cum Matre, quàm cum Sorore vel cognata; & majorem gravitatem esse peccati bestialitatis respectivè ad sodomiam, sodomiæ ad mollitiem, stupri respectivè ad fornicationem, & furti sacrilegii unius aurei, respectivè ad furtum 10 aureorum extra locum Sacrum surreptorum. Ex quibus

Maxima probatio; cõfessio nõ esset vera.

22. Probo ulteriùs resolutionem: confessio debet esse vera, & Confessarius debet posse rectè judicare de gravitate criminum, *æquitatemq; in pœnis assignandis servare*, ut exigit Conc. Trid. locô citatô: At, si circumstantiæ aggravantes non explicarentur in confessione, confessio non esset vera; nam non diceretur peccatum ut est à parte rei, v. g. esset furtum 1000. aureorum, & confiteretur tantùm simpliciter furtum: ad quod, ut sit sufficiens materia peccati mortalis, sufficit unus aureus. Similiter qui cõmitteret incestum cũ Matre, & confiteretur simpliciter incestum. Nec Confessarius nosceret perfectè gravitatem peccati: nam non sciret quotnam aureos, & in quo gradu incestum commiserit poenitens. Nec æquitatem servare posset, aut servaret: nam major pœna est assignanda pro 1000. aureis ablatis, quàm pro uno; & pro incestu cum Matre commisso, quàm pro commisso cum Sorore. Hac probatione etiam probatur pars ultima resolutionis, quoad circumstantias minuentes: nam aliter diceretur quàm esset à parte rei; diceretur enim gravitas, quæ à parte rei non esset.

Sacerdos nõ servaret æquitatem.

Explicandi sunt gradus Consanguinitatis quan

23. Si dicas: sunt quidem explicandæ circumstantiæ, 1. gradus consanguineitatis in incestu. 2. quantitas furti, injuriæ. 3. quando uno ictu plures occiduntur, infamantur, aut apud plures. 4. odium diuturnum. 5. quan-

5. quando Confessarius cum Pœnitente peccat. 6. si circumstantia invehat censurã, vel reservationẽ. In aliis verò casibus non sunt explicandæ. titas furti major. &c

24. Contrà est: Omnes circumstantiæ mutantes speciem sunt necessariò explicandæ; Ergo etiam omnes notabiliter aggravantes. Ideo illæ, quia addunt novam malitiam; Ergo etiam istæ, quia addunt novam malitiam.

25. Si dicas: Illæ addunt malitiam essentialem; istæ accidentalem.

26. Contrà est: Istæ etiam addunt essentialem, intra eandem speciem ejusdem speciei.

27. Ad pœnitentem non spectat se excusare; Ergo non debet explicare circumstantias notabiliter minuentes. *Resp.* Sed spectat ad pœnitentem se accusare secundùm rei veritatem: humilitas enim & quævis virtus, veritati inniti debet; cùm Deus non colatur falsitate, sed potiùs offendatur.

28. Vel enim circumstantiæ minuentes extrahunt peccatum à modo ordinario peccandi? Explicari debent: ut si quis metu mortis infligendæ, cogatur jurare falsum. Vel non extrahunt à modo ordinario peccandi? Explicari non debent: sed tunc non sunt notabiliter minuentes. Quæ circũstantiæ minuentes explicari debent?

29. Pro conclusione, pono verba quæ habentur in Cathechismo Romano, de Sacramento pœnitentiæ §. 47. *Neque verò solùm peccata gravia narrando explicare oportet; verùm etiam illa, quæ unumquodque peccatum circumstant, & pravitatem valdè augent vel minuunt.*

Ad hæc de nonnullis quæritur.

30. Inprimis an furari in templo rem non sacram, quæcumque sit, committatur sacrilegium? Respondet Suares quòd sic: quia Ioannes VIII. Papa cap. *Quisquis* ordinavit, quòd non tantùm sacrilegium sit, furari sacrum de sacro, & sacrum de non sacro, sed etiam non sacrum de sacro. Attamen cum Lugone sub distinctione dicendum: Si res illa non sacra aliquomodo pertinebat ad Ecclesiam, puta quia propter securitatem fuit ibi deposita: vel ad usum aut ornamentum Ecclesiæ accomodata, nõ autem si secùs fuerit existens, relicta, ùti saccus Rustici; aut res deperdita, ut marsupium alicuius. Qualis rei furtum fit sacrilegiũ?

31. Secundò, an peccatum contra castitatem occultè factum in Ecclesia, habeat rationem sacrilegii? *Resp.* contra Vasq. affirmativè: quia talis actus est contra sanctitatem loci. Ita communiter. Peccans cõtra castitatẽ occultè.

32. Vtens discursibûs turpibûs coram Religiosis, debetne explicare hanc circumstantiam in confessione? *Resp.* Affirmativè: quia vel est causa, vel potuit esse causa sive occasio consensûs in eis, qui sunt DEO ad servandam castitatem consecrati. Vtens turpibûs discursibûs corã Religiosis.

Peccans contra votum juratum.

33. Qui peccavit contra votum juramentô confirmatum, debetne utramque circumstantiam dicere in confessione? *Resp.* quòd debet: quia violatio voti est distincta à violatione juramenti. Prima est contra fidem non servatam, in servando voto; secunda est contra obligationem, non adducendi Deum in testem.

Prælatus. (h) contra Ioã. Pontiũ.

34. Quòd debeat Prælatus suam dignitatem in confessione declarare (h), *officii excellentiam;* habetur *in can. de pœnit. d.* 5. in principio: ut vidi apud D. R. Quòd debeat consuetudinem in confessione declarare talis pœnitens, habetur *d.* 24. ut vidimus suprà. Ratio est data: *quia perseverantia peccatum augmentat. q.* 1. *Schisma.*

Quid sit actꝰ completus? Cujus manu? Desiderium explicandũ.

35. Debetne addere pœnitens, quòd actus venereus fuerat completus? *Resp.* quòd debet: quia solet completus, non incompletus reservari. Debetne exprimere quòd procuraverit pollutionem aliena manu? *Resp.* imò quali manu, &c &c.

36. Quando desiderat aliquis evenire alicui malum determinatè tale, tenetur illud in confessione specificare (i). Ratio est: quia desiderium specificatur à malo desiderato.

(i) Suarez & Sylvius.

Quando circumstantia sola dici potest?

37. Qui in confessione inculpabiliter omisit circumstantiam confitendam, teneturne in sequenti confessione confiteri solam circumstantiam, tacendo peccatum quod jam confessus est? v. g. peccavit quis habens votum castitatis, & se fornicatum esse dixit, non addendo se esse ligatum votô castitatis; sufficitne in sequenti confessione dicere, *violavi votum in materia gravi*, non explicando quale votum. Item quis detraxit Parenti, dixit in confessione se detraxisse alteri, quia oblitus est dicere *Patri*; sufficitne dicere in sequenti confessione, *commisi infamiam in Patrem*, non explicando speciem injuriæ. *Resp.* posse, quando circumstantia habet distinctam malitiam, ut habetur in primo exemplo. Plura in aliis locis de circumstantiis dicam.

Numerus peccatorum explicandus

38. Quomodo numerus peccatorum mortalium debeat exprimi? *Resp.* Numerus peccatorum debet declarari determinatus. Si non constet, dic probabilem; verisimiliorem tamen quantùm potes, addendo plus vel minus: quòd tam ly plus quàm minùs, licèt secundùm nonnullos extendatur ad decimum numerum, suprà & infrà aliquando, ut vult P. Bonæ Spei; tamen secundùm communiorẽ sententiam, ut vult Bonacina, nonnisi ad unum aut secundum. Attamen licèt secundùm communiorem sententiam, ut vult Bonacina, sit liber pœnitens ab onere declarandi certum numerum, si ad certum ejus postea devenerit, nisi sit valdè notabilis; secùs tamen secundùm tutiorem sententiam existimo faciendum cum Nostris Bonæ Spei, Eliseo à S. Ioan. Baptista & aliis: quia dum confitetur pœnitens, *adulteravi decies plus vel minùs*, sensus est, novies aut

Quomodo plus vel minùs extenditur? Deveniens ad certitudinem numeri

decies

decies aut undecies, eur duodecies, & sic dubium dicit: sed secundùm omnes, qui dixit peccatum dubium, deveniens ad certitudinem ejus, tenetur illud declarare in sequenti confessione; Ergo etiam qui numerum dubium dixit, si devenerit ad certitudinē numeri, tenetur declarare certitudinem numeri. Si autem nec de probabili numero constet, dicenda est consuetudo peccandi, tempus, frequentia, in die, septimana, mense vel anno: sic & pœnitens dicit numerum peccatorum quantùm moraliter possibile est, & Confessarius aliquomodò conjecturat peccata. Ita Cajetanus, Bonacina, Rotarius. Etsi non possit dicere numerum, dicat saltem species peccatorum: sic quæ fuit meretrix, utrum solebat peccare cum conjugatis, votô castitatis ligatis &c.

tenetur ut certũ dicere

Si probabile non constet dicenda est consuetudo, tẽpus, frequentia.

De Examine præmittendo confessioni.

39. Quia pœnitens tenetur integrè confiteri, hoc est, dicere omnia peccata mortalia, quoad speciem & numerum, & explicare circumstantias tam mutantes speciem quàm aggravantes intra speciem; tenetur proinde facere examen debitum circa hæc omnia: qui enim obligatur ad finem, obligatur & ad media. Quare si omittat aliquod mortale defectu examinis, confessio est nulla. Attamen, sicut non omnis pœnitens, qui nullũ præmisit de peccatis examẽ cõfessioni, debet repelli à cõfessionali (k); ita nõ omnis qui præmisit examen, facilè absolvi. Ratio primi est: quia multi sunt, nõ tantũ Rustici, sed & alterius statûs & conditionis homines, qui non sciunt debere præmitti de peccatis examen; & tamen juxta praxim antiquissimam Ecclesiæ, à Confessariis juvantur interrogationibûs, & absolvuntur. Nec ille debet aut potest justè repelli, qui (prout notũ est Cõfessario) sola venialia cõmittit, & ex negligentia examen de illis omisit (l): quia sufficit, ut quodcunquè illorum dolorosè confiteatur. Quando Trid. *sess.* 14. *c.* 5. de diligenti discussione peccatorum dicit; dicit de illa respectivè ad peccata mortalia, non quoad venialia, cùm hæc sint materia libera, non oportet se fatigare circa examen: sufficit quodcumquè etiamsi unicum, potestati clavium subjicere: imò si cum venialibus reperiretur aliquod mortale in pœnitente, non video rationem quare deberet ei negari absolutio, vel data non valere, si non præmisso examine, illud aut plura ex aut cum dolore confiteretur: nam dolor sufficiens, obicem ex negligentia culpabili ortum tollit, sive in confessione sive ante illam universalis elicitus sit (l). Secus esset, si dolor ad istam voluntariam, culpabilem negligentiam, & omissionem debiti examinis, non extendatur. Ratio secundi est, scilicet quòd non omnis facilè absolvendus, qui examen præmisit: quia qui obnoxius multis peccatis mortalibus, non adhibuit debitam diligentiam examinando suam conscientiam circa peccata mortalia, ut illa omnia quoad speciem & numerum diversa, cum circum-

Si omittatur aliquod mortale defectu examinis cõfessio est nulla.

(k) Contra Navar. Tolet. Octavium.

Non omnis repellendus qui non præmisit examẽ

(l) Victoria Nugnus Henriquez Diana. Si quis omitteret examẽ & dolorẽ de eo inconfessione cõfessio nulla.

Non omnis facilè absolvendus qui examen præmisit, sed qui debitũ præmisit.

circumstantiis, suprà explicatis, omnibus, revocare memoriæ possit, sed aliqualem insufficientem, talis voluntariè se exponit periculo faciendi confessionem non integram, tam materialiter quàm formaliter, & reddendi Sacramentum irritum: quapropter & cum novo peccato mortali accedit ad confessionem, indispositus ad absolutionem. Talis monendus est, & pro qualitate personæ arguendus, pro culpa & indispositione, & prout conscientia Confessario dictaverit & prudentia suaserit; aut adjutus interrogationibûs (m) absolvendus est, aut ad melius examen constituendum remittendus. Quod tamen Noster Urbanus dissuadet, dicens: quòd multi non redirent ad Confessarium, si remitterentur pro examinanda conscientia. Imò Rustici non sunt remittendi; quia ut notat P. B. Spei, & experientia docet, illos se numquam bene examinare, meliusq; prudentibûs interrogationibûs adjuvari.

(m.) Sylvius Diana Octavius.

Simplex nunquã remittendus pro examinanda conscientia, sed interrogationibûs adjuvandus.

Qualis ad examen requiratur diligentia?

Qualis in quibus requiritur diligentia quoad examen.

40. *Resp.* Requiritur diligentia pro ratione vitæ, peccatorum, temporis & capacitatis: Nam qui pluribûs negotiis involvitur, in quibus frequens est periculum peccandi mortaliter, majorem diligentiam adhibere tenetur, quàm ille qui non est tot negotiis involutus. Item qui plùs temporis à confessione vacat, quàm qui minùs. Qui solùm venialia committit, non est opus ut se multùm fatiget in examine &c. imò Religiosi qui ter exactè faciunt de die examen, etiamsi nullum præmittant confessioni, nullam culpam committunt, seclusâ negligentiâ. Ratione capacitatis exactius in ingeniosioribus, rudius in rudioribus examen requiritur. Ita Lugo, Vasquez, Bonæ Spei. Similiter qui non tam felici memoria pollet, quàm qui felici. Non tamen est necesse habere diligentiam summam, aliàs infinitis scrupulis aperiretur porta; sed sufficit talis, quam in negotio arduo adhibere solent prudentes, nempe mediocris. Ita Bonæ Spei, Toletus, Octavius & alii.

Non Sũma Sed Mediocris.

41 Quando Confessarius advertit in confessione, pœnitentis aliquem defectum provenientem ex defectu debiti examinis, tenetur pœnitentem juvare interrogationibûs (n). Ratio est: quia charitas ad hoc Confessarium obligat: tum quia officium Confessarii id exigit, ne pœnitens vagetur in incertum. Ita N. Urbanus. Et si pœnitens subticeat aliquod peccatum, quod Confessario est notum, debet potiùs existimare illum esse confessum hoc peccatum, aut habere rationem iustè excusantem eum à confessione hîc & nunc. Ita N. Stephanus à S. Paulo. Plura potest videre Lector apud Doctorem Resolutum *in 4. d.* 16. *q.* 1. *art.* 2.

(n) Bonacina Stephano à S. Paulo.

42. Non tamen tenetur pœnitens propter debilitatem memoriæ notare sua peccata in charta, imò non est consultum (o), propter pericu-lum

(o) Sotus Suar. Vasquez, Bonacina.

[…]um evulgationis; quidquid dicant Layman & Konink: Multi enim no[…]entes, perdunt tales chartas.

43. Et qui semel debitè est Sacramentaliter justificatus, ampliùs de peccatis, maximè carnalitatis, cogitare non debet (p): imò (ut viri magnæ Sanctitatis & experientiæ monent) periculosum est valdè, libidinosa memoriæ revocare: ac experientia multos docet: & timendum est, ne quis habens consuetudinem peccata libidinosa revocandi ut de eis doleat, in articulo mortis libidine accendatur, & sic in consensu extinguatur.

(p) Diana. Periculosum peccata libidinosa memoriæ revocare.

44. Dico: Non tamen omninò requiritur ad valorē confessionis, ut sit semper integra materialiter; sed sufficit & requiritur, ut sit integra formaliter. Ita omnes. Ratio primæ & secundæ partis est: quia ut semper habeatur confessio integra materialiter, est impossibile, ut videbimus statim; & sufficit integra formaliter in multis casibus, qui inferiùs declarabuntur. Tertiæ partis ratio est: quia Concilium Trid. *sess.* 14. *de pœnit. can.* 7. jubet illa in confessione clavibus subjicere, quæ subjici moraliter possibile est.

Confessio nō semper integra materialiter sed formaliter.

SECTIO II.

Qui sint casus, in quibus confessio censetur valida, etiamsi non sit integra materialiter?

1. *Resp.* VRgente necessitate confitendi, v. g. ratione præcepti de annua confessione, vel ratione suscipiendæ Eucharistiæ, vel ratione vitandi scandali aut infamiæ, causa universalis excusans pœnitentem ab integritate materiali, est impotentia. Et est alia physica, alia moralis: physica impotentia sive impossibilitas physica est, quando pœnitens nullo conatu eam superare potest; moralis impotentia seu difficultas magna est, quando est valdè difficile, seu periculosum dicere, quare dicitur moraliter impossibile. Unde

Excusans causa ab integritate materiali est impotentia physica moralis.

2. Ratione impotentiæ physicæ, excusatur pœnitens ab integritate materiali, ob inculpabilem oblivionem: patet ex Trid. *sess.* 14. *c.* 5 ubi exigitur, ut tantùm illa dicantur, quæ sunt in conscientia. Ratio est: quia nec Christus, nec Ecclesia ad impossibile obligat. Addo *ob inculpabilem:* nam si omissio sit mortaliter culpabilis, confessio nec integra formaliter, nec valida est; si tantùm venialiter culpabilis, eò quòd in disquisitione minorem diligentiam adhibuit quàm debuit (a), peccatum veniale committitur. At, sive ob inculpabilem sive culpabilem oblivionem, est omissum aliquod peccatum in confessione, si postea occurat memoriæ, debet confiteri. Item de ignorantia & inadvertentia, à paritate

Oblivio inculpabilis.

(a) Petrus à S. Iosepho de Rhodes.

Ignorantia

tationis

Inadvertentia.

tationis sentiendum est. Quare valida est, in qua omisit pœnitens hoc quod est peccatum mortale, ignorans quòd ad tale confitendū obligetur: quod sæpè in rudioribus, & junioribus contingit. Sed quando postea advertit hoc esse peccatum quod ipse commisit, v.g. dum erat puer multas lascivias cum alia procuravit, non sciens esse peccatum; debetne illas confiteri? *Resp.* Absolutè loquendo, non tenetur: quia tales lasciviæ sunt factæ in ignorantia malitiæ rei inculpabili, ut supponitur; consequenter non erant peccata, nisi materialiter. Sed si sit dubium utrum debeat confiteri necne, vel quòd tunc forsan habuit aliquam discernentiam mali, saltem in genere ac in confuso quòd non liceat facere; tenetur confiteri: Nam dubia peccata sunt confitenda, ut dixi suprà.

Loquelæ amissio.

(b) de Rhodes, Stephanus à S. Paulo.

3. Casus secundus est, in quo vi impotentiæ physicæ, sufficit confessio integra formaliter: quando aliquis declarato uno peccato in phrenesim incidit, aut loquelam amisit (b).

Quando tenetur scribere.

4. Tertius est casus, quando mutus cuicumquè Sacerdoti, aut non mutus Sacerdoti surdo peccata sua confitens, non sciens scribere, nutibûs exprimere omnia peccata non potest; sufficit ut illa exprimat quæ potest.

5. Controvertunt DD. de scriptura, utrum teneatur mutus scribere, quando non potest nutibûs exprimere omnia mortalia peccata. Sed probabilius est illum teneri in his casibus, quando certum est scriptionem peccatorum statim post confessionem à Confessario lacerandam aut cōburendam fore, aut ipsi pœnitenti reddendam: tunc enim nullum est periculum publicationis peccatorum (c).

(c) Stephanus à S. Paulo.

Nutibûs explicare.

(d) Bonæ Spei de Rhodes Steph. à S. Paulo.

6. Quartus casus est vi impotentiæ physicæ, quando pœnitens ignorat idioma Sacerdotis, & alium habere non potest; sufficit in eo casu ut nutibûs explicet peccata quæ potest: neque etiam in articulo mortis tenetur adhibere interpretem (d). Colligitur ex Trid. *sess.* 14. *c.* 5. & ex *cap. Omnis utriusquè sexûs*, ubi finè ulla distinctione ad articulum mortis statuitur, ut pœnitens solus sua peccata soli Sacerdoti confiteatur. Et cap. *Quem pœnitet*, interpres à confessione irrestrictè excluditur. Neque urget Adversariorum casus, si ille pœnitens in articulo mortis dubitaret de contritione: quia Sacramentum pœnitentiæ ipsum salvat, ad quod sufficit in tali casu manifestare unum veniale, ut docent Bonæ Spei, Stephanus à S. Paulo. Quare si non posset nutu explicare illud, aut illa venialia quæ sunt aliis communia, posset assumere ad hæc interpretem; cum nulla ex talibus communibus omnibus infamia aut scandalum oriatur.

Non per interpretem. Sed nutibûs aliquod exprimere veniale. Sufficit deficienti dicere unum

7. Quintus casus est ratione impotentiæ physicæ, quando timetur ne pœnitens dicto uno peccato mortali, antequam secundum & tertiū

dicat,

dicat, aut Confessarius deficiens ex contingenti, moriatur; tunc in utroquè casu audito uno peccato mortali, potest Sacerdos proferre absolutionem (d). Pro his & infirmo aut duo.

(d.) Bonæ Spei, de Rhodes, Petrus á S. Iosepho.

8. Nota, infirmum debere inprimis mortale peccatum confiteri, commissum post confessionem præteritam, quia de mortali, non de veniali currit præceptum; non tamen gravius aut gravissimum: quia utrumquè est materia necessaria; & in tali casu (suprà num. 7.) non tenetur dicere omnia. 2. si pœnitens data absolutione superstes sit vitæ & virium, ad perficiendam confessionem obligatur.

9. Sextus casus est, quando pœnitens in naufragio aut conflictu, aut alio casu periculi mortis, dicit solùm *peccavi*, dum plus non potest; absolvi debet (e). Colligitur ex Conciliis & Decretis, & Rituali Pauli V. Ratio est: quia confitetur eô modô quô potest; & ad impossibile non obligatur. Extra autem periculum mortis, qui potest plus dicere quàm *peccavi*, tenetur.

(e) Suarez Vasquez Diana Bonæ Spei contra Thomistas cómuniter.

Quid si rudis recordetur peccati in genere nõin specie?

10. Sed quid si extra periculum mortis pœnitens nimis rudis, confitetur solùm se peccasse mortaliter, & explicare peccatum non sciret, ex eo quòd recordetur in genere peccati mortalis; jam verò speciem peccati ob nimiam debilitatem memoriæ, commemorare non potest. *Resp.* Vel præmisit examen diligens, vel nõ? si non? *Resp.* mittendus est ad faciendum examen, aut juxta prudentiam Confessarii juvadus est interrogationibûs. Et si non possit commemorare sibi, tunc consultiùs est, ut addat aliquod veniale (f); sed necessarium non est (g): nam quando pœnitens scit se certò commisisse peccatum, solùm dubitat utrum sit mortale an veniale, est sufficiens materia pro hoc Sacramento; ergo etiam occurrente physica impotentia, quando scit certò se peccasse, sed speciem peccati revocare memoriæ nequit.

(f) Layman, Konik
(g) Sotus, Medina.

Ad quid absolutio terminetur.

11. Si dicas contra positum *num.* 9. Absolutio debet terminari ad aliquid directè: at quando pœnitens dicit solùm *peccavi*, absolutio non potest directè terminari ad aliquid. *Resp.* Absolutionem in dicto casu terminari directé ad rationem communem peccati, in qua conveniunt omnia peccata; indirectè terminatur ad peccata in particulari.

Contra charitatem.

12. Septimus casus est, quando Sacerdos in pœnitente moribundo notat signa doloris; absolvere eum tenetur: aliàs mortaliter peccaret contra charitatem in hoc casu (h). Probabitur authoritatibûs infrà positis. Nunc declaro, quomodo tamen debet absolvere: vel dubitat de illis signis quòd potiùs sint ex angustia, aut mærore mortis: Tunc conditionatè eum absolvere tenetur (h); cùm tali absolutione, & saluti ægri, & reverentiæ Sacramenti consulatur. Si signa illa sint ad confessionem, salvare eum potest. Vel non dubitat de illis signis quòd sint ex sola angustia animi? Tunc

(h) Bonæ Spei Diana, Layman, Lugo.

Quomodo absolvendus

Tunc vel conditionatè, vel absolutè eum absolvere potest: quia authoritates infrà positæ, quæ talem absolvere ordinant, nihil dicunt de conditionata absolutione. Quare si exclamaret, *confessionem! confessionẽ!* sinè scrupulo absolutè absolvi posset.

est qui signa dat doloris?

13. Casus octavus est, quo pœnitens Confessarium absentem vocavit, aut signa doloris dedit, quorum testes hoc testantur, absolvendus est absolutè (i). Probatur hic & anterior casus: Concilium Arausicanum 1. cap. *Subitò obmutescens baptizari prout statutum est, aut pœnitentiam accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis habeat, aut præsentis in suo nutu.* In Rituali Romano 1615. *Si confitendi desiderium sive per se, sive per alios ostendit, absolvendus est.* Quid si unus tantùm est testis? *Resp.* sufficere in tali casu; ita communiter. Ex his resolvitur, eum qui hesterna die ob debilitatem aut deliquium mediatam confessionem persolvit, hodie sensibûs est destitutus, absolvendum esse.

(i) Leander Lugo, Palao Arriaga, Bonæ Spei.

(k) de Rhodes.

Quid cum moribundo?

14. Sed quid cum moribundo sensibûs destituto, qui nec Confessarium vocavit, nec signum doloris in ordine ad confessionem manifestavit? jacet inter spem felicis, & metum infelicis æternitatis. Theologi circa ipsum disputant, utrum debeat aut possit absolvi? Reverendissimus Caramuel, Decus Ordinis Sacri Cisterciensis, cum eo Homobonus, Molfesius, Tamburinus, Servius, & N. A. R. P. Eliseus à S. Ioanne Baptista, absolvendum esse ipsum censent & probant, dummodo probè & Christianè vixerit. Econtra Suar. Vasq. Conink, Lugo, de Rhodes, Garcia (sed non Noster) negant ipsi dandam absolutionem. Ego ipsum absolverem conditionatè: & dico cum doctissimis Landero & Eliseo à S. Ioan. Baptista, quòd talem moribundum non tantùm potest, sed & tenetur, etiam ille qui oppositam sententiam tuetur, absolvere conditionatè; quod probo: quia tali absolutione potest moribundo periclitanti circa salutem æternam, sinè suo gravi incommodo succurrere, & eum salvare; quod sic deduco: *sinè gravi incommodo*, non enim se exponit periculo peccandi; nam utitur sententiâ tutâ & probabili, habente pro se multos Doctores graves, & rationes tales: & in articulo mortis non tantùm potest, sed & debet eligi opinio minùs tuta, quando non potest tutior ad praxim deduci. Nequè etiam ullam injuriam tali absolutione infert Sacramento, quia apponendo conditionem omnis aufertur injuria: nam absolvitur si est capax. Quòd salvare possit tali absolutione moribundum, ratio suadet: quia potest intra moribundum esse dolor sufficiens ad justificandum, saltem cum Sacramento pœnitentiæ, si non ad justificandum extra Sacramentum. Quare non absolvens illum, exponit ipsum, aut relinquit æternæ damnationi, potens illum salvare. Et respiratio ejus potest esse signum doloris: plus non requiritur ad absolutionem obtinendam in tali casu,

casu, quàm ut dolor in ordine ad absolutionem sit signô manifestatus, ut moribundus det signum doloris, taliter qualiter potest, ut vidimus suprà hîc; ergo Sacerdos addendo absolutionem conditionatam, potest moribundum salvare eâ.

15. Confirmo intentum meum breviter: sufficit moribundo, ut confiteatur quantùm potest; & si non potest dicere *peccavi*, ut det saltem signum, ut vidimus suprà: ergo etiam sufficit ut det signum, quantum & quale dare potest. Item num. 12. hîc legimus, quando Sacerdos dubitat de signis, utrum sint doloris de peccatis, tenetur ipsum absolvere conditionatè (l); jam verò prudenter dubitatur de respirationibus moribundi, utrum non sint signum doloris, *cùm moriens numquam præsumitur immemor salutis æternæ*, ut habetur *cap. Sancimus l.q.7.cod.ad legem Iuliã.*

(l) Bonæ Spei.

Casus in quibus propter impotentiam moralem pœnitens excusatur ab integritate materiali confessionis.

16. Primus casus est, quando pœnitens prudenter, hoc est ex justo fundamento, non merè suspicioso timet aliquod grave damnum ex confessione oriri sibi, aut alteri cuicumquè, tunc potest licitè in confessione illud peccatum silere: & sic quando prudenter timet ne Confessarius ipsius revelet peccatum, aut ne occidat sororem suam quam carnaliter cognovit pœnitens, aut ne ipsam verberibûs horrendè tractet, aut pœnitens fæmina prudenter timet ne Confessarius ex cognito peccato sumat occasionẽ peccandi, aut ne sollicitet eam ad peccandũ; tunc potest subticere illud peccatum. Pro his omnibus una est ratio: quia præcepta affirmativa non obligant cum dispendio gravissimo vitæ, famæ, bonorum &c. Ratio ulterior est: quia lex positiva integritatis confessionis, cedit juri naturali vitandi illud grave damnum.

Potest silere peccatũ dũ timet grave damnum inde oriri sibi aut alteri.

17. Ex superiori casu proponitur alius. Duo sunt Sacerdotes ad unam Ecclesiam & non plures in ea civitate aut pago; unus facilè labitur in peccata libidinosa, alter ipsius excipiens confessiones facilè polluitur ex auditis turpibus, cujus ille ex confessionibus hujus Sacerdotis habet notitiam: quæritur ergo, an propterea ille quando confitetur huic, potest aut tenetur subticere illa libidinis peccata? *Resp.* Vel habet notitiam quòd ille polluatur peccaminosè, delectando & consentiendo in illas pollutiones & delectationes? Tunc non tantũ potest, sed & tenetur talia peccata huic Sacerdoti non confiteri; ne sit causa ruinæ ipsi in spiritualibus. Vel habet notitiam quòd polluatur non peccaminosè, ex eo quòd nullum tam antecedentibus quàm concomitantibꝰ delectationibus, sicut & ipsi pollutioni præbeat assensum; sed potiùs eas detestatur, elevando ab ipsis spiritum ad Deum, aut ad vulnera Christi, faciendo protestationem se malle millies mori quàm fædari? Tunc non tantùm

Casus.

 potest,

potest, sed & tenetur sua carnalitatis peccata ei confiteri, confitendo alia. Ratio est: quia tunc non est causa ipsum excusans ab integritate materiali. Etsi aliquando peccaminosè, aliquando non peccaminosè polluitur iste, tunc potest ille subticere peccata ex quibus provenit talis pollutio: imò tenetur non esse illi causa ad lapsum tam grandem, adhuc in tam sancto opere, in Sacramento pœnitentiæ.

(m) de Rhodes.

Laborans morbô contagiosô, quã do omnia peccata dicere tenetur?

18. Ad istos casus Doctores addunt casum, nimiam ægri fatigationem, quòd sit ipsi nimis difficilè exprimere omnia peccata (m). Item quando pœnitens infectus est morbô contagiosô v.g. peste, & Sacerdos ipsum aliter non potest audire, nisi sub periculo contrahendi illam infectionem; tunc auditô unô & alterô peccatô, potest illum absolvere. Attamen si vellet omnia audire, tenetur pœnitens omnia confiteri mortalia, quorum memoriam habet.

19. Item casus est ratione impotentiæ moralis (imò & physicæ quoad esse liciti), quando Sacerdos non potest integrè materialiter confiteri, nisi revelet peccatum auditum in confessione, & circumstantiam personæ notæ Confessario, ex qua circumstantia aut peccato facilè deveniret, quis est qui hoc confessus est: v. g. si invalidè absolvisset simoniacum, nec posset alteri confiteri nisi illi, qui facilè posset colligere quinam esset simoniacus absolutus; tunc hoc peccatum subticere posset dictîs aliîs, expectando alium Confessarium. Ita communiter. Ratio est: quia major est obligatio sigilli confessionis, quàm obligatio integritatis in confessione adhibendæ; cùm in nullo casu liceat frangere sigillum confessionis, licet autem in multis confessionibus prætermittere mortale.

De cõplice.

20. An qui non potest explicare aliquod peccatum suum, nisi manifestando peccatum complicis, excusetur ab integritate materiali? *Resp.* & dico contra Medinam & Facundes: Quando pœnitens potest sufficienter declarare suum peccatum absq; manifestatione complicis, tenetur sub peccato mortali peccatum complicis occultare: & sic Titius qui germanam sororem cognovit, tenetur adire talem Confessarium, cui ignota est soror ejus germana, aut confessionem differre ad adventum talis. Ratio est: quia extra casum necessitatis neminem umquam licet infamare. Quando verò pœnitens suum peccatum in confessione nequit explicare, nisi manifestando complicem, tenetur sub mortali dicere complicem; non tamen nominatim (n): & sic Titius qui cognovit sororem germanam, instante præcepto aut necessitate confitendi, non habito Sacerdote cui soror germana sit ignota, tenetur declarare commissum incestum cum sorore. Non ut volunt in margine citati, dicere se commisisse peccatum fornicationis, aut habuisse animum peccandi cum ea: quia tenetur gradũ consanguinitatis dicere, ut dixi suprà. Ita S. Bernardus ait in

(n) S. Thõ. Bernardus, Bonavent. & plusquã 40. DD. Bonæ Spei cõtra Valentiã, Dianã, Navarrum, Vasquez.

Doctrina S. Bernardi.

ait in

ait in *Formula honestæ vitæ: De nullo prorsus sinistrè loquaris, quantumcumquè sit verum vel manifestum, nisi in confessione ubi non potes aliter manifestare peccatum tuum.* Probatur præterea: Pœnitens neglectâ propriâ infamiâ, de jure Divino tenetur peccatum suum integrè dicere, ut dixi suprà; ergo tenetur dicere peccatum complicis, aliàs non diceret illud integrè: quia non diceret circumstantiam, in quam se exhibuit complex. Pro discursu.

21. Dices: Non licet manifestare peccata complicis, quia non licet diffamare etiam in confessione complicem, quia præceptum naturale est de hoc; præceptum autem naturale prævalet Divino positivo. *Resp.* Præceptum naturale est, quòd non liceat aliquem diffamare qui juri suo non cessit, Transeat; qui juri suo cessit, Nego assumptum. Iam verò complex peccati, per suum peccatum cesit juri suo quod habuit ad se non diffamandum in confessione. Dixi *Transeat:* nam jus naturale est, neminem umquam extra casum necessitatis posse diffamare; secus in casu necessitatis qui in proposito est, ne invalidè confiteatur pœnitens. Non licet eũ diffamare qui suo juri non cessit.

22. Instabis: si complex per peccatum cederet juri suo, posset manifestari quandocumquè, & coram quocumquè Sacerdote; quod patet considerantì. *Resp.* Distinguo: si cederet juri suo absolutè; non autem si respectivè, ad casum necessitatis tantùm. Complex cessit juri quoad casũ necessitatis.

23. Superinstabis: *Si* complex peccati cederet juri suo respectivè, ad casum quô nequit declarari peccatũ pœnitentis sinè manifestatione cõplicis, tunc etiam propter suum veniale posset pœnitens & teneretur mortale complicis revelare, v. g. dicendo, *negligenter restiti sorori meæ ad incestum sollicitanti.* *Resp.* & dico: In tali casu non habet jus pœnitens ad confitendum suum veniale. Ius naturale neminẽ diffamare.

24. Nec dicas: Etiam ad confitendum mortale, eum non habere jus in tali casu, circumstantiâ. Nam hoc est, quod negatur. Et si probes per hoc quòd non potest manifestare complicem propter grave damnum, si prudenter timeat ne Cõfessarius odiô prosequatur ancillã suã cõsanguineã, denegãdo illi dotẽ quã dare promisit; ergo etiã nõ potest diffamare corã illo Confessario noto, cùm diffamatio sit grave damnũ. Disparitas est: quia licèt complex peccati, cessit juri suo ad celandum scelus suum in confessione in tali casu, in quo alter integrare confessionem non posset; non tamen cessit juri suo ad celandum illud scelus illi Confessori, qui malitiosè uteretur notitiâ confessionis: tum quia habet jus non cedendi juri suo pro tali casu: tum quia si cederet juri suo pro tali casu, esset causa peccati. Quare complex non cõsentit in damna oriunda.

25. His omnibus specificatis casibus, præsupponi debet necessitas confitendi: nam si in quibusdam non sit confessio omninò necessaria, differenda

renda ad talem Sacerdotem, cui integra materialiter esse potest; aliàs nulla esset.

26. Utrum pœnitens peccata aliorũ qui nõ sunt complices ipsius peccati, possit licitè manifestare in confessione? Negat Suarez, Facundez, Diana, de Rhodes. Econtra affirmativam tenent sententiam Sotus, Lugo. Ego mediam dico: Propter solatium aut consilium, dicere potest peccata alterius: & sic nõ rarò uxores narrant peccata maritorũ Cõfessario in cõfessione, ut consiliũ ab eo capiant: hoc fine enim possunt talia referri extra confessionem, prudenti & secreto viro; cur non & in confessione (o)? Cavere tamen debet tunc Confessarius, ne ex curiositate de his interroget, aut ne totum in detractionem vertatur; alioquin ad restitutionem obligarentur, & sacrilegium committerent Confessarius cum pœnitente.

An licitum non complicis peccata manifestare?

(o) Bonæ Spei.

27. Notandum est, quòd si Confessarius habeat pœnitentes unius familiæ, omnes sibi notos; potest interrogare pœnitentem de occasione proxima peccandi, etiamsi deventurus sit in notitiam complicis sibi noti; & pœnitens tenetur fateri (o). Potest etiam cogere pœnitentem, ut revelet Superiori peccatum alterius; & pœnitens hoc præstare tenetur. Ita Bonæ Spei & Stephanus á S. Paulo.

Quid de casibus reservatis?

Causæ confitendi.

28. Utrum ille qui habet casus reservatos, & solùm talem Sacerdotem habet qui non habet potestatem ab illis absolvendi, illos teneatur confiteri, quando urget necessitas gravis confitendi, ratione præcepti de annua confessione, vel ratione suscipiendæ Eucharistiæ, vel ratione vitandi scandali aut infamiæ alteriusve damni gravis?

Notandum.

29. Additur *quando urget necessitas* &c: nam alioqui secundùm omnes Theologos confessio est sacrilega; cùm non sit justa causa dimidiandi confessionem. Gratiâ devotionis non est dimidianda, sed dimittenda.

30. Hîs præmissis præmitto ulteriùs, hac in difficultate esse triplicẽ sententiã. 1. docet, sola nõ reservata peccata posse confiteri pænitentẽ, servatîs reservatîs ad talem, qui ab eis absolvendi habet potestatem (p). 2. asserit, in tali casu posse pœnitentem præmissa contritione communicare, aut Missam celebrare (q). 3. probat, in tali casu debere pænitentem dicere peccata tam reservata quàm non reservata. Pro hac sententia

(p) Lugo, Dicastillo, Rozmer.

(q) Vasquez & alii.

31. Dico: Licetsi in aliquo casu pœnitens posset licitè dicere peccata reservata Prælato, ob gravem necessitatem; nunquam tamen ex mero suo placito sola reservata Prælato, aut sola non reservata Inferiori (r). Ratio est: quia integritas confessionis est ex jure Divino; non potest omitti aliquod peccatum mortale, nisi ex gravi causa. Neque Sacerdos in tali casu proferre formam absolutionis. Quare si Superior ab grave val-

(r) Naldus, Portel. Lezana verb. casus reserv.

valdè impedimentum non posset integram confessionem audire Inferioris, judicans illum cum talibus reservatis non mittendum ad alium Confessarium; tunc auditîs solîs reservatîs, posset illum absolvere directè, & non reservatis indirectè, remittendo cum eis illum ad alium Confessarium: & sic excusaretur pœnitens ab integritate materali confessionis coram Prælato factæ, & coram Inferiore non teneretur dicere, imò teneretur non dicere peccata reservata (s). Si autem Superior auditîs reservatîs remitteret cum non reservatis, aut pœnitens confiteretur Superiori sola reservata aut Inferiori Confessario sola non reservata propter solam voluntatem suam, aut aliqualem commoditatem; peccaret mortaliter, & Sacramentum esset nullum, ob rationem superiùs datam (t).

Petrus à S. Iosepho.

Quãdo Prælatus possit remittere cũ non reservatis?

(s) Lezana verbô cas. reserv. n. 11. Layman Lugo.

(t) Portello Layman, Bonacina, Lugo, Lez. ibidem.

32. Sacerdos non habens potestatem absolvendi à reservatis, licèt non absolvat ab illis directè, quia hoc prohibet Tridentinum; tamen absolvit indirectè: quia hoc pia Mater Ecclesia in tali casu præsumitur ei concedere (r). Nec verecundia obest; sed prodest: quia verecundia magnam partem pœnæ remittit, ut dixi suprà. Ergo major (quòd coram duobus dicantur peccata), majorem partem pœnæ remittit.

33. Quod dictum est de peccatis reservatis, idem dicendum de excõmunicatione (u). Ita enim D.R. *in 4. d. 16. q. 1. a. 5.* dicit: *Potest Sacerdos absolvere ab his quæ ad eum pertinent; & pro excommunicatione mittere eum ad Episcopum, in Sum. Confess. tit. de pœn. lib. 3. q. 73. Regulariùs tamen fieret, si primò absolveretur ab excommunicatione.*

(u) Lezana ibidem.

34. Non est contra integritatem confessionis, quòd pœnitens ob justè excusantem rationem, v. g. conservandi propriam aut alterius famam apud proprium Confessarium, dicat extraordinario Confessario peccata mortalia; proprio venialia: licèt esset, si proprio priùs diceret venialia. Neque peccat; quia utitur jure suo: si autem hoc faceret animô liberiùs peccandi, aut fugiendo utiliorem medicum, confessio esset nulla, defectu requisiti efficacis propositi.

An priùs absolvendus ab excõmunicatione quàm à pecatis?

SERIES VII.

De necessitate confessionis.

SECTIO I.

Quomodo confessio ad salutem sit necessaria?

1. Confessio Sacramentalis vel est in re, vel in voto Sacramentalis: in re, est ipsa accusatio peccatorum coram Sacerdote; in voto, est contritio perfecta vel amor Dei super omnia: talis enim actus saltem implicitè includit votum ac desiderium confitendi, habita oppor-

portunitate; nam includit ſaltem implicitè propoſitum efficax obſervandi omnem legem, conſequenter eam quæ eſt de confitendo. Hîs præmiſſis

2. Dico: Confeſſio Sacramentalis in re vel in voto, eſt neceſſaria neceſſitate medii. Ita enim habet Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 2. *Eſt autem hoc Sacramentum pœnitentiæ lapſis poſt baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, ut nondum regeneratis baptiſmus.* At baptiſmus in re vel in voto, eſt neceſſarius neceſſitate medii; Ergo & hoc Sacramentum. Ergo confeſſio in re vel in voto, eſt neceſſaria neceſſitate medii. Ex his

Obligatur ad pœnitentiam disjunctivè aliquâ.

3. Dico 2. Licèt omnis fidelis lapſus in peccatum mortale vi præcepti Divini (Ezech. 18. *Confitemini & agite pœnitentiam. Luc.* 13. *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimul peribitis*), & per accidens dum aliquod Sacramentum vivorum ſuſcipere aut adminiſtrare intendit, aut dum credit, alioqui gravem tentationem ſe non ſuperaturum quâ vexatur; aut communitatem ob ipſius peccatum à Deo graviter puniendam (ut Iſraëlitis ob Davidis peccatum 2. Reg. 24. contigit), aut eſt aliquid faciendum quod gratiæ ſtatum prærequirit, obligetur ad pœnitentiam; non tamen determinatè ad unam, ſed disjunctivè ad alterutram: ſcilicet ad confeſſionem in re talem, aut ad contritionem (niſi adſit ſpeciale præceptum ſtringens ad confeſſionem in re); cùm per alterutram redit ad amicitiam Dei (a).

(a) Bonæ Spei.

Quamprimũ pœnitere tenetur.

4. Dico 3. Lapſus in mortale quamprimum commodè pœnitere poteſt, tenetur. Ita S. Thom. *d.* 3. Bonaventura, Antoninus, Cajetanus, Sotus, Sylveſter, Vilhelmus, Bonæ Spei, Pontius, contra Bonacinam & alios non paucos apud ipſum. Unde qui hodie commiſit mortale peccatum, tenetur hodie pœnitere, ſi commodè poteſt: nam licitè non poteſt in craſtinam diem differre eam; quia id prohibetur *Eccleſ.* 5. hîs verbîs: *Ne differas de die in diem, & ne tardes converti ad Deum; ſubitò enim veniet ira illius.* Si hæc verba eſſent conſilii, non præcepti (ut vult Bonacina), poſſet aliquis licitè, voluntariè, in occurrentia peccati mortalis memoriæ permanere, & non pœnitere: at hoc eſt falſum; ſic enim veritatem declarat S. Thom. 2. 2. *q.* 62. *art.* 18. *Manifeſtum eſt, quòd nec per modicum tempus licet in peccato mortali morari; ſed quilibet tenetur peccatum ſuum deſerere.*

5. Probatur: Sicut omnis fidelis tenetur non averti à Deo, ita tenetur converti ad Deum; Ergo ſicut data opportunitate tenetur non averti à Deo, ita data opportunitate converti ad Deum. Probatur: quia aliàs inferret Deo injuriam, ſive averteretur ſive non converteretur: nam per unum, jus Dei læderet; per ſecundum, jus Dei læſum reparare nollet.

6. Di-

6. Dices: Præceptum pœnitentiæ est affirmativum: præceptum affir-
ativum non obligat ut statim actus præceptus ponatur, hæc enim est
onditio præceptorum affirmativorum, semper obligare; sed non pro
emper: ergo præceptum de facienda pœnitentia non obligat, ut la-
sus in mortale statim pœniteat. *Resp.* (b) Distinguo primam propo-
tionem: est præceptum negativò affirmativum, Concedo; est purè affir-
mativum, Nego. Similiter secundam propositionem distinguo: præce-
ptum purè affirmativum non obligat ut statim &c. Concedo eam; præ-
ceptum negativò affirmativum non obligat ut statim actus ponatur dum
commodè poni potest, Nego. Explico distinctionem: Præcepta purè po-
sitiva sunt, quæ nihil negativi in se continent, & ad negativi impletio-
nem non concurrunt, sed solùm ad impletionem positivi; & tale est præ-
ceptum charitatis de diligendo Deo, quod quidem semper obligat ad
actum amoris, sed non pro semper. Purè negativa sunt, quæ nihil po-
sitivi includunt, & ad positionem positivi non concurrunt: de horum
genere est præceptum *non furaberis*. Tale præceptum & semper &
pro semper obligat, ad omissionem furti. Præcepta negativò affirma-
tiva sunt, quæ includunt hoc & illud: & sic præceptum de facienda pœ-
nitentia, ita est positivum, ut includat simul negativum non remanen-
di in aversione à Deo, & non retinendi debitum reparationis injuriæ Deo
illatæ: & sic semper pro semper obligat præceptum pœnitentiæ.

Pro discursu & solutione.

(b) RP. Clemens á S. Põtiano.

Præceptum affirmativũ, negativum, & negativò affirmativũ.

7. Si quæras: Tanta obligatio, vel oritur ex memoria vel à peccato ipso? *Resp.* A memoria tamquam à conditione sinè qua non; à peccato verò tanquã à radice oritur obligatio.

8. Si urgeas, non oriri ex peccato titulô justitiæ, nec titulô alienum restituendi: Quia licet si homini honor aut res ablata debet restitui, quã primum moraliter restitui potest; non tamen Deo læso: quia homo sicut ex ablatione talis rei, ita ex dilatione, damnum & detrimentum patitur; jam verò per peccatum, non Deus sed homo damnificatur: sicut ex pœnitentia, non Deus sed homo melioratur. *Resp.* Sicut per peccatum dum committitur, ita dum non amovetur, fit injuria Deo in honore, qui movet ad pœnitentiam, commoditatem pœnitendi providet, & negligitur. Sicut ad reconciliationem hominis, non sufficit mera odii depositio (hæc enim interpretativam voluntatem perseverandi in odio proximi non excludit, imò includit), sed requiritur ut reconcilietur ei; ita ad reconciliationem cum Deo, non sufficit permissivè se habere circa omissionem pœnitentiæ, aliàs vellet permanere in inimicitia Dei (qui vult antecedens vult & consequens), sed requiritur ut pœnitentiam agat; aliàs est in periculo ulteriùs peccandi mortaliter: quia, ut per Canonem tertium Millevitanum (c) declaratur, peccatorem sinè gratia sanctificante, se non posse præservare à novo peccato mortali.

(c) Bonæ Spei.

9. Su-

9. Superurgebis: Iuxta praxim antiquam, fideles docti & timoratæ conſcientiæ non accuſant ſe de hoc, quòd non ſtatim pœnitentiam fecerint; nec ſolent de hoc Confeſſarii interrogare. *Reſp.* Multi etiam docti & timoratæ conſcientiæ, hanc circumſtantiam aperiunt in confeſſione; & quòd alii id non faciant, id contingit propter probabilitatem oppoſitæ ſententiæ.

Quamprimum ad pœnitentiam.

10. Dices adhuc: Eccleſia præcipit ſemel confiteri intra annum; ergo ſignum eſt non teneri peccatorem ad pœnitentiam quamprimum poteſt, aliàs Eccleſia addidiſſet hoc. *Reſp.* Nego conſequentiam. Non ſequitur; cùm præter confeſſionem detur contritio perfecta, quæ eſt perfecta pœnitentia. Nequè tenetur omninò ad contritionem; ſed poteſt ſatisfacere per attritionem conjunctam Sacramento pœnitentiæ, ſi habeat copiam Confeſſarii, & velit confiteri; ſi nolit, poteſt differre confeſſionem, & ſatisfacere per actum contritionis.

Confeſſionẽ vel contritionem.

11. Si inferas: Ex his ſequitur quòd peccator continuò mortaliter peccaret toties, quoties memor peccatorum contritionem non eliceret. *Reſp.* Concedo majorem. Sed hoc eſt falſum, Nego: non eſt falſum quòd quis peccet toties, quoties non reſtituit alienum, quando debet & poteſt.

Confeſſio in re vi præcepti eſt neceſſaria.

12. Confeſſio in re, eſt neceſſaria neceſſitate præcepti Divini & Eccleſiaſtici. Primum, ſcilicet quòd ſit præceptum Divinum de confitendo, patet Ioan. 20. *Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis peccata remittuntur eis &c.* Iacob. 5. *Confitemini alterutrum peccata veſtra.* Et declaratur in Conc. Trid. *ſeſ.* 14. *c.* 5. Secundum ſtatutum eſt in Concilio Lateran. ut oſtenditur in Trid. loc. cit. Vi illius præcepti Divini, ſaltem in articulo mortis vero, aut probabili periculo mortis; vi Eccleſiaſtici, ſemel in anno & quoties ſumenda eſt Euchariſtia, omnis baptiſatus rationis compos, poſt baptiſmum in peccatum mortale lapſus, obligatur ad confitendum illud.

Quando?

Periculum mortis probabile quod prævenire conſultiùs eſt.

13. Explicatur & probatur: *Vi præcepti Divini* &c: cùm illud non determinet tempus ſuæ obligationis, juxta Theologos maximè conveniens eſt ſaltem articulus mortis: tunc enim maximè, omnis proſpicere propriæ ſaluti tenetur. *Aut in periculo probabili,* in quo homines plurimùm pereunt: ut ſunt conflictus, navigatio periculoſa, partus difficilis &c, quæ prævenire conſultiùs eſt; nam in periculo, timor conſcientiam perturbat. Imò quando probabiliter non eſt habiturus Sacerdotem pro periculo ſuæ vitæ, tenetur anticipativè confiteri, dum commodè poteſt: Sic ad conflictum accedens, aut ad loca infidelium, aut latronum, aut navigationem periculoſam in mari v. g. ſimiliter mulier tenera expectans primum partum, aut alia quæ ſolet habere partus difficiles, imò

imò quæcumquè; cùm possit advenire cum difficultate mors. Item incidens in infirmitatem gravem. Innocentius III. & Pius V. mandârunt Medicis, ut tales infirmos moneant de instituenda confessione: quod tamen mandatum non obligat graviter Medicos, docent Suar. Sanch. Diana, maximè quando sperant se non profuturos suis svasionibûs, sed potiùs obfuturos sanitati. Nequè Pii V. rigorosissima prohibitio, ne post tres dies Medici accedant ad infirmum qui confiteri non vult, est acceptata & praxi servata (d).

Medici interdicuntur ad terrorē.

(d) Bonæ Spei.

14. *Vi præcepti Ecclesiastici semel in anno:* Nam ita habetur in Concilio Lateranensi sub Innoc. III. *Omnis utriusquè sexûs fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur.* Idem definitur in Trid. *sess.* 14. *can.* 8.

Vi præcepti Ecclesiastici

15. Annum intra quem implendum est hoc præceptum, computant Theologi alii à 1. Ianuarii ad ultimam Decembris (d); Alii à Paschate ad Pascha. Quocumquè tempore anni impleri potest hoc præceptum. Mos tamen exigit, circa Pascha instituere confessionem: sicq; simul satisfit secundo præcepto Tridentini, de præmittenda confessione peccatorum mortalium, sumptioni Eucharistiæ. Et qui annuam confessionem sive culpabiliter sive inculpabiliter omisit, ad illam sequenti annô data prima opportunitate obligatur (e). Ratio est: quia tempus totius anni assignatur, non ad finiendam obligationem annuæ confessionis, sed ad sollicitandam confessionem, ne ultra annum differatur, ut communiter docent DD. Attamen opposita sententia est probabilis, quòd scilicet elapso tempore Paschatis, non teneatur sub novo peccato ante sequens Paschale tempus confiteri: patet ex hoc, quòd tales qui per aliquot annos non fuerint confessi, à Confessariis timoratæ conscientiæ non obligentur ad tot confessiones instituendas, quot annuas omiserunt.

Annus intra quē hoc præceptum implendum.

(e) Nostri Bonæ Spei, Urbanus ab Ascensione Domini, Stephanus à S. Paulo, Eliseus á S. Ioan. Bapti. Iustinianus, Clemens á S. Pontiano cōtra Marchantium.

16. Pro nostra sententia, Dicendum: Qui anteriori annô omisit confessionem, unica confessione sequenti duplici præcepto satisfacere potest; sicut uno sacro duplici festivitati, diei Dominicæ & festivitati SS. Petri & Pauli. Quapropter, non est necesse tot instituere confessiones, quot annuæ sunt omissæ (f).

Qui omisit confessionē annualem teneturne repetere?

(f) Bonæ Spei.

17. Si dicas cum Bonacina: Qui tenetur singulîs annîs solvere unum aureum, pro eo quòd annô præteritô non solverit, non satisfaciet obligationi dando sequenti annô unum aureum; Ergo etiam qui non est confessus annô præteritô &c. *Resp.* disparitatem esse: quia nummus, non est virtualiter duplex nummus, sicuti sacrum unum non est virtualiter duplex sacrum: quare qui præteritô annô non absolvit sacrum, quod absolvere quolibet anno tenetur, non satisfacit per unum sacrum pro

duobus annis, pro præterito & moderno. Iam verò una confeſſio in qua proponuntur & præteriti & præſentis anni peccata, eſt virtualiter duplex.

Debet eſſe baptizatus rationis cōpos.

18. *Omnis baptizatus:* quia licèt non baptizati obligentur præceptô Divinô ad baptiſmum ſuſcipiendum. *Niſi quis renatus* &c. non tamen ad Sacramentum pœnitentiæ: cùm hoc ſolùm ſit commiſſorum peccatorum poſt baptiſmum.

Qui annus diſcretionis?

19. *Rationis compos*, ſeu qui ad annos diſcretionis pervenit: cùm hoc exprimant Concilia Lateran. & Trid. Quis autem ſit annus diſcretionis, quô pueri diſcernunt inter bonum & malum, ac habent ſufficientē uſum rationis ad peccandum? Alii aſſignant annum 7. aut 8. Alii 9. ut Nr P. Bonæ Spei; alii 10. aut 12. Sed hoc potiùs eſt relinquendum prudentiæ Confeſſariorum, aut Parentum (g): nam inveniuntur non rarò ruſticani pueri, qui poſt 8. annum habent micam rationabilitatis, maſſam verò animalitatis; econtra pueri cultæ educationis, aliquando ante ſeptimum, aut annô ſeptimô ſufficientem capacitatem ad diſcernendum inter bonum & malum, uſumq; ſufficientem rationis.

(g) Stephanus à S. Paulo.

Impuberes non afficiuntur pœnîs quibûsvis. Sed nonnullîs.

20. Notandum, quòd impuberes qui obligantur ad annuam confeſſionem ſub novo mortali, non afficiantur pœnis Eccleſiaſticis excommunicationis & privationis ſepulturæ: quia tales pœnæ ſolis puberibus infliguntur, ut colligitur ex cap. *Referente nobis de delictis puerorum*, ubi ſic: *In pueris relinqui ſolet inultum, quod in aliis provectioris ætatis, humanæ leges dicunt ſeveriùs corrigendum.* Etiamſi ſeptenni ordinariè obligantur ad confeſſionem; non tamen excommunicantur, niſi in anno pubertatis.

21. *In peccatum mortale lapſus, obligatur ad confitendum illud:* nam propter ſola venialia ad confeſſionem annuam (ut Scot. d. 17. n. 25. & alii cum ipſo communiter docent) nemo obligatur; cùm de mortalibus, non de venialibus præcipit confeſſionem faciendam Tridentinum: ſic enim *ſeſſ.* 14. *c.* 5. ait: *Nihil aliud à pœnitentibus exigi, quàm ut quiſquè ea peccata confiteatur, quibûs ſe Dominum Deum mortaliter offendiſſe meminerint.* Nec ullibi præcipit Eccleſia confiteri peccata venialia. Et ſi hîc præciperet venialia, præciperet moraliter impoſſibile. Ratio eſt: quia hîc præcipit omnia peccata dici, quod eſt impoſſibile dicere omnia venialia.

Eccleſia nō præcipit cōfiteri venialia.

Tamen aliquādo oportet ea confiteri.

22. Tenetur tamen adultus confiteri per accidens venialia, ratione ſcandali, aut ne excommunicetur, aut interdicatur: Nam in cap. citato *Omnis utriuſquè ſexûs*, annua confeſſio præcipitur ſub pœna privationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ, & privationis ingreſsûs Eccleſiæ.

Caſus.

23. Sed quid ad hoc? Confeſſus eſt venialia, & lapſus eſt in mortale ante terminationem temporis confeſſionis annuæ. *Reſp.* ipſum teneri con-

ri confiteri mortale: quia confessio peccati mortalis est præceptá. Si incidat iterum in mortale, tunc licetsi teneatur quamprimum pœnitere, non tamen vi hujus præcepti, annuæ confessionis, confiteri: quia præceptum jubet semel confiteri mortalia.

24. Nec ullibi est aliud præceptum de facienda præterea confessione; nisi ratione suscipiendæ Eucharistiæ præceptum Tridentini, quod jubet confessionem præmitti ab eo, qui est conscius peccati mortalis.

25. Dices: Præceptum est Conc. Trid. *sess.* 13. *cap.* 7. quòd Sacerdos conscius peccati mortalis, qui ob necessitatem urgentem non præmissa confessione celebrat, tenetur sub mortali peccato quamprimum postea confiteri, quod etiam patet ex propositione ista: *Mandatum Tridentini, factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quamprimum, est consilium non præceptum*, damnata ab Alexandro VII. Ergo qui peccavit, tenetur quamprimum confiteri. *Resp.* Licetsi Sacerdos, qui ob necessitatem urgentem conscius peccati mortalis non præmissa confessione celebravit, teneatur quamprimum confiteri sub mortali, ut jam nunc est certum, & quidem si habeat copiam Confessarii, intra triduum, ut volunt Granadus, Diana, Baldus, Filliucius, aut statim post missam ut alii volunt cum Suarez, maximè si non est habiturus copiam Confessarii intra triduum, ut Diana, Leander, Bassæus; tamen Sacerdos qui ex malitia vel oblivione, aut ob defectum Confessarii celebravit in mortali, probabiliter non tenetur quamprimum confiteri (h). Et Laicus qui urgente necessitate vel ob defectum Confessarii, non præmissa confessione sumpsit Eucharistiam, non tenetur quamprimum confiteri (i). Ratio est: quia Trid. dicit de Sacerdote, non de Laico; & de Sacerdote in tali casu, non in alio, in quo sinè lege non est asserenda obligatio, ut habetur cap. *Consuluisti* 2. *q.* 5. Ergo à fortiori non sumptâ Eucharistiâ, non tenetur tam Sacerdos quàm Laicus, quamprimum confiteri. Nec obest periculum ulteriùs labendi in mortale aliud, aut gravius: quia potest peccatum tolli per contritionem. Verum quidem est, quòd S. Thom. in opusculo 64. hæc habeat: *Si oblitus es quando confiteris aliqua peccata, & postea die sequenti vel alia die recordaris, si potes, debes resurgere ad eumdem aut alium Confessorem, ut confitearis.* Sed hæc explicant DD. de debito honestatis, non necessitatis. Securiùs tamen est, ut confiteatur quamprimum. Ita enim Innocentius III. cap. *Omnis*, dicit apud D.R. in 4. d. 16. a. 1.

Sacerdos celebrans in mortali tenetur quāprimū cōfiteri.

Aliud est n. 4. aliud hîc.

(h) Diana, Leander, Bonacina, Octavio.

(i) Leander, Lessius, Suar. Granad. Diana.

Propositiones ab Alexandro VII. damnatæ ad hanc sectionem reducendæ.

38. Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quāprimum, est consiliū non præceptū.

39. Illa particula *quamprimum* intelligitur cùm Sacerdos suo tempore confitebitur.

SECTIO II.

Per qualem confessionem satisfit præcepto annuæ confessionis?

Satisfit præcepto per cõfessionem Regulari.

I. *Resp.* ET dico: Huic præcepto satisfacit pœnitens per confessionem factam Religioso privilegiato: contrarium enim, velut erroneum damnavit Ioannes XXII. in favorem Carmelitarum per Extravag. *Vas electionis*. Quod & aliunde constat ex Concilio Generali Viennensi habito sub Clemente V. in Clementina *Dudum* de sepulturis, & Lateranensi 5. sub Leone X. *seß.* 11. ex Bulla ipsius SS. Domini Leonis *Dudum intra mentis arcana*, ubi id expressè dicitur: quod etiam indicat Trid. Conc. *seß.* 25. *c.* 20.

Sed non per invalidã qua re censura incurritur.

2. Sed nõ satisfacit per confessionem sacrilegam: patet ex propositione 14. ab Alexandro VII. damnata opposita. Utrũ talis incurrat censurã Ecclesiasticam latam contra non confitentes? Controvertunt DD. Sunt pro, Suarez, Corduba, Nugnus. Contrà, sunt Canus, Medina, Bonæ Spei. Ego probabiliùs judico talem incurrere: patet ex ipsa propositione damnata. Si nullam facit confessionem; Ergo incurrit censuram. Quare si probari potest quòd non sit confessus, potest censurari (a).

Neque per dimidiatã.

3. Sicut non satisfacit pœnitens per confessionem dimidiatam præcepto annuæ confessionis (b), nam Concilia exigunt, ut *omnia peccata sua fideliter confiteatur*; ita non satisfacit per confessionem venialium, si post confessionem venialium intra tempus anni labatur in mortale (c): quia de mortalibus præcepit Tridentinum faciendam confessionem, ut dixi *suprà num.* 21. (c).

4. Dimidiari tamen potest in casibus, in quibus & alia confessio; imò & omitti quoad mortalia, propter impotentiam physicam aut moralem: eadem enim est ratio de annua confessione, sicuti de alia, dummodo fiat quoad venialia propter rationem datam *Ser. anter. num.* 22.

5. Non aliter tamen omitti potest, quàm ad adventum talis Confessarii, qui potestatem habet absolvendi à reservatis (b). Ratio hujus data est immediatè num. 4. Nec debet dicta repetere, cùm fuerit valida confessio. Cessante periculo, confiteri; transeunte tempore Paschali, communicare deobligatur: quia utrumquè præceptum tales circumstantias respicit, dum periclitatur vitâ, & quo Christus passus est & resurrexit. Præceptum verò intra annum confitendi, est determinatio Divini præcepti, & compulsio ad confitendum omninò.

(a) Bonacina, Urbano, Stephanus, Bonæ Spei, Diana contra Suar. Layman &c.

(b) Bonæ Spei contra Bonacinam.

(c) Suar. Layman; oppositum Bonæ Spei cũ Diana.

Propo

13. Satisfacit præcepto annuæ confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo præsentato, sed ab eo injustè reprobato.

14. Qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesiæ.

SERIES VIII.

Quandonam confessio sit necessariò iteranda, & quomodo?

1. ADdidi *necessariò:* nam iteratio confessionis peccatorum, maximè illorum quæ majorem pudorem generant, causâ devotionis aut humiliationis assumpta, respectivè est utilis; sed non necessaria. Hic autem quæstio est, quando omninò iteranda est confessio? Respondebis: Quando est invalida. Sed quænam est invalida? Sive ob defectum tenentem se ex parte pœnitentis & materiæ, sive ex parte Confessarii & absolutionis. Ut clarissimè Lectori & Auditoribus appareat iteranda, deduco per casus; & imprimis ex parte pœnitentis. Et quia reperiuntur Confessarii ignari, qui legere librum moralem recusant, ducam ad unũ illorum saltem unum pœnitentem cum casibus, ut illos resolvat; & si nequiverit, respondebo pro ipso: tum ut inposterum addiscat, tum ut pœnitens debitè absolvatur & pacificetur. Sitq; ita v. g.

2. Pœnitens qui incurrit excommunicationem, non obtenta absolutione ab excommunicatione, ad confessionem cum peccatis accessit, & ab eis absolutus est; quærit utrum illa confessio fuerit valida, vel utrum repetere illam debeat? *Resp.* Sive ille majori sive minori excommunicatione sit excommunicatus, vel ille accessit ad pœnitentiæ Sacramentum cũ invincibili inadvertentia, aut ignorantia juris vel facti, hoc est, aut invincibiliter non sciens se esse excommunicatum, aut excommunicatum non posse absolvi à peccatis priùs quàm ab excommunicatione, ut plurimi volunt? Si sic? Valida est confessio, & accepta absolutione verum habetur & fructuosum Sacramentum (a). Ratio est: quia Ecclesia non intendit privare Sacramentô excommunicatum, in hujusmodi ignorantia positum; quod patet cap. *Apostolicæ, de Cler. excom. Ministr.* ubi ait Papa, excommunicatum celebrantem cum hujusmodi ignorantia non incurrere pœnas juris. Dixi *cum invincibili:* nam vincibilis aut crassa ignorantia, non excusat à peccato. Vel accessit sciens, quòd excommunicatus sive majori sive minori excommunicatione prohibetur suscipere Sa-

Pro discursu & solutione. P. Bonæ Spei proponit. Excõmunicat9 confessus.

(a) Toletus, Bonæ Spei nũ. 60. Paludanus & alii cõmuniter.

re Sacramenta, & ausus est ad Sacramentum pœnitentiæ accedere? Peccavit, prout in re gravi contra præceptum Ecclesiæ, mortaliter; consequenter non habuit verum dolorem requisitum ad valorem confessionis, sed potiùs adauctam malitiam: quare non erat dispositus ad absolutionem (b). Secùs, si accessit petendo aut sperando ab illo Confessario obtinendã absolutionem ab excommunicatione, priùs quàm à peccatis (c); aut hoc necessarium erat ei ob vitandum grande scandalum, aut infamiam, aut periculum mortis (d): quia lex Ecclesiastica non obligat cum tanto dispendio, nisi extorqueretur in odium, aut contemptum Ecclesiæ.

(b) S. Thom. Tabiena, Tolet. Palud. Lezan. verbô excom. nu. 2. (c) Bonac. Lez. (d) Cornexo, Lez. verb. excom. n. 2. 7. 9.

Sacerdos absolvit à peccato non ab excõmunicatione.

3. Sed quid ad hoc? Sacerdos absolvit illum à peccatis; non absolvit ab excommunicatione, sive ex ignorantia aut inadvertentia, sive ex malitia. *Respondet* Noster Lezana, esse validam confessionem; & data absolutione fructuosum Sacramentum. Cui subscribit N. Ioan. Beetz, & Bonacina contra alios multos, qui in hoc se fundant, quòd pœnitens priùs debeat absolvi ab excommunicatione, quàm à peccatis. Ad quod D. R. *in* 4. *d.* 16. *q.* 1. *a.* 5. adfert canonem *q.* 73. quòd licèt ordinariè primò absolvatur pœnitens ab excommunicatione, *potest tamen Sacerdos absolvere ab his quæ ad eum pertinent, & pro excommunicatione mittere eum ad Episcopum.* Sed si resciverit pœnitens se esse excommunicatum, tenetur illud peccatum confiteri, cui annexa est excommunicatio; plus non. Ita Bonac. *de excom. punct.* 2. *num.* 2. Layman, Octavius *num.* 656.

Pœnitens omisit peccatum mortale.

4. Pœnitens præfatus in confessione illa omisit peccatum mortale; debetne repetere, seu iteratò confiteri omnia peccata mortalia confessa tunc? *Resp.* Vel inculpabiliter, vel culpabiliter omisit? Si inculpabiliter? Solũ illud peccatũ confiteri tenetur. Si culpabiliter? Tunc vel culpabiliter venialiter, seu ex culpa veniali, quòd negligens fuit venialiter in faciendo examine pro revocandis memoriæ peccatis? In hoc casu sicut non peccat mortaliter, ita non invalidat confessionem; consequenter non debet illam repetere, sed solùm omissum dicere (e): nam sicut culpa venialis non tollit gratiam ita non invalidat Sacramentum. Si culpabiliter mortaliter omiserit illud, eò quòd non adhibuerit examen, aut voluntariè propter pudorem, aut aliam injustam, insufficientem causam? Tenetur omnia illa peccata mortalia confiteri, quæ invalidè ob omissionem peccati mortalis confessus est. Ita communiter.

(e) Bonæ Spei.

Quid de mediantibꝰ cõfessionibus.

5. Et quid de mediantibus confessionibus, an sint repetendæ? *Resp.* Vel in eis pœnitens erat memor confessionis illius sacrilegæ, vel non? Si primum? Tenetur illas omnes repetere, in quibus erat memor peccati omissi, aut confessionis sacrilegæ; etiamsi esset spatium longissimũ,

30. v.

30. v.g. annorum: & quantùm poteſt quoad ſpeciem & numerum, circumſtantias quoad ſpeciem, ac aggravantes ſibi commemorare, confiteri diſtinctè tenetur (f); non tenetur verò illas confeſsiones repetere in quibus inculpabiliter nec omiſſum peccatum, nec confeſsio ſacrilega occurrebat memoriæ. (f).

(f) de Rhodes de confeſſ.

6. Sed pœnitens recordari non poteſt, quænam confeſsio erat ſacrilega an prima, an 2. an 3. an 4. an 5. an 6. an 7. an 8. an 9. an 10? Quærit utrum debeat omnes has repetere confeſsiones propterea, vel non? *Reſp.* affirmativè, & probo: Quando pœnitens dubitat utrum commiſerit peccatum ſacrilegii, tenetur confiteri, quia tenetur confiteri dubia, ut nobiſcum afferit P. de Rhodes; Si dubitet de peccato aliquo mortali, vel in communi vel in particulari, utrum illud commiſerit, tenetur illud confiteri, ob eandem rationem: quando dubitat utrum ſacrilegam fecerit confeſsionem, tenetur omninò illam totam confeſsionem repetere; quia certus eſt quòd peccaverit, & incertus utrum ſatisfecerit præcepto (f); Ergo etiam quando dubitat utrum prima, an 2. utrum 3. an 4. utrum. 5. an 6. utrum 7. an 8. utrum 9. an 10. &c. confeſsio erat ſacrilega; conſequenter non ſatis eſt confiteri quòd commiſerit unam ſacrilegam confeſsionem omittendo unum peccatum, cujus nunc memoriam non habet: nam tenetur eo modo confiteri, quo dubitat: at dubitat de prima, 2. 3. 4. &c. confeſsione, utrum erat ſacrilega; Ergo tenetur illarũ peccata confiteri. Et ſicut ob magnum ſpatium temporis, non excuſatur pœnitens à repetitione confeſsionis primæ ſacrilegæ, ita à repetitione poſterioris: quia majus eſt ſpatium ad anteriorem, quàm ad poſteriorem confeſsionem. Nequè difficultas repetendarum excuſat: quia non obligatur ad impoſsibile moraliter; cùm tantùm ad illa peccata ſtringatur confitenda, quæ commemorare ſibi poteſt.

Si dubitat de eis.

7. Præfatus pœnitens cõmemorat ſibi peccatũ multoties commiſsũ in juventute 5. aut ſex annorũ, tactus impudicos, &c; teneturne hæc cõfiteri & ſubſequentes cõfeſsiones repetere, an nõ? *Reſp.* Vel erat ab aliquo inſtructus quòd hoc nõ liceat facere, quòd ſit grandis offenſa Dei, & tamen fecit? Tunc dicendũ, prout de peccato actu mortali culpabiliter omiſſo diximus *num.* 5. & 6. Vel in juventute illa ignorabat malitiam peccati, & poſtea putans eſſe leve veniale peccatũ, ſubticuit in confeſsione? Tunc ſecundùm communem ſententiam non debet repetere alias confeſsiones, aut illam confeſsionem in qua omiſit, ſed ſolùm illud omiſſum. Ita Bonac. Diana, Octavius & alii: quem Marchantius & N. Stephanus à S. Paulo, eximunt ab hac obligatione: quia ſi erat aliquis uſus rationis in eo, tunc imperfectus, qui majorem culpam quàm venialem non arguit: at venialia confiteri non tenemur. Ego addo: Vel bonus pœnitens dubitat

Cõmemorat peccatũ in juventute tactûs &c.

bitat quòd debeat hoc peccatum confiteri, aut existimat mortale fuisse? Tenetur confiteri: quia dubia, existimata peccata, ut talia confitenda sunt, ut superiùs sufficienter probavi. Si non dubitat, etiam de perfecto aut imperfecto usu rationis in illo actu, sed potiùs scit tunc nullū fuisse peccatum ob inscientiam malitiæ, quapropter omisit in confessione dicere? Tunc non tenetur confiteri illud: quia nemo tenetur confiteri hoc, quod non est peccatum.

Et dubitabat. 8. Sed ille dubitabat an hoc erat peccatum mortale, aut non; debebat in confessione Sacramentali confiteri, & omisit; debetne illam confessionem repetere tamquam invalidam? *Resp.* Quòd sic; si culpabiliter omisit: quia peccata mortalia dubia ut dubia, sunt Sacramenti pœnitentiæ materia necessaria, ut ostendi suprà; omisso autem uno peccato quod est materia necessaria Sacramenti, confessio est nulla.

Pœnitentiā nō absolvit. 9. Quærit adhuc pœnitens à Confessario. Pro mortalibus multis nō absolvit pœnitentiam, nec recordatur illius; debetne iterare illam confessionem? *Resp.* Vel pœnitens quando confitebatur erat paratus acceptare pœnitentiam, & postea illam adimplere, vel non? seu animō satisfaciendi, aut non faciendi accessit ad confessionem? Si primum? Peccata repetere non tenetur: quia ùti independenter à futura satisfactione, confessio erat valida (g). Si secundū? Uti nulla confessio defectu sufficientis propositi ac correctionis, repeti debet (g). Et pro hac sententia accipiendus est D.R *in* 4.*d.*16.*art.*3. dicens: *si contempsit facere cum effectu, de pœnit. dub.* 3. *Falsos.*

(g) Toletus, Lezana.

Defectus ex parte pœnitentis annihilantes. 10. Sunt præterea defectus ex parte pœnitentis, vi quorum redditur confessio nulla. Si non habeat sufficientem dolorem, aut sinè proposito abstinendi confessus sit: quod patet, quando talem quærit Confessarium, qui illum non obliget ad restitutionem; aut in actuali confessione peccat mortaliter, mentiendo circa materiam necessariam, aut non aperiendo quod aperire tenetur, v.g. quòd sit excommunicatus (h). Item quando redeunt peccata, quando aliquis est absolutus sub conditione, si non servet eam. Ita D. R. loc. cit. adducens can. pro hoc 6. *de Sent. excom. Eos qui.*

(h) D. R. locô cit. Lezana, Toletus & alii.

11. Item repetenda est confessio, quando pro enormitate criminis, vel quia non pertinet ad Presbyterum, mittit eum ad Superiorem, *de pœnit. & remiss. Significavit.* Tunc si non est absolutus à non reservatis, omnia peccata mortalia sunt dicenda Superiori; si verò est absolutus à non reservatis, solùm reservata confiteri ei tenetur. Plura dixi suprà.

Ex parte materiæ. 12. Ex parte materiæ, quando nullum peccatum est subjectum clavibus; sed bona opera aut indifferentia, aut peccata mortalia, sed ante baptismum commissa.

13. Nunc

13. Nunc casus proponuntur, quibûs demonstratur confessio nulla ex parte Confessarii. Et quia multi reperiuntur pœnitentes, qui continuò quærunt alios Confessarios; unus pœnitens quærens semper alium Confessarium pro suo solatio, locò solatii semper novam difficultatem, & ignaro Confessario qui legere non vult libros adferet multos casus, ut eos solvat. Si nequiverit ob rationem suprà datam hîc num. 1. charitatem utriquè præstabo. v.g.

14. Pœnitens quærens novum Confessarium, confessus est non Sacerdoti; quid de hoc dicendum? *Resp.* confessionem esse nullam: nam solus Sacerdos est minister hujus Sacramenti, quod inferiùs demonstrabo. Potest tamen Prælatus alicujus Conventus, si est saltem Clericus, absolvere à censuris suos subditos. Ita Lezana *verb. absolutio* num. 13. Consulunt quidem aliqui DD. & gravissimi, in articulo mortis in absentia Sacerdotis confiteri etiam Laico; sed non in ordine ad Sacramentalem absolutionem, sed ad exercitium humilitatis, & excitandam contritionem. Vide Lezanam *verb. confessio* num. 3. & Donatum de Confessariis Monialium tract. 13. *q.* 3. quod tamen magis periculosum quàm securum videtur, in periculo mortis confiteri Laico: nam humilitas non est bona, quæ parit scandala; ex tali verò confessione scandalizarentur alii Laici, & forsan multa in perniciem periclitantis dicerentur: v.g. peccatum furti, aut adulterii &c. si superviveret. Et si absolvit Laicus ut Sacerdos, secundùm multos fit irregularis, sicut si celebraret: colligunt hoc ex cap. *Ex litteris*, de Cleric. *non ordinat.* Sed notandum, quòd ibi nulla fit mentio de Laico; sed & titulus de Clerico. Vide de censur. ser. ult. sect. 7. n. 3.

Clericus potest á censuris absolvere.

Laicus absolvens aut celebrans fit irregularis.

15. Præfatus pœnitens cum sua confessione ivit ad alium; sed quid factum est: Confessus est sua peccata Sacerdoti, sed simplici, non approbato, non destinato ad confessiones audiendas; quærit an debeat illam suam confessionem iterare? *Resp.* Vel est quæstio de confessione Regularis? vel de confessione Sæcularis? Iterum, si de confessione Regularis; Vel est facta intra Conventum, aut saltem in eadem civitate aut pago, ubi est Conventus? Tunc statuta Ordinis sunt spectanda. Nostra Ordinis Carmelitarum, pro Strictiori Observantia ab Urbano VIII. approbata sic habent p. 1. c. 23. *num.* 7. *Nemini autem liceat sinè licentia Superioris, præterquam quòd absolutio erit nulla, confiteri alteri Sacerdoti, nisi à Provinciali approbato, & à Priore ut suprà designato, sub pœna graviori, &c.* Vel est facta extra Conventum? Tunc valida est, facta cuicumquè Sacerdoti, etiam Sæculari non approbato, & ad audiendas confessiones non destinato. Ita Lezana *tract.* 4. *c.* 8. *num.* 27. *consult.* 31. *num.* 32. Octavius *pag.* 43. n. 532. Burghaber apud Stephanum & alii multi apud ipsos. Ratio est: quia

Confessio nõ approbato.

Regularis simplici quando potest confiteri Sacerdoti?

quia Religiosi non sunt adstricti confiteri approbatis ab Episcopo; cùm ante Conc. Trid. adstricti ad hoc non erant, & nihil circa hoc est innovatum in Conc. Ita Corduba, Suarez apud Lezanam loc. cit. Spectanda tamen sunt Statuta Ordinum. Nostra sic habent *locô citatô num.* 8. *Fratres tamen itinerantes, vel extra Monasterium occupati, cuicumquè Sacerdoti Professo Ordinis Nostri, etiam Novitio, vel defectu Sacerdotis Ordinis extraneo Religioso, aut Sacerdoti sæculari confiteri possunt.* Vel est quæstio de confessione sæcularis personæ, prout supponitur? Tunc vel est facta tali in articulo mortis sive probabili periculo? cùm Canones periculum mortis vocent articulum, ut patet cap. *Eos qui, de sentent. excomm.* Tum absente Ordinario aut Delegato, potestatem absolvendi habente, vel coram tali sed censurâ Ecclesiasticâ impedito, v. g. excommunicato vitando, aut suspenso, valida est confessio (i): nam in tali casu habet sibi hoc concessum simplex Sacerdos, cap. *Ea noscitur*, & in Trid. Conc. *sess.* 14. *cap.* 7. adeoquè habet potestatem in tali casu. Imò coram non impedito, si post inchoationem confessionis advenerit; jam enim tum non est opus, ut confessio incepta rumpatur: quia usu jam radicata est jurisdictio: nam jura favent rei inceptæ. Et si adiri non potest ordinarius minister, aut vocari, & periculum mortis urget, non est necesse petere licentiam per litteras.

Periculum mortis cum articulo mortis confunditur.

(i) Bonæ Spei, Stephanus à S. Paulo & Gaspar à S. Magdalena. Simplex Sacerdos habet potestatem Vid. d. 1. Ser. 7.n.10.

Scrupuli solvuntur.

16. Si dicas, quòd moribundus si convalescat teneatur repetere confessionem factam in articulo mortis simplici, hoc est non approbato Sacerdoti. *Resp.* vel illa confessio nulla erat defectu jurisdictionis Sacerdotis? vel valida? Primum dici non potest: quia per declarationem & ordinationem Tridentini *sess.* 14. *cap.* 7. aliisquè: omnis simplex Sacerdos est approbatus pro articulo mortis cujuscunquè fidelis seu Catholici moribundi. Secundum similiter: nam si erat valida absolutio ea, convalescens directè absolutus à peccatis A. B. C. D. confessis repetere non tenetur, sicuti ego nupernam factam Patri A. à Provinciali approbato Sacerdoti, nullo modo teneor repetere.

17. Si dicas, quia tantùm pro articulo physico non morali moribundi est approbatus Sacerdos simplex. Contrà est: si tali modô & sensu Ecclesia ordinat simplices Sacerdotes ad absolvendos fideles in articulo mortis existentes, nugatoriam ipsis dat potestatem, nempe ut absolvant eos si sint defacto moribundi physicè, alioquin sit nulla absolutio, quod nullibi legitur. Neque possemus moribundos absolutè absolvere nos simplices Sacerdotes, hoc est in aliquibus Diœcesibus; nam non est nobis notum an physicè defacto sint moribundi.

18. Si dicas, quia per accidens simplices Sacerdotes sint approbati tantùm pro articulo mortis. Contrà est: aliquis Regularis per accidens

dens pro una vice approbatur pro Monialibus ad audiendas confessiones; ergo Moniales tenentur confessiones suas repetere? Nequaquam.

19. Si dicas: non obest ut valida confessio repetatur & pœnitens teneatur ad confessionem, v.g. quando aliquis coram exercitu ante conflictum confitetur unum peccatum & non aliud, tenetur iteratò confiteri. *Resp.* tenetur confiteri peccata quæ non dixit, quia quamvis ab his est absolutus tamen indirectè non directè; non tenetur autem confiteri peccata A.B.C.D. à quibus validè & directè est absolutus. Hoc longè est aliud, potiùs est disparitas quàm paritas.

20. Sed quid si moribundus nollet confiteri proprio Sacerdoti peccata sua, nisi illi simplici Sacerdoti, eò quòd haberet talia quæ non posset dicere proprio; & alter Sacerdos non esset, nec posset haberi præter istum simplicem Sacerdotem: An ergo in tali casu teneretur moribundus confiteri non integrè materialiter, seu venialia tantùm proprio Sacerdoti; an posset confiteri simplici Sacerdoti? *Resp.* Licèt extra talem casum in præsentia Confessarii approbati, ad confessiones destinati, imò excommunicati non vitandi (si rogaretur & vellet absolvere) non posset simplex Sacerdos, hoc est non approbatus moribundum absolvere (k), quia moribundus non esset in confitendi summa necessitate respectivè ad simplicem Sacerdotem; tamen in proposito casu videtur posse excipere talis moribundi confessionem, & absolvere illum, cùm sit in confitendi summa necessitate quoad ipsum: cùm peccata sua dicere proprio Sacerdoti non possit, ob pericula subsecutura, damna aliis &c. nec alium Sacerdotem habet: Mater enim Ecclesia pro tali saltem casu piè præsumitur concedere ei facultatem audiendi Sacramentaliter, & absolvendi, quandoquidem irrestrictè Sacerdoti simplici concedit eam; & non desunt gravissimi Authores, qui defendunt ipsum etiam in præsentia aliorum posse audire confessionem moribundi, & dare absolutionem ipsi Sacramentalem: ut sunt Ledesma, Comitolus, Zorola, Tamburinus, Diana, Lezana *verbô confessio* num. 13. At pro nostra sententia S. Congregatio censuit, Sacerdotem alioqui idoneum, non tamen ad audiendas confessiones approbatum juxta *c.* 19. *sess.* 23. non validè absolvere pœnitentem in articulo mortis constitutum, ubi citra mortis periculum haberi potest copia Sacerdotis approbati; & longè id minùs, si ipse Parochus præsens id prohibeat, paratusq; sit infirmi confessionem audire, illumquè absolvere, nec ulla subsit causa Parochum ipsum recusandi. Vide Rotarium in apparatu universæ Theologiæ pag. 16.

Moribundꝰ non vult cō fiteri nisi simplici.

(k) Vasquez, Filliuc. Suar. Henriquez, Bonæ Spei.

Simplex excōmunicato non vitando cedit.

21. Extra periculum mortis facta est confessio tali Sacerdoti? Nullà est: nã his temporibûs Sacerdos simplex, hoc est nõ approbatus ab Episcopo, aut nõ ordinatus ad audiendas cõfessiones, nequè à venialibus extra pe-

 riculũ

riculum mortis poteſt Sæcularem abſolvere. Ita enim deciſum eſt per Decretum Sacræ Congregationis ſub Innoc. XII. Anno 1679. die 12. Februarii (l).

22. Præfatus pœnitens cum ſua invalida confeſsione venit iterum ad ſimplicem Sacerdotem; ſed ad talem qui communi errore & titulô colo-ratô putatur habere juriſdictionem. *Reſp*. Vel pœnitens non ſcivit errorem, & exiſtimavit illum profugum verè habere juriſdictionem? In tali caſu verè eſt abſolutus, ſicut alii: Eccleſia enim ſupplet juriſdictionem in commune bonum animarum, ut ex leg. *Barbarius ff. de officio Prætoris*, communiter D.D. deducunt. Vel ſcivit errorem? Tunc confeſſio eſt nulla (m), cùm non ſit doloroſa: ille enim non dolet tunc, quando actu graviter offendit; & in ordine ad talem non extenditur abſolutio, ſed pœna pro culpa.

23. Iterum caſus eſt: Præfatus pœnitens confeſsus eſt Sacerdoti Regulari, ab Epiſcopo approbato contra voluntatem Superiorum eius, eò quòd inſciis iis aut reclamantibûs, obtinuit approbationem ab Epiſcopo; quæritur, eſtne valida iſta confeſsio. Reſpondent ſub diſtinctione Lezana Miranda & alii: Vel eſt facta Confeſsio Sacerdoti Ordinis Prædicatorum? Sic eſt nulla: nam à Iulio III. conceſſum eſt Patri Generali hujus Ordinis, & receptum Breve, quô hujuſmodi licentiæ ac immunitates Fratribus conceſsæ ſinè licentia Prælati, revocentur (n). Sacerdos autẽ Ordinis Minorum ſic audiens confeſsionem, incurrit excommunicationem. Ita Alloza, Caſsianus à S. Elia, Octavius num. 528. Vel facta eſt Sacerdoti alterius Ordinis, validam eſſe probant ſuprà nominati: quia talis Sacerdos habet poteſtatem Ordinis; & ſuper Sæcularem, poteſtatem juriſdictionis: juriſdictio enim non promanat à Prælato Ordinis, ſed ab Epiſcopo cui ſubeſt Sæcularis. Nec conſenſus Prælati Ordinis ad eſſe validi requiritur (aliàs Epiſcopus eſſet dependens), ſed ad licitè dandas abſolutiones (o): peccat autem taliter excipiens confeſsiones per alios mortaliter, per alios venialiter (p). Attamen quia Regulares ab Epiſcopo approbati poſſunt ex juſta cauſa ſuſpendi, & reprobari à ſuis Prælatis, cùm poteſtas abſolvendi quoad exercitium pendeat à voluntate Superioris (q), quandoquidem Inferiores non habent ſuum *velle* aut *nolle*, ſed Superioris in re notabili; in tali casu ſi audiat aliquem ſinè conſenſu Superioris, confeſsio redditur nulla. Alii econtra univerſaliter aſſerunt præter peccatũ mortale Confeſſarii confeſſionẽ eſſe nullã. Ita N. Bonæ Spei diſp. 5.n.20. Octavius num. 96. & in alia parte n. 5. 28. Bordonus, Paſſerinus & alii. Probant: tum per hoc, quòd Regularis ſit incapax juriſdictionis habendæ inſciô vel invitô ſuô Prælatô; tum quia juxta Clementinam *Dudum*, §. *Statuimus, de ſepulturis*, approbatio Regularis ſinè cõſenſu ejus Superioris, eſt nulla.

24. U-

(l) Eliſeus à S. Ioann. Bapti. Iuſtinianus à S. Michaële, Caſſianus à S. Elia.

(m) Bonæ Spei num. 58.

(n) Donatus, Lezan. tr. 1. c. 19. num. 12.

(o) Diana p. 1. tract. 11. reſol. 13.

(p) Molfeſius, Octavius locô citatô.

(q) Lezana locô citatô.

Confeſſio facta approbato ſed contra voluntatem Prælati Ordinis, eſt nulla.

24. Utraque sententia est valdè probabilis; secunda tamen probabilior & tutior videtur. Sicut Trid. nullam mentionem fecit de licentia Prælatorum Ordinis; ita nullam de Clementina *Dudum*. Ergo cum nec mutata nec moderata sit, ejusdem roboris est. Nec derogatur quidquam Episcopis per hoc; sed major per Superiores Ordinis defertur veneratio. Sic ergo tali Sacerdoti facta confessio, si non omninò, saltem tutiùs repetenda est.

25. Aliud est, si quis à Prælato præsentatus & approbatus, contra voluntatem ejus Sæcularium confessiones excipit; tunc hoc validè sed illicitè præstat, & quidem mortaliter illicitè ob datam hîc rationem num. 19.

Approbatus ab Episcopo & Prælato Ordinis, contra voluntatem Prælati audit cõfessiones.

26. Confessio facta est Sacerdoti à Prælato Ordinis præsentato, & ab Episcopo approbato; sed censurâ Ecclesiasticâ impedito. *Resp.* Vel ille Sacerdos Confessarius est excommunicatus excommunicatione minori? Valida est absolutio. Ita enim habetur cap. *Si celebrat:* Peccat *enim cõferendo Ecclesiastica Sacramenta; sed ab eo collata virtutis non carent effectu.* Vel majori excommunicatus? Vel non est vitandus, sed toleratus? Tunc validè absolvit ob privilegium Concilii Constantiensis (r), & licitè si rogatus, quia hoc ipsi conceditur in Extravagant. (s); licèt illicitè, si non rogatus (s). Vel est excommunicatus non toleratus, sed vitandus? Tunc vel in hoc loco in quo ignoratur talis, sed potiùs ex communi errore & titulo colorato existimatur legitimus Confessor? Tali taliter facta confessio valorem retinet, & fructum obtinet: nam in tali casu Ecclesia ob bonum commune animarum, ut dixi hîc num. 18. supplet jurisdictionem; sive ut alii aliter dicunt, concedit Ecclesia tali Sacerdoti pro tali casu, non quidem ita ut illi liceat exercitium ipsius jurisdictionis; sed tantùm ut valeat hoc quod efficit. Ita colligit P. Lezana verb. *excommunicatio* num. 34. ex leg. *Barbarius ff. de officio Prætoris.* Titulũ coloratum alii addunt, alii non; dicunt sufficere errorem communem: & sic sentiunt Basilius Pontius de matrim. *lib.* 3. *c.* 22. Sancius, Diana, Sanchez, Bordonus & alii apud Octavium. *num* 521. Et sic validam confessionem dicunt, etiamsi non sciant pœnitentes Confessarium esse Parochum, aut à Superiore ad excipiendas confessiones deputatum. Si verò ex errore privato talem Confessarium accederet, excusaretur quidem à peccato ob bonam fidem, sed confessio esset nulla (t). Ratio: quia talis defectu jurisdictionis, non esset absolutus (t). Vel non ignorabat talem, sed hoc fecit in probabili periculo mortis? Tunc dicendum, sicut dixi de simplici Sacerdote suprà, cui excommunicatus vitandus cedere debet, cùm repellatur à communione fidelium; non verò simplex Sacerdos. Ita communiter DD (u). Et ita dicendum de irregulari, suspen-

Vide dist. 1. Ser. 7. nũ. 10. pag. 15. (r) Bonacina de Excõm. §. 3. Filliuc. Sayrus. (s) Cornejo, Bonacina, Lezana verbô Excomm.

Cõfessio excommunicato facta.

(t) Cornexo, Sãch. Nri Lezan. Bonæ Spei. (u) Bonæ Spei.

ſpenſo, ſicut de excommunicato. Vide Lezan. tom. 1. c. 10. num. 13.

Ob vitandũ ſcandalũ abſolvit excõmunicatus.

27. Sed quid ad hoc: Pœnitens ſciens excommunicatum vitandum, confitetur ei in caſu tali, quô ille licitè adminiſtrat Sacramenta, v. g. ad vitandum mortis periculum, vel infamiam? *Reſp.* Licetſi & validè, & licitè in caſibus intimatis, poſſit excommunicatus vitandus adminiſtrare alia Sacramenta; non tamen Sacramentum pœnitentiæ, ob defectũ juriſdictionis. Ita Vaſquez, Bonacina, Lezana verb. *excommunicatio* num. 7. Unde confeſſio in tali caſu eſt nulla.

Confeſſarius ſurdus.

28. Præfatus pænitens habet Sacerdotem habentem juriſdictionem non impeditam; confeſſus eſt ei; ſed ſurdo: quæritur an valida ſit confeſſio? *Reſp.* Vel pœnitens certus eſt, aut prudenter judicat, Confeſſarium ob ſurditatem nimiam, aut diſtractionem talem, aut ſomnolentiam, non audiviſſe omnia peccata mortalia, aut aliquod illorum? Si primum? Tenetur omnia illa peccata mortalia, ac ſi non dixiſſet repetere. Si ſecundum? Illud ſolùm dicere debet de quo dubitat (w): & ſi ſinè culpa acceſſerit, valida erit abſolutio; ſi ſecùs, ſecùs. Ita Layman, Diana.

(w) Bonæ Spei, de *Rhodes*, *Sanchez*.

29. Facta eſt tandem Sacerdoti habenti juriſdictionem non impeditam, non ſurdo, ſed ignaro, tali qui non ſcivit diſcernere inter mortale & veniale, quod pœnitens ex diſcurſu & aliunde poſtea reſcivit; debetne iterare illam confeſſionem necne, quam bona fide fecit? *Reſp.* Toletus quidem obligat talem Pœnitentem ad iterandam confeſſionem; ſed P. Bonæ Spei, Suar. Henriq. Diana & alii, excuſant pœnitentem à repetitione confeſſionis: quia peccatum ſive mortale ſive veniale, eſt materia ſufficiens ad obtinendam abſolutionem; nec ignorantia tollit juriſdictionem, aliàs in articulo mortis non quilibet abſolvere poſſet.

30. Quando iteranda eſt confeſſio, ſi alteri fiat Confeſſario, debent omnia iteratò exprimi neceſſariò exprimenda: quando eidem facta eſt antè ſi habet diſtinctam majoris partis peccatorum ſecundùm ſpeciem & numerum confeſſorum, cæterorum verò confuſam memoriam, non eſt neceſſe ut iteratò omnia exprimat; ſed ſufficit ut dicat, *confiteor illa eadem peccata, quæ tunc &c: ſacrilegè confeſſus ſum.* Ita P. Bonæ Spei. Sicut enim in omnium ſententia validè & licitè confitetur, qui mortalium peccatorum numerum veriſimiliorem juxta eorum memoriam confitetur; ita validè & licitè abſolvit, qui de ſcitu veriſimiliori juxta ſuam memoriam judicat. Ita P. Bonæ Spei & alii.

Propoſitio ab Alexandro VII. damnata.

11. Peccata in confeſſione omiſſa ſeu oblita, ob inſtans periculum vitæ, aut ob aliam cauſam, non tenemur in ſequenti confeſſione exprimere.

SERI-

De Satisfactione.

1. SAtisfactio pro pœna temporali à peccato dimisso relicta, in genere, est compensatio aliqua Deo oblata pro temporali pœna, peccatis quoad culpam dimissis debita.

Satisfactio ut sic.

2. In specie ac Sacramentalis de qua nunc, est compensatio voluntaria pro pœna temporali à peccato dimisso relicta, juxta sententiam absolventis.

Sacramētalis.

3. *Per pœnitentiam enim deleta est culpa in se, & pœna æterna ei debita commutata est in temporalem,* dicit D. R. in 4. d. 14. q.5. Doctor verò Angelicus opusc. 6. in explicatione orationis Dominicæ sic habet: *Deus in contritione dimittit culpam, & pœna æterna commutatur in temporalem; sed nihilominus manet adhuc obligatus ad pœnam temporalem solvendam in hoc mundo, aut purgatorio,* ad hanc singulariter ordinatur satisfactio. Pro qua sit

SECTIO I.

An teneatur & qualem Sacerdos imponere pœnitentiam, & pœnitens acceptare & exequi?

1. *Resp.* ET dico 1. Confessarius per se loquendo, tenetur non tantùm pro mortalibus aut venialibus nondum Sacramentaliter remissis, sed etiam pro taliter remissis, imò pro unico sive mortali sive veniali confesso, Sacramentaliter remisso, si hoc solùm unicum & non aliud subjiciatur potestati clavium, injungere pœnitentiam pœnitentij; non permodum consilii, sed permodum præcepti sive sub præcepto; nec facilè pro gravibus levem, nec cuicumque pœnitenti pro æqualibus æqualem; sed quantùm fieri potest, & conveniens saluti pœnitentis, pro gravibus gravem, pro levibus semper levem.

Etiā pro levissimo peccato pœnitentia est assignanda si illud solùm dicatur.

Qualis est assignanda; qualis autē antea assignabatur, Vide infrà ser. 10. sect. 2. n. 21.

2. Explicatur & probatur. Dixi *tenetur*: nam Concilium Trid. dicit, *Debent*. Dixi *etiamsi unicum veniale Sacramentaliter jam remissum confiteretur*, injungere pœnitentiam tenetur: quia Confessarius debet curare integritatem Sacramenti, ne sit mutilum (a); & pœnitentiam injungere sub præcepto pœnitenti, non permodum consilii seu consulendo (b). Ratio est: quia est Iudex; Iudex autem non permodum consilii pœnas imponit reo: tum quia non obligaret, si non præciperet; potestas autem absolvendi, non solùm est absolvendi sed & ligandi, præcipiendi sive permodum præcepti imponendi pœnitentiam.

(a) Garcia nū. 2002. & 2005.

Sub præcepto. (b) Valentia, Konink, Garcia n. 2005. Vasquez, Lugo cōtra Henriq. Dianā.

3. Sub quali autem culpa Confessarius tenetur pœnitentiam imponere,

re, & ſub quali eum obligare? De hoc multùm controvertunt DD. Suarez & Reginaldus apud Buſenbaum, volunt Confeſſarium Regularem obligari ſub mortali ad imponendam pœnitentiam. Sed hoc non placet P. Bonæ Spei & aliis, quòd pro venialibus ſub mortali culpa obligetur Confeſſarius ad imponendam pænitentiam: Aliàs pro leviſſimo veniali peccato, pro quo eſt aſſignandum *Ave*, aut valdè debili infirmo invocatio unica nominis JESU & MARIÆ obligaretur Confeſſarius & pœnitens infirmus ſub mortali peccato; ille ad imponendam, iſte ad exequendam pœnitentiam tam levem. Quare aliter, Dico: Pro mortalibus ſub mortali, pro venialibus ſub veniali culpa, Confeſſarius tenetur pœnitentiam imponere pœnitenti.

Sub culpa reſpectivè ad peccatum.

Pœnitentia cõtraria peccatis.

4. Peccatis contrariam: tum quia juxta Concilium Trid. inferiùs adducendum, pœnitentia debet eſſe medicamentum infirmitatis, & vindicta peccatorum; pœnitentia contraria peccatis talis eſt: tum quia in Rituali Romano tit. de Ordine hoc Sacramentum adminiſtrandi, ſic habetur: *Contrariis peccatis pœnitentias injungat: velut avaris, eleemoſynas; libidinoſis, jejunia vel alias carnis afflictiones; ſuperbis, humilitatis officia; deſidioſis, devotionis ſtudia. Rariùs autem vel ſeriùs confitentibus, vel in peccata facilè recidentibus, utiliſſimum fuerit conſulere, ut ſæpe, puta ſemel in menſe, vel certis diebûs ſolemnioribûs confiteantur; & ſi expediat, communicent.*

Nõ facilè pro gravibus levis.

5. *Non facilè pro gravibus levem:* nam Concilium Trid. dicit: *Ne ſi fortè peccatis conniveant, & indulgentiùs cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.* Tum quia ut plurimùm pœnitentia non eſſet vindicta peccatorum, nec medicamentum infirmitatis; quandoquidem propterea faciliùs laberetur pœnitens.

6. Peſſimè errant illi, qui pœnas leves imponunt ne offendant pœnitentes, & ne eos ab acceſſu ad ſe retrahant: tales ſolùm proprium commodum reſpiciunt.

Nequè pro æqualib9 ſẽper æqualis.

7. *Nequè cuicumquè pœnitenti pro æqualibus æqualem* pœnitentiam: quia juxta Conc. Trid. Confeſſarii debent imponere pœnitentiam, non tantùm pro qualitate criminum, ſed etiam pro facultate pœnitentium; qui licèt æqualiter peccent, non tamen æquales reperiuntur ad faciendam pœnitentiam: alii ad publicam graviſſimam parati; alii gravem privatim faciendam fugiunt. Tum quia pœnitentiæ debent eſſe ſalutares; gravis non eſſet ſalutaris, quando eam propter gravitatem ejus pœnitens non impleret, aut multùm nimis retardaret à redeundo ad confeſſionem; talis potiùs eſſet mortifera. Tum quia Confeſſarius non ſolùm eſt Iudex, ſed & Medicus, Pater; conſiderare debet proinde conditionem pœnitentis, & ad omnes circumſtantias occurrentes reflectere.

8. Sed

8. *Sed quantùm poteſt fieri, & conveniens ſaluti judicaverit, pro gravib⁹ gra-em aſſignare.* Quantùm fieri poteſt, gravem pro mortalibus peccatis: uia juxta Trid. pœnitentia non tantùm debet eſſe medicamentum in-rmitatis, ſed etiam vindicativa peccatorum; ſed ſi convenientem poe-itenti talem judicat Confeſſarius: nam prudentiæ ejus committit hoc 'rid. hîs verbis: *Quantùm Spiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate riminum &c.*

Sed quantũ Spiritus & prudentia ſuggeſſerit.

Caſus in quibus minuenda eſt pœnitentia.

9. Caſus multi ſunt, in quibus pro gravioribus, imò pro graviſſimis eccatis juxta prudentiam non tantùm poteſt, ſed & ex charitate te-etur Confeſſarius longè minorem, imò valdè parvam aſſignare poeni-entiam, ſequendo alios timoratæ conſcientiæ Confeſſarios v.g. 1. quan-lo Confeſſarius prudenter timet, quòd poenitens poenitentiam gra-em non ſit impleturus (c). 2. quando Confeſſarius advertit poeniten-em aliàs concepturum horrorem Sacramenti poenitentiæ (d). 3. ne nagnus peccator fugiat confeſſionem, aut quærat ineptum Confeſſari-im, qui eum curare neſciat (d). 4. ſi intensè dolet (e); nam quò najor contritiò, eó majoris poenæ eſt remiſſio. 5. Si ſatisfeciſſe cogno-ſcitur (f). 6. Si gratiâ lucrandi indulgentias plenarias confitetur (g). 7. ſi infirmus ſit valdè debilis; tunc ſpectanda eſt debilitas ejus; & quò major eſt debilitas, eò minor eſt poenitentia aſſignanda; tamen o-mninò aliqua, talis qualem adimplere poteſt, vel gravior poſtquam convaluerit, juxta cap. *Ab infirmis* 26. *quæſt.* 7. Hoc intellige, dum eſt ſpes recuperandæ ſanitatis. Si nec ore exprimere poteſt nomen JESU, MARIÆ, JOSEPH; ſaltem corde hoc præſtet poenitens, cùm valdè ſit utile ipſi.

(c) Stephanus à S. Paulo, Toletus. (d) Rotarius, Stephanus. (e) Toletꝰ, Stephanus. (f) Cajetanus, Navarrus, Bonacina. (g) Bonæ Spei, Iuſtinianus à S. Michâële, Clemens à S. Pontiano.

10. Si nullam adimplere poenitentiam valet, eò quòd amiſerit ſenſus poſt petitam confeſſionem, abſolvendus eſt abſquè ulla impoſita poenitẽtia. Quapropter addidi in reſolutione *per ſe loquendo*, hoc eſt ordinariè; per accidens, ſeu ex tali accidente hunc caſum excipiendo.

Aliquando nullam.

Et quando dubitat? minor.

11. Et quid quando Confeſſarius dubitat, ſi aſſignaverit poenitentiam gravem, poenitens illam non eſt adimpleturus; ſi verò aſſignaverit levem, faciliùs peccaturus? *Reſp.* In tali & ſimili caſu, potiùs levem poenitentiam eſſe aſſignandam. Tum quia ut N. Ioannes 44. Patriarcha Ieroſolymitanus ait: *Si erramus modicam pœnitentiam imponentes, nonne meliùs eſt propter miſericordiam rationem reddere, quàm propter crudelitatem?* Tum quia teſte Bonæ Spei, Ioanne Pontio, Stephano à S. Paulo, Rotario, praxis prudentum Confeſſariorum invaluit, ſæpe leves poenas pro graviſſimis peccatis aſſignare. Tum quia experientia demonſtrat, pluribus plùs prodeſſe poenam levem quàm gravem. Ita dicit Ioannes Pontius: *& rectè quantùm ad experientiam quam ipſemet habui multis annis,*

 quibùs

quibus confessiones hominum diversorum & conditionum excepi: plures reperi quibus obfuit gravior pœnitentia, licèt longè inferior qualitate delictorum, nec excedens facultatem pœnitentium, quàm levior. d. 46. de Scramento poenitentiæ concluf. 5. Unde meritò Concilium Trid. arbitrio, prudentiæ Confessarii, committit determinationem satisfactionis, ut ipse al laboret quantùm potest satisfacere ejus intentioni. Hæc autem intentio & ordinatio est

Comprobatur totum.

12. Concilii Tridentini sess. 14. cap. 8. *Quòd debent Sacerdotes Domini quantùm Spiritus & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum & pœnitentium facultate, salutares ac convenientes satisfactiones injungere; ne si fortè peccatis conniveant, & indulgentiùs cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio quam imponunt, non sit tantùm ad novæ vitæ custodiam, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem.*

Pro venialibus semper levis.

13. *Pro venialibus semper levem*, dixi: aliàs injuriam facit poenitenti & ad perturbationem, impatientiam suâ imprudentiâ trahit eum: ut illi, qui pro eo quòd vix veniale levissimum est, assignant pro poenitentia Psalmum *Miserere mei Deus*, septem Pater, Litanias Lauretanas, cætera piæ devotioni commendant.

Consulendæ sunt indulgentiæ.

14. Licetsi aliquando assignantur pro gravibus peccatis leves poenitentiæ; consulendus est usus indulgentiarum, ut sic suppleatur defectus propriæ satisfactionis. Non sunt tamen universaliter & simpliciter monendi poenitentes de insufficientia satisfactionis, ne locò consolationis detur occasio perturbationis.

15. Alii generaliter excusant Confessarios à peccato, imponentes parvâs poenitentias pro gravibus peccatis, si apponant clausulam illam, *quidquid boni feceris vel mali sustinueris, sit tibi in remissionem peccatorum* (h). Sed pluribus scilicet Lugoni, Konik, Tannero, Palao & aliis id non placet; cum dicta verba sint deprecativa, vim non habent elevandi omnia opera bona ad efficaciam Sacramentalem. Ita Aversa q. 3. f. 7. Ego verò Confessariis svadeo, svadere poenitentibus, ut quæ fecerint, sustinuerint, offerant DEO pro peccatis suis; sed hoc non imponere pro poenitentia: sicut infirmo svadenda est habenda patientia; sed non imponenda pro poenitentia, ne exponatur magnis turbationibus de non satisfactione sua.

(h) Bonæ Spei, Diana, Leander, Candidus, Bassæus.

Patientia svadenda sed nō imponenda.

16. Poenitentia pro peccatis occultis etiam gravissimis, publica non est assignanda, nisi sint peccata publica cum aliorum ruina, & non cessârit scandalum, nisi ea imponatur; tunc expedit talem assignare, ut hâc viâ scandalum auferatur. Ita S. Thom. *in* 4. *d.* 27. *q.* 3. *a.* 4. *quæstiunc* 4. *ad*

Quando publica assignanda?

ad 4. Noſtri Salmanticenſes, Bonæ Spei hîc *diſp. ult. dub.* 3. *reſol.* 3. Garcia num. 2007. Ratio eſt: quia peccator jure naturali tenetur compenſare damna, ex ſcandalo orta.

17. Licetſi ex accidenti v. g. ex oblivione, poſſit poſt abſolutionem imponi poenitentia; debet tamen ordinariè ante illam aſſignari, ut ſervetur ordo judicii. Ita communiter DD.

Pœnitentia eſt aſſignanda ante abſolutionem.

18. Dico 2, Poenitens non tantùm pro mortalibus aut venialibus peccatis nondum Sacramentaliter remiſſis, ſed etiam pro unico veniali Sacramentaliter remiſſo, poenitentiam prudenter ſibi impoſitam, tenetur acceptare & exequi (i). Ratio eſt: tum quia tenetur reus obedire Judici; tum quia poenitens tenetur curare integritatem Sacramenti. Dixi *prudenter impoſitam*: nam ſi manifeſtè iniqua aut ſuperans vires poenitentis, ut ſi valde infirmo imponeretur jejunium aliquot dierum conſequenter in infirmitate, non teneretur illam poenitentiam acceptare: cum ſecundùm Trid. Concilium, debet eſſe conveniens poenitentia (k). Unde quando videtur poenitenti poenitentia nimia, poteſt petere ut eam Sacerdos mitiget; quo caſu tenetur facere (l): nam ſicut hilarem datorem diligit DEUS, ita & poenitentem. Et ſi eam non vult minuere Sacerdos, poteſt poenitens abſquè peccato mortali non tantùm dicere *ibo ad alium Sacerdotem*, ſed & ire (m), ſi ab alio petere velit abſolutionem. Si autem ab hoc abſolutionem Sacerdote petit, tenetur ei obedire inquantum ſe ſubjicit ad obtinendam abſolutionem. Sed quæres, ſub quali culpa tenetur acceptare, & ſub quali exequi poenitentiam ſibi impoſitam?

(i) Bonacina, de Rhodes, Garcia contra Scotum, Pontium & alios Scotiſtas.

Qualis pœnitentia eſt acceptanda?

(k) Bonacina, Petro à S. Ioſeph.

(l) Hurtado, Sotus, Cajetanus, (m) Suar. Layman, Rotarius.

19. V. g. proponamus caſum: Poenitens qui à Confeſſario imponente ipſi quaſi gravem poenitentiam abivit, & adivit alium, à quo audivit non minorem poenitentiam; fictè eam acceptans, abſolutus eſt: eſtne verè abſolutus? & peccavitne vel non? & quomodo? *Reſp.* ipſum graviſſimè peccaſſe, nec eſſe abſolutum: quia deficiente uno eſſentiali, non habetur totum: At licèt ſatisfactio non in re, tamen in voto, nempe propoſitum ſatisfaciendi, eſt de eſſentia hujus Sacramenti. Ita Ledeſma, Caſp. Brācatus, Gonetus, Maſtrius, Noſtri Salmanticenſes, Henricus à S. Ignatio, Garcia n. 1987. Probatur: Quia eſt de eſſentia doloris requiſiti ad validam confeſſionem cum propoſito ſufficienti, prout definitur à D.R. *in* 4. *d.* 25. *q.* 1. *a.* 1. *Dolor pro peccatis verus & anxius cum propoſito abſtinendi, confitendi, & ſatisfaciendi aſſumptus*. His poſitis

Confeſſio nulla propter nō acceptationē pœnitentiæ. Eſt peccatū graviſſimū.

20. Dico 3. Poenitens qui manifeſtè ſibi convenientem poenitentiam pro peccatis impoſitam, à fortiori ſi nullam, nec minimam acceptare vult, peccat mortaliter; nec abſolvendus eſt (n). Qui verò acceptavit, poſtmodum culpabiliter non adimplet, pro gravitate materiæ ſeu poeniten-

(n) Rotarius, Camachius, Bertanus.

tiæ peccat: ſi gravis, graviter; ſi levis, ſive pro levibus ſive pro gravibus peccatis aſſignata eſt, leviter peccat. Ita Layman, Suarez, Diana p. 3. t. 4. reſol. 136. Probatur prima pars: Qui non haberet ſufficiens propoſitum de cætero non peccandi, peccaret mortaliter ſuſcipiens abſolutionem, quia irritum faceret Sacramentum: ſed qui manifeſtè ſibi convenientem poenitentiam pro ſuis peccatis impoſitam (à fortiori ſi nullam) acceptare non vult, non habet ſufficiens propoſitum de cætero non peccandi, nam non eſt paratus ſervare præcepta Eccleſiæ; imò non vult: præceptum enim Eccleſiæ eſt, in Concilio Florentino & Trid. locô citatô, ut pœnitentes acceptent poenitentiam ſibi convenientem; nam præcipit ibi Sacerdotibus, ut injungant poenitentias ſalutares convenientes eis; Ergo & poenitentibus præcipit: cùm hæc duo ſint correlativa. Præterea probatur: Cap. *Omnis utriuſquè ſexûs*, dicitur: *Omnis fidelis ſua peccata confiteatur, & pœnitentiam injunctam ſtudeat pro viribus adimplere.* Secunda pars probatur: Quia ſi in aliis levitas materiæ excuſat à mortali, cur etiam non in hoc?

Pro diſcurſu & ſolutione.

21. Dices cum Scotiſtis: Licetſi teneatur poenitens acceptare poenitentiam medicinalem, non tamen punitivam. *Reſp.* Poenitentia juxta Conc. ut vidimus ſuprà, non tantùm debet eſſe medicinalis, ſed & vindicativa peccatorum; Ergo illam vindicativam, ſeu vindictam peccatorum, acceptare tenetur; quocumquè titulo acceptare illam vult, acceptet, dummodo acceptet.

22. Inſtabis: v.g. pro levi peccato poteſt aſſignari poenitentia levis medicinalis, non præteritorum peccatorum vindicta; in tali caſu poteſt illam non acceptare, & ſibi ſatisfactionem pro peccatis remiſſis reſervare in purgatorium: quia nemo tenetur in hac vita ſatisfacere pro poena temporali peccatis jam remiſſis adhuc debita. *Reſp.* Nego aſſumptum: quia Concilium ſinè reſtrictione dicit. Et nego quòd licitè poſſit quis reſervare ſatisfactionem in purgatorium. Deinde, qualis poenitentia ipſi aſſignatur, talem acceptare & adimplere tenetur.

23. Superinſtabis: Si certò poenitenti conſtaret poenitentiam ſuam eſſe remiſſam, v.g. Si Deus valdè contrito revelaret id: tunc non teneretur poenitentiam ad tollendam poenam acceptare. *Reſp.* etiam in tali caſu poenitentem teneri acceptare poenitentiam: nam licetſi non propter remiſſionem poenæ tamen propter integritatem Sacramenti (o): Confeſſarius enim tenetur integrum Sacramentū conficere; & poenitens integram materiam apponere: ſatisfactio autem pertinet ad materiam hujus Sacramenti. Præterea poenitentia ſatisfactoria non tantùm imponitur ad vindictam & caſtigationem præteritorum peccatorum, verùm etiam ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum.

(o) Garcia nū. 2002.

24. Et sicut dum contrito perfectè tali confertur absolutio, magnum ben:ficium præstatur, nam ipsi augmentũ gratiæ confertur; ita per poenitentiam impositam illi cui esset tota remissa poena, non fieret injuria, nam juxta alios gratiæ augmentum ex opere operato confertur, juxta alios ex opere operantis gratia major meretur.

SECTIO II.

Quæ conditiones ad condignam satisfactionem pro condigna temporali pœna peccatis remissis debita requirantur?

(a) Bonæ Spei, Petrus à S. Iosepho, de Rhodes contra Pontium.

Cõditiones ad satisfactiõnẽ ex parte pœnitentis.

1. *Resp.* ET dico: Imprimis ex parte poenitentis requiritur, ut sit viator (a): quia sicut ad meritum status viæ requiritur, ita ad satisfactionem. Animæ in purgatorio sicut mereri nequeunt, ita satisfacere; sed satispati: aliàs cùm in continuis ferventis charitatis actibus animæ versentur, pro poenis suis singulis momentis satisfacerent. 2. ut sit in statu gratiæ: quia DEUS sicut ad præmium non acceptat opus inimici sui, ita ad condignã satisfactionẽ saltẽ ex opere operantis talem: satisfacit tamen præcepto, implens in peccato mortali pœnitentiam sibi impositam, sicut alius audiens Sacrum in mortali existens; nec præterea peccat mortaliter. Ita communiter. Ratio verò est: quia non est præceptum de adimplenda in gratia. Nequè de hoc solent se accusare poenitentes. Si deberent in statu gratiæ adimplere poenitentiam, deberent illi qui quotidie pro poenitentia habent dicendum unum *Pater* & *Ave* priùs se constituere in gratia; quod non docetur: imò de condigno satisfaciunt ex opere operato satisfactione Sacramentali, existentes in mortali, cùm sit pars Sacramenti; etsi non ex opere operantis. Licetsi opera facta in peccato mortali naturalia absolutè, supernaturalia ex opere operantis, & ex ratione meriti de condigno, nihil conducant ad salutem vel remissionem poenæ, etiam temporalis; conducunt tamen opera supernaturalia ex opere operato, & ut pars Sacramenti. Vide Garciam n. 1998. Potest dari instantia de offerente Sacrificium in peccato mortali, qui ex opere operato æquè prodest, ac existens in gratia. Attamen P. Bonæ Spei asserit, probabiliùs exequentem satisfactionem Sacramentalem in peccato mortali peccare venialiter, eò quòd satisfactio sit gratiæ meritoria.

Ex parte operis.

2. Ex parte operis per quod satisfit, requiritur ut sit poenale, honestum & aliquomodo liberum. Primum probatur: Quia satisfactio est ad peccatorũ vindictã & castigationem, dicit Trid. *sess.* 14. *c.* 8. Opera autem

tem pœnalia, ad quæ poteſt reduci omnis ſatisfactio, ſunt tria: jejuniū, eleemoſyna, & oratio; conſtat ex Concilio Trid. *ſeſſ.* 14. *can.* 13. Quæ veritas ſumitur ex dicto Raphaëlis Archangeli Tob. *cap.* 12. *vers.* 8. *Bona eſt oratio, cum jejunio & eleemoſyna.*

Quid nomine jejunii, orationis, eleemoſynæ?

3. Nomine jejunii, intelligitur quælibet poenalitas, ſeu mortificatio tam corporis quàm animæ. Nomine orationis, omnes actus virtutis interni & externi fidei, ſpei, charitatis, humilitatis &c. Nomine eleemoſynæ, cōprehenduntur omnia opera miſericordiæ, corporalia & ſpiritualia. Et ſic S. Thom. *in additionibus ad* 3. *partem q.* 15. *a.* 1. & 3. dicit: Vel committitur peccatum contra Deum? Imponitur oratio; Vel contra proximum? Imponitur eleemoſyna; Vel contra ſeipſum? Imponitur jejunium.

Quando imponuntur hæc?

Secundum & tertium ab omnibus admittitur: hæc enim ad bonum opus morale omne requiruntur, ut ſit honeſtum & liberum aliquomodo, ſcilicet ut à voluntate eliciatur, aut ab ea imperetur, aut ſaltem ab ea liberè acceptetur; quamquam non requiratur voluntas formalis ſatiſfaciendi, ſed virtualis ſufficit: qualis conſtituitur in voluntate aliquid faciendi ex amore DEI, aut ex ſtudio ſalutis æternæ & ſimilibus.

(b) Bonæ Spei, Petrus à S. Ioſepho cōtra Ioannē Pontium.

4. Non tamen omninò liberum imponere poenitenti opus præſtandū debemus, quod ſit conſilii & non præcepti (b): nam ſicut præcepta ſervando, meremur vitam æternam; ita per opera quæ præcepta ſunt, poſſumus pro peccatis noſtris ſatisfacere: per hoc enim quòd præcipiatur, non deſinunt eſſe libera. Unde licèt communiter poenitentibus aſſignentur opera externa, & ea ad quæ ex præcepto non obligantur; poſſunt tamen imponi & actus interni, & opera quæ cadunt ſub præceptum.

Opus poteſt eſſe præceptum.

Ratio primi eſt: quia talia opera faciliùs impleri poſſunt, maximè à rudioribus. Ratio ſecundi eſt: quia pœna imponi debet in vindictam & gravamen. Ratio tertii eſt: quia opus internum multùm prodeſſe poteſt pœnitenti, v. g. meditatio de paſſione Domini, aut repetitus dolor de peccatis. Ratio quarti eſt: quia per talia opera poteſt pœnitens ſatisfacere: patet exinde, quòd Beatiſſima Virgo Mater Chriſti, pro lucrandis indulgentiis Sacri Scapularis, Ioanni XXII. præcepta ab Eccleſia jejunia, pro conditione aſſignavit. Raró tamen aſſignandū eſt opus præceptum pro pœnitentia: tum ob rationem datam, dicendo rationem ſecundi, &c. tum quia videtur ſolùm addi intentio, applicatio; tum quia multi contradicunt Doctores.

5. Dices: Non poteſt quis unica ſolutione ſatisfacere pluribus Creditoribus, quibus tantum debet cuilibet ſeorſivè, quantum datur utriquè; ergo etiam. *Reſp.* Nego Conſequentiam: quia debitor tenetur ſatisfacere Creditoribus ex debito juſtitiæ, quod eſt rei ad rem: quantùm debes tantùm reddas: pœnitens autem tenetur ſatisfacere ex debito legali,

gali, quod est secundùm voluntatem Legislatoris. Ita Medina, Sanchez.

6. Notandum: Si Confessarius non declaret opus pro satisfactione perficiendum quà præceptum, tenetur pœnitens illud exequi ut liberum; sic v. g. missam audire aliam die festo præter hanc quam debet, aut non die festo audire illam; similiter Litanias Lauretanas assignatas Religiosus, præter dicendas in dormitorio alias dicere. Ita docent Navarrus, Azorius, Victoria, Reginaldus, Henriquez, Molfesius, Bonacina & alii.

Sed dum nō Imponitur tale, secùs faciendum.

7. Licèt quis *pro delictis, debitis alterius* potest satisfacere, ut patet in Cathechismo Pii V. & Florentino in litteris Unionis; non potest tamen authoritate propria Sacramentaliter satisfacere per alium, satisfactione quæ ordinatur ad peccatum vitandum: patet ex propositione 15. damnata ab Alexandro VII. Et ratio est: nam proprii actûs erat culpa; Ergo etiam proprii actûs debet esse pœna. Tuo corpore peccasti; Ergo tuum debet puniri & mortificari, ne id ampliùs exigat.

8. Dixi *propria authoritate*: nam de sententia Confessarii potest per alium satisfacere; Si ita declaret ut per se vel per alium jejunet, potest per se aut per alium jejunare (c). Potest Judex sæcularis permittere ut alius locò rei substituatur, & pro reo vadat ad triremes, aut in bello locò ejus inserviat; Cur ergo etiam non possit Judex Confessarius. Quando mendicus in peccato mortali existens, ex ordinatione Confessarii jejunaret pro pœnitente, non prodesset quidem ex opere operantis jejunium pœnitenti; sed prodesset ex opere operato. Suarez.

(c) de Rhodes, Toletus.

Quando per alium nō potest satisfacere pœnitens?

9. Dixi *satisfactione ordinata ad vitandum peccatum*: quia satisfactione ad solvendum debitum, potest satisfacere per alium tamquam instrumentum, authoritate propria. Unde qui habet jejunium impositum per se sustinendum, si per se non potest illud sustinere, per alium non tenetur. Econtra qui per se nequit solvere debitum, aut dare eleemosynam, tenetur per alium id præstare si potest.

10. Dico ultimatè, pœnitentem intra tempus limitatum à Confessario, si sit; si non, tunc quamprimum commodè id potest, teneri implere satisfactionem: aliàs diu valdè & absquè gravi causa differens eam, si gravis & medicinalis sit, graviter peccat, ut communiter admittitur; icet si venialiter solùm si venialis non medicinalis, & in tale tempus differatur, quo non tã facilè impleri obliviscitur. Ita Sanch. Suar. & alii.

11. Elapso tempore à Confessario ad satisfactionem implendam destinato, remanet adhuc obligatio adimplendi eam: quia tempus non fuit præfixum ad finiendam obligationem; sed ad sollicitandam, & non differendam absquè justa causa. Ita communiter DD. apud Bonacinam.

Elapso tempore tenetur.

SE-

An, à quo, & qualiter pœnitentia, sive satisfactio pœnitenti imposita, mutari possit?

I. QUia circumstantiæ mutantur, pœnitens nunc in aliis est quàm antea: & quia antea erat sanus, fortis, erat pœnitentia ab eo tolerabilis, & ipsi conveniens; nunc quia est infirmus, debilis, ob hanc aut aliam circumstantiam pœnitentia est intolerabilis, aut inconveniens ipsi: quare mutanda est prout frequenter mutatur. Sed quis eam validè mutare, minuere, & tollere potest?

(a) Sanchez, Bonæ Spei, Stephanus à S. Paulo cōtra Dianā.

2. *Resp.* & dico: Pœnitens poenitentiam sibi in confessione justè impositam in aliud etiam evidenter melius commutare (a), v.g. coronam una die dicendam, mutare in jejunium totius anni tali die, etiam per accidens non potest. Tum quia nemo sui Superioris commutare præceptū potest, v.g. præceptum audiendi Sacrum, in aliud præstantius; Tum quia opus quod à Confessario injungitur, virtute clavium Ecclesiæ elevatur ad hoc ut sit opus Sacramenti gratiam causans, quod facere nequit pœnitens.

Non potest pœnitens pœnitentiā in melius mutare.

3. Dixi *etiam per accidens:* nam nonnulli id admittunt per accidens, in hoc casu, si pœnitentia non esset ullo modo medicinalis; tunc pœnitens posset sibi per subtractionem materiæ, lucrando v.g. indulgentiam moraliter certam, commutationem facere. Contra quos oppositum dico & probo: Pœnitens tenetur curare integritatem Sacramenti ex instituto Christi talem, non ex suo placito eligibilem.

Disparitas inter votū & pœnitentiam.

4. Si dicas: Votum in melius opus mutari à vovente potest. Concedo: Ergo etiam pœnitentia à pœnitente, v.g. corona semel dicenda in hebdomada, in jejunium annuale assignato die; Nego Consequentiam. Disparitas est: quia votum est à vovente; pœnitentia non à pœnitente, sed à Confessario. Proinde sicut votum à vovente potest mutari in melius, ita poenitentia debet mutari à Confessario.

5. Et si videatur pœnitenti manifestè iniqua pœnitentia? *Resp.* Non est ipsius judicare, sed Confessarii; cùm non ipse sui, sed Confessarius est Judex.

(b) Omnes.
(c) Bonæ Spei, Petrus à S. Iosepho cōtra Victoriam, Sotum, Vasquez.

6. Dico 2. Sacerdos non tantùm ille qui imposuit pœnitentiam (b), sed etiam alius; & non tantum Superior (c), sed quicumquè alius æqualis priori (c), non tamen inferior illo (d), ex justa rationabili causa (e) potest mutare, minuere pœnitentiam, etiam præservativam.

7. Explicatur & probatur. Quòd idem possit qui eam imposuit, patet ex eo, quòd ipsi æquales possint. Quòd æqualis, hoc est æqualis jurisdi-

jurisdictionis possit, à fortiori quòd Superior, probatur: nam pœnitens peccata priùs confessa, iterum confiteri potest alteri, sive Superiori sive æquali priori, & absolutionem à peccatis aliàs confessis petere: tunc Confessarius debet illi injungere pœnitentiam peccatis debitam, reflectendo ad circumstantias quæ nunc occurrunt & antè non occurrebant, secundùm statum præsentem & dispositionem pœnitentis, ita ac si nulla satisfactio pro iisdem umquam ipsi imposita fuisset; tunc in tali casu pœnitens non obligatur ad illam pœnitentiam à priore Confessario impositam. Tum quia æquum non est, ut bis pro iisdem peccatis puniatur; tum quia illa ipsi non est conveniens, maximè si intolerabilis, seu supra vires sit.

(d) Navar. Valentia, Bonæ Spei, Suar. Rodriq. & alii contra paucos.

(e) Bonæ Spei, Stephanus à S. Paulo, Toletus contra Valerum.

Confessarius Confessarii mutat sententiam indirectè.

8. Confessarius iste secundus, nec sententiam prioris revocat Confessarii, nec fert sententiam in priorem Confessarium; sed absolutè profert sententiam sicut ille prior protulit, & suam jurisdictionem exercet in pœnitentem (qui ei ea peccata pro materia confessionis subjicit), non per modum appellationis, sed per modum novi judicii. Nec obest quòd secundus Confessarius ferendo suam sententiam, saltem indirectè mutet præceptum prioris Confessarii; cùm sit illi æqualis jurisdictione super pœnitentem. Et hoc ipsi Ecclesia in talibus circumstantiis concedit, prout probat praxis, quærere illum quam Ecclesia non prohibet: nimis enim esset durum priorem Confessarium, qui aliquando aut 100. miliaribus distat, aut reperibilis jam non est.

Æqualis non Superioris.

9. Aliter ratiocinari oportet de Confessario Inferiore: v.g. quia non habet potestatem absolvendi à reservatis, pro quibus assignata est pœnitentia. Licèt peccata jam non sint reservata, cùm Sacramentaliter sublata; tamen pœnitentia adhuc manet à Superiore præcepta: jam verò præceptū Superioris nequit tollere Inferior, ut communiter docent DD. tolleret autem si mutaret pœnitentiam. Præterea si non potest adire Superiorem, habet alios, qui habent potestatem absolvendi à reservatis; consequenter pœnitentiam mutandi, pro iis assignatam.

10. Disparitas magna est, quòd quando summus Pontifex commutat votum reservatum Sedi Apostolicæ in aliud non reservatum, potest Episcopus in hoc secundo voto non reservato dispensare (f); non autem Confessarius pœnitentiam pro reservatis commutare (g): quia per commutationem voti, Superior non imponit præceptum: sicut illud imponit, qui dat pœnitentiam.

(f) Sanch. Bonacina. (g) Suarez.

Ex justa causa.

Iusta causa.

11. Dixi ex *justa rationabili causa*, contra Valerum, qui hoc sine causa concedit Confessariis. Sed immeritò: quia sicut ad dispensationem legum humanarum requiritur justa causa, ita multò magis justa rationabilis causa requiritur ad commutationem satisfactionis; cùm sit pars Sacramenti à Christo instituti.

12. Justa causa commutandæ pœnitentiæ assignatur (h), necessitas vel notabilis utilitas, vel difficultas pœnitentis in ea persolvenda, vel oblivio pœnitentiæ injunctæ.

13. Addidi contra multos, *etiam præservativam:* nam posset esse justa, rationabilis causa, & necessitas mutandi eam in aliam præservativam & salutarem (i) v. g. erat præservativa pœnitentia, abstinere à carnibus feriis 4. ad quod non erant, modo sunt multa obstacula.

(h) Reginaldus, Navar. c. 26. num. 22. Bonacina & alii

(i) Bonacina.

14. Sed est ne necessarium repetere confessionem, ut mutetur pœnitentia? Conveniunt Theologi quòd non sit opus repetere coram illo, qui pœnitentiam imposuit, si memoriam peccatorum mortalium confessorum habeat; circa memoriam solùm discordantes. Ego semper mediâ viâ incedens, Dico: si distinctam majoris partis peccatorum secundùm speciem, circumstantias & numerum confessorum, cæterorum verò confusam memoriam habeat Confessarius, pœnitens liberatur à repetitione peccatorū (vide *ser. præter. num.* 21.) maximè si in eadem confessione, aut intra hoc tempus intra quod censetur à DD. perseverare eadem confessio. Quod tempus limitant alii ad mediam horam, alii diem, alii ad hebdomadam. Ita Henriq. Lugo, Aversa. Hoc potiùs intelligendum, quamdiu memoriam modô dictô habet Confessarius. Ita de Rhodes & alii.

Quando non est opus repetere confessionem in ordine ad mutandam pœnitentiā.

15. De casu quô ab alio Confessario pœnitens petit mutationem pœnitentiæ, non conveniunt DD. P. Bonæ Spei cum aliis asserit, esse necessariam repetitionem confessionis, ne sit error in compensatione circa rem incognitam. Econtra Toletus, Diana, propter plurimorum authoritatem adducens pro se 14. Authores, docentes opus non esse repetitione confessionis. Ego medium dico: Tenetur saltem illa præcipua peccata confiteri, ob quæ talis pœnitentia est assignata. Koninch, Vasq. Suar. Reginaldus apud Bonac. *de Sacr. pœnit.* disp. 5. quæst. 5. punct. 3.

Et quando quali opus est?

16. Quid si non possit pœnitentem Confessarius adducere ad confessionem illorum peccatorum; & sicut videt illum non implevisse pœnitentiam, ita timet non impleturum eam? *Resp.* In tali casu debet inquirere ex pœnitente, ob quid tanta pœnitentia est ipsi assignata? & pœnitens tenetur ipsi respondere, quantùm recordatur.

17. Ubi nam facienda est commutatio dictæ pœnitentiæ? *Resp.* & dico, contra Megalum cum omnibus aliis (k), quòd tam ab aliis Confessoribus, quàm ab eo qui eam pœnitentiam imposuit, non alibi quàm in confessione posse & debere mutari. Ratio est: quia extra confessionem non est Judex; (l) impositio autem pœnitentiæ seu sententiæ, est actus judicialis. Si Confessarius esset Judex extra confessionē, & extra confessionale, tunc quando extra confessionem & confessionale in hypocausto aliquo, mutādo pœnitentiā sollicitaret ancillā ad peccandū libidinosè, pœnas cōtra sollicitātes incurreret: sequela nō tenet; esset id ex quo sequit ur.

(k) Bonæ Spei, Vasq. Sylvius, Reginaldus, Bonacina.

(l) Bonacina, Rhodes.

Mutatio facienda est in confessionali.

Quanta sit Sacramentalis satisfactionis efficacia?

Satisfactio habet ex opere operato efficaciam aliqualem.

I. Certum est inter Theologos, satisfactionem Sacramentalem habere aliquam ex opere operato efficaciam, aliàs non haberet perfectiorem efficaciam satisfactione non Sacramentali, quod dici non potest; cùm sit pars Sacramenti, perfectiorem efficaciam habere debet, quàm id quod non est pars Sacramenti. Sed qualem nam efficaciam ex ipso opere operato habeat, controvertunt DD. Alii tribuunt satisfactioni Sacramentali quòd producat gratiam (a); alii hoc negant, & asserunt, per eam tolli partem pœnæ temporalis, debitæ peccatis dimissis. Cum his

2. Dico: Pœnitentia Sacramentalis nullam gratiam ex opere operato causat (b): patet ex S. Scriptura & Conciliis, SS. PP. quòd in eis nullum fundamentum habeatur. Et si satisfactio produceret gratiam, tunc non primam, cùm hæc antecedenter confertur per absolutionem; ergo secundam. Si secundam; ergo Sacramentum pœnitentiæ non tantùm primam sed & secundam per se, hoc est ordinariè produceret gratiam: & sic non tantùm mortuorum, sed & vivorum ordinariè esset Sacramentum, quod omnes scholæ S. Theologiæ negant. Secùs tamen dicendum de satisfactione in voto, seu desiderio satisfaciendi; cùm sit pars essentialis Sacramenti, cum aliis ad productionem gratiæ concurrens.

3. Dico 2. Per satisfactionem Sacramentalem ex opere operato remitti partem pœnæ temporalis, aut totam attenta peccatorum gravitate impositam. Duo enim sunt in peccato, reatus culpæ & pœnæ: prior, ex opere operato tollitur per absolutionem Sacramentalem: secundus, vel quoad totum vel quoad partem, tollitur per Sacramentalem satisfactionem. Dixi *attenta peccatorum gravitate*: nam quantùm pœnitentia minoratur, tantum pœnæ non remittitur. Bonæ Spei.

4. Debet ne satisfactio Sacramentalis in statu gratiæ adimpleri, ut pœnæ ex opere operato remittatur? *Rdent* alii cum N.P. Bonæ Spei, quòd sic. Ratio est: quia est pars Sacramenti; Sacramenta autem Sanctè tractanda. Denique credibile non est, Christum elevare opus inimici sui ad præmium ex opere operato, remissionis pœnarum sibi debitarum. Alii (c) hoc negant. Ratio est eorum: quia opus ex opere operato, adveniente gratia reviviscere potest; consequenter esse fructuosum. Licèt Sacramentũ pœnitentiæ quoad partes essentiales non detur informe; tamen satisfactio. Probabiliorem tamen primam, & tutiorem esse judico sententiam.

5. Debet ne satisfaciens habere intentionem expressam satisfaciendi? *Resp.*

(a) Sotus, Cajetanus, Suar. apud de Rhodem.

(b) Lugo, Bonæ Spei, Petrus à S. Iosepho.

(c) Vasquez, Diana.

Resp. quòd non: quia Confessarius hoc ipsi non præcipit; & inquantum vult opus præceptum ponere, habet saltem implicitè velle satisfaciendi, quod sufficit, & non requiritur expressa volitio satisfaciendi.

Satisfaciens non debet habere intẽtionem.

6. Dices: oppositum tenendum, quia satisfactio in voto, est essentialis pars Sacramenti pœnitentiæ: atqui satisfactio in voto, est intentio sive desiderium satisfaciendi, ut dictum est hîc n. 2. ergo intentio seu volitio satisfaciendi, est pars Sacramenti pœnitentiæ. Ergo satisfaciens debet habere intentionem expressam satisfaciendi.

Resp. Distinguo primam propositionem: satisfactio in voto, antecedens absolutionem, est essentialis pars Sacramenti, Concedo hanc propositionem; satisfactio in voto, subsequens absolutionem Sacramentalem, est pars Sacramenti pœnitentiæ, Nego hanc propositionem. Quod subsequitur essentiam, non constituit eam. Secundam propositionem Concedo; tertiam distinguo similiter: ergo intentio seu volitio satisfaciendi, antecedens absolutionem Sacramentalem, est pars Sacramenti pœnitentiæ, Concedo hanc propositionem; ergo intentio seu volitio satisfaciendi, subsequens absolutionem Sacramentalem est pars Sacramenti, Nego hanc propositionem: consequenter quòd satisfaciens, dum opus impositum à Confessario ponit, debeat habere intentionem expressam satisfaciendi.

SERIES X.

De satisfactione per Suffragia & Indulgentias.

SECTIO I.

De satisfactione per suffragia.

1. Suffragia de quibus hîc, alia sunt latô modô talia, alia strictè talia. Suffragia latè, impetrationes sunt quibûs animæ liberantur è purgatorio, quæ nondum satisfecerunt pro suis peccatis.

2. Quòd verò possint absque condigna satisfactione animæ liberari è purgatorio, patet (a) ex Bulla Sabbatina pro Confratribus Sacri Scapularis; & eò quòd Christus multas animas ex purgatorio extraxit, quæ nondum ad computationem satisfactionis passæ sunt. Dicere autẽ quòd liberatio illa supponat debitam satisfactionem, est impetrationes Divæ Virginis MARIÆ reddere inutiles, & tollere gratiam gratuitæ condonationis provenientis à DEO; quod est non minùs blasphemum, quàm dicere homines esse benigniores Deô, qui pœnas solent condonare.

(a) Bonæ Spei contra Suar. Perez & alios.

3. Suffragia strictè talia, sunt satisfactiones eæ quas fideles in alios transferunt, ita ut eorum quibus applicantur pœnas tollant, non verò applicantium.

Suffragia strictè.

4. Quòd

4. Quòd possint fideles suas satisfactiones in alios transferre, conveniunt ferè omnes Catholici.

5. Omnes satisfactiones prout sunt ex opere operantis (cùm non minùs sint Domini illarum quàm aliarum), aliquas verò ex opere operato, non omnes, transferre in alios possunt: nam fructus Sacramenti nequeunt in alios transferre; cùm eis non aliis conferantur.

6. Conditiones, ut quis pro alio satisfacere possit. Debet esse viator, non minùs quàm ut pro se satisfaciat. Beati possunt suffragari fidelibus animabus in purgatorio, applicando eis suas satisfactiones, quibus non eguerunt dum erant in vita; sed non sine aliqua dispensatione DEI, cùm non sint ampliùs earum Domini. Debet esse in statu gratiæ, ut dixi suprà. Item, ut offerat illud opus satisfactorium pro eo cui vult suffragari, & intendat ei non sibi prodesse, cùm opus satisfactorium connaturaliter prodest ei qui satisfacit: nisi intentio in alium transferat. Conditiones

7. Conditiones ex parte ejus cui applicatur satisfactio. Debet esse viator, aut in purgatorio: quia Beatus in cœlo non eget remedio; damnato nulla est redemptio. Debet esse in gratia: nam quamdiu est in peccato mortali, dignus est pœnâ, non remissione pœnæ; & membrũ mortuum participare nequit influxum reliqui corporis viventis.

SECTIO II.

Quid, & quotuplex indulgentia, & penes quem habetur potestas concedendi eam?

I. Resolutioni præmitto: quòd sicut in Republica rectè ordinata, est aliquis thesaurus sive cumulus pecuniæ, à Principe distribuendæ civibus; ita in acceptatione Divina, reservatur infinitus cumulus meritorum & satisfactionum Christi & Sanctorum, quibus ipsæ non erât necessariæ, sed superabundantes. In Ecclesia thesaurus.

2. *Istum thesaurum reliquit Christus Beato Petro, cœlesti Clavigero, & suis Successoribus ad dispensandum singulis prout vult, per se, & Episcopos qui cum Petro Capite locum tenent Apostolorum. Et hoc est quod Petro dictum est: Tibi dabo claves Regni cælorum.* Matth. 16. inquit D. R. *in 4.d.24.q.1.a.1.*

3. Dico 1. Indulgentia est remissio seu relaxatio pœnæ temporalis, debitæ propter peccata actualia jam dimissa extra Sacramentum per applicationem à Prælato factam thesauri Ecclesiæ. Ita Nostri Hieronymus Gratianus *de Iubilæo tract. p.1.c.4.* Lezana *Verb. Indulgentia* & alii.

4. Dico 2. quòd verè concedantur indulgentiæ, non tantùm vivis, sed & mortuis. Est certum de fide, sub Leone X. contra Lutherum definitum. Non tantùm vivis, sed & mortuis indulgentiæ cõcedantur.

finitum in Concilio Trid. *seff. ult.* Prima pars resolutionis deducitur ex illo loco *Matth.* 16. ubi datur potestas ligandi Petro atque solvendi; habet ergo potestatem Ecclesia Catholica ligandi, hoc est pœnitentias assignandi; ergo & solvendi, remittendi pœnam. Secunda pars deducitur ex illo *Matth.* 12. & *Luc.* 13. ubi dicitur: *Qui dixerit contra Spiritum Sanctum non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Supponitur ergo, in futuro sæculo dari remissionem peccatorum. *Machab. lib.* 2. *cap.* 4. *Sancta ergo est & salubris cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* Ergo à fortiori authoritate Ecclesiæ, opera & satisfactiones Christi quæ sunt infiniti valoris & efficaciæ, defunctis applicare, pro eis SSmæ Trinitati offerre in satisfactionem pœnæ; & sic eis mediante applicatione Divina indulgere. *Eccles.* 7. *Mortuo* (in gratia) *non prohibeat gratiam,* nempe satisfactionis vel impetrationis per Missas, orationes, eleemosynas, bona opera &c. Quod signanter patet nobis ex Bulla Sabbatina, animas Fratrum & Confratrum B. M. V. de Monte Carmelo in charitate decedentium, suis intercessionibûs, continuis suffragiis & meritîs (in thesauro Ecclesiæ relictis) ac speciali protectione primo post transitum Sabbatô adjuvare & è purgatorio liberare.

Pro discursu & solutione.

5. Dices: Thomas Hurtado *tr.* 1. *resol. moral. tract.* 5. *resol.* 50. dicit: *Hoc Scapularis privilegium non esse prædicandum populo & hoc publicè, esse magnum scandalum.* *Rdet* ipsi & efficacissimè refellit eum, ille insignis Soc. Jesu Historiographus, Theologus eximius Raynaudus in suo *Scapulari Partheno-Carmelitico part.* 2. *q.* 5. dicens: *At audi quid è contrario tradat Paulus in Decreto* (*lato annô* 1613. *contra Inquisitorem Avenionensem, obstrepentem Carmelitanis proponentibus pro suggestu hoc privilegium*). *Permittatur Patribus Carmelitanis prædicare, quòd populus Christianus possit piè credere de adjutorio animarum Fratrum & Sororum Sodalitatis B. Virginis de Monte Carmeli, videlicet Beatissimam Virginem animas Fratrum & Sororum in charitate decedentium, quæ in vita habitum gestaverint suis intercessionibûs continuis, piisq́; suffragiîs & meritîs, ac speciali protectione, post earum transitum præcipuè in die Sabbati* (qui dies ab Ecclesia eidem Beatissimæ Virgini dicatus est) *adjuturam.*

6. Urgebis: Stante privilegio Scapularis, sequitur gravissimos peccatores qui scapulare gestaverint, statim à pœnis purgatorii liberari; econtra illos qui justè, sanctè vixerunt in hoc mundo, & scapulare non portârunt, diu detineri in purgatorio, ob aliqua commissa peccata: quod videtur esse absurdum, & contra justitiam. *Rdet* P. B. Spei: Nihil in hoc injustitiæ aut absurditatis esse, sed specialem intercessionē & applicationem meritorum B. M. Virginis animabus Fratrum & Confratrum suorum; quæ ex eo quòd his sit grata aliis non, non est injuriosa: ho-

horumq; uni obmurmuranti, meritò Diva Virgo responderet: *An oculus tuus nequam? quia ego his bona sum? Tolle quod tuum est, & vade; hic luæ debes pro tuis peccatis; istis autem Sodalibus meis volo speciali intercessione ac meritorum meorum applicatione primo Sabbatô subvenire, non item aliis. An hoc non possum? an fallibilia & falsa tot Pontificum desuper decreta & approbationes?*

BULLA SABBATINA JOANNIS XXII. (a)

(a) Summus Pontifex creatus 7. aug. 1316.

Vide N. Sebastianum à S. Paulo art. 1. §. 15. pag. 100. n. 119. & sequ.

7. *JOANNES Episcopus Servus Servorum DEI. Universis & Singulis Christi fidelibus tam præsentibus quàm futuris præsentes litteras inspecturis, salutem & Apostolicam benedictionem. Sacratissimo uti culmine Paradisi. Angelorum tam suavis & dulcis reperitur melodia modulamine visionis, dum Paterno Jesus Numini conspicitur adhumanitus, dicendo Domino, Ego & Pater unum sumus, & qui videt me & meum videt Patrem: & Angelorum non desinit chorus dicere Sanctus, Sanctus, Sanctus: ita Synodus non cessat laudes effundere celsæ Virgini dicendo: Virgo, Virgo, Virgo, sis speculum nostrū pariter & exemplū (quoniam munere munitur gratiarum, sicut Sancta canit Ecclesia, MARIA gratiâ plena & Mater misericordiæ) sit iste ille mons reputatus de Carmelo Ordine cantibûs extollendo, & hanc gratiarum Genitricem commendando & dicendo: Salve Regina Mater misericordiæ, & spes Nostra: sic mihi flexis genibûs supplicanti Virgo visa fuit Carmelitana sequentem effata sermonem: ô Joannes! ô Joannes! Vicarie mei dilecti Filii, veluti à tuo te eripiam adversario, Te Papam facio solemni donô, Vicarium meis coadjuvantibus supplicationibûs à dulcissimo meo Filio petens, quod gratiosè obtinui, ita gratiam & amplam meo Sancto & devoto Carmelitarum Ordini confirmationem debeas præconcedere per Eliam & Eliseum in monte Carmeli inchoato: quòd unusquisque Professionem faciens, regulam à servo meo Alberto Patriarcha Ordinatam observabit, & inviolatam obtinebit, & per meum dilectum Filium Innocentiū approbatam veri Filii mei Vicarium, debeas in terris assentiri, quod in cælis meus statuit semel & ordinavit Filius: quòd qui in Sancta perseverabit obedientia, paupertate & castitate, vel qui Sanctum Fratrum intrabit Ordinem, salvabitur: & alii devotionis causâ in Sanctam ingrediantur Religionem, Sancti habitûs signum ferentes, appellantes se Confratres & Consorores mei Ordinis prænominati, liberentur & absolvantur à tertia eorum peccatorum portione, à die quô præfatum Ordinem intrabunt; castitatem, si Vidua est promittendo; virginitatis si est Virgo fidem præstando; si est Conjugata inviolatam conservationem matrimonii adhibendo, ut Sancta Mater imperat Ecclesia. Fratres Professi dicti Ordinis suppliciô solvantur & culpâ, & die quô ab hoc sæculo recedunt, properato gradu accelerant purgatorium. Ego Mater gratiosè descendam Sabbatô post eorum obitum, & quos invenero in purgatorio, liberabo, & eos in Montem*

San-

Sanctum vitæ æternæ reducam. Verùm quòd isti Confratres & Consorores teneantur horas dicere canonicales, ut opus fuerit secundùm regulam datam ab Alberto, illi qui ignari sunt debeant vitam jejunam ducere in diebus, quos Sacra jubet Ecclesia, nisi necessitatis causâ alicui traditi essent impedimento, Mercuriô & Sabbatô debeant à carnibus abstinere, præterquam in Filii mei Nativitate. Et hôc dictô evanuit hæc Sancta Visio. Istam ergo Sanctam indulgentiam accepto, roboro, & in terris confirmo; sicut propter merita Virginis Matris gratiosè JESUS Christus concessit in cœlis. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam Nostræ indulgentiæ seu statuti & ordinationis irritare, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis DEI & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli se noverit incursurum. Datum Avenione 3. die Martii, Pontificatûs Nostri Annô Sextô.

CLEMENS VII.

Anno 1530. 12. Aug.

8. CLEMENS Episcopus Servus Servorum DEI ad perpetuam rei memoriam. *Ex Clementi Sedis Apostolicæ provisione, nec non personarum DEO devotarum sub Religionis jugo & regulari castimonia Domino militantium, piæ devotione provenire dignoscitur, ut Romanus Pontifex quandoque per Prædecessores suos Romanos Pontifices, pro personarũ earumdem ac illarum locorum felici successu & quiete, ac Christi fidelium piis operibus vacantium animarum salute concessa, approbet & innovet, ac innovata communiat, & alia de novo concedat, prout in Domino conspicit feliciter expedire; sanè pro parte dilectorum Filiorum Nicolai Audet Generalis, ac Provincialium & Priorum domorum Ordinis B. M. V. de Monte Carmelo, nec non Confratrum utriusque sexûs Confraternitatem in Ecclesiis domorum ejusdem Ordinis institutarum Nobis nuper exhibita petitio continebat, quòd aliàs felic. recond. JOANNES XXII. & ALEXANDER V. Romani Pontifices Prædecessores Nostri, universis & singulis Christi Fidelibus, qui Confraternitatem de Monte Carmeli ingredi seu Confratrum Confraternitatum hujusmodi numero adscribi, ipsiusq; Ordinis statuta observare, ac habitum dicti Ordinis deferre, seq; Fratres & Sorores dicti Ordinis appellare, ita tamen quòd si Mulier Virgo castitatem, Vidua verò continentiam, Conjugata matrimonii jura, prout Sancta Ecclesia præcipit, tempore earum ingressûs inviolabiliter servare velle promitterent & observarent, tertiam partem suorum peccatorum in Domino relaxârunt, ac ipsa Gloriosissima DEI Genitrix semper Virgo MARIA, ipsorum Confratrum seu Religiosorum ac Sororum animas post eorum transitum suis intercessionibûs continuis, piis Suffragiîs & speciali protectione adjuvabit. Quòdque Confratres ipsi gratiarum earumdem Prædecessorum participes fieri volentes, horas Canonicas juxta formam ab ALBERTO Patriarcha dicto Ordini concessam recitare: ignari verò litterarum, diebûs quibûs*

Vide Bullarium & Speculum Carmelitarum.

bus Sancta Ecclesia præcipit jejunare, necnon quarta feriâ & Sabbatô toto tempore vitæ eorum, præterquam die quâ aliquam ex feriis prædictis, Nativitatem Domini Nostri JESV Christi occurrere contigerit, à carnibus abstinere deberent.

9. *Idemq; JOANNES XXII. pro animabus quæ in purgatorio existunt, & habitum hujus Religionis gestârunt, vel eorum Confraternitatem ingressi fuerunt, vel Confratrum numero adscripti in honorem ejusdem B. MARIÆ Matris DEI, die Sabbati post earum transitum intercessionibûs ejusdem continuis piis suffragiîs & meritîs, ac speciali protectione adjuvandis privilegium publicavit, corroboravit ac confirmavit.*

Gregorius XIII. Sabbatinum privilegium approbat ac confirmat.

10. Beatissimam Virginem MARIAM, animas Fratrum & Confratrum in charitate decedentium qui in vita habitum gestaverint, suis intercessionibûs continuis piisq; suffragiîs & meritîs, ac speciali protectione post earum transitum præcipuè in die Sabbati adjuturam, declarat Sacra Cardinalium Congregatio.

Sub Paulo V. editum est decretum in favorem privilegii Sabbatini.

11. Dico 3. Aliter concedi indulgentias vivis, aliter defunctis. Vivis permodum judicialis absolutionis, seu remissionis pœnæ temporalis; defunctis verò permodum suffragii: Vivis enim summus Pontifex concedit indulgentias, lucrantes eas verè absolvendo à pœnis temporalibus, ùti Judex & Superior eorum supremus; defunctis non sic, cùm sint extra forum Ecclesiæ; sed concedit permodum suffragii, quatenus de thesauro Ecclesiæ applicat merita & satisfactiones Christi unde fiat solutio DEO pro tali pœna. Clarificari hoc potest exemplô per aliquem incarceratum propter debitum contractum; quem potest Judex judicialiter liberare absolvendo à tali debito, aut alius permodum suffragii sive auxilii solvendo pro eo Creditori. Primo modô Pontifex indulget pœnas vivis; secundo modô defunctis (a). Ad quod D. R. *in4. d. 24. q. 2. a. 1.* ait: *In futuro est remissio; sed per DEI jurisdictionem, non Vicarii DEI.* Quare

Aliter vivis aliter mortuis conceduntur indulgentiæ.

(a) Nostri Gratianus, Lezana. Toletus, Bonacina.

12. Dubitant multi Theologi, utrum indulgentia quælibet vivis pro mortuis concessa sit infallibilis, hoc est, utrum positîs omnibûs ponendis, infallibiliter semper & statim assequatur suum effectum, nempe remissionem talis pœnæ in purgatorio? N. Lezana cum Cajetano, Corduba & aliis, cum quibus & N. Stephanus à S. Paulo dicunt, quòd non. Rationem dant, quòd sit liberum DEO talem commutationem acceptare, vel non; cùm ex nullo capite sit ad acceptandum obligatus. Pro comprobatione adducunt praxim Ecclesiæ, quòd etiamsi in altari privilegiato absolvatur Sacrum pro aliquo defuncto, non cessant tamen absolvere pro eodem in eodem altari aut simili Sacra Sacerdotes. Econtra N. P. Bonæ Spei de Religione tract. 2. disp. 2. dub. 1. resol. 5. n. 18. docet,

De infallibilitate indulgentiæ controvertunt DD.

Ll Missas

Missas pro animabus purgatorii oblatas, infallibiliter illis ex opere operato prodesse. Rationem dat Toletus: quia DEUS ex merito Christi satisfactionum & Sanctorum, acceptat applicationem, ut prosit infallibiliter; aliàs non oraret Ecclesia, nisi cognosceret mortuis prodesse, dicit Dionysius *c. 7. de Eccles. Hierarch.*

Solus Papa irrestrictam, alii prout ipsis à Papa conceditur.

13. Dico 4. Solus Papa potestatem, & irrestrictam habet, indulgentiam concedendi. Ratio est R. D. locô citato: *quia est Vicarius* DEI. Ratio P. Lezanæ: quia *Joann.* 21. soli Petro dictum est, *pasce oves meas.* Tum quia de thesauro disponere, spectat ad supremum Principem; ad alios nisi prout eis conceditur à Principe. Quare Prælati alii Ecclesiæ, nisi prout eis à Papa conceditur, concedere possunt indulgentias. Et sic Episcopi juxta decisionem Concilii Lateran. cap. *Cum ex eo, de pœnit. & remiss.* possunt in dedicatione Ecclesiæ unum annum indulgentiæ in anniversario Ecclesiæ, & in aliis occasionibus solùm 40. dies concedere (b).

Concedere possunt indulgentias.

(b) Doctor Resol. & Lezana locô citato.

14. *Dic* (inquit R.D. locô citato) *quòd præter Papam & Episcopos possunt Archiepiscopi per totam Provinciam suam quadraginta dies dare: habetur hoc de pœnit. & remissio.* §. *Nostro. Quid igitur si eidem concesserit Diœcesanus quadraginta dies, & Metropolitanus quadraginta dies, nunquid dans eleemosynam habebit* 80. *dies?* Rdet: Ostiensis *de pœnit. & remiss.* §. *Quis possit* dicit, *quòd sic: quia neuter excedit; cùm utrique sit concessum suis subditis indulgentias dare. cap. Cum ex eo, & cap. Nostro.*

15. De Legatis admittunt aliqui saltem ex consvetudine. Sylv. Layman.

16. Sed numquid Abbates possint concedere indulgentias? *Resp.* & dico: quòd jure ordinario non; *cap. Accedentibus, de excessibus Prælatorum.* Addit D.R. locô citato: *Nisi forsan speciali concessione aut alia causâ legitima, se valent tueri. Gloss. Legitima causâ: puta consvetudine præscripta, quæ dat jurisdictionem, de officio Judicis Ordinarii cap. ultimo.* Sylvester, Medina & alii *de Indulg.* docent posse Abbates concedere easdem indulgentias, quas solent concedere Episcopi: imò Tamburin. *tom.* 2. *d.* 9. *q.* 2. asserit, Abbatem quemdam Congregationis Lateranensis, hac potestate Romæ præsentibus 22. Cardinalibus, usum fuisse, ex privilegio à Pio V. illi Congregationi concesso. Hoc privilegium, vel est concessum non vivæ vocis oraculô: Per communicationem privilegiorum extensum est ad aliorum Ordinum Abbates; nec est revocatum per generalem revocationem Pauli V. ut sequenti *num.* 17. patet. Vel est concessum vivæ vocis oraculô: Nullius roboris est; sed consvetudo præscripta spectanda est.

17. Utrum alii Prælati Religionum hanc potestatem concedendi indulgentias habeant? *Resp.* & dico: Non possunt concedere, hoc est, dare indul-

dulgentias tam inferioribus quàm sæcularibus; cùm in nullo jure reperiatur hoc eis concessum: Nam si quæ erant talia privilegia, quia vivæ vocis oraculô erant concessa, sunt revocata (c). Possunt tamen sæcularibus Benefactoribus suis concedere, hoc est communicare indulgentias concessas, per Fratres lucratas: quod sic deducit D.R. *Potest Prælatus participationem concedere per quadraginta dies, vel per quid placet, vel per 30. Missas: & sic de omnibus bonis operibus colligitur.* Ratio est secundùm S. Thomam in 4. d. 20. q. 4. quia *qui Congregationi præest, potest opera subditorum & intentionem illorum communicare & applicare, & determinare aliis prout vult.* Et Urbanus V. concessit Generalibus & Provincialibus Minorum, ut possint Benefactoribus Ordinis communicare suffragia, indulgentias, orationes, & bona spiritualia, ut refert Cassarubius, verb. *Indulgentia.* Et eô ipsô quòd hoc privilegium erat concessum Prælatis Minorum, concessum est Carmelitis: nam in Bulla Leonis X. conceditur Carmelitis hoc, quòd omnia privilegia & indulgentiæ concessæ ac concedendæ Mendicantibus, sint Carmelitis communes. In Bulla autem Clementis VII. omnia privilegia & indulgentiæ (citra plenarias) quibuscunque Ordinibus sive Mendicantibus sive non Mendicantibus concessæ & concedendæ, Ordini Carmelitarum fiunt communes (d). Neque enim hoc privilegium communicandi Benefactoribus indulgentias, est revocatum per Paulum V. Tum quia hoc privilegium, estò sit concessum intuitu Regularium, non tamen pro ipsis Regularibus, sed sæcularibus: tum quia Paulus V. solùm revocavit indulgentias Regularibus concessas: facultas autem communicandi indulgentias, quæ in hoc privilegio conceditur, non est indulgentia. Ita Peregrinus verb. *Visitatores*, & Peirinis tom. 1. privilegiorum.

(c) Lezana verbô Indulgent. n. 4.

Prælati Ordinum non possunt concedere sed communicare indulgentias quod nō est revocatū per Paulū V.

Superiores possunt Inferiorum opera bona aliis applicare.

Quidquid conceditur aliis Mendicantibus cō ceditur Carmelitis.

(d) Lezana verb. Habitus num. 9.

18. Modi autem quibûs possunt & solent communicare Prælati suis Benefactoribus indulgentias sunt: 1. præcipiendo suis subditis ut lucrentur, & ipsis applicent indulgentias (e). 2do, uniendo & aggregando prædictos Benefactores cum suis Religiosis, ac ita faciendo, ut sicut Religiosi adimplendo conditiones præscriptas lucrantur indulgentias, ita illi eadem opera ponendo easdem consequantur. Attamen in hoc casu Prælati non dicuntur concedere indulgentias, sed Papa (f). Imò non tantùm Benefactoribus, sed quibusvis communicare possunt indulgentias, Generales, aut in absentia eorum Vicarii Generales. Hoc concessit Paulus V. Carmelitis. Vide Speculum Carmelitarum pag. 475. num. 1849.

Modi quibûs applicātur indulgētiæ Benefactoribus.

(e) Suar. Bonacina.

(f) Suarez, Peirinis.

19. Neque Confessarii nostri Confratribus S. Scapularis concedunt, dando indulgentias in articulo aut periculo mortis; sed authoritate Sedis Apostolicæ declarant eos consequi indulgentiam plenariam, ut ha-

betur in forma absolutionis generalis pro moribundis Confratribus Sacri Scapularis: *Ego &c. authoritate SS. Apostolorum Petri & Pauli ac S. Romanæ Ecclesiæ, & ex privilegiis per Summos Pontifices concessis Fratribus & Confratribus Sanctissimæ Matris MARIÆ de Monte Carmelo, inquantùm possum & debeo, declaro te consequi indulgentiam plenariam & remissionem omnium peccatorum tuorum &c.*

20. Qui concedit aliis indulgentiam, ipsemet eam lucrari potest.

Indulgentia plenaria & nō plenaria. Et hæc septena, quadragena. Qualis antea pœnitētia assignabatur.

21. Indulgentia alia est plenaria seu totalis, per quam remittitur tota pœna temporalis debita pro culpa jam dimissa; Alia non plenaria seu partialis, quâ remittitur pars pœnæ. Hæc alia est quæ vocatur septena, quâ remittitur pœna correspondens pœnitentiæ septem annorum, olim per canones inflictæ; alia quadragena, quâ remittitur pœna correspondens pœnitentiæ olim per canones impositæ 40. dierum: Aliæ enim antea pœnæ assignabātur, quàm modò; nā pro uno mortali simplici peccato assignabantur ordinariè 7. annorum, aliquando 12. annorum, pro gravitate delicti: cujus rei habetur aliquod in Concilio Eliberitano c. 5. pro homicidio casuali, infligebatur pœna 5. annorum; pro voluntario verò, quia est mortale, 7. annorum: & in c. 6. pro adulterio pœnitentia 10. annorum. Et in Synodo Romana sub Sylvestro, ut habetur dist. 82. can. *Presbyter*, fornicario Sacerdoti infligebatur pœna 10. annorum: & 30. q. 1. can. *Si quis Sacerdos*, habetur, quòd rem cum filia spirituali habenti infligebatur pœna 12. annorum, peregrinationis, & post peregrinationem perpetuo claudebatur Monasteriô (g). Et sic non gratis conceduntur aliquando 1000. annorum indulgentiæ, ut remittatur pœna tot annorum pœnitentiis correspondens. Neque tamen deberet tot annos esse in purgatorio, decedens in gratia sine pœnitentia persoluta: quia acerbior est pœna in purgatorio; quare brevior. Sume ergo indulgentiam annorum, non in ordine ad annos in purgatorio, sed in ordine ad annos pœnitentiæ in hoc sæculo, juxta taxam canonum antiquorum (g), prout communiter (h) Theologi sumunt.

(g) Toletus.

(h) Soto, Navar. Valentia, Bonacina, Nostri Gratianus, Lezana.

22. Indulgentia de pœnitentiis injunctis, dicitur & est, quâ remittitur tanta pœna, quanta remitteretur per pœnitentias taxatas à Confessariis, & Sacris canonibus pro illis peccatis impositas. Ita Layman, Bonacina, & NN. Reverendissimus Stratius, Gratianus, Lezana.

Realis, personalis, localis.

23. Indulgentia tam plenaria quàm non plenaria, alia est personalis, alia realis, alia localis. Personalis est ea, quæ est affixa personæ, quam videtur secum deferre, eamq; ubique lucrari: Sic est indulgentia pro articulo mortis v.g. quam Clemens XI. cōcessit pro ducentis Alumnis Nostræ Congregationis in Polonia Reformatæ: Ubicumque aliquis Nostrum morietur, poterit eam lucrari. Realis est annexa alicui rei, v.g. coro-

coronæ, Crucifixo &c. Localis est annexa loco, v.g. Ecclesiæ aut Sacello pro visitantibus & orantibus.

24. Sed quid si Ecclesia destruatur; cessatne ibi pro visitantibus indulgentia?

Quod si destruatur Ecclesia?

Resp. Vel indulgentia est in particulari illi concessa, vel in universali? prout conceditur v.g. Ecclesiæ Cisterciensium à Clemente XI. in Festo S. Stephani tertii Abbatis eorum, indulgentia plenaria omnibus Regularibus personis Ordinis Cisterciensis. Si primo modô? Imprimis certum est, quòd si per partes diruatur & reparetur, manere eandem indulgentiam, juxta omnes; & si simul tota destruatur & alia statim de novo ædificetur, sub eadem invocatione, in eodem situ, valdè probabile est, non extingui indulgentiam: quia talis Ecclesia censetur morali æstimatione esse eadem cùm sit eadem tam quoad solum quàm quoad situm. Si verò ædificetur in alio loco, probabilius est amittere indulgentiam (i): quia in tali casu, nec quoad solum nec quoad situm eadem numerô manet.

(i) Stratius, Lezana, Suarez.

25. Dicamus aliquid circa indulgentias revocatas, & non revocatas per Paulum V. in Bulla *Romanus Pontifex*, edita Anno 1606. In hac solùm revocantur indulgentiæ personales, Regularibus concessæ per Antecessores, prout à S. Congregatione declaratum refert Laurentius de Peiirinis *tom.* 1. *de subdito* 4. §. *ult.* Unde non sunt revocatæ indulgentiæ Ecclesiis Regularium pro Sæcularibus concessæ. Ita Peiirinis, Lezana *verbô Indulgentiæ.* Imò Regularibns concessæ pro defunctis, aut in periculo sive articulo mortis existentibus. Quòd non sint revocatæ quoad articulum mortis, & quoad defunctos, ratio deducit: quia quæ speciali digna sunt nota, non censentur esse sublata, nisi expressè nominentur, ut colligitur ex *L. Item*, apud Labeon. §. *Ait Prætor ff. de injuria.* Hoc idem colligit Alphonsus Leo *de Jubilæo*, ex quadam declaratione Sanctissimi D. Urbani VIII. facta Illustrissimo Domino Coccino Vice-Regenti Pœnitentiariæ, Anno 1625. Unde & Carmelitæ ab Eugenio IV. & Minores à Martino V. Eugenio IV. Nicolao V. Callixto III. Pio II. Sixto IV. & Augustiniani à Julio II. concessâ pro articulo mortis indulgentiâ plenaria gaudere possunt, servatis servandis. Ita Lez. *verbô Indulgentiæ num.* 10. Pari ratione dicendum de indulgentiis; intuitu Regularium Sæcularibus concessis; cùm in dicta Bulla solùm revocentur indulgentiæ Regularibus pro ipsis Regularibus concessæ. Unde non est revocata indulgentia Urbani VI. concessa pro iis qui Carmelitas appellaverint Fratres Beatissimæ MARIÆ Virginis Genitricis DEI, quòd pro qualibet vice tres annos & totidem quadragenas indulgentiarum obtinuerint. Solùm personales ut dixi revocavit, & alias de novo Regularibus

Quales indulgentiæ revocatæ.

Quæ speciali digna sunt nota.

Trium annorũ indulgentias nuncupantibus Carmelitas Fratres B. V. MARIÆ.

 bus conceſſit. Ut autem ſciamus quænam ſint indulgentiæ, quas omnibus ille Summus Pontifex conceſſit, pono per extenſum præfatam Bullam.

Ex Typographia & Bullario Romano Summarium.

Revocantur indulgentiæ Ordinibus Regularibus quoquomodo conceſſæ; & aliæ de novo conceduntur.

PAULUS V.

Anno 1606. 23. Maji.

26. Ad perpetuam rei memoriam. *Romanus Pontifex in Beati Petri Sede conſtitutus, cui inter alia cœleſtis indulgentiarum theſauri diſpenſandi cura incumbit, ſollicitè proſpicere debet ac ſolerter, ut hujusmodi indulgentiarum diſpenſatio & uſus, ad DEI gloriam & animarum ſalutem præcipuè dirigatur, & ne ex eorum multiplicitate confuſio aut inanis interpretatio exoriatur, proinde cùm fel. rec. CLEMENS Papa VIII. Prædeceſſor Noſter magna cum diligentia & ſollicitudine procuraverit abuſus & corruptelas, tum in communicando indulgentiarum theſauros, tum in modo illas recipiendi irreptas tollere, & propterea ſua quadam conſtitutione formam aggregandi, inſtituendi & rectè adminiſtrandi Societates & Confraternitates præſcripſerit, licèt morte præventus, hanc piam ejus voluntatem ad finalem executionem deducere, neque etiam ut cogitaverat circa indulgentias, à pleriſq; Romanis Pontificibus Prædeceſſoribus Religionibus & Ordinibus Monaſteriis & Mendicantibus diverſis temporibûs conceſſas aliquid deliberare potuerit; Nos qui nullis Noſtris meritis, ſed ſola DEI benignitate ad ſummi Apoſtolatûs Officium vocati ſumus, ſuſceptum à tanto Pontifice pium hoc opus ad optimum finem perducere cupientes, ubi primum Catholicæ Eccleſiæ regimen ſuſcepimus, Venerabilibus Fratribus Noſtris S. R. E. Cardinalibus ad hoc opus à dicto CLEMENTE Prædeceſſore deputatis, de quorum numero, tempore ipſius Clementis Prædeceſſoris eramus, injunximus, ut in illo opere ad ulteriora progrederentur, & indulgentias Regularibus conceſſas recognoſcerent, iisq; recognitis rem Nobiscum communicarent.*

Cùm itaque præfati Cardinales privilegia, conceſſiones & gratias prædictis Religionibus & Ordinibus conceſſas diligenter inſpexerint & examinaverint, ac eorumdem Ordinum Superiores & Officiales pluries audiverint, ac circa eaſdem indulgentias varia dubia & incertitudines & confuſiones adeſſe compererint, & ex judicio eorumdem etiam Regularium vel aliquorum ex illis Nobis propoſuerint valdè expedire pro eorum majore ſecuritate & beneficio, ut indulgentias ipſis Religionibus & Ordinibus, adinſtar vel per communi-

municationem, aut alio modo hactenus concessas annullaremus & revocaremus, ac alias particulares illis concederemus; Nos matura super hoc consultatione præhabita, cupientes Personis Regularibus quibuscumq; quorumvis Ordinum tam Monasticorum quàm Mendicantium spirituale solatium & juvamen afferre, infrà scriptas indulgentias & gratias, quas Personis Regularibus intra claustra, aut extra, cum licentia tamen suorum Superiorum legitima de causa illis concessa degentibus, tantummodo suffragari debere declaramus, concedendas duximus.

In omni Religione.

1. Omnibus igitur Christi fidelibus, qui canonicè & juxta Ordines cujuslibet Religionis & Constitutiones Apostolicas habitum Regularem à legitimis Superioribus causâ profitendi in illo susceperint, die primo eorum ingressûs in ipsam Religionem, si verè pœnitentes & confessi Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, plenariam.

Indulgentia plenaria in die susceptionis.

2. Ac cuilibet Novitio qui pœnitens & confessus ac Sacra Communione refectus post completum probationis annum professionem emiserit, etiam plenariã.

Die professionis.

3. Nec non cuilibet Religioso intra claustra sui Monasterii viventi, qui in festo principali sui Ordinis confessus, & Sacra Communione refectus fuerit, aut Missam recitans pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, Romani Pontificis salute, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad DEUM preces effuderit, etiam plenariam.

In principaliori festo Ordinis.

4. In cujuslibet verò mortis articulo, si pariter verè pœnitens & confessus ac Sacra Communione refectus, vel quatenus id facere nequiverit, saltem contritus Nomen JESU ore si potuerit, sin autem, corde devotè invocaverit, etiam plenariam.

In articulo mortis.

5. Qui verò ad Præsbyteratûs Ordinem canonicè promotus & confessus primam Missam celebrabit, nec non etiam iis Religiosis qui pariter confessi ac Sacra Communione refecti eidem Missæ interfuerint, aut ipso die Missam similiter celebrabunt, etiam plenariam.

Dum primũ Sacrum celebratur.

6. Iis verò qui de suorum Superiorum licentia à negotiis per decem dies alieni in cella commorabuntur, aut ab aliorum conversatione separati in piorum librorum, & aliarum rerum spiritualium animas ad devotionem & spiritum inducentium lectionibus operam suam dederint, addendo sæpe considerationes mysteriorum fidei Catholicæ, Divinorum beneficiorum, quatuor novissimorum, Passionis Domini Nostri JESU Christi & aliorum exercitiorum, orationum ejaculatoriarum, aut vocalium saltem per duas horas in diem & noctem orationibus mentalibus sese exercendo, faciendo eodem tempore confessionem generalem, aut annualem vel ordinariam Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, quoties, pro quolibet prædictorum exercitiorum plenariam similiter omnium peccatorum suorum indulgentiam & remissionem misericorditer in Domino concedimus.

In recollectionibus.

7. Præ-

Visitātibus.

7. *Præterea iidem Religiosi intra claustra viventes, qui suam Ecclesiam devotè visitaverint, & ut præfertur oraverint, consequantur easdem indulgentias quas visitantes Ecclesias Vrbis & extra eam diebus stationum consequuntur in omnibus diebus, perinde ac si ipsas Vrbis Ecclesias personaliter visitarent.*

Dicenti 5. Pater& Ave 5. Anni. Similiter in via.

8. *Omnibus item Religiosis intra claustra, ut suprà viventibus, qui quinquies orationem Dominicam & toties salutationem Angelicam ante altare eorum Ecclesiæ in quolibet die, 5. annos & totidem quadragenas.*

9. *Iis verò qui de suorum Superiorum licentia in itinere existentes, aut extra claustra degentes tanquam Prædicatores & Lectores quinquies eandem orationem Dominicam & toties salutationem Angelicam ante quodlibet altare similiter dixerint, etiam 5. annos & totidem quadragenas.*

60. Annos pro meditatione per Mensem

10. *Nec non etiam eisdem Religiosis, qui per mensem integrum singulis diebus spatiô mediæ horæ orationem mentalem fecerint, ac confessi & Sacra Commmunione ultima Dominicâ mensis hujusmodi refecti fuerint, sexaginta annos & totidem quadragenas.*

11. *Qui verò contrito corde & pœnitentes eorum culpas & peccata ac imperfectiones in capitulis culparum accusabunt, & spiritualiter communicabunt, & exercitium virtutum facient, tres annos & totidem quadragenas.*

Plenaria cō-vertentibus infideles hæreticos.

12. *Quotiescunque autem de licentia Summi Pontificis aut suorum Superiorum in ditiones & terras infidelium aut hæreticorum ad concionandum aut Catholicos docendum, vel infideles & hæreticos ipsos ad fidem Catholicam convertendum, & Ecclesiæ gremio reducendum missi fuerint, si pœnitentes & confessi ac SSma Communione refecti fuerint, vel Missam celebraverint, ut meliùs ad hujusmodi opus sese parare valeant, pro duabus vicibus, videlicet quando itineri se accingent, & quando in Provinciam ubi prædicta opera eis exercenda erunt, ingressi fuerint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam & remissionem misericorditer in Domino pariter concedimus & elargimur.*

Plenaria tē-pore Visitationis.

13. *Et insuper cum Superior in Visitationibus generalibus orationes quadraginta horarum pro bono Visitationis progressu collocare voluerit, iis Religiosis, qui dictis orationibus saltem spatiô duarum horarum in diverso tempore interfuerint, & ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, Romani Pontificis salute ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione, nec non disciplinæ & observantiæ regularis augmento pias ad DEVM preces, ut suprà dictum est effuderint, si confessi & Sacra Communione refecti fuerint, aut Missam celebraverint, plenariam similiter omnium peccatorum indulgentiam & remissionem, ut præfertur, concedimus.*

14. *Volumus autem ut omnes suprà dictæ indulgentiæ & gratiæ Religiosis Regularibus cujusvis Ordinis tam Monastici quàm Mendicantis duntaxat, ut præfertur concessæ, etiam omnibus Monialibus cujusvis Regulæ approbatæ & intra Claustra cum tribus votis solemnibus vivētibus & perpetuam clausurā ser-*

van-

vantibus tam Ordinariis locorum, quàm etiam Regularibus cujuscunq; Ordinis, Regulæ & Instituti subjectis suffragentur, præsentibus perpetuis futuris temporibus duraturis.

15. *Cæterùm omnes & singulas indulgentias quibuscunq; Ordinibus & Institutis Regularibus hujusmodi etiam Mendicantibus, & quibuslibet Personis Regularibus tam vigore privilegiorum & litterarum Apostolicarum, quàm vivæ vocis oraculô, aut aliàs quovis modô per quoscunque Romanos Pontifices Prædecessores Nostros, ac Nos & Apostolicam Sedem hactenus concessas, confirmatas, approbatas & innovatas, authoritate & tenore prædictis perpetuò revocamus, cassamus, annullamus & abrogamus, & ad præsentium Nostrarum litterarum præscriptum reducimus & moderamur. Non obstantibus quibusvis Constitutionibûs & Ordinationibûs Apostolicis, ac eorum Ordinum & Institutorum Regularium, etiam juramentô, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutîs & consvetudinibûs, privilegiîs quoq; indultis & litterîs Apostolicis, etiam Mare magnum & Bulla aurea nuncupatis, eisdem Ordinibus & institutis eorumque Monasteriis, Conventibus, Collegiis, Domibus, Superioribus & Personis in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis & approbatis. Quibus omnibus & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, expressa ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda foret, tenores hujusmodi præsentibûs pro expressis, & ad verbum insertis habentes illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice duntaxat specialiter & expressè derogamus, cæterisq; contrariis quibuscunque. Volumus autem ut præsentium transumptis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillô Personæ in dignitate Ecclesiastica constituta munitis, eadem fides habeatur ubique, quæ præsentibus Originalibus litteris haberetur. Datum Romæ apud S. PETRVM sub annulo Piscatoris die 23. Maji Anno 1606. Pontificatûs Nostri Anno primo.* Revocantur indulgētiæ.

27. Non inferas ex hac Bulla revocatam esse Bullam Sabbatinam. Nam pro ea latum est decretum ab eo & S. Congregatione; ut vidimus suprà. Quidquid sit de indulgentiis Confratribus Sacri Scapularis, sicut & Carmelitis ante PAULUM V. concessis, sunt à CLEMENTE X. approbatæ & corroboratæ. Ut pateat hoc clarè in honorem Beatissimæ Genitricis DEI, pono per extensum Bullam Clementis X. Bulla Sabbatina non est revocata.

Ex Originali Romæ in Archivio Ordinis Summarium.

 Confirmantur omnes indulgentiæ aliàs Ordini Carmelitano ejusque Confratribus concessæ.

Ad hæc vide subsequens Summarium earumdem indulgentiarum à S. Congregatione sub die 27. Junii Anno 1673. recognitum & approbatum.

CLEMENS PAPA X.

Ad perpetuam rei memoriam.

Anno 1673. 8. Maji.

Commissæ nobis Divinitùs dispensationis ratio exigit, ut spiritualium gratiarum concessiones, quæ ex pia prudentique hujus Sanctæ Sedis liberalitate ad piorum operum incrementum & animarum salutem processerunt, quò firmiùs subsistant, Apostolici muniminis præsidiô constabiliamus, illasq; etiam Apostolicæ benignitatis charitate ampliemus, & alia desuper statuamus, sicuti spirituali Christi fidelium ædificationi cognoscimus in Domino profuturum.

Exponi siquidem nobis nuper fecit Dilectus Filius Matthæus Orlandus Prior Generalis Ordinis Fratrum B. M. V. de Monte Carmelo, quòd cùm à diversis Romanis Pontificibus Prædecessoribus Nostris, ac etiam à Nobis nonnullæ indulgentiæ & peccatorum remissiones, ac pœnitentiarum relaxationes tam Christi fidelibus visitantibus Ecclesias dicti Ordinis, & alia præscripta pia opera peragentibus, quàm Confratribus Sancti Scapularis ejusdem B. M. V. de Monte Carmelo, quas ubivis locorum extra hanc almam Urbem erigendi & instituendi, illisq; certas indulgentias & gratias spirituales (servata formâ Constitutionis felicis recordat. CLEMENTIS Papæ VIII. Prædecessoris Nostri super confraternitatum aggregationibus & institutionibus editæ) communicandi facultas Priori Generali dicti Ordinis, vel illo absente ejus Vicario Generali, à rec. mem. PAULO Papa V. Prædecessore pariter Nostro attributa fuit, concessæ fuerint, ut omnis, quæ circa illas oriri posset, dubietas recideretur, ex litteris Apostolicis desuper emanatis, fideliter excerptum fuit illarum Summarium à dilecto Filio Nostro JOANNE tituli S. BERNARDI in Thermis S. R. E. Cardinale Bona nuncupato revisum, tenoris qui sequitur, videlicet.

Summarium indulgentiarum.

Summarium indulgentiarum à diversis Summis Pontificibus concessarum Christi fidelibus visitantibus Ecclesias Ordinis Beatissimæ Virginis MARIÆ de Monte Carmelo.

Fel.

Fel. record. SIXTVS IV. *(a) in Bulla* Dum attenta: *data Kal. April.* 1477. *ad instantiam Fratris CHRISTOPHORI Martignoni Prioris Generalis Ordinis Fratrum B. M. V. de Monte Carmelo, omnes indulgentias & peccatorum remissiones à diversis Romanis Pontificibus concessas visitantibus Ecclesias dicti Ordinis, & in dicta Bulla recensitas, confirmavit, approbavit & innovavit. Verùm quia plures illarum elargitæ à dicto SIXTO IV. confirmatæ erant sub onere porrigendi manus adjutrices Fratribus, Monialibus, Ecclesiis vel domibus præfati Ordinis, & B. PIVS V. per suam Constitutionem* Etsi Dominici gregis: *datam* 6. *Idûs Februarii* 1567. *revocaverat omnes indulgentias, pro quibus consequendis manus adjutrices porrigendæ erant, Fel. mem. Greg. XIII. in litteris Apostolicis* Ut laudes: *datis* 18. *Septemb.* 1577. *dictas indulgentias in pristinum, & eum, in quo erant ante dictam revocationem, statum restituit & revalidavit, dempta clausulâ:* porrigendi manus adjutrices, & elargiendi eleemosynas; *ita tamen quòd hi Christi fideles, qui illas cõsequi voluerint Ecclesias visitando sint contriti & confessi, & locò eleemosynæ prædictæ, septies orationem Dominicam, itidemq́ salutationem Angelicam recitent, vel habitum dicti Ordinis gestent, vel Vesperas pro defunctis recitent, aut ante Sanctissimum Domini Nostri JESV Christi corpus terram exosculentur, ac pro hæresum extirpatione, Sanctæque Matris Ecclesiæ tranquillitate, Christianorumq́ Principum pace & unione pias ad DEVM preces effundant, & aliàs juxta Prædecessorum suorum litterarum seriem orent, aliaque peragant.*

Summarium autem indulgentiarum concessarum est hujusmodi in dictis litteris.

I. LEO PAPA IV. *(b) omnibus Christi fidelibus, qui Ecclesias B. M. V. de Monte Carmelo hujusmodi in festis Nativitatis Dominicæ, Paschæ, Pentecostes, Apostolorum PETRI & PAVLI, Assumptionis, Nativitatis, Annuntiationis, Purificationis DEI Genitricis MARIÆ, S. Michäëlis Archangeli, Omnium Sanctorum, in duobus festis S. CRVCIS, Nativitatis S. Joan. Baptistæ, Sanctorum Martyrum Fabiani & Sebastiani, & in die Parasceves, & per octavas præfatarum festivitatum, & Vocabulis omnium Ecclesiarum dicti Ordinis devotè visitaverint, septem Annos & totidem quadragenas.*

2. *Et Adrianus II. Stephanus V. Sergius III. Joannes X. Joannes XI. Sergius IV. Innocentius IV. omnibus Christi fidelibus verè pœnitentibus contritis & confessis, qui præfatas Ecclesias in præfatis festivitatibus, & earum octavis piè visitaverint, tertiam partem omnium peccatorum in Domino relaxârunt.*

3. *Item CLEMENS III. Alexander II. Gregorius V. & VII. in præfatis festis, & in quolibet earundem similem gratiam largiti sunt.*

4. *Item CLEMENS IV. jisdem Christi fidelibus, qui præfatas Ecclesias qua-*

(a) Creatus 9. Aug. 1471. Concedũtur indulgentiæ visitantibus Ecclesias Carmelitarũ dicentib9 7. vicibûs orationem Dominicam & Angelicam salutationẽ aut coram SSmo Sacramento deosculantibus orantibusq́ pro hæresum extirpatione S. Matris Ecclesiæ trãquillitate Christianorũ Principum pace.

(b) Anno 848. In festis Nativitatis Domini Paschæ Pentecostes Apost. Petri & Pauli, S. Michäëlis, OO. SS. in utroq́ festo S. Crucis, Nativitatis S. Joannis Bapti. Fabiani & Sebastiani, & in die Parasceves & per

quater in Anno visitaverint, videlicet in 4. festivitatibus ejusdem DEI Genitricis MARIÆ, triginta Annos & totidem quadragenas piè concessit.

octavas prædefatarum devotè visitantibus 7. Anni & totidem quadragenæ.

5. *Item in privilegio generali Lucii III. remittutur ab eodem peccata levia, offensæ Parentum, negligentiæ votorum fractorum, dum tamen fractor ad vota rediret, & malè acquisita, si nescitur cui restitui debeant, præfatis locis seu illorum domibus assignentur.*

40. dies pro 1 Pater & Ave pro vivis & defunctis, in Ecclesia Carmelitana.

6. *INNOCENTIVS IV. & GREGORIVS VIII. concesserunt quolibet die dicenti Pater Noster & Ave MARIA in dictis Ecclesiis semel pro vivis & defunctis, 40. dies indulgentiarum.*

7. *Rursus Honorius III. Nicolaus IV. verè pœnitentibus omnium suorum peccatorum veniam polliciti sunt.*

40. Anni totidem quadragenæ de injunctis in festo Vocabulorũ Ecclef. Carmelit. similiter in Parasceve, in festo S. Crucis, si fecerint prout præfertur suprà.

8. *Insuper Honorius IV. omnibus verè pœnitentibus & confessis, dicti Ordinis Ecclesias visitantibus 40. Annos & totidem quadragenas de injunctis eis pœnitentiis, videlicet in festo Vocabulorum ipsarum Ecclesiarum, & in die Parasceves, necnon in die S. Crucis, ac festivitatibus Nativitatis, Annuntiationis, Purificationis & Assumptionis Genitricis MARIÆ misericorditer in Domino relaxavit & concessit.*

Quinquies in hebdomada visitantibus Ecclesiã Carmelitarũ 40. anni, totidẽ quadragenæ fer. 2. 4 6. Sabb. & Dominicâ. Et duplicantur indulgẽtiæ suprà nominatæ.

9. *Vlterius Benedictus XI. omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui ter in hebdomada videlicet quadragesimali tempore, 2da, 4. & 6ta feriis, atque etiam in festis Vocabulorum Ecclesiarum dicti Ordinis, necnon in diebus Sabbatinis ob Beatæ DEI Genitricis reverentiam, & in Dominicis diebus easdem Ecclesias piè visitaverint, 40. Annos & totidem quadragenas, & omnium peccatorum 7mæ partis remissionem in Domino relaxavit, omnesque e indulgentias & peccatorum remissiones à suis Prædecessoribus Romanis Pontificibus dicto Ordini concessas, in diebus & festis prædictis duplicando.*

Die Sabbato post mortem adjutorium Beatis. V. M.

10. *Item JOANNES XXII. omnes indulgentias & peccatorum remissiones à Romanis Pontificibus Prædecessoribus suis dicto Ordini concessas confirmavit, ac 40 Annos & totidem quadragenas de injunctis pœnitentiis, universis Christi fidelibus dicti Ordinis Ecclesias in qualibet solemnitate quatuor festivitatum B. V. Genitricis MARIÆ videlicet Nativitatis, Annuntiationis, Purificationis & Assumptionis visitantibus, contritis & confessis in Domino piè concessit. Idemq; JOANNES XXII. pro animabus quæ in purgatorio existunt, & habitum hujus Religionis gestarunt, vel eorum confraternitatem ingressi fuerint, vel Confratrum numero adscripti in honorem ejusdem Beatæ MARIÆ Matris DEI, die Sabbati post earum transitum intercessionibus ejusdem, continuis ipsius suffragiis & meritis, ac speciali protectione adjuvandis privilegium publicavit, corroboravit & confirmavit.*

11. *Item Vrbanus VI. perpetuò concessit iis qui Ordinem Carmelitarum & Fratres ejusdem Ordinis, Ordinem seu Fratres Gloriosissimæ DEI Genitricis semperq; Virginis MARIÆ de Monte Carmelo vocaverint, nominaverint, & appel-*

pellaverint, si in gratia extiterint, tres Annos & totidem quadragenas indulgentiarum.

12. *Nicolaus V. omnes indulgentias & peccatorum remissiones, ac omnia privilegia dicto Ordini concessa à suprà dictis Romanis Prædecessoribus suis in præfatis diebus & festis motu proprio duplicando confirmavit, atque Annos 7. & totidem quadragenas in Domino relaxavit.*

Tres Anni, & totidem quadragenæ eis, qui Carmelitas nominaverint Fratres B. M. DEI Genitricis.

13. *Sixtus IV. omnes indulgentias Ordini prædicto, illius domibus, Ecclesiis ac Personis utriusque sexûs in genere vel in specie quomodolibet concessas, in suo robore, in suaq; firmitate confirmavit, approbavit & de novo concessit, & in Conceptionis, Nativitatis, Præsentatation. Annunt. Visitationis, Purificationis & Assumptionis B. DEI Genitricis MARIÆ festivitatibus, & per 7. dies sequentes, & in diebus Vocabulorum Ecclesiarum visitantibus Ecclesias, 30. Annos & totidem quadragenas de injunctis pœnitentiis misericorditer in Domino relaxavit.*

14. *Denique CLEMENS VII. post Joannem XXII. & Alexandrum V. eorum litteras approbando, habitum Gloriosæ & Beatissimæ Virginis MARIÆ Matris DEI gestantibus, seu confraternitatem ingredientibus, & alias servantibus, ut in eisdem litteris continetur, indulgentias, peccatorum remissiones & gratias singulis utriusq; sexûs concessas, perpetuæ firmitatis robur addidit & innovavit, ipsisq; & aliis participationem omnium bonorum spiritualium totius Ordinis Carmelitarum & universalis Ecclesiæ concessit.*

Per 7. dies sequentes infrà Octavam Vocab. Eccles. & festivitatum B. M. V. infrà specificatarũ 30. Anni & totidem quadragenæ de injunctis.

Aliæ indulgentiæ visitantibus Ecclesias Fratrum & Monialium Discalceatorum extensæ ad visitantes quaslibet Ecclesias Ordinis à SS. D. Nostro CLEMENTE X. per Breve datũ 31. 8bris 1670.

I. *Sixtus V. per litteras datas 11. Iulii 1587. concessit Christi fidelibus, qui in illorum Ecclesiis, feriis 5. Missæ, centum; qui verò prædicationi aut lectioni verbi DEI interfuerint, alios 100. necnon qui ad orandum accesserint, iterum 50 dies; qui deniq; confessi eo die ibi communicaverint, 3. annos & totidem quadragenas de injunctis seu aliàs debitis pœnitentiis misericorditer in Domino relaxavit.*

Feriis quintis visitantibus Eccles. Carmelitarũ aut concionem audientibus 100. dies.

2. *Gregorius XV. per litteras datas 19. Septembris 1622. indulgentiam plenariam iis, qui confessi & Sacra Communione refecti visitaverint eorum Ecclesias in festo S. Theresiæ, & oraverint pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione.*

In festo S. Theresiæ plenaria.

3. *Vrbanus VIII. per litteras datas 10. Maji 1624. similem indulgentiam illis, qui in festo S. JOSEPHI id præstiterint, & similiter iis qui orationi quadraginta horarum de licentia Ordinariorum in dictorum Fratrum Ec-*

In festo S. Josephi plenaria.

clesiis tantùm semel in Anno instituendæ per aliquod spatium devotè interfuerint, & ut præfertur oraverint.

In festo Cõmemorationis, Andreæ Corsini, Angeli, Alberti, Magdalenæ plenaris.

4. *Denique SSmus Dominus Noster CLEMENS X. per litteras datas die* 11. *Augusti* 1670. *&* 16. *Maji.* 1622. *plenariam indulgentiam in festis Beatissimæ Virginis MARIÆ de Monte Carmelo, SS. Andreæ Corsini Episcopi, Angeli Martyris, Alberti Confessoris, & S. M. Magdalenæ de Pazis, iis qui aliquam ex Ecclesiis dicti Ordinis visitaverint ut suprà.*

Aliæ indulgentiæ concessæ omnibus Christi fidelibus à præfato SIXTO V. in suprà dictis litteris.

Laudetur Jesus Christus 50. dies.

Pro devota nominatione Iesu aut Mariæ 25. dies.

Sic consvetis in articulo mortis invocãtibus plenaria.

300. dies pro Litaniis Nominis Iesu, 200. pro Litaniis B. M. V. devotè recitatis. Eædẽ indulgentiæ Prædicatoribus.

Illis qui hôc modô salutaverint alios, nempe suo vulgari seu latino sermone, Laudetur JESUS Christus*: & his qui sic responderint* in sæcula, *vel* amen, *vel* semper: *utrisque tam salutantibus, quàm respondentibus* 50. *dies ubicunq; id factum fuerit. Qui Nomen JESV ore nominaverint reverenter, vel Nomen MARIÆ,* 25. *dies. Qui verò in articulo mortis ore vel corde, si ore non potuerint, idem Nomen invocaverint, dummodo ante habuerint consvetudinem sic salutandi vel nominandi idem Nomen JESV, plenariam omnium peccatorum indulgentiam. Qui Litanias ejusdem SS. Nominis approbatas recitaverint,* 300 *dies: qui Litanias ejusdem Beatissimæ V. M. ducentos: necnon Prædicatoribus Verbi DEI, qui inter prædicandum ad hunc modum salutandi, invocandi vel recitandi, seu nominandi nomen JESV & MARIÆ Auditores monuerint, & quicunq; hanc salutationis formam usui esse curaverint, easdem indulgentias concessit.*

Summarium indulgentiarum á fel. memoriæ PAULO V. per litteras in forma Brevis datas 30. Octob. 1606. 31. Augusti 1609. & 19. Julii 1614. concessarum confraternitati S. Scapularis seu Beatissimæ V. MARIÆ de Monte Carmelo.

Dum inscribũtur cõfraternitati S. Scapularis verè pœnitentes & cõfessi S. Eucharistiã refecti, lucrã-

1. *Concessit omnibus utriusq; sexûs Christi fidelibus qui confraternitatem S. Scapularis ubivis locorum tam hactenus canonicè institutam, quàm deinceps instituendam, de cætero ingredientur, & habitum acceperint, die* 1mo *eorum ingressûs si verè pœnitentes & confessi SS. Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, indulgentiam plenariam.*

2. *Descriptis & describendis in dicta confraternitate verè pœnitentibus & confessis, qui in festo principali Commemorationis ejusdem B. M. V. die* 16. *Julii, aut juxta ritum nonnullorum locorum, die Dominica immediatè sequenti* cele-

lebrari solito SS. Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, ac pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad DEUM preces effuderint, plenariam.

3. *Qui in articulo mortis pœnitentes & confessi ac SS. Communione refecti Nomen JESU, ore si potuerint, sin autem corde devotè invocaverint, plenariam.*

4. *Qui pœnitentes & confessi ac Sacra Communione refecti processioni in una Dominica cujuslibet mensis per dictam confraternitatem de Ordinarii loci licentia faciendæ, devotè interfuerint, & ibi ut præfertur oraverint, plenariam.*

5. *Qui ab esu carnium iis diebus quibus Confratres dictæ confraternitatis ex illius instituto vesci non solent, abstinebunt, trecentos dies.*

6. *Qui qualibet die septies orationem Dominicam & toties salutationem Angelicam in honorem septem gaudiorum ejusdem Virginis MARIÆ recitaverint, quadraginta dies.*

7. *Qui cum habitu confraternitatis pœnitentes & confessi semel in mense SS. Eucharistiæ Sacramentum sumpserint & ut præfertur, oraverint, quinque annos & totidem quadragenas.*

8. *Qui pœnitentes & confessi in quolibet ex festivitatibus ejusdem V. MARIÆ SS. Eucharistiæ Sacramentum in Ecclesia vel in Capella dictæ confraternitatis devotè sumpserint, & ut suprà dictum est oraverint, tres annos & totidem quadragenas.*

9. *Qui cum lumine SS. Eucharistiæ Sacramentum, quando ad infirmum defertur, comitati fuerint & pro iisdem infirmis pias ad DEUM preces effuderint, 5. annos & totidem quadragenas.*

10. *Qui corpora defunctorum quorumcunque ad sepulturam associaverint, & pro eorundem animabus ad DEUM oraverint,* 100. *dies.*

11. *Qui Officium B. M. V. devotè recitaverint,* 100. *dies.*

12. *Qui Missis & aliis Divinis Officiis in Ecclesia seu Capella, aut Oratorio confraternitatis pro tempore celebrandis & recitandis, sive congregationibus publicis vel privatis ejusdem confraternitatis ubivis faciendis interfuerint, ac pauperes hospitiô susceperint, aut eis in eorum necessitatibus, vel in periculo peccandi existentibus auxiliati fuerint, aut eleemosynas temporales vel spirituales dederint, vel pacem cum inimicis propriis vel alienis composuerint, seu componi fecerint, aut devium aliquem ad viam salutis reduxerint, & ignorantes DEI præcepta & ea quæ ad salutem sunt, docuerint, aut quodcunq; aliud pietatis vel charitatis opus exercuerint, toties pro quolibet prædictorum piorum operum, centum dies de injunctis eis, seu aliàs quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Ecclesiæ consueta, concessit & relaxavit.*

13. *Insuper concessit PRIORI Generali Ordinis, vel illo absente ejus Vicario Generali, ut hujusmodi confraternitatem Beatissimæ Virginis MARIÆ de Monte Carmelo ubivis locorum extra Urbem erigere & instituere, illisque suprà*

tur plenariā. Verè pœnit. & confes. S. Eucharistiâ refectis in die Commemorationis solem. orātib ut præfertur plenaria.

Similiter in articulo mortis si saltem ore invocaverint Nomē JESU.

In Dominica Cōfraternitatis plenaria.

Feriâ 4. pro abstinentia à carnib9 300. dies.

7. Pater & totidē Ave 40. dies.

5. Annos semel in mense recipientes Eucharistiam orātes prout præfertur.

5. Annos & totidē quadragenas cū lumine Eucharistiæ Sacramentum ad infirmos comitati pro eis orantes.

100. dies associātes cor-

suprà dictas indulgentias & gratias spirituales (servata formâ præscripta in Constit. felicis record. CLEMENTIS VIII. super confraternitatum aggregationibus & institutionibus edita) communicare possit.

pus defuncti ad sepulturam.

100. dies pro Officio parvo.

Pro quolibet pio opere 100. dies.

14. *Denique SS. Dominus Noster CLEMENS X. per litteras suas in forma Brevis datas die 2. Januarii 1672. indulsit, ut omnes suprà dictæ indulgentiæ, peccatorum remissiones ac pœnitentiarum relaxationes per fel. mem. PAVLVM V. concessæ, animabus Christi fidelium permodum suffragii applicari possint. Hoc Summarium fideliter excerptum est ex Bullis & Brevibus citatis.*

J. Cardinalis Bona. (c)

(c) Ex Sacro Cisterciensium Ordine.

2. *CVm autem sicut eadem expositio subjungebat præfatus Matthæus Prior Generalis Summarium hujusmodi Apostolicæ confirmationis Nostræ patrocinio communiri, nonnullaq; dubia præmissorum occasione emergentia dissolvi plurimùm desideret; Nobis propterea humiliter supplicari fecit, ut opportunè in præmissis providere & ut infrà indulgere de benignitate Apostolica dignaremur.*

adus numerus Bullæ.

3. *Nos igitur ipsius Matthæi Prioris Generalis votis hac in re, quantùm cum Domino possumus, favorabiliter annuere volentes, eumq; à quibusvis excommunicationis &c. absolventes, & absolutum fore censentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Summarium præinsertum, omniaq; & singula in eo contenta authoritate Apostolica tenore præsentium approbamus & confirmamus, illisq; inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus.*

In Dominica Confraternitatis etiamsi non sint in processione pœnit. verè & confessi atq; S. Eucharistiâ refecti, & orêt ut præfertur suprà indulgentiã plenariã cõsequuntur.

4. *Vt Confratres & Consorores dictarum confraternitatum S. Scapularis tam hactenus erectarum, quàm imposterum erigendarum, qui processioni in una Dominica cujuslibet mensis ab ipsis fieri solitæ, commodè interesse non potuerint, si verè pœnitentes & confessi ac S. Communione refecti Capellas suarum respectivè confraternitatum devotè visitaverint, & ibi pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione & S. Matris Ecclesiæ exaltatione pias ad DEVM preces effuderint, eandem plenariam omnium peccatorum indulgentiã & remissionem, quam PAVLVS V. Prædecessor illis, qui processioni hujusmodi intersunt, concessit, pariformiter consequantur.*

In Dominica Confratern. itinerantes & captivi lucrantur indulgẽtias orãtesq; ut præfertur dummodo desiderent

5. *Et similiter infirmi, captivi & peregrinantes, qui Capellas hujusmodi dicta Dominicâ visitare nequiverint, si Officium parvum B.M.V. aut quinquagies orationem Dominicam & salutationem Angelicam recitaverint, & saltem contriti fuerint cum proposito confitendi & S. Communionem recipiendi, quamprimum potuerint; quod adimplere omninò teneantur.*

6. *Fratres & Moniales Ordinis præfati commorantes in Conventibus, in quibus non est erecta confraternitas S. Scapularis, vel non sit processio hujusmodi, si Litanias omnium Sanctorum in choro vel privatim, si legitimè impediti non potuerint interesse choro, devotè recitaverint, cæteraq; in litteris præ-*

fati

*ati PAVLI Prædecessoris præscripta adimpleverint, præfatam plenariam in-
dulgentiam & peccatorum remissionem etiam consequantur, authoritate &
tenore præfatis concedimus & indulgemus.*

7. *Porro festum principale Confraternitatum S. Scapularis hujusmodi iux-
ta indultum ab eodem Paulo Prædecessore concessum die* 16. *mensis Julii vel
Dominica immediatè sequenti quotannis celebrari solitum ob majorem devotio-
nem vel commoditatem Christi fidelium, aut quando eadem die occurrat alia
solemnitas, in aliam Dominicam ejusdem Mensis trasferri permittimus.*

Conceditur omnibus Cõfraternitatibus: quare ubique potest trãsferri hæc festivitas in Dominicam.

8. *Soli autem Superiores Generales dicti Ordinis possint extra Vrbem præ-
fatam in singulis Ecclesiis ejusdem Ordinis, & in quibuscunque aliis acceden-
te consensu Ordinariorum Confraternitates præfatas (servata cæteroquin præ-
fatarum Pauli Prædecessoris litterarum formâ & dispositione) instituere, &
nullus alius sub pœna nullitatis.*

9. *Insuper ad augendam fidelium Religionem & animarum salutem cœle-
stibus Ecclesiæ thesauris pia charitate intenti, omnibus & singulis utriusq;
sexûs Christi fidelibus verè pœnitentibus & confessis ac S. communione re-
fectis, qui aliquam ex Ecclesiis dicti Ordinis in Conceptionis, Nativitatis, Præ-
sentationis, Annuntiationis, Visitationis, Purificationis & Assumptionis ejus-
dem B. M. V. Immaculatæ, festis diebûs devotè visitaverint & ibi pro Chri-
stianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ
exaltatione pias ad Deum preces effuderint, quo die prædictarum id egerint
plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam & remissionem misericor-
diter in Domino concedimus.*

In fest. Nativ. Præsent. Anñtiat. Visit. Purific. & Assumpt. orãt. ut præfertur verè pœnit. & confessis ac S. cõmun. refectis plenaria.

10. *Illis autem qui ad Antiphonam Salve Regina, quæ quotidie post Com-
pletorium in eisdem Ecclesiis solemniter decantatur, convenient & ut præfertur
orabunt,* 100. *dies de injunctis eis seu aliàs quomodolibet debitis pœnitentiis
in forma Ecclesiæ consveta relaxamus.*

Qui aderunt ad Salve Regina & orabunt ut præfertur 100. dies.

11. *Illis, qui aliquam ex Ecclesiis ejusdem Ordinis in diebus Stationum Ec-
clesiarum Vrbis præfatæ, prout in Missali Romano exprimuntur, devotè pa-
riter visitaverint, & ibidem prout præmittitur oraverint, ut eas omnes & sin-
gulas indulgentias, ac peccatorum remissiones, ac pœnitentiarum relaxatio-
nes consequantur, quas consequerentur, si easdem Vrbis Ecclesias in diebus
Stationum hujusmodi personaliter & devotè visitarent, dicta authoritate ha-
rum serie concedimus similiter & indulgemus.*

Diebûs Stationũ orantibus ut præfertur eædẽ quæ in Urbe concedũtur quibusvis fidelib9.

12. *Decernentes easdem præsentes litteras semper firmas, validas & effica-
ces existere & fore, suosque plenarios & integros effectus sortiri & obtinere,
ac illis ad quos spectat, & pro tempore quandocunq; spectabit, in omnibus &
per omnia plenissimè suffragari, & ab eis respectivè inviolabiliter observari.
Sicque in præmissis per quoscunq; Judices Ordinarios & Delegatos, etiam
causarum Palatii Apostolici Auditores judicari & definiri debere, ac irri-*

tum & inane si secùs super his à quoquam quavis authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Nostra & Cancellariæ Apostolicæ regulâ de non concedendis indulgentiis adinstar, aliisque Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque.

13. *Volumus autem ut earundem præsentium litterarum transumptis seu exēplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis & sigillô personæ in dignitate Ecclesiastica cōstitutæ munitis, eadē prorsus fides ubique habeatur, quæ haberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 8. Maij 1673. Pontificatûs Nostri 3.* Et si quis habeat aliquem scrupulum circa harum aliquam Bullam, legat A. R. P. Sebastianum à S. Paulo a. 3. §. 9. 10. 11. & 15.

Adnotationes Reverendissimi Patris Stratii Generalis totius Ordinis Carmelitarum.

Notabile pro festo Commemorationis Solemnis.

27. PRimò circa indulgentiam plenariam concessam pro festo principali Commemorationis B. V. die 16. Julii vel Dominica immediatè sequenti celebrari solito, quòd pro illa lucranda Confratres Nostri non teneantur aliquam Ecclesiam Confraternitatis vel Ordinis Nostri visitare, cum talis visitatio illis à Pontifice non fuerit injuncta, sed solùm debent contriti & confessi Eucharistiam sumere & pro Principum Christianorum concordia, hæresum extirpatione & S. Matris Ecclesiæ exaltatione ad DEUM preces effundere. Quare in quocunque loco ista pia opera fecerint, præfatam indulgentiam plenariam obtinere poterunt. Si tamen tunc temporis reperiantur in loco in quo sit Capella Confraternitatis vel Ecclesia Ordinis, consulendum est, ut illam visitent, in illaque S. communionem recipiant & præscriptas orationes recitent.

In Mense Iulio non est habenda Dominica Confraternitatis.

2do, Quia Confraternitas S. Scapularis præter ordinariam processionem quam in una Dominica cujuslibet Mensis facere solet, unam aliam magis solemnem habet in festo Commemorationis B. M. V. cum magno fidelium concursu, advertendum est, quòd Paulus V. huic tam solemni processioni intervenientibus, nullam concessit indulgentiam, imò nec de illa ullam facit mentionem. Quare consulendum est Confratribus ut processionem ordinariam in dicto Mense Julii non faciant in determinata Dominica, sed reservent faciendam in festo Commemorationis Solemnis. In Speculo Carmelitarum num. 1862. & num. 1867.

28. Utrum indulgentias, quas lucramur, possimus applicare animabus Christifidelium seu illas ipsis concedere? *Resp.* quod non. Nisi in casibus in quibus expresse conceditur à Sede Apostolica. Tum qui:

indulgen-

indulgentiæ pendent à voluntate concedentis. Tū quia quòd à Confratribus S. Scapularis indulgentiæ Pauli V. superiùs recensitæ, possint applicari animabus in purgatorio existentibus, specialiter pro hoc per Bullam Clementis X. (quæ incipit *Commissæ Nobis*) concessio emanata est, & in similibus ab aliis Pontificibus.

Non omnes indulgentias applicare possumus animabus.

29. Quando festum transfertur an eo ipso & indulgentiæ? *Resp.* Vel illæ sunt affixæ tali diei talis Mensis, scilicet diei in quo mortuus est Sanctus, vel non? sed sunt concessæ sine determinatione simili? Si primū, translato festô, non transferuntur indulgentiæ; secùs si secundum. Ita docent Azor. Sylvius, Nostri Antonius à S. Spiritu & Stephanus à S. Paulo disp. 5. de Indulg. in fine.

De translatione indulgentiarum.

30. Et quid de Indulgentiis concessis Sacro Ordini Cisterciensi dicam? Plures forsan quàm Nobis, huic Sacro Ordini sunt concessæ, quandoquidem Nostri aliarum approbationem, aliarum de novo concessionem, per Eminentissimum ex S. Ordine Cisterciensi Cardinalem BONA, à Sede Apostolica obtinuerunt, qui sicut Nostri ita & sui Ordinis non erat immemor. Paucarum notitiam habeo; eas tamen exponere Lectoribus non prætermittam. Sixtus Papa IV. Anno M.CD.LXXV. concessit Ordini Sacro Cisterciensi, quòd non tantùm Personæ hujus Ordinis utriusque sexûs, sed etiam Familiares & Procuratores Cisterciensium, si Cisterciensi Conventuali in articulo mortis confiteantur, plenariam indulgentiam lucrentur. Hoc privilegium quoad primum est revocatum à Paulo V. & majus concessum omnibus Regularibus, absque conditione posita à Sixto dicto, ut videre est hîc num. 26. pag. 262. Quoad secundā partem, quoad Familiares & Procuratores, non est revocatum revocatione Generali Pauli V. vide suprà n. 26. pag. 262. Gregorius XIII. Anno M.D.LXXIII. concessit Congregationi Cisterciensi Regularis Observantiæ in Hispania, ut quicumque interesset dum canitur *Salve Regina*, consequeretur indulgentiam unius anni: Item ad recitationem psalmi *De profundis*, in Capitulo. Hæc indulgentia sicut videtur esse revocata revocatione Pauli V. ita iisdem Patribus concessa ab eodem Pontifice, in concessione ejusdem gratiæ omnibus Cisterciensibus Congregationis Fuliensis. Clemens X. Anno M.DC.LXXI. concessit indulgentiam plenariam omnibus verè pænitentibus & confessis ac Sacra communione refectis, in festo S. Benedicti, Mauri, Scholasticæ, Placidi & Sociorum Martyrum. Clemens XI. Anno M.DCC.XVI. concessit indulgentiam plenariam omnibus Regularibus Personis Ordinis Cisterciensis, in festo S. Stephani tertii Abbatis Cisterciensis. Festum S. Bernardi cùm sit principale Ordinis Cisterciensis, pro omnibus ejus Ordinis in eo festo conceditur à Paulo V. indulgentia plenaria, servatis servandîs pro lucrandis indul-

indulgentiis. Plures indulgentias vide num. 26. pag. 262. Et in indice libri hujus. Inter alia habet hoc privilegium hic Ordo Sacer, quòd certis diebûs celebrans Missam ad altare S. Bernardi, liberet animam è purgatorio quicunque sit Sacerdos.

SECTIO III.

In quo differunt indulgentiæ à jubilæo, & quæ ad lucrandum requiruntur?

Differentia inter jubilæum & indulgentias.

1. JUbilæum ab indulgentia plenaria in ratione indulgentiæ non differt: totum enim reatum pœnæ remittit indulgentia plenaria, qui est effectus primarius jubilæi. Plenior & plenissima indulgentia, dicitur & est solùm secundùm majorem & majorem solemnitatem & circumstantias talis (a): differt tamen accidentaliter per privilegia, quæ non ordinariè conceduntur cum indulgentiis; quæ sunt ut à quolibet approbato Confessario pœnitens possit absolvi à casibus reservatis Sedi Apostolicæ, & in plerisque votis dispensationem obtinere. Ita Toletus, Sylvius, Lezana, Stephanus à S. Paulo.

(a) de Rhodes.

Ad lucrandas indulgentias conditiones requisitæ.

2. Primò ut quis lucretur indulgentias debet esse baptizatus: quia thesaurus Ecclesiæ non distribuitur nisi inter membra Ecclesiæ.

3. Item ut non sit excommunicatus excommunicatione majori (etiamsi sit in gratia per contritionem): nam excommunicatio major privat communione bonorum spiritualium (a).

Adimpletio conditionũ debet terminari in gratia si sibi.

4. Præterea ut pro se lucretur indulgentias, debet esse in gratia, saltem tunc quando præscriptum opus completur. Non requiritur ut omnia opera ad lucrandam indulgentiam imposita exerceat in statu gratiæ, nam Pontifex non præcipit illa exequi in statu gratiæ; debet tamen adimpletio conditionis terminari in gratia: nam non est capax indulgentiæ, nisi sit in gratia; cùm pœna non remittatur ante culpam. Unde si quis in peccato mortali visitat Ecclesias, jejunat per plures dies, ultimum opus in peccato mortali existens inchoat, tandem verè pœnitet, & in gratia opus præscriptum ultimum complet, confitetur, Sacram Eucharistiam sumit & orat pro exaltatione S. Matris Ecclesiæ & extirpatione hæresum, concordia Principum Catholicorum; lucratur indulgentias: aliàs antecedenter committens die jejunii peccatum mortale, deberet quolibet die jejunii sequenti exequens conditiones confiteri. Ita Toletus, Soto, Sylv. NN. Lezana, Stephanus à S. Paulo. Jam verò ut quis lucre-

Non est necesse si alteri.

lucretur indulgentiam alteri, seu defuncto, non est necesse ut lucrans sit in statu gratiæ; sed solùm ut adimpleat opus à Pontifice præscriptum (b). Ratio est: quia pretium non est opus illius peccatoris, sed indulgentia ipsa ac thesaurus meritorum Christi & Sanctorum. Nec impedit applicationem peccatum ipsius, nam ille applicat nomine Ecclesiæ, in qua nunquam deest gratia; Opus autem cum ab aliquo fit nomine alterius, non perdit valorem, quamvis qui facit illud immediatè non sit in gratia: ut v.g. si aliquis Dominus in gratia existens dat eleemosynam per servum, qui eam dat cum vana gloria, & est in peccato mortali. Unde si in Bulla dicatur, *qui dederit* talem *eleemosynam unam animam liberabit ex purgatorio*, dando illam etiam in malo statu, potest unam animam liberare (b).

(b) Naldus, Gratianus, Laym. Lezana, Stephanus à S. Paulo cõtra Lugonem.

Qui facit pœnitentiã non facit nomine alterius sed pro ipso.

5. Præterea qui vult lucrari indulgentias, debet omninò opus injunctum explere, & eo modô quo præscriptum est: quia permodum conditionis sine qua non, imponitur. Unde sive per ignorantiam, sive per impotentiam non impleatur illud, non lucratur indulgentiam: & sic si Dominus dare eleemosynam jubet, famulus non dat sed sibi retinet, non lucratur indulgentiam. Oppositum tamen tenet Lezana *num.* 14. *verb. Indulgentiæ.*

Injunctũ opus omninò adimplendum.

6. Licetsi probabiliùs sit, partem operis præscripti tantùm adimplere, non lucrari indulgentiam; tamen valdè probabile est, quod si modicum tantùm omittatur, v.g. cæremonia in Sacro, vel si parum suprà comedas in jejunio, non impeditur lucrum indulgentiæ. Etiamsi ditissimus Dominus, dum propter lucrandam indulgentiam danda est eleemosyna, dat exiguam valde, lucratur indulgentiam; nisi in Bulla exprimatur dandam esse pro cujusque facultate: tunc enim dives majorem dare tenetur, quàm pauper. Ita Filliucius, Suarez, Sa & alii.

7. Et quia apud Theologos parum pro nihilo reputatur, & favorabilia sunt extendenda; qui ob hominum multitudinem non potest ingredi Ecclesiam, adimplens pro conditione visitationem Ecclesiæ, sufficit ut oret ante fores in cæmeterio: nam in favorabilibus, nomine Ecclesiæ intelligitur cæmeterium dicit Layman, Suar. Lezan. addens pro tutiori & secluso tali impedimentô, debere ingredi ipsam Ecclesiam. Si verò in Bulla præcipitur ingressus Ecclesiæ, necesse est tunc ingredi eam: qui enim aliquid omittit quod secundùm sententiam probabilem aut probabiliorem non est necessarium ad lucrandam indulgentiam, si à parte rei id est necessarium ad ipsam obtinendam, non lucratur eam (c); quia communis error non supplet defectum: v.g. per errorem existiment aliqui liquorem aliquem esse vinum; per hoc non erit vinum, nec in eo consecrabitur, cùm non sit de vite.

Quando ingredi oportet Ecclesiam.

(c) Bonacina, Suar. Sanch.

 8. Quan-

8. Quando datur potestas Confessariis commutandi opera præscripta, in alia, non est necesse ut fiat in confessionali; potest enim fieri extrà, & ab alio Confessario: Nam ita declaravit Gregorius XIII. (d).

(d) Henrique 2. l. 7. n. 8.

9. Non obest quòd opus præscriptum sit ex fine venialiter vitiatum: ut si det eleemosynam etiam propter vanam gloriam, vel ex aliqua circumstantia. Ita docent communiter. Vide *de Confessione ser.* 5. *num.* 6. Secùs est si mortaliter sit vitiatum: ut si ad placandum DEUM imponitur jejunium; & jejunans se inebriet. Ita Layman & alii.

10. Utrum quis eadem die per plura Opera plures indulgentias non plenarias lucrari possit? *Resp.* affirmativè (e). Ratio est: tum quia privilegium privilegio non præjudicat; tum quia Pontifex Summus, non ita concedit unam indulgentiam ut non possit quis lucrari aliã ab Antecessore concessam: cùm sine restrictione eam concedit. Et sic sive Confrater Cõfraternitatis S. Scapularis, sive Religiosus Fratrum B. M. V. descriptus in libro Confraternitatis hujus, qui intendit non diu esse in purgatorio, ut citiùs incipiat DEUM videre, ferventiùsq; eum in cœlo amare, aut ex alia pia intentione conatur lucrari indulgentias, dicit manè in Ecclesia Carmelitarum unum *Pater* & *Ave* pro vivis & defunctis, lucratur indulgentiam 40. dierum, concessam ab Innocentio IV. & Gregorio VIII. Postea dicit 7. *Pater* & *Ave* in honorem 7. gaudiorum Bmæ pro extirpatione hæresis, exaltatione S. Matris Ecclesiæ, pro concordia Principum Catholicorum, lucratur indulgentiam 40. dierum, concessam à Paulo V. Confratribus S. Scapularis. Postea recitat Officium parvum, indulgentiam 100. dierum, à Paulo V. concessam. Postea cum lumine SSmum Eucharistiæ Sacramentum si ad infirmum defertur concomitans, pro infirmis pias preces ad DEUM fundens, lucratur 5. annos & totidem quadragenas. Et si assistit sepulturæ, 100. dierum indulgentiam. Et si est feriâ quarta seu die Mercurii abstinens ab esu carnium, lucratur indulgentiam 3000. dierum, concessam à Paulo V. Et si appellet Carmelitas esse Fratres Bmæ Genitricis DEI, lucratur trium annorum indulgentiam, ab Urbano VI. concessam, totidem quadragenas. Dicit litanias ad Bmam, 200. dies lucratur. Si de Nomine JESU, 300. à Sixto V. concessos. Si venerit ad *Salve*, & oraverit ut præfertur, 100. dierum indulgentiam à Clem. X. concessam. Meditationem absolvit si est Religiosus, lucratur indulgentiam à Paulo V. concessam. Si habet medalias cum indulgentiis, dicit aliquas preces assignatas, & si non sint assignatæ dicit *Pater* & *Ave*, lucratur indulgentias ipsis medaliis sive cruci &c. affixas. Et inquantum est Statio Romæ, illa die fundens preces ut præfertur, lucratur indulgentias eas, quas Romæ lucrantur. Hoc omnibus Religiosis Paulus V. concessit; quod Clemens X. ad omnes Christi fideles ampli-

(e) Nostri Stratius, Lezana.

ampliavit, ut eas lucrentur in Ecclesiis Carmelitarum. Addidi *non plenarias*, ad distinctionem plenariarum, quas simul lucrari plures posse admittunt Quintinus & alii. Sed sublata pœna totali per unam indulgentiam plenariam, qualem effectum sortietur secunda indulgentia plenaria? Dixi *descriptus*: nam juxta probabiliorem sententiam ait N. Rmus Pater Stratius, Generalis totius Ordinis hæc: *Si Carmelitæ participes esse velint indulgentiarum Confraternitatis, quas idem Pontifex Paulus V. Confratribus immediatè concessit, tenentur Confraternitatem aliquam erectam ingredi, per novam habitûs benedicti susceptionem; & in illius libro describi.* Sicut enim indulgentiæ concessæ Ordini, non eô ipsô immediatè conceduntur Confraternitati; ita econtra.

Carmelitæ describendi in Confraternitatem Scapularis.

11. Indulgentiæ multùm æstimandæ sunt: revelata enim est Nostræ S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis anima damnata propter hoc, quòd indulgentias contemnebat.

12. Utrum intra tempus jubilæi, intra unam hebdomadam aut diversas, aut diem, in eadem Ecclesia, vel extra eam, possit quis idem opus repetendo pluries lucrari eandem quoad quantitatem, qualitatem, indulgentiam? *Resp.* affirmativè (f). Ratio est: quia in favorabilibus non est utendum restrictione, quando Pontifex illam non ponit ut semel tantùm obtineatur: & sic qui assecutus est intra primam hebdomadam indulgentiam jubilæi, potest eandem assequi intra secundam hebdomadam, easdem conditiones adimplendo; quod valdè est conveniens, si lapsus sit in mortale post obtentam indulgentiam. Similiter philosophandum de indulgentia plenaria per octavam in eadem Ecclesia. Probatur per hoc, quòd quando aliqua indulgentia est concessa alicui grano, sæpiùs eodem die licet eam lucrari.

(f) Diana, Villalobos, Suar. Bonacina, Lugo, Nostri Stratius, Lezana.

Iubilæum pluries iterandum.

13. Dices: Congregatio Cardinalium declaravit, quòd tantùm semel intra jubilæum quilibet fidelis possit & non bis lucrari indulgentias plenarias. Rdet Diana, de hac Congregationis declaratione non constare authenticè. Secùs tamen si addatur clausula, *pro hac vice tantùm.*

(g) Henriquez, Naldus, Lezana verbô Indulgent. Stephanus à S. Paulo contra Suar. Konink.

14. Utrum per idem opus sive orationem, possit quis plures simul lucrari indulgentias diversas? *Resp.* affirmativè (g). Ratio est Patris Lezanæ: quia privilegium privilegiô non aufertur; nec est major ratio quare assequeretur indulgentia à Paulo, & non à Clemente, vel econtra. Quare habens diversas medalias aut cruces à diversis Pontificibus, aut easdem, habentes diversas benedictiones, per unicam eandem orationem aut orationes, plures diversas indulgentias simul assequi potest; etiam animabus purgatorii applicabiles: sic v.g. per unam communionem liberare duas animas è purgatorio, si hoc est concessum intuitu duorum medalium. Quam sententiam esse probabilissimam existimat Venerabilis P. Lezana.

Per idem opus plures indulgentiæ obtinentur & animæ è purgatorio liberantur.

15. Di-

15. Diſparitas eſt, quare ſi aſſignetur opus pro pœnitentia tale quod eſt aliunde præceptum, purificandum eſt ut adimpleatur ut non præceptum (ſic pro pœnitentia audiendum eſt Sacrum ſecundum die feſto, aut aliud die non feſto, niſi aliter determinet Confeſſarius); ratio eſt: quia pœnitentia eſt in vindictam; opus verò ad lucrandas indulgentias eſt ut conditio, non in vindictam.

16. Utrum opus præſcriptum ponendum eſt ex intentione lucrandi indulgentias? *Reſp.* Pro tutiori quantùm poteſt haberi, habenda eſt intentio ſaltem virtualis lucrandi indulgentiam, & faciendi id quod Pontifex per illam intendit. Ita velle intelligo V. Patrem Lezanam. Sufficit tamen in multis caſibus maximè in articulo mortis, interpretativa lucrandi eam. Ita docent Card. Lugo, Diana, NN. Stratius, Stephanus à S. Paulo & alii. Ratio eſt: quia intentio non requiritur à Pontifice. Quare juxta communem ſententiam, moribundus qui habet crucem, aut imaginem, aut numiſma cui annexa eſt indulgentia, lucratur indulgentiam, ſi ſaltem corde invocet nomen JESU; etiamſi non ſciat habere tale indultum. Nec requiritur ut illud Sanctum ſignum indulgentiæ habeat in collo aut manibus, aut in ſe quomodocumque; licèt tutiùs. Sed ſufficit ut ſit in lecto, vel juxta ipſum v.g. in pariete ſupra ipſum; niſi aliter in indulto exprimatur. Nec requiritur (licèt tutiùs) ut ſit ipſius hoc; ſed ſufficit ut ſit accomodatum (h).

Intentio ſaltem interpretativa habenda.

Et ſufficit ut numiſma ſeu corona ſit penes. Etiamſi ſit alterius.

(h) Buſenbaum.

17. Quid circa articulum mortis quoad indulgentias & econtra dicendum? v.g. Paulus V. in Bulla edita Anno 1606. 30. Octobris hæc dicit: *In mortis quoque articulo ejuſdem utriuſque ſexûs Confratribus, qui pœnitentes ac confeſſi ac S. communione refecti Nomen JESU ore ſi potuerint; ſin autem, corde dovotè invocaverint, plenariam ſimiliter omnium peccatorum ſuorum indulgentiam & remiſſionem miſericorditer in Domino concedimus.*

18. Quæritur, utrum hæc indulgentia & ſimilis conceſſa pro articulo mortis, ſit intelligenda conceſſa pro articulo mortis vero, an pro articulo mortis præſumpto, an pro præſumpto & vero; & iterum an pro præſumpto uno, ſecundo & tertio, & tandem & pro vero valeat? Alius enim eſt articulus præſumptus, alius verus. Præſumptus articulus mortis eſt, in quo quis poſitus ſecundùm humanam exiſtimationem & judicium Medicorum moriturus eſt; non tamen moritur: Verus autem eſt ille, in quo verè moritur. Ita Rmus Stratius. *Reſp.* & dico: Quoties Summus Pontifex concedendo indulgentiam pro articulo mortis non limitat eam ad unum articulum tantùm, ut facit in aliis indultis, (puta in Bulla Cruciatæ, in qua Confeſſori electo ab habente ipſam Bullam conceditur, ut illi poſſit impertiri indulgentiam plenariam ſemel in vita & ſemel in morte. Quô pactô etiam concedit S. Scapularis Confratribus

Articulus mortis verus, præſumptus.

In quocunque & multiplicato obtinetur indulgentia plenaria.

Cle-

Clemens VII. in Constitutione *Ex Clem. Sedis Apostolicæ*, quòd eligere Confessorem possint semel in vita & semel in morte, qui illis possit indulgentiam plenariam concedere) intelligenda est concessa tam pro articulo præsumpto, quàm pro vero. Ratio est: tum quia dispositio indefinita in jure æquivalet universali, ita ut idem sit dicere in articulo mortis, ac dicere in quovis articulo mortis: tum quia in re favorabili quæ nemini præjudicat, non debemus facere restrictiones, ubi illas non facit Pontifex: sed in præfata Bulla Pontifex non limitat suam concessionem; Ergo tam pro vero quàm pro quolibet præsumpto articulo mortis intelligenda venit.

Quoties eligere Confessarium in vita potest Confrater?

19. Quæres, quid possit Confessarius extra periculum mortis, electus à Confratre virtute dictæ concessionis Sedis Apostolicæ? *Rdet* Rmus P. Stratius: Confessarius sic electus potest Confratres primò à quibusvis etiam majoris excommunicationis, suspensionis, & interdicti aliisq; Ecclesiasticis censuris & pœnis, à jure quavis occasione vel causa, pro tempore quô irretiti fuerint, etiamsi illorum absolutio Sedi Apostolicæ specialiter vel generaliter reservata foret, & ab omnibus peccatis eorum, criminibus, excessibus & delictis, quantumcumque gravibus & enormibus, etiam talibus propter quæ Sedes Apostolica meritò consulenda foret, exceptîs, in litteris quæ in die Cœnæ Domini legi consveverunt, necnon violationis immunitatis ac libertatis Ecclesiasticæ, & clausuræ Monasteriorum Monialium, si videlicet sine necessaria & urgente causa ac sine Superiorum licentia, vel etiam si causâ & licentiâ concessa abutentes prædicta Monasteria ingressi fuerint, necnon violentæ manûs injectionis in Clericum, & singularis certaminis seu duelli, & ab aliis etiam casibus, tam ab ejus in Urbe Vicario, quàm à locorũ Ordinariis, respectivè reservatis & pro tempore reservandis, & etiam quavis excommunicatione ab homine lata, absolvere.

A quibusvis semel in vita & semel in mortis articulo potest Confrater absolvi à Confessario à se electo. In Italiis, nam in Polonia etiam non electus absolvere potest Regularis. Hoc privilegiũ pro sæcularibus ubiq;.

20. Dices: Hoc privilegium per non usum esse sublatum; maximè quia & Clemens VII. in Constitutione *Quæcunque à Sede Apostolica*, die 10. Septembris 1604. & Paulus V. addiderunt clausulam *quatenus sunt in usu hæc privilegia. Rdet* Rmus P. Stratius lib. IV. *de Indult.* Pro resolutione hujus difficultatis sciendum, quòd DD. declarantes hanc clausulã *quatenus sunt in usu*, quæ regulariter apponi solet à Romanis Pontificibus in confirmatione privilegiorum, dicunt: illa privilegia esse in usu quæ nec revocata sunt, nec abrogata ab habente authoritatem illa revocandi & abrogandi, nec sunt invalida invaliditate per non usum, vel contrarium usum inducta. Dico: Estò quòd nullus Noster Confrater actu nunc dictis relatis privilegiîs utatur, non enim audeo id de omnibus affirmare; non tamen illa invalida esse censenda, invaliditate inducta

Quatenus in usu.

Non obest non usus.

Hoc privilegiũ à Paulo V. approbatũ est; Vide Bull. pag. 328. num. 9.

Conscius peccati mortalis præmittere debet confessionem.

cta per contrarium usum: quia solùm privilegia negativa, quæ scilicet dant facultatem non faciendi aliquid jure ordinario, aliàs debitum puta non solvendi tributa vel decimas, non habendi talia onera &c. invalidari possunt per contrarium usum; privilegia autem de quibus loquimur, positiva sunt, quatenus dant facultatem aliquid faciendi, ut patet. Nec etiam censenda sunt invalida, invaliditate inducta per non usum: quia privilegiatus cùm in ejus libera facultate sit privilegiô uti vel non uti, quamquam illius notitiam habeat, & non sit impeditus illo uti; tamen ex eo solùm quòd per spatium longissimi etiam temporis non utatur, juxta valdè probabilem aliquorum sententiam illud non amittit, nisi in concessione privilegii sit apposita conditio, quòd per non usum tanti temporis deperdatur; sub qua conditione concedi solet privilegium nundinarum, quòd scilicet per non usum decennii cesset; sub qua conditione constat non fuisse concessa Nostra privilegia &c. Ita hucusque præfatus Reverendissimus Pater.

21. An & quando confessio ad lucrandas indulgentias sit necessaria? Præmitto 1. Non semper ante quamlibet indulgentiam obtinendam, præmittendam esse confessionem: patet in multis, ex multis obtentis indulgentiis sine præmissa confessione. Sic lucramur indulgentias cantando *Salve*, dicendo Litanias de B. M. V. &c. & confessionem Sacramentalem non præmittimus.

22. Præmitto 2. Certum esse, eum qui debet S. Eucharistiam ob lucrandam indulgentiam sumere, & habet conscientiam peccati mortalis, etiamsi sit in statu gratiæ per contritionem; debere præmittere confessionem: nam hoc Concilium Trident. exigit & præcipit, ut vidimus suprà.

23. Præmitto 3. Et de hoc non esse difficultatem inter Theologos quòd non est necessariò præmittenda seu instituenda confessio ab eo, qui desiderat lucrari indulgentiam, habeatq; conscientiam peccati mortalis si in indulto non injungatur confessio, seu si non addatur clausula *pœnitentibus & confessis*: tunc enim sufficit contritio; quia tantùm hoc requiritur, ut sit in gratia. Ita communiter DD. cum Rmo P. Stratio.

24. Præmitto 4. De hoc esse non parvam difficultatem inter Theologos & Canonistas, quando in Bulla additur: *verè pœnitentibus & confessis*, utrum vi hujus clausulæ, habens conscientiam peccati mortalis omninò obligetur ad confessionem præmittendam, si velit lucrari concessam indulgentiam? Multi enim sunt qui docent, quòd posita etiam hâc clausulâ, non obligetur omninò ad confessionem; sed ad confessionem vel contritionem: quia ista verba *verè pœnitentibus & confessis* accipiuntur (dicunt) divisim & distributivè. Quare inquiunt, suffici

con-

con tritio in re, & confessio in voto; nisi confessio requiratur in Bulla tamquam conditio sine qua non, aut elici non possit contritio. Ita Armilla, Toletus, Sylv. Suar. Ludovicus à Cruce, Lugo & multi alii. Nihilominus

25. Dico: Quandocumque in Bulla hæc clausula *verè pœnitentibus & confessis* additur, tunc habens conscientiam peccati mortalis, etiam contritus, tenetur omninò confiteri, ut lucretur indulgentiam: non enim tali casu sufficit confessio in voto. Ita Nostri Stratius, Lezana & alii. Quod probo sic: Quando præfata clausula non additur, habens conscientiam peccati mortalis, contritus, ut lucretur indulgentiam, debet habere confessionem in voto; Ergo quando additur præfata clausula, debet habere confessionem in re. Præterea, quando Pontifex vi hujus clausulæ *verè pœnitentibus & confessis*, non exigit actualem confessionem, subjungit hæc verba *vel propositum confitendi habentibus* (prout Rmus P. Stratius notat); Ergo quando non subjungit dicta verba, confessionem realem exigit. Addit Rmus P. Stratius: *Et hanc sententiam sine dubio in praxi fideles sequi debent, ne se periculo exponant non lucrandi indulgentiam.*

26. Majus dubium esse videtur, utrum vi præfatæ clausulæ *contritis & cõfessis*, qui non habet conscientiám peccati mortalis, solùm venialium, talis teneatur confiteri? Omnes ferè conveniunt cum N. Lezana, quòd non: quia venialia amicitiam non tollunt, indulgentiã non impediunt; & confessio præscripta seu injuncta est de mortalibus peccatis. Nihilominus oppositum Rmus P. Stratius tenet, & tenendum svadet, scilicet, quòd in tali casu debeat institui confessio: tum quia praxis probat, quòd multi non habent conscientiam peccati mortalis, solùm venialium; & tamen ut lucrentur jubilæum, confitentur: tum quia peccata venialia, licèt non impediant effectum indulgentiæ quoad tollendam pœnam peccatis mortalibus debitam; impediunt tamen effectum indulgentiæ quoad remittendam pœnam peccatis venialibus debitam, seu impediunt sublationem pœnæ peccatis venialibus debitæ: pœna enim cujusvis peccati, ipso durante non tollitur. Quare hanc sententiam teneo, & tenendam svadeo, saltem pro casu quô elici non posset contritio. Pasqualigus pro sententia Rmi Stratii citat Doctores 13. & videndus est Busenbaum n. 19.

Et quid de eo qui non habet mortalis peccati conscientiã?

Venialia nõ per attritionem unam tolluntur; vide infrà.

Quid significet & quid sit jubilæum?

27. Nomen hoc à voce hebraica *Jobel*, significante remissionem, est desumptum; & ab anno antiquo remissionis, quô apud hebræos Anno 50. jubebantur ab agricultura vacare, debita remittere, possessiones antiquis Dominis restituere, & servos liberare. *Levit.* 25. & 27. Quia ergo annus ille remissionis Jubilæus vocabatur, ideo

Iubilæum.

ideo Ecclesia cùm remissionem peccatorum solemniter indulget, eô nomine utitur. Est autem definitivè & in re: *Indulgentia plenaria à summo Pontifice concessa visitantibus certas Ecclesias, ac certa pia opera facientibus, cum facultatibus circa absolutionem à casibus reservatis, & commutationem in votis.* Ita ex N. Gratiano colligit P. Lezana.

Quotuplex.

In quali jubilæo suspēduntur indulgentiæ.

28. Et vel est jubilæum anni Sancti, prout solebat antea esse annô centesimo, postea ex ordinatione Clementis VI. annô 50. quam ordinationem approbârunt Gregorius XI. Alexander VI. Paulus II. posteriores verò Summi Pontifices ad annum 25. reduxerunt; vel ex speciali Summi Pontificis beneplacito, juxta occurrentes necessitates conceditur. Has differentias important, quòd in jubilæo anni Sancti omnes aliæ indulgentiæ plenariæ suspendantur, Papa aperit portam Sanctam, fiuntq; cæremoniæ aliæ, quæ non fiunt in aliis jubilæis. Ita Gratianus.

Regulares sine licentia Superioris pro jubilæo Romam ire non possunt.

Non suspenduntur indulgentiæ pro defunctis.

(i) Navar. Leo Alphonsus, Lezā. verb. Iubil.

(k) Lezan. Carillo contra Bostium, Navar.

Et moribundis.

(l) Gratianus, Lezan. Layman.

Nec vivis nō plenaria.

Nec potestas absolvēdi à reservatis.

29. Notandum 1. Quòd licèt fideles invitentur Romam pro jubilæo anni Sancti, tamen Regulares sine licentia suorum Superiorum illuc ire propterea non possunt: hæc est mens Pontificum: aliàs hæc invitatio esset in magnū detrimentū disciplinæ Regularis. Ita Lezana. 2. Quòd quando annô jubilæi suspenduntur indulgentiæ, non suspenduntur illæ concessæ Ecclesiis Urbis Romæ, etiam illis quæ sunt extra muros; Nam causa suspendendi indulgentias ut omnes fideles veniant Romam, non militat in Ecclesiis Urbis: sed suspenduntur indulgentiæ concessæ Ecclesiis extra Urbem. Quæ insuper? Non suspenduntur indulgentiæ concessæ pro defunctis, sive Regularibus sive Sæcularibus (i); Similiter concessæ pro moribundis: Clarè deducitur ex declaratione Urbani VIII. Nec altaria privilegiata suspenduntur (k), saltem valdè probabiliter. Ratio est: nam ratio ob quam Pontifex illo annô jubilæi suspendit omnes indulgentias, ea est, ut fideles ferventiori devotione ad eas lucrandas Romam se conferant; quæ ratio cessat in defunctis, cessat & in moribundis. Nec etiam vivis concessæ non plenariæ suspenduntur (l); sed solùm plenariæ, ut communiter docetur.

30. Neque suspenduntur privilegia Mendicantium, ut possint absolvere à casibus reservatis vi eorum. Ita Sanch. Cardin. Lugo, Lezana & facit Bulla Gregorii XIII. & Clementis VIII. Sed solùm suspenditur potestas absolvendi à casibus reservatis, in ordine ad indulgentias plenarias assequendas: suspensis enim indulgentiîs plenariis, suspenditur & facultas vi illarum absolvendi. Et sicut non suspenditur potestas concessa Episcopis per Trid. *sess.* 24. *c.* 6. absolvendi & dispensandi cum suis subditis in omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis, item dispensandi in irregularitatibus, in impedimentis matrimonii, aut petendi debitum &c. quæ illis de jure communi competunt; ita non suspenditur fa-

sul-

cultas Regularium absolvendi à casibus reservatis Episcopis, à quibus hanc licentiam habent: nam solùm in Bulla sermo est de casibus reservatis Sedi Apostolicæ; nisi id exprimatur in Bulla: favores enim ampliandi sunt non restringendi.

31. Opera quæ præcipiuntur ordinariè in ordine ad lucrandum jubilæum, sunt, jejunium trium dierum, oratio in certis Ecclesiis, quod aliis verbis dicitur visitatio Ecclesiarum (cùm visitatio sine oratione non prodest: etiam Lutherani, Calvini, Judæi, visitant nostras Ecclesias), confessio, communio. De his aliquid dicemus. Quæ opera & quando implenda.

De jejunio jubilæi.

32. Jejunare tenentur ob lucrandum jubilæum, non tantùm qui 21. annum habent; sed etiam senes, & parvi pueri si velint id lucrari: nam licèt non sit de præcepto illud, est tamen conditio sine qua non. Ita Lezana, Layman. Qualiter autem est jejunandum pro obtinendo jubilæo, an in lacticiniis, an in oleo? *Resp.* Secundùm morem Patriæ. Ita Bonacina, Lez. Medina, Lugo & alii. Potest tamen per idem jejunium quod est de præcepto, obligationi lucrandi indulgentias satisfacere; aliàs qui ex voto jejunaret tota vitâ diem Sabbati, numquam lucraretur jubilæum, quoties assignaretur dies Sabbati ad jejunandum. Iejunandum juxta cõsuetudinem Patriæ. Per idem.

De oratione.

33. Licetsi consulendum sit fidelibus, ut longam & devotam faciant orationem dicit Lezana; sufficit tamen quæcumque, etiam brevis; juxta mentem tamen Pontificis. Ita Filliuc. Bossius & alii. Utrum verò debeat esse omninò vocalis? Sunt pro & contra DD. Attendendum ad verba Bullæ; & *tutiùs est* vocaliter orare, hoc svadet Lezana. Oratio vocalis.

De visitatione Ecclesiarum, aut altarium.

34. Notandum est: Si in eis Ecclesiis sint aliæ indulgentiæ pro iisdem operibus, poterunt simul & semel obtineri. Ita NN. Gratianus, Lezan. & alii. Et tot Ecclesiæ si non sint quot sunt visitandæ, altaria pro eis visitari possunt. Si verò tot altaria non sint, sufficit toties unam Ecclesiam vel unum altare devotè visitare. Ita Lezan. *verb. Bulla Cruciatæ.* Quomodo autem illa altaria sint visitanda? Docent hoc non pauci, non opus esse moveri localiter ab uno ad aliud altare. Et ita Bonac. Lugo, Villalobos & alii. Addit Lezana: Sed hoc non admitterem, nisi in casu quô non possent assignata altaria visitari, v.g. propter multitudinem populi. Ad plures indulgentias simul. Ab altari ad altare ire oportet.

De eleemosyna danda in ordine ad lucrandas indulgentias.

35. Eleemosynam qualem pauper, dives, dare tenetur, jam dixi su-

prà in conditionibus indulgentiarum. Hîc addo, quòd etiam Religiosi ad dandam obligentur: sed non oportet ut illam omnes dent; sufficit ut illam Prælatus det, aut aliquis amicus illorum nomine. Ita Lezana, de Rhodes & alii.

De Confessario, & absolutione à casibus reservatis virtute jubilæi.

36. Notanda breviter multa utilia. 1. ut pœnitens eligat sibi Confessarium, qui illum virtute jubilæi possit absolvere à casibus Sedi Apostolicæ reservatis, & ut lucretur jubilæum, seu indulgentiam, debet eligere approbatum ab Ordinario loci, loci illius in quo vult confiteri & lucrari jubilæum (m). Ratio est: quia in Bulla jubilæi ordinariè dicitur, eligendum esse Confessarium approbatum ab Ordinario loci, vel locorum. Et hoc est declaratum à S. Congregatione, quam refert Barbosa *in collectan. Bullarum verb. Jubil.* Unde quoties in Bulla additur clausula *Ordinario loci*, vel *locorum*, non lucratur jubilæum Regularis, sua peccata confitens approbato à Prælato Ordinis, non approbáto ab Ordinario loci. Si autem præfata clausula non sit posita in Bulla, tunc secundùm Lezanam, Filliuc. & alios, probabiliter lucratur indulgentiam; cùm vox *Ordinarius*, benignè interpretari possit de Ordinario Ordinis.

(m) Lezana verbô Iubilæum, Octavius contra Bonacinam. Necessariò eligẽdus est approbatus ab Episcopo.

37. Possuntne Regulares sine licentia sui Superioris extra Religionem sua peccata virtute jubilæi alienis confiteri, quandoquidem habent facultatem eligendi sibi Confessarium [virtute jubilæi? *Resp.* quòd non: quia hoc Regularibus Clemens VIII. per Bullam *Romani Pontificis*, Anno 1599. editam, prohibet: quod postea Urbanus VIII. Anno 1630. die 9. Junii innovat.

Non alienɔ.

38. Neque intra Conventum Regularis potest sine licentia sui Superioris, virtute jubilæi assumere in Confessarium aliquem extraneum, sive Sæcularem sive Regularem; imò nec sui Ordinis & Conventûs, pro se non destinatum. Sic apud Nos, non potest Sacerdos assumere alium præter destinatum pro Patribus; Clericus alium, præter destinatum pro Clericis: Nam Regulares sine expressa Superiorum licentia, non possunt uti facultatibꝰ in jubilæis aut aliis quibuscumque Apostolicis indultis concessis, & inposterum concedendis, decrevit Gregorius XIII. pro PP. Societatis JESU; consequenter pro omnibus Mendicantibus cum eis communicantibus. Vide de hoc Octavium Mariam à S. Josepho *in repertorio morali inter.* 506. *&* 507. aut Dianam *p.* 3. *tract.* 2. *resol.* 49.

Tenetur Regularis pro se destinato confiteri.

39. Quomodo se gerere debet Episcopus tempore jubilæi pro consolatione Monialium, ut eis gratum assignet Confessarium? *Resp.* Maximè con-

convenit ut eis indicet & permittat eligere sibi Confessarios 3. aut 4. aut plures, quorum nomina Episcopo mittere tenentur, ut hos omnes aut aliquos prout meliùs in Domino judicaverit pro eis approbare valeat, dando illis licentiã audiendi. Ita Octavius *interrogatione* 409. & 508.

40. Quæritur, utrum Confessarius qui ob certam rationem solùm pro viris est approbatus, possit tempore jubilæi, virtute ejus, excipere confessiones mulierum, si ab illis eligatur? *Resp.* Probabiliùs existimo quòd non (n): quia licetsi sit approbatus ab Ordinario, non tamen pro mulieribus; sed restrictè solùm pro viris.

(n) Bordonus, Octavius.

41. Sicut nulla regula est sine exceptione, ita confessio universalis potest esse cum exceptione. Quare justè potest quæri inter Theologos, & defactò quæritur, quando in jubilæo universaliter conceditur potestas absolvendi ab omnibus casibus Summo Pontifici reservatis, nullam mentionem faciendo de Bulla Cœnæ, sive casibus contentis in Bulla Cœnæ, utrum in tali casu, Confessarii quibus datur talis potestas, possint absolvere etiam à casibus Bullæ Cœnæ? Similiter utrum eô ipsô quòd detur potestas absolvendi à casibus reservatis contentis in Bulla Cœnæ, non exprimendo casum hæresis, utrum in tali casu eô ipsô detur potestas absolvendi ab hæresi?

Nisi exprimatur in jubilæo à casibus Bullæ Cœnæ, ab iis absolvi non possunt vi jubilæi.

42. *Resp.* quoad primum sunt duæ sententiæ. Affirmativæ sunt Bossius, Sanctarellus, Rotarius. Ratio ipsorum est: quia concessiones in re favorabili sunt ampliandæ. Negativæ sententiæ sunt Bonacina *de Censuris in communi q.* 3. *p.* 1. Suar. Garcia, Lezan. *verb. Jubilæum num.* 17. Ratio horum est: tum quia casus Bullæ specialiter reservantur, consequenter indulgent speciali concessione: tum quia ita est usu receptum, quòd quando hanc potestatem vult Pontifex concedere, exprimit in Bulla casus Bullæ Cœnæ. Quã sententiã ùti conformẽ usui & stylo Curiæ Romanæ, svadeo tenendam. Concessiones sunt quidem in re favorabili ampliandæ, si non obest opposita concedentis intentio, prout in proposito. Quoad secundum sunt 3. sententiæ. 1. Absolutè affirmativa; cujus sunt Pegna, Sanctarellus. 2. Est media; quam tenet Rotarius cum Diana, asserentes posse ab hæresi absolvi in foro conscientiæ tantùm. 3. Negativa; cujus sunt Bonacina, Lezana *loc. cit.* Navar. *cap.* 22. Henriq. *lib.* 8. *cap.* 16. *num.* 3. Avilla, Sanch. Suarez. Ratio horum est: quia specialiùs sibi reservant Pontifices hunc casum, quàm alios in Bulla contentos. Ego licèt in aliis partibus ubi non grassatur hæresis, aut æquè probabilem, aut extrinsecè probabiliorem tertiam sententiam putem; in Polonia tamen, inter multos hæreticos, primam sententiam probabiliorem existimo: non propterea quòd in Bulla dicatur *ab omnibus* in Bulla Cœnæ contentis, & quòd aliàs deberet excipi

hære-

hæresis sicut excipitur votum castitatis &c. Nam etiamsi concedatur facultas absolvendi ab omnibus Sedi Apostolicæ reservatis, & non excipiantur casus Bullæ Cœnæ Dni, tamen in tali hypothesi non possumus absolvere à contentis in Bulla Cœnæ. Sed talem admitto, propter multitudinem hæreticorum, & casuum hæresis; ob quam sicut facilè Sedes Apostolica facultatem absolvendi ab hæresi concedit in talibus partibus, ita piè interpretanda mens ejus pro jubilæo.

Tempore jubilæi Episcopi concedunt facultatem absolvendi à reservatis omnibus Confessariis.

43. Notandum est hoc, quòd quando in jubilæo conceditur potestas absolvendi à casibus reservatis Summo Pontifici, non eô ipsô conceditur à casibus Episcopis reservatis. Ita Navarrus, Graffius, Bonacina. Solent tamen Episcopi publicando jubilæum, hanc potestatem omnibus Confessariis communicare.

Absolvi à reservatis nisi in intentione adimplendi conditiones potest.

44. Quid si aliquis non habeat animum adimplendi onera imposita pro lucrando jubilæo; potestne absolvi à casu reservato Summo Pontifici? *Resp.* quòd non: quia privilegium est affixum jubilæo; si non intendit lucrari jubilæum, non intendit absolvi à reservatis, à tali Sacerdote.

Qui non absolvit conditiones non debet iterũ confiteri.

45. Si quis habens animum adimplendi omnia requisita ad jubilæum, absolvatur à reservatis, & postea illa non adimpleat, debetne iterum quærere absolutionem? *Resp.* non debere; cùm validè & absolutè non conditionatè sit absolutus. Neque per talem non adimpletionem peccat, secluso contemptu: tum quia nec promisit Confessario adimpletionem conditionum, nec illam Confessarius ipsi pro pœnitentia injunxit, nec Pontifex in Bulla ad hoc obligavit. Ita sentit Diana & alii.

(o) Gratianus, Lezana, Sanchez, Diana.

46. Qui spe absolutionis obtinendæ in jubilæo commisit casum reservatum, v.g. incestum aut sodomiam, potestne virtute jubilæi absolvi? *Resp.* quòd potest (o). Ratio est: quia Pontifex in sua concessione non excipit præfata peccata.

Intra tempus jubilæi iteratò potest lucrari jubilæum.

47. Qui post confessionẽ iterum reincidit in casum reservatum, potestne iterum ab eo virtute jubilæi absolvi? *Resp.* quòd possit, si tempus jubilæi nondum expiravit, sive prima hebdomadâ, quòd est dicere cum Rotario; sive secundâ, quod est contra Rotarium: valdè enim probabile est, quòd possit bis idem fidelis lucrari jubilæum, ut ostendi suprà *hîc num.* 11. Ergo etiam bis absolvi à reservatis. Addo: dummodo repetat opera præscripta (p): nam si non repetit ea, iteratò non lucratur jubilæum; consequenter vi jubilæi non acquirit hoc privilegium, ut à tali Sacerdote respectivè simplici, possit absolvi.

(p) de Rhodes.

Confessarius differens absolutionem post jubilæum.

48. Si pœnitens suam confessionem non persolverit intra tempus jubilæi, possitne virtute jubilæi absolvi à reservatis? *Resp.* quòd possit. Ratio est: quia Confessarius jam tunc habet jus eum à reservatis absolvendi (p); & habet potestatem absolutionem differendi, non mins

quàmù

quàm absolutionem correspondentem confessioni Paschali; cùm hanc Pontifex per Bullam non abstulit.

Quid si intra hoc spatium contingat peccatum?

49. Sed quid si intra hoc spatium pœnitens relabatur in casum reservatum? *Resp.* Vel relabitur in eum intra jubilæum, vel terminato jubilæô? Si primum? potest ab eo absolvi ab eodem. Si secundum? non potest ab eodem, sed à reservante casum absolvi debet (p): quia Confessarius ex vi confessionis inchoatæ non acquirit ampliorem potestatem absolvendi à casibus, quàm intra jubilæum habuit: sed intra jubilæum habuit potestatem absolvendi à casibus reservatis, qui ante aut intra jubilæum contingebant, non autem habuit potestatem absolvendi à casibus reservatis contingentibus post jubilæum; Ergo ex vi confessionis inchoatæ potest absolvere à reservato facto intra tempus jubilæi, non potest verò absolvere ab eo peccato reservato, quod intra dictum spatium intra confessionem & absolutionem contingit terminato jubilæô.

Qui toto tẽpore neglexit, in fine vult lucrari.

50. Quid faciendum cum eo, qui toto tempore jubilæi neglexit lucrari jubilæum; tandem ultima die post prandium, aut manè non jejunus ad se reversus adivit Confessarium petens à reservatis absolutionẽ? *Resp.* Quòd adhuc possit à tali Sacerdote talis absolvi à reservatis, cùm adhuc possit lucrari jubilæum: dummodo ex præcepto Confessarii exequatur opera pietatis, in quæ commutatio facta est, & sequenti die sumat Sacramentum Eucharistiæ. Ita de Rhodes, Alarius, Lugo & alii.

Oblitus unius reservati.

51. Pœnitens tempore jubilæi subjiciens sua peccata, oblitus unius aut plurium reservatorum, debetne recurrere ad reservantem, aut ad habentem pro reservatis casibus licentiam? *Resp.* Talem pœnitentem in tali casu posse absolvi à quocumque Confessario (q): quia juxta communissimam Theologorum sententiam censetur in illa confessione tempore jubilæi absolutus; nam pœnitens confessus est prout potuit, & Confessarius absolvit habens intentionem absolvendi ab omnib⁹ reservatis.

(q) Navar. Tolet. Lugo, Lezan. verbô Iubil. Oblitus.

Voluntariè non dixit.

52. Sed quid de eo dicendum, qui voluntariè casum reservatum non dixit, eò quòd non potuit ob causam excusantem eum à confessione, v.g. incestum commisit cum Sorore Sacerdotis, &c? *Respondent* Homobonus & Diana: quòd talis possit absolvi à quocumque Confessario, terminato jubilæô: dummodo non esset alius Sacerdos tempore jubilæi præter istum. Ratio est: quia illud peccatum propter impotentiam, erat ac si esset oblitum.

Quoad commutationem operum, votorum.

Quæ opera, vota in jubilæo com-

53. Notandum, quamvis antea Confessarii poterant omnia opera præscripta in Bulla ad lucrandum jubilæum, ex justa causa in alia pietatis

mutare potest Confessarius.

tatis opera commutare ; nunc nisi jejunium, eleemosynam & visitationem Ecclesiæ, in alia pietatis opera, ob impotentiam physicam aut moralem quam habent infirmi, incarcerati, navigantes aut iter habentes &c. ex postremis Bullis Pontificum valent; non autem confessionem aut communionem. Et sic ex benignitate Ecclesiæ habent infirmi, incarcerati, quòd lucrari possint jubilæum. Ita docent de Rhodes *de satisfact.* Sanch. *lib.* 4. *in Decalog. c.* 54. *num.* 17.

54. De commutatione votorum, sciendum 1. prærequiri justam causam, ob quam facienda est commutatio: quæ potest esse utilitas & necessitas, difficultas in voto persolvendo, periculum sæpiùs violandi votum &c. Ita Bonacina *de præc. Decal. d.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. § 3. Lezana *verb. Bulla Cruciatæ num.* 34. 2. Tam opera præscripta in Bulla quàm vota, virtute jubilæi, in alia opera pietatis posse commutari extra confessionem Sacramentalem. Ita communiter Doctores (r). Ratio est: Quia nullo jure præscribitur fieri debere in ipsa confessione. Hîs positis, quæritur,

(r) Lezana, Bonacina, de Rhodes.

55. Titius virtute jubilæi obtinuit in confessione commutationem voti in aliud opus, sed postea liberè omisit præscripta opera ad lucrandum jubilæum, consequenter non est lucratus jubilæum; reviviscitne in eo votum? *Resp.* Quòd non (s): quia absolutè, non conditionatè est in aliud commutatum: Sicut tunc confessio independenter ab omnibus operibus futuris erat valida, ita commutatio rata.

(s) Lezana, Sanch. Bonacina.

Votum non reviviscit.

56. Quid dicendum de eo casu, quô pœnitens oblivisceretur in confessione petere commutationem voti, aut Confessarius commutare; possetne idem Confessarius qui eum absolvit tempore jubilæi, eô terminatô illud votum commutare in aliud opus? *Resp.* Vel pœnitens lucratus est jubilæum, vel non? Si primum? Probabile est quòd possit virtute jubilæi eô terminatô, illud votum in aliud opus commutare. Ita Portel. Diana, Lezan. *verb. Jubilæum n.* 18. tenent. Si secundum? non potest. Ita Sanchez, Lezana, Portellus.

Oblitus cōmutationis.

57. Quid si votum sit juratum? *Resp.* Etiamsi: quia etsi votum & juramenrum sint diversa vincula; tamen in ordine ad DEUM cui tam votum quàm juramentum fiunt, pro eodem moraliter reputantur. Ita Lezan. *verb. Bulla Cruciatæ num.* 35. Suar. Sanchez.

58. Vota verò peregrinationis Hierosolymam, ad limina Apostolorum, ad S. Jacobum in Compostella, commutare in alia non possunt Confessarii virtute Bullæ: Tum quia ista ordinariè excipiuntur; Tum quia ista specialiter sunt reservata: speciali ergo digna sunt nota. Lezan. *loc. cit.*

Circa hebdomadas.

59. Circa illas duas hebdomadas quæ regulariter designari solent, & circa ordinem adimpletionis conditionum, dicit N. P. Lezana:

No-

Notandum, quòd verba Bullæ requirere videantur, quòd omnia opera per illam præscripta adimpleantur in una vel altera ex illis, non autem partim in una & partim in altera ex illis: nihilominus rationabili aut necessaria subsistente causa, valdè probabile est fieri posse ita, ut pars illorum fiat in una hebdomada, v.g. jejunare, orare; & altera pars in altera, scilicet confiteri, communicare &c. Ita enim piè interpretanda videtur mens Pontificis. Imò ex sola pœnitentis voluntate id fieri posse, declaratum refert à Patribus S. Pœnitentiariæ Romanæ, Naldus *verbô Indulgentia.* Nec etiam necessarium est, ut in loco jubilæi impleat omnes conditiones: potest enim fidelis inchoare jubilæum in loco jubilæi, & iter agendo illa opera prosequi, ac lucrari jubilæum extra locum, ubi promulgatum est, vel econtra: quia satis est quòd in loco jubilæi jus acquisierit ad illud lucrandum, ad quod Pontifex duas hebdomadas concedit iis qui legitimè impediti sunt. Ita de Rhodes. Circa locū.

60. Nec obest, quòd die Sabbati immediatè ante Dominicam primam jubilæi quis præmittat confessionem. Praxis enim Ecclesiæ & necessitas propter multitudinem confitentium, favet ipsi. Ita Lezana, Layman & alii.

61. Quid faciendùm: Titius invincibiliter ignoravit esse jubilæum, terminatô eô rescivit; poteftne illud lucrari? *Resp.* Quòd inter duas hebdomadas à die notitiæ illius possit illud lucrari. Ita Lezan. *verb. Jubilæum num.* 19. Diana & alii. Tempus.

62. Si duo jubilæa currerent per aliquos dies, quorum utrumque requireret confessionem & communionem, non est necesse bis confiteri & bis communicare; dummodo perseveret in gratia, & opera præscripta repetat. Turrianus, Diana *p.* 4. *tract.* 4. *resol.* 166.

Sententiæ ab Alexandro VIII. damnatæ reducendæ ad hanc seriem.

15. Pœnitens propria authoritate substituere alium potest, qui locò ipsius pœnitentiam adimpleat.

16. Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex, & præscriptio naturæ rei idipsum quodammodo dictante.

21. Homo debet agere tota vitâ pœnitentiam pro peccato originali.

23. Parochianus potest suspicari de Mendicantibus qui eleemosynîs communibus vivunt, de imponenda levi & incongrua pœnitentia seu satisfactione, ob quæstum seu lucrum subsidii temporalis.

De absolutione Sacramentali.

Quidnam sit, & quæ de ejus essentia?

Cōveniens.

1. DIco: Absolutio Sacramentalis ac forma Sacramenti pœnitentiæ conveniens, est: Ego te absolvo à peccatis tuis, in Nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, Amen. Cùm hæc sit expressa in Conc. Florentino *Decreto fidei*, & Trid. *sess.* 14. *cap.* 3. & in omnibus Ritualibus, totiusque Ecclesiæ praxî tenetur.

Sufficiens & necessaria.

2. Sufficiens & necessaria, *absolvo te*. *Sufficiens*: nam sola verba *absolvo te* ponuntur in forma, in Cathechismo Pii V. & communiter DD. cum S. Thoma docent. Quod ratio svadet: Illa forma in Sacramentis est sufficiens ad significandum & causandum ex institutione Christi effectum, quæ sufficienter absque verbis aliis significat perfectè suum effectum: sed verba *absolvo te*, ante prolationem verborum *à peccatis tuis*, perfectè significant suum effectum, scilicet remissionem peccatorum. Judex sæcularis audita rei accusatione & ejus instructione, si dicat *absolvo te*, sufficienter exprimit absolutionem à crimine; Ergo etiam Judex spiritualis, auditis peccatîs pœnitentis, dicens *absolvo te*, sufficienter exprimit absolutionem à crimine.

3. Licèt dicta verba *absolvo te*, videantur ex se esse indifferentia ad significandam absolutionem à peccatis vel censuris, præcisis sequentibus verbîs *à peccatis tuis*; non sunt tamen indifferentia sed determinata ex subjecta materia, quòd peccata sint dicta non censuræ.

4. Licèt forma non determinetur per materiam, ex qua Sacramentum intrinsecè componitur; potest tamen benè suo modô determinari à materia, circa quam versatur. Attamen secundùm communiorem sententiam peccaret mortaliter, maximè in articulo mortis pœnitentis qui scienter omitteret verba *à peccatis tuis* (a). Ratio est: Tum qui faceret contra praxim Ecclesiæ in re gravi; tum quia multi docent, dicta verba esse de essentia Sacramenti, & sic scienter exponeret Sacramentum periculo nullitatis.

(a) Bonacina, Bonæ Spei, Sylvius.

5. Particula *ab omnibus*, licetsi à quibusdam (b) & in novis Breviariis apponatur; non necessariò est exprimenda: quia non invenitur in Clementina forma Clementis VIII. Tridentino, Rituali Romano edito jussu Pauli V.

(b) Garcia de absol. num. 2058.

Omitti particulâ ego.

6. Particulam *ego* ita ponit Trident. *sess.* 14. *c.* 3. ut non neget posse omitti illam; cùm includatur *in ly absolvo*.

7. Ver-

7. Verba *in Nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti*, similiter non sunt de necessitate Sacramenti: nam invocatio SSmæ Trinitatis in hoc Sacramento, & signum Crucis, adjunguntur ex devotione & consvetudine. S. Thom. 3. *p. q.* 84. *art.* 3. Lugo & alii communiter.

In Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti.

8. P. Bonæ Spei, Stephanus à S. Paulo & alii, volunt solùm esse veniale, omittere ly *ego ab omnibus* --- *in Nomine Patris & Filii & Spiritûs S. Amen*: imò nullum esse, subsistente causa. (Attamen crux danda, non est omittenda, ne pœnitens existimetur non absolvi). Similiter orationes antecedentes, *misereatur* --- *indulgentiam* &c. & subsequentes, *Passio Domini &c.* omitti possunt absque peccato. Et sic in articulo mortis pœnitentis quando prudenter timetur ne pœnitens inabsolutus decedat, sufficit dicere: *Ego te absolvo ab omnibus censuris & peccatis tuis, in Nomine Patris & Filii & Spiritûs S. Amen*: quoties enim timetur censura, præmittenda est absolutio à censura.

Est veniale.

Imò nullũ.

Orationes Misereatur &c. omitti possunt.

In mortis articulo absolutio.

9. In concursu magno populi sufficit incipere à verbis, *Dominus Noster JESVS Christus absolvat &c.* & desinere ante illa verba, *Passio Dni Nostri.* Attamen quando est confessio gravium peccatorum, & non occurrit satis proportionata peccatis pœnitentia, non est omittenda oratio *Passio Domini*: nam virtute illius suppletur quod deest, dicit P. Garcia *de Sacram. Pœnit. num.* 2055.

In concursu populi.

10. Necessaria sunt hæc verba *absolvo te*: nam non dictô *absolvo* formaliter aut æquivalenter talî, non exprimitur absolutio à culpa, cùm non significetur actus judicialis ac scientia; & non expresso pronomine *te*, non significatur cui sit illa remissio: verbum enim *absolvo*, non habet secundùm se vim significandi.

Necessaria.

11. Huic verbo *absolvo*, æquivalent remitto, condono peccata tua, solvo te à peccatis tuis (c), sive activè dicas, ut sunt prædicta; sive passivè, ut *remittũtur tibi peccata tua*, *condonantur &c.* dummodo in indicativo modo nõ optativo proferantur: quia forma pœnitentiæ Sacramenti deprecatoria, omninò invalida est. S. Th. hîc *art.* 3. & *opusc.* 22. Scotus, Durandus, Sotus &c. Ratio est: quia implicat ut deprecatio sit sententia judiciaria, qualis debet esse absolventis.

(c) Cajetanus, Nugnus Suar. Navar. &c.

12. Unde non sufficit dicere, *absolutionem tribuat tibi DEVS.* Et ratio est: quia per hæc verba Sacerdos non significat absolutionem fieri, sed petit ut fiat; nisi dicat imperativè (d): tunc solùm erit materialiter deprecativa, hoc est, erit secundùm modum loquendi deprecativa. Neque valet si dicas, *ego te absolutum ostendo*: nam Sacramenta novæ legis non solùm significant, sed etiam efficiunt id quod significant.

Verba non deprecatoria esse debẽt.

(d) Suar. Valentia.

13. Huic verò voci *te*, æquivalet *tibi*, *tu* &c. Unde si dicas Regi, *absolvo Majestatem tuam*, aut *vestram*; vel Episcopo, *Illustrissimam Dominationem Vram*, valet absolutio. Ita Navar. Soto, Vasquez,

14.

14. Dices: Verba extremæ Unctionis sunt deprecativa; ergo & verba formæ absolutionis. *Resp.* Disparitas est: quia Christus Sacramentũ pœnitentiæ instituit permodum judicii; Sacramentum verò extremæ Unctionis non permodum judicii: quare Sacerdos in hoc Sacramento non agit ut Judex, sed ut deprecator.

15. Dices 2. In Ecclesia Græca ministri utuntur formâ verbîs deprecativis, *Domine JESV Christe qui dedisti Nobis potestatem, absolve hunc à peccatis suis.* *Resp.* Verba prædicta non sunt forma, sed oratio præparatoria ad recipiendam gratiam, eô modô quô præmittuntur in Ecclesia Latina, *Misereatur, Indulgentiam, Dominus JESVS Christus te absolvat, & ego &c.* Forma verò apud Græcos est, *Ego quoque Pater tuus spiritualis, potestate mihi à DEO & Superioribus meis concessa, absolvo te ab omnibus peccatis tuis.* (Hanc formam refert Arcadius *lib. 4. de pœnit.* & N. Garcia *num.* 2070). *Vel, Dominus Noster JESVS Christus & DEVS, qui mandatum ligandi & solvendi peccata discipulis tradidit &c. Ego verò indignus ejus servus absolvo te ab omnibus peccatis tuis.* Vel, *Ego verò condono tibi omnia peccata tua.* Vide apud nostrum Garciam *num.* 2070.

FormaGræcorum.

16. Quomodo autem ferenda est hæc sententia? *Resp.* quòd nec scripturâ, nec nutibûs sicut confessio peragi, & absolutio à censuris & pœnis publicis manifestari potest, sed oportet omninò ut voce proferatur. Ita enim habet Concilium Florentinum in Decreto Eugenii: *Forma hujus Sacramenti sunt verba absolutionis, quæ Sacerdos profert cùm dicit ego te absolvo &c.* Ratio alia non est quàm voluntas Christi, qui voluit Ecclesiæ concedere talem restrictionem ac præscriptionem formæ. Sicut Judici civili potest Legislator præscribere conditiones, quibûs omissis non valeat ejus sententia; ita Ecclesiastico, Legislator Christus per se aut Ecclesiam, potest declarare quomodonam illa sententia sit ferenda.

Non aliter quàm voce proferri debet.

17. Ordinariè pœnitens priùs debet absolvi ab excommunicatione, quàm à peccatis; eò quòd excommunicatio etiam minor, privat participatione passiva Sacramentorum; non tamen est invalida absolutio, si priùs Sacerdos absolvat à peccatis quàm ab excommunicatione (e). Ratio est: tum quia licèt excommunicatio privet participatione Sacramentorum, non tamen est interdicta excommunicato pœnitentia; sed dum est contritus, & propositum habet satisfaciendi Ecclesiæ, fit capax absolutionis: tum quia habetur *in summa Confess. tit. de pœnit. quæst.* 71. quòd Confessarius absolvere potest ab his quæ ad ipsum pertinent, & cum excommunicatione mittere ad Episcopum. *q.* 73

(e) D.R.in4.d. 16. q. 1.a.5. Elisęo àS.Ioan. Bapt.cõtra Rotariũ, & Octaviũ.

18. Quòd forma hujus Sacramenti non possit ferri in absentem, jam dixi ser. præced. Addo tantùm: ut absolvatur pœnitens, Sacerdos eum aliquo sensu percipere debet, moraliter enim præsens esse debet, ut

Quamdiu absolvere potest?

t forma absolutionis verificari possit. Addit P. Bonæ Spei : si inadver- enter Sacerdos non absolverit pœnitentem, potest illum absolvere quamdiu ipsum sensu percipit, & hoc absque peccato mortali.

19. Quòd absolutio sub conditione de futuro data non valeat, licèt ex justa causa de præterito & præsenti dari possit, jam dixi.

20. Qualem sensum præstat absolvo te ? *Resp. Ego tibi confero gratiam sanctificantem, quæ ex se peccata mortalia remittit.* Ex hoc

21. Collige : ad verificationem formæ hujus Sacramenti, non requiri- ur ut pœnitens accedat in peccato mortali ; 2. posse repeti formam hu- us Sacramenti super idem peccatum, licèt non super eandem con- fessionem. Prima pars colligitur ex Conc. Lateran. *c.* 1 *de SSma Trini- tate de fide Catholica*, & ex Trid. *sess.* 14. *c.* 1. Ratio svadet : sicut idem homo sæpiùs de eodem peccato potest dolere, ita iterum absolutionem obtinere, ùti in praxi Ecclesiæ servatur à viris timoratæ conscientiæ. Li- cèt idem peccatum sit, non tamen eadem confessio : & sic plures formæ non cadunt super eandem materiam proximam, sed super diversas. Secunda pars patet : quia semel prolata formâ, habetur totus effectus ejus.

22. Non potest Confessarius pro libitu suo negare absolutionem pœ- nitenti; sed stante iusta causa negandi, potest denegare illam. 1. pro- pter occasiones proximas non amotas, vel rem alienam non restitutã quam in aliis confessionibus seriò promisit restituere. 2. propter fre- quentem relapsum, si pluries monitus se non correxit : at si advertat in pœnitentia esse firmum propositum se emendandi, jubeat illum ad se venire post unam aut alteram hebdomadam cum confessione, data abso- lutione, ut videat an se correxerit vel non ? Et si invenerit non correctũ, poterit negare absolutionem ad unam & alteram hebdomadam, prout i- psi dictaverit conscientia & svaserit prudentia, considerando circumstan- tias occurrentes.

Quando neganda est absolutio ?

Propositiones damnatæ ad hanc seriem reducendæ.

AB *Alexandro VII.* Sententia asserens Bullam Cœnæ solùm prohibe- re absolutionem hæresis, & aliorum criminum quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis cri- minibus sermo est, Anno 1629. Julii 18. in Consistorio S. Congregationis Eminent. Cardinalium visa & tolerata est.

Ab eodem. Prælati Regulares possunt in foro conscientiæ absolvere quoscumque sæculares ab hæresi occulta, & ab excommunicatione pro- pter eam incursa. 4.

Ab Innocentio XI. Licet Sacramentaliter absolvere dimidiatè tantùm

con-

confessos, ratione magni concursûs pœnitentium; qualis potest v. g. contingere in die magnæ alicujus festivitatis, aut indulgentiæ. 56.

Ab eodem. Pœnitenti habenti consvetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ aut Ecclesiæ, & si emendationis spes nulla appareat, nec est neganda nec est differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere & proponere emendationem. 60.

Ab eodem. Absolutionis capax est homo, quamvis laboret ignorantiâ mysteriorum fidei, & Sanctissimæ Trinitatis, & Incarnationis Domini nostri JESU Christi. 64.

Ab Alexandro VIII. Per illam praxim mox absolvendi ordo pœnitentiæ est inversus. 19.

SERIES XII.

De effectu pœnitentiæ sive remissione peccatorum mortalium & pœnæ.

An omne peccatum mortale sit remissibile, tam quoad culpam, quàm quoad pœnam?

1. RESP. Et dico: Nullum datur tale peccatum mortale, quod non possit remitti per pœnitentiam, sive contritionem perfectam (a), sive attritionem cum Sacramento pœnitentiæ. Hæc veritas est definita in Concilio Lateranensi cap. *Firmiter,* Coloniensi cap. *de pœnitentia.* De pœnitentia quà virtute sive de contritione, habemus apud Ezechielem 18. *si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est* &c. *vitâ vivet & non morietur.* De pœnitentia quà Sacramento, Joan. 10. *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis.*

(a) S. Thomas 3. p. q. 86. a. 1. D. R. in 4. d. 14. q. 2. a. 3. & est de fide contra Catharos.

2. Dices: Verba Christi sunt, *qui in Spiritum S. blasphemaverit, non remittetur ei.* Luc. 2. Ergo datur tale peccatum, quod per pœnitentiam non potest remitti. *Resp.* 1. Aliud est non remittitur, aliud non potest remitti. 2. Etiam dixit Christus, *non ascendam vobiscum*; & tamen accendit: Ergo etiamsi dixerit *non remittetur,* non obest quin remittatur sub distinctione, scilicet, non remittetur faciliter, sed valdè difficulter: verba enim Christi non semper absolutè intelligenda sunt, sed plerumque sub distinctione: sic dum dixit *non ascendam vobiscum*, subintellige *apertè*, & ascendit occultè.

3. Dico 2. Quando per pœnitentiam remittitur mortale quoad culpam, tollitur ejus reatus pœnæ æternæ; non tamen semper reatus pœnæ temporalis. Utraque pars est Trid. *sess.* 6. *c.* 14. Interim probatur prima pars: quia peccatum remittitur per gratiam sanctificantem, quâ pœnitens fit Filius Dei adoptivus; Filius autem Dei etiam adoptivus, non subest

subest pœnæ æternæ. Secundum patet in David, qui dimissum peccatum audivit à Propheta; & tamen pro illo, & in Filio, & in sua persona per Absalon Filium suum, est punitus.

4. Dices: Esechielis 18. dicitur: *Quoties peccator ingemuerit, omnium iniquitatum ejus non recordabor ampliùs.* *Resp.* Concedo quoad pœnam æternam; non quoad temporalem. Utique David ingemiscebat; & tamen est punitus in Filio &c.

SERIES III.

De remissione venialium.

Per quæ, & quomodo peccata venialia remittantur?

1. *RESP.* Peccata venialia tolluntur extra Sacramenta per perfectā contritionem formalem, aut virtualem inquantum hæc ad ea extenditur. Ita S. Th. *q.* 87. *art.* 1. cum aliis communiter. Ratio est: quia quando talis contritio extenditur ad mortalia, tollit ea; Ergo etiam quando extenditur ad venialia, tollit ea. Addidi *inquantum hæc ad ea extenditur:* nam si non extendatur nisi solùm ad mortalia, solùm mortalia tollentur; venialia autem remanebunt, cùm non sint incompossibilia cum gratia. Ut se extendat formalis contritio ad peccata venialia, debet esse detestatio etiam de minimis peccatis; aut si virtualis, debet esse amor ac actus complacendi, etiam in minimis & non offendendi in talibus.

Per Sacramēta tollūtur venialia dum additur attritio.

2. Peccata venialia in justo per quodlibet Sacramentum remittuntur, dummodo attritio sub motivo generali de singulis indistincta, sive præviè sive simul concurrat. Ita DD. communiter post S. Th. hîc *q.* 87. *a.* 3. Addidi *in justo:* nam si sit conjunctum mortali, secùs dicendum; cùm inimico Dei non concedatur gratia Divina, consequenter nec augmentum ejus: quia si concederetur augmentum gratiæ, concederetur gratia. Resolutio verò probatur sic. De baptismo habetur Ezech. 36. *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.* De pœnit. Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* De Eucharistia patet ex Trid. *sess.* 13. *c.* 2. & *Can. Species, de consecrat. d.* 2. 4. De extrema unctione Jacobi 5. *Si in peccatis fuerit, dimittentur ei;* & Trid. *sess.* 14. *c.* 2. & ex forma ipsa patet, in qua sic habetur: *Indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti.* De aliis verò (puta de Confirmatione, Ordine & Matrimonio) à pari probatur. Secunda pars resolutionis patet ex hoc, quòd nullum peccatum sine retractatione saltem

(a) Suar. Conin. Amicus, Bonæ Spei contra Vasq. Layman, Becanum & alios.

virtuali remittatur, ut dixi de Sacram. in gen. & Sacram. Pœnit. Et concludit S. Augustinus epist. 48. *Nec quemquam putes ab errore ad veritatem, vel à quocumque seu magno seu parvo peccato ad correctionem sine pœnitentia posse transire.*

Quali attritione tollũtur venialia?

3. Remittuntur in justo extra Sacramenta venialia valdè probabiliter per attritionem de singulis distinctam (a). Ratio est: quia ex parte doloris, minùs cum Sacramento quàm extra Sacramentum requiritur, ut colligitur ex Trid. *sess.* 14. *c.* 4. Ergo ad sublationem venialium cum Sacramento, sufficit attritio unica indistincta, ex motivo universali sumpta; extra Sacramenta verò, de quolibet distincta: sivè, in Sacramento sufficit in confuso de omnibus; extra Sacramentum verò, distincta de omnibus: & de hoc, & de hoc, & de hoc, doleo; & hoc, & hoc, detestor.

Quomodo per Sacramentalia tolluntur venialia?

4. Sacramentalia nec sine dolore, nec seipsis immediatè tollunt venialia, sed mediatè; intantum, inquantum virtute meritorum Ecclesiæ, seu propter impetrationem Ecclesiæ positam: patet in benedictione aquæ, panis, &c. Merentur ad dolorem sufficientem eliciendum excitatio, & auxilium dandum, quô elicitô dolore, mediante eo tollunt peccatum veniale aut venialia juxta proportionem attritionis ad sensum num. 3. aut extensionem contritionis prout se extendit: si ad omnia? tolluntur omnia; si ad aliqua? aliqua. Ita N. P. Bonæ Spei *disp.* 3. *dub.* 3. *resol.* 3. (b). Quód autem non semper impetretur auxilium, & non sequatur remissio venialium, hoc provenit ex indispositione suscipientis. Optimè illi faciunt, qui dum asperguntur aut se aspergunt aquâ benedicta, elevando mentem ad DEUM præsentant merita & preces Ecclesiæ, petendo per hæc gratiam; sicque DEUS commovet eos ad contritionem, qua mediante tolluntur venialia, imò aliquando & mortalia si adsint, & contritio ad ea extendatur: quod totum brevissimo tempore, intra duo aut tria momenta, fieri potest.

(b) Suar. Vasquez, Lugo, Bonacina contra Canũ Valentiam. Modus optimus.

Sacramẽtalia quæ?

5. Sacramentalia de quibus in præsenti, numerantur: Oratio Dominica, aut alia quæ fit in Ecclesia consecrata (ut habetur in ritu Dedicationis Ecclesiæ) aut in alia. Oratio cum tunsione pectoris, aqua benedicta, ut habetur *de consecrat. d.* 3. Panis benedictus, ut habetur cap. *Crimen, d.* 2. Benedictio ab Episcopo aut Abbate consecrato data, ut habetur cap. *Dictum est, dist.* 1. *q.* 2. Confessio, sive ante Missam, sive in prima, sive in completorio dicatur. Largitio eleemosynæ, ut habetur *cap. Medicina, de consecrat. d.* 1. In his omnibus svadeo modum quem posui immediatè *num.* 4. in fine.

Benedictio ab Episcopo aut Abbate.

Pro discursu & solutione.

6. Dices: Ex parte doloris plus requiritur extra Sacramentum, minùs cum Sacramento: sed ad tollenda venialia sufficit attritio cum Sacramento pœnitentiæ; Ergo extra Sacramentum non sufficit ad tollenda ea

Con-

Confirmatur: Si attritio tolleret venialia, numquam illa tollerentur Sacramentô pœnitentiæ; nam eſſentialiter tamquam diſpoſitio ſemper præexigitur ad confeſſionem. *Reſp.* Concedo primam & ſecundam propoſitionem; diſtinguo tertiam: Ergo extra Sacramentum pœnitentiæ ad tollenda venialia non ſufficit attritio indiſtincta, Concedo; non ſufficit diſtincta, Nego. Explico & clarifico difficultatem: Minùs in Sacramento, plùs extra Sacramentum ex parte doloris requiritur: Nam cum Sacramento ſufficit attritio, etiam ad tollenda mortalia; extra Sacramentum pœnitentiæ non ſufficit, ſed requiritur contritio: Ad venialia remittenda ſufficit attritio indiſtincta, extra Sacramentum verò non ſufficit talis, ſed requiritur attritio diſtincta de quolibet tali. Ex quo facilè ſolvitur confirmatio aſſumpta. Si attritio omnis tolleret venialia, nunquam tollerentur per Sacramentũ pœnitentiæ; ſed non omnis tollit extra Sacramentum venialia, licèt veniale, ſi non eſt conjunctum cum mortali.

7. Inſtabis: Sive æquè ſive non æquè, peccatis venialibus opponitur attritio indiſtincta ſicut diſtincta, tamen opponitur; Ergo ſi attritio indiſtincta extra Sacramentum non tollit venialia, non tollit & diſtincta. *Reſp.* Et facio reflexionem: Sive æquè ſive non æquè, attritio ex motivo univerſali ſumpta opponitur mortalibus ſicut contritio, tamen opponitur; Ergo ſi attritio talis extra Sacramentum pœnitentiæ non tollit peccata mortalia, non tollit etiam contritio: non ſequitur. Similiter in propoſito, non tollit indiſtincta; Ergo & diſtincta attritio: non ſequitur.

9. Urgebis: Si extra Sacramentum ad tollenda peccata venialia requireretur attritio diſtincta, hoc eſt multiplicata reſpectivè ad quodlibet peccatum tale, ſequeretur quòd plus ad tollenda venialia requireretur, quàm ad mortalia: nam ad tollenda mortalia extra Sacramentum, ſufficit unicus dolor, contritio; ad venialia verò tot dolores, attritiones, quot peccata venialia: hoc autem non eſt dicendum, quòd plus requiratur ad tollenda venialia levia, quàm ad mortalia gravia. *Reſp.* Nego quòd plus: nam plus eſt eſſe contritionem, quàm millenas attritiones, quæ numquam adæquant contritionem. Item plus requiritur ad tollenda mortalia: nam etiamſi ſint remiſſa per contritionem extra Sacramentum pœnitentiæ, aut per Sacramentum pœnitentiæ ſed indirectè ſolùm, oportet illa neceſſariò confiteri; econtra venialia ſemel remiſſa, jam non eſt opus illa confiteri.

9. Superurgebis: v.g. ſit hypotheſis talis, quòd aliquis habeat 50. aut 60. venialia, & tantùm de 10. diſtinctam habeat attritionem extra Sacramentũ, & interea moriatur in illis venialibus: Venialia non remittuntur

in alia vita, nam in alia vita nullus est actus meritorius aut satisfactorius; ad cœlum etiam cum venialibus non mittetur; in purgatorio etiam in perpetuum non cruciabitur anima; cùm hoc esset contra justitiam. *Resp.* Cum communiori sententia (c), quòd quando quis moritur in venialibus, tunc anima in primo instanti quô non est in corpore, statim cognoscens statum suum fertur in detestationem venialium, elicitque actum contritionis ac amoris DEI super omnia, per quem actum tolluntur omnia venialia, ùti tollerentur in hac vita per talem actum contritionis ac amoris super omnia.

(c) S. Thom. q. 7. de moral. q. 10. & 11. Bonaventura: oppositū Bonæ Spei.

10. Neque tamen per hunc actum mereretur aut augeretur gratia: quia ad hoc requiritur status hujus vitæ (d). Ratio est: quia ex ordinatione Divina satisfactio non habet locum in altera vita, sed sola satispassio. Et licetsi hanc remissionem non possit causare permodum meriti, potest tamen permodum impetrationis. Neque Beati possunt in cœlo mereri, & tamen multa nobis impetrant; ergo etiam &c. &c. Imò S. Tho. *in 4. d. 21. q. 1. a. 5. ad. 4.* dicit: *Dicendum, quòd post hanc vitam non potest esse meritum respectu præmii essentialis, sed respectu alicujus accidentalis potest esse, quamdiu manet homo in statu viæ aliquomodo; & ideo in purgatorio potest esse actus meritorius, quantùm ad remissionem culpæ venialis.*

(d) Stephanus à S. Paulo.

DISTINCTIO VII.

Ideas concernentes Confessarium, ab aliis Sacramenti pœnitentiæ Ideis distinguens.

SERIES I.

De Ministro Sacramenti pœnitentiæ, & ejus jurisdictione.

SECTIO I.

Quis Minister hujus Sacramenti?

1. *Resp.* Est solus Sacerdos habens potestatem jurisdictionis formaliter talem. Utrumque est de fide: primum est declaratum in Concilio Trid. *sess.* 14. *c.* 10. Secundum *can.* 7.

Potestas Sacerdotalis.

2. Potestas enim Sacerdotalis est triplex. Inprimis una in corpus Christi verum, quæ aliàs vocatur potestas Ordinis simpliciter, daturque Ordinando dum ei patena traditur cum pane, calix cum vino aquâ mixto;

o; Alia est in corpus Christi mysticum, scilicet in fideles, quæ aliàs vo-catur potestas jurisdictionis, daturque tunc, quando Episcopus manus imponens dicit: *Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata remittuntur eis;* consistitque in charactere, per quem deputatur Sacerdos ad audiendos fideles. Alia est formalis seu proxima: hæcque vel est ordinaria, seu annexa officio, vel est delegata, ex privilegio: Ordinaria respectu omnium fidelium, competit SSmo Domino Papæ; respectu Diœcesis, Episcopo; respectu Parochianorum (sive sint laici, sive Clerici, sive Sacerdotes sæculares), Parocho. Competit etiam illa Vicariis Generalibus Papæ, Legatis à latere, Supremis Pœnitentiariis, Vicariis Generalibus Episcopi, & Pœnitentiariis Ecclesiæ Cathedralis, ubi pœnitentiaria similiter sit in officium vel beneficium erecta. Item Abbatibus respectu Monasteriorum, Prioratuum & Præposituraram; Generalibus respectu totius Ordinis sui; Provincialibus respectu totius Provinciæ: quia isti omnes jurisdictionem quasi Episcopalem habent (a). Item Prioribus, Vicariis Prioribus, Guardianis, Monialium Patribus spiritualibus: quia isti jurisdictionem habent quasi Parochialem (a). Delegata aliter dicendo, quæ est ex commissione.

Jurisdictionis radicalis

Formalis.

(a) Lezana, Bonæ Spei.

SECTIO II.

Vtrum saltem in aliquibus casibus una harum potestatum sola sufficere possit?

1. RESP. Itá quæcumque harum est necessaria, ut si una illarum desit in aliquo Sacerdote, validè nequeat absolvere quemquam non solùm à venialibus extra periculum mortis, sed etiam in articulo ipso mortis. Pro prima potestate, est voluntas Christi: quia voluit non alium esse Ministrum Sacramenti pœnitentiæ, quàm Sacerdotem, prout colligitur *Joan.* 20. ubi solis Apostolis cæterisque Sacerdotibus eorum Successoribus dixit: *Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata remittuntur eis.* Cujus ratio esse potest quoad Catholicos: ut qui habet potestatem in Christum Sacramentaliter exititurum, habeat in membra ejus existentia. Hanc voluntatem esse probat Ecclesiæ traditio, traditionem perpetua praxis fidelium, & numquam interruptus sæculorum usus in Ecclesia. Pro secunda & tertia parte ratio est: quia ad judicium omninò requiritur in Judice jurisdictio.

Quælibet necessaria.

2. Dices: Cap. *Fures*, *de jure* dicitur: *Si Presbytero vel Diacono confessus fuerit, non privetur communione.* Et apud Cyprianum & alios, invenitur confessio facta non Sacerdoti. *Resp.* Præfati capitis ordinationem

Pro discursu & solutione.

Solus Sacerdos absolvere potest.

nem intelligit, ut Diaconus Euchariftiam in cafu neceffitatis pœnitenti fi dederit figna pœnitentiæ, quod eft aliquo modo confiteri, non denegat; non verò ut confiteatur ei expresfè fua peccata in ordine ad obtinendam abfolutionem: nam neque ille dare poteft abfolutionem, neque præftita haberet aliquem effectum confeffio. Ad Cyprianum & alios canones dico, quoties reperitur confeffio facta non Sacerdoti, non poteft intelligi de confeffione Sacramentali, fed facta ob humiliationem confitentis. Unde fi errore non tangeret patenam cum pane, calicem cum vino Ordinandus, non reciperet poteftatem Ordinis; confequenter etiamfi effet approbatus Ordinatus ad audiendas confeffiones, numquam etiam in articulo mortis abfolvere poffet, cùm non effet Sacerdos.

Habens jurisdictionē.

3. Contra 2. & 3. partem dices: In omni Sacramento ad validam administrationem ejus non requiritur jurisdictio diftincta ab ordinatione: & fic etiamfi quis millies prohibeatur conficere corpus Chrifti, fi eft ordinatus, hoc eft Presbyter, validè poteft conficere Corpus Chrifti; Ergo ad validam abfolutionem non requiritur diftincta jurisdictio ab ordinatione. *Refp.* Difparitatem effe: quia alia Sacramenta non funt per modum judicii, hoc verò eft; ad judicium autem omninò exigitur jurisdictio in Judice: ut jam dixi.

Completam.

4. Inftabis: Sed poteftas Ordinis eft jurisdictio. *Refp.* Et addo: eft incompleta, Concedo; completa, Nego.

5. Superinftabis: Jurisdictio præfata poteft reddi completa aliunde, fcilicet per fubmiffionem pœnitentis Confeffario: per illam enim dat jurisdictionem in fe, prout patet ex eo, quòd Superior Conventûs eligere fibi Confeffarium etiam non approbatum à fuo legitimo Superiore poteft, dummodo non fit excommunicatus, interdictus. Similiter & à fortiori Epifcopus aut Patriarcha confirmatus, ut habetur *cap. ult. de pœnitentia.* *Refp.* Non fufficit quòd fe quis fubjiciat Confeffario, fi ab Ecclefia non fubjiciatur, aut hanc authoritatem non habeat ab Ecclefia: quia

Quis poteft eligere Cōfeffarium.

Conc. Trid. *feff.* 23. *cap.* 15. hæc habet: *Si Epifcopus elegit non fubditum, debet eligere approbatum; Si fubditum, tunc approbat effe idoneum.* Et quando Prior aut Guardianus eligit in Confeffarium fubditum non approbatum, in tali cafu Sedes Apoftolica concedit jurisdictionem fubdito abfolvendi Superiorem illum, prout habetur in *cap. Ne pro dilatione* 16. *eod. tit. de pœnit. & remiff.* *Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum, permittimus Epifcopis & aliis Superioribus, necnon minoribus Prælatis, ut etiam præter fui Superioris licentiam providum & difcretum fibi poffint eligere Confeffarium.* Quare quia hoc non habetur privilegium pro habente beneficium curatum, talis non poteft in Confeffarium fimplicē Sacerdotem eligere non approbatum, ut patet ex propofitione 16. damnata ab Alexandro VII.

Gregorius IX. conceffit.

6. Privilegium hoc concessum Prælatis, non est revocatum per Tridentinum; nam Tridentinum solùm ex parte Confessoris posuit conditionem necessariam, ut sit idoneus. Ita Eliseus à S. Joann. Bapt. *casu* 110. Sed

7. Quæritur, utrum Prior strictioris Observantiæ Carmelitarum, in Conventu sive suo sive alio ejusdem Observantiæ, possit confiteri alteri Sacerdoti non exposito pro Sacerdotibus hujus Ordinis & approbato à Provinciali, sive approbato ab Episcopo sive non approbato?

8. Licetsi iste casus non contingat in Nostro Ordine, tamen casu quô id contingeret pono nonnulla. In primis quòd in via, quando sunt aliquot Nostrorum Sacerdotes non approbati à Provinciali pro Nostris, possit eligere aliquem illorum: patet ex Statutis *p.* 1. *c.* 23. *num.* 8.

9. Secundò, quando nullus esset Regularium Nostrorum Sacerdotum, quòd tunc posset eligere quemcumque alium Regularem, aut Sæcularem: quia locô citato in Statutis hoc expresè conceditur cuicumque Nostrûm his verbîs: *Fratres tamen itinerantes, vel extra Monasterium occupati, cuicumque Sacerdoti Professo Nostri Ordinis, etiam Novitio, vel defectu Sacerdotis Ordinis Nostri, extraneo Religioso aut Sacerdoti Sæculari confiteri possunt.* Et pro quibuscumque Regularibus habetur privilegium in monumentis Ordinum; referturque in Compendio Privil. Minorum Privilegium Sixti IV. quòd *extra Conventus suos duntaxat, valeant confiteri quibuscumque Sacerdotibus Regularibus vel Sæcularibus, & quòd similiter possint facere ipsi Prælati.* Donatus *q.* 19.

10. Hoc eodem privilegiô uti possunt etiam Novitii, docent communiter Doctores, dummodo de licentia Prælati sint in via: nam privilegia loquuntur indifferenter de Fratribus, non distinguendo inter Fratres Novitios, & Fratres Professos.

11. Sed quid si in via aut in Conventu suo sine licentia sui Prælati hoc facerent; essetne valida confessio? *Resp.* Quòd esset, dummodo alicui approbato ab Episcopo. Ratio est: quia Novitii ex parte rei adhuc sunt sæculares. Ita docent Armilla *verb. Novitius*, Sylv. *verb. Relig.* §. 6. Diana 1. *p. tract.* 6. *de paupertate Religiosa resol.* 27. Donatus *loc. cit. q.* 28. Non tamen hoc licitè facerent; cùm & Novitii debeant cum Regularibus Professis servare decreta. Donatus *ibid. num.* 6. Novitii cui possunt cōfiteri in via?

12. Imò præfatus Prior sicut quicumque alius posset eligere in via simplicem Sacerdotem, hoc est non approbatum, sive ille esset Regularis sive Sæcularis. Ita docent Navar. *in sum. c.* 4. *num.* 6. §. *Porro in fine, cap. Placuit, de pœnit. in* 6. *num.* 28. Sotus *in* 4. *sent. dist.* 18. *q.* 4. *a.* 2. Sorbus Capucinus in suis *additam. & in compend. privil. verb. Absolutio ordinaria quoad Fratres*, & Bordon. 1. *p. variar. resol.* 34. *num.* 1. Donatus locô citato *q.* 22. Rationem dedi *serie* 8. *num.* 15.

13. Item in dubium non voco, quòd licèt Prælatus apud alios Religiosos, sicut potest dare licentiam suo inferiori ut confiteatur alterius Ordinis Confessario in alio Conventu (a), ita ille hospes ibi potest sive in eodem sive in alio Conventu eligere sibi Confessarium, cui non contradicunt propria Statuta; tamen apud Carmelitas Strictioris Observantiæ, Prior nec dare licentiam potest inferiori suo confitendi in alio Nostro Conventu alteri, præter destinatum & approbatum à Provinciali, à fortiori ut extraneo Religioso ibi confiteatur, nec ipse sibi ibi existens hospes eligere Confessarium sine speciali licentia: quia expresè hoc sub nullitate confessionis vetant Statuta locô citato num. 7. his verbis: *Nemini autem liceat sine licentia Superioris præterquam quòd absolutio nulla sit, confiteri alteri Sacerdoti, nisi à Provinciali approbato & à Priore ut suprà designato, sub pœna graviori &c.* Unde tenetur ibi ipse confiteri destinato pro Patribus, & Frater Laicus servitor ipsius Confessario Laicorum; si Clericus, eligere Confessarium Clericorum debet. Secùs faciens absolutionem recipit nullam. Idem dicendum de Fratribus (b) Ordinis S. Augustini Discalceatis aliisque ad suum Conventum ut hospitibus venientibus.

(a) Lezana tō. 1. c. 18. nū. 27. Diana tract. 3. de dub. Regul.

(b) Octavius num. 531.

14. Sed quid si Noster Prior habeat secum suum Confessarium? *Resp.* Quòd non tantùm in via, sed etiam in Conventu Nostro in quo est hospes, potest suo Confessori confiteri, sive sit Prior sive quicumque alius ipsius Confessarius, à Provinciali pro ipso approbatus. Idem dicendum de aliis Regularibus, quibus Statuta non vetant: Maximè de Confessario sui Superioris ob *cap. fin. de pœnit. & remiss.* apud Lezan. *verb. Confessio num. 22.* quòd scilicet ubicunque. Imò in eo Conventu sicut Prior localis potest audire quemcumque suum inferiorem, si ad eum spontè accedat; ita hic Prior hospes potest suum servitorem Laicum, aut Sacerdotem Confessorem audire: quia uterque Prior vî Constitutionum *pag. 382. num. 11.* & *part. 4. cap. 17. num. 4.* potest suos inferiores ad se spontè accedentes Sacramentaliter audire, & ab excommunicatione sive Provinciali sive Generali &c. reservata in foro conscientiæ absolvere, sic & ab incursa ob percussionem ejus subditi Religiosi.

Prior est Cōfessarius suorum inferiorum.

15. Restat tantùm de hoc difficultas, utrum Prior Carmelitarum Strict. Observ. in suo Conventu possit sibi eligere Confessarium, & quem? Et videtur quod sic: quia potest dare licentiam in suo Conventu suo inferiori, ut confiteatur non approbato à Provinciali, ut habetur in Statutis *loc. cit. num. 7.* Ergo etiam ipse potest sibi eligere talem, cùm non sit deterioris conditionis suo inferiore. Quando Prior potest absolvere à reservatis Patri Provinciali, tunc & ipse à suo inferiore potest absolvi, ut videbimus infra; Ergo etiam à pari, si potest

dare

dare licentiam inferiori ut confiteatur non approbato à Provinciali, potest & sibi eligere talem. Hoc tamen debet quoad utrumque intelligi non universaliter, aliàs per placitum Prioris subverteretur authoritas majoris Superioris, nempe Provincialis, qui scriptô Confessarios destinavit. Quare aliter. *Resp.* & dico: Prior Carmelitarum strictioris Observantiæ in suo Conventu aut quasi Conventu, in quali necessitate existenti inferiori suo potest dare licentiam confitendi non destinato à Provinciali, in tali etiam existens ipse potest sibi eligere Confessarium non destinatum à Provinciali, ea lege ut moneat de casu facto Provincialem; conformiter tamen ad Statutorum *num.* 8. *loc. cit.* scilicet, eligere sui Ordinis non alterius, cùm hoc caveant ipsa Statuta Nostra *eodem num.* Et si non potest sui Ordinis, tunc saltem potiùs Regularem quàm Sæcularem, ut ex eodem *num.* 8. colligitur. Idem vetant Constitutiones Ordinis Prædicatorũ, prout Donatus *de Confessariis Regularium tr.* 5. *q.* 9. *n.* 3. dicit sequentia: *Hinc in nostris Constitutionibus dist.* 1. *c.* 14. *de Novit. fol.* 49. *col.* 3. *in principio dicitur, quod Prior Fratri suo subdito concedere potest, ut etiam confiteatur Priori vel Fratri alterius Conventus, aliàs legitimo ad confessiones audiendas, sed non Sacerdoti alterius Religionis; ergo multò minùs Sacerdoti Sæculari: quod adeò verum est, ut nec ipse Pater Generalis possit sine legitima causa Fratribus licentiam dare ut confiteantur Sacerdoti Sæculari, nisi fortè deficiente copia Confessoris Ordinis Nostri, ut ibidem subjungitur, & expresse dicitur col.* 4. *ibi.* Nec sibi contradicit Donatus *loc. cit. q.* 1. Ut autem hoc possit facere, necessitas hoc exigere debet. Colligitur inde quod in Statutis Nostris *loc. cit. num.* 12. habetur: *Nulli verò Priori locali licet absque ipsius R.P. Provincialis facultate quemquam instituere Confessarium, nisi toties quoties maxima id necessitate exigente, & ea lege ut statim P. Provincialem monere teneatur &c.*

16. Dices: Hoc intelligendum esse quando Prior instituit Confessarium quoad sæculares, ut habetur in novo Regestro, non verò quoad Regulares. *Resp.* Ita, habetur hoc in Regestro; sed non in lege: ubi autem lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. *Præses Provinciæ* 3. *ff. de Officio Præsidis.* Nec est ratio, quare teneatur monere quando exponit pro sæcularibus; quare non teneatur exponens pro Regularibus Fratribus sui Ordinis?

Ubi lex nõ distinguit, nec nos distinguere debemus.

17. Non debet tamen intelligi necessitas maxima, hoc sensu, quòd petens absolutionem sit in peccato mortali; sed quòd velit confiteri, & non est pro ipso à Provinciali approbatus.

18. Quando abscedunt ex Conventu, à Provinciali destinati & approbati pro Regularibus hujus Ordinis, cessat quæstio: in tali casu potest Prior & sibi eligere quem vult, & pro aliis destinare, nec monere Pro-

 vin-

vincialem tenetur; cùm hoc minimè ſit contra ipſius diſpoſitionem & authoritatem, & hoc Statuta concedunt, ut colligitur *ex loc. cit. num.* 7. *&* 8.

Pro Regulari extraneo Confeſſario. 19. Ad Regularem hoſpitem extraneum, non ſui Ordinis audiendum, poteſt deputare quemcumque etiam non approbatum à ſuo Provinciali, neque ab Epiſcopo: quia Regularis poteſt cuicumque Sacerdoti confiteri in defectu ſui, ut colligitur ex antè dictis.

20. Ad hoc adnoto nonnulla breviter. 1. Debere eſſe cautos pœnitentes in electione Confeſſarii, ne exponant Sacramentum nullitati. 2. Valdè conveniens eſſe, ut Provinciales & alii Prælati per tales & ſimiles clauſulas irritantes abſolutionem, non intendant nullitatem abſolutionis, ſed oppoſitum, inſtituendo Confeſſarios; ſicque per ſuam intentionem multas abſolutiones quæ aliàs eſſent nullæ, revalidare poſſunt: ipſi enim multa poſſunt dicere ad terrorem, & aliud mente intendere (e). 3. Quòd rigidè ſunt puniendi tam pœnitentes, quàm Confeſſarii abſolventes contra voluntatem ſui Superioris; cùm temerè exponant Sacramentum nullitati.

(e) Lezana verbô Confeſs. num. 20.

SECTIO III.

A quibus juriſdictio validè & licitè delegari poſſit?

1. RESP. A Summo Pontifice inconſultis Epiſcopis pro tota Eccleſia, ab Epiſcopo loci inconſultis Parochis pro tota Diœceſi, à Generali pro toto Ordine inconſultis Provincialibus, à Provinciali pro tota Provincia inconſultis Prioribus localibus, Guardianis, pro Conventu quocumque ſigillatim, poteſt cuicumque delegari licitè & validè juriſdictio abſolvendi: nam ſic definivit Joannes XXII. Clemens IV. Leo X. & alii: nec ſic impediuntur, ſed adjuvantur Parochi per Religioſos.

2. Quòd verò licitè audiant Religioſi Mendicantes confeſſiones Paſchales ſæcularium, & alii Privilegiati, declaratum eſt in Concilio Generali Viennenſi ſub Clemente V. in Clementina *Dudum, de ſepulturis*; in Lateranenſi V. ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. Præterea quia ſic habetur in Bulla Clementis VIII. quæ incipit *Significatum fuit Nobis &c.* num. 2. *Et tam dictis Fratribus Prædicatoribus & Presbyteris dictæ Societatis, quàm aliis privilegiatis, quibus id à Sede Apoſtolica indultum eſt, idoneis tamen & ab Ordinariis approbatis, peccata ſua etiam quadrageſimali, Paſchali, & quovis alio tempore confiteri licitè poſſe, dummodo tamen iidem ſæculares Chriſti fideles Sacramentum Euchariſtiæ die feſto Paſchatis Reſurrectionis in propria Parochia ab eorum Parocho ſumant.* In Bull. Ord. Carm. p. 2. pag. 262.

Confeſſio Paſchalis 1592. 22. Decembris.

3. Hoc idem declaratum est in S. Congregatione cujus tenor est talis: *Die 9. Julii Anno 1644. Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Trid. Interpretum post maturam discussionem, censuit Archi-Episcopum Burdigalensem non posse prohibere Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ut à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè administrare non valeant personis sæcularibus Sacramentum confessionis; posse tamen iisdem prohibere, ut personis sæcularibus in die Paschatis non administrent SSmũ Eucharistiæ Sacramentum, etiamsi dictæ personæ sæculares in alia die satisfecerint præcepto Ecclesiæ.*. Hoc Decretum est approbatum ab Innocentio X. per Bullam *Exponi Nobis nuper &c.* Anno 1645. Insuper hoc idem corroboratum est Bullâ Clementis X. quæ incipit *Superna magni Patris*, 1670. 21. Junii.

Vide Bullarium Carmel. part. 2. fol. 570.

4. Utrum inconsultis Parochis, Mendicantes possint audire Confessiones sæcularium infirmorum? *Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Regularium præposita, inhærens declarationibus aliàs desuper editis censuit, Regulares prædictos à locorum Ordinariis, ad audiendas personarum sæcularium confessiones approbatos non posse ab eisdem Ordinariis prohiberi, ne earundem personarum ægrotantium in propriis illarum domibus confessiones audire possint absq; licentia Parochorum, dummodo relinquant schedulam vel notificent ipsis Parochis, quòd pœnitentiæ Sacramentum hujusmodi fuerit ab eis ministratum.* Romæ die 13. Sept. 1641. in Bullar. Ord. *p. 2. pag.* 488.

5. In Clementis X. Bulla quæ incipit *Superna Magni &c.* Anno 1670. die 21. Junii edita, sequentia habentur. *Posse quorumcumq; etiam infirmorum confessiones audire absq; ulla Parochorum vel ipsius Episcopi licentia; De qua tamen confessione teneri dictos Religiosos eorundem infirmorum Parochum illicò certiorem reddere: & hoc posse illis ab Episcopo sub pœna suspensionis à facultate audiendi confessiones præcipi: sufficere tamen ut certioratio hujusmodi fiat saltem per scripturam apud ipsum infirmum relinquendam.*

SECTIO IV.

Qualisnam jurisdictio, utrum præsumpta, dolô aut vî obtenta sufficiat?

1. RESP. Ad 1. Jurisdictio per ratihabitionem de futuro, seu quòd postea resciens Superior ratum habebit actum, est insufficiens. Similiter hæc conditionata, *Si Superior sciret, potestatem mihi delegaret, sive jurisdictionem conferret*, non valet (a). Ratio est: quia ad valorem absolutionis requiritur necessariò, ut Sacerdos dum absolvit habeat jurisdictionem.

(a) Bonæ Spei, de Rhodes, Petrus à S. Iosepho.

2. Di-

2. Dices: Regula juris est *in 6. ratihabitionem retrò trahi*. *Resp.* Regulam illam habere locum in iis, quæ possunt pendere à conditione aliqua de futuro, quales sunt contractus humani; at verò absolutio non pendet nec pendere potest à cõditione de futuro, ut jam sufficienter dixi.

Præsumpta jurisdictio.

3. Jurisdictio verò præsumpta de præsenti, quòd v.g. Superior videat aut sciat actum exerceri, sciens illum alioqui illicitè exercendum nisi ei concedat jurisdictionem, interea non contradicit dum potest, valet (b). A fortiori dum signo aliquo talem actum exercendum approbat (c). Ratio est: quia hoc ipso quòd non contradicat dum facilè potest, jurisdictionē concedere censetur. Ita P. Bonæ Spei, Petrus à S. Josepho & alii.

(b) Bonæ Spei. (c) de Rhodes, Henrix.

4. Ad 2. *Resp.* Vel dolus, fallaciæ, mendacia erant causa impulsiva & finalis adæquata concessionis? Vel non, sed erat aliud majus principale motivũ, ob quod Episcopus concessit aut concessurus erat jurisdictionem? Si primum? Nullitatis est jurisdictio obtenta. Si secundum? Non caret suo valore. Ita Bonæ Spei *num.* 32.

5. Ad 3. *Resp.* & dico: Jurisdictio per metum cadentem in constantem virum extorta, est valida (b): quia delegatio sive concessio illius jurisdictionis est simpliciter voluntaria; licèt secundùm quid involuntaria: quare irritanda, sicut donatio simili modô extorta. Secùs dicendum de externa absolutione à censura: quia hæc expressè & sola *cap. unico de his qui per vim in 6.* irritatur.

SECTIO V.

An licitum sit uti dubia, probabili, jurisdictione; & quamdiu jurisdictio duret?

1. *R*Esp. Ad 1. Jurisdictione delegata sub dubio purè negativo, utrum sit concessa, aut utrum cessaverit, numquã etiam conditionatè ut postea confiteantur alteri, licitum est uti (a). Ratio est: quia jurisdictio est de essentia absolutionis & Sacramenti: Ergo sicut non licet uti purè dubio Sacramentô extra extremam necessitatem, ne exponatur Sacramentum periculo nullitatis; ita jurisdictione sub dubio purè negativo, de qua cessat quæstio in extrema necessitate (b), cùm in ea quilibet Sacerdos etiam hæreticus, imò degradatus si alius non est, potest absolvere: nam id Ecclesia ei concedit.

(a) Cõmuniter. (b) Contra Marchantium.

Degradatus potest absolvere.

2. Ad 2. *Resp.* quòd in omni administratione Sacramenti pœnitentiæ, licitum est uti jurisdictione probabili, quando Sacerdos bona fide putat, quòd usu illius non peccetur. Ita Bonacina, Diana, Lugo, Petrus à S. Josepho, NN. Lezana, Bonæ Spei. Addit Bonæ Spei, *etiam relictâ cer-*

certâ & tutiori. Vide *de Sacram. Pœnit. ser. 3. num. 7.* Et Lezana: *quod est valdè notandum pro Regularibus, quando sunt opiniones diversæ ad valorem privilegiorum, quæ habent ad absolvendum.* Ratio communis DD. est: quia non est major ratio, cur Ecclesia suppleat jurisdictionem quando adest error communis & titulus coloratus, v.g. quòd aliquis pro vero Parocho habeatur, & est intrusus aut simoniacus; & non suppleat quando adest probabilis DD. opinio circa jurisdictionē delegatam, cùm in hoc casu eadem incōmoda & damnatio animarū, sicut in primo casu sequatur. Licitum est uti jurisdictione probabili.

3. Dices: Non licet in Sacramentis uti materia & forma probabili tantùm relictâ certâ, ne anima periculo damnationis exponatur; Ergo similiter non licet uti probabili jurisdictione ob eandem rationem. Quod potest comprobari: moneta probabili tantùm, non satisfit debito certo; Ergo nec jurisdictione probabili tantùm, debito certo pœnitentiæ Sacramentum administrandi. *Resp.* Ad 1. Disparitas est, quare Ecclesia nec materiam nec formam supplet: quia sunt institutionis Divinæ; jam verò jurisdictio est concessionis Ecclesiæ. Ad comprobationem disparitas est etiam similis: quia Ecclesia monetam non instituit, non est ipsius supplere eam.

4. Ad 3. dico: Omnis jurisdictio per Episcopum absolutè & irrestrictè delegata ad absolvendum à peccatis, per mortem Episcopi non cessat. Jurisdictio irrestrictè data per mortē Episcopi non expirat. Ita communiter DD. Nam in Extravag. *Inter cunctos de privilegiis*, ita declaratum est his verbis: *Datam verò licentiam, per Diœcesanorum mortem nolumus terminari.* Et sic per hoc salvantur multi confitentes in partibus remotioribus, in quibus nondum de morte Episcopi constat. Quòd verò Vicarii Episcopi Officium per mortem Episcopi definat esse, ratio est: quia hoc decretis Summorum Pontificum decisum est, cum Vicarius ille, unus cum Episcopo moraliter censeatur; Delegatus verò, persona distincta ab ipso delegante. Unde usu receptum est, perseverare talem jurisdictionem donec à Capitulo vel successore legitimè revocetur. A pari respectivè ad Successorem dicendum de jurisdictione delegata per Provincialem: nam ob eadem incommoda vitanda, eodem modo mens Ecclesiæ est interpretanda. Jurisdictio restricta cū tempore expirat.

5. Si autem sub restrictione est concessa jurisdictio, ad certum tempus, expirat cum tempore: quia gratia concessa non excedit concedentis voluntatem, neque hæc plùs operatur quàm verbis exprimit. Attamen expiratio temporis non impedit actum inchoatum: quia hoc cautum est jure *cap. Gratum*, & *cap. Relatum de officio Delegati.* Unde si ob justam causam judicat Confessarius absolutionem differendam post diem secundā, tertiam, & ultrà, potest illam differre; non obstante expiratione citiùs, aut eâ die quâ confessionem excipit. Nisi sit actio inchoatus.

SECTIO I.

Quid approbatio, ad quas personas necessaria, & quid circa eam dicendum?

Approbatio.

1. APprobatio est judicium authenticum sive publicum, quô fides fit Sacerdotem esse idoneum & capacem, cui committitur jurisdictio. Ita de Rhodes & alii. Ut autem sciamus ad quas personas absolvendas est necessaria approbatio Episcopi; in primis videndum est Tridentinum, quod *sess.* 23. *cap.* 15. hæc habet verba: *Quamvis Presbyteri in sua ordinatione à peccatis absolvendi potestatem accipiant, decernit tamen Sancta Synodus nullum etiam Regularem posse confessiones sæcularium etiam Sacerdotum audire, neque ad id idoneus reputari, nisi aut parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem quæ gratis detur obtineat, privilegiîs & consvetudine quacumque etiam immemorabili non obstantibûs &c.*

Ab Episcopo.

2. Collige ex hac Sacra Synodo, quando Parochus relinquit beneficiũ, ut possit audire confessiones sæculariũ, debet approbari ab Episcopo.

Non quoad Religiosos absolvendos necessaria.

3. Secundò colligitur, quòd quoad Regulares exemptos absolvendos, non requiratur approbatio Episcopi, cùm hoc decretum Tridentinum requirat illam, tantùm ab Episcopo quoad absolvendos sæculares; & Regularium absolvendorum Prælati Ordinis habent jurisdictionem pastoralem, cùm sint illorum Pastores ordinarii. Secùs dicendum de Confessariis Monialium: nam in Nostris partibus pro Monialibus etiam subjectis Regularibus, Confessarii debent esse approbati ab Episcopo, propter constitutionem Gregorii XV. quæ incipit *Inscrutabili*. Cui adde declarationes S. Congregationis Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, quibûs declaratur: *Regularem ad audiendas confessiones Monialium unius Monasterii ab Episcopo approbatum, minimè posse audire confessiones Monialium alterius Monasterii.* Item *Confessarios extraordinarios semel deputatos atque approbatos ab Episcopo ad Monialium confessiones pro una vice audiendas, non posse pluries in vim approbationis ejusmodi illarum confessiones audire; sed ab Episcopo toties esse approbandos, quoties casus deputationis cõtigerit*: apud Donatum *pag.* 339. Plura de hoc dixi *ser.* 8. *num.* 16. & *dist. hîc*, *ser.* 7. *sect.* 2. *num.* 7.

Sed quoad Moniales.

Et sæculares etiam Sacerdotes.

4. Tertiò colligitur, quoad sæculares absolvendos, etiam Confratres aut Sacerdotes, ita necessariam esse approbationem Episcopi, ut omnibûs ponendîs positis præter eam, nulla sit absolutio.

5.

5. Casus est. Regularis N. non approbatus ab Episcopo, in viá præ-
ente Parocho (in cujus Parochia est Conventus illius) & aliis non
aucîs approbatis, absolvit suum vectorem, qui causâ devotionis &
tilitatis non necessitatis, est ipsi confessus; quæritur an valida sit ipsius
bsolutio? *Resp.* Vel præfatus vector erat conductus; aut de familia sed
on verè de familia, solùm ferè ordinariè inserviens; vel erat verè de
amilia & commensalis seu verè familiaris? Si primum aut secundum?
Iulla est absolutio. Si tertium? Valida est absolutio. Pro approbati-
ne responsionis adduco decisionem Sacræ Congregationis.

Auriga confitetur Regulari non approbato.

6. Anno Domini 1568. die 14. Augusti *Sacra Congregatio censuit, quòd
Prælati Regulares seu alii Religiosi Confessores non possint audire confessiones
ecularium, qui sunt de familia, & deserviunt ipsorum Monasteriis, absque
pprobatione vel licentia Episcopi; secùs tamen si illi sæculares sint verè de
amilia & continui commensales.* In Bullario Ordinis *p. 2. pag.* 164. Hoc
dem habetur in Clementina *Supernæ Magni Patris.* Tutiùs tamen est, ut
uperior ad familiares audiendos deputet Confessarium Regularium, eti-
msi non sit approbatus ab Episcopo: quia in præfata Clementina Pon-
ifex utitur his verbîs, *posse Confessores Regularium &c.*

7. Sed quis est familiaris vere? Respondet Lezana *tom. 2. c. 16. num. 1.*
*Familiares seu servitores Regularium in præsenti appellantur illi, qui ipsis in-
erviunt, & cum illis cohabitant, ita ut sint ipsorum quasi commensales.* Ita
nim colligitur ex cap. ult. *de verb. significat. in 6.* Rota Romana divers.
art. 2. decis. 303. *num. 2. Nec est necessarium ut aliquis familiaris censeatur,
uòd propter stipendium vel mercedem inserviat: nam si aliquis gratis ser-
vire velit Monasterio, familiaris utique erit.* Et sicut Regularis, in via
on definit esse Regularis; ita familiaris, in via non desinit esse familiaris.

8. Possuntne Parochi exquirere ex familiaribus Regularium, utrum
præcepto Ecclesiæ satisfecerint? *Resp. Sacra Congregatio Cardinalium Con-
ilii Trid. Interpretum censuit, si hujusmodi laici verè sint familiares &
ontinui commensales Regularium, eisq; actu inserviant, esse cum eis eodem
ure censendos, ut scilicet ad Superiores Regulares, & non ad Episcopos per-
tineat inquirere ab eis, an præcepto Ecclesiæ satisfecerint.* Bullar. Ord. *part.
2. pag.* 350.

Sub Paulo V.

9. Colligitur 4. ex suprà posito Trid. quòd Regulares etiam graduati
in S. Theologia, debeant aut possint examinari, prout videbitur Episco-
po: Cùm Trid. universaliter de omnibus Regularibus dicat, & per Con-
stitutionem Pii V. quæ incipit *Romani Pontificis providentia*, statutum sit.

10. Quòd si (quod absit) ex induratione, mala voluntate, odio aut
alia illegitima causa, noluerit Episcopus dare licentiam audiendi con-
fessiones sæcularium, docent communiter DD. quòd in tali casu possint
audi-

Quòd si Episcopus nollet approbare.

audire confessiones: tum quia quoad hoc non est revocata per Concilii Trid. Clementina illa *Dudum de sepulturis*, quæ hoc statuit: tum quia non est credibile, Concilii decretum procedere in hoc casu. Alii malunt Episcopum peccare mortaliter in tali casu, quàm admittere pro sufficiente petitam & non obtentam approbationem (a). Ego censeo tales Sacerdotes non esse exponendos ad audiendas confessiones sæcularium: tum ob vitanda scandala, perturbationes &c. tum quia Trid. *loc. cit.* dicit: *Nisi quis approbatus fuerit ab Episcopis, non potest confessiones audire*: quod videtur intelligi velut illud Joan. *nisi quis renatus fuerit denuò, non potest videre regnum DEI.*

(a) Bonæ Spei.

11. Collige 5. Omnes qui habent beneficium Parochiale, non egere approbatione: quia hos excipit Trid. Tales autem sunt Episcopi etiam non consecrati (b), Abbates habentes jurisdictionem Episcopalem, Parochi omnes. Secùs dicendum de Prælatis aliis Ordinum, ùti sunt Generales, Provinciales (c). Qua propter

(b) de Rhodes.

(c) Diana, Rodriquez, de Lugo.

12. Quæritur, utrum Prælatus Regularis possit aliquem Sacerdotem sui Ordinis sibi subditum, ab Episcopo non approbatum, ad audiendas confessiones designare in Parochum? *Resp.* negativè: quia hæc est mens & praxis Ecclesiæ, quòd non alios quàm approbatos ad audiendas confessiones, designent Prælati Ordinis in Parochos. Donatus *de Reg. Confess. sæcularium quæst.* 8.

SECTIO II.

Approbatio in Regularibus necessariò requisita ad audiendas confessiones sæcularium, à quonam obtinenda sit?

Parochus nondùm Sacerdos potest dare licentiam audiendi confessiones.

1. RESponsioni præmitto nonnulla. His temporibus certum esse, Parochum non posse dare licentiam audiendi confessiones Regulari non approbato; Secùs approbato, etiamsi nondum ipse Parochus, sit ordine Sacerdotali initiatus: quia habet potestatem jurisdictionis, quæ est annexa tali officio. Ita Navar. *cap. Placuit, de pœnit.* Filliuc. Bonacina &c.

2. Certum est apud omnes, quòd Officiales ex commissione Episcopi, Capitulum Sede vacante, possint dare approbationem in ordine ad confessiones excipiendas sæcularium. Neque de hoc est difficultas, quòd Episcopus electus nondum confirmatus nequeat quemquam approbare, cùm nondum jurisdictionem recepit; econtra confirmatus nondum consecratus, potest approbare: quia tali casu jam recipit jurisdictionem (d). Sed de hoc difficultas est inter Theologos, à quonam Episcopo obtinenda

(d) Bonæ Spei, de Rhodes.

est approbatio, an ab Ordinario Sacerdotis? ùt volunt plurimi Theologi ac Jurisperiti cum Suare, Reginaldo, de Rhode; an ab Ordinario pœnitentis? ùt vult Vasquez; vel ab alterutro? ùt vult Bonæ Spei; an ab Ordinario loci in quo excipiuntur confessiones? ùt docent Navarrus, Ugolinus, Barbosa *de potestate Episcopi*; an à quocumque horum? ùt existimant Henriquez, Diana, Thomas Sanchez & alii. Hîs præmissis

3. *Resp.* Et dico: Obtinendam esse ab Ordinario loci (e): Sic enim responsum est à S. Cōgregatione Archi-Episcopo Valentino: *Approbatum ab alio quàm à Valentino Archi-Episcopo, in Diœcesi Valentina non censeri approbatum ab Ordinario.* Et in Constitutione Clementis X. quæ incipit *Superna* 1670. edita, ita habetur: *Religiosos ab Episcopo ad confessiones sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia Diœcesi eas absque Episcopi Diœcesani approbatione audire, quàmvis pœnitentes subditi sint ejus Episcopi à quo ipsi Religiosi jam fuerant approbati.*

(e) Bonacina, Prosper, Lezana t. 1. c. 19. nū. 19.

4. Debetne in scriptis dari approbatio? *Resp.* Quòd non: cùm hoc Trid. non requirat. Ita Barbosa & alii communiter.

SECTIO III.

Regulares approbati in una Diœcesi possuntne saltem aliquo titulô audire confessiones sæcularium in alia Diœcesi?

1. Affirmativè respondent Augustinus Abbas Einsidlensis, Lezana *loc. cit.* de Rhodes, Sotus, Ledesma, Donatus & alii multi: sic enim suam sententiam exponunt, quòd Confessarius approbatus in una Diœcesi, quamdiu in illa non deserit domicilium, in alia Diœcesi hospes existens potest excipere confessiones, etiam illius Diœcesis civium; similiter transiens per alias Diœceses: quando autem illud domicilium deserit, & in alia nondum habet approbationem pro confessionibus, tunc iter agendo non potest in alia Diœcesi audire confessiones sæcularium; nec etiam morans una hebdomadâ in aliqua Diœcesi approbari ab Ordinario illius loci, cùm non sit illius subditus (f). Et decretum Clementis X. in hoc sensu sumunt & explicant, prout facit præfatus Abbas dicens, hanc esse mentem Clementis decimi. Religiosos qui deseruerunt suū domicilium in sua Diœcesi, non posse in alia Diœcesi absque Episcopi Diœcesani approbatione audire &c. non autē Religiosos qui non deseruerunt in sua Diœcesi domicilium. Sed pro opposita mea sententia notandum 1. Si Summus Pontifex esset hujus mentis, non adderet, *in sua Diœcesi approbatos*: qui enim deseruerunt domicilium & Diœcesim, non eis est

(f) de Rhodes.

Diœcesis sua. 2. Præterea libenter scirem, quo titulô in una Diœcesi approbati, possunt in alia audire? cùm jam illa sententia communis, quòd *Regularis in una Diœcesi approbatus, est approbatus pro tota Ecclesia,* corruit: ut patet ex propositionibus qualificatis, infrà positis. Nec etiã privilegium pro hoc aliquod extat: nam omnia antè concessa Regularibus per Constitutionem Urbani VIII. *Cum sicut accepimus,* editam 1628. die 12. Septembris, extincta sunt: Sic enim habetur in præfata Constitutione: *Cùm sicut accepimus, aliquibus Religiosis quorumcumque Ordinum seu Congregationum à Sede Apostolica indultum fuerit, ut Sacramentales personarum sæcularium confessiones audire valeant, etiamsi ab Episcopis Diœcesanis ad id examinati & approbati non fuerint. Nos omnia & singula indulta hujusmodi audiendi sæcularium confessiones absque Ordinarii examine & approbatione, quibusvis Collegiis, Capitulis, Religionibus, Societatibus, etiam Societati JESU, Congregationibus & Ordinibus, tam Mendicantium quàm non Mendicantium, Abbatibus, Præpositis, Decanis, Magistris, Ministris, Prælatis, Prioribus, Rectoribus, etiam Generalibus, Capellanis, Confessariis, aut aliis quocumq; nomine nuncupatis de Apostolicæ potestatis plenitudine, hactenus quomodocumque & qualitercumque ex quavis etiam de necessitate exprimenda causa, & aliàs quomodolibet concessa Apostolica authoritate, tenore præsentium revocamus, cassamus, tollimus, abrogamus & annullamus, viribusq; & effectu evacuamus, ac revocata, cassata, sublata, abrogata & annullata, viribusq; & effectu vacua esse & fore, nec Religionibus, Societatibus, etiam Societati JESU, in posterum ullo modò suffragari.*

In aliena Diœcesi potest Parochus suum diœcesanum audire non autem Regularis.

3. Donatus cum P. Lezana, quòd Curati possint absolvere suos subditos ubicunque repertos, probant ex Clementina *Dudum de sepulturis* id posse & Regularem approbatum in aliena Diœcesi; eò quòd Regulares æquiparantur Parochis, ut expressè dicitur in Clementina *Dudum loc. cit.* Sed Fagnan. adfert à S. Congregatione decisum oppositum. An sit, vel non? omitto illud; cùm sit in Clementina *Superna*, in anteriori Sectione *num.* 3.

SECTIO IV.

Quando Episcopus potest restringere ad tempus approbationem, & quando iteratò Regulares ad examen vocare, & ab audiendis confessionibus suspendere, aut absolutè facultatem eis adimere?

1. IN Clementina *Superna Magni Patris* habetur sic: *Illos autem Religiosos qui ad confessiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint ab Episcopis, generaliter quoq; & indistinctè absq; aliqua limitatione temporis, certorumq; locorum aut generis personarum in Diœcesi propria admittendos.*

Quoad cæteros verò qui non adeò idonei reperiuntur, petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur, ipsos cum limitata facultate prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare & admittere.

2. *Sacræ Congregationis Cardinalium negociis Episcoporum & Regularium præpositorum. Illustrissimi ejusdem S. Congregationis Patres statuunt ac decernunt, Archi-Episcopis, Episcopis, aliisq; locorum Ordinariis, ad quos Confessarios approbandi jus spectat, Confessarios Regulares aliàs ab ipsis liberè approbatos ab audiendis confessionibus suspendere posthac minimè licere, nisi ex nova causa, eaq; ad confessiones ipsas pertinente, aut ob non servatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Statuunt insuper, eosdem Archi-Episcopos, Episcopos, locorumq; Ordinarios, confessiones audiendi facultatem omnibus simul unius Conventûs Regularibus Confessariis, eadem S. Congregatione inconsulta, nullo pacto adimere posse. Quod quidem decretum ut iidem Illustrissimi Patres opportunum & necessarium duxerunt, ita inviolabiliter jubent observari.* Datum Romæ 20. Novembris 1615. in Bullario Ordinis *part. 2. pag.* 371. §. 41. Sub Paulo V.

3. In Clementina *Superna Magni Patris*, sic habetur: *Regulares verò ad ejusmodi confessiones audiendas prævio examine, simpliciter & absque ulla temporis præfinitione ab ipsomet Episcopo, secùs autem si ab ejus Vicario aut Antecessoribus Episcopis approbatos, non posse ab eodem qui sic approbavit iterum examinari, aut ab eisdem confessionibus audiendis suspendi, seu licentias illis concessas revocari, nisi nova superveniente causa quæ ipsas confessiones concernat. De qua tamen haud necessarium esse, ut in actis constet; nec eam teneri Episcopum ipsis Regularibus significare, sed Sedi Apostolicæ dumtaxat, ubi eam aperiri sibi postulaverit. Porro si Regulares cum scandalo aut aliàs inhonestè vivant, vel aliquod delictum committant, per quod rationabili Episcopi judiciô videantur à confessionibus suspendendi, in quo ipsius Episcopi conscientiam oneratam esse volumus, cùm præcipua Ministri Sacramenti pœnitentiæ qualitas sit vitæ integritas ac morum honestas, utique eam causam ad confessionis ministerium pertinere, ac proinde nihil obstare quominus ob eam possit Episcopus Regulares à semetipso approbatos suspendere aut repellere à confessionibus audiendis. Attamen confessiones audiendi facultatem, omnibus simul unius Conventûs Regularibus Confessoribus, adimi ab Episcopo inconsulta Sede Apostolica nullatenus posse.* Causæ ob quas Episcopus prohibere potest audiendi confessiones.

4. Collige ex his 1. Posse vocari Regularem ad examen, si sine examine approbatus sit. 2. Ab Episcopo, à quo non est examinatus. 3. Etiamsi sit examinatus, sed nova causa necessitat Episcopum ad novum examen novamque approbationem vel reprobationem. Attamen licèt non teneatur Regularis post aliquot annos reversus ad suam Diœcesim in qua habuit domicilium petere iteratò approbationem ab eodem Episcopo, à

quo illam, aut ejus Vicario illimitatè obtinuit; coram novo tamen Epiſcopo, ſi illam ab Anteceſſore datam revocaverit vocando ad examen, omnes ſe ſiſtere debent, ſi ita velit Epiſcopus: ſi ſecùs, poteſt per ſuum Superiorem aut alium obtinere novam approbationem. 4. Poſſe novũ Epiſcopum approbationes ab Anteceſſore conceſſas revocare, in ordine ad novum examen: quia ſic habetur in Bulla Pii V. *Romani Pontifices;* à Succeſſore autem Epiſcopo, pro majore conſcientiæ quiete examinari de novo poterunt. Et iſte providus eſt ſaluti modus, quô utuntur Epiſcopi dum licentiam Prædeceſſoris conceſſam Confeſſoribus non revocant aut ſolùm à reſervatis revocant, dum eos ad examen vocant: ſic enim multas difficultates oriundas circa ſalutem animarum ſufferunt. Videndus Lezana *Conſult.* 40.

Vide Sect. 5. num. 4.

5. An Sede vacante poſſit Capitulum revocare facultatem, quam habent Regulares audiendi confeſſiones ſæcularium? *Reſp.* Quòd ſic, ex juſta cauſa: quia Capitulum Sede vacante poteſt omnia exercere, quæ de jure communi pertinent ad juriſdictionem ordinariam Epiſcopi, exceptis nonnullîs ſpeciatim jure prohibitis. Barboſa *p.* 2. *de offic. & poteſt. Epiſc. allegat.* 36. *num.* 9.

Ad hanc ſeriem & anteriorem addendæ ſunt ſequentes propoſitiones qualificatæ.

Decretum feriâ quinta die 30. Januarii 1659.

6. In Congregatione Generali Sanctæ Romanæ & Univerſalis Eccleſiæ, habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram SSmo Domino Noſtro Alexandro Divina Providentiâ Papa VII. ac Eminentiſſimis & Reverendiſſimis DD. S. R. E. Cardinalibus, in Univerſa Republica Chriſtiana contra hæreticam pravitatem generalibus Inquiſitoribus à S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis.

7. Cum nuper à Regularibus Mendicantibus Diœceſis Andegavenſis judiciô Sedis Apoſtolicæ (ad quam duntaxat controverſias fidei & morum Univerſalis Eccleſiæ pertinet definire) infrà inſertæ propoſitiones fuerint oblatæ, de mandato SSmi Domini Noſtri Alexandri Divina Providentiâ Papæ VII. plurium Theologorum & Canoniſtarum à Sanctitate ſua ad id ſpecialiter deputatorum examini ſint commiſſæ, quô peractô, & relata Sanctitati ſuæ unanimi eorundem Theologorum atque Canoniſtarum cenſurâ, idem SSmus auditis votîs Eminentiſſimorum & Reverendiſſimorum DD. Cardinalium Generalium Inquiſitorum, eaſdem propoſitiones prout infrà qualificatas authoritate Apoſtolica declaravit & decrevit, & tales ab omnibus haberi præcepit.

8. Pri-

8. Prima. Concilium Trid. non obligat Regulares in Gallia, ád obtinendas approbationes ab Episcopis, ut sæcularium confessiones audire possint; neque ex illius Concilii authoritate privilegia Regularium restringi possunt, cùm in Gallia receptum non sit, præterquam in decisionibus fidei; neque etiam Bulla Pii IV. pro confirmatione illius Concilii promulgata.

Propositiones qualificatæ.

9. Est falsa, temeraria, scandalosa, in hæresim & schisma inducens, S. Concilio Trid. & Sedi Apostolicæ injuriosa.

10. Secunda. Ubi Concilium Trid. est receptum, non possunt Episcopi restringere vel limitare approbationes quas Regularibus concedunt ad confessiones audiendas, neque illas ulla ex causa revocare: quinimo Ordinum Mendicantium Religiosi ad eas approbationes obtinendas non tenentur. Et si ab Episcopis non probentur, rejectio illa tantumdem valet, ac si approbatio concessa fuisset.

11. Complexè accepta, est falsa, temeraria, scandalosa & erronea.

12. Tertia. Regulares Ordinum Mendicantium semel approbati ab uno Episcopo ad confessiones audiendas in sua Diœcesi, habentur pro approbatis in aliis Diœcesibus; nec nova Episcoporum indigent approbatione. Regulares habent potestatem absolvendi à peccatis Episcopo reservatis, etiamsi ab Episcopo authoritas ipsa ipsis indulta non fuerit.

13. Quoad primam partem, est falsa, & animarum saluti perniciosa; quoad secundam partem etiam est falsa, & authoritati Episcoporum & Sedis Apostolicæ injuriosa.

14. Quarta. Nullus in foro conscientiæ Parochiæ suæ interesse tenetur, nec ad annuam confessionem, nec ad Missas Parochiales, nec ad audiendum verbum Dei, Divinam legem, fidei rudimenta morumque doctrinam, quæ ibi in cathechesibus annuntiantur & docentur.

15. Quoad primam & secundam partem simpliciter accepta, est erronea & temeraria; suppositis verò privilegiîs Apostolicis, nullam meretur censuram: & quoad tertiam partem de auditione verbi Dei, servetur dispositio S. Concilii Tridentini.

16. Quinta. Talem legem in hac materia nec Episcopi nec Concilia Provinciarum, vel Nationum sancire, nec delinquentes aliquibus pœnîs aut Ecclesiasticis censurîs mulctare possunt.

17. Suppositis itidem privilegiîs Apostolicis nullam meretur censurã. Verùm ista non est prædicanda, nec publicè docenda, prout nec præcedens quarta.

18. Sexta. Regulares Mendicantes petere possunt licitè à Judicibus sæcularibus, ut injungant Episcopis, quatenùs ipsis mandata concedant ad prædicandum in Adventu & Quadragesima. Quodsi renuant facere

Episcopi, decretum Judicum sæcularium tandundem valet, ac si permissio dictis Religiosis concessa fuisset.

19. Est falsa, erronea, & in hæresim & schisma inducens.

20. Hanc ergo qualificationem & declarationem à cunctis tenendam, sequendam & in praxi observandam esse Sanctitas sua declaravit, sub pœnis contra Schismaticos, temerarios, seditiosos ac de hæresi suspectos impositis, contrariîs quibuscumque non oppositis. Signatum Joannes Lupus S. Romanæ & Universalis Ecclesiæ Notarius. (✠) Locus Sigilli.

Propositiones damnatæ.

Ab Alexandro VIII. Consvetudo moderna quoad administrationem Sacramenti pœnitentiæ, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet authoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu. 18.

Ab eodem. Confessiones apud Religiosos factæ, pleræque vel sacrilegæ sunt vel invalidæ. 20.

A Joanne XXII. Confessus Fratri admisso in forma *Dudum*, tenetur eadem peccata in numero iterum Curato confiteri.

Ab Alexandro V. Confessio Fratribus admissis facta, est dubitabilis & incerta: quapropter omnes tenentur dimittere incertum, & sic solùm confiteri suis Sacerdotibus curam animarum habentibus sub pœna peccati mortalis.

Ab eodem. Quàmvis Fratres admissi habeant authoritatem absolvendi & audiendi confessiones, tamen populus subjectus non habet potestatem accedendi ad Mendicantes, sine licentia proprii Sacerdotis.

Ab Eugenio IV. Nullus Parochianus cujuscumque Parochiæ potest accedere ad aliquem Fratrem admissum in forma juris secundùm Capitulum *Dudum* gratiâ confessionis faciendæ, sine licentia proprii Sacerdotis sive Curati Parochialis.

Ab eodem. Confessi Fratribus secundùm formam Capituli *Dudum*, tenentur iteratò eodem annô omnia peccata sua, ac eadem peccata denuò confiteri suo proprio Sacerdoti.

SERIES III.

Quibus censurîs & qualiter latis impeditur jurisdictio ad præstandam validè absolutionem?

Quibûs impeditur jurisdictio.

1. IDem non est, non posse uti jurisdictione ac carere eâ, non minùs quàm non posse gladium è vagina educere & eô carere. Quibus autem censurîs impeditur jurisdictio, sunt: excommunicatio, suspen-

ſpenſio & interdictum; ſed non qualitercumque latis, ſed publicè & nominatim. Unde ſi quis publicè ſed non nominatim, hoc eſt non expreſſo nomine ejus, aut appoſitis variis ſignis illum certò monſtrantibus declaretur excommunicatus, aut nominatim ſed privatim; talis excommunicatus, non eſt vitandus ſed toleratus, juxta Concilium Conſtantienſe (a): conſequenter licèt illicitè (niſi rogatus) tamen validè abſolvere poteſt, niſi obex ſit ex parte pœnitentis. Vide *diſt.* 1. *ſer.* 7. Hæc enim duo exigit Concilium Conſtantienſe ad vitandum excommunicatum (a). Idem dicendum de vitando ſuſpenſo &c. Et ut talis vitari debeat, neceſſe eſt ut probabiliter conſtet eum eſſe denuntiatum, ſive per famam publicam, ſive per virum aliquem probum & fide dignum id ſciatur (b): quòdſi econtra conſtet famam eſſe falſam, aut ipſum eſſe jam abſolutum, non debemus eum vitare.

(a) Bonacina de excom. §. 3. Filliuc. Petrus à S. Joſepho.

(b) Petrus à S. Joſepho reſ. 5.

2. Unde ſi Titius excommunicetur publicè nominatim cum ſuis fautoribus, non exprimendo nomina eorum, fautor ipſius Cajus qui eſt Confeſſarius, non eſt vitandus: quapropter audiens confeſſionem, validè abſolvit.

3. Similiter ut Clerici percuſſor ſit vitandus, ex declaratione ejuſdem Concilii Conſtantienſis hæc duo requiruntur. 1. Ut ea percuſſio ſit adeò notoria majori parti vicinorum, ut nulla tergiverſatione celari poſſit (b). 2. Ut percuſſor Clerici nullo juris ſuffragiò ſe excuſare valeat.

Quis Clerici percuſſor, excommunicatus vitandus?

4. Unde vel percuſſit Clericum ſed percuſſio eſt occulta, vel publicè hoc fecit ſed ignoravit eſſe Clericum? Primô caſu excommunicatus eſt; ſed non vitandus. Secundô nec propterea excommunicatus: quia excommunicatio fertur propter conditionem perſonæ talis cognitæ, occiſæ aut percuſſæ (c).

(c) Sanchez, Bonæ Spei de jure d. 19. num. 134. Stephanus à S. Paulo pag. 894. Petrus à S. Joſepho.

5. Sunt præterea caſus quos adferunt Doctor Reſolutus *in* 4. *d.* 18. *q.* 3. *a.* 1. & 2. Lezana *verb. Clericus*, in quibus percuſſor Clerici non incurrit excommunicationem.

6. Primò, quando quis percutit Clericum per jocum, non ex odio; cùm taliter percuſſio non fit ſvadente diabolo, *cap.* 1. *de ſent. excom.* D.R. *loc. cit.* 2. Quando id fortuitò contingit: ut ſi aliquis dum irruentē turbam cohibet, fortuitò percutit Clericum vel Monachum: non propter hoc incurrit excommunicationem. Ita habetur *cap. Si verò* 1. *de ſent. excomm. cap. Etiam.* 3. Quando quis percutit Clericum vim vî repellendo, cum moderamine inculpatæ tutelæ ad defenſionem ſui, etiamſi occidat; non eſt excommunicatus, nec irregularis, ut habetur *in Clementin. unic. de homicidio* in eodem *cap. Si verò*: cùm talis percuſſio non cenſeatur violenta, ſed defenſio jure naturæ debita. Toletus *lib.* 1. *cap.* 33. Lezan. *locô cit.* 4. Quando ſæcularis capit Clericum, & in carcerem trudit de man-

Non incurritur excommunicatio quando Clericus ideo percutitur.

Aut fortuitò.

Aut vim vî repellendo.

Aut quando capitur. Causâ disciplinæ à Prælato. Quando Parens non Sacerdotē percutit Filiū. Incontinentē cum Matre, Filia, Uxore, Sorore. De stupro tentantem. Quādo quis percutit Clericum privatum privilegiô canonis. Degradatū traditum Curiæ. Qui gaudēt privilegiô canonis. Quid de initiatis tōsurâ.

mandato sui Prælati Ecclesiastici: hoc enim conceditur Prælatis *cap. Si Clericos de sent. excom. in* 6. quòd poterunt id per alios exequi. Bonac. *de cens. d.* 2. *q.* 4. *p.* 1. 5. Quando Clericus percutitur causâ correctionis & disciplinæ ab habente legitimam potestatem, v.g. à Prælato aut Magistro; & non exceditur modus in correctione; neque percutitur ex odio aut ira, *cap.* 1. *cap. Ex tenore, cap. Cum voluntate.* Bacconius, Lezana *locô cit.* Navar. *in Man. c.* 27. *num.* 81. 6. Casus est. Parens sæcularis percussit suum filium Clericum causâ disciplinæ & correctionis; an per hoc incurrit excommunicationem? *Resp.* Vel percussus tantùm est Clericus, hoc est in minoribus constitutus? Parens facta tali percussione non incurrit excommunicationem: quia hoc canon expresse concedit. Ita dicit Tolet. *locô cit.* Sylvius, Tabiena, Navar. apud Lezan. *suprà.* Vel percussus est insuper dignitate Sacerdotali decoratus? Negant Panormitanus *cap. Cum voluntate*; & Toletus Parentem posse licitè & absque incursu censuræ percutere talem. 7. Quando quis percutit Clericum turpiter agentem, inventum cum Matre, Filia, Uxore, vel Sorore: tunc enim licèt peccet percutiendo, per *cap. Inter hæc* 33. *q.* 2. non tamen contrahit excommunicationem, *cap. Si verò de sent. excomm.* eò quòd Ecclesia non reputet hujusmodi percussionem factam esse svadente diabolo; sed ex vehementi passione, aut potiùs dolore, ùt D.R. Lezan. Navar. Secùs dicendum dum inveniretur cum alia Persona consanguinea, v.g. nepte, prout significatur in dicto *cap. Si verò.* Lezan. Bonac. Laym. aut cum Matre, sed non in actu inhonesto. Addit Toletus *locô cit.* casum: Si mulier percuteret Clericum de stupro illam tentantem; modò tentatio fiat factô, & non solo verbô. Navar. *in sum. cap.* 27. *num.* 85. 8. Quando quis percutit Clericum privatum hoc privilegio canonis. Qui autem tales sint, vide *ser.* 4. *sect.* 6. *num.* 9. 9. Casus est *de Clerico deposito & tradito Curiæ sæculari: de judic. Cùm non ab homine. Secùs si non sit traditus, quàmvis degradatus, nam talis privilegium non perdit.* 81. *d. dictum, & hoc in memoriam præteriti officii.* Sunt verba D. Resoluti à quo citato canoni addendum cap. quod incipit *Degradatio in* 6.

7. Ad hæc addendum 1. Quòd privilegiô canonis non tantùm Clerici in sacris constituti gaudeant, aut prima tonsurâ initiati *cap. Cùm contingant, de ætat. & qualitat.* Sed etiam omnes Regulares utriusque sexûs, etiam Novitii: quia omnes isti sunt de sorte Domini, & Dei cultui specialiter dicati. Sylvius, Bonac. *de leg. d.* 10. *q.* 2. *punct.* 1. §. 2. cùm res sit in materia favorabili.

8. Quid si initiati tonsurâ, aut in minoribus constituti non deferant habitum clericalem, neque tonsuram. *Resp.* Tales gaudere privilegiô canonis, non fori. Ita Lez. *loc. cit.* Bonac. *num.* 20. & alii.

9. Ad-

9. Addendum 2. quòd ad incurrendam excommunicationem requi-atur actio externa & interna mortalis. Unde si intentio percutiendi sit nortalis, & percussio externa venialis quia valdè exigua, non incurri-ur excommunicatio. Ita Bonac. *de censf. disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 3. *num.* 7. . *Ex quo patet*, Layman, Lezana & alii.

Qualis actio requiratur.

SERIES IV.

Circa restrictionẽ & ampliationem jurisdictionis Confessarii.

I. SIcut jurisdictio Confessarii restringitur per reservationem casuum, ita per facultatem absolvendi ab eis ampliatur. Quòd autem sit potestas in Ecclesia reservandi casus, est de fide, prout habetur n Conc. Trid. *sess.* 14. *cap.* 7. & eâdem *sess. can.* 11. & contra Viclefum ostendit Noster Thomas Valdensis *tom.* 2. *de Sacram. cap.* 149. Ratio sva-let sic: Est potestas in Ecclesia dandi facultatem absolvendi à casibus; rgo etiam est potestas restringendi eam ad non tales, sed ad alios casus. t quia casus dicitur à cadendo, sicut quis potest cadere in peccatum, ta in censuram; ideo utrumque dicitur casus, & non raro reservatus. otestas autem reservandi eos residet in Summo Pontifice, in Episcopis, x aliis Prælatis habentibus jurisdictionem quasi Episcopalem ordinariã: t sunt Generales, Abbates, Provinciales; imò juxta multos Parochus espectu suorum subditorum casus sibi reservare potest. Ita Major *in* . *d.* 17. *q.* 5. Sylvius *q.* 2. Card. de Lugo *l. c. sect.* 1. *num.* 2. Petrus à S. oseph, Toletus *l.* 3. *cap.* 14. in fine. Ratio est: quia in foro interiori abet jurisdictionem ordinariam. Tamen cavere debet ne sibi reservet asus Episcopo reservatos: nam superfluè & inutiliter sibi reservaret, cùm abens facultatem ab Episcopo, ab illis absque licentia Parochi absol-ere possit; & non habens facultatem ab Episcopo, de licentia Parochi equit ab illis absolvere, cùm inferior non possit in Superiorem. Neque sua authoritate valet Parochus excommunicare; cùm illi nullibi in jure id concedatur. His positis fit de casibus utrisque, tam peccatis quàm censuris reservatis

Casus reservati in genere & specie.

Parochus quid potest?

SECTIO I.

Qui sunt casus Summo Pontifici reservati?

I. R*Esp.* In primis reservati sunt omnes casus contenti in *Bulla* Cœnæ Domini. *Bulla Cœnæ* sunt litteræ Apostolicæ cum si-gillo plumbeo Summi Pontificis, in Cœna Domini solitæ pro-mul-

In Bulla Cœnæ excommunicantur.

mulgari: ex quo habent suam denominationem *Cœnæ Domini*. In his continentur & excommunicantur quâlibet Cœnâ Domini sequentes. 1. Hæretici cujuscumque sectæ, eorumque fautores, libros legentes, tenentes, aut imprimentes, & schismatici. 2. Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium eorumque fautores. 3. Piratæ, atque eorum receptatores & fautores. 4. Naufragorum Christianorum cujuscumque generis bona, etiam in littoribus inventa surripientes. 5. Imponentes nova pedagia & gabellas, vel eas augentes. 6. Falsificantes litteras Apostolicas, aut falsò fabricantes. 7. Deferentes arma & alia usui bellico idonea ad Turcas, vel alios Christiani nominis inimicos, & ad Reipublicæ Christianæ statum pertinentia iisdem in damnum Christianorum nuntiantes. 8. Impedientes eos qui victualia & alia necessaria Romam convehunt. 9. Ad Sedem Apostolicam venientes, vel ab ea recedentes sua aut aliorum operâ lædentes, & sine jurisdictione vexantes in Curia commorantes. 10. Romipetas ac peregrinos etiam in Urbe morantes vel abeuntes, lædentes. 11. Offendentes S.R.E. Cardinales & alios Prælatos. 12. Ad Romanam Curiam pro negotiis suis recurrentes, per se vel per alios lædentes. 13. Appellantes à gravamine vel futura executione litterarum Apostolicarum ad laicam potestatem. 14. Executionem litterarum Apostolicarum aut aliarum expeditionem impedientes, aut prohibentes ad gratias impetrandas accedentes. 15. Judices sæculares qui Ecclesiasticas personas trahunt ad sua tribunalia, quique Ecclesiasticam libertatem tollunt, aut in aliquo perturbant. 16. Impedientes Prælatos ne sua jurisdictione utantur, quique illorum & delegatorum judicia eludentes ad Curiam sæcularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præstantesque auxilium. 17. Usurpantes Sedis Apostolicæ & quarumcumque Ecclesiarum jurisdictiones, vel etiam fructus sequestrantes. 18. Imponentes decimas & alia onera personis Ecclesiasticis, Ecclesiis, Monasteriis, aut eorum fructibus. 19. Judices sæculares qui se interponunt in causis capitalibus seu criminalibus contra Ecclesiasticas personas. 20. Occupantes bona & terras Ecclesiæ Romanæ, & illius jurisdictionem usurpantes.

2. Confessarii omnes deputati ad confessiones audiendas, tenentur ex præcepto Urbani VIII. habere transumptum Bullæ Cœnæ Domini. Ita Lez. *tom.* 1. *c.* 19. *num.* 44. Barbosa *de Officio Parochi c.* 19. *num.* 61. Quaranta & alii.

Animadvertenda ad Bullam præfatam.

Quæ requiruntur ut quis dicatur & sit verè hæreticus.

3. PRimò. Ut aliquis sit hæreticus comprehensus in hac Bulla, ac incurrens hanc excommunicationem, requiruntur duo, ita ut unum sine altero non sufficiat; scilicet quòd mente discredat, & quòd signô

ignô aliquo externo suum pertinaciter prodat errorem. Idem dicendum de Apostatis. Lez. *verb. Bulla Cœnæ Domini num.* 8. Ratio primi est: quia absque errore non est hæresis. Ratio secundi est: quia nisi externa peccata Ecclesia reservat & punit. Unde in utroque casu talis poteſt absolvi à quocumque Confessario, propter datas rationes: quibus addo authoritatem S. Thomæ 1. 2. *q.* 91. *a.* 4. Tolet. *lib.* 1. *c.* 19. *num.* 13.

4. Quid dicendum de eo qui non tantùm internè discredit, sed etiam in angulo nullo præsente, & submissa voce dixit hæresim, cum pertinacia tamen, & quod dixit pertinaciter tenet? *Resp.* Talis verè est hæreticus ob rationem positam *num. anter.* & incidit in excommunicationem Papæ reservatam. Ita tenent Cajet. *verb. Hæresis*, Sylv. *verb. Excomm.* Glossa 24. *q.* 1. Toletus *l.* 1. *c.* 19. *num.* 4. & alii communiter. Addidi *pertinaciter*: nam nec error manifestatus sufficit; sed requiritur insuper pertinacia formalis, ut habetur 24. *q.* 3. *Can. Dixit Apostolus*, & *can. Qui in Eccles.* quæ consistit in hoc, quòd quis sciens aliquid Ecclesiam Catholicam docere, ipse oppositum profiteatur. Ita Toletus *loc. cit. num.* 2. Lezana & alii.

5. Quid de dubio hæretico? *Resp.* Talem censeri esse verè hæreticum *cap.* 1. *de hæretico*, ubi dicitur: *Dubius in fide, est infidelis cap.* 1. *de summa Trinit.* Ratio est: quia cum dubio solet conjungi judicium. Ideo talis in fide dubius cum pertinacia tali, quâ suum dubium externè manifestavit, denuntiari debet. Nec liberatur ab excommunicatione; quia tenebatur tale dubium deponere, & credere Ecclesiæ. Dubius hæreticus est verus hæreticus.

6. Secundò. Quia schisma, est voluntaria & pertinax subtractio & separatio ab obedientia Universalis Ecclesiæ, vel Summi Pontificis ut definit S. Thom. 2. 2. *q.* 39. *a.* 1. schismaticus non est, qui se separat ab obedientia illius, quem probabiliter putat non esse Papam, quando dubium est quisnam sit talis? Ille enim non recedit ab obedientia Summi Pontificis formaliter; sed hujus personæ, quem credit non esse talem. Ita Valentia, Naldus, Lezana *loc. cit. num.* 9.

7. Tertiò. Quàmvis numquam detur hæresis sine schismate, cùm omnis hæreticus recedat ab obedientia Ecclesiæ & Summi Pontificis, quatenùs renuit credere illa quæ proponuntur: tamen potest reperiri schismaticus, & non hæreticus (a). Si aliquis à Papa separetur, quia videlicet eum putat malè electum, vel ob aliquos defectus Pontificali dignitate privatum. Ita Azor *tr.* 1. *instit. moral. l.* 8. *c.* 20. *q.* 4. *ex S. Thoma & Cajet.* vel quando ex mala voluntate erga Papam non vult subjici ipsi, sed separari ab unitate Ecclesiæ. Ita Sanchez. *l.* 2. *in decal. c.* 36. *num.* 8.

(a) Reginaldus, Bonac.

8. Quartò. Catholici qui sub hæretico Principe vivunt v.g. in Anglia, ei-

eique ut supremo capiti Ecclesiæ exteriùs obediunt, quàmvis in conscientia pœnas hæreticorum effugiunt, eò quòd intùs in intellectu errorem non habent, non tamen pœnas schismaticorum (b); cùm verè sint schismatici.

(b) Sanchez, Lezana.

Pœnæ schismaticorũ.

9. Pœnæ autem schismaticorum sunt, privatio Ecclesiasticæ potestatis, id est jurisdictionis Ecclesiasticæ, *cap. Didicimus* 24. *q.* 1. Inhabilitas ad beneficia in futurum consequenda, *cap. Diligentia de elect.* & excommunicatio de qua hîc. Similiter licèt hæc censura non liget foventes, receptores, aut defensores schismaticorum, quia in Bulla non comprehenduntur; ligantur tamen excommunicatione & aliis pœnis contentis in Bulla Pauli IV. quæ incipit: *Cùm ex Apostolatûs officio.*

Fautores schismaticorum incidũt in excõmunicationem.

10. Ad 2. Ut appellatio ipsa sit actu secuta: nam verba regulariter intelligenda sunt cum effectu ipso, quem propriè significant, dicit P. Lezana *loc. cit.* Præstantes his favorem, consilium, auxilium, post appellationem, non incurrunt hanc excommunicationem; licèt secùs ante eam, prout patet ex verbis ipsius Bullæ: *Appellatum fuerit.* Suarez, Naldus, Lezana.

11. Ad 3. Primò, licetsi secundùm Bullas antiquas ad incurrendam hanc excommunicationem reservatam, requirebatur interfectio, mutilatio; secundùm Bullam tamen Cœnæ Domini, sufficit discurrere per mare, intentione id faciendi. Toletus *num.* 5. Suar. & alii. Non incurritur tamen ab illis qui spoliant infideles. Lezana. Secundò, quòd comprehendantur milites, & alii qui veniunt cum piratis in navibus vel triremibus, eos adjuvantes: fautores enim sunt. Secùs tamen dicendum de remigantibus Christianis, qui vi coacti triremes vehunt piratarum infidelium. Ita Navar. Graff. Imò à mortali peccato excusant eos, Sanch. Cornejo apud Lezanam.

12. Ad 4. Primò requiritur, ut surreptio talium sit injusta: nam si titulô belli aut alio pactô, erit justa, non incurritur Bullæ pœna. Naldus, Lezana. Secundò, ut sit in ipso naufragio, aut post; non antè. Naldus, Lezana. Non tamen requiritur ut per aliquam moram detineantur talia: per solam enim surreptionem incurritur excommunicatio hæc. Suar. Toletus. Non extenditur hæc censura ad consulentes, mandantes, juvantes, cùm horum non meminit Bulla.

13. Ad 7. Primò hanc censuram non comprehendere Christianos subditos Turcarum, fabricantes arma apud ipsos, aut equos eis vendentes eo fine, ut illis utantur ad licitos usus; cùm talis venditio sit indifferens ad hoc, ut tali opere benè vel malè utantur infideles. Secundò eos qui deferebant talia, sed pœnitentiâ ducti ea non tradiderunt, hæc censura non afficit: nam verba legis (maximè in odiosis) intelligenda sunt cum effectu. Naldus, Lezana.

Subditi Turcarum arma parantes nõ incurrũt excommunicationem.

14.

14. Ad 8. Communiter Authores intelligunt, si injustè: nam si justè, non animô impediendi sed consulendi propriæ Patriæ hoc faciant, v.g. ne veniens Romam peste inficiat alios, veniens ex illa regione in qua grassatur pestis; aut negatur victualia evehenda ex sua Patria, ne ipsa deficiat Patria; tali casu impedientes, aut in simili, non incurrunt latam censuram. Lez. *loc. cit.* Cajet. & alii.

Peregrini possunt impediri.

15. Ad 9. Primò, non comprehendi Regulares, qui veniunt ad suos Generales Romam; secùs si ad S. Congregationem Regularium: quia nomine Sedis Apostolicæ veniunt hæ Congregationes. Secundò, nomine Sedis Apostolicæ non intelligitur Roma omninò: sed locus vel civitas ubi Papa residet. Lezana.

Qui impedit Regularem recurrentē ad Generalē non incurrit censurā.

16. Ad 10. Comprehendi venientes Romam causâ visitandi limina Apostolorum, lucrandi indulgentias, etiamsi non resideat Papa Romæ; & adjuvantes, consulentes &c. Patet ex verbis Bullæ. Cajet. Tolet. Naldus.

17. Ad 11. Primò, nomine Episcopi in præsenti intelligi consecratum, non tantùm electum aut confirmatum: quia is non est simpliciter Episcopus, sed tantùm secundùm quid, scilicet quoad jurisdictionem. Ita Cajet. Suar. Lezana *verb. Bulla Cœnæ Domini.* Secundò, per illa *rata habentes*, non intelliguntur quicumque consentientes, approbantes, vel laudantes tale factum, cùm tales non influant in actiones, non incurrunt censuram; sed illi solùm quorum nomine & mandatô, expressô vel virtualî factum fuit: patet ex regula juris *in 6. num. 9. Ratum quis habere non potest, quod ipsius nomine non est gestum.*

18. Præter casus Bullæ Cœnæ, alii casus reservati. 1. Violatio immunitatis Ecclesiasticæ, in terminis Constitutionis Gregor. XIV. quæ incipit *Quia aliàs nonnulli.* 2. Violatio clausuræ Monialium ad malum finem. 3. Provocatio & pugna in duello. 4. Injectio manuum violentarum in Clericum. 5. Simonia realis scienter contracta, & confidentia beneficialis. Hi casus à Clemente VIII. & per decreta S. Congregationis specialiter reservati sunt Papæ, quæ inferiùs ponentur.

Casus præter Bullam Cœnæ Domini reservati.

19. Sed ut sciant Confessarii à quibus ratione violationis immunitatis Ecclesiasticæ possunt absolvere, aut non? scire tenentur, quis quando violat immunitatem Ecclesiæ, extrahendo aliquem ex loco tali, qui gaudet immunitate Ecclesiastica. Quare

20. Per abbreviationem valdè necessaria adnoto. 1. Quòd Ecclesia non tantùm consecrata, aut non consecrata, sed benedicta (c), imò nec benedicta si obsequiis Divinis dedicata sit, quòd in ea Divina officia celebrentur, ut deducitur ex *cap. Ecclesiæ de immunitate Ecclesiæ*, etiamsi sit interdicta, polluta (d), imò diruta dummodo non authoritate Superioris, si adsit reparationis spes (e), gaudeat privilegiô īmunitatis Ecclesiasticæ.

(c) D.R. in 4. d. 13. art. 1. Suarez, Bonac. de Lugo.

(d) Suar. Laymā

(e) Bonac. Barbosa de jure Ecclesiastic. l. 1. c. 3. n. 67.

(f) Lezana verbô Cœmeterium n. 3.

(g) Barbosa suprà n. 64. Layman & alii.

(h) Navar. Sãch. Lezan. verbô Immunit. Eclef. n. 6.

20. Cœmeterium sive conjunctum sive separatum obtinet idem privilegium (f). Item porticus Ecclesiæ adhærens, *cap. Si quis contumax* 17. *q.* 4. (g). Item fores & janua ipsius Ecclesiæ, si à delinquentibus tangantur. Sanch. Barbosa. Imò scalæ Ecclesiæ, ex declaratione S. Congregationis de qua Barbosa *loc. cit. num.* 66. Item ex declaratione S. Congreg. campana Ecclesiæ, intra 30. passus ab ea distans: quam declarationem habet Barbosa *in collect. Bullar. verb. Immunitas.* Item hac immunitate gaudent domus Parochorum seu Clericorum, intra 30. vel 40. passus positæ, *cap. Si quis* (h). Addit Bonacina, id verum esse etiamsi non inhabitent ibi Sacerdotes, sed laici: quia privilegium hoc concessum est directè locis. Idem dicendum est de hospitalitiis oratoriis, authoritate Episcopi constructis. Ita Sylvester, Navar. Barbosa *num.* 67. & 68. Lezan. *num.* 2. *verb. Immunitas.* Item palatium Episcopi etiamsi separatum sit ab Ecclesia, *cap. Id constituimus* 17. *q.* 4. Sed difficultas de eo est inter Doctores, si extra 40. passus situm sit, de quo videndus Bonac. *num.* 8. Barbosa *num.* 70. Palatia etiam Regum & Imperatoris gaudent sua immunitate. Et de Venerabili Sacramento quid, dum portatur per plateam? *Resp.* Ita honoratur & honorari debet SS. Sacramentum portatum in platea, ut si accedat delinquens vel appropinquet Sacerdoti portanti SS. Sacramentū, non possit capi. Ita profitentur D.R. *loc. cit.* in margine, Sylv. Layman, Lezan. Quidquid dicat Bonacina: magis enim debet honorari ipse Christus sub speciebus panis, quàm Basilica, quæ honoratur propter eum.

21. Quòd non tantùm Ecclesiæ Regularium, sed & Monasteria gaudeant immunitate Ecclesiastica, hoc supponit Bulla Gregorii XIV. posita inferiùs; & colligitur ex dictis. Gaudent domus Parochorum, in quibus laici habitant; ergo à fortiori Monasteria, in quibus in perpetuum Deo dicatæ personæ Regulares resident.

Quid nomine Monasterii?

22. Nomine Monasterii non tantùm dormitorium, sed & hortus intra septa habitus, prout in re favorabili, intelligi debet. Ita Sanch. Bonac. Lezan. Quidquid dicat Barbosa: cùm hoc totum sit locus sacer. Secùs dicendum de oratoriis, capellis in domibus privatis, prout ex aliquibus declarationibus S. Congregationis colligit Barbosa *num.* 68. *suprà.*

23. Quos Ecclesia non protegit ad eam fugientes, aut alia loca specificata, declarat Bulla Gregorii XIV. incipiens *Cùm alii multi,* sequentibûs.

Bulla declarans quos non protegit Ecclesia.

24. *Vt laicis ad Ecclesiam locaq; sacra & Religiosa prædicta confugientibus, si fuerint publici latrones, viarumq; grassatores qui itinera frequentata vel publicas stratas obsident, ac viatores insidiis aggrediuntur, aut depopulatores agrorum, quique homicidia & mutilationes membrorum in Ecclesiis eorumve cœmeteriis committere non verentur, aut qui proditoriè proximum suum occiderint, vel Assasini, vel hæresis, aut læsæ Majestatis in personam ipsiusmet Principis rei, immunitas Ecclesiastica non suffragetur.*

25.

25. Hîs demptis, omnis fidelis hoc est baptizatus, etiam hæreticus, dummodo ob crimen hæresis non fugiat ad Ecclesiam gaudet protectione Ecclesiæ. Ita Sylvester *verb. Immunitas*. Suar. Diana, Lezana; aut excommunicatus, suspensus, interdictus: cùm nullus textus excludat eos à participatione hujus privilegii. Sylvius, Navar. Lezana & alii. Judæus, paganus, dum fugit ad Ecclesiam, vel non petit baptisma? Non gaudet protectione Ecclesiæ. Ita immediatè citati DD. cum Lezana: debet enim esse (ut colligitur ex suprà dictis) fidelis actu, aut desideriô. Vel petit baptismum? Protegit eum Ecclesia. Ita colligitur ex *L. 2. de his qui ad Ecclesiam confugiunt*, & ex declaratione S. Congreg. quam refert Barbosa *verb. Immunitas num.* 44. Diana *tr.* 5. *in collect. num.* 39. Unde

Explicatio per D. R. Bonæ Spei & alios.

26. Licèt latro notorius notoreitate juris aut facti (i) extra civitatem, & grassator qui vias in civitate obsidet, & sæpiùs hoc crimen commisit, sive occidendo sive spoliando, publicus qui famâ publica talis existimatur (k), per *cap. Inter alia de immunit.* & Bullam Greg. XIV. suprà hîc positam ab hoc privilegio excludatur; non tamen occultus, qui semel aut bis spoliavit aliquem, semel aut bis hoc fine grassatus est, aut occidit non insidiosè, sed ex impetu vel casu fortuito. Ita Innocentius III. apud D.R. *loc. cit.*

(i) Barbosa de Iure Eccles. Lezan. verbô Immunitas.

(k) Barbosa, Bonacina, Lezana.

Qualem depopulatorē agrorū?

27. Et licèt depopulator agrorum, sive nocturnus sive diurnus, id est qui diripit segetes, & agros sive vineas vastat, & committens occisionem aut mutilationem in cœmeterio aut Ecclesia consecrata, aut non consecrata, ex proposito vel rixa, etiamsi extra Ecclesiam stans, sagittâ aut pilâ plumbea per sclopetum emissa, in Ecclesia aut cœmeterio existentem attingat, occidat aut mutilet (l), vel econtra existens in Ecclesia occidens existentem extra Ecclesiam & cœmeterium, prout asserit Lez. cum Navar. contra Bonacinam; non tamen in Ecclesia existens, mandans occidere aliquem extra Ecclesiam existentem (m): quia censura hæc non extenditur ad mandantem. Neque committens talia in Monasterio, dormitorio, privatur propterea immunitate Ecclesiastica: cùm jura expresse loquantur de Ecclesia & cœmeterio; & extensio in pœnalibus non est facienda. Barbosa *num.* 117. Lezana *num.* 117.

(l) Covaruvias, Sāchez, Lez. num. 11.

Sufficit una mutilatio vel occisio, praxis Ecclesiæ ita tenet.

(m) Bonacina, Lezana, Decianus.

Proditoriè occidentē?

28. Item proditoriè occidens aliquem, hoc est dolosè, simulando amicitiam, nulla interveniente causa rixæ, socium viæ v.g. aut Parentem qui necem non sperabat (n). Mater occidens filium infantem, ex declaratione S. Congregationis quæ habetur apud Barbosam *verb. Immunitas*, non gaudet immunitate Ecclesiæ. Similiter committens homicidium in veneno, aut mulier per medicamenta procurans abortum, privatur immunitate præfata, propter declaratione S. Congregationis apud Dianam 5. *part. in collect. illarum*, & aliam apud Barbosam *num.* 92. Non ta-

(n) Bonacina, Diana, Lezana.

tamen occidens inimicum suum, etiam à tergo, aut dormientem, vel ex insidiis: talis enim prævidere poterat & debebat se occidendum (o), cùm asserente Diana *loc. suprà citato* ita sit declaratum à Clemente VIII. in quodam Brevi, Archi-Episcopo Panormitano porrecto. Attentans occidere proditoriè sed non est secuta mors, etiamsi vulneret, non privatur hoc privilegio: quia verba Gregorii scilicet *occiderint*, præsertim in materia pœnali & odiosa requirunt actum consummatū cum effectu. Ita Lezan. *num.* 12. Peregrinus, Diana, Suarez, Bonac. *de Immunitate Ecclesiæ.*

(o) Bonacina, Ambrosinus, Lez. nū. 12. Diana.

Assasinum?

29. Item reus Assasini seu Assasinus, hoc est qui pecuniâ aut aliô pretiô accepto vel promissione conductus, hominem incautum non prævidentem necem, occidit, sive sit infidelis sive fidelis, qui etiam in dubio præsumitur talis; aut tradita pecuniâ mandavit occidere, etiamsi solùm vulneratio non mors sequatur (p), ut patet ex *cap. Pro humani, de homicidio in* 6. aut corruptus pecuniâ, innocentem ad mortem damnavit (idem de teste in tali casu, fautoribus, receptoribus Assasini): repelluntur à participatione hujus privilegii (q). Non tamen qui sine pretio aut ejus promissione, sed ut alteri rem gratam faceret interfecit alium, aut ut succedat in bona ipsius, aut accepit pretium sed pro itinere ad occidendum faciendo, aut accepit pretium pro vulnerando, percutiendo, non occidendo, aut hoc præstitit ob pretium aut promissionem vagam, v.g. quòd mandans mandatario promiserit numquam defuturam suam gratiam, aut determinatum accepit pretium, sed ille quem occidit erat inimicus ipsius. Ita Bonacina *num.* 18. Barbarosa *num.* 97. Diana, Ambrosinus & Lezana quoad omnia *num.* 23.

(p) Lez. nū 13. Thesaurus & alii.

(q) Marius, Peregrinus, Bonacina. Attamen oppositum alii tenent.

Quo casu hæreticum?

30. Item licèt hæreticus aut de fide suspectus ob crimen hæresis, timens judicium, pœnam &c. fugiens ad Ecclesiam aut cœmeterium non gaudeat immunitate Ecclesiæ, ut docent Ambrosinus, Diana, Lezana *loc. cit.* non tamen saltem secundùm probabiliorem sententiam ob aliud crimen ad Ecclesiam ùti ad asylum confugiens. Ita Bonac. Sylvius, Filliucius, Suarez.

Reum criminis læsæ Majestatis?

31. Item licèt reus criminis læsæ Majestatis in personam ipsiusmet Principis, hoc est in talem, qui in sua jurisdictione non agnoscit Superiorem, qualis est Summus Pontifex, Imperator, Rex, Cardinalis (cùm tales æquiparentur Regibus, & Principes Romanæ Ecclesiæ juxta *cap. Felicis de pœnit. in* 6. *Bonifac.* nuncupentur), Princeps, Marchio, Comes vel Baro plenum jus in sua jurisdictione habens, Dux Reipublicæ Venetæ, Florentiæ, Salmandriæ &c. occidendo, vulnerando, percutiendo, conjurando, hostiliter insequendo personā talis Principis, & sui Capitis, revelando hostibus secretum ejus ut capiatur, etiamsi effectus

non

non sequatur, privatur hôc privilegiô immunitatis; non tamen qui offendit uxorem Regis, Principis, aut personam Filii, aut ministrum Regis, Principis, aut Principem sed non suum, alienum. Ita Bonac. Farinacius, Ambrosinus, Peregrinus, Diana 3. *p. resol.* 7. & 20. Lezana *num.* 5. Ratio anterioris partis est: quia expressè in præfata Bulla addit Pontifex, *in personam ipsiusmet;* pœnalia verò non sunt extendenda, sed restringenda.

32. Sed quid de fure, adultero, debitore, ad Ecclesiam fugiente? *Resp.* Capite *Id instituimus*, quantùm ad pœnam corporis Ecclesia præstat ei immunitatem: de hoc D.R. *loc. cit. art.* 2.

33. Quid si quis in Ecclesia furtum vel sacrilegium commiserit, nunquid hac immunitate gaudebit? *Resp.* Affirmativè: quia jura canonica certas personas non has excipiunt, ut patet *de immunit. Eccles. cap. Inter*, & *cap. Immunitate.* Et P. Lezana *loc. cit. num.* 8. dicit: *Vnde declarationem video à S. Congregatione immunitatis* 18. *Martii* 1631. *apud Barbosam in collect. Bullarũ verb. Immunitas quòd immunitate Ecclesiastica gaudet furans in Ecclesia.* Potest tamẽ capi in ea, si deprehendatur, & extra castigari.

Quid de fure?

34. Pro debitore debitô civili adfert Lezana declarationem S. Congregationis, factam in una Coronensi 21. Julii 1617. sed non liberat ipsos debitores Ecclesia à solutione debiti: imò ex declaratione S. Congregationis non diu tolerandi sunt.

De debitore

35. Similiter ex declaratione S. Congregationis, sodomitæ, simoniaci, monetarii, condemnati ad triremes, gaudent immunitate præfata.

Simoniaco?

36. Dices: Clemens VIII. Anno 1595. & Anno 1607. April. 11. nonnullis Nuntiis, Prælatis significavit, ne condemnatos bardidos, latrones, decoctores, debitores, aliosque id genus homines permitterent ab Ecclesiis recipi, injunctâ recipientibus pœnâ. *Resp.* Sed non dicit Summus Pontifex ut non gaudeant immunitate, aut ut extradantur potestati laicali; sed solùm ut non admittantur, ac manuteneantur. Bonac. Genuensis, Peregrinus.

Quos Ecclesia protegit possunt non admitti.

37. Qui gaudet immunitate Ecclesiastica, ita gaudet ut nec capi queat in locis præfatis à laica potestate, nec ita teneri aut stringi possit, ut aliquid victualium rerum, aut vestis negetur, aut requies. Ita habetur *cap. De his qui ad Ecclesiam confugiunt;* alias cogeretur exire: & sic inutile esset privilegium. Nec potest bonis spoliari, quæ ibi justè in Ecclesia possidet, *cap. Definivit* 17. *q.* 4. Nec examinari potest à Judice sæculari, etiam de licentia Superioris Conventûs, imò Ordinarii loci; sive sit in Ecclesia, sive in cœmeterio, Monasterio aut alio loco gaudente privilegiô immunitatis Ecclesiasticæ. Bonac. Sanch. Suar. quia judicium ibi exerceri non potest, ubi est tutela refugii, *cap. Cùm Ecclesia, de immu-*

Qui gaudet, quomodo gaudet?

munit. Nec (quamdiu ibi exiſtit) damnari ad mortem aut pœnam corporalem (ut ſunt exilium, triremes, ſervitus &c.) *cap. Id conſtituimus* 17. *q.* 4. *cap. Inter alia de immunit.* Et ſi delinquens per vim aut dolum extrahatur, reſtitui Eccleſiæ debet, *cap. Sicut antiquitùs*, & *cap. Minor* 17. *q.* 4. etiamſi extractus juri ſuo cedere velit: quia hoc privilegium, eſt immediatè conceſſum loco. Et etiamſi poſt extractionē injuſtam aliud crimen perpetraſſet, propter quod eſſet puniendus: quia Eccleſia per injuſtam extractionem detrimentum in ſua immunitate pati non debet: quare ſi ei Eccleſiæ commodè reſtitui non poteſt, quia jam eſt in alio loco procul, debet reſtitui alteri Eccleſiæ, ut quantùm poteſt reſtituatur honor Eccleſiæ. Videatur de hoc Bonacina, Peregrinus, Farinacius. Secùs dicendum, ſi precibûs, blanditiîs aut promiſſionibûs extrahatur; cùm ſic non ſit invitus.

Extractus vî, cui reſtitui debet?

38. Et ſi Judex ſæcularis in reum vî extractum è loco ſacro non ſecundùm formam præſcriptam, ferret aliquod decretum, nullius momenti eſſet: quia fundatur in captura juridicè nulla, declarata in Bulla Gregorii XIV. his verbîs: *Necnon irritum decernimus & inane, ſi ſecùs ſuper his per quoſcumque quavis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.*

Decretū Judicis ſæcularis eſt nullùm latū cōtra manentē ſub protectione Eccleſiæ.

39. Neque Clericus ſervum ſuum extrahere ex Eccleſia valet: ſic enim habetur *cap. Nullus Clericorum* 27. *q.* 4. ubi dicitur, *Nullus Clericorum ſervum aut diſcipulum ſuum fugientem ad Eccleſiam extrahere audeat, vel flagellare præſumat.*

Neque Clericus ſervū ſuum extrahere poteſt.

40. Poteſt tamen Clericus non ſolùm ille qui beneficium non habet, habitum & tonſuram non defert (qui juxta decreta Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. à Judice ſæculari delinquens capi poteſt extra Eccleſiam), ſed & habitum tonſuramque deferens, à miniſtris Eccleſiaſticis è loco Sacro extrahi: tum quia immunitas Eccleſiæ non præjudicat poteſtati Eccleſiæ: tum quia jura Eccleſiæ loquuntur de laicis, non Clericis; ut ex Bulla præfata Gregorii XIV. colligitur. Covaruvias, Suarez, Bonac. Peregrinus contra Ambroſinum, Marium Italia. Et ligari poteſt laicus, aut cuſtodiri in Eccleſia de mandato Epiſcopi, donec declaretur utrum reus gaudeat necne immunitate Eccleſiaſtica. Ita Ambroſinus, Marius Italia, Bonacina *de immunit.* Poteſt & ſpoliari à miniſtris Eccleſiæ, illîs quæ injuſtè in Eccleſia poſſidet; ut ſi ad Eccleſiam fugiat fur cum veſte furtô ſublata: imò à Judice ſæculari ſecundùm communiorem & probabiliorem ſententiam, poteſt ſpoliari bonîs quæ poſſidet juſtè extra Eccleſiam, ſi citatus à Judice ſub pœna confiſcationis bonorum, negligat comparere coram Judice; dummodo pœnam corporalem non timeat. Ita D.R. *loc. cit.* Bonac. Suar. Farinacius, Gambacurta, Peregrinus contra Joan. de Viſchio.

Poteſt Clericꝰ extrahi.

Et ligari poteſt laicus, cuſtodiri & ſpoliari.

41.

41. Imò debet de licentia Episcopi, aut Superioris Conventûs in sua Ecclesia, aut alio loco sacro capi, & tradi Curiæ sæculari, si ab ea exquiratur ille quem jus exceptivum Greg. XIV. superiùs expressum excludit à participatione immunitatis Ecclesiæ: non aliter tamen quàm servata formâ, de qua sequentia.

42. Forma præscripta extradendi reum de loco sacro quæ? *Resp.* Primò, in hoc consistit, ut antequam delinquens extradatur Curiæ sæculari, obtineatur ab Episcopo aut ejus Officiali facultas expressa capiendi, & extradendi delinquentem. 2. Dum extrahitur reus è loco sacro, intersit persona Ecclesiastica ab Episcopo vel Officiali deputata. 3. Ut delinquens dum capitur, non statim tradatur potestati laicæ; sed in carcerem nomine Episcopi conjiciatur, & detineatur donec ab Episcopo vel ejus deputato cognitum fuerit, an sit reus delicti cui est annexa privatio immunitatis Ecclesiæ: quòd si Episcopus recusaret, & licentiam & deputationem assignandam ad extrahendum delinquentem de loco sacro, tunc reverentiæ Ecclesiæ & locis sacris debitæ memores, prædictos delinquentes minori quò id fieri poterit cum scandalo & tumultu, extrahere curent (dicit pronominatus Pontifex) & Episcopo præsentare tenentur, ut cognoscat in eo crimen. Marius Italia, Farinacius. Videatur prænominata Bulla.

Forma extradendi reum ex Ecclesia.

43. Potest etiam sine licentia Episcopi aut Officialis, imò debet extradi Domino servus, famulus, si injustè aufugit ad Ecclesiam; non aliter tamen quàm accepta à Domino cautione juratoria, sive assecuratione, quòd non malè tractabitur ab illo, *cap. Qui ad hoc*, & *cap. Inter alia.* Ita Ostiensis & D.R. *loc. cit.* Bonac. & alii. Et hoc si sine armis veniat ut se à servitio Domini subtrahat: nam si cum armis venerit, extrahatur, *c. De his qui ad Ecclesiam.* Et si post præstitum juramentum Sacerdos non extraderet servum, quærere illum tenetur. Si verò Dominus post præstitum juramentum fidem non servaverit, pœna est Domino, *cap. Constituimus* 17. *q.* 4. quòd pro contemptu Ecclesiæ excommunicetur. Ita D.R. *loc. cit.* Quid si servus noluerit exire postquam Dominus juraverit? *Resp.* Quòd à Domino possit occupari, & invitus compelli, *cap. Inter alia.*

44. Qualem pœnam & quando incurrit vî extrahens reum è loco sacro? *Resp.* Et dico: Omnis sive sit persona privata sive publica, vî, non secundùm formam præscriptam extrahens è loco sacro, aut attentans, aut mandans, aut minîs cogens, aut Judex hæc sciens reum Ecclesiæ non restituens, aut extractum secundùm formam præscriptam non in Ecclesiastico sed in sæculari carcere sine licentia Episcopi reponens, aut sine ejusdem licentia ex carcere ab Episcopo destinato extrahens ante declarationem Episcopi quòd non gaudeat immunitate Ecclesiastica, incurrit

ipsô factô excommunicationem Summo Pontifici reservatam; insuper incurrit pœnam læsæ Majestatis, & capite punitur, *cap. De his qui ad Ecclesiam confug. leg.* 2. apud D.R. *locô cit. a.* 3. & apud Lezan. *num.* 21.

45. Quid de Regularibus? *Resp.* Regulares cùm continuò in Ecclesiis vel juxta eas in dormitoriis maneant: capi in eis possunt & puniri; aliàs delicta eorum manerent semper impunita, & incorrecti pejorarentur. Ratio ulterior est: quia immunitas Ecclesiæ non debet præjudicare Prælatis Ecclesiæ. Apostatæ licèt non valeant capi in aliis Ecclesiis; secùs tamen in Ecclesiis sui Ordinis. Ita Lezana cum aliis apud ipsum *loc. cit.* Imò puto & ibi posse de licentia illius Prælati; cùm non pro privatione, sed emendatione vitæ quærantur.

Quid de duello dicendum?

Anno 1582.

Anno 1592.

46. De duello nonnulla pro Confessariis valdè necessaria breviter adnoto. Duellum græcè *Monomachia* dictum (quod à Concilio Triden. *sess.* 25. *de Reform. cap.* 19. à Greg. XIII. per Constitutionem quæ incipit *Ad tollendam*, & à Clemente VIII. per Constitut. *Julius vices* prohibetur sub pœna excommunicationis & aliis pœnis) est pugna duorum aut plurium privata authoritate, ex pacto invicem inito, statuto tempore & loco, cum periculo mortis aut mutilationis, aut vulnerationis gravis. Ita communiter DD. apud Bonac. *de Censur. d.* 2. *q.* 6. *punct.* 2. *num.* 1. Unde

47. Non incurritur pœna duellantium, quando duo subito iræ furore, aut ex aliqua alteratione, vel propter inimicitias quas inter se habent cùm sibi obviant, se invitant ad pugnandum, & eô locô pugnant; aut ad alium vadunt, & ibi hoc præstant: sic enim rixa potiùs est quàm duellum: quia in anterioribus casibus designatio loci, in ultimo casu designatio temporis deest; quæ duo ita requiruntur, ut sine uno illorum non committatur duellum. Rotarius. Neque incurrunt pœnas duellantium invitantes se ad pugnandum statuto tempore & loco, pugnantesque sed instrumentis absque periculo occisionis, mutilationis, aut gravis vulnerationis: ut si id facerent pueri, instrumentîs *vulgò* palcatis. Ita Filliuc. Peregrinus, Bonac. Lezan. Neque ille duellum intenderet, qui inimico suo in Ecclesia aut loco sibi periculoso existens (eò quòd alter ibi haberet adjutores) diceret *exeamus hinc*, non determinando locum, sed potiùs ut fugeret irreverentiam Ecclesiæ, & suum periculum. Bonac. *loc. cit.* De eo qui alium provocat ad pugnam sic dicens, *tecum pugnabo, prima vice quâ tibi per urbem obviam ero*, non conveniunt DD. Bonacina supra dicit, talem incurrere pœnam duellantium. Negant Diana *part.* 5 *tract.* 23. *resol.* 59. ex Macino, Lezan. *loc. cit.* Rotarius & alii. Ratio est quia tunc non designatur locus certus, aut tempus certum. Neque tunc duellum committitur, quando in bello sive multi, sive decem, locô & tempore præsignato adversarii publica authoritate pugnant. Ita Lezan Rotarius & alii.

48. Pœnam excommunicationis Papæ reſervatam propter duellum, incurrunt *illud ineuntes, ſvadentes, provocantes, opem, conſilium vel favorem præſtantes, equos, arma & commeatus præbentes, aut comitantes, vel circa chartulas ſeu libellos, litteras hujuſmodi quomodolibet peccantes, hujuſq; delicti ſocii, de induſtria ſpectatores, patrini, fautores, defenſores* (r), *& quicunque nomine Domini locum in terris ſuis concedentes, permittentes, non impedientes* (s) *dum facilè impedire poſſunt, illud fieri mandantes, etiamſi nulli patrini ſociiq; ad id vocati fuerint, nec loci ſecuritas habita, nullæve provocatoriæ litteræ aut denuntiationis chartulæ præceſſerint, & etiamſi illi qui ad locum deſtinatum pugnaturi acceſſerint impediti pugnam non commiſerint, ſi per ipſos non ſteterit quominus committatur* (t). *Et ſi in ipſo conflictu deceſſerint, perpetuò careant Eccleſiaſtica ſepulturâ* (u).

(r) Clemens VIII.
(s) Trident. & Greg. XIII.
(t) Greg. XIII.
(u) Tridẽt. Clemens VIII.

49. Animadvertendum 1. Illos non incurrere excommunicationem, qui caſu tranſeuntes per locum ubi fit duellum, illud vident; etiamſi curioſitate moti. Rotarius. 2. Etiamſi ineuntes duellum pervenientes ad locum pugnæ impediti ne pugnent, incurrant excommunicationem; non tamen impediti ne perveniant ad locum pugnæ. Primum exprimitur verbîs Gregorii ſuprà. Secundùm ab oppoſito, & non expreſſo in lege pœnali habetur. Alarius *verb. Duellum num. 7.* Rotarius *num. 3.*

50. Quid ſi pervenientes ad locũ pugnæ non impediti ſpontè non pugnarent? *Reſp.* Stando in terminis Conc. Trid. & Gregorii XIII. non incurrerent excommunicationem: quia excommunicatio lata ob aliquod crimen, non incurritur niſi ſecuto effectu, aut aliter verbîs Legiſlatoris declaretur intentio. Utrum autem ſtando in terminis Clementis VIII. incurrerent? Controvertunt DD. Naldus & alii apud Dianam, dicũt quòd ſic. Hurtadus de Mendoſa cum aliis negat. Sed Naldi ſententia prior, eſt probabilior & conformior verbis Pontificis & ſtylo Curiæ, dicit Lezan. *verb Duellum num. 11.* Et ſic etiam ſtando in terminis Clementis VIII. ſive perveniat una pars ſive nulla ad locum pugnæ, utraque pars incurrit excommunicationem, inquantum erat iniens, provocans.

51. Tertiò, ſi aliquo tempore poſt peractum duellum obierint, etiamſi ob vulnus in duello acceptum, non ſunt privandi Eccleſiaſtica ſepulturâ: Pontifex enim & Conc. loquuntur de illis qui in ipſo conflictu, non poſt ipſum deceſſerint. Ita Lezan. *loc. cit. num. 14.* Portellus *Reſpons. caſ. conſcient. p. 3. caſ. 10. num. 3. & 4.* quidquid dicat Joannes Sancius, & Homobonus: in pœnalibus non eſt facienda extenſio, ſed potiùs reſtrictio.

Mortui non in duello, nõ ſunt privandi Eccleſiaſtica ſepulturâ.

52. Dices: Iſti moriuntur in excommunicatione; debent ergo privari ſepulturâ Eccleſiaſtica, *cap. In ſacris de ſepult.* Cornexo. Rdet Lezana, hæc non obeſſe: tum quia poſſunt ante mortem abſolvi, vel ſal-

tem post mortem quoad hunc effectum: tum quia id procedit solùm in excommunicatis vitandis, scilicet publicis percussoribus Clericorum, aut declaratis; non in aliis. Si verò in ipso duello moriantur, etiamsi signa doloris dederint, sepeliri non possunt in locis sacris, propter Decreta Concilii & Clem. VIII. tum quia id habetur in Rituali Romano Pauli V. in Rubrica de exequiis. Utrum verò pro talibus possint offerri sacrificia Missæ? *Respondet* Diana *part.* 4. *resol.* 92. cum Portello quòd sic: eò quòd non erant excommunicati denuntiati, aut percussores Clerici; nec certò constat eos in peccato mortali esse mortuos; imò ex signis doloris, oppositum esse videtur.

Qui duellātes posśūt sepeliri in loco sacro.

Pro ipsis Sacra offerri possunt.

53. Estne tamen casus in quo licitum sit acceptare duellum, absque incidentia in censuram? In primis tamquam certum suppono, quòd vir equestris ad duellum provocatus, non possit illud acceptare; etiamsi timiditatis notam apud alios incurrat? quia oppositum hujus, est damnatum ab Alexandro VII. *in propositione secunda.* Nec etiam propterea, ne jacturam honoris incurrat: quia potiùs per duellum notam infamiæ incurrit: sic enim habetur in Trid. *loc. cit.* *Qui verò pugnam commiserint, perpetuò infamiæ pœnam incurrant.* Unde responderi potest: Qui duellum ineunt infames in Ecclesia sunt; propter hanc causam inter alias, non admitto illud. Vel si aliter importunum expedire non posset, dicere posset: *Ne putes me duellum recusare ex timore aut animi dejectione, sed præcisè quia Christianus sum, ac Deum offendere nolo; quare paratus sum me contra te defendere, ubi & quando me aggressus fueris.* Ita Baccarius, Fulgensis, Bassæus, Stephanus à S. Paulo. Quo præmisso

Responsio provocanti ad duellum.

54. Est casus 1. Si Judex iniquus duos ad mortem destinatos, ordinaret ad hanc sortem, *qui alterum occiderit, liber evadet.* Ita Bonacina, Rotarius, NN. Joan. Beetz, Lezana *loc. cit.* quia tunc esset defensio suæ vitæ necessaria: dummodo alter non sit ipsi notoriè innocens, addit Layman *l.* 3. *de justit. tom.* 3. *p.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. 2. Si quis aliàs Titium certò sit occisurus, à cujus manibus evadere nullatenus potest, nisi concedat electionem duelli; in tali casu pugnare in duello potest: nam sic est se defendere unico sibi possibili modô, quod est de jure naturæ. Ita Bonacina, Naldus, Laym. Lezan. *num.* 16. 3. Quando authoritate publica, ab honestum finem: ut si ante conflictum hostes pagani aut hæretici duellum offerant Catholicis. Talem pugnam esse licitam, Homobonus malè negat cum Rotario: quia licitum est Christiano exercitui ignominiam Christianorum avertere; nec est talis pugna contra leges Pontificias suprà citatas, ut patet legenti. Ita Cajet. *in Sum. verb. Duellū,* Navarrus, Valentia, Lezan. *loc. cit.* Et talis praxis servatur inter Polonos & Turcas, & alios, præmittendi particulares pugnas destinato locô

Casꝰ in quibus licitum est duellum.

&

& tempore, quæ non prohibentur ab Ecclesia illam sciente. Maximè si causa bellandi terminaretur pugnâ duorum: dummodo non exponatur periculo periclitandi fides per talem pugnam; pugna talis authoritate publica, est licita. *Propositio ab Alexandro VII. damnata ad hanc sectionem reducenda.* Vir equestris ad duellum provocatus, potest illud acceptare, ne timiditatis notam apud alios incurrat. 2.

55. Casus Papæ reservati præter enumeratos, sunt 1. Effractio & spoliatio Ecclesiæ. 2. Ingressus mulieris in Monasterium Regularium. 3. Violatio libertatis Ecclesiasticæ quoad fugientes ad Ecclesiam. Reliquos vide in Bullariis, & aliis.

SECTIO II.

Quis à Casibus in Bulla Cœnæ contentis absolvere possit?

1. DIctis jam nonnullis de hoc *num.* 23. 24. 25. 26. *&c.* præmitto, certum esse quòd Regulares Prælati (à fortiori inferiores) nequeant sæculares in foro conscientiæ absolvere ab hæresi occulta, & ab excommunicatione propter eam incursa: quia oppositum est damnatum ab Alexandro VII. *in proposit.* 4.

2. Similiter tamquam certum præmitto, Regulares etiam à quocumque alio casu contento in Bulla Cœnæ occulto, non posse absolvere, tam à censura quàm peccato (a): nam si hoc possent facere, tunc virtute privilegii à Paulo III. Societati JESU concessi, per Bullam quæ incipit *Inter cunctas:* sed vi hujus non possunt: nam in ea additur, *exceptis contentis in Bulla Cœnæ Domini:* tum quia hæc sententia, asserens Bullam Cœnæ solùm prohibere absolutionem hæresis & aliorum criminum quando publica sunt &c. damnata est ab Alexandro VII. *in propositione* 3. tum quia Sacra Congregatio 1601. 9. Januarii, quòd à contentis in eadem Bulla, nullo casu, etiam necessitatis vel impedimenti, nisi in mortis articulo valeant suos pœnitentes absolvere Regulares aut alii, decrevit.

(a) Lezan. t. 1. c. 18. num. 38. Bonæ Spei d. 10. num. 32. Donatus t. 5. quæst. 51.

3. In Trid. *sess.* 24. *de Reform. c.* 6. conceditur facultas Episcopis absolvendi à casibus in Bulla Cœnæ contentis, quando sunt occulti: ita enim habetur ibi: *in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscumque subditos in Diœcesi sua, per se ipsos aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ gratis absolvere, imposita pœnitentia salutari; idem & in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ eis tantùm, non eorum Vicariis sit permissum.* Quod indultum Pius V. per Bullam quæ incipit *Romani Pontificis circumspecta benignitas,* extendit ad Prælatos Ordinis quoad suos subditos Regulares his verbis:

Quia

PP. Dominicanis.

Idem potest Prælatꝰ in suos quod Episcopꝰ in sæculares.

Quia Sacrum Oecumenicum generale Trid. Concilium concessit Episcopis, ut absolvere possint in foro animæ seu conscientiæ ab omnibus peccatis, & dispensare in irregularitatibus, prout sess. 24. c. 6. habetur: ne Prior Conventualis & Superiores Prælati totius dicti Ordinis in hac parte deterioris sint conditionis, quàm Clerici aut sæculares existant; eisdem Priori Conventuali & Superioribus præfatis ut ipsi per se ipsos idem omnino in Fratres & Moniales d. Ordinis sibi subditos, tam quoad absolvendi & dispensandi hujusmodi, quàm aliàs quascunque facultates, eadem authoritate & tenore perpetuò concedimus, indulgemus, & etiam declaramus. Apud Donatum *de potest. Prælati q.* 7. & apud Lezan. *tom.* 1. *c.* 18. *num.* 31. Hanc facultatem Episcopis & Prælatis Ordinum concessam, P. Lezana *verb. Bullæ Cœnæ num.* 52. demonstrat esse revocatam, per sequentia verba Papalia præfatæ Bullæ: *Cæterùm à prædictis sententiis, nullus per alium quàm per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstita absolvi possit, etiam prætextu quarumvis facultatum & indultorum, quibuscumque Ecclesiasticis, Sæcularibus & quorumvis Ordinum etiam Mendicantium ac Militiarum Regularibus, etiam Episcopali vel alia majori dignitate præditis, ipsisq; Ordinibus & eorum Monasteriis, Conventibus, & domibus, & Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis piis, necnon Laicis etiam Imperiali, Regali, & mundana excellentiâ fulgentibus, per Nos & dictam Sedem, ac cujusvis Concilii decreta verbô & innovatorum, ac concedendorum & innovandorum.*

5. Quare subscribunt P. Lezanæ, Fuscus Genuensis, Suar. Sanchez, adferentes pro sua sententia declarationes Gregorii XIII. Clementis VIII. S. Congregationis & Inquisitionis Romanæ, stylum & praxim Curiæ Romanæ.

6. Attamen multi (imò plures teste Lezana) oppositum tam quoad Episcopos quàm quoad Regulares Prælatos tuentur, adducendo pro Prælatis Regularibus declarationem Sixti IV. in Bulla quæ est *Mare magnum Prædicatorum*, reperiturque apud ipsum Lezan. *t.* 1. *c.* 18. *num.* 33. in qua excipiuntur aliquot tantùm casus, in quibus necessariò recurrendum ad SSmum Dominum Papam; in aliis verò à quibuscunque absolvi possunt inferiores à suis Prælatis: hos autem excipit, *hæreticos relapsos, schismaticos, & qui litteras Apostolicas falsificassent, aut ad infideles prohibita detulissent, duntaxat esse ad Sedem prædictam meritò destinandos. Reliquis verò omnibus etiam simoniæ qualitercunque irretitis, posse illos quibus inibi conceditur, absolutionis beneficium & dispensationis gratiam, juxta casuum indigentiam impartiri.* Hoc privilegium conceditur Ordini Prædicatorum & Ordini Carmelitarum, ut videre est apud P. Lezanam *loc. cit.*

7. Item adferunt declaratione Julii II. factam Em. Cardinali Cajetano, tunc

tunc Magiſtro Generali Ordinis Prædicatorum; cujus tenor ſequitur: *Exponi nobis feciſti, quòd Sixtus IV. Prædeceſſor Noſter declaravit, in quibus caſibus ſit recurrendum ad Sedem Apoſtolicam pro abſolutione & diſpenſatione, à cenſuris & irregularitate &c. ſuper fratres tuos; nihilominus propter clauſulas derogatorias in Bulla Cœnæ Domini, quæ ſingulis annis publicatur, dubitas facultatem Ordini conceſſam, eſſe ademptã &c. Nos igitur volentes tollere occaſionem vagandi, attendentes multa contineri in prædicta declaratione, quæ etiam in Bulla Cœnæ Domini habetur, decernimus, quòd illi quibus in prædicta declaratione Sixti IV. conceſſa eſt poteſtas abſolvendi & diſpenſandi, licitè poſſint perpetuis futuris temporibus, abſolvere & diſpenſare ab omnibus, & ſingulis, ac ſi prædicta Bulla Cœnæ facta non fuiſſet, nec fieret; præterquam à conſpiratione in Pontificem Romanum, & ab aliis propter quæ Sixtus IV. Prædeceſſor, voluit ad dictam Sedem meritò eſſe recurrendum &c.*

Quid Prælati circa inferiores.

8. Spectanda tamen propria Statuta. Vide Donatũ *de Poteſtate abſolv. tr.* 11. *q.* 18. ubi adfert privilegium PP. Societatis JESU à Gregorio XIII. conceſſum 1588. Martii 18. quod habetur in *Compendio privileg. Societ. verb. Abſolutio* §. 7. & privileg. PP. Minor. de Obſervantia à Greg. IX. & alia ſimilia. Item Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 8. *c.* 1. *num.* 265. refert ita fuiſſe in ſacra Pœnitentiaria reſponſum 1617. Vide eundem Donatum *de Confeſſariis Regularium q.* 53. ubi adducens multos DD. pro ſua ſententia, ſolvit difficultates per diſtinctionem & explicationem: quòd verba Papalia *ſuprà num.* 4. poſita, reſpectu Epiſcoporum, ſint ad caſus manifeſtos, non occultos in ſæcularib⁹; reſpectu verò Prælatorũ Regulariũ quoad ſæculares, non quoad Regulares; & ratione hæreſis quoad manifeſtum caſum, non quoad occultum, propter declarationẽ Pii V. *num.* 2. poſitam.

9. Nec concedunt declarationem Pii V. ſuprà poſitam eſſe revocatam per conſtitutionem Gregorii XIII. quòd privilegia Pii V. Regularibus conceſſa, adverſantia Tridentino, ad terminos Tridentini ſint reducta: quia hæc conceſſio *num.* 2. poſita, non adverſatur Trid. Concilio; nec fuit nova conceſſio, ſed ejuſdem Concilii Tridentini interpretatio, ut conſtat ex verbis, *Ne Regulares ſint deterioris conditionis &c.* patet ex verbis, *Item ex hac declaramus:* qui enim declarat, nihil novi profert. Reflexioni optimæ P. Lezanæ quòd quolibet anno per promulgationem revocentur quæcunque privilegia, opponunt declarationem Julii II. & ſuam reflexionem, quòd ſi revocarentur omnia quæcunque privilegia, deberet apponi clauſula hôc modô, videlicet, quòd dicti Prælati Regulares per nullum privilegium poſſint abſolvere à caſibus Bullæ Cœnæ, quod non ponitur. Rodriq. Suar. Peir. Donatus *loc. cit.*

10. Notandum, quòd ſint revocatæ facultates Superioribus Regularibus antea conceſſæ, cognoſcendi cauſas ſubditorum ad officium S. Inqui-

ſitionis pertinentes. Et ſic ſi aliquis Regularis (quod abſit) fieret hæreticus, aut de fide ſuſpectus, Superior ejus Regularis non poſſet circa hoc examen juridicum inſtituere, aliàs incurreret pœnam privationis dignitatis, vocis activæ & paſſivæ, atque inhabilitatis ad ea, inſuper pœnam excommunicationis Papæ reſervatam; ſed deferendus talis ad S. Inquiſitionem, aut ſi non eſt in iis partibus, ad Epiſcopos viciniores: ſic enim ordinatur à Paulo V. per Bullam quæ incipit *Romanus Pontifex*, in Bullario Ordinis *pag.* 347. *p.* 2. Non tamen eſt eis prohibitum poſſe abſolvere Sacramentaliter in foro conſcientiæ; cùm hoc in præfata aut alia Bulla non exprimatur.

Nemo ſe tenetur prodere in judicio forenſi.

11. Licetſi quis ſuſpectum de fide, ſub pœna excommunicationis Papæ reſervatæ, ſive Fratrem ſui Ordinis, ſive Patrem naturalem ob Decretum S. Inquiſitionis (apud Lezanam *verb. Accuſare num.* 7.) & Pauli V. latum teneatur ad Sacram Inquiſitionem aut Epiſcopos viciniores deferre; non tamen ſeipſum denuntiare extra Sacramentum confeſſionis: nemo enim tenetur ſeipſum prodere in judicio externo, prout habetur *in cap. Si quis aliquando de pœnit. d.* 1. Sanctarellus, Diana apud Lezan. *loc. cit. num.* 10.

12. Quando non poteſt ſine ſui proditione denuntiare complicem, non tenetur eum denuntiare, ob datam rationem immediatè, & propter *cap. Si quis;* Secùs quando hoc præſtare poteſt ſine proditione ſui: & ſic puella ſollicitata à Confeſſario, quæ ſollicitationi conſenſit, ea tenetur denuntiare illum Confeſſarium, occultando proprium conſenſum. Similiter qui alicui hæretico dogmatizanti aſſenſum præbuit, tenetur illum denuntiare, occultando ſuum præſtitum aſſenſum.

A quo abſolvendus hæreticus occultꝰ & quãdo.

13. Quid faciendum, ſi quis lapſus ſit in crimen hæreſis quod adhuc eſt occultum & præceptum urget communicandi, aut periculum, aliàs ſcandalum magnum, infamia &c? Et ſupponamus quòd Apoſtolicus Legatus non ſit, aut adiri non poſſit. Secundæ ſententiæ ſuperiùs ſpecificatæ DD. dicunt, talem ſi eſt Regularis poſſe abſolvi à ſuo Prælato; ſi eſt ſæcularis, ab Epiſcopo; vel à ſuo Parocho addunt Burghaber, Wiggers & alii apud N. Stephanum à S. Paulo *de Sacram. dub.* 10. *num.* 253. deduciturque ex textu *in cap. Nuper de ſentent. excomm.* ubi habetur: *A ſuo abſolvatur Epiſcopo, vel proprio Sacerdote.* Ex quo infert Gloſſa, *ergo ſimplex Sacerdos abſolvere poteſt.* Manet tamen obligatio penes pœnitentem, poſtea comparendi coram Summo Pontifice, ſi facta eſt confeſſio Parocho (b); ſecùs ſi Epiſcopo (c). Lezana verò quem Octavius & alii primæ ſententiæ ſequuntur, dicit, pœnitentem debere vel per ſe vel per Confeſſarium recurrere pro abſolutione ad ſedem Apoſtolicam mittendo litteram ad Cardinalem, Majorem Summi Pontificis Pœnitentiarium, eô mo-

(b) Burghaber centur. 3. caſ. 9.

(c) Communiter cũ P. Bonæ Spei.

modò scribendo qui in fine libri apponetur, & interim communicare; vel si est Sacerdos, celebrare potest toties quoties talis necessitas aut periculum occurrit, præmissa confessione omnium etiam reservatorum, ùt dixi suprà: protunc enim absolvitur directè ab aliis, & indirectè ab hæresi, cum onere procurandi absolutionem ab ea. Quoties verò non occurrit tanta necessitas aut periculum, tenetur abstinere à Communione, aut celebratione si est Sacerdos. Quod idem dicendum de excommunicatione, & alio simili casu, in similique circumstantia reservato ab Episcopo, aut aliquo Prælato Regulari.

Similiter excommunicatus.

SECTIO III.

Possuntne Regulares ab aliis casibus, non contentis in Bulla Cœnæ, reservatis Summo Pontifici, & reservatis Diœcesano absolvere sæculares?

1. Resolutioni præmitto nonnulla: quòd casus Episcopales reservati, alii sint de jure, quales ostendunt Doctores, peccatum quod à jure habet annexam publicam pœnitentiam, item id quod habet annexam excommunicationem majorem, similiter peccatum quod habet annexam irregularitatem, item peccatum incendiarii, item publica blasphemia. Reverendissimus P. Stratius cum P. Lezana, hos omnes casus dicunt non esse de jure; quia ille casus est de jure reservatus Episcopis, qui jure per aliquem textum juris, ipsis reservatur: talis est unicus abortus, quem aliàs ex Constitutione Sixti V. Papalem, Gregorius XIV. fecit Episcopalem. Alii de consvetudine. Alii ex expressa reservatione, prout sibi reservant Episcopi.

Casus Episcopales de jure.

2. Posita ab Episcopo reservatione casuum, credere debemus nullum alium casum in ea Diœcesi ex consuetudine reservatum esse: quia si talis esset, ipsum Ordinarius deberet excipere. Ita Lezana *verb. Casus reservati num.* 5. Excipe casum abortûs, cùm eum Papa reservaverit Episcopis, ùt dixi immediatè. Hîs præmissis

3. Dico: à contentis in Bulla Cœnæ Domini, nullibi; à specificatis suprà 5. casibus, extra Urbem intra Italiam; à reservatis Diœcesano, intra Diœcesim, Regulares absolvere non possunt sæculares; à reliquis verò Papæ reservatis, & illis 5. extra Italiam ubique eos absolvere queunt: dummodo in iis locis sint approbati. Nam

4. *Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotiis & consultationibus Episcoporum & Regularium præposita censuit, propter confirmationes privilegio-*

rum quas Regulares à Sede Apostolica post Sacrum Trid. Concilium obtinuerunt, nequaquam revixisse privilegia priùs ab eodem Concilio, ac deinde etiam ex ipsius Congregationis Decretis sublata atque extincta, si quæ habebant absolvendi à casibus Ordinario loci reservatis; quemadmodum nec indulta absolvendi à casibus contentis in Bulla quæ in die Cœnæ Domini legi consuevit, utpote sublata per annuam ipsius Bullæ publicationem, vires aut robur acquisivisse ex subsequentibus privilegiorum confirmationibus. Ac proinde Regulares cujusvis Ordinis, Congregationis, Societatis, & Instituti, etiam necessariò exprimendi, nec intra nec extra Italiam, in vim privilegiorum aut confirmationum ejusmodi, quas vel hactenus obtinuerunt vel deinceps fortè obtinebunt, posse quemquam absolvere ab eisdem casibus in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reservatis: Ac si secùs egerint, absolutiones nullas atque irritas fuisse ac fore. Ab aliis verò casibus & censuris Sedi Apostolicæ reservatis siquidem Regulares habent à Sede Apostolica absolvendi facultatem, illam extra Italiam minimè sublatam fuisse iisdem S. Congregationis Decretis hac de re editis, jussu San. mem. Clementis VIII. Quam S. Congregationis sententiam Sanctitas sua ad se relatam approbavit, mandavitq; ab omnibus ad quos pertinet inviolabiliter observari. Romæ 17. Novembris 1628. Unde

In Bullario OrdinisCar. sub Urbano VIII. part. 2. pag. 418.

5. Possunt Regulares privilegiati vî suorum privilegiorum extra Italiam, à peccato & censura per duellum incursa, sæculares absolvere. Ita Naldus, Peirinis, Lezan. *verb. Duellum num.* 13. Franciscus Bonæ Spei *disp.* 8. *dub.* 8. *num.*142. Loth *tr.* 6. *art.* 6. & 7. Barbosa *in cap.* 19. *de Officio & potestate Parochi in fine.*

Confessarii qui non possunt à peccatis absolvere, nequeũt à censuris.

6. Et quia sub Paulo V. dubitatum fuit utrum Regulares possint absolvere à censuris Sedi Apostolicæ & Episcopis reservatis, estò non à peccatis; Sacra Congregatio 1617. 7. Januarii ex mandato ejusdem Sanctissimi declaravit, in præfato Decreto comprehendi absolutiones à prædictis censuris. Ita Erasmus Chokier *in tract. de Jurisdict. in exempt. p.* 4. *q.* 56. Barbosa *de Offic. c.* 19. *num. ult.*

7. Ordinariè Papa reservat sibi peccata ratione censuræ, licèt secùs posset (d); Episcopus verò frequenter reservat casus, qui annexam censuram non habent.

(d) Navarr. Suar. Reginaldus.

8. Quæritur, quando conceditur potestas absolvendi à peccatis, utrum eô ipsô concedatur & à censura? *Resp.* Secundùm probabilissimam sententiam (e), qui habet à Superiore licentiam absolvendi à casibus, habet potestatem absolvendi à peccatis & censuris; nisi oppositum colligatur ex concessione. Tum quia censuræ etiamsi sint pœna in communi modo loquendi, comprehenduntur nomine casûs, ut dixi suprà. Sicut dicitur homo cadere in peccatum, ita dicitur cadere in excommunicationem: tum quia conceditur in Trid. *sess.* 24. *c.* 6. Episcopis potestas

(e) Lezana.

absol-

absolvendi á casibus occultis Papæ reservatis. Communi sensu Theologorum, nomine casûs veniunt censuræ. Et sic inquantum ipsis conceditur potestas absolvendi à casibus, conceditur etiam à censuris. Respondent alii, id tantùm esse verum de Papalibus casibus, quibus semper est annexa censura. Dico, hoc esse verum etiam de Episcopalibus casibus, quando eis est annexa censura; aliàs disparitatem dent, qui ita velint respondere.

9. Qualem pœnam incurrunt absolventes à Papalibus aut Episcopalibus, non habentes facultatem absolvendi? *Resp.* Si hoc extra articulum aut periculum mortis audet quis aut præsumit facere & facit, incurrit ipsô factô pœnam excommunicationis latæ sententiæ, privationis officiorum & dignitatis, aut beneficiorum, & inhabilitatis ad quæcunque officia, prælaturas & beneficia, soli Papæ reservatam: ita enim habetur in decisione S. Congreg. Cardin. Episcoporum & Regularium 1601. Januarii 9. & Anno 1602. 26. Novembris. In primo Decreto posita, in secundo sublata est *pœna inhabilitatis audiendi confessiones*. Primum habetur in Bullario Ordinis *part. 2. p. 312.* Utrumque apud Donatum *p. 128. de Potestate absolvendi, tract. 11.* & apud Bonæ Spei *de Casuum reservatione disp. 10. dub. 2. p. 230.* In primo habetur *super quibus à nemine nisi à Romano Pontifice habilitatio dispensatiove aut absolutio, præterquam in mortis articulo possit impartiri.* Ex his

10. Collige 1. Nunc etiam intra Italiam Regulares Mendicantes, & alios privilegiatos sive Regulares sive Sæculares, habentes privilegia absolvendi à Papalibus, posse absolvere à quibusvis casibus Papalibus reservatis, præter enumeratos: nam in moderatione Decreti, S. Congregatio hanc clausulam ponit, *in quibus omnibus jam enumeratis casibus duntaxat* (f). 2. Quòd non quilibet incurreret præfatas pœnas qui absolveret à specificatis casibus reservatis Papæ aut loci Ordinario, sed qui auderet & præsumeret absolvere; cùm ita exprimatur in Decreto, & in pœnalibus non sit facienda extensio. Unde si quis absolveret sub spe ratihabitionis, aut ex inconsideratione, aut ignorantia, non tamen crassa aut affectata, non incideret in excommunicationem &c. Ita Lezan. *tom. 1. c. 19. num. 43.* Diana *p. 3. tr. 4. resol. 73.* & *part. 10. tr. 23. resol. 22. versu Sed prorsùs*, ubi pro hoc refert per extensum quandam Epistolam S. Congregationis de mandato Innocentii X. directam Archiepiscopo Neapolitano. Octavius *num. 512. & 727.* & alii. Idem dicendum de eo qui absolveret excommunicatum à sententia per Statuta Provincialia vel Synodalia, si hoc auderet aut præsumeret facere, ipsô factô incurreret excommunicationem reservatam Papæ, propter Clementinam *de Privilegiis cap. Religiosi.* Ita D. Antoninus, Cajetanus, apud Lezan. *loc. cit.*

(f) Lezan. tō. 1. c. 19. nū. 16.

Excommunicatus per Statuta Provincialia vel Synodalia non absolvitur à Regulari.

Qui sunt casus quos sibi reservare possunt Superiores Regulares, quandoq; tenentur concedere Confessoribus facultatem absolvendi ab eis, & quomodo, in quibus circumstantiis sunt absolvendi?

1. Quoad 1. per Decretum Clementis VIII. destinantur casus sequentes, quos sibi reservare valeant Prælati Regulares. Veneficia, incantationes, sortilegia. 2. Apostasia à Religione, sive habitu dimisso sive retento, quando eò pervenerit, ut extra septa, Monasteria seu Conventus fiat egressio, nocturna ac furtiva è Monasterio seu Conventu egressio, etiam animô non apostatandi facta. 3. Proprietas contra votum paupertatis quæ sit peccatum mortale. Juramentum falsum in judicio Regulari seu legitimo. 4. Procuratio, auxilium, seu consilium ad abortum faciendum post animatum fœtum, etiam effectu non secuto. 5. Falsificatio manûs aut sigilli Officialium Monasterii, aut Conventûs. Furtum de rebus Monasterii seu Conventûs, in ea quantitate quæ sit peccatum mortale. 6. Lapsus carnis voluntarius, opere consummatus. 7. Occisio aut vulneratio, seu gravis percussio cujusque personæ (a). 8. Malitiosum impedimentum aut retardatio, aut apertio litterarum à Superioribus ad Inferiores, & Inferiorum ad Superiores. 9. Si quod aliud præterea peccatum grave pro Religionis conservatione, aut pro conscientiæ puritate reservandum videbitur, id non aliter fiat, quàm Generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in Provincia, matûra discussione & consensu. 10. Non liceat Superioribus Regularium confessiones subditorum audire, nisi quando peccatum aliquod reservatum admiserint, aut ipsimet subditi sponte & proprio motu id ab eis petierint. 11. Superiores in singulis domibus deputent duos, tres, aut plures Confessarios, pro subditorum numero, majori vel minori; iique sint docti, prudentes, ac charitate præditi, qui à non reservatis eos absolvant, & quibus etiam reservatorum absolutio committatur quando casus occurrerit, in quo eam debere committi ipse in primis Confessarius judicaverit. 12. Tam Superiores pro tempore existentes, quàm Confessarii qui ad superioritatis gradus fuerint promoti, caveant diligentissimè, ne eâ notitiâ quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur. 13. Licebit tamen Superioribus determinare pœnitentias graves quibusdam peccatis, etiam non reservatis, à Confessariis imponendas; quæ subditos ab hujusmodi per-

(a) Potest Superior Regularis ex privil. Apostolico sibi reservare casum Papæ reservatum ob occisionem aut gravem vulnerationem; ergo & absolvere ab eo.

perpetrandis cohibere possint. 14. Atque ita per quoscumque Regularium Superiores, quicumque illi sunt, observari mandavit. Non obstantibus Constitutionibûs & Ordinationibûs Apostolicis, ac cujusvis Concilii etiam Generalis Decretîs, necnon consvetudinibûs etiam ab immemorabili tempore observatis, aut regulîs in Generalibus seu Provincialibus Capitulis editis, statutîs & constitutionibûs, etiam Apostolica authoritate confirmatis, privilegiîs, indultîs & concessionibûs quibuscumque, quorum tenores hîc pro expressis haberi voluit, cæterîsque in contrarium facientibus quibuscumque. Datum Romæ apud S. Petrum die 26. Mensis Martii Anno Domini 1593.

2. Sanctitas sua deinceps declaravit & declarat, ut si hujusmodi Regularium Confessariis casus alicujus reservati facultatem petentibus Superior dare noluerit, possint nihilominus Confessarii illa vice pœnitentes Regulares, etiam non obtenta à Superiore facultate, absolvere.

3. Pro explicatione notandum, quòd quàmvis prædictus Clemens VIII. in dicto Decreto præscribat numerum casuum quos sibi & alios reservare valeant Prælati Regulares; non tamen per hoc revocat casus antiquos in Religionibus per Regulam & Constitutiones reservatos (a): tum quia nullum verbum in præfato Decreto reperitur, hanc facultatem revocans: tum quia Papa loquitur ibi de casibus ab homine, hoc est authoritate propria, non de casibus de jure, vî Regulæ aut Statutorum reservatis, ùt patet ex verbis dicti Decreti; & ex hoc, quòd aliàs Constitutiones & Regulæ toties à Summis Pontificibus approbatæ, ruerent, Religiosique qui eas sub juramento promittunt observare, essent absoluti à juramento, & observatione earum. Ita Donatus. Tum quia decisio est S. Congregationis pro Regularibus hac in parte, cujus tenor sequitur: *Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Regularium præposita censuit, absolutionem à transgressionibus votorum, etiam obedientiæ & vitæ quadragesimalis, ùtique Prælatis ejusdem Ordinis ad præscriptum Regulæ esse servatum, & Decreto S. Mem. Clementis VIII. dispositionem, ejusdem Regulæ hac in parte minimè sublatam fuisse.* Romæ. die 22. Augusti 1631.

F. Antonius Cardinalis S. Onuphrii.

F. Fagnanus Secretarius.

(a) Miranda, Lezan. Donatus.

Non revocatur facultas reservandi casus reservandos vî Statutorum aut Regulæ.

4. An licitum sit Regularibus Prælatis sine consensu Capituli tam Generalis quàm Provincialis, alicui peccato non contento in Constitutione Clementis Papæ VIII. annectere excommunicationem, ejusque absolutionem sibi reservare? *Resp.* Quòd non: quia decisio est talis S. Congregationis, cujus tenor sequitur:

5. *Cùm à nonnullis Regularibus dubitaretur, an in Decreto felic. record. Clementis Papæ VIII. Anno* 1593. 26. *Maji, super qualitate casuum ab eorum-*

dem-

dem Regularium Superioribus reservandorum edito, censuræ etiam comprehenderentur, ita ut iisdem Superioribus absque Capituli Generalis aut Provincialis consensu, aliquibus peccatis in Decreto hujusmodi non contentis, excommunicationem annectere, ejusdemq; absolutionem sibi reservare liceat; Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Regularium præpositorum Illustrissimo Bandino referente, censuras in prædicto Decreto comprehendi censuit. Romæ 7. Julii 1617.

Quādo Prælati possunt sub excommunicatione prohibere?

6. A fortiori non valent Superiores pro non culpis aut parvis culpis, excommunicationem imponere, & sibi reservare; cùm excommunicatio juxta S. Concilium Trid. *sess.* 25. *in Decreto de Reform. c.* 3. reservetur ad graviora crimina, aut res permagni momenti. Non impeditur tamen potestas Prælatorum Regularium per dictam decisionem, quin possint juxta Constitutiones suas imponere censuras suis inferioribus, prout habetur & in nostris approbatis ab Urbano VIII. Anno 1629. *part.* 4. *c.* 17. *num.* 2.

(b) Lezana num. 7.

Superior debet faciliter concedere licētiam absolvendi à peccatis.

(c) Bonæ Spei.

7. Ad 2. & 3. partem interrogationis. Licètsi regulariter loquendo, Superior potiùs se facilem quàm difficilem exhibere ad dandam alteri licentiam absolvendi eum à reservatis (b), magis quando credit subditum nolle ei confiteri ob rationes legitimas, maximè quando subditus fundatè timet damnum grave, v.g. fractionem Sigilli, infamiam apud alios, odium Superioris, persecutionem in externo regimine; imò quotiescumque credit graviter obfuturam negationem hujus licentiæ (c). Ratio est horum: quia moraliter loquendo minus periculi est in concessione quàm negatione: tum quia reservatio cùm sit medicina, potiùs debet temperari quàm augeri.

Quando eā negare.

8. Nihilominus tamen potest denegare illam licentiam Prælatus Regularis, quando scit subditum tantùm ob rationem verecundiæ, vel simile incommodum nolle confiteri Superiori (b), imò quando fundatè advertit, quòd concedendo immineat damnum notabile Communitati, vel tertio alicui, aut in pœnitente subsit aliàs periculum recidivi, aut certè ob nimiam ad istiusmodi facultatem concedendam facilitatem, disciplina Religiosa notabiliter relaxetur, his casibûs tenetur negare licentiam aliis absolvendi subditum, aut subditos à reservatis. Ita Em. Lugo *de Sacram. pœnit. disp.* 20. *sect.* 4. *num.* 4. Candidus, Lezana *loc. cit.* Bonæ Spei *hîc* & alii. Ratio est: cùm inter duo mala, minus eligendum; minus autem in tali casu malum, negare quàm concedere. Addit P. Bonæ Spei: *Caveat tamen Superior ista temerè supponere; nam valdè extraordinaria sunt.* Et ne laqueum multis injiciat, curiositatem omnem à se repellat: Nam Angelicus D. *in* 4. *d.* 17. *q.* 3. *a.* 3. *quæstiunc.* 4. *ad* 6. ait: *Illi qui sunt nimis solliciti ut conscientiam subditorum per*

con-

confessiones sciant, multis laqueum damnationis injiciunt & per consequens sibi ipsis.

9. Quid si pœnitens confiteri nolit Superiori, & instat necessitas celebrandi aut confitendi? *Resp.* Debet per se aut per alium (maximè Confessarium) à Superiore petere facultatem concedendam alteri, ut eum absolvat à reservatis; & quando Confessarius ipsius eam exposcit à Superiore, ita cautè exigere eam debet, ut Superior non deveniat in notitiam personæ: imò Superior mortaliter peccaret, si à Confessario inquireret quisnam sit ille, qui tale scelus perpetravit (d): hoc enim est procurare ut sigillum Sacramentale frangatur, quod sine gravi culpa fieri nequit. Et si Superior petitam licentiam concedere non vult pro quacunque vice, sive primâ, sive secundâ, sive decimâ &c. petitur, si nondum negante Superiore facultatem absolutus est, potest pro hac vice absolvi præfatus pœnitens à quocumque Confessario; destinato tamen à Prælato ad audiendas confessiones: *Nam Sanctitas sua deinceps declaravit & declarat, ut si hujusmodi Regularium Confessariis, casûs alicujus reservati facultatem petentibus, Superior dare noluerit, possint nihilominus Confessarii illa vice pœnitentes Regulares, etiam non obtenta à Superiore facultate absolvere.* Ex quo

Et quid si pœnitens Superiori confiteri nolit?

(d) Petrus à S. Josepho.

10. Collige duo: Unum, quòd Sacerdos non habens facultatem absolvendi à reservatis, non benè absolveret pro prima vice, non negante nec sciente Superiore. Secundum est, quòd qui absolvit una vice negante Superiore, eumdem secunda vice negante Superiore absolvere non valeat: nam *illa vice*, idem valet ac una vice tantùm. Ita Ludovicus à Cruce, Tamburinus *de jure Abbatum t. 2. disp.* 13. *q.* 8. *num.* 4. Lezana *verb. Casus num.* 7. quidquid dicat Diana; aliàs gratis adderetur à Pontifice particula *illa vice*, si intelligeretur toties quoties. Unde

11. Si præfatus pœnitens jam una vice (à fortiori si secunda) negante Superiore facultatem absolvendi, absolutus est, & Superior omninò exigit hoc ut pœnitens adeat ipsum pro absolutione obtinenda, consulitur pœnitenti ut se sistat; & si pudet ipsum dicere ei sua peccata, explicet ei casum reservatum & absolvatur à censura, si sit annexa, ac imposita salutari pœnitentia dimittatur, ut absolvatur ab alio Confessario à peccato reservato, & non reservatis (e), quod tenetur Prælatus facere: aut saltem in genere proponere lapsum seu casum reservatum, petendo licentiam pro Confessario, ut possit in Sacramentali judicio ab eo in specie & individuo commisso absolvere. Si verò nolit pœnitens hæc præstare, aut Superior nisi præmissa Sacramentali confessione Sacramentaliter absolvere, tunc considerandum, vel pœnitens non vult illi Superiori confiteri, ideò, quia pudet ipsum dicere sua peccata Superiori?

(e) Stephanus à S. Paulo.

(f) Lezana.

vel propter aliquod incommodũ simile? Tunc tenetur in tali circumstantia confiteri illi Superiori (f): quia talis difficultas non est sufficiens ad deobligandum. Et si nolit ei confiteri, ab alio nullo modo est absolvendus, etiamsi obtineat facultatem; nisi de hoc eliciat dolorem, cùm illo secluso non sit capax absolutionis, propter mortalem pertinaciam (g). Si verò nolit confiteri quia timet aliquod damnum multùm grave, ùt dictum est suprà, tunc tenetur alteri confiteri tam non reservata quàm reservatum, ut ab illis directè, ab hoc indirectè, scilicet cum onere hoc confitendi habenti potestatem eum absolvendi ab hoc. Ita Toletus *lib.* 3. *c.* 13. Lezan. *tom.* 1. *c.* 18. *num.* 29. Bonæ Spei, Stephanus à S. Paulo. Taliter etiam potest absolvi toties, quoties Superior adiri non potest, & instat necessitas celebrandi aut confitendi; semper indirectè, numquã directè: quia Trid. *sess.* 14. *c.* 7. dicit: *Extra mortis articulum Sacerdotes nihil posse in caussis, in casus reservatos* (subaudi directè & sine onere).

(g) Bonæ Spei num. 3.

Quomodo potest absolvi quando Superior adiri nõ potest?

12. Docent hoc aliqui cum Ludovico à Cruce, quòd possit Superior obligare suum inferiorem ad comparendum coram se obtenta absolutione à Confessario à se destinato; sed hoc non videtur mihi: nam hoc propriè non esset petitam facultatem concedere, sed onus duobus confitendi imponere. Quod dico de itinerantibus, sicut de manentibus in Conventu: hæc eadem enim ratio pro utroque casu militat, nisi sit rarissimus, urgentissimè cogens ad hoc Superiorẽ casus. Lezan. *num.* 8.

SECTIO V.

Regulæ generales pro casuum reservatione.

(a) Suarez, Lezana, Bonæ Spe.

1. Licetsi peccata merè interna possint reservari (a), cùm non minùs ad eorum absolutionem jurisdictio requiratur quàm ad externa, & non minùs restricta committi possit ad interna quàm ad externa; nullum tamen internum reservatur defactò. Continua praxis ita reservandi, &communis sensus Theologorũ ita intelligendi, hoc monstrat.

2. Dices contra primum: Ecclesia actus internos præcipere, aut prohibere non potest. *Resp.* de legibus tractans, negando Antecedens: nam in concilio Trid. *sess.* 6. prohibetur, ne quis deinceps audeat aliter credere &c.

(b) Lezana, Bonæ Spei, Bonacina.

3. Quàmvis venialia saltem à Summo Pontifice possint reservari (b), non tamen defactò reservantur; nec expedit ea superfluè reservari, cùm venialia possint pœnitentes non confiteri. Unde si actio externa esset nondum deveniens ad materiam sufficientem ad peccatum mortale, etiamsi intentio esset mortaliter peccaminosa, per eam non incurreretur

casus

casus reservatus. Clarificat exemplum: v.g. si sit casus reservatus, loqui cum Monialibus; qui paucissima verba cum aliqua loqueretur, aut cum aliquibus, etiamsi intentio esset inhonesta mortaliter, non incurreret casum reservatum: quia reservatio requirit casum externum peccaminosum mortaliter. Ita Lezan. cum Bonac. & aliis. Illa intentio esset quidem mortaliter peccaminosa; sed prout actus internus, non reservatur Superiori.

Debet esse actio mortaliter peccaminosa ut incurratur cēsura.

4. Imò per actionem externam mortaliter peccaminosam, non incurritur casus reservatus, si actus non sit completus, consummatus moraliter: quia crimen non intelligitur nisi sit consummatum, juxta *cap. Hæc autem d.* 1. *de pœnit.* juncta Glossa *ibidem:* & verba debent intelligi cum effectu *l.* 1. *Hæc verba ff. Quod quisque juris* (c). Unde incestum committens sine effusione seminis, non incidit in casum reservatum. Ita Lezan. Finel. *de Casibus reserv. c.* 5. *num.* 4. Secùs est, quando ipsa attentatio criminis expressè reservatur: tunc enim non requiritur consummatio, completio operis. Ita Layman, Pejrinis apud Lezan.

(c) Bonacina, Laymā, Lezan.

Crimen non intelligitur nisi consūmatum.

5. Quando dubitatur de peccato, an sit mortale, an veniale? Reservari illud non posse, docet Comitolus *in Resp. moral.* 1. *q.* 34. *n.* 2.

6. Reservatio casuum sine causa, licet sit illicita, tamen valida. Ita Suar. & Lezan. qui addit, oppositam sententiam esse probabilem; cùm potestas Prælatorum sit in ædificationem, non destructionem. Pejrin. *t.* 2. *de Prælat. q.* 3. *c.* 2. *num.* 7. Attamen in dubio standum est pro Superiore quòd habuerit justam causam reservandi. Vasq. Pejrin. Lezana.

SECTIO VI.

Dubia quædam circa casus reservatos, quibus satisfit.

1. QUid dicendum de impuberibus? v.g. impubes 12. annorū, actum commisit ob qualem alii incidunt in casus reservatos; inciditne & ille? *Resp.* Impubes vel commisit incestum, quem non consummavit? Tunc non incidit in casum reservatum, ob rationes *num.* 4. *sect. anter.* adductas à Lezana. Vel commisit alium actum quem complevit, v.g. percussit Parentem? Tunc incidit in casum reservatum; cùm non sit ratio cur impuberes à reservationis præcautione & remedio excusentur ac eximantur. Ita P.B. Spei *de Casuum reserv. disp.* 10. *n.* 2.

Quando impubes incurrit casū reservatum?

2. Sed quid si censura annexa sit casui reservato, censuraturne eâ impubes incidens in casum reservatum? *Resp.* Vel censura annexa peccato est lata ab homine? Illâ non censuratur impubes, nec potest licitè censurari; licèt posset valide. Ita Bonacin. *de Censuris*, Diana, Octavius

num. 746. Vel eſt lata à jure? Talî non cenſuratur impubes. Ita docent Em. Sa, Bonæ Spei, Andreas Mendo: Eccleſia enim non ſolet cogere quemquam ſuis cenſurîs ante annos pubertatis, compatiens fragilitati illius ætatis, ut probat textus *cap. Referente* 2. *cod. tit.* Et liquet ibî, *quoniam in pueris relinqui ſolet inultum, quod in aliis provectioris ætatis humanæ leges ducunt ſeveriùs puniendum.* Excipe caſum propter percuſſionem Clerici (a), & cenſuram latam contra ingredientes Monialium Monaſteria: quia prima *cap. Super eo* 1. *de ſent. excomm.* ſecunda in Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regul. c.* 5. expreſsè afficit impuberes; cùm exprimantur in utraque lege. Ut cenſura afficiat impuberes, non ſufficit colligere hoc ex aliquo verbo, ſed debent exprimi in lege cenſurante; cùm in pœnalibus non ſit facienda extenſio, ſed potiùs reſtrictio.

(a) Caſtro-palao p. 1. t. 3. d. 1. punct. 24. §. 2. num. 9.

Non ſciens incidit in caſum reſervatum.

3. Quid dicendum de pubere qui bona fide confeſſus eſt, non ſciens caſum eſſe reſervatum, & excommunicationem annexam; aut Confeſſarius invincibiliter ignoravit amiſiſſe juriſdictionem per reſervationem caſuum? *Reſp.* ad 1. talem incidiſſe in caſum reſervatum, quà peccatum (b); non autem in cenſuram (c). Ratio eſt primi, quòd non ſit neceſſarium ad incurrendam reſervationem, ſcire tale peccatum eſſe reſervatum: quia reſervatio non tam in pœnam, quàm in præcautionem ab enormibus peccatis remedium eſt. Ratio ſecundî eſt: tum quia cenſura eſt pœna: tum quia lege hoc cautum eſt: *cap. Felices de pœnis in* 6. *cap.* 2. *in fine, de his quæ fiunt à majori parte Capituli, dicente: nec pœna ſit ulteriùs protrabenda, quàm delictum fuit.* Unde

(b) Bonæ Spei, Rotarius.

(c) Bonæ Spei d. 10. nũ. 2.

Sed non in cenſuram.

Reſponſio ad ſecundũ.

4. Præfatus pœnitens debet hoc peccatum reſervatum aperire reſervanti, aut Confeſſario habenti facultatem à tali abſolvendi, ut ab eo directè abſolvatur; cùm ille Sacerdos qui bona fide abſolvit, directè non potuit: ſicut enim ignorantia amiſſionis gratiæ non dat gratiam, ita ignorantia juriſdictionis non dat juriſdictionem. Non tenetur tamen alia iterum confiteri peccata: quia ille Sacerdos ad ea habuit juriſdictionem, & potuit ab eis abſolvere, remittendo cum reſervato ad reſervantem, ut dixi ſuprà.

5. Quid dicendum de eo qui dubitat utrum caſus ſit reſervatus? *Reſp.* Tres eſſe circa hoc ſententias. 1. abſolutè aſſerens non debere ſe exiſtimare incurriſſe actum reſervatum, & poſſe abſolvi à quocunque Confeſſario. Ita Portellus, Diana, Rotarius, Bonac. qui ait, qui dubitat homicidium commiſiſſe, vel compleviſſe aliquod peccatum reſervatum, v.g. inceſtuoſam copulam, non debet cenſeri reſervatione innodatus. Media ſententia eſt Lezanæ, quæ excipit duos caſus, ſcilicet quando dubium eſt an percuſſio Clerici ſit levis an gravis? tunc enim credendum eſt eſſe gravem, juxta Extravagantem quandam, quam refert Navar-

Navarrus *in Manual. c. 27. num.* 91. et quando eſt dubium de caſu quòd contineatur (altem dubiè in Bulla Cœnæ, propter ordinationem Apoſtolicam, ſuprà poſitam. Adfert ratione Lezana pro Bonacina & pro ſe: quia reſervatio eſt materia odioſa, reſtringi debet. *Rdet* Sanchez & dicit *l.*1. *de Matrim. diſp.*39. *Lex quàmvis pœnalis, lata principaliter in favorẽ animarũ eſt favorabilis.* Rotarius pro prima ſententia deciſionẽ S. Congregationis intimat; ſed non conſtat de Authentica: & contra eum aliosque ſuprà citatos ponunt duas Regulas Canoniſtæ, unam pro foro externo, ſcilicet quòd Judex in dubio non debet quemquam irregularem judicare; aliam pro foro interno, quòd quilibet in foro interno in dubio debet ſeipſum irregularem judicare, juxta *cap. Enim de teſtibus* (d). Quare aliter

Regulæ pro foro interno & externo.

(d) N. Eliſeus à S. Ioan. in ſuo Manuali.

6. Dico: Qui dubitat an ſit caſus reſervatus vel non? cenſeri debet reſervatus. Ita Sanchez *loc. cit.* Armilla *verb. Caſus num.* 23. Corduba *in Regulam S. Franciſci c.* 7. *q.* 7. *punct.* 1. *caſ.* 5. Bonæ Spei *diſp.* 10. *dub.* 1. *reſol.* 2. Cabrinus & alii apud ipſum. Ratio eſt: tum quia alioqui reſervato abortu, poſt animationem ſi dubium foret de animatione, non eſſet caſus reſervatus; & tamen ut ſic annexam irregularitatem habet, *cap. Ad audientiam*, & *cap. Significaſti de homicid.* tum quia debemus confiteri mortalia peccata dubia ut dubia; ergo etiam reſervata dubia, ut dubia reſervata: tum quia tutiùs eſt confiteri ùt tali, hoc eſt habenti poteſtatem à tali abſolvendi, quàm non confiteri ùt talia, ſeu confiteri non ùt talia, & exponere caſum nullitati abſolutionis; nam ſi eſt noſtra ſententia vera, nulla eſt abſolutio per ſimplicem Sacerdotem data. Plura dicere poſſumus prout de dubiis peccatis.

Qui dubitat ſe incidiſſe in reſervatũ debet ſe pro tali habere in foro interno.

7. Habentes facultatem à reſervatis abſolvendi, Epiſcopi à Papalibus, Vicarii Generales ab Epiſcopalibus, Provinciales à Generalibus, Priores, Guardiani à Provincialibus utrum poſſint abſolvi ab eis à ſuis inferioribus, dum incidunt in eos? *Reſp.* Affirmativè: cùm pro Epiſcopis habeatur deciſio S. Congregationis (e); pro Prælatis Regularibus, privilegium Julii II. Minimis conceſſum (f), niſi data facultas reſtringatur tantùm ad inferiores. In quæſtione additum eſt *habentes facultatem &c.* Nam ſi non habent facultatem Superiores ab his abſolvendi ſuos inferiores, ipſimet abſolvi ab eis non poſſent, cùm nullibi pro hoc extet aliquod privilegium, teſte Donato & aliis.

(e) Sanch. Henriq. apud Bonac. p. 223.

(f) Donatus de Confeſſ. q. 16. n. 3.

8. Sed quid ſi Prior eſſet excommunicatus, eligens ſibi Confeſſarium ſubditum, poſſetne ab eo abſolvi ab excommunicatione? *Reſp.* Vel ille Superior eſt excommunicatus vitandus, vel non vitandus? Si vitandus? Sicut ipſe alumnos ſui Conventûs abſolvere non poteſt à quibus poterat, cùm per talem excommunicationem careat juriſdictione in eos; ita non po-

potest absolvi ab aliquo illorum Confessariorũ, cùm non noscant ipsum esse Superiorem; nec licitè possunt ipsi obedire, nisi ex urbanitate in re valdè levi. Ita Lezana *verbô Excomm. tom.* 1. *cap.* 4. *num.* 38. Cornexo 2. *tom. in* 3. *p. disp.*10. *de Excomm.* Suar. *tom.*5. *de Censuris disp.*15. *sect.*7. Vel est excommunicatus non vitandus, sed toleratus? Tunc sicut ipse Superior (non tantùm quando ignoranter, sed etiam quando scienter talis rogatur) potest propter privilegia Regularium absolvere ab omnibus peccatis & censuris, tam à jure quàm ab homine generaliter latis, & Sedi Apostolicæ specialiter non reservatis (prout habetur in Constitutionibus PP. Prædicatorum *fol.* 4. *col.* 3. *vers. Item declaramus*, & in Nostris quoad forum conscientiæ *part.* 4. *cap.* 17. *de sentent. Excomm. num.* 4.); ita potest absolvi à suo inferiore ab iisdem, propter dicta *num.* 7. cùm per excommunicationem talem non reddatur vitandus, gaudet jure sui Superioratûs. Vide Lezanam *verbô Excomm. num.* 35. & Donatum *de Confess. quæst.* 17.

9. Casus est. Duo Clerici se percusserunt; à quo sunt absolvendi? *Resp.* Priùs sciendum, an inciderint in excommunicationẽ? Postea à quo absolvendi: Nam vel sunt Clerici Rutheni Uniti, uxorati, bigami, bigamia reali aut interpretativa tali, prout reperiuntur in Russia? Tales se percutientes non incurrunt pœnam Canonis; possunt ergo absolvi à quocunque, nisi sibi reservet illorum Episcopus percussionem talem: imò conjugati non habentes beneficium (g), imò non uxorati Clerici Ecclesiæ Latinæ qui reliquerunt habitum & tonsuram Clericalem, & ter moniti ab Episcopo reassumere nolunt (h), aut histriones, scurræ, ter moniti à Prælatis, non deferentes talem statum, *cap. Unico de vita & honestate Cleric. in* 6. (i). Item facti milites, seditionem facientes & iniquã guerram, *cap. Perpendimus de sent. excom.* (k). Hi & similes privantur privilegiô Canonis. Item Clerici qui non privantur privilegiô Canonis, vel sunt maturi, vel pueri? Hi enim rixantes, se invicem percutientes pugnô, ita ut sanguis è naribus eliciatur, non incurrunt excommunicationẽ, etiamsi in templo id contingat: quia plerumque hæc injuria inter ipsos levis censetur. Ita Sum. Diana *verbô Censura num.* 21. Mendo *verbô Excomm. num.* 4. Octavius *num.* 963. Attamen ad circumstantias reflectere debet Confessarius: nam aliquando talis potest esse gravis injuria, ut reflectunt super hoc Cornejo, Layman, Molina & alii. Vel maturi? quos & ætas & injuria de commissa excommunicatione accusat? Tunc primò considerandum, an levis, an mediocris, an gravis seu enormis percussio sit?

(g) Tolet. Bonac. Lezana.

(h) Panormitanus, Sylv. verbô Excõ.

(i) Suar.

(k) Suar. Laym. Lezan. verbô Clericus.

Levis percussio.

10. Levis percussio regulariter est; quæ fit pugnô, palmâ, manu, pede, digitô, lapide, aut baculô, quæ nullam maculam neque sigillationem carnis relinquit, neque membrum abscindit, sine dentium effra-

ctio-

ctione, sine evulsione multorum capillorum, sine effusione multi sanguinis. Ita habetur in Extravagante, prout videre est in Nostris Statutis *parte* 4. *cap.* 10. *num.* 4. & apud N. Lezanam *verbô Clericus num.* 11.

11. Dixi *regulariter*: quia aliquando ex circumstantia loci, scandali, personæ, si est Magister, Judex, Prælatus &c. percussio levis fit gravis, prout colligitur ex Extravaganti. Unde reflectendum est ad circumstantias aggravantes.

12. Mediocris est, quâ vel dens extrahitur, vel capillorum copiâ evellitur, aut sigillatio carnis relinquitur, aut sanguinis copia effunditur, absque tamen gravi læsione. Ita Bonacina *punctô* 5. *num.* 2. Lezana *loc. cit.* Mediocris percussio.

13. Gravis verò seu enormis (inquit Lezana) est, quæ fit cum occisione aut membri mutilatione, vel magna sanguinis effusione (in alia parte quàm naribus), vel magno vulnere aut ictu, etiam sine sanguine, v.g. ad pectus aut latus &c. *cap. Cùm illorum de sent. excomm.* Gravis.

14. Sciendum etiam hoc, quòd in dubio de levitate, judicandum potiùs esse gravem: tum quia hoc est in favorem Ecclesiæ: tum quia hoc exigit Extravagans, ùt legenti patet & in Nostris Statutis *locô citato*. Hîs suppositis Quid si dubium circa eam?

15. Sciendum, vel præfati Clerici sunt Sæculares, vel Regulares? vel Sæcularis & Regularis? Si Sæculares? & percussio est levis, per quam contracta est excommunicatio? Episcopus potest eos, & laicos quoscumque à tali & simili absolvere, juxta textum *cap. Pervenit de sent. excom.* Barbosa *de Officio & potestate Episcopi alleg.* 41. *num.* 2. Si Regulares ejusdem Conventûs? Superior localis potest eos absolvere jure communi, juxta *cap. Monachi de sent. excomm.* & *cap. Cùm illorum eodem tit.* ubi dicto *cap. Monachi*, ampliatur potestas ad omnem percussionem, quæ non est enormis, nec in Episcopum, Abbatem, Priorem &c. Ita Tamburinus *de Jure Abbatum tom.* 2. *disp.* 41. *q.* 10. *n.* 1. Additur *jure communi*: nam secùs est spectatis propriis Statutîs: in Nostris, si levis est, pro foro externo relinquitur Provinciali (m); in foro verò interno seu conscientiæ, à suo Priore absolvi potest, *part.* 4. *Constit. c.* 17. *num.* 4. *de Sentent. excommunicationis.*

(m) p. 4. c. 10. num. 3.

16. Dices: In præfatis Statutis *cap.* 10. *num.* 3. habetur, quòd si læsio fuerit levis, poterit absolvi à Provinciali; quoad forum verò interius petatur absolutio à Sede Apostolica: ergo non potest absolvi à Priore. *Resp.* hoc totum esse verum de jure communi; secùs de jure speciali. Et habetur *de Officio Provincialis* in iisdem Statutis *part.* 3. *c.* 18. *num.* 18. *Reverendus Provincialis authoritatem habet* (n), *excommunicatos per manuũ in Fratres Ordinis injectionem violentam absolvendi in utroq; foro; si tamen gravis percussio, absolvat nomine Generalis.*

(n) Sixti IV. Dum attenta.

Superior percussi absolvere debet.

Ablata censurâ à quolibet Confessario tolli potest peccatum.

17. Vel sunt diversorum Ordinum? aut ejusdem, sed Conventuum diversorum? Tunc uterque à Prælato percussi absolvendus est, juxta *cap. Cùm illorum.* Sylv. *verbô Absol.* nisi aliud ex Statutis colligatur. Vel potest Superior percussi, dare licentiam Superiori percutientis, ut eum absolvat. Ita Lezan. *Sylv.* Attamen non debet ei confiteri; sed sufficit ut absolvatur à censura: nam ablata censurâ, ipsa peccata possunt tolli à quocumque Confessario. Ita Tol. *l.* 3. *cap.* 14. *num.* 2. Navar. *in Summa c.* 27. *num.* 254.

18. Vel isti Clerici sunt, unus Regularis alter Sæcularis? Tunc quàmvis Regularis qui percussit Clericum Sæcularem, propter *cap. Cùm illorum*, à solo Papa sit absolvendus; tamen ex *cap. Religioso de sent. excomm. in* 6. absolvi potest ab Episcopo, non Prælato Religiosi percutientis. Ita Toletus *suprà num.* 2. Tamburinus *suprà num.* 3. Quod totum intelligendũ est, stando juri communi, prout toties repetii. Secùs autem est, spectatis specialibus privilegiîs Regularium, quæ habent, quòd possint Prælati Regulares suos inferiores, non solùm ab excommunicatione propter percussionem levem, sed etiam propter mediocrem & enormem. Vide Lezan. *verbo Clericus* nisi aliter habeatur in Statutis, prout in Nostris habetur, quòd à Prælato percussi absolvendus sit, *locô cit. c.* 10. *n.* 5.

19. Si mediocris percussio est, quàmvis talis magis sit Papæ reservata excommunicatio; tamen Episcopus suos Clericos potest absolvere, quando Clerici collegialiter vivunt, & unus alium percussit, *cap. Quoniam de vita & honestate Clericorum.* Ita Navar. & alii communiter. De Regularibus dixi *num.* 17. *hîc.*

ImpeditiRomam ire.

20. Si gravis percussio sive enormis est, vel illi Clerici sæculares sunt impediti, ita ut non possint ire Romam, quia vel sunt infirmi, vel valdè pauperes, senes, aut animarum curam habentes & temporale dominium, prudenterque timetur ne propter absentiam illorum aut illius, oves vel Vasalli patiantur detrimentum? Tunc Episcopus potest ipsos absolvere. Similiter (& à fortiori) eos qui non sunt sui juris, propter *cap. Mulieres de sent. excomm.* ubi conceditur Episcopis, ut tales absolvant à dicta excommunicatione. Similiter Prælati Regulares possunt suos inferiores absolvere; cùm non sint sui juris.

Quomodo absolvendi?

21. Cum hac tamen clausula, Episcopi suos debent absolvere, quòd si illud impedimentum ratione cujus non possunt adire Romam sit perpetuũ, ùt si sunt senes, cæci, claudi &c. tunc absolutè, sine onere se præsentandi Papæ; Si verò illud impedimentũ temporaneum sit, ut si infirmi, tunc injungere tenentur præceptũ cum juramento comparendi coram Papa, cessante illo impedimento, *cap. De cætero*, & *cap. Quàmvis de sent. excomm.* ubi excipiuntur pueri; quare nec postea obligantur. Si autem

abso-

absoluti negligant postea comparere, non solùm perjuri fiunt, sed etiam incidunt in eandem excommunicationem, ùt habetur *cap. Eos qui, de sent. excomm.* Ita Sylv. *verb. Absolutio*, Toletus, Cornexo, qui addit, satis esse se præsentare per Procuratorem. Sayrus quidem asserit, quòd si absolvendus potest adire Legatum Apostolicum, in tali casu non potest etiam ab Episcopo absolvi: sed hoc negant Cornexo, Henriq. & alii.

22. Notandum: quando Clerici percussio occulta est, potest Episcopus absolvere ab excommunicatione absolutè, etiamsi sit nullum impedimentum comparendi coram Papa; sed in foro conscientiæ tantùm, ex facultate Trid. *sess.* 24. *c.* 6. Si occulta percussio.

23. Idem dicendum de Regularibus: nam ob privilegium Pii V. suprà *ser.* 4. *sect.* 4. *num.* 3. positum, Prælati Regulares idem possunt in suos Fratres inferiores, & Moniales sui Ordinis, quod possunt Episcopi in Clericos & Laicos sibi subditos, tam quoad absolvendi & dispensandi, quàm alias quascumque facultates.

24. Propter hoc quòd percussio Clerici sit notoria, non est licitum percussoribus Regularibus, absque licentia sui Prælati comparere coram Summo Pontifice; quia hoc decreta Summorum Pontificum vetant, ut tollantur occasiones vagandi (o): quia Sixtus IV. Julius II. & alii decidunt, in quibus casibus tantùm & non in aliis, ad Sedem Apostolicam Regulares recurrere debent; & percussio Clerici enormis non excipitur. Licet si jure communi Prælati Regulares non possint absolvere suos inferiores ob enormem percussionem, sed per Procuratorem aut litteras, coram Sede Apostolica procurare absolutionem teneantur; tamen jure speciali ob privilegia Apostolica Sixti IV. Julii II. & aliorum, saltem in foro interno seu conscientioso absolvere solent, nisi obsint propria Statuta, quæ videnda sunt.

(o) Sixtus IV. Julius II. & alii.

25. Sed quid si ille Clericus aut alius percussor Clerici petat à Regulari Confessario absolutionem; potestne absolvi per eum ab incursa censura propter percussionem Clerici? *Resp.* Ille qui petit absolutionem, vel est Regularis, vel est Sæcularis? Si Regularis? Vel est alienus, vel ejusdem Ordinis cujus est & Confessarius? Si alienus? Non potest absolvi: nam si potest absolvi, tunc à Prælato percussi, aut suo aut ab alio ab eo destinato. Si ejusdem Ordinis? Spectanda sunt Statuta propria, utrum hoc concedatur. In Nostris 1. *part. c.* 23. *num.* 9. sic habetur: *Sciant autem omnes, Confessarios Ordinarios, non posse Regulares Nostros absolvere à censuris, puta ob violentam manuum injectionem in Clericos, vel gaudentes Clericorum in hac parte privilegiis, nec etiam ab excommunicatione quã incurret aliquis transgrediendo præceptum sibi singulariter & directè factũ à Provinciali vel Priore, sub pœna excommunicationis.* Parte verò 4. *cap.* 17.

A Confessore percussor petit absolutionem.

num. 4. *Si quis in foro conscientiæ à suo Priore juxta privilegia fuerit absolutus ab excommunicatione, iterum in publico absolvatur, ut suprà.* Unde talis directè à Confessario est absolvendus ab aliis, & remittendus cum hac excommunicatione ad illum, ad quem de jure spectat.

26. Si verò est Sæcularis? Vel percussio Clerici est casus reservatus ab Episcopo (quem, legens multarum Diœcesum casus quos de consvetudine solent reservare Episcopi, non inveni reservatum)? Svadeo remittendum talem pœnitentem ad Episcopum, aut ad destinatum ab eo. Si non est casus ab Episcopo reservatus? Tunc Regularis Confessarius à quo petitur absolutio, vel est non habens, vel habens facultatem absolvendi à casibus Papalibus? Seu vel est existens intra Italiam extra Urbem, vel extra Italiam v.g. est in Germania, aut Gallia, aut Polonia? Si primum? Absolvere non potest. Si secundum? Absolvere potest, prout ex declaratione S. Congregationis suprà positæ *num.* 4. *sect.* 2. patet, & in Lez. *verbô Clericus.*

Sacerdotes se percutientes.

27. Et si Clerici invicem percussores sint Sacerdotes ad unam Ecclesiam, ubi non est alius qui eos absolvere potest; aut plures sunt, sed omnes se invicem percusserunt, & necessitas urget celebrandi, & populum absolvendi? Suar. *t.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 12. & Tamburinus *de Jure Abbatum tom.* 2. *disp.* 14. *q.* 11. distinguunt: quòd si talis casus, consequenter excommunicatio sit occulta, potest ille qui est eorum Superior absolvere subditum, cùm per talem excommunicationem non sit privatus jurisdictione, & communione cum illo; & postea ab illo non excommunicato absolvi. Si verò est publica, cessat hoc remedium; cùm protunc uterque sit vitandus, careatque jurisdictione. Quare qui est eorum Superior debet quærere alium Sacerdotem, qui eum valeat absolvere ab excommunicatione præfata, & postea ipse absolutus, absolvere potest suum subditum. Econtra verò Tabiena *verbô Absolutio* 2. §. 10. Rodriquez *tom.* 1. *Quæst. Regular. quæst.* 20. *art.* 12. Miranda *tom.* 2. *Manual. Prælat. q.* 35. *cap.* 4. *num.* 82. Lezana *verbô Clericus num.* 17. dicunt, absque distinctione & ulla restrictione, sive illorum sit unus Superior, alter inferior, sive æquales, possunt se in tali casu invicem absolvere: nam necessitas caret lege, inquit Lezana. Quam rationem non admitto: aliàs si ipsi duo Sacerdotes abessent, simplex non approbatus Sacerdos posset sacramentaliter audire accedentes ad Confessionem causâ devotionis; quod non docetur. Aliam ergo rationem do: quia non statim est vitandus quia percussit Clericum, sed ut vitetur, debet declarari percussisse N. & incidisse in pœnam Canonis. Ita Donatus *verbô Bullæ & decreta tract.* 2. *q.* 1. *num.* 15. Id pariter constat ex dicto *cap. Cùm secundùm leges, de hæred. in* 6. ibi: *donec sententia fuerit*

pro-

promulgata super crimine. Nisi percussio sit notoria notorietate facti, & nullo jure percussor à censura excusari valeat. Vide *de Censur. d. 2. ser. 1. num. 4. 7.* & 8. Debet tamen habere se in foro conscientiæ pro excommunicato, donec absolvatur. Ita communiter DD. Et pro tutiori, aperire casum coram habente potestatem absolvendi à talibus.

28. Sacerdos qui obtinuit ab Episcopo licentiam sibi eligendi Confessarium, potestne absolvi à reservatis? *Resp.* quòd possit absolvi à peccatis, non autem à reservatis; nisi ille quem elegerit, habeat facultatem absolvendi à reservatis: quia *cap. Si Episcopus, de pœnit. & remiss. in 6.* dicitur: *Si Episcopus suo subdito concesserit ut sibi possit idoneum eligere Confessarium, ille quem is elegerit, in casibus qui eidem Episcopo specialiter reservantur, nullam habet penitùs potestatem.* Idem à pari dicendum de Regularibus, maximè de Prioribus, Guardianis &c. qui habent facultatem eligendi sibi Confessarium, quòd nequeant absolvi à reservatis Provinciali, nisi aut absolvens, aut ipse Superior localis habeat eam facultatem absolvendi alios à reservatis Provinciali, ùt colligitur ex dictis *num.* 5.

Sacerdos facultatem habens eligendi Cõfessarium non eô ipsô à reservatis potest absolvi.

29. Utrum Sacerdos habens facultatem absolvendi à reservatis, possit alicui hanc delegare ut ipsum à reservatis absolvat? *Respondent* sub distinctione Navar. Donatus & alii: vel est delegatus ad universitatem casuum reservatorum, vel ad aliquem tantùm casum, seu pro una tantùm vice? Si primũ? Potest eam facultatẽ delegare alteri, ut eum absolvat. Si secundum? Non potest. Sed optimè reflectit P. Lezana *verbô Casus num.* 29. quòd si facultas pro utroque foro concessa est ùt Judici, Prælato, prout solet Generalis concedere Provinciali, vel Provincialis Priori, aut Guardiano, cum facultate explicita vel implicita subdelegandi, potest illam delegare alteri ut eum absolvat, pro hocque habetur *cap. de Judice final. de Officio delegat.* Si verò concessa est alicui ùt Confessario duntaxat, & solùm pro foro interno, tunc hanc potestatem alteri delegare non potest, ùt patet ex usu Ecclesiæ. Ita Lezan. & Portellus apud ipsum.

30. Potestne delegatus ab absolvendum à reservatis, tollere reservationem, & remittere pœnitentem pro absolutione Sacramentali ad alium Confessarium? *Resp.* Hoc esset propriè subdelegare (p), quod solus reservans, non delegatus facere potest, ùt dixi suprà.

(p) Rotarius.

31. Prælatus concessit facultatem inferioribus ut sibi eligant Confessarios quoscumque, dummodo approbatos, ut eos à peccatis reservatis absolvant; interim post obtentam concessionem unus illorum incidit in novum casum reservatum: quæritur an vi datæ concessionis possit absolvi ab eo casu, per quemcumque Confessarium à se electum? *Resp.* Vel casui reservato in quem incidit ille, est annexa censura, vel non? Si non? Tunc juxta communem sententiam potest absolvi, à quocumque

Quando datur poteſtas abſolvendi à cenſuris ex eo, quòd detur à reſervatis.

Confeſſario vi illius conceſſionis: ita enim docent Martinus Bonacina *de Legibus diſp.*1.*q.*3.*p.*7.§.1. *num.*11. Diana *part.*4. *tract.*4. *reſol.*109. Donat' *de Confeſſar. Regular. q.* 43. Vel eſt annexa? Quæro, vel Prælatus conceſſit inferioribus facultatem eligendi Confeſſarios, ut abſolvant à cenſuris? Tunc eadem eſt ſolutio, quæ pro anteriori datur; cùm ſit eadem ratio. Vel non conceſſit à cenſuris? & vel non conceſſit purè negativè, ſcilicet nullam de eis fecit mentionem? In tali caſu, poteſt abſolvi & à cenſura. Ita docent Suar. *de Cenſuris d.* 7. *ſect.* 4. *num.* 13. Navar. Portell. *verbô Caſus reſerv. num.* 3. Donatus *locô cit. quæſt.* 46. Vel non conceſſit poſitivè, ſcilicet ipſemet Prælatus abſolvens à cenſuris, hîſque ſublatis, dans licentiam abſolvendi ab illis reſervatis, prout declaratur exemplô apud Regulares: In Vigiliis Nativitatis Domini, Paſchatis, Pentecoſtes &c. abſolvuntur à cenſuris ſub hac forma: *Si tenemini aliquô vinculô excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti; inquantum ſe extendunt gratiæ & privilegia Ordini noſtro indulta, mihi commiſſa, & vobis conceſſa, ego abſolvo vos, & reſtituo vos Sacro Sanctis Sacramentis Eccleſiæ, communioni, & unitati fidelium, in Nomine Patris & Filii &c.* Hæc abſolutio eſt data manè in vigilia, & Regularis incidit in caſum reſervatum eadem die poſt prandium, aut noctu ante confeſſionem, de quo eſt difficultas non parva, utrùm in tali circumſtantia abſolvi queat? Ad quem *Reſp.* Sive illud novum poſt illam conceſſionem peccatum commiſſum ſit, cui annexa eſt cenſura v.g. excommunicatio, ſive non eſt annexa, ſed eſt reſervatum, vi hujus conceſſionis abſolvi non poteſt ab hoc, niſi per ipſum reſervãtem aut deſtinatum ab eo: colligitur ex intentione Prælati, quòd illa tunc ſicut ſe extendit ad cenſuras commiſſas non committendas, ita ad peccata reſervata commiſſa, non committenda: patet ex verbis formæ, quoad cenſuras, pœnas: *Si tenemini - - - ſi quam contraxiſtis - - - remittimus vobis pœnas quaſcumque vobis debitas propter tranſgreſſionem Regulæ;* quoad peccata, quia cum eis mittit ad Confeſſarios, pro quibus pœnas remittit: patet ex verbis formæ: *Eadem authoritate facultatem vobis damus, ut poſſitis abſolvi à Confeſſoribus per nos vel alios Superiores veſtros approbatis, pro hac vice eligendis, ab omnibus caſibus nobis reſervatis, & ab omni tranſgreſſione Regulæ &c. Item remittimus vobis pœnas quaſcumque vobis debitas propter tranſgreſſionem Regulæ, fractionem ſilentii* & . Alia ratione probat P. Bonæ Spei *d.* 10. *de Caſuum reſervatione num* 63. *pag* 239.

32. Ex occaſione dictorum quæritur, an Regularis in ſolemnitatibus Nativitatis Domini, Paſchatis, Pentecoſtes (& apud Nos in Commemoratione ſolemni), poſſit quivis cuicumque Confeſſario (dummodo ſit ſaltem pro ſæcularibus approbatus) confiteri? Dices quòd poſſit: quia in dicta forma ſic habetur: *eadem authoritate facultatem vobis damus, ut*

poſ-

possitis absolvi à Confessoribus, per nos vel alios Superiores vestros approbatis, pro hac vice eligendis. Subsumo pro Nostris: atqui apud nos, qui sunt approbati solùm pro sæcularibus, non sunt approbati pro Nostris Fratribus, & Patribus; & qui sunt approbati pro Patribus, non sunt approbati pro Fratribus Studiosis, aut Laicis; & aliqui sunt approbati pro Fratribus, non sunt approbati pro Patribus: ergo dictis festivitatibus, non possunt Fratres confiteri eis, qui non sunt approbati pro Fratribus; & Patres eis, qui non sunt approbati pro Patribus; alioquin absolutio est nulla, prout declaratur in Nostris Statut. *p.* 1. *cap.* 23. *n.* 7. Nec sufficit apprehendere hæc verba, *facultatem vobis damus, ut possitis absolvi à Confessoribus, per nos vel alios Superiores vestros approbatis, pro hac vice eligendis*; Sed oportet ultrà legere, & benè considerare, quòd hæc dicta referantur ad sequentia, *ab omnibus casibus nobis reservatis*. Non datur ergo facultas Fratribus, eligendi pro suo placito alios quàm approbatos pro eis, similiter Patribus; sed facultas conceditur, quòd possint absolvi à reservatis, ab approbatis pro eis. Et sic quicumque interrogatus à Provinciali in Visitatione celaverit veritatem, potest absolvi, Pater à quocumque destinato pro Patribus, & Frater ab approbato pro Fratribus; cùm [illegible] facultatem Provincialis in [illegible]lutione generali eis, per dictam suprà formam: [illegible] potest a[illegible] absolvi ab hoc casu reservato Provinciali, si sibi eligat alium, v.g. Pater, Confessarium approbatum non pro Patribus: nisi Provincialis intendat & velit, tales absolutiones esse validas. Nec juvat apud nos in hoc casu velle Prioris: quia non est ipsius Confessarios approbare, nisi in casu magnæ necessitatis licentiam dare confiteri alteri quàm approbato à Provinciali, ut vidimus suprà.

33. Utrum Regulares existentes extra Conventum, vî habitæ licentiæ confitendi cuicumque Sacerdoti (ùt vidimus suprà) possint absolvi à reservatis per eos Confessarios electos? *Resp.* quod non, nisi hoc expressè concedant Statuta propria: nam casus reservati non veniunt in generali concessione, nisi in specie concedantur, exprimantur. Ita habetur *cap. Si Episc.* 2. *de pœnit. in* 6. & *cap. Consulti sumus, de procurat.* & colligitur *ex Juris Reg.* 81. *in* 6.

Casus reservati non veniunt in generali concessione.

34. Regulares divertentes ad alios Conventus sui Ordinis, & sæculares ad aliam Diœcesim, possuntne absolvi à casibus reservatis? *Resp.* posse: tum quia quoad Regulares habetur privilegium Sixti IV. per Bullam quæ incipit, *Regimini universali*; & quoad sæculares habetur in Bulla Clementis X. quæ incipit, *Superna Magni*: quod etiam intelligitur de peregrino, etiam eo qui suam Diœcesim non habet, sed continuò vagatur per mundum. Ratio est: quia peregrinus reus, debet judicari jux-

juxta leges, & consvetudinem loci. Ita Navar. *in Manual. cap.* 7. *num.* 276. Suar. *de Pœnit. d.* 30. *sect.* 1. *num.* 4. Bonac. *de Sacram. d.* 5. *q.* 7. *punct.* 5. §. 2. *num.* 9. Octavius *n.* 723. Donatus *loc. cit. q.* 39. Dummodo ibi non sint iidem casus reservati, aut hoc non fiat in fraudem reservationis: tum quia fraus & dolus nemini debent patrocinari, ut habetur textu *cap. Sedes Apostolica, de rescriptis*: tum quia hoc est cautum Constitutione Clementina, quæ incipit, *Superna Magni*; in ea enim statuitur, *Posse Regularem Confessorem in ea Diœcesi in qua est approbatus, confluentes ex alia Diœcesi, à peccatis in ipsa reservatis absolvere; nisi eosdem pœnitentes noverit in fraudem reservationis ad aliam Diœcesim pro absolutione obtinenda migrasse.* In Bullario Ordinis *pag.* 572.

35. Qui in aliena Diœcesi commisit peccatum cui annexa est reservatio, inciditne in casum reservatum? & potestne absolvi à proprio Episcopo ab excommunicatione, si eam ibi contraxit? *Resp.* quòd sic (p): sed licet si possit in propria Diœcesi à casu reservato absolvi à quocumque Confessario, si in ea casus non est reservatus: quia in Bulla immediatè citata hoc conceditur; non tamen etiam ab Episcopo suo potest [illegible]solvi ab eo & excommunicatione ei annexa: si est ibi excommunicatus per [illegible]tiam particularem, prout in Jure *cap. Proposuisti, de foro competenti* decern[illegible] ut [illegible] Episcopus ille absolvere possit, in cujus Diœcesi deliquit. Ita Diana *part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 9. Suar. *de Censur. disp.* 7. *sect.* 2. *num.* 19. & 26. Layman & alii: quia causa ad eum pertinet, ubi est cœpta. Si per sententiam generalem, posset ab illo Episcopo ubi residet absolvi, docet Bonacina *de Censur. d.* 1. *q.* 3. *puncto* 1. *num.* 7. Octavius videndus est *num.* 299.

(p) Navar. Suar. Azor. cum Octavio nũ. 725.

Absentem à censuris absolvere.

36. Quid debet facere Confessarius qui à censuris absolvit, & non poterat? *Resp.* Debet obtinere à Superiore licentiam absolvendi, & absolvere absentem: quia absolutio censurarum fieri potest in absentem, ignorantem, & existentem in peccato mortali. Ita Toletus *l.* 1. *cap.* 14. *num.* 3. Bonacina *de Censur. dis.* 1. *quæst.* 3. *puncto* 4. *num.* 4. Lezana *verbô Absolutio num.* 6. Plura dixi in aliis locis.

Non aliter quàm in foro interno à Confessariis absolvuntur ab excõmunicatione.

37. Concludo ordinatione & admonitione Clementis X. *Superna: Vigore suprà dictorum privilegiorum nequaquam licere Regularibus etiam satisfacta parte, absolvere pœnitentes à censuris quoad externum & judiciale forum; & absolutos ab eis in foro pœnitentiali, utique non censeri absolutos in exteriori judicio & contentioso. Quinimo censuris Ecclesiasticis irretitos, & denuntiatos ab Episcopis, cogi posse gerere se pro talibus, etiamsi à Regularibus fuerint absoluti.*

38. In articulo aut periculo mortis à casibus reservatis per simplicem Sacerdotem absolutus, convalescens, teneturne comparere coram Su-

Superiore, ut iterum abſolvatur? *Reſp.* Vel eſt abſolutus à caſibus reſervatis, quibus non erat annexa cenſura, excommunicatio &c? Tunc non tenetur: quia in articulo vel periculo mortis, omnis reſervatio ceſſat. Vel abſolutus eſt ab excommunicatione, aut alia cenſura? Tunc quamprimùm poteſt, tenetur cum ſola cenſura v.g. excommunicatione comparere coram reſervante; non ut iterum abſolvatur, ſed ut obtemperet Superioris mandatis, & obedientiam præbeat Eccleſiæ, recipiatque majorem pœnitentiam, ſi velit eam Superior injungere: quia in tanto caſu parva valdè eſt aſſignata; hoc enim Canones jubent. Quòd ſi non facit, reincidit in eamdem cenſuram; non in eandem numerô: cùm illa ſit ſublata; ſed in eamdem ſimilitudine. Ita Navarr. *in Manual. c.* 26. *num.* 27. Sylv. *verbô Abſolutio*, Diana *part.* 5. *tract.* 3. *reſol.* 67. Octavius *num.* 64. Rotarius & alii.

Abſolutus à cēſura comparere tenetur.

39. Sed quid, inciditne ſtatim in eamdem cenſuram, ſi primam occaſionem præſentandi ſe Superiori negligat? *Reſp.* quod non, niſi hæc negligentia fiat ex contemptu; cùm Canon imponens hanc pœnam, expreſsè habeat, *qui contempſerit.* Ita Suar. *de Cenſuris*, Rotarius & alii.

Propoſitiones ab Alexandro VII. damnatæ, ad hanc Sectionem reducendæ.

Mendicantes poſſunt abſolvere à caſibus reſervatis Epiſcopis, non obtenta ad id Epiſcoporum facultate. 12. Regulares poſſunt in foro conſcientiæ uti privilegiîs ſuis, quæ ſunt expreſsè revocata per Concilium Tridentinum. 36. Aliæ videndæ ſunt *infrà de Abſolutione.*

S E R I E S V.

Quid præterea Confeſſarii in Sacramento pœnitentiæ poſſint?

1. RESP. & dico: In primis certum eſt apud Theologos, quòd Confeſſarii quicumque ab Epiſcopo approbati, jure communi poſſint abſolvere ſæculares ab omnibus peccatis, & cenſuris non reſervatis: quia ùt habetur ex Regula juris in *cap. Nuper, de ſent. excomm.* & *cap. Si Clerici, de judic.* quæ ſpecialiter non reſervantur, jure conceſſa cenſentur. Ita Miranda *tom.* 1. *Manual. q.* 46. *a.* 2.

Quid poſsūt Confeſſarii tam Sæculares quàm Regulares?

2. Item poſſunt ab excommunicatione minori; cùm hoc minus ſit quàm abſolvere à mortalibus, quod poſſunt facere. Navar. *in Manual. c.* 27. *num.* 26. *de Cenſuris Eccleſ.* ad quod allegat *cap. Placuit, de pœnit. d.* 6.

3. Item

3. Item possunt absolvere ab excommunicatione majori non reservata ob rationem in *cap. Nuper*, datam *suprà*. Ita Cornexo *2. tom. in* 3. *part. D. Thom. p.* 46. *tract.* 5. *de Excomm. disp.* 11. *dub.* 1. ubi tamen adfert aliquas exceptiones.

4. Numquam tamen tam Sæculares quàm Regulares, possunt dispensare in irregularitate aliqua cum sæculari, secluso speciali privilegiô. Addit P. Lezana, quod non video alicui Religioni concessum, respectu sæcularium: quia irregularitas omnis de jure communi solùm tollitur Papæ dispensatione, exceptis illîs quæ Episcopis & Prælatis Regularibus quoad suos subditos conceduntur. Ita Sylvester *verb. Dispensatio q.* 9. 10. Navarr. *in Manual. c.* 27. *num.* 254. & Suar. 5. *tom. de Reserv. disp.* 41. *de Irregul. sect.* 2. Unde

Confessarii Regulares.

5. Nec possunt Confessarii Regulares dispensare in irregularitatibus propter privilegium Pauli III. Societati JESU concessum, vî cujus Confessarii possunt absolvere à pœnis Ecclesiasticis: quia licèt aliquæ irregularitates sint pœnæ Ecclesiasticæ, ùt sunt illæ quæ incurruntur celebrando cum censuris; tamen secundùm stylum Romanæ Curiæ (qui facit legem), sub generali clausula absolvendi à pœnis, non venit irregularitas, sicut nec depositio aut degradatio. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tr.* 10. *l.* 9. *c.* 4. *num.* 43. Benè tamen ab interdicto personali particulari non reservato, propter rationem *cap. Nuper*, datam *suprà num.* 1. Cornexo *suprà*, Lezana *verb. Confess. num.* 4. cum conditionibus satisfactionis, juramenti vel cautionis de jure necessariis, appositis. Ita Suar. *t.* 5. *de Censur. sect.* 2. Cornexo, Lezana *loc. cit.*

Ab interdicto quali & qualiter absolvere possunt.

Tam Sæculares quàm Regulares.

6. Item tam Regulares quàm Sæculares Confessarii, ex delegatione Ordinarii loci possunt in suos pœnitentes id, quod in eosdem potest Ordinarius loci, in vim *cap.* 6. Concilii Trid. *sess.* 24. *de Reform.* incip. *Liceat Episcopis*, cujus formalia hæc sunt: *Liceat Episcopis in irregularitatibus & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, exceptâ eâ quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliîs deductis ad forum contentiosum dispensare, & in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, delinquentes quoscunque sibi subditos in Diœcesi sua, per se ipsos aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ gratis absolvere, impositâ pœnitentia salutari. Idem & in hæresis crimine in eodem foro conscientiæ, eis tantùm non eorum Vicariis sit permissum.*

7. Hîc reflectere oportet ad aliqua verba, & dubitationes solvere. 1. Ad ly *ex delicto*, quòd Confessarii super irregularitate aliunde proveniente, sicque super illegitimitate, etiamsi sit occulta, dispensare nequeant, cùm illegitimè nasci, non sit delictum nascentis. Ita Nauarr. *in Manual. c.* 27. *num.* 194. & 201. Barbosa *in Collect.* ad dictum *cap. Trid. num.* 27.

2. Ad

2. Ad ly *occultum*, quòd sufficiat illud non esse divulgatum, seu non famosum, posseque aliqua tergiversatione celari, prout multi apud Navarr. *loc. cit. num.* 154. Barbosam *num.* 29. Donatum *num.* 3. *q.* 40. *tract.* 4. *de Confessione sæcularium*, docent; & quòd delictum publicum in uno loco, in alio ubi non est publicum nec est spes publicationis, subjiciatur facultati Ordinarii loci in quo est occultum, & petitur absolutio. Avila *de Censur. p.* 2. *c.* 7. *disp.* 1. *q.* 11. *conclus.* 3. Sanchez *in Summa librô* 2. *c.* 11. *num.* 20. Donatus *loc. cit.* 3. Ad ly *deductis ad forum contentiosum*, quòd lis contestata fuerit de hoc, ùt probat textus *cap. Ex parte* 30. *de verb. signif.* forum enim contentiosum est, ubi contenditur.

Occultum.

8. Quòd Regulares communicantes in privilegiis cum PP. Societatis JESU, virtute privilegii Pauli III. possint absolvere à quibusvis pœnis Ecclesiasticis, prout sunt privationes, inhabilitates, incapacitates & similes, quæ in Constitutionibus Summorum Pontificum apponi solent contra transgressores; probabiliter admittunt quoad forum conscientiæ, Sanchez *l.* 6. *Summ. c.* 15. *num.* 78. *in fine*, & Faustus *de Paupertate Religiosa l.* 8. *q.* 232. Negant Suarez *tom.* 4. *tract.* 10. *lib.* 9. *c.* 2. *num.* 49. Lezana *verb. Confessio.*

Regulares utrum possint à pœnis absolvere?

9. Item Confessarii (sed Regulares) communicantes cum PP. Benedictinis & Jesuitis, ob privilegium Eugenii IV. concessum Benedictinis Observantiæ Italiæ, & privilegium Pauli III. concessum PP. Societatis, possunt commutare vota etiam quæ propriè Episcopalia sunt (a), in alia pietatis opera (b), etiam in opera minùs bona (c), & toties quoties devotioni prædictorum expedire videbitur (d), ex quacunque Diœcesi venientium (e), demptis votîs 5. de jure Papæ reservatis: prout sunt vota Religionis, castitatis, peregrinationis Romam causâ visitandi limina Apostolorum, Hierosolymam & Compostellam, ùt habetur in Extravagant. *Etsi Dominici* 2. *de pœnit. & remiss.* quando perfecta sunt & absoluta: nam si horum 5. votorum aliquod votum deficiat à perfectione voti, vel quia animus voventis solùm fuit se obligare ad culpam venialem, aut solùm ad pœnam, vel quia ex parte materiæ imperfecta sunt, ùt si votum Religionis non approbatæ, vel partis voti, scilicet castitatis conjugalis, tunc etsi dispensari non possint à Regularibus, possunt tamen commutari ob dicta privilegia suprà, dicit Lezana *tom.* 1. *c.* 19. *num.* 24. Additur *quando sunt absoluta*: nam quando conditionata & pœnalia, possunt commutari secundùm aliquos. Corduba *in Summa quæst.* 52. Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. Lezana *loc. cit.*

(a) Lez. tom. 1. c. 19. n. 23. Laym. in Theol. moral. l. 4. tr. 4. cap. 8. num. 17.

Vota cōmutare.

(b) Casarubius, Donatus, Lez. tom. 1. c. 19. num. 23. Passerinus.

(c) Bonacin. de Præcep. decal. p. 7. §. 3. num. 11.

(d) Donat. locô cit.

(e) Pejrin. de Relig. Octav. num. 855.

10. Nomine casûs vel censuræ, de quibus decreta S. Congregationis jussu Clementis VIII. Pauli V. Urbani VIII. non veniunt vota, nec eorum commutatio vel dispensatio, prout communis sententia docet. Ita

Solvitur objectio.

Armilla *verb. Casus num.* 1. Rodriqu. *tom.* 1. *q.* 15. *art.* 6. Navarr. & alii.

11. Et quid si vota sint jurata? *Resp.* etiamsi; dummodo commutatio in præjudicium alterius non fiat. Ita Rodericus *in Compend. quæst. Regul. resol.* 31. *num.* 31. Lez. *loc. cit.* Pejrin. Octavius *num.* 856.

12. Imò multi docent, quòd non tantùm commutare vota valeant Regulares, sed etiam dispensare. Sed tutiùs est commutare quàm dispensare: Nam hoc privilegium Innocentii VIII. quòd Confessores Ordinis Minorum Observantiæ, præsentati secundùm formam quam ipse tradidit (id est debitè præsentati), possint dispensare in omnibus votis in quibus Episcopi, exceptis peregrinationis ultra duas dietas, quod adferunt DD. signanter Casarubius, vivæ vocis oraculum fuit, ut ipse fatetur: imò incertum & dubium, ùt Corduba ibi notat; propterea (dicit Lezana) inutile hoc tempore: quia à SS. D. Urbano VIII. omnes concessiones per vivæ vocis oracula factæ, sunt revocatæ. Quare addit Lezana *verb. Affinitas num.* 4. & sanè ita erat, tempore quo ipsi scripserunt; modò tamen post annum 1631. quô à SS. D. Urbano revocatæ sunt omnes concessiones per vivæ vocis oracula factæ, diligentiùs res expendi debet.

13. Adferunt aliud privilegium Pii V. ex Compendio privilegiorum *verb. Dispensatio* §. 9. vî cujus posse Regulares dispensare cum sæcularibus ad petendum debitum, si post emissum votum castitatis, defacto contraxerint, docent communiter Theologi. Ita Rodriquez *tom.* 1. *q.* 63. *a.* 2. Vivaldus *in Candelabro aureo de Sacram. matrim. num.* 141. Miranda *tom.* 1. *Manual. q.* 47. *art.* 2. Donatus *de Confessariis tract.* 4. *q.* 40. *num.* 6. Sanch. *lib.* 8. *de Matrim. disp.* 16. *num.* 3. & *in Decal. lib.* 4. *cap.* 47. *num.* 6. Vî hujus privilegii ampliant facultatem Confessariorum Mendicantium ad hoc, quòd possint cum eis dispensare ante consummatum matrimonium, dummodo non sit votum ingrediendi Religionem approbatam: cum tali enim non possunt dispensare, neque ut petat, neque ut reddat debitum, dicunt Sanchez *loc. cit.* Sayrus, Bonæ Spei, Stephanus à S. Paulo; quia neque Episcopus hoc facere potest: quia nihil impedit ne votum impleat. Secùs si jam esset consummatum, dicit P. Bonæ Spei *de Relig. disp.* 7. *dub.* 5. *num.* 82. Sed nobis incumbit demonstrare, qualenam sit hoc privilegium, utrum non sit vivæ vocis oraculum, ùt habet P. Lezana *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 25. Nam hoc privilegium dicit jam non habere suum robur. Et Corduba *in Annotat. ad collect. privileg. Mendicant.* consulit Mendicantibus, ut non utantur eô. Ratio est: quia est per vivæ vocis oraculum; vivæ vocis verò oracula, omnia sunt revocata, cassata, annihilata. P. Bonæ Spei *loc. cit.* ex Pejrino *tom.* 1. *c.* 12. *constit.* 18. dicit, privilegium hoc Pii V. non esse re-

Dispensare in voto castitatis.

vo-

vocatum ab Urbano VIII. per Bullam quæ incipit *Aliàs felicis*, Anno 1631. editam; eò quòd sit ab eodem Pio V. postmodum cum aliis suæ vivæ vocis oraculis, ex certa scientia confirmatum. Sed restat demonstrare quomodo sit confirmatum: Si per vivæ vocis oraculum? Sicut alia, ita & hoc est revocatum; cùm omnia vivæ vocis oracula sint revocata, cassata. Si per aliquam Bullam? Quomodo incipit? Quintanas *Singular. tract.* 9. citat duas Bullas authenticas Eugenii IV. Unam ex Bullario Rodriquez *fol.* 8. quæ incipit *Regularem vitam*, alteram ex eodem *fol.* 83. *Et si quaslibet.* Ex quibus ostendit in eisdem, idem posse Regulares, quod Episcopi. Sed hoc idem posse quoad Sæculares, ibi non reperio.

14. Similiter quòd possint Regulares Confessarii cùm conjugibus incestuosis post contractum matrimonium, ad petitionem debiti dispensare, communiter docent Theologi. Sed multi Regulares vî generalis doctrinæ communis dispensant cum talibus, etiam Mendicantes non habentes potestatem dispensandi. Ne ergo & nobis in tenebris ignorantiæ hoc contingat, lumen Theologorum adfero: In primis quòd hoc possint omnes Mendicantes vî privilegii Pii V. negat Lezana *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 25. & in alio tom. *verb. Affinitas* clarissimè deducit oppositum, per rationem *hîc num.* 12. positam. Quòd autem hoc possint vî privilegii Martini V. hoc privilegium Lezana invenire authenticum non potuit, etiamsi illud Romæ per multos annos existens quærebat; forsan illud etiam est vivæ vocis oraculum, prout asserit ipse P. Lezana *verb. Affinitas num.* 4. imò magis constat illud tale esse. Et si tale est, non suffragatur nobis, & pœnitentibus. Multa adferuntur privilegia etiam parvis litterîs expressa; sed quia vivæ vocis oracula sunt, his temporibûs nullius valoris sunt.

Multi dispensant & non possunt.

15. Est tamen Julii II. quod adfert Rodriquez inter Bullas Julii II. *num.* 23. concessum Congregationi S. Benedicti Vallisoletanæ, vî cujus PP. Benedictini, & qui cum illis habent communicationem privilegiorum, possunt in præfatis impedimentis dispensare cum conjugibus incestuosis. Ita Lezan. *locîs citatis.* Ratio ipsius est: quia declaratio non tantùm fuit vivæ vocis oraculum, sed etiam fuit rescriptum quoddam, vel Breve Summi Pœnitentiarii authoritate Apostolica editum. Quare manet in sua vi, & ipso uti possunt tam prædicti Regulares, quàm alii quicumque cum illis communicantes.

Regulares possunt dispensare cũ incestuosis: sed pauci.

16. Animadvertenda autem sunt ista, ut cum conjugibus incestuosis valeant Regulares ad petitionem debiti dispensare virtute privilegii Pii V. si subsistat (ùt semper addit Lezana), non sufficit generalis facultas audiendi confessiones fidelium, sed debent specialiter esse ad hoc munus à Provinciali deputati: tum quia oppositam sententiam refutat

Qui & quomodo?

Diana *part.* 3. *tract.* 2. *resol.* 14. tum quia in eo privilegio sic exprimitur: *ex commissione Provincialis dispensare possint in foro conscientiæ tantùm ad petendum debitum, cum his qui consanguineum vel consanguineam sui conjugis post matrimonium carnaliter cognoverunt.* Ut verò id faciant virtute privilegii Julii II. debent ad hoc munus esse specialiter destinati à Priore Conventûs: quia hoc ipsum privilegium Julii II. sonat. Et tam illi destinati à Provinciali, quàm hi à Priore locali, debent esse viri docti; cùm hoc utrumque, privilegium exigat. Hoc verò discrimen est inter hæc privilegia, quòd vî illius (si subsistit) Provincialis potest dare licentiam suis inferioribus dispensandi cum talibus, quotquot tales ad hoc judicat deputandos; vî hujus verò Prior localis solùm tres aut quatuor, si in majori Conventu; si in parvo, unum aut duos tantùm ad hoc munus deputare potest, habens præterea ipse hanc facultatem pro sua persona. Quoad numerum in majoribus Conventibus & Priores, habetur in præfato privilegio; quoad numerum minorum Conventuum, colligitur ex eo privilegio apud Lezan. *loc. cit. num.* 4. & 5. & Cassianũ à S. Elia *in Arb. opin. moral. verb. Affinitas num.* 21. Octavium *num.* 942. Secundum discrimen est, quòd vî illius privilegii Pii V. destinati à Provinciali possint etiam in alienis Ecclesiis, vî verò hujus Julii II. solùm in Ecclesiis suis valeant in præfatis impedimentis dispensare. Ratio est: quia primum privilegium sine restrictione concessum est, ùt legenti patet; secundum verò cum hac restrictione, ut hoc valeant in suis Ecclesiis, ùt notat Lezana *locô cit. num.* 6. Tertium discrimen est, quòd illi vî privilegii Pii V. (addit Lezana si subsisteret aut de novo confirmaretur) possint extra Sacramentũ confessionis dispensare in præfatis, quia verbum illud *in forô conscientiæ*, non restrigitur ad Sacramentum confessionis, ùt notat Lezana *loc. cit. num.* 5. & *tom.* 1. *cap.* 18. *num.* 45. Jam verò hi vî privilegii Julii II. dispensare non possunt extra Sacramentũ, sed in ipso Sacramento pœnitentiæ hoc præstare debent: quia ita supponitur in prædictis litteris illis verbîs: *confessiones diligenter audire, & illis pœnitentiam salutarem injungere.* Ita Lezana, Cassianus à S. Elia & alii in eis litteris legunt. Quarum discrimen est, quòd mortuo Provinciali, aut mutatô in aliud officium, non cessat in deputatis; econtra mortuo aut mutato Priore locali, desinit esse facultas in destinatis ad hoc munus. Ratio primi est: quia Papa est qui concedit talem facultatem. Ita Portellus, Villalobos *tom.* 1. *tract.* 13. *difficult.* 5. *num.* 5. & *difficult.* 52. *num.* 10. Lezana *loc. cit.* Ratio secundi est: quia designatio hæc, ad nutum concedentis est revocabilis, prout habetur in prædictis litteris; gratia autem quæ datur ad nutum concedentis, expirat cum concedente. Ita Lezana *loc. cit.* & multi post ipsum apud Octavium.

17. Quòd Nos Mendicantes gaudeamus præfato privilegiô, declaratur: tum quia gaudent communicatione privilegiorum Mendicantium, Benedictini per Eugenium IV. Cistercienses per Gregorium XIII. Ergo etiam Mendicantes gaudent privilegiîs Benedictinorum: tum quia Clemens VII. *Constit.* 8. communicationem privilegiorum indultorum, extendit ad privilegia omnium Religiosorum non Mendicantium, teste N. Urbano ab Ascensione Domini, Congregationum etiam S. Philippi Nerii. Ita P. B. Spei *de Privil. disp.* 11. *num.* 35. Signanter pro Carmelitis ad instantiam Nicolai Audet Generalis, ac Provincialium & Priorum ejus Ordinis, hæc habentur in Bulla quæ incipit: *Ex clementi Sedis Apostolicæ num.* 3. *Ipsosq́, Fratres, Moniales, Sorores, Personas, Monasteria, Domos, Ecclesias, & alia loca hujusmodi, omnibus & singulis privilegiîs, immunitatibûs, exemptionibûs, indultîs, indulgentiîs, citra tamen plenarias, peccatorum remissionibûs & gratiîs quibusvis, Congregationibus dicti & aliorum Ordinum etiam Mendicantium Fratribus & Personis, ac Confraternitatibus suæ professioni non contrariis, aliisq́, Ordinibus quibuscumque, etiam non Mendicantium quomodolibet concessîs, & concedendîs in genere, uti, frui, & gaudedere posse atque debere in omnibus, & per omnia, perinde ac si eis concessa fuissent, decernimus. Nec non potiori pro cautela, ea omnia etiam de novo concedimus.* In Bullario Ordinis 1. *part. num.* 48.

Cisterciẽses gaudent privilegiîs Mẽdicantium.

Cum omnibus Regularibus cõmunicatio in privilegiis.

18. Ex quibus colligit P. Bonæ Spei, nullum esse privilegium in vigore & firmitate pro Regularibus sive Mendicantibus sive non Mendicantibus, quô tuta conscientiâ Mendicantes uti non possint; nisi expresse per Summum Pontificem prohibeatur communicatio.

Mendicãtes quibus privilegiîs uti possint.

19. Causa dispensandi sufficiens est, si pœnitens juvenis sit, & non possit abstinere à petitione debiti. Lezana *loc. cit. num.* 6.

Causa dispẽsandi.

20. Quid si Episcopus sibi reservet dispensationem præfatam? Asserunt alii quòd in tali casu non possent dispensare Regulares sine speciali Episcopi licentia: quia à casibus reservatis Episcopis non possunt absolvere; ergo etiam &c. E contra alii hoc negant, eò quòd dispensatio & votorum commutatio nomine casuum non veniant. Ita Pejrinis *tom.* 1. *de Subd. q.* 1. *cap.* 21. §. 1. Donatus *loc. cit. tract.* 4. *q.* 41.

Quid si Episcopus sibi reservet dispẽsationẽ?

SERIES VI.

De obligatione Confessarii antecedente absolutionem ab eo dandam.

An & qualis ad Sacramentum administrandum requiratur bonitas, scientia, & prudentia in Confessario?

Qualis bonitas.

1. UT validè detur absolutio, omninò requiritur in Confessario hæc bonitas, ut sine fictione, ac cum intentione debita proferat absolutionem. Ut autem licitè, insuper requiritur, ut Confessarius sit in gratia; aliàs mortaliter peccat. Sed de hoc jam *dist.* 1. *de Sacram. in gen. ser.* 5. *per totum fol.* 9.

Scientia, prudentia.

2. Requiritur scientia & prudentia: quia Confessarius est Medicus, & Judex. Unde sicuti Medicus tenetur scire suam artem, & Judex quæ ad justum judicium adhibenda sunt, prudentiam adjungendo; ita Confessarius tenetur scire, quæ ad hoc judicium conscientiosum necessaria sunt. Quapropter

Quid tenetur scire Cõfessarius.

3. Tenetur scire quid est peccatum mortale, quid veniale; & quæ peccata habent annexam excommunicationem, & quæ non; quæ reservata, quæ non. Species, circumstantias mutantes speciem, & intra eandem aggravantes; impedimenta matrimonii; obligationes & onera restitutionis, satisfactionis; & similia. Undè graviter peccat Superior secundùm omnes, exponens subditum qui caret scientiâ requisita ad audiendas confessiones; & Confessarius extra periculum mortis exponens se ad tale officium, nisi id faciat ex obedientia, quia credit suo Superiori judicanti eum esse idoneum ad confessiones audiendas. Ita Navarrus, Bonacina, Bonæ Spei, Petrus à S. Joseph.

4. Excipe tamen casus adhuc duos, quibûs ignarus absque peccato potest audire confessionem Sacramentalem: scilicet, si novit eum cujus confessionem excipit esse virum doctum, qui solet explicare omnes species, & circumstantias prout debet. 2. Quando audit personas spirituales, quæ nisi venialiter peccare solent. Ita Petrus à S. Josepho *de Pœnit. resol.* 8.

Quid faciẽdum quando cõtingit casus difficilis.

5. Et si casus difficilis contingat, potiùs pœnitentem suspendat, & interim doctiores aut libros consulat; & si utrumque deest, ad doctiorem cum causa remittat, quàm aliquid temerè resolvat, & postmodum cum rubore resolutionem suam retractare cogatur, dicit P. Bonæ Spei. Durum utrumque est, remittere pœnitentem, aut retractare sententiam cum majori rubore. Quare ignarus Confessarius deponat suam negligentiam, diligenter potiùs legat librum moralem, & non sit præceps in resolutione dubiorum circa materiam impedimentorum matrimonii, con-

contractuum, justitiam vel injustitiam, censuras, casus reservatos, simoniam, beneficia & restitutiones. Attamen benigniorem sententiam ero, quòd in tali casu possit absolvere pœnitentem, dummodo pœniens promittat se facturum id, quod judicatum fuerit. Ita Sylv. *verbô Confess.* 3. *num.* 13. *quæst.* 10. Navarr. *in Manual. cap.* 26. *num.* 3. Bonacina *de Sacram. disp.* 5. *q.* 7. *punctô* 4. §. 2. *num.* 10.

6. Ad prudentem Confessarium spectat, ut reflectat ad omnes circumtantias peccantis & peccati; hoc enim prudentis est. Attamen licèt omnia & singula peccata mortalia (quantùm rationabiliter potest) debeat eflectere, quando proferuntur; non tamen quando absolvit, omnia peccata in memoria retinere. Ita communiter DD. quia aut valdè est lifficile, aut impossibile. Unde peccat Confessarius qui per suam negligentiam peccata non intellexit, & absolvit, licèt validè, si saltem aliquod illorum percepit. Ita communiter DD.

7. Quando Confessarius probabiliter credit, pœnitentem ex negligenia mortali aliquid spectans ad integritatem confessionis omittere, tenetur illum interrogare circa id, aliàs peccat mortaliter: quia tali modô applicat formam absolutionis insufficienti materiæ, nempe confessioni non integræ formaliter. Ex inadvertentia verò invincibili omittens nterrogationem circa id, nullum; ex negligentia levi, leve peccatum committit. *Interrogare prudenter.*

8. Quòd si quid absque ulla probabilitate, & ex scrupulo tantùm puet à pœnitente commissum esse, eum interrogare non tenetur.

9. Item, si ex alterius relatione pœnitentem sciat peccatum perpetrase: si neget se illud commisisse, illius dicto standum est, vel existimanum est, alteri confessum esse.

10. Quòd si Confessarius sciat, quia vidit pœnitentem peccasse, & nterroganti non vult veritatem fateri, tunc si probabiliter judicare poest eum alteri confessum, absolvere eum potest; secùs si constet nenini esse confessum, & interrogatus neget: quia qui non vult formaliter integrè confiteri, absolvendus non est. Si autem id peccatum sciat x confessione complicis, tenetur non interrogare, ob periculum indiectæ revelationis & fractionis sigilli confessionis; etiamsi complex dederit licentiam, ob periculum scandali, nisi à longè in communi: quod potiùs relinquendum, si constet pœnitenti de confessione complicis huc Confessario exhibita.

11. Maximè in materia castitatis Confessarius debet esse cautus, ita t interrogationes sint parcæ & cautæ, ut non det occasionem pœnitenti postea ridendi aut peccandi, si ab eo addiscat quod antè non scivit. ta Layman, Fagundez. Quapropter à longè quærere oportet, utrum

habu-

habuerit cogitationes impuras? deinde illis inhæserit cum aliqua delectatione? utrum ex illa delectatione senserit aliquos motus in corpore? utrum tactus inhonestos habuerit? utrum solus, vel cum alio aut alia? Et sic Confessarius deveniet ad peccatū, vel pollutionis vel fornicationis.

SECTIO II.

Qualē ignorantiā pœnitentis Confessarius teneatur tollere?

Ignorantia cognoscitur vincibilis & invincibilis.

1. RESP. Ignorantia vel est invincibilis, vel vincibilis: utramque explicui tractans *de Ignorantia.* Illam cognoscet Confessarius in pœnitente ex eo, quòd pœnitens se esse in bono statu putet, nec circa statum suum formet ullum scrupulum, si generalibus interrogationibûs non moveatur: hanc cognoscet ex eo, quòd pœnitens agendo vel non agendo, conscientiæ remorsum habuerit; vel ex eo, quòd confiteatur se neglexisse inquirere.

Necessariorum tolli debet.

2. Iterum illa, vel est necessariorum necessitate medii ad salutem æternam? Talem tollere tenetur omninò: & sic quando advertit pœnitentem ignorare mysteria fidei, scilicet quòd in Venerabili Sacramento sit verum corpus & sanguis Christi, quòd Christus sit passus pro nobis, & similia, sicut quid est SS. Trinitas; debet de his pœnitentem instruere priùs, quàm absolvere: patet ex propositione 64. ab Innocentio XI. damnata.

Quid in periculo mortis?

3. Si talis ignarus mysteriorum necessariorum ad salutem, infirmitate gravatus instrui nequeat, potest absolvi sub conditione; imò debet, quando signa dat contritionis: quia præsumi potest quòd DEUS illuminaverit eum circa fidei, Trinitatis & Incarnationis mysteria, hôc ipsô quòd cor ejus contriverit, & hôc suppositô proderit ei absolutio, dicit N. P. Eliseus à S. Joan. Bapt.

Non necessariorum.

4. Vel ignorantia est non necessariorum necessitate medii ad salutem? Tunc vel speratur fructus ex sublatione illius, & non timetur grave malum? Justè illam detegere & tollere tenetur. Vel prudenter non speratur ex sublatione ejus fructus, & timetur grave malum, v.g. si ex declarato matrimonii impedimento, cum qua bona fide contractum est matrimonium, immineat periculum incontinentiæ? Tenetur tunc illud non dicere pœnitenti: nam durante tali ignorantia, peccatum est tantùm materiale, & post declarationem Confessarii esset formale. Ita S. Augustinus *de Pœnit. dist.* 7. dicit: *Si scirem non tibi prodesse, non te monerem.* Et si Confessarius dubitet de monitionis successu in bonum aut malum, tenetur potiùs vitare peccatum formaliter mortale futurum, quàm

Et si prævideat Confessarius.

quàm materialiter tale. Unde si prævidet Confessarius pœnitentem non restituturum rem alienam aliquô titulô injustô retentam, si detegatur nullitas tituli, quam pro se esse putat, non tenetur detegere, nisi interrogetur à pœnitente dubitante de justitia tituli, tunc tenetur veritatem fateri prudenter Confessarius, non plus dicendo quàm rogatur, & hoc in quocumque simili casu: sic v.g. si roget Cajus an post votum simplex castitatis matrimonium contractum valeat, possitque ac teneatur reddere debitum? Respondendum quòd sic, tacendo obligationem non petendi debitum. Layman, Lugo, Bonæ Spei & alii communiter. Et si ultrà interroget, v.g. utrum possit petere debitum, & prudenter judicetur non vitaturus periculum incontinentiæ, & alia valdè perniciosa secutura, tunc quantùm sine peccato fieri potest, veritas apertionis occultari debet, dicendo v.g. *multi in tali statu excusantur; DD. dicunt ex tali statu DEUM non offendi*: aut similia. Nisi advertat Confessarius hanc ignorantiam provenire ex ignorantia vincibili, seu ex remorsu conscientiæ; non verò ex inadvertenti ignorantia, ùt non raró contingit. Ita N. P. Bonæ Spei.

5. Vel ignorantia est vincibilis? Talem semper tenetur Confessarius tollere, sive sit juris Divini, sive humani: quia aliàs nec Sacramento nec pœnitenti consuleret; cùm sic pœnitens sit indispositus. Idem dicendū de invincibili crassâ; cùm ignorantia crassa non excuset à peccato. Ignorantia vincibilis tollenda.

6. Similiter conscientiam erroneam tenetur in pœnitente tollere: nam tenetur Confessarius pœnitentis bonum in ordine ad salutem procurare, & eum in viam salutis dirigere; ad quod conscientia erronea impedit pœnitentem, si putet illicitum quod non est tale, & facit. Similiter conscientia erronea.

7. Quid si Confessarius Principem videat ex ignorantia vincibili mortis reum liberare; aut reum ex eodem crimine propter quod ad mortē damnaretur se extricare? Si moneat, videtur incurrere irregularitatem; Si non moneat, videtur peccare mortaliter, non tollendo ignorantiam vincibilem. *Resp.* quòd etiam in tali circumstantia teneatur utrumque præfatum pœnitentem monere, & ignorantiam vincibilem tollere: nam tenetur sacrilegium vitare. Neque credibile est, Ecclesiam tali actui ad Sacramenti valorem & pœnitentis salutem, necessariò voluisse irregularitatem illam esse annexam. Ita Nostri Cornejo, Bonæ Spei & alii: quibus subscribit Arriaga *hîc disp.* 43. *num.* 26. Casus notabilis.

SECTIO III.

An teneatur Confessarius sequi opinionem pœnitentis contra suam?

 1. De

De improbabilitate.

(a) Rotarius part. 1. cap. 1. de Minist. Eliseus à S. Joan. B. casu 129.

1. DE opinione multa præsuppoſui, & dixi alibi. Quare breviter dico: Vel opinionem pœnitentis Confeſſarius judicat improbabilem, falſam? Tunc de improbabilitate, falſitate, tenetur pœnitentem monere; & ſi illam relinquere non vult, eum non abſolvat (a): nam Alexander VII. damnavit Caſuiſtarum Apologiſtam, qui quadraginta Doctorum patrociniò tuebatur hanc propoſitionem: *Confeſſarius non ſolùm poteſt, ſed etiam debet ſub mortali pœnitentem abſolvere ſecundùm ipſius opinionem, quàmvis eam ipſe falſam & improbabilem exiſtimet; modò probabilis reputetur ab aliquibus Doctoribus piis & doctis.* Vel judicat eſſe probabilem, licèt ſuam probabiliorem? Tunc tenetur pœnitentem penes ſuam ſententiam relinquere, & abſolvere: quia pœnitens licitè & prudenter operatur, ùt ſufficientiſſimè demonſtravi tractans ex profeſſo de opinione. Addo, niſi agatur de valore Sacramenti: ùt ſi in lixivio baptizet, aut *in Nomine Genitoris, Geniti & Procedentis*, aut de detrimento tertii, ſcilicet, quia ſi ſequatur pœnitens ſuam ſententiam minùs probabilem relicta probabiliori, ſequitur damnum, detrimentum: non poteſt enim tunc ipſum abſolvere, ſi nolit eam deſerere. Multæ ſententiæ erant multùm probabiles, quæ nunc ſunt prorsùs improbabiles: ſic opinio probabilis erat multorum Theologorum, quòd Sacerdos pauper poterat accipere ad ſui congruam ſuſtentationem plura ſtipendia pro una Miſſa, inquit Lezana; modò verò poſt Decretum Sacræ Congregationis, prorsùs eſt improbabilis.

SECTIO IV.

Quando eſt, aut non, neganda abſolutio?

Neganda abſolutio.

1. NOnnulla *diſt.* 6. *ſer.* 11. *num.* 22. de hoc jam dixi. Quibus hîc plura adjungo: ſcilicet quòd neganda eſt omninò abſolutio ſequentibus caſibûs, quando conſtat Confeſſario eſſe indiſpoſitum pœnitentem. Primò, quando pœnitens nullam præbet materiam. Unde ſi pœnitens ſit extremè rudis vel ſimplex, qui dicit ſe dolere de peccatis & nullum in ſpecie nec in genere dicit peccatum, nec revocare poteſt memoriæ, danda eſt ei benedictio non abſolutio, permittaturque communicare. Ita Layman.

2. Secundò, quando ignorat myſteria fidei neceſſaria ad ſalutem, prout dixi hîc. *ſect.* 2. *num.* 1. primò enim debet inſtrui de eis. De aliis verò ùt 10. præceptis, oratione Dominica, ſalutatione Angelica, inſtrui poteſt ab alio poſtea.

3. Tertiò, cùm poſſit & non vult reſtituere honorem aut rem injuſtè

ſtè poſſeſſam, ſibi appropriatam, aut aliquô titulô retentam: imò etiamſi promittat reſtituere, ſi multoties ſit mentitus: quare priùs reſtituat quàm abſolvatur. Ita Navar. Bonacina & alii.

4. Quartò, qui manet in proxima occaſione peccandi & eam relinquere non vult. Unde debet non abſolvi qui vult redire ad actum illicitum, puta uſurarius ad uſuram, meretrix ad proſtibulum, concubinarius ſive publicus ſive occultus, ſi non vult concubinam rejicere. Quare Confeſſarius interrogare pœnitentem debet de conſvetudine peccati; & pœnitens eam fateri tenetur, patet ex *propoſitione*, 58. ab Innocentio XI. damnata. Et ſi multoties ſit monitus in confeſſione, & ſe non emendavit, nec occaſionem peccandi amovit, dicendum ipſi ut ſe primò emendet, occaſionem illam proximam peccandi vitet, poſtea veniat pro abſolutione obtinenda: patet ex *propoſitionibus* 60. & 61. ab Innocentio XI. damnatis.

5. Quia ignarum video Confeſſarium, otio vacantem, ne otio vacet, cùm S. Carolus Borromæus per viſcera miſericordiæ D.N.J.C. exhortetur eum ad legendum continuò libros qui caſus conſcientiæ ex profeſſo tractant, ut ad hoc proficuum animabus ſalvandis opus alliciam, adducā adhuc ad eum pœnitentes pro abſolutione, proponendo ei caſus.

6. Primus caſus eſt. Dominus Cajus vir magnæ pietatis, Mercator Civitatis N. venit cum tota ſua familia, vult confiteri & communicare, ut exaudiatur & in ſua neceſſitate juvetur à DEO, cujus filii duo toto anno non tantùm in occaſione proxima peccandi libidinosè verſabantur, ſed & in ipſis actibus venereis volutabantur, non obſtantibus monitionibûs Confeſſorum; quid faciendum cum eis, ſunt ne abſolvendi? Timet Confeſſarius abſolvere, ne iterum, imò faciliùs DEUM offendant; non abſolvere etiam eos, periculoſum eis eſt: nam adverteret Cajus eos non communicantes quos videt confitentes, timendum ne mirabilia faciat cum filiis, aut ne occidat ancillam, cùm ea deſtruxerit filios, qui erant antea ùt Angeli. Et ſi abſolvantur, ne peccent quia debent vitare occaſiones proximas peccandi (quæ cenſentur per Authores eſſe in hoc, quòd cohabitantes ſingulis quindenis bis terve carnaliter commiſceantur, ob deperditum ad invicem pudorem, cenſendi ſunt in periculo mortali peccandi) debetne illa ancilla fugere?

Caſus notabilis.

7. *Reſp.* Vel aſſignavit aliquis Confeſſarius eis remedia ad non peccandum, vel non? Si non? Non ſunt repellendi ab abſolutione, ſed potiùs probandi: quia licetſi (prout colligitur ex inſtructione S. Caroli Borromæi *cap.* 15.) conſultum ſit ordinariè abſolutionem differre eis qui luxui dediti, crapulam & amores inhoneſtos ſequuntur, qui libidinibûs paſcuntur, verba obſcæna proferunt, murmurant, in odiis ac detra-

Quibus negāda eſt abſolutio ordinariè.

ctionibus versantur quotidiè, & confessionem differunt in ultimos quadragesimæ dies, moniti non correcti; secùs tamen extraordinariè in tali casu, salubri instructione & remediis non assignatis, incorrecti (a).

(a) N. Gaspar à S. M. Magdalena cap. 1. num 25.

Remedia ad non peccandum.

8. Remedia autem à variis varia assignantur: à S. Carolo Borromæo apud N. Gasparum à S. Magdalena de Pazzis *num.* 30. ne solus unquam cum sola (vel illi cum illa) versentur, orationes augeat, corporis macerationem aliquam adhibeat, frequenter confiteatur, cibum Angelicum reverenter & devotè sumat (cùm juxta Trid. hic sit, quô non tantum à culpis quotidianis liberamur, sed etiam à peccatis mortalibus præservamur). Item ut uno eodem utatur Confessario prudente. His remediis meum addo, quod posui tractans de *Eucharistia dist.* 4. *ser.* 4. *sect.* 2. *num.* 9. Nunc commemoro Confessario, quòd inter omnia remedia debeat pro primario ponere amotionem occasionum proximarum.

Proxima occasio peccandi.

9. Occasiones proximæ sunt secundùm alios, mutua cohabitatio: & sic dupliciter errant quidam Confessarii, qui pœnitentes (maximè ancillas) ad fugam cogunt, non adhibitis remediis; cùm possit esse mutua cohabitatio, & non proxima occasio peccandi: proxima enim occasio peccandi, est occasio quâ positâ, homo talis frequenter labitur in peccatū mortale tale, seu ùt alii, necessariò moraliter, hoc est ordinariè, sive statim aut quasi statim labitur (b). Et sic qui est valdè debilis potentiæ, apprehensa manu mulieris ex sensuali delectatione, statim incidit in delectationem veneream, & polluitur; alius ex conversatione; alius dum incipit cum ea loqui cum qua habet inordinatam confidentiam, statim incidit in libidinosam cogitationem, colloquium inhonestum &c.

(b) N. Stephanus à S. Paulo.

Non proxima & proxima occasio.

10. Et licetsi non sit proxima occasio peccandi, dormire prope mulieres ignotas in multitudine populi, prout itinerantibus contingit in diversorio, tempore hyemis in hypocausto, & maximè tempore belli Svetici non raró contingebat, quando multi & multæ ad unum hypocaustū congregabantur; est tamen proxima occasio peccandi libidinosè, dormire solum cum sola in eodem hypocausto, maximè si cum ea cum qua habet confidentiā sine pudore: ubi enim pudor deest, periculum adest. Remota occasio peccandi est, quâ positâ, non frequenter seu non necessariò moraliter labitur. Illas ergo & similes occasiones quæ sunt in potestate pœnitentis, tenetur deferere pœnitens, aliàs non est absolvendus: nam cùm sint in potestate ejus, & non vult eas deponere, signum est quòd non habeat firmū propositū non peccandi (c). Ita communiter.

Remota occasio peccandi.

(c) Rotarius sect. 4. num. 5. de Monial.

11. Vel assignavit aliquis Confessarius eis remedia, & illa vel erant sufficientia repressalia ad non peccandum, vel inepta? Si inepta? Assignare alia convenientia & sufficientia tenetur, & non negare absolutionem in dicto passu (d). Vel erant remedia ex se sufficientia? Tunc vel adhi-

(d) Rotari9 loc. cit. Lugo disp. 14. de Pœnit. num. 151.

adhibuerunt ea pœnitentes, vel non? Si adhibuerunt, & se correxerunt per ea, hoc est, jam non tam frequenter & taliter ùt antea relapsi sunt? Absolvi debent (e): tum ob emendationem vitæ: tum ob periculum scandali & infamiæ; sed sub clausula, ut ad eumdem Confessarium statuto brevi tempore veniant, ut videat ulteriorem eorum emendationem. Aut non? Et tunc faciliùs si opus fuerit ipsos suspendere poterit, dummodo id promittant & verè doleant, & habeant propositum firmum DEUM non offendendi. Si verò aut non adhibuerunt remedia sibi assignata, aut inefficaciter eis adhibitis vitam suam non emendaverunt, tunc ad casum & alium similem reflectunt DD. Sa, Pourre & alii dicunt, si occasiones proximæ peccandi non erant in potestate ipsorum, possunt absolvi: sic ancillæ quæ sæpiùs peccârunt cum Dominis suis, quando scilicet servitium suum deserere non possunt sine detrimento magno: quia in dicto casu non dicuntur occasiones illas voluntariè eligere, sed involuntariè tolerare. Quod idem dicendum de filiis assvetis peccare cum ancillis, quas nec expellere possunt, nec ipsi paternam domum deserere. Et etiamsi septuagies relabantur, absolvi tales volunt Pourre, Sancius apud Dianam, Burghaber *casu* 63. Quos non sequor, nec svadeo sequi: nam hæc propositio, *proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrerit*, damnata est ab Innocentio XI. *num.* 62. posita. Damnum enim animæ, prævalet damno corporis (f); maximè quia pœnitens exponitur periculo moriendi in peccato mortali, quod præponderandum est omnibus aliis incommodis. Ita Marchantius, Stephanus à S. Paulo. Quare non est insistendum illi laxæ sententiæ. Sed vel illa ancilla jam post tot confessiones vitam suam non emendavit, vel quantùm ex se emendavit, occasiones proximas fugiendo, scilicet colloquia & alia; de nocte tamen consortium illorum filiorum etiamsi se abscondebat, aufugere non poterat? Debet ergò expostulare à D. Caja ut in eodem hypocausto ubi ea dormit, dormiat; allegando terrores nocturnos, ut sic effugiat manus peccatorum. Et si & hoc fecit, & tamen non potest habere pacem ab eis, & assequi emendationem vitæ suæ, tenetur aufugere, etiamsi esset subdita illius Domini; & tenentur ei illi filii dare tantum pro servitio, quantum illa promeruit; & si nolint aut non habeant unde, nec ipsa possit surripere tantum in compensationem salarii, tenetur pro suis delictis carentiam solutionis sustinere, & fugere illuc quò illi pervenire non possent, & interim absolvi debet, cùm verum dolorem & propositum habeat ùt supponitur, quandoquidē parata est id facere.

(e) Cōmuniter.

(f) Rotarius locô cit.

12. Et quid si illa post absolutionem remaneat, & corrigatur aliquomodo? Absolvenda est. Si verò postea iterum reincidens veniat, tunc jam aut

aut suspendatur, aut non absolvatur; cùm non urgeat periculum infamiæ &c.

13. Filii illi ipsa absente ad nihil tenentur: Sed si iterum, v.g. cùm aliqua consanguinea suæ Novercæ hoc fine emendatione vitæ post multas monitiones Confessariorum, aut Confessarii faciant, ad deserendam domum Patris sui obligatur.

14. Casus secundus est. Nobilis habens bona & Uxorem in Russia, in minori Polonia penes se retinet inhonestè ex majori Polonia Nobilissam præclaræ Familiæ, dicens cum ea in majori Polonia contraxisse Matrimonium; in majori verò per litteras spargit, se cum ea contraxisse in Russia: quare tam in majori quàm minori Polonia creditur ipsi quòd sit uxor ipsius. Tandem venit in majorem Poloniam cum ea ad consanguineos ipsius, & ductus pœnitentiâ, in præsentia consanguineorum illius petit absolutionem Sacramentalem; quid cum eo faciendum, est ne absolvendus vel non?

15. *Resp.* Dicet Confessarius quòd non sit absolvendus; & benè: quia DD. cum S. Carolo communiter volunt concubinarium extra mortis periculum ne quidem semel absolvi posse, nisi priùs concubinariam ejecerit *(g)*, etiamsi sit paratus jurare se cum illa castè cohabitare, quod juramentum Sacerdos nec exigere nec admittere debet, monet Konik *disp.* 8. *num.* 133. maximè si jam antea aliquoties promisit eam rejicere, aut cum ea castè cohabitare, prout præfatus nobilis fatetur se promisisse, & non fecisse. Sed præfatus Nobilis dicit, illam non posse nunc à se abdicare, aliàs consanguinei illius occiderent eum; aufugere etiam ab ea non potest, quia habet summam vindicandam in his partibus ipsum concernentem. Respondendum ergò ipsi est, tamdiu non esse absolvendum, quamdiu illam non rejecerit. Promittit se hoc facturum quando venerit extra majorem Poloniam: Benè, tunc etiam absolvetur à peccatis. Allegat præfatus Nobilis grande scandalum oriri ex negatione absolutionis: quid enim dicent præsentes consanguinei putativæ Uxoris, quando videbunt non communicantem, quem viderunt confessum; forsan suspicabuntur quòd ista non sit uxor, sed concubina; & sic timetur magna perturbatio & mors subsecutura. Apud P. Stephanum à S. Paulo volunt aliqui etiam interdum concubinarium posse absolvi, qui concubinam dimittere non valet sine magno scandalo, si verè doleat & firmiter proponat emendationem; sunt verba P. Stephani, licèt non sententia. Et Gaspar à S. Magdalena dicit, quòd non appareat interea cur in casu extraordinario semel absolvi non posset, intuitu promissionis quamprimum ejiciendi concubinam: *cap.* 6. *num.* 292. Quid ergò faciet Confessarius cum eo? Promittit se cum illa castè velle cohabitare. Quomodo castè cohabitabit, quan-

(g) Gaspar à S. Maria Magdalena, Rotarius.

quando ad apparentiam consanguineorum debet penes illam in eodem lecto, ùti Maritus penes Uxorem decumbere? Salvo meliori aliorum Judiciô, ego in tali casu non dicerem ipsi quidquam, quòd sim ipsi negaturus absolutionem, sed præmissa adhortatione ne DEUM offendat ulteriùs, assignatis repressaliîs contra incitamenta peccandi, juberem ipsum quamprimum peccaverit venire ad me pro confessione ad locum separatum; tunc ipsum non absolverem, aut suspenderem, prout mihi ratio & conscientia dictaret, nisi priùs eam concubinam à se expediret, ad doloremque majorem & majorem, & propositum firmum allicerem illum; cùm ratione doloris extraordinarii fortior evadat pœnitens ad resistendum, ita ut antecedenter occasio quæ proxima peccandi erat, jam talis non sit. Ita Joannes de Lugo *disp.* 14. *de Pœnit. num.* 151. Et si hoc non esset possibile ut veniat ad me, obligando eum ut jam ampliùs DEUM cum ea non offendat, & quamprimum poterit eam à se expediat, simpliciter absolverem, ob tollendam infamiam & periculum allegatum, cùm pro hoc citentur DD. cum quibus idem docet Cardinalis Lugo *locô citatô*, Vivaldus, Sancius apud Rotarium *p.* 84. *num.* 6. Et in oppositum pro tali casu non reperio.

Resolutio.

Per dolorē fortior contra tentationes evadit pœnitens.

16. Casus est. Prior Conventûs N. deputavit Sacerdotem non approbatum ab Episcopo, ad audiendam Confessionem Sacramentalem mulieris Tertiariæ sui Ordinis: postea in absentia Prioris Vicarius Conventûs alium Sacerdotem non approbatum ab Episcopo jussit audire confessionē Sacramentalem Tertiarii ejusdem Ordinis, & communionem Paschalem dare; quæritur, utrum utriusque Sacerdotis valida sit absolutio, & communionis Paschalis administratio licita? *Resp.* Primus invalidè, secundus validè absolvit: sed illicitè communionem Paschalem administravit, si extra Conventum sine licentia Parochi. Primum declaravit Sacra Congregatio his verbîs: *non posse Sacerdotes Regulares audire confessiones Sacramentales mulierum tertii Ordinis, quæ de pœnitentia dicuntur, nisi ab Ordinario approbati fuerint ad confessiones Sæcularium audiendas; neque posse illas communicare in Paschate.* Et patet inde, quòd non possit Regularis Sorores Regulares suas absolvere, nisi approbatus ab Episcopo. Secundum constat inde, quòd Sacra Congregatio dicat de Confessariis virorum tertii Ordinis. Tertium inde, quòd declaratum sit à Sacra Congregatione apud Barbosam in *Collectan. Bullar. verbô Regulares* 1. Regulares non debere extra Conventum ministrare Sacramenta suis Tertiariis, præter Sacramentum pœnitentiæ. Lezana *t.* 2. *cap.* 14. *num.* 34.

Casus.

Non Tertiariam, sed Tertiarium sui Ordinis, Sacerdos nō approbatus ab Episcopo validè absolvit.

Propositiones damnatæ ad hanc Sectionem reducendæ.

Ab Alexandro VII. Non est obligandus concubinarius ad ejiciendam con-

concubinam, si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarii vulgò *Vegalo*, dum deficiente illa nimis ægrè ageret vitam, & aliæ epulæ tædiô magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficilè inveniretur. 41.

Ab Innocentio XI. Potest aliquando absolvi qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest & non vult omittere; quinimo directè & ex proposito quærit, aut ei se ingerit. 61.

Ab eodem. Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrerit. 62.

Ab eodem. Licitum est quærere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali vel temporali nostro vel proximi. 63.

SERIES VII.

De Obligatione subsequente absolutionem.

SECTIO I.

Quid debet facere Confessarius, qui defectum absolvendo commisit.

Confessarius committens defectum essentialem.

1. RESP. & dico 1. Si Confessarius commisit defectum omittendo id quod essentialiter requiritur, v.g. absolvit sine intentione, aut non habens jurisdictionem, aut culpabilem confessionis dimidiationem dissimulavit, & sive culpabiliter sive inculpabiliter hoc fecit, debet omnem diligentiam adhibere, ut confessio repetatur (a). Unde inventô eô, debet illum monere de nullitate absolutionis, etiamsi talis monitio esset cum periculo gravis detrimenti famæ, & honoris sui (b): quia periculo detrimenti famæ & honoris, infinities præponderat periculum æternæ damnationis; cujus est causa Confessarius: nam pœnitens putans se esse absolutũ, forte in posterum dolorem suum ad illa peccata non extendet, & sic morietur in statu æternæ damnationis. Et si in tali casu Confessarius non obtineret à pœnitente licentiam loquendi de confessis, non debet ad hoc attendere; tenetur eum monere ut iteratò cõfessa peccata confiteatur. Ita Suar. apud Rotarium *de Sigillo confessionis*: quia sic pœnitens irrationabiliter est invitus, & agitur de ejus animæ salvatione, & periculo æternæ damnationis: imò in primo & secundo casu (scilicet quòd ipsum absolverit sine intentione, aut non habens jurisdictionem) non tenetur petere licentiam à pœnitente: quia non defectum pœnitentis, sed suum errorem manifestat, non frangit sigillum con-

(a) Cõmuniter.

(b) Bonæ Spei.

confeſſionis, ſed abſolutionis, qualis erat, veritatem detegit. Et ſi adhibita omni diligentia non poterit devenire ad hoc ut pœnitentem moneat, Deum pro eo rogare tenetur, ut ipſi det ſuam gratiam, ut dolorem contritionis ad ea peccata dirigat & extendat.

2. Dico 2. Si Confeſſarius commiſerit defectum accidentalem, v.g. pœnitenti reſtitutionem non imponendo ad quam tenebatur, tenetur poſtea in confeſſione ſi ejus eſt ordinarius Confeſſarius, aut extra confeſſionem obtenta licentiâ ſi commodè obtineri poteſt, monere eum. Si verò commodè obtineri non poteſt, aut negatur à pœnitente, tunc ad nihil tenetur Confeſſarius. Ita Bonæ Spei, Tamburinus, Sanchez & alii communiter contra Navar. & Sotum. Accidẽtalẽ.

3. Dico 3. Si Confeſſarius pœnitenti negationem illius reſtitutionis ſvaſerit, tenetur reſarcire damnum quod tertius patitur, niſi pœnitentem modô immediatè dictô ad reſtitutionem inducat, etiamſi culpabiliter monitionem omiſerit. Ita Bonacina cum aliis non paucis.

4. Dico 4. Si Confeſſarius commiſerit defectum accidentalem, v.g. pœnitenti reſtitutionem imponendo ad quam non tenebatur, & hoc culpabiliter fecit, tenetur eum monere: alioquin ad reſtitutionem damni adſtringetur. Si verò hoc fecit inculpabiliter, monere eum obligatur, ſi poteſt; Si non poteſt, ad reſtituendum per alios obligatur, per alios deobligatur: quod & N. Bonæ Spei docet.

SECTIO II.

Quid ſigillum confeſſionis, quanta hujus ſecreti ſit obligatio, & quæ ſub hoc ſigillum cadant?

1. *R*ESP. Et dico 1. Sigillum confeſſionis eſt obligatio ſervandi ſecretum circa ea, quæ in confeſſione Sacramentali ſunt dicta, ſive formaliter ſive æquivalenter. Hæc Reſolutio explicatur per ſequentes. Quare Sigillum cõfeſſionis.

2. Dico 2. Hæc obligatio ſecreti ita eſt ſtrictâ, ut in nullo caſu abſque licentia pœnitentis etiam minimũ quid, quod ſub tali obligatione cadit, revelari poſſit, ſive directè ſive indirectè, etiam poſt mortem pœnitentis: patet *cap. Omnis utriuſque ſexûs, & cap. Sacerdos d. 6. de pœnitentia & remiſſ.* ubi ſic habetur: *caveat autem omninò, ne verbô aut ſignô aut aliô quôvis modô aliquatenus prodat peccatorem.* Unde nec torvo oculô aſpicere poſſet pœnitentem immediatè poſt confeſſionem niſi adveniente aliunde aliqua talis actionis causâ; aliàs confeſſio eſſet odioſa & injurioſa. Obligatio.

Unde? Qualis pœna?

3. Dico 3. Hæc obligatio oritur non ſolùm de jure Eccleſiaſtico ùt immediatè vidimus (ubi *cap. Omnis*, ſecretum Sacerdoti præcipitur ſub pœna depoſitionis, & perpetuæ pœnitentiæ in arcto Monaſterio); ſed etiam de jure naturali: nam ſi alicui extra confeſſionem ſub ſecreto aliquid eſt revelatum, jure naturæ tenetur illud occultare; à fortiori dum aliquid in confeſſione eſt revelatum, tenetur ſub ſecreto id retinere. Sed eſt & de jure Divino, ùt diximus in Theologia ſpeculativa.

Quæ cadunt ſub ſigillũ? (a) Bonæ Spei, Rotarius, & alii communiter. (b) Rotarius.

4. Dico 4. Non ſolùm peccata mortalia in ſpecie, ſed etiam omne mortale in genere (a), & venialia in ſpecie aut in multitudine (b), ſive occulta ſive publica, & circumſtantiæ ſpeciem mutantes, & intra eam aggravantes, & omnia quæ in confeſſione Sacramentali propter declaranda peccata etiamſi non neceſſariò dicuntur, ſic defectus naturales, complices delicti, item pœnitentia gravis injuncta, dilatio abſolutionis, negatio ob caſus reſervatos, & quidquid minuere poteſt bonam famam pœnitentis (b) & traditur permodum culpæ, ùt dicit D.R. *in 4. diſt.* 16. *q.* 2. *art.* 3. talia cadunt ſub ſigillum confeſſionis. Ratio omnium eſt: quia horum revelatio reddit confeſſionem odioſam & injurioſam.

Quando frãgitur ſigillũ cõfeſſionis.

5. Quare frangit ſigillum confeſſionis Confeſſarius toties, quoties peccata mortalia in genere, aut venialia in ſpecie, aut alia narrata ita declarat ut ex ejus loquela audientes in notitiam perſonæ deveniant, & toties violare videtur, quoties in ſuſpicionem perſonæ inclinantur. Unde frangit ſigillum confeſſionis, ſi dicat de parva Civitate aut arcto Monaſterio, ibi talia & talia multiplicata audiviſſe. Ita communiter DD. cum Bonacina. Hoc enim eſſet graviter offendere pœnitentes eos, qui ad iſtum Confeſſarium accedunt; & fortè facta inductione poſſent devenire in cognitionem, qui tali vitiô irretiti ſunt. Et licèt non violet ſigillum, dicens Felicianum ſibi dixiſſe venialia, aut ſua peccata; ſecùs tamen ſi dicat gravia, aut multa venialia (b), aut gravia venialia (b), aut caſum reſervatũ, aut eum non abſolvi. Ita communiter apud Bonacinam. Item violatur ſigillum confeſſionis, quando Confeſſarius defectum naturalem alicujus pœnitentis dicit, de quo ipſe erubeſcit. Ratio eſt P. Bonæ Spei: quia defectuoſi multi, maximè quando defectus ſunt occulti, mallent ſua peccata revelari certis caſibûs, quàm tales defectus eorum: ùt patet de ſpurio.

6. Quid ſi Confeſſarius de pœnitente dicat, eſſe ſcrupuloſum, caput Confeſſarii nugîs & impertinentiîs frangere, eſſe difficilem &c? *Reſp.* eſſe rem in controverſione: Lugo enim & alii dicunt per hoc non frangi ſigillum; econtra Bonæ Spei. Conveniunt tamen de hoc quòd per hoc non frangatur ſigillum, quando Confeſſarius de ſuo pœnitente dicit eſſe blæſum, habere habitum fœtentem, tardum in concipiẽdo &c. quia hæc ſunt extra confeſſionem obvia, & extra materiam confeſſionis. 7.

7. Licetſi ſecundùm omnes licitum ſit Confeſſario revelare peccatum quoad ſe & quoad circumſtantias, ſi nullum prorsùs ſit periculum ne in pœnitentis ſuſpicionem veniatur; attamen plerumque propter acutiſſima ingenia, caútiſſimè de auditis in confeſſione loqui debemus, ne ob loquelam noſtram hoc contingat, quod contigit olim (de quo ſcribit P. Bonæ Spei) quòd quidam Confeſſarius dixerit coram viro aliquo, *prima perſona quam audivi, adulterium confeſſa eſt;* & deinde poſt aliquot annos iſti eidem coram viro ſuo, *tu es prima perſona quam in confeſſione audivi.* Unde vir ille utrumque combinando, intulit uxorem eſſe certò adulteram; & illam occidit.

8. Si quis in confeſſione deprehendatur uxoratus, Nobilis, aut Religioſus, poteſtne manifeſtari? *Reſp.* Vel poſita revelatione eſſet invitus, vel non? Si ſecundum? Poteſt revelari. Si primum? Quia v.g. ipſius notitia eſſet ipſi nociva, non poteſt manifeſtari. Ita Rotarius & alii.

9. Unus pœnitens habet duos Confeſſarios; licetne eis adinvicem de ejus peccatis colloqui? *Reſp.* quòd non (c): quia forſan uni adfert ſpecialia, alteri venialia; vel ſemel huic ſpecialia, ſecundò illi. Item quia uterque ſigillô obſtrictus eſt.

(c) Sotus, Em. Sa verb. Confeſſor num. 22.

SECTIO III.

Ex quali confeſſione oriatur obligatio hujus ſigilli, & quæ perſonæ contrahant obligationem?

1. RESP. & dico 1. Hæc obligatio ſigilli in ſummo rigore accepta, oritur ex confeſſione omni & ſola Sacramentali. Ita D.R. *in* 4. *diſt.* 16. *quæſt.* 2. *art.* 3. & *quodlib.* 3. *q.* 3. & alii communiter poſt ipſum. Explicatur. *Ex confeſſione omni*, ſive completa ſive incompleta ſeu non finita, ſive validè ſive invalidè facta. *Ex ſola* tamen *Sacramentali:* id eſt factâ permodum culpæ, animô ſe accuſandi in foro conſcientiæ in ordine ad claves, ſeu ad abſolutionem Sacramentalem obtinendam; aliàs Sacerdos non tenetur ſigillô confeſſionis tale depoſitum retinere, etiamſi deponens flexis genibûs præmiſsô *confiteor*, dixerit ſe illud ſub ſigillo Sacramentali deponere (a). Verumtamen ut Sacerdos hoc celet, omninò expedit propter ſcandalum vitandum (b): quia eſt tamen naturale ſecretum.

2. Si verò dubitet Sacerdos, utrùm ſit permodum culpæ, tenetur ſigillô confeſſionis: in favorem enim pœnitentis præſumendum, ne confeſſio reddatur odioſa. Ita Graffius, Onuphrius, Bonacina.

(a) Bonac. de Pœnit. Sacram. diſp. 5. quæſt. 6. ſect. 5. punctô 2. n. 3. Rotarius part. 1. cap. 8. de Sigillo num. 3. Layman, Fagūdez.

(b) S. Thomas, Doctor Reſolutus.

Causa excusans à secreto sigilli.

3. A fortiori non stringitur sigillô confessionis Sacerdos ad celandum id, quod ipsi pœnitens proponit animô trahendi ipsum ad peccatum: imò quidam Cardinalis teste Soto, mulctatus fuit à Summo Pontifice, eò quòd non manifestaverit conspirationem in Summum Pontificem, quam alter ipsi aperuerat in confessione, non intentione se accusandi, sed animô ipsum trahendi ad eandem conjurationem. Ita Bonacina hîc, Reginaldus, Onuphrius, Navarrus, Vasquez & alii.

Qui sigillô confessionis obligantur.

4. Dico 2. Omnes sigillô confessionis obligantur, qui notitiam Sacramentalem ex confessione tali acceperunt. Proinde hôc sigillô tenentur: 1. Confessarius etiam fictus: fraus enim non debet patrocinari delinquenti. Bonacina, Bonæ Spei. Secùs autem esset, si pœnitens sciret Confessarium debere esse Sacerdotem, hunc autem non esse Sacerdotem; sic enim non esset Sacramentalis confessio: nam non esset ad obtinendam absolutionem. 2. Superior qui pro reservatis aditur, si deveniat ad notitiam personæ aut delicti, conferens potestatem alteri absolvendi à reservatis. 3. Interpres alienæ confessionis. 4. Qui voluntariè aut casu peccatum aliquod confitentis audit: ille mortaliter, hic non delinquit audiendo. 5. Is cui Confessarius confessionem sacrilegè revelavit. 6. Illi coram quibus in casu necessitatis v.g. instante naufragio confessio facta fuit, qui nec quidem colloqui secum possunt de auditis. 7. Qui cum venia pœnitentis consulitur (c). Ratio est: quia sicut interpres cum pœnitente, ita consiliarius Confessarii cum Confessario facit unum; ideoque eodem modo obligatur ad secretum Sacramentale. Ratio præterea est: quia pœnitens præsumitur dare licentiam Confessario, ut aliquem consulat sub hac clausula, ne ille id revelet alicui. 8. Qui scriptam confessionem legit tempore confessionis, certum est quòd teneatur sigillô confessionis non minùs quàm ille qui audit. Sed utrum teneatur sigillô confessionis, qui ante illam aut pòst veniens hoc facit, controvertunt Authores. Negant Suar. Layman, Lugo, putantes talem solùm ad secretum naturale teneri, & solùm venialiter peccare legendo ex animo curiositatis. Navar. Bonac. Oppositum verò docet P. Bonæ Spei cum Vivaldo, Fagundez, Diana, Konink. Ego svadeo medium tenendum: Si charta est tradita ad obtinendam absolutionem, tunc cum P. Bonæ Spei; & sic paritas tenet quam deducit ille de interprete, & illo quem consulit Confessarius de licentia pœnitentis, quòd sicut ille sic & hic legens teneatur servare secretum sigilli. Si verò inveniatur charta antè, probabiliùs dicendum cum Bonacina & aliis communiter, quòd non teneatur magis ad secretum sigilli, quàm ille qui audiret aliquem examinantē se, & dicentem clarè sua peccata; licèt teneatur ad secretū naturale, ùt volunt cōmuniter DD. quia est ordinatio ad confessionē Sacramētalem.

(c) Lugo, Bonæ Spei & alii communiter contra Vasquez, Dianam.

5. Pœ-

5. Pœnitens licèt tam reſpectu dictorum à ſe quàm ſibi à Confeſſario, non teneatur ad ſecretum ſigilli; tamen per accidens ad ſecretum naturale reſpectu utriuſque obligatur. Ratio primi eſt: quia ſigillum confeſſionis in favorem pœnitentis eſt inductum; ergò ſicut poteſt dare Confeſſario licentiam, ita ipſe ſolus poteſt de confeſſis à ſe loqui. Secundi ratio eſt: quia pœnitens, non Confeſſarius ex vi confeſſionis ſecretum deponit. Ratio tertii eſt: quia quando ex dicendis ſequeretur infamia, aut aliquod præjudicium, teneretur pœnitens ſilere: quia quivis de jure naturæ præjudicium alterius ex ſua locutione ſecuturum, tenetur avertere quando poteſt.

Pœnitens ad ſecretũ naturale nõ ſigilli obligatur.

6. Violans ſigillum confeſſionis, duplex peccatum committit: ſacrilegii contra reverentiam Sacramento debitã, & injuſtitiæ ex pacto virtuali inito de ſecreto ſervando. Quare tenetur ad reſtitutionem damni ex violatione ſecuti, non minùs quàm ſi revelaret ſecretum naturale, & inde damna ſequerentur. Nec levitas materiæ excuſat à mortali, licèt excuſet inadvertentia. Ita Sotus, Navarrus, Reginaldus, Nugnus *de Sigillo*.

Quot peccata cõmittit violans ſigillum cõfeſſionis.

SECTIO IV.

An & qualis requiratur licentia pœnitentis, ut poſſit loqui Confeſſarius de dictis in confeſſione; ſine qua quomodo violatur ſigillum confeſſionis, & utrùm notitiâ confeſſionis uti poſſit Confeſſarius?

1. DIco: Semper in confeſſione, numquam extra confeſſionem ſine licentia pœnitentis reſpectivè tali, licèt Confeſſario uti ſcientiâ confeſſionis ipſius, quando periculum revelationis aut moleſtiæ ipſi inferendæ timetur.

2. Explicatur & probatur. In confeſſione poteſt uti ſcientiâ confeſſionis pœnitentis, monendo ipſum; cùm id Eccleſia exigat & practicet per Confeſſarios: ſolent enim Confeſſarii ob nimis frequentem in eadem peccata relapſum abſolutionem negare, alii poſt abſolutionem pœnitentiam imponere, & communiter ſvadetur pœnitentibus, Confeſſarium non mutare: & quare? Niſi quia ab eodem Confeſſario ob præcedentium confeſſionum notitiam, faciliùs diriguntur: neque ſic uti ſcientiâ, eſt uti eâ contra ſigillum, ſed ſub ſigillo confeſſionis.

Semper in confeſſione, nunquã extra confeſſionem licitũ eſt uti ſcientiâ confeſſionis.

3. Extra confeſſionem numquam uti poteſt: quia pœnitens pro foro interno, non pro externo aperuit & concredidit ei ſuam conſcientiam. *Niſi de pœnitentis licentia reſpectivè tali.* Dico *reſpectivè tali*: nam in odio-

Qualis licẽtia requiritur.

sis requiritur licentia expressa; non sufficit interpretativa, virtualis, tacita. Deinde, ut non sit vî, injuriâ, dolô, precibûs importunis extorta. Ita Henriquez, Fagundez & alii. Unde debet cavere Pater Spiritualis, maximè si est vir authoritativus, cujus valdè est necessaria gratia pœnitenti Regulari, exposcere licentiam loquendi de confessis: quia sic ob timorem & gratiam daret pœnitens non tam libenter quàm reverenter licentiam ei colloquendi de confessis.

4. Sufficienter autem datur licentia Confessario, quando ipsum de suis peccatis alloquitur pœnitens, tunc potest loqui Confessarius de eis etiam adjunctis; secùs alloquens aut monens pœnitentem extra confessionem sine obtenta licentia, frangit sigillum.

5. In gratis verò saltem secundùm pauciores DD. sufficit licentia interpretativa, dum non dicuntur in præjudicium pœnitentis, sic dum ejus virtutes narrantur, aut innocentia declaratur; cùm hæc non sit permodum culpæ dicta. Sed tu cum pluribus sine talia dicere: quia contingit aliquando pœnitentes accedere cum confessione ad eos Confessarios, qui ipsos possent juvare, ex trigis liberare, excogitareque innocentias & virtutes, ne ex convictione eorum constet mendacia commissa in confessione, & tam Confessario quàm pœnitenti fiat confusio.

6. Secundùm omnes DD. tamen de licentia interpretativa potest Confessarius uti scientiâ confessionis hoc casu, si ex confidentia pœnitens in confessione declaret murmurationes de nimia ejus duritia & severitate, tunc potest Confessarius Paterque Spiritualis (habens potestatem mortificandi, puniendi in refectorio coram aliis, sive sit Prælatus v.g. Prior) benigniùs cum eo procedere, affectum ei paternum monstrare, eumque magis diligere, & pro eo interim DEUM rogare, ut quod ipse emendare nequit, hoc DEUS suppleat. Ita P. Bonæ Spei *de Sigillo cõfessionis dub.4. n.48.*

SECTIO V.

Sub qua solvuntur casus.

Confessarius quàmvis non absolvit dare testimonium Parocho tenetur.

1. SI Parochus exigat testimonium à Confessario in scriptis de Parochiani confessione, tenetur illud dare, licèt non absolverit eum, aut suspenderit propter justam causam. Nec potest repellere talem à sumptione S. Eucharistiæ, aut impedire clam ne contrahat matrimonium, quem ex confessione scit accedere cum impedimento dirimente (licèt de illis, obtenta licentiâ monere possit), nisi sciat aliunde; tunc statim addere debet notitiam illam. Ita communiter DD.

2. Secundùm probabiliorem, communiorem & veriorem sententiam, nec claudere fores potest, quibus suum pœnitentem de nocte solere exire

pro actibus inhoneſtis ſcit ex ſola confeſſione; quia ſic objiceret illi crimen, daret occaſionem ad celandum ſcelus in confeſſione futura: neque poteſt Superiorem monere etiam indirectè, ut fores omnes claudantur; ſecùs eſſet, ſi aliunde ſciret.

Nec claudere fores. Nec Superiorem monere.

3. Controvertunt DD. utrùm Confeſſarii ſuis pœnitentibus poſſint denegare vota affirmativa ad promovendum eos, quos ſciunt eſſe indignos talibus ad quæ promoventur? V.g. Clerici ad Ordines, Patres ad officia. Ad quem caſum, *Reſp.* quòd non poſſint eis denegare vota affirmativa, nec ipſos ad officia clam impedire (a). Ratio eſt: tum ne reddatur confeſſio odioſa & injurioſa: tum quia plerique mallent peccata ſua cum excuſatione revelare, quàm clanculò ob ea audita in confeſſione impediri ab officiis, & dignitatibus: tum quia quando imminet grave damnū, detrimentum famæ, non tenetur pœnitens fateri ſuum ſcelus, ùt dixi *ſuprà*: atqui ſi poſſent Cōfeſſarii denegare vota promoventia pœnitentium, & eos impedire ne promoveantur, timerent grave damnum pœnitentes, ſcilicet carentiam officiorum, quæ ipſi magno affectu aſſequuntur.

(a) Bonæ Spei contra Henriq. & alios.

Nec votum denegare.

4. Magis controvertunt DD. de caſu, quo in mortem Confeſſarii tres conſpiraſſent, ut eum aut vinô, venenô pro ſacrificio aſſumendo infectô, quòd jam eſt tale ad altare ejus allatum, aut aliter noctu in cella occidant, quorum unus ante Sacrum confitetur ei hoc totum; poteſtne aliud vinum aſſumere, aut ſimulare infirmitatem ne celebret? Item in alia cella dormire ne occidatur? Multi docent DD. quòd poſſet ſimulare infirmitatem, ut non celebret: ſimiliter occaſionem, ut cum illis latronibus non intret ſylvam; ſimiliter ut non dormiat in ſua cella. Ita Scotus *diſt.* 21. *quæſt.* 2. Henriq. Tamburinus, Konink, Sotus & alii. Econtra Bonæ Spei, Vaſquez, Lugo, de Rhodes & alii. Illorum eſt ratio, quòd in hoc non ſit proditio ſceleris; horum, quòd ſociis eſt objectio ſceleris. Quare diſtinctè *Reſp.* Vel pœnitens venit ad Sacerdotem non animô obtinendi abſolutionem, ſed animô faciliùs occidendi Sacerdotem? Tunc fugere poteſt: nam talis confeſſio non inducit ſigillum confeſſionis, cùm non ſit Sacramentalis, ſed nulla. Vel venit animô obtinendi abſolutionem ab illo? Facilè poteſt obtineri licentia fugiendi mortem: quia abſolvi non debet niſi deſiſtat à ſuo intento, & det licentiam fugiendi; imò & alios monere tenetur ut deſiſtant à ſuo intento, & impedire quantùm poteſt ſi poteſt: ſi verò nec impedire necem, nec dare licentiam Sacerdoti poteſt, quia inde timet ſecuturam mortem, ſi eſt v.g. puer aut ſubditus ſui Domini qui hoc ipſi impoſuit ut confiteatur fictè, & ſi poteſt commodè occidat Sacerdotem; illum verò ductum pœnitentiâ, verè pœnitet intentionis non bonæ: quid tunc faciendum? Fugam ſvadet Layman, Sylveſter, ſi placet Sacerdoti; Konink, etiam ſi mors immineat

Sciens Confeſſarius ex confeſſione quòd velint eum occidere, an fugere poſſit? ſimulare infirmitatē ne celebret&c?

pœ-

pœnitenti à ſociis. Econtra Bonæ Spei cum Lugone probat, fugam eſſe fractionem ſigilli: quia per fugam objicit ſociis hoc peccatum eſſe confeſſum: tum quia Confeſſarius non poteſt uti notitiâ confeſſionis ad externam gubernationem; ergò nec ad gubernationem propriam. Ego verò aliter dicam: Inprimis ſi verè pœnitet pœnitens, occidere non poteſt Sacerdotem: quia potiùs debet mortem ſubire, quàm mortaliter DEUM offendere. Ad alios verò caſus, medium dico: Vel nullum eſt periculum violationis ſigilli, & detrimenti pœnitentis (quod eſſet ſi ita confiteretur, ut illi non ſcirent de confeſſione illius)? Poſſet in præfato caſu ſimulare infirmitatem, & ob eam ſimulatam non celebrare; ad ſylvam non ire; ſimiliter dormire alibi, in infirmario v.g. vel ad infirmũ ire pro nocte &c. Vel eſt periculum fractionis ſigilli, & detrimenti pœnitentis, prout in caſu ponitur? Tunc deberet ſe pro morte diſponere Confeſſor, & confecrare in illo vino, in cellaque ſua dormire (b): cùm frangere ſigillum Confeſſionis, & reddere confeſſionem injurioſam, ſit peccatum mortale; non ſunt autem facienda mala ut eveniant bona.

(b) Suarez, Bonæ Spei.

5. Si ex ſola confeſſione audita, Elias ſcit Timotheum pœnitentem non eſſe Sacerdotem, aut non habere juriſdictionem, quem ſolet pro deponendis ſuis peccatis adire, ſi nullum periculum revelationis aut infamiæ eſt, non tenetur ampliùs ad illum accedere. Si ſecùs, tenetur ſimulare confeſſionem: eſt communis ſententia.

6. Interrogatus Confeſſarius de confeſſione pœnitentis, commodiſſimè reſpondet, *pœnitens fecit quod ad ipſum ſpectabat; ego ſimiliter.* Et ſi cogeretur ad fatendum veritatem juramentô, jurare poſſet ſine ulla reſtrictione, ſe non audiviſſe quod audivit: quia ex communi acceptione, verba iſta in circumſtantiis talibus idem ſignificant, quod *non audivi ut revelem, male interrogas, non teneor tibi dicere.* Nec Sacerdos decipit interrogantẽ; ſed ipſe ſe decipit, non attendens quòd verba *non audivi* &c. in his circumſtantiis mutent ſignificationem: ad inſtar dicti Chriſti, quando dixit: *de die autem illo nemo ſcit neque Filius,* qui tamen defactò ſcivit; ſed non ſcivit, ut tunc illis adſtantibus revelaret. Cautiùs tamen eſt nolle jurare, & dicere Judici ſe non poſſe loqui de auditis in confeſſione. Ita Rotarius. Cui addo, ſi ex tali reſponſione non ſit periculum ſuſpicandi & deveniendi ad hoc quòd eſt confeſſus. Unde uti hoc termino Rotarii non ſvadeo, ſcilicet quòd *non poſſum loqui de auditis in confeſſione*; ſed aliam cautiorem adhibere reſponſionem oportet. Si ſuſtineret Confeſſarius in tali caſu aliquas pœnas, ſuſtineret pœnas Martyrii propter juſtitiam.

SE-

SERIES VIII.

De Confessariis solicitantibus.

Quid hìc venit nomine solicitantis?

1. R*Esp.* Ex Bulla Gregorii XV. quæ incipit *Universi Dominici*, venit non mulier solicitans Confessarium, sed Confessarius (a) solicitans mulierem, aut (quod absit) puerum ad aliquem actum inhonestum: quia id exprimitur illô verbô, *personas, quæcumque illæ sint*; & hoc sive sit in actu Sacramentalis confessionis sive antè, & sive sequatur aut non confessio, ùt si fœminam accedentem ad confitendum solicitet, dilata confessione in aliud tempus (b), dissvadens ipsi confessionem ut interea faciliùs in ordine ad venerea eam inducere possit (c); vel pòst immediatè, ùt si petat à pœnitente domum suam, ut eò deducat concubinam (d), vel pœnitentem, ut ad eum veniat pro actu inhonesto. Quare secùs dicendum, si post longum tempus id fiat (d): cùm in dicta Constitutione dicatur, *sive antè sive pòst immediatè.* Item *si occasione confessionis:* Unde audiens Confessor in confessione fœminam esse levem, si ipsâ finitâ lenonem mittit domum ipsius ut eam solicitet (e), à fortiori si petat ab ea licentiam loquendi de confessis, & eâ obtentâ eam ad peccandum solicitet, quia hoc facit occcasione confessionis, nomine solicitantis venit. Item sive solicitet ut consentiat alteri, aut tradat ei aliam personam nempe filiam suam: quia hoc exprimitur illis verbîs Constitutionis, *sive inter se sive cum aliis* (f); & sive in confessionali sive in alio loco, dummodo prætextu confessionis id faciat: quia in Constitutione præfata, ita habetur: *simulantes confessiones audire.* Unde secùs esset si alibi solicitaret illam, & in loco destinato ad confessiones audiendas noctù faceret cum ea aliquid inhonestum (g); & sive faciat aliquid inhonestum sub prætextu aut causa seu occasione confessionis ùt dictum est, aut alliciat pœnitentem, & vel palàm vel tacitè, amphibologicè, offerendo tunc ei munus magni valoris (h): quia muneribûs, fœminæ allici & provocari solent: imò aliquando parvi valoris talibûs, nisi aliunde constet de bona intentione Confessarii: à fortiori si det antè aut pòst immediatè ei chartam seu epistolam amatoriam, ut postea legat domi (e): imò etiam si tantùm eam laudet de pulchritudine, dummodo immediatè ante aut post confessionem (c). Item *tractantes de turpi cum pœnitente.* Unde si fœmina aut alia persona confitetur Confessario, habuisse animum peccandi cum eo, aut illum in confessione illa solicitaret, & ipse consentiret ei manifestando suum consensum, tunc probabiliùs esset de

(a) Sãctarellus, Bonacina.

(b) Diana, Lezana verbô Denũtiatio.

(c) Cõmuniter apud Dianã p. 4. tr. 5.

(d) Lezana.

(e) Graffis, Lezana.

(f) Graffis, Sãctarellus.

(g) Rodriquez, Quaranta.

(h) Diana, Octavius num. 882. Ledesma & alii.

de numero horum comprehensorum in Bulla præfata: quia in eâ dicitur, *aut cum eis illicitos & inhonestos sermones sive tractatus habuerit;* & infrà, *seu tractantes.* Et si ipse Confessarius quidem renueret ei quoad fornicationem, solùm quoad oscula eam solicitaret (i).

(i) Joannes Sãcius, Diana, Octavius. num. 184. p. 1.

2. Hi omnes comprehensi in præfata Bulla peccant mortaliter gravissimè peccatô sacrilegii, & licetsi possint absolvi à tali peccato per quemcumque simplicem Confessarium, quia nullibi in lege reservatur, nisi Episcopus sibi reservaret (k); sunt tamen deferendi omnes tales ad Sacram Inquisitionem, aut Ordinarium loci. Unde

(k) Rotarius.

Nemo tenetur se prodere in judicio.

3. Obligatio Confessarii est, monere pœnitentem talis Confessarii qui inhonestè vel verbô vel actibûs se gesserit, sive non consenserit ipse pœnitens sive consenserit, quòd teneatur denuntiare illum Confessarium Inquisitori vel Ordinario loci, sive sit Sæcularis sive Regularis, alioquin absolvi non potest, nisi id per se aut per alium priùs præstiterit: imò si hoc facere nolit, incurrit excommunicationem (k), dempto casu in quo non posset eum denuntiare sine denuntiatione sui delicti: quia nullus tenetur denuntiare aut accusare seipsum extra confessionem Sacramentalem: Nemo enim tenetur se ipsum prodere in judicio externo, prout habetur in *cap. Si quis aliquando, de Pœnitentia* (l).

(l) Sãctarellus, Diana de Denuntiatione.

4. Et quid si Confessarium post solicitationem statim pœniteat solicitasse, & hoc asserit pœnitenti solicitatæ? *Resp.* non obstante tali facto & dicto, tenetur pœnitens Confessarium solicitatorem denuntiare (m), sub novo peccato committendo; cùm sit transgressio præcepti in te gravissima. Denique licèt talis sit contritus aut confessus, non tamen punitus: quod fieri debet ob bonum publicum. Nec correctio fraterna habet in eo locum, cùm sit de fide suspectus, ùt videre est de hæresi; omnes autem levi etiam suspicione de hæresi suspecti, deferri debent ad S. Officium, vel locorum Ordinarios, cùm sic decretum sit in S. Inquisitione his verbis: *Omnes & singulos hæreticos seu de hæresi quomodolibet suspectos &c.* Etiam si nulli nota sit talis solicitatio: bonum enim commune hoc exigit: & etiamsi materia solicitationis non videatur in genere luxuriæ esse gravis, sed levis: quomodocumque sit, semper fit gravis injuria Sacramento. Ita Sancius.

(m) Bossius, Rodericus, Bonacina, Lezan. tom. 3. verb. Denũtiatio n. 5.

5. Et quid de illo qui sub sigillo secreti naturalis à pœnitente rescivit, illum esse solicitatum à tali N. Confessario; teneturne illum denuntiare? *Resp.* quod sic: quia hæc revelatio est in favorem fidei, & propter bonum publicum.

6. Dices: Sed jurando promisit non revelare? *Resp.* etiamsi: nam tale juramentum est de re iniqua, consequenter obligare non potest. Ita S. Thom. 2. 2. *q.* 70. *art.* 1. *ad* 2. Sylvester, Suarez, Lezana *verbô Hæresis.*

7. Di-

7. Dices 2. Sed Confessarius est non habens jurisdictionem, seu fictus; estne talis deferendus? *Resp.* Sive talis Confessarius non habens jurisdictionem seu fictus, sit Sacerdos (n), cùm omnis Sacerdos sit Confessarius saltem pro aliquo casu, consequenter comprehenditur in præfata Bulla, sive sit Diaconus, Clericus, Laicus, etiam si non absolvat, cùm sit talis de fide suspectus, ùt talis deferendus est. Ita Leander *de Sacrament. tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 13. *quæst.* 37. 38. 39. apud Dianam *part.* 9. *tract.* 9. *resol.* 32. Octavius *interrogat.* 883. *part.* 2.

(n) Cōmuniter cum Lezana & Rotario.

8. Quomodo sibi consulere potest solicitator? *Resp.* debet spontè, nullis præventus indiciîs, integrè scelus tale coram Judicibus fidei, hoc est coram S. Inquisitione, aut si non est, coram Ordinario loci confiteri, seu fateri: Nam si nullis præventus indiciîs hoc fecerit, gaudebit beneficiô spontè comparentium. Et si fuerit præventus indiciîs, gaudebit beneficiô comparentium non citatorum, nec vocatorum. Ita Lezana *tom.* 4. *consult.* 21. *num.* 36. Peirinis, Octavius *num.* 357. & in alia parte *num.* 889. Carena *de Offic. S. Inquisit. tit.* 6. §. 20. *num.* 109.

DISTINCTIO VIII.

Sacramenti extremæ unctionis Ideas complectens.

1. Quòd hæc unctio extrema de qua nunc instituitur doctrina, sit verum Sacramentum, decisum est in Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 1. ubi sic dicitur: *Instituta est autem hæc Sacra unctio infirmorum tanquam verè & propriè Sacramentū novi testamenti à Christo Domino* &c. *Can.* autem 1. *Si quis dixerit extremam unctionem non esse verè & propriè Sacramentum, & à Beato Jacobo promulgatum, sed ritum tantùm acceptum à Patribus, aut figmentum humanum; anathema sit.*

Sacramentū extremæ unctionis est verum Sacramentum à Christo Domino institutum.

2. Quando autē hoc Sacramentū sive hanc unctionē instituit Christus? Rdet Doctor Resolutus *in* 4. *dist.* 23. *art.* 1. *Marci* 6. *dicitur, quòd Christus misit discipulos suos, & ungebant oleô & sanabant: postmodum in Canonica sua Jacobus exercitium promulgavit dicens: infirmatur quis in vobis, cap. ult.*

Quando?

3. Oppositum quidem docent Henriquez, Valentia, Suar. de Rhodes, asserentes tunc Apostolos nondum fuisse Sacerdotes: sed hæc ratio non evertit authoritatem D. Rti: nam sicut Sacramentum baptismi administrant non Sacerdotes, ita ex ordinatione & dispensatione Christi, poterant Sacramentū extremæ unctionis, Apostoli nondū Sacerdotes administrare.

4. Definitur hocce Sacramentum rectè ità: *est unctio ex oleo olivarum in sensibus moribundi à Sacerdote, sub præscripta verborum forma.* De hac unctione sive Sacramento, fit.

SERIES Unica.

SECTIO I.

Quotuplex hujus Sacramenti materia, & quæ forma?

Sacramenti extremæ ūctionis materia remota.

1. MAteria remota hujus Sacramenti, est oleum olivæ simpliciter benedictum.

2. Addidi *simpliciter benedictum*, hoc est sine admixtione balsami, per hoc enim differt à chrismate, quòd chrisma sit mixtum ex oleo & balsamo; oleum autem non.

3. Non addidi *ab Episcopo benedictum*: nam licèt id exprimatur in Concil. Florent. in instructione Armenorum, & cōmuniter Theologi omninò id requirant; non tamen omninò id est necessarium, ad rationem & valorem Sacramenti, ut sit immediate ab Episcopo benedictum: cùm oppositum apud Græcos à primordiis Ecclesiæ ortum habeat, approbante Clemente VIII. Ita Cajetanus, Victoria, Sotus, Valentia, Martinon &c. Si possunt potestate delegata Græci, cur non possent & Latini illud benedicere?

4. Si parùm de non benedicto addatur benedicto, major pars consecrati trahit in se minorem partem non consecrati (a); Similiter si major pars non benedicti immittatur, per partes successivè superadditas, materia non redditur insufficiens, sed manet sufficiens, ut tali possit infirmus ungi, respondit Sacra Congregatio 28. Septembris 1680.

(a) Clemens à S. Pontiano.

5. Et quid si quis infirmus ungeretur chrismate? Puto non deesse Sacramentum unctionis; cùm sit valdè parum balsami, non amittitur nomen olei (b): peccaret mortaliter, qui hoc scienter extra casum necessitatis faceret, non tamen propter hoc reiterare deberet sacram unctionem. Ita de Rhodes.

(b) Bonæ Spei, de Rhodes.

6. Notandum, quòd licetsi ex præcepto *cap. Litteris, de Consecr. dist.* 3. debeat administrari hoc Sacramentum in oleo hoc anno benedicto (c), aliàs committitur peccatum mortale, cùm sit transgressio in re gravi; tamen in casu extremæ necessitatis sive periculi mortis, licitum est uti oleô veteri: nam ita declaravit Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium, teste Gavanto *in Manual. Episc. verb. Extrema unctio in* 6. Quod etiam dicendum in casu quô non acquireretur oleum novum. Ita Lezana *verb. Extrema unctio num.* 13.

(c) Bonacina.

7.

7. Materia proxima hujus Sacramenti, est ipsa unctio: in omnibus enim Sacramentis, materia proxima est ipsa applicatio materiæ remotæ. Materia proxima.

8. Licetsi à Concilio Florent. septem numerentur unctiones, nimirum unctio oculorum, aurium, narium, oris, manuum, pedum & renum; non tamen omnes sunt de essentia Sacramenti, aut de præcepto: nam juxta Rituale Pii V. in fœminis unctio renum seu lumborum (d), & praxim communem propter honestatem, imo & in Religiosis propter eandem causam, omittitur (e); licèt apud nos oppositum fiat, propter humilitatis exemplum, ùt dicit Pater Lezan. *num.* 9. Imò in sæculari omitti potest, si absque periculo moveri non potest (e). Potest etiam imò debet omitti ex decentia unctio pedum mulieris, docent Rotarius, Stephanus à S. Paulo, Petrus à S. Joseph & alii. Ergò solùm quinque sensoriorum, scilicet aurium, narium, oculorum, oris, manuum, necessitate præcepti extra casum necessitatis necessaria est unctio: patet ex Rituali Mechlinienfi à Doctoribus Lovaniensibus approbato.

(d) Bonæ Spei, Rotarius.
(e) Naldus, Lezan. verb. Extrema unctio.

9. In manu carente aut aure &c. pars vicinior ungi debet: & in iis qui à nativitate perpetuò cæci sunt, ungi debet cavitas ubi esse solent oculi (f); neque propterea falsa est forma, *quidquid per visum deliquisti:* quia etsi per actum externum illius sensus peccatum non est, potuit tamen committi peccatū internum circa illum sensum, v.g. ex desiderio videndi.

(f) de Rhodes.

10. Quando Sacerdos ungitur hac Sacra unctione, non palma ungi debet, cùm jam sit uncta in susceptione Sacerdotii (g), sed infra palmam, aut manûs pars superior ungenda est (g), prout Cæremoniale nostrum habet.

(g) Vivaldo, Lezan. Laym. de Rhodes & alii.

11. Utrùm verò ad essentiam Sacramenti sive in casu necessitatis sufficiat unctio in uno sensorio? V.g. si Sacerdos timeat ne à pestifero contrahat contagionem, aut quia infirmus jamjam expirat. Multi negant cum S. Thoma; multi etiam affirmant cum Scoto, Medina, Serario & aliis. Ratio est horum: quia tota anima reperitur in uno sensorio. Ego verò pro tutiori addo conditionem & dico, quòd sufficiat in tali casu unctio sub conditione administrata in uno sensu, v.g. manu aut oculo, aut aure &c. dummodo præfata forma sit virtualiter omnes partiales continens (h): quia hoc ad significationem Sacramenti sufficit, & ab obligatione & consvetudine Ecclesiæ necessitas excusat. Similiter in casu necessitatis gravis, propositæ, non est necesse ungi duos oculos aut duas aures, & sic de cæteris; sed sufficit unctio unius (i).

(h) Naldus, Filliucius, Lezan. nū. 7.
(i) de Rhodes.

12. Quòd debeant unctiones fieri in modum Crucis, nec est de præcepto, cùm nullibi sit tale de hoc; nec consvetudo Ecclesiæ videtur obligare sub mortali, cùm non videatur cum tanto onere obligare; nec est de essentia Sacramenti talis unctio, alias esset præcepta. Quare saltem in

in cásu necessitatis excusatur à peccato mortali Sacerdos, si administrat non per modum Crucis. Ita Lezan. *num.* 11.

13. Non tamen est necesse, ut unctio fiat manu Sacerdotis, sed tempore pestis potest fieri virgâ oblonga lignea aut argentea. Ita docent Sylvius, de Rhodes, & NN. Lezana, Bonæ Spei & alii.

14. Dixi *potest:* quia cùm non sit necessarium necessitate medii hoc Sacramentum, omitti potest.

Forma. 15. Forma hujus Sacramenti conveniens, à Florentino plerisque Ritualibus assignata est hæc: *per istam Sanctam unctionem & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per visum*, dum visus inungitur; & sic de aliis sensibus dicendum. Forma una virtualiter omnes partiales continens, est hæc: *per hanc sacram unctionem & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi DEUS quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum, tactum & gressum.* Non tamen omnia verba sunt de essentia hujus formæ: hæc enim *per suam piissimam misericordiam*, & nomina Personarum Sanctissimæ Trinitatis, *in nomine Patris & Filii &c.* non sunt de essentia hujus formæ. Sicut additio ita detractio hujus formæ, vitanda est: nam si in substantiali fit mutatio, forma redditur irrita.

Semper deprecatoria. 16. Hoc certum est apud omnes, quòd hæc forma semper debeat esse deprecatoria: patet ex verbis S. Jacobi, *orent super eum.* Unde si quis mutet formam in absolutam, dicendo v.g. *absolvat DEUS*, irritum erit Sacramentum: si verò locò *indulgeat*, quis dicat *parcat, condonet, remittat*, vel quid simile deprecatorium, validum erit Sacramentum.

SECTIO II.

Quodnam subjectum sit hujus Sacramenti capax?

1. RESP. Ut validè quis suscipiat hoc Sacramentum, debet esse baptizatus (a), cùm baptismus sit janua Sacramentorum.

2. Debet esse adultus, aut talis qui aliquando est usus ratione (a). Unde licèt possit conferri hoc Sacramentum pueris qui sunt capaces Sacramenti pœnitentiæ, licèt nondum sint capaces Sacramenti Eucharistiæ (b), & amentibus qui aliquando sunt usi ratione & Catholico modô vixerunt, dummodo non constet illos quando erant sanæ mentis voluntatem contrariam habuisse; tamen infantibus, pueris, aut perpetuò amentibus qui nunquam usi sunt ratione, negari debet (a): cùm non verificaretur forma, *quidquid deliquisti.*

Quibꝰ potest deferri hoc Sacramentum. 3. Tertiò, ut sit in articulo sive periculo mortis constitutus. Ita Florent. (a) D. R. *in* 4. *dist.* 23. *art.* 5. Bonæ Spei, Petrus à S. Jos. Decus S. Ordinis Cisterciensis, & alii communiter.

(a) Concil. Florent. in instructione Armenorũ.

(b) de Rhodes.

4.

4. Unde illi *qui intraturi sunt justum bellum*, *vel mare navigaturi*, *non debent inungi: quia tales licèt sint in periculo mortis secundùm fortunam*, *non tamen secundùm naturam*, dicit Doct. Resolutus *loc. cit.*

5. Neque iis administrari debet qui ultimo suppliciô mulctandi sunt (c): quia hoc Sacramentum pro infirmis, non pro sanis institutum est: patet ex *Marc.* 6. & verbis Jacobi, *infirmatur quis.*

(c) Concil. Mediol.

6. Dixi *ut sit in articulo sive periculo mortis constitutus:* nam si infirmitate communi & levi ægrotanti conferretur hæc Sacra unctio, Sacramentum non esset validum. Ita Bonæ Spei, Suarez, Granadus, Amicus & alii communiter; quidquid dicat Lessius & Quintana: nam in Concil. Florent. statutum est, *quòd hoc Sacramentum nisi infirmo de cujus morte timetur*, *dari debet.* Unde si ordinaria partûs molestiâ laboret mulier, non eô ipsô danda est ei extrema unctio (c); Secùs si habeat majus mortis periculum (d). De seniô confectis de quorum subitanea morte timetur, quòd sint planè viribus destituti, vix loqui possunt præ debilitate quæ in eis reperitur, indeque causatur quòd continuò in vita sua in lectione & consideratione librorum se fatigabant, talibus in illa communi infirmitate potest dari extrema unctio (e); cùm senectus ipsa morbus est ad mortem, ùt monet Catechismus Romanus *tit. de Extrema unctione.*

(d) Rubeus, Victorellus.

(e) Bonæ Spei, tract. 6. de Extrema unction. disp. 1. dub. 4.

7. Neque expectandum cum hoc Sacramento donec in infirmo sit absolutè salus desperata, & sensibûs carere incipiat: quia tale tempus expectantes, colligitur ex Catechismo Romano *par.* 2. *cap.* 6. *num.* 9. peccare mortaliter. Ita Petrus à S. Joseph *de Extrema unctione*, *resol.* 5. Quare ministrari debet si potest adhuc tunc, quandò infirmus usu rationis gaudet, ut se magis ad majorem fructum hujus Sacramenti disponat.

8. Tempore pestis (cùm hæc infirmitas sit fallax & inopinatè accidens) potest dari in principio talis infirmitatis hæc Sacra unctio, docent Lezan. *loc. cit. num.* 6. Suar. 4. *tom. in* 3. *part. disp.* 44. *sect. ult.* in fine, Laym. *lib.* 5. *tract.* 8. *cap.* 4. *num.* 4. Imò quando probabiliter dubitatur (à fortiori si & à Medico) utrùm sit homo ille peste infectus, tunc propter morbi talis fallaciam potest, sed conditionatè administrari tali hocce Sacramentum. Ita Lezan. *suprà*, Chapeavilla *de Sacram. ministr. tempore pestis*, *cap.* 5. *quæst.* 11. Naldus & alii.

Tempore pestis quando administranda est sacra unctio?

9. Ut autem licitè hoc Sacramentum suscipiatur, requiritur status gratiæ in suscipiente: patet ex antè dictis.

Conditiones ad licitam susceptionē.

10. Notandùm, quòd in eadem infirmitate prolixa potest homo pluriès inungi, si occurreret pluriès periculum mortis: quia hæc medicina respicit statum infirmitatis & peccata venialia, quæ in longa infirmitate repetuntur. Ita D. R. *suprà art.* 6. quem alii in hoc communiter sequuntur.

Quisnam Minister hujus Sacramenti?

Minister Sacramenti extremæ ũctionis.

1. RESP. & dico: Hoc Sacramentum solus & omnis Sacerdos validè in omni casu, licitè in casu necessitatis; extra eum, nisi sit aut proprius Sacerdos aut delegatus, aut utens privilegiô.

2. Explicatur & probatur. Quòd solus Sacerdos, non Subdiaconus aut Diaconus sit Minister, colligitur ex Trident. *sess.* 14. *can.* 3. & *Jacobi* 5. *inducat Presbyteros.* Quòd omnis Sacerdos etiam excommunicatus, degradatus, validè hoc Sacramentum conferre possit, etiam extra casum necessitatis seu præsentibus aliis, urget paritas de baptismo, Eucharistia &c. Et ratio, eò quòd non administretur permodum judicii, non est opus jurisdictione,

3. Extra casum necessitatis, non potest conferre hoc Sacramentum nisi sit proprius Sacerdos; qualis est respectu Regularium Prælatus eorum, respectu Sæcularium Parochus aut delegatus ab eo, hoc est habens licentiam ab eo, aut utens privilegiô: nam quoad hoc exstant privilegiá (a). Alexãdri IV. & Sixti IV. pro Carmelitis, Clemẽtis IV. pro Minoribus, Martini V. pro Benedictinis, Leonis X. pro Minimis, Pii V. pro omnibus; quòd Regulares præfati & cum eis in privilegiis communicantes, possint Sacramentum extremæ unctionis suis familiaribus & Tertiariis sui Ordinis intra septa Monasterii ægrotantibus administrare. Addo *intra septa Monasterii:* quia extat declaratio Sacræ Congregationis apud Barbosam *in Collectan. Bull. verb. Regulares*, Regulares non debere extra Cõventum ministrare Sacramenta suis Tertiariis, præter Sacramentum pœnitentiæ. Ita Lezan. *tom.* 2. *cap.* 14. *num.* 34. Imò ex privilegiis Sedis Apostolicæ possunt Regulares familiaribus suis, aut pauperibus in hospitalibus suis degentibus, hoc Sacramentum licitè administrare. Ita Lez. *tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 10. & Miranda *in Manual. tom.* 1. *quæst.* 49. *art.* 1. referens varia privilegia, specialiter Alexandri IV. pro Carmelitis, & Sixti IV. in Bul. *Dum attenta.*

Privilegia Mẽdicantiũ pro danda extrema ũnctione.

(a) ApudRodriquez tom. 2. Quæst. Reg. quæst. 67. art. 1. Lezan. tom. 2. cap. 16. nũ. 20. & 22.

4. Seclusa autem necessitate & privilegiô, solus proprius Sacerdos aut ab eo delegatus, potest hoc Sacramentum administrare; cùm ita habeatur in variis Canonibus.

Casus.

5. Utrùm possit Parochus ad hoc Sacramentum administrandum mittere suum Vicarium suspensum, excommunicatum, aut quem scit impiè vivere, & in mortali existere? *Resp.* quoad 1. & 2. negativè: quia sicut excommunicatus vitandus, suspensus, non potest, ille ex se excommunicationem, iste suspensionem deponere, nec habet facultatem pro

casu

casu necessitatis dandi extremam unctionem, cùm non sit Sacramentum necessitatis, sicut est Sacramentum pœnitentiæ. Quoad 3. affirmativè, si alius Sacerdos probus haberi, nec Parochus id præstare potest; cùm ille delegatus talis potest, & tenetur se constituere in statu gratiæ, per contritionem (b): Secùs tamen dicendum ob scandalum populi, si præfatus Vicarius esset publicus peccator. (b)Rotarig.

6. Utrùm verò Regularis incurrat excommunicationem administrans Sacramentū extremæ unctionis sine licentia Parochi extra casum necessitatis, nō cōveniūt in hoc DD. Lezana & alii cū eo asserūt, quòd incurrat Papalem, propter Clementinam, *Religiosi*. Negant Victoria, Konink, Bonacina & alii apud ipsos. Extra necessitatem, Regularis admi nistrās utrū incurrat excommunicationem?

7. In casu verò necessitatis, quando proprius Sacerdos sive Parochus non est, aut non vult administrare, & adiri non potest Superior, infirmusque ferè exspirat, tunc potest Regularis aut quicumque alius Sacerdos hoc Sacramentum tali infirmo administrare. Ita docent communiter. Ratio est: quia in tali casu & Parochus est irrationabiliter invitus, & censetur haberi piæ Matris Ecclesiæ consensus.

8. Parochus tenetur ex justitia hoc Sacramentum subditis suis ministrare sub mortali, nisi periculum vitæ immineat inde Parocho. Ita communiter. Obligatio Parochi.

9. Quando jam in agone est constitutus infirmus, omitti & psalmi & orationes præcedentes unctionem, possunt.

10. In casu necessitatis gravis, urgente morte, possunt plures Sacerdotes simul administrare hanc Sanctam unctionem, ita ut unus unum sensum ungat proferendo formam partialem, alter secundum, tertius tertium: colligitur ex *Jacobi* 5. ubi in plurali Sacerdotes dicuntur, *inducat Presbyteros &c.* Et si Sacerdos ungens peracta unctione unica moreretur, secundus posset alias supplere. Ita Bonac. Laym. Lezan. *suprà n.* 9. Quādo plures simul possunt ungere aut successivè.

11. Si contingat infirmum mori dum movetur ex præcepto Sacerdotis ad unctionem, non incurrit propterea irregularitatem Sacerdos. Ita Stephanus à S. Paulo *dub.* 4. *num.*19. Antonius *tract.* 8. *disp.* 1. *sect.* 8. *n.* 59. Lezan. *num.* 19. Ratio est: quia nullibi talis irregularitas exprimitur. Si contingat infirmum mori.

12. Quid si Sacerdos vocatus ad administrationem hujus Sacramenti, dubitet infirmum jam esse mortuum, quid facere debet? *Resp.* Si probabiliter existimat posse esse vivum, potest sub conditione administrare. Ita sentiunt Homobonus & Rotarius. Si interim exspiret, statim cessare debet. In dubio utrùm vivat quid faciendum?

SE-

SECTIO IV.

De obligatione hoc Sacramentum suscipiendi, & effectibus ejus.

Obligatio. 1. **D**E obligatione pauca dicam, quod communis sententia Theologorum docet, infirmum non obligari sub mortali ad suscipiendam extremam unctionē, nisi se existimet aut non posse sine scandalo gravi susceptionem ejus omittere, aut casus est quòd nullum aliud Sacramentum recipere potest (a); attamen secundùm aliquos videtur mortaliter peccare contra charitatem, sicut & negligentes adductionem Sacerdotis cum oleo sacro ad quos spectat (a): quia licèt hoc Sacramentum non sit necessarium necessitate medii, est tamen valdè utile contra fortiores dæmonum incursus, in momento à quo pendet tota æternitas.

(a) Rotarius.

Effectus. 2. Effectus hujus Sacramenti primarius, est augmentum gratiæ sublativæ venialium, ejusque corroborativæ animæ contra tentationes dæmonum in ultima lucta; sic salus spiritualis. Secundarius effectus, est salus sive sanitas corporis: sic enim dicit Doct. Resolutus, hoc Sacramentum eò quòd remittit venialia, alleviat animam quæ regit corpus, & illam alleviando ab onere venialium, removet molestias corporales, si expedit saluti spirituali, *in* 4. *dist.* 24. *art.* 4.

DISTINCTIO IX.

Sub qua Sacramenti Ordinis ordinantur Ideæ, multiq; casus proponuntur & solvuntur.

SERIES I.

De Quidditate Ordinis.

SECTIO I.

Quid Ordo & quotuplex?

Vide nū. 6. 1. **R***Esp.* & dico: Ordo de quo hîc, est Sacramentum quô specialis potestas respectivè ad conficiendam Eucharistiam cæteraque Sacramenta, traditur. Ita Bonac. Lezan. Rotar. & alii.

2. Quòd

2. Quòd Ordo de quo hîc, sit verè & propriè unum ex septem S. Ecclesiæ Sacramentis Sacramentum, hoc declaratum est in Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 3. & *can.* 3. *Si quis dixerit, Ordinem sive Sacram ordinationem non esse verè & propriè Sacramentum à Christo Domino institutum &c. anathema sit.* Unde

Ordo est verè Sacramētum à Christo Domino institutum.

3. Tonsura non est Ordo, quia non est Sacramentum, nec per illam confertur potestas ulla; sed solùm est præparatio seu dispositio ad Ordinem (a). Attamen tonsurati, utpote deputati ad Ecclesiam, nomine Clerici veniunt, *cap. Cùm contingat, de Ætat. & qualitat.* (b), gaudentque privilegiô fori, servantes conditiones Concilii Trid. *sess.* 23. *cap.* 6. Ita declaravit Sacra Congregatio 24. Januar. 1631. & 29. Junii 1628. & 2. Augusti 1631. & 18. Martii 1628. apud Barbosam *in Collectan. Bull. verb. Clericus*, & Dian. 5. *part. in Collectan. hujusmodi.*

Tonsura nō est Sacramētum.

(a) S. Thō. & alii communiter.

(b) Sylv. verb. Excom. Lezan. verb. Clericus nū. 5.

4. Conditiones autem quas Tridentinum requirit sunt hæ, quòd beneficium Ecclesiasticum habeant, aut Clericalem habitum aut tonsuram deferant, alicuique Ecclesiæ de mandato Episcopi deservientes, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua schola vel Universitate de licentia Episcopi quasi in via ad Ordines suscipiendos versentur (c). Gaudent etiam privilegiô Canonis, etiamsi habitum Clericalem aut tonsuram non deferant, nec deserviant alicui Ecclesiæ, nec versentur in aliqua Universitate vel schola de licentia Episcopi: quia dicto *cap. Cùm contingat*, hoc conceditur omnibus prædictis; nec est sublatum à Concilio Trident. prout declaravit Sacra Congregatio, asserente Lezan. *loc. cit.* dummodo ab Episcopo ter moniti non sint, ut habitum & tonsuram deferant.

(c) Henriq. Lezan. loc. cit. num. 20.

Privilegium tonsurati.

5. Privilegium autem fori est, quòd gaudentes hocce privilegio conveniri non possunt pro delicto ad forum sæculare: *can. Non placuit* 26. *quæst.* 7. *cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, de Constit. & cap. Decernimus, de Judiciis.* Quod est intelligendum tam de spiritualibus quàm de temporalibus, dicit Lezan. *loc. cit. num.* 19. quia prædicti textus pluresque alii referendi, universaliter loquuntur. Azor. *tom.* 1. *Instit. moral. lib.* 5. *cap.* 12.

Privilegium fori.

Tam in spiritualibus quàm temporalibus.

6. Privilegiū Canonis est, quòd si quis gaudentē eô percutiat suadente diabolo, sit excōmunicat⁹: *cap. Si quis suadente* 17. *quæst.* 4. ex Innoc. II.

Privilegium Canonis.

7. Insuper tonsurati sunt capaces beneficii, utpote ad Ecclesiam deputati. Rotar. *de Ord. sect.* 1. *num.* 3.

8. Ordo juxta Resolutionem Trident. *sess.* 23. *can.* 2. est septuplex, scilicet Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus. Presbyteratus est institutus à Christo Domino *Luc.* 22. quando Christus dixit: *hoc facite in meam commemorationem.* Et in hoc omnes alii, ùti eminentialiter in eo contenti, sunt instituti. Ita docent S. Thom. *in* 4. *sentent. dist.* 24. *quæst.* 2. *art.* 1. & *quæst.* 1. *ad* 2. Doct. Resol. Lezana & alii.

Quotuplex Ordo.

Quando instituti sunt Ordines.

QuilibetOrdo est verè Sacramentum.

9. Horum, quilibet Ordo est Sacer: quia quilibet est Sacramentum characterem imprimens, & gratiam conferens: colligitur ex Concil. Trident. quod *sess.* 23. *can.* 2. hos omnes numerat inter Ordines, & postea *can.* 3. absolutè dicit, Ordinem esse Sacramentum. Item ex Concil. Flor. in Decreto Eugenii, ubi postquam dixit Ordinem esse Sacramentum, statim ponit exempla de Ordine Sacerdotis, Diaconi, Subdiaconi, & addit: *sic de aliis Ordinibus.* Jam verò secundùm omnem Theologiã, Ordo characterem imprimit & gratiam confert in subjecto capaci; ergò si Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acolytatus, sunt verè Ordines, verè imprimunt characterem (cùm etiam iterari nequeant), & gratiam conferunt; quidquid dicant in oppositum multi, quòd tantùm majores Ordines sint Sacramenta: contra hos sunt Concilia nunc citata, & S. Thom. *in Supplement.* 3. *part. quæst.* 35. *art.* 2. S. Bonav. *in* 4. *dist.* 24. *art.* 2. Lezan. Bonæ Spei & alii plures.

(d) Tridēt. sess. 23. cap. 2. & 3. can. 2. 3. & 4.

Ordines 7. quomodo tot & quomodo unum Sacramentum.

10. Non erunt tamen plura Sacramenta in Ecclesiâ Catholica, quàm septem: quia licèt quilibet Ordo habeat materiam suam & formam distinctam (d), gratiam conferat, characteremque augeat & perficiat; tamen quia unus alteri subordinatur, & omnes ordinantur ad unum finem, omnes unum Sacramentum completum ratione finis constituunt. Ita Bonac. *de Ord. punct.* 2. *num.* 2. Lezan. *verb. Ordines Sacri num.* 2. Sacramentum Eucharistiæ est verum Sacramentum, & sub speciebus vini est Sacramentum; & tamen sub utraque specie est unum tantùm Sacramentũ: ergò etiam non obest, quòd quilibet Ordo horum sit verè Sacramentum, distinctum ratione materiæ distinctæ, & omnes sint unum Sacramentum ratione ejusdem finis, conficiendi scilicet Corpus & Sanguinem Christi, conferendique alia Sacramenta. Hôc paragraphô sive numerô explicatur insimul ly *respectivè potestas* per hoc, quòd quilibet Ordo respiciat unum eundem finem, & unus magis quàm alter ad eum accedat. Unde

Qui dicuntur Sacri.

11. Primi 4. dicuntur minores, cæteri 3. dicuntur majores: tum quia propinquiores hi sunt ad Sacram Eucharistiam consecrandam, & alia Sacramenta: tum quia corpora eos suscipientium DEO consecrantur per votum castitatis eis annexum, quod non annectitur minoribus: quare dicuntur majores, Sacri; minores, non Sacri. Ita communiter.

12. Utrùm Episcopatus sit Ordo verè? Triplex circa hoc est sententia. Negant Reginaldus *lib.* 3. *tract.* 5. Bonac. *de Sacram. Ord. punct.* 1. *num.* 3. Affirmant Valent. Bonæ Spei, Petrus à S. Joseph. Alii sub distinctione respondent, quòd sit verè Ordo dignitatis & in ordine ad Corpus mysticum; non autem est Ordo prout est Sacramentum in ordine ad Corpus Christi verum. Ita NN. Guido antiquissimus, Doct. Resol. *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 1. & 2. Eliseus à S. Joan. Bap. & alii. Sed quia hæc quæstio

est

eſt purè ſpeculativa, remitto cum ea Lectorem ad Theologiam ſpeculativam, reflectens ſuper purè affirmativam ſententiam, quòd debeat admittere nonum ordinem Papatum, aut dare diſparitatem quare Epiſcopatus eſt verè Ordo ſtrictè, & non Papatus.

SECTIO II.

Quæ materia & forma hujus Sacramenti?

1. RESP. & dico: Materia remota hujus Sacramenti ùt ſic, eſt res quæ ab ordinante traditur ordinando; proxima, eſt traditio ejus rei. Forma verò, ſunt verba Epiſcopi quibûs traditio poteſtatis exprimitur, dum poteſtas confertur. Materia & forma Ordinum.

2. In ſpecie verò Sacramenti Oſtiariatûs materia remota, ſunt cymbalum & claves Eccleſiæ; proxima, horum traditio, ut dignos admittat ad Euchariſtiam, indignos excludat. Forma, ſunt verba, *Sic agite quaſi reddituri DEO rationem pro his rebus, quæ his clavibûs recluduntur.* Oſtiariatûs.

3. Lectoratûs materia remota, eſt codex veteris & novi teſtamenti; proxima, eſt traditio ejus, ut in Eccleſia populo eum nudè legat, non interpretando. Forma, *accipite & eſtote verbi DEI relatores, habituri ſi fideliter & utiliter impleveritis officium veſtrum partem cum iis, qui verbum DEI benè adminiſtrant ab initio.* Lectoratûs.

4. Exorciſtatûs materia remota, eſt liber exorciſmorum; proxima, eſt hujus traditio, ut exorciſmos legat ſuper energumenos ad fugandos dæmones. Forma, *accipite & commendate memoriæ, & habete poteſtatem imponendi manus ſuper energumenos, ſive baptizatos ſive catechumenos.* Exorciſtatûs.

5. Acolytatûs materia remota, ſunt ampullæ vacuæ, candelabrum cum candela extincta; proxima, eſt traditio horum, ut vinum cum aqua & lumen ad Sacrificium præparet. Forma, *accipite ceroferarium cum cereo, ut ſciatis vos ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari in Nomine Domini.* Pro ampullis ſive pro urceolis, *accipite urceolos ad ſuggerendum vinum & aquam in Euchariſtiam Sanguinis Chriſti in Nomine Domini.* Acolytatûs.

6. Subdiaconatûs remota materia, eſt calix conſecratus (a) vacuus cum patena vacua, & liber Epiſtolarum; proxima, eſt traditio horum, ut ea ad altare deferat, & ſolemniter ſcilicet cum manipulo Epiſtolam cantet. Forma, *videte cujuſmodi miniſterium vobis traditur*, ideo *vos admoneo ut DEO placere poſſitis:* & ultrà, *accipite librum Epiſtolarum, & habete poteſtatem legendi in Eccleſia Sancta DEI pro vivis & defunctis, in Nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti.* Subdiaconatûs.

(a) Palud. Turrecremata, Octav. num. 730. pag. 227.

7. Diaconatûs materia remota, eſt impoſitio manuum Epiſcopi (b), & liber Evangeliorum; proxima, eſt traditio hujus, ut ſolemniter cantet Diaconatûs.

Evangelium. Formâ, sunt verbâ in Pontificali præscripta, quibûs confertur hæc potestas.

(b) Colligitur ex Conc. Carthagin. 4. can. 4.

8. Utrùm impositio manuum sit de essentia hujus Sacramenti? Contrôvertunt DD. Certum tamen est, quòd sit saltem necessitate præcepti necessaria. Verba enim sunt Gregorii *cap. Presbyter: Presbyter & Diaconus cùm ordinantur, manuum impositionem tactu corporali, ritu (nota) ab Apostolis introducto recipiunt; quod si omissum fuerit, non est aliquatenùs iterandum, sed statuto tempore ad hujusmodi Ordines conferendos, cautè supplendum quod per errorem extitit prætermissum.*

Sacerdotii.

9. Sacerdotii materia remota est duplex, scilicet calix cum vino & patena superposita cum pane, quorum traditione & formæ prolatione datur potestas in verum Corpus Christi producendum, sub speciebus panis & vini; altera materia, est impositio manuum Episcopi, quâ datur potestas in Corpus Christi mysticum, scilicet in fideles, absolvendi eos à peccatis. Similiter duplex est forma: prima, *accipite potestatem offerendi Sacrificia DEO, Missasq; celebrandi tam pro vivis quàm pro defunctis in Nomine Domini Amen;* secunda, *accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt.* Ex quibus patet, quòd si Sacerdotium suscipiens post prolationem primæ formæ ex aliqua causa abesset, non recepta secunda potestate, talis etiam in articulo mortis æquè sicut alius non Sacerdos absolvere etiam à veniali nequiret; licèt celebrare Missam posset.

10. Sed quid si ex errore factum esset, quòd in ordinando aliquem in Sacerdotem, vinum non esset in calice quô conferenda esset potestas Missam celebrandi; utrùm taliter ordinatus posset solùm conficere Eucharistiam sub speciebus panis, non verò sub speciebus vini, an sub nulla specie præstare hoc valeret? *Resp.* Multi cum Diana, Filliuc. Bonac. docent, quòd talis posset validè sub utraque specie consecrare. Ratio eorum est: quia potestas consecrandi utramque speciem, non traditur divisim; qui ergò potest unam, potest secundam consecrare. Econtra plures affirmant cum Ledesma (c), sicut panem in patenâ, ita vinum in calice esse necessarium necessitate Sacramenti: & quia insimul unius formæ prolatione tribuuntur pro una materia, deficiente ergò uno, deficit Sacerdotium; & sic sub nulla specie potest consecrare taliter ordinatus. Quare quia res est dubia, consulendum est, reiterandum esse Sacramentum in tali casu. Ita Villalob. ex DD. Salmãtic. Academiæ apud Lezan. *verb. Ordines.*

(c) 3. part. tract. 4. resol. 186.

Episcopatûs.

11. Episcopatûs materia & forma videtur esse triplex: Una, manuum impositio ab Episcopis; forma verò, *accipe Spiritum Sanctum &c.* Altera, impositio libri Evangeliorũ super cervicem & scapulas ipsius consecrandi;

for-

forma verò, *accipe Evangelium, & vade prædicare populo tibi commisso &c.* Tertia denique ipsa capitis & manuum unctio; forma verò, *ungatur & consecretur caput tuum cœlesti benedictione in Ordine Pontificali;* itemq; *ungantur manus istæ de oleo sanctificato &c.*

12. Pro prima parte videndum est Concil. Antioch. *can.* 10. & 17. & Trident. *sess.* 13. *can.* 4. Pro secunda parte Concil. Carthag. IV. *cap.* 2. ubi sic: *Episcopus cùm ordinatur, duo Episcopi ponant & teneant Evangeliorum codicem super caput & cervicem ejus &c.* In Pontificali autem Rom. Anno 1595. præscribitur, *ut tres Episcopi ponant &c.* Pro tertia parte habetur probatio: quia ante illam unctionem ac consecrationem dicebatur electus tantùm, posita verò illâ dicitur consecratus, in Pontific. Rom. Comprobatur per hoc, quod Innoc. III. *cap. Cùm venisset, de Sacra unctione* mandat, ut Episcopus Brachan. qui non fuerat inunctus Romæ, inungeretur ab Episcopo Albanensi, duobus adstantibus Episcopis, juxta morem Ecclesiæ Romanæ.

13. Ex his collige officia singulorum. Ostiarii, aperire & claudere Ecclesiam, dignos admittere, indignos ejicere &c. Lectoris, est legere utriusque testamenti Scripturam sacram, docereque Catechumenos rudimenta fidei Christianæ. Exorcistæ, est super energumenos exorcismos legere, manus eis imponere, nomen DEI super eos invocare, dæmones adjurare &c. Acolyti, præparare ampullas cum vino & aqua ad Sacrificium *Missæ*, cereos accendere & ferre, Subdiacono vinum & aquam porrigere &c. Subdiaconi est, præparare Diacono calicem & patenam cum pane, vinum ei in Sacrificio Missæ porrigere, aquæ guttam & alteram in calicem immittere, Epistolam solemniter id est cum manipulo cantare &c. Diaconi munus est, legere, vel solemniter hoc est cum stola cantare Evangelium, panem & vinum in vasis Sacris Sacerdoti sacrificanti offerre &c. item ex commissione Sacerdotis proprii prædicare & baptizare. Sacerdotis est, conficere Corpus & Sanguinem Christi, absolvere à peccatis habita jurisdictione, baptizare, benedictiones aquæ & aliorum facere, populum doctrinâ & exemplô pascere. Episcopi officium est, confirmare, chrisma benedicere, Ordines Sacros conferre &c.

Officia singulorum.

14. Ex his ac signanter *num.* 13. facilè cujuslibet Ordinis facies definitionem: sic v.g. Ostiariatus, est Sacramentum quô datur potestas aperiendi & claudendi Ecclesiam, dignos admittendi, indignos rejiciendi; Lectoratus, est Sacramentum quô datur potestas legere utriusque &c.

SECTIO III.

Circa contactum materiæ quid dicendum?

1. Dif-

1. Difficultas est, utrùm sit essentiale ut materia quæ ab Episcopo traditur, tangatur ab eo qui ordinatur: v.g. an sit necesse ut qui ordinatur Sacerdos, tangat calicem & patenam, imò & hostiam patenæ impositam. Negant necessitatem hujus contactus Cajet. Victor. Vasquez; & Henriq. probabile putat. Ratio ipsorum est: quia cum quis donat alteri librum, donatio valida est, etiamsi fiat sine contactu donatarii. Econtra alii, & quidem communiùs & probabiliùs docent, contactum physicum materiæ, omninò essentialem esse. Ratio horum est, quòd ordinans Episcopus dicat *accipe*, & simul tradat tangendum. Antequam ego aliquid in hac difficultate decidam, præmitto 1. non esse necesse ut simul mathematicè cum prolatione verborum, sit contactus materiæ; sufficit ut sit simul moraliter (a). 2. certum esse apud omnes, necessarium non esse tangere ambabus manibûs; sed sat est una manu id facere (b). Hîs præmissis

(a) Sotus, Fornar. Lezan. verb. Ordines num. 3.

(b) Sylv. verb. Ordo, Sâch. Henriq.

(c) Lezan. Bonæ Spei.

2. Dico: Licetsi valdè probabile sit, non esse necessarium necessitate Sacramenti tangere immediatè calicem, patenam, & hostiam, nam sicuti sufficit mediante calice vinum, mediante patena hostiam super illam positam, ita sufficit tangere calicem & patenam mediante aliqua re, quæ est immediatè conjuncta cum calice & patena (c); est tamen necessarium necessitate præcepti Ecclesiæ, & tutiùs, ne se periculo exponat non ordinadi, propter magnam probabilitatem sententiæ de nullitate aliàs ordinationis. Et si non potest, saltem calicem & patenam tangere debet. Ita docent Bonac. *de Sacram. Ord. punct.* 3. *num.* 11. Lezan. *loc. cit.* Ratio est Bonacinæ: quia qui tangit continens, moraliter censetur tangere contentum. Licetsi non tangat immediatè vinum, dummodo tangat immediatè calicem, confertur ei Sacerdotium; ergò etiamsi non tangat immediatè hostiam, dummodo tangat patenam, recipit Sacerdotium.

3. Notandum, quòd Episcopus qui profert formam, debeat ipsemet tradere materiam tangendam. Ita Suar. *tom.* 5. *in* 3. *part. disp.* 42. *sect.* 2. *num.* 12. Bonac. *punct.* 3. *num.* 15. Lezan. *loc. cit. & alii.*

SERIES II.

Quisnam est Minister hujus Sacramenti?

1. Resp. & dico: Minister ex officio ac ordinarius hujus Sacramenti, est solus Episcopus consecratus, juxta Concilium Constan. *sess.* 8. Florent. in Decreto Eugenii, & Trident. *sess.* 23. *cap.* 4. & 7. de quo S. Thom. *in* 4. *d.* 25. *quæst.* 1. *art.* 1. Barb. *de Officio & potestate Episcopi allegation.* 3. *num.* 3.

2. Dixi

2. Dixi, *ex officio ac ordinarius:* nàm ex commissione Papæ, potest Sacerdos non Episcopus conferre minores Ordines: nam Cardinales Presbyteri ex consuetudine minores Ordines conferunt (a); & Abbates ex Juris privilegio eadem facultate gaudent: *cap.* enim *Abbates, de Privileg. in* 6. conceditur eis potestas conferendi primam tonsuram; *cap.* autem *Quoniam dist.* 69. & *cap. Cùm contingat, de Ætate & qualitate,* conceditur eis facultas conferendi minores: quod totum habetur ex privilegiis ipsorum, de quibus Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 29. Non tamen hoc privilegium extenditur ad Abbates commendatarios, probat Tambur. *de Jure Abbatum tom.* 1. *disp.* 16. *quæst.* 4. & *tom.* 2. *disp.* 2. *quæst.* 1.

(a) Petr. à S Joseph, Steph. à S. Paulo, Bonac. de Ordin. dist. 8. punct. 4. num. 3.

3. Utrùm possint Abbates, extraneis, non suis Religiosis conferre Ordines? Vel quæritur de re quoad esse liciti, vel quoad esse validi? Quoad esse liciti, extra dubium responsio est, quòd nec de consensu Ordinariorum locorum, id licitè præstare queant: decisio enim talis est S. Congreg. facta sub Urbano VIII. prout sequitur: *Die* 23. *Novembr.* 1641. *Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Trid. Interpretum, utraque parte infirmante, ore & scriptîs, ac rationibûs hinc inde deductis, maturè examinatis, inhærendo decisioni Rotæ Romanæ sub die* 27. *Apr.* 1592. *coram bonæ mem. Cardin. Seraph. de ord. fel. rec. Clementis VIII. factæ, nec non declarationibûs ejusdem S. Congregationis dictæ decisioni conformibus subsecutis, censuit improbare opinione contraria, Abbates Regulares Benedictinos ejusdem Congregationis Cassinensis, seu alterius Congregationis vel Ordinis, aut Instituti, habentes etiam jura Episcopalia, seu quasi Episcopalia, usumq; Mitræ, Baculi, & benedicendi, ac facultatem primam tonsuram & minores Ordines conferendi, non posse dictam primam tonsuram, nec alios Ordines minores, nisi suis subditis Regularibus conferre, non autem Regularibus alterius Congregationis, Ordinis vel Instituti, etiamsi habeant litteras dimissorias suorum Regularium, & consensum Ordinariorum, intra quorum Diœcesum fines ipsi Regulares ordinandi existunt; & multò minùs personis Sæcularibus, etiam habentibus litteras dimissorias à suis Ordinariis. Ac propterea inhibuit Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Prælatis inferioribus, tam Sæcularibus quàm Regularibus, ut in futurum concedere non audeant suprà dictas litteras dimissorias, hujusmodi Abbatibus directas, nec ab istis recipi: quod si secùs fiat, tam concedentes quàm ordinantes à collatione Ordinum suspensi remaneant, præter alias pœnas arbitrio ejusdem Congregationis reservatas. Quam declarationem Sanctissimus D.N. die* 17. *Januarii, Anno* 1642. *ad se relatam approbavit, & inviolabiliter observari jussit.* Vide Martin. de Alcol. Carthus. *de Sacr. Ord. resol.* 20. *p.* 305. Sed potest quæri an sit authentica. Et possunt Abbates ordinantes & Ordinarii locorum à culpa & censura excusari, per

consuetudinem permissam. Et est decisio Sacræ Congregationis in hæc verba: *possunt ipsi Abbates eosdem Ordines conferre aliis Regularibus, qui dimissorias speciales suorũ Superiorũ & specialẽ consensum Episcopi habuerint* (b). Sed oportet videre quæ declaratio est posterior. Quoad esse validi, in supposito quòd deest licentia Ordinarii loci, potest esse controversio inter Theologos: validam enim talem ordinationem per Abbates, admittunt Tamburin. *de Jure Ab. q.* 8. & 9. Rodriq. *t.* 1. *Quæst. regul. q.* 18. *a.*1. Suar. *suprà dub.* 19. *n.* 17. Sanch. *t.* 1. *Opusc. moral. l.* 7. *c.* 1. *dub.* 19. *n.* 17. licèt sic ordinati suspensi remaneant ab exercitio Ordinum susceptorum, sicut ordinatores ab exercitio Pontificalium. Oppositum adfert Lezan. ex declaratione Sacræ Congreg. Episc. & Regular. relata, ubi declaratur quemdam Thomam promotum ab Abbate Corropali, esse malè promotum, & indigere alia promotione. Interim non constat de Canonica illa declaratione.

(b) Quaranta in Sũmar. Bullar. verb. Ord. Lezana tom. 1. cap. 14. nũ. 13.

Abbates Cistercienses possunt conferre Subdiaconatum & Diaconatũ.

4. Et non tantùm minores Ordines, sed & majores, Subdiaconatum & Diaconatum, Generalis & quatuor Abbates principales, ex privilegio Innoc. VIII. Anno 1489. eis collato, possunt, Generalis in omnibus suis Cænobiis, hi solùm in suis propriis conferre. Hoc privilegiũ refert Rodericus *tom.* 1. *Bullar. Apostolic.* ubi de Bullis ab Innoc. VIII. editis in favorem Regularium. De hoc scribit & Pater Lot pro Belgio *tract.* 7. *de Regularibus quæst.* 1. *art.* 3. & *quæst.* 2. *art. unic.* ubi probat hoc privilegium non contravenire Tridentino. De hoc scribit & N. Pater Bonæ Spei *tract.* 7. *de Sacram. Ordinis disp.* 1. *dub.* 3. *resol.*2. *num.* 39. & 83. addens, adhuc hodie hocce privilegium esse in vigore.

Imò simplex Sacerdos quilibet potest.

5. Plus dicam, quemlibet Sacerdotem simplicem ex commissione summi Pontificis posse conferre omnes Ordines præter Episcopatum; quidquid dicant Suar. Covaruv. Henriq. & alii: non video enim rationem, cur Vicarius Christi non possit ordinare, ut Sacerdos communicet alteri quod habet.

6. Quòd autem dicatur, numquam summum Pontificem commisisse hanc potestatem simplici Sacerdoti, adfert Bonæ Spei exempla ex Concil. Antioch. *cap.* 10. Neocæsarien. *can.* 13. & Ancyrano *can.* 13. ubi majores Ordines conferebant plerique non Episcopi. Dicant alii, quòd illi coadjutores Episcoporum erant Episcopi, nam Suffraganei; hi nostræ sententiæ dicunt, quòd non erant Episcopi: inter affirmantes & negantes res est. Certum tamen est, quòd via negativâ non valet argumentum: non est ita factum; ergo non potest: multa enim non sunt facta, & fieri possunt. Hujus sententiæ sunt Doct. Resol. Lezan. Bonæ Spei & alii. Non potest autem ex commissione summi Pontificis Sacerdos alteri conferre Episcopatum, aut Diaconus Presbyteratum; cùm nemo dat quod non habet.

SE-

SERIES III.

Quoad subjectum hujus Sacramenti.

SECTIO I.

Quodnam sit ordinationis subjectum capax?

1. RESP. Ut quis sit validæ ordinationis subjectum, seu ut recipiat Ordinem, debet esse mas, isque baptizatus; & si adultus, aliquomodo volens ordinari. Subjectum capax.

2. Explicatur & probatur. *Debet esse mas*, quia hæc est voluntas Christi, qui nullam mulierem ordinavit; sicut dum in Cœna Apostolis dedit potestatem consecrandi, ita post resurrectionem, quando insufflavit in eos & dixit: *accipite Spiritum Sanctum*, *quorum remiseritis peccata remittuntur eis &c.* Patet hæc voluntas Christi & ordinatio Apostolica ex S. Scriptura *ad Corinth. 4. Mulieres in Ecclesiis taceant, non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse &c. turpe enim est mulierem loqui in Ecclesia:* officiando scilicet, docendo &c. juxta illud 1. *ad Timoth. 2. docere mulieri non permitto, nec dominari in virum, sed esse in silentio.* Mas.

3. Quòd autem legantur Presbyterissæ, Diaconissæ, sunt dictæ ab eo quòd essent uxores talium, qui assumpti erant in Presbyteros, Diaconos &c. tenebanturque vivere cum illis tamquam cum sororibus, ùt constat ex variis Conciliis, præsertim Altisiodorensi *can.* 21. & Turonen. sub Pelagio *can.* 13. Aliæ eò quòd assumebantur aliqua ordinatione (sed non Sacramentali) in Diaconissas, ut mulierum necessitatibus prospicerent, easque curarent, ùt colligitur ex Clemente Romano *lib.* 8. *Constit. cap.* 26. & ex variis Conciliis. Unde Solv. object.

4. Hermaphroditus qui habet sexum maris & fœminæ, si in eo prævaleat sexus fœmineus, Ordinem suscipere non valet. Glos. *can. Si testes*, §. *Hermaphroditus* 4. *quæst.* 3. Quia potiùs est hæc, quàm hic; & ùt fœmina, non est susceptivus characteris. Si æquè polleat utroque sexu, etiam non est capax ordinationis (a), quia æquè est fœmina sicut vir: imò quantùm ad Ordines, pro fœmina reputatur, ùt docent Præpos. *can. Si testes* 3. *q.* 4. §. *eodem*, Turrecremata, Sylv. Tabien. Lezan. Bonæ Sp. & alii. Unde talis non susciperet Ordinem. Si verò prævaleat masculinus sexus, tunc quidem ordinari potest, cùm sit masculus, consequenter susceptivus Ordinis; licitè tamen ordinari nequit (a), *dist. Illitteratos* 36. Ratio est: quia valdè est indecens ut talis ad altare celebret. Donat. *tract.* 3. *de Qualit. recipiend. quæst.* 23. Bonac. *de Sacram. Ord.* De Hermaphrodito.

(a) Cornexo, Bonac. suprà.

Ord. Lezan. *verb. Irregularitas num.* 13. Maximè si defectus publicus sit, non potest sine dispensatione Papæ talis ordinari; *quam ùt credo numquam concessit*, inquit Lezana *loc. cit.*

Casus. 5. Et si talis susciperet Ordinem, & postmodum fieret mutatio in eo quòd fœmineus prævaleret sexus, non posset validè consecrare, vel absolvere licèt in anima remaneret character Ordinis. Ita Bonæ Sp. *de Sacram. Ord. dub.* 2. *resol.* 6. *pag.* 283. Lugo *Respons. moral. lib.* 1. *disp.* 31. *num.* 3. Datur instantia de mortuo Sacerdote, in quo remanet character Ordinis, tamen validè consecrare nequit, quia juxta ordinariam potentiam DEI debet esse viator; ita etiam in proposito debet esse mas.

6. Quid si fœmina in virum convertatur? (*quem casum contigisse sæpiùs historiæ narrant*, inquit Lezana *loc. cit. num.* 14. Et Tolet. *lib.* 1. *cap.* 63. dicit, *non esse Poëtarum figmentum*. De hoc scribunt etiam Majol. *lib.* 1. *de Irregular. cap.* 16. Marel. Donat. *lib.* 6. *de Mirabilibus* & alii) quæritur, utrùm potest promoveri ad Sacros Ordines? *Resp.* quòd quidem validè possit recipere, cùm reverà sit masculus (a); nullatenùs tamen debet admitti, propter maximam indecentiam, quæ esset, quòd in altari ministret is qui aliquando fuit fœmina. Ita Victorel. Majol. Lezan. *loc. cit. num.* 14.

7. Debet esse baptizatus, cùm hoc *cap. Veniens*, *de Presbyt. non baptizato*, requiratur pro conditione sine qua non. Ratio est: quia baptismus est janua ad omnia Sacramenta.

8. Dixi *si adultus*, *debet esse aliquomodo volens ordinari*: quia in adultis ad recipienda Sacramenta requiritur intentio tamquam conditio sine qua non, ùt dixi *de Sacram. in genere*; per alios tamquam causa, quæ ab Ecclesia pro parvulis habetur. *Aliquomodo*, hoc est actualiter vel virtualiter. Unde licèt validè conferrentur parvulo Ordines, & perpetuò amenti; tamen invalidè amenti qui aliquando usus est ratione, & nullô modô priùs expetiit. Ita Lezan. *loc. cit.* Palud. Sylv. Tabien. & Fornar. apud Lez. *ibidem*.

SECTIO II.

Quæ conditiones requiruntur ad licitè conferendos & recipiendos Ordines?

1. Conditio 1. est, ut suscepturus Ordines sive majores sive minores non sit irregularis, cùm irregularitas sit inhabilitas ad Ordines, *cap. Curandum*; non ad esse validi, sed ad esse liciti: talis enim characterem recipit, sed non gratiam; quia recipiendo Ordinem contra-

trav eniendo Ecclesiæ in re gravi, peccat mortaliter, v.g. ſpurius: non tamen per hoc incurrit novam irregularitatem, cùm ea non ſit in jure pro hoc expreſſa. Ita Navar. *in Manual. cap.* 37. *num.* 194. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 9. *quæſt.* 1. *punct.* 2. in fine. Unde non poteſt ordinari ille, in quo defectus impedit congruum Ordinum exercitium: ùt ſi eſt carens manu phyſicè (a), vel moraliter, ſi aridam habet, aut ita debilem ut officium exercere non valeat, aut caret pollice aut indice; non tamen ſi deeſt ungula pollicis aut indicis, cùm propterea non reddatur digitus debilis ad opus ſuum: *cap. ult. de Corp. vitiat.* Carens autem alio digitô, non eſt irregularis, *can. Lator diſt.* 55. cùm abſque eo hoſtiam poſſit benè tenere & frangere. Item non eſt ordinandus, qui defectu linguæ, integra verba proferre nequit. Item carens oculô ſiniſtro, aut lumine in eo, aut ita eſt debilis viſu ut litteras non diſcernat cum ocularibus. Item vinum abhorrens, manus habens tremulas, ita ut periculum ſubeat effuſionis Sanguinis in elevando calice. Item dæmoniacus, amens &c.

(a) Cap. Expoſuiſti, de Corpore vitiato.

2. Item ordinari non poteſt talis, in quo reperitur defectus gignens notabilem deformitatem, vel horrorem: ſic deformiter parvus, aut in oculo inſignem maculam habens, ùt blæſus, vel in oculo ſiniſtro qui dicitur oculus Canonis, potentia viſiva eſt impedita. Ita Stylus Curiæ, quia deforme eſſet totum caput convertere ad legendum. Item carens auribûs, nasô aut parte ejus, morbô gallico laborans externè patens, leproſus, notabiliter gibboſus &c. Ita colligitur ex *can. tit. de Corpore vitiato,* & *de Clerico ægrotante.* Unde

3. Quando vitia hujuſmodi ſunt occulta, quia non eſt deformitas, nec ſcandalum, nec debilitas, nulla inducitur irregularitas. Unde qui in pede caret pollice, aut digitos pedum habet deformes, quia hoc vitium non adfert inhabilitatem, talis non impeditur ab Ordine. Nec etiam cui virilia deſunt, ſive quia in cunabulis ſectus eſt, *cap.* 3. *de Corp. vitiat.* ſive quia ob infirmitatem à Medicis abſciſſa ſunt, *cap.* 5. *eodem titulo* & *can. Si quis per ægritudinem diſt.* 55. etiamſi ipſemet ſibi ea propter ægritudinem abſciderit, ùt dicit Innoc. *cap. Significavit, de Corp. vitiat.* vel in perſecutione cæſa ſunt, *can. Eunuchi diſt.* 55. irregularis non eſt: quia nulla exterior deformitas, nulla inhabilitas ad altaris myſterium. Secùs ſi ex culpa propria quodcumque membrum etiam non impediens uſum Ordinis, nec adferat notabilem deformitatem, abſciſſum ſit: *cap. Maritum diſt.* 33. Ugolin. Molin. Navar. Bonac.

4. Notandum, quòd non ſit opus eum cui teſtes aut virilia ſunt abſciſſa in pulverem reducta aut ſicca, ſecum portare, ùt multi vulgares putant. Ita Gloſ. in *can. Eunuchus diſt.* 55. & Anchar. *cap.* 3. *de Corp. vitiat.* ex Joan. Andr. Covar. Bonac. Tolet. & alii. Ratio eſt; cùm nullo jure hoc probetur.

 5. Se-

Ut fit confirmatus.

5. Secunda conditio eſt, ut ſit primò confirmatus: nam in Trident. prohibentur initiari tonſurâ, qui Sacramentum confirmationis non ſuſceperunt; & niſi ignorantia aut inadvertentia excuſet, peccat talis ſecundùm Bonac. mortaliter, ſecundùm Sot. Konink venialiter. Non tamen pro hoc incurrit irregularitatem, cùm nullo textu probetur. Ita Sot. *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 1. *art.* 4. *diſp.* 9. *dub.* 3. *ſect.* 1.

Ne ſit excõmunicatus, ſuſpenſus, interdictus.

6. Conditio tertia eſt, ne ſit irretitus aliqua cenſurâ Eccleſiaſtica, præſertim excommunicatione: Nam licèt ſecundùm probabiliorem ſententiam (b), in majori excommunicatione recipiens Ordinem non incurrat irregularitatem, cùm talis expreſſa non ſit in jure; tamen ſecundùm omnium ſententiam etiam in minori excommunicatione eum recipiens, peccat mortaliter. Ita Navar. in *Manual. cap.* 27. *num* 241. & Tolet. *in Summ. lib.* 1. *cap.* 72. Lezan. *loc. cit. num.* 47. Ratio eſt: quia excommunicatio etiam minor, privat ſuſceptione Sacramentorum. Idem dicendum de ſuſpenſo & interdicto; cùm ille à tali Ordine & aliis ſuſpenditur, hic interdicitur.

(b) Hurtad. Dian. Lezan. verb. Irreg. num. 47.

Ut habeat titulum.

7. Conditio quarta eſt, ut ordinandus habeat titulum ordinandi ab Eccleſia requiſitum *cap. Non licet.* Recipiens Ordines ſacros cum ficto titulo, ſuſpenditur ab executione Ordinum, *cap. Sanctorum diſt.* 7. quod idẽ eſt renovatũ in Concil. Trid. *ſeſſ.* 21. *cap.* 2. Vide *de Cenſur. d.* 3. *ſer.* 3. §. 4. *n.* 2.

Titulus triplex.

8. Titulus autem dictus, eſt triplex: beneficii, patrimonii, & paupertatis. Beneficii, ſi quis beneficium Eccleſiaſticum perpetuum ad ſuſtentatonem pingue ſatis, legitimè & pacificè poſſideat. Patrimonii verò ſive penſionis, ſi quis verè non fictè poſſideat patrimonium, ad honeſtam ſuſtentationem ſufficiens. Paupertatis titulus, eſt profeſſionis: profeſſus ad Ordines admittitur, quia ipſum alere tenetur Religio.

Abſq; titulo minores ſuſcipi poſsũt.

9. Ad hæc animadverte 1. eum qui abſque titulo ſuſcipit minores Ordines, non incurrere pœnam ſuſpenſionis: quia Concilium Trid. *ſeſſ.* 21. *can.* 2. Pius V. & Sixtus V. ſolùm de Sacris loquuntur: & ita uſu praxique receptum eſt, quòd titulus ad minores Ordines non requiratur. Ita Ledeſm. *quæſt.* 6. *num.* 4. Ugolin. *de Irregularitate cap.* 61. *num.* 2. Bonac. *de Sacram. Ord. diſp. ult. quæſt. unica, punct.* 5. *num.* 27. 2. aliquem ordinari quia habet divitem Parentem non poſſe: quia Concil. Trid. *loc. cit.* non vult aliquem ordinari, niſi actu habeat titulum beneficii aut penſionis. Ita Garzia & Bonac. *loc. cit.* 3. quòd licetſi ſecundùm probabilem ſententiam non incurrat pœnam ſuſpenſionis, quia actu habet beneficium, quàmvis nondum accepit poſſeſſionem; incurrit tamen, qui ſolùm coadjutoriam perpetuam habet cum futura ſucceſſione. Ita Salcedo, Bonac. & alii apud ipſum *ſuprà.* Ratio primi eſt: quia licèt Tridentinum velit non admitti ad Ordines ante pacificam poſſeſſionem, non impo-

imponit tamen ullam pœnam tali aliter recipienti; neque Canones antiqui. Ita citati. Ratio secundi est: quia nondum habet beneficium. Secùs tamen est, si in ea coadjutoria sit assignata quantitas perpetua sufficiens ad sustentationem; tunc ordinatur ad titulum pensionis. Ita Ledesm. Garz. & alii apud Bonac. *suprà*. Plura quoad titulum vide apud Bonac. *loc. cit.*

10. Quinta conditio est, ut primam tonsuram priùs quàm minores Ordines recipiat; licèt susceptio per saltum valeat. Ita Tolet. *lib.* 1. *cap.* 71. Bonac. Bonæ Sp. & alii. Nec incurrit irregularitatem, priùs minores recipiens; cùm non dicatur ordinari per saltum, quandoquidem tonsura non sit Ordo, sed dispositio ad Ordines.

Ut primam tonsuram ante minores recipiat.

11. Sexta conditio est, legitima ætas: nam licèt ad primam tonsuram & Ordines tres minores nulla certa ætas præscribatur; nemo tamen ante septem annos licitè tonsurari, ordinari potest. Ad Acolytatum requiritur completus 12. (c); ad Subdiaconatum 22. inchoatus; ad Diaconatum 23. inchoatus; ad Presbyteratum 25. inchoatus (d), etiamsi media die inchoati sint. Quarant. *verb. Ordo*, de Rhod. *de Sacram. Ord.* Bonac. *loc. cit.* Ad Episcopatum requiruntur anni 30. completi, *cap. Cùm cunctis, de Electione*.

Legitima ætas.

(c) Can. In singulis dist. 77.

(d) Concil. Trid. sess. 23. can. 12.

12. Nec Regulares vi privilegiorum possunt in minori ætate promoveri ad Ordines: nam illa quoad hoc sunt revocata in Concil. Trid. *sess.* 23. *cap.* 12. sic enim ibi habetur: *Regulares quoque nec in minori ætate, nec sine diligenti examine Episcopi ordinentur, privilegiis quibuscumq; quoad hoc penitùs exclusis.* Nec juvat privilegium Gregor. XIV. post Trident. concessum Clericis ministrantibus infirmis: quia illud Clemens VIII. in Bul. *Romanum Pontificem* moderans, quamdam Constitutionem Sixti V. reduxit ad terminos Concil. Tridentini.

13. Qui ante præscriptam ætatem Ordines absque dispensatione suscipit, Ordinem & characterem quidem recipit, non executionem; sed ipso jure suspensus est, *cap.* 1. *dist.* 50. & *cap. ult. de Tempore ordinand.* & manet suspensus usque ad legitimam ætatem, qua superveniente, cessat: *cap. Vel non est compos, de Tempor. ordinand.* Unde dupliciter tollitur hæc suspensio, nempe superveniente ætate, aut dispensatione Papæ, non Episcopi, ùt colligitur ex *cap. Nullus, de Tempor. ordinand. in* 6. (e). Imò si Sacrum Ordinem scienter conferat Episcopus alicui ante legitimam ætatem, à collatione Ordinum est suspendendus, *cap. Vel non est compos*; non ipso jure suspensus. Ita ex eo *cap.* colligunt Anton. Butrius & Tolet. *loc. cit.* Et si non habens legitimam ætatem illum Ordinem exerceat in dicta suspensione, fit irregularis irregularitate Papæ reservata, ùt passim omnes ita (f) docent, ex Extravag. *Cum ex Sacrorum*

Secùs qualis pœna.

(e) Tolet. lib. 1. cap. 61. Navar. Lezan. verb. Irreg.

(f) Bonæ Sp.

Pii II. Quare talis non potest superveniente ætate exercere susceptum Ordinem, donec absolvatur à suspensione & irregularitate. Ita Lezan. *tom.* 1. *cap.* 14. *num.* 2. Tolet. *loc. cit.* Notandum tamen, si ministrare præsumpserit: nam in dicto *cap. Extravag.* Pii II. ita dicitur, ùt videbimus *infrà*: quare si non præsumpserit, sed ob ignorantiam hoc fecerit, non incurrit irregularitatem.

14. Quæritur, quando ordinatur ante ætatem legitimam quis, incurrens suspensionem ipso jure, & exercendo irregularitatem, utrùm statim tunc cum Episcopo celebrans incurrat? *Resp.* quòd non: quia praxis Cancellariæ illum non reputat irregularem. Ita Lezan. *tom.* 1. *cap.* 14. *num.* 8. Suar. *de Censur. disp.* 31. *sect.* 1. Quarant. *in Sum. verb. Ordo*, Cornex. *disp.* 4. *de Suspens. dub.* 2. contra Navar. *in Consil. de Cleric. excom. ministri.* Utrùm bona fides excuset suscipientem? Patebit *infrà num.* 32. quòd non.

Ut polleat scientia sufficienti.

15. Septima conditio est, scientia sufficiens ad usum uniuscujusque Ordinis. Trident. *sess.* 26. *cap.* 2. v.g. ut ad primam tonsuram ordinandi, sciant rudimenta fidei, scribere & legere; ad minores, ut insuper sciant aliquomodo latinè loqui; ad Subdiaconatum & Diaconatum, præterea etiam ea quæ ad hos Ordines spectant; ad Sacerdotium, ea maximè quæ Eucharistiam & Missæ Sacrificium concernunt, tam ea quoad materiam, formam, quàm ea quæ quoad defectus irrepere possunt; & insuper ut possint populum ad fidem necessaria docere, ritèque Sacramenta Eucharistiæ, extremæ unctionis administrare: colligitur ex Trident. *sess.* 23. *can.* 14.

Ut ordinetur à proprio Episcopo. Trid. sess. 23. c. 8.

16. Octava conditio est, ut ordinetur à proprio Episcopo: quia hoc statutum est in Concil. Nicæn. *can.* 17. Trident. *sess.* 7. *cap.* 8. *de Reformatione*, & multoties à Sacra Congregatione decisum.

Quis proprius Episc. Sæcularium.

17. Proprius Episcopus censetur, qui est Episcopus originis vel domicilii, vel beneficii Ecclesiastici, juxta *cap. Nullus, de Tempore ordinat. in* 6. Originis est, in cujus Episcopatu tamquam in loco domicilii ordinandus, aut parens ejus natus est. Ita Barb. Bonæ Sp. Dian. Dico *in loco domicilii*: nam non sufficit ut natus sit alicubi fortuitò, dum v.g. Mater transit, aut ibi causa negotii peragendi manet. Ita communiter DD. cum Bonac. *loc. cit.* docent. Episcopus domicilii, aliter dicendo est Episcopus loci, in quo ordinandus habitat, vel incipit habitare cum animo perpetuò habitandi. Unde Studiosi qui in Universitate cum animo redeundi (etiam ultra decennium) habitant, ordinari non possunt ab illius Diœcesis Episcopo. Dian. *part.* 8. *tract.* 2. *resol.* 15. & 17. Episcopus beneficii Ecclesiastici, est Episcopus loci in quo quis habet beneficium, præsertim residentiale, quàmvis tenue, & licèt non resideat ex

dispen-

diſpenſatione. Ita Henriq. *lib.* 10. *cap.* 23. *num.* 3. Vaſq. 3. *part. diſp.* 243. *num.* 56. Unde

18. Collige 1. qui in una Diœceſi eſt natus, in altera habet domicilium, in tertia beneficium, à quovis trium iſtorum Epiſcoporum poteſt ordinari, vel dimiſſorias accipere. Ita Præpoſ. *quæſt.* 1. *diſt.* 14. Laym. *lib.* 5. *tom.* 9. *cap.* 9. Dian. *part.* 8. *tract.* 2. *reſol.* 8. 9. Imò ab uno unum, ab altero alterum accipere poteſt Ordinem. Ita Averſa. 2. qui habet duo domicilia, in uno Epiſcopatu unum, in altero alterum, in quibus aliqualiter æqualiter habitat, poteſt ab illo vel hoc recipere Ordinem. Ita Præpoſ. *loc. cit.* Sanch. Averſ. & Dian. *part.* 8. *tract.* 2. *reſol.* 14. Ejus tamen filius, ab illo tantùm in ea Diœceſi in qua natus eſt in domo domicilii; & ſi fortuitò extra utramque Diœceſim, poteſt ordinari ab alterutro horum, cùm non ſit potior ratio pro uno quàm de altero. Ita Præpoſ. Dian. *loc. cit.* Natus verò ex fornicatione, Matris potiùs quàm Patris domicilium ſequitur. Præpoſ. Dian. *loc. cit. reſol.* 18.

19. Ab alio autem quocumque Epiſcopo, ſecluſo ſpeciali Papali privilegiô, ſine conſenſu proprii Epiſcopi ordinari non poteſt: nam in Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *can.* 5. ſic ſtatutum eſt, quòd *nulli Epiſcopo liceat cujuſvis privilegii* (ſubintellige ante Concil. Trident. lati) *prætextu pontificalia in alterius Diœceſi exercere niſi de Ordinarii loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubjectas tantùm; ſi ſecùs factum fuerit, Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione Ordinum ſint ipſo jure ſuſpenſi.* Mirand. *in Manual. tom.* 1. *quæſt.* 38. *art.* 3. Et de Abbatibus *ſeſſ.* 23. Concil. Trid. *cap.* 10. habetur: *Abbatibus ac aliis quibuſcumq; quantùmvis exemptis, non liceat impoſterum intra fines alicujus Diœceſis conſiſtentibus, etiamſi nullius Diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, cuiquam qui Regularis ſubditus ſibi non ſit tonſuram vel minores Ordines conferre.*

20. *Poteſt tamen Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum ordinare, qui per triennium ſecum fuerit commoratus, & beneficium quacumq; fraude ceſſante ſtatim reipſa illi conferat.* Ita Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 9. Secùs dicendum de Familiari qui non aſſiſtit Epiſcopo circa ipſius obſequia, ſed à longè. Ita Bonac. Epiſcopus familiarem non ſubditũ ordinare poteſt.

21. Conditio nona eſt, ut ordinandus Sæcularis, habeat *ad minores à Parocho & Magiſtro Scholæ; ad ſingulos verò majores, de moribus & vita à fide dignis litteras teſtimoniales.* Ita Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 5. Hoc caput loquitur de Sæcularibus, non de Regularibus: patet legenti. Ut habeat recommendationem.

22. Quando quis ordinatur ab alio Epiſcopo, debet habere litteras dimiſſorias ac recommendatitias. Has nequeunt Sæcularibus *Abbates & alii exempti, aut Collegia vel Capitula quæcumq; etiam Eccleſiarum Cathedralium concedere;* ſed hoc pertinet ad Epiſcopum proprium. Trident.

seß. 23. *cap.* 10. In abſentia tamen ejus poteſt dare Vicarius ejus, docet Bonac. *hîc de Ordine.* Secùs autem dicendum de Regularibus: patet ex declaratione Sacræ Congregationis data 16. Martii 1596. ubi de mandato Clementis VIII. *Sacra Congregatio cenſuit, Superiores Regulares poſſe ſuo ſubdito item Regulari qui præditus qualitatibûs requiſitis Ordines ſuſcipere voluerit, litteras dimiſſorias concedere.* Prælati qui dimiſſorias litteras ſubditis Regularibus concedere poſſunt, ſunt Abbates pro ſuis, Generales pro tota Religione, Provinciales pro tota Provincia, Priores, Guardiani, pro ſuis Conventibus: hi enim nomine Ordinarii veniunt ex declaratione Sacræ Congregationis, ùt referunt Navar. *lib.* 2. *Conſilior. conſil.* 22. & 23. Henriq. *lib.* 7. *de Indul. cap.* 26.

Regularis ſine teſtimonio ordinat9 ab alio Epiſcopo, non incurrit ſuſpenſionem.

23. Notandum, quòd licetſi Sæcularis recipiens Ordines ab alio Epiſcopo ſine teſtimonio probitatis & morum, *ſit à ſuſceptorum executione quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire ſuſpenſus, & ordinans à collatione Ordinum per annum,* quia ita eſt ordinatum in Concil. Trident. *ſeß.* 23. *cap.* 8. non tamen Religioſus privilegiatus ſine teſtimonialibus ordinatus, aut eum ordinans hanc pœnam incurrit: quia præfatum caput Tridentini non habet nomen Religioſi; & oppoſitum eſt in praxi. Et meritò, quia ab Abbatibus, Provincialibus, non conceditur licentia promovendi, quin priùs habeatur teſtimonium de vita & moribus, prout & in noſtris Statutis ab Urbano VIII. approbatis habetur *part.* 1. *cap.* 6. *num.* 10. *Provincialis non promoveat ad Ordines Sacros, niſi quos competenti pietate ac doctrinâ præditos repererit, poſt examen diligens, habitoq; priùs à Sacerdotibus Conventûs teſtimoniô de vita & moribus, doctrina & capacitate ſufficienti idq; ſub pœna graviori. Curabitq; quantùm commoditas Provinciæ patietur, ut non promoveantur ad Ordines Sacros, niſi poſt perfecta Studia ſaltem Philoſophiæ.*

Objectio ſolvitur.

24. Nec obeſt quòd in præfato *cap.* Trident. dicatur, *etiam cujuſvis generalis aut ſpecialis reſcripti vel privilegii prætextu:* quia etiàm non Religioſi, Sæculares, reperiuntur privilegiati in variis Congregationibus.

25. Eô ipsô quòd Prælatus Prior aut alius petat Epiſcopum ut ordinet ejus Regularem inferiorem, recommendat ipſum, dat teſtimonium de vita & moribus; cùm niſi probum vî Statutorum promoveat.

Ut ordinetur præſcripto tempore.

26. Conditio decima eſt, ut præſcripto tempore ab Eccleſia, & ſervatis interſtitiîs ordinentur. Quoad tempus, prima tonſura poteſt conferri quolibet die: conſtat ex conſuetudine Eccleſiæ. Bonac. Lezana. Ordines verò tam minores quàm majores, in Sabbatis quatuor temporum, ante Dominicam Paſſionis, & in Sabbato Sancto tempore Miſſæ, *cap.* 3. *de Tempore ordinat.* Minores inſuper diebûs Dominicis & feſtivis, *eodem cap.* quæ feſta debent eſſe de præcepto, docent Barboſa *de Offic. &*

pote-

potestate Episc. part. 2. allegat. 11. num. 25. & alii: & sufficit ut solemnitas talis sit in Religione aut Monasterio, licèt non apud alios. Ita Henriq. *in Summ. lib. 9. cap. 28. §. 1.* Barbosa, Tambur. Quoad interstitia, in Concil. Trid. *sess. 23. cap. 11.* sic habetur: *Minores Ordines iis qui saltem Latinam linguam per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo expedire magis videretur conferantur. Hi verò nisi post annum à susceptione postremi gradûs minorum Ordinum ad Sacros Ordines promoveantur, nisi necessitas aut Ecclesiæ utilitas judiciô Episcopi, aliud exposcat.* Item *cap. 13. promoti ad Sacrum Subdiaconatûs Ordinem, nisi per annum saltem in eo versati, ad ulteriorem gradum, nisi aliud Episcopo videatur, ascendere non permittat. Duo Sacri Ordines non eodem die etiam Regularibus conferantur, privilegiîs ac indultîs quibusvis concessis, non obstantibus quibuscumque.* — Interstitia,

27. Ad hæc animadvertenda 1. licètsi gravissimi DD. Butrius & Panormitanus doceant, inter primam tonsuram & minores Ordines debere interstitium saltem unius diei servari; non requiritur tamen & tale: tum propter consuetudinem oppositam; tum quia nulla lex etiam exigit. Ita Lezan. Thesaurus & alii *verb. Interstitia.* Inter minores verò talia assignantur interstitia servanda, ut diversis temporibûs anni dentur, nisi aliud expedire magis Episcopo videatur. Inter Subdiaconatum & Diaconatum &c. jam dixi *num. præceden.* — Qualia.

28. Secundò, interstitia computanda esse, non mathematicè, ita ut exactè menses, hebdomadæ, & dies omnes intra tempus assignatum intrent; sed moraliter, & juxta ritum Ecclesiæ, videlicet ab una quadragesima ad aliam, à Pentecoste ad Pentecosten &c. quàmvis non sint elapsi duodecim menses. Ita declaratum esse à Sixto V. asserit Fornar. *c. 3. num. 4.* & ex Cardinal. Congreg. *sess. 23. cap. 11.* Barbosa. — Quomodo computãda.

29. Tertiò, quòd secluso speciali privilegiô extra tempora nequeant Episcopi conferre Ordines majores, non obstante consuetudine, declaravit Alexander III. Anno 1165. rescribens Episcopo Herfordensi, his verbîs: *Sanè super eo* (g), *quod moris esse dixisti, in Ecclesiis quibusdam Scotiæ & Valliæ in dedicationibus Ecclesiarum extra jejunia quatuor temporum Clericos ad Sacros Ordines promovere. Significamus, quòd consuetudo illa (utpote institutioni Ecclesiæ inimica) est penitùs improbanda, & nisi multitudo & antiqua consuetudo terræ esset, taliter ordinati non deberent permitti in susceptis Ordinibus ministrare: nam apud Nos sic ordinati deponerentur, & ordinantes privarentur authoritate ordinandi.* Et Anno 1168. sic eidem scribit: *De eo autem quod quæsivisti, an liceat extra jejunia quatuor temporum aliquos in Ostiarios, Lectores, Exorcistas, Acolytos, aut etiam Subdiaconos promovere? Taliter respondemus: quòd licitum est Episcopis, Dominicis & aliis festivis diebûs ad duos minores promovere, sed ad Subdiaconatũ (nisi in quatuor temporibus*

(g) part. 26. cap. 23. & cap. 3. tit. in 1. Comp.

 aut Sabbato Sancto, vel in Sabbato ante Dominicam de Passione) nulli Episcoporum præterquam Romano Pontifici licet aliquos ordinare. Ita in Corpore Juris Canonici Decretal. Greg. IX. *lib.* 1. *titulô* 10. *&* 11. *de Temporibus ordinand. pag.* 34. *&* 35.

30. Quàmvis possit Episcopus dispensare in interstitiis, & conferre una die omnes minores, imò & Subdiaconatum, tum propter consuetudinem, tum quia nulla lex hoc prohibet ipsi; non potest tamen eadem die aut duobus continuato jejuniô eidem duos Sacros Ordines conferre: quia hoc & Trident. ùt vidimus, & Innoc. III. vetat, ita scribens Mutinensi Episcopo (h): *Litteras vestras recepimus, super ordinata ordinatione Smolensis Electi, quem Bononiensis Episcopus præcedenti Sabbatô in Diaconum, & sequenti die Dominico (continuato jejuniô) in Presbyterum ordinavit. In quo quantùm uterq; deliquerit, evidenter intelligit qui prudenter attendit; si enim utrumq; Ordinem eodem die conferre illi non licuit, pari non licuit ratione unum Ordinem uno die & alium altero (jejuniô continuato) conferri &c. Præfatum itaq; Bononiensem Episcopum (ut puniatur in quo deliquit) à collatione Ordinum Diaconii scilicet & Presbyterii, alterum verò ab executione officii Sacerdotalis, tamdiu volumus suspensos, donec de illis aliter disponamus.* In Corp. Juris Canonici *loc. cit. pag.* 36. Unde debent aliquot dies saltem duo aut tres intervenire.

(h) cap. 5. cod. tit. in 1. Comp.

31. Notandum, quòd Sede vacante Capitulum sive Vicarius nequeat in interstitiis dispensare: nam hoc declaravit Sacra Congregatio, quam declarationem adfert Quarant. *in Summ. verb. Capitulum Sede vacante, quæst.* 10. §. *Et refertur,* Barbosa *verb. Interstitia.*

32. Notandum etiam, quòd qui ab alio Episcopo sine licentia proprii, aut extra tempora, aut absque dimissoriis, vel cum falsis litteris suscipit Ordinem Sacrum, ipsô factô incurrit suspensionem; quidquid dicant Suar. Bonac. Dian. & alii: nam ita habetur in Extravag. Pii II. Et si in præfata suspensione præsumpserit Ordinem susceptum exercere, eô ipsô irregularitatem incurrit. Ad quod iterùm reflectere oportet, quòd suscipientem bona fides aut ignorantia non excuset (i); quidquid dicant Tolet. Navar. & alii: quia dicta Extravagans non utitur verbô *præsumere*, ùt illi adducunt, sed ita dicit: *qui absq; dispensatione Canonica aut legitima licentia, sive extra tempora Jure statuta, vel absq; dimissoriis litteris ad aliquem ex Sacris Ordinibus se fecerit promoveri.* Similiter habetur in Bulla Sixti V. quæ incipit *Sanctum & salutare.* E contra exercentem Ordinem ita susceptum, bona fides aut ignorantia excusat ab irregularitate: quia sic habetur ibi: *& si hujusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eô ipsô irregularitatem incurrant.* Et quia dicta Extravagans exprimit Ordines Sacros, suscipiens Ordines minores etiam

(i) Lezan. tom. 1. cap. 14. nũ. 3. & 4.

Non suscipientem, sed exercentem Ordinem, bona fides excusat.

etiam ſcienter & ex præſumptione, non incurrit ipſô factô ſuſpenſionē (i), cùm in pœnalitatibus non ſit facienda extenſio; peccat tamen mortaliter: quia in re gravi contra Canones & contra debitam juriſdictionem Epiſcopi facit. Quare docent Suar. *de Cenſur. diſp.* 31. *ſect.* 1. *num.* 8. Bonac. *de Sacram. diſp.* 8. *quæſt. unic. punct.* 5. *num.* 13. Octav. *num.* 734. non poſſe licitè in tali Ordine miniſtrare, niſi priùs proprius Epiſcopus ordinationem ratam habeat, & facultatem concedat.

33. Quæritur, quisnam ſit Religioſorum proprius Epiſcopus, & utrùm poſſint extra tempora non ſervatiſque interſtitiis ordinari? Præmitto aliqua de quibus dubium eſſe non poteſt. 1. quòd jure communi Regularium proprius Epiſcopus ſit Epiſcopus Diœceſanus. Ita enim in ſuprà citata Declaratione *num.* 22. habetur: *de Mandato S. D. N. Clementis Divina Providentiâ Papæ VIII. tenore præſentium mandatur omnibus & ſingulis quorumcumq; Regularium Superioribus, ut de cætero obſervent & obſervari faciant ea quæ in Decreto Sacræ Congregationis Concil. Trid. continentur, cujus tenor eſt talis: Congregatio Concilii cenſuit, Superiores Regulares poſſe ſuo Subdito item Regulari qui præditus qualitatibûs requiſitis Ordines ſuſcipere voluerit, litteras dimiſſorias concedere; ad Epiſcopum tamen Diœceſanum, nempe illius Monaſterii in cujus familia ab iis ad quos pertinet iis Regularibus poſitus fuerit.* 2. *Si Diœceſanus abfuerit, vel non eſſet habiturus ordinationes, vel Sedes Epiſcopalis vacaverit* (ùt adjungunt Peirinis *tom.* 1. *de Privil. Minim. circa Conſt.* 2. *Sixti IV.* §. 11. *num.* 33. Lezan. *tom.* 1. *cap.* 14. *num.* 12. & alii) *ad quemcunq; alium Epiſcopum mitti poteſt cum dimiſſorialibus, dummodo ipſi Regulares non diſtulerint de induſtria conceſſionem dimiſſoriarum in id tempus, quô Epiſcopus Diœceſanus vel abfuturus, vel nullas habiturus ordinationes eſſet.* 3. *Verùm cùm à Superioribus Regularibus Epiſcopo Diœceſano abſente, vel ordinationes non habente, litteræ dimiſſoriæ dabuntur, in eis ùtique hujuſmodi cauſam abſentiæ Diœceſani Epiſcopi, vel ordinationum ab eo habendarum, exprimendam eſſe. Quod ſi non fecerint, officii & dignitatis ſeu adminiſtrationis, ac vocis activæ & paſſivæ privationis, ac alias arbitriô S. D. N. Papæ reſervatas pœnas incurrent. In quorum &c. Datum Romæ die* 16. *Martii Anno* 1596. Hoc Decretum referunt Lezan. *verb. Dimiſſoriæ num.* 5. Barboſ. Campanink, Novarius apud eum *ibidem.* 4. præmitto, Epiſcopum ordinaturum, cum ordinandis Regularibus poſſe in interſtitiis diſpenſare: nam ſic declaravit Sacra Congregatio his verbîs: *dicti Prælati cùm mittunt ſuos ſubditos ad Ordines ſuſcipiendos, & expedire judicaverint ac neceſſe habuerint ut cum eis in interſtitiis diſpenſetur, in prædictis litteris dimiſſoriis humiliter debent exorare Epiſcopos, ut id faciant.* Hanc declarationem adferunt Paſſarel. *in Compendio privil. fol.* 223. Mirand. *in Manual. tom.* 1. *quæſt.* 38. *art.* 7. Quando autem Abbates Regulares ordi-

Quis proprius Epiſcopus Regular. jure cōmuni.

Quando jure communi à quocumq; Epiſcopo poſſunt Regulares ordinari.

ordinant ſuoſ ſubditos in minoribus, ad illos ſpectat diſpenſare in interſtitiis; eò quòd acceſſorium ſequitur naturam principalis. Ita Mirand. *in Manual. tom.* 1. *quæſt.* 38. *a.* 7. Sorb. *verb. Ordines Sacri* §. *Quando verò.*

34. Hîs de jure communi præmiſſis, præmitto adhuc de jure ſpeciali hoc de quo dubium non eſt, quòd Patres Societatis ob ſpeciale privilegium à Greg. XIII. eis conceſſum per Bullam quæ incipit *Pium & utile*, poſſint à quocumque Epiſcopo & alio Antiſtite, etiam extra tempora, & feſtis diebûs continuis, ad Sacros Ordines etiam ad Presbyteratum promoveri: nam ſic ſtatuitur in præfata Bulla: *Omnibus Epiſcopis & aliis Antiſtitibus præſentibus & futuris, in perpetuum præcipimus atque interdicimus, ne ab hujuſmodi promovendis qui licentiam à Præpoſito Generali dictæ Societatis pro tempore exiſtente vel ab eo delegatis habuerint quidquam prædictorum* (quæ nimirùm pro Ordinibus ſuſcipiendis vî Concilii Tridentini exiguntur) *requirant vel exigant; ſed illos etiam abſq; ulla functione, in Ordinibus ipſis, interſtitiorumq; ad illos ſuſcipiendos obſervatione &c. ac etiam extra tempora à Jure ſtatuta, tribusq; Dominicîs vel aliis feſtis diebûs etiam continuis, ad Sacros etiam Presbyteratûs Ordines promoveant &c. Non obſtantibus Apoſtolicîs cæteriſq; contrariîs quibuſcumque.* Hujus quidem privilegii prohibetur communicatio per ſequentia: *Præſentis autem gratiæ communicationem omnibus aliis, etiam qui ſua privilegia cum ipſa Societate copiosè participant, participareq; poterunt quomodolibet in futurum, fieri omnino prohibemus.* Attamen non obſtante hac clauſula & prohibitione,

Mendicãtes & Ciſterciẽſes poſſunt à quocunq; Epiſc. etiã extra temp. & non ſerv. interſt. ordinari.

35. Dico: His temporibûs Mendicantes & Ciſtercienſes, alioſque Regulares cum illis & his communicantes, poſſe à quocumque Epiſcopo, etiam extra tempora & non ſervatis interſtitiîs, de jure ſpeciali ſive vî privilegiorum ordinari. Ita docent Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 8. *de Legibus cap.* 18. *num.* 18. Portel. *de Dub. Regular. verb. Privileg. num.* 64. Rodriq. *tom.* 1. *quæſt.* 8. *art.* 6. Mirand. *tom.* 2. *quæſt.* 42. *art.* 3. Pellizzar. *in Manual. Regular. tract.* 8. *cap.* 1. *ſect.* 4. *num.* 82. Auguſtinus Reding Abbas Einſidlenſis *quæſt.* 10. *art.* 4. *de Miniſtro Ordinum, pag.* 314. Donatus *tract.* 7. *quæſt.* 8. *num.* 9. *fol.* 54. Bonæ Sp. *de Sacram. Ord. tract.* 7. *dub.* 2. Herinx. *diſp* 10. *num.* 90.

36. Probatur 1. quia præfatum privilegium conceſſum Societati JESU, approbatum à Paulo V. 1606. iterùm ab Urbano VIII. 1634. ſine limitatione eſt extenſum ad Diſcalceatos Ordinis Sanctiſſimæ Trinitatis Redemptionis captivorum; conſequenter ad Religioſos Mendicantes per privilegiorum communicationem. De hoc ſcribit Leander. *tract.* 6. *de Ordine diſp.* 11. *quæſt.* 23. Bonæ Sp. *loc. cit.* Quibus libenter ſubſcribo, videns Bullam 131. Urbani hujus, apud Authores, PP. Angelum à Lantuſca

&

& Joannem Paulum à Roma, Ordinis Minorum Sancti Francisci Strict. Obs. quae incipit *Redemptoris nostri*, Anno 1634. editam; in qua hæc habentur: *Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, ex voto Congregationis Venerabilium Fratrum Nostrorum S.R.E. Cardinalium negotiis Regularium præpositorum, Congregationi Discalceatorum prædicti Ordinis SSmæ Trinitatis Redemptionis captivorum, ut omnibus & singulis privilegiis, libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, concessionibus, indultis, favoribus, indulgentiis, aliisq; prærogativis & gratiis, universis & singulis, tam spiritualibus quàm temporalibus, singulis Domibus, Conventibus & aliis Regularibus locis ac Personis, & non solùm Ordinibus Monasticis, Regularibus Mendicantium & non Mendicantium*, sed etiam *nec non Societati Jesu quomodolibet, sub quibuscunq; verborum expressionibus & tenoribus, in genere vel in specie ac principaliter, tam permodum communicationis & ampliationis, quàm simplicis & individuæ ac particularis & specialis concessionis, aut aliàs quomodolibet, de jure, usu aut privilegio vel consuetudine quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur & gaudent, ac uti, frui, potiri & gaudere possunt & poterunt quomodolibet in futurum; quàmvis illa sint speciali notâ digna, difficilisq; concessionis, & quæ in generali concessione non veniunt, non solùm per participationem, communicationem, illorum extensionem, sed speciatim & nominatim pariformiter & æq; principaliter in omnibus & per omnia, absq; ulla prorsùs differentia, perinde ac si illa primò dictæ Congregationi specialiter, expressè & nominatim concessa fuissent, tenore præsentium perpetuò concedimus & indulgemus.* Hanc Bullam confirmat Clemens X. Bullâ *Redemptoris & Domini*, editâ 1670. nihil mutando.

37. Dices: In præfata Bulla apponitur clausula, *quatenùs tamen sint in usu, & non revocata, nec sub aliqua revocatione comprehensa.* Subsumo: atqui dictum privilegium est in usu, tam in Societate quàm extrà, cùm habeamus præjudicata multa; nec est revocatum, cùm sit post revocationem; nec etiam comprehenditur sub aliqua revocatione, cùm ejus non erat revocatio, aut si erat, per alium Pontificem erat restitutum in integro hoc privilegium. Debet ergò hæc clausula de aliis intelligi, aliàs contradiceret sibi Pontifex in eadem Bulla dicens inferiùs §. 5. *Non obstantibus præmissis ac quibusvis Apostolicis & Synodalibus Provincialibusq; & universalibus Conciliis, editis specialibus vel generalibus Constitutionibus & Ordinationibus* &c. Objectio solvitur.

38. Probatur 2. quia (ut scribit Pellizzar. *suprà*) Gregor. XV. die 16. Octobris Anno 1621. in Bulla *In Apostolicæ*, Theatinorum privilegia per quoscunque Pontifices ipsis principaliter aut per communicationem aliarum Religionum concessa, postea sublata revalidavit, tam illorum propria quàm aliorum iis communicata; in qua Bulla non est apposita clau-

clausula hæc, *quatenus sint in usu & non revocata, ac Sacris Canonibus & Concilii Tridentini Decretis non adversentur.* Atqui erant hæc privilegia concessa per Alexandrum VI. Ordini S. Hieronymi, per Eugenium IV. Ordini S. Benedicti, per Pium IV. Clericis Regularibus Ministrantibus infirmis in Bulla, *Circumspecta*, Anno 1561. quòd Fratres Capellani dicti Hospitalis possint à quocumq; Catholico Antistite Sacros Ordines, etiam extra tempora à Jure statuta, tribus diebûs festivis consequenter suscipere. Et Camaldulensibus à Paulo III. per Bullam, quæ incipit, *Rationi congruit*, prout in Statutis ipsorum reperitur. Ergò eis hoc privilegium est restitutum, inquantum Gregorius XV. revalidavit omnia aliàs revocata.

39. Probatur 3. quia Clemens VIII. concessit PP. Congregationis S. Joannis Evangelistæ in Portugallia hocce privilegium, prout Portel. *verb. Ordo Sacer, num.* 4. testatur se vidisse illud. De hoc scribunt P. Bonæ Sp. & August. Abbas *locîs citatis*. Nec obsunt declarationes Sacræ Congregationis sub Clemente VIII. datæ; cùm posteriora sint privilegia Gregorii XV. & Urbani VIII.

40. Gaudent hi hoc privilegio, gaudemus & nos Mendicantes eodem: quia Summi Pontifices mutuam communicationem privilegiorum Mendicantibus concesserunt. Sic Prædicatores Julius III. per Bullam, *In Sacra Beati Petri Sede*, Carmelitas Clemens VII. per Bullam quæ incipit, *Ex Clementi Sedis Apostolicæ provisione* (k), fecerunt participes omnium privilegiorum tam Regularium Mendicantium quàm non Mendicantium, tam concessorum quàm concedendorum: quod privilegium, & alia Clementis VII. sunt confirmata, ratificata, & denuò concessa per Pium V. 1567. per Sixtum V. 1586. item Clementem VIII. 1604. cum latissimis & amplissimis non obstantiis & derogatoriis derogatoriarum, teste Donato *de Privileg. tract.* 7. *quæst.* 8. *num.* 7. 8. & ultrà. Bulla Julii III. est posita per extensum apud Donatum *loc. cit.* Clementis VII. in Bullario Ordinis nostri, ùt annotatio in margine ostendit.

(k) Vide ser. 5. num. 17.

41. Et quia Mendicantes gaudent hoc privilegio, gaudent eodem & Cistercienses: nam & eos Pius V. fecit participes omnium privilegiorum Mendicantium, tam concessorum quàm concedendorum per Bullam quæ incipit, *Ex supernæ dispositionis*; in ea hæc habentur: *Et deinde pro parte dilectorum Filiorum Canonicorum Regularium Ord. S. Augustini Congregationum Lateranensis & S. Salvatoris ac S. Crucis Olimbrien. & Monachorum S. Benedicti Congregationis, nec non etiam Congregationis Cistercienſ. & Carthusien. nec non Sancti Hieronymi Hispaniarum ac Camaldulen. &c. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, Canonicos, Monachos & Fra-*

& Fratres prædictos, ad eos exemptiones, prohibitiones, approbationes, extensiones, decreta, & alia quæcumque, gratias, facultates & privilegia eisdem Fratribus Mendicantibus ùt præfertur concessa & facta, ac alia in præinsertis litteris contenta, & inde secuta quæcumq; dicta authoritate Apostolica, tenore præsentium perpetuò extendimus & ampliamus, illosq; declarationibùs, statutis, exemptionibùs, aliisq; facultatibùs & privilegiis hujusmodi pariformiter & absq; ulla penitùs differentia, prout dicti Fratres Mendicantes utuntur, potiuntur & gaudent, ac uti potiri & gaudere poterunt liberè & licitè uti potiri & gaudere posse atque debere, illaq; omnia & singula, sibi eorumq; Monasteriis, domibus & locis hujusmodi, eorumq; Superioribus & personis quibuscumque, quas illa concernunt & pro tempore concernent, suffragari &c. Hæc Bulla reperitur apud D. Angelum Maria, Cherubinum Monachum Cassinensem.

42. Nec obest quod Gregorius XIV. privilegia à Pio V. Regularibus concessa reduxerit ad formam Tridentini: nam & Gregorius XV. revocata revalidavit, ùt vidimus *num.* 38. Et Urbanus privilegium Societatis de quo non est quæstio, extendit ad Discalceatos SS. Trinitatis, ùt legimus *num.* 36. & 37. Jam verò nullus Papa revocavit quòd Cistercienses ex privilegio dicto Pii V. sint participes omnium privilegiorum Mendicantium, concessorum & concedendorum. Ergò. Solvitur objectio.

43. Insuper probatur 4. quòd tam Mendicantes, quàm Cistercienses, & alii cum illis & his communicantes possint extra tempora & non servatis interstitiis ordinari: quia Decreta Concilii Trid. *sess.* 23. *cap.* 8. ubi agitur de statutis temporibus ordinationum, item *cap.* 11. 13. & 14. ubi tractatur de interstitiis Ordinum, nullas continent clausulas derogatorias privilegiorum Regularibus concessorum: non exprimitur enim ibi nomen *Religiosi* aut *Regularis*, ùt patet legenti ea capita. At verò clausula derogatoria, quæ habetur *sess.* 25. *de Regularibus*, *cap.* 22. non se extendit ad alia privilegia, nisi quæ Decretis *dictæ sess.* 25. contrariantur.

44. Non semper clausula in privilegio apposita, *dummodo Concilio Tridentino non sint contraria*, obest: nam privilegium quod Concilio non derogat, expresse cadit sub generalem confirmationem privilegiorum factam cum prædicta clausula, *dummodo Concilio Tridentino non sint contraria.* Ita Dian. *part.* 3. *tract.* 2. *resol.* 31. & alii apud ipsum, nec non August. Abbas *suprà* citatus.

45. De examine quid dicendum? *Resp.* quòd debeant etiam Regulares Mendicantes examinari: nam ita Trident. *sess.* 23. *cap.* 11. dicit: *Regulares quoque nec in minori ætate, nec sine diligenti examine ordinentur, privilegiis quibuscumque quoad hoc penitùs exclusis.* Addit Pater Bonæ Spei, subaudi tamen, nisi aliunde per testimonium Superiorum vel aliter, Episco-

scopo de ordinandorum sufficienti doctrina & idoneitate constet. Constat hoc ex superiori addito in eodem *cap. nisi aliud Episcopo magis expedire videretur:* maximè quando Regulares ad studia mittuntur, & recommendantur à Prælato Ordinis aut Conventûs. Fundamentum hujus est in *cap. Nullus Episcopus, de Tempore ordinat. lib.* 6. ubi prohibetur illitterato primam tonsuram conferre, nisi Religionem intret.

46. Conditio undecima est, ne furtivè suscipiat Ordinem, hoc est non examinatus, aut non admissus ab Episcopo, examine vel probatione alterius utens: *cap.* 1. & *ult. de Eo qui furtivè suscipit.*

Conditio ut sit in gratia.

47. Conditio duodecima est, ut suscipiens sit in gratia per confessionem, quando suscipiens Ordines suscipere debet Eucharistiam Sacram; secùs saltem per contritionem. Plures conditiones jam recensui dicens ea quæ requiruntur ad esse validi.

SERIES IV.

Adferens casus.

Cõversus ad fidem.

1. Titius conversus ad fidem petit ordinari; quæritur an possit licitè? *Resp.* Vel ille conversus, est Neophytus, vel exhæreticus aut apostata ad quamcumque fidem? Si Neophytus, hoc est adultus noviter, hoc est nuper sive non pridem conversus ad fidem ex Judaismo, Machumetismo vel Gentilismo (a)? Talis in ordine ad majores Ordines est irregularis (b) ad tempus, quousque non sit benè instructus in fide: postquam verò per aliquam moram instructus sit benè, & stabilis in fide, arbitriô Episcopi non est ampliùs irregularis, *cap. Cùm, de Rescriptione.* Ita Navar. Tolet. *lib.* 1. *cap.*64. Dixi *in ordine ad majores:* nam à minoribus Ordinibus Neophyti non repelluntur. Ita Gemin. *cap. Prohibetur*, Archidiaconus, Præpositus & Turrecrem. *cap. Quoniam, dist.* 48. colligiturque ex *can. Quicunque, dist.* 77. Ex his

(a) Navar. Tolet. Lez. verb. Irreg. num. 11.

(b) dist. 48. cap. 1. & 2. & can. Qui in aliquo, dist. 51.

2. Collige 1. tales baptizatos ante ætatem adultam, non esse Nephytos notat Turrecrem. *can. Probibetur, dist.*48. 2. tales qui jam decem annis aut ultrà sunt in fide Catholica, non esse Neophytos.

Exhæreticus.

Alibi irregularis est. Non in Germania aut Polonia.

3. Si exhæreticus? Tunc jure communi, irregularis est, propter *cap. Presbyter, dist.* 50. *cap.*1. *cap. In quolibet, cap. Saluberrimum* 197. & *cap.* 2. *de Hæreticis in* 6. etiamsi esset occultus, ùt colligitur ex Constitutione quadam Clementis VIII. quæ refertur in Directorio Inquisitor. Consuetudine autem contraria in Germania, Polonia, talis & cujuscumque hæretici filius conversus ad Orthodoxam fidem, non habetur pro irregulari. Ita Gobat *in Alphabeto Ordin. casu* 17. *n.* 655. Giballin. & Steph.

à S.

à S. Paul. *de Sacram. tract.* 5. *dub.* 11. *num.* 285. Ratio est ipsorum : quia hæresis in Germania non parit infamiam : patet inde, quòd domus Principum Catholicorum colligantur cum domibus hæreticorum Lutheranorum &c.

4. Dixi, *apostata ad quamcunq́, fidem*, sive Judaismi, sive Paganismi, talis est irregularis : quia est verè hæreticus. Ita nostri Joan. Beetz *in Præcept. decal. exposit.* 1. *num.* 9. Lezan. *verb. Apostata*, *num.* 2. & alii.

5. *Rdet* Titius se esse exhæreticum, & quidem in Polonia est casus, sed servus strictè seu subditus est; quid ad hoc? *Resp.* Si est servus strictè, prout irregularis non est ordinandus. Ita habetur *tit. de Famulis, dist.* 54. & *cap.* 1. *de Servis non ordinandis* (c). Sed

Servus.

(c) Doct. Resol. in 4. d. 25. q. 5. Tolet. lib. 1. cap. 59.

Ex matre libera liber.

6. Notandum 1. qui nascitur ex Matre libera, etiamsi Pater servus sit, non est irregularis, nec repellitur à promotione : quia servus non est, *cap. Dilectus, de Servis non ordinandis* : nam ùt notat Doct. Resol. (c) *Lex Romana tenet, quòd partus sequatur conditionen Matris* (subintellige in favorabilibus). 2. si servus sciente aut consentiente Domino ordinetur, efficitur liber, *cap. Si servus*, & *cap. Per venerabilem.* 3. Si invito Dominô ordinaretur in minoribus, servus remanet; & revocatus in servitutem, nec habitum, nec tonsuram valet portare. Turrecrem. *can. Nulli, cit.* nec gaudet privilegiô fori. Ita ille : quia tonsuram & habitum non habet. Attamen licèt eum Dominus percutere possit secundùm Turrecrem. respectu tamen aliorum gaudet privilegiô *canonis Si quis suadente.* Ostien. *can.* 4. *de Servis non ordinand.* & hoc est verum, dicit Tolet. *loc. cit.* Si in majoribus initiaretur, liber evaderet solvendo Domino pretium, vel tradendo alium servum in sui locum. Ita Gelasius Papa *cap. Ex antiquis*; alioquin adhuc compellitur inservire in iis rebus, quæ non dedecent statum Clericalem, *dist.* 54. Ita Navar. Sayr. Cornex. Bonac. & alii. Etsi Episcopus scienter ordinaverit servum, tenetur ad restitutionem duplicis pretii, *cap. Si servus absente Domino.*

Quando tollitur irregularitas.

7. Tollitur autem hæc irregularitas 1. cessante servitute, *cap. Nulli, dist.* 54. & *cap.*] *de Servo non ordin.* Tolet. Cornexo. 2. ex solius Papæ dispensatione, non Episcopi; cùm constet ex dictis & dicendis puniri Episcopum, ordinantem servum. Ita immediatè citati. Tollitur tamen irregularitas per professionem solemnem validam. Ita Lezan. *verb. Irregularitas, num.* 18. Ex his facilè solvitur casus, dummodo Titius circumstantiam declaret.

8. Declarat se ex servo & serva natum, & contradicente Domino Ordinem majorē suscepisse, sed furtivè; quæritur, an per hoc sit impeditus

De furtivè suscipiente Ordinem.

à receptione altioris Ordinis, & utrùm cum eo Episcopus dispensare valeat? *Resp.* Vel sic recepit Diaconatum? Incurrit irregularitatem, *cap.* 1. *& ult. de Eo qui furtivè Ordines suscipit.* Et lata est contra suscipientes furtivè excommunicatio, vel non? Si secundum? Episcopus dispensare potest. Si primum? Nequaquam, nisi ingrediatur Ordinem & ibi aliquanto tempore fuerit laudabiliter conversatus. Ita enim Alexander III. Ligonen. Episcopo respondet: *Veniens ad Nos P. Nobis Y. exponit se furtivè Diaconatum suscepisse. Unde Fraternitati tuæ respondemus, quodsi non fuit à te vel alio aliquo Archidiaconorum vel Prælatorum tuorum sub anathematis interminatione prohibitus, in promotione ipsius ad Sacerdotale officium pro arbitrio tuo dispenses. Si verò interminatio anathematis super hoc facta est, moneas eum ut in aliquo Monasterio seu Canonia habitum suscipiat Regularem: cui ex quo in habitu illo aliquo tempore fuerit laudabiliter conversatus, poteris misericorditer providere; alioquin nulla ratione concedimus eum ad Sacerdotalem Ordinem promoveri.* Vel furtivè suscepit Subdiaconatum? Irregularis vel suspensus est (d), maximè si eadem die cum minoribus, *cap.* 2. *&* 3. *de Eo qui furtivè Ordinem suscepit.* Et si non est lata excommunicatio contra tales, potest cum eo Episcopus dispensare, patet ex immediatè posita declaratione Papali; vel Abbas si in ejus Monasterio Religionem intraverit: nam ita Cœlestinus III. (e) declaravit his verbis: *Cùm H. Lator præsentium sicut Nobis sua quæstione monstravit ad tuam ordinationis causâ præsentiam accessisset, juxta consuetudinem Patriæ sibi quatuor minores Ordines contulisti; quibùs non contentus Subdiaconatum temerè ausus recepit. Quia verò idem Clericus in hoc facto multùm excessit, mandamus quatenùs eum in minoribus duntaxat Ordinibus celebrare permittas. Si verò domû Religionis intraverit, & vita mores ejus exegerit, Abbas si voluerit in aliis poterit Ordinibus dispensare.* In Decretal. Greg. IX. *lib.* 5. *tit.* 27. *de Excessibus prælatorum & subditorum pag.* 255.

(d) Bonac. Lezan. verb. Irregularitas.

(e) Clemens III. cap. 1. cod. tit. in. 1. Compil.

Sed casus occultus.

9. *Rdet* Titius se sub anathematis interminatione prohibitum, suscepisse Subdiaconatum, sed casus est occultus. *Resp.* quòd cum eo possit dispensare Episcopus: nam ita habetur in Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. *liceat Episcopis in irregularitatibus omnibus & suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, exceptâ eâ quæ oritur ex homicido, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare.*

10. Sed adhuc casus est. Titius credens se quamdam mulierem à gutturis tumore liberare, ùt Chirurgus sciens benè suam artem, ferrô tumorem illum aperuit, & cùm tumor aliquantùm resedisset, ipse mulieri præcepit ne se vento exponeret ullô modô, ne fortè ventus subintrans gutturis apertionem, sibi causam mortis inferret; sed mulier ejus mandatô contempto dum messem colligeret, vento se exposuit incautè, & sic

sic per apertionem gutturis sanguis copiosus effluxit, mulier diem ultimum sic finivit; utrùm per hoc factus est irregularis? *Resp.* Vel hoc ipse fecit existens sæcularis? Irregularitatem non incurrit (f), cùm dederit operam rei sibi non prohibitæ. Vel hoc fecit existens intra Religionem? & vel antè vel post professionem? Si ante? Cùm favores sint ampliandi, & tunc nondum erat verè Religiosus, dicendum quòd non incurrerit. Si post professionem erat ordinatione Clericus, incurrit eam: quia sic ad hunc casum *cap. Tua nos, de Homicidio* (ùt legi in eo), responsum est ab Innoc. III. & *cap. Sententia sanguinis*, sub hac pœna statutum est, ne Clerici vel Monachi etiam causâ pietatis exerceant artem chirurgiæ cum incisione vel adustione. Ita Armil. *in Summ. verb. Irregularitas, num.* 47. Navar. *in Summ. cap.* 25. *num.* 11. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 81. Licetsi Patribus Societatis JESU concessit Greg. XIII. privilegium, quòd possint medicinæ eorum periti, mederi quibuscumque infirmis; cum hac tamen clausula, ut hoc fiat ex Superioris licentia, & citra adustionem, incisionem, per ipsos faciendam. Ita Lezana *de Obligatione Religiosorum cap.* 9. *num.* 15. Docet quidem Cornexo quòd etiam in proposito casu Regularis, sive non Clericus, Monachus, sive non Monachus, sive Clericus, non incurrat irregularitatem. Ratio ipsius est: quia non prohibetur ratione periculi homicidii; potiùs ratione indecentiæ. Sed oppositam responsionem quam dedi, legi in dicto capite. Ex his sequitur Religiosum Mendicantem Fratrem, sive laicum, sive coronatum nondum Clericum, in tali casu ac circumstantia non incurrere irregularitatem.

(f) Communiter.

Quis & quãdo Chirurg' incurrit irregularitatem.

11. *Rdet* Titius quòd hoc fecerit existens in sæculo; sed adhuc unum proponit, quòd sibi digitum absciderit. *Rdet* Innoc. III. (g) *cap. Qui partem cujuslibet digiti sibi ipsi volens abscindit, hunc ad Clerum Canones non admittunt. Cui verò casu aliquo contingit dum aut operi rustico curam impendit, aut aliquid faciens se non spontè percussit, hos Canones præcipiunt & Clericos fieri, & si in Clerico fuerint reperti, non abjici.* In Corp. Juris Canon. Decretal. *primæ partis dist* 55. & 56. *pag.* 76.

(g) Burchardus lib. 2. cap. 14. Ivo part. 6. cap. 58. Anselm. lib. 7. cap. 35. Panorm. lib. 3. cap. 43.

12. Adferuntur adhuc casus. Trudnius suscepit minores ab Episcopo qui Episcopatui renuntiavit, Subdiaconatum verò ab Episcopo excommunicato, ab officio propter hæresim deposito; quæritur, an per hoc factus sit irregularis? *Resp.* Episcopus qui renuntiavit Episcopatui, vel renuntiavit tantùm loco? Invitatus ab aliquo Episcopo, aut habens licentiam ab eo, potest conferre Ordines sive minores sive majores: quare in tali casu recipiens Ordinem, exercere & altiorem recipere potest. Vel renuntiavit loco & dignitati? Tunc habens licentiam ab Ordinario ordinandi minores Ordines conferre potest, non autem majores. Ita Alexander III. rescripsit Toletano Colonensi Archiepiscopo

(h), addens in ea rescriptione, *quodsi ab eodem sacros Ordines scienter qui receperit, quia indignum se fecit, executionem officii non habebit, hoc est suus Episcopus cum eo non dispensabit; si verò ignoranter* (i), *poterit (nisi supina fuerit ignorantia) discretus suus Pontifex dispensare.* In Corp. Juris Canon. Decretal. Greg. IX. *lib.* 1. *tit.* 13. *pag.* 36.

(h) Anno 1164.

(i) Lib. Indebiti, cap. de eod. & lib. Sed si quis.

13. Episcopus verò excommunicatus, vel est excommunicatus excommunicatione minori? Tunc sicut conferens in excommunicatione minori Sacramentum Ordinis, licèt peccet mortaliter inquantum conferendo recipit Sacramentum, scilicet celebrando, juxta *cap. Si celebrat;* non tamen per hoc fit irregularis: ita à fortiori recipiens Ordinem, qui nec in minori excommunicatione est, non incurrit irregularitatem, *cap. Si celebrat*, licetsi peccaret mortaliter si esset excommunicatus excommunicatione minori; cùm talis excõmunicatio privet communione passiva Sacramentorum. Ita communiter DD. signanter nostri Joan. Beetz *in Præcept. Decalog. præc.*3. & *exposit.*4. *cap.*10.Lezan. *verb. Excommunicatio, num.* 2. Vel est excõmunicat⁹ excõmunicatione majori? Tunc licèt talis Episcopus in tali censura ordinans, etiamsi sit toleratus, occultus, nisi excusetur ratione necessitatis vitandi scandali, aut ratione ignorantiæ, quòd ignoret se esse excommunicatum, aut ratione oblivionis, ordinando fiat irregularis, juxta *cap. Si quis Episcopus* in Concil. II *quæst.* 3. & in toto titulo *de Clerico excommunic.* & *cap.* 1. *de Sentent. & rejudic. in*6. & *cap. Cui, de Sentent. excom. in* 6. (k); tamen suscipiens Ordines ab excõmunicato Episcopo non nominatim, non incurrit irregularitatem (l), cùm pro hoc non sit expressa in Jure. Et quando suscipit ab excommunicato nominatim tali, licèt probabiliterer incurrat, prout Tolet. & alii colligunt ex *cap.* 1. *de Eo qui furtivè Ordinem suscepit*, & *cap. Cùm illorum, de Sentent. excommunic.* probabiliùs tamen non incurrit eam, cùm non sit expressa in Jure, textusq; explicatur in contrarium, de suspensione, simili irregularitati. Bonac. *de Censur. disp.* 7. *punct.* 4. *num.* 1. Dian. 4. *part. tract.* 2. *resol.* 55. Et cum tali ignoranter ordinato dispensat Episcopus, ùt habetur *eod. cap. Cum Clericis*, dicit Tolet. Si verò scienter accipit Ordines à tali, tunc vel est delictum publicum? Solus Papa; si occultum? Episcopus, cùm ei hoc concedatur in Tridentino, dispensare potest. Ex his similiter respondendum de hæretico Episcopo, aut suspenso, docet Tolet. & alii. Unde facilè resolvitur casus dummodo prædictus Trudnius declaret, utrùm scienter vel ignoranter recepit à talibus Ordines.

(k) Tolet. lib. 1. cap. 27. Lez. verb. Irreg. num. 55.

(l) Tolet. loc. cit. Lezan. verb. Irreg. num. 47.

Ordinatus ante annos discretionis annô competenti duxit uxorem.

14. *Rdet* se eos recepisse ab illo Episcopo hæretico, ante annos discretionis, & annô competenti duxisse uxorem; quæritur an votum solemne castitatis annexum Subdiaconatui obligat, an matrimonium? Et

quid

quid faciendum? *Resp.* Vel tunc jam erat compos rationis, & non contradixit? Votum tenet, & matrimoniū dirimit (m). Si contradixit? Est coactus, & Ordo non tenet (n). Vel non erat compos rationis? Tunc quando pervenit ad usum rationis resciens se esse ordinatum, vel ordinationem præfatam & obligationem, ratam apud se habuit, etiamsi ante annos pubertatis completos, scilicet annos 14. Talem votum ligat: nam vota ante annos pubertatis rata, tenent (o), dempto votô solemni Religionis: quia statutum est tempus, quando hoc emitti debet. Vel contradixit saltē intra tempus contradictionis, quod est (m) v.g. usque ad annum 14. completum? Votum vim obligandi nec habuit nec habet.

(m) Glos. cap. 1. de Clerico per saltum promoto.

(n) Hostien. & Innocent.

(o) Tol. lib. 1. cap. 61.

15. *Rdet*, quòd postquam resciverit factum, & intentionem Matris quòd vellet eum esse Ecclesiasticum Prælatum, coram ea, consanguineis, & Episcopo ad requisitionem eorum, acceptavit factam ordinationem, declarando se velle mori in Sacro Ordine, non in statu matrimoniali aut non casto, & mente dissentiebat, potiùs uxorem desiderans; quid adhoc? *Resp.* per casum similem. Aliquis Regularis qui ante 16. annos fecit professionem, eam in præsentia Prælati & Discretorum iteravit, postea dicit se esse usum restrictione mentali: licèt ille in foro interno non est ligatus vinculô professionis, ob *cap. Per latum* 1. *de Iis quæ vî metûs causâ*, & *cap. Ad id, de Spons.* in foro tamen externo & contentioso secùs est dicendum, propter decisionem positam *cap. Quod interrogasti, dist.* 27. ubi sic habetur: *pœnitentiam agat de illusione nefanda, & revertatur ad id quod spopondit.* Et *cap. Viduas velare, dist.* 27. *quæst.* 1. sic habetur: *velit, nolit, sanctimoniæ habitum ulteriùs habere debet:* quibus in locis viduæ solemniter professæ, coactæ sunt redire, non admissa earum excusatione, quia dicebant quòd fictè essent professæ. Apud Donat. *de Profess. pag.* 242. Quô præmissô, eôdem modô respondendum censeo ad casum propositum: quia hoc votum æquè est solemne, licetsi non expressum sicut Religionis.

De fictè professo.

16. Dicit ultrà: Licitum est reclamare intra quinquennium prof. sso; licebat etiam in tali casu Trudnio intra triduum post quatuordecim annos finitos, nam licebat ei reclamare statim completis annîs pubertatis si antea non reclamaverit, tempus autē hoc *statim*, Antonin. Burchard. *eod. cap.* & Tolet. *suprà* citatus, exponunt esse triduum: & de facto coram consanguineis & Episcopo reclamavit, & declaravit se nunquam consensum internum præbuisse, aut animum habuisse ad statum spiritualem. Nunc promoveri ad Subdiaconatum desiderat; quæritur utrùm possit promoveri vivente uxore?

17. *Resp.* Vel servatis servandîs habet consensum ab uxore, vel non? Si secundum? Non potest promoveri. Si primum? Potest ordinari.

18. Sed Trudnius fatetur aliqua fecisse quæ consideranda sunt, utrùm

Utrùm possit promoveri vivente uxore ad Ordines Sacr.

non

non impediant promotionem ad Sacros Ordines? 1. fatetur se habuisse concubinas. 2. eam uxorem quam primò duxit fuisse ab alio corruptam, patet, quòd inhonestè cum quodam vixerit. 3. mortua eâ, duxisse viduam. 4. mortua eâ duxisse tertiam, virginem, ab alio desponsatam, quam ante matrimonium cognovit. *Resp.* ad 1. Vel habuit concubinas, aut unam in statu matrimoniali existens, & cognovit uxorem & concubinam? Ad Ordinem promoveri non potest: quia hoc statutum est *cap. Si quis* (p), & in Concil. Aurelian. Gerundin. *cap. cit.* (q). Addo *& cognovit uxorem & concubinam*; nam secùs bigamus non esset, nec pœnam bigami incurreret. Vel habuit concubinas existens extra statum matrimonialem, sive successivè sive simul, sive non sive cognovit eas?

(p) Anselm. lib. 6. cap. 143. Ivo part. 8. cap. 187. allegat. 151.

(q) Burchard. lib. 2. cap. 18. Ivo part. 6. cap. 139.

19. *Rdet*, quòd sic: Dico, non impeditur per hoc à promotione ad Ordines: nam licèt habens in matrimonio concubinam, ad Sacrum Ordinem conscendere non valeat; tamen ille qui concubinas sive simul, sive successivè extra matrimonium existens habuit, promoveri potest: quia bigamia impediens promotionem ad Ordines, est multiplicatio nuptiarum seu matrimonii, quod significat conjunctionem Christi cum Ecclesia, quod non est in concubinatu: nam copula cum concubina, non potest significare conjunctionem Christi cum Ecclesia. Ad 2. Eam uxorem quam duxit corruptam ab alio, vel cognovit, vel non? seu consummavit matrimonium cum ea, vel non? Si primum? Bigamus est, ac irregularis est factus, *can. Qui in aliquod, dist.* 51. & *can. Curandum est, dist.* 34. Vel non cognovit? Bigamus non est, nec impeditur à susceptione Ordinis. Ita Panorm. *cap. Super eo, de Bigam. num.* 7. ubi addit, quòd etiamsi ignoraret esse corruptam, cognoscendo eam irregularis fieret. Idem Glossa affirmat *can. Nemo, dist.*32. & est communis sententia dicit Tolet. *lib.*1. *cap.* 66. *num.* 3. Si secundum? Non obest promotioni ad Ordines.

Ratio bigamiæ.

20. *Rdet* Trudnius, quòd ductam non cognoverit, quia antequàm ei data est pro habenda cum ea copula, in magnam infirmitatem incidit, & mortua est. *Resp.* ad 3. Vel illam viduam à se ductam cognovit, & erat corrupta, vel non cognovit, aut inventa est virgo? Si primum? Irregularis factus est, *can. Curandum est, dist.* 34. & *can. Secundum, de Bigam.* sive eam duxerit ante baptismum sive post, ùt habetur *can. Si quis viduam, dist.* 34. in quo præponitur sententia Augustini, opinioni Hieronymi. Si secundùm? Non est factus bigamus, ùt patet *cap. Debitum, de Bigamia*: nam ad hoc ut quis fiat bigamus ac irregularis, ducens corruptam ab alio, aut viduam talem, requiritur copula ejus cum ea habita, ùt communiter DD. colligunt ex *cap. Debitum.* Ratio est Innocentii III. quia nec illa nec ipse carnem suam divisit in plures.

21. *Rdet* quòd non cognoverit eam, quia illa satisfecit voluntati Paren-

Parentum, contraxit matrimonium, & votô suo antecedenter facto, intravit Religionem, professaque est. Quare propter hoc impediri non debet à collatione Sacerdotii.

22. Ad 4. *Resp.* Imprimis per hoc quòd contraxerit matrimonium cum virgine ab alio desponsata, non redditur bigamus, declaravit Innoc. III. *cap. Debitum Pastoralis officii*, *cap.* 2. *cod. tit. in* 3. *Compilation.* (r). 2. Vel eam contracto matrimoniô cognovit, vel non? Si secundum? Non incurrit irregularitatem bigamiæ. Si primum? Controversio magna est inter DD. Hugo. 30. *quæst.* 5. *can Qualis*, & Ostiens. in *Summ. tit. de Bigamia circa quæstionem.* 6. & *cap. Sanè* 1. *de Cleric. conjug.* & Glossa *can. Nemo*, *dist.* 32. Turrecrem. 30. *quæst.* 5. *can. Qualis*, cum aliis censet talem esse irregularem. Econtra S. Thom. *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 3. *art.* 1. *quæst.* 3. *ad* 2. Archidiacon. *dist.* 32. *can. Nemo*, Panorm. *cap. Debitum*, *num.* 2. Henric. Boje *cap. Vt bigami* & alii nunc communissimè probabiliùs docent, talem non esse irregularem. Esset autem irregularis, etiamsi illam ante matrimonium non cognovisset, si illa post matrimonium cum eo contractum, esset ab alio adulterata, & ille eam post adulterium cognovisset: nam ita habetur *can. Si cujus*, & *can. Si laici*, *dist.* 34. Glossa. *can.* 2. *de Bigamis*, Panorm. *cap. Super eo*, Archidiac. *can. Si cujus*, *dist.* 34. Turrecrem. *can. Si quis viduam*: & est communis sententia inquit Tolet. *lib.* 1. *cap.* 66. *num.* 6.

(r) In Corp. Juris Canon. pag. 43.

23. *Rdet*, quòd cognoverit eam consummando matrimonium, nec aliam ipsa vivente. Quare dico, per ista omnia contracta matrimonia Trudnium non esse factum irregularem, sive illa sint valida sive invalida. Addo *sive invalida*: nam non tantùm per validum, sed etiam per invalidum matrimonium redditur irregularis, ùt patet, si quis post votum solemne castitatis quod fit in susceptione Ordinis Sacri, vel professione Religionis approbatæ, contrahit matrimonium, illudque consummat, ùt deducunt Cornex. *tract.* 5. *de Irregular. disp.* 10. *dub.* 1. & 2. Lezan. *verb. Bigamia*, Sayrus. Secùs tamen dicendum si laicus cum Moniali contraheret, aut cum ea quæ votum solemne castitatis emisit. Ratio est: quia in Jure pro hoc non est expressa irregularitas; irregularitas enim non incurritur, nisi sit in Jure expressa. Ita Lezan. *verb. Bigamia*, *num.* 3. Sayr. *suprà cap.* 4.

24. Sed aliud est, quod nondum declaravit Trudnius: Uxor ipsum revocat ad torum. Dices: redire debet. Sed jam ipse fecit professionem in Religione approbata; quæritur utrùm illum revocare potest, & quid faciendum?

25. Vel uxor dedit licentiam, & servandis servatis intravit Religionem? Eum revocare potest antequam solemniter profiteatur, non pòst: Nam

(s) Donat. de Qual. recipiend. tract. 3. quæst. 16. num. 13.

Nam in tali casu, professione clauditur janua repetendi eum (s). Vel non dedit licentiam, aut non servatis servandis Trudnius intravit Religionem? Eum revocare potest, etiam post professionem. Quoad 1. est ordinatio & præceptum Alexandri III. *cap. Quidam* (t), in Corpore Juris Canonici *cap.* 174. Quoad 2. hoc Jure Ecclesiastico cavetur, & non aliter de licentia conjugis professionem profiteri aut ordinari conceditur, quàm ut alter conjux Religionem ingrediatur, aut continentiam priùs promittat: patet ex Rescripto Alexandri III. Exomensi Episcopo (u), ubi sic: *ignorare non debes Sanctorum Patrum constitutioni esse contrarium, ut vir uxore sua, aut uxor viro ejus non assumente Religionis habitum debeat ad Religionem transire.* Et infrà: *Inde est quod authoritate Apostolica prohibemus, ne in Episcopatu tuo virum vel uxorem, nisi uterque ad Religionem migraverit, transire permittas. Verùm si ita uxor senex sit, quòd sine suspicione possit esse in sæculo, dissimulare poteris, ut ea in sæculo remanente & castitatem promittente, ad Religionem transeat vir ejus.* In Corpore Juris Canon. Decretal. Gregor. IX. *lib.* 1. *tit.* 32. *num.* 4. *pag.* 174. Idem Strigonen. & Colon. Archiepiscopis Româ in Germaniam rescribit (v) hæc: *Nullus conjugatorum est ad Ordines promovendus, nisi ab uxore continentiam profitente fuerit absolutus.* In Corpore Juris Canon. *loc. cit.* 2. ut sine conscientia Episcopi, conjux causâ Religionis non divertat: sic enim Eugenius Papa II. in Synodo Romana (x) *cap.* 36. statuit, *quòd si vir & uxor divertere pro sola Religiosa vita inter se consentiunt, nullatenùs sine Episcopi conscientia fiat.* Item Alexander III. Ubergensi Episcopo *cap. Præterea*, *ad interrogationem utrùm laicus uxoratus, qui præsentibus Sacerdotibûs & Monachîs, ignorante Episcopo, de licentia & permissione uxoris Monasterium ingressus, professionem fecit, uxore in sæculari habitu permanente, nec transeunte ad Religionem aut perpetuam continentiam vovente, ab Episcopo suo possit ad torum revocari uxoris, an illa compellenda sit continentiam observare?* Rescribit sic: *dicimus, quòd nisi uxor ad Religionem transierit, aut perpetuò castitatem servare promiserit, vir potest & debet de Monasterio revocari.* In Corpore Juris Canon. Trudnius quidem obtenta licentiâ uxoris ingressus est Religionem, sed ignorante Episcopo, & remanente uxore in sæculo absque promissione continentiæ, imò illa ante professionem revocabat eum, à qua revocatione non recessit hucusque. Ergò debet redire ad illam.

Ut conjux de licentia conjugis valeat Religionem profiteri aut ordinari, conditiones requiruntur.

26. Dices: Sed Subdiaconatûs recepti ante annos discretionis exercebat in Religione officium, votum ei annexum acceptando. *Resp.* Hoc non suffragatur ei, & non obest uxori: quia sicut votum solemne Religionis, ut declaravit Alexander III. ita votum solemne alligatum Ordini Sacro, ùt declarârunt alii Pontifices, invita uxore factum erat nullũ.

(t) cap. 3. cod. tit. in 1. Compilat.

(u) cap. 4. cod. tit. in 1. Cõpilation.

(v) cap. Conjugatus 5. cod. tit. in 1. Cõpil.

(x) Ivo part. 8. cap. 127. Panorm. lib. 6. cap. 76.

Qua-

Quare etiamsi Diaconatum aut Presbyteratum accepisset, & ad dignitatē Ecclesiasticam evectus esset, non evaderet liber à revocatione uxoris, redire ad eam debet; à quo petere debitum uxor potest: quia suo jure non est privata per emissionem voti solemnis Religionis approbatæ, aut susceptionem Ordinis in marito, sine ejus licentia debita. Sed petere debitum ampliùs non potest: quia per votum castitatis Religionis, & annexum Ordini Sacro obligatus remanet se abstinere ab omni actu venereo, ùt statim videbimus in declaratione Alexandri III. Nec exercere officium Ordinis Sacri potest, nec ullum beneficium, aut officium Ecclesiasticum habere valet: nam hoc statutum est *in Extravag. antiqua de Voto.* Ita Bonac. *de Matrim. disp.* 3. *punct.* 9. *num.*19. & 20. Dian. *part.* 5. *tract.* 10. *resol.* 59. Octav. *interrog.* 630. *pag.* 129. *in Repertorio morali.*

27. Quærunt nonnulli privilegium aliquod, quod suffragari posset ei qui invita uxore professionem fecit, & eum liberare à revocatione tali. Sed si est aliquod, videamus. Si cum ea non consummasset matrimonium, invitâ eâ, potuisset Religionem approbatam profiteri: ita enim Alexander III. scribit Salernitano Archiepiscopo (y): *post consensum legitimum de præsenti, licitum est alteri, altero etiam repugnante, eligere monasterium (sicut Sancti quidam de nuptiis vocati fuerunt), dummodo carnalis commixtio non intervenerit inter eos; & alteri remanenti (si commonitus continentiam servare noluerit), licitum est ad secunda vota transire: quia cùm non fuissent una caro simul effecti, potest unus ad Deum transire, & alter in sæculo remanere.* Est quidem casus quô posset invita uxore maritus profiteri Religionem approbatam, si esset notoriè & manifestè adultera, & maritus non esset adulter: sic enim habetur *cap. Significasti, de Divortiis: quodsi notorium est, mulierem ipsam adulterium commisisse, ad eam recipiendam præfatus cogi non debet, & hoc in pœnam patrati criminis adulterii & fornicationis.* In Corp. Juris Canon. *de Conversione conjugat. tit.* 32. *pag.* 175. Sed quia multa censentur notoria, quæ in facto & in Jure non sunt notoria, ad præcavendum errorem, maritus non proprio judiciô, sed latâ sententiâ debet quoad torum & cohabitationem uxorem dimittere, prout latè S. Thom. *in* 4. *sentent. dist.* 35. *quæst. unic. per totum.* Ratio est: quia nemo potest esse Actor & Judex, ùt habetur in *cap. Porro, de Divortiis.* Præfata uxor Trudnii non est adultera nec præfatus Trudnius eam per sententiam latam dimisit; Ergò ad eam redire debet.

(y) Anno 1180. cap. 2. cod. tit. in 3. Cõpilation.

28. Quid post mortem uxoris facere debebit, an ad Religionem redire obligetur, & utrùm tùnc poterit exercere officium Ordinis cujus id antè exercebat? *Resp.* ad utrumque negativè; nec poterit ducere aliam uxorem. Ratio primi est: quia votum non tenuit. Ratio secundi:

 quia

quia invita uxore præsumpsit votum facere, factus est irregularis, juxta *Extravag. cit.* Ratio tertii est: quia promisit se non exigere debitum, quod in ejus potestate erat, itaque quoad 1. & 3. Alexander III. declaravit, & scripsit Pisano Archiepiscopo: *quidam intravit Monasterium invita uxore, quâ ipsum repetente coactus est ad eam redire, eâ mortuâ quæris, an ipse cogatur reverti ad Monasterium, an aliam possit ducere in uxorem? Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd votum non tenuit, unde ratione voti ad Monasterium non tenetur redire; ulteriùs verò non poterit uxorem accipere: promisit enim se non exigere debitum, quod in ejus potestate erat, & ideo quoad hoc votum tenuit.* In Corp. Juris-Canon. *loc. cit. num.* 12. *pag.* 175. Probat quidem Doct. Resol. *in* 4. *dist.* 37. *quæst. unic. art.* 2. oppositum, scilicet quòd teneatur redire ad illam Religionem; sed consideratis rationibûs, seclusa decisione quam adfero.

29. Trudnius obtinuit ab uxore licentiam ingrediendi & profitendi Religionem, & quia deobligatus est redire ad eam in qua priùs fecit professionem, ingressus est aliam, ex qua post vota solemnia licitum est exire, ùt est Religio S. Joan. Evang. in Portugallia *(z)*, in eaque solemne votum emisit; tandem post aliquot annos exivit ex ea Religione, uxor resciens hoc, revocat ipsum ad se quia illi dedit licentiam profitendi Religionem, non manendi in sæculo in statu Clericali; teneturne ab eam redire, an in statu Clericali remanere? *Resp.* quòd non tenetur ad eam redire ampliùs: tum quia reassumpsit officium Subdiaconatûs: tum quia per eam professionem solemnem validam de consensu uxoris, extincta est obligatio matrimonialis; obligatio autem semel extincta non ampliùs convalescit, ùt dicitur *lib. Qui*, §. *Aream*, *ff. de Solut.* docent Navar. *de Regular. constit.* 51. & Portel. Donat. *de Qualit. recipiend. tract.* 3. *quæst.* 29. Sed in statu Clericali remanere tenetur, si ad priorem redire aut aliam Religionem ire eamque profiteri nolit. Aliud esset si Religionem Societatis profiteretur, & post primum votum ex Societate exiret: nam vota talia non sunt solemnia, sed simplicia, non habentia vim dissolvendi matrimonium præcedens, etiamsi juxta Bullam Gregor. XIII. sint verè Religiosi. Ita quoad utrumque Henriq. Rybadeneyra, Sanch. *lib.* 2. *de Matrim. disp.* 18. *num.* 6. & *in Summ. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 29. Donat. *loc. cit.*

(z) Donat. tract. 3. quæst. 29. fol. 173.

30. Trudnius petit conferri sibi Ordinem Diaconatûs; quæritur utrùm ei potest conferri sine dispensatione, & utrùm possit Episcopus cum eo dispensare? *Resp.* quòd non possit ei conferri Ordo Diaconatûs absque dispensatione: quia per hoc quòd invita uxore professionem ausus fuerit facere in prima Religione, & Ordinem quasi recipere, exercere, incurrit irregularitatem, juxta *Extravagantem* ùt dixi *num.* 28. *hîc.* Dispen-

sa-

ſare in hac irregularitate poterat Epiſcopus, ante ingreſſum ad ſecundam Religionem, & in ea quam ingreſſus eſt; modò verò poſtquam exivit ex ea, non poteſt cum eo in hac irregularitate diſpenſare: Nam ita habetur *in Extravag. antiqua Joan. XXII. de Voto*, *niſi profiteatur in aliqua approbata Religione.* Ignorantia tamen & bona fides ſuffragari poteſt tali, ut irregularitatem non incurrat, ac proinde poſt mortem uxoris licitè poſſit in Ordinibus ſuſceptis miniſtrare, docet Præpoſitus *in* 3. *part. quæſt.* 3. *de Suſpenſ. dub.* 5. *num.* 4.

31. Habita diſpenſatione à ſummo Pontifice, adhuc caſus eſt, Trudnius vehementi irâ commotus contra alium, conabatur eum vigilans occidere, ſed non potuit; poſtea dormiens præcedenti imaginatione agitatus in ſomno, ſurrexit & occidit eum; quæritur an ſit irregularis? Palud. *in* 4. *ſenten. diſt.* 32. *quæſt.* 1. *art.* 3. dicit eſſe irregularem: quia vigilans dedit cauſam. Econtra Socin. Gonſal. de Villadiego *de Irregular. cap. de Percuſſione*, Caſtro *lib.* 2. *de Poteſtate leg. pœn. cap.* 14. & alii negant eſſe irregularem. Pro tertia ſententia dico: Vel ille ſolitus erat talia in ſomnis facere, vel non? Si non? Non eſt factus per hoc irregularis: quia hoc non prævidit, nec intendebat facere in ſomno. Vel ſolitus erat hoc facere, aut aliquando fecit? Tunc vel hac intentione obdormivit, ut id eveniret? Irregularis eſt: quia hoc & prævidit, & voluit, ad hocque cauſam aſſumpſit. Vel non hac intentione dormivit, & vel præcavit, vel non? Si ſecundum? Irregularis eſt. Si primum? Irregularis non eſt: quia ſic noluit, imò præcavendo, intentionem occidendi retractavit. Ita Tolet. *lib.* 1. *cap.* 78. Occidens in ſomno an irregularis.

32. Trudnius promoveri in Presbyterum petit, ſed aliquos caſus cõſiderandos adfert. 1. Fœnum deponendo, perticam ex curru projiciens puerulum penes currum occidit, quem ibi antè non vidit. 2. Cùm equitaret, equus cui inſedebat, frænô fracto raptus in curſum magnum, quandam mulierem obviam occidit. 3. Infirmo laboranti magnis doloribûs ſtomachi, dedit bonum vinum contra prohibitionem Doctoris, qui non diu poſt hoc vitam ſuam finivit. 4. Vulneravit quẽdam graviter, quem ſtatim alii occiderunt. 5. Quia ipſum in ſylva voluit quidam occidere, defendens ſe eum occidit. 6. Volens ſuum puerum cingulô verberare, contigit quòd cultellus de vagina elapſus eum aliquantulum vulneravit, qui quidem convaluit, ſed poſtmodum alia graviori infirmitate oppreſſus, mortuus eſt.

33. *Reſp.* Ad 1. Innoc. III. *cap. Ex litteris*, reſpondit Epiſcopo Metenſi ſic: *Ex litteris tuæ fraternitatis accepimus quòd cùm H. Presbyter fœnum vellet de curru deponere, perticam ſuperiùs alligatam projecit in terram, & cùm fœno inſiſteret deponendo, quidam puerum quemdam juxta currum reperit* Occidens caſu.

 ſemi-

semivivum, in quo præter modicum livoris in fronte, nihil inveniri potuit læsionis. Nos autem ab eodem quæsivimus Sacerdote, si priusquam jaceret perticam circumspexit solicitè, an aliquis esset circa currum? qui quòd diligenter circumspexit, asseruit; sed quòd vidisset aliquem, negavit. Ad te igitur remittentes eundem mandamus, quatenùs si res ita se habet, nisi circa eundem grave scandalum sit exortum, vel tanta laboret infamiâ quòd deficiente accusatore oportet eidem Canonicam purgationem indici, ipsum liberè permittas exequi officium Sacerdotis. Ratio est: quia homicidium non imputatur ei, qui dedit operam rei licitæ, nec fuit in culpa. Ad 2. similiter respondit idem Innoc. III. (a) in simili, Episcopo Padvano: *Significasti Nobis, quòd cum frater Clericus equitaret, equus cui insedebat, tam se quàm ipsum projecit, unde Clericus ipsum graviter calcaribûs stimulavit; equus verò cùm existeret buccâ durus, præter voluntatem sessoris raptus in cursum, quamdam mulierem obviam habuit quam ex improviso interfecit. Cumq; nos ab eodem Clerico fecissemus inquiri, utrùm equi vitium priùs scivisset? illud asseruit se ignorasse. Ideoq; mandamus, quatenùs si ita est, ad cautelam injungas eidem pœnitentiam competentem, quâ peractâ non impedias, quominùs in susceptis ministret Ordinibus, & ad majores valeat promoveri.* In Corp. Juris Canon. *loc. cit. pag.* 244. Ratio eadem quæ immediatè *suprà* data est. Ad 3. dico, eum incurrisse irregularitatem. Ita Innoc. *cap. Tua Nos, de Homicidio.* Ratio est: quia dabat rei illicitæ operam & periculosæ. Ad 4. respondit in simili idem Innoc. Abbati SS. Trinitatis de Metdeburg (b): *Significasti Nobis, quòd cùm quidam maleficus ingressus Ecclesiam Eucharistiam cum altarium ornamentis, & libris Ecclesiasticis extra Ecclesiam asportaret, L. Presbyter Ecclesiæ Canonicus Regularis præfatum iniquitatis filium fossoriô arrepto percussit, sed si ad mortem fuit ictus hujusmodi, tu & ipse penitùs ignoratis: quem Paræciani Ecclesiæ videntes ornamenta asportantem, abreptis gladiîs & fustibûs, in eodem loco protinùs occiderunt. Nos in præmisso casu credimus distinguendum, utrùm constare possit quòd præfatus Sacerdos non inflixit percussionem lethalem, de qua, si aliorum non fuissent vulnera subsecuta, percussus minimè interiisset, & si percussor voluntatem non habuerit occidendi, neque ipsius studiô, consiliô, vel mandatô processerint alii contra illum &c. Quodsi discerni non possit ex cujus ictu percussus interiit, in hoc dubio tamquam homicida debet haberi Sacerdos; & si fortè homicida non sit, à Sacerdotali officio abstinere debet, cùm in hoc casu cessare sit tutiùs, quàm temerè celebrare, pro eo quòd in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur.* In Corpore Juris Canon. *loc. cit. pag.* 245. Ad 5. Vel eum occidit servato moderamine inculpatæ tutelæ? Non incurrit irregularitatem: ita enim habetur ex definitione Ecclesiæ in *Clementin. Si furiosus, de Homicidio* (c), etiamsi ex ira & mala voluntate hoc fecerit: quia etiamsi sit actio inter-

(a) cap. Significasti, 4. cod. tit. in 3. Comp.

Etiam pro non culpa potest assignari pœnitentia.

(b) cap. 2. cod. tit. in 4. Cõpilat.

interna peccaminosa, non tamen actio externa, ùt colligitur ex eadem *Clementina*; consequenter non incurritur per talem irregularitas, cùm hæc debeat esse ex delicto, Lezan. *verb. Irregularitas, num.* 68. Secùs tamen dicendum de eo, qui injustè se defendit, v.g. dum à satellitibus seu à ministris justitiæ capitur; tunc si occidat aliquem illorum, etiam servato moderamine inculpatæ tutelæ, irregularis efficitur. Ita Cornex. *disp.* 4. *dub.* 1. Bonac. *quæst.* 4. *punct.* 6. *num.* 11. Vel occidit non servato moderamine inculpatæ tutelæ? Tunc vel excessus erat culpa venialis? Non incurrit irregularitatem; cùm ea non incurratur nisi propter culpam mortalem, ùt docent communiter. Vel erat culpa mortalis? Incurrit quidem irregularitatem, sed facilè in ea Episcopus dispensare potest: quia licetsi Episcopus non possit dispensare in irregularitate incursa propter homicidium voluntarium etiam occultum, cùm excipiatur in Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. potest tamen in ea, incursa propter homicidium in justa defensione factum, dispensare: quia non est voluntarium, sed coactum in defensionem sui, & casuale tale homicidium; jam verò in tali, Concilium Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. Episcopis committit potestatem dispensandi, etiamsi sit casus publicus: quia irrestrictè sic dicit: *Si verò homicidium non ex proposito sed casu, vel vim vi repellendo, ut quis se à morte defenderet, fuisse commissum narretur; quam ob causam etiam ad Sacrorum Ordinum & altaris Ministerium, & beneficia quæcumq; ac dignitates, jure quodammodo dispensatio debeatur, committatur loci Ordinario, qui nonnisi causâ cognita & probatis precibùs ac narratis nec aliter, dispensare possit.* Pro hoc sunt Navar. *in Manual. cap.* 27. *num.* 239. Bonac. Cornex. *suprà*. Possunt etiam Prælati Regulares cum talibus suis subditis Regularibus dispensare (d), eò quòd homicidium non sit voluntarium, quod in privilegiis eis concessis excipitur, sed casuale, in quo Episcopi dispensare valent cum Sæcularibus; consequentur Prælati cum suis Regularibus, ùt vidimus *suprà* & videbimus *infrà* prout Regestum monstrat. Ad 6. respondit Clemens III. *cap. Ad audientiam*, his verbis: *quòd cùm quidam Presbyter corrigere quendam de familia sua cingulo quô cingi solebat ipsum verberare tentaret, contigit quòd cultellus de vagina quæ cingulo adhærebat elapsus eum in dorso aliquantulum vulneravit: Postmodum verò cùm ille vulneratus aliquamdiu vixisset & convaluisset à vulnere, alia* (e) *graviori ùt dicitur infirmitate percussus, viam est universæ carnis ingressus. Quia verò utrùm occasione vulneris decessisset, dubium habetur, tuæ dispositioni duximus respondendum, quòd cùm in dubiis semitam debeamus eligere tutiorem, te convenit injungere Presbytero memorato, ut in Sacris Ordinibus non ministret, & eidem injuncta pœnitentia congruenti sibi, poteris concedere ut minoribus Ordinibus sit contentus: si verò ex alia infirmitate*

obie-

(c) Doct. Resol. in 3. dist. 25. quæst. 7. art. 2. Mich. de Bonon. ibid. quæst. 2. art. 2.

Episcopus cum homicida in irregularitate dispensare potest.

(d) Lezan. verb. Irreg. num. 69. Peirinis tō. 1. Privil. Julii II. num. 116.

(e) Dictio alia deest in antiquioribus exemplaribus.

In dubiis tutiorem eligere partē.

obierit, poterit sicut erat solitus Divina officia ministrare. In Corp. Jur. Can. *loc. cit. de Homicidio, pag.* 244.

34. Sed quia casus ita est occultus, quòd nisi ipse Trudnius & ejus Confessarius sciat, & cùm homicidium non sit voluntarium, Episcopus cum eo dispensare potest. Similiter in aliis casibus inquantū sunt occulti.

35. Trudnius factus est Sacerdos, duo casus ei contigerunt. 1. Catholicos invaserunt hæretici, inter quos defendentes se & eos occidentes adfuit & Trudnius, qui aliquos vulneravit, quos non scit, & utrùm lethaliter ignorat; quæritur utrùm possit licitè celebrare, an abstinere à celebratione teneatur? 2. Unus illorum ei duellum indixit, ipse acceptavit & persolvit; quas pœnas incurrit? *Resp.* Ad 1. jam Anno 1214. in simili rescripsit Honorius III. Pelagio Presbytero his verbis: *Petitio tua nobis exhibita continebat, quòd cum inimici Dominicæ Crucis ac blasphemi nominis Christiani Castrum quoddam, in quo morabaris graviter invasissent, exeuntibus inde habitatoribus tam Clericis quàm laicis contra eos, ac invicem confligentibus, hinc inde occisi quàm plurimi extiterunt. Unde cùm pro eo quòd aliquos percussisti, irregularitatem metuas incurrisse, mandamus quatenùs si de interfectione cujusquam in illo conflictu tua conscientia te remordet, à ministerio altaris abstineas reverenter, cùm sit consultiùs in hujusmodi dubio abstinere, quàm temerè celebrare.* In Corp. Juris Canon. *loc. cit. pag.* 246. Ad 2. Alexander III. *cap. Porrò*, respondet his verbis: *Si Clericus alicui spontè duellum obtulerit, vel oblatum susceperit, sive victor sive victus fuerit, de rigore Juris est meritò deponendus. Sed quantùmcumq; ejus in hoc gravis sit & enormis excessus, evadere potest depositionis sententiam, si cum ipsô suus Episcopus duxerit misericorditer dispensandum; dummodo ex ipsô duello homicidium vel membrorum diminutio non fuerit subsecuta.* In Corp. Juris Canon. *loc. cit.* & *cap.* 1. *de Clerico pugnante in duello.* Lezan. *verb. Duellum, num.* 18. Navar. *in Manual. cap.* 27. *num.* 156. Idem dicendum de Regularibus. Imò idem Alexander *cap. de Presbytero* 1. *cod. tit. in* 1. *Compilat.* sic ordinat: qui duellum spontè obtulit, & oblatum suscepit, & in eo partem digiti amisit, quod cùm ipse non perdiderit tantum de digito quin sine scandalo possit solemniter celebrare, potest post peractam pœnitentiam cum eo misericorditer agere, & permittere ipsum in suo Ordine ministrare, licèt ejus excessus gravis admodum extitisset. In Corp. Juris Canon. Decretal. Gregorii IX. *lib.* 1. *tit.* 8. 19. 20. *pag.* 42.

Dubitans se esse irregularē pro tali se habere debet.

DuellansSacerdos cap. 1. de Cleric. pugnante in duello.

36. Trudnius, hujus filius, accedit etiam ad Ordines, sed occidit antecedenter quemdam; quæritur utrùm non impediatur ab ordinatione? Dices: Vel occidit penitùs inculpabiliter, & involuntariè? Sic non est per hoc impeditus. Vel voluntariè? & vel erat doli capax, etiamsi ante septennii? Incurrit irregularitatem. Vel non erat adhuc doli capax, eti-

etiamsi post septennium? Non incurrit. Ita ex *Clementina, Si furiosus, de Homicidio*, colligunt Lezan. *verb. Irregularitas, num.* 22. Panorm. *cap.* 1. *de Delict. puer.* & alii. Ratio est: quia actus irregularitatem inducens debet esse humanus, ac per consequens elicitus à capace doli. Bonac. *suprà, quæst.* 4. *punct.* 1. Ego addo: *doli capax*, voluntariè & culpabiliter; vel hoc fecit post baptismum, vel ante baptismum? Si secundum? Non est factus per hoc irregularis; Jura enim loquuntur de baptizatis, *can. Si quis Viduam, dist.* 50. (f). Unde si Mennonista ante annum 30. occideret aliquem & postea fieret Catholicus, posset ordinari absque ulla dispensatione, si esset sufficiens.

37. Dices: Inde novas difficultates oriri, nam oritur irregularitas ex dilatione baptismi, *can.* 1. *dist.* 57. Et iterum, vel est baptizatus ab hæretico? Tunc licetsi non incurrat irregularitatem in infantili ætate ab eo baptizatus, juxta *cap. Placuit*, & *cap. Qui apud*, 1. *quæst.* 4. (g); benè tamen si in adulta ætate, ùt habetur *cap. Si in quolibet*, 1. *quæst.* 7. *Resp.* ad 2. Si ex necessitate vel ex ignorantia Juris hoc facit, non incurrit irregularitatem, cùm hæc proveniat ex delicto; à delicto autem excusat ignorantia Juris, vel facti (h). Trudnius autem cùm erat Mennonista (ùt sunt Gedani qui nisi trigesimo annô baptizantur) ignorabat Jus Catholicum baptizandi.

38. Impedies ulteriùs eum, eò quòd sit à quodam Acolyto, iteratò baptizatus; jam verò bis baptizatus est irregularis, *cap. Eos, de Consecratione dist.* 4. *cap. Confirmandum, dist.* 50. *Resp.* qui scienter est baptizatus, ita citatum caput; non autem qui in infantia, ebrietate, aut somno, ùti Trudnius est baptizatus. Sed

39. De illo Acolyto quæritur, an per hoc est impeditus ab ulteriori promotione ad Ordines? *Resp.* Vel eum baptizavit conditionatè, si non es legitimè baptizatus &c.? Tunc quàmvis plurimorum sententia doceat, hunc per talem actum incurrere irregularitatem; probabiliùs tamen est oppositum, quòd non incurrat: quia ille reverà non habet intentionem rebaptizandi, cùm solùm habeat illam pro casu quô non sit baptizatus. Ita Lezan. Navar. Bonac. & alii. Vel baptizavit absolutè? Tunc vel crimen est publicum? Irregularis est, per *cap.* 2. *de Apostat.* Vel occultum? Non est irregularis; quidquid dicant plures: quia præfatum caput loquitur solùm de casu publico. Ita Lezan. *loc. cit.* Suar. *tom.* 3. *in* 3. *part. disp.* 31. *sect.* 6. Tolet. Laym. & alii. Sed revertamur ad N. Trudnium.

40. Allegatur contra eum quòd sit irregularis, quia illegitimus; ipse respondet quòd sit & Regularis, adeòque ad Ordines suscipiendos legitim⁹; quæritur utrùm illegitimus, sit legitimè Regularis? & utrùm eô ipsô

(f) Lezan. loc. cit. Navar. in Manual. cap. 27. nũ. 209.

(g) Tolet. lib. 1. cap. 70. Bonac. Lezan. loc. cit.

(h) Sotus in 4. dist. 3. quæst. unic. art. 9. Bonac. Lezan. loc. cit.

De illegitimo.

quòd ſit Regularis, non ſit irregularis? *Reſp.* Ut aliquid ſolidè reſpondeamus, oportet præmittere aliquid de illegitimis. 1. quinam ſunt illegitimi? Nam ſicut non omnes nati ex junctis matrimoniô ſunt legitimi, ita non omnes illegitimi: Nam caſus eſt in *cap. Litteras, de Filio Presbyt.* Si conjugatus fiat Sacerdos vivente uxore, de cujus conſenſu etiam ipſa faciente votum continentiæ, ſi poſtea maritus accedet eam, proles nata cenſetur illegitima & irregularis, quàmvis verum fuerit matrimonium: Ratio, quia eſt ex ſacrilego concubitu nata. Econtra ſecundus caſus eſt in *cap. Cùm inter, qui filii ſint legitimi?* quando aliqui in facie Eccleſiæ contraxerunt, & poſtea lis mota eſt ſuper validitate matrimonii, etiamſi per ſententiam ſeparati ſint, & invalidum declaratum matrimonium; filii tamen qui ante ſententiam nati aut concepti ſunt, cenſentur legitimi. Ubi notat Panorm. etiam eos cenſeri legitimos, qui lite conteſtata concepti ſunt, dummodo ante ſententiam divortii concepti aut nati fuerint: imò deciſio eſt Alexandri III. *cap. Cùm inter virum*, in Corp. Jur. Canon. *tit. qui filii ſint legitimi? pag.* 217. Dummodo ſit bona fides utriuſque aut alterius tantùm, ùt conſtat ex *cap. Ex tenore, qui filii ſint legitimi?* Ubi deciſum: Si quis vivente uxore mala fide contrahit cum altera ignorante, filii cenſentur legitimi. In Corp. Jur. Canon. *ſuprà, pag.* 219. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 58. Lezan. *verb. Illegitimi, num.* 12. Peirin. *tom.* 2. *de Prælat. quæſt.* 2. *cap.* 5. §. 9. *num.* 106. Covaruv. *part.* 2. *de Matrim. cap.* 8. §. 1. *num.* 4. & alii. Nec omnis ex ſimplici fornicatione natus, eſt illegitimus: nam natus ex ſoluto & ſoluta qui fornicariè ſe cognoverunt, poſtea contraxerunt matrimonium, habetur talis pro legitimo, *cap. Tanta, qui filii ſint legitimi?* nec eſt irregularis, nec inhabilis ad Ordines, ſed habilis, etiam ad quoſcumque honores & dignitates, etiam Epiſcopatum, ùt habet Panorm. *num.* 7. & *ibidem* Gloſſa *cap. Innotuit, de Elect.* Illegitimi ergò ſunt, qui ex illicito concubitu, ſive publico, ſive occulto tali orti ſunt, nec per ſubſequens matrimonium legitimati. Nec omnes ſpurii, nec omnes naturales, ſed naturales ſunt illi, qui ſunt geniti à Parentibus, qui tempore conceptionis aut nativitatis matrimoniô jungi poterant; ſpurii verò econtra illi, qui geniti ſunt à Parentibus, inter quos matrimonium dicto tempore eſſe non poterat. Ita Leza. *verb. Illegitimi, num.* 2. Sanch. *tom.* 2. *Conſil. moral. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 1. Sanctarel. *quæſt.* 24. *num.* 2. & 3. Unde ſi uterque conjux, vel alter ſolùm poſt matrimonium ratum ritè contractum, ante conſummationem illius ad Religionem tranſeat, & in ea profiteatur, ſi poſtea ſe cognoſcant & filium generent, talis filius eſt ſpurius: quia per profeſſionem, matrimonium nondum conſummatum eſt diſſolutum, & ampliùs inter eos eſſe non poteſt. Cornex. *tom.* 2. *in* 3. *part. tract.*

Unus bona, alter mala fide contrahit, filii ex eis cenſentur legitimi.

Qui ſunt naturales qui ſpurii.

tract. 5. *de Irregularitate, disp.* 15. *dub.* 1. Secùs si hoc contingeret tempore Novitiatûs: nam filius natus ex tali copula, esset legitimus, cùm adhuc perseveret matrimonium validum. Ita Lezan. *loc. cit.* Si verò nasceretur ex Religioso vel Religiosa Novitiis intra annum probationis, & nullum aliud esset impedimentum ad contrahendum matrimonium, talis esset naturalis filius: quia eo tempore Parentes contrahere poterant. Idem dicendum de nato ex Patre habente impedimentum aliquod solùm impediens, Sanch. *suprà;* & de nato ex Clerico in minoribus constituto cum soluta: quia tales contrahere possunt. Sylv. in *Summ. verb. Legitimus,* Sanch. & alii.

41. Hi omnes illegitimi, quicumque illi sint, & quantùmvis occulti, irregulares sunt; & per consequens inhabiles ad Ordines suscipiendos, *cap.* 1. & 2. *de Filiis Presbyterorum*, & *cap.* 1. *de Eodem, tit. in* 6. Doct. Resol. *in* 4. *dist.* 26. *quæst.* 6. Unde illegitimus, sine dispensatione suscipiens Ordinem, peccat mortaliter, & suspensus ab executione est. Ita communiter DD. Non tamen novam irregularitatem incurrit, cùm non inveniatur in Jure. Hîs præmissis

Illegitimus suscipiens Ordinē peccat mortal. & suspenditur ab executione.

42. *Resp.* ad 1. Spectanda sunt Statuta propria cujuscumque Religionis; nostra vetant, *part.* 1. *cap.* 3. *num.* 15. & sanctè hoc faciunt Superiores aliarum Religionum, qui tales non suscipiunt: quia eadem est ratio pro Religione, quæ est pro Ordine, scilicet quia timetur ne paterna scelera sequantur. Ad 2. *Resp.* quòd eô ipsô, quòd sit per ingressum & professionem Religionis Regularis, absque ulla dispensatione desinit esse hâc in irregularitate irregularis, *cap. Vt filii,* 1. *de Fil. Presbyt.* Non tamen per eam professionem redduntur habiles quoad dignitates & officia obtinenda in ea, ùt ex *eodem. cap.* constat: ibi, *prælationem verò nullatenùs habeant.* Et ex *cap. final. cod. tit.*

Illegitimus.

Definit esse irregularis per professionem.

43. Si contingat illegitimum quantùmvis occultum eligi in Prælatum, nullô modô potest acceptare prælaturam, sed vel procurare dispensationem, vel declarare suum defectum, si sine præjudicio suæ aut alterius famæ id facere potest; cùm talis electio ipso Jure nulla sit, *cap. Innotuit, de Elect.* Sorb. *in Comp. privil. verb. Dispensatio, versu Ideo,* Rodriqu. *t.* 1. *q.* 3. *art.* 5. Si verò talis cogatur acceptare prælationem, & ipse resistit quantùm potest, nec potest sine sua aut suorum infamia dispensationem petere, poterit illam acceptare: nam jus conservandi suam famam est naturale, quod prævalet Juri positivo Pontificio. Rodriq. *loc. cit.* Peyrin. *tom.* 1. *Privil. Minim. constit.* 2. *Julii* II. §. 29. *num.* 100.

Nequit promoveri ad dignitates & officia.

44. Dignitates & officia, ad quæ promoveri nullatenùs sine dispensatione potest, sunt curam animarum habentia. Ita habetur in *cap.* 1. & *in cap. fin. de Filiis Presbyt.* Inde nec possunt esse Abbates, Generales

Quæ sunt.

rales, Provinciales, Priores, Guardiani, Ministri, Præpositi, nec Superiores Vicarii Monasterii: quia isti respectivè habent curam animarum. Nec possunt esse Definitores, Discreti: quia hæc officia important dignitatem personatûs. Ita Sylv. *verb. Dignitas personatûs*, Mirand. Portel. Tambur. *tom.* 1. *de Jure Abbatum*, *disp.* 5. *quæst.* 14. *num.* 6. Possunt tamen esse in Religione Sacristæ, OEconomi, Procuratores, Confessores, etiam Monialium, constat ex *cap.* 1. *de Filiis Presbyt.* Ita Navar. *lib.* 5. *de Fil. Presbyt. consil.* 6. *num.* 3. Sylv. *verb. Prælatus*, *quæst.* 3. Donat. *loc. cit.* Quòd autem Prælati Regulares, Abbates, Generales & Provinciales in Capitulis possint cum eis in ordine ad dignitates dispensare, dicam *infrà de Irregularitate*; hîc ad propositum sufficit, quòd per professionem tollatur hæc irregularitas. Unde vel Trudnius jam est professus? Irregularis hac irregularitate non est. Vel est adhuc Novitius?

Utrùm Novitius possit promoveri ad Ordines?

Quæstio est utrùm possit promoveri Novitius ad Ordines? Ad quam *Resp.* Quàmvis ex vi Juris communis antiqui, promoveri poterant Novitii ad quoscumque Ordines, cùm nullus textus erat prohibens ùt notat Lezana; Jure tamen speciali novo Concilii Trident. nullus potest promoveri ad Sacros Ordines sine titulo, & cùm sit titulus Religiosorum paupertas, qui non est sæcularium. Pius V. Decretum Tridentini extendit ad Regulares, (sua Constitut. quæ est 74. in ord. Bullar. Cherub.) prohibens ne ullus Clericus Sæcularis, vel Regularis non professus, possit promoveri ad Sacros Ordines sine sufficienti titulo. Ad Ordines verò minores promoveri possunt (i): patet ex Constitut. Pii V. quòd Clericos sine titulo prohibeat non Laicos ad Ordines promoveri. Ordinandi sunt tamen non ab alio, quàm à proprio Episcopo, *cap. Cùm nullus*, *de Temp. ordinand. in* 6. (i). Utrùm verò Abbates sine licentia Episcopi possint suis Novitiis conferre Ordines minores? Negant Thesaur. *verb. Ordo*, *cap.* 21. Donat. *loc. cit. quæst.* 24. Ratio eorum est: quia non sunt eorum strictè subditi cùm libere exire possint. Augustin. Einsidlen. Ord. S. Benedicti Abbas adfert privilegium à Paulo III. & Pio V. quoad hoc concessum cuidam Abbati. Sed hoc privilegium expositum Sacræ Congregationi, ab ea declaratum & comprobatum est in casu, quô accedit consensus Ordinarii, ùt refert Barbosa in *Collect. ad Concil. Trident. sess.* 7. *de Confirm. num.* 5. & *part.* 2. *de Potestate Episcopi*, *allegat.* 30. *num.* 5. Et forsan hoc privilegium est vivæ vocis oraculô declaratum: quare communior & tutior est sententia negativa. Unde vel Trudnius promovendus est ad Ordines minores? Promoveri potest. Vel promovendus ad sacros? Promoveri non potest; nisi esset in Soc. JESU: illi enim ex indulto Bullato Gregor. XIII. possunt ante solemnē professionem sacris Ordinibûs initiari, sub obligatione eis de honesto bene-

Vide num. 9. ser. præterit. sect. 2.

(i) Donat. de Privil. Novit. tract. 6. q. 25. & N. Eliseus à S. Joann. Bapt. casu 61.

beneficio, aut victu si ejiciantur è Societate providendi, ùt rectè notant Marchinius *tract. 2. de Sacram. Ord. part. 5. cap. 5. num. 4.* Bonæ Sp. *ibidem dub. 2. quæstiunc. 2.*

45. Trudnius est professus & ordinatus, sed per saltum; quæritur utrùm per eum factus est inhabilis ad ulterionem Ordinem, & executionem suscepti? *Resp.* præmissô quòd major Ordo non suscepto minore teneat: nam *cap. 1. de Cleric. per saltum ordinat.* ubi Sacerdotium quidam accepit non præmisso Diaconatu, non præcipitur repetere Sacerdotium, sed recipere Ordinem, qui omissus est. Ratio est: nam characterem animæ imprimit talis Ordo. Ita Archidiac. Præposit. *can. Solicitudo, dist. 52.* & ibi Glossa, Panorm. *cap. 1. de Cleric. per saltum promoto.* Dico: Vel ille Ordinem majorem omisso minorî recepit, per ignorantiam Juris aut facti? Juris, quia ignorabat Jus tale quòd debeat Ordines priùs minores quàm Subdiaconatum, & ultrà ita majores recipere? vel accepit scienter, non ignorando tam Jus quàm factum? Si secundum, aut ignorando ignorantiâ crassa? Est ipso Jure suspensus ab executione suscepti (k), donec dispensetur cum eo, & inhabilis ad Ordinem altiorem, si nondum eum habet. Ita Præposit. *loc. cit.* Ratio est: nam ligatus in minori non potest accipere majorem. Hinc postquam fuerit dispensatum cum eo ut suscipiat omissum & ministret in eo, adhuc indiget dispensatione ad altiorem Ordinem. Ita Geminian. & Præpos. *can. Solicitudo, dist. 52.* Tolet. *lib. 1. cap. 72. num. 6.* Si non ministraverit in tali suspensione, potest dispensare cum eo Episcocus (l); si verò ministraverit, ad Papam recurrendum pro dispensatione, *cap. Sicut non ordinatus minister:* nisi sit casus occultus, ùt colligitur ex Trident. *suprà* adducto. Si primum? Non est suspensus ab executione Ordinis suscepti. Ita Hugo citatus à Turrecrem. *can. Solicitudo, dist. 52.* Ratio est: nam suspensio non contrahitur sine peccato. Tolet. *loc. cit.* Prohibetur tamen talis quando rescit, ut non ministret in suscepto, donec suppleatur hoc quod est omissum. Ita communiter.

Qui per saltum ordinatus.

(k) Ostiensis in Summ. de Cler. per saltum promoto, Sylv. verb. Irregular.

(l) Tolet. loc. cit.

46. Trudnius per ignorantiam Juris per saltum suscepit Ordinem, nec in eo administravit: sed in apostasia ordinatus est; quæritur an per hoc factus sit irregularis, & inhabilis ad executionem suscepti Ordinis? *Resp.* quòd sic: quia Honorius III. Archiepiscopo Lugdun. his verbis respondet (m); *consultationi tuæ breviter respondemus, quòd Monachus aliquem sacrum Ordinem in apostasia recipiens, quantùmlibet suo fuerit reconciliatus Abbati, & receperit pœnitentiam, absque Romani Pontificis dispensatione ministrare non poterit, in Ordine suscepto.* In Corp. Jur. Canon. Decretal. *lib. 5. de Homicidio voluntario, pag. 242.*

(m) Ostien. in Summ. tit. de Apostatis.

47. Dices: Si Trudnius ex Ordine Mendicantiam esset apostata, non incur-

incurreret hanc pœnam: nam Pontifex dicit de Monacho; favores autem ampliandi, odia restringenda sunt. *Resp.* Favores ampliandi sunt: Sed hoc Decretum est latum in favorem Religionum ne talia inferiores faciant; ergò non tantùm Monachus strictè, sed etiam latè talis, nempe quicumque Religiosus, pœnam hanc in tali casu incurrit.

48. Plus est quod in eadem apostasia ille Trudnius fecit, matrimonium contraxit, allegans nullitatem professionis; an & quales pœnas incurrit, & quid cum eo faciendum? *Resp.* Vel priùs contraxit matrimonium quàm Subdiaconatum suscepit? Obest professio solemnis matrimonio: nam tamdiu obligat quamdiu servatis servandis non reclametur, & declaretur nulla: patet ex Bulla Urbani VIII. quæ incipit *Sanctissimus Dominus Vrbanus Divina Providentiâ*, ubi in simili causa decrevit, *si professi juribûs suis minimè deductis coram S. Congregatione, ausi fuerint recedere, tanquam apostatæ puniantur, & pro talibus habeantur.* Jura autem sua deducere, & professionem reclamare, non ultra quinquennium possunt, si impedimentum erat temporaneum: & non aliter quàm coram Superiore & Ordinario, prout statuit Trident. Concil. *sess.* 25. *de Regul. cap.* 15. ubi sic: *quicumque Regularis prætendat se per vim & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitq; habitum dimittere quacumque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum, non audiatur, nisi intra quinquennium tantùm à die professionis; & tunc non aliter, nisi causas quas prætenderit deducere coram Superiore suo, & Ordinario.* Coram Superiore scilicet Monasterii Novitiatûs (n). Et si causa est, quia professio est facta in Conventu non designato, ac contra Decretum Urbani VIII. recurrendum ad S. Congregationem. Nec possunt Superiores tales negligere, aut aliter ex Religione dimittere: nam in Decreto Urbani VIII. sic dicitur: *Si contra formam prædictorum Decretorum Superiores ejecerint, pœnas suspensionis à Divinis nec non privationis omnium officiorum quæ tunc obtinebunt, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea in posterum obtinenda, vocisq; activæ & passivæ ipsô factô absq; alia declaratione incurrant.* Si verò impedimentum est perpetuum, reclamare utrique parti licet post quinquennium, & ultrà; cùm Trident. *suprà* citatum procedat de nullitate professionis propter impedimenta temporalia, non autem propter impedimenta perpetua; aliàs cogeretur Religio retinere perpetuò inhabilem & in Monasterio virorum mulierem, si faceret ibi professionem, & intra quinquennium non reclamaret, quod nec admitti potest, nec dici decet. Vel præfatus contraxit matrimonium postquam suscepit Subdiaconatum? Tunc obest & professio ùt dixi, & Subdiaconatus matrimonio, & matrimonium illud altiori Ordini recipiendo; cùm eô ipsô factus est irregularis, 27. quæst.

Professio nō reclamata obligat.

Quādiu reclamari potest?

Et quomodo?

(n) Donat. de Reclamat. quæst. 37. pag. 258.

Ex antè inhabilis perpetuò, semper post professionem ejici potest.

quæst. 1. *can. Quotquot:* nam tale mătrimonium est bigamiæ similitudinaria, etiamsi sit cum virgine, dummodo sit consummatum. Ratio est, cur talis bigamus dicatur: quia dum cũ DEO priùs spirituale contraxit matrimonium, tentavit postea cum homine. Gloss. *cap.* 2. *de Bigam.* Insuper ipsô factô est excommunicatus: ita enim in Clementina unica *de Consanguinit. & affinit. in* 6. habetur: *Nec non Religiosos & Moniales, & Clericos in Sacris constitutos matrimonium contrahentes, refrænare metu pœnæ ab hujusmodi eorum temeritatis audacia cupientes, ipsius excommunicationis sententiæ ipsô factô decernimus subjacere.* Et debent omninò separari: quia Ordines majores dirimunt matrimonium, ùt colligitur ex Trident. *sess.* 24. *can.* 9. *cap. unic. de Voto, in* 6. & *cap. Quæsitum,* 7. *de Pœnit.* Talisque si est sæcularis, nec promoveri ad altiores Ordines, nec in suscepto Subdiaconatu ministrare potest: patet ex decisione Alexandri III. *cap. Ex litterarum tuarum*, ubi sic dicit: *quòd lator præsentium in Subdiaconatûs officio constitutus, quandam sibi in conjugium copulavit, quam eundem abjurare fecisti, super quo prudentiam tuam in Domino commendamus, mandantes quatenùs si ad Monasticum Ordinem transire voluerit, & tibi post laudabilem conversationem ipsius visum fuerit, eum ad majores Ordines promoveri concedas: quodsi ad Religionem se transferre noluerit, eum neque in Subdiaconatu ministrare, neque ad ulteriores permittas Ordines promoveri; in minoribus tamen Ordinibus poterit ministrare.* In Corp. Jur. Canon. Decretalium Gregorii IX. *lib.* 4. *tit.* 4. & 5. *pag.* 208.

Bigamia spiritualis.

49. *Rdet* Trudnius se priùs suscepisse Subdiaconatum quàm contraxisse matrimonium, & licetsi jam est post quinquennium, tamen ob impedimentum temporaneum adhuc ante tempus reclamare potest, quia duobus tantùm annîs mansit in Conventu, plusquam tribûs in apostasia, qui anni non numerantur ei: nam dies & anni quibus est apostata extra Conventum, non numerantur ei. *Resp.* Sicut apostata in favorem Religionis privatur tot diebûs & annîs quot erat extra Conventum, ita in favorem Religionis non debet privari tot diebûs & annîs ad reclamandum; quia Decretum Tridentini citatum & alia Pontificum, lata sunt in favorem Religionis, non apostatarum: si verò illi dies in apostasia non numerentur in ordine ad reclamandum, Decreta lata in favorem Religionum, essent in favorem apostatarum & iniquorum Religiosorum: quia aliàs possent esse aliquot diebûs in Religione, & postea per aliquot annos in apostasia, & sic secundô, tertiô, decimô & ultrà &c. Item Subdiaconatum suscepit, & sine titulo sæculari competente, sed cum titulo Religiosæ paupertatis; ergò per eum susceptum factus est professus professione tacita. Ita declaravit S. Congregatio Annô 1619. Decemb. 20. de hoc scribit Noster P. Bonæ Sp. *loc. cit. num* 70. *pag.* 285. *de Sacram. Ordin.*

50. Si præfatus Trudnius ante quinquennium ob temporaneum impedimentum reclamaret validè; quæritur 1. utrùm esset suspensus ab officio suscepti, etiam ea ratione quâ sine titulo debito eum suscepit? 2. utrùm rediret irregularitas cum eo, illa quæ est sublata per professionem, & sic illegitimus esset? *Resp.* ad 1. Sicut Novitius sine titulo Ordinem Sacrum suscipiens, ita ille qui scivit se nulliter professum, tamen Ordinem Sacrum suscepit, per talem susceptionem incurrit irregularitatem; à qua absolvi non potest, nisi à summo Pontifice. Ita colligunt Genuen. Riccius, Donat. *de Privil. Novitior. quæst.* 26. Portel. Lezan. *tom.* 1. *cap.* 14. *num.* 10. Et si initiatus sacris resciens nullitatem professionis reclamat, & est in lite, aut exit: manet suspensus ab exercitio susceptorum; & non dispensatur cum eo, donec finita lite obtineat patrimonium: nam professione annullata, remanet talis ùt Clericus Sæcularis, qui ad præscriptum Sacri Concil. Trident. & Constitut. Pii V. debet ordinari & Ordines Sacros exequi. Ita communiter. Ad 2. *Resp.* etiam affirmativè: quia sicut nulla est professio, ita nulla per eam irregularitatis est sublatio. Difficultas autem est, si Prælatus Regularis absolveret ab aliqua censura aliquem, aut cum eo in irregularitate dispensaret, sive ante ingressum sive post professionem, sed ea postea reclamaretur; utrùm in easdem censuras aut irregularitates deposito habitu rediens ad sæculum reincideret?

An irregularitas tollitur per profes. invalidam. Et si est sublata?

51. Ut ad hanc difficultatem intelligibiliùs respondeã; præmitto 1. de Jure cõmuni Canonico, quivis excõmunicatus, interdictus aut suspensus, ab eo debet absolvi à quo fuit nominatim censurîs mulctatus, vel ab ejus Successore, vel Superiore, vel ab eo cui suas vices cõmisit; hæc enim Regula ab omnib9 servatur (o): proinde etiã Novitii nequeũt absolvi à Superioribus Regularibus ab hujusmodi censuris & prædictis, sine licentia illorum Episcoporum à quibus fuerunt nominatim censurati & pœnîs affecti: & est expressa Decisio *cap. Cùm illorum, de Sentent. excomm.* ubi: *sine licentia Romani Pontificis, Abbas non potest nec debet eos absolvere.* Notandum 2. quòd Prælatis Regularium, aut Confessoribus Mendicãtium quando conceditur facultas absolvendi à censuris, conceditur ab eis generaliter, non nominatim latis; & si ab eis nominatim latis, tũc semper privilegia illa debent intelligi quoad forum conscientiæ, in quo nulli fit præjudicium, nec exercetur jurisdictio cum tumultu. Ita Hurtad. *de Excomm. disp.* 15. *num.* 61. Dian. *p.* 1. *tr.* 11. *de Bulla Cruciata, resol.* 29. Hîs præmissis

(o) Ledesm. p. 1. Summ. tit. de Excom. c. 8. Bonac. de Censur. d. 1. q. 3. punct. 1. num. 5.

A quibus cẽsuris & quomodo, Prælati suos Novitios aut postulantes absolvere valeant? & cum irregularibus dispensare?

52. Dico: verba privilegiorum consideranda sunt: nam alia absolutè loquuntur, dantq; facultatem absolvendi à censuris, aut dispensandi absq; ulla limitatione; alia verò sub conditione, dummodo in Religione perse-

perſeverent; alia ſub pacto, dummodo habitum recipiant; quædam loquuntur de volentibus ingredi; alia de Novitiis ingreſſis; alia de verè profeſſis. Unde vel ſunt ſimpliciter abſoluti & abſque aliqua limitatione diſpenſati? Non reincidunt in cenſuras nec in irregularitates, ſi egrediantur à Religione, & habitum dimittant; econtra reincidunt; ſi ſub conditione, prout in N. Religione: tales Novitii abſolvuntur aut abſolvi poſſunt juxta privilegium Sixti IV. in Bulla *Dum attenta*, nobis conceſſum, cujus forma eſt: *Vos Generalis Magiſter, & Provinciales, Priores, ac vices veſtras gerentes, valeatis abſolvere, & cum irregularibus diſpenſare, ſi forſan talibus innodati ſententiis vel locis interdicto ſuppoſitis, Divina præſumpſerint Officia celebrare, vel Ordines receperint. Ita tamen quodſi aliqui ex eiſdem ſententiis propter debitum ſunt adſtricti, ſatisfaciant ùt tenentur. Volumus autem nihilominùs quòd poſtquam fuerint abſoluti; hujuſmodi volentes aggregari prædictæ Religioni, niſi mox Ordinem veſtrum intraverint, quacumque etiam ejuſdem Ordinis Prælatorum licentia non obſtante, eô ipsô in priſtinas ſententias à quibus eos totaliter abſolvi contigerit, relabantur.* Speculum antiquum Ordinis *fol.* 86. Ibidem conceditur ab eodem Pontifice, Generali & Provincialibus, ut ſuis Fratribus *undecumque abſolutione & diſpenſatione indigentibus, ſive priuſquam intraverint in Ordinem ſive poſt in caſibus exceſſerint, pro quibus excommunicationis vel interdicti aut ſuſpenſionis incurrant ſententias, à Jure vel Judice generaliter promulgatas, & hujuſmodi ſententiis innodati, aut in locis ſuppoſitis Eccleſiaſtico interdicto Divina Officia celebrantes, vel ſuſcipientes Ordines, ſic ligati notam irregularitatis talis incurrant, abſolutionis & diſpenſationis beneficium valeant impertiri; niſi in caſibus in præſentibus litteris exceptis.* Caſus autem iſti ſunt, quòd hæreticos relapſos, ſchiſmaticos, & qui litteras Apoſtolicas falſificaſſent, aut ad infideles prohibita detuliſſent, abſolvere Regulares non valeant, ſed ad Sedem Apoſtolicam recurrere debeant. Videndus eſt Lezan. *tom.* 1. *cap.* 18.

Priores poſſunt à cenſuris abſolvere & cum irregularibus diſpenſare.

Excipe caſus.

53. Et quia præfatus non valuit deducere & probare nullitatem profeſſionis; quæritur utrùm poſt longam emendationem vitæ, poſſint Prælati ejus diſpenſare in incurſis irregularitatibus, eò quòd Subdiaconatû in apoſtaſia ſuſceperit, & quòd profeſſus & Subdiaconus exiſtens matrimonium contraxerit? *Reſp.* affirmativè: patet ex immediatè dictis & dicendis. Sicuti licèt ſi Epiſcopus non poſſit diſpenſare in bigamia reali aut interpretativa, in ordine ad Ordines recipiendos, aut ad uſum eorum, *cap. Super eo, de Bigam.* (p); poteſt tamen in bigamia ſimilitudinaria diſpenſare cum eo qui contraxit cum virgine, *cap.* 1. *Qui Clerici vel voventes*: ita Prælati Regulares, Generales, Abbates, Provinciales &c. licèt non poſſint diſpenſare cum ſuis ſubditis Regularibus in irregularitate

(p) Cornex. Bonac. Lezan. verb. Bigamus.

contracta per bigamiam realem aut interpretativam, quia in privilegio Sixti IV. Gregorii XIV. excipitur irregularitas proveniens ex tali causa; possunt tamen dispensare in irregularitate contracta per bigamiam similitudinariam, si casus esset, quòd illi contraherent & consummarent matrimonium: quia Prælati Regulares exempti idem possunt in Fratres sibi subditos, quod possunt Episcopi in Clericos & laicos sibi subditos, tam quoad absolvendi & dispensandi hujusmodi, quàm alias quascumque facultates; cùm habeant in suos jurisdictionem quasi Episcopalem. Ita Passarel. *in lib. Privil. fol.* 127. Sorb. *in Compendio fol.* 47. Rodriq. *tom.* 1. *Quæstionum Regular. q.* 42. *a.* 2. Suar. *de Censur. disp.* 49. *sect.* 6. in fine.

PrælatiRegulares possunt in bigamia similitudinaria dispensare.

54. Sed quid, cogitant cum eo dispensare? nondum tota malitia ejus detecta est, ille enim in apostasia Subdiaconus existens celebravit; quæritur quales pœnas incurrit, & quid cum eo faciendum? *Resp.* Inprimis talis Clericus vel Religiosus contraxit irregularitatem, ùt communiter colligunt DD. ex *cap.* 1. & 2. *de Clerico non ordinato ministrante.* 2. pœnam falsariorum. Barbos. *de Clerico non ordinato num.* 3. Farinacius *de Falsit. & simulat. q.* 150. *n.* 85. Sonsa, Carena *de Offic. S. Inquisitionis part.* 2. *tit.* 11. §. 2. *n.* 8. & alii. 3. pœnas à Clemente VIII. & Urbano VIII. latas, ùt talis *tanquam misericordiâ indignus à foro Ecclesiastico abjiciatur, & ab Ordinibus Ecclesiasticis si quos habuerit ritè degradatus, statim Curiæ sæculari tradatur, per Judices sæculares debitis pœnis plectendus.*

Non Sacerdos celebrās quales pœnas incurrat.

55. Circa hæc animadvertenda nonnulla. 1. quòd per unam celebrationem Missæ præfatus N. incurrat has pœnas. Ita Sonsa *in Opusc. de Solicitantibus tract.* 1. *c.* 9. *n.* 9. Franciscus Bordon. *in Sacro tribunali c.* 22. *q.* 8. *n.* 12. quia Urbanus VIII. de una Missa loquitur: *qui in posterum ad Sacrum Presbyteratûs Ordinem non promotus, Missam celebrare, aut Sacramentalem confessionem audire præsumpserit* &c. *tradatur Curiæ sæculari* &c. In aliquibus tamen Provinciis depositus ab Ordine, non traditur Curiæ sæculari, ùt videre est apud Lezan. *consult.* 21. *pag.* 163.

56. A quibus talis puniendus? *Resp.* à Judicibus S. Inquisitionis, vel locorum Ordinariis: ita enim ordinârunt summi Pontifices, Gregor. XIII. in Bul. *Officii Nostri*, Paulus IV. Sixtus V. Clemens VIII. in Bul. quæ incipit, *Et si aliàs*, quæ extat 3. *tom. Bullarii.*

57. Et quid si quis tantùm inchoavit Missam & non consecravit, aut audivit confessionem Sacramentalem velut Sacerdos, sed non absolvit; utrùm non ab aliis quàm Inquisitoribus aut Episcopo sit puniendus? *Resp.* affirmativè. Ita Sonsa *in Opusc. de Solicitante tit.* 1. *c.* 1. *n.* 19. Carena *de Offic. S. Inquisitionis part.* 2. *tit.* 11. §. 3. *n.* 15. Bordon. *de S. Tribunali cap.* 22. *dub.* 10. *n.* 5. & Illustrissimus Inquisitor Trasmiera *in Stimulo fid. q.* 4. *c.* 5. *n.* 7. Ratio est: quia in tali casu reperitur abusus Sacramenti, &

intro-

introitus, collecta, Epistola ac alia quæ sunt ante consecrationem, sunt partes integrales Missæ, & non desinunt esse etiamsi Missæ non perficiatur. Unde sic faciens redditur suspectus de fide: quia factô ipsô denotat illa fieri posse à non Sacerdote, prout concedunt hæretici. Idem dicendum de audiente confessionem & non absolvente, ob paritatem. Attamen talis non ita rigorosè puniri debet: quia numquam punitur attentatum sicut consummatum; inquocunque etiam gravissimo & atrocissimo crimine ùt colligunt ex communi & generali totius mundi consuetudine, Farinacius, Angelus, Boërius, Gomez & alii.

Non punitur ita attentatū sicut cōsummatum.

58. Quid autem Superiores Regulares & alii cum talibus Regularibus irregularibus facere possunt & debent, videnda est Constitutio Pauli V. quæ incipit, *Romanus Pontifex ea interdum*, edita Anno 1606. die 1. 7bris, in Bullario Carmelitarum *part.* 2. *pag.* 347. Plura Deo dante *de Irregularirate* & *alibi* dicam. Nunc sit

SERIES V.

De effectibus hujus Sacramenti, & obligatione in Sacris existentium.

1. DE effectibus non multa dicam, cùm jam dixi plurièes, esse primarium, gratiam; secundarium, characterem &c. Sed de obligatione aliqua adferam.

2. Inprimis quoad tonsuram, quæ est in significationem spineæ Coronæ Christi Domini (a), & ad denotandum quòd cogitationes superfluæ sint recusandæ (b); & quoad habitum, quòd omnes in Sacris Ordinibus existentes, *cap. Prohibitæ*, 23. *dist. cap. Clericus* 5. *de Vita & honestate Cleric. cap. unico, de Cleric. conjugat. in* 6. & ex Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 6. *de Reform.* obligentur sub peccato mortali. Ita Sylv. *verb. Clericus*, Villalob. & Dian. *part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 183. Addit Triden. *cap.* immediatè *cit. Præterea omnes Ecclesiasticæ personæ, quantùmcumq; exemptæ, quæ aut in Sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia, aut beneficia qualiacumque Ecclesiastica obtinuerint, si postquam ab Episcopo suo etiam per edictum publicum moniti fuerint, honestum habitum Clericalem, illorum Ordini & dignitati congruentem, & juxta ipsius Episcopi ordinationem & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac officio, ac fructibus, redditibus, & proventibus ipsorum beneficiorum, nec non si semel correpti denuò in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum & beneficiorum hujusmodi coërceri possint & debeant, secundùm Constitutionem Clementis V. in Concilio Viennensi editam, quæ incipit, Quoniam innovando & ampliando.*

(a) Beda l. 5. Histor. Anglor. cap. 22.

(b) Isidor. lib. 2. de Offic. Eccles. cap. 4.

3. Ad hæc animadvertendum 1. Clericum non initiatum Sacro Ordine, non obligari sub tanta obligatione, nisi habeat beneficium &c. ùt colligitur ex hoc loco Trident. & *cap. Joannes*, & *cap. Si quis, de Vita & honestate Cleric.* Ratio est, cùm possint liberè à statu Clericali resilire: imò si bigami sunt, privari debent habitu Clericali, *cap. Alterationis, de Bigamis.*

4. Secundò, etiam in Sacris existens, qui per breve tempus non portat habitum Clericalem, à mortali excusatur: imò per longum tempus, ab omni peccato, quando adest causa justa excusans, ùt v. g. inter hæreticos contingit. Imò Dian. *loc. cit.* asserit, in sententia Cajetani esse solùm mortale tùnc, dum fit ex temeritate, contemptu. Sed hæc sententia est probabilis solùm speculativè non practicè. Qualis autem debeat esse habitus, spectanda est consuetudo, aut leges Patriæ; cùm nullum caput quoad universum Clerum Ecclesiæ de hoc reperiatur, teste Augustino Abbate Einsidlensi *hîc q. 10. a. 5.*

Obligatio continentiæ à temporibꝰ Apostolorum.

5. Quoad obligationem continentiæ Ordinibus Sacris annexam, notandum 1. eam ab ipsis Apostolorum temporibus emanasse: patet ex verbis Apostoli, qui *ad Titum* 1. ait, *oportere Episcopum esse continentem.* Et ex Concil. Carthag. I. *cap.* 2. ubi sic decernitur: *Omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, & Diaconi, qui Sacramenta contrectant, etiam ab uxoribus abstineant, ut quod Apostoli docuerunt & ipsa servavit antiquitas, nosque custodiamus.* Et meritò: nam si priscis temporibûs de templo Dei Sacerdotes annô vicissitudinis suæ, non descendebant, quantò magis Sacerdotes novæ Legis, qui in suis manibus quotidiè portant ipsum Deum, continentes esse debent.

Ex statuto Ecclesiæ.

6. Secundò, & ex primo sequitur, *quòd non est essentialiter annexum debitum continentiæ Ordini Sacro, sed ex statuto Ecclesiæ: Vnde videtur quòd per Ecclesiam possit dispensari in voto continentiæ solemnizato per susceptionem Sacri Ordinis,* dicit S. Thom. 2. 2. *q.* 88. *a.* 11. Et *in* 4. *d.* 31. *q.* 1. *a.* 1. sic habet: *Quòd Ordo Sacer impediat matrimonium, non est nisi ex constitutione Ecclesiæ.*

7. Tertiò, quòd hoc debitum continentiæ annectatur Ordinibus tantùm Sacris, non minoribus: patet ex Trident. *sess.* 24. *can.* 9.

Apud Latinos Ordo Sacer impedit matrimoniũ, & matrimonii usum: apud Græcos verò matrimonium non matrimonii usum.

8. Quartò, absolutè apud Latinos, respectivè apud Græcos, ùt immediatè *cit. loc.* S. Thom. ait: *aliter apud Latinos quàm apud Græcos: quia apud Latinos impedit ex vi Ordinis, & ulteriùs ex voto continentiæ, quod est Ordinibus Sacris annexum, quòd etiamsi aliquis verbotenùs non emittat, ex hoc ipso quòd Ordinem suscepit, secundùm ritum occidentalis Ecclesiæ, intelligitur emisisse: & ideo apud Græcos & alios orientales, Sacer Ordo impedit contrahendum, non tamen matrimonii priùs contracti usum; possunt enim priùs contractô uti, quàmvis non possint matrimonium de novo contrahere. Sed apud occidentalem Ecclesiam impedit matrimonium, & matrimonii usum.*

DIS-

Sub qua Ideæ objectivæ, ſive rationes intelligibiles Sacramenti Matrimonii continentur, quarum ſit

SERIES I.

De Sponſalibus.

Sponſalia ùt ſic, cùm dicantur à ſpondendo, ſeu à ſpontè promittendo, ſunt ſponſiones ſpontaneæ; in ſpecie verò, ad præſentem Tractatum occurrunt ſponſalia & ſponſalia: Sponſalia de præſenti & impropriè talia, ſunt ipſum matrimonium, de quo inferiùs; Sponſalia de futuro, ſunt ſponſalia propriè, de quibus hæc Series. Sitque ejus

SECTIO I.

Quid Sponſalia & quibus modîs contrahantur?

1. Reſpondeo & dico 1. Sponſalia de quibus nunc, ſunt promiſſio deliberata, mutua, & acceptata, non ficta futuri matrimonii inter habiles, ſigno externô expreſſa: *cap. Noſtrates*, 30. *q.* 5. & *lege* 1. *FF. de Sponſalibus*. Ita Bonac. Tolet. Bonæ Sp. Petrus à S. Joſeph, Steph. à S. Paulo. Sponſalia.

2. Explicatur & probatur. *Promiſſio*: nam ſimplex propoſitum aut volitio, ùt v. g. *volo te in uxorem ducere*: *Aliam in uxorem non accipiam &c.* ad ſponſalia non ſufficit: quia ſponſalia (ùt probabitur ſtatim) juſtitiæ obligationem inducunt, quam propoſitum aut volitio ſimplex non inducit, niſi circumſtantiæ promiſſionem evincant. Ita citati. Promiſſio.

3. *Deliberata*: cùm ſponſalia (ùt *inferiùs* dicam) ſub mortali obligent, talem deliberationem neceſſariò poſtulant, ut valida ſint; cùm obligatio præſupponat voluntatem. Non requiritur tamen deliberatio cum prævisione omnium circumſtantiarum, cùm ſeptennes ſponſalia contrahere poſſint, quo tempore maturo conſiliô eſſe præditi non poſſunt; major tamen quam ad mortale peccatum requiritur: nam ad peccandum ſatis eſt habere volitionem objecti mali, quà talis præciſè; ad ſponſalia autem contrahenda non ſufficit habere volitionem ea contrahendi præciſè, ſed inſuper obligationem inde oriundam cognoſcere, & acceptare. Quare ad peccandum ſufficit, deliberatio & voluntas in cauſa; non ſic ad contrahenda ſponſalia (a). Deliberata. Quomodo?

4. *Mutua* debet eſſe ex utraque parte, puta viri & fœminæ: patet ex de- Mutua.

(a) Bonac. Bonæ Sp. Petrus à S. Joſeph.

definitione, quòd sponsalia sint sponsiones mutuæ; & inde, quòd sponsalia sint veluti quædam matrimonii inchoatio: quare sicut in hoc, ita in illis obligatio & vinculum ex utraque parte esse debet. Quapropter debet esse *acceptata* ab eo cui fit: nam promissio regulariter non obligat, antequam acceptetur, juxta legem 1. *FF. de Pollicitationibus* (a): habet enim hanc tacitam conditionem, *si alter acceptaverit*, ùt notant Sanch. *lib.* 1. *disp.* 6. Vasqu. *disp.* 3. *de Matrim. c.* 2. *num.* 21. Bonac. *de Sponsalibus q.* 1. *proposit.* 2. *num.* 6. Dixi *regulariter*: quia promissio non acceptata in aliquibus casibus obligat, eò quòd Jus positivum in illis suppleat defectum acceptationis, ùt accidit quando aliquid promittitur infanti, *cap. de Emancip. liber.* Et si unus promittat, alter promissionem acceptet, sed contrahere matrimonium non repromittat, ille non alter ad contrahendum matrimonium obligatur. Ita Bonac. Bonæ Spei, Petrus a S. Joseph. Sed tunc non sunt sponsalia propriè talia: sicut non esset matrimonium sine mutua corporum traditione & obligatione, ita nec sponsalia sine mutua corporum tradendorum promissione & obligatione; cùm sponsalia sint quædam matrimonii (ad quod ordinantur) inchoatio.

Acceptata.

Promissio ante acceptationem non obligat.

Casus

5. Debet esse *non ficta* sive simulata, sed vera (b): quia aliàs deesset consensus: & sic licèt in foro externo valeant sponsalia hoc sensu quod possit talis cogi, non tamen in foro interno valent; cùm secluso omni damnô nulla sit obligatio, cùm ea fundetur in consensu. Clarificatur & probatur, per sponsalia de præsenti, *quod si non consensit, non est matrimonium; quia consensus est de substantia matrimonii: de Sponsalibus cap. Tua nos. Et ideo in Judicio fori secundùm Glossam semper præsumitur pro matrimonio: quia ibi non potest constare fraus, nec probari defectus consensûs; sed in Judicio pœnitentiali constare potest, ubi unicuique creditur.* Doctor Resolutus *in* 4. *d.* 30. *a.* 2. Ergò etiam in sponsalibus de futuro, si non consensit, non sunt sponsalia: quia consensus est de substantia sponsalium. Et ideo in Judicio fori præsumitur pro sponsalibus, quia ibi &c.

(b) Contra Vasq. Poncium.

Vera.

6. Ex his sequitur, Sponsum vel Sponsam nobilem & divitem, quæ iniit voluntariè sponsalia cum aliquo ignobili & paupere, cujus conditionem non ignorabat sed scivit, teneri stare sponsalibus, & cum illo matrimonium contrahere. Ita Bonac. & alii communiter apud eum. Nisi ex illo matrimonio sequatur grave malum, vel magnum scandalum, ùt graves rixæ inter Parentes contrahentium, vel aliud grave incommodum; cùm justitia non obliget ad faciendum malum. Ita Sanch. *loc. cit.* Emmanuel Sa *verb. Restitutio, num.* 24. Vasq. *de Restit. c.*3. §. 1. *dub.* 2. *n.* 17. Reginald. *lib.* 31. *n.* 255. & 264. & alii.

7. *Futuri matrimonii*: dico specificativè, ad distinctionem sponsalium de præsenti, & cujuscunque sponsionis alterius.

8. *Inter*

8. *Inter personas habiles* : id est quæ ætatem à Jure præscriptam habent, & nullo impedimentô prohibentur. Inter habiles.

9. Et debet talis promissio esse *signo externô manifestata* ; cùm sit ad hominem, qui nisi per externa internum consensum cognoscit. Licèt si quando Parentes aut Tutores, pro filiis puberibus vel impuberibus contrahunt sponsalia, ipsis præsentibûs sufficiat pro consensûs interni signo taciturnitas, quia Jus *cap. final. de Desponsat. impuber. tit.* 2. accipit taciturnitatem in tali casu pro expressione consensûs; non tamen quando alius nomine eorum, aut puberes ipsi contrahunt, etiamsi internè verè consentiant ; Sic si Cajus promittat Bertæ matrimonium futurum, & ipsa taceat, etiamsi internè consentiat, sponsalia non contrahuntur : quia taciturnitas nullo Jure inter tales pro signo externo consensûs habetur : potiùs in talibus casibus valet regula Juris *in* 6. *qui tacet neque consentire neque dissentire videtur.* Ita Henriq. *lib.* 11. *cap.* 13. *num.* 6. Bonac. *loc. cit.* Signô externo expressa.

10. Dico 2. Sponsalia variis modîs contrahi posse. 1. per simplicem & absolutam promissionem : absolutam, hoc est sine conditione ulla ; simplicem verò, id est sine aliquo onere, ùt si quis dicat, *accipiam te in uxorem*, & illa respondeat, *ego nubam tibi : de Sponsalibus cap.* 1. (c). Et hoc sive faciant per se, sive per Procuratores, sive per verba ad hoc apta, sive per signa externa, ùt declaravit Bonifacius VIII. *cap. unic. de Sponsal. impuber.* Verba autem debent esse ad individuum subjectum determinata : Unde si Cajus diceret quinque mulieribus, *promitto me ducturum aliquam ex vobis in uxorem*, & omnes similiter responderent, tunc non contraherentur sponsalia ante unius electionem, ad quam vî promissionis obligaretur. Ita Bonac Sp. Modi contrahendi sponsalia.

(c) Doct. R. in 4. d. 26. q. 1. a. 1. Tolet. lib. 7. c. 20

11. Secundus modus quô solent contrahi, est per absolutam promissionem, sed aliquo onere accedente, v. g. juramentô, aut donatione annuli, aut alicujus arrhæ.

12. Tertius, per promissionem conditionatam. Sed de conditionibus dicam *infrà*, agens *de Consensu matrimonii.* Hîc tantùm de eis dico, quòd ante purificatam conditionem non obligant sponsalia ; hâc verò purificatâ, transeunt in absoluta absque novo consensu contrahentium.

13. Quarto modô per virtualem promissionem, quando per Parentes duo impuberes vel unus taciturnitate respondet, validè contrahunt sponsalia, ùt dixi.

SECTIO II.

Quæ ætas, quorum impedimentorum carentia faciunt habilem ad contrahendum sponsalia?

1. Ætas

1. ÆTas præſcribitur ab Eccleſia, alia ad ſponſalia, alia ad matrimonium: Ad ſponſalia requiruntur ſaltem anni 7. ita ut ſi uterque aut alteruter non habeant 7. annos, nulla ſint ſponſalia; ad matrimonium requiruntur anni pubertatis.

Ætas ad ſponſalia.

2. Quærunt Theologi, utrùm ſeptennium debeat eſſe completum phyſicè, an ſufficit moraliter? *Reſpondet* P. Bonæ Sp. ita debere eſſe phyſicè completum, ut non ſufficiat diem ultimum eſſe inchoatum, etiamſi contrahentes perfecto uſu rationis gaudeant. Econtra eſt ſententia Doctoris Reſoluti *in* 4. *d.* 28. *q.* 1. *a.* 3. ubi ait: *dico, quòd ſponſalia contrahuntur etiam inter ſeptennes; inter minores autem non ſunt ſponſalia: de Sponſalibus impuberum cap. Litteras. Et requiritur quòd uterque ſit major ſeptem annîs: de Sponſalibus impuberum, cap. Ad diſſolvendum. Niſi eſſent proximi ſeptem annorum ætati, & malitia ſuppleret ætatem; & maximè ſi tentarent commiſceri: cap. de Sponſalibus & matrimonio juvenis.* Subcribunt ei Sotus *in* 4. *d.* 27. *q.* 2. *a.* 2. Henriq. *lib.* 11. *c.* 13. *n.* 9. Bonac. & alii plures. Tunc autem malitia dicitur ſupplere ætatem in ſponſalibus, quando ante ſeptennium adeſt ſufficiens uſus rationis, quô contrahentes intelligunt quid agunt; in matrimonio verò malitia dicitur ſupplere ætatem, quando contrahentes cognoſcunt naturam conjugalis contractûs, & habent potentiam generandi. Ita Bonac. *loc. cit. punct.* 4. *prop.* 1.

Malitia ſupplens ætatem.

Solvitur objectio.

3. Profeſſio ante 16. annum completum, invalida eſt, juxta Trident. *ſeſſ.* 25. *can.* 15. ita ut ſi uno die citius illa fieret, eſſet nulla; non ſic ſponſalia. Ratio diſparitatis eſt: tum quia matrimonia & ſponſalia ſunt contrahenti magis favorabilia; cùm natura magis ad hæc quàm ad alios actus inclinet: tum quia Trident. irritat talem profeſſionem, non irritat autem ſponſalia; & matrimonia ante annos contracta, dum ſupplet ætatem malitia. Et quia requiritur uſus rationis (ut dixi) ad contrahenda ſponſalia, inde ſequitur, quòd ſicuti ante phyſicè completum ſeptennium validè poſſint contrahi ſponſalia, ita poſt completum ſeptennium, ſi alteruter nondum pervenit ad uſum rationis, invalidè ab eis contrahuntur. Ita S. Thom. Anton. & alii quos citat & ſequitur Bonac. *ſuprà.*

Advertẽtia.

Caſus nullitatis ſponſalium inter impuberes.

4. Ad hæc animadvertenda ſunt, quæ notat Doct. Reſol. *ſuprà*; ipſe enim monens dicit: *Nota benè hanc materiam, 6. de Sponſalibus impuberum, cap. Si infantes, ubi multi caſus dicuntur. Primus eſt, quòd ſi infantes, Gloſſa, id eſt minores ſeptem annîs, invicem contraxerunt ſponſalia, nulla ſunt.*

Invalida ſponſalia non inducunt impedimentum publicæ honeſtatis.

5. *Secundus, ſi unus minor ſeptenniô & alter major, invicem contraxerunt ſponſalia; niſi in præmiſſis caſibus Parentes contraxerint pro iiſdem ſponſalia hujusmodi, quæ ab initio nulla erant, per lapſum dicti termini minimè convaleſcunt, & propter defectum conſenſûs, cùm nulla eſſent, etiam publicæ honeſtatis juſtitiam non inducunt.*

6. Ter-

6. *Tertius casus est, si duo impuberes, id est duo minores, id est qui non habent legitimam ætatem, vel pubes, ut masculus 14. annorum, impubes fœmina minor duodecim annorum, sponsalia contraxerint de præsenti, vel Parentes pro eisdem; etiamsi contraxerint per verba de præsenti, per adventum pubertatis non transeunt in matrimonium de præsenti. Ratio est: quia sponsalia illa de præsenti quæ fuerunt ante legitimam ætatem, Juris interpretatione fuerunt sponsalia de futuro; non transeunt in matrimonium de præsenti sine novo consensu, ut ibi ponitur in Textu.*

Matrimonia ante annos pubertatis sunt sponsalia tantùm.

7. Et quid si accesserit copula eorum? *Resp.* Ubi Tridentinum etiam quoad hoc non est receptum, sponsalia per copulam pòst habitam, ex præsumptione Ecclesiæ transeunt in matrimonium, *cap. Is qui fidem, de Sponsalibus & matrimoniis.* Ubi verò est Tridentinum receptum, non sufficit talis copula ad matrimonium, sed debet consensus de novo fieri coram Testibus & Parocho.

Copula ad veniente ubi matrimoniũ

8. *Quartus casus est per locum ab oppofito, quòd ex sponsalibus quæ Parentes pro filiis puberibus vel impuberibus contrahunt, ipsi filii si expressè consenserint, vel tacitè, vel si præsentes fuerint, nec contradixerint, obligantur, & ex eis oritur justitia publicæ honestatis.*

9. *Quintus casus est, scilicet quòd obligantur filii, si filii tempore sponsalium absentes, & etiam ignorantes, eadem sponsalia pòst scientes ratificaverunt tacitè vel expressè.* Signa autem ratificationis tacitæ in adolescentibus, qui sciunt Parentum pro eis promissionem, sunt oscula, munera, datio annuli, mutua conversatio in aliena domo tamquam cum Sponsa. Ita Alarius, Rotar. & alii.

10. *Sextus casus est econtra, quòd nisi postquam sciverint hujusmodi contractum, ipsum ratum tacitè, vel expressè habuerint, ex sponsalibus contractis à Parentibus pro filiis, nec ipsi filii obligantur, nec publicæ honestatis justitia inde surgit: hæc enim in 6. de Sponsalibus impuberum.*

11. Ad secundam partem quæstionis, dico: Non tantùm ii invalidè contrahunt sponsalia, qui laborant impedimento dirimente matrimonium, ad quod contrahendum ordinantur, nam promissio rei impossibilis Jure naturali & positivo nulla est, juxta axioma, *ad impossibile nemo obligatur*; sed etiam qui habet impedimentum sub culpa perpetuò tantùm impediens matrimonium: quia non potest validè se obligare, quod nonnisi illicitè fieri potest, cùm nullus obligatus esse potest ad peccandum; imò obligatur ad hoc ut non peccet (a). Dixi, *perpetuò impediens*: nam si sit temporale, v. g. bienni castitatis votô impeditus, potest promittere matrimonium pro tempore quô ablatum erit: patet inde, quòd impuberes soleant pro tempore pubertatis promittere.

Impedimentum dirimens sponsalia.

(a) Bonæ Spei, Petrus à S. Joseph.

Qui sint sponsaliorum effectus, quæ obligationes Sponsorum?

Sponsus cum consanguinea Sponsa non valet contrahere matrimonium.

1. AD 1. *Respondet* Doct. Resol. *loc. cit. a.* 4. *Primus effectus sponsaliorum, post septennium contrahentium est, quòd inducunt publicæ honestatis justitiam, impedientem matrimonium contrahendum cum consanguineis, de Sponsalibus, cap. Sponsam; & inter consanguineos dirimitur matrimonium contractum: de Spons. impuberum, cap. Litteras, & cap. Accessit.*

2. *Secundus est, si ante septennium Sponsi se cognoverint, vel cognoscere se tentaverint, impeditur contrahendum cum consanguineis, & dirimitur contractu: de Sponsa juvenis.*

In primo gradu.

3. Ad hæc animadvertendum, quòd dictum impedimentum ex declaratione Trident. *sess.* 24. *c.* 3. non extendatur ultra primum gradum: sic enim ibi dicitur: *justitiæ publicæ honestatis impedimemtum, ubi sponsalia quacunque ratione valida non erunt, Sancta Synodus prorsùs tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant: quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest hujusmodi prohibitio absque dispendio observari.*

Obligant sub mortali.

4. Quoad secundam partem dico: sponsalia ad contrahendum matrimonium obligant sub mortali: *cap. Litteris* 2. & *cap. Requisitum, de Sponsalibus,* & *cap. Præterea.* Sicque docent S. Thom. *in* 4. *d.* 27. *q.* 2. *a.* 1. *ad* 2. Bonæ Sp. & alii communiter. Ratio est: quia sunt contractus in re gravi.

Pro discursu & solutione. Casus.

5. Ut plura per Decisiones Pontificum de obligationibus Sponsorum deducam, hac methodo seriem intelligibilium proponam, & difficultates solvam. Inprimis Cavius quamdam puellam in cunabulis desponsavit, procedente verò tempore Matrem puellæ cognovit, & eam in uxorem accepit; quid ad hoc? *Resp.* Vel hoc fecit ante septennium puellæ? Matrimonium cum Matre puellæ valorem habet; secùs si pòst: nam taliter Alexander III. Herfordensi Episcopo ad hunc casum *cap.* (a) *Litteras,* scribit: *Consultationi tuæ taliter respondemus, quòd si præfatus vir Matrem puellæ antequam septimum annum complesset in uxorem accepit, matrimonium non dissolvas; cùm desponsationes hujusmodi nullæ sunt, quæ in cunabulis fiunt. Verùm si postquam puella septimum annum complevit, prædictus vir Matrem ejus accepit uxorem, cùm sponsalia extunc placere consueverint, inter eos sententiam divortii non differas promulgare; nec ipsum filiam seu Matrem habere permittas.* In Corp. Jur. Can. *de Desponsatione impuberum lib.* 4. *tit.* 1. & 2. *pag.* 205. Idem Eboracensi Episcopo in simili casu *cap. Accessit,* sic ordinat ac præcipit, quatenùs si sibi constiterit *quòd puella non esset septennis, quando desponsata fuit, & postea non consenserit, matrimonium inter eundem & Matrem puellæ celebratum*

Sponsalia cum filia & Matre.

(a) Cap. 5. cod. tit. in 1. Compil. Trid. sess. 24. de Reform. c. 3.

præ-

præcipias inviolabiliter observari, & eorum prolem denunties esse legitimam: quia desponsationes & matrimonia ante 7. annos fieri non possunt, si consensus postea non accedit. In Corpore Jur. Can. *loc. cit.*

6. Cavius præfatus contraxit cum Matre dictæ puellæ ante septennium ejus, sed etiam cum alia ejus puellæ consanguinea antecedenter, in ordine ad extorquendam copulam contraxit sponsalia. *Resp.* Vel illa consanguinea erat in secundo, vel in primo gradu? Si primum? Non dirimit matrimonium contractum cum Matre: quia licèt publica honestas ex matrimonio rato proveniens, dirimat matrimonium contrahendum cum consanguineis usque ad quartum gradum inclusivè, ùt Pius V. *in Proprio motu* qui incipit, *ad Romanum*, declaravit; ex sponsalibus tamen orta, primum gradum non excedit, ùt decisum est in Concil. Trident. *ses.* 24. *c.* 3. ùt legimus *suprà, num.* 5. Si secundum? Matrimonium præfatum nullum est: quia in primo gradu publica honestas Matrimonium dirimens, obest. Quare sicuti etiam post contractum matrimonium cum Matre, ante copulam cum ea habitam, tenebatur relinquere Matrem, propter nullitatem matrimonii, & cum filia, illius puellæ in cunabulis sorore, contrahere matrimonium; ita post copulam cum Matre, sive antè sive pòst habitam, tenetur relinquere utramque (b) propter impedimentum publicæ honestatis: patet ex Decisione priori Alexandri III. *suprà.* Potest tamen ducere aliam; cùm non prohibeatur: sed si insuper copulam habuerit cum filia, videtur debere permanere absque spe conjugii: a pari inde, quòd si quis Sponsam filii sui cognosceret, simul cum ea sine spe conjugii remanere debet, ùt est statutum in Concil. Triburien. sequentibûs: *si quis Sponsam filii sui oppresserit, & postea filius ejus eam duxerit, Pater postmodùm non habeat uxorem, nec mulier virum. Filius qui Patris facinus ignoraverit, aliam accipiat.* In Corp. Jur. Can. Decretal. *part.* 2. *causâ* 27. *q.* 2. *pag.* 366.

Sponsalia cum Matre & duabus filiabus.

(b) Steph. à S. Paulo pag. 1006. n. 81.

7. Sed dices: sponsalia cum filia posteriora sponsalibûs cum Matre, facta esse in spem dispensationis, *contraham tecum si Papa dispenset*; quæritur an valida? *Rdet* Alarius, hanc promissionem conditionatam validam esse, inducentemque obligationem standi promissis, posita dispensatione. Contrarium docet Soto, cui subscribo, nullibi hucusque reperiens primæ sententiæ fundamentum. Valida tamen essent dicta sponsalia inter infideles, contracta sub hac conditione, *si ad fidem convertatur.* Ita omnes cum S. Thoma afferente Rotario.

8. Cajus contraxit sponsalia cum Caja, quæ etiam cum alio contraxit; cui ergò obligata est? *Resp.* quòd primo: nam *de Sponsa duorum cap.* 1. (c) statutum est, quòd si una Sponsa haberet duos, primus eam obtinere debet: Sicuti quando unus habet duas Sponsas, primam accipere tenetur. Et etiamsi secundæ juraret, addunt Homob. & Rotarius; cùm juramen-

Alii casus, una Sponsa cum duobus.

(c) Doct. Resol. in 4. d. 30. a. 3.

tum de re iniqua non obliget; aliàs daretur vinculum iniquitatis.

Cum uno ex metu, cum alio clam.

9. Sed cum illo in præsentia Parentum, ex metu gravi; cum hoc clandestinè, insciis & invitis Parentibus contraxit. *Rdet* P. Bonæ Sp. ad 1. quòd metus cadens in constantem virum non irritet sponsalia de futuro. Sed oppositum ex *cap. Ex litteris, de Sponsalibus impuber.* probatur, taliterque Bonac. Steph. à S. Paul. *de Sacrament. tr.* 5. *disp.* 8. §. 5. & alii. Et cùm desponsalia ex defectu consensûs sint nulla, non inducunt publicæ honestatis impedimentum: patet ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 3. & pro hoc sunt Tolet. Bonac. Steph. à S. Paul. & alii. Ad 2. dico: Sponsalia clandestina non esse invalida: quia Concil. Trident. irritat tantùm matrimonium clandestinum, sponsalia relinquens in dispositione Juris antiqui. Hoc declaravit S. Congreg. teste Alario. Nec contrahendo peccant mortaliter: quia usu receptum est, ut multi promittant sibi matrimonium, nullo alio præsente: dissuadenda tamen talia; cùm sæpiùs fiant sine debita circumspectione & prudentia, docent Sanch. *lib.* 1. *d.* 13. *num.* 2. Emman. Sa, Sylv. & alii apud Bonac. Quoad 3. dicò: Quàmvis contrahentes contra voluntatem Parentum peccent mortaliter, quia Parentum officium exigit, ut sine eorum voluntate non contrahant, ut eis quàm optimè provideant; validè tamen contra eorum voluntatem contrahunt: cùm maneant verè liberi in contrahendo (d). Non obstante hoc possunt Parentes etiam per Judices Ecclesiasticos impedire, ne contrahant matrimonium, si ex eo ob disparitatem Sponsorum, vel aliam similem causam, timetur familiæ ingens dedecus, scandalum, rixæ &c.

Invalida sponsalia non inducunt impedimentum. Vide hîc n. 5. & sect. 2. n. 5. & 10.

Sponsalia clandestina sunt valida.

(d) Bassæus verb Sponsal. c. 2. n. 8. Bonæ Sp. disp. 1. n. 49.

10. Notandum, si Sponsi ne peccent contrahendo contrahant sponsalia sub conditione, *si Pater consenserit*, & constanter consenserit, obligant; si verò consenserit, cras contradixerit, per multos obligant, per multos deobligant: de quo legendus P. Steph. à S. Paulo.

11. Dices: sed contraxit sponsalia cum secunda, & allegatur contra eum quòd juraverit accipere primam, secundam verò post sponsalia cognovit; cum qua ergò matrimonium inire tenetur. *Resp.* quòd cum secunda: ita enim D. R. *in* 4. *d.* 30. *q. unic. a.* 3. ait: *pone quòd aliquis juraverit ducere primam, & diu expectavit eam, nec per eum stetit quò minùs matrimonium non sit prosecutum, si ille postea contrahit cum alia per verba de præsenti, stabitne matrimonium, si cum secunda? Dico quòd sic, & imponetur ei pœnitentia pro perjurio, nisi terminum juramento præfixisset, intra quem contrahere vellet: tunc enim si per eum non stetit, sed per mulierem quò minùs matrimonium sit secutum, lapso terminô potest cum alia contrahere; sed si sine præfixione termini juraverit accipere primam per verba de futuro, tunc debet cogi servare juramentum, & cum ipsa contrahere, nisi secundam post sponsalia cognovisset: cap. de Sponsi. Si inter virum.* Et ratio est: quia naturalis æquitas postulat, ut quæ passa est

Sponsus primæ juravit, secundam cognovit.

tan-

tantum damnũ, quale eſt à viro cognoſci, præponatur alteri, quæ ex violatione contractûs aliud damnum non patitur, quàm quòd promiſſum non ſequatur: cæterùm ejus corpus integrum eſt. Homob. *tract. de Matr. c. 8. reſol. 5.*

12. At excuſat ſe Cajus quòd ſecundæ fictè promiſerit contrahendum matrimonium, non habens animum cum ea contrahendi, ſed ſolùm copulam extorquendi, cùm aliter eam ad copulam perducere nequiviſſet, dixit, *te Joannes deſponſat*, intendens nullitatem deſponſalium. Jam ad hoc reſpondi *num. 5. ſect. 1.* quòd ſponſalia taliter contracta, ſint nulla: quia adeſt dolus, deeſt conſenſus, ſine quo cætera nequeunt fœdus perficere conjugale, dicit Innoc. III. *cap. Tua nos.* Et ſi adeſſet juramentum, idem reſpondendum, ſi factum eſſet absque animo jurandi, vel cum animo non ſe obligandi. Sanch. *diſp. 9. n. 9.* Bonæ Sp. Petrus à S. Joſeph & alii communiter. Et hoc totum verum eſt in foro conſcientiæ, quòd liber ſit ab obligatione contrahendi cum ea vî promiſſionis & juramenti; tamen in foro externo cogi poteſt (e), ut ſtet promiſſioni datæ, & juramento facto, cùm in foro externo præſumatur juraſſe cum intentione jurandi & ſe obligandi (e): eô ipſô quòd voluntariè DEUM aſſumpſerit in teſtem futuri matrimonii, religio & reverentia erga ipſum poſtulat, ut id exequatur quod exteriùs promiſit.

Sed fictè promiſit.

(e) Vide ſect. 1. num. 5.

Ad quid tenetur & in quo foro? Ratione damni illati.

13. An in foro conſcientiæ ratione injuriæ, damni illati, quòd virginem ſub ficta promiſſione matrimonii defloravit, obligetur, & ad quid? *Reſp.* In hoc multùm controvertunt DD. Ego paucis ſatisfacere conor. Vel fœmina præfata facilè potuit ex variis indiciis deprehendere ſe decipi à promittente, v.g. quòd illa ſit pauper, ille Nobilis, Dominus ejus &c. In tali caſu ratione damni quod paſſa eſt, non obligatur ad contrahendum matrimonium cum ea, neque ad dotandam eam, neque ad ullam ſolutionem (f). Ratio eſt: quia ſic potiùs voluit decipi quàm ſit decepta, & fingens ſe decipi, decepta eſt: nec injuriam paſſa eſt, cùm voluerit, volenti enim non fit injuria. Vel diſparitatem & inæqualitatem, nempe genus viri, aut divitias ignorabat, aut ille ita promiſit, ut vir prudens non potuiſſet facilè præſumere dolum? Non tenetur eam ducere (g): quia jactura inferioris fœminæ non videtur compenſanda cum tanto viri diſpendio; ſed tenetur pecuniîs ſatisfacere (g). Vel erat æqualis conditionis? Tunc quæro iterùm: Vel reperitur Sponſa æqualis ſicut ſe dicebat talem, divitem ſcilicet, nobilem &c.? Si non reperitur talis ut ſe dicebat? Eximitur deflorator ab obligatione ducendi eam. Similiter ſi deprehendit non virginem, quæ ſe ſimulabat talem. Ita Ledeſma *q. 45. a. 4.* Sanch. *lib. 1. diſp. 10. n. 11.* Rotar. & alii. Ratio eſt: quia fictio fœminæ compenſatur fictione viri. Nec ad dotationem talis obligatur, aſſerunt Sanch. Bonac. & alii *ſuprà.* Idem dicendum ſi reperitur mulier quæ ſolita ſit corpus

(f) Bonæ Sp. Bonac. Petrus à S. Joſ. Rotar. Navar.

(g) Petrus à S. Ioſeph.

ſuum

suum locare (h); cùm talis mulier nullum damnum patiatur: tenetur tamen ei dare pretium consuetum (h). Si est mulier æqualis conditionis, & reperitur ùt se dicebat, talis? Docent gravissimi Authores, Ledesm. *q.* 45. Reginal. *lib.* 31. *n.* 255. & 256. Bonac. *de Sponsal.* & alii apud eum *loc. cit.* obligari defloratorem ad contrahendum matrimonium cum desponsata deflorata, vî promissionis: non quidem ratione sponsalium, cùm defectu intentionis fuerint nulla, sed vî contractûs, *do ut des*; cùm puella ex parte sui contractum impleverit, tradendo corpus virgineum violandum, ille tenebitur implere alteram partem contractûs. Econtra Cordub. BonæSp. docent, tunc tantùm teneri ad contrahendum matrimonium, quando defloratam á se, dotare non potest aut non vult. Ratio ejus est: quia copulam non acceptavit nisi sub ficta promissione matrimonii. Fundamentum verò primæ sententiæ sic solvit, quòd fictus promissor in foro externo non in interno contractum dictum, in proposito casu teneatur implere. Ego verò sic dico: Vel virgo deflorata aut vidua honesta, est in magno periculo infamiæ, quia v. g. est imprægnata &c? Tenetur eam ducere. Vel non est tantum periculum? Non tenetur; sufficit injuriatam dotare.

(h) Bonacina, Rotarius.

14. Cajus ante contracta sponsalia fecit votum ingrediendi Religionem approbatam; utrùm hoc eum liberet ab obligatione contrahendi matrimonium cum ea, quam sub promissione matrimonii defloravit? *Resp.* Duæ sententiæ sunt circa hoc. 1. Sanch. *lib.* 1. *d.* 45. *num.* 3. Azor. 3. *p. c.* 5. *difficult. ult.* Laym. Bonac. *de Sponsal. q.* 1. *punct.* 5. *num.* 7. & aliorum apud eum, docentium eum non deobligari in hoc casu quô hæc non fuit voti conscia. Ratio est eorum: quia votum non obligat cum notabili damno proximi, & violatione justitiæ. Tenetur tamen Sponsus servare votum, quantùm in se est: & sic potest reddere, non petere debitum; quia dispensatio est solùm in favorem defloratæ: quare si hæc moriatur, adstringitur denuò voto totaliter. Tutius est, ut petat à Sacra Pœnitentiaria dispensationem. Econtra Navar. *lib.* 4. *consil.* 21. Rodriq. *cap.* 108. *n.* 11. Bonæ Sp. *de Sponsal. dub.* 1. *n.* 23. asserunt, non teneri defloratam ducere, sed solùm aliter damnum quatenùs potest, compensare: si non potest, tenetur eam ad vitandum damnum ejus, accipere. Ratio ejus primæ partis est: quia erat promissio rei illicitæ, consequenter non obligatoria, quando aliô modô damnum compensari potest. Ultimi ratio est (i): quia justitiæ obligatio reparandi damnum illatum, est obligatione voti fortior. Ego respondebo *num. sequ.*

Votum non obligat cum notabili damno proximi.

(i) Vasq. Poncius.

15. Cajus post 9. Menses ducere non vult defloratam, & dicit se obligatum quidem ad injuriam factam compensandam, juxta prudentis arbitrium, non autem ad contrahendum cum ea matrimonium: quia juxta communem sententiam Theologorum, in proposito casu tantùm ad factam injuri-

am

am compenſandam tenetur, quando copula eſt adeò occulta, ut nullum ſit infamiæ periculum in fœmina; prout docent Suar. *lib.* 1. *diſp.* 10. *n.*23. Leſſ. *lib.* 2. *c.* 10. Filliuc. *tr.* 10. *c.* 7. *q.* 7. *n.* 252. Bonac. *loc. cit.* & alii apud eum. Quæritur ſi ipſa urgeat, an poſſit cogi? *Reſp.* quòd non: quia poteſt ratione damni, aut periculi damni, cogi: at nec damnum, nec periculum damni eſt; ergò.

16. Et inde ad anteriorem difficultatem *num.* 13. poſitam, ſic *Reſp.* Vel per copulam Sponſi factum eſt damnum Sponſæ, aut periculum damni, vel non? Si ſecundum? Tenetur votum adimplere, non expectando mortem ejus. Si primum? Tenetur eam ducere, ſervatis ſervandîs. Pro primo, ſecundæ ſententiæ; pro ſecundo, primæ ſententiæ Authores adduco. Ratio primi eſt: quia nec damnum, nec periculum damni, nec promiſſio urget. Secundi eſt: tum quia vinculum juſtitiæ eſt fortius vinculô charitatis: ſed propter vinculum charitatis, ſuſpendendum eſt votum Religionis, ùt communiter docent DD. v. g. ſi poſt votum filii profitendi in Religione approbata, Parentes incidant in magnam indigentiam; Filius tenetur votum ſuſpendere, & Parentes ſalvare: ergò multò magis in caſu propoſito tenetur Sponſus ſuſpendere votum emiſſum caſtitatis, ſive ingrediendi, profitendi Religionem &c. Tum quia vinculum Religionis cedit vinculo juſtitiæ: patet ſi quis eſt ære alieno preſſus, & eſt ſpes quòd poſſit ſatisfacere, tenetur priùs ſatisfacere quàm votum ingrediendi Religionem adimplere. A fortiori ſi votum ſubſequatur ſponſalia, Sponſa eſt gravida; in tali caſu tenetur Sponſus fidem in ſponſalibus datam ſervare, & ab ingreſſu Religionis abſtinere: quia votum illius cùm ſit alteri valdè injurioſum, à DEO minimè acceptatum fuit, ac proinde non obligat, ùt ferè omnes tenent.

Poſt votum ſponſalia, & econtra.

17. Ad quid tenetur vir, qui poſtquam fictè promiſit fœminæ, vult illam ducere; ſed Parentes recuſant aut ipſa? *Reſp.* quòd ad nihil: Taliter ſentiunt Leſſ. *lib.* 2. *c.* 10. *dub.* 3. *n.* 27. Bonac. Sanch. *loc. cit.* contra Nayar. Henriq. quia ipſe non dotem ſed matrimonium promiſit.

18. Quæres, utrùm fœmina teneatur ducere virum, à quo extorſit copulam ficta promiſſione matrimonii? *Reſp.* quod non: quia non eſt id vî cujus teneretur: non vî promiſſionis, cùm erat ficta; non ratione damni, cùm vir non ſoleat pati damnum ex copula habita cum fœmina. Ita Bonac. Addo, *non ſoleat pati*: nam ſecùs dicendum, ſi ipſa laboraret morbô gallico; teneretur illum accipere, ſi vellet ipſe.

Fœmina quæ vî promiſſionis matrimonii copulam extorſit, non obligatur ad contrahendum matrimonium.

19. Quo tempore matrimonium poſt ſponſalia contrahi debet? *Reſp.* Si præfixus dies ſit? Eô contrahendum; niſi de altero contrahentes inter ſe poſtmodum conveniant: quia illum diem ſervare, expreſſum eſt. Si ſecùs? Prima oportunitate contrahi debet, ex regula Juris 4. *FF. de Regulis Juris*:

Obligatio quando dies non assignatur. *Juris*: in qua dicitur, *in omnibus obligationibus in quibus dies non ponitur, præsenti die debetur, & solvi debet si petatur*. Et S. Congregatio Cardinalium jussit Ordinarios id curare, ut quamprimum celebrentur matrimonia de præsenti, quô stupri periculum, aliaque peccata vitentur. Bonæ Sp. Homob. Rotar. & alii.

Matrimonium non differendum. Tactus inter Sponsos qui liciti.

20. Quinam tactus inter Sponsos sint peccaminosi? *Resp.* Oscula, amplexus, & alii tactus, v. g. manuum contrectatio, licitè fieri possunt ob finem honestum, in signum v. g. mutuæ benevolentiæ, ad conciliandum & fovendum mutuum amorem, in ordine ad matrimonium contrahendum. Ratio: quia sub tali fine nulla apparet turpitudo, sed omnium gentium consuetudine, honestas vel urbanitas comprobatur; dummodo tales tactus non fiant diuturniores, & frequentiores, monet Homobonus, ne alterutri Sponso fit pollutionis periculum. Hinc peccant mortaliter Parentes vel Tutores, & Custodes Sponsæ, qui eam solam relinquunt cum Sponso, propter dictum periculum, quod ferè semper non sine peccato evenit. Idem, cum Rotario & aliis tenet. Unde tales tactus licèt non impudici, quando fiunt causâ sensualis delectationis ex spirituum vitalium commotione ad copulam incitante, mortaliter illiciti sunt: à fortiori tactus impudici, etiam pro brevi morula: quia ad copulam conducunt, quæ eis est illicita.

Quòd si fornicetur cum alia persona.

21. Si Sponsorum alteruter post sponsalia fornicetur, teneturne hanc circumstantiam aperire in confessione, quòd Sponsus sit? *Resp.* Circa hoc duas esse sententias: Prima docet, quòd sponsalia non addunt fornicationi specie distinctam injustitiæ malitiam. Ponc. Bonæ Sp. Ledesm. Perez. Secunda contrarium docet, cujus sunt Sanch. Laym. Konink, Palao. Cum his *Resp.* & dico 1. Sponsus non tenetur hanc circumstantiam aperire: quia sicut promissio futuræ Religiosæ professionis in eo, supra fornicationem non addit fornicationi specie distinctam sacrilegii malitiam, eò quòd non sit professionis factæ, sed faciendæ duntaxat; ita nec sponsalia &c. quia non sunt matrimonii facti, sed faciendi.

NonSponsus

22. Dices: Qui promittit se daturum rem integram, & tradit corruptam, peccat contra justitiam: sed Sponsus per sponsalia promittit se daturum corpus integrũ, & post fornicationem tradit corruptum; ergò. *Resp.* distinguendo primam propositionem: qui promittit se daturum rem integram in ordine ad certum usum, & tradit corruptam, in ordine ad istum usũ, peccat contra justitiam, Concedo primam propositionẽ; & tradit corruptam, in ordine ad usum non promissum, Nego hanc propositionem. Sed Sponsus per sponsalia promittit se daturum corpus integrum, ad generationem; non autem integrum, ad cæmentandum, & ad suæ deflorationem virginitatis.

23. Dico 2. Sponsa post fornicationem factam cum altero, tenetur in con-

confessione hanc circumstantiã aperire, cùm in ea fornicatio alterius, grãvis est Sponsi injuria: nam exponitur periculo concipiendi, atque adeò injustitiæ erga futurum virum, qui prolem alterius nutriet tamquam suam. Sponsa tenetur.

Casus, quibus dissolvuntur sponsalia de futuro.

24. Primus est, quando unus sine licentia alterius in patriam longinquam abit, unde incertus est reditus: à fortiori si animô ibi domicilium figendi; tunc etiam jurata sponsalia dissolvi possunt, *cap. De illis*, 5. *de Sponsalibus & matrimoniis.* Et quidem ante copulam ex parte utriusque. Ita D R. *in* 4. *d.* 28. *a.* 6. dummodo ex parte recedentis non fit magna necessitas illuc pergendi. Si verò accesserit copula, tunc solùm ex parte remanentis Sponsæ facultas ea dissolvendi habetur. Dixi, *sine licentia:* quia alioqui expectandus est (k); dummodo ex nimia Sponsi mora grave periculum incontinentiæ Sponsæ non immineat, aut non urgeat alia necessitas contrahendi matrimonium cum alio (l): in his enim casibus censetur Sponsa se non obligasse ad expectandum Sponsum, quàmvis ei dederit licentiam discedendi (l).

Casus dissolvendi sponsalia. Iter in longinquam patriam. Sine licentia. (k) Bonac. Bonæ Spei. (l) Petrus à S. Ioseph.

25. Quid si ex parte Sponsæ periculum dictum non est, aut necessitas, & nimis diu moretur Sponsus? *Respondet* D. R. *in* 4. *d.* 30. *a.* 6. *quòd tenetur expectare Sponsa absentem in peregrinatione nisi trienniô, cap. de Sponsalibus, lib.* 2. *nec præsentem* (in eadem Provincia) *nisi bienniô, FF. e. l. Sæpè; nisi causa rationabilis subsit, ùt valetudo Sponsi vel Sponsæ, vel mortes Parentum, vel capitalia crimina objecta, & longiores peregrinationes quæ ex necessitate fiunt, ùt appellationis exercendæ, FF. e. l. Sæpè.* Toletus *lib.* 7. *cap.* 21. dicit: licèt hæc tempora leges civiles præscribant, non est tamen expectandum secundùm Canones. Medium optimum adfert Petrus à S. Jos. *de Sacram. matrim. cap.* 3. *resol.* 9. ut Judex Ecclesiasticus, spectatis circumstantiîs omnibus, maximè verò damnîs aut periculîs quibus Sponsa ex longa mora subesse potest, præfigat tempus, intra quod si Sponsus non redierit, Sponsa libera ab obligatione manebit.

26. Dixi, *in patriam longinquam:* quia eô ipsô quòd in tam remotas partes absque scitu aut consensu recedat, videtur renuntiare sponsalibus.

27. Dixi, *si reditus est incertus:* nam si certò statim esset rediturus, aut saltem peracto negotiô valdè necessario, sponsalia non sunt dissolvenda, nisi spectatis spectandîs, ùt dixi immediatè.

28. Addidi, *animô ibi domicilium figendi:* cùm Sponsa non teneatur eum sequi; nisi aliter conventum sit. Et multò minùs si Sponsus vagari velit.

29. Casus 2. est, quando unus est illorum in mora, ultra tempus debitum contrahendi, alter dissolvere potest sponsalia, prout communiter docent DD.

Quando alter est in mora.

DD. Sed notandum, vel nullum eſt præfixum tempus contrahendi matrimonium? Tunc quando unus eſt in mora ex legitima cauſa, alter per quem non ſtat quòd non contrahatur matrimonium, tamdiu non deobligatur, quamdiu dilatio non ſit tanta, ut ex prudenti judicio credibile non ſit, eum voluiſſe ſe tamdiu obligare; ſive ille qui eſt in mora ſit culpabilis, ſive inculpabilis. Ita Petrus à S. Joſ. Vel eſt tempus præfixum? Tunc vel tanquam terminus obligationem finiens, ut eô transactô is per quem non ſtat quòd non contrahatur, liber ſit ab obligatione ſponſalium? Certum eſt elapſo tali terminô, ſponſalia diſſolvi ex parte illius qui non eſt in mora, ſeu per quem non ſtat quin nuptiæ celebrentur. Doctor Reſolutus *loc. cit.* Sive alter ſit in culpa, ſive non; ſufficit quòd conditio de qua convenerant, non ſit adjecta. Vel eo fine, quòd ſi non celebrentur quòd poſſit qui eſt in mora cogi ad contrahendum, vel aſſignatur tempus celebrandi nuptias, tanquam terminus licentiam ultra differendi finiens? Tunc utroque caſu, non ſtatim alter evadit liber ab obligatione contrahendi, ſed expectanda eſt mora tanta, ut ille per quem non ſtat, prudentum judiciô ſponſalibus renuntiaſſe cenſeatur, vel ad tantam moram ſe non obligaſſe: tunc enim locum habet regula Juris, *frangenti fidem, fides frangatur eidem.*

30. Ex his collige, eum Sponſorum peccare mortaliter, qui ſine juſta cauſa ultrà & ultrà differt celebrandas nuptias. Bonac. *loc. cit.*

Quando incidit in morbum contagioſum

31. Tertius caſus eſt, quando unus Sponſorum incurrit morbum contagioſum, *cap. Litteras*: ùt ſunt morbus gallicus &c. Item cùm alter incurrit lepram vel aliam magnam deformitatem corporis, *infrà cap. de Conjugio leproſorum, cap. ult. de Jure juven.* D. R. *in* 4. *d.* 28. *q.* 1. *a.* 6. Inde eſt, ſi Sponſa pulchra, fiat deformis quomodocumque, poteſt Sponſus diſſolvere ſponſalia (m); & econtra Sponſa, ſi Sponſus v. g. oculis ſit privatus (m), aut ex ore ejus notabiliter fœtet, docet Bonacina cum aliis.

(m) Bonac. Sanch.

Quando ſupervenit affinitas.

32. Caſus 4. eſt, ſi ſupervenit affinitas, aut ſi Matrem Sponſæ cognoverit, *infrà de Eo qui conſanguineam uxoris, cap. Veniens,* & *cap. Ex litteris;* aut ſi aliam ſuæ Sponſæ propinquam cognoſceret ante carnalem copulam, *de Conſanguinit. & affinit. Super eo.* D. R. Tolet. *loc. cit.*

Quando ſupervenit cognatio ſpiritualis.

33. Caſus 5. eſt, quando ſupervenit cognatio ſpiritualis vel legalis, *cap. Veniens,* & *cap. Ex litteris.* Doct. Reſ. & Oſtienſis.

Si fama habet impedimentum. Quid eſt rumor. Quid fama publica.

34. Caſus 6. eſt, ſi fama habet impedimentum, puta affinitatem superveniſſe, *cap. Cum tua, de Sponſalibus* D. R. *ſuprà. Solus tamen rumor, id eſt tertiæ vel quartæ partis viciniæ acclamatio, de ſubſtante impedimento Canonico, ad ſponſalia diſſolvendum non ſufficit; ſed vox aut fama publica, id eſt majoris partis viciniæ acclamatio, ſi facilè extingui non poſſit, licèt falſa ſit.* Bonæ Sp. *de Sponſalibus reſol.* 9. Sanch. *diſp.* 71. *num.* 18. Perez, Konink. Prima

pars

pars probatur per *cap. Cùm apud sedem Apostolicam*, 23. *de Sponsalibus & matrimoniis*: in quo matrimonium permittitur omni, cui aliquo Jure non prohibetur; non est autem quo Jure ob istum solum rumorem prohibeatur. Secunda pars probatur: quia fama publica, unius testimonio æquivalet; licèt in aliis vox unius, sit vox nullius; in matrimonio tamen, vox sive testimonium Matris de consanguineitatis impedimento, admittitur ab Alexandro III. *cap. Super eo*, 22. *de Testibus & attestat.*

35. Casus 7. est, quando unus illorum post sponsalia fit hæreticus, aut infidelis, *can. Non solùm*, 18. *q.* 1. & *cap. Jam nunc.* D. R. *loc. cit.* Tolet. & alii. — Quando unus fit hæreticus.

36. Casus 8. est, Sponsa ob subsequentem fornicationem Sponsi cum alia, sive multiplicatam sive unicam, ob antecedentem nisi nimis frequentem & continuam; Sponsus ob subsequentem & antecedentem fornicationem Sponsæ cum alio, etiam unicam, notam post sponsalia, ea dissolvere potest. — Quando fornicatur.

37. Explicatur & probatur. Quòd cùm unus Sponsorum post sponsalia fornicatur, alter possit dissolvere sponsalia, habetur hoc *cap. Quemadmodùm*, *de Jurejurando* D. R. *loc. cit.* Ratio est: quia in sponsalibus, & juramento intelligenda est ista conditio, promitto tibi matrimonium, nisi contra regulam conjugii & desponsationis feceris. Quòd Sponsa ob fornicationem unicam Sponsi subsequentem potest resilire à sponsalibus, ratio est: quia Sponsus fornicando, fidem in sponsalibus datam violavit, Sponsa eam ei etiam frangere potest (n). Ipse verò per eam fornicationem non evadit liber ab obligatione contrahendi matrimonium, si ipsa velit: nemini enim delictum patrocinari debet. Ob antecedentem unicam, aut aliquas si detegantur, non potest illa recedere à sponsalibus contractis: nam nec est contra fidem, cùm ante datam facta sit, nec aliquod grave dedecus infert Sponsæ (o); secùs ob frequentem: quia eò scortator reputatur, cui nubere periculosum & ignominiosum est (o). Sponsus potest ob subsequentem fornicationem Sponsæ desistere à sponsalibus, etiam juratis, ob rationem datam de Sponsa: quia in præfato *cap. Quemadmodùm*, 25. *de Jurejurando*, hæc sunt verba: *quoniam in illo* (puta juramento), *talis erat subintelligenda conditio, si videlicet in legem conjugii illa non peccaret*: Et vehemens suspicio datur, ne illa in matrimonio tali modò turpi vivat. Quòd etiam possit id præstare Sponsus ob antecedentem fornicationem Sponsæ, ratio monstrat: quia sicut prudenter magni fit, virginem ducere, ita ignominosum valdè reputatur, cum corrupta contrahere; & perniciosum, quia etiam ducens corruptam Sponsus, bigamus efficitur, redditurque ad Sacros Ordines mortua ea uxore, inhabilis: & periculum est alendæ prolis alienæ: quare tenet Resolutio, sive dicta sponsalia con-

(n) Petrus à S. Ioseph.

(o) Bonacina, Bonæ Spei.

tracta sint jurata, sive non. Dicitur quidem *cap. Quemadmodùm, de Jurejurando : Si quis juraverit se ducturum aliquam uxorem, non potest ei fornicationem opponere præcedentem :* Sed omnes (afferente Bonæ Sp.) intelligunt de fornicatione nota ante sponsalia : quare non gratìs addidi ly, *notam post sponsalia* : quia si cum tali contraheret, non haberet jus resiliendi à sponsalibus, propter antecedentem fornicationem Sponsæ.

38. Quid si Sponsa sive ante sive post sponsalia sit inculpabiliter violata? *Resp.* etiamsi : eadem enim est ratio ; & probatur ex *cap. Raptor*, 23. 27. *q.*2. eò quòd ibi permittatur arbitrio Sponsi, ut sine sua culpa raptam ducat, aut dimittat ob notabilem mutationem. Secùs si Sponsus invitus esset. Ita Sanch. Reginal. Bonac. *loc. cit.*

Violatio obest Sponsæ.

39. Quid si solùm permiserit se turpiter tangi? *Resp.* sive hoc Sponsa sive Sponsus in se permittat, innocens ob hanc causam potest contracta Sponsalia dissolvere : idem enim jus habet Sponsa in corpus Sponsi, quod Sponsus in corpus Sponsæ. Et sicut ignominiosum & periculosum est ducere talem, ne illa plus amet alios quàm ipsum, & ne deterius Sponso veniat, scilicet ne alat alienam prolem, aut venenô vel aliô modô tollatur de medio viventium; ita etiam ignominosum & periculosum est Sponsæ, nubere tali, ne ipse plus aliam quàm eam amet, & durè hanc verberibus aliîsque tractet. Sic sentit Bonæ Sp. Oppositum Bonac. & Suar.

40. Quid in casu fornicationis utriusque post sponsalia? *Resp.* tres circa hoc esse sententias. 1. est Bonac. *q.* 1. *punct.* 8. *n.* 6. Palud. *in* 4. *d.* 27. *q.* 1. *a.* 3. *n.* 17. dicentium, neutrum posse in tali casu recessum facere. 2. est Sanch. *lib.* 1. *disp.* 15. *n.* 8. Henriq. Reginaldi aliorumque afferentium, Sponsum non Sponsam posse in eo eventu à sponsalibus resilire. 3. est Bonæ Sp. tunc Sponsalia per mutuum consensum implicitum tolli. Ratio ipsius est : quia qui spontè ponit causam sufficientem sponsalium dissolutioni, moraliter censetur ipsô factô renuntiare juri suo. Quod in casu adulterii utriusque conjugis, utrique quoad torum separatio non admittatur, ratio est : quia *cap. Intelleximus, de Adulteriis*, in favorem indissolubilitatis matrimonii id expressè deciditur; eò quòd non expediat matrimonium quoad torum dissolvi, nisi in gravissima causa : in favorem verò sponsalium, non est hoc latum ; cùm ea sint , & expedit esse dissolubilia.

41. Quid si Sponsus post Sponsæ fornicationem ad Sponsam accesserit *Resp.* In foro externo præsumitur accessu illo juri suo desistendi, cedere Secùs in foro interno, si ignoravit, aut sine animo reconciliandi vel in sponsalibus perseverandi ad eam accesserit : quia copula nullo Jure stat pro intentione juri suo renuntiandi. Bonæ Sp. *loc. cit.*

42. Casus 9. est, quando unus illorum agnoscitur nimis asper, rigidus

aut

aut crudelis. Ita Panorm. *cap. Veniens, de Clerico vel vovente*, Tolet. Rotar. Aut orta est inter eos inimicitia notabilis (p): coacta enim matrimonia malos eventus habent, *cap. Requisivit, de Sponsal.* Item quando supervenit aliquid, aut rescitur, quòd si antequam erant contracta sponsalia notum esset, compars non contraxisset ea; in hoc & simili casu etiam juramentô firmata sponsalia dissolvi ex parte rescientis possunt, ùt communiter docent DD. cum Bonac. Rotar. Ratio Bonac. est: quia promissio non obligat ultra intentionem promittentis; promittens autem non censetur habuisse intentionem promittendi, superveniente tali notitia rei. Ita DD. & Jurisperiti communiter, teste Petro Ledesm. *q.* 43. *a.* 3. *caus.* 12. Sanch. *lib.* 1. *disp.* 62. *n.* 2. Non tamen potest resilire à sponsalibus, ille qui post sponsalia factus est dives (q); cùm in desponsatione nec deceptus sit, nec circa conditionem Sponsæ erravit.

Quando unus asper, aut inimicitia &c.

(p) Ostiensis verb. Sponsa.

(q) Bonac. Sanch. Molfesius.

Post sponsalia dives.

43. Casus 10. est, cùm Sponsa promisit se daturam certam summam pecuniæ, vel apposita est conditio aliqua honesta, & non est impleta; tunc non valent sponsalia (r) etiam jurata, declaravit Alexander III. *De illis*, & *infrà* (s) his verbis: *Si verò aliquis sub hujusmodi verbis juramentum alicui mulieri præstitit, ego te in uxorem accipiam, si tantum mihi donaveris, reus perjurii non habebitur, si eam nolentem sibi solvere quod sibi dari petiit, non acceperit in uxorem; nisi consensus de præsenti, aut carnalis sit inter eos commixtio subsecuta.* In Corp. Juris Can. *tit. Qui Clerici vel voventes, pag.* 208.

(r) Navar. c. 22. num. 26.

(s) c. 4. de Sponsal. in 1. Compil. & post Concil. Later. p. 6. c. 12.

44. Notandum, qui sub honesta conditione sponsalia contrahit, & ante conditionis eventum desponsatam cognoscit, à conditione recedit, ordinavit Innoc. III. *cap. Per suas litteras*, ùt videre est in Corp. Jur. Can. *loc. cit.*

45. Casus 11. est, cùm puberes se mutuò absolvunt, *cap. Præterea, de Sponsal. cap.* 2. (t) *sicut enim de communi consensu contraxerunt, sic communi dissensu possunt absolvere, de Reg. Jur. omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur.* D. R. *loc. cit.* Nec obest quòd in dicto *cap.* addatur, *ne deteriùs quid contingat.* Quia positum est ibi, *ut talem scilicet ducat, quam odiô habet*: & supplendum est, *quàm sit ipsa sponsalium dissolutio, ex animi levitate, rixa* &c. Unde ut dicit ibi Pontifex, *commonendi sunt, & modis omnibus inducendi, ut præstitam fidem observent*: quia dissolutio ex justa causa esse debet. Sine causâ tamen ex mutuo consensu licita est; etiamsi jurata sint, & ad obsequium Dei contracta sponsalia, ùt si intuitu pietatis Sponsus cum juramento promisit fœminæ pauperi matrimonium (u). Ratio est: tum quia ille in cujus favorem factum est juramentum, potest cedere juri suo: tum quia juramentum, factum in favorem alterius, Jure naturæ hanc conditionem importat, *nisi remiserit.* Less. *lib.* 2. *cap.* 42. *dub.* 12. *n.* 52. Sa, Bonæ Sp. Attamen dissolutio sponsalium præfata, debet esse libera, sicut liberè contracta sunt.

Quando se mutuò absolvunt.

(t) Alexander III. Innoc. III.

(u) Bonac. Lessius, Bonæ Spei.

46. Dixi

46. Dixi, *puber:* nam impuberes, quamdiu sunt tales, sponsalia etiam ex mutuo suo consensu dissolvere non possunt. Ita expresse statuitur *cap. De illis, 7. de Sponsal. impuber.* Ratio est: ne ob ætatis inconstantiam & levitatem ingenii, detur illis occasio sæpè sponsalia contrahendi, & ab iis resiliendi. Quare

47. Casus 12. est, cùm Sponsorum impuberum unus adeptus pubertatem, non expectans alterius pubertatem, reclamat sponsalia: *infrà de Sponsal. impuber. cap. De illis.* D. R. *loc. cit.* Quod validè fiet, si statim id est intra 3. dies resiliat; secùs si nonnisi eo tempore elapso contradicat: illud enim silentium, pro consensu reputatur. Petrus à S. Joseph. Plura de impuberibus dixi *suprà.*

48. Casus 13. est, quando sponsalia secunda de præsenti contrahuntur; prima etiam jurata dissolvuntur, non quidem absolutè, sed pro eo solo tempore quô matrimonium durat: per secunda verò sponsalia de futuro, etiam jurata, non dissolvuntur prima de futuro, etiam non jurata: Decretum enim est Innoc. III. *cap. Ex litteris, de Sponsal. & matrim.* D. R. *loc. cit.*

49. Explicatur & probatur: Quòd per sponsalia secunda de præsenti, dissolvantur prima de futuro, etiam jurata, quia decisio est Papalis; ita enim in dicto *cap.* Pontifex loquitur: *matrimonium secundo locô contractum, legitimum judices, & ad illud servandum compellas eundem imposita ei pœnitentia competenti, quia primam fidem irritam fecit.* Ratio est: nam ubi res duobus promissa est, & alteri tradita, simplex promissarius jus in illam prætendere non potest; res autem per sponsalia promissa illo casu, per matrimonium alteri traditur.

50. Quòd non absolutè &c. quia non est quo Jure subsequens matrimonium obligationem illam extingueret; cùm Jus omne de tempore matrimonii loquatur. Et exemplum familiare clarificat in eo, quòd qui post Religionis votum contraxit matrimonium, eô dissolutô Religionem ingredi teneatur, ex communi DD. sententia; ergò etiam in proposito casu, vî promissionis juratæ. Si prima Sponsa expectârit, & velit, ducere eam tenetur. Ita Bonæ Sp. Palao, Sylv. & alii, contra Rodriq. Sanch. Laym.

51. Quòd autem per sponsalia secunda de futuro, jurata, non solvuntur prima, patet ex verbis in dicto *cap.* sequentibus: *quòd si fortè per verba de futuro sponsalia cum utraque contraxit, juramentū primum sicut licitè factum est, ipsum servare compellas, de secundo ei pœnitentiam injungas.* In Corp. Jur. Canon. *lib. 4. de Sponsal. pag.* 203.

52. Etiamsi prima sponsalia non sint jurata &c. quia secunda sponsalia utpote in tertii præjudicium, nullius sunt valoris; alioqui juramentum esset vinculum iniquitatis.

53. Ca-

53. Casus 14. est, quòd per professionem Religiosam sponsalia ex parte utriusque solvantur. Hoc habetur *cap. Ex publico, de Conversione conjugatorum*. D. R. *loc. cit.* Tolet. Sylv. *verb. Sponsalia.* Ratio: quia est impedimentum dirimens & solvens matrimonium ratum, nondum consummatum; ergò à fortiori sponsalia, quæ non habent tantam indissolubilitatem, dirimit & solvit. Per ingressum verò in Religionem solvuntur ex parte ingredientis, non absolutè, sed pro tempore novitiatûs; ex parte remanentis possunt solvi absolutè (w). Primum per se patet. Ratio secundi est: quia Novitius potest retrocedere, & sponsalia adimplere: imò rediens ad sæculum, tenetur si ipsa velit; cùm nullum Jus ipsum eximat ab hac obligatione. Ratio tertii est: quia notabilis est mutatio cum aggravamine & ignominia Sponsæ, quòd annum expectare debeat, ut uni repudiato Monacho, vel repudiatæ Moniali nubat. Deinde Novitius ipsô factô ingressûs, ostendens se à nuptiis futuris alienum, censetur Sponsæ obligationi renuntiare.

(w) Bonæ Spei, Præpositus.

54. Non dissolvuntur sponsalia per subsequens votum simplex (a), aut per votum ingrediendi Religionem approbatam (b), aut profitendi in ea (c), aut suscipiendi Ordines Sacros (d). Bonæ Sp. cum multis contra multos, omnes partes unica ratione probans: quia hæc omnia nullo Jure positivo sponsalia contracta dirimunt. Nec Jure naturæ ob statum perfectiorem, ùt volunt Adversarii: alioqui qui 100. aureos promisit sæculari, posset facere votum dandi eos pro Ecclesia Beatissimæ miraculosæ, & ipsi ampliùs non dare sæculari; quod nec docetur, nec admittitur. Estque exemplum in *cap. Veniens, qui Clerici vel voventes*, ubi fœminæ (ut sponsalia contracta vitaret) castitatem voventi, pœnitentia de fide violata injungitur.

(a) Sanch. lib. 1. d. 46. Navar. c. 22. n. 27. Reginald. contra Bonac. loc. cit. Sotum in 4. d. 27.

(b) Sanch. Molses. Petrus à S. Ioseph contra Bonac. Sylv. Henriq. apud eum.

(c) Contra Petrum à S. Ioseph.

(d) Hurtad. Perez apud Bonæ Spei contra Bonac.

55. Quisnam Judex est Ordinarius, in causa dissolutionis sponsalium? *Resp.* quòd Episcopus, aut ejus Vicarius, aut delegatus ab Episcopo, si non sit certa causa dissolutionis: nam si sit manifesta, & absit scandalum, possunt authoritate propria dissolvi; quia nullo Jure positivo statuitur, necessariam Judicis ad hoc esse sententiam. Omnes ferè Doctores ita docent.

56. Quid si ex dissolutione subsit periculum scandali? sit v. g. casus, sponsalia publica, causa dissolutionis occulta? *Resp.* quòd Sponsa sive per Parentes, sive per pios viros monenda sit, ut in dissolutionem consentiat; si non vult, impedimentum occultum cum ipsius infamia probari potest: & si probari non potest, & resilienti de eo constat, spontè resilire valet, prout jure suo uti. Taliter sentiunt Bonæ Sp. Sanch. Laym. Palao.

57. Quid si causa sit dubia? *Resp.* melior est conditio alterius; jus sponsalium certum possidentis. Licetsi ad dissolvenda sponsalia sufficiat

Iudex in causa dissolutionis sponsalium.

 utriusque teſtimonium de matrimonii impedimento, quâmvis nullum ſit, quia tùnc mutuus conſenſus eorum habetur; ſufficit fama impedimenti matrimonii, ùt dixi; tamen de aliis ſponſalium impedimentis, in foro externo duo teſtes ad probandum requiruntur, *ex leg. Vt jusjurandi, codice de Teſtibus, cap. Licèt ex quadam* &c. In foro verò interno quælibet probatio moraliter certa ſufficit. Bonæ Spei cum aliis.

SERIES II.

De quidditate & proprietate matrimonii.

Matrimoni-um quoad nomen ejus.

MAtrimonium à Matre dicitur, eò quòd mulier nubat ut Mater fiat, juxta Auguſtin. *lib.* 19. *contra Faſtum, cap.* 26. Si quæras, cur non à Patre *Patrimonium* dicatur? *Reſp.* quia juxta *cap.* 2. *de Converſ. infidelium*, præcipuus conjunctionis maris & fœminæ effectus, qui eſt proles, eſt Matri ante partum oneroſus, in partu doloroſus, poſt partum laborioſus. Quapropter conjunctio hæc, dicitur *matrimonium, ſive Matris munium.* Hæc dicta ſunt quoad nomen; quoad eſſe rei, ſit

SECTIO I.

Quid, quotuplex matrimonium, quæ materia & forma ejus?

Definitur matrimoni-um.

1. REſp. & dico: matrimonium ùt ſic, eſt conjunctio maris & fœminæ perſonarum legitimarum, individuam vitæ conſuetudinem ſeu ſocietatem retinens: *cap. Sequitur, d.* 27. *q.* 2. *c.* 1. Doctor Reſolutus *in* 4. *d.* 30. Bonæ Sp. Steph. à S. Paulo, de Rhod. Rotar. & alii.

2. Explicatur & probatur. Matrimonium ùt ſic prout reſpicit & eſt quodcumque ſpecie diverſum, *infrà* expreſſum, & prout eſt contractus, & prout eſt vinculum, hac unica definitione definitur. Et tam contractus quàm vinculum maritale, eſt conjunctio maritalis: contractu enim viciſſim traduntur & formaliter, hoc eſt cum conſenſu acceptantur corpora, & ſic habetur conſenſus maritalis. Sequitur immediatè matrimoniale vinculum, quod eſt nihil aliud, quàm reciprocum jus, ſive dominium in mutua corpora, in ordine ad licitæ copulæ uſum.

De conſenſu.

3. De conſenſu notanda. Inprimis, quòd ad validitatem matrimonii non requiratur conſenſus Parentum: Sic enim Trident. *ſeſ.* 24. *cap.* 1. *de Reform. Eos Sancta Synodus anathemate damnat, qui falsò affirmant, matrimo-*

nia

nia à filiisfamilias ſine conſenſu Parentum contracta irrita eſſe, & Parentes ea rata vel irrita facere poſſe. Sed

4. Requiritur conſenſus contrahentium, qui *ſi ſolus fortè defuerit, cætera omnia etiam cum ipſo coitu celebrata fruſtrantur,* inquit Nicolaus Pap. *cap. Sufficit, d.* 27. Nam *conjugalis pactio, non virginitatis defloratio, conjugium facit.* S. Ambr. in *lib. de Inſtit.* Anſelm. *lib.* 10. *cap.* 1. N. Joan. Patriarch. Jeroſolymitanus *hom.* 32. *in Matth.* dicit, *matrimoniū non coitus, ſed conſenſus facit.* Sed

5. Quæritur, quis conſenſus faciat matrimonium? an conſenſus cohabitationis an carnalis copulæ, an utriusque? Si cohabitationis conſenſus matrimonium facit? Frater cum ſorore matrimonium contrahere poteſt. Si carnalis copulæ? Inter MARIAM & S. Joſephum non fuit conjugium; voverat enim MARIA ſe Virginem perſeveraturam: patet ex verbis Angelo dictis, *quomodo fiet iſtud, quoniam virum non cognoſco?* id eſt, me non cognituram propoſui: & tamen erat inter MARIAM & Joſephum verum conjugium, ùt teſtatur Angelus *Matth.* 1. dicens: *Joſeph Fili David noli timere accipere MARIAM conjugem tuam.* Nec contra ſuum propoſitum conſenſit in carnalem copulam, aliàs rea facta eſſet voti virginalis, mente, etſi non opere violati (a), quod de ea ſentire nefas eſt. Quòd autem dicitur: *antequam convenirent, non ſequitur ut poſtea convenerint: ſed Scriptura quòd factum non ſit, oſtendit.* Hieronym. *lib.* 1. *Comment. in cap.* 1. *Matth. Reſp.* cum S. Auguſtino (b), quòd conſenſus cohabitandi & individuam vitæ conſuetudinem retinendi interveniens, conjuges facit. Individua verò vitæ conſuetudo eſt, talem ſe in omnibus exhibere viro, qualis ipſa ſibi eſt, & econverſo (c). Doctor Reſol. *loc. cit.* addit, *ut qualiter ſe unus exhibet alteri, talem alter ſe exhibeat illi: ùt ſi unus voveat caſtitatem, & alter; ſi non, & alter non.* Addo Beatiſſimam MARIAM nullô modô conſenſiſſe in copulam conjugalem: revelatum enim erat ipſi à Spiritu Sancto, quòd Joſeph poteſtate maritali ad copulam non uteretur (d); & fuiſſe inter eam & Joſephum verum matrimonium: quia conſenſus cohabitandi & individuam vitæ caſtæ conſuetudinem, erat inter eos retentus. Sive ùt alii ajunt, contraxit MARIA matrimonium cum Joſeph, ſub conditione ſervandæ virginitatis.

Quis conſenſus facit matrimonium.

(a) Gratianus.

(b) Sentent. 4. diſt. 30.

Individua conſuetudo.

(c) In Corp. Iur. Can. de Sponſ. q. 2. pag. 363.

(d) Bonæ Spei.

6. Notandum 2. quòd ad matrimonium ùt eſt contractus, non requiratur ſimultas phyſica, ſeu ut in eodem inſtanti utriusque conſenſus fiat, alioqui inter abſentes celebrari non poſſet; ſed ſufficit moralis, virtualis, ùt communiter docetur.

7. Tertiò, quòd debeat eſſe conſenſus legitimus, & non impeditus (ùt vidimus *de Sponſalibus*, & videbimus *de Impedimentis*), verus, non fictus; inſuper expreſſus per ſigna externa ſcilicet verba, nutus aut ſcripturam. Quæ autem verba exprimenda ſunt, quibûs matrimonium contra-

hatur, varia assignantur, & hæc sufficiunt, *trado me tibi in virum*, comparte respondente, *accepto*, vel *& ego me tibi in uxorem*. Etsi verba sint dubia, standum est in favorem matrimonii (e). Utrùm verò taciturnitas sufficiat pro signo consensûs matrimonialis, si Parentes pro filiis respondeant? Non conveniunt Theologi. Dian. Bonac. & cum eis Alarius respondet affirmativè, adducendo authoritatem Bonifacii, *cap. unic. de Sponsal. impub. in 6.* Verùm caput citatum est de sponsalibus de futuro, quæ cùm dissolubilia sint, non requirunt tantum consensum, sicuti etiam patet de ætate: quod enim sufficit ad minus, non ideo sufficit ad majus. Quare cum Rotario & aliis negativè ad quæstionem *Resp.* quia fieri potest, ut filii taceant ex metu reverentiali. Quare instare debet Parochus ut filii respondeant, & non ex timore.

(e) Steph. à S. Paulo.

Taciturnitas non sufficit.

8. Dixi *suprà num. 1. personarum legitimarum*: id est sine legitimo ad matrimonium contrahentium impedimento. *Individuam vitæ societatem*: individuam, id est indissolubilem respectivè, ùt patebit *infrà, de Indissolubilitate.* Dixi ibi, *in ordine ad licitæ copulæ usum*: subintellige ordinariè, non verò omninò, ùt vidimus *suprà num. 5.*

9. Dividitur matrimonium in absolutum & conditionatum: illud est, quod contrahitur non adjecta expressè ulla conditione; hoc, quod est contractum cum aliqua expressa conditione.

De matrimonio sub conditione.

10. De conditionato matrimonio, notandum ex D. R. *in 4. d. 34. q. unic.* & aliis Doctoribus excerptorum compendium: Conditio, aut est de præterito aut præsenti, aut futuro: & talis, aut est impossibilis, aut possibilis: & hæc, aut est honesta, aut inhonesta: iterùm hæc, aut est contra substantiam matrimonii, aut præcisè turpis.

De præterito aut præsenti.

11. De his omnibus nota, cùm quis contrahit matrimonium sub conditione, aut est conditio præterita, ùt *accipio te si Pater meus mortuus est*; aut est præsens, ùt *accipio te si es filia Bodardi*; In utroque casu si extat conditio? Est matrimonium; si non? Non. Et ratio esse potest: quia conditio de præsenti vel præterito, non suspendit, *lib. Institution. FF. de Conditionibus.* Non tamen usus ipse permissus est, donec cognoscatur adesse vel adfuisse conditio illa.

De futuro impossibili.

(f) Doct. Resol.

12. Aut est futura, & aut impossibilis, ùt *accipio te si habueris consensum tui Patris mortui*: Sic conditio pro non adjecta habetur, & est matrimonium: de *cod. appen. cap. ult.* (f). Adverte tamen ad id quòd alii aliter dicunt, si alter nolit consentire nisi posita conditione, v. g. *nisi mons transferatur in alium locum*; tunc in foro externo valet matrimonium, ex declaratione Gregor. IX. *cap. final.* ubi sic habetur: *Si conditionis appositæ matrimonio turpes aut impossibiles fuerint, debent propter favorem ejus pro non adjectis haberi.* Jam verò in foro interno, deficiente consensu, nullum est

est matrimonium (g). Unde spectanda est intentio, quomodo est apposita talis conditio, an jocosè, an seriò? Primo modô pro non adjecta, secundo modô pro adjecta (g) habenda est.

13. Aut possibilis, & futuri necessarii? ùt *accipio te si sol orietur cras?* Sic conditio pro impleta habetur, & est matrimonium; nisi alter velit suspendere consensum, usque ad conditionis eventum: non enim est ratio, cur valet matrimonium si quis ita contrahat, *accipio te in uxorem, si Antichristus nascetur;* & non, si dicat, *contraho tecum si cras orietur sol.*

14. Aut est contingens, & tunc aut est conditio honesta, & de substantia matrimonii, ùt si dicat Christianus Judææ, *contraho tecum si vis Christiana fieri?* Sic fiunt potiùs sponsalia conditionata (h), quæ extante conditione tenent; non extante, non tenent. Aut non est de substantia matrimonii, ùt *accipio te, si dederis mihi centum?* Et sic non est matrimonium: quia consensus pendet de futuro; sed sunt sponsalia.

15. Aut inhonesta, & tunc aut est contra substantiam matrimonii, sic quando conditio est contra aliquod bonum matrimonii, v. g. *contraho tecum, si prolis generationem evitabis?* aut est contra Sacramentum, ùt *contraho tecum donec inveniam aliam digniorem:* aut est contra fidem matrimonii, ùt *contraho tecum si adulterio pro faciendo quæstu te tradideris?* Sic nec matrimonium valet, licèt consummetur post purificatam conditionem turpem, definivit Greg. IX. Nec sponsalia sunt: quia talis conditio destruit substantiã matrimonii contrahendi. Si verò conditio inhonesta adjecta contractui matrimonii, nec est contra substantiam, nec contra Sacramentum, nec contra fidem matrimonii, ùt *accipio te si furaberis,* tunc habetur pro non adjecta, *cap. final.* ùt vidimus *suprà num.* 12. Et ratio est quare talis conditio turpis rejicitur, *cap. final. de Conditionibus:* quia inducit ad peccatum.

16. Si contrahatur matrimonium sub conditione impertinente, v. g. *duco te in uxorem si cognovero te benè morigeratam esse,* non est validum matrimonium ante eventum conditionis: tum quia matrimonium valet secundùm intentionem: tum quia conditio impertinens non rejicitur à Jure, cùm non inducat ad peccandum: quare eâ suspenditur matrimonium.

17. Ad hæc animadvertenda. 1. quòd conditio de futuro, suspendat matrimonium quoad esse; de præterito & præsenti, quoad usum. 2. quando quis post matrimonium sub conditione contractum, non cognita conditione habet carnale commercium, non eô ipsô censetur recedere à conditione de præterito vel de præsenti, sed solùm de futuro (i): quia conditio de præsenti & præterito, non est propriè conditio (i). Si autem certò scivit abesse aliquam ex istis conditionem, & tamen vel actu cognoscit carnaliter conjugem, vel parat se ad cognoscendam ipsam, eô ipsô censetur recedere à conditione adjecta. Ita Gobat, & N. Gregorius à S.

(g) N. Garcia de Sacram. in genere n. 1431. & 1432.

Possibilis, futura, necessaria.

(h) Garcia loc. cit. n. 1429.

Contingens, honesta.

Inhonesta.

Laurent. In dubio verò an quis constanter permanserit in sua voluntate conditionata non habendi hanc uxorem, nisi sub tali conditione, an verò recesserit ab illa, si cognovit carnaliter istam, censendus est recessisse, & voluisse haberi pro non apposita, adeòque cognovisse affectu maritali, non fornicario (i): debet enim de illo bonum potiùs quàm malum præsumi. 3. quando post matrimonium coram Parocho & Testibus celebratum sub conditione honesta de futuro, impletur adjecta conditio, non debet novus elici consensus coram Parocho & Testibus. Ita declarârunt Pius V. & Clemens VIII. (k). Ratio est: quia consensus conditionatus, posita conditione transit in absolutum: proinde quando quis dicit, *accipio te jam in uxorem si Pater tuus consenserit*, sensus est, jam reverà habeo consensum ac voluntatem habendi te in uxorem, sed nolo ut effectus consensûs existat, priùs quàm Pater tuus annuerit; volo autem jam, & omninò consentio, ut quamprimum ipse consenserit, sis absolutè mea uxor. Necesse tamen est ad valorem matrimonii, ut constet Parocho & Testibus, conditionem esse adimpletam (l), in iis locis in quibus Trident. est receptum. Ratio est: quia alioqui contrahentes possent negare conditionem adimpletam, ac proinde resilire in foro externo.

(i) Gregor. à S. Laurent.

(k) Sanch. Lugo, Durand. & N. Greg. à S. Laurent.

(l) Petrus à S. Joseph.

Notandum.

18. Quando in contractu matrimonii apponitur conditio, *si te reperero virginem*, potest dupliciter intelligi: primò, si post diligentem inquisitionem, aut factam à matronis inspectionem cognovero te esse virginem; secundò, si in primo tecum concubitu deprehendero te esse virginem. Primo modô sumpta, conditionem est apponere, ac proinde virginitatis defectus potest impedire valorem matrimonii; secundo modô autem sumpta, conditio turpis est: quia Sponsam allicit ad copulam promittendam, priùs quàm sit verum matrimonium: quare debet haberi pro non adjecta, prout vidimus *hîc num.* 12. Secùs in foro interno, si desit consensus.

19. Quàmvis Jura non vetant ne adjiciantur matrimonio conditiones honestæ de futuro, attamen adjectio ejusmodi non est admittenda, nisi in casu magnæ necessitatis. Tambur. Gobat. Et admissæ impletæ, manifestandæ sunt Parocho & Testibus, ut possint dare testimonium de validitate matrimonii. Ita Ledesm. Bonac. Bonæ Sp. contra Sanch.

Matrimonium legitimum, ratum, consummatum.

20. Dividitur ultrà matrimonium in legitimum, ratum, & consummatum (m): legitimum est, quod secundùm leges fit, estque commune omni matrimonio, tam legis naturæ & scriptæ, quàm gratiæ; ratum, quod est insuper inter baptizatos, carnali copula nondum consummatum, & est Sacramentum: confert enim gratiam ad reprimendam concupiscentiam, & fideliter cohabitandum in ordine ad prolem procreandam & educandam. Corneio *tom.* 2. *tr.* 6. *disp.* 1. *cap.* 2. Dicitur inde ratum quòd Sacramentô baptismi sit ratificatum, juxta definitionem Innoc. III. *cap.* 4. *de*

(m) Doct Resol. Bonæ Spei.

de Divortiis. Quare inter infideles matrimonium nuncupatur folùm lato modô ratum, inquantum eft fecundùm leges. Sacramentum eft, quia prout declarat & monet Tridentin. *feſ.* 24. *c.* 1. & *can.* 1. gratiam ùti alia Sacramenta confert, eftque definitivè, conjunctio gratiæ fpiritualis collativa: aut aliter, eft contractus maris & fœminæ &c. gratiæ fpiritualis collativus. Confummatum eft, quod eft completum per copulam perfectam.

Matrimonium ùt eftSacramentum definitur.

Copula perfecta.

21. Copula perfecta variè definitur: à multis quidem religiosè, fed infufficienter, quòd fit ea, quæ eft fufficiens ad generationem (n). Dico, *infufficienter*: nam multiplex copula non eft fufficiens ad generationem, & tamen eft perfecta; aliàs multa inconvenientia fequerentur: quare ob vitanda ea cogimur aliter dicere, quòd fit ea, quâ viri intra vas legitimum fit feminatio (o).

(n) Bonæ Spei.

(o) Rotar.

SECTIO II.

Quænam materia & forma hujus Sacramenti?

RESP. Materia remota circa quam, funt corpora contrahentium; proxima feu ex qua, eft mutua traditio formalis corporum. Forma, eft mutua formalis acceptatio eorum, expreffa per verba vel figna. Confenfus prout importat traditionem corporum, eft materia proxima matrimonii & Sacramenti hujus; prout verò continet acceptationem traditionis expreffam per verba aut alia figna, eft forma. Ita D. Thom. Sanch. Suar. Petrus à S. Jofeph. Noftri Bonæ Sp. Cornejo, & alii contra Vafq. Laym. Bafilium Pontium cæterosque. Ratio eft: quia traditio acceptatione perficitur; meritò ergò illa rationem materiæ, hæc rationem formæ obtinet.

SECTIO III.

Quando, à quo, ad quem finem matrimonium eft inftitutum, & ad effe Sacramenti elevatum?

1. RESP. & dico 1. matrimonium effe à DEO, ante præceptum Adæ *Genef.* 2. inftitutum. Ita Triden. *feſ.* 24. dicit: *Matrimonium perpetuum indiffolubilemque nexum, primus humani generis Parens Divini Spiritûs inftinctu pronuntiaverat cùm dixit, hoc nunc os eft ex offibus meis, & caro de carne mea; quamobrem relinquet homo Patrem fuum, & Matrem, & adhærebit uxori fuæ, & erunt duo in carne una.* Idem antecedenter dixit Doct. Refol. *in* 4. *d.* 31. *a.* 2.

Matrimonium quando inftitutum.

2. Pri-

2. Primò ergò matrimonium in statu innocentiæ, erat in officium naturæ institutum; pro statu lapsûs, etiam in remedium concupiscentiæ refrænandæ: homo enim post originale peccatum, multùm proclivis remansit ad actus venereos: quare Deus instituit matrimonium, ut concupiscentiæ habeat remedium, possitque absque peccato talem actum exercere. Pro statu Evangelii, à Christo Domino in signum gratiæ elevatum est, ùt declaratum habemus à Trident. *sess.* 24. *c.* 1.

Quando ad esse Sacramenti ele-vatum.

3. Quandonam? Certũ non est. Probabiliter tamen sustineri potest, quòd in Cana Galilææ, benedicendo sua præsentiâ contractũ contrahentium: sicut probabiliter dicitur instituisse baptismum in Jordanis flumine, quia tùnc erat expressa & materia, quam suo contactu Corporis benedixit; ita dici potest, tunc instituisse seu elevasse matrimoniũ in Cana Galilææ, quia tunc erat materia & forma in præsẽtia illius expressa, & matrimoniũ ab eo benedictũ.

4. Nec dicas, quòd Deus benedixerit matrimonium *Genes.* 2. quando dixit, *crescite* &c. ergò tùnc erat elevatum ad esse Sacramenti. Quia illa benedictio erat corporum, ùt patet ex verbis *crescite, multiplicamini*, quæ verba dixit etiam super alia animalia; benedictio verò Christi erat spiritualis, quâ matrimonium ad sanctificativitatem animæ elevavit. Sic ergò Deus primò (ùt *suprà*) matrimonium instituit, postea *Genes.* 2. quando dixit *crescite* &c. illud præcepit; tandem in Cana Galilææ ad esse Sacramenti elevavit.

(a) Navar. cap. 12. n. 7. Sanch. lib. 2. d. 129. q. 3.

5. Ex his collige, licèt non videatur licitum esse, contrahere matrimonium, propter solam voluptatem carnis, vel vanitatem, quia finis debet esse honestus (a); Secùs tamen in remedium solius concupiscentiæ, modò proles positivè non impediatur: hoc enim sub mortali non licet. Pontius *lib.* 1. *cap.* 2. Hurtad. *lib.* 4. Perez *d.* 18. *sect.* 7. *n.* 6. Licitè etiam contrahitur ob fines extrinsecos honestos, v. g. ad pacem inter Regna vel Illustres familias componendam, vel bonum notabile familiæ. Ita Præpos. Pontius, Gaspar Hurtad. Dian. *part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 219. contra Sanchez.

SECTIO IV.

Vtrùm possit inter baptizatos matrimonium esse non Sacramentum, & quis matrimonii minister?

1. *Resp.* ad 1. Matrimonium in ratione legitimi contractûs iniri non potest inter Christianos, quin sit Sacramentum. Ita Sanch. *lib.* 2. *disp.* 10. Suar. Præpos. è nostris Cornejo, Bonæ Sp. & alii contra Vasq. *disp.* 131. Dian.

138. Dian. *part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 255. Bonac. Pontium, & alios Scotistas post Scotum *in.* 4. *d.* 39. Ratio est: quia Christus instituit, ut matrimonium fidelium sit Sacramentum, quod absolutè definitur in Conc. Flor. & Trident.

2. Dices: sicut ratio matrimonii pendet ab intentione, ita ratio Sacramenti; ergò possunt fideles inire illud in ratione matrimonii, & nolle in ratione Sacramenti. *Resp.* Quando quis vellet matrimonium inire, & nollet Sacramentum, vel nollet positivè & expresse? Sic nec matrimonium iniret: quia qui unum identificatorum expresse non vult, non vult & secundum. Vel nollet negativè, non intendendo expresse Sacramentum? Sic vellet implicitè Sacramentum: quia qui vult unum identificatorum explicitè, vult & alterum implicitè. Licèt rustici non cogitent de Sacramento, tamen eô ipsô quòd saltem implicitè velint id facere quod facit Ecclesia, volunt implicitè Sacramentum. Pro discursu & solutione.

3. Inferes: Ergò Lutherani, Calvinistæ, contrahendo matrimonium, recipiunt Sacramentum; consequenter gratiam. *Resp.* Nihil obest quòd causent Sacramentum, & non recipiant gratiam: quia prærequiritur fides, juxta illud axioma Apostolicum, *accedentem ad Deum oportet credere:* & cùm sit vivorum Sacramentum, matrimonium respicit subjectum in gratia.

4. Ex his sequitur, matrimonium per Procuratorem aut litteras inter fideles initum, legitimum in esse contractûs, esse verum Sacramentum Novæ Legis.

5. Dico 2. Matrimonium baptizati cum non baptizata, ex dispensatione summi Pontificis initum, non est Sacramentum. Ita communiter DD. contra Sotum, Bonac. & alios. Ratio est: quia sicut in utroque est unum numerô matrimonium, ita Sacramentum; ergò si alter eorum est incapax, non est & in alio Sacramentum.

6. Dices: Potest signum Sacramentale cadere super unum, & non secundum; ergò & Sacramentum esse in uno, licèt non in altero. Antecedens patet, dum in periculo mortis super duos una absolutio profertur, quorum unus capax alter incapax est, Sacramentum in uno est, licèt non in altero. *Resp.* disparitatem esse: quia confessionis Sacramentum non est contractus inter duos; jam verò matrimonium est contractus inter duos mutuus, qui claudicare non potest: quare si ex una parte non est, nec ex altera est Sacramentum. Apostolus *ad Corinth.* dicit, *sanctificatus est vir infidelis per mulierem;* non dicit per Sacramentum: quomodo autem sanctificatus est per mulierem? *Resp.* dispositivè, quòd ipsius persuasione &c. sit conversus ad veram fidem. Pro discursu & solutione.

7. Dico 3. Quando infideles baptizantur, matrimonium ab eis antea con-

contractum, non sit Sacramentum. Est communis contra Sanch. Bonac. Becan. & alios. Ratio est: quia si fieret, tunc vel in baptismo, vel post baptismum? Atqui non; ergò. Præmitto, quòd vir post contractum matrimonium, non habeat potestatem sui corporis; similiter fœmina. Hîs præmissis, probatur Min. quia baptismus, per se non est contractus, & nemo potest dare quod suum non est: proinde illi post baptismum, contractum matrimonialem inire nequeunt, tradendo invicem potestatem in corpora sua.

Pro discursu & solutione.

8. Dices: Christus matrimonium elevans ad esse Sacramenti, sic statuit, ut inter baptizatos sit Sacramentum: isti sunt baptizati; ergò inter eos matrimonium elevatur ad esse Sacramenti. *Resp.* Christus statuit, ut inter baptizatos contractum matrimonium sit Sacramentum; non verò inter baptizatos renovatum: quia ipse non revocationem, confirmationem cõtractûs, sed ipsum cõtractũ inter baptizatos ad esse Sacramẽti elevavit.

9. Instabis: Christus in Cana Galilææ ùt dictum est *suprà*, elevavit matrimonium ad esse Sacramenti: sed tunc adhuc non erat baptizatorum; ergò elevavit matrimonium non baptizatorum ad esse Sacramenti, ut inter baptizatos sit Sacramentum. *Resp.* Distinguo primam propositionem: Christus in Cana Galilææ elevavit matrimonium ante baptismum antecedens, nego; elevavit matrimonium universaliter contrahendum inter baptizatos, concedo. Sicut dum est baptizatus in Jordane, instituit baptismum suum universim sumptum, elevavitque ad esse Sacramenti; non baptismum Joannis qui tùnc erat.

Ministri matrimonii, non Parochus sed contrahentes.

10. Ad 2. *Resp.* & dico: Minister matrimonii tam quà matrimonii quàm quà Sacramenti, est uterque contrahens, non Parochus. Circa primum omnes Theologi conveniunt; circa secundum disconveniunt: nam Canus, Filliuc. Tolet. affirmant, Parochum esse Ministrum matrimonii in ratione Sacramenti. Contra quos probatur: Quia Pius V. declaravit, quòd quando matrimoninm coram Parocho celebratum, est nullum ex aliquo impedimento dirimente, aut ex defectu consensûs, ut validetur, non requiratur præsentia Parochi, sed sufficit ut tollatur & suppleatur defectus. Ita Bonæ Spei.

Quando non requiritur præsentia Parochi ad revalidationem matrimonii.

Pro discursu & solut.

11. Dices: Concilium Trident. *ses.* 24. *can.* 1. jubet ut Parochus habito contrahentium consensu dicat: *ego vos in matrimonium conjungo, in Nomine Patris* &c. Ergò ille est minister. *Resp.* Minimè obest hoc: nam ejusmodi verborum sensus non est, *ego efficio conjunctionem inter vos*; sed, *ego declaro*, vel, *approbo conjunctionem vestram*. Neque est de essentia ut proferat hæc aut aliqua verba: declaravit enim Sacra Congregatio apud Amicum & Marchant. citata, *non pertinere ad matrimonii substantiam ut Parochus verba aliqua proferat.*

12. Ex his sequitur, Parochum conscium mortalis assistentem matrimonio, non peccare mortaliter: quia ipse non ministrat, nec conficit Sacramentum matrimonii. Sanch. Henriq. Suar. Bonac.

De Procuratore contrahentis.

13. Quando matrimonium per Procuratorem contrahitur, quisnam Minister: & quæ ad officium Procuratoris requirantur? *Resp.* quòd sint Ministri ipsi contrahentes, non Procurator, cùm non Procurator contrahat, licèt consensum sui principalis denuntiet, & nomine ejus eliciat; ex quo dici potest Minister instrumentalis matrimonii, contrahentes verò principales. Ita Bonæ Sp. Vasq. Pont. & alii. Et non tantùm per Procuratorem, sed etiam per litteras contrahi potest matrimonium: quia natura contractûs postulat, quòd possit per litteras vel Procuratorem celebrari. Bonac. & alii. Hæc autem requiruntur. 1. ut Procurator habeat speciale mandatum ad contrahendum cum tali persona (a), *cap. final. de Procur. in 6.* Non sufficit generale ad negotia, vel ad uxorem in genere (a). 2. ut Procurator contractum hunc per se ipsum non per alium efficiat, nisi habeat à suo Principali speciale mandatum ad substituendum, ùt ait Glossa *cap. ult. de Procur.* & communiter alii. 3. ut coram Parocho & Testibus contrahat; sed de hoc *infrà*. 4. ut tempore illo quô contrahit Procurator, non sit revocata potestas à Principali commissa (b): nam quàmvis revocatio non esset nota Procuratori, & etiamsi esset juramentum de non revocando mandato, matrimonium esset nullum, ob defectum consensûs. Non est necesse ut sit in gratia; cùm non ipse contrahat, conficiatque Sacramentum: Principalis verò ipsius tenetur sub mortali esse in gratia, tempore quô probabiliter credit Procuratorem esse contracturum matrimonium; tunc enim ipse suscipit Sacramentum, sive dormiat, sive vigilet, sive factus amens. Ita Sanch. *lib. 2. disp. 6. num. 4.* & *d. 11. num. 12.* Rebell. *lib. 2. q. 5. n. 11.* Bonac. & alii apud ipsum. Dummodo amentia non sit stabilis & perpetua: quia in tali nullum esset matrimonium, consequenter Sacramentum, ùt dixi *de Sacramentis in genere ser. 4. n. 21. pag. 14.*

(a) Sanchez lib. 2. d. 11. n. 87. Bonac. Rotar.

(b) Raymund. D. R. loc. cit.

Procurator nomine alterius contrahens.

14. Quæ autem verba sunt adhibenda à Procuratore? *Resp.* quòd hæc: *recipio te in uxorem nomine N.* Vel, *N. accipit te in uxorem me mediante.* Similiter fœmina respondere debet: *ego te mediante duco N.* Ita Covaruv. *2. part. c. 4. n. 8.* Rebell. *lib. 2.* Bonac. *de Matrim. q. 2. punct. 5. num. 11.*

SERIES III.

An & quæ solemnitas ad esse validi, & quæ ad esse liciti matrimonii requiratur?

De præsentia Parochi & Testium.

Solemnitas matrimonii.

1. DIco 1. Matrimonii solemnitas ab Ecclesia requisita ad esse validi (quapropter instrinseca dicitur), est præsentia Parochi, aut alterius Sacerdotis de licentia ejus, vel Ordinarii, & Testium duorum aut trium.

(a) Bonæ Spei. Quomodo celebrandū matrimoniū.

2. Explicatur & probatur Resolutio. Licèt matrimonia clandestina spectato præcisè naturæ Jure, & valida & licita sint (a), spectato tamen Jure Ecclesiastico, nec licita nec valida sunt: ita enim Trident. *sess.* 24. *cap.* 1. *de Reform. matrim.* declaravit. *Dubitandum non est* inquit, *clandestina matrimonia libero arbitriô contrahentium consensu facta, rata & vera esse matrimonia quamdiu Ecclesia irrita non fecit - - - licèt ex causis justissimis semper ea Mater Ecclesia fuerit detestata - - - nunc autem qui aliter quàm præsente Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi seu Ordinarii licentia, & duobus vel tribus Testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos Synodus ad contrahendum omninò inhabiles reddit, & hujusmodi contractus irritos & nullos esse decernit, prout eo præsenti Decretô irritos facit & annihilat.*

3. Causæ autem ob quas clandestina matrimonia, & Jus antiquum voluit illicita, & Jus novum invalida, sunt 1. quia nota sunt parere gravia scandala, dum conjuges de quorum matrimonio non constat, putantur vivere in concubinatu. 2. quia sic & temerè & sine deliberatione contrahuntur. 3. quia sic, facilè contrahuntur cum impedimento occulto, & exponuntur conjuges periculo manendi in perpetuo concubinatu. 4. quia multis essent causa damnationis æternæ: quia facilè possent viri relinquere uxores, & cum aliis contrahere; similiter fœminæ: cùm illis nequirent probari primò (b) inita matrimonia.

(b) Rotarius. Vbi nunquā est publicatum Tridentinum.

4. Dico 2. In locis ubi nunquam est publicatum & receptum Trident. v. g. in Anglia, Saxonia, sine præsentia Parochi aut ejus Delegati & Testium (b); in partibus verò in quibus fuit semel publicatum *suprà* citatum Decretum, v. g. in Hollandia, Frisia &c. sine præsentia Parochi & ejus Delegati, non autem Testium validè contrahuntur matrimonia: declaratio enim & ordinatio est Sacræ Congregationis 1595. in hæc verba: *Congregatio Concilii perpensis consultationibus Episcopi Tricaricensis circa formam matrimoniorum, quæ in partibus Hollandiæ, Zelandiæ, & Frisiæ contrahuntur, ita censuit: Vbi hoc Decretum nondum est publicatum in Parochia, valet matrimonium contractum, absque observatione formæ à Concilio præscriptæ; publicatio autem Decreti facta præsumitur, ubi Decretum ipsum fuit aliquo tempore*

pore

pore in Parochia, tamquam Decretum Concilii observatum. At, si nec Ordinarius, nec Parochus, aut vicem ejus gerens sive delegatus ejus sit, aut est in locis proximis, sed securè adiri non potest, validè contrahitur matrimonium coram duobus Testibus tantùm. Ita habetur in eadem citata Declaratione. Quare si esset Sacerdos in locis vicinis, habens facultatem assistendi matrimoniis, & tutus accessus ad eum haberetur, sine præsentia talis nulliter ibi celebraretur matrimonium. Diana *part.* 11. *tr.* 6. *resol.* 1. post Præpositum & Amicum.

5. Dico 3. Juxta communissimam sententiam Theologorum Catholicorum, Jure communi, in omnibus partibus mundi, in quibus publicatum & receptum est Tridentinum, Acatholici in absentia Parochi Catholici, in præsentia Prædicautii, contrahunt invalidè matrimonium: nam in citata *num. præceden.* Congregatione, declarantur nulla talia matrimonia, his verbis: *Hæretici, in quorum Parochia dictum Decretum fuit publicatum, tenentur præscriptam formam observare; & propterea ipsorum matrimonia absque forma Concilii, quàmvis coram Ministro Hæretico, vel Magistratu loci contracta, sunt nulla.* Juxta sententiam tamen Layman *lib.* 5. *tomô* 10. *part.* 2. *cap.* 4. Tanneri, de Rhodes & aliorum, quàmvis paucorum Catholicorum Doctorum, in aliquibus partibus mundi, non obstante publicatione, receptione & observatione Tridentini, probabiliter, validè coram Prædicautio contrahunt. Ratio est: quia sciens Ecclesia talia matrimonia in aliquibus locis, non reclamando dispensat in conditione apposita nempe præsentia Parochi. Patet inde, quòd Liberi eorum pro legitimis in Ecclesia habeantur: non enim filii Lutheranorum, aut aliorum Hæreticorum, ab arte aliqua tamquam spurii, aut è statu Nobilitatis excluduntur. Unde saltem hoc sequitur observandum, quòd Acatholicus conversus ad fidem Catholicam, pro libitu suo nequeat convolare ad aliud contrahendum matrimonium vivente consorte in fide Acatholica, sed expectare tenetur decisionem Consistorialem, aut Sacræ Nuntiaturæ. Hujus secundæ sententiæ videtur esse etiam Gobat *in Alphabeto Ord. casu* 17. *num.* 655. Giballin. N. Stephanus à S. Paulo *de Sacram. tract.* 5. *dub.* 11. *num.* 285. docentes, filium natum ex Hæretico in Polonia, aut Germania commorarte, conversum ad fidem Orthodoxam, non haberi pro irregulari: qui de factò haberetur pro tali, si matrimonium ejus Parentis esset nullum. Vide *de Ordine suprà dist.* 9. *ser.* 4. *num.* 3. *pag.* 418. Potest addi ratio: nam si Ecclesia non permitteret esse valida hujusmodi matrimonia in Civitatibus Acatholicorum, v. g. Gedani, Wratislaviæ, Confessarii non possent in eis absolvere Catholicas, quæ cum Acatholicis contraxerunt matrimonia coram Prædicautiis, nisi eos maritos derelinquerent, & sic multæ, multæque personæ à fide recederent, & in interitū signanter Gedani, irent.

Caius ratione domicilii.

6. Sed quid dicendum de eo, qui habet domicilium in loco ubi est acceptatum Trident. & transfert se ad locum ubi non est promulgatum, ibique contrahit matrimonium sine præsentia sui Parochi, & ejus delegati? *Resp.* Inprimis vel ibi acquirit domicilium? Secundùm omnes validè sine præsentia Parochi & Testium contrahit (c). Vel non acquirit? Adhuc quæro: vel se transtulit illuc solo animo sine Parocho & Testibus matrimonium contrahendi? Matrimonium sic contractum nullum est: Nam Urbanus VIII. Anno 1627. per Breve datum ad Archiepiscopum Coloniensem, præcipit observari responsum Sacræ Congregationis eidem missum, cujus verba sunt: *non esse legitimum matrimonium sic contrahentium cum fraude, id est, quando Incolæ tam masculi quàm fœminæ loci in quo Concilium Trident. in puncto matrimonii est promulgatum, retinentes idem domicilium, se transferunt (ad locum ubi non est promulgatum) solo animo sine Parocho & Testibus matrimonium contrahendi, habitationes non mutantes.* Vel se non eô animô transtulit, sed ex accidenti accidit ipsi contrahendum matrimonium, prout Mercatoribus & captivis contingit? Duplex circa hoc est sententia. Bonac. enim, Sanch. & Filliuc. apud illum docent, etiam transeuntem talem validè posse ibi celebrare matrimonium. Ratio eorum est: quia contractus debent celebrari juxta solemnitates receptas in tali loco: *cap. final. de Foro competent.* Econtra Bonæ Spei, Ledesm. & alii asserunt, matrimonium dictum esse nullum. Ratio horum est: quia Tridentinum inhabilitat ad contrahendum aliter quàm coram proprio Parocho. Nec est ratio, cur non ita eos inhabilitet in locis in quibus promulgatum est; cùm id sit fini à se intento omninò conformius. Utraque sententia est valdè probabilis; magis tamen mihi placet prima: quamvis sit regula generalis, extraneum non teneri legibûs loci ad quem divertit absque intentione ibi manendi majore anni parte; nihilominùs ab ea regula excipitur contractus matrimonialis, qui contractus celebrari debet juxta conditiones præscriptas loci in quo celebratur. *L. Si fundus, FF. de Evict.* alias ille qui habet domicilium in ea Patria in qua non est acceptatum Trident. non teneretur coram Parocho contrahere matrimonium in iis partibus in quibus observatur Trident. quod non docetur.

(c) Bonac. Bonæ Spei.

7. Ex his dicendum, quòd si Sponsus habeat domicilium in Parochia in qua est promulgatum Decretum Tridentini, & Sponsa in alia in qua non est promulgatum nec receptum, non in illa sed in hac validè inire matrimonium in absentia Parochi & ejus Delegati poterunt.

Casus.

8. Addo huic Sectioni casum, quòd Titius cum sua putativa uxore multis annîs vivens, nolit coram Parocho sibi benè noto contrahere cum ea concubina matrimonium, nec consultum videtur honori ejus coram Testibus, cùm ferè omnes eum noscant; quid ergò faciendum cum eo? *Resp.* opti-

optimum remedium esse, ut Confessarius ejus obtenta à Parocho, vel Episcopo, aut Officiali, licentiâ assistendi ejus contrahendo matrimonio, assumat duos aut tres Religiosos, sive alios Sacerdotes, aut ignotos Testes, qui præmisso juramentô secreti, cum ipso Confessario, contrahendo ei matrimonio assistant.

SECTIO II.

Qualis Parochi, & Testium præsentia requiratur?

1. RESP. quòd Parochi proprii: ita enim declaravit Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 1. Quapropter si coram alio contrahatur, etiam in articulo mortis concubinarii, ut filii legitimentur (a), præter casus à Sacra Congregatione *suprà* in hac *ser. sect.* 1. *n.* 4. recensitos, valorem non habet.

(a) Communiter apud Bonac. loc. cit. Octavius interr. 653. p. 148.

Quis proprius Parochus.

2. Sed quisnam dicitur proprius Parochus ad hunc effectum? Non conveniunt DD. Quidam censent illum dici, in cujus Parochia habitant contrahentes tempore matrimonii. Ita Bonac. *de Matrim. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 1. & *ultrà*, Basilius Pontius *lib.* 5. *c.* 13. *n.* 5. adferentes pro hoc Declarationē Sacræ Congreg. Et tamen omnes fatentur DD. quòd si Sponsi rus alienæ Parochiæ frequentent causâ recreationis aut devotionis; aut causâ pestis, aut belli illuc fugiant cum animo redeundi ad suam Provinciam, invalidè in eo contrahant matrimonium coram Parocho loci illius. Pro quo quatuor Decisiones Sacræ Rotæ adducit Menochius teste Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *resol.* 231. Quare aliter, dico: Proprius Parochus est in cujus Parochia contrahentes majori parte anni, domicilium protrahunt (b): quòd si contrahentes sint diversæ Parochiæ (c), possunt coram cujuslibet Parocho matrimonium inire. Ita declaravit Sacra Congregatio teste Rebel. *lib.* 2. *q.* 4. Aut si quis duplicem habitationis Parochiam habeat, coram alterutro Parocho contrahere valet (c): quia æquè unius ac alterius est Parochianus; & sive ille assistat in propria, sive in contrahentis Parochia sibi non subditi, sive in Parochia omninò aliena & Diœcesi (d), & quidem licitè: quia nullo Jure & Statuto generali, id est prohibitum: potest enim extra suam Parochiam & Diœcesim, absolvere suos Parochianos; ergò & matrimonio eorum interesse, & licentiam Sacerdoti dare.

(b) Bonac. Petrus à S. Ioseph, Sanch.

(c) Bonac. BonæSpei, Reginaldus.

(d) BonæSp. Petrus à S. Ioseph, Ferianus.

Etiam non Sacerdos Parochus.

3. Et quàmvis ille Parochus proprius nondum sit Sacerdos, validè & licitè assistere matrimonio potest. Primum (d) declaravit S. Congreg. 1. Decembr. Anno 1593. prout tenor hujus sequitur: *Sacra Congregatio censuit, matrimonium contractum coram Parocho non Sacerdote, valere.* Secundum ratio probat: tum quia Conciliū, Parochi Sacerdotis non requirit, sed sim-

Non approbatus ad confessiones.

pliciter Parochi præsentiam exigit: tum quia assistentia Parochi non est actus Ordinis. Non potest tamen alteri committere facultatem assistendi, nisi Sacerdoti: quia Concilium exprimit nomen Sacerdotis, *sess.* 24. *c.* 1. *de Reform. matrim.* Non est tamen opus ut sit approbatus ad confessiones excipiendas; cùm nullibi hoc requiratur. Et meritò: nam potest Parochus non Sacerdos assistere; ergò potest etiam dare licentiam assistendi Sacerdoti non approbato.

(e) Rotarius.

Qualis facultas sufficit.

4. Neque necessaria est specialis facultas assistendi matrimoniis; sufficit generalis delegatio ad omnia munera parochialia (e). Non sufficit tamen tacita, sed debet esse expressa, sive scriptô, sive verbô. Ita Bonac. *loc. cit. num.* 11.

(f) Bonac. Ledesm. Sanch.

5. Vagorum Parochus in ordine ad matrimonium est Parochus in cujus Parochia morantur: ipsorum enim est Parochus, cui ipsorum cura incumbit (f), alioqui non possent ab alio quàm à Summo Pontifice Sacramenta suscipere: Atqui non alteri quàm Pastori cura incumbit ipsorum; ergò ipsi incumbit assistere matrimonio eorum. Sed notandum, quòd Parochi sub peccato mortali aliàs committendo, teneantur diligenter inquirere de impedimentis talium, & licentiam assistendi illorum matrimonio, obtinere ab Ordinario: quia Tridentinum *sess.* 24. *c.* 7. ita loquitur: *Multi sunt qui vagantur, & incertas habent sedes, & ut improbi sunt ingenii, prima uxore relicta, aliam & plerumque plures illa vivente diversis in locis ducunt. Cui morbo cupiens Sancta Synodus occurrere, omnes ad quos spectat paternè monet, ne hoc genus vagantium ad matrimonium facilè recipiant; - - - Parochis autem præcipit, ne illorum matrimoniis intersint, nisi priùs diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.* Quod idem dicendum de exteris, advenis, peregrinis, militibus, captivis in peregrinatione &c. juxta Rituale Romanum *tit. de Sacram. matrim.* (g). Non tamen irrita redduntur talia matrimonia, cùm declarante Sacra Congregatione nulla sit particula irritans in Tridentino; nisi aliud, v. g. impedimentum dirimens obsit.

(g) Bonæ Spei.

6. Matrimonium alienigenarum, qui data operâ alibi incipiunt habitare ut vitent proprios Parochos, docent esse validum, Sanch. *lib.* 3. *d.* 18. *n.* 29. & *d.* 23. *n.* 13. 14. Bonac. & alii apud eum.

Quomodo præsens.

7. Tam Parochus aut ab eo deputatus, quàm Testes debent esse præsentes contractui matrimonii, non solùm physicè seu corporaliter, sed etiam moraliter, seu cum advertentia & usu rationis, ut percipiant actum ad testificandum in foro externo. Unde non sufficit Parochus dormiens, vel in loco in quo consensum externum ab utroque conjuge præstitum percipere nequit.

8. Utrùm sufficit illos contrahentes audire, v. g. post cortinam, & non

videre?

videre? Controvertunt Theologi. Barbosa asserit, requiri ut Parochus non tantùm audiat, sed & videat quid agitur. Dian. *part.* 7. *tr.* 7. *resol.* 68. Octav. *num.* 869. *p.* 376. cum Sanch. & aliis tenent, non esse necessarium ut Testes videant, sufficit audire contrahentes quando habent notam vocem eorum. Porrò, quia ideo solùm requiritur Parochus ad valorem matrimonii, ut de eo in foro externo quoties opus fuerit testari possit; hinc fit, ut matrimonium sit ratum, etsi Parochus vi detineatur, à fortiori si dolô adducatur ad locum ubi matrimonium celebratur, vel casu ibi reperiatur, dummodo advertat quæ aguntur (h). At contrahentes taliter, mortaliter peccant: quia ipsi Parocho gravem irrogant injuriam, consequenter Ecclesiæ; nisi gravis subsit necessitas eos à mortali excusans.

Casus pro discursu.

(h) Bonæ Spei, Bonac. & alii.

9. Quid si Parochus & Testes casu transeant? *Rdet* Bonæ Spei, Ledesma & Hurtad. contra Bonac. & Pont. quòd si verè advertant contrahi matrimonium, sufficere talem præsentiam ad valorem matrimonii: imò Dian. *part.* 10. *tr.* 13. refert, Romæ & Mediolani declaratum fuisse validum matrimonium, ex sola advertentia Parochi transeuntis ex altari ad Sacristiam, alioqui nihil desuper cognoscentis.

10. Quid si contrahentes ad Parochi præsentiam non attendant, sed præcisè intendant coram Magistratu contrahere; interea casu Parochus ipsis insciis in multitudine spectantium attendat ad contractum? *Resp.* (i) contra P. Herinx, valere matrimonium: quia re ipsa in facie Ecclesiæ, scilicet coram Parocho & Testibus celebratum est.

(i) P. Bonæ Sp. Quid in facie Ecclesiæ.

11. Notandum de Testibus, quòd debeant simul interesse, non successivè; cùm dicat Tridentinum copulativè. Nec opus est ut sint Testes omni exceptione majores, id est tales, ut nullum habeant vitium ex eis ob quæ jure à testimonio referendo repelluntur, & illis in foro externo fides minimè adhibeatur. Quare excommunicati, infames, servi, pueri ratione utentes, matrimonio validè assistunt. Similiter celebratum matrimonium coram Parocho suspenso, irregulari, excommunicato, non solùm tolerato sed & non tolerato seu vitando, à valore suo non recedit, docent Bonac. *de Matrim.* q. 2. *punct.* 8. *n.* 31. Sanch. *lib.* 3. *disp.* 21. *num.* 4. Octavius *interrog.* 861. *pag.* 367. Peccant tamen mortaliter tam Parochus aut ejus Delegatus talis, quàm contrahentes in dicto casu, si absque inevitabili necessitate id faciant: quia est communicatio in Divinis cum excommunicato, quæ sub mortali prohibetur: insuper tam contrahentes quàm & Testes, minorem excommunicationem in casu hoc incurrunt.

De Testib9 matrimonii. Quales esse possunt? Similiter Parochus?

12. Quid si Parochus habeat injustum titulum beneficii? quod contingit, quando Parochus commisit aliquod delictum, ratione cujus est ipso Jure privatus beneficiô, vel quando habet beneficium incompatibile, vel quando

Casus.

do acceptavit beneficium in excommunicatione? *Resp.* Si talis errore communi putetur Parochus, validè coram eo, Parochum putantes, contrahunt matrimonia: quia in tali casu Ecclesia tamquam pia Mater supplet defectū, & quantùm ad hoc censetur dispensans. Bonac. Rotar. & alii.

13. Non tantùm de licentia Parochi, sed etiam de licentia ejus Vicarii (k), licèt amovibili, aut de licentia Episcopi, vel Vicarii Generalis, aut ab alio Prælato habente authoritatem quasi Episcopalem, qualem habent Cardinales in Ecclesiis suorum titulorum, & aliqui Abbates in suis Abbatiis, si habeant jurisdictionem quasi Episcopalem in Ecclesia nulli Episcopo subjecta (k). Ratio est: quia Tridentinum requirit præsentiam Parochi, vel alterius Sacerdotis assistentis de licentia Parochi vel Ordinarii. Nomine autem Ordinarii, veniunt omnes dicti: Ordinarius enim hôc locô dicitur ille, cui subjectus est Parochus loci illius. Ita Sanch. *lib.* 3. *disp.* 28. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 3. *n.* 4. Reginald. *n.* 178. Filliuc. *n.* 214.

(k) Bonacina.

SECTIO III.

Quoad esse liciti.

Solemnitas matrimonii ad esse liciti in quo consistit.

1. RESP. & dico: Solemnitas ad esse liciti matrimonii (quapropter extrinseca dicitur), in hoc consistit, 1. *ut antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebûs festivis in Ecclesia inter Missarum solemnia publicè dennutietur, inter quos matrimonium contrahendum sit.* 2. *ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent.* 3. *ut antequam contrahant, vel saltem triduò ante matrimonii consummationem sua peccata diligenter confiteantur, & ad SS. Eucharistiæ Sacramentum piè accedant.* 4. *Ubi Parochus viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat ego, vos in matrimonium conjungo, in Nomine Patris & Filii & Spiritûs S. vel aliis utatur verbîs, juxta receptum uniuscujusque Provinciæ ritum.* Ita Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 1.

2. Pro explicatione dico, solemnitas denuntiandi requiritur ad esse liciti matrimonii, non ad esse validi: quia ita Tridentinum præcipit denuntiationes illas fieri, ut non irritetur matrimonium sine illis factum. Et quia præcipit eas, & præceptum est in materia gravi, siquidem ex illis omissis incommoda facilè sequi possunt, prout patebit *de Impedimentis & divortio*; proinde tam Parochus quàm contrahentes, eas sine dispensatione Ordinarii aut Vicarii ejus (a), aut legitima causa omittentes, peccant mortaliter. Sanch. quidem cum pluribus censet mortale non esse unam omittere, quando quis certus est moraliter nullum esse impedimen-

(a) Rotar.

dimentum. Sed poteſt illum latere impedimentum qui certus moraliter dicitur, & unius denuntiationis omiſſio, eſſe poteſt cauſa non declarationis impedimenti, & multorum abſurdorum & damnorum.

3. Attamen, *quòd ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitiosè impediri* poſſe, ſi *tot denuntiationes præceſſerint; tunc vel una tantùm denuntiatio fiat, vel ſaltem Parocho & duobus vel tribus Teſtibûs præſentibus, matrimonium celebretur: deinde ante illius conſummationem denuntiationes in Eccleſia fiant, ut ſi aliqua ſubſint impedimenta, faciliùs detegantur, niſi Ordinarius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes remittantur, quod illius prudentiæ & judicio Sancta Synodus relinquit.* Tridentinum *ſeſ.* 24. *c.* 1.

4. Et his collige, ex accidenti ob juſtam cauſam per diſpenſationem Ordinarii aut Vicarii Generalis, aut secùs ſi uterque adiri nequit poſſe licitè contrahi matrimonium ſine duabus, aut aliquando ſine omnibus denuntiationibus.

5. Explicatur & probatur. Dico, *ob juſtam cauſam per diſpenſationem*: Nam diſpenſatio exigit juſtam cauſam. *Ordinarii:* illis enim non Parochis id conceditur. *Aut Vicarii Generalis*: quia ille venit nomine Ordinarii, *cap. Roma, de Appellationibus in* 6. poteſt tamen ſibi reſervare Epiſcopus talem diſpenſationem. *Aut ſecùs:* hoc eſt absque diſpenſatione utriusque, ſi adiri non poteſt, & in mora notabilis damni periculum urgeat. Ita DD. communiter. Cauſæ diſpenſandi in denuntiationibus & contrahendi matrimonium, prætermiſſis illis, ſunt hæ.

Nomine Ordinarii Vicarius Generalis.

7. Prima in Tridentino *ſeſ.* 24. *c.* 5. quòd ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitiosè impediri poſſe &c. *ſuprà.* 2. cauſa eſt, infamia contrahentium: ùt ſi illi qui publicè juncti habentur, denuntientur. Idem dicendum de rationabili pudore ex denuntiatione ſecuturo: ùt ſi contrahentes ſint nimiùm ſenes, aut ætate diſpares, ùt ſi ſeniculus & Sponſa puella, aut Domina cum ſervo vel ſubdito ſuo contrahere velit. 3. cauſa eſt, animæ, fortunæ, aut corporis notabile incommodum: Sic Titius in periculo mortis exiſtens, licitè absque bannis cum ſua Amaſia præſente Parocho & Teſtibûs celebrat matrimonium, ut legitimetur proles. 4. tempus quô nuptiæ prohibentur. 5. ſecundùm plurimos Magnatum dignitas, cùm matrimonia talium ſint valdè publica. 6. eſt, notabile ſpirituale aut corporale commodum, quod expedire judicat Ordinarius. Ita docent Bonac. Bonæ Spei, Hurtado, Perez & alii.

Cauſæ diſpenſan. omitten. denuntiationes.

8. Notandum, quòd etiamſi Tridentinum dicat, faciendas denuntiationes in Eccleſia, poſſunt tamen fieri in Oratorio, aut penes Eccleſiam (a), aut in loco alioubi celebratur Miſſa, & confluit magnus populus (a), v.g. tempore peſtis in campo; modò fiant in utraque Parochia, ſi contrahentes ſint diverſarum Parochiarum. Ita declaravit Sacra Congregatio teſte

(a) Rotar.

Rotario, ùt si quis inter illos impedimentum noverit, aperiat illud.

Ad quid tenetur conscius impedimenti.

9. Ad quid tenetur conscius impedimenti? *Resp.* & dico 1. quòd ipse contracturus conscius alicujus impedimenti, non solùm juridicè interrogatus, sive sequatur aut non infamia, sed & spontè detegere illud tenetur, ut dispensationem obtineat, aut à matrimonio contrahendo desistere (b). Ratio primi est: quia quilibet obligatur Superiori legitimè præcipienti id aperire, quod damnum grave alteri natum est inferre. Doctor Angelicus 2. 2. *q.* 70. *ad* 2. Ratio secundi & tertii est: quia licèt nullus tenetur esse primus contra se ipsum testis, in ordine ad pœnas temporales, vitare tamen se ipso peccatum obligatur.

(b) Bonæ Spei Rotar.

10. Dico 2. Alius conscius impedimenti matrimonii dirimentis, vel est publicum? Revelare illud tenetur, quàmvis ortum ex peccato habeat & contrahentes infamet (c): quia ratio excusationis non apparet, cur illud occultè manifestari non possit. Attamen priùs impedimentô istô laborans moneri debet, si auditurus sit, ut à matrimonio desistat, inquit Bonæ Spei. Vel illud impedimentum est occultum? Tunc vel cum eo in foro conscientiæ dispensatum est? Revelare deobligatur: quia jam est per dispensationem (ùt supponitur) ablatum peccandi periculum, quod per denuntiationes intenditur. Vel secùs est? Et tunc, vel sibi grave damnum timet aut scandalum grande? Manifestare non tenetur: quia in casu gravis damni, correctionis fraternæ præceptum cessat. Addunt Alarius cum Navar. Suar. cum Rotar. etiamsi sub comminatione excommunicationis ei revelatio præcipiatur. Vel nihil horum timet? Tunc vel probare potest, quia audivit à persona digna fide? Tenetur illud revelare Pastori, etiamsi sit Testis unicus: nam quàmvis unius testimonium ad matrimonium dissolvendum non sufficiat, ex *cap. Super eo, de Testibus*, ad impediendum tamen sufficit, ex *cap. Licèt, de Testibus*; etiamsi illud novit secretò extra confessionem, & juramentô promiserit se non revelaturum, stringitur ad revelationem ejus (d): quia hìc agitur de peccato vitando, non de delicto puniendo. Vel probare nequit, tam iste quàm alius? quia à quo audivit non est fide dignus? Revelare deobligatur secundùm communem sententiam: quia tale testimonium nullum est ex *cap. Licèt ex quodam, de Testibus*. Distinguit tamen Bonæ Sp. Si scit bona fide contrahentes; secùs si mala. Ratio ejus primi: quia contrahentes ob bonam fidem non peccant, & aliunde proles re quidem sunt illegitimæ, sed in omnium opinione manent legitimæ. Secundi ratio: quia præceptum correctionis fraternæ illo casu obligat; ergò & denuntiationis.

(c) Bonæ Spei.

Vnius testimonium ad impediendum matrimonium sufficit.

(d) Alar. Petrus à S. Ioseph, Rotar.

Casus.

11. Quando quis obtinuit dispensationem pro foro interno seu conscientiæ, quid faciendum si postea contractô matrimoniô detegatur & publicetur impedimentum? *Resp.* Debet pro foro externo obtineri ratifi-

catio

catio dispensationis, & interim cohabitare nequeunt; imò per officium Judicis separandi sunt, donec in foro externo dispensationem impetraverint. Bonac. *de Matrim. q* 3. *punct. ult. num.* 15. aliique communiter.

12. Quid si solus Parochus sciat impedimentum subesse? *Resp.* Vel solus scit extra confessionem, vel ex confessione? Si primum, & probare potest? Copulare nequit, sed ad Episcopum remittere, & ei impedimentum revelare; cùm ipse non sit Judex super impedimentis, sed Episcopus (e), ùt patet ex *cap. fin. de Clandestinitate.* Notandum tamen, quòd si impedimentum est peccatum occultum, in publico repellere petentes non potest Parochus. Clarificat instantia de occulto peccatore, accedente ad Eucharistiam Sacram in publico. Si ex sola confessione scit; distinguendum iterum; Vel ambo contrahentes sunt impedimenti dirimentis conscii, vel unus? Si ambo? In sola confessione, allaborare tenetur, ut suspendat matrimonium donec obtineatur dispensatio: Si verò ob notabile scandalum, aut damnum, neque hoc valeat impedire, debet consulere eis ut contrahant sub hac conditione, *Si Papa dispenset;* & interea tamquam Frater & Soror cohabitent, torô separati, donec accedente dispensatione iterùm contrahant coram Parocho & Testibus. Si verò tantùm unus notitiam impedimenti habet, & à matrimonio desistere non valet? Illi suadere obligatur, ut velit prætendere vivere per duos menses sub prætextu meditandi Religionis ingressum; prudenter tamen caveat à mendaciis. Ita sentiunt Bonæ Sp. Rotar. Steph. à S. Paulo & alii. Dixi, *in sola confessione:* cùm ratione sigilli inviolabilis, non possit uti scientiâ confessionis.

(e) Bonæ Spei, Steph. à S. Paulo.

Notandum.

13. Notandum de benedictione conjugum, quòd statuit Trident. *loc. cit.* benedictionem à proprio Parocho fieri. 2. in variis locis consuetudine receptum esse, ut nuptiæ secundæ benedicantur si mulier aliàs non nupsit: imò Joan. XXII. statuit, ùt secundæ nuptiæ benedicerentur, quando unus contrahentium, sive vir sive mulier nunquam aliàs contraxit, ne alter propter alterum benedictionis gratiâ privetur. Ita Petrus à S. Joseph *lib.* 4. *cap.* 4. *resol.* 11.

De benedictione Sponsorum.

SECTIO IV.

De pœnis ratione clandestini matrimonii.

Matrimonium sine præsentia Parochi & Testium dicitur clandestinum simpliciter; matrimonium verò ob culpabiliter omissas denuntiationes, dicitur secundùm quid clandestinum. De utrique pœnis *hîc* breviter.

Pœnæ pro clandestinitate matrimonii.

1. Dico 1. Prima pœna ex parte contrahentium est, illegitimitas prolium

(a) Bonac. Sanch.

ex tali matrimonio, prout conceptarum ex conjuge non sua (a). Secunda, ùt si quis ignoranter contrahit in gradu prohibito, & denuntiationes requisitas neglexerit, tali negat spem, id est ordinariam facultatem obtinendæ dispensationis Tridentinum *ses.* 24. *cap.* 5.

3. Dico 2. Ex parte Parochi prima est gravis, Ordinario arbitraria ex Trident. *ses.* 24. *de Matrim. cap.* 1. si assistat sine debito Testium numero. Secunda est, triennalis suspensio ab officio, si debitas denuntiationes illicitè omiserit, juxta *cap. final. de Clandestina desponsatione.*

4. Ex parte Testium, est similiter gravis, Ordinario arbitraria ex Trident. *loc. cit.* si ubi Tridentinum receptum est, absque Parocho proprio vel alio de ejus licentia assistant.

Regularis copulans absque licentia Parochi non incurrit excommunicationem.

5. Quid de alieno Parocho, aut Sacerdote etiam Regulari, absque proprii Parochi licentia matrimonio assistente? *Resp.* talem incurrere suspensionem, donec absolvatur ab Ordinario Parochi. Ita Trident. *loc. cit.* Et quia Trident. suspensionem non determinat, videtur solùm esse ab officio Sacerdotali; cùm odia sint restringenda. Excusat tamen illius ignorantia, etiam crassa, modò non sit enormis, notat Sanch. *lib.* 3. *disp.* 48. *n.* 7. propter verba Tridentini, *qui ausus fuerit.* Nec Regularis propterea per Clementinam *Religiosi* 1. *de Privileg.* excommunicationem ipsô factô, reservatam Summo Pontifici incurrit. Ita Hurtado *d.* 5. *difficult.* 17. Bonæ Spei *de Matrim. dub.* 2. *resolut.* 6. Quidquid dicat Sanch. nam Declaratio est Cardinalum apud Rebel. *hîc num.* 83.

SERIES IV.

Quomodo matrimonium sit indissolubile?

(a) D. R in 4. d. 31. a. 2.

1. RESP. & dico 1. Omne legitimum matrimonium de institutione Divina, ex consensu mutuo est indissolubile quoad vinculum (a): Ita enim habetur in Tridentin. *ses.* 24. *de Matrim. matrimonii perpetuum indissolubilemque nexum primus humani generis Parens Divini Spiritûs instinctu pronuntiavit, cùm dixit, hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea.* Unde

2. Dico 2. Matrimonium inter infideles non solùm consummatum, sed & non consummatum, dissolvi non potest quoad vinculum, tam ex mutuo consensu propter contractum ex Divina institutione in perpetuum factum, quàm per dispensationem Apostolicam, cùm Ecclesia potestatem non habeat super infideles; potest tamen inter eos dissolvi ex Christi privilegio, non solùm non consummatum, sed & consummatum, *si alter in-*

infidelium conjugum ad fidem Catholicam convertatur, alterô, vel nullô modô, vel non sine blasphemia Divini Nominis, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum, ei cohabitare volente: qui relinquitur, ad secunda si voluerit, vota transibit. Ita Innoc. III. *cap. Quantò,* & repetitur in *cap. Gaudemus.*

3. Explicatur & probatur. Hoc est si unus convertatur, alter non vult: proinde si infidelis cohabitare cum converso non vult, aut conversus videt se non posse vivere pacificè sine injuria Creatoris, & fidei periculo, potest omninò infidelem dimittere, & ad alias convolare nuptias. Fundamentum habetur *ad Corinth. Quòd si infidelis discedit discedat* (puta non conversus): *non enim servituti subjectus est frater aut soror in hujusmodi; in pace autem nos vocavit Deus.* Non tamen citiùs dissolvitur matrimonium, quàm contrahat cum alia (b). Ita habetur *cap. Gaudemus, de Divortiis.* Quare infidelis deberet expectare, si fidelis ingrederetur Religionem ut eam profiteretur, aut susciperet Sacros Ordines, aut aliam duceret. Ita de Rhod. Bonæ Spei & alii.

(b) D. R. in 4. d. 34.

4. Et quid si infidelis fideli cohabitare velit in pace, & absit periculum perversionis? *Resp.* In tali casu licet fideli conjugem infidelem dimittere, sed non expedit. Ita S. Augustinus *ad Pollentium lib. 1. de Adulterio conjugis cap. 13. & 14.* dicit: *tibi videtur infideles quoque dimitti à fidelibus non licere, quia hoc vetat Apostolus; ego dicam licere, quia hoc non vetat Dominus: non tamen expedire, quia hoc ne fiat, monet Apostolus, qui reddit etiam rationem, cur fieri non expediat, quàmvis liceat, scilicet, quia sanctificatus est vir infidelis in muliere fideli, & sanctificata est mulier infidelis in fratre; alioqui filii vestri inquit immundi essent, nunc autem sancti sunt. Sic ergò licet dimittere, quia justitia permittit à fornicante discedere, & infidelis hominis fornicatio est major in corde: non expedit, non propter vinculum cum talibus conjugale servandum, sed ut acquirantur Christo conjuges & filii.* Sic ergò possumus dicere, meliùs esse infidelem conjugem non dimittere, quàmvis liceat dimittere.

Fidelis infidelem dimittere potest, sed non expedit.

5. Quod totum intantum tenendum, inquantum velit ipsius conversi bonas instructiones audire, & ad fidem converti. Bonæ Sp. Nam si secùs, statutum est in Concil. Toletan. 4. c. 62. *Nisi ad fidem Judæus accesserit, separetur ab uxore fideli; filii autem qui ex talibus nati existunt, fidem atque conditionem Matris sequantur. Similiter & hi qui procreati sunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris, Christianam sequantur Religionem, non judaicam superstitionem.* In Corp. Jur. Can. *part. 2. caus. 28. quæst. 1. pag. 371.* Hoc de Paganis non habetur (b), & intelligendum de filiis ante usum rationis: nam adulti relinquendi in sua libertate (b) sunt.

(b) Toletus.

6. Quid si post baptismum consummaverit matrimonium & conjunctus fuerit? *Resp.* etiamsi (c): quia in dicto casu in eodem statu & periculo conversus manet.

(c) de Rhodes.

 7. Si

7. Si verò ambo ſimul baptizarentur, oportet conſideráre an ſint juncti in gradu prohibito, vel non? Si non? Matrimonium eorum diſſolvi non poteſt, cùm eſſet finis diſſolubilitatis; niſi fortè per diſpenſationem, in caſu quô matrimonium ratum ſolvi poteſt, ut dicam ſtatim; dummodo poſt baptiſmum non fuerit conſummatum (c). Si ſint in gradu prohibito? & vel in gradu prohibito Jure Canonico, v. g. in gradu ſecundo, vel tertio, aut quarto? Tunc debent remanere juncti poſt baptiſmum: quia hi gradus ſunt prohibiti Jure Canonico, quod non obligat infideles. Vel in gradu prohibito Jure naturæ, ſcilicet ſi in gradu primo contraxerunt in paganiſmo Pater cum filia, filius cum Matre, ſoror cum fratre? Sunt omninò ſeparandi: quia eſt contra Jus naturæ ut filia habeat poteſtatem in corpus ſui Patris, filius in corpus Matris; & eſt turpitudo maxima. Matrimonium ante converſionem nullum, à fortiori pòſt.

8. Quid ſi habuerit plures uxores? *Reſp.* Primam debet habere ſi eſt converſa, quàmvis illi dederit libellum repudii, dicit Tolet. Sed oppoſitum decretum eſt ab Eutychiano Papa, quòd ſi quis gentilis gentilem uxorem dimiſerit ante baptiſmum, poſt baptiſmum in poteſtate ejus erit eam habere vel non habere. In Corp. Jur. Can. *loc. cit. pag.* 369. Quòd ſi iſta non convertatur, tunc unam ex aliis converſis eligere poteſt; & ſi nulla converſa eſt, aliam (b).

Si labatur in hæreſim.

9. Quid ſi alter fidelium conjugum labatur in hæreſim, vel tranſeat ad gentilitatis errorem? *Rdet* Innoc. III. *cap. Quantò te novimus: Non credimus quòd in hoc caſu is qui relinquitur, vivente altero poſſit ad ſecundas nuptias convolare; licèt in hoc caſu major appareat contumelia Creatoris: nam etſi matrimonium verum inter infideles extat, non eſt tamen ratum; inter fideles autem verum & ratum exiſtit: quia Sacramentum fidei quod ſemel eſt admiſſum, nunquam amittitur, ſed ratum efficit conjugii Sacramentum, ut ipſum in conjugibus illo durante perduret.* Per hanc reſponſionem quorundam malitiæ obviatur, qui in odium conjugum, ut quando ſibi invicem diſplicerent (ſi eas poſſent in tali caſu dimittere), ſimularent hæreſim, ut ab ipſa nuptiis factis reſilirent. In Corp. Jur. Can. *de Divortiis pag.* 221.

10. Dico 3. Matrimonium ratum nondum conſummatum, conſentiente Deo, *quodcumque ſolveris* &c. poteſt diſſolvi, & per diſpenſationem Apoſtolicam Innocentii, *cap. Ex parte, de Converſ. conjugat.* Quod & fecit Paulus III. Pius IV. Gregorius. XIII. & per profeſſionem ſolemnem in Religione approbata; non per ſuſceptionem Ordinis majoris.

11. Cauſæ verò ob quas Summus Pontifex valet diſpenſare, numerantur 1. notabilis in qualitate diſparitas. 2. metus magni ſcandali, vel magnarum rixarum inter Sponſos, vel Conſanguineos eorum. 3. lepra, vel aliud malum grave ſuperveniens, ratione cujus Sponſus ad Sponſam numquam acce-

accedere poteſt. 4. Impotentia perpetua, ſuperveniens matrimonio rato. 5. Si vir propter bonum publicum debet in Epiſcopum eligi. Ita Gregor. à S. Laurent.

12. Secundum verò membrum Reſolutionis, ſic declaratur in Concil. Trident. *ſeſ.* 24. *can.* 6. *Si quis dixerit matrimonium ratum non conſummatum, per ſolemnem Religionis profeſſionem alterius conjugum, non dirimi ; anathema ſit.*

13. Inde eſt quòd à Jure (e) *cap. Ex publico, de Converſione conjugat.* & *cap. Ex parte tua,* concedantur duo Menſes (numerando à tempore contractûs) integri conjugibus, ut intra eos deliberent, an velint Religionem ingredi, & profiteri, nec ne? quo tempore ſi conjux deliberat ingredi & profiteri Religionem, nec tenetur reddere debitum, nec ad reddendum cogi licitè poteſt, juxta præfata capita. Sed ſicut non reddere licitè poteſt eo tempore, ita ingredi Religionem ; & alter profeſſionem expectare tenetur, quâ factâ ad alias nuptias convolare poterit. Et ſi elapſo tempore aſſignato non intraverit, cogi poteſt vel ad Religionem, vel ad reddendum debitum, juxta *cap. Ex publico,* dictum. In Corp. Jur. Can. *de Converſ. conjugat. lib.* 3. *tit.* 32. *pag.* 175.

(e) Authoritate Alexandri III. & Innoc. III. conceduntur duo mēſes ad deliberandum.

14. Et quid ſi intra duos Menſes vis inferatur, à comparte? *Reſp.* quòd non obſtante tali vi poſſit ingrediendi Religionem. Ita Doct. Reſol. *in* 4. *d.* 30. *a.* 2. Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 22. Bonæ Spei & alii non pauci, contra non nullos Recentiores. Ratio eſt: quia vì & malitiâ alterius, innocens non debet jure ſuo privari. Attamen Sponſa oppreſſa non citiùs poteſt habitum Sanctum recipere, quàm ſit certa quòd non ſit impragnata; ne cui adferendum beneficium, adferatur infamia.

Vis illata non obeſt.

15. Ad hæc animadverte 1. quòd copula (ubi eſt Tridentinum receptum) habita ante celebrationem matrimonii, non obſit libertati eligendi Religioſam profeſſionem (f). Ratio eſt: quia illa non erat matrimonialis, & pòſt habita imperfecta (g) : quia talis non eſt conſummatio matrimonii. 2. quòd conjux ſi non cogitet de Religione intra duos menſes, juxta probabilem ſententiam poſſit non reddere debitum ; probabiliùs tamen eſt quòd teneatur (g) : quia alter ſtatim à prolatione contractûs acquirit jus, & poteſtatem in corpus alterius, niſi in caſu à Jure exempto, qualis eſt ille duntaxat in quo alter conjux cogitat de Religione. 3. quòd vota ſimplicia poſt biennium Novitiatûs in Societate emiſſa, non diſſolvant matrimonium ratum. Ita docent de Rhodes, Bonæ Sp. Vaſq. Sanch. & alii contra Baſilium Pontium *lib.* 9. *cap.* 6. Ratio eſt Bonæ Spei: quia ante Conſtitutionem Gregorii XIII. *Aſcendente Domino,* vota illa non inhabilitabant ad matrimonium ſubſequens, à fortiori non diſſolvebant antecedens ; & à præfato Pontifice dictis votis ſolùm eſt additum, quòd ſint impedimentum dirimens matrimonium poſtea contractum, ſine

(f) Rotarius.
(g) Bonæ Spei.

ulla mentione antea contracti: & in hoc non est incompatibilitas, ut sit impedimentum dirimens contrahendi, non contracti matrimonii: patet in voto Ordini annexo, ùt vidimus *suprà* de Ordine & videbimus. A fortiori vota sæcularia castitatis, non dissolvunt matrimonium ratum nondum consummatum.

Matrimonium ratum non dissolv. per suscept. Ord. Sacri.

16. Non dissolvitur per susceptionem majoris Ordinis. Ita definit Joan. XXII. in sua Constitutione, *Antiquæ concertationi finem cupientes imponere*, quæ per extensum habetur apud Doct. Resol. *in* 4. *d.* 29. *a.* 2. in qua statuit, ut talis ordinatus, *nec in sic suscepto Ordine ministrare, nec ad superiores Ordines provehi, nec ad aliquod beneficium vel Officium Ecclesiasticum valeat promoveri, nisi aliquam de Religionibus approbatis, quarum professio ad castitatis custodiam, & abdicationem temporalium, & sui Superioris obedientiam suos professores astringat, ipsum Canonicè contigerit ingredi, ac ejus regulam expressè vel tacitè profiteri: quo casu Diœcesanus super præmissis & singulis præmissorum, cum eo dispensare valeat, nisi aliud sit Canonicum quod obsistat.* Ratio Doct. Resol. quia Religiosus per professionem perfectè moritur mundo; non sic per susceptionem Subdiaconatûs aut Diaconatûs. Item quia (ùt habetur in citata Constitutione) nec Jure Divino, nec per Sacros Canones reperitur statutum, quòd per susceptionem Sacri Ordinis dissolvatur matrimonium ratum, nondum consummatum; econtra est de professione in Religione approbata. Proinde talis vir ordinatus, si nolit ingredi Religionem, *& renuerit adimplere* matrimonium, *ipsum si Sponsa institerit, per censuram Ecclesiasticam compellendum decernimus matrimonium contractum consummare*, inquit præfatus Pontifex in dicta sua Constitutione. Si verò Sponsus aut Sponsa quæ voluit profiteri Religionem, sumpto habitu *velit in domo propria manere quasi propositum castitatis in sæculo servatura, nihilominùs consummandum est matrimonium jam contractum, nisi se voto adstrinxerit ad observantiam Regularem: in quo casu compelli potest, ut relicto sæculô, Religionis propositum exequatur.* Ita Innoc. III. *cap. Ex parte tua*, ùt videre est in Corp. Jur. Can. *lib.* 3. *tit.* 32. *pag.* 175.

Solvitur objectio.

17. Dices, quòd Dominus in Evangelio dicit, non licere viro nisi ob causam fornicationis uxorem suam dimittere. *Rdet* Alexander III. scribens Brixiensi Episcopo *cap. Ex publico instrumento*, intelligendum esse secundùm interpretationem Sacri Eloquii de his, quorum matrimonium carnali copula est consummatum, sine quo consummari non potest. In Corp. Jur. Can. *loc. cit.*

18. Dico 4. Matrimonium ratum consummatum, neque per professionem solemnem, neque per dispensationem Apostolicam, neque per mutuum consensum dissolvi potest quoad vinculum sui. Est de fide, definitum in Concil. Trid. *sess.* 24. *cap.* 3. Fundamentum in Sacra Scriptura habetur

betur *Marci* 10. *quicunque dimiserit uxorem suam & aliam duxerit, adulterium committit super eam, & si uxor dimiserit virum suum & alii nupserit, mœchatur.* Similiter *Lucæ* 16. *omnis qui dimittit uxorem suam & alteram ducit, mœchatur, & qui dimissam à viro ducit, mœchatur.* Et *Rom.* 7. *mulier vivente viro alligata est legi, si autem mortuus fuerit vir ejus, liberata est à lege viri.* Igitur vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro conjuncta.

19. Dices: Matrimonium mutuo consensu celebratur; ergò etiam mutuo consensu potest dissolvi: nam per eas causas contractus dissolvitur, per quas celebratur, ùt habetur in Regul. Jur. *Resp.* Explico axioma: si aliud non obsit, concedo; si secùs, nego, ùti hîc, quod matrimonium ratum consummatum est elevatum ad significandum Unionem Hypostaticam Verbi cum natura humana, quæ est indissolubilis: hæc enim disparitas & ratio est, quòd matrimonium ratum nondum consummatum sit dissolubile, consummatum verò est indissolubile: quia illud significat unionem Christi cum Ecclesia per gratiam, quæ licèt sit inseparabilis ab Ecclesia respectu totius, separatur tamen à tali & tali persona Ecclesiæ; Matrimonium verò ratum consummatum, significat Unionem Verbi Divini cum natura humana, quæ nullô modô est dissolubilis, spectata ordinaria potenitiâ Dei. Pro discursu & solut.

20. Instabis: Deus elevavit matrimonium ratum consummatum ad significandam Unionem Hypostaticam, quæ est indissolubilis; ergò Deus potest dispensare in indissolubilitate, & de consensu ejus Papa. *Resp.* Sicut suum Decretum Deus non potest mutare, ita ex supposito quòd instituerit indissolubile matrimonium, in eo dispensare nequit.

21. Instabis 2. Atqui Deus non instituit indissolubile. Probatur: quia ita dicit Christus *Matth.* 19. *quicumque dimiserit uxorem, nisi ob fornicationem.* *Resp.* locum citatum intelligi de uxoris dimissione quoad torum, non quoad vinculum matrimonii: nam addit, *& qui aliam duxerit, mœchatur.* Nec opponas hoc, quòd in Lege antiqua libellus repudii à Moyse permittebatur. Nam ùt declaravit Innoc. III. *cap. Debitum, de Bigamis*, solùm inter baptizatos matrimonium consummatum, quô duorum una est caro, significat Unionem naturæ humanæ cum Divina, ex quibus unus est Christus. Permittebatur quidem libellus repudii ad vitandum majus malum, scilicet ne suas uxores Judæi occiderent: quare dicitur ibi, *propter duritiam cordis.*

22. Potest quidem vir consummato matrimoniô intrare & profiteri Religionem de consensu uxoris, sed non aliter, quàm ut ea etiam voveat continentiam, ùt dixi *de Ordine ser.* 4. *num.* 24. 25. & *ultrà*: Nam *non recipitur apud Deum ejus viri conversio, cujus sequitur conjugalis fœderis prostitutio. Tales igitur tunc sine culpa sequuntur Christum relicto sæculô, si habeant ex pari voluntate castitatis consensum: cap. Si quis* (h). Sed tali-

ter non quoad vinculum dissolvitur matrimonium, cùm nec validè remanens in sæculo potest contrahere, ùt *citato immediatè cap.* declaratum est; sed quoad torum, sive separationem tori.

(h) Anselm. lib. 10. c. 20. Burchard. lib. 9. c. 45. Ivo p. 8. c. 183. & 220.

SERIES V.

De impedimentis matrimonii.

IMpedimenta alia sunt solùm impedientia, alia insuper dirimentia (a): illa solùm impediunt ne licitè, hæc insuper ne validè contrahatur matrimonium: illa illicitum contractum, hæc irritum non factum sed faciendum, ne ratus fiat efficiunt. Ita communiter Doctores. Impedimentum ergò, est quædam indispositio contrahentis, reddens matrimonium illicitum, vel insuper invalidum.

(a) S. Thom. in 4. d. 34. q. unic.

SECTIO I.

De impedimentis solùm impedientibus. Quot sint?

1. R*Esp.* Impedimenta impedientia non dirimentia, in quibus omninò illicitum est contrahere matrimonium, sequenti versu sunt comprehensa:

Tempus sacratum, vetitum, sponsalia, votum.

2. *Tempus sacratum*, seu ùt alii *feriatum*, est secundùm Trident. *sess.* 24. *can.* 10. *de Reform.* à prima Dominica Adventûs, usque ad diem Epiphaniæ inclusivè; & à die Cinerum, ad Dominicam in Albis inclusivè. Potest quidem omni tempore matrimonium contrahi coram Parocho & Testibus, nec consummatio prohibetur in Quadragesima; sed tantùm nuptiarum solemnitates, scilicet benedictio publica earum, solemnis Sponsæ vel econtra in domum traductio, & convivium cum Sponsa, & choreis solitis (b). Unde non peccabit contra Trident. Parochus, assistens matrimonio tempore Adventûs vel Quadragesimæ, dilatis benedictionibûs in aliud tempus. Neque Sponsi, si cum exigua pompa ducantur, & moderato convivió absque signis lætitiæ utantur (c). Non est tamen & taliter celebrandum matrimonium dictis temporibûs, nisi urgeat necessitas: ùt si in periculo mortis concubinarius ad legitimandam prolem, aut præstandum licitum ex illicito affectum, quem ad concubinam habet; aut alius,

(b) Bonæ Spei, Sanch. Greg. à S. Laur.

(c) Gregor. à S. Laurent. Kochler.

quia

quia diſcedere ſine mora debet; aut ne continuò cum ea labatur, velit ſtatim contrahere matrimonium.

3. *Vetitum*, ſeu interdictum tempus, eſt quô ab Epiſcopo, aut Officiali, aut Parocho, vel alio ad id poteſtatem habente interdicitur matrimonium contrahendum, ob dubium alicujus impedimenti, aut inhabilitatis inter copulandos, donec examen fiat utrùm ita ſe res habeat nec ne, & decidatur horum unum. Attamen ſi contrahant non obſtante prohibitione, valet matrimonium, ſi non obſit impedimentum dirimens. Ita habetur *cap.* 1. & 2. & 3. *de Matrimonio contra interdictum.* Poſſunt tamen tales ſeparari ad tempus (d) ut agant pœnitentiam, eò quòd mandatum Eccleſiæ contempſerint, *de Matrim. d.* 33. *q.* 4.

(d) Doct. Reſol. in 4. d. 35. quæſt. unic.

4. *Sponſalia*, contracta impediunt, ne illorum alteruter contrahat cum alio, ut ſervetur fides.

5. *Votum*, caſtitatis (intellige ſimplex, quod fit quando quis dicit v. g. promitto Deo perpetuam caſtitatem, vel voveo &c.) non nubendi, ſed Ordinem Sacrum ſuſcipiendi, vel ingrediendi Religionem, matrimonium impedit contrahendum (e), non tamen contractum dirimit, etiam juramentô firmatum (f), remanente tali diverſitate obligationum. Si fecerit votum non nubendi contractô matrimoniô, peccavit mortaliter, & ad nihil aliud tenetur; ſi verò vovit caſtitatem vel ingreſſum Religionis, peccat iterùm mortaliter conſummando matrimonium: quia poſt matrimonium ratum ante conſummationem, potuit ingredi Religionem, & votum ſuum ſervare (f). Nec impedit ipſum juramentum præſtitum de celebrando matrimonio: nam temerè factum eſt, ùt habetur *cap. Rursùs.* Conſummatô tamen matrimoniô qui vovit Religionis ingreſſum, ad nihil aliud tenetur vivente uxore, ſed mortuâ illâ tenetur iterùm ad Religionis ingreſſum; qui verò vovit caſtitatem, poteſt tantùm reddere debitum, imò tenetur, quia habita copulâ debitorem ſuæ uxoris ſe conſtituit (f); non poteſt autem petere, quia tenetur votum obſervare quantùm poteſt. Unde quoties petit, ſemper peccat exigens: quia ex fractione voti, non debet unquam commodum reportare (f). Item mortua Conjuge obligatur ad votum.

(e) cap. Conſuluit, & cap. Meminimus.

(f) cap. Rursùs qui votum, in Corp. Iur. Can. pag. 209. D. R. in 4. d. 34.

Ad quid teneatur ſi nubat qui antea votum fecerit?

Caſus.

6. Quid faciendum ſit de nobili muliere, quæ veſtibûs pretioſis abjectis mutavit habitum, & de manu Presbyteri velamen aſſumpſit, ſed non renuntiavit propriis, nec intravit Clauſtrum, aut in manu alicujus Epiſcopi, Abbatis vel Abbatiſſæ, aut ſuper altare profeſſa eſt, vel obedientiam promiſit; poſtmodum verò elapſo Annô, abjectô Religionis habitu, cuidam nobili nupſit? Rdet Alexander III. (e) Epiſcopo Lucenſi: *Tuæ conſultationi taliter reſpondemus, quòd ſicut ſimplex votum matrimonium impedit contrahendum, & non dirimit jam contractum; ita habitus: ſine* pro-

professione susceptus, ne contrahatur impedit (f),*contractum nequaquam dissolvit.* In Corp. Jur. Can *loc. cit.* in margine.

7. Casus secundus est. Mulier cuidam viro absenti fide data, se nupturam promisit, sed postmodum audiens plura de severitate ipsius, ei noluit copulari; cùm itaque timeret ne illi nubere cogeretur, in manibus suis votum continentiæ promisit, non tamen locum aut vestem mutavit; quô auditô vir aliam sibi copulavit. *Rdet* idem Pontifex tutiùs esse ut præfata mulier post fidem & votum simpliciter oblatum, matrimonium contrahat, quàm fornicationis reatum incurrat. Et ultrà (Episcopo præfato) dicit, *mandamus, quatenùs si plus non processit tibi de fide mentita, & voto violato, congruam satisfactionem indicas, & cui vult, nubendi in Domino licentiam tribuere non postponas.* Ita habetur *cap.* *Veniens*, in Corp. Jur. Can. *pag.* 209. De voto plura *inferiùs.*

Impedimenta Iure antiquo inducta.

8. Sunt præterea alia impedimenta solùm impedientia matrimonium, Jure antiquo inducta. 1. Incestus seu copula cum consanguinea sua, aut affine (g), seu consanguinea uxoris suæ. 2. Raptus alienæ Sponsæ seu uxoris, impedit ne raptor cum rapta post mortem viri, aut cum alia quacunque matrimonium licitè inire possit, non obtenta dispensatione. Similiter Sponsa raptui assensum præbens non potest sive raptori sive alteri nubere. Secùs est si fœmina virum raperet: quia Jura tantùm loquuntur de raptu Sponsæ. 3. Uxoricidium, non quidem animô cum alia contrahendi, per illam enim dirimitur matrimonium ùt videbimus *infrà*; sed ex ira, vel odio aut vindicta ob patratum v. g. adulterium (h). Si verò uxor occidat virum ex tali casu, potest sine ullo peccato alterum ducere: quia Canones loquuntur solùm de uxoricidio, non de viricidio. 4. Iniqua privata authoritate occisio Sacerdotis. 5. Si quis cum Moniali professa init matrimonium, non solùm matrimonium est nullum ob votum solemne Monialis, sed etiam talis cum alia quacunque licitè contrahere non valet. 6. Tempus solemnis pœnitentiæ: sed hæc jam non est in usu, quæ antea impediebat quamdiu durabat. 7. Catechismus seu actio, quâ quis pro baptizando, vel jam baptizato respondet baptizanti interroganti an credat? interim non levans ipsum de fonte. Sed hæc alia ad impedimenta dirimentia reducta sunt, ùt videbimus: alia videntur esse desuetudine seu usu contrario abrogata, sic ut pro illis his temporibûs nulla peti, aut à Prælatis debeat requiri dispensatio, juxta Sanch. Navar. Perez. E NN. Bonæ Sp. Steph. à S. Paulo, Justinian. à S. Michaële, Eliseum à S. Joan. Bapt. Gregor. à S. Laur. nostræ Reformationis Theologos. N. Cornejo quidem tenet illa probabiliter esse sublata, cùm contrarium adhuc non sit certum: communiùs tamen docetur prædicta impedimenta in usu non haberi pro talibus.

(g) Doct. Resol. in 4. d. 35. q. 1. Petrus à S. Ioseph.

(h) Petrus à S. Ioseph.

SEC-

De impedimentis dirimentibus. Quot sunt & quæ?

REsp. & dico, Jure inducta esse 12. his versibûs comprehensa:

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultûs disparitas, vis, Ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si fortè coire nequibis.

JUre novo Trident. *sess.* 24. *de Matrimonio c.* 1. duo sunt adjecta: scilicet absentia Parochi & duorum Testium, item mulieris raptus. Hîs præmissis, alio tamen ordine sit

§. I.

De errore & conditione.

1. PRæmitto 1. Error est deceptio; & contingit quadrupliciter (a): in substantia personæ, quando Petrus credit esse Bertam cum qua contrahit, & est Caja, sicut Jacob putabat esse Rachelem, & erat Lya; aut in conditione personæ dum illa creditur esse libera, & est serva; in qualitate personæ, dum creditur virgo, & est corrupta; in fortuna personæ, dum creditur esse dives, & est pauper.

(a) Doct. Res. in 4. d. 34. q. unica.

2. Et horum quilibet dupliciter se habere potest ad contractum, antecedenter & concomitanter: Antecedenter, dum antecedit omnem voluntatem, estque causa motiva principalis contractûs; Concomitanter se verò habet, quando est causa accessoria, sine qua adhuc fieret contractus (b), sive sit impulsiva, sive non. Hîs præmissis

(b) Bonæ Spei.

Dirimit matrimonium

3. Dico, (ferè cum omnibus) per errorem personæ non solùm antecedentem, sed & concomitantem dirimi matrimonium: & non solùm Jure Ecclesiastico, *cap. Tua nos*, *de Sponsal.* sed & Jure naturali: quia Jure naturæ matrimonium non subsistit absque consensu circa personam, cum qua contrahitur: atqui quando est error circa personam, consensus deest; nam si est error antecedens, v. g. vult contrahere cum Rachele & contrahit cum Lya, consensus in mente est in Rachelem non in Lyam. Si error est concomitans, quòd ita esset dispositus in voluntate, ut si sciret illam esse Lyam, nihilominùs forsan libentiùs duceret eam, tunc posset adesse consensus; sed non est: jam verò requiritur ut

actu & positivè sit. Quòd autem non est, patet; cùm nihil sit volitum nisi cognitum. Ita sentiunt Sanch. *lib.* 2. *disp.* 34. & *lib.* 7. *d.* 18. Filliuc. *tr.* 10. *cap.* 3. *q.* 7. *n.* 88. Henriq. Bonac. *de Imped. q.* 3. *punct.* 2. *prop.* 3. *n.* 4. NN. Doct. Resol. Bonæ Sp. Greg. à S. Laur. Steph. à S. Paulo, Gaspar. à S. Magdal. & alii multi: etiamsi diceret, si nossem hanc esse Lyam, ducerem eam; quia sic manifestaret quid facturus esset, non verò consentiret positivè de præsenti. Ita Bonac. Secùs si intenderet cum ea contrahere, qualiscumque illa, sive Rachel, sive Lya sit. Suarez, Avila & alii.

Pro discursu & solutione. 4. Dices: Valida est venditio quâ venditur sericum Augustanum pro Valentino, si sint ejusdem valoris. Item collatio baptismi aut absolutionis Paulo locò Petri facta. Imò matrimonium sub errore inter Jacobum & Lyam habitum, validè contractum à Theologis demonstratur; ergò etiam validum est matrimonium contractum per errorem cum Caja locò Bertæ. *Resp.* disparitatem esse: quia voluntas emendi sericum, est voluntas emendi tanti valoris, & utilitatis; in nostro verò casu, est voluntas ducendi personam in individuo Bertam, non Lyam. Ad 2. disparitas est: quia baptizans, ordinariè ordinat, & debet ordinare intentionem ad præsentem; jam verò contrahens, ad illum cum quo contraxit sponsalia. Ad 3. etiam datur disparitas: quia matrimonium illud detecto errore suppositionis, ratificatum erat ex compassione defiorationis Lyæ, quàmvis malitiosè suppositæ.

Conditionis. 5. Dico 2. Error conditionis seu servitutis propriè sumptæ (scilicet pro statu mancipii), dirimit matrimonium, quando conditio errantis sit deterior; ùt cùm liber contrahit cum serva, quam credit esse liberam. Secùs quando est æqualis, aut melioris conditionis persona, cum qua errans contrahit: ùt cùm servus cum libera, quam putat esse servam. Ita Innoc. III. Ostiensis, Doctor Resolutus *in* 4. *d.* 34. *q. unic.* cum aliis contra nonnullos. Pro primo habetur *cap. Ad nostram, de Conjugio servorum*, ut tollatur injuria contrahentis. Quare si ille sit sciens, aut probabiliter opinans, aut post cognitam servitutem de novo ei consentiens per signum aliquod, aut copulam maritalem, valet matrimonium. Bonac. & alii apud ipsum. Pro secundo adducitur *cap.* 1. *de Conjugio servorum.* Ratio: cùm sit utrobique paritas; contrahens in nullo læditur. Pro tertio, 29. *q.* 2. *cap. Si quis liber.* Ratio: cùm alter sit melioris conditionis; nulla huic sit injuria.

Casus. 6. Casus est. Cajus nobilis contraxit matrimonium cum Berta serva, quam putabat liberam; Dominus ejus resciens hoc, eam liberam fecit; post quod cognita est maritaliter; ipsa resciens se esse liberam à servitute, non vult cum Cajo habitare, neque illi debitum reddere, sed alteri digniori

niori nubere. Quid ad hoc? *Resp.* Nec per liberationem servæ à servitute, nec per copulam pòst maritali affectu habitam, revalidatur matrimonium;sed oportet ut error detegatur & auferatur,de novoque consensus utriusque fiat. Quare Bertæ est liberum eum præstare, cùm debeat consensus esse liber; & si nolit, potest alteri nubere, cùm illud matrimonium erat nullum. Ita Rosella *verb. Impediment.* Navar. *c.* 22. *num.* 33. Tolet. *lib.* 7. *cap.* 7.

Objectio solvitur.

7. Et licèt non possint servi Ordinem invitis Dominis suscipere, ne fiat Dominis præjudicium; possunt tamen invitis eîs contrahere matrimonium: cùm se per matrimonium non subtrahant à servitio sui Domini. Discrimen tamen est, si sit contractum matrimonium cum scitu Domini, non potest Dominus absque mortali peccato vendere servum, in locis ubi impeditur vita conjugalis: quod si inscio contractum foret, posset; licèt id seclusa necessitate facere non debet. Toletus & alii. Ex his solvitur casus, quô Dominus exigeret servitium, uxor importunè debitum, cui præstare obsequium teneretur servus? Vide Doct. Resol. *in* 4. *d.* 37.

De servo.

8. Addunt DD. cum Rotar. quòd si jactura Domini esset tenuis, & ex parte Conjugum periculum incontinentiæ, potiùs conjugio quàm Domino serviendum. Et in dubio inclinandum est in favorem matrimonii.

Qualitatis error non dirimit matrimonium.

9. Dico 3. Errore qualitatis personæ, non dirimi matrimonium: v. g. Cajus dicit se habere multa bona, & se esse divitem, Berta credens esse talem, contrahit cum eo validè. Quia cum hoc errore stat mutuus contrahenium consensus, qui nulla Lege aut Canone irritatur. Secùs est si qualitas principaliter intendatur, quod fit quando error redundat in errorem substantiæ: ùt si Titius in Italia fingat se esse primogenitum Joannis Regis Portugalliæ, & est secundogenitus, aut filius ejus non est; tunc Berta, credens eum esse primogenitum filium Regis Portugalliæ, volens primogenito nubere, contrahit cum eo nullum matrimonium: cùm error qualitatis redundet in errorem personæ. Aliter esset, si ille se diceret filium Regis aut filium Principis, & ea vellet contrahere cum filio Regis: tunc enim esset error in qualitate, adeòque matrimonium validum. Item non contraheretur validè matrimonium, si contrahens sive internè per expressam intentionem, sive externè in contractu apponeret qualitatem permodum conditionis sine qua non (i). Ratio est: Tum quia in actibus conditionatis deficiente conditione deficit actus: Tum quia actus agentium non agunt ultra intentionem. Pro primo exemplum est, quòd Petrus contrahit cum Cyrilla, & aliter non vult quàm propter colligationem cum familia Principum, ut ipsa asserit se esse hujus familiæ, & non est. Pro secundo, si ex-

(i) Laym. lib. 5. tr. 1. p. 4. c. 2. num. 2. Bonac. Gregor. á S. Laurent.

si expresè dicat, aliter nolo cum Berta contrahere si non est virgo, vel si non est dives &c.

Casus.

10. Ex his patet, licetsi valeret matrimonium Titii initum cum deformi primogenita, antecedenter ei demonstrata secundogenitâ formosa, locò primogenitæ, cum qua contrahere voluit; non tamen si Titius non peteret determinatè promogenitam, sed quamcumque illarum, & ideo vellet videre an formosa? an sibi placeat? Ratio primi est: quia tunc non est error circa personam, defectu consensûs. Ita Less. Henriqu. Sotus, Navar. Covaruvias &c. Ratio secundi est: quia sub tali dolo matrimonium celebratum, est simpliciter involuntarium quoad substantiam rei: nam ille intendebat contrahere cum ea filia quam vidit. Ita citati DD.

§. II.

De Voto & Ordine.

Votum simplex & solemne.

1. Præmitto 1. Votum simplex & solemne convenire in promissione spontanea Deo facta, differre autem per solemnitates: duas enim solemnitates, solemne addit super simplex, extrinsecam quæ in ceremoniis, & intrinsecam ac substantialem, quæ in traditione sui Ecclesiæ, aut Religioni in perpetuum & acceptatione alterius nomine Ecclesiæ, Religionis &c. ad hoc legitimam authoritatem habentis consistit (a), uti declaratur *cap. Cùm ad Monasterium, de Statu Monachorum, cap. Correctum, de Regularibus, cap. unico, de Voto in* 6. & *cap. Rursùs qui Clerici.*

(a) Sotus, Valent. Bonæ Spei, Cornexo t. 2. in 3. p. 1. tr. 6. de Matrimon.

Casus de professione.

2. Unde ille qui professionem præstitit in manibus simplicis Sacerdotis, aut Prælati non habentis licentiam sive potestatem professandi, potest validè tam in foro interno quàm externo contrahere matrimonium: nam professio redditur nulla defectu authoritatis, seu potestatis in acceptante illam (b). Secùs dicendum de eo, qui fecit professionem in manibus Prælati ad professandum suspensi occulti, aut non specialiter prohibiti ne ministret: nam quàmvis talis peccet, acta tamen ipsius prohibita, valent; quia Ecclesia supplet defectum. Ita NN. Lezan. *verb. Suspensio, n.* 14. & *verb. Excommunicatio, num.* 33. 34. & 35. Cornexo *d.* 2. *dub.* 1. Extra Scholam nostram Suar. *disp.* 26. *sect.* 2. *n.* 2. Tanner. Dian.

(b) Lezana verb. Professio, n. 13. Donatus q. 11. n. 3. Miranda & alii.

3. Præmitto 2. Votum solemnitatis esse duplex: Religiosi statûs, & Ordinis Sacri, juxta *cap. unic. de Voto.* Hîs præmissis

Votum solemne omne, simplex aliquod dirimit matrimonium.

4. Dico: Votum dirimit matrimonium, non simplex ùt vidimus *suprà sect.* 1. dempto unicô, si uxor in sæculo continentiam vovens, marito licentiam daret sacros Ordines suscipiendi, aut sacram Religionem

onem profitendi, eô mortuô si contraheret cum alio, matrimonium esset nullum, per *cap. Quia sunt,* 10. *d.* 28. (c), etiamsi quis Sæcularis voveret solemniter manens in sæculo in manibus publicæ personæ, si tamen remanet in eo & contrahit, ejus votum dictum non dirimit matrimonium *cap.* 1. *final.* Doct. Resol. *loc. citato;* sed votum solemne, tam Religionis quàm Ordinis Sacri. Ita *cap. Si quis Clericorum,* & in Trid. *sess.* 24. *can.* 9. (d) statutum est. Idem facit votum simplex, quod emittunt Religiosi Societatis post biennium, propter determinationem Ecclesiæ, ex Bulla Gregorii XIII. quæ incipit, *Ascendente Domino.* Cum hac tamen differentia, quòd votum annexum Ordini Sacro, & simplex Societatis, dirimat contrahendum, non contractum ratum; Solemne verò votum Religionis, insuper contractum ratum, nondum consummatum annihilat, ùt legimus *suprà.*

(c) Hertzig, Kochler.

(d) Doct. Resol. loc. cit.

Inter vota differentia.

§. III.

De Cognatione.

Cognatio.

1. Cognatio est triplex, naturalis seu carnalis, legalis, & spiritualis: naturalis seu carnalis, est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium carnali propagatione contractum. Ita Doct. Resol. *in* 4. *d.* 37. *a.* 1.

2. Explicatur. *Vinculum:* id est conjunctio sanguinis, quasi sanguinis unitas, eò quòd tali ab eodem sanguine originem ducant, & in eodem sanguine uniantur.

Stipes.

3. Stipes dicitur illa persona generans, à qua alii omnes de quorum conjunctione tractatur, descendunt, & originem ducunt. Distingui autem solet hujusmodi conjunctio per lineas & gradus.

Linea.

4. Linea, est series personarum consanguinearum deducta à stipite; & est alia recta, alia transversa collateraliũ: recta est, secundum quam per descendentes generationes, à suo stipite procedunt personæ, ita ut una ab altera sit genita, sic à Patre & Matre filius, à filio nepos, pronepos: & hæc alia est ascendentium, alia descendentium; sed hæc potiùs solùm secundùm connotata differunt, sicut via Varsaviâ Gedanum, & Gedanô Varsaviam: diversitas tamen habebitur, si lineam ducas à Patre ad descendentes filios & filios; alia verò econverso ad Avum, Proavum. Collateralis sive transversa collateralium est, secundùm quam personæ ab uno stipite, non tamen à se invicem procedunt, ùt frater, soror, filii duorum fratrum qui patrueles dicuntur, aut filii duarum sororum. Gradus consanguineitatis, est certa distantia unius personæ ab altera; sicuti gradus

Gradus.

 scalæ,

fcalæ, eſt certa quædam altitudinis diſtantia, prout in Corp. Jur. Can. declaratur (a).

(a) Ab Iſidoro lib. 9. c. 5. in Sententiis Julii Pauli lib. 4. tit. 11. de Gradibus.

5. Nomina graduum ſuperiorum, ſive inferiorum, ſive ex latere venientium. Primo gradu continentur Pater Mater; inferiori, filius filia: quibus nullæ aliæ perſonæ junguntur. §. 1. Secundo gradu continentur ſuperiori linea, Avus Avia; inferiori, nepos neptis; tranſverſali, frater ſoror: quæ perſonæ duplicantur. Avus enim & Avia tam ex Patre quàm ex Matre accipiuntur: quæ perſonæ ſequentibus quoque gradibûs, ſimiliter pro ſubſtantia earum in quo gradu conſiſtunt, ipſo ordine duplicantur (iſtæ perſonæ (b) ſecundo gradu duplices appellantur, quia duo Avi ſunt, paternus & maternus. Item duo genera nepotum ſunt, ſive ex filio ſive ex filia procreati. Frater & ſoror ex tranſverſo veniunt, id eſt aut frater Patris, aut frater Matris, qui aut Patruus, aut Avunculus nominatur). §. II. Tertio gradu veniunt *ſuprà*, Proavus Proavia; *infrà*, pronepos proneptis; ex obliquo, fratris ſororiſque filius filia, Patruus Amita, id eſt Patris frater & ſoror; Avunculus Matertera, id eſt frater Matris & ſoror. §. III. Quarto gradu veniunt *ſuprà*, Abavus Abavia; *infrà*, abnepos abneptis; ex obliquo, fratris & ſororis nepos neptis, ſoror patruelis, id eſt Patrui filius filia; conſobrinus conſobrina, id eſt Avunculi & Materteræ filius filia; amitinus, amitina, id eſt Amitæ filius filia: itemque conſobrini qui ex duabus ſororibus naſcuntur, quibus accreſcit Patruus magnus Amita magna, id eſt Avi paterni frater & ſoror; Avunculus magnus, Matertera magna, id eſt Aviæ tam paternæ quàm maternæ frater & ſoror. §. IV. Quinto gradu veniunt *ſuprà*, Atavus Atavia; *infrà*, atnepos atneptis; ex obliquo, fratris & ſororis pronepos proneptis; fratris Patruelis ſororis Patruelis, amitini amitinæ conſobrini conſobrinæ filius filia; propior conſobrinus (c) propior conſobrina (d), id eſt Patrini magni Amitæ magnæ, Avunculi magni Materteræ magnæ filius filia. His accreſcunt Propatruus Proamita, hi ſunt Proavi paterni frater & ſoror; Proavunculus Promatertera, hi ſunt Proaviæ paternæ maternæque frater & ſoror, Proavique materni (hæc ſpecies (e) nec aliis gradibûs quàm ſcripta eſt, nec aliis vocabulîs declarari poteſt). §. V. Sexto gradu veniunt *ſuprà*, Triavus Triavia; *infrà*, trinepos trineptis; ex obliquo fratris & ſororis abnepos abneptis, fratris Patruelis ſororis Patruelis, amitini amitinæ conſobrini conſobrinæ, nepos neptis; Patrui magni Amitæ magnæ, Avunculi magni Materteræ magnæ nepos neptis, id eſt propioris ſobrini filius filia, qui conſobrini appellantur. Quibus ex latere accreſcunt Propatrui Proamitæ, Proavunculi Promaterteræ filius filia; Abpatruus Abamita, hi ſunt Abavi paterni frater & ſoror; Abavunculus Abmatertera, hi ſunt Abaviæ

(b) Anianus Interpres Pauli.

(c) Sobrinus.

(d) Sobrina.

(e) Anianus Interpres.

Abaviæ paternæ maternæque frater & soror, Abavique materni. §. VI. Septimo gradu qui sunt cognati recta lineâ *suprà infràque*, propriis nominibûs non appellantur: sed ex transversa linea continentur fratris sororisque atnepos neptis, consobrini filii filiæque. §. VII. Successionis idcircò gradus septem constituti sunt: quia ulterius per rerum naturam, nec nomina inveniri nec vita succedentibus prorogari potest. Itaque de gradibus consanguineitatis, & affinitatis quot sint, quomodo computandi, quibus etiam appellentur nominibûs, authoritate Isidori, atque Gregorii, & Alexandri sufficienter monstratum est, inquit Gratianus. Præsens tabula monstrat.

Sequuntur Tabulæ.

Triplex regula pro computandis gradibus.

6. Pro computandis gradibus triplicem assignat regulam S. Thom *in* 4. *d.* 40. *q.* 1. *a.* 2. & cum eo communiter DD.

Prima.

7. Regula prima est pro linea recta, quòd tot gradibûs personæ consanguineæ inter se distent, quot generationes gradualiter diversæ à stipite ad ipsas factæ sunt, demptâ stipitis; cùm stipes secundùm se non constituat gradum, sed per ordinem ad ipsum gradus constituuntur. Unde filius à Patre & Matre unico gradu eoque primo distat, nepos ab Avo secundo gradu seu duobus gradibûs.

Secunda.

8. Secunda regula est pro linea transversa seu collaterali, quòd si personæ æqualiter distent à communi stipite, tot etiam gradibûs inter se. Ita enim habetur *cap. Quod dilecti*, & *cap. Vir, de Consanguineit. & affinit.* Quapropter, quia duo fratres & soror, unico gradu eoque primo distant à stipite, uno gradu distant & inter se: sive aliter dicas, sunt in uno eoque primo gradu; nepos & nepos in secundo, prout tabula Bonæ Speistica ostendit.

9. Jus quidem Civile aliter suos gradus lineæ transversæ enumerare solet; sed hoc in ordine ad hæreditatem facit. Nos verò in ordine ad matrimonium: quare hîc ad Jus Civile attendere non debemus.

Terita.

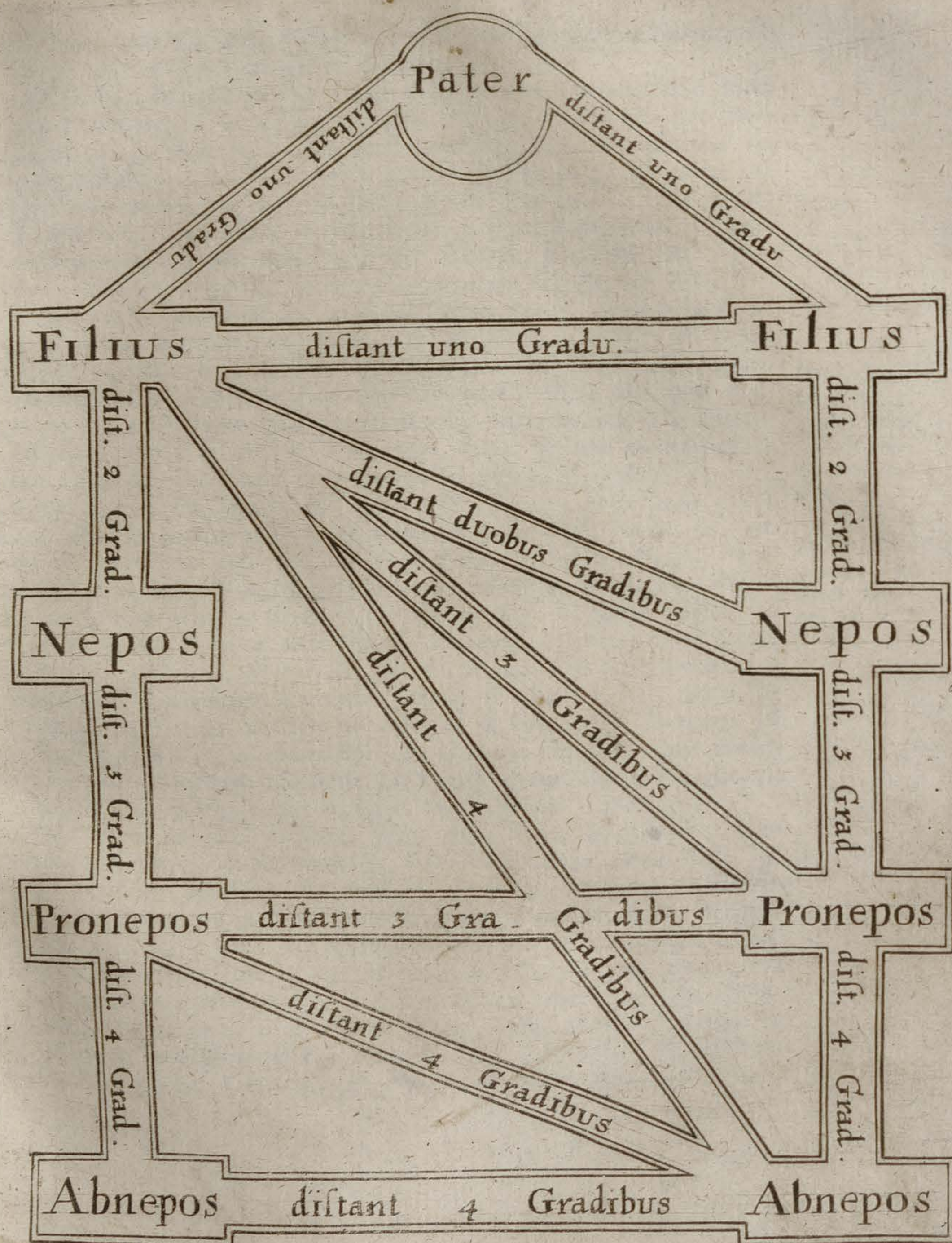
10. Tertia regula est, quando in linea collaterali inæqualiter distant personæ à communi stipite, quoto gradu remotiori distant à stipite, eodem distant inter se, juxta *cap. dict.* nunc: remotior enim gradus, minùs remotum trahit ad se, juxta *dictum caput.* Unde abnepos Titii cum filio Titii in quarto gradu sunt. Non est tamen omninò necessarium, ut in petenda dispensatione fiat mentio propinquioris gradus: ita enim declaravit Clemens VIII. teste Sanchez, & nostro Gregorio à S. Laur. modò primum non attingat gradum, attendendo forum externum, propter Litteras Urbani VIII. Anno 1624. datas; non internum, propter Ordinationem Pii V. Ita noster Steph. à S. Paulo.

11. Dico: Consanguineitas Jure Ecclesiastico dirimit usque ad quartum gradum inclusivè, tam inter personas in linea descendente, quàm collaterali;

Tabula Consanguinitatis

				IV. Abavus, Abavia, Parentes Proavi, Proaviæ tuæ. 4.				
			IV. Propatruus, Proamita, id est, Frat. Sororq; Proavi tui. 5.	III. Proavus, Proavia, Parentes Avi, Aviæ tuæ. 3.	IV. Proavuncul., Promatertera, id est, Frater, et Soror Proaviæ tuæ. 5.			
		IV. Horum Filius et Filia. 6.	III. Patruus magn., Amita magna, id est, Frater et Soror Avi tui. 4.	II. Avus, Avia, Parentes Patris et Matris tuæ. 2.	III. Avuncul. magn., Matertera magna, id est, Frater et Soror Aviæ tuæ. 4.	IV. Horum Filius et Filia. 6		
	IV. Eorundem Nepos et Neptis. 7.	III. Propior Sobrinus, Propior Sobrina, id est, Patrui magni, Amitæ magnæ Filius et Filia. 5.	II. Patruus, Amita. Frater et Soror Patris tui. 3.	I. Pater et Mater. I.	II. Avunculus, Matertera, id est, Frater et Soror Matris tuæ. 3.	III. Propior Sobrin., Propior Sobrina, id est Avunculi magni, Materteræ magnæ Filius et Filia. 5.	IV. Eorundem Nepos et Neptis. 7.	
IIII. Eorum Pronepos, Proneptis. 8.	III Horum Filius et Filia. 6.	II. Fr. Patruelis, Soror Patruelis, id est, Filius, Filia Patrui tui: Amitin., Amitina, Filius, Filia Amitæ tuæ. 4.	I. Frater. 2.		I. Soror. 2.	II. Consobrinus, Consobrina, id est, Avunculi, Materteræ Filius, Filia. 4.	III. Horum Filius, Filia. 6.	IIII. Eorum Pronepos, Proneptis. 8.
IV. Eorundem Nepos, Neptis. 7.	III. Horum. Filius, Filia. 5.	II. Fratris Filius, Filia. 3.		I Filius, Filia. I.		II. Sororis Filius, Filia. 3.	III. Horum Filius, Filia. 5.	IV. Eorundem Nepos, Neptis. 7.
IV. Horum Nepos, Neptis. 6.	III. Fratris Nepos, Neptis. 4.			II Nepos, Neptis. 2.			III. Sororis Nepos, Neptis. 4.	IV. Horum Nepos, Neptis. 6.
IV. Fratris Pronepos, Proneptis. 5.				III. Pronepos, Proneptis. 3.				IV. Sororis Pronepos, Proneptis. 5.
				IV. Abnepos, Abneptis. 4.				

Pater
distant uno Gradu
distant uno Gradu
Filius
distant uno Gradu.
Filius
dist. 2 Grad.
dist. 2 Grad.
distant duobus Gradibus
distant 3 Gradibus
distant 4
Nepos
Nepos
dist. 3 Grad.
dist. 3 Grad.
Pronepos
distant 3 Gra- dibus
Pronepos
Gradibus
dist. 4 Grad.
distant 4 Gradibus
dist. 4 Grad.
Abnepos
distant 4 Gradibus
Abnepos

laterali; Jure verò naturali, solùm in primo gradu utriusque lineæ: quidquid dicant alii de secundo gradu descendentium.

12. Explicatur & probatur. Quàmvis per antiquos Canones, & à Julio III. *cap. Nullum*, 35. *q.* 2. & à Gregor. per *cap. Progeniem*, prohibita sunt usque ad gradum septimum inter consanguineos conjugia; his tamen temporibûs solùm ad quartum gradum inclusivè prohibentur sub nullitate, per Decretum Concilii Lateranensis sub Innoc. III. latum *cap.* 8. his verbis: *non debet reprehensibile judicari si secundùm varietatem temporum Statuta quandoque varientur humana, præsertim cùm urgens necessitas vel eminens utilitas id exposcat: quoniam ipse Deus ex his quæ in Veteri Testamento statuerat, nonnulla mutavit in Novo. Prohibitio igitur copulæ conjugalis quartum consanguineitatis & affinitatis gradum de cætero non excedat, quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest, absque gravi dispendio hujusmodi prohibitio generaliter observari.* Unde qui cum consanguineo intra quartum gradum contrahit, non tantùm matrimonium est nullum, sed insuper si scienter hoc facit, peccat mortaliter, & incurrit excommunicationem latæ sententiæ; sed Episcopalem, per Clementinam 1. *de Consanguin. & affinit.* (f): si verò unus sit in gradu quinto, alter in tertio, valet matrimonium. Ita Doct. Resol. *loc. cit.* & adducit pro hoc *cap. ult. de Consanguin. & affinit.* Sylv. *verb. Matrimonium* & alii. Volunt hoc nonulli etiam apud Doct. Resol. Decretum debere intelligi de linea transversa, non de linea recta: Ita enim dicunt, quòd in linea recta numquam liceat aut valeat matrimonium, etiam in infinitum accipiendo gradus, & quidem Jure naturæ inter tales dirimi matrimonium volunt, ita ut si Adam rediret ad mundum, non posset ducere uxorem nisi rediret & Eva: cujus sententiæ est etiam Scotus *d.* 40. *n.* 4. Bonæ Sp. & alii. At ubi Jura non distinguunt, nec nos distinguere debemus: Jus Ecclesiasticum non distinguit, an in linea recta, an in transversa; ergò nec nos debemus distinguere.

Contrahentes intra 4. gradus consanguin. incurrunt excom.

(f) Tolet. lib. 7. cap. 9. Bonæ Sp. n. 73.

13. Quòd Jure naturali dirimat, primi gradûs consanguineitas matrimonium, habetur *cap. Litteras*, §. *Porrò.* Deducitur *Levit.* 18. & accipitur ratio ab Apostolo *ad Corinth.* 2. quia vir est caput mulieris: sed contra legem naturalis dictaminis est, quòd filius esset caput Matris. Item secundùm Apostolum, vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier 1. *ad Corinth.* 7. atqui hoc est contra dictamen rationis, quòd filia habeat potestatem corporis Patris, quia lex vetat utrumque. Doct. Resol. *in* 4. *d.* 38. *q.* 1. *a.* 3. Quòd autem solùm de primo gradu intelligendum sit, colligitur ex *cap. Gaudemus, de Divortiis*, ubi declaratum est, Infideles qui contraxerunt matrimonium in consanguineitate, non

non esse separandos, quando ad fidem convertuntur, dempto primo gradu.

Ius naturale per necessitatem definit esse.

14. Dices: In initio mundi contrahebant matrimonium fratres cum sororibus, nec constat id cum illis dispensatum fuisse à Deo; ergò matrimonium initum inter consanguineos in primo gradu, non est Jure naturæ invalidum. *Resp.* Sicut necessitas extrema facit, ut sit licitum rem alienam accipere; ita tunc faciebat, ut esset validum matrimonium. Valent. Ledesma, Sanch.

Cognatio spiritualis.

15. Dico 2. Cognatio spiritualis, est propinquitas personarum ex actione sacramentali baptismi, aut confirmationis orta, inter baptizantem & baptizatum, susceptores & susceptum, paternitas; inter baptizantem & Patrem baptizati, ex alia parte susceptores, compaternitas dicta: quæ tantùm inter personas recensitas, non inter descendentes aut ascendentes, matrimonium dirimit, *cap. de Cognat. spirit.* constatque ex Trid. *ses.* 24. *cap.* 2. *de Reform. matrim.* Unde baptizatus potest filiam baptizantis accipere in uxorem, aut baptizans Petro filium, filiam ejus (g). Sed de tali cognatione sufficienter dixi, de baptismo & confirmatione tractando.

(g) Doct. Resol. loc. cit.

Cognatio legalis.

16. De cognatione legali præmitto. Cognatio legalis, cùm sit rara, pauca de illa multi DD. habent, interim pro omni eventu plura cum nonnullis dicam. Inprimis cognatio legalis (inde quòd sit à lege) formaliter talis, est propinquitas personarum consurgens ex adoptione. Ita communiter DD. *in* 4. *d.* 42. & in *cap.* 1. *de Cognat. legal.* teste Bonac. *q.* 3. *punct.* 5. §. 3. *n.* 1. Causalis (ùt definiunt antiquissimi DD. Ostiensis & Doct. Resol. *in* 4. *d.* 42. *q. unic.*) *est actus legitimus, per quem qui filius non est, pro filio habetur, vel pro nepote: adoptio enim est legalis actio, ad solatium eorum inventa principaliter, qui liberos non habent: antiqui enim conditores legum & alii soliciti fuerunt, ne quis sine hærede recederet, ne defunctus affligeretur; & sic curaverunt ut qui filios habere non poterant naturales, saltem filios haberent legales.*

Adoptio.

17. Duplex est adoptio, perfecta & imperfecta: illa est, quâ adoptatus libera voluntate adoptantis interveniente Principis authoritate transit in potestatem adoptantis, & fit ipsius hæres necessarius ex testamento in quarta id est legitima parte, & ab intestato in totum; ista est, quâ adoptatus non transit in potestatem adoptantis, neque fit ipsius hæres necessarius, sed tantùm per potestatem Magistratûs, aut Judicis inferioris, ex consensu solius adoptantis habet jus succedendi in bona intestati. Ita Doct. Resol. *loc. cit.* Bonac. quidquid dicat Rotar. Perfecta, aliter nuncupatur arrogatio; imperfecta, simplex.

Conditiões

18. Quæ conditiones requirantur ad hoc ut sit perfecta adoptio, *Resp.* (præ-

(præter dictas nunc) requiritur 1. ut adoptans sit major natu (g), & quidem ut sit 25. Annorum (h): nam usque ad 25. Annos Jure communi non habet administrationem bonorum, exceptis castrensibûs, vel quasi castrensibûs. Imò 18. Annis adoptans excedere debet adoptatum, ut quasi Pater ejus naturalis esse possit. 2. ut sit sui juris (i). 3. ut adoptans sit masculus (i): mulier enim adoptare non potest, nisi ex privilegio (i). 4. Ut adoptans habeat potentiam generandi: *Igitur frigidus non adoptabit* (g). Nec qui nascitur absque virilibus adoptare valet; secùs tamen, gladiô aut aliter castrati facti: quia impotentia hæc ad generationem, sequitur per accidens; non autem per se ad personam adoptantis (i). Hinc infert Bassæus, quòd etiam Sacerdos adoptare possit; *lib. 2. de Adoptantibus*. Idem tenet & Bonacina. 5. ut sit præsens tam adoptans quàm adoptatus, & velit: *Leg. Neque*, & *Leg. Post mortem*, §. *final. de Adoptantibus*, ubi habetur, adoptationem non posse fieri per Procuratorem. 6. ut coram Principe aut Magistratu assideat, Judice hoc approbante, & authoritatem dante (g); aliàs si in domo præcisè, vel coram vicinis suis hoc facit, non fit adoptio cessante tali solemnitate, nec generat impedimentum matrimonio. *FF. de Adoptante*, *lib. 2.* Ostiensis, Doct. Resol. *loc. cit.*

(h) Bonacina, Rotar.

(i) Doctor Resol. Bonaç. Rotar.

19. Quis adoptari possit? *Rdet* Doct. Resol. *loc. cit.* quòd quilibet, tam mas quàm fœmina, dummodo sit minor natu. Hîs præmissis

20. Dico 3. Cognatio legalis perfecta, ponit impedimentum dirimens matrimonium inter adoptantem & adoptatum adoptatique filios & nepotes usque ad quartum gradum perpetuum; inter filios legitimos adoptantis & adoptatum ipsum, temporale; inter adoptantem & uxorem adoptati, & inter adoptatum & uxorem adoptantis, etiam perpetuum.

21. Explicatur & probatur. *Cognatio perfecta*: nam quàmvis nonnulli dicant, sive perfecta sive imperfecta, & Jura loquantur absolutè; dicendum tamen quòd non dirimat nisi perfecta (i): quia matrimonium est materia favorabilis, consequenter impedimenta restringenda sunt; & Jura quæ Gutierez adducit, explicanda de cognatione perfecta. Dirimit matrimonium secundùm Jura Canonica, *de Cognatione legali cap. 1.* ubi dicitur: *si quæ per adoptionem mihi soror esse cœperit, quamdiu durat adoptio, inter me & ipsam nuptiæ consistere non possunt.* Item secundùm Jura Civilia *FF. de Ritu nupt. per adopt.* Ita Doct. Resol. *loc. cit.* Unde matrimonia contracta ab Infidelibus in cognatione legali, quàmvis juxta Bonac. sint valida, eò quòd Infideles non sint subjecti jurisdictioni Ecclesiæ; invalida tamen defactò sunt in sententia Doct. Resol. & in rei veritate: quia Infideles subsunt Legibus Civilibus.

22. In-

22. Inter adoptantem & adoptatum, adoptatique filios & nepotes usque ad quartum gradum, est quasi linea recta, cognatio vocaturque *paternitas*, ponens impedimentum perpetuum, ita ut etiamsi dissolvatur cognatio legalis, cum nemine horum adoptans valet contrahere matrimonium (k).

(k) Tolet. Bonac. loc. cit.

23. Cognatio inter filios legitimos adoptantis & adoptatum ipsum, est in linea quasi transversali vocaturque *fraternitas*, ponens impedimentum temporale: nam tamdiu tantùm durat, quamdiu illi filii & filiæ adoptantis existunt sub illius potestate: ita enim habetur *cap.* 6. *Per adoptionem*, in Corp. Jur. Canon. *q.* 3. *An spirituales vel adoptivi filii, pag.* 376. Proinde mortuo adoptante, potest adoptatus cum filia ejus contrahere matrimonium. Ita communiter DD.

24. Circa filios illegitimos non concordant DD. Volunt aliqui (ùt sunt Petrus à S. Joseph, Angelus & alii) contrahi cognationem legalem cum illegitimis filiis & filiabus. Sed probabilior est sententia Doct. Resol. *loc. cit.* Innocentii, & Ostiensis *cap. unic. de Cognat. leg.* quòd solùm cum legitimis contrahatur. Ratio est: quia filii illegitimi non transeunt in potestatem Patris, *instit. de Nupt.* Jam verò adoptatus solùm cum illis contrahit cognationem legalem, qui sunt sub potestate Patris (k). Undè potest adoptatus validè contrahere matrimonium cum spuria adoptantis.

25. Cognatio inter adoptantem & uxorem adoptati, & inter adoptatum & uxorem adoptantis, est admodum affinitatis, vocaturque *affinitas*, ponens impedimentum etiam perpetuum: statutum est *Leg. Adoptivus, de Ritu nupt.* Inter alias personas non contrahitur cognatio legalis, consequenter non impeditur matrimonium. Quapropter potest contrahere validè & licitè matrimonium filius adoptantis cum filia adoptati, aut si sunt adoptati filius & filia diversorum Parentum, hi inire matrimonium valent. Similiter adoptans cum Matre adoptati. Ita Tolet. *lib.* 7. *cap.* 8. Sylv. *verb. Matrimonium* §. 8.

26. Quibus modis dissolvatur adoptatio, vide Rotar. de hac materia *pag.* 440. *num.* 23.

§. IV.

De Affinitate.

Affinitas dirimens.

1. Dico: affinitas (consanguineitatis affinis) est, ex copula sive licita sive illicita viri cum fœmina proximitas, ac vinculum consanguineorum

fœminæ cum viro, & consanguineorum viri cum fœmina, cum hoc discrimine, quòd proveniens ex maritali, usque ad quartum gradum; ex illicita sive fornicaria, ad secundum solùm gradum inclusivè, dirimat matrimonium postea contrahendum. Quomodo?

2. Explicatur & probatur. *Ex copula sive licita sive illicita, est propinquitas ac vinculum consanguineorum viri cum fœmina, cum qua habita est, & consanguineorum fœminæ cum viro* (a): quia ùt probat Doct. Resol. *vir & mulier sunt una caro, & hoc contingit in fornicatione secundùm illud 1. ad Corinth. 6. qui adhæret meretrici, cum ea unum corpus efficitur* (a). Cùm ergò sive per licitam, sive per illicitam copulam vir fiat cum muliere una caro, consanguinei mulieris attingentes consanguineitate mulierem, attingunt proximitate in eodem gradu virum, quô sunt consanguinei mulieri; cùm attingere nequeant mulierem, quin attingant virum, quandoquidem sunt una caro. Et sic, quo gradu sunt mulieri consanguinei, eodem proximi sive affines viro; similiter consanguinei viri, quo gradu ei sunt consanguinei, eodem affines ejus mulieri: v. g. Cajus cognoscit maritaliter Bertam aut cum ea fornicatur; per eam copulam consanguinei Caji in secundo gradu, fiunt Bertæ affines in gradu secundo, consanguinei Bertæ in gradu primo, fiunt affines in gradu primo Cajo. Ita communiter TT. Non contrahitur autem affinitas inter Cajum cognoscentem & Bertam cognitam, cùm sint una caro ac stipes, & principium affinitatis; nisi ille aliam cognoscat, vel illa ab alio cognoscatur (b). Neque hi contrahunt cum affinibus affinium (c), cùm affinitas non pariat affinitatem, *cap. Quod super his, de Consanguin. & affinit.* Unde mortua Bertâ potest Cajus ducere illam quæ fuit uxor fratris Bertæ (d). Neque consanguinei viri fiunt affines consanguineis mulieris cognitæ, *cap. Quod super his, de Affinit.* & *cap. Non debet;* cùm in nullo Jure probari possit (d). Quare filius Caji ex prima uxore potest ducere filiam secundæ uxoris ejusdem Caji; & ita erit eadem privigna & nurus Caji. Item filius viduæ unius, ducere alteram viduam, cujus item filius ducet Matrem sui vitrici seu mariti suæ Matris (d): natô proinde alicui ex dictis filiô dicere potest alterutra, vel utraque, hic est filius filii mei, & simul frater mariti mei.

(a) De affinit. cap. 1. & 2. & cap. Discretionem. D. Resol in 4. d. 39. a. 2.

(b) Steph. à S. Paulo.

(c) Rotarius.

(d) Sanchez, Bonac. & N. Greg. à S. Laurentio.

3. Cum hoc discrimine, quòd proveniens ex maritali usque ad quartum gradum; ex illicita sive fornicaria, ad secundum inclusivè dirimat matrimonium: ita enim habetur decisum in Concil. Triden. *sess.* 24. *c.* 4. & communiter DD. docent. Nota tamen hoc, quod dicit Fabianus Papa *cap. de Propinquis: Qui ad affinitatem in quarta generatione si inventi fuerint, non separentur,* In Corp. Jur. Can. *caus.* 35. *q.* 1. 2. & 3. *c.* 3. *fol.* 431.

4. Sciendum, quòd possit summus Pontifex dispensare, ut quis celebret matrimonium cum sorore uxoris suæ demortuæ (e): nam Alexander

der VI. Emmanueli Regi Lusitaniæ, Julius II. Henrico VIII. Regi Angliæ, Urbanus VIII. Anno 1640. Principi de Liniaco hoc concessit.

(e) Bonæ Spei, Steph. à S. Paulo.

5. Addidi, *postea contractum:* nam si superveniat affinitas post consummatum, illud non dirimit. Ita Doct. Resol. *loc. cit. a.* 2. ait: *& intelligas hoc de affinitate, quæ præcedit matrimonium; si autem sequatur, non rumpit matrimonium, cap. de Eo qui cognovit consanguineam uxoris, cap.* 1. & *cap. Discretionem,* & *cap. Tuæ,* & *cap. final.* Sed si culpa sua hoc fecit; hæc duo illi adfert: Primum, quòd non possit petere debitum citra dispensationem, sed solùm reddere potest & tenetur; etiam si sit consorti illa copula occulta. Ita Bonac. *de Matrim. d.* 3. *punct.* 12. *n.* 20. & *punct.* 14. *n.* 10. Octav. *interrog.* 393. *pag.* 162. Probatur: quia Clemens III. Papa in sua Decretali quæ incipit, *Transmissæ,* ad similem casum dicit: *præsenti pagina respondemus, quòd legitimæ uxori cohabitans, & necessaria subministrans, non cognoscat eam quamdiu vixerit, nisi ab ea fuerit requisitus, & tunc ad ipsam non sine gravi cordis dolore accedat.* Et tenetur reddere non tantùm formaliter, sed etiam interpretativè petenti debitum, quando compars præ verecundia non audet petere, est tamen in tali dispositione quòd libenter acciperet (f). Secundum, quòd mortua comparte nequeat contrahere: sic enim in eadem Decretali legitur, postmodum *si supervixerit, perpetuò sine spe conjugii permanebit.* Item in sua Decretali Alexander III. *cap. Veniens* (g), ordinat, *quòd si Matrem Sponsæ suæ cognovit, & Sponsæ nunquam carnaliter adhæsit, imponenda est ei pœnitentia paulò major quàm pro adulterio: quâ peractâ vel parte ipsius, poterit ex dispensatione cum alia matrimonium contrahere. Cæterùm si Sponsam cognovit antequam Matrem, vel pòst, nunquam eam vel aliam potest accipere in uxorem* (h), subintellige licitè.

(e) Vid. d. 9. ser. 7. sect. 1. §. 1. n. 10. Affinitas has pœnas adfert.

(f) Gregor. à S. Laurent.

(g) Cap. 3. eod. tit. in 1. Compilat.

(h) In Corp. Jur. Can.

Ignorantia impedit ne affinitatem.

6. Dixi, *si culpa sua:* nam ignorantia Juris aut facti excusat, quòd aut non scivit per talem copulam contrahi affinitatem, aut hanc personam esse tam propinquam consanguinitate uxori ejus: ita enim in Concil. Triburiensi *cap. In lectû: In lectû mariti absente uxore soror ivit uxoris, quam ille uxorem putans suam esse, dormivit cum ea. Super hoc visum est, si ipse per securitatem veram hoc probaverit, quòd insciius fuerit hoc scelus, pœnitentiam quidem quæ sibi indicta fuerit, agat, & legitimum suum conjugium habere permittatur. Illa verò vindictâ digna affligatur, & in æternum conjugio privetur.* Item in eodem Concil. *cap. Si quis, cum Matre & filia fornicatus est, ignorante Matre de filia, & filia de Matre, ille nunquam accipiat uxorem; illæ verò si voluerint, accipiant maritos: si autem hoc sciverint, ipsæ fœminæ absque maritis perpetuò maneant.* In Corp. Jur. Can. *p.* 2. *pag.* 430. Quapropter Doct. Resol. *loc. cit. d.* 39. *a.* 3. dicit, *aut cognovit eam ignoranter? jurabit quòd hoc fecit inscius, & tunc ab uxore non separabitur; sed reddat & exi-*

gat

gat debitum. Aut ſcienter? & tunc non debet petere debitum, nec poſt mortem uxoris nubere, de Eo qui cogn. conſang. cap. 1. & 2.

7. Quid ſi quis contrahat affinitatem cum ſcientia Juris & facti, ſed cum ignorantia pœnæ non petendi debitum; utrùm in tali caſu incurrat hanc pœnam? multi tenent ſententiam affirmativam. Attamen Diana *part.* 11. *tract.* 5. *reſol.* 38. Dicaſtil. Burgh. *Centur.* 3. *caſu* 64. Gobat *in Alphab. matrim. p.* 2. *caſu.* 15. *n.* 603. noſtri Anton. à S. Spiritu *Direct. Regular. tr.* 2. *d.* 1. *n.* 106. Steph. à S. Paul. docent quòd non incurrat. Ratio eorum eſt: quia pœnæ ignorantia excuſat ab incurrenda excommunicatione, aliiſque cenſuris; ergò excuſabit ab incurrenda hac pœna. Addit Dian. *loc. cit. reſol.* 4. quòd etiam excuſetur à pœna, ſi oblitus fuerit ejus, quando talem actum commiſit. Excuſat à pœna.

8. Inferes: Ergò etiam qui ignorat affinitatem eſſe impedimentum dirimens matrimonium, contrahens affinitatem, poteſt adhuc cum conſanguinea ejus contrahere. *Reſp.* (i) negando cum communi. Ratio eſt: quia impedimenta dirimentia matrimonium, non tantùm ſunt impoſita ùt pœnæ, ſed præcipuè ùt inhabilitates.

(i) Burghab. Centur. 2. caſ. 54. Steph. à S. Paulo.

9. Dices: Qui poſt celebratum matrimonium habuit copulam cum ſua propria conſanguinea, poteſt à propria uxore petere debitum; ergò etiam qui cognovit conſanguineam propriæ uxoris, poteſt ab ea petere debitum. *Reſp.* diſparitatem eſſe inde, quòd Jura loquantur de inceſtu cum conſanguineis uxoris, non verò de inceſtu cum propriis conſanguineis. Sanch. *lib.* 9. *d.* 67. *num.* 7. Bonac. *loc. cit.* & alii. Objectio ſolvitur. Inceſtus cū conſang. uxoris non cum propria adfert pœnam non petendi debitum.

10. Nota ex Clementina *de Conſanguin. & affinit.* eos qui ſcientes in gradibus conſanguineitatis vel affinitatis, conſtitutione Canonica interdictis, aut cum Monialibus, contrahere matrimonialiter non verentur, nec non Religioſos & Moniales, & Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos matrimonia contrahentes, excommunicationis ſententiæ ipſô factô ſubjacere. Hæc pœna cum ſit odioſa, non contrahitur propter alia impedimenta; nec ſi bona fide quis contraxerit.

11. Sed quid ſi uxor erat invitè cognita à conſanguineo mariti; utrùm incurrat hanc pœnam non petendi debitum? *Reſp.* quòd non: quia *ſuo jure non debet ſine culpa privari, cap. Diſcretionem.* In Corp. Jur. Can. p. 213.

12. Caſus eſt. Cajus per plures annos illicitè cognoſcebat Bertam uxorem alterius mariti, quo tempore illa genuit filiam; iisdem annîs cognoſcebat Catharinam uxorem alienam, ex qua genitus eſt filius; quæritur utrùm hic filius illam filiam ducere poteſt? *Reſp.* Sanch. *in Select. d.* 43. *n.* 44. dicit, quòd in tali caſu ſtante etiam rumore, adhibita diligentiâ, ſi nihil certitudinis habeatur, poſſit dictus filius illam filiam ducere, non pro- Caſus.

procurata dispensatione: quia possessio stat pro libertate ad contrahendum: nullus enim spoliandus est sua possessione, sine certo Jure. Subscribit ei Burgh. *Centur*.3. *cas.* 100. adferens pro hac sententia *cap. Laudabilem*, & *cap. fin. de Frigid.* ubi statuitur, dubium de potentia naturali, non teneri ad tutiorem partem, seu abstinentiam à matrimonio: quia habet jus ad contrahendum; ergò à pari in proposito. Hanc sententiam tenet etiam Gobat *in Alphab. matrim. p.* 1. *cas.* 1. *n.* 62. Econtra Bordon. dicit, si rumor populi est, quòd Cajus illicitè conversabatur cum iis Matribus, & potiùs ille est parens, in tali casu abstinere debent à contrahendo. Cui subscribo, & dico: Non obstante facta diligentiâ à Sponsis, non potest dictus filius eam filiam ducere: nam si fama habet impedimentum, impeditur, *cap. Cùm tua, de Sponsal.* quod jam declaravi *de Sponsalibus n.*34. ubi Doct. Resol. adducit capita aliquot. Ita etiam sentit Bossius *de Matrim. c.* 7. §. 2.

13. Quid si post contractum matrimonium, tale dubium occurrat? *Resp.* quòd ob tale dubium superveniens matrimonio bona fide contracto, nemo teneatur à matrimonio aut ejus actu desistere: quia à Clemente III. ita statutum est *cap. Super eo*, & sequenti *Quod postulas*, in Corp. Jur. Can. *p.* 23. A fortiori ad dictum unius afferentis affinitatem inter Conjuges, separari non debent, ordinavit Alexander III. *cap. De illo qui uxorem* &c. *loc. cit.*

14. Quid requiritur, seu qualis copula ad contrahendam affinitatem? *Resp.* In primis ùt dixi requiritur copula, quia ex coitu provenit affinitas.

Sequentes numeri non legantur in refectorio.

Solvitur objectio.

15. Dices: Si affinitas contrahatur ex coitu, igitur per locum à contrario, si vir non cognoverit uxorem suam, poterunt filii fratris viri, imò ipse frater contrahere cum ea post mortem ejus viri. *Rdet* Doct. Resol. *loc. cit. Dic quòd non, propter aliquod impedimentum, scilicet publicæ honestatis; quæ non solùm impedit, quòd formaliter non potest contrahere cum uxore fratris, sed nec cum Sponsa fratris nec cum aliqua de fratris consanguineitate. De Sponsalibus impub. continebatur in fine.*

Qualis copula requiritur ad contrahendam affinitatem.

16. *Non contrahitur per omnem carnalem coitum affinitas: non enim per extraordinariam pollutionem quæ fit extra vas,* 35. *q.* 3. *cap. Extraordinaria; nec etiamsi sæpiùs fiat ibi, quod notat Glossa. Nec obstat illud quod dicitur de Sponsa juvenis, ubi dicitur, quòd separandus est à consobrina puellæ, quam duxit & cognoscere attentavit, licèt explere non potuit. Quia illa Decretalis loquitur de illo, qui attentavit in naturalibus, & maritali affectu, ùt dicit ibidem Glossa.* Ita Doct. Resol. *loc. cit.* Et tunc separandus propter honestatem publicam de qua statim dicam. Nec contrahitur per coitum viri sodomiticum, sive cum viro sive cum fœmina talem: talis enim copula contra naturam habita, non potest esse principium generationis, nec con-

stituere

ſtituere unam carnem per commixtionem ſeminum. Neque contrahitur per coitum naturalem viri cum fœmina, ſi copula eſt imperfecta, hoc eſt ſi vir intra vas mulieris naturale non ſeminet, quamvis illud penetret (k), & fœmina ſeminet (l): quia ad contrahendam affinitatem requiritur copula quæ fit ſufficiens ad generationem, ſeu quâ vir & fœmina efficiantur una caro, *cap. Fraternitatis*, 35. *q.* 1. ſeu quâ efficitur ſanguinis commixtio, *cap. Lex Divina*, 27. *q.* 2. Sed hæc fieri nequeunt, ſi vir intra vas fœminæ naturale non ſeminet, nam eſt neceſſarium ſemen viri, principiumque generationis (k).

(k) Doct. Reſol. Bonæ Spei, Steph. à S. Paul. Greg. à S. Laur. Bonac. & alii.

(l) Tolet. Bonac. loc. cit.

17. *Per contrarium ſequitur, ſi aliquis ſeminat in vas mulieris, licèt non intret vas, contrahitur affinitas: quia fit carnis commixtio. Sicut contigit in Francia cuidam, qui contraxit cum quadam tam arcta, quòd puer novem annorum non potuit intrare; qui cùm non poſſet eam corrumpere, polluit eam in vaſe debito, & impragnavit, quam partûs tempore incidi oportuit.* Ita D. Reſ. *loc. cit.*

18. Utrùm neceſſarium eſt ut etiam fœmina ſeminet? *Reſp.* Probat Doct. Reſol. *loc. cit.* quòd ſic: quia ſi illa non ſeminet, deficit carnis commixtio; adducens pro hoc *cap. Fraternitati.* Oppoſitum tamen ſuſtinet Sanch. Ledeſm. Reginald. Sot. Angelus. NN. Bonæ Spei, Greg. à S. Laur. Steph. à S. Paulo & alii, docentes ſufficere quòd fœmina ſemen viri, ſive ſpontè ſive invitè, ſive vigilans ſive dormiens, & ſive naturaliter ſive arte humana aut diabolica, intra ſuum vas naturale recipiat. Ratio ipſorum eſt: quia aliquæ fœminæ ſine congreſſu & coitu viri, recepto alia ratione ſemine, conceperunt. De quo ſcribunt Palud. Sylv. Sot. Ledeſm. & alii apud Sanch. *lib.* 7. *d.* 64. *n.* 1.

19. Ex his collige primò, quòd inſiſtendo primæ ſententiæ, multi poſſunt ſe gerere pro non affinibus, conſanguineis, in caſu quô ſunt certi, quòd non ſeminavit mulier. Ita N. Urban. ab Aſcenſ. Dom. Ratio ejus eſt: quia impedimenta ſunt ſtricti Juris, ideoque ſtrictè interpretanda.

20. Secundò, quòd ſi quis habeat illicitè rem cum fœmina, & non ſeminat, non contrahit affinitatem; conſequenter non impeditur ab affinitate, ne contrahat cum conſanguinea ejus quam cognovit. Sic etiam in communiſſima ſententia pueri 12. aut 13. annorum non contrahunt affinitatem per copulã, cùm in ea ſententia illi in tali ætate non emittunt ſemen (m). Sed fallit ætas aliquando: nam Achaz anno 11. genuit Ezechiam, Salomon anno 10. Roboam, puella in Belgio anno 9. concepit juxta Maſſæum *in Chronico ad annum* 1337. prout ſcribit P. Bonæ Sp. *de Impotentia reſol.* 5. Idem dicendum de ſpadonibus, qui quidem penetrare queunt vas fœmineum, ſed ſemen verum emittere non valent, ùt notant Ledeſm. Sanch. Bonac. & alii.

(m) Greg. à S. Laur.

Notandum.

21. Lineæ affinitatis una eſt recta, aliæ transverſæ, prout exempli gratiâ ſit.

Linea recta.

Socer, uxoris tuæ Pater. *Vitricus*, est Matris tuæ post obitum Patris tui maritus. *Noverca*, Patris tui post obitum Matris tuæ, uxor.

ascendendo

descendendo

Gener, filiæ tuæ maritus. *Nurus*, filii tui uxor. *Privignus*, filius mariti ex alia conjuge, vel uxoris ex alio marito. Similiter *Privigna* est.

Tabulæ transversæ.

Uxor fratris olim relicta.	Frater.	I. Gradus.	Soror.	Vir sororis olim relictus.
Uxor filii.	Fratris filius.	II. Gradus.	Sororis filia.	Vir filiæ sororis.
Uxor nepotis fratris.	Fratris nepos.	III. Gradus.	Sororis neptis.	Vir neptis sororis.
Uxor pronepotis fratris.	Fratris pronepos.	IV. Gradus.	Sororis proneptis.	Vir proneptis sororis.

§. V.

§. V.

De impedimento publicæ honestatis.

1. PRæmitto, quòd sit propinquitas personarum orta ex sponsalibus, vel matrimonio rato, *cap. Sponsa*, & *cap. Ad audientiam*; eò quòd per sponsalia, aut contractum matrimonium, appropinquent viro consanguinei mulieris, & econverso. Hæc propinquitas vocatur publica honestas, sive ùt Doct. Resol. ait, publica honestatis justitia: quia justum & æquum est, & decentiæ honestas exigit, ut tales personæ matrimoniô inter se non copulentur, quas hoc impedimentum afficit. Hîs præmissis

(a) Alarius, Rorar. p. 445.

2. Dico, quòd Jure Ecclesiastico propinquitas hæc personarum, orta ex sponsalibus validis, tantùm in primo gradu; proveniens verò ex matrimonio rato, sive sit validum sive invalidum, dummodo non sit invalidum ex manifesto defectu consensûs (a), aut irritum ob impedimentum publicæ honestatis, usque ad quartum gradum inclusivè cum consanguineis conjugis, dirimit matrimonium contrahendum.

Ad quem gradum publicæ honestatis impedimentū se extendat.

3. Explicatur & probatur. Dico, *orta ex sponsalibus validis:* Nam quàmvis Jure antiquo consurgebat ex sponsalibus invalidis, prout dicit etiam D. Resol. *loc cit. Consurgit publica honestas etiam ex sponsalibus quæ sunt nulla, puta contractis inter consanguineos, cap. Ad audientiam. Et hoc est verum, dummodo non sint nulla sponsalia ratione defectûs consensûs*, Jure tamen novo Tridentini quandocumque sunt invalida, non inducitur per ea publicæ honestatis impedimentum: hæc enim duo ad propositum Concil. Trident. *sess. 24. c. 3.* declaravit, scilicet quando sponsalia sunt invalida quomodocumque, quòd non inducant impedimentum publicæ honestatis. Secundum, quando sunt valida & inducunt impedimentum, illud non excedit gradum primum. Ita ibi habetur: *justitiæ publicæ honestatis impedimentum, ubi sponsalia quacunque ratione valida non erunt, Sancta Synodus prorsùs tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant: quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest hujusmodi prohibitio absque dispendio observari.* Unde si Joannes fictè cum Berta contraxit sponsalia, aut alia ratione nulliter, potest contrahere matrimonium verè cum ejus sorore: vel si validè contraxit cum illa sponsalia, potest cum alia in gradu secundo consanguinea ejus contrahere sive sponsalia sive matrimonium, nisi obsit aliud, ùt dixi *de sponsalibus*. Ita Bonac. & alii apud ipsum *loc. cit.*

Quid si fictè

4. *Proveniens verò ex matrimonio rato, sive valido sivo invalido, usque ad quartum gradum inclusivè:* quia intantum non est recedendum à Jure antiquo, inquantum nihil Jure novo est mutatum in eo: atqui Jure antiquo

tiquo *cap. Sponsam, de Sponsal.* & *cap. Accessit*, impedimentum publicæ honestatis consurgebat ex matrimonio invalido, dirimens usque ad quartum gradum matrimonium inter consanguineos conjugis, & nihil in hoc Jus novum mutavit: imò Pius V. in Motu proprio qui incipit, *Ad Romanum spectat*, hoc idem declaravit & renovavit; ergò propinquitas orta ex matrimonio rato, sive valido sive invalido, dirimit matrimonium cum consanguineo vel consanguinea conjugis. Quare si Cajus cum Berta contrahat matrimonium invalidè propter aliquod impedimentum dirimens, mortuô eô, non potest Berta cum aliquo illius consanguineo usque ad quartum gradum consanguineitatis inire matrimonium. Ita Cardin. Tuscus & alii.

5. Addidi, *dummodo non sit invalidum ex defectu consensûs*: nam per tale matrimonium nolunt DD. induci impedimentum dirimens. Ita Bonac. *loc. cit.* Rebel. *lib.* 4. *sect.* 5. *in Decal.* Tuscus *tom.* 5. *conclus.* 140. *n.* 5. Henriq. *lib.* 12. *c.* 10. Valent. Sanch. *lib.* 7. *d.* 70. *n.* 5. & alii contra Navar. *c.* 22. *n.* 58.

6. Dixi, *aut irritum matrimonium ob impedimentum publicæ honestatis*, prout colligitur ex Motu proprio Pii V. incipiente, *Ad Romanum spectat.* Et patet ex sensu communi Theologorum, si Cajus contraheret cum Berta sponsalia, & matrimonium cum sorore ejus, matrimonium cum sorore non valeret, propter impedimentum publicæ honestatis contractum per sponsalia cum Berta; & ad Bertam redire posset, imò teneretur cum ea contrahere matrimoniũ, quod facere nequiret, si hæc ratio non subsisteret, quòd stante impedimento honestatis, non contrahetur impedimentum.

7. Disparitas est, quare ex sponsalibus invalidis ratione consensûs v.g. fictè contractis, non exurgit impedimentum publicæ honestatis: quia Concil. Trident. *suprà* citatum sancivit, ut ex sponsalibus quacumque ratione invalidis, non oriatur impedimentum; non sancivit de matrimonio invalido, sed potiùs contrarium, & absolutè demptis duobûs specificatis in Resolutione Pius V. ordinavit. Quapropter si Caja cum Titio ebrio, amente, infante, vel ex gravi metu contrahat, potest cum fratre ejus validè contrahere; cùm erat invalidum defectu consensûs. Ita sentiunt Doct. Resol. *loc. cit.* Bonac. Rotar. & alii.

8. *Cum consanguineis conjugis*, insinuando, quòd non dirimat cum affinibus, quandoquidem nullo Jure hoc probatur. Sanch. *lib.* 7. *d.* 68. *n.* 3. Bonac. & alii.

Infidelis non contrahit affinitatem.

9. Et quia Jure Ecclesiastico dirimit, ille qui in sua infidelitate contraxit sponsalia cum Berta, factus Christianus potest contrahere matrimonium cum sorore ejus. Pro hoc citantur Bonac. Rotar. & alii. Ratio est: quia existens in infidelitate, non contrahit impedimentum.

10. Quæritur utrùm matrimonia impuberum conditionata, item clandestina, inducant hocce impedimentum? *Resp.* ad 1. negativè, maximè si sint minores septenniô, *cap.* 1. (b); nisi malitia suppleat ætatem, ùt dixi *de Sponsal. sect.* 3. *n.* 2. & locis in aliis ibi: quia matrimoniū inter impuberes irritatur à Jure, eò quòd præsumatur nō adesse judicium, & consensus sufficiens ad contrahendum (b).

(b) Doct. Resol. loc. cit. Bonac.

11. Notandum, *nisi malitia suppleat*: nam Eugenius Papa III. *cap. Juvenis*, sic ordinavit & statuit: *qui puellam nondum septennem duxit, quàmvis ætas repugnaret, ex humana tamen fragilitate forsan tentavit, quod complere nō potuit. Quia igitur in his quæ dubia sunt quod certius existimamus tenere debemus; tū propter honestatē Ecclesiæ, quia ipsa conjux ipsius fuisse dicitur, tum propter prædictā dubitationem, mandamus quatenùs consobrinam ipsius puellæ quā postmodum duxit, dividas ab eodem.* In Corp. Jur. Can. *lib.* 4. *c.* 3. *p.* 201.

12. Imò juxta Doct. Resol. & multorum sententiam, per matrimonia impuberum inducitur publicæ honestatis impedimentum, dirimens matrimonium quoad gradum primum, eò quòd in sententia eorum matrimonium impuberum resolvitur in sponsalia, ùt legimus *de Sponsalibus sect.* 2. *n.* 6. Et colligitur ex *cap. Tuæ nobis, de Sponsalib. impub.* Ita sentiunt Navar. Valent. Reginald. Tuscus.

Quoad conditionata matrimonia.

13. Quoad secundam quæstionis partem similiter *Resp.* quòd per matrimonium conditionatè contractum, ante adimpletionem conditionis non inducatur impedimentum publicæ honestatis. Ita docent Sanch. *d.* 69. Molfes. Filliuc. Bonac. Adimpleta verò ea conditione, statim inducitur impedimentum absque novo consensu. Ex quo collige, si Titius cum Berta contraheret sponsalia conditionata, & ante adventum conditionis cum sorore ejus matrimonium, hoc licèt illicitum, tamen validum esset. Illicitum: nam expectare tenebatur conditionis eventum; validum: quia ante conditionis eventum non est inductum impedimentum publicæ honestatis. Petrus Ledesm. *q.* 55. *a.* 4. *vers. Nihilominùs*, Sanch. *d.* 69. *n.* 2. Molfes. *n.* 93. Filliuc. *n.* 224. & alii communiter.

Casus.

14. Ex quo casum resolves, quô Cajus cum Berta contraxit matrimonium sub conditione, ante cujus eventum mortuus est, relicta intacta Bertâ, quam frater Caji duxit in uxorem.

15. Quoad 3. *Resp.* affirmativè: quia non ob defectum consensûs, sed ob carentiam solemnitatis ab Ecclesia præscriptæ, ut adsint Parochus & Testes, est nullum matrimonium. Vide *n.* 2. & 5. *hîc.* Bonac. *loc. cit.* Coninch. & alii contra Sanch. Filliuc. & alios.

Bonac. Bonæ Sp. Stephan. à S. Paulo.

16. Quæritur, an quando ex mutuo consensu dissolvuntur sponsalia, dissolvatur seu tollatur impedimentum honestatis contractum per valida sponsalia? *Resp.* quòd non (c), quidquid dicat Bassæus cum Diana. Tum quia

quia impedimentum dictum non cessat morte alterius conjugis, ùt passim tradunt DD. ex *cap. Sponsam, de Sponsal.* & *cap. Si quis uxorem*; ergò neque cessat per mutuam sponsalium dissolutionem: tum quia impedimentum publicæ honestatis est perpetuum, *cap. Sponsam,* & *cap. Si quis desponsaverit,* 27. *q.* 2. Tum quia Sacra Congregatio 6. Julii 1658. declaravit, quòd impedimentum dictum per mutuam sponsalium dissolutionem non solvatur: quam declarationem approbavit Alexander VII. eamque jussit in dubium deinceps non revocari, ùt notat Bonæ Sp. *d.* 1. *n.* 73. Adfert Diana pro opposita sententia declarationem Sacræ Congregationis, sed non authenticam; imò Gobat *n.* 377. dicit esse confictam. Et Bonac. *loc. cit.* asserit esse posteriorem declarationem Sacræ Congregationis pro nostra sententia negativa.

Dissolutis sponsal. ex mutuo consensu, non tollitur impedim. publicæ honestatis.

17. Ex his collige, quòd si Cajus ex mutuo consensu dissolutis sponsalibûs contractis cum Berta, contraxerit cum sorore ejus matrimonium, quia nullitatis est propter impedimentum publicæ honestatis, inductum per illa sponsalia, non sublatum per mutuam dissolutionem illorum, relinquere illam sororem tenetur, & cum quacumque de consanguineis intra primum gradum contrahere non valet, nisi cum Berta ipsa, propter nullitatem matrimonii contracti cum sorore, & non contractum publicæ honestatis impedimentum, per hocce matrimonium. Et si consummaverit cum dicta sorore matrimonium, nec cum Berta contrahere valet, propter affinitatem contractam per copulam illicitè habitam cum dicta sorore Bertæ. Hæc jam ex parte dixi *de Sponsal. sect.* 3. *n.* 6. claritatis tamen gratiâ repeto pleniùs.

Casus notabilis.

§. VI.

De vi.

1. PRæmitto, nomine ejus intelligi omne id quod impedit libertatem matrimonii. Hôc præmissô

2. Dico: Vis seu metus gravis cadens in virum constantem, ab extrinseco, à causa libera, in ordine ad extorquendum matrimonium injustè incussus, dirimit matrimonia, Jure non solum positivo, sed & Jure naturæ. Ita Doct. Resol. *in* 4. *d.* 34. *q. unic.*

3. Explicatur & probatur Resolutio. Dico, *metus gravis, cadens in constantem virum*: nam inter vim & vim (a), metum & metum, distinguere oportet, *cap. infrà, de Muliere & baptismo, Majores.* Metus levis est, quô timetur leve malum; metus gravis est, quô quis sibi aut Parentibus, aut consanguineis, aut affinibus usque ad quartum gradum, aut aliis arctissimo amicitiæ vinculô conjunctis, imminens grave malum timet; cùm Parentum & amicorum mala, nostra reputentur (b).

(a) D. R. in 4. d. 34. q. unic. Metus levis, gravis.

4 Item grave malum, vel eſt abſolutè tale, quod plerũque omnes homines habent pro gravi, ſeu valdè moleſto, ùti ſunt mors, mutilatio, incarceratio, verberatio gravis, infamia, ſtuprum, exilium, ſervitus, amiſſio ſui honorifici ſtatûs, *cap. de Iis quæ metûs causâ fiunt*, & *cap. Cùm dilectus, de Iis quæ vi:* quorum metus, quia communiter homines conſtantes graviter terret, eosque ad res magni momenti aggrediendas invitos compellit, dicitur & defacto eſt cadens in virum conſtantem. Malum grave reſpectivè eſt, quod eſt grave ſecundùm reſpecta apprehenſionis, aut conditionis perſonæ: nam pueris & mulieribus, itemque viris valdè meticuloſis, aut laborantibus exotica imaginatione, vel jam abundè afflictis, admodùm gravia accidunt multa, quæ vix curant homines cordati. Unde juxta Gregor. à S. Laurent. & alios, in eis metus conceptus ex his malis, dicitur metus cadens in virum non conſtantem.

(b) Petrus à S. Ioſ. Gregor. à S. Laur.

Malum grave abſolutè.

Reſpectivè.

5. Jam verò ut metus dirimat matrimonium, debet eſſe cadens in virum conſtantem (c), ùt dicit Doct. Reſol. *loc. cit.* *Si enim talis fuerit violentia, vel metus, quæ poſſet cadere in virum conſtantem, ſive fuerit major ſive minor ex parte ejus cui infertur, matrimonium non eſt.* Ita declaratur *cap. de Sponſal. impuber. de Illis*, 2. & *cap. Ex litteris*, & *cap. Veniens*, 2.

(c) Bonæ Sp. Petrus à S. Ioſ. contra alios.

6. Adferunt tamen alii ſuas explicationes, quid ſit malum grave abſolutè, quod omnes timẽt; aut eſt malum grave reſpectivè, quod eſt grave reſpectu ſubjecti, conditionis ipſius. Alii, ùti Tolet. *lib.* 7. *c.* 12. ad dignoſcendum quisnam ſit gravis metus cadens in virum conſtantem, aſſignat regulam quam dicit eſſe communem, *quando majus eſt malum id, ex cujus metu id facit, quàm illud quod ex metu facit.* Hinc eſt quod Bonac. *loc. cit.* & Sanch. *lib.* 4. *d.* 3. & 5. Rebel. & alii ſuadent, relinquendum prudentis arbitrio judicare, quinam ſit metus cadens in virum conſtantem, & qui non cadens, cùm poſſit aliquando quis majus malum judicare colaphum aut privationem gratiæ Parentis, quàm contrahere matrimonium. Unde qui contrahit in tali metu matrimonium, cenſetur invalidè contrahere. Ita idem cum Menoch. Decio, Tyraquel. & aliis. Et Rotar. inquit, in muliere minor metus ſufficit ad annullandum matrimonium.

Conditio metûs in virum conſtãtem cadentis.

7. Attamen ut metus dicatur cadens in conſtantem virum, dirimatque matrimonium, conditio neceſſaria eſt hæc, ne temerè, ſed prudenter timeatur malum grave: nam vir conſtans timet malum quod ſibi probabiliter imminet, non verò timet malum quod ſibi non imminet probabiliter; tunc autem probabiliter timetur, quando ille qui timetur, ſolet exequi minas, nec ei facilè reſiſti poteſt (d). Unde qui celebrat matrimonium ob minas illius qui non ſolet exequi eas, aut quibus ipſe potuiſſet aliter occurrere quàm contrahendo, validè contrahit, ùt no-

(d) Bonac. Gregor. Petrus à S. Ioſeph.

ùt notant Sanch. *lib.* 4. *d.* 4. Henriq. Bonac. *loc. cit.* Secùs si duorũ numeratorum unum deesset.

8. Additur metui *proximè* explicato metus reverentialis, qui non qualiscumque ac simplex esse debet, quando puella tantùm ideò consentit in matrimonium propositum sibi à Patre, quia timet ne contradicendo agat contra reverentiam debitam Parentibus; sed gravis, conjunctus cum verberibus, minis, aliisq; angustiis & corporis afflictionibus, ad extorquendum matrimonium datis, dirimit matrimonium (e): aliàs nimis lata via panderetur dissolutioni matrimoniorum.

(e) Bonæ Sp. Bonac. Rotar. Gregor. à S. Laurentio.

9. *Ab extrinseco, seu à causa libera:* nam si à causa intrinseca seu naturali proveniat metus, non irritat matrimonium (f). Et sic valet matrimonium, si Cajus timore inferni, aut infamiæ, cum sua concubina contrahat illud. Similiter si contrahat cum filia Medici, quia aliter eum sanare noluit: nam tunc metus non est incussus à Medico, sed à morbo.

(f) Bonac. Rotar. Petrus à S. Ioseph.

10. *In ordine ad extorquendum matrimonium:* nam si incutiatur non in ordine ad extorquendum, v.g. si Pater defloratæ voluerit defloratorẽ ex ira aut vindicta occidere, & ipse spontè se obtulit ad celebrandum matrimonium cum ea ut mortem vitaret, valet initum (g). Ratio est: quia metus non est directè incussus ad extorquendum matrimonium: hoc enim non intendebat Pater defloratæ, sed occidere eum; & deflorator spontè se obtulit ad celebrandum. Similiter si quis capite plectendus ob crimen aliquod à se patratum, ut pœnam talem evaderet, cum aliqua contraheret (prout est mos in aliquibus Regionibus); matrimonium illius esset firmum, & ratum: quia talis non inducitur ab aliquo, sed ipse spontè elegit medium tale, ut vitet malum nempe pœnam.

(g) Bonac. Henriq. Reginald.

11. *Injustè, incussus:* nam si sit justè incussus, matrimonium non tollit. Ita communiter DD. apud Bonac. contra nonnullos. Unde si Pater defloratæ ei qui eam consentientem absque promissione matrimonii defloravit; minetur accusationem, cum periculo longæ detentionis in carcere, vel exilii, nisi ducat eam, injustè incutit ei metum, non habet enim jus ad hoc; nam qui carnaliter cognovit aliquam consentientem absque promissione matrimonii, non tenetur præcisè ratione copulæ cum ea celebrare matrimonium: quare si in tali casu ob metum sibi incussum contrahat deflorator cum deflorata, matrimonium est nullum. Secùs si habeat alium titulum, qui est v.g. ut stuprator ducat puellam violatam; ùt habetur *cap.* 1. *de Adulteris*. Ita Henriq. *lib.* 11. *cap.* 9. *n.* 1. Bonac. *de Impedim. q.* 3. *punct.* 8. Rebel. & alii. A fortiori esset nullum matrimonium in eo casu, quô deflorator duxisset defloratam, eò quòd ipsum Pater defloratæ occidere voluit, nisi duxisset: nam ad hoc

Invalidum matrimon.

hoc privata authoritate non habet poteſtatem, etiamſi eam invitam violaſſet. Econtra validum eſſet matrimonium per metum excommunicationis, vel mortis, vel gravis mali incuſſum ſibi à Judice ad extorquendum conſenſum, quando lex ita teneret (h). Ratio eſt: quia ſic declaratur *cap.* 1. & 2. *de Adulteris. Cap.* 1. *Si ſeduxerit quis virginem nondum deſponſatam dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit uxorem. Si verò Pater virginis dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis. Cap.* 2. *Pervenit ad nos* &c. *Diſponimus, ut aut quam ſtupravit, uxorem habeat: aut ſi renuendum putaverit, corporaliter caſtigatus excommunicatuſque, in Monaſterio, in quo agat pœnitentiam, retrudatur.*

(h) Hēriq. Filliuc. & alii cōmuniter.

Caſus.

12. Caſus eſt. Titius quidem cognovit Cajam, & cum ea contraxit ſponſalia; ſed quia illa fornicata eſt cum alio, ſponſalia diſſolvit; & quia ei probare coram Judice nequit, licetſi viderit, eò quòd & ipſa & fornicator fortiter neget, nec ſubeſt aliquis Teſtis, Judex ad matrimoniū eum compellit, quod & coactus init; quæritur an validum ſit tale matrimonium? *Rdet* Sanch. *lib.* 4. *diſp.* 14. *n.* 8. quòd ſit validum. Ratio eſt: quia compulſio eſt juridica & juſta, nam ſecundùm allegata & probata quòd & cognoverit eam, & ſponſalia cum ea contraxerit.

13. Quòd Jure poſitivo metus explicatus dirimat matrimonium, adducitur pro hoc *cap. Veniens,* 1. *de Sponſ.* & *cap. Significavit, de Eo qui duxit in matrimonium quam polluit* (i). Quòd etiam hoc faciat Jure naturæ, adductum à Doct. Reſol. *ſuprà, n.* 2. *cap. Cùm locum oſtendit,* ubi ſic: *Vis ex natura ſua habet matrimonium dirimere, cùm enim contrahatur ex ſolo conſenſu; & ubi eſt vis non eſt conſenſus,* ſubintellige perfectus ſeu liber (k). Jam verò Eccleſia exigit ut ſit omninò liber.

(i) Tolet. lib. 7. cap. 12.

(k) Rotarius.

14. Ex hoc quòd Jure naturæ dirimat, infero contra Bonac. Sanch. Ledeſm. (l) matrimonium inter infideles per metum dictum initū, eſſe nullum.

(l) Henriq. lib. 11. cap. 6. & alii.

15. Animadverſiones. Qui ex metu gravi init verè conſentiendo, abſque intentione exercendi actus venereos conjugum, ſciens illud eſſe nullum ex defectu conſensûs, probabile eſt illum nec quidem venialiter peccare (m). Qui non habet animum exercendi actus, & tamen fingit ſe conſentire in matrimonium, peccat peccatô mendacii. Qui denique matrimonium init ex metu, ſciens eſſe nullum, & habet intentionem actus conjugales exercendi, peccat mortaliter. Ratio eſt: quia habet intentionem exercendi actus fornicarios.

(m) Sanch. lib. 4. de Matrimonio d. 16. n. 6. Gregor. à S. Laurēt.

16. Quàmvis peccaret Sacerdos qui ob metum mortis daret abſolutionem illi quem ſciret eſſe indiſpoſitum, quia verè proferret verba propria formæ Sacramentalis, ſupra materiam indebitam; attamen contrahens matrimonium ex metu, non peccat; quia non profert verba

& ſigna

& ſigna quâ ſunt forma, nam non verba, ſed conſenſus per verbâ expreſſus, eſt forma, ùt dixi *de Forma* hujus Sacramenti.

17. Utrùm compellens aliquem ad contrahendum matrimonium incurrat aliquam pœnam? *Reſp.* quòd ipsô factô incurrat excommunicationem. Ita Trident. *ſeſ.* 24. *c.* 9. dicit: *Ita plerumq; temporalium Dominorum ac Magiſtratuum, mentis oculos terreni affectus atq; cupiditates excæcant, ut viros & mulieres ſub eorum juriſdictione degentes, maximè divites, minîs & pœnîs adigant cum iis matrimonium invitos contrahere, quos ipſi Domini vel Magiſtratus illis præſcripſerint. Quare cùm maximè nefarium ſit matrimonii libertatem violare, & ab eis injurias naſci à quibus jura expectantur; præcipit Sancta Synodus omnibus, cujuſcumq; gradus, dignitatis & conditionis exiſtant, ſub anathematis pœna, quam ipsô factô incurrant, ne quovis modo, directè vel indirectè ſubditos ſuos, quoſcumq; alios cogant, quominus liberè matrimonia contrahant.* Pœna compellentiũ ad matrimonium.

18. Ex quo contra Bonac. infero, in dicto Decreto comprehendi Dominos cogentes ſua mancipia, & Parentes compellentes ſuos filios, aut filias: nam Trident. in dicto Decreto dicit, *vel quoſcumq; alios cogant.* Econtra præfatam excommunicationem non incurrunt Epiſcopi, prohibentes per cenſuras matrimonium, quando prævidentur ſequi graviſſima ſcandala. Ita Perez *fol.* 201. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 6. *n.* 5. quidquid dicant alii in oppoſitum: quia Concilium non loquitur de prohibentibus, ſed de cogentibus.

19. Signa intercedẽtis vis & metûs. 1. pallor vultûs & vox ſubmiſſa, quòd Sponſa aliquoties interrogata, vix conſenſum exprimit. 2. Antecedens animi averſio, & repugnantia nubendi. 3. proteſtatio antecedens, de non volendo talem maritum. Cætera ſigna fallunt. Signa metûs.

§. VII.

De impedimento criminis.

I. Reſp. quòd ſit conjugis vivente comparte ſcelerata conjunctio cũ alia perſona, matrimonium cum ea Jure Eccleſiaſtico dirimens. Eſtque quadruplex: machinatio in mortem conjugis ſecuto effectu, adulterium cum data fide, adulterium cum conjugicidio, adulterium cum matrimonio irrito vivente comparte legitima (a). Explicatur per ſequentes Reſolutiones.

2. Dico 2. Machinatio, ſive conventio uxoris cum tertio in mortẽ mariti vel econtra, non aliter quàm ſub intentione contrahendi matrimonium, effectu ſecuto ſcilicet morte, Jure Eccleſiaſtico dirimit cum

(a) Doct. Reſol. in 4. d. 34. q. unic. Tolet. lib. 7. cap. 10.

eo matrimonium contrahendum (a). *Cap.* 1. *Laudabilem*, *de Conversione infidelium.*

3. Explicatur & ultrà probatur. Dicitur, *conventio uxoris cum tertio* &c. *sub intentione contrahendi matrimonium, & effectu secuto:* nam si Berta de tali intentione occisoris non sciat (nisi obsit adulterium de quo *infrà*), potest cum eo occisore contrahere matrimonium, qui hoc fine occidit ejus maritum ut cum ea contrahat (b), *cap. Super hoc*, *de qui duxit*, etiamsi id pro rato habeat: nam ratihabitio est pósterio homicidiò (c). Requiritur ergò conspiratio utriusque, & ut uterque sive per se & physicè, sive moraliter concurrat ad mortem ejus, vel unus, & alter sciat; cùm hoc habeatur *cap. Laudabilem*, *suprà cit.* (d). Vel scivit ipsius machinationem, & concurrebat in mortem, sed non facta conventione cum eo de ineundo matrimonio, potiùs ob alium finem, v.g. ex odio vel vindicta conventionem occidendi maritum fecit cum eo (e); quia conventio est non sub intentione contrahendi matrimonium, quæ ab Ecclesia requiritur. Vel concurrebat quidem cum illo propter contrahendum matrimonium, sed mors non est secuta, tunc postea ob aliam causam mortuo conjuge, potest validè contrahere matrimonium cum illo, cum quo ad mortem conjugis concurrebat: colligitur ex *cap. Si quis*, 31. *q.* 1.

(b) Bonac.

(c) Sanch. l. 7. d. 78. n. 61. Henriq. & alii.

(d) Tolet. loc. cit.

(e) Bonac. Toletus.

4. *Jure Ecclesiastico:* nam *cap. Laudabilem*, & aliis citatis, taliter statutum est. Unde infidelis, qui suam uxorem concurrentibus dictis circumstantiis occidit, non tantùm ante conversionem, sed & post baptismum potest contrahere matrimonium cum ea, cum qua hoc scelus perpetravit (e). Ratio est: quia subjectus Ecclesiæ non erat, hoc impedimentum non contraxit. Si autem unus esset fidelis, alter infidelis, tunc licet non iste, tamen ille contraheret per tale scelus impedimentum de quo *hic* (f), quod authoritate Cœlestini III. declaratur *cap.* dicto *Laudabilem*, ubi sic ille: *Interrogasti de Sarracenis, qui dum in captivitate essent quarundam Christianarum, viros earum insidiis & machinationibus occiderunt, utrùm quia postea per ipsas ad fidem Christianam conversi sunt, eas de Jure possint accipere in uxores; vel si duxerint, conjugium teneat eorundem. Hic Triburiensis Concilii regulâ contenti sumus, asserentis, quòd si in mortem ipsorum malitiosè fuerint machinatæ, licèt earum studiô ad fidem accesserint, nec tamen eis adhærere debent, nec sunt si adhæserint etiam tolerandi, cùm tale damnum tali lucrô Ecclesia compensari non velit.* In Corp. Jur. Can. *de Convers. conjugat. infidel. p.* 176.

(e) Bonac. Toletus.

(f) Sanch. Henriq. Filliuc. Bonac.

Adulterium cum fide data.

5. Dico 3. Adulterium commissum sub promissione & fide data de matrimonio contrahendo post alterius conjugis mortem est crimen di-

rimens

rimens illud (a) cum adultera, *cap. Significasti*, & *cap. Relatum*, ubi si accessit juramentum: *tale ergò connubium prohibemus, & anathematizamus.* In Corp. Jur. Can. *pag.* 378. Sive sit utriusque promissio sive non, parùm aut nihil refert: nam Jura non requirunt promissionem reciprocam, ùt colligitur ex *cap. Significasti de Eo qui duxit* (g); dummodo sit signô externo declarata, & acceptata (g). Et sive illa promissio sit antecedens sive subsequens adulterium (h): quia ita habetur in præfato *cap.* teste Toleto. Sive cum juramento sive sine juramento (i): quia *cap. Significasti*, nihil est de juramento; dummodo ante patratum adulterium non sit revocata. Ita Laym. *lib.* 5. *tr.* 10 *p.* 4. *c.* 10. *n.* 3. Sãch. *lib.* 4. *d.* 79. *n.* 9. Tambur. Bonac.

(g) Sylv. Sanch. Bonacina.

(h) Bonac. Tolet. Rotar.

(i) Bonacina.

Cõditiones.

6. Requiruntur tamen præterea conditiones. 1. ut uterque sciat esse adulterium, seu superstitem esse conjugem alterius: nam si uterque ignoret, poterunt conjungi matrimonialiter post mortem conjugis innocentis (k). Si verò unus scit, alter ignorat, poterit ignorans conscium ad contrahendum cogere post mortem innocentis conjugis: ùt deducitur non ex *cap. Significasti*, ùt alii non benè citant; sed ex *cap. Propositum*, ubi ab Alexandro III. Abbati S. Albani scribitur, quòd si quis vivente uxore contrahit cum secunda hoc ignorante, primâ mortua, ad sui petitionem non separabitur à secunda. Sequentia enim ejus Decretalis sunt: *propositum est nobis, quòd vir quidam uxorem habens, sibi aliam hujusmodi rei insciam copulavit; sed primâ mortua nititur discedere à secunda.* Et infrà: *licèt autem in Canonibus habeatur, ut nullus copulet matrimoniô quam priùs polluerat adulteriô, & illam maximè cui fidem dederat uxore sua vivente, vel quæ machinata est in mortem uxoris; quia tamen præfata mulier erat inscia, quòd ille aliam haberet uxorem viventem, nec dignum est, ut prædictus vir qui scienter contra Canones voverat, lucrum de suo dolo reportet, consultationi tuæ taliter respondemus, quòd nisi mulier divortium petat, ad petitionem viri nõ sunt aliquatenùs separandi.* In Corp. Jur. Can. *lib.* 4. *tit.* 7. *p.* 210. Item requiritur ut copula sit perfecta, prout communiter docetur. Item ut promissio non sit ficta; cùm talis solùm nomine non in re sit promissio, consequenter non inducit impedimentum. Ita docent Henriq. *lib.* 12. *cap.* 14. *n.* 3. Rebel. Bonac. *loc. cit.* contra Sanch. *lib.* 7. *d.* 79. *n.* 12. & alios. Item ut adulterium vivente comparte committatur. Ita Sot. *in.* 4. *d.* 37. *q. unic. a.* 4. Bonac. *loc. cit.*

(k) Perez, Bonacina.

Adulterium cum conjugicidio.

7. Dico 4. Quando adultera occidit suum virum ut contrahat cum adultero, quàmvis adulter non sit consors aut conscius occisionis, crimen tale dirimit matrimonium celebrandum inter eos. Idem dicendum si adulter adulterâ inscia, aut maritus adulter uxorem hac intentione interfecit ut contrahat cum adultera: taliter enim *cap. Super hoc*, Alexander III. decidit: *quòd si adultera est in mortem uxoris aliquid machinata,*

chinata, sive fidem dedit sive non, quòd eâ defunctâ hanc esset ducturus, secundùm Canones ab ejus consortio prohibetur, & hæc prohibitio perpetuò est servanda. In Corp. Jur. Can. *loc. cit.*

8. In hoc autem crimen de quo in Resolutione hac, differt à crimine conjugicidiô solô, quòd ad illud ut impedimentum contrahatur, uterque particeps esse debet homicidii; in crimine verò præsenti adulterii sufficit ut alteruter occidat insciô alterô, cum quo inivit contractum matrimonii celebrandi. Conditiones requiruntur præterea, quæ ad anterius crimen.

9. Cur autem hæc impedimenta ab Ecclesia sunt inducta, ratio est: ut vitetur cædes, & adulteria talia.

Adulterium cum matrimonio irritat.

10. Dico 5. Quando quis ritè celebrato matrimoniô cum una, non cognitâ eâ contrahit cum secunda, crimen hoc dirimit matrimonium cum ea secunda, etiam post mortem primæ, si illud celebret (l); servatis tamen his duabus conditionibûs, quòd hæc secunda sciebat esse conjugatum, & ab eo est cognita; aliter impedimentum inter eos non contrahitur.

(l) Doctor Resol. in 4. d. 34. q. unic. Toletus lib. 7. cap. 10.

11. Addidi ly *ritè*: quia si cum prima matrimonium erat nullum, cum secunda validum. Item addidi quòd dirimat hoc crimen matrimonium cum ea adultera: nam non impedit, ut contrahatur cum aliis; cùm hoc impedimentum inductum sit, ne contrahatur validè cum persona adultera, nihil dicendo de aliis. Ita docent Sanch. *d.* 78. *n.* 21. Bonac. *loc. cit.* Idem dicendum de anterioribus casibus, demptô hôc, quòd conjugicidium inducat impedimentum impediens matrimonium cum aliis contrahendum (m), *cap. Super eo*, ubi à Clemente III. decisum est, quòd qui vivente uxore, etiam ab eo separata quoad torum, secundam consciam ducit uxorem, primâ mortua, separabitur à secunda. Sed cum alia contrahere poterit. In Corp. Jur. Can. *loc. cit.*

(m) Sanch. d. 79. n. 41. Bonac. loc. cit.

§. VIII.

De impedimento ligaminis.

I. R*Esp.* & dico: Impedimentum ligaminis in hoc consistit, quòd ille qui contraxit matrimonium cum una persona, per illud ratum à fortiori consummatum ita est ligatus, ut nequeat cum ulla alia persona validè contrahere. Si contrahit, nullum est, *cap. Licet, de Sponsa duorum* (a), & *cap. Gaudemus, de Divortio.* Ideoque ut aliud matrimonium iniri possit, constare debet de morte alterius conjugis, ita ut absit omnis dubitatio; seu debet ita prudenter credi,

(a) Doct. Resol. Tolet. loc. cit.

credi, ut contrarium nullô modô videatur probabile: seu quod idem est, debet de conjugis morte haberi certitudo moralis (b), quæ juxta explicationem Doct. Resol. in hoc statuitur, *quòd debeat certificari de morte viri per juramentum ejus sub quo militavit, vel sociorum ejus qui mortem noverunt ejus; imò si publica fama coadjuvet, sufficit unius juramentum.* Comprobatur per *cap.* quod incipit, *In præsentia nostra*, ubi Clemens III. Cæsaraugustien. Episcopo respondens dicit: *quæsivisti quid agendum sit de mulieribus, quæ viros suos causâ captivitatis vel peregrinationis absentes ultra septennium, præstolatæ fuerint, nec certificari possunt de vita vel morte ipsorum, licèt super hoc solicitudinem adhibuerint diligentem, & pro juvenili ætate seu fragilitate carnis nequeunt continere petentes aliis matrimonio copulari. Consultationi ergò tuæ taliter respondemus, quòd quantocumque annorum numerô ita remaneant, viventibus virîs suis, non possunt ad aliorum consortium Canonicè convolare, nec auctoritate Ecclesiæ permittas contrahere, donec certum nuntium recipiant de morte virorum.* In Corp. Jur. Can. *de Sponsal. & matrim. lib. 4. tit. 1. p.* 203.

(b) Sanch lib. 2. d. 46. nū. 6.

Certitudo de morte conjugis.

2. Unde licetsi comprobanda est certitudo duobus testibûs (qui deponere debent à fide dignis audivisse, & esse in illo loco publicum), omni exceptione majoribus ordinariè; non tamen in eo casu, quòd nimis procul sit, & plures haberi non possunt: quia & juramentum supplet, & in præfato *cap.* Pontifex *certum nuntium*, non nuntios requirit. Et si nec talis nuntius haberi potest, *sufficit* (dicit Doct. Res.) *sola fama sine teste, si ex aliis præsumptionibus verisimile est ipsum mortuum, ùt si valdè diu deficit, vel si senex, vel ægrotans recessit*, vel ingressus est prælium, non ampliùs comparuit, & fama est ipsum periisse: *vel si recepit litteras eorum cum quibus militavit* (c). *Si contraxit, & de morte probabiliter dubitat, reddat debitum, sed non exigat: extrà de Secundis nupt. cap. Dominus.* Si verò habeat levem tantùm suspicionem, reddere debet, & petere potest (d). Si autem nesciat certò vivere suum virum, debet abstinere à petitione & redditione debiti, & redire ad suum virum *statim quando revertetur.* 34. *q.* 1. *cap. Cùm per bellicam.*

Certitudo de morte mariti.

(c) Hugo & Guilelmus.

Si cōtraxit.

(d) Rotarius.

3. Quæritur, quando probabiliter, prudenter, aut etiam certò credit mulier virum suum esse mortuum in bello, & ille defactò vivit, an in tali casu contractum matrimonium sit validum? *Resp.* quòd non, quàmvis non peccet in tali casu, quia excusat bona fides; quidquid opponant Bonac. & alii contra primum: nam sicuti per existimationem, aut fidem humanam, non transit aqua in vinum, ita credat quomodocumque velit mulier virum esse mortuum, si ille vivat, per talem existimationem non redditur mortuus; consequenter matrimonium illo vivente contractum cum alio est nullum.

Casus.

4. Quæ-

4. Quæritur 2. utrùm inter infideles matrimonium unius viri contractum cum pluribus mulieribus, sit validum? *Resp.* quòd non: & sic quando convertuntur, primam retinere tenetur, reliquis dimissis si omnes convertantur, ùt jam *suprà* dixi. Ratio est: quia non solùm Jure Ecclesiastico, sed etiam Jure naturæ, & Divino (à Deo dispensabili), contractum cum una, dirimit cum aliis. Tum quia res uni tradita, non potest alteri tradi: sed corpus viri, traditum est primæ uxori; ergò Jure naturæ non potest tradi aliis.

5. Dispensatio verò à Deo facta in Lege veteri, est revocata à Christo Domino *Matth.* 19. Bonac. *loc. cit. n.* 4.

6. A fortiori esset nullum matrimonium, si aliquorum esset contractum cum una muliere, quia hoc est contra naturam: nam finis matrimonii est procuratio prolis; per commixtionem autem seminum impeditur proles.

§. IX.

De impedimento disparitatis cultûs.

Dico: Cultûs disparitas matrimonium dirimens est, ut si Christianus contrahat cum Gentili, vel Pagana, vel Judæa (a): 28. *q.* 1. *cap. Cave Christiane*, & *cap. Si quis judaicæ pravitati, conjugali societate jungitur*, ubi statuitur, quicumque eorum tam nefas admisisse cognoscitur, à Christiano cœtu atque convivio, & à communione Ecclesiæ protinùs segregetur. Utrùm autem validum sit matrimonium Catholici cum Acatholica, in præsentia Prædicautii; dictum est *suprà, dist.* 9. *ser.* 3. *sect.* 1. *nū.* 5. *pag.* 475. Plura ad propositum dixi *de Indissolubilitate matrimonii.*

(a) Concil. Urbanense, Doct. Resol. loc. cit.

§. X.

De impedimento quod est impotentia.

I. Dico: Impotentia seu inhabilitas ad copulam conjugalem perfectam, quæcumque perpetua antecedens matrimonium, non solùm Jure Ecclesiastico, sed & Jure naturæ dirimit illud. Ita communiter.

2. Explicatur & probatur. Dico, *ad perfectam*, hoc est cum seminatione intra vas habendam (a). Colligitur ex *cap. Litteræ vestræ transmissæ*, & ex communissimo TT. tali sensu.

3. Unde spadones qui utroque teste carent, non possunt validè inire matri-

(a) Doct. Resol. Bonæ Sp. Bonæ. Rotar. Gregor. à S. Laurentio.

matrimonium: quia quàmvis vas fœmineum penetrare queant, femen tamen verum mittere non valent (b), juxta communem sententiam Medicorum & S. Theologiæ DD. (b), nisi humorem quendam specie distinctum. Et inde est, quòd Sixtus V. apud Perez *hîc d.* 37. *sect.* 3. ad Nuntium Apostolicum Hispaniæ scribit sequentia: *Committimus Fraternitati tuæ & mandamus, ut conjugia per dictos & alios quoscumque eunuchos & spadones, utroque teste carentes, cum quibuslibet mulieribus, defectum prædictum sive ignorantibus sive scientibus contrahi prohibeas, eosq. ad matrimonia contrahenda inhabiles, authoritate nostra declares. Et tam locorum Ordinariis, ne hujusmodi conjunctiones de cætero fieri quoquomodo permittant interdicas, quàm eos etiam qui sic defactò contraxerunt, separari juves, & matrimonia ipsa sic defactò contracta, nulla, irrita, & invalida esse decernas.* Ita habetur *Constitut.* 59.

(b) Bonæ Sp. Gregor. à S. Laur.

Spadonum matrimonia contrahēda nulla.

4. Ex his sequitur primò, spadones uno carentes testiculo, non esse inhabiles ad matrimonium; cùm valeant verum semen emittere, juxta Medicos (b).

5. Secundò, validum est cum tali muliere secundùm communissimam sententiam, quæ est impotens ad seminandum, aut virile semen susceptū retinendum. Ratio primi est: cùm fœmineum semen non sit necessarium. Ratio secundi est: cùm copula perfecta præcedat.

Inter steriles validum est matrimonium.

6. Tertiò, validum esse inter steriles, ob verum semen. Nec obest quòd non sit prolificum; cùm non ex eo dicatur copula perfecta quòd emittatur semen prolificum, sed ex emisso semine intra vas debitum, ùt omnes fatentur (b).

7. Quartò, validum est matrimonium contractum à sene decrepito, qui saltem aliqua arte juvari potest ad consummationem; secùs si omninò impotens (c).

(c) Sanch. Navar. Rodr.

8. Quintò, validum esse matrimonium in eò casu quô fœmina potest reddere debitum, sed nonnisi cum gravissimo sanitatis, vitæ periculo, dum credit fore quòd filii mortui ejus in lucem edantur. Ita sentiunt Rebel. *q.* 16. *sect.* 1. *n.* 1. & 10. Sanch. *lib.* 7. *d.* 92. & 102. quidquid dicant Rodriq. *c.* 235. *n.* 6. Filliuc. *n.* 65. & alii: cùm copula perfecta haberi possit; cùm non sit ad eam impotentia: matrimonium enim non in partu felici, sed in copula perfecta subsistit. Nec officit lepra, aut alia infirmitas contagiosa, ob datam rationem, & habetur *cap.* 2. *de Conjugibus leprosis.* Sanch. Filliuc. apud Bonacinam.

Animadversio.

9. Dices cum Basilio Pontio *lib.* 7. *cap.* 55. 57. & 58. Spadones utroque testiculo carentes licèt sint ad generationem inepti, sunt tamen habiles ad matrimonium, in ordine ad castè in eo vivendum, prout dictum est in principio 2. *ser. hujus dist.* de casto matrimonio MARIÆ & Jose-

Josephi; ergò spadones possunt validè contrahere matrimonium. *Resp.* ad matrimonium non sufficere castè in eo vivere, quia alioquin frater cũ fratre matrimoniũ contrahere posset, aut cum Matre; sed requiritur potentia generandi, juxta communissimam sententiam DD. (d).

Ad matrim. requiritur potentia generandi

Impotentia exdividitur & explicatur.

10. *Quæcumque perpetua*: alia enim est impotentia ex parte fœminæ, alia ex parte viri. Et iterùm, alia est ab intrinseco seu ex vitio naturæ, alia ab extrinseco seu ex opera hominis, aut diaboli, sive ex maleficio. Ex parte fœminæ & ab intrinseco, est nimia constrictio ejus partium venerearum; ex parte viri & naturalis, quando est ejus naturæ vitium in ordine ad copulam. Item quando quis est nimis frigidus, seminare non potest, aut ita calidæ naturæ ut semper totum effundat semen, priusquam cum fœmina congrediatur (e). Uterque ultimus defectus communi nomine, in Jure Canonico (*de Frigiditate*) vocatur frigiditas.

(e) Gregor. à S. Laurẽt.

11. Extrinseca ex maleficio impotentia est, quando quidem nec vitium naturæ viri est, nec fœmina est arcta, attamen vel ante congressum semen effunditur semper, vel sibi appropinquare non possunt, vel tempore coitus unus alterum horret subitò, & exosum habet: habetur enim aliquando à morbo, vel alia causa in his defectus.

12. Iterùm, utraque impotentia vel est temporalis, vel perpetua: temporalis est, quæ facilè licitè modô aliquô curari potest (f), aut arte medica absque periculo vitæ, & gravissimis doloribus, morbo, aut consuetis exorcismis tolli potest (g): patet ex declaratione perpetuæ impotentiæ, *inferiùs*. Talis impotentia dempta sola impotentiâ ætatis, non dirimit matrimonium, patet: tum quia nullo Jure probari potest: tum quia si contrahatur matrimonium ab infirmo proximo morti, qui numquam consummaturus est matrimonium, firmum est juxta communissimam sententiam: imò consulunt DD. ut Confessarii suadeant concubinariis contrahendum. Attamen sanus conscius suæ talis impotentiæ, si est diuturna, & eam non detegat, peccat mortaliter: quia in re gravi decipit, & periculo incontinentiæ conjugem exponit. Ita Sanch. & alii apud eum *loc. cit.*

(f) Laym. lib. 5. tr. 10. cap. 11. n. 5. & 3.

(g) Cõmuniter.

13. Si post annum 14. mas, & fœmina post 12. celebrato matrimoniô sint impotentes, expectanda est major ætas, v. g. 18. annorum in mare, in fœmina autem 14. annorum (e).

14. Harum impotentiarum non quæcumque dirimit, sed perpetua. Ita Doct. Resol. *in* 4. *d.* 34. circa finem, dicit: *scire debes, quòd frigiditas perpetua vel arctatio in muliere, præveniens matrimonium, illud dirimit, si probari potest*; adducens pro hoc *cap.* 1. quod incipit, *Ex litteris*, & *cap. Frigiditatis*. Sed non est opus magna probatione; cùm omnes his temporibus admittant, quòd impotentia perpetua dirimat.

15.

15. Perpetua est, quæ nullô modô humanô licitô, aut absque periculo vitæ, aut gravissimis doloribus, tolli potest (h): colligitur ex *cap. Litteris*, & *cap. Fraternitatis*, *de Frigidis & maleficis*. Unde invalidum est matrimonium inter Cajum & Bertam tam arctam, quòd à Cajo cognosci nequeat, nisi aut fornicatione, aut incisione cum periculo vitæ reddatur apta (h): sic enim est perpetua impotentia. Quoad 1. juxta illud axioma Jurisperitorum, *illud non possumus quod Jure non possumus*: Jure autem id non possumus, quòd sine peccato non possumus. Quoad 2. quia talis incisio est mulieri moraliter impossibilis. Quando aliter tolli non potest quàm cum periculo vitæ, agnoscitur *cap. Fraternitatis*, impotentia perpetua, & admittitur à D. Resol. *loc. cit.* Sanch. Bonac. Rotar. & aliis.

(h) Bonæ Spei, Bonac. Ledesm. Henriq. Rotar. & Petrus à S. Ioseph.

16. Quàmvis talis mulier teneatur pati incisionem cum dolore parvo (i), ac morbo tali ad exigentiam mariti, ut vitet ejus incontinentias; non tenetur tamen cum doloribus magnis (k): à fortiori (i) ùt admittit & Bonac. non obligatur illam incisionem pati cum dolore gravissimo & infirmitate diuturna, maximè si subest periculum vitæ. Et quàmvis matrimonium sit validum si absit periculum vitæ in incisione, non est tamen tale si subsit in ea.

(i) Bonæ Spei, Alar. Rotar. contra Tolet.

(k) Contra Bonac.

17. Vel est absoluta, hoc est respectu cujuscumque, ùt in fœmina si à nullo viro potest cognosci, aut in viro si habeat tale vitium v.g. membrum aridum quòd nullam cognoscere valeat; vel est respectiva, respectu unius non respectu alterius, sic v.g. aliquando vir respectu virginis, non respectu corruptæ. Absoluta dirimit cum quacumque persona; respectiva cum tali, non cū alia ad quam est aptitudo. Ita Doct. Resol. Bonæ Sp. Bonac. Rotar. & alii communiter adducentes pro comprobatione *cap. Fraternitatis*, *in* 6. *de Frigidis*. Dices: Potentia respectiva aperit viam multis inconvenientiis. Distinguo: impotentia respectiva non perpetua, concedo; respectiva perpetua, nego.

18. Inde est, si quis est maleficiô impeditus in perpetuum ad copulam conjugalem cum Berta, poterit contrahere cum Catharina (l).

(l) Toletꝰ, Rotar. & alii communiter.

19. Addidi, *antecedens*: nam si impedimentum adveniat post celebrationem seu contractionem matrimonii, non impedit valorem ipsius (m); cùm jam contractum sit validè, eò quòd tunc dum contrahebatur, non erat impedimentum. Unde si quis post contractionem matrimonii, eunuchus sive spado utroque teste carens efficiatur, licitè exercere poterit actus conjugales; nec uxor vivente eo cum alio contrahere valet. Ita docent Cajet. 2. 2. *q.* 154. *a.* 1. Navar. *c.* 22. *n.* 60. Gregor. à S. Laur. & alii communiter. Similiter dicendum si aliud impedimentum, non

(m) Communiter.

hoc,

(n) Gregor. à S. Laurent.

hoc, adveniat alicui; licitè poteſt exercere actus omnes, qui conjugibus conceduntur, modò non ſit periculum veræ pollutionis extra vas (n): imò & cum periculo effuſionis totius ſeminis extra vas, licitus eſt niſus ad copulam, quando eſt ſpes probabilis eam poſſe perfici. Ita ſentiunt Laym. *lib.* 5. *tr.* 10. *part.* 4. *c.* 11. Gobat *tr.* 9. *n.* 421.

20. Quòd dirimat Jure Eccleſiaſtico, patet ex *cap. Quòd ſedem*, & aliis citatis *de Frigiditate.* Quòd inſuper Jure naturæ hoc præſtet, ratio probat: quia matrimonium eſt eſſentialiter traditio poteſtatis copulæ perfectæ, impotens verò perpetuò tradere poteſtatem copulæ perfectæ non poteſt; ergò Jure naturæ matrimonium validè contrahere non poteſt.

Caſus.

Pro intelligẽtia in occurrent. Cõfeſſario.

21. Titius cum Berta facto divortiô, eò quòd moratus cum ea per multos annos, eam cognoſcere propter ejus arctitudinem non potuit, duxit aliam uxorem; illa verò perpetuam continentiam ſe ſervaturam promiſit: tandem invenit talem qui feras hujusmodi reſervavit, & abjiciens continentiam quam promiſit, Domino N. nupſit; quid ad hæc? *Reſp.* Vel illa promiſit continentiam votô ſolemni? Tunc quia profeſſio ſolemnis dirimit matrimonium ratum non conſummatum, ùt legimus *ſuprà*, illa copula eſt ſacrilega, & matrimonium ſecundò contractum, nullum, redireque ad Religionem tenetur pro pœnitentia. Si verò continentiam promiſit ſimplici verbô? Tunc ſive artificiô Medici, ſive concubitu viri, ſeu alio quolibet modô feras ſuas fecit reſerari, matrimonium ſecundum cum Domino N. eſt invalidum, redire debet ad primum dicit Innoc. III. *cap. Fraternitatis*, *eò quòd impedimentum illud non erat perpetuum, quod præter Divinum miraculum per opus humanum, absq; corporali periculo potuit removeri: patet ex pòſt facto, quòd cognoſcibilis erat.* In Corp. Jur. Can. *de Frigidis p.*216. Doct. Reſol. Bonæ Sp. *loc. cit.*

22. Dices: Impotentia dicitur hîc perpetua, quæ licitè tolli nequit, ſine periculo &c. ùt legimus *ſuprà*: iſta impotentia eſt ſublata fornicatione. *Reſp.* concedo totum, ſed nego quòd non poterat tolli licita copula maritali ſaltem diuturno uſu, aut aliо modô: patet ex pòſt facto.

(o) Gobat. tr. 9. n. 429.

23. Continuatur caſus. Berta eſt reſtituta Titio, & Titius Bertæ, ſed illam cognoſcere nequit; quid faciendum cum eis? *Reſp.* Nec ipſi propria authoritate poſſunt ſeparari: declaratio enim nullitatis, ſemper debet fieri à Judice Eccleſiaſtico (o): tum ob periculum ſcandali; tum ob periculum errandi in tam re difficili. Et primò conſideranda ſunt ſequentia: ſi evidenter conſtet talis ad talem, eſſe impotentiam perpetuam, ſtatim à matrimoniali cognitione & aliis actibus, ùt ſunt

tactus,

tactus, oscula, abstinere debent; ùt si est extraordinaria improportio valorum (p): quia sicut matrimonium propter impotentiam perpetuam inter tales personas est nullum, ita actus non sunt conjugales, sed fornicarii. Et tunc Judex Ecclesiasticus sententiam suam debet non differre, ut impediat pericula peccandi, & ipsa peccata; cùm nullum restet dubium de impotentia perpetua superandum, ad quod triennium conceditur. Si verò dubium perseverat de impotentia, conceditur ab Ecclesia *cap. Laudabilem*, 5. & *cap. final. de Frigidis*, ad experiendum tempus triennii. Si totô trienniô dubium perseveret, experientia durare debet: quia tunc dubium aliter superari non potest. Si trienniô transacto dubium restet, probabiliter judicatur quòd illa impotentia sit perpetua, juxta *cap. citat.* & communem sensum TT. Quare tunc descendere oportet Judicem ad ferendam sententiam; non aliter tamen, quàm ut priùs jurent vir & mulier, cum septima manu propinquorum vel vicinorum bonæ famæ, juxta ordinationem per *cap. Laudabilem*: hoc est præter eos, septem consanguinei ex parte viri, & septem ex parte mulieris. Et si isti & tot haberi non possint, saltem tres omni exceptione majores quibus nota est vita & mores conjugum, jurare obligantur, quòd isti non possint fieri una caro (q). Ita colligitur ex *citat. capitibus*. Tempus verò computari debet à prima die intentæ copulæ perfectæ.

(p) Sanch. Põc. Hurtado, Bonæ Spei.

(q) Doct. Resol. Sanch. Rotar.

24. Et si mulier post intentam copulam deprehendat impotentiam perpetuam, & intra bimestre non reclamat matrimonium, & interea vir dicat se matrimonium consummasse, tunc viro credendum; nisi mulier certis signîs viri impotentiam perpetuam ostendat. Econtra illa debet audiri si intra bimestre reclamat. Ita Bonæ Sp. *loc. cit.* In dubio, potiùs in favorem matrimonii judicandum, asserit Rotarius. Ex his facile casus solvitur.

An possit tãquam cum sorore manere.

25. Quæres, an præfatus Titius cum illa Berta possint manere ùti frater cum sorore, quandoquidem *cap. Consultationi tuæ*, Lucius III. sic ait: *Romana tamen Ecclesia consuevit in consimilibus judicare, ut quas tamquam uxores non possunt, habeãt ùt sorores.* Et *cap. Laudabilem*, Cœlestinus III. *quòd si ambo consentiant simul esse, vir eam etsi non ùt uxorem, saltem habeat ùt sororem.* *Resp.* has authoritates intelligi debere de iis, quorum nec Sponsus cum alia, nec Sponsa cum alio contraxit matrimoniũ secundum; & si nec ille, nec illa vult esse parens per generationem, & periculum incontinentiæ abest, & econtra scandalum magnum & perturbationes sequuntur: non autem de talibus, quorum alteruter vult esse parens; à fortiori quorum unus habet alterius legitimam uxorem, & hæc alterius maritum legitimum, ùt est in proposito. Titius

 habet

habet uxorem aliam, cum qua legitimè & validè propter impotentiã perpetuam ad Bertam, contraxit matrimonium; & Berta habet alium legitimum maritum, cum quo validè celebravit illud, ex eo quòd erat nullum cum Titio: jam verò ficut non licet alicui retinere alienam uxorem, & cum ea habitare tamquam cum uxore, impediendo vitã conjugalem cum alio exercendam; ita etiam non licet alicui mulieri retinere tali modô virum alienum.

26. Quando eft dubium an impedimentum ex maleficio proveniens fit fubfequens, an antecedens matrimonium? *Refp.* Judicandum ducũt alii cum Bonac. Rebel. & Sa, quòd fit antecedens: econtra alii cum Sanch. Perez, Petr. à S. Jofeph, quòd fit fubfequens. Sed ficuti venefica folent imponere ante nuptias, ita poft, ante confummationem talem, impedimentum. Magna ergò diligentia requiritur in examinando. Benignior tamen prima fententia eft: quia favet matrimonio & proli.

De ætate.

27. Ætas pubertatis Jure Ecclefiaftico requiritur ex *cap. Continebatur*, & *cap. Atteftationes*, & *cap. Ex litteris, de Defponfatione impub.* Excipitur tamen cafus quô malitia fupplet ætatem, juxta *cap. Continebatur*, & *cap. Tuæ nobis, de Defponfat. impub.* Plura jam dixi *fuprà.*

De hermaphrodito.

28. Utrùm valeat contrahere matrimonium? Videtur quòd non: nam illud matrimonium ex natura rei eft invalidum, cujus debitum numquã reddi poteft fine effufionis totius feminis periculo manifefto; nam hoc impedimentum eft impotentia: atqui hermaphroditus non poteft reddere debitum, fine periculo effufionis feminis totius, ùt confideranti patet; ergò matrimonium ejus ex natura rei nullum eft. *Refp.* & dico: prout fexus prævalet, contrahere matrimonium poteft: fi prævalet muliebris, cum viro; fi virilis, cum muliere valet, & tenetur ampliùs non aliter contrahere (r). Ratio eft: quia talis fexus ei magis appropriatur. Unde fi celebret fecundùm fexum debiliorem, matrimonium non valet; quidquid dicant alii, fi fecundùm debiliorem fexum valeat ad copulam: quia fi fœmineus prævaleat fexus, cenfetur fœmina; fi prævalet mafculinus, marem ducere non poteft.

De hermaphrodito notabilia.

(r) Baldo, Sãch. Filliuc.

29. Si verò uterque fexus eft in eo æqualis, quòd utroque æquè coire poffit, eligere unum ftatum tenetur, & jurare coram Judice Ecclefiaftico, quòd numquam elegerit alium ftatum. Ita Henriq. *lib.* 14. *c.* 8. *n.* 6. Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. d.* 106. Navar. Sylv. & alii.

30. Judicare autem quifnam fexus prævaleat, fpectat ad Medicum, aut

aut ad matronas peritas, quæ ex pudendarum partium inspectione, judicium ferre debent. Ita Turrecrem. Sanch. Bonac.

31. Et quid si post mortem conjugis mutet statum, & secundùm diversum quàm antea contrahat? *Resp.* tunc quidem matrimonium esse validum, cùm secundùm utrumque sexum æquè valeat ad matrimonium; sed mortaliter peccat (s): quia mutatio & fractio juramenti est in re valdè gravi. Nec potest Parochus scienter assistere hermaphrodito, nisi priùs juret coram Judice Ecclesiastico, se non mutaturum statum, prout docent Majol. Sanch. Filliuc. & alii.

(s) Bonac.

32. Ad rationes *Rdet* Bonæ Sp. quòd non insistendo solis rationibus, sed sistendo in authoritate (nam id decernitur *lege Quæritur*, *ff. de Statu hominū*) validū est matrimoniū. Aliter tamē *Resp.* & dico: Illud matrimonium ex natura rei est invalidum, cujus debitum numquam reddi potest sine effusione totius virilis seminis, si etiam numquam intra vas debitum recipi potest semen virile, concedo Assumptum; nego verò si recipiatur, prout ab hermaphrodito, aut in hermaphrodito contingit. Quòd autem contingat alterius sexûs pollutio involuntaria, peccatum contra naturam non est.

33. Casus est. Hermaphroditus utroque sexu æquè potens ad coitum, talem hermaphroditam duxit in uxorem; quæritur an validum sit eorum matrimonium? *Resp.* Quàmvis ille si sciret talem esse, deberet sub peccato mortali cavere contrahendum cum ea matrimonium, ob periculum exercendi diversos contra electionem juratam actus; tamen si contraheret, sive ex ignorantia sive ex malitia, valeret eorum matrimonium: tum quia nulli Juri adversaretur, ùt docet Berteau: tum quia licetsi uterque æquè sit vir sicut fœmina, tamen ex electione jurata, ille est vir, hic fœmina. Quapropter quoties ille quà fœmina, iste quà vir copulam maritalem exerceret contra juratam illam electionem, toties mortaliter contra juramentum præstitum peccaret.

Casus.

§. XI.

De clandestinitate, raptuque.

I. Præmitto, quòd raptus juxta decisionem Gelasii Pap. *cap. Lex illa præteritorum* (a), sit, *cùm puella violenter à domo Patris abducitur, ut corrupta in uxorem habeatur, sive puellæ solummodo, sive Parentibus tantùm, sive utrisque vis illata constiterit.* In Corp. Jur. Can. *de Raptu p.* 445. Hoc præmisso

Raptus.

(a) Gratian.

2. Dico: Raptus, qui est abductio mulieris invitæ de domo Parentis, aut Tutoris, causâ matrimonii incundi, inter raptorem & raptā sub

Declaratio & explicatio ejus.

ſub poteſtate raptoris exiſtentem, dirimit matrimonium, etiamſi illa conſentiat ſub ea poteſtate ejus exiſtens. Ita colligitur ex *cap. Lex illa*, & Trident. *ſeſſ.* 24. *de Matrim.* c. 6. ubi taliter: *decrevit Sancta Synodus, inter raptorem & raptam quamdiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum poſſe conſiſtere matrimonium. Quòd ſi rapta à raptore ſeparata, & in loco tuto & libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit, eam raptor in uxorem habeat; & nihilominùs raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, auxilium, & favorem præbentes, ſint ipſo Jure excommunicati, ac perpetuò infames, omniumq; dignitatum incapaces; & ſi Clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, ſive eam uxorem duxerit ſive non duxerit, decenter arbitriô Judicis dotare.* Neque hæc dicta contrariantur *ſuprà* dictis *ſer.* 5. *ſect.* 1. *n.* 8. quia dicta ſunt juxta Jura antiqua quæ jam per deſuetudinem ceſsârunt; hæc juxta Jus novum Tridentini, quod obſervatur.

3. Explicatur & probatur. Dico, *mulieris*: tum ut intimetur locum Trident. intelligi de quacumque ſive illa ſit virgo ſive corrupta, ſoluta ſive ſponſata; cùm non dicat, *inter puellam*, ſed *inter raptam*, cujus nomine intelligitur omnis enumerata mulier: tum quia ſi mulier adoleſcentem rapiat, valet matrimonium inter illam raptricem & raptum, ſi cætera non deſint (b); quidquid dicat Bonac. Ratio eſt contra eum: quia in odioſis, fœmina ſub maſculino non continetur, & Concil. Trident. meminit ſolius raptoris; ergò ſi fœmina rapiat juvenem valet matrimonium, quàmvis exiſtens ſub poteſtate ejus contrahat, dummodo cætera obſervanda non deſint.

(b) Petrus à S. Ioſeph, Sãchez, Leſſius, Speculũ.

4. *Invitæ*: nam ſi illa rapi velit, aut precibûs convicta ſpontè in raptum conſenſit, raptus non eſt (c): ubi enim abductio violenta non eſt, raptus locum non habet; conſequenter pœnæ pro raptu latæ non incurruntur. Secùs ſi nolit, etiamſi ſit raptori deſponſata.

(c) Sanchez, Bonacina.

5. *De domo Parentis aut Tutoris abducta*: nam ſi de hypocauſto ad hypocauſtum, pœnæ Tridentini non incurruntur, nec matrimonium contrahendũ dirimitur. Etaddidi *autTutoris*: quia Tutor nomine Parentis in multis venit.

6. *Causâ matrimonii ineundi*: nam quàmvis raptus mulieris ad explendam libidinem in ordine ad contrahendum matrimonium, ſit raptus de quo *hîc*, dirimatque matrimonium cum illa contrahendum, & trahat poſt ſe pœnas latas contra raptores (d); non tamen ſi eſt præcisè ad explendam libidinem, ſecluſa intentione contrahendi matrimonium (e). Ita colligitur ex præmiſſo *cap. Lex illa*. Ex quo loco videtur ſequi, quòd ille qui mulierem rapit non propter explendam libidinem, ſed ut honeſtè eam ducat in uxorem, non committat raptum de quo *hîc*, adeoque

(d) In hoc omnes conveniunt.

(e) S. Thõ. 2.2.q.154.a.7.ad 3. Bonæ Sp. Petr. à S. Ioſ. Dian. Sãch. cõtra Bonac. & alios.

& vali-

& validè matrimonium contrahit cum ea, existente sub suâ potestate, si adsit sufficiens ex parte libertatis consensus ejus, & pœnas latas contra raptores non incurrit. Adstipulatur meæ Resolutioni Bonæ Sp. de raptu sequentia dicens: *notandum, quòd specifica malitia raptus in eo consistit, quòd ad libidinem implendam talis violentia inferatur.* Trident. loquitur de raptu strictè tali, non de latè tali. Nec constat de declaratione sacræ Congregationis, quòd sit, secluso ordine ad matrimonium. A fortiori non committitur raptus de quo *hîc*, si ad alium finem rapiatur mulier, v.g. ad servitium aut plagium.

7. *Inter raptorem & raptam*: nam quia si quis rapiat illam ex intentione ut alius eam in uxorem habeat, si rapta consentiat in matrimonium ejus, valet matrimonium, nec pœnas dictas talis raptus contrahenti illi adfert, dummodo contrahens nôn sit causa raptûs per se aut per alios quocumque modo cooperans. Secùs esset si ad mandatum ejus esset rapta, tunc enim communi judiciô verus raptor censeretur (f): quia licèt non physicè, tamen moraliter concurrisset ad raptum.

(f) Petrus à S. Ioseph.

8. *Sub potestate raptoris*: nam addit Trident. *loc. cit. quòd si rapta, à raptore separata, & in loco tuto & libero cõstituta, illũ in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat.*

9. Quid si ipsa, in loco tuto existens consentiat, Parens contradicat? *Resp.* in tali casu matrimonium probabiliùs valere (g): quia licetsi in præmisso *cap. Lex illa*, hæc habeantur: *sive Parentibus tantùm vis illata constiterit*, est raptus strictè de quo *hîc*; Trident. tamen correctivum Juris antiqui, sine mentione Parentis dicit, *quòd si rapta* &c. *in loco tuto* &c. *illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat.* Sequitur ergò in tali casu matrimonium valere, etiamsi incurrantur pœnæ. Et ratio esse potest: quia per Decretum Concil. Tridẽt. consulitur non libertati Parentum, sed contrahentium.

(g) Bonæ Sp. Rotar. Elisæus à S. Ioã. Bapt. Opposità Bonac. Petr. à S. Ios.

De pœnis raptorum.

10. Pœnæ à Trident. statutæ jam sunt numeratæ *num.* 2. Quibus addo, declarandos esse & posse perpetuò infames, & dignitatum omnium incapaces; & si Clerici sint, à proprio gradu dejiciendos: non verò ipsô factô absque declaratione, esse tales (h): quia etsi in citato Trident. ponatur ly *ipso Jure* tales, non additur tamen, *absq; alia declaratione.*

(h) Petr. à S. Ioseph, contra Bonac. Rotar. & alios.

11. Præter has pœnas, in Jur. Can. *cap. præmisso*, sic habetur: *sive puellæ solummodo, sive Parentibus tantùm, sive utrisque vis illata constiterit, hic morte mulctetur. Sed si ad Ecclesiam cum rapta confugerit, privilegiô Ecclesiæ, mortis impunitatẽ promeretur.* In Corp. Juris Cã. *part.* 2. *caus.* 35. *p.* 445.

12. Et Jure Civili *L. un. cod. de Raptu*, ftatuitur fupplicium capitis, tum raptori, tum iis qui ipfi auxiliô fuerunt, & bona illorum addicuntur mulieri raptæ. Item quòd deprehenfus in hoc crimine, poteft à conjunctis perfonis & à Tutoribus vel Curatoribus raptæ, impunè interfici, fpectato forô Civili. Nec obeft quòd rapta fit ferva. De hoc videndi funt Julius Clarus §. *Raptus*, Azor. 3. *p. lib.* 3. *c.* 15. Card. Tufcus *tom.* 7. *concl.* 710. *n.* 5. & *tom.* 6. *verb. Raptor, concl.* 6.

SERIES VI.

De revalidatione invalidi matrimonii, ac difpenfatione in impedimentis dirimentibus.

SECTIO I.

Quot modîs matrimonium fiat invalidum, & quomodo revalidetur?

I. AD 1. *Refp.* & dico: matrimonium invalidum eft, aut defectu præfentiæ Parochi & Teftium (de his jam dixi dicendo *de Præfentia Parochi*), aut eft invalidum defectu confensûs, ùt fi ambo Sponfi vel alter eorum promifit fictè vel cum metu gravi, aut ob dirimens impedimentum, five fit notum five occultum. De his duobus pofterioribus nunc.

(a) Bonac. Săch. Petrus à S. Iofeph. Stephanoçòtra Filliuc.

Ad revalidationē requiritur novus confenfus.

2. Dico 2. Si alter fictè confenferit, fufficere ut ille folus ex animo præbeat confenfum (a): quia alterius non deeft, fed perfeverat confenfus. Utrùm verò debeat illum confenfum aliquô fignô comparti declarare? Controvertunt DD. Negant Bonac. Sanchez. Ratio illorum eft: quia fignum externum non defuit; ergò ficut alia quæ adhibita funt, non ponenda, illud poni non debet. Affirmant autem Fulienfis & alii. Ratio eft: quia fignum veri confensûs non fuit; cùm nec ille confenfus fuerit verus, nec fignum futuri effe potuit: declarandum enim præcedit declarationem, & fignum fpeculativum fequitur fignatum, nō econtra. Unde oportet ut novo fignô veritatem novi confensûs declaret, quod eft faltem tutius, fi non probabilius. Tutius etiam eft ut uterque de novo confentiat, nifi probabiliter timeatur, ne alter velit refilire à contractu, aut fumat occafionem, talem odiô habendi (b). Si neuter verè confenfit, uterque de novo præbere debet confenfum, fignô aliquô externô declarando: in quo conveniunt omnes.

(b) Petrus à S. Iofeph.

3. Dico 3. Si invalidum fuit matrimonium propter impedimentum dirimens,

dirimens, illô ſublatô tenetur uterque novum conſenſum præbere, ſignô aliquô declarando. Ita declaravit Clemens III. teſte Dian. & cõmuniter à DD. admittitur. Ratio eſt: quia ex parte utriuſque conſenſus erat per impedimentum irritus. Et ſi alteruter tantùm id impedimentum ſciat, non eſt opus ut alteri revelet, ſed cautè compartem ad novum conſenſum inducat: v.g. dicendo oportunè, *mene ita diligis, ut ſi nullum inter nos eſſet matrimonium, de novo me acciperes in ſuam, & accipis?* & eo ita conſentiente, mulier conſentiat & dicat, *ego viciſſim tibi nuberem, & nubo.* Non ſufficit autem ſi dicat, *vellem tecum contrahere:* quia ſic non eſſet voluntas, ſed eſſet ponenda; requiritur enim ut actu intendat & dicat, *accipio te*, vel *duco te*, vel *contraho tecum.*

Utriuſq; ſi impedimẽtum erat dirimens.

4. Non eſt tamen opus ſublato impedimentô, ut coram Parocho & Teſtibus de novo ſibi invicem promittant (c). Ita declaravit Pius V. niſi foret publicum ut de validitate exhibere teſtimonium valeant. Eſt pro hoc deciſio Clementis VIII. quam adfert Homobonus *tract.* 13. *cap.* 10. *aſſert.* 2.

Non tamen coram Parocho niſi erat publicũ impedimentũ.

(c) Bonac. Rotar. Homob. Petrus à S. Ioſeph.

SECTIO II.

Quis, & quomodo in impedimentis dirimentibus matrimonium diſpenſare valeat?

I. Ante Reſolutionem præmitto, tria eſſe impedimenta matrimonium Jure naturæ dirimentia: errorem perſonæ, impotentiam perpetuam, conſanguineitatem in gradu primo aſcendentium & deſcendentium. Hoc præmiſſo

2. Dico 1. Nulla ſubſiſtente cauſa juſta diſpenſandi, Summus Pontifex non ſolùm in impedimentis impedientibus, ſed & dirimentibus Jure Eccleſiaſtico inductis, validè (a), & licitè (b), dum diſpenſatio non cedit in præjudicium tertii, diſpenſare poteſt.

(a) Omnes. (b) Bonac. Sp. contra alios.

3. Explicatur. Poteſt *validè;* cùm Legislator ſicut abrogare legem, ita in ea diſpenſare valet. *Licitè:* poteſt enim licitè uni gratiam in communitate præſtare, & non alteri. Sed de hoc plura ibi, ubi ex profeſſo de diſpenſatione. Addidi, *dum diſpenſatio non cedit in præjudicium tertii;* cùm illud ſit illicitum.

4. *Jure Eccleſiaſtico inductis;* cùm ſit ſupremus Legislator totius Juris Eccleſiaſtici. In impedimentis verò Jure naturali inductis, non poteſt, ut omnes communiter DD. admittunt; ſic in tribus præmiſſis diſpenſare nequit: non enim valet ex non conſenſu, facere conſenſũ; ex impo-

In quibus Papa diſpẽſare poteſt.

ex impotente naturaliter, potentem naturaliter; ex naturaliter verecundis, inverecundos. In inductis Jure Divino dispensare potest, ex speciali concessione Dei, ùt vidimus *suprà, de Matrimonio rato.*

Nuntius.

5. Nuntius absque omni justa causa validè dispensare non potest: quia aliter nequit dispensare, quàm secundùm potestatem sibi datam: atqui ipsi data est potestas ut propter justam causam dispenset; ergò seclusa omni justa causa validè dispensare non potest.

Ordinariu loci.

6. Dico 2. Quàmvis Ordinarius Jure ordinario nequeat dispensare in impedimentis dirimentibus (a), quia inferior in lege superioris ordinariè dispensare nequit, juxta *cap. Inferior, d.* 21. & Clementinam, *Ne Romani, de Election.* potest tamen ex tacita concessione Papali, in foro cõscientiæ (c) in eis dispensare, post jam contractum matrimonium, concurrentibus sequentibus conditionibûs. 1. Quòd sit gravissima necessitas: quæ censetur esse, quando conjuges non possunt absque gravi infamia & scandalo separari, donec Papa aut ab eo delegatus dispenset (d), si non separati versentur in periculo incontinentiæ. 2. Si recurri ad Papam aut ejus delegatum sive Nuntium, ob nimiam paupertatem conjugum, aut distantiam, nec aliô modô facilè potest obtineri dispensatio (e). 3. Si impedimentum sit occultum (tribus aut quatuor notum, non majori parti viciniæ), & matrimonium publicum (f). 4. Si matrimonium sit bona fide contractum. His concurrentibus circumstantiis & conditionibûs, potest Ordinarius loci cum talibus ex tacita concessione Papali dispensare: nam novit Summus Pontifex à plerisque Theologis hanc sententiam doceri, & ab Episcopis practicari; contrarium tamẽ non declarat.

(c) de Rhod.

(d) Sanch. Põc. Bonæ Sp.

(e) Bonæ Sp. Sanch. Gregor. à S. Laurẽ.

(f) Bonæ Sp. de Rhodes, Petrus à S. Ios.

7. Addidi, *bona fide:* nam qui contraxerunt in gradu prohibito scienter, v.g. quòd sit consanguinea illius personæ antea cognitæ, à fortiori quòd affinitas talis dirimat matrimonium, vel ignoranter quidem, sed non præmissis denuntiationibûs, de his in Trident. *sess.* 24. *cap.* 5. decernitur, ut separentur, & spe dispensationis careant (g).

(g) Vide hîc ser. 3. sect. 4. n. 2.

8. Dico 3. Potest etiam ante contractum matrimonium dispensare Ordinarius loci, quando non potest differri matrimonium sine gravi scandalo, infamia, aut prolium legitimandarum præjudicio (h): quia urgente necessitate, Episcopum dispensare posse in lege Pontificis aut Concilii, docent multi (i).

(h) Bonæ Sp. Ponc. Salas.

(i) Sanch. Bonac. Poncius.

9. Dico 4. Potest insuper dispensare, quando post contractum matrimonium supervenit affinitas, aut spiritualis cognationis impedimentum, de quibus dixi *suprà,* præcipuè de patrinis baptizati & confirmati; idque sive sit difficilis sive facilis ad Summum Pontificem recursus: quia jam contraria invaluit consuetudo: quapropter non reclamatione habetur ejus approbatio (h).

10. Ad-

10. Addidi in Resolutione secunda, *in dirimentibus*: nam extra dubium est apud Authores, quòd possit Episcopus dispensare in impedimentis solùm impedientibus. Addunt, dempto votô Religionis & castitatis; alii quando recursus est difficilis ad Papam (k); alii simpliciter admittunt eum posse dispensare (l). Ego distinctè taliter dicam, quòd possit Ordinarius loci dispensare, quando non est votum perfectæ castitatis, quando videlicet non est perpetuæ; vel est perpetuæ quidem, sed non integræ, quia non est de fugienda omni impuritate, tam intra quàm extra matrimonium; vel integræ quidem, sed non absolutè, verùm conditionatè promissæ (m). Idem dicendum de voto ingrediendi Religionẽ. Similiter dicendum, quando vota sunt dubia, vel certa quidem emissa ex metu injusto; gravi vel levi. Item dispensare potest in voto castitatis, quando quis obstrictus votô simplici, versatur in continuo periculo fornicationis, nisi ducat uxorem; vel puellam imprægnavit, quam ducere vellet antequam infamaretur. Ita Gregorius à S. Laurent. & alii.

(k) Sylv.

(l) Armil.

(m) Sanch. Gobat.

Quis præter Episcopum.

11. Quis præter Episcopum in dirimentibus dispensare queat? *Resp.* Legatus Apostolicus, seu Legatus à latere, urgente causa dispensare potest, cùm ei ad hoc respectivè concedatur à sede Apostolica potestas. In absentia verò ejus, permittitur in ea ut ab Episcopo dispensetur, ùt dictum est *suprà*.

12. Vicarius autem Generalis non potest in dictis etiam solùm impedientibus dispensare, nisi Episcopus specialem concedat facultatem; quod fit tunc quando dicit ei, *do tibi in mea absentia omnem potestatem, quam tamquam delegatus sedis Apostolicæ habeo*. De Capitulo sede vacante idem dicit Gobat, quod de Episcopo.

13. Regulares Confessarii non possunt dispensare ante aut post contractum matrimonium, illud reddendo validum; cùm id nullo Jure potest ostendi. Possunt tamen ad petendum debitum dispensare, si post contractionem matrimonii conjux habuerit copulam cum consanguinea suæ consortis, aut econtra; non aliter tamen quàm cum facultate suorum Superiorum, servatis servandîs, de quibus dixi *de Sacramento pœnitentiæ ser.* 5. *n.* 15. & 16.

Dum impedimentũ obest, modus adest.

14. Sanch. *lib.* 2. *d.* 40. cum aliis proponunt Confessario modum, ut impeditus impedimento dirimente, voveat castitatem ad tale tempus, intra quòd obtinere potest dispensationem, dicatque consanguineis se esse obstrictum votô, & jussum à Confessario ut abstineat à matrimonio, subticendo quòd sit ad tempus, ne audientes afferant sufficere dispensationem ab Episcopo obtinendam esse, & sic remedium eludatur. Aliud remedium dixi *suprà sub præsenti dist. ser.* 3. *sect.* 3. *num.* 12. Si casus contin-

contingat Confessario in confessione immediatè ante contractionem matrimonii, doctus & prudens facilè eum solvere potest ex *num.* 6. 8. & 14. *hîc.*

SERIES VII.

De obligatione, & potestate conjugum.

SECTIO I.

§. I.

An & quæ sit obligatio petendi debitum?

1. Resp. & dico: Seclusâ certa notitiâ nullitatis matrimonii, & seclusa dubitatione de validitate ejus, conjux absolutè seu ordinariè loquendo, non tenetur petere debitum, sed potest petere vel non petere; ex accidenti verò, sicut in aliis circumstantiis obligatur non petere, ita in aliis tenetur petere.

2. Explicatur & probatur. Dixi, *seclusa certa notitiâ:* nam qui certò scit matrimonium esse nullum, petere debitum nequit, quocumque imminente incommodo: colligitur ex *cap. Inquisitioni*, & *cap. Dominus, de Secundis nuptiis* (a). Vide §. *sequ. num.* 41.

(a) Bonac. Speculum, Sanchez.

3. *Stante dubitatione:* quia vel ea stante de aliquo impedimento, mala fide contraxit? Petere non potest, donec certò cognoscat, aut probabiliter opinetur nullum subesse impedimentum (b): quia sub tali dubio contrahens matrimonium, nullum jus petendi acquisivit; cùm possessio mala fide incepta, nulli tribuat jus, ùt patet ex *Tract. de Cōtractibus.* Vel bona fide contraxit, sed postea dubitat de valore? Nequit petere, antequam debitam diligentiam adhibuerit de occurrente impedimento &c. (c): tum quia ageret contra conscientiam; tum quia exponeret se periculo fornicationis: quia potest esse quòd in rei veritate matrimonium sit nullum. Secùs adhibita debita diligentiâ (d): tunc enim esset ignorantia invincibilis, quæ superari non potest. Hanc sententiam tenent Sot. 4. *de Justitia, q.* 5. *a. ult.* Reginald. *n.* 299. Rodriq. *c.* 243. *n.* 4. Valent. *tom.* 4. *d.* 10. *q.* 6. *punct.* 2. Sanch. *lib.* 2. *d.* 41. *n.* 46. contra Rebel. Ledesm. & alios asserentes posse reddere, non verò petere.

(b) Bonac. Sanch. Navar. Sylvester.

(c) Bonac. Ledesm. Sāch. Reginaldus.

(d) Vide hîc ser. 5. sect. 2. §. 4. num. 13.

4. Et si post bona fide contractum matrimonium, alicui conjugum adsit

adsit scrupulus tantùm, tenetur ad mandatum sui Pastoris aut Confessarii periti & timorati, scrupulum illum deponere.

5. *Ordinariè* non tenetur, *cap. Apostolicam, de Regularibus*, & *cap. Si de terra, de Privilegiis* (e). Ratio est: quia nemo tenetur uti jure suo, quod pro se tantùm introductum est; quale est jus matrimoniale: unde potest petere vel non petere, prout ipsi placet.

(e) Bonæ Spei.

6. Casus in quibus obligatur conjux non petere debitum. Primus est, si post contractum matrimonium, contraxerit cum altero conjuge affinitatem per copulam, habitam cum ejus consanguinea. Vide *d.* 5. *sect.* 2. §. 2. *n.* 5. & 6.

7. Quoad cognationem quidquid alii dicant, dicendum in sententia Doct. Resol. quòd etiamsi ex malitia conjux baptizet suum filium, aut patrinum agat quomodocumque, non privatur jure petendi: quod sufficienter monstravi *de Patrinis baptizati ser.* 5. *sect.* 1. *n.* 9. 10. & 11. Quibus addo ex Concil. Cabilonensi 2. *cap. Dictum est* (f), ubi: *dictum est nobis, quasdam fœminas desidiosè, quasdam verò fraudulenter, ut à viris suis separentur proprios filios coram Episcopis ad confirmandum tenuisse. Unde nos dignum duximus, ut si quæ mulier filium suum desidiâ aut fraude aliqua coram Episcopo tenuerit ad confirmandum, propter fallaciam suam aut propter fraudem, quamdiu vivet, agat pœnitentiam, à viro tamen suo non separetur.*

Quoad cognationem.

(f) Burchard. lib. 17. cap. 23. Ivo p. 9. c. 81. Panorm. lib. 7. cap. 63.

8. Casus secundus est, si ante matrimonium, vel post matrimonium fecerit votum simplex; petere debitum non potest, donec cum ipso dispensatum fuerit. Ita communiter DD. Attamen nota ex Gobat, Sãch. & Rotario, quòd maritus istis duobus casibûs prohibitus, possit aliquando se insinuare uxori, & offerre ad usum conjugalem, petereque debitum; non in gratiam sui, volendo nimirùm suo appetitui satisfacere: sic enim est peccatum mortale; sed gratiâ uxori placendi, quando eam advertit aut fundatè judicat, quòd libenter acceptaret, sed ob ruborem petere non audet: quia ùt ex S. Thoma notat Rotarius, & Bonæ Spei asserit, tali modo petere, est potiùs reddere, ad quod obligatur. Quare petere non potest, si uxor non est verecunda, sed confidenter saltem per signa petit, dum exigit. Vide §. 2. *n.* 2. & 3.

Votô adstrictus.

Quando potest petere debitum.

9. Casus tertius est adulterium, sive uterque sive alteruter, etiamsi de consensu compartis sit talis; privatur per tale crimen jure petendi (g): nam Jus relinquit potestatem petendi tantùm innocenti conjugi.

(g) Bonac. de Affin. Greg. à S. Laurẽt.

10. Utrùm autem requiratur, ut crimen sit notum conjugi, non conveniunt DD. Sotꝰ *in* 4. *d.* 36. *q. unic. a.* 4. Sanch. *lib.* 1. *d.* 68. *num.* 4. Henriq. *lib.* 11. *cap.* 15. *n.* 6. Petrus Ledesm. Bonac. *loc. cit.* dicunt, quòd si occultus fuerit incestus, adulter petere potest debitum. Ratio eorũ est: quia privatio juris petendi, est pœna; pœna autem non est imponenda

An debeat esse notꝰ alteri conjugi incestus?

nenda ante ſententiam Judicis, aut alterius conjugis. Econtra Navar. *cap.* 23. *n.* 23. Rebel. *lib.* 2. *q.* 17. *n.* 3. Rodriq. 1. *part. cap.* 243. Petrus à S. Joſeph aſſerunt, quòd ſive ſit dictus inceſtus manifeſtus, ſive occultus conjugi, petere licitè non poteſt debitum: quia conſuetudine eſt receptum, quòd cum eis diſpenſetur in inceſtu, qui nec per ſententiam ſunt declarati tales, nec noti in hoc crimine conſortibus ſuis. Hæc ſententia placuit Ambroſio Cath. *lib.* 5. contra Cajet. Illa ſententia, ab illis (h); hæc, ab his (i) Doctoribus dicitur probabilior.

(h) Tolet. lib. 7. cap. 24.

(i) Gregor. à S. Laurentio.

11. Caſus quartus eſt, quando ſunt in loco ſacro, niſi ſit ibi diuturna commoratio (i), & periculum incontinentiæ urgeat.

12. Caſus quintus eſt, quando uxor eſt amens; maritus mentis compos, non poteſt abſque peccato mortali ab illa petere debitum, ob probabiliſſimum periculum, ne illa inſaniæ furore correpta, fœtum in utero necet. Econtra à marito amente, poteſt uxor licitè petere debitum; cùm ex parte ejus, non ſit tale periculum.

13. Caſus ſextus eſt, quando uxor laborat menſtruis naturatibus, ſingulis menſibûs occurrentibus. Sed plus quàm veniale non eſt marito, tūc petere debitū; quàmvis cōjuges arbitrētur fore ut mōſtrū gignatur. Ita Sāch. & alii cōtra Bonac. Ratio eſt P. Bonæ Sp. quia meliùs eſt proli taliter naſci, quàm non naſci. Nec veniale autem eſt petere, dum adhuc durat immundities ex partu. Item petere tempore menſtrui innaturalis, ſeu quādo fluxus menſtruorum eſt innaturalis & continuus, non eſt etiam veniale peccatum; maximè ſi eſt periculum incontinentiæ (h). Item ſi maritus petat debitum, quando ipſe patitur fluxum ſeminis, nullô modô peccat.

Fluxus ſeminis in ſeniculis.

14. Occaſione hujus nota, in ſeniculis nullum eſſe peccatum, fluxum ſeminis; cùm ipſis involuntarius ſit, & ſine ulla delectatione: in hoc enim differt à pollutione, quod pollutio fiat cum commotione membri, & ſumma delectatione (e); fluxus verò dictus, absque.

Quando eſt periculū abortûs.

15. Caſus ſeptimus eſt, quando in uxore gravida eſt periculum veriſimile abortûs: eô ſeclusô non eſt illicitum accedere ad uxorem, cùm nulla ſit prohibitio, alioqui non raró, ferè continuò, eſſet obligatio abſtinendi à petitione debiti (k), cùm multæ mulieres ſint ferè continuò gravidæ.

(k) Bonæ Sp. Bonac. Sāch. loc. cit. contra nō paucos.

16. Quæres quandonam ſit periculum abortus? *Rdet* Bonac. *de Matrim. q.* 4. *punct.* 6. *prop.* 2. *n.* 12. quòd ſit, 1. Tempore coagulationis & formationis, ac animationis. 2. Proximè ante partum (l): tunc enim eſt periculum, ne fœtus ob ſeminis abundantiam ſuffocetur.

(l) Sanch. Reginald. & alii.

17. Quando autem formetur ſive animetur fœtus? *Rdet* idem Bonac. quòd animetur maſculus die 40. fœmina 80. quòd colligit ex Ariſtot. *lib.*

lib. 5. *Animal. c.* 3. & 9. ex Navar. *cap.* 15. *n.* 14. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 15. *n.* 6. & aliis multis. Probabiliùs tamen asserit quòd tunc animetur, quã-do est formatus; formatio autem juxta Hippocrat. *lib. de Natura fœtûs*, in maribus absolvitur aliquando die 30. aliquando 35. aliquando 40. aliquando 45. Fœminalis autem aliquando 35. aliquando 40. aliquando posteriùs usque ad 50. prout calidior vel minùs calida est mulier. Ita Azor. 3. *part. lib.* 2. *cap.* 4. Armilla, Sylv. & alii.

18. Et si quæras, utrùm vir in tali casu incurrat irregularitatem, si sit causa abortûs per suam copulam? *Resp.* quòd sic, si est causa abortûs fœtûs animati. Ita Lezan. *verb. Abortus*, *n.* 16. Bonac. *de Censur. d.* 7. *q.* 4. *punct.* 7. *n.* 22.

19. Casus in quibus conjux tenetur petere debitum. 1. Tenetur ex charitate, quando alter desiderat, & præ verecundia non audet. 2. Ex charitate & justitia, quando in se aut altero advertit esse periculum incontinentiæ. 3. Si bonum commune id exigat, ut pro Rege aut Principe &c. relinquatur successor; lites, bella avertantur: charitas enim exigit ut incommoda vitentnr, dum facilè possunt.

20. Qui scienter contraxit matrimonium cum eo qui vovit ingressum Religionis, aut votum castitatis, possitne licitè à tali petere debitum? *Resp.* ad 1. affirmativè (m); ad 2. negativè (n). Authoritatem & rationes pro his vide *ser.* 5. *de Impedimentis*, *sect.* 1. *n.* 5.

(m) Omnes. Octav. n. 29. pag. 100.

(n) Doct. Resol. cõtra Octav. n. 288. pag. 99. Dian. & alios.

21. An conjux non excommunicatus ab excommunicato possit licitè petere debitum? *Resp.* affirmativè: quia excommunicatio non tollit usum & officia matrimonii, per se loquendo.

§. II.

Quandonam, & qualis sit obligatio reddendi debitum?

I. R*Esp.* & dico: Conjux ordinariè loquendo tenetur reddere debitum; per accidens autem, in aliis circumstantiis non tenetur reddere, sed potest reddere vel non reddere, in aliis tenetur non reddere.

2. Explicatur & probatur. *Ordinariè loquendo*: nam ordinariè tenetur quisque alteri reddere quod suum est; sic etiam in proposito: quia Apostolus 1. *Corinth.* 7. dicit: *uxori vir debitum reddat, similiter autem & uxor viro: quoniam mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir; & vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier.*

3. Et sive petat explicitè sive tacitè (a), scilicet quando agnoscitur habere voluntatem, sed propter verecundiam non petit: nam taciti & expressi

(a) Bonac. & alii commun.

expreſſi eadem eſt râtio. Quare conſiderandum, quisnam ipſorum eſt verecundus; cùm verecundus (prout ſunt communiùs mulieres), non obligetur inverecundo reddere, niſi expreſsè petat (b).

4. Et quidem juxta omnium TT. ſenſum obligatur ſub mortali reddere, non tantùm in eo caſu quô eſt cauſa quòd compars fornicetur, ſed etiam quando nullum eſt periculum hujus, aut alterius mali; modò conjux videatur petere feriò, inſtanter, & rationabiliter, & non adſit aliqua notabilis cauſa excuſans à redditione (e): tunc enim ex tali cauſa accidente, non tenetur reddere, aut tenetur non reddere, prout caſus *infrà* clarificabunt. Sic ergò ſi non petat feriò, tamquam debitum, intendens obligare alterum ad reddendum debitum, ſed benevolè, amicè & remiſsè tantùm, non peccat alter tunc non reddendo (d); dummodo non ſit periculum incontinentiæ: imò plerumque nec venialiter, ùt notat Sanch. *Inſtanter*, dixi: alioqui ſi frigidè petat, non inſtando, ita quòd rogatus facilè acquieſcat, excuſant eum ab obligatione & peccato, Bonac. Bonæ Sp. & alii cōmuniter. Et nō gratìs addidi, *rationabiliter*(e): nā ſi irrationabiliter petat, alter rationabiliter negare poteſt: ſic v.g. quando nimis frequenter petitur. Ita communiter DD. In quo autem iſta nimietas conſiſtat, non definitur à DD. quandoquidem à circumſtantiis pendet; cùm apud multos, tales actus frequentes, pro non frequentibus acceptentur: econtra apud alios non paucos, non adeò frequentes, pro valdè frequentibus habentur, propter debilitatem ætatis, virium corporis deficientiam, aut peculiarem moleſtiam quam adfert mariti petulantia, fœtor oris ex pridiana & ferè quotidiana crapula, aut putredine pulmonum, quem etiam non paucæ mulieres intolerabilem exhalant. Generatim tamen Gobat nimis frequentem ait petitionem eſſe, ſi maritus non eſt contentus redditione nocturna, diurnam quoque petit, idque ex conſuetudine. Secùs ſi raro.

Inquo nimietas conſiſtat.

Nimis frequens definitur petitio.

5. Idem dicendum quòd non peccet, ſi differat ad aliud ſpatium, v.g. de manè ad veſperam; modò non ſit periculum incontinentiæ. Utrùm autem una & altera vice negare poſſit, dum moderatè petitur? Plures cum Bonac. admittunt. Ego verò cum Noſtris Bonæ Sp, Antonio & Steph. nec unicam vicem admitto, in caſu quô rationabiliter petitur, & nulla ſubſiſtit cauſa excuſans à redditione. Ratio eſt: cùm ſit materia gravis, utpote ſufficiens ad prolis generationem, concupiſcentiæ remedium, & alioqui ad cauſandas graves diſcordias & incontinentiam. Unde quoties negat taliter petenti, toties mortaliter peccat (f).

6. Addidi *hîc num.* 4. ly *& non adſit aliqua notabilis cauſa excuſans à redditione debiti:* alioqui ex tali accidenti non tenetur reddere, aut tenetur non reddere. Sed

(b) Ledeſma q. 64. a. 3. Valent. tom. 4. d. 10. q. 6. p. 2. Sāch. Filliucius.

(c) Bonæ Sp.

(d) Sotus in 4. d. 23. q. unic. Sylv. verb. Debitum, Rebel. lib. 2. q. 16. n. 3. Bonæ Sp. & alii.

(e) Bonæ Sp.

(f) Antonius à S. Spiritu.

Causæ ob quas potest non reddere debitum cōjux.

7. Quæ causæ sint ob quas potest conjux non reddere debitum, sed reddere vel non reddere? *Resp.* 1. est bimestre ante consummationem matrimonii, quando cogitat de ingressu Religionis; potest non reddere debitum: & si votum fecit ingrediendi Religionem, tenetur non reddere debitum, sed ingredi Religionem. Si autem nec cogitat de Religione, nec vovit eam ingredi, potiùs reddere tenetur, dixi *suprà de Indisso-lub. matrim. n.* 15. Secùs ante benedictionem matrimonii. Imò si mulier duodennis tantùm est, expectare cogitur Sponsus annîs 4. dicit Alarius *n.* 11. Sed in Jure Canonico fundamentum non reperio; nisi quòd nondum sit proportio vasorum.

8. Causa secunda est, impotentia coëundi, ex aliqua corporis imbecillitate (e). Et quia non redditio debiti cadit sub mortali, sequitur 1. quòd peccet mortaliter contra justitiam ille, qui se voluntariis pollutionibûs, aut adulteriîs impotentem reddit comparti ad solvendum debitum, moderatè petitum (g). Non tunc peccat, quando non potest reddere: tunc enim excusatur, quia impotens est; sed peccavit quando se fecit impotentem: quia tunc voluntariè se subjecit impotentiæ, contra suam obligationem. Unde tenetur in confessione hanc circumstantiam aperire, quòd se reddiderit impotentem. Ita Bonac. Bonæ Sp. & alii. 2. Etiamsi licitis mediîs, v.g. jejuniîs, vigiliîs, mortificationibûs reddat voluntariè se impotentem, peccat mortaliter (h). Et obligatur mulier stante periculo aversionis mariti se non efficere pallidam, deformem & exosam ei per continuas mortificationes (h), ne det occasionem ei quærendi alias fœminas: imò si aliter jejunare nequeat quin efficiatur impotens, excusatur à jejunio Ecclesiastico & quocumque alio (i). Ratio est: quia magis obligat præceptum naturale quod est reddere, quàm Ecclesiasticum quod est jejunare. Idem dicendum de viro, si ita debilis est (i). Et si vir prohibeat uxorem jejunare, probabiliter timens illius debilitatem, & aliàs graviter offenderetur per inobedientiam, tenetur in tali casu non jejunare (k): nam amor conjugalis tanti momenti est, & magis quàm præceptum Ecclesiasticum (k) obligat; cùm sit Jure naturæ debitus.

(g) Bonæ Sp. Sanch. Bonac. & alii cōmuniter.

Confitenda impotentia culpabilis.

(h) Bonæ Sp. Bonac. Sanchez.

(i) Sanch. lib. 9.d.3.n. 11. Sanc.in Select.d.54.n. 26. (k) Bonæ Sp. Sanch. loc. cit.

A jejunio excusatur.

9. Unde puella nubere volens, si jejuniô efficiatur deformis, & ideo minùs nubilis, excusatur à jejunio juxta Sanch. & alios *loc. cit.* Ratio est P. Bonæ Sp. quia præceptum Ecclesiæ affirmativum est, quod non obligat cum tanto damno. Attamen moderata jejunia quantùm servari possunt sine tali periculo, à Confessariis semper consuli debent similibus.

10. Excusatur tertiò propter modum indebitum petendi, quando debitum petitur, non tamquam debitum conjugale, hoc est non instanter

& rati-

& rationabiliter, aut nimis frequenter. Sed de his jam dixi immedi-tè *num.* 4.

Obligatio non redden-di debitum.

11. Causa quarta est, probabile periculum vitæ aut notabilis infir-mitatis proprii subjecti: hoc enim instante, secundùm Bonacinam *q.* 4. *punct.* 1. *prop.* 1. *n.* 3. & Petr. à S. Joseph *cap.* 6. *resol.* 2. potest non reddere debitum; juxta verò Bonæ Sp. conjux considerans in se ta-le periculum, tenetur non reddere debitum, alioqui peccat mortaliter: quam sententiam dicit Bonæ Sp. esse communem. Ratio ejus est, quæ communiter admittitur: quia præceptum de vita propria conservanda strictiùs obligat, quàm præceptum de reddendo alteri debitum: quia vita priùs ordinatur ad proprii corporis conservationem, quàm ad al-terius generationem; & ordo charitatis postulat, ut quis primò suæ incolumitati vacet, ac deinde aliis si potest, satisfaciat. Unde febris à reddendo debito excusat, ùt notat Sanch. Bonac. & alii. A fortiori pestis, lepra, leonina, aut alius morbus contagiosus, dum adest peri-culum infectionis.

De leprosis.

12. Dices: *cap.* 2. *de Conjug. lepros.* dicitur: *quòd si virum sive uxorem leprosum fieri contigerit, & infirmus à sana carnale debitum exigat, generali præcepô Apostoli, quod exigitur est solvendum, cui præcepto nulla in hoc casu exceptio invenitur.* *Resp.* locum citatum intelligi debere, quan-do ex Medicorum judicio, abest infectionis aut notabilis damni peri-culum. Ita Bonæ Sp. & patet inde, quòd ad impossibile nemo obliga-ri potest; jam verò moraliter impossibile est conjugi reddere conju-gale debitum: talẽ enim ùt talem summoperè abhorret.

13. Quid si ex parte petentis instet periculum incontinentiæ, nisi reddatur debitum? *Resp.* quòd etiam in tali casu non obligetur ad reddendum, cum gravi corporis aut valetudinis detrimento, aut detri-menti periculo; licitè tamen si velit, reddere valet (l). Ratio pri-mæ partis est: quia conjux non tenetur præcisè reddere debitum, sed solùm salva sua incolumitate. Neque aliunde lex obligat bonum spi-rituale præferre bono corporali, nisi in extrema necessitate spirituali, in qua aliter occurri non potest. Ratio secundæ partis est: quia valdè laudabile est subire periculum corporale ad vitandum spirituale. Se-cluso hocce periculo, admittit *loc. cit.* Bonac. quòd conjux cum pe-riculo sui præjudicii reddere debitum possit, si velit.

(l) Sãch. Laym. Bonæ Sp. Basil. Poncius.

Quæ infir-mitas muli-erem excu-sat à reddẽ-do?

14. Juxta omnes verò certum est, quòd tunc nullum est peccatum, sed potiùs obligatio reddendi debitum cum periculo, quando id pro-prii judicii, Regni, aut Communitatis conservatio exigat: ùt si proles pro Regno conservando ex Rege desideretur. Extra omne etiam du-bium est, quòd periculum levis infirmitatis non excuset à redditione

debiti

debiti conjugalis, maximè, quando ex alia parte timetur periculum incontinentiæ. Unde licèt uxor viro, morbô gallico post contractum matrimonium infecto, non teneatur reddere debitum, aut febri laborans; tenetur tamen si scienter cum tali contraxerit, aut capite vel dente tantùm molari doleat. Item non tenetur mulier reddere debitum, probabiliter timens in partu mortem, aut quia experta est se non posse filios vivos in lucem edere (m); quàmvis reddere & petere possit: quia non tenetur reddere cũ probabili periculo vitæ, ùt dixi; hoc autẽ est magnum, si moriatur fœtus in utero. Non potest autem negare ob dolores graves, qui solent adesse partui (n); quia his se liberè subjecit per matrimonium contractum.

(m) Bonac.

(n) Rotar.

15. Quid si timeatur infectio prolis? *Resp.* Vel agitur de prole nascẽda, vel de prole nata? Si de nascenda? Reddere tenetur (o): quia meliùs est prolẽ cum hujusmodi infectione nasci, quàm non nasci. A fortiori tenetur reddere debitum tempore fluxûs menstrui (e): quia ordinariè nullum est periculum infectionis prolis, ùt patet experientiâ; plurimæ enim hoc tempore reddunt, & tamen proles nascuntur non monstrosæ: Si autem aliquando contingat nasci prolem monstrosam, melius est proli sic nasci, quàm non nasci. Si de nata prole? Vel infectio est manifesta, vel non. Si secundum? Tenetur reddere: quia propter incertum, non est detinendum certum, hoc est, non est neganda redditio certò debita. Et pauperum experientiâ constat, Matrem lactationis tempore, sine prolis præjudicio, posse debitum reddere; aliàs esset jugum plenum periculîs toto lactationis bienniô, Patrem & Matrem in eodem lecto dormire, & non posse debitum invicem petere. Si primum, nempe si advertat lac post copulam fore valdè perniciosum proli, aut exsiccari sibi ubera, si propter paupertatem nequeat habere nutricẽ pro illa? Excusatur à redditione debiti (l). Ratio est: quia prolis damnum æquiparari potest damno proprio, cum cujus periculo non tenetur reddere debitum. Quàmvis vir potest petere debitum in anteriori casu, non tamen in posteriori; cùm licèt habeat potestatem, eam exponendi ei periculo infirmitatis, non tamen habet facultatem exponendi periculo mortis; cùm sit supra ejus potestatem.

(o) Bonac. loc. cit. Rebel. lib. 2. q. 16. n. 4. Sanch. n. 25.

16. Causa quinta est excusans à redditione, tempus statim post prandium: quia tunc solet esse copula gravis detrimenti causa, ùt deducit Sanch. teste Bonacina.

17. Causa sexta est, quando maritus petit in ebrietate, phrænesi, aut amentia (p); nisi agnoscatur alioqui se polluturus. Ita Perez.

(p) Cõmuniter.

18. Quid si (maximè pauperes) non habeant unde proles nutriant; possuntne invicem negare debitum ne multiplicentur? *Resp.* quòd nõ (q): quia

(q): quia vel uxor negabit debitum diu, aut uſque ad mortem? Exponet virum manifeſto periculo incontinentiæ: & ſic mortaliter peccabit ex ſenſu omnium. Si non diu? Fruſtra erit negatio toties admiſſa: nam quando conſentiet marito, citiùs concipiet, ex eo quòd ſupponatur uterque vel ſaltem vir habere ſemen prolificum, quod proinde tantò avidiùs rapiet matrix, quantò diutiùs caruit illo quaſi alimento. Ita Gobat cum Steph. à S. Paul. Imò illi exiſtimant, eſſe negandam abſolutionem tali mulieri, ſi nolit deſiſtere à ſuo intento, ob metum prolis multiplicandæ.

(q) Contra Bonac. Rodriq. Sanch. & Petrum à S. Ioſeph.

19. Negare ſeptimò debitum innocens poteſt propter fidem non ſervatam, ſi alter eſt adulter, aut affinitatem cum conjuge contraxit per copulam cum conſanguinea ejus; cùm talis privetur jure ſuo in pœnam delicti, juxta *cap. Tuæ Fraternitati*, *etiam de eo qui cognovit*, ubi ſic: *cùm affinitas poſt matrimonium iniquè contracta*, *illi nocere non debeat*, *qui iniquitatis particeps non exiſtit*, non debet jure ſuo ſine culpa privari. Ex quibus ſequitur, nocentem negare non poſſe.

Vir adulteræ tenetur non reddere debitum.

20. Caſus in quibus conjux tenetur non reddere debitum. Primò quando uxor eſt adultera, & pertinaciter perſeverat in adulterio; tũc maritus tenetur negare petenti uxori debitum. Ita habetur *d.* 32. *q.* 1. *can. Si quis uxorem.*

21. Iſte caſus limitatur à Richard. *in* 4. *d.* 32. ſi illa velit deſiſtere à peccato, & non perſeverare in adulterio; tunc poteſt reddere maritus absque peccato, non tamen tenetur.

22. Secundò limitatur à Sylv. *verb. Debitum*, quando vir timet peccatum incontinentiæ in ſe, niſi accedat ad uxorem; tunc enim poteſt, nec tenetur cum periculo animæ ſuæ procurare correctionem illius: nam hic Canon eſt factus ad emendationem fœminæ, non in pernitiem viri.

23. Limitatur tertiò ab Armilla, quando alioqui timentur rixæ magnæ & ſcandalum, niſi reddatur debitum.

24. Limitatur quartò à Palud. *in* 4. *d.* 32. quando nulla ſperatur emendatio ejus.

25. Ex his colligitur, quòd fœmina non obligetur ad non reddendum debitum viro: quia Canon ſolùm ſonat, quòd vir tenetur non reddere uxori ob adulterium.

Uxor adultero non obligatur ad non redditionem.

26. Sunt autem caſus multi quibûs vir tenetur reddere debitum mulieri adulteræ, dummodo non perſeveret illa in adulterio.

27. Caſus primus eſt, quando & ipſe adulterium commiſit: *cap. Significaſti*, *de Divortio.*

28. Caſus ſecundus, ſi potuit & non prohibuit fornicationem, vel ipſe proſti-

prostituit uxorem: *cap. Descriptionem, de Eo qui cognoscit consanguin. uxoris.*

29. Casus tertius est, quando sciens jam esse adulteram, ad eam accessit: 32. *q.* 1. *can. Dicit Dominus.*

30. Casus quartus est, quando uxor fornicata est violenter, vel quia credens maritum suum mortuum, iterùm nupsit, vel quia credens alienum esse suum maritum, ad eum accessit; tunc non perdit jus petendi: quia hæc fornicatio est materialis, non peccaminosa. Ita habetur 34. *q.* 2. *can. Cùm per bellicam.* Item 32. *q.* 5. *can. Proposito.*

31. Casus quintus solet addi, si vir dederit occasionem fœminæ adulterandi: quia noluit reddere debitum, & quidem injustè; tunc si adulteretur fœmina, tenetur vir reddere debitum: 33. *q.* 5. *can. Secundùm verba.* Et ita sentiunt S. Thom. Armil. *verb. Matrimonium*, §. 73.

32. Casus quô conjux tenetur non reddere debitum, secundus est, si petatur, ut in loco publico aut præsentia aliorum reddatur: impedit enim scandalum & indecentia. Quapropter si reddat, ex duplici ratione peccatum committit, ideoque cavenda sunt oscula, amplexus & tactus in publico, propter eamdem scandali & indecentiæ malitiam, dicit Bonæ Sp.

In publico cavẽda sũt oscula, amplexus, & tactus.

33. Casus tertius est, si petitus laboret morbô infectivo, ùt est pestis; talis morbum suum tenetur manifestare, aut debitum negare. Et hinc est, quòd meretrix morbô gallico laborans tenetur solicitantem præmonere, aut copulam non permittere; alioqui ad omnes expensas, & damna ex tali copula provenientia resarcienda obligatur. Quapropter Confessarii tenentur meretrices in confessione interrogare de his, & ad restitutionem obligare, si non præmonuerint.

34. Casus quartus est, quando petitur illicitè, non solùm ex personæ, sed etiam ex parte actûs; hoc est, quando culpa petentis provenit non ex sola circumstantia petentis, sed etiam ex circumstantia actûs conjugalis, quæ ipsum actum reddit illicitum; ùt si petatur dum adest probabile periculum abortûs, tenetur rogata, aut rogatus non reddere conjugale debitum (r). Jam verò dum formatæ prolis abest periculum abortûs, potest; imò tenetur reddere debitum: alioqui penè continuò esset à reddendo debito obligatio abstinendi; cùm multæ sint ferè continuò gravidæ. Similiter quando petitur in loco sacro, nisi adsit periculum incontinentiæ, & reddi commodè possit. Ita communiter DD.

(r) Bonac. Petr. à S. Ioseph, Henr. Rodriq. Sanchez.

35. Dixi, *quando petitur illicitè, non tantùm ex parte petentis, sed etiam ex parte actûs conjugalis:* quia quando solùm circumstantia petitionem reddit illicitam, ùt si conjux petat animô fornicario,

nicario, vel alio pravo fine exigat eam; tenetur uxor debitum reddere, præmissa admonitione, ne tali modô, eâ utatur (r). Ratio est: quia quàmvis illicitè petat, non tamen injustè; cùm habeat jus in corpus ejus.

Solvuntur objectiones.

36. Nec cooperatur peccato, sed actui conjugali, taliter reddens. Nec tenetur vitare in alio peccatum, in se peccando; jam verò si non redderet, in tali casu peccaret, cùm petẽs habeat jus petendi. Gladius quidem depositus iniquè ad occidendum, non est extradendus; quia fieret tertio injuria; dum verò debitum taliter petenti redditur, nulli fit injuria: nam volenti non fit injuria.

37. Quid si maritus ex sola malitia solitus sit extra vas semen effundere, teneturne tali reddere uxor? Rdet Alar. *n.* 31. quòd teneatur, dummodo non cooperetur hujus effusioni.

Considerandа circa votum castitatis in matrimonio.

38. Quid quoad votum? *Resp.* Vel unus conjugum ante matrimonium castitatem vovit? Talis post consummationem matrimonii reddere tenetur: quia per consummationem debitorem conjugis se constituit. Vel vovit post matrimonium ratum, ante ejus consummationem, & tunc vel animô ingrediendi Religionem? Tenetur ingredi Religionẽ, & non consummare matrimonium. Vel non cogitavit de Religione? Non tenetur ingredi, sed castitatem servare quantùm potest, sine præjudicio alterius conjugis; hoc est, numquam petere potest, dempto casu *suprà à* §. 1. *num.* 8. accedere autem obligatur in omni casu, quô alter jus habet petendi. Vel vovit postquam consummatum sit matrimonium, & hoc sine licentia alterius fecit? Tenetur reddere, quàmvis petere licitè nequeat (s). Vel fecit de scitu & licentia consortis, & tunc vel sine mutuo pacto? Ad reddendum stringitur. De his hucusque omnes DD. conveniunt. Quia licetsi dederit licentiam votum præstandi, non tamen per hoc ipsum se privavit jure exigendi. Vel de mutuo pacto uterque fecit votum non petendi dictum debitum? Circa hoc controvertunt DD. Tanner. & alii asserunt, quòd etiam in tali casu teneatur rogatus reddere debitum. Econtra Gobat, Petrus à S. Joseph & alii, dicunt quòd licitè reddere non possit; cùm petens non habeat jus petendi: nam uterque renuntiavit juri suo petendi, ac juri in corpus alterius. Utraque sententia est probabilis; posterior tamen probabilior, tam intrinsecè quàm extrinsecè. Nisi iterùm mutuam corporum potestatem sibi dent. Vide *sect. sequ.* 3. *n.* 18. Secùs dicendum de casu quô non absolutè consentirent in votum, sed explicitè vel implicitè concederent sibi jus revocandi eam facultatem. Ita Greg. à S.Laurẽt.

(s) Vide sect. sequent. 3. n. 14. & 15.

39. An reddendum sit debitum, quando occurrit dubium de valore matrimonii? *Resp.* Inprimis qui bona fide contraxit, & postea dubitat,

non

non tantùm posteà adhibita diligentiâ, non obtenta certitudine nullitatis, sed etiam antequam sit adhibita, obligatur reddere debitum, ei qui non dubitat (t). Ratio est: quia alter qui non dubitat, habet jus petendi, & est in possessione; melior autem est conditio possidentis. Econtra si uterque dubitet, uterque reddere non potest (t): quia uterque non habet jus petendi, & melius est abstinere quàm temerè reddere. Similiter non dubitans, dubitanti (t): quia talem scit non habere jus petendi.

(t) Ledesma Sanch. Bonac. Greg. à S. Lauren.

40. Si autem quis mala fide contraxit, & incipit dubitare, quàmvis non possit petere, obstrictus est tamen ad reddendum, donec devenerit ad certitudinem; non verò si uterque mala fide celebravit. Bonac. & alii apud eum. Et si una pars opinetur probabiliter matrimonium esse nullum, & altera pars quæ bona fide contraxit, bona fide petit debitum, tenetur reddere opinans, quamdiu tantam de nullitate certitudinem non habeat, ut parum vel nihil dubii remaneat. Ita testatur esse expressum in Jure, Gregor. à S. Laurentio.

41. Quando uterque aut alteruter certò moraliter scit matrimonium esse invalidum: Sicut petere, ita reddere debitum nequit. Ita colligitur ex *cap. Inquisitioni cit.* & *cap. Dominus, de Secundis nuptiis*. Ratio est: quia aliàs alienam cognosceret, & sic fornicaretur. Et hoc verum est, sive bona sive mala fide matrimonium est contractum. Ita Sanch. *lib. 2. d. 44.* & alii communiter. Etiamsi alter sit ignorans impedimenti ac invaliditatis, *cap. Inquisitioni.* Ratio est: quia si posset reddere, fornicatio posset esse licita. Nec juvat quòd sit censurîs Ecclesiasticis cõpulsus, ùt dixi *suprà*.

42. Ex his omnibus adfero Confessariis reflexionem in confessionibus adhibendam, quando se uxor accusat de gravi ira in maritum, interrogandam esse utrùm occasione ejus vel alterius causæ, non negaverit debitum? Et si desistere à negatione ejus nolit, non absolvendam esse. Ita Laym. & Gregor. à S. Laurentio.

SECTIO III.
De usu matrimonii.

§. I.

Vt usus matrimonii sit rectus, quæ servanda sunt; aliter, quæ peccata in eo committantur?

I. **R**esp. Ut usus matrimonii sit rectus, servari debent modus, finis, vitatio damni, solutio debiti, locus, tempus, aliæque ejusmodi circumstantiæ, his duobus versibus comprehensæ:

Sit modus, & finis, sine damno solve, cohære,
Sit locus & tempus, tactus, ne spernito votum.

Modus naturalis concubendi.

2. Modus naturalis concubendi est, ut mulier sit succumba, vir incubus: Sic namque faciliùs retinetur semen in vase fœmineo, ac proinde faciliùs proles concipitur, ut fiat generatio; quæ est finis ad quem instituta est copula, & semen ordinatum à natura.

Innaturalis.

3. Si verò aliter conjungatur vir uxori, vel stando, vel præposterè seu à tergo in vase naturali eam cognoscendo, vel succumbendo illâ incubâ, tunc vel est periculum effusionis seminis extra vas, vel non? Si non, & hoc fecit causâ voluptatis? Peccat venialiter (a). Vel ob justam causam eum excusantem, quòd aliter nequeat? Tunc nec venialiter peccat: Sic quando vir est ita pinguis ut non possit aliter congredi nisi à tergo, vel quando mulier est gravida, quare nisi taliter cognosci valeat. Vel est periculum dictum? & tunc vel partis? Tunc peccat venialiter, non mortaliter (b): quia juxta judicium Medicorum, solet matrix aliquam partem seminis ejicere: retenta solâ ad generationem utili (b). Vel totius? Tunc ordinariè loquendo mortale peccatū est; sicuti & peccatur mortaliter propter intentionē pravā, quādo cōjuges ea intentione cōgrediūtur modô indebito, ut proles non concipiatur, etiamsi tunc semen extra vas non effundatur: quia sicuti mortale est actu impedire positivè generationem per concubitum innaturalem, ita & velle. Quapropter graviter peccat uxor, quæ statim post copulam mingit, vel aliô modô consultò semen receptum emittit, vel conatur emittere: hoc enim est contra finem ad quem institutum est semen, & sic peccatum contra naturam. Ita Sanch. *d.* 20. *n.* 3. Rebel. *lib.* 3. *q.* 19. *n.* 15. Reginald. *lib.* 31. *n.* 334. & alii. Secùs si expulsio præter intentionem contingat fœminæ, quia v.g. illud retinere non potest.

(a) Sanch.

(b) Bonæ Sp. Sanch. Poncius, Palaog Perez contra Dicast.

In eo mortale.

6. Proinde tunc solùm in modo concubendi est mortale, quando adhibetur vas non debitum, aut semen totum effunditur extra vas (c), aut generatio impeditur (d).

(c) Tolet. lib. 7. c. 24.

(d) Perez.

7. Unde quando vir post matrimonium in eam impotentiam incidit, ut intra vas fœmineum seminare nequeat, vel fœmina est adeò arcta facta, ut semen recipere non possit, estque desperatum de potestate seminandi intra vas, nequaquam licitus est illis conjugalis accessus.

Licitus coitus in spe.

8. Dixi *suprà, ordinariè*: nam si probabilis est spes seminandi intra vas, licitum est ad id conari, quàmvis per accidens, & præter intentionem

enim semen effundatur extra vas. Quare senes habentes spem seminandi intra vas, licitè possunt uti copulâ cum periculo pollutionis: imò quãdo non constat impotentiam esse perpetuam, etiamsi vir sibi persuadeat fore, quòd hac vice quâ congreditur, intra vas non poterit seminare; potest deposita conscientiâ accedere ad uxorem conando habere copulam legitimam (e).

(e) Sanch. Gregor. à S. Lauren.

Finis.

9. Per particulam, *finis*, innuitur conjugibus quòd in usu matrimonii debeant habere finem seu intentionem honestam, v.g. procurationem liberorum, vel remedium concupiscentiæ, ac fugam incontinentiæ. Isti sunt fines intrinseci matrimonii, ùt legimus *suprà, ser.* 2. *sect.* 3. *n.* 2. Potest etiã conjux seclusa omni culpa velle copulam, v. g. propter conservationem vel restaurationem sanitatis pro Dei obsequio, quando non adest aliud medium (f), vel propter alium finem extrinsecum honestum, etiam principaliter intendendo eum; dummodo positivè non excludat fines matrimonii intrinsecos (g). Ratio est Bonæ Sp. quia finem matrimonii primarium intendere, scilicet procreationem prolis, non est præcepti: patet in sterilibus, & uxoribus senibus, quæ ad generationem sunt inhabiles; & tamen contrahere matrimonium & copulam continuare non prohibetur ab Ecclesia. Unde potest conjux copulam exercere propter lucrum, si proles nascatur (g).

(f) Aversa, Dian. p. 11. tr. 1. resol. 41.

(g) Bonæ Sp. contra Bossium.

Ob solã voluptatem nõ est licitus usus matrimonii.

10. Non est autem licitus usus matrimonii ob solam voluptatem: patet ex damnata ab Innoc. XI. prop. 9. *Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum, omni penitùs caret culpâ ac defectu veniali.* Secùs si intendatur etiam finis primarius, aut secundarius matrimonii, aut alius honestus insimul, sive magis principaliter sive minùs principaliter, maximè si ob delectationem moderatam.

11. Dixi, quòd *debeant habere finem seu intentionem honestam:* nam juxta *can. Cùm Minister,* 23. *q.* 5. *qualis finis, talis actus.*

Secùs in remedium incõtinentiæ.

12. Unde probabiliter nec venialiter peccat conjux, petendo debitum in remedium dumtaxat incontinentiæ, etiamsi eam possit effugere aliis adhibitis remediis, cùm etiam in hunc finem sit institutum matrimonium, ùt vidimus *suprà.* Item ad tuendam vel restaurandam sanitatem, tametsi aliud remedium haberi possit (h): quia non tenemur semper positivè agere ex fine intento à Deo, vel legislatore; sufficit quòd actus referatur ad finem honestum, & non excludatur ordo ad finem honestum, & non excludatur ordo ad finem à Deo aut lege intentum. Ita communiter.

(h) Gregor. à S. Laurent.

13. Peccat autem venialiter petens aut reddens debitum propter solam voluptatem. Item exercendo cum expresso desiderio, ut proles non nascatur; modò nihil faciat, vel fieri ab alio permittat, quod prolis conceptioni obstet.

14. Mor-

14. Mortaliter verò peccat accedens ad propriam uxorem animô adulterandi, ſcilicet imaginando actum cum alia: quare pro qualitate perſonæ quam mente revolvit, peccat; nempe ſi mente revolvit uxorem alterius, aut Monialem. Ita communiter DD. apud Bonac.

Sinedamno. 15. *Sine damno*, ſignificat licere negare debitum propter periculum gravis morbi, vel detrimenti &c. De quibus dixi *ſect.* & §. *præced.*

Solve. 16. *Solve*, ſignificat ſubeſſe obligationem reddendi conjugale debitum, feriò, inſtanter, ac rationabiliter petenti; niſi adſit juſta cauſa excuſans à redditione. Sed de hac obligatione ſatis dixi dicendo §. *præced. de Redditione*. Hîc ſolùm nonnulla addo. Inprimis

17. Utrùm debeant conjuges conari, ùt ſimul ſeminent? *Reſp.* probabiliter non debent; ſed eis expedit, antequam ſint diſcopulati, ut ſe ad ſeminationem excitent.

18. Explicatur & probatur. Quòd debeant, non dico; propter majorem probabilitatem intrinſecam, ſeu rationem ſententiæ negativæ, prout vidimus *ſuprà de Affinit. n.* 18. & videbimus *ſtatim*. Nec dico quòd abſolutè non debeant (i), propter extrinſecam magnam probabilitatem oppoſitæ ſententiæ. Sed dico, probabiliter non debent: quia probabiliter non eſt neceſſarium ſemen mulieris ad generationem, prout vidimus *de Affinit.* §. 4. *immediatè loc. cit.*

(i) Bonac. contra Rotar.

Expedit ſimul ſeminare. 19. *Expedit eis* ſimul ſeminare: nam juxta communem TT. & Medicorum aſſenſum, mulieris ſemen juvat ad formandum formoſiorem fœtum: in hocque ſenſu exiſtimo Doct. Reſol. citatum *de Affinit. n.* 18. intelligi, & *cap. Fraternitati*.

20. Addidi, *antequam ſint diſcopulati*, non pòſt (k): quia poſtquam ſunt diſcopulati, ſi ſe fœmina tactu quæ nondum ſeminavit excitet ad ſeminandum, excitat ſe ad actum mollitiei, hoc eſt ad pollutionem (k). Quod probo argumentô ad hominem: Poſtquam fœmina ſe retraxit, ſi vir ſe excitaret ad emittendum ſemen, excitaret ſe ad pollutionem, ùt aſſerit Sanch. *lib.* 9. *d.* 17. *n.* 10. cum Bonac. *loc. cit.* Ergò etiã poſtquam vir ſe retraxerit, ſi fœmina ſe excitaret tactu vel aliter ad ſeminandum, excitaret ſe ad pollutionem.

(k) Plurimi cũ Steph. à S. Paul. contra Sanch. Bonac. Rotar. & Caramuelem.

Rationes Bonacinæ & Rotarii refutantur. 21. Poſtquam ſe ſubtraxit fœmina à viro, etiamſi ſit ille libidine maximè excitatus, non poteſt tamen in ſe cauſare ſeminationem; ergò etiam fœmina poſtquam ſe ab ea retraxit vir, quàmvis ſit maximè afflicta inde quòd ſit ita libidine accenſa, & taliter relicta, non poteſt in ſe cauſare ſeminationem. Licitum quidem eſt fœminæ ſe præparare ad copulam antecedenter, non autem poſt copulam, ad ſeminationem. Quando autem vir ſeparatus eſt ab uxore, copula non eſt: & redit argumentum ad hominem *ſuprà* poſitum.

22. Ex

22. Ex his collige, fœminam non peccare mortaliter, si in usu matrimonii consultò animum distrahat aliò, ne post viri seminationem, vel ante ipsam natura excitetur ad eam; cùm semen mulieris non sit necessarium simpliciter ad generationem: probabiliter tamen venialiter; cùm ejus semen conducere possit ad formosiorem formandum fœtum. Item non peccare mortaliter conjugem, si in copula à simultanea profluxione seminis abstineat: tum quia non est præceptum procurandi simultaneam; tum quia communior oppinio fert, generationem non impediri successiva seminatione: imò etiam tunc maritus probabiliter non peccat mortaliter, si propter impediendam prolis generationem conetur non simul seminare cum fœmina, sed præveniendo aut sequendo uxoris seminationem: non enim tenetur adhibere certius medium generationis.

23. Utrùm licitum sit conjugi ab inchoata copula desistere? *Resp.* Inprimis præmitto, quando adest justa causa excusans à continuatione, v.g. non prævisum periculum morbi, mortis: aut quia aliquis supervenit; tunc licita est interruptio copulæ, etiamsi ex naturæ concitatione sequatur pollutio: in his enim casibus Jus naturæ cessat obligare, propter oppositum Jus naturæ de conservatione vitæ, aut honestatis. Ita Sanch. & alii. His præmissis — Circa desitionem copulæ, vide sect. 4. sequ. n. 3.

24. Dico: Seclusis dictis nunc, fœmina si post seminationem viri, ante effusionem proprii seminis, dum in ea non adest periculum pollutionis, consultò desistat à copula, non peccat mortaliter; sed probabiliter venialiter.

25. Explicatur & probatur. *Post seminationem viri:* nam antè non potest absque peccato mortali, nisi de consensu mariti (l); cùm habeat jus maritus ad perficiendam copulam. Neque si in alterutro, à fortiori si utroque est periculum pollutionis: quia hoc vitandum est.

(l) Bonac. Rotar.

26. *Non peccat mortaliter:* quia non est id vì cujus taliter peccaret. Peccat probabiliter venialiter tantùm (m): quia seminatio mulieris ad formosiorem fœtũ, juxta senten. Bonac. & aliorũ communem, cõducit.

(m) Gregor. à S. Laurentio.

27. Dico 2. Si uxor jam seminavit, vel jam est ita excitata, ut probabiliter adsit periculum seminandi, delinquit mortaliter maritus, si consultò à copula desistat, ante proprii seminis effusionem; vel avertit phantasiam aliorsùm, impediendo seminationem propriam (n). Ratio est: tum quia viri semen est necessarium ad generationem; tum quia defraudat suo fine semen fœmineum: quod contra naturam esse dicunt Bonac. & Rotarius.

(n) Rotarius, Gregor. à S. Laurentio.

28. Si verò nondum seminavit uxor, nec seminandi in ipsa vel viro extra vas adest periculum, & ipsa non exigit completionem copulæ, non est peccatum mortale viri, si retrahat se à copula non emisso se-

mine proprio (o). Ita communiter DD. Ratio est: quia illa vasis fœminei penetratio absque seminatione, reputatur instar tactuum partium verendarum; qui inter cõjuges cessante periculo pollutionis sunt permissi.

(o) Sanch. Gregor. à S. Laurent.

29. Item non peccat mortaliter maritus, si post effusionem proprii seminis, secluso periculô pollutionis in uxore, non expectet seminationem uxoris, quàmvis possit eò usque continuare copulam: & quidem juxta alios sub veniali, ut formosior fœtus formetur, restringitur ad continuandam copulam. Juxta Henriq. verò & alios, periculum est ne generatio impediatur tali continuatione. Ego verò juxta alios utrumque non admitto. Primum propter inanem in multis casibus continuationem: nam sicut non paucæ mulieres nimis difficiles ad seminandũ, ita multæ inhabiles reperiuntur. Secundum; cùm non sit unde constet.

30. *Cohære*, denotat obligationem cohabitandi. Sed de hoc *infrà*.

31. *Sit locus*, innuit abstinendum esse sub peccato à conjugali copula, in loco publico. Item sub peccato sacrilegii in loco sacro, dempta diuturna moratione, urgente periculo incontinentiæ, ùt dixi *suprà de Petitione, redditione debiti*; & *de Pollutione Ecclesiæ dist. 4. de Euchar.* Hîc addo tantùm, quòd quàmvis non committatur sacrilegium habendo copulam cum fœmina quæ habet in collo reliquias appensas, quia sic non agit specialiter contra rem sacram; committit autem, si actum luxuriosum cum ea habeat, pro re sacra: facit enim tunc rei sacræ injuriam, dando illam ùt pretium, pro re turpi. Ita Bonacina.

32. *Tempus*, ad actum cojugalem debet esse conveniens, nisi causa urgens, vel necessitas in periculo incontinentiæ aliud exigat. Plura vide *dist. 4. ser. 5. sect. 2. n. 6.* & 7. Quibus addo B. Hieronymi admonitionẽ relictam conjugibus: *Si panes propositionis non poterant ab iis, qui uxores suas præcedenti nocte tetigerant comedi; quantò magis panis ille qui de cœlo descendit* &c. De reliquis particulis, de tactu, dicam *statim*. Quare sit

§. II.

Quænam sint actiones venereæ licitæ conjugibus, quæ illicitæ, qualiave peccata?

1. RESP. & dico 1. Verba turpia, aspectus, tactus partium inhonestarum inter conjuges, quoties fiunt causâ excitandi naturam ad copulam, liciti eis sunt (a), secluso periculô pollutionis. In hoc communiter conveniunt DD. Ratio est: quia tales actus sunt media ad copulam; jam verò cui licitus est finis, licita sunt media (a). Venialiter verò mali sunt tales actus, quando referuntur ad solam majorem volupta-

(a) Busenbaum, Steph. à S. Pau. Greg. à S. Laurent.

voluptatem in copula habendam: quia referuntur ad actum venialiter malum: copula enim propter solam voluptatem habita, est venialiter mala, ùt ostendi §. *anter. n.* 10.

2. Dico 2. Præfati actus, quando conjuges eîs utuntur absque intentione copulæ conjugalis, sed potiùs, aut merè voluntatis (b), aut voluptatis (c) causâ, dummodo non sit periculum pollutionis, probabiliùs probabilitate extrinseca est, eos non esse peccatum mortale, docent Sylv. Zarand. Filliuc. Perez & NN. Gregor. à S. Laurent. Steph. à S. Paul. & Urban. ab Ascen. Domini *tr.* 1. *c.* 46. ubi sic loquitur: *Certum est in materia venerea, conjuges non peccare mortaliter, utendo invicem delectationibûs & aliis actibûs eam concomitantibus: modò numquam se exponant periculo pollutionis; venialiter autem peccare possunt, pro excessu nimiæ delectationis.* Imò P. Antonius *tract.* 11. *d.* 9. *n.* 659. addit, etiamsi illa fiant cum alteratione & aliqua distillatione, si absit periculum pollutionis veræ, non esse mortale. Pro hac sententia est etiam Diana *part.* 3. *tr.* 4. *resol.* 225. ubi exclamat: *Væ, væ conjugatis, si opposita sententia vera esset!* Oppositum, scilicet quòd conjuges in tali circumstantia exercentes dictos actus peccent mortaliter, tenent Sylv. Palud. Communiter tamen DD. tales actus dicunt esse veniale peccatum (d). Bonæ Sp. dicit, nullum esse peccatum, quando tales actus, v.g. tactus inter cõjuges fiunt ex fine justo, honesto. Certum enim est, quòd conjux alterius sui conjugis possit videre, tangere pudenda, sine ullo peccato, si urgeat necessitas: quia si hæc præstare possit Chirurgus, aut quilibet sibi, in tali casu, cùm urgens necessitas cohonestet actum & ab omni culpa excuset, prout est communis assensus TT. cur non & conjux conjugi idem facere possit?

(b) Busenbaum.

(c) Gregor. à S. Lauren.

(d) Gregor à S. Lau. Bonac. Lessio & alii.

Quale peccatum dum conjux se tãgit.

3. Utrùm possit conjux seipsum causâ delectationis turpiter tangere? *Resp.* distinguendum esse: Vel in præsentia consortis, vel in absentia se tangit? Si primum? Veniale est solùm peccatum, quando conjux propter captandam voluptatem seipsum impudicè tangit, sine imaginatione personæ alterius quàm conjux est, & citra periculum pollutionis (e). Ratio est: tum quia compartem habet ad latus, vel non procul, cum qua copulari potest in periculo; tum quia actus ille est indifferens ad pollutionem, aut copulam conjugalem, quam statim in periculo pollutionis complere valet. Si secundum? Mortale est (f): quia incipiens exercere talem actum cum intentione delectationis venereæ, exponit se nimio periculo effundendi semen extra vas, seu pollutionis propriè dictæ. Excipe tamen casum quô conjux speraret statim adventurũ alium conjugem (g), & minimè speraret periculum pollutionis.

(e) Sanch. Gregor. à S. Laurentio.

(f) Contra Sanch. Ochag. & Bonæ Sp.

(g) Vasq. 1. 2. q. 74. tr. 8. d. 113. n. 4. & Steph. à S. Paulo.

4. Qui vovit castitatem, nullum actum externum aut internum, scilicet delectationem de actu conjugali habere potest, nisi solùm in reddi-

 tione.

De obstricto votô castitat.

tione. Ratio est: quia vovens absolutè castitatem, tenetur quantùm potest abstinere ab omnibus, quæ castitati adversantur: sicque talis sub mortali aliàs committendo, non potest delectationem habere veneream, præterquam in redditione: quia solùm de actu licito, licita est delectatio.

5. Quando verò est illicita copula, propter circumstantiam aggravantem actum conjugalem, tunc seclusô periculô pollutionis, alii actus, tactus &c. non prohibentur sub mortali. Ita Perez. Quàmvis non excusarem à veniali, conformiter ad dicta *num.* 2.

6. Ultrà dicendum: Actum voluntatis approbantem voluptatem in parte genitali ortam, ex cogitatione actûs conjugalis liciti, quasi præsentis, non esse mortale peccatum, modò absit periculum pollutionis. Docent Sanch. Perez & alii. Ratio est: quia talis est delectatio, quale objectum: sed objectum nempe copula, de qua est delectatio, non est illicitum sub mortali; ergô neque delectatio.

Propositio ab Innoc. XI. damnata, ad hanc Sect. reducenda.

Opus conjugii ob solam voluptatem exercitum, omni penitùs caret culpâ ac defectu veniali. 9.

SECTIO III.

Quæ maritus vota uxoris, & uxor mariti irritare possit?

Potestas mariti & uxoris ad vota irritanda.

1. RESP. & dico: Vota stante matrimonio, inscio altero conjuge facta, si de mariti quæritur potestate, potest vota uxoris non tantùm ea quæ ei præjudicant quoad torum, aut mutuam cohabitationẽ; sed etiã omnia quæcumque alia eum offendentia irritare. Econtra uxor, solùm ea quæ sunt cum præjudicio ejus quoad torum, aut mutuam cohabitationem. Ita docent Doct. Resol. *in* 4. *d.* 3. *q.* 3. *a.* 2. Bonæ Sp. *de Matrim. d.* 9. *dub.* 2. Sanch. *in Opere morali, lib.* 4. *c.* 34. & alii.

2. Explicatur & probatur. Dico, *stante matrimonio*: nam si ante matrimonium, tunc sicut uxor ita maritus nullatenùs ea absolutè irritare potest, ita ut postea soluto matrimoniô, ea non obligent: patet *suprà, d.* 9. *ser.* 5. *sect.* 1. *n.* 5. de obstricto votô simplici, quòd teneatur soluto matrimoniô votum servare. Potest tamen ea licitè impedire & suspendere vir, quæcumque ùt dixi *suprà*; uxor verò, repugnantia ei quoad torum, aut mutuam cohabitationem.

3. Potest tam maritus quàm & uxor impedire inconvenientia sibi quoad

quoad torum, aut mutuam cohabitationem (a); dempto votô ingrediendi Religionem: nam per matrimonium jus acquisivit maritus insuper in voluntatem uxoris, ut ei totaliter subsit, ùt patebit statim: quare valet impedire vota alia quæcumque (a) dicta *suprà* in Resolutione. Quod considerans Doctor Resolutus *loc. cit.* dicit de uxore: *Si ante matrimonium contractum votum abstinentiæ emiserit, non debet invito maritô illud adimplere: quia in talibus debet obedire marito.*

(a) Doct. Res. Bonæ Sp. loc. cit.

4. *Non potest irritare.* Probo per maritum, qui est caput uxoris: quia vota illa sunt facta tempore independentiæ uxoris à voluntate mariti. Quòd verò Prælatus possit irritare vota sui inferioris, facta ante ingressum Religionis, privilegium Apostolicum pro hoc habetur; quod non est pro marito aut uxore, ut possit sui conjugis vota antea facta irritare.

5. Dixi, *dempto votô ingrediendi Religionem:* quia si tale etiam post ratum matrimonium, ante consummationem ejus faceret v.g. uxor, non posset eam maritus cogere ad reddendum debitum; & ipsa etiam invito maritô teneretur ingredi Religionem (b), ob ordinationes & privilegia Apostolica, *cap. Publico*, & *cap. Tua.* Vide *suprà* sub *tit. Quomodo matrimonium sit indissolubile n.* 12. & 13.

(b) Sanch. loc. cit.

6. Quòd maritus vota uxoris stante matrimonio facta, ea quæ ei quoad torum aut cohabitationem sunt injuriosa, valeat irritare, similiter uxor vota talia mariti; in hoc conveniunt omnes DD. ùt videre est apud Bonæ Sp. & Sanch. *loc. cit.* Ratio est: quia sicut maritus corporis uxoris, ita uxor corporis mariti, habet dominium & potestatem, ùt patet ex Apostolo 1. *Corinth.* 7. In hoc enim sibi sunt pares, *cap. Gaudemus, de Divort. cap. Si quis uxorem*, 32. *q.* 1. Et sic uxor irritare potest votum mariti portandi habitum Eremiticum. Sanch. Suar. & alii. Unde vota talia quando fiunt inscia comparte, debent intelligi, *si alter cōjux consenserit.* Imò inquit Bonæ Sp. alioqui eô ipsô sunt irrita.

7. Quòd verò maritus insuper possit omnia alia quæcumque vota uxoris, eum offendentia irritare, docent D. Thom. Bonav. *in* 4. *d.* 32. Doct. Resol. *loc. cit.* Glossa, Gratian. Sot. Sanch. *loc. cit.* contra Leonard. *lib.* 2. *de Justit. cap.* 40. *dub.* 10. *n.* 83. Azor. *tom.* 1. *tr. de Instit. moral. lib.* 11. *cap.* 16. *q. ult.* & *cap.* 17. *q.* 12. Suar. *tom.* 2. *de Relig. tr. de Voto, lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 26. & *lib.* 6. *cap.* 4. *n.* 2. Octav. *interrog.* 869. *n.* 519. qui majorem potestatem quoad vota irritanda non concedunt marito, quàm uxori. Anglez, solùm vota de rebus necessariis, ùt v.g. de non mentiendo; Bonæ Sp. ea in materia Deo subjecta, ùt sunt Deum adorare &c. marito non concedunt irritari. Inprimis contra illos

8. Probatur: quia uxor subditur viro non solùm quoad materiam promissam, sed etiam quoad voluntatem gubernandam: quod negatū

ab ipsis sic probatur: nam *Genes.* 3. sic dicitur: *sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui.* Et *Num.* 3. *Si mulier maritum habuerit, & voverit aliquid, si audiens vir statim contradixerit, & irritas fecerit pollicitationes ejus, propitius ei erit Dominus.* Quem locum 70. Interpretes intelligunt de omni voto (c). Et Apostolus *ad Ephes.* 5. sic ait: *mulieres viris suis subditæ sint, sicut Domino; quoniam vir est caput mulieris, sicut Christus est caput Ecclesiæ:* sed Ecclesia est subjecta Christo in omnibus; ergò & uxor viro. Item Doct. Resol. probat, quia *cap. Mulier, accipitur à lib. Numer.* 30. *ubi postquam dixerat, quòd si mulier in puellari ætate voverit, quod nisi Pater contradixerit, tenebitur: Simile addit, si virum habuerit mulier, & quidquam voverit, nisi statim contradixerit, votum reddet; quòd si audiens vir tacuerit, & in alterum diem distulerit sententiam; quidquid voverit, reddet. Filius tamen familias pubes, potest vovere votum Religionis.* 19. *q.* 2. *cap.* 1. & 2.

(c) Bonæ Sp.

Filius pubes potest facere vōtū Relig. cōtradicente Patre, non filia.

9. Nec requiritur spiritualis, sed sufficit temporalis potestas ad irritanda vota. Bonæ Sp. Sanch. *loc. cit.*

10. Ex his collige & nota, maritum omnia quæcumque vota uxoris stante matrimonio facta, non tantùm tempore hujus matrimonii, sed etiam eô postmodum solutô adimplenda, totaliter irritare posse; ita ut eô solutô, nullam vim obligandi habeant, quasi numquam fuissent. Docet Bonæ Sp. contradicente Sanch. *loc. cit.* Ratio est *suprà* data: quia voluntas uxoris est subiecta consensui & directioni mariti.

Vota complenda post matrimonium.

11. Unde si stante matrimonio jam consummato, uxor inscio aut nō consentiente viro, voveret ingressum Religionis, maritus illud votum absolutè irritare posset (c): Ratio est Bonæ Sp. quia nullibi Jus speciale reperitur, concedens uxori authoritatem votum hoc faciendi, prout ingrediendi Religionem ante matrimonii consummationem; sed potiùs (ùt vidimus *suprà*) voluntatem uxoris totaliter subjicit marito.

Doct. Resol. pro utraq; parte accipi potest loc. cit.

12. Quid si alteruter fecerit votum abstinendi à venereis actibus? *Resp.* Vel fecit tale votum maritus, vel uxor. Si maritus? Vel fecit non exigendi rigorosè, hoc est non obligandi uxorem si illa noluerit, nō adimendo tamen facultatem petendi? Tale votum nequit uxor irritare; cùm ipsi non sit injuriosum, sed potiùs favorabile. Vel fecit votum non exigendi lato modô, hoc est non petendi? Tunc etiamsi juxta sententiam communem, valeat tale votum, prout colligitur ex *cap.* dicto *Quidam;* distinguendum tamen: Vel ille vovit absolutè, hoc est in nullo casu petere? Tale illa potest irritare, ùti ipsi injuriosum summè, quòd illa contra innatam mulieribus verecundiam semper deberet petere debitum. Vel vovit saltem implicitè cum hac exceptione, quando adverteret eam esse indigentem, libenter acceptaturam, quòd

Votum abstinēdi à venereis actibus.

protunc

protunc potiùs se ei offerret ad copulam, eamque petet? Tunc tale irritare non valet, ob datas rationes immediatè. Imò hanc clausulam in dicto voto semper includi volunt, Leonard. *lib.* 2. *de Just. cap.* 40. *dub.* 10. *n.* 84. Sanch. *loc. cit.* & alii. Quia in tali casu potiùs est redditio, ùt dixi de redditione *suprà*, & meritoria: taliter enim D. August. (d) in *Epist.* 199. ad Ecditiam dicit: *secundùm verba Apostolica, etiamsi se vir continere voluisset, & tu noluisses, debitum tibi reddere cogeretur; & illi Deus imputaret ad continentiam, si non suæ sed tuæ cederet infirmitati, ne in adulterium caderes.* In Corp. Jur. Can. *pag.* 427. *de Voto.*

(d) Beda & Glossa Ordinaria.

13. Neque potest uxor irritare votum mariti abstinendi à venereis extra matrimonium, ùt sunt v.g. delectari in actu conjugali præterito: quia voluntas mariti, non est subjecta uxori. Econtra maritus omnia nunc dicta vota uxoris irritare absolutè & tollere potest: quia uxoris consensus pendet à voluntate viri.

14. Et quid, si de licentia mariti sui votum emiserit uxor? *Resp.* inprimis, quòd impedire & suspendere illud votum possit, illicitè quàmvis, si sine causa: patet *Numer.* 30. *n.* 15. & 16. ubi: *si audiens vir tacuerit, & in alterum diem distulerit sententiam, quidquid voverat atque promiserat, reddet; si autem contradixerit postquam rescivit, portabit ipse iniquitatem ejus:* ergò ipsa libera. Utrùm verò irritare absolutè queat? Alii distinguunt, vel illud votum erat castitatis, vel non castitatis? Si secundum? Irritare potest validè, quàmvis illicitè si sine justa causa (e). Si primum? Nequaquam. Hujus sentent. sunt Leonard. *lib.* 2. *de Justit. cap.* 40. *dub.* 10. *n.* 85. Petrus de Ledesm. 2. *tom. Summ. tr.* 10. *cap.* 7. *dub. ult.* & alii apud Sanch. *lib. de Matrim.* Alii simpliciter admittunt quòd possit, prout sunt Sanch. *loc. cit.* Suar. *lib.* 6. *cap.* 4. *n.* 10. Bonac. *Circa secundum Decal. præc. disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 7. §. 2. *prop.* 3. Ratio est: quia maritus per consensum datum non desinit esse superior uxoris, nec amittit dominium quod habet in voluntatem ejus. Quare etsi illicitè absque causa revocare consensum potest, & irritare votum ejus; licitè si adest justa causa: nam licentia vovendi dicta, juxta communem sententiam DD. (c) conceditur intantum, inquantum nec minimè noceat concedenti. Idem dicendum de uxore quoad vota mariti, quæ illa irritare potest; cùm per datam licentiam non amiserit jus ad torum, & mutuam cohabitationem, nisi uterque cedat juri suo, de quo statim.

De licentia mariti.

(e) Sanch. Bonæ Sp.

Aut uxoris.

15. Inde sequitur, quando alteruter fecit votum castitatis simplex, quòd alter qui ei licentiam dedit, possit petere debitum, & votô obstrictus tenetur reddere (c): quia consentiens per datum consensum, non

Qui consensit in castitatem debitũ petere potest.

non censetur cedere juri suo ad petendum & reddendum, sed solùm dat licentiam alteri, ut alter ex parte sua continentiam servet; & sic dat licentiam non petendi debitum. Quare taliter habens licentiam, nō tenetur petere debitum, quando advertit consortem esse in tali dispositione, quòd libenter acceptaret dictam copulam. Dixi, *simplex castitatis votum*: quia *si in solemne Religiosæ professionis votum consenserit, censetur omni juri suo cessisse*, dicit Bonæ Sp. *loc. cit.*

Casus.

10. Sed quid ad hoc, maritus est adulter? adulter autem innocentis vota irritare nequit? *Resp.* Vel innocens velit recedere à nocente per sententiam divortii, vel non? Si primum? Tunc non tantùm nocens innocentis, sed & innocens nocentis vota irritare non valet: quia per divortium suspenditur ea potestas. Sanch. *loc. cit.* Si secundum? Potest alteruter alterius vota irritare: quia conjux adulter non omninò perdit jus exigendi debitum, sed in favorem innocentis, si hic velit eam exceptionem opponere, & eo uti jure.

Quomodo perdit jus conjux adulter?

17. Quid si de mutuo consensu uterque conjux votum castitatis aut Religionis emiserit? *Resp.* Vel est conditionatè factum, vel absolutè? Si primum? Quia votum ante purificatam conditionem non obligat, potest peti debitum, & uterque habet suam potestatem revocandi vota (c). Si secundum? Prout tendunt in perpetuam separationem & continentiam, neuter alterius irritare vota valet (b). Ratio est: quia uterque cessit juri suo, & alterum à servitute ista liberavit (c). Si tamen in tali tempore & circumstantia habeant copulam, non cōmittunt fornicationem, aut adulterium, cùm in eis perseveret obligatio radicalis ad debitum reddendum; sed simplex sacrilegium propter usûs renuntiationem per votum legitimum, inquit Bonæ Spei.

Casus.

18. Sed notandum, quòd in illo statu possit maritus omnia vota uxoris tollere, suspendere, præter votum hoc de mutuo consensu castitatis factum (f). Et si de mutuo consensu illi *conjuges etiamsi sacrilegè dent iterùm sibi mutuam corporum potestatem, poterit vir id castitatis votum uxoris irritare, & quidem validè, sed cum peccato absq; causa, licitè autem cum causa. Idem dicendum est de voto Religionis emisso communi consensu, ante hanc novam potestatem*, dicit Sanchez *loc. cit. n.* 17. adducens plures DD. *lib.* 9. *de Matrimonio*, *d.* 40. *n.* 19. & *n.* 22. Ratio ejus est: quòd tunc matrimonium sit plenè restitutum ad priorem statum, & renuntiatio illa juris de mutuo consensu validè sit remissa. Et quia matrimonium est plenè restitutum, reviviscit jus in uxore ad irritanda vota mariti quoad torum, & mutuam cohabitationem ei repugnantia.

(f) Sanch. loc. cit. n. 32. Probabiliter.

19. Ne omittam Deum offendentia vota declarare, adduco Doct.

Resol.

Resol. *loc. cit.* ea quæ ibi dicit Hugo 33. *q.* 5. *cap. Manifestum:* quòd *uxor vota aliqua v.g. abstinentiæ, potest sine licentia mariti, & quæ sine scandalo viri adimplere potest, talia non tenetur frangere, sed adimplere: ùt si vovit quòd daret de suo proprio, vel quòd cantaret unum psalterium, vel psalmum, vel Pater noster in nocte, vel in tali hora. Sed illa tenetur frangere si vult vir, quæ non potest implere sine scandalo mariti: ùt de jejunio in tali die, de non comedendis carnibus tali die, de surgendo ad matutinum singulis noctibus, de jacendo tota nocte in camisia, & hujusmodi. Sed licèt uxor scandalizaretur, non tamen vir cogitur talia vota frangere, nisi sint talia quæ fuerant præjudicium uxori, reddendo vel exigendo debitum, vel etiam in alio jure. Hæc autem imparitas abstinentiæ in votis fit, ut sic ostendatur quanta sit subjectio mulieris ad virum.*

20. Ultimatè nota, posse virum absque consensu mulieris vovere aliquam brevem peregrinationem, non autem longam. Sanch. Imò Abulensis *cap.* 27. *Levitic. q.* 10. asserit, posse omnem peregrinationem præter ultramarinam. Excipiunt DD. votum peregrinationis Jerosolimitanæ, quod est non solius devotionis causâ factum, sed in subsidium terræ Sanctæ, ab uxore irritabile. Ita Sayr. *in Clavi Regia lib.* 6. *cap.* 5. *n.* 9. Suar. & alii. Sed additur ex D. Antonino 3. *part. tit.* 1. *cap.* 22. §. 1. virum tale votum non posse implere per se, si uxor nolit eum comitari, & sit juvenis; si relinquatur, exponeretur periculo incontinentiæ. Quare in tali casu maritus satisfaciet redimendo votum. Sanch. *in Opere moral. lib.* 4. *cap.* 34. *num.* 24.

SECTIO IV.

Quænam sint conjugum officia & obligationes, tam erga se quàm erga prolem in fieri & in facto esse?

1. RESP. & dico: Conjuges nequeunt impedire generationem prolis, alioqui mortaliter peccant (a), ùt omnes DD. fatentur; signanter D. August. *lib.* 1. *de Nupt. cap.* 15. qui ibi sic habet: *Qui propagationi prolis obsistunt, sive votô malo, sive opere malo, quàmvis vocentur, conjuges non sunt, nec ullam nuptiarum retinent veritatem; sed honestum nomen velandæ turpitudini obtendunt.* Et Ostiensis *Summ. tit. de Voto* §. *Quis vovere possit, num.* 7. & Hugo *cap. Noluit.* Peccatum autem hoc, est contra naturam: nam contra ordinationem legis naturæ, quæ ordinat copulam ad generationem.

(a) Vide hîc ser. sect. 1. §.4.n.18. & sect.2. §. 1. n. 5.

2. Dico 2. Attamen uxor ab alio, aut alia mulier vî oppressa, potest licitè, vel in oppressione ipsa, vel statim pòst, semen expellere (b). Idem

(b) Sanch. de Matri. lib. 2. d. 22. n. 17. Dian. p. 7. tr. 5. resol. 30. Marchât. Resol. p. 1. c. 6. q. 2.

(c) Less. lib. 4. cap. 3. n. 55. Dian. p. 3. tr. 4. resol. 227. Bonæ Sp. d. 9. de usu, dub. 3.

(b). Idem dicendum de uxore primo bimestrî ante consummationem matrimonii, vî aut per metum gravem ad copulam adductâ, quæ Religionem ingredi cogitabat. Ratio est: quia si hujusmodi seminis violenter accepti statim fiat expulsio, est justæ defensionis continuatio. Et quàmvis alia mulier ob gravem metum consentiat, mortaliter delinquens; potest non obstante assensu in copulam, expellere semen illud: quia adhuc stante tali consensu, copula est ei graviter injuriosa.

3. Quid si inchoata copulâ fornicaria, in interruptione, vel nõ in interruptione, fornicarius sit tactus remorsu peccati fornicationis; teneturne abstinere à fornicatione, vel nõ? *Resp.* quòd teneatur, etiã cum periculo effusionis seminis extra vas, seu polluendi se (c). Alioqui quæro, in tali casu pœnitentiâ ductus fornicarius, si tenetur ex supposito inchoationis cõtinuare, vel peccat continuando vel non? Si primum? Obligatur ad peccandum. Si secundum? Fornicatio voluntaria, non est peccatum; quod omnis Theologia negat. Et probo aliter: quia pœnitentiâ ductus, illam pollutionem involuntariè pateretur; & si continuet fornicationẽ, voluntariè eam perficit, & consequenter voluntariè peccat: & propter interruptionem, juxta communẽ Theologiam duplex peccatum cõmittit.

4. Utrùm possit uxor aut alia mulier in aliquo casu procurare abortum? *Resp.* Imprimis præmitto Constitutiones Sixti V. & Gregor. XIV.

Quas pœnas incurrunt procurantes abortum.

5. In Constitutione Sixti V. quæ incipit, *Effrænatam*, anno 1588. edita hæc habentur: *Omnes & quoscumq; tam viros, quàm mulieres cujuscumq; statûs, gradûs, ordinis & conditionis, etiam Clericos Sæculares, vel cujusvis Ordinis Regulares, quâvis dignitate & præeminentiâ Ecclesiastica vel mundana fulgentes, qui de cætero per se aut interpositas personas, abortûs seu fœtûs immaturi, tam animati quàm etiam inanimati formati, vel informis, ejectionem procuraverint, percussionibûs, venenîs, medicamentîs, potionibûs, oneribûs, laboribûsq; mulieri prægnanti impositis, ac aliis etiam incogitatis, vel maximè exquisitis rationibûs, inde ut re ipsa abortus sequutus fuerit, ac etiam prægnantes ipsas mulieres, quæ scienter præmissa fecerint, pœnas tam Divino quàm humano Jure, ac tam per Canonicas Sanctiones & Apostolicas Constitutiones, quàm civilia Jura adversùs veros homicidas, qui homicidium voluntarium actu, & re ipsa patraverint, propositas & inflictas (quorum omnium tenore his nostris litteris pro expressis & ad verbum insertis habemus) eô ipsô incurrere hac nostra perpetuò valitura Constitutione statuimus & ordinamus; ipsasq; pœnas, leges, & constitutiones ad casus præfatos extendimus. Eos verò qui Clerici fuerint, omni privilegiô Clericali, officiîs, dignitatibûs, & beneficiîs Ecclesiasticis, quæ sic vacatura nostræ & Sedis Apostolicæ dispositioni perpetuò reservamus, ipsô factô privamus, & in futurum inhabiles ad ea suscipienda decernimus, adeò, ut illi qui hoc delictum commiserint, non secùs*

atq;

atq; ii, qui sua voluntate homicidium perpetraverint, juxta Concilii Tridentini Decreta, etiamsi crimen id, nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, ad sacros Ordines promoveri, aut in susceptis Ordinibus ministrare nullo modo possint, nec illis aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferri liceat; sed omni Ordine ac beneficiô & officiô perpetuò careant. Nec non etiam illos, qui Clerici non fuerint, & talia perpetraverint, non solùm pœnas incurrere suprà narratas, sed etiam inhabiles ad Ordines, & alia prædicta, decernimus & declaramus. Volentes quòd hi, qui foro Ecclesiastico subjecti, ùt præfertur deliquisse comperti fuerint, per Judicem Ecclesiasticum depositi & degradati, Curiæ & potestati sæculari tradantur, quæ de eis illud capiat supplicium quod contra laicos verè homicidas per Divinas leges, ac Civilia Jura est dispositum. Præterea eisdem pœnîs teneri omninò statuimus eos, qui sterilitatis potiones, ac venena mulieribus propinaverint, & quominùs fœtum concipiant impedimentum præstiterint, ac ea facienda, & exequenda curaverint, sive quocumq; modo in his consuluerint, ac mulieres ipsas, quæ eadem pocula spontè ac scienter sumpserint. Quocirca mandamus universis & singulis Judicibus ordinariis & delegatis, tam Ecclesiasticis quàm Sæcularibus, quibus contra criminum reos etiam quoad causas hujusmodi de Jure, vel ratione delicti, aut personarum legitimè competet jurisdictio, ita tamen ut inter eos præventioni locus sit, ut in his delictis quæ ùt plurimùm in occulto perpetrantur, contra quoscumq;, non solùm per accusationem & declarationem, verùm etiã per inquisitionem ac simplicem denuntiationem procedant, ac ad illa probanda Testes aliàs de Jure inhabiles, eorundem tamen Judicum arbitriô, habita ratione personarum, causarum, & qualitatum illarum ac circumstantiarũ quarumcumq; admittant, ac in eos qui culpabiles fuerint, prout per Nos sancitum est, demùm animadvertant &c. Insuper, ut immanissimi hujus delicti gravitati non solùm temporalibus, verùm etiam spiritualibus pœnîs prospiciamus, ac provideamus, omnes & singulos cujuscumq; statûs, gradus, Ordinis, vel conditionis existentes, tam laicos, quàm Clericos Sæculares, & cujuscunq; Ordinis Regulares, nec non mulieres sæculares, vel quemcunq; Ordinem professas, qui vel quæ ùti principales, vel ùt sociæ ad tale facinus committendum, opem, consilium, favorem, potionem, vel alia cujuscunq; generis medicamenta scienter dederint, ac etiam scribendo litteras privatas, vel apochas, vel aliàs verbîs aut signîs juverint, aut consuluerint, (ultra suprà dictas pœnas) ipsô factô nunc prout extunc excommunicamus, & pro excommunicatis declaramus, decernentes ac declarantes, quòd per quæcunq; jubilæa & indulgentias, per Nos & Successores nostros etiam annô jubilæi aut alio quovis tempore etiam Cruciatæ Sanctæ jubilæi, vel quovis aliô titulô concessas, & concedendas, ac etiam vigore privilegiorum Mare magnum,

vel aliàs quomodolibet nuncupatorum, quibusvis Congregationibus Regularium, aut Episcopis vigore Concilii Tridentini, vel aliàs per Nos, & Prædecessores nostros quomodocumq; concessorum, vel in futurum concedendorum, nec personæ sic ùt præfertur delinquentes & excommunicatæ, præterquam in mortis articulo absolvi valeant; nec cum his Clericis qui hujusmodi delicta perpetraverint, etiamsi eorum crimen occultum fuerit, super irregularitate præmissorum occasione contracta, nec per locorum Ordinarios, nec per alios quavis auctoritate fulgentes, quàm per Nos & Romanos Pontifices nostros Successores, & tunc nonnisi urgentissimis de caussis dispensari possit. Ac tam absolvendi, quàm dispensandi facultatem hujusmodi, & quoad forum conscientiæ in casibus superiùs expressis, Nobis & Successoribus nostris duntaxat reservamus &c. Vide Bullam 2. *tom. Bullar.* inter Constitutiones Sixti V. *n.* 7. (d).

(d) Lezan. verb. Abortus, pag. 7.

6. Hanc Constitutionem moderat Gregor. XIV. Constitutione quæ incipit, *Sedes Apostolica*, anno 1591. sequentibûs: *Constitutionem prædictam sic duximus moderandam, ut à peccato & excommunicatione contra personas ibi expressas lata, tam quoad eos qui hactenus deliquerunt, quàm quoad illos qui post nostram Constitutionem in eisdem casibus deliquerint, quilibet Presbyter tam Sæcularis, quàm cujusvis Ordinis Regularis, ad Christi fidelium confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus, plenam & liberam in foro conscientiæ tantùm, absolvendi habeant facultatem; eamdem prorsùs, quam idem Sixtus Prædecessor sibi ac suis Successoribus reservavit. Quò verò ad pœnas procurantium abortum fœtûs inanimis, aut exhibentium mulieribus, vel sumentium venena sterilitatis, aut quocunq; modo auxilium, vel consilium eis dantium, in prædicta Constitutione contentas, Constitutionem præfatam in ea parte ubi de his agit, ad terminos Juris communis, ac sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini dispositionem, auctoritate Apostolica tenore præsentium, tam quoad præterita quàm quoad futura perpetuò reducimus, perinde acsi eadem Constitutio in hujusmodi parte numquam emanasset. Non obstantibûs, eadem Prædecessoris nostri Constitutione, quàm quoad reliqua omnia, præter contenta in hac nostra Constitutione, in suo robore omninò permanere volumus, cæterisq; contrariis quibuscumq;*. Vide Bullam in 2. *tom. Bullar.* inter Constitutiones Gregor. XIV. *num.* 8.

7. Ex his collige 1. Quia Constitutione Greg. XIV. Constitutio Sixti V. quoad abortum fœtûs inanimati tollitur in totum, procurans quicumque, aut consulens abortum fœtûs inanimati, non incurrit excômunicationem, irregularitatem, aut alias pœnas à Sixto V. latas (e); peccabit tamen mortaliter id faciens, aut consulens: quia talis opera impedit semen jam effectum, & fœtum à suo naturali fine (qui est gene-

(e) Lezã. verb. Abortus, n. 4. Porrel. n. 3. Peyrin. tô. 2 de Prælat. q. 3. cap. 2. n. 49.

generatio hominis) expellit (f). Similiter non incurrit dictas pœnas dans remedium fœminæ ne concipiat, vel ut sterilis fiat; aut ipsa illud accipiens (g): quia illas pœnas latas à Sixto V. Gregorius XIV. abstulit, ad terminos Juris communis casum reducendo; quòd nihil circa hoc disponat, dicit Lezan. & Portel. *loc. cit.* Peccant tamen tales gravissimè contra naturam, eò quòd fœmina tali remediô, privetur potentiâ generativa, & impeditur conceptio fœtûs. Azor. *t.* 3. *lib.* 2. *c.* 4. Bonac. *de Restit. d.* 2. *q. ult.sect.* 1. *punct.* 7. *num.*6. & Lezan. *loc. cit.*

(f) Azor. tom. 3. lib. 2. cap. 4. Sãch. lib. 9. de Matr. d. 20. n. 6.

(g) Lezan. loc. cit.

8. Collige 2. Quia illa Constitutio Sixti V. quoad abortum fœtûs animati à Gregor. XIV. relinquitur in suo primo statu, solo addito moderamine, quòd excommunicatio jam non sit Papæ sed Episcopo reservata, & ut ab ea possit quicunque Confessarius de speciali tamen licentia Episcopi absolvere (h), procurantes abortum fœtûs animati, aut exhibentes mulieribus, vel sumentes, aut quocunque modo auxilium, vel consilium dantes, incurrunt pœnas latas in præfata Constitutione Sixti V. Non tamen mulieres incurrunt irregularitatem (i), cùm non sint capaces ejus, non enim illæ accipient Ordines; quidquid dicant alii speculativè in oppositum: verum est practicè, quòd mulieres procurantes abortum fœtûs animati incurrant excommunicationem (k): Sic enim est usu receptum (k); non aliter tamen quàm secuto effectu, incurrit excommunicationem; & vir etiam irregularitatem. Quare si fœtus vivus exit in lucem, & non moritur, propterea quòd citiùs sit expulsus, viri concurrentes ad abortum ejus, non sunt irregulares (h); cùm non sint homicidæ.

(h) Portel. Lezan.

(i) Lezan.

(k) Bonac. Lezan.

9. Utrùm verò tales concurrentes ad abortum fœtûs animati, suos Inferiores possint absolvere Prælati Regulares? Probat Lezan. *loc. cit. n.* 8. quòd possint: adducens privilegium ab eodem Gregor. in Bulla quæ incipit, *Illius qui*, concessum Generali Clericorum Regularium ministrantium infirmis, ut possit per se vel per alios ad id deputatos, à quibuscunque censuris quomodolibet latis absolvere. Hìs præmissis

10. Ad quæstionem *Resp.* & dico: Non tantùm uxor, sed & quæcumque mulier, etiam ob avertendam infamiam aut grande scandalum, non tantùm animati, sed & inanimati fœtûs abortum procurare licitè nequit; dempto casu de quo *num. sequ.* Ita docet Bonæ Sp. cum multis.

11. Explicatur, & probatur. Dixi, *non tantùm uxor, sed & quæcunque mulier:* sive Nobilis, sive Monialis quæ cum viro modô fornicario peccavit, & timet mortem vel infamiam, vel grande scandalum; non potest propterea ut avertat à se tale malum, procurare licitè abortum, etiam ante animationem fœtûs; sed procurans mortalissimè peccat: tum quia inquit Apostolus *Rom.* 3. *Non sunt facienda mala, ut eveniant bona.*

 Tum

Tum quia hæc propositio est damnata: *Licet procurare abortum ante animationem fœtûs, ne puella deprehensa gravida occidatur, aut infametur.*

12. *Non tantùm animati, sed & inanimati.* Prima pars habetur 1. *cap. Consuluisti*, 2. *q.* 5. in quo procurans abortum fœtûs animati dicitur *homicida*. Item *can. Quòd verò*, & *can. Moyses*, 32. in quibus abortus formati fœtûs voluntariè procuratus, ad homicidium reducitur. Et ex Cõstitutionibus prædictis patet. Septuaginta interpretes locum *Exod.* 21 *Si percusserit quis mulierem prægnantem* &c. vertunt: *qui percusserit mulierẽ prægnantem, & illa abortum fecerit, si fœtus erat formatus, dabit animam pro anima; si nondum erat formatus, mulctabitur pecuniâ.*

13. Quando autem reperiatur fœtus animatus, dixi *hâc ser. sect.* 1. §. 1. *n.* 16. & 17. Quibus addit P. Bonæ Sp. quòd cùm venter intumuerit, censeri debeat animatus.

14. Secundam partem quòd nequeat licitè procurare abortum fœtûs inanimati, hoc est nondum animatum rumpere & expellere, communiter admittunt DD. signanter August. *lib.* 14. *de Civit. cap.* 16. ubi ait: *coire non ad liberorum procreationem, est facere injuriam naturæ.* Et Tertulian. *cap.* 5. *Apologet.* sic dicit: *nobis verò homicidiô semel interdicto, etiam conceptorum in utero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissolvere non licet, homicidii festinatio est, prohibere nasci; nec refert natum, qui eripit animam, an nascentem disturbet, homo est, & qui est futurus, & fructus omnis jam in semine est.* Cui consonat *cap. Si aliquis, de Homicidio*, ubi taliter: *si aliquis causâ explendæ libidinis, vel odii meditatione, homini aut mulieri aliquid fecerit, vel ad potandum dederit, ut non possit generare aut concipere vel nasci soboles, ut homicida* (puta in radice solùm) *tenetur.* Ratio partis hujus est data *num.* 7. *quia talis opera* &c. Addidi hîc, *dempto casu de quo infrà:* de hocque

15. Dico: Mulier prægnans, sive uxor sive quæcumque alia periclitans de vita, si aliud remedium salvandi eam non est quàm procuratio abortûs, in tali casu distinguendum: vel fœtus inanimatus, vel animatus est? Si inanimatus? Potest illa licitè procurare abortum (l): tunc enim jus naturale conservandi Matrem vivam præponderat bono prolis non vivæ, sed futuræ: imò etiam si illa medicamenta aut alia remedia, directè tendant ad corruptionem & expulsionem illius fœtûs inanimati, potest illîs talis mulier licitè uti, docent Bonæ Sp. Sãch. Laym. Henriq. Sylv. ob datam rationem immediatè. Vel fœtus jam est animatus? Tunc subdistinguendum; vel judicatur simul cum Matre fœtum periturum? Tunc etsi illicitum est adhibere aliquid directè tendens in expulsionem fœtûs (quod pro licito admittit Lezan. cum Sanch. & aliis; negat verò Bonæ Sp. *loc. cit.* Et ratio probat, quòd propter sanita-

(l) Sanch. Laym. Lezan. Bonæ Sp. loc. cit.

ſanitatem recuperandam non liceat directè procurare pollutionem; ergò nec abortum); licet tamen aſſumere illa quæ ſunt indirectè tendentia ad deſtructionem fœtûs, directè verò ad ſanitatem conſervandam Matris; ſive, non intendere corruptionem fœtûs, ſed ſanitatis reparationem & conſervationem. Ratio eſt: quia meliùs eſt unum innocentem perire, quàm utrumque. Imò ex Diana tenedū (m) id etiam in dubio, an medicamenta ſint Matri allatura vitam, vel mortem: quia meliùs eſt dubium medicamentum experiri quàm nullum, & ita mori. Vel judicatur Matrem ſine tali remedio probabiliter interituram, & fœtum vivum è ſecto utero Matris extrahi poſſe, lavacroque baptiſmali ſalvari? Tunc illicitum eſt Matri procurare abortum quomodocumque (n): quia quàmvis jus naturæ ſpectando poſſit, quia *leg.* 1. & 2. *cod. ad leg. de Sicariis, leg.* 1. *cod. Vnde vî, lege Etſi quicunq;, ff. Ad leg. Aquilejam, leg.* 1. *de Vi armorum, leg. Vt vim, ff. de Juſtitia & Jure,* & *leg. Injuriarum, ff. de Injuriis*, ſtatuitur licere innocenti, vitæ ſuæ aggreſſorem etiam innocentem, ſervato tamen inculpatæ tutelæ moderamine, occidere; tamen quia hoc charitas ipſa expoſtulat, ut vita ſpiritualis animati fœtûs præferatur vitæ corporali ipſius Matris (o): Si enim Mater perdit vitam temporalem pro æterna prolis, invenit æternam; ſin ſecùs, proles non pervenit ad vitam æternam in perpetuum.

(m) Rotario, Bonæ Sp. loc. cit.

(n) Lezan. Bonæ Sp. Homob. Leſſ. Laym. & alii.

(o) Laymā, Lezan. Bonæ Sp. loc. cit.

Pro diſcurſū & ſolutione.

16. Contra 1. partem oppones: Non licet procurare abortum ante animationem fœtûs, ne puella deprehenſa gravida, occidatur aut infametur, ùt patet ex oppoſita propoſitione damnata *infrà* poſita; ergò etiam non licet procurare ob avertendam mortem, provenientem ab interitu fœtûs. *Reſp.* inprimis, quòd in illa muliere periculum debuit eſſe prævifum; non ſic in hac ſequenti. Denique in moralibus, non urget paritas pro conſequenti, dum eſt pro antecedenti deciſio, & nō eſt pro conſequenti; plus enim valet Eccleſiæ deciſio, quàm excogitata ratio: jam verò ne occidatur, aut infamiam grandem patiatur, quòd poſſit licitè procurare abortum, damnatum eſt ab Innoc. XI. non eſt autem damnatum, quòd ſi deberet fœtus eripere Matri vitam, quòd poſſit in tali caſu expelli fœtus, ſi aliud remedium non ſubſiſtat. Et diſparitas eſt: quòd ex antecedente admiſſo ſequeretur grande inconveniens, quod non ſequitur ex conſequente; ſcilicet, quòd multæ mulieres propterea caveant à carnali hocce peccato, ne fœtu concepto, prodantur & occidantur, aut infamiam grandem ſuſtineant; quod frenum tolleretur, ſi licitum illis eſſet ob avertendam confuſionem aut ne occidantur, procurare expulſionem fœtûs inanimati; & concederetur innumeris mulieribus ſecuritas fornicandi; quod inconveniens non reperitur in conſequenti.

Quare ob vitandā infamiam non licet.

17. Neque

(p) Sanch. lib. 9. d. 20. n. 10. Poncius, Bonæ Sp.

Quoad cohabitationẽ.

(q) Bonac. Sanch.

17. Neque poteſt licitè expellere fœtum inanimatum, ne patiatur ingentem difficultatem in partu (p): quia cùm hoc periculum ſit præviſum, eſt in inſtanti aliud remedium, ſcilicet abſtinendi à copula.

18. Quoad cohabitationem mutuam dicendum, quòd teneatur cohabitare, prout colligitur ex *cap. Litteras, de Reſtit. ſpoliat.* Ratio eſt: quia matrimonium eſt ordinatum ad procreandam prolem, & vitandam fornicationem.

19. Tenetur tamen potiùs uxor cohabitare viro, quàm vir uxori, *cap. Vnaquæq̃,* 13. *q.* 2. (q): quia maritus eſt caput ejus.

20. Excipe, niſi timeatur probabiliter grave damnum corporis vel animæ, periculum vitæ, pudicitiæ, ſalutis &c. vel aliter eſt conventum in contractu ante nuptias; aut maritus eſt factus vagus qui antea non ſciebatur talis (q).

21. Utrùm debeat eum ſequi in exilium? Non conveniunt de hoc DD. Bonac. *de Vſu matrim. q.* 4. *punct.* 6. *num.* 23. Sanch. & Reginald. apud eum tenent, quòd debeat; econtra Henriq. *lib.* 11. *cap.* 10. *num.* 4. & alii, negant.

Etiã vir uxorem ſequi debet.

22. Si uxor gravi cauſa mutet domicilium, debet eam ſequi vir; cùm habeat jus in virum & cohabitationem mutuam.

Obligatio conjugum.

23. Obligatio viri erga uxorem eſt, præter amorem mutuum, procurare ei victum & amictum juxta ſtatum ejus, & corrigere eam; uxoris verò erga virum, præter amorem & reverentiam mutuam, obedientia viro debita, cùm ſit caput ejus. Obligatio utriusque erga prolem, eſt bona educatio. Sed de his dicam *in Statera Juris & Juſtitiæ*, Deo dante.

Propoſitiones ab Innoc. XI. damnatæ ad hanc Sectionem pertinentes.

Licet procurare abortum ante animationem fœtûs, ne puella deprehenſa gravida, occidatur aut infametur. 34.

Videtur probabile omnẽ fœtum quamdiu in utero eſt, carere anima rationali, & tunc primùm incipere eandem habere, cum parietur, ac conſequenter dicendum erit, in nullo abortu homicidium cõmitti. 35.

SERIES VIII.

De divortiis; Quid ſit & quotuplex divortium?

Quid divortiũ, & quotuplex.

R*Eſp.* Divortium, eſt legitima viri ab uxore & econtra ſeparatio. Eſt autem triplex. 1. quoad torum, hoc eſt quoad carnalem copu-

copulam. 2. est separatio quoad torum & mutuam cohabitationem: & hæc, vel est ad tempus, vel perpetua, ùt patebit ex dicendis. 3. quando est etiam quoad vinculum, ut omninò dissolvatur ac si nullum esset; quod contingit, quando fit divortium ob impedimentum aliquod dirimens. Sed de hoc sufficienter dixi *de Indissolubilitate matrimonii*. Neque teram gratìs tempus de divortiis quoad torum, utrùm se separare potest conjux, non reddendo debitum? quia sat de tali dixi, *de Redditione debiti* dicendo. Sed dicam de divortio secundo modô sumpto, scilicet quoad torum & cohabitationem mutuam, sitque

SECTIO I.

Ob quas causas conjux licitè potest, ob quas tenetur, ob quas non potest facere divortium?

1. RESP. & dico 1. Potest licitè facere divortium conjux, 1. uxor ob sævitiem mariti, qui nimis rigidè & injuriosè se gerit erga eam, levibus de causis graviter eam verberando; nisi sufficiens ab eo cautio exhibeatur de non offendenda ea, ùt patet *cap. Litteras, de Restit. spoliat.* & *cap. Ex transmissa* (a). Ad quod animadvertere oportet, quando uxor timet grande malum futurum (a): quod præsumi potest, quamdiu vir retinet concubinam (b) domi, vel extra domum. Quare requiritur pignoratoria aut juratoria cautio danda uxori. Attamen data tali cautione, potest uxor moderatè percuti, si opus est tali correctione, docent Bonac. *de Iis quæ pertinent ad usum matrimonii q. 4. punct. 5. prop. 2. n. 25.* & alii apud eum.

(a) Bonæ Spei, Sanch.

Causæ ob quas conjux potest divortium facere.

2. Secundò, quando ob morbum contagiosum alterius, timet grave malum (a). Pro hoc sunt *suprà* immediatè citata *cap.* Et ratio est casûs primi & secundi: quia lumen naturæ dictat, unumquemque posse grande sibi imminens malum, vitare. Attamen sicut de sævitie, ita de morbo contagioso prudenter constare debet.

3. Tertiò, ob adulterium alterius conjugis, propter quod innocens se separare valet. Colligitur etiam ex S. Scriptura *Matth. 5. Omnis qui dimiserit uxorem suam, exempta fornicationis causâ* &c. Et 19. *Dico autem vobis, quia quicumq; dimiserit uxorem, nisi ob fornicationem* &c. Dixi, *etiam ex S. Scriptura:* cùm id præterea colligatur ex *cap. Significasti, 4. cap. Ex litteris;* & *cap. Gaudemus, de Divort.* Hocque fundatur in Jure naturæ, *frangenti fidem, fides frangatur eidem, leg. Si cùm venerit, ff. Pro socio,* & *cap. Pervenit, de Jure jurando.* Matrimonium est initum, ut per illud fiat una caro, & non dividatur, juxta

 illud

illud *Genes. 2. erunt duo in carne una*; non dicit Scriptura S. *tres vel plures*, sed *duo*; nec dicit, *adhærebit uxoribus*, sed *uxori*.

4. Ex hoc autem quòd causa divortii sit adulterium, *inde quòd dividatur caro secundùm usum naturalem generationi aptum*, inferunt DD. quòd oscula, tactus impudici, mollities, etiam in ordine ad adulterium, sive imperfecta sive perfecta, sive adminiculó proprio sive alieno procurata, non est sufficiens causa ad faciendum divortium (b): quia per tales actus non dividitur caro. Neque copula imperfecta (c) est causa sufficiens.

(b) Omnes.

(c) Rotar.

5. De sodomitico actu non conveniunt DD. Sanch. enim cum Bonac. *loc. cit.* asserunt esse causam sufficientem ad faciendum divortium; econtra negant Aversa *q.* 23. *sect.* 2. Rotar. Basil. Ponc. *lib.* 9. *c.* 18. *n.* 5. Bonæ Sp. *d. ult. resol.* 1. *n.* 8. Ratio horum est DD. quia adulterium se non extendit ad alia peccata. Illorum ratio est: quia caro dividitur per talem actum.

6. Quarta causa est, ob quam fieri potest divortium, si unus occidere alterum tentaverit. Ita Sanch. *d.* 18. *n.* 22. Covar. 4. *Decretal. part.* 2. *c.* 7. §. 6. Bonac. *loc. cit.*

7. Quinta causa, si unus conjux alterum ad peccandum pertrahat, aut solicitet, *cap. de Divort.* & *cap. Idololatria*, 28. *q.* 2.

8. Unde uxor præmissa monitione, si eam vir solicitet ad peccatum sodomiticum, potest illũ deserere, donec resipiscat; similiter si ad peccandum cum alio, docent communiter: quia cum gravissimo animæ aut corporis sui detrimento, non tenetur cum eo cohabitare.

9. Secùs dicendum, quòd ipse in se sit sceleratus, dummodo fidem uxori servet (d): colligitur ex *cap. Mulier*, ubi dicitur quòd *pro furto vel alio crimine viri ab eo separari non debet.* Et ex *cap. Quæsivit*, ubi Alexander III. ita ordinat: *Nos itaq, taliter respondemus, quòd mulier pro furto vel alio crimine viri sui (nisi fidei suæ religionem corrumpere velit), ab eo separari non debet; Verùm si conjugem suam ad infidelitatis maleficium traxerit, à viro poterit separari, ita quòd ei nubere alteri non licebit: quia licèt separetur, semper tamen conjuges erunt.* In Corp. Jur. Can. *de Divortiis, pag.* 221.

(d) Bonæ Sp.

10. Sexta causa est, quando ex mutua cohabitatione, conjux timet interitum aut grave damnum, ùt si uxor est venefica, filios interficit. Bonacina *loc. cit.*

11. Septima est, si alteruter incidat in hæresim, vel paganismum, vel judaismum: nam sic decisum est *cap. final. de Conversat. conjugat. cap.* 5. *de Divort.* & *cap. Idololatria*, 28. *q.* 1. Et in S. Scriptura *ad Tit.* 3. *hæreticum hominem, post unam & secundam correptionem devita.* Ratio est: quia spiritualiter mœchatur.

12. Octa-

12. Octava, quando de mutuo consensu uterque aut alteruter intendit ingredi Religionem. Ita communiter DD. Vide *de Ordine ser.* 4. *n.*25.

13. Dico 2. Maritus uxoris adulteræ, probabiliter sperans emendationem ejus fieri per divortium, si aliter eam corrigere & à peccato retrahere nequeat, tenetur sub mortali peccato facere cum ea divortiū; nisi inde gravius malum eventurum timeat.

Ob quas tenetur.

14. Explicatur & probatur. Si aliter corrigere & ab adulterio eam retrahere, v.g. verberibus, reclusione &c. nequeat, & speret emendationem fieri per divortium, tenetur sub peccato mortali cum ea facere divortium: quia ita ordinatum est *cap. Si vir, de Adulter.* Et ratio est: quia vir est caput mulieris; ejus ergò muneris est uxorem à peccato retrahere. Quare quia uxor non est caput viri, non obligatur sub mortali ad faciendum divortium cum suo viro adultero, cùm non sit ejus muneris virum punire (e); Sed potest facere, vel non facere.

(e) Alar. Rotar.

15. Addidi, *nisi vir inde timeat gravius malum:* nam si probabiliter timeat rixas inter consanguineos, aut in se lapsum incontinentiæ, aut in uxore periculum liberiùs adulterandi, tunc non tenetur facere divortium; cùm non obligetur cum tanto incommodo corrigere delinquentem.

16. Secundus casus est, quando maritus innocens censetur fautor adulterii, & aliter non potest occurrere scandalo, quàm per divortium, tunc tenetur propter evitandum scandalum facere cum uxore adultera divortium. Tenent Sylv. *verb. Debitum, n.* 15. Navar. *cap.* 16. *n.* 28. Cajet. *verb. Matrimonium,* ad finem, Sanch. *lib.* 10. *d.* 13. *n.* 10. & alii apud Bonac. *q.* 4. *punct.* 5. *num.* 13.

17. Dico 3. Casus sunt quibus non licet conjugi facere divortium cum altero conjuge adultero. Primus est *cap. Significasti*, si etiam ipse perpetravit adulteriū. Ratio est: quia *paria delicta, mutua cōpensatione tolluntur*, inquit Glossa.

Ob quas nō potest.

18. Et quid si unius adulterium est publicum, alterius occultum; potestne hic cum illo facere divortium? *Resp.* quòd non (e). Ratio est immediatè data: quia *paria delicta* &c. Nisi urgeat grave scandalum.

Casus.

19. Quæritur etiam, si illorum unus se emendaverit, potestne facere divortium cum eo, qui in sua turpitudine perseverat? *Resp.* quòd præmissa monitione & non sortita correctionem, potest cum tali facere divortium (f): nam si uterque resipisceret, & iterùm unus eorum relaberetur in adulterium, innocens posset cum eo facere divortium; ergò similiter in proposito, cùm correctus sit innocens.

(f) Sanch. lib. 10. d. 7. n. 4. Petrus Ledesm. q. 62. a. 1. Bonac. loc. cit.

20. Secundus casus est, si vir directè dedit causam adulterandi, adulterium vel expressè vel tacitè concedendo; ùt si eam prostituerit,

(g) Bonac. Rotar.

aut non prohibuerit dum facilè potuit (g): Sic enim volenti non fit injuria. Dixi tò *directè*: nam si solùm indirectè ac remotè causa fuit, eò quòd non administraverat ei vestes pretiosas juxta ejus statum, aut alimenta negaverat, aut ex ira è domo ejecit eam, & ea adulteret, potest separari ab ea per divortium ob adulterium tale (g); cùm non dederit ei causam sufficientem ad committendum adulterium, ad quod nulla talis causa dari potest, cùm potiùs mori debeat quàm adulterare.

21. Tertius casus est, si adulterium sit per vim factum, aut sine adulterii culpa commissum, juxta *cap. In lectum*, 34. *q.* 2. & *cap. Proposito*, 33. *q.* 5. Ut si credat proprium virum, cum quo habet copulam; aut priorem esse mortuum, cum alio contraxit. Ita Bonac. Petrus à S. Joseph, Sanch. *loc. cit.*

22. Quartus casus est, si innocens expresè vel tacitè per sequentem copulam, injuriam nocenti remiserit: quia ei remittendo, cedit juri suo.

SECTIO II.

Qua authoritate potest fieri divortium, & quæ ad illud requiruntur?

(a) Bonæ Sp.

(b) Sot. d. 36. q. unic. a. 2. c. 3. Ledesm. Sâch. lib. 10. d. 12. n. 31. Bonac. loc. cit.

1. Resp. & dico: Communis quidem est sententia DD. quòd conjux habens paratas probationes ad judicium (a), propria authoritate possit se separare ab altero conjuge (b): quia Jure naturæ frangenti fidem fides servanda non est; nisi sequatur ex divortio scandalum, *cap Dixit Dominus*, 31. *q.* 1. & sic potest in longinquam Regionem ire (b). Consulendum tamen talibus, ut non aliter fiat divortium quàm judiciò Ecclesiæ: nam *cap. Porrò*, Alexander III. Episcopo Ambianensi sic scribit de Comite Pontini: *qui B. uxorem suam absq; judicio Ecclesiæ dimisit, quia eam cognatam fuisse uxoris defunctæ proponit, prudentia tua cognoscat, quòd si etiam parentela esset publica, & notoria, absq; judicio Ecclesiæ ab ea separari non potuit; quare ipsum ad eam recipiendam, quæ petit restitutionem ipsius, districtè compellas; quam si recipere noluerit, eum & superinductam, vinculô excommunicationis adstringas.* Et Urbanus III. Episcopo Florentino taliter ordinat *cap. De illa* (c): *quæ viro suo labente in hæresim, ipsius consortium sine judicio Ecclesiæ declinavit, videtur nobis quòd mulier (maximè si ea intentione decessit, ut lapsus in hæresim tædiô pariter & confusione affectus se ab errore converteret), ei cùm reversus fuerit est reddenda; quæ etiamsi reverti noluerit, compellatur. Si verò judiciô Ecclesiæ ab eo recesserit, ad recipiendum*

(c) Cap. 5. ead. tit. in 1. Cōpil.

eum

eum nullatenùs dicimus compellendam. In Corp. Jur. Can. *de Divortiis pag.* 221.

2. Requiritur autem ad faciendum divortium propter adulterium, ut conjux volens facere divortium sit certus moraliter de adulterio: quia possessio stat pro altero; & nemo in dubio privandus est sua possessione. Ille verò est certus moraliter, qui habet fundamentum magnum suspicionis: ùt si adultera confiteatur conjugi, vel alteri suum adulterium, aut inventa est nuda cum nudo, aut sola cum solo in lecto, *cap. Litteris, de Præsumptione* (d); non sufficiunt autem verba amatoria, oscula, amplexus (d).

Quæ requiruntur ad faciendū divortium.

(d) Bonac.

3. Insuper pro foro externo seu judiciali, requiruntur probationes, & ut adulterium sit publicum ac notorium (e), *cap. Significasti, de Divortiis.*

(e) Rotar.

4. Insuper requiritur accusatio, & testimonium in causa matrimoniali personaliter; & non per litteras fieri debent. Ita Clemens III. *cap. A nobis*, dicit esse quæsitum, *utrùm aliqui super accusatione matrimonii, nihil voce propria depromentes, debeant per solam chartulæ consumptionem admitti? Ad hoc respondemus, quòd in talibus, nisi quantùm ad præsumptionem, nullius momenti est conscriptio quoad sententiam proferendam, nisi alia legitima adminicula suffragentur.*

5. In causa matrimoniali super consanguineitate, repellitur ab accusatione matrimonii qui denuntiationis tempore tacuit; nisi denuntiationem probabiliter ignoravit, vel juret de novo didicisse, & quòd non objicit illam malitiosè. Ita Innocentius III. *cap. Cùm in tua Diœcesi.* In Corp. Jur. Can. *p.* 220.

SECTIO III.

Quæ potest conjux & tenetur facere facto divortiô?

I. DIco 1. Potest innocens cogere nocentem, ut ad eum redeat (a). Ratio est: quia sententia divortii facta est in pœnam adulterii, & in favorem innocentis. Unde potest innocens revocare adulterum in amicitiam, *cap. Si vir, de Adultero;* quàmvis non teneatur, *cap. Admonere,* 33. *q.* 2. Inde habetur differentia inter incestum & adulterium, quòd alter conjux innocens potest huic, non illi concedere jus petendi debitum. Notandum, si innocens non potest continere, absolvendus non est nisi reconcilietur, dicit Alarius *num.* 13.

(a) Petrus Ledesm. q. 62. a. 6. Sanch. lib. 10. d. 10. n. 3. Bonac. loc. cit.

2. Dico 2. Conjux innocens, post factum judiciô Ecclesiæ divortium, potest invita comparte nocente profiteri Religionem, aut sacros Ordines suscipere: decisum enim est *cap. Agatosa,* 27. *q.* 2. & *cap. Constitutus, de Convers. conjugat.*

Pro discursu & solutione.

3. Dices: Inde sequitur non parvum absurdum, quòd si uxor innocens, invito maritô esset professa solemniter, illa, casu quô peccaret copulâ cum marito, votum tale posset irritare maritus, juxta dicta *hac ser. sect.* 3. *n.* 18. *Resp.* Nequaquam posset irritare: hoc enim solemne votum, & annexum sacris Ordinibus excipitur: nam Ecclesia concedit innocentibus, in pœnam nocentium adulterorum, profiteri sacram Religionem, & sacros Ordines suscipere; ista autem vota, ita vult ab eis observari, ut ab omnibus actibus venereis in perpetuum abstineant, cùm sint vota perpetua.

4. Dico 3. Similiter factô divortiô, judiciô Ecclesiæ, ob hæresim aut infidelitatem, quòd unus eorum in eam lapsus est; alter remanens in fide, potest nocente illo vivente qui ab infidelitate convertitur, convolare ad Religionem, & eam profiteri, vel in mundo remanere, & ad suum consortium illum revertentem non admittere: *cap. final. cit. De illa, suprà cit.*

5. Addidi, *factô judiciô Ecclesiæ*: nam si propria' authoritate factum esset divortium, tùnc non posset innocens Religionem profiteri, neque Ordines sacros recipere; sed ad fidem revertente altero, ad eum redire teneretur, ùti hoc *cap. De illa, suprà* deciditur.

6. Quare etiamsi innocens professus aut professa esset, redire ad conversum tenetur; nisi ei licentiam permanendi in tali statu concedat. Docet Petrus à S. Joseph cum Bonæ Sp. & aliis. Vide *de Indissolubilitate matrimonii suprà, num.* 3.

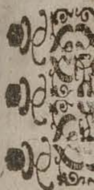
7. Non potest autem nocens sine licentia innocentis ingredi Religionem, aut sacros suscipere Ordines: quia innocens habet jus revocandi nocentem, quandocumque ei placuerit. Secùs esset, si post professionem innocentis esset: tunc enim jam non haberet jus revocandi ad maritalem cohabitationem. Non tamen ineundi matrimonium, cùm vinculum matrimonii maneat usque ad mortem compartis, ùt jam dixi *suprà.*

8. Addunt tamen Sanch. *lib.* 10. *d.* 11. *num.* 6. Henriq. *num.* 6. Reginald. *lib.* 31. *num.* 326. Ledesma *q.* 53. *a.* 4. Bonac. *loc. cit.* & alii, quòd si nocens aliquoties petat reconciliationem ab innocente, & non conceditur ei, censetur ei concedi licentia intrandi Religionē, aut suscipiēdi sacros Ordines. Quam sententiam non admitto; cùm possit innocens ob justas rationes multoties reconciliationem denegare, separationem protrahendo, non in perpetuum consortem dimittendo. Et sic Idearū Sacramentalium in Gloriam JESU Christi Sacramentorū Authoris, Matrisque ejus Purissimæ, necnō Magni utriusque Zelotis Sancti Patris nostri Eliæ Venerationem.

FINIS PARTIS I.

PARS II.

ORDO

ORDO IDEARUM, CENSURARUM ECCLESIASTICARUM,

Multa de censuris in communi, & in specie, de excommunicatione, suspensione, interdicto; item de degradatione, depositione, cessatione à Divinis, & irregularitate, paucis exponens. Et quia quò distinctiùs eò clariùs, sit itaque

DISTINCTIO I.

Respiciens Ideas Objectivas, sive ipsas rationes intelligibiles Ecclesiasticarum censurarum in communi.

SERIES I.

De quidditate Ecclesiasticæ censuræ in communi.

ADdo, *Ecclesiasticæ*, excludendo censuram in communi, ad hunc Tractatum prorsùs impertinentem; prout & eam censuram, quæ apud Romanos significabat sententiam Censoris (cujus muneris erat, de Civium moribus quærere, quinam erant promovendi qui non), aut pœnam à Censore illo latam. Non de tali censura, aut alia; sed de Ecclesiastica tractabimus. De qua sit imprimis

SECTIO I.

Quid sit censura?

1. R*Esp.* & dico: Censura, est pœna spiritualis, medicinalis, Ecclesiastica Definitio censuræ.

siastica fori exterioris, privans hominem baptizatum usu aliquorum bonorum spiritualium. Ita Verani, Bonac. Lezan. Justinian. à S. Michaële & alii.

2. Explicatur & probatur. Dicitur *pœna*: quia non infertur neque contrahitur, nisi ob culpam (a). Et in hoc habetur genus, in quo omnes censuræ conveniunt, quòd sint pœnæ.

(a) Verani, Iustinian. à S. Michaële.

3. *Spiritualis*: cùm sit pœna animæ. Et est ad differentiam pœnarum corporalium.

4. *Medicinalis*: quia imponitur non tantùm ut homo puniatur, sed magis ut resipiscat, & recedat à culpa ac contumacia, ùt desumitur ex *cap. Ex litteris, de Censuris*. Dupliciter autem dicuntur censuræ, pœnæ Ecclesiasticæ medicinales. Primò, ratione aliorum Fidelium, quatenùs timore pœnarum talium, avertuntur à talibus delictis. Secundò, respectu illorum quibus imponuntur, inquantum ob eas resipiscunt, & à contumacia desistunt. Neque obest, quòd in aliquibus tales pœnæ non sortiantur suum effectum; cùm hoc non proveniat ex defectu talis medicinæ, sed per accidens, ex defectu subjecti inutilis.

Cẽsura quomodo medicin.

5. *Ecclesiastica*: hoc est potestate Ecclesiæ inflicta.

6. Dicitur, *fori exterioris*: quia pœna quam Confessarius imponit in foro pœnitentiario, non est censura; quàmvis sit pœna spiritualis Ecclesiastica, cùm sit potestate Ecclesiæ. Unde suspensio, quâ pœnitens Sacerdos suspenditur à celebrando per Confessarium, non est vera suspensio, quæ irregularem facit celebrantem: quia non est inducta ab habente jurisdictionem in foro exteriori, quod est necessarium ad inducendam censuram: ùt videbimus.

7. *Privans hominem baptizatum*: nam Ecclesia, nec habet jurisdictionem spiritualem super non baptizatos, nec tales sunt capaces bonorum spiritualium.

8. Dico, *usu bonorum spiritualium*: spiritualia enim sunt bona, quibûs privat censura: ùt videbimus *infrà*. Et differentia habetur ab aliis temporalibus sive corporalibus, quibûs etiam Ecclesia privare solet. Privat quidem Ecclesia imponendo censuras usu corporalium seu externarum actionum, sed per accidẽs & secundariò; quatenùs hæc privatio sequitur ad illam spiritualium actionum. Hinc censura privat communione humana, honore, salutatione & aliîs: semper indirectè, in ordine ad spiritualia (b).

(b) Verani, Bonac.

9. Et non gratis addidi, privans aliquibûs: nam non privat omnibus bonîs spiritualibus: non privat enim habitibûs permanentibus, nec charactere indelebili. Quapropter non potest censura privare potestate Ordinis, nec gratia habituali &c. &c.

10. Ex

10. Ex his collige, peccatum non esse censuram: quia quàmvis privet bonis spiritualibus, gratia habituali & usu Sacramentorum, maximè susceptione Eucharistiæ; non est tamen pœna Ecclesiastica. Bonac. *de Censuris disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 1. *prop.* 1. *n.* 3. Reginaldus & alii.

Peccatum non est censura; quare?

SECTIO II.

Quotuplex sit censura?

I. ANte Resol. præmitto, non deesse DD. qui cum N. Cornejo asserunt esse 7. censuras: excommunicationem, suspensionem, interdictum, irregularitatem ratione delicti, degradationem, depositionem, & cessationem à Divinis. Contra quos

2. Dico, tres tantùm esse species censuræ: excommunicationem, suspensionem, & interdictum. Ita Glossa in *cap. Quærenti, de Verborum signific.* Ostiensis *ibid.* Panormitanus in *cap Præterea, a.* 2. *de Offic. deleg.* in *cap. Cler. n.* 4. Lezan. & alii communiter. Ratio est: tum quia ita videtur esse determinatum ab Innoc. III. in *cap. Quærenti, de Verborum signific.* qui interrogatus, quid per censuras intelligeretur? *Respondit*, intelligi interdictum, suspensionem & excommunicationem: quæ responsio manca esset, si præterea darentur aliæ species. Estque hæc sententia conformis Stylo Curiæ (a), qui istas & non plures species pro censuris usurpat. Possunt quidem & reliquæ pœnæ *suprà* numeratæ, dici censuræ, sed non aliter quàm reductivè (b): inquantum priores tres, nempe irregularitas ratione delicti, degradatio, & depositio, reducuntur ad suspensionem, quia per ipsas homo est quasi suspensus à receptione & usu Ordinum; ultima verò, scilicet cessatio à Divinis, reducitur ad interdictum.

Tres sunt species censuræ.

(a) Lezã. Suar.

(b) Cornexo, Lezã. Iustinian. à S. Mich. Stephanus à S. Paulo.

3. Ultrà exdividitur censura, tam excommunicationis quàm suspensionis & interdicti. Alia est quæ dicitur à Jure, estque quæ fertur per legem, aut statutum perpetuum. Alia ab homine, ea scilicet quæ fertur à Judice aut Prælato permodum mandati, vel sententiæ judiciariæ, absque intentione, legem aut statutum condendi in perpetuum (c). Inter censuras ab homine, numerantur latæ ab Episcopo per Decretum tempore visitationis (cùm sint permodum mandati): proinde eô mortuô, aut ad alium Episcopatum assumptô, vim suam amittunt; nisi à Successore renoventur, & confirmentur (d). Quid verò de nostris Provincialibus dicendum, patet *part.* 3. Constit. *cap.* 21. *n.* 15. Ultrà, alia est latæ sententiæ, alia ferendæ: illa est, quæ ipsô factô, criminis commissione, incurritur; hæc est, quæ per sententiam infligenda est (c).

Hæ exdividuntur.

(c) Lezan. Bonac.

(d) Sylv. Sayr. Octav. n. 626. p. 116.

4. Quæ-

Censura latæ sentētiæ.

4. Quæres, unde cognoscitur, quòd sit latæ, aut ferendæ sententiæ censura? *Resp.* Cognoscitur censura latæ sententiæ, si ponantur hæc verba: *ipsô factô*, *ipsô Jure*, aut *eô ipsô*, aut *latæ sententiæ*, vel *confestim*, *statim*, *illicò*, *continuò*, *extunc*, *omninò*, *prorsùs*, *mox*, *protinùs* (c). Item cognoscitur inde, si feratur per verbum de præsenti, vel præterito tempore: ùt si dicatur v.g. *qui hoc*, vel *illud fecerit*, *excommunicatur*, *suspenditur*, vel *est excommunicatus*, *suspensus*, aut *noverit se excommunicatum* vel *suspensum* &c. vel si dicatur: *sit anathema*; cùm idem sit ac si diceretur, *sit excommunicatus*. Ita sentiunt Suar. *d.* 3. *sect.* 3. *n.* 4. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *d.* 12. *n.* 2. Bonac. *loc. cit.* Aut fertur per verba imperativi modi, temporis præsentis, v.g. *maneat excommunicatus*, *suspensus* &c. Immediatè citati.

Ferendæ.

5. Censura verò ferenda agnoscitur ex sequentibus: si dicatur, *incurrat censuram comminatoriam*, vel *præcipimus sub pœna excommunicationis* &c. aut si ponantur verba, *excommunicabitur*, *suspendetur* (e), *excommunicetur*, *suspendatur* (f). Ad quæ verba reflectit Bonac. Vel sunt in præcepto ad Judicem inferiorem? Denotant censuram ferendam: vel modô imperativo intimant voluntatem ferentis? Intelligitur latæ sententiæ censura.

(e) Cōmuniter.
(f) Lezan.tom. 1. cap. 10. num. 29.

6. Si dubium sit, an latæ sententiæ, an ferendæ sententiæ censura dicenda: benignior sententia tenenda est, quòd sit ferendæ: prout colligitur ex *Regula* 49. *Juris in* 6. Docent Felin. Bonac. *loc. cit.* contra alios apud eos.

SERIES II.

De causâ efficiente censurarum.

SECTIO I.

Quis habet potestatem instituendi, ferendi, applicandi censuras?

1. PRæmitto 1. quòd Jure Divino (nam à Christo Domino) data sit potestas in Ecclesia Dei, censuras instituendi, & applicandi. Ita omnes Catholici.

Christus dedit potestatē Ecclesiæ cēsuras ferēdi.

2. Probatur: quia Christus dedit Petro & Apostolis eam: nam dixit *Matth.* 16. & 18. *quodcunq; ligaveris* (seu ligaveritis) *super terram, erit ligatum & in cœlis.* Per hæc verba dedit eis jurisdictionem tam

quoad

quoad forum internum, quàm etiam quoad forum externum; cùm non limitaverit eam: ùt notavit Innoc. III. in *cap. Solitæ.* Item *Matth.* 18. ordinavit: *si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus:* hoc est, ùt segregatus à Fidelium consortio & eorum communione: prout communiter explicant SS. PP. Unde Paulus 1. *Corinth.* 5. incestuosum quendam tradidit satanæ inquiens: *judicavi tradere hujusmodi satanæ in interitum carnis.* Quod nihil aliud significat, quàm illum excommunicasse. Item ibi: *auferte malum ex vobis.* Ubi D. August. sic explicat ut sensus sit: *auferte hominem malum & perniciosum à vobis, separate per excommunicationem.*

3. Neque hæc potestas & censura, est in destructionem Fidelium, cùm nec virtutes, nec gratiam tollat; sed est in ædificationem, scilicet ut commoveantur homines contumaces ad resipiscendum, ac deserendam contumaciam.

Objectio solvitur.

4. Præmitto 2. quòd nulla censura sit instituta aut lata Jure Divino (a); cùm nulla Scripturâ id probari possit.

(a) Sayr. Verani Theat.

5. Dices: *Matth.* 18. Christus tulit sententiam: *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicamus.* Item Apostolus 2. *Thessalon.* 8. ait: *denuntiamus vobis in nomine Domini IESV Christi, ut subtrahatis vos ab omni fratre, inordinatè ambulante.* Rursùs *Tit.* 3. *Hæreticum hominem post primam & secundam correptionem devita.* Et 1. *Corinth.* 5. vult: *cum hujusmodi nec cibum sumere. Resp.* ad 1. Sermo est non de lata, sed ferenda aliqua censura: colligitur inde quòd statim subjunxerit Christus: *quodcunq; ligaveris super terram* &c. Ex aliis authoritatibus plus non sequitur, quàm quòd debeamus tales cavere; cùm communicatio eorũ sit nobis noxia.

6. Dico, quòd potestas instituendi censuras, resideat in solo Papa, cùm censuræ sint ritus universalis Ecclesiæ; ferẽdi verò eas, præter Papam respectu omnium Christianorum, habent potestatem respectu suorum subditorum Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi habentes proprias Diœceses, *cap. Debent,* 11. *q.* 3. Vicarii recensitorum (b); Cardinales in propriis Ecclesiis suorum titulorum, quia in eis habent jurisdictionem Episcopalem, ùt habetur in *cap. His quæ*; Generales, & Abbates Regulares, *cap. Cùm in Ecclesiis;* Concilia Generalia & Provincialia, *cap.* 1. *de Judiciis*, & *cap. Grave nimis, de Præbend.* Item Synodus Diœcesana, Capitulum Ecclesiæ Cathedralis sede vacante, ùt constat ex *cap. unic. eod. tit. in* 6.; Vel si detineatur Episcopus in captivitate: quia tunc censetur civiliter mortuus, *cap. Si Episcopus, de Supplenda neglig. Prælatorum in* 6. Item Vicarius electus à Capitulo: ex Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 16. *de Reformatione.* Et alia inferiora Capitula, mortuô physicè aut morali-

Potestas instituendi cẽsuras in solo Papa. Ferendi verò in aliis etiam.

(b) Glossa cap. Licèt, de Offic. Vic. in 6.

ter eorum Prælatô. Item Provinciales, Priores & Guardiani, quia isti habent jurisdictionem quasi Episcopalem: ùt colligunt communiter DD. ex Clement. *de Rebus Eccles. non alienād. verb. Proprii.* Et ex *cap. Abbatis, de Privileg. in 6.* (c). Non possunt tamen imponere irregularitatem, etiam Episcopi; sola enim Pontificis authoritate, & in casibus à Jure expressis incurritur: *cap. Is qui, de Sentent. excom. in 6.* (c). Parochi poterant antea à Jure, 2. *q.* 1. *cap. Nemo*, ferre excommunicationem in suos Parochianos, in notoriis criminibus, quàmvis non in occultis quæ requirunt indagationem judicialem, ùt videre est apud Ostien. & NN. Guidonē & Doct. Resol. *in* 4. *d.* 18. *q.* 1. *a.* 1. Sed hæc facultas revocata est per Concil. Trident. *sess.* 25. *c.* 3. *de Reform.*

(c) Suar. Lezā. loc. cit.

Prælati irregularitatem imponere nequeunt.

7. Notandum id, quod dicit & probat Doctor Resolutus *in* 4. *d.* 17. *q.* 2. *a.* 3. quòd arbiter (nisi sit Judex delegatus) censuram, excommunicationem, ferre nequeat. Rationem dat: *nam ab omni excommunicatione appellari potest, & per legitimam appellationem suspenditur excommunicatio, & si lata sit pòst, nulla est, de Sentent. excom. cap. Per tuas, Sed ab arbitro compromissario non potest appellari; ùt hîc suprà de Arbitris cap.* 1. *eò quòd à tali non appellatur: sed ejus sententia sive sit æqua sive iniqua, tenenda est; & sibi imputet qui sic voluntariè in ipsum compromisit.* Et *ultrà* dicit: *Aliud est arbitrium, aliud judicium; & alius arbiter, alius Judex: Sed per hoc, quòd concertantes voluntariè compromittunt in arbitratorem quòd stent sententiæ ejus; non datur ei judiciaria potestas, aut jurisdictio: cùm non ponatur ibi aliqua delegatio ab habente judiciariam potestatem, aut jurisdictionem.* Hujus sententiæ sunt etiam Ostien. *tit de Sentent. excom.* §. *Quis possit excommunicare,* Joan. Andr. 6. *de Arbitris*, *cap.* 1. Guido & alii.

SECTIO II.

Quænam conditiones requirantur, ut quis possit validè ferre censuras?

1. **R**Esp. imprimis oportet ut habeat jurisdictionem in foro externo; cùm censura sit actus jurisdictionis externæ: prout sumitur ex *cap. Cùm ab Ecclesiarum, de Offic. Ordinar.* (a).

(a) Lezā. Lay.

2. Hinc requiritur secundò ut sit Clericus, non laicus: *cap. Decernimus, de Judiciis, cap. Indicatum, d.* 89. Conveniens enim est ut hæc potestas Ecclesiastica, exerceatur ab Eccesiastico, saltem tonsurâ initiato: consequenter debet esse vir non fœmina: *cap. De Monialibus, de Sentent. excom. cap. Nova, de Pœnit. & remiss.* & *cap Delicta.*

Cōditiones ut habeatur jurisdictio.

3. Unde

3. Unde non poteſt fœminis committi facultas ferendi cenſuras: nec ipſæ, ſive Matres, ſive Abbatiſſæ, Monialibus præcipere ſub pœna excommunicationis, vel alterius cenſuræ (b); nihilominùs tenentur eis Moniales obedire eò quòd obediētia ſit unū ex præceptisRegulæ. Nec Clerico conjugato conceditur hæc poteſtas (c).

(b) Sot. in 4. d. 20. q. 1. a. 4. Lezan. tom. 1. cap. 26. num. 11.

(c) Verani.

Ne poteſtas ſit impedita cenſurâ.

4. Requiritur præterea ne poteſtas ſit impeditá: cùm talis nequeat ſuum effectum producere. Et ſicut debet eſſe, privatione uſus rationis non impeditus, ùt in ebrio, furioſo, inſano, quia ferre cenſuras, eſt actio humana (d), quæ non convenit ebrio & inſano; ita etiam debet eſſe, non ligatus cenſurâ: v. g. excommunicatione aut ſuſpenſione. Talis enim, ſive Epiſcopus ſive Prælatus Ordinis, qui eſt publicè excommunicatus, aut notorius Clerici percuſſor, aut hæreticus vel ſchiſmaticus, aut ab officio ſeu jurisdictione ſuſpenſus, nequit validè ferre cenſuras: quia tales cenſentur privati uſu jurisdictionis ac poteſtatis, ferendi dictas cenſuras: ùt patet ex *cap. Audivimus*, 24. *q.* 1. & *cap. Exceptionem*, *de Exempt.* & *cap. Approbandum*, *de Sentent. & rejudic.*

(d) Verani, Lezan. Cornex.

Ad quid hæc requirūtur.

5. Tria ſunt notanda circa hoc impedimentum. Primum, quòd talis debeat eſſe excommunicatus nominatim: quia de excommunicato occulto non conveniunt omnes, an cenſura ab eo lata, valida ſit, nec ne? In favorem cenſurati occulti, ſunt Verani *de Cenſur. d.* 36. *ſect.* 5. Sot. *in* 4. *d.* 22. *q.* 2. *a.* 1. Covaruv. in *cap. Alma Mater*, 1. *part.* §. 7. *n.* 9. & §. 1. *n.* 4. Imò in Extravag. Martini V. quæ incipit, *Ad evitanda ſcandala*, ordinatur: excommunicatum toleratum in his quæ procedunt ab officio ejus publico, non eſſe vitandum ante denuntiationem, etiam ab illis quibus ejus excommunicatio nota eſt (c). Secundum, quòd talis excommunicatio debet eſſe major: quia qui tantùm minore excōmunicatione eſt excommunicatus, in alios ferre cenſuras validè poteſt; etiamſi illa excommunicatio ſit publica: colligitur ex *cap. final. de Cleric. excom.* Tertium de ſuſpenſo, ut ſit ſuſpenſus à jurisdictione: nam ſi tantùm eſt ſuſpenſus ab Ordine, poteſt ferre in ſubditos cenſuras: patet ex *cap. Tranſmiſſam*; cùm hoc ſpectet ad jurisdictionem.

Minor excommunicatio non impedit.

Suſpenſus ab Ordine, ferre cenſuras poteſt.

6. Ex his reſolves caſus. Vicarius Epiſcopi excommunicati excommunicatione majori, nequit validè ferre cenſuram in alium. Ita enim habetur in *Deciſ.* 4. *Rotæ de Offic. Vic.* Et ratio eſt: quia jurisdictio Vicarii dependet à jurisdictione Epiſcopi: conſequenter ceſſante vel impedita jurisdictione Epiſcopi, ceſſat vel impeditur jurisdictio Vicarii. Idē dicendum de jurisdictione Judicis delegati: ùt habetur *cap. Licet, de Offic. delegati.*

Impedita jurisdictione Epiſcopi, impeditur & Vicarii ejus. Idem de Delegato.

7. Item invalida eſt cenſura Judicis inferioris, contra ſuperioris prohibitionem: *cap. Quia plerique* (ſubintellige), ſi non ſolùm prohibeat, ſed

Inferioris Iudicis ſententia cōtra

prohibitionem Superioris irritatur.

sed & irritet ferendam. Secùs, valet censura; sed mortaliter peccat ferens eam.

8. Item invalida est censura lata à Vicario Episcopi detenti in captivitate ab hostibus. Ratio est: quia tunc usus Episcopalis jurisdictionis devolvitur ad Capitulum; donec Episcopus pristinæ restituatur libertati: prout habetur *cap. Si Episcopus, de Supplenda neglig. Prælat. in* 6.

(e) S.Thom. 2. 2.q.67.a. 1.

9. Insuper requiritur, ut censura feratur in subditum: *cap. A nobis*, 1. *de Sentent. excom.* (e). Nec validatur per hoc censura, quòd postea rati habeatur à proprio Superiore. Ita Gloss. in *cap.* 1. *verb. Rata*, 9. *sect.* 2. Ratio est: quia juxta regulas Juris, non potest quis ratum habere, quod factum non est nomine ejus.

SERIES III.

De forma ferendi censuras.

SECTIO I.

Quomodo ferenda sit censura?

Censura potest ferri scriptô.

1. RESP. & dico 1. Quàmvis sententia in foro conscientiæ debeat omninò verbîs proferri, sufficit tamen in foro externo, ut sententia continens censuras, feratur scriptô. Doct. Resol. *in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *a.* 2. Guido & Gloss. *cap. Romana*, & *cap. Cùm medic.* Ratio est: quia pro foro conscientiæ stat decisio Ecclesiæ: pro foro autem contentioso quoad censuras, nulla lex assignari potest, in qua id præcipiatur; sed potiùs oppositum permittitur: ùt vidimus *suprà*.

Prælatus mutus censurare potest.

2. Unde Prælatus ex accidenti mutus, habens in salvo jurisdictionem, posset suum inferiorem scriptô censurare, v.g. excommunicare: quia æquè scriptô sicut verbîs, posset suam voluntatem declarare.

Non mutus verbîs.

3. *Si non feratur in scriptis*, inquit Doct. Resol. *loc. cit.* ùt *in cap. Cùm medic.* nihilominùs ligat: sed relaxanda est sine difficultate.

Aut quicũq; nutibûs.

4. Imò solis nutibûs censura lata valeret, si sufficienter esset expressa: docet Verani cum Nostro Lezana.

5. Addidi, *ex accidenti mutus*: quia si esset à nativitate mutus, non esset capax regiminis Ecclesiastici.

Verba determinata esse debet.

6. Dico 2. Etiamsi nec sit necesse, ut Prælatus voce ferat censuram, nec ut in ferendo eam sint verba ab omnibus eadem; oportet tamen omninò ut prolata aut scripta verba, sint determinata ad censuram in specie,

ſpecie, ad perſonas in individuo, aut uno eodèmque delicto affectas.

7. Explicatur & probatur. Debent ſignificare determinatè cenſuram talem: quia alioqui inferior non ſciret, an illa, vel illa contra eum cenſura feratur: conſequenter ad nihil teneretur; cùm non ſciret ad quid eſſet obligatus.

8. Dices: ſi dicat Prælatus genericè: *excommunico te*, aut, *excommunico Petrum*, excommunicatio eſt valida: ùt patet ex *cap. Si quem, de Sentent. excom.* ergò etiam valida eſt cenſura in genere lata, ſi dicat: *fero cenſuram in te*, aut, *in Petrum*, ſeu, *ſit ſtatim cenſuratus. Reſp.* diſparitatem eſſe: quia *cap. cit.* in propoſito caſu verbum *excommunico*, ſumit & vult ſumi, pro excommunicatione majori. Quare quando fertur minor excommunicatio, ſolet apponi verbum aliquod, deſignans talem eſſe; de cenſura verò quando profertur in genere, hoc non currit: quia nulla lex declarat, qualem cenſuram in tali caſu intelligere debeamus. Nec etiam effectus in genere producitur, ut correſpondeat cenſuræ in genere.

Objectio ſolvitur.

9. Quòd ſimiliter debeant verba eſſe determinata ad perſonas in individuo, aut uno eodemque delicto effectas; ratio eſt: quia non ſciretur quisnã cẽſuraretur. Cẽſura fertur in perſonas eodẽ delicto affectas, v.g. ſi dicat Judex: *excommunico eos qui hoc commiſerunt furtum.*

10. Utrùm poſſit ſub conditione ferri cenſura? *Reſp.* & dico 3. quòd poſſit ſub conditione pertinente ad cauſam ferendæ ſententiæ: ùt ſi feratur taliter: *niſi ſolveris intra tres menſes, excommunico te* (a). Sic enim tenet uſus Eccleſiæ, dicit Lezana: & colligitur ex *cap. Præterea, 2. de Appellatione*, & *cap. Romana*, §. *Caveant, de Sentent. excom. in* 6. Non incurritur tamen dicta cenſura, donec adveniat & impleatur conditio (a): Quia tunc cenſetur efficaciter proferri à Judice cenſura: ùt notant Canoniſtæ, præſertim Covaruv. in *cap. Alma Mater*, 1. *part.* §. 10. *n.* 6. Ugolin. *tabul.* 1. *cap.* 1. §. 2. *n.* 3.

(a) Verani, & NN. Lezan. Cornejo & Iuſtinian. à S. Michaële Belga.

11. Quid ſi pendente conditione appellet à cenſura, is in quem lata eſt? *Reſp.* Hoc legitimè faciens, non incurrit cenſuram adveniente cõditione, v. g. terminô præfixo; ſicut ſi appellaret ante latam ſententiam (a): Ita declaratur *cap. Præterea, de Appellat.* Ratio eſt: quia ante adventum conditionis, cenſura nullas vires habet; ſicut ante prolationem ſui: ergò legitima appellatio, ſicut invalidat latam poſt ſe cenſuram; ita poſt eam, ante adventum conditionis facta, impedit, ne ea adveniente conditione, ſortiatur effectum.

Caſus notãdi.

12. Quid ſi pendente conditione, is in quem cenſura lata eſt, forum mutet? *Reſp.* Adveniente conditione, cenſuram nihilominùs incurrit

 (b): col-

(b) Ugolin. Verani, Cornejo.

(b): colligitur ex *cap. Præterea*, & *cap. Propofuifti, de Foro competente*, & *leg. Cùm quædam*, *ff. de Jurisdictione omnium Judicum.* Ratio eft: quia ifte ante fori mutationem, eft à Judice per fententiam latam præventus, per quam ei eft fubditus quoad inceptum negotium, ubicunque fuerit: quia *cap. dict. Propofuifti*, & *leg. Vbi acceptum*, *ff. de Judiciis*, decifum eft, quòd ubi judicium inceptum eft, ibi finiri debet.

Ubi judiciũ inceptũ eft, ibi finiri debet.

13. Et fi creditor pendente conditione, inconfulto Judice debitori ulteriorem terminum præfigat: v.g. Judex affignavit pro exolvendo duos menfes fub incurrenda excommunicatione ipsô factô abfque alia declaratione, creditor verò conceffit debitori tertium menfem inconfulto Judice; incurrit ne debitor excommunicationem, finito menfe fecundo? *Refp.* debitorem in tali cafu non incurrere cenfuram (c). Probatur à pari: poteft creditor ante terminum à Judice præfixum, debitori totum debitum remittere, & adveniente tempore præfixo non incurreret cenfuram debitor; ergò etiam poteft ei terminum prorogare, & debitor tempore præfixo à Judice non incurret cenfuram: cùm hoc fit juxta intentionem Judicis. Nam Judex (ùt colligitur ex *leg.* 1. §. *Poteft autem quis*, *ff. de Novi operis enuntiatione*) nihil aliud intendit, quàm ut partes concordent, ad quem finem cenfuram tulit.

(c) Cornejo, Verani, Sylv.

14. Et fi debitor neque terminô affignato à creditore, folvat? Contra multos dicendum cum Verani, & Juftinian. à S. Michàéle, debitorem in fecundo termino incurrere cenfuram: quia Judex cenfetur fufpendiffe cenfuram, ad dictum fecundum terminum. Tum propter allegatam immediatè rationem: tum quia Judex intentionem fuam conformat intentioni creditoris, in cujus favorem, fententiam continentem cenfuram, tulit. Ita immediatè citati.

15. Quid fi ante conditionis adventum moriatur Judex? *Refp.* In tali cafu debitor adimpleta conditione non incurrit cenfuram (d). Ratio eft: quia cenfura conditionalis non cenfetur ferri, nifi adimpleta conditione; ficut & abfolutio à cenfuris conditionalis, non fertur nifi adimpleta conditione: atqui tempore completæ conditionis, Judex non fert, nec cenfetur ferre dictam cenfuram, cùm non exiftat; ergò in tali cafu debitor non incurrit eam. Idem dicendum fi Judex deponeretur, aut refignaret officio dependente conditione. Ratio eft: quia per depofitionem, aufertur ab eo jurisdictio, à qua pendet cenfura. Ablata ergò illa jurisdictione, aufertur & cenfura, etiamfi poftea reftituatur ei idem officium, fiquidem jurisdictio noviter collata, perinde fe habet, ac fi effet jurisdictio alia. Verani cum aliis.

(d) Cornejo, Ugolin. Verani, Juftiniã. à S. Michàéle.

16. Si verò Judex pendente conditione effet fufpenfus, aut excommunicatus, & poftea ante impletionem conditionis effet abfolutus;

debitor

debitor si non satisfaceret impleta conditione, incurreret latam censuram. Ratio est: quia per excommunicationem aut suspensionem, non adimitur ipsi jurisdictio, sed solùm usus ejus impeditur.

17. Dico 4. Lata censura sub conditione de præsenti aut de præterito, verificata conditione, valida est, sed illicita. *Valida*: cùm sic verificata conditione, potiùs absoluta sit. Quare illicita? statim patebit. Censura sub conditione.

18. Lata verò sub conditione de futuro, vel est de futuro necessario? Sic valida: quia tale, est quodammodò præsens in suis causis; at illicita. Vel est de futuro contingenti? tunc, vel nulla præcessit culpa? Sic quàmvis non ab homine, tamen à Jure ferri potest: quidquid alii dicant. Vel præcessit? Sic non video quare non possit etiam à Judice ferri, prout dicit Doct. Resol. *loc. cit. si quis teneat concubinam, à qua fuerit separatus, justè potest excommunicari, dicendo: excommunico te, si ulteriùs tenueris eam.* Hoc etiam ponit Joannes Andreas.

SECTIO II.

De conditionibus præcedentibus prolationem censuræ, seu de admonitionibus.

Conditiones aliæ sunt generales, aliæ speciales: illarum præcipua, est recta Judicis intentio, ut non ex odio, aut alio pravo fine ferat censuras; sed ex simplici justitiæ zelo, & officii debito: *cap. Judic.* & 3. *q.* 7. Hæ verò sunt in triplici differentia: aliæ sunt antecedentes, quæ requiruntur antequam sententia feratur, suntque admonitiones: aliæ sunt concomitantes, aliæ subsequentes. Hac Sectione de primis, sit Conditiones ad censuras ferendas.

§. I.

Vtrùm omninò præmittenda sit aliqua; & quotuplex admonitio?

1. Resp. & dico 1. quòd omninò præmittenda est monitio (a): quia ita decisum est, de excommunicatione *cap. Facto, de Sent. excom.* & *cap. Romana, de Sentent. excom. in* 6. de suspensione, *cap. Reprehensibilis, de Appellat.* & de interdicto, *cap. Statutum, de Senten. excom. in* 6. Estque id conforme Juri Divino *Matth.* 18. *vers.* 17. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus.* Et naturæ censuræ, quæ

(a) Doct. Resol. in 4. d. 18. q. 2. a. 1. Lezã. & alii communiter.

quæ non fertur nisi ob contumaciam : contumax autem ille est, qui post sufficientem monitionem adhuc persistit in suo delicto.

(b) Lezan. Bonac. Ugolin. contra Covaruv. Suar.

2. Dico 2. Ad censuras sive à Jure sive ab homine latas, pro futuris culpis vitandis, non requiritur distincta ab ipsa impositione censuræ nō ignoratæ, admonitio (b); siquidem ipsa lex sive impositio censuræ, quamdiu perseverat monet subditos, ne committant crimen tale. Quapropter percussor Clerici ipso facto incurrit excommunicationem, qui censetur sufficienter esse monitus ipsa lege excommunicante percussorem, quæ est virtualis continua monitio.

3. Addidi tò *non ignoratæ:* nam ignorantia à contumacia excusat: ùt patet *ex cap.* 2. *de Constit. in* 6. apud Verani *pag.* 687. *de Censuris.*

Ad quas cēsuras ferēd. monitio requiritur.

(c) Doct. Resol. loc. cit. Lezan. Bonac. Cornexo.

Monitio trina formaliter.

4. Econtra ad censuras ferendas, aut latas, pro culpis præteritis, aut præsentibus, requiritur expressa, distincta ab impositione censuræ monitio (c); & quidem ordinariè trina, formaliter vel virtualiter: habetur in *cap. Constitut. de Sentent. excom. in* 6. *cap. Statutum*, & *cap. Omnes decimæ, in* 6. *q.* 7. ubi dicitur : *secundùm Domini nostri præceptum, admoneatur semel & secundò & tertiò.* Trina est formaliter, cùm fit per tres vices distinctas, interposito aliquo spatio dierum, saltem duorum. Ratio est: quia expresè textus requirit aliquorum dierum competentia intervalla : ùt si Prælatus moneat inferiorem ut satisfaciat intra duos dies, quo tempore elapso, iteratò moneat ut intra tale spatium satisfaciat; quô præteritô, si in eadem persistat inobedientia & contumacia, tertiò eodem modo moneat. Virtualiter est, cùm fit una vice, designatis tribus terminis : ùt si superior dicat subdito : *præcipio, & moneo te, ut infra 6. dies, quorum duo sint pro prima, duo pro secunda, & reliqui pro tertia monitione, satisfacias: cap. Sacro, de Sentent. excom. competen.* Ita Doct. Resol. *loc. cit.* Glossa, Verani, Lezana.

Virtualiter.

5. Ordinariè intervalla dierum relinquuntur arbitrio Judicis : prout afferente Doct. Resol. *loc. cit.* censent omnes tres Glossæ.

Quomodo intervalla restringere potest Prælatus urgente necessitate.

6. Quid si sit periculum in mora? *Resp.* Sicut ex causa justa prorogare potest intervalla Prælatus, ita & restringere, dum periculum est in mora : ùt constat ex *cap. Constitutionem*, in fine. Doct. Resol. *loc. cit.* Unde potest illa dierum pluralitas coarctari ad unum imò ad medium diem si ita urgeat necessitas : ùt v.g. si vim Ecclesiæ inferre, aut Clericū captivare vellet Judex Sæcularis, nisi ei quàm citissimè mitteretur pœna comminatoria. Absque justa verò causa, nequit Prælatus restringere intervalla : nam dictô *cap. Constitutionem*, dicitur : *nisi facti necessitas aliter suaserit moderanda.*

Et quid dū non est spes emendationis.

7. Suntne servanda intervalla in casu, quô non esset spes resipiscentiæ Rei : ùt si juraret se minimè pariturum monitionibus? *Resp.* Etiam in

tali

tali casu præmittendæ sunt monitiones, & servanda intervalla: non tantùm ob suavitatem Ecclesiæ, sed etiam, tum quia reus habet jus ad trinam præmittendam monitionem, antequam censurâ ligetur: tum quia Judici non constat contumacia Rei absque præmissis monitionibus; cùm contumax est, qui post sufficientem monitionem, persistit in suo delicto.

8. Poteſtne sine urgente periculo in mora, Prælatus, unam pro tribus monitionem præmittere? *Resp.* Sayr. quidem *lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 36. & alii asserunt, Judicem extra necessitatam peccare mortaliter, si unã pro trina faciat monitionem: hoc est, unam formaliter, trinam virtualiter; sed notandum, quando textus dicit quòd una monitio fiat pro trina, nulla exigitur causa, inquit Verani. Ratio ejus est: quia usus Curiæ suadet, etiam nulla urgente causa, posse Superiorem, unam præmittere monitionem, pro trina.

9. Quomodo sint faciendæ monitiones istæ? *Resp.* Quando fertur censura contra personam particularem, debet monitio fieri corã personis idoneis ad id testificandum: constat ex *cap. Sacro.* Ita Ugolin. & alii communiter apud Bonac. Dixi, *quando fertur contra personam particularem*: nam si generaliter, tunc debet in loco publico promulgari: v.g. in Ecclesia coram populo.

Quomodo faciẽdæ monitiones.

10. Excipe tamen Judicem sive Prælatum, à trina facienda monitione personali. Primò, si probari potest quòd se dolosè abscondat monendus, aut fraude impediat, ne moneatur in propria persona; tunc absque trina monitione, potest eum Judex censurâ punire: dolus enim nemini patrocinari debet: ùt habetur *cap. Qui frequenter*, *de Dolo.* Mittenda tamen est monitio tali, domum sive ad residentiam ejus: Si domum non habet, moneri in ecclesia Cathedrali vel principali illius loci potest. Bonac. Secundò, si jam est semel personaliter monitus: tunc cæteræ monitiones possunt mitti domum ejus. Ita sentiunt Verani, Bonac. Ugolin. Tertiò, quando est malè absolutus, estque revocandus ad priorem excommunicationem. Bonac. *loc. cit.*

§. II.

An Iudex peccet mortaliter, omittens aliquam ex prædictis monitionibus absq; necessitate; & utrùm in tali casu validè feratur censura?

I. RESP. (a) quòd in tali casu Judex peccet mortaliter: quia violat Rei

(a) Cum Soto in 4.d.22. q. 1. a. 2.

Rei jus in re gravi, quod habet ad trinam monitionem: validè tamen fertur censura, demptis casibûs *infrà* positis. Ita Doct. Resol. Veran. Lezan. Sayr. & alii. Ratio est communis DD. quia hæc prævia trina monitio, est introducta Jure, non ut aliquid substantiale, sine quo censura esse suum habere non potest; sed solùm ùt quid accidentale, pertinens ad solemnitatem: ùt colligitur ex *cap. Sacro, de Sent. excom.* Et Doct. Resoluti ratio est de censura excommunicatione, *quòd hujusmodi sententia ligat cap. Romana, ubi dicitur: quòd sententiæ absq; monitione præmissa sunt injustæ*, ergò validæ: *aliàs non diceret hîc littera injustas, sed diceret nullas: sicut dixit, cap. Statuimus, in fine, in 6. de Sentent. excom.* Hoc idem affirmat Bonif. VIII. per *cap. Statutum.*

Omissis monitionibꝰ valida est censura.

Doct. Resol. in 4. d. 18. q. 2. a. 1. lit. C.

2. At taliter excommunicans, incurrit pœnas sequentes: nempe ùt ait Doct. Resol *loc. cit. qui excommunicat, Canonica monitione non præmissa, est ab ingressu Ecclesiæ interdictus per mensem unum: de Sentent. excom. cap. Sacro.* Ibi sic habetur: *prohibemus, ne quis in aliquem excommunicationis sententiam, nisi competenti admonitione præmissa, & personis præsentibus idoneis, per quas si necesse fuerit, possit probari monitio, promulgare præsumat. Quòd si contrà præsumpserit, etiamsi justa fuerit excommunicationis sententia, ingressum Ecclesiæ per mensem unum sibi noverit interdictū, alia nihilominùs pœnâ mulctandus, si visum fuerit expedire.* In Corp. Jur. Can. Decretal. Gregor. IX. *lib. 5. tit. 39. pag. 276.* Addit ultrà *ibi* Doct. Resol. *& qui interdictus est ab ingressu Ecclesiæ, & in ea celebrat durante interdicto, irregularis est: de Sentent. excom. cap. Cùm medicinalis, in 6.*

Sed Judex pœnas incurrit taliter ferendo.

3. Prælati tamen Regulares ferentes censuras, non præmissâ trina monitione, eximuntur à dictis pœnis & culpa: quia multa privilegia pro ipsis sunt, quòd in correctionibus suorum subditorum, non teneantur observare rimulas & apices Juris: prout habent Tolet. in *Summ. lib. 1. cap. 9. n. 3.* Lug. *tom. 2. de Instit. & Jure d. 37. sect. 14. n. 66.* Lop. *alleg. 73.* & noster Lezan. *verb. Censura, n. 6.* Doct. Resol. verò *loc. cit.* distinguit dicens: *aut enim procedit Prælatus per viam correctionis, & tunc non est necessaria Canonica monitio: cap. Cum speciali, de Appellationibus,* ubi *fit mentio de competenti monitione quando proceditur ad excommunicationem, quæ monitio statuitur de Sentent. excom. cap. Sacro. Similiter ibi statuitur de modo, quô potest Judex recusari propter suspicionem, & ab eo appellari propter gravamen. Et in fine subditur: has duas Constitutiones præmissas, nolumus ad Regulares extendere. Aut procedit judicialiter, & tunc necessariò præcedit monitio Canonica, & alia quæ ponuntur in Constitutione, Cùm medicinalis.* Sed nota, posteriora esse privilegia Regularium, eis sine distinctione & restrictione concessa: prout & in nostris Statutis ab Urbano VIII. approbatis *part. 3. cap. 18. n. 20.* habetur: *ubi Provincialis in visitati-*

Demptis Prælatîs Regularibus.

visitatione vel extra, compererit Religiosum de aliquo crimine diffamatum, statim absq; mora processum servatis servandis instituat & perficiat; summariè tamen & de plano, sine strepitu & exactiori figura judicii, nec per singulos Juris apices: quod observari debet à quibuscunq; Superioribus Provinciæ, in judicio Regulari.

4. Bonac. *hîc d.* 1. *q.* 1. *punct.* 9. *prop.* 3. *num.* 3. dicit absolutè, à quocunque ferri posse sententias, suspensionis, interdicti; non tamen per modum pœnæ: quia defactò aliquando sic fertur suspensio & interdictũ, absque prævia monitione.

Aliquando fertur interdictum non per modum censuræ sed per modum pœnæ.

5. Casus intimati in Resolutione *suprà n.* 1. Primus est, quô Prælatus excommunicationem fert contra participantes cum excommunicato à se: tunc enim absque trina monitione lata, valida non est: quia ita decisum est in *cap. Statuimus, de Sentent. excom. in* 6. (b). Addidi, *à se* ipso: cùm id addatur à Jure dictô *cap.* Quare si feratur ab alio Prælato, non præmissa *trina monitione, quàmvis illicitè, validè tamen fertur* (c). Secundus casus est, si Judex in sententia exprimeret se studiò omisisse trinam monitionem, propter ejus peccatum mortale; nullitatis esset sententia, propter intolerabilem errorem, dicit Verani. Tertius, si Judex delegatus absque dictis monitionibus, & absque necessitate urgente, ferret censuram. Ratio est: quia non tulit eam sententiam ex jurisdictione & potestate delegata; cùm ei Superior contulerit jurisdictionem ea conditione, ut censuram nisi præmissis Canonicis monitionibûs ferat (c).

Casus.

(b) Verani, Bonac. Lezan.

(c) Verani.

SECTIO III.

De conditionibus concomitantibus, & subsequentibus actum ferendi censuras.

§. I.

Vtrùm censura lata non scripturâ, sit illicita?

1. RESP. & dico: Prælatus ordinariè, sed non omnis, proferens solo verbo non scripturâ censuram, peccat mortaliter. Verani, Bonac. Cornej. Lezan.

2. Explicatur & probatur. *Peccat mortaliter:* cùm id sit statutum *cap. Cùm medicinalis, de Sentent. excom. in* 6. (a), quòd debeat proferri scripturâ. Et *ibidem* additur, quòd secùs faciens, suspensionem ab ingressu Ecclesiæ & à Divinis officiis incurrat per mensem. Quam suspensionem

(a) Lezan. Verã. Bonacina.

etiam

Nō in fcrip. ferens cēfur. aut caufam non exprimens, fufpēditur à Divinis.

etiam incurrit, ferens cenfuram fine expreffione caufæ, pro præterito aut præfenti delicto, *contra perfonam determinatam* (b), addo cum Guid. & Doct. Refol. *loc. cit.* Nam non eft opus caufam exprimere, quando fententia fertur in generali, vel contra hominem in particulari ignoratum; tunc enim fatis eft quòd delictum fit publicum, fufficienter probatum: vel fi feratur in ordine ad futurum, ut caveatur crimen, inquit Verani. Ratio ejus eft: quia caufa eft, contumacia. Item per idem *cap.* nunc citatum, eandem pœnam dictam incurrit Judex, qui parti excommunicatæ, petenti, non concedit exemplar cenfuræ intra menfem (c). *Intra menfem:* Unde (inquit Doct. Refol.) *fi non det quandocunq; petitur, non tamen incidit in pœnam hujusmodi Conftitutionis, dummodo det infra menfem à tempore requifitionis.* Et addit Guido: *quòd poft requifitionem, aliquanto tempore tenetur expectare.*

(b) Doct. Refol. loc. cit. n. 2. Lezan. Veran.

(c) Guido, Doct. Refol. loc. cit. Oftien. Veran. Lezan.

Cafus.

3. *Sed pone* (inquit Doct. Refol. *loc. cit.*): *Excommunicatus legitimè petiit, & receffit, nec inveniri poteft: quid faciet Judex? Rdet Guido: faciat quod poteft, videlicet publicè in Ecclefia dicat fcriptô & verbô, quòd tali excommunicato, tradit exemplum talis excommunicationis; mittat etiam domum illius: fic enim pœnam evitabit hujusmodi Conftitutionis.*

4. Sed incurriturne pœna aliquarum dictarum, quando cenfura lata, eft invalida? *Refp.* quòd non: quia quod eft irritum, perindè fe habet ac fi non fit; quod autem non eft, nullum poteft effectum producere: ùt conftat ex *cap. Illud, de Jur. Patron.* & *leg.* 4. §. *Condemnatum.*

5. Quid fi quidem validè lata eft cenfura, fed nondum fortita eft fuū effectum, eò quòd reus ftatim obediverit? *Refp.* in tali cafu Judicem incurrere pœnam latam præfatô *cap. Cùm medicinalis:* quia cenfura erat valida; quòd verò non eft fortita fuum effectum, hoc provenit ei per accidens, quòd fe ftatim humiliaverit reus.

6. Exime ab his pœnis *n.* 2. fpecificatis, Epifcopos: quia in dicto *cap. Cùm medicinalis*, non fit mentio Epifcoporum: jam verò quando in cenfura fufpenfionis aut interdicti, non fit mentio fpecialis Epifcoporum, Epifcopi eam non incurrunt: declaratum eft *cap. Quia periculofum* (d). Et in propofito cafu ferentes excommunicationem, eximuntur: 6. *de excom.* apud Doct. Refol. *loc. cit.* Excipe etiam denuntiantem, excommunicationem: quia in dicto *cap.* non eft mentio denuntiantis (e). Item Prælati Regulares non committunt peccatum, ferentes cenfuras non fcriptô: quia eos privilegia excufant à culpa, ùt dixi *fect.* 2. §. 2. *n.* 3.

(d) Verani, Bonac.

(e) Navar. Avil. Bonac.

7. Addidi in Refol. *n.* 1. *non omnis proferens peccat mortaliter:* nam quando urget jufta caufa, v.g. periculum, nifi ftatim proferatur taliter qualiter poteft nempe verbô; tunc proferens non peccat, taliter ferendo cenfuram. Item quando hoc facit bona fide, ex inculpabili igno-

ignorantia, aut ex inadvertentia quadam (f): quia textus dictus *cap. Cùm medicinalis*, loquitur de iis, qui temerè faciunt.

(f) Lezan. Bonacina.

8. Notandum, quòd præfata scriptura debeat esse authentica, hoc est manu publici Notarii, aut ipsius Judicis subscripta, & sigillô authentico sigillata; ut possit sufficienter constare Judici superiori, esse legitimè, aut non, latam censuram.

Qualis scriptura esse debet censuræ.

9. Et quàmvis judicialiter censura ferri non potest, diebûs specialiter dicatis (g); secùs tamen dicendum de ea, permodum legis aut præcepti lata: quia ad talem non requiritur judicialis cognitio. Ita Lezan. Cornex. & alii.

(g) Sayr. Lezan.

10. Item quòd etiamsi Prælati Regulares non teneantur observare regulas Juris, ùt dixi *suprà, sect.* 2. §. 2. *n.* 3. nihilominùs tamen ut declarent transgressorem, talem censuram incurrisse (maximè si de excommunicatione agatur, quæ est pœna maxima), tenentur reum citare ad respondendum (h): quia *contra inauditam partem, sententia ferenda non est:* prout ex principio Juris fertur. Neque potest quis per Ordinarium declarari incidisse in Canone, *Si quis suadēte*, nisi vocetur seu citetur: est enim expressa determinatio Rotæ Romanæ *decis.* 3. *de Litis contestatione, in novis*: ùt videre est apud Donat. *loc. citato*. Quapropter si non vocata parte rea, declaretur ea excommunicata; declaratio nulla, colligitur ex præfata Decisione Rotæ Romanæ, & aliis quas refert Catharinus, Donat. *loc. cit.* & alii.

(h) Donat. de Appel. tr. 10.q.28.Veran. Lezan. loc. cit.

Ut declaretur aliquis incurrisse cēsuram, requiritur citatio ejus.

§. II.

Episcopus existens extra suam Diœcesim, utrùm possit ferre censuras in suos subditos?

1. **R**Esp. quòd non (a), demptis casibûs *infrà* positis: colligitur ex *cap. Episcopum*, ubi habetur non debere in alienam *irruere Civitatem, ad aliquid ordinandum*, 9. *q.* 2. & Clement. *Quàmvis, de Foro competenti*. Ratio suadet: quia ad ferendam censuram ab homine, requiritur cognitio causæ judicialiter per processum, quod est facere sedendo in tribunali: atqui nemo in alieno territorio potest pro tribunali sedere, ad exercendam contentiosam jurisdictionem, ùt habetur in *cap. Novit, de Offic. deleg.* & §. *Off. Proconf.* ergò Episcopus existens in aliena Diœcesi, non potest ferre sententiam in subditos, demptis casibûs *infrà*.

(a) Bonac. Veran. & alii communiter.

Episcopus extra Diœcesim ferre cēsuram quādo potest.

2. Casus autem sunt, quibûs extra suam Diœcesim existens, potest censuras ferre in subditos suos. Primus est in Concil. Vien. sub Cle-

Casus.

 mente

mente V. Si Epiſcopus eſt expulſus ex ſua Diœceſi, conceditur ei ut in aliena ferat contra expulſores, Conſiliarios, & quocunque titulo fautores, cenſuras Eccleſiaſticas. Sic enim ibi habetur: *quàmvis ſacris Canonibûs ſit generaliter interdictum, ne quis Epiſcopus jurisdictionem in Diœceſi exerceat aliena; Nos tamen Epiſcopis qui à ſuis ſedibus protervià impiorum expulſi, non audent propter metum perſequentium in ſuis Civitatibus vel Diœceſibus, aut earum parte aliqua reſidere, nec jurisdictionem ad ſe ſpectantem, per ſe vel alium inibi exercere, ne injuria eorum expulſione, ipſorum irrogata Eccleſiis, hoc prætextu remaneat impunita, duximus indulgendum, ut in Diœceſibus alienis, Civitatibus videlicèt vel locis inſignibus, ſuis Eccleſiis vicinioribus, in quibus poterunt ſecurè morari, & jurisdictionem ſuam liberè exercere poſſint contra ſuos expulſores, & eorum in hac parte Conſiliarios & fautores* &c. In Corp. Jur. Can. *pag.* 355. Caſus ſecūd⁹ eſt, quādo culpa manifeſta eſt, quòd nō requirat cognitionē contentioſā (b). Pro hoc vid. *cap. Cùm ſit*, §. *final. de Appel.* & *cap. Evidentia, de Cenſur.* & *cap. Manifeſta, q.* 1. Item poteſt ferre ſententiam permodum ſtatuti. Bonac. *de Cenſur. q.* 1. *punct.* 11. *prop.* 1. *n.* 4. Caſus tertius, eſt additus à Gloſſa in *cap. Vt litigantes*, *verſ. Conſvetudine, de Offic. Ordinarii in* 6. ſcilicèt quando partes ipſæ, & Judex territorii in quo Epiſcopus exiſtit, conſentiunt.

(b) Bonac. Navar. & NN. Cornej. Iuſtinian. à S. Michàële.

3. Dices: Epiſcopus Sacerdos in alia Diœceſi exiſtens, ligare & abſolvere ſacramentaliter ſuum ſubditum poteſt; ergò & id judicialiter facere, in foro externo poteſt. *Reſp.* Nego ſecundam prop. diſparitas eſt: quia primum nullibi denegat Eccleſia; ſecundum verò denegat citat. *cap. Epiſcoporum* &c.

§. III.

Epiſcopus exiſtens in ſua Diœceſi, utrùm valeat cenſurâ punire ſuos ſubditos, exiſtentes extra eam Diœceſim? Similiter exiſtentes in loco exempto?

Ferri cenſuram per modum ſtatuti & permodū ſententiæ.

1. IMprimis præmitto, aliud eſt ferri cenſuram per ſtatutum, & aliud per ſententiam, ſive contineat verba ſpecialia ſive generalia. Quid autem hæc ſint? variant DD. Verani cum Bonac. hanc differentiam aſſignant: quòd ſtatutum, reſpiciat territorium; ſententia, perſonas; ut illarum contumacias tollat. Unde ſtatutum, ùti conſuetudo eos omnes qui verſantur in territorio, ratione territorii obligat; ſententia verò fertur præcisè in perſonas. His præmiſſis,

2. Dico 1. Epiſcopus ſubditum extra proprium territorium exiſtentē, cenſurâ

censurâ lata per statutum, nequit punire; nisi ratione rei existentis intra proprium territorium, aut delicti stante statuto commissi in territorio eo.

Episcopus subditũ extra territor. existentem, quando censurare valet.

3. Explicatur & probatur. *Censurâ lata per statutum, non potest punire existentem extra suum territorium, Episcopus* (a): nam habetur *leg. final. de Jurisdict.* & in *cap. Vt animarum, de Constit. in* 6. ubi: cùm extra territorium jus dicenti, non pareatur impunè; ubi Glossa explicat *impunè*, *id est, non parens, ex eo pœnam non patitur.* Et etiamsi intendat per statutum, extra territorium ligare subditos, Prælatus inferior Papâ, non ligat; cùm ei obsint ordinationes factæ *cit.* immediatè *capitibus.*

(a) Verani, Donat. Bonac. & alii cõtra Vasq.

4. *Nisi ratione rei existentis intra Diœcesim propriam* (b): nam potest Episcopus statutum ferre, & per eum censuras, contra non residentes in suis beneficiis; & sic existentes extra hanc Diœcesim, incurrere latã censuram, aut censuras: juxta *leg. Qui non facit, ff. de Regul. Jur.* Quando quis tenetur aliquid facere, non factum censetur, ubi id facere debeat.

(b) Navar. cap. 27. Sylvius verb. Excõ. n.8. Salas.

5. Dixi, *aut ratione delicti commissi in eo proprio territorio:* nã eô patrato, si subditus aufugiat in aliam Diœcesim, potest à proprio Episcopo censurîs puniri. Docent Sot. *d.* 22. *q.* 2. *a.* 1. cum aliis Canonistis. Probatur: tum praxî Ecclesiæ teste Verani. Fundamentum praxis est, quia si talis non posset puniri ab Episcopo proprio, eò quòd sit extra ejus Diœcesim, nec etiam ab alio ad cujus Diœcesim fugeret, cùm non sit ejus subditus; sic à nemine nisi à Papa. Tum quia, cùm incurratur censura ipsô factô, secum delictum profugi, trahit executionem pœnæ: ùt habetur in *cap. Pastoralis, §. Verùm, de Appel.*

6. Addidi, *commissi in territorio eo:* quia si ante scelus tale, mutaret domiciliũ, & ibi in alia Diœcesi illud cõmitteret; nõ incurreret illas latas censuras. Ita Bonac. *loc. cit.* Ratio est: quia tunc non esset subditus ejus.

7. Dices contra tertiam partem Resol. Non potest Episcopus pœna corporali punire subditum in aliena Diœcesi, quod probatur per hoc: quòd Rex Poloniæ nequeat suum subditum punire in Suecia; ergò neque Episcopus censurîs in aliena Diœcesi, valet suum subditum ligare. *Resp.* disparitatem esse, inter pœnam corporalem & spiritualem: quòd corporalis non incurratur in instanti, sicut aliquando spiritualis; sed per sententiam condemnatoriam, cum strepitu Juris, quod unus Princeps in ditione alterius facere nequit.

Pro discursu & solutione.

8. Urgebis: Si hoc est verum, quòd Episcopus subditum suum, possit ratione delicti commissi in ejus Diœcesi, censurâ lata per statutum, punire existentem in aliena Diœcesi; sequitur quòd possit eum excommunicare pro inchoato, imò pro non inchoato delicto in sua Diœcesi: quod sic deducitur: v.g. stuprum prohibuit sub pœna excommunicationis, &

aliquis virginem rapuit, extra Diœcesim violavit. Item prohibuit sub eadem pœna homicidium, Petrus vulneravit Felicianum, qui extra hāc Diœcesim mortuus est. In primo casu, nec inchoatum est scelus in hac Diœcesi; in secundo casu, consummatum extra Diœcesim. Et tamen omnis Theologia negat incurri censuram per inchoationem sceleris. *Resp.* ad primum casum, quòd in eo non incurratur censura: quia stuprum non est consummatum, nisi extra Diœcesim, ubi nulla est lata censura contra raptorem, ùt supponitur. Ad secundum dico, quòd talis incurrat censuram latam propter homicidium: non minùs quàm vulnerans aliquem in Ecclesia, ex quo vulneratus, extra Ecclesiam moreretur. Ratio est: quia *ictus vulnerum attenditur*, ùt habetur *de Clerico percussore, cap. 2. de Censur.* (c). Cùm ergò vulnus causans mortem, consummatum est in proprio territorio vulnerantis, censetur consummari & homicidium in eodem territorio. Ita tenent Doct. Resol. Veran. Bonac. & alii.

(c) Doct. Resol. in 4. d. 11. q. 1. a. 3.

9. Similiter non incurreret censuram latam contra percussores in Ecclesia, qui ex Ecclesia projiceret sagittam, & alium extra Ecclesiam ad mortem vulneraret (d); etiamsi ille intra Ecclesiam moriatur (d): nam vulnus, non in Ecclesia est inflictum.

(d) Doct. Resol. Veran. Bonac.

10. Et quid si ex limitibus unius Diœcesis sagittam projiceret quis, in hominem existentem in alia Diœcesi, eique mortem inferret: possetne censurari ab utroque Episcopo? cùm per delictum subjiciatur utriusque foro: juxta *legem* 1. *cod.* ibi: *de crimine agi oportet, ubi delicta commissa sunt, & inchoata sunt. Resp.* dictam legem esse quoad alias pœnas, non quoad censuras. Verani.

11. Quæres, quis Episcopus eum censurâ punire potest, in supposito quòd in utraque Diœcesi, sit censura contra tales lata? *Resp.* neuter. Non ille in cujus Diœcesi sagitta occidit ejus subditum, cùm nec sit ejus subditus, nec existat in ejus territorio; non etiam iste cujus est subditus, cùm in ejus Diœcesi homicidium non consummavit.

Casꝰ in quo in utraq; Diœcesi latam excōmunicationē nō incurrit patrator sceleris.

12. Si quæras, quia (demptis casibûs *suprà*) non potest Episcopus, suū subditum existentem in aliena Diœcesi, punire censurîs latis in sua Diœcesi: utrùm saltem citare eum valeat? *Resp.* quòd non potest: propter Clementin. *Pastoralis, de Sentent. & rejudic.* Ratio est: quia citatio, est actus judicialis, qui præsupponit jurisdictionem.

13. Dices: plus est excommunicare quàm citare: sed potest eum excōmunicare; ergò etiā citare. Denique, si non potest eū citare, non potest monere; si nō potest monere, nō potest excōmunicare. *Resp.* potest excommunicare: quia excōmunicationē, absque strepitu Juris, in aliena Diœcesi potest exequi: cū eā trahat secū subditꝰ annexā delicto, quod sequitur delinquentem

Potest excōmunicari nō citari.

quentem

quentem. Non potest autem citari; cùm sine strepitu judiciali, citatio perfici nequeat. Quoad monitionem, dico: Vel erat jam lata censura, antequam delictum commissum fuerit? Sic lex seu statutum, fuit sufficiens monitio. Vel adnectitur delicto patrato, censura permodum sententiæ, & ipse patrato delictô aufugit, ut monitionem & citationem impediret? Sufficit, ut in loco publico intra proprium territorium fiat citatio, aut in domo ejus: & si negligat se sistere, potest excommunicari; ne dolus & fraus, patrocinetur ei. Quapropter

14. Dico 2. Episcopi & alii Prælati, censuris latis permodum sententiæ, ligare possunt suos subditos, existentes in alieno territorio. Ita docent Ugolin. *tab.* 1. *cap.* 9. §. 3. *n.* 4. Bonac. Sayr. Veran. *de Censur.* contra Avil. Sylv. apud Bonac. *loc. cit. prop.* 3.

Cẽsuris permodũ sẽtẽt. extra suã Diœces. existẽtes subditos, Episcopꝰ ligare potest.

15. Quoad secundam partem quæstionis *num.* 1. quid dicendum? *Rdet* DD. communiter negativè. Ratio eorum est: quia etiamsi locus exemptus, dicatur materialiter esse intra territorium Episcopi; formaliter tamen, est extra ejus territorium, siquidem est extra ejus jurisdictionẽ, quod colligunt ex *cap. Cùm Episcopus*, *de Offic. Ordinar. in* 6. Sed quisnam sit locus exemptus, de quo hîc? Non conveniunt DD. Verani Suar. & alii dicunt, non intelligi Ecclesias aut Monasteria Religiosorum exemptorum: quia hæc loca, non dicuntur exempta, nisi ratione talium personarum: quare si locis in aliis personæ subditæ Episcopo incurrant censuras, incurrunt & existentes in Monasterio, si committãt aliquid tale, ob quod lata est censura ab Episcopo. Econtra Doct. Resol. *in* 4. *d.* 25. *q.* 15. *a.* 3. *lit. C.* Panormitan. in *cap. A vobis*, Joan. Andr. in *cap. Vt animarum, de Constit. in* 6. Bonac. *de Censur. d.* 1. *q.* 1. *punct.* 11. *num.* 8. Nald. *in Sum. verb. Exemptio*, *num.* 5. & *verb. Statutum*, *num.* 15. Azor. *p.* 1. *Instit. moral. l.* 5. *c.* 25. Laym. *lib.* 1. *tr.* 4. *cap.* 3. *num.* 5. Donat. *tom.* 3. *de Clausur. tr.* 5. *q.* 33. probant locum exemptum de quo *hîc*, esse etiam quodcunque Monasterium exemptum. Innoc. apud Doct. Resol. *loc. cit.* in Glos. super *cap. Volentes*, in fine addit: *etiam domus Monasterii esse exemptas*: habetur enim in Bulla Nicolai IV. quæ incipit, *Dum solicitæ considerationis* &c. & in aliis. Et inde Pelizzarius *de Monial. cap.* 5. *sect.* 4. *q.* 12. & 13. *num.* 190. inquit: quòd puellæ quamdiu commorantur in Monasteriis Monialium exemptis, non subjiciuntur Ordinario; nisi in iis, in quibus eidem subsunt ipsæmet Moniales.

De administratione Sacramentorũ puellis in Monasteriis exemptis.

16. Notandum, quòd in casu quô subditus proprii Episcopi revertitur ad ejus Diœcesim, qui in aliena delictum v. g. furtum perpetravit, potest ab eo puniri & ad restitutionem cogi per censuras (e); nisi ab eo Episcopo in cujus territorio deliquit, præventus sit judicialiter: nam ubi

(e) Sot. d. 22. q. 2. a. 1. concl. 1.

ubi cáuſa incèpta eſt, ibi etiam finiri debet: ùt dixì *ſuprà*. Sic enim ratione delicti, ſubditus eſt illi Epiſcopo.

Regulares Prælati ſubditos ubicũque exiſtẽtes, cenſurâ punire poſsũt.

17. Quid de Prælatis Regularibus dicendum? *Reſp.* Prælati Regulares exiſtentes etiam extra ſuos Conventus aut Provincias, poſſunt ſuos ſubditos ubicunque exiſtentes, cenſurîs punire. Ita Lezan. *de Cenſur.* Cornex. Sayr. Panormitan. & alii. Ratio eſt: quia ipſi non habẽt territoria diviſa, ſed jurisdictionem ſupra ſubditos ubicunque fuerint; cùm ratione voti obedientiæ, ſe illis abſolutè ſubjecerint.

§. IV.

Quoſnam Regulares, Epiſcopi cenſurîs punire queant?

Regulares non exẽpti abſolutè.

I. Regulares, alii ſunt non exempti à jurisdictione Epiſcoporum; alii exempti & privilegiati.

2. Non exempti, alii ſunt abſolutè; alii reſpectivè tales. Non exempti abſolutè, ſunt (ùt Moniales Viſitationis B. M. V. Moniales S. Birgittæ) promittentes in profeſſione obedientiam regularem Epiſcopis. Tales, Epiſcopi pœnîs quibuscunque & cenſurîs, punire valent; ſicut alii Prælati ſuos inferiores. His temporibûs tales Religioſi pauci reperiuntur. Et PP. Ordinis Salvatoris S. Birgittæ, erant exempti à dicta jurisdictione: prout mihi conſtat ex Deciſione Rotæ Romanæ (a).

(a) Vid. nũ. 10.

Reſpectivè.

3. Non exempti reſpectivè, & exempti reſpectivè, ſunt, qui in profeſſione promittunt obedientiam ſuo Prælato, Abbati, aut Generali. Quapropter, quoad obſervantiam regularem Regulæ & Statutorum, magis tenentur obedire ſuis Prælatis Regularibus, quàm Epiſcopis (b); quoad diſciplinam verò Eccleſiaſticam, quia ſunt locò Sæcularium Sacerdotum & Canonicorum inſtituti, quales ſunt aliqui in Sicilia, ſcilicet in Panormitana, & Montis Regalis Cathedrali Eccleſia Canonici Regulares; totaliter jurisdictioni Epiſcopi ſubjiciuntur: per Bullam Pauli III. conſtat ex Deciſione Sacræ Rotæ Romanæ 1604. coram Illuſtriſſimo Domino Coccino habita. Tales ergò ratione diſciplinæ Eccleſiaſticæ, Epiſcopus corrigere, punire, & cenſurîs ſi opus eſt, poteſt: remittendo eos corrigendos & puniendos pro tranſgreſſione Statutorum & Regulæ Ordinis, ad Superiorem eorum: *cap. Quantò, de Offic. Judic. Ordinar.* & in Extravag. *Debent Superioribus ſuis, de Offic. Ordinar.* Lezan. *v. Epiſcopus, num.* 16. Barboſ. *de Offic. & poteſtat. Epiſcop. alleg.* 105. *num.* 77.

4. Regulares exempti & privilegiati ſunt, qui ob privilegia à Gregor. *cap. Nullam, num* 3. (c), ab Innoc. IV. (d), à Joan. XXII. Clement.

(b) S. Thõ. in 2. d. 44. in fine, Sylv. v. Obediẽt. q. 8. num. 10.

(c) Rodriq. tom. 2. q. 63. a. 1. Tãbur. tom. 1. de Iure Abb. d. 15.

(d) Donat. de Exempt. tr. 13. q. 8.

(e) Doct. Reſol. in 4. d. 25. q. 14. a. 4. Lezan. verb. Exẽpt. n. 8.

Clement. VI. Sixt. IV. (e), Paul. III. (f), & ab aliis multis: in favorem Regularium lata; validè censurîs puniri, nisi à Sede Apostolica, & Legatis à latere, possunt: prout habetur in Bullis Joan. XXII. Clement. VI. & Sixti IV. pro Carmelitis: *quòdsi forsan quidquã cõtrariũ à quocũq; fuerit attentatum, illud omninò irritum sit & inane* (e). Et Pauli III. pro Jesuitis: *eô ipsô irrita, & nullius roboris sit.* Demptis casibûs, in quibus ab Ordinariis locorum, tanquam Delegatis Sedis Apostolicæ, dictis cẽsurîs affici valent.

(f) Lezan. loc. cit.

Casꝰ in quibus Episcopi possunt Regulares censurîs punire.

5. Sed qui sunt casus, in quibus Ordinarii locorum, censuras in Regulares à sua jurisdictione exemptos, tanquam sedis Apostolicæ Delegati, valeant ferre? Oportet distinguere, ut exactè punctus difficultatis enucleetur. Regulares exempti privilegiati, vel sunt extra Conventum, Monasterium, Collegium? Vel intra? Si extra? Vel sunt absque licentia Superioris, Provinciæ, Congregationis &c. suntque profugi? Tales, locorum Ordinarii punire possunt, tanquam desertores sui instituti: nam in Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 4. sic habetur: *nec liceat Regularibus à suis Conventibus recedere, etiam prætextu ad Superiores suos accedendi; nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint. Qui verò sine prædicto mandato, in scriptis obtento, repertus fuerit; ab Ordinariis locorum, tanquam desertor sui instituti, puniatur.* A fortiori si cursu testudineo ad Superiorem suum, magis si ad Generalem, taliter properat: quia mẽs est Sacri Concilii, ne Regulares contra suam vocationem, cum detrimento salutis animarum suarum, vagentur per Orbem. Secùs tamen dicendum de pergente ad majorem Superiorem, si constet manifestè, iniquè ac injustè gravari à suo immediato Superiore. Vide *infrà, d.* 2. *ser.* 4. *sect.* 5. *num.* 12.

Profugos.

6. Vel sunt de licentia sui Prælati? Tunc vel brevi tempore extra Conventum morantur, v.g. causâ prædicationis, vel confessionis, vel eleemosynæ, vel alicujus rei? Hi, nec conveniri coram Ordinariis, nec ab eisdem puniri possunt: quia Concil. Trident. Ordinariis locorum dat potestatem puniendi Regulares, *degentes* extra Monasterium, ùt statim videbimus; *degere* autem, denotat existentiam permanentem & diuturnam, non brevem aut transeuntem: inquit Lezan. *verb. Episcopus, num.* 24. cum Peyrin. *tom.* 1. *Privil. Minim. in Constit.* 2. *Sixti IV. n.* 22. Vel longo tempore? De his quidem Trident. *de Reform. ses.* 6. *c.* 3. hæc habet: *nemo Regularis extra Monasterium degens, etiam sui Ordinis privilegii prætextu, tutus censeatur; quominùs si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam super hoc à sede Apostolica delegato, secundùm Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat.* DD. tamen, quo sensu hoc Decretum accipi debeat, non conveniunt. Multi enim asserunt, hoc Decretum

cretum

Non profugos degêtes extra Conventum.

eretum intelligi tantùm de Regularibus, degentibus extra Conventum absque licentia Prælati sui, aut non sub potestate & jurisdictione ejus. Ratio eorum est: quia qui extra Monasterium degit cum licentia sui Prælati, dicitur esse in Monasterio. Hujus sententiæ sunt Abbas Author antiquus, Panormit. Angel. Syl. Navar. Henriq. Laurent. de Peyrin. Donat *de Exêpt.* Sanch. *tom.* 2. *Consil. moral. lib.* 6. *cap.* 9. *dub.* 3. *n.* 4. Econtra Lezan. *verb. Episcopus, num.* 24. (aliter nunc quàm antea), Piasecius *in Praxi nova Episcop. part.* 2. *cap.* 3. *num.*42. Barbos. *alleg.* 105. *num.* 16. & Novar. *in Lucerna Regular. verb. Delinquens, num* 10. dicunt: declaratum esse à Sacra Congregatione, quòd Regularis manens extra Claustrum de licentia sui Superioris; etiam in domo deputata ad erectionē Monasterii (nisi in dicta domo sit regularis observantia, aut saltem vivat sub Superiore conventualiter), si deliquerit, possit puniri ab Ordinario: idque ex Rota *decis.* 223. *num.* 5. refert Tambur. dicto *quæsitô* 7. *nū.* 7. Etiam causâ docendi doctrinam, degentes extra suum Conventum, potest Ordinarius loci visitare & punire: decisum à Sacra Congregatione, refert Novar. apud Lezan. *loc. cit.* Hæc sententia certior est, si dictæ

Secùs, si sub Superiore vivitur cōventualiter.

declarationes monstrentur authenticæ; Si secùs, illa probabilior & tuta dicitur. Tum quia multæ declarationes adferuntur, quæ non sunt authenticæ: & nunc intimatæ, possunt & (ùt primæ sententiæ DD. asserunt) debent intelligi de illis Regularibus, qui ad longum tempus extrà degunt, ex aliquo speciali privilegio Papæ, & non subjiciuntur correctioni Prælatorum Regularium. Ita Peyrin. *tom.* 1. *Privil. Minim. in d.* 2. *Constit. Sixti IV.* §. 11. *n.* 22. Donat. *loc. cit. q.* 35. *n* 5. Tum quia, in praxi & consuetudine immemorabili est, quòd non visitentur nec puniantur ab Ordinariis locorum, v.g. Capellani ad aulas existentes. Item Capellani & Confessarii Monialium: docent Abbas in *cap. Cùm illorum, de Sentent. excom.* Navar. *consil.* 73. *de Regul. n.* 8. Crucius & Donat. *loc. cit. q.* 42. & patet ex declarationibus immediatè positis, & *num. sequ.*

7. Additum est *suprà, nisi in dicta domo sit Regularis observantia* &c. nā idem Novar. *verb. Jesuitæ, num.* 32. refert, declaratum ab eadem Sacra Congreg. in una Liman. sub 10. Junii 1591. *Jesuitas, doctrinam Christianam extra Claustra docentes, si habeant in illis locis Superiores, qui curam ipsorum gerant, apud quos se recipiant, juxta Regulæ institutum viventes; non posse corrigi, aut visitari ab Ordinariis locorum,* inquit Lezan. *loc. cit.*

Aut in bonis Monasterii.

8. Quid dicendum de Regulari manente in bonis Conventûs? Conveniunt communiter DD. quòd si ille delinquat ibi, non ab Ordinario loci, sed à Superiore suo puniri debet: quia talia loca gaudent privilegiis Monasteriorum, quorum membra sunt: *cap. Recolentes,* §. *Cæterùm, de Statu Monachorum,* Barbos. *alleg.* 105. *n.* 17. Navar. *suprà, n.* 11. & 12. Lezan. *verb. Episcopus, n.* 24.

9. Regu-

9. Regulares intra Monasteria degentes, vel non constituunt numerum duodenarium? vel constituunt? Si primum? iterùm distinguendũ est, vel illa Monasteria fundata sunt post annum 1625. non pro duodecim Regularibus, eò quòd ex redditibus & eleemosynis, tot sustentari non possint? Illa loci Ordinarii visitationi, correctioni, atque omnimodæ jurisdictioni, subjecta sunt. Sacra enim Congregatio *de Celebr. Miss.* ita declaravit & ordinavit per sequentia: *Deinceps verò, Monasterium, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum seu Regularium, nullibi recipiatur; nisi, præter alia ad id requisita, in singulis ejusmodi locis, duodecim saltem Fratres aut Monachi seu Religiosi degere, & ex redditibus & consuetis eleemosynis, detractis omnibus ùt suprà detrahendis, competenter sustentari valeant ad præscriptum Decreti Fel. record. Gregor. XV. hâc de re editi. Alioquin Monasteria, & loca hujusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi ùt suprà sustentari, atq; inhabitare non poterunt, & actu non habitaverint; Ordinarii loci visitationi, correctioni, omnimodæ jurisdictioni, subjecti esse intelligantur. Datũ Romæ 12. Junii 1625. Visitationi, correctioni, atq; omnimodæ jurisdictioni, subjecta esse intelligantur*, solùm quod attinet ad disciplinã Ecclesiasticã, nõ quoad observantias Regulares, ùt dictum est *suprà. n.* 3. Lezan. *loc. cit. n.* 6. & 16. Et sicut non requiritur, ut continuò maneant duodecim in Monasterio, ne visitentur ab Ordinario loci; ita etiam numerari debent Quæstuarii, & illi, qui apud Benefactores ex justa causa ùt plurimùm morantur. Vel Monasteria sunt fundata ante dictum Decretum? aut quidem pòst, sed sufficienter pro sustentatione duodecim Regularium provisa; ex accidenti verò depauperata, quia redditus nimis diminuti sunt? Advertendum, utrùm vigeat ibi Regularis Observantia? aut non? Si non? Visitari, puniri, etiam censurîs Ecclesiasticis (si opus sit) Regulares, eorum alumni queunt, ab Ordinariis locorum: Secùs, si vigeat Regularis observantia. Ita de Alcolea *in Decis. novissimis Sacræ Rotæ Romanæ decis.* 58. *n.* 9. *pag.* 285. post tempora Gregor. XV. refert decisum ab eadem Sacra Rota, conformiter ad Concil. Trident. *sess.* 21. *c.* 8. prout sequitur:

DECISIO LVIII.

Sacræ Rotæ Romanæ coram R. P. D. Celso.

Gandaven. Exemptionis.

Veneris 10. Maji 1647.

10. §. 1. EXistentibus Monasteriis tam Fratrum, quàm Monialium SS. Salvatoris Ordinis S. Birgittæ Teneramundanæ in pacifica quasi possessione exemptionis ab auctoritate, & po-

 testate

testate Episcopi Gandaven. Ordinarii contendentis eadem Monasteria, nec non personas, & bona illorum jurisdictioni suæ esse subjecta, fuit per signaturam Sãctissimi, commissa causa Eminentissimo Cardinali Panzirolo tunc Rotæ Auditori, in cujus locum suffectus dubitavi, an constaret de omnimoda exemptione, & libertate à jurisdictione Ordinarii: Et DD. in contumaciam Episcopi negligentis comparere, informantibus tantùm Monialibus, Fratribus, & Confessario, affirmativè responderunt. Moti ex amplissimis privilegiis, & indultis Summorum Pontificum Bonifacii IX. Joannis XXII. Pauli II. & Leonis X. datis in *Sum. n.* 2. 3. 4. & 5. Ex quibus apertissimè constat dicta Monasteria, Abbatissam, & Moniales, & Confessarium, nec non bona quæcumque tam præsentia, quàm futura, esse prorsùs exempta, & immunia ab omnimoda Ordinariorum, & aliorum quorumcumque jurisdictione, auctoritate, potestate, dominio, visitatione, & correctione, & sub jure, proprietate, ac protectione D. Petri, ejusque S. Sedis fuisse suscepta, ex cujus amplissimæ concessionis forma clarè resultat omnimoda, & totalis exemptio eorumdem Monasteriorum, à jurisdictione Ordinarii, juxta *tex. in cap. Si Papa*, & *in cap. Cùm personæ, de Privil. in* 6. Innoc. *in c. Veniens, n.* 7. *vers. libertate, de Verbor. signif.* Ang. *in Sum. verb. Exemptus, num.* 2. & *eod.* Tabien. *n.* 4. *Dec. cons.* 118. *n.* 6. *vers. & in isto privilegio*, & *n. sequ.* ubi ampliat, etiam si non fuerit facta mentio de jure Ordinarii. Quod etiam voluit Chokier *de Jurisd. Ord. in exempt. p.* 1. *q.* 11. *à n.* 5. *vers. nec erat necesse, usq. ad fin.* Mascard. *in Prob. conclus.* 713. *n.* 8. *vers. primò si dicatur*, & *n.* 2. Mar. Anton. *Var. resol. lib.* 3. *res.* 4. *n.* 1. Barbos. *de Potest. Episcopi alleg.* 123. *n.* 11. *vers. primò si Pontifex*, & *n. sequ.* Rota *in Brundusina jurisdictionis* 9. *Februar.* 1579. *coram Bubalo, & coram* Seraph. *dec.* 1025. *per tot.*

§. 2. Nec obstare visum fuit, quòd Abbatissa, & Moniales, necnon Fratres, & Confessarius renuntiaverint, privilegiis prædictis subjiciendo se, & bona jurisdictioni ejusdem Episcopi; nam ultra quod hujusmodi renuntiatio extorta sit per vim, & metum ùt firmatum fuit in præsenti causa sub die 29. April. 1641. coram Eminentissimo Panzirolo, & propterea nullius est roboris & momenti *tot. titul. ff.* & *c. quod met. cau.* Bart. *in l.* 1. §. 2. *n.* 4. *ff. quar. rer. act. non datur, cons.* 1. *de Renunt.* Rol. *cons.* 100. *n.* 122. & *sequ. lib.* 4. & firmatum fuit in *Posuanien. Abbatiæ* 15. *Junii* 1646. *coram me.*

§. 3. Adhuc dicebant DD. renuntiationem prædictam non sustineri, ex quo non potest exemptus sine consensu Pontificis, cui immediatè subjectus est, renuntiare privilegiis Apostolicis, & jurisdictionem alterius prorogare, *tex. est expres. in c. Cum tempore, de Arbitr.* ibi. Cùm etsi spontè volueris de jure tamẽ nequiveris sine licẽtia Romani Põtificis renũtiare &c.

& notat ibi Abb. *n.* 2. idem Abb. *in c. Significasti*, *n.* 8. *in fine*, *verſ. conclude ergò*, & *n.* 9. *de Form. comp.* Caſtr. *conſ.* 431. *n.* 3. *verſ. quod autem*, *lib.* 1. Ferret. *conſ.* 102. *n.* 17. & 28. Gail. *Pract. obſerv.* 40. *à n.* 1. *per tot. ubi n.* 5. reddit rationem, quia intereſt ſuperioris ne ſubditus ab alio judicetur. Roderic. *Quæſt. reg. tom.* 1. *quæſt.* 36. *art.* 5. *col.* 1. *verſ. præterea facit.* Mandoſ. *de ſign. grat.* §. *exemptiones ab Epiſcopis*, *verſ. exemptus à juriſdictione*, *fol. mihi* 121. Sanch. *ſuper Decalog. lib.* 4. *c.* 39. *ſub. n.*29. *verſ. prima negat.* Modern. *de Jure Abbatiſſ. & Monial. diſp.* 17. *quæſt. n.* 2. & *ſeqq.* 9. in puncto firmavit Rota *dec.* 456. *num.* 10. 14. & *ſequ. dec.* 461. *num.* 20. & *ſeqq. part.* 5. *in recent.*

§. 4. Et quâmvis *gloſ. fin. in d. c. Cum tempore, de Arbitr.* firmet, ſuſtineri renuntiationem in præjudicium renuntiantis, licèt ſecùs in præjudicium ſuperioris, nihilominùs quidquid ſit de hujuſmodi opinione, quam in terminis exemptionis reprobat Abb. *in eod. c. Cum tempore*, *n.* 7. ea ratione, quia privilegium exemptionis reſpicit non ſolum favorem exēpti, ſed etiam eximentis, quorum jus eſt taliter conjunctum, & connexum, ut dividi, & ſeparari non poſſit, & firmavit etiam Rota *d. dec.* 456. *num.* 11. & *tribus ſeqq.* & *dec.* 461. *à n.* 24. *part.* 5. *recent.*

§. 5. In omnem caſum non procedit in exempto immediatè ſubjecto Sedi Apoſtolicæ, ùt advertit Felin. *in c. P. G. n.* 13. *verſ. & intellige*, *de Offic. & poteſt. Jud. deleg.* Rota *coram Seraph. dec.* 595. *n.* 7. *verſ. cùm enim iſti*, *& coram ſan. mem. Greg. XV. dec.* 325. *n.* 23. *ibiq. Add. n.* 29.

§. 6. Exceptio verò præſcriptionis in partibus aliàs deducta nullo modo merebatur allegari, tum quia illa non juſtificabitur in facto, prout neceſſariò eſſet juſtificanda, tum etiam quia dum in contrarium conſtat de quaſi poſſeſſione exemptionis, quæſita per Fratres, & Moniales, ceſſat quæcumque præſcriptio prætenſa per Epiſcopum circa exercitium jurisdictionis, quæ in omnem caſum non relevaret, cùm non poſſit præjudicare juribus Sedis Apoſtolicæ per *tex. in c. Ad audientiam*, *in fine*, *ibi* Abb. *n.* 12. & Felin. *n.* 17. *de Præſcrip. auth. quas actiones*, *C. de Sacroſ. Ecc.* Rota *coram Seraph. dec.* 1025. *n.* 22. *verſ. præter has*, & *num.* 23.

§. 7. Præſertim attento Decreto irritanti in præfatis indultis Apoſtolicis appoſito, propter quod inficitur quidquid in contrarium geſtū fuerit tam quoad titulum, quàm quoad poſſeſſionem, adeò ut per negligentiam, & non uſum, nullum fuerit eiſdem Monaſteriis præjudicium illatum ùt poſt Archidiac. & alios probat Felin. *in cap. Cùm acceſſiſſent*, *n.* 30. *verſ.* 4. *limita de Conſtit.* Rota *dec.* 3. *de Privil. in antiqu.* & *dec.* 240. *n.* 4. *part.* 4. *Diu. & coram Buratt. dec.* 704. *n.* 10. *verſ. tertiò quia.* Et fortius vigore Conſtitut. San. mem. Urbani VIII. editæ

sub die 5. Junii 1641. incipien. *Romanus Pontifex* in paragrapho Nec non reliqua omnia.

§. 8. Minùs relevat, quod juxta regul. ejusdem Ordinis in cap 26. constituatur Episcopus tam Sororum quàm Fratrum dictorum Monasteriorum Pater ac Visitator, necnon etiam Judex in omnibus causis, quia cùm postea supervenerint privilegia exemptionis à Bonifacio IX. de aliis Pontificibus concessa, per quæ omnis jurisdictio Ordinario competens in personas, & bona hujus Religionis sublata fuit, ùtique dubitari non potest, quin fuerit derogatum dispositioni ejusdem reg. per *tex. in cap.* 1. *de Constit. in* 6. Rota *coram Greg. XV. dec.* 267. *n.* 9.

Monasteria in quib9 quatuor aut quinq; Religiosi habitãt; quando visitari possunt ab Episcopis?

§. 9. Demùm ad id quod dicitur ex dispositione Concilii Trid. competere Ordinario jus visitandi Monasteria, & loca exempta, placuit pronunc DD. responsio aliàs data in decisione Em. Cardinalis Panziroli, nempe dispositionem prædictam non habere locum in illis Ecclesiis, & Monasteriis, in quibus Regularis observantia exercetur, ùt apparet ex verbis ejusdem Concil. *sess.* 21. *cap.* 8. *de Refor.* ibi, propterea commandata Monasteria &c. in quibus non viget Regularis Observantia &c. exempta ab Episcopis, etiam tamquam Apostolicæ Sedis delegatis, annis singulis visitentur &c. Notat Roderic. *Quæst. regul. tom.* 1. *quæst.* 36. *col.* 3. *vers. sed his quæ diximus*. Et ita &c.

11. Ex his colligitur Monasteria fundata post Conc. Trid. in quibus quinque aut quatuor Religiosi habitant, posse ab Ordinario loci visitari, si in eis non vigeat disciplina Monastica, sive observantia præscripta: secùs, non.

12. Casus in quibus Ordinarii locorum, tanquam sedis Apostolicæ Delegati, Regulares exemptos, intra Claustra, Conventus &c. degentes, punire, etiam censurìs Ecclesiasticis valent. Sunt primò, ratione clausuræ Monialium: nam Trident. *sess.* 25. *c.* 5. *Vniversis Episcopis, sub obtestatione Divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, præcipit: ut in omnibus Monasteriis sibi subjectis, ordinariâ; in aliis verò, Sedis Apostolicæ authoritate, clausuram Sancti-Monialium ubi violata fuerit, diligenter restitui; & ubi inviolata est, conservari maximè procurent: inobedientes atq; contradictores, per censuras Ecclesiasticas aliasq; pœnas, quacunq; appellatione postposita, compescentes.*

13. Unde potest Episcopus ob custodiendam clausuram in Monasteriis Regularibus subjectarum Monialium, pœnam excommunicationis latæ sententiæ imponere, & sibi reservare, circa apertionem ostii clausuræ, extra casus indigentiæ. Et quòd dicta excommunicatio, nedum Regulares accedentes, verùm etiam Moniales liget, facta de eis mentione, adeò ut Superior Regularis ab eadem excõmunicatione absolvere nequeat in foro

in foro fori: inquit Lezan. cùm habeatur pro hoc Declaratio Sacræ Congreg. in una Veterbien. 16. Junii Anno 1626. Barbosa *in Collectan. Bullar. verb. Episcopus quoad Regulares*, *n.* 7. Et hæc Declaratio habetur authenticè, inquit Lezan. *loc. cit.*

14. Et quia, sicut extat declaratio Sacræ Congregationis de die 4. April. 1587. Regulares adeuntes Monasteria Monialium sine licentia Episcopi, incidere in excommunicationem, quam ipse Episcopus imposuit, nisi habeant speciale privilegium, quòd nequeant excommunicari ab eo (g); ita habetur Declaratio sacræ Congregationis, quòd licentia adeundi ad colloquium cum Monialibus, Regularibus subjectis, spectet ad ipsos Superiores Regulares, nisi ex consuetudine ad Episcopos pertineat (h). Sequitur ergò, quando Episcopus fert censuram contra Regulares colloquentes cum Monialibus, non comprehendi in ea sententia Moniales, Regularibus subjectas; & cum eis, de licentia superioris, colloquentes Regulares. Sed quidquid sit, Regularis non incurrit excommunicationem dictam, colloquens cum ipsa Abbatissa, sine licentia excommunicantis (i): quia sicut nomine Monachorum, in odiosis non venit Abbas (ùt notat Glossa in *cap. final. de Simonia* & Pannormitan. ibi *n.* 2. Cardin. *in Clementin.* 1. *n.* 7. *in* 6. *opposit. de Regular.*); ita nomine Monialium, in iis, non debet venire Abbatissa.

15. Et quàmvis Regulares prælati, possint urgente necessitate, independenter ab Episcopo, concedere licentiam extraneis, sive mulieribus sive viris, ingrediendi Monasteria Sancti-Monialium sibi subjecta; nequeunt tamen suis Monialibus sibi subjectis, concedere facultatem exeundi: nisi accedat consensus Ordinarii loci. Sic enim loquitur Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 5. *Nemini autem Sancti-Monialium, liceat post professionem exire à Monasterio, etiam ad breve tempus, quocunq; prætextu; nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda: indultîs quibuscunq; non obstantibus. Ingrediendi autem intra septa Monasterii, nemini liceat, cujuscunq; generis aut conditionis, sexûs vel ætatis, fuerit, sine Episcopi vel Superioris licentia in scriptis obtenta, sub excommunicationis pœna ipsô factô incurrenda. Dare autem tantùm Episcopus vel Superior licentiam debet, in casibus necessariis: neq; alius ullô modô possit, etiam vigore cujuscunq; facultatis vel indulti, hactenùs concessi, vel in posterum concedendi.* Quare in contra venientes huic Decreto, Ordinarii locorum, tam in Moniales quæ exirent sine eorum licentia, quàm in ipsos Superiores Regulares qui talem consensum præberent, possent mediantibus censurîs Ecclesiasticis, agere: prout declaratum à Sacra Congregatione esse, dicit Lezana *tom.* 1. *c.* 25. *n.* 21.

Prælati Regulares dare licentiã intrandi, extraneis; non exeũdi Monialib9, possunt.

(g) Lezan. tom. 1. c. 25. n. 35.

(h) Quarãt. verb. Monaster. Monial. Gavant. verb. Monial.

(i) Dian. de Excom. resol. 84. n. 3. cõtra Graff. de Censur. lib. 2. c. 5. n. 31.

16. Extant quidem duæ Declarationes Sacræ Congregationis Episcoporum & Regularium, una die 3. Febr. 1634. altera de die 16. Novembr. 1635. quòd nequeant Prælati Regulares concedere facultatem ingrediendi Monasteria Monialium sibi subjectarum, absque consensu Episcopi; sed intelligi debet, *juxta consuetudinem*, si de consuetudine ad Episcopum spectet, dare eam licentiam intrandi Monasteria, Regularibus subjecta: patet inde, quòd (ut vidit P. Lezan.) ab alia Sacra Congregatione declaratum sit, per verba sequentia: *licentias ingredi intra septa Monialium, ex vera tantùm necessitate concedendas, quoad Monasteria Regularibus subjecta, pertinere tantùm ad ipsos Superiores Regulares* (k).

(k) Tābur. de Jur. Abb. d. 23. q. 1. Lezā. verb. Clausura, n. 24.

Concionatores in aliena Ecclesia cōcionem habentes possunt censurari.

17. Item possunt Ordinarii locorum ferre censuras in Regulares, si nolint Novitio quem ejiciunt, restituere ea, quæ restituere expulso tenentur: quia Concil. Trident. *sess.* 25. *c.* 16. sic ordinavit: *ut abeuntibus omnia restituantur, quæ sua erant. Quod ut rectè fiat, Episcopus etiam per censuras Eccesiasticas, si opus fuerit, compellat: excepto victu & vestitu Novitii vel Novitiæ, illius temporis quô in probatione est.*

18. Item possunt Ordinarii locorum procedere per censuras contra Regulares, qui in aliena Ecclesia sine licentia, aut in sua sine benedictione eorum, aut contradicentibus eis, auderent concionari: cùm hoc, decretum sit in Bulla Gregor. XV. quæ incipit: *Gregorius Episcopus servus servorum Dei*, §. 6. per sequentia: *Ac demùm habeat Episcopus, tanquam dictæ sedis Delegatus, authoritatem coërcendi ac puniendi quoscunq; exemptos, tam Sæculares quàm Regulares, qui in alienis Ecclesiis, aut quæ suorum Ordinum non sunt, absq; Episcopi licentia; & in Ecclesiis suis, aut suorum Ordinum: non petita illius benedictione, aut ipso contradicente, prædicare præsumpserint: ita ut Episcopi in suprà scriptis casibus, in prænominatas personas, in præmissis omnibus & singulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes, quoties & quando opus fuerit, etiam extra visitationem, per censuras Ecclesiasticas aliasq; pœnas, uti ejusdem Sedis Delegati, procedere, omnemq; jurisdictionem exercere liberè & licitè valeant.*

Sæculares exempt.

Regularis suspectus de hæresi, non Generalis Ordinis potest judicari ab Episcopo.

19. Item in causis spectantibus ad Sanctam fidem, possunt procedere per censuras contra dictos Regulares: quia Regulares in causa hæresis, subduntur Episcopo, per Constitutionem Pauli V. quæ incipit, *Romanus Pontifex ea interdum*, edita Anno 1606. die 1. Septembr. vide Bullar. Carm. *part.* 2. *pag.* 347. editionis Elisei Monsignani, & vide *de Ordine suprà, num.* 58. *ser.* 4. *inferente casus.* At si Regularis, esset Generalis Ordinis, suspectus de hæresi, non minùs quàm Abbas aut Episcopus talis, spectaret ad Inquisitores supremos: quia causæ graviores contra prælatos & Episcopos, Sedi Apostolicæ reservantur: ex *cap.* 5. Concil. Trident. *sess.* 24. *de Reform.* docent Pegna. *cōment.* 77. in

fine

q. 31. *n.* 4.

20. Item si degens intra claustra, delinquat extra ea notoriè & scandalosè, & Prælatus ejus instante Ordinario loci, intra tempus ab eo præfixum, non puniat delinquentem; tunc Ordinarius loci, delinquentem, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, punire, etiam censurîs (si opus est) potest. Probatur per Concil. Trident. in quo *seſ.* 25. *cap.* 14. sequentia sunt: *Regularis non subditus Episcopo, qui intra claustra degit, & extra ea ita notoriè deliquerit ut populo scandalo sit; Episcopo instante, à suo Superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum, severè puniatur, ac de punitione, Episcopum certiorem faciat: sin minùs; à suo Superiore officiô privetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit.* Plura de hoc in Bulla Clementis VIII. quæ incipit, *Suscepti muneris ratio postulat*, quæ ponitur id fine hujus libri.

Si extra Claustra Regularis delinquat.

21. Circa hæc notanda, 1. requiri ex parte delinquentis, ut sit delictum commissum extra claustra. 2. ut sit notorium. 3. ut sit scandalosum. Ex parte Ordinarii, ut instet apud Prælatum Regularem delinquentis (l): quia Concil. Trident. utitur his verbîs, *Episcopo instante:* & declaratum est à Sacra Congregatione, *satis esse, ut Episcopus semel instet Superiori Regulari, eiq; tempus præfigat.* Ex parte Superioris Regularis requiritur, non tantum ut Episcopum certiorem faciat, de Decreto lato super delinquentem; sed maximè de punitione delinquentis. Ita declaratum est à Sacra Congregatione, referentibus Barbosa & Novar. Quod tamen limitandum videtur (inquit Lezan.): ùt si Religiosus, per illud delictum damnatus esset, ad disciplinam recipiendã per annum: tunc sufficeret de sententia, & qualiter incepta est. Et si prælatus Regularis, non posset intra tempus ab Episcopo præfixum, punire delinquentem, ob justè excusantem causam; termini prorogationem, ab eo postulare obligaretur, & Episcopus concedere: quia terminus competens concedi debet: *cap.* 1. *de Dilat. cap.* 2. *Requiritur*, §. 1. *de Appellat.* & *cap. Legitima, de Appellat.*

(l) Peyrin. tom. 1. Privil. Minim. in Constit. 2. Sixti IV. Donat. loc. cit. q. 47. Lezan. verb. Delinq. nũ. 3.

22. Notandum, Superiorem Regularem delinquentis, nullam pœnam per hoc incurrere, quòd eum transmittat in alium locum, in pœnam delicti, & ut decentiùs ibi puniatur. Rodriq. *tom.* 2. *Quæst. Regul.* 2. *a.* 6. Peyrin. Lezan. *tom.* 1. *cap.* 16. *n.* 27.

23. Et si puniendum Superior remitteret ad majorem Superiorem, non eô ipsô Episcopus posset contra delinquentem procedere, tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus: nam Sacra Congregatio Episcoporũ & Regularium 17. Aug. 1635. ordinavit Illustrissimo Nuntio Neapolitano: ne procederet contra quendam Religiosum, sub prætextu quòd

Notandum.

extra

extra clauſtra deliquiſſet; quandoquidem Reverendiſſimus Generalis Ordinis, contra ipſum procedere volebat. Lezan. *verb. Delinquens*, *nũ.* 6.

An poſſit Regularis exemptus ab Epiſcopo incarcerari.

(m) Lezã. verb. Delinquẽs, n. 2. Novar. num. 5.

24. Utrùm Epiſcopus poſſit Regularem exemptum, extra clauſtra notoriè delinquentem, incarcerare; & incarceratum detinere? Diſputant de hoc Theologi. Ego admittens poſſe ſolùm in caſu, quô timeret Epiſcopus fugam illius Religioſi (m), cenſeo Ordinarium loci eſſe obligatum, ad ſtatim remittendum delinquentem ſuo Superiori: nam ad hanc difficultatem in Sacra Congregatione propoſitam taliter, *quando Regularis extra clauſtra notoriè delinquit, an detinendus ſit in carceribus ab Epiſcopo, donec proceſſus in Curia Epiſcopali conficiatur, eôq; compilato, inſtante Superiore, remittendus ſit ad Superiorem, unà cum his probationibus quæ habentur?* Sacra Congregatio reſpondit: *ſtatim remittendum eſſe, etiam poſito quòd Superior nullam inſtantiam faceret.* Refert Barboſ. *in d. cap.* 14. *ſeſ.* 25. *de Regul. num.* 2. & Marcellus Vulpes *in Praxi judiciali fori Eccleſiæ cap.* 42. *num.* 23. Aliter dicendum de profugis: vide *infrà*, *d.* 2. *ſer.* 4. *ſect.* 5. *n.* 12.

25. Ex hac declaratione Sacræ Congregationis patet, non poſſe Epiſcopum formare juridicum proceſſum, contra dictum Regularem delinquẽtem: & inde, quòd non habeat poteſtatem delegatam, judicialiter cõtra eum agendi; niſi præmiſſis, inſtantiâ ejus & negligentiâ Superioris Regularis. Ita Dian. 3. *part. reſol.* 132. Bordon. *reſol.* 7. *q.* 10. Donat. *loc. cit. q.* 53. *n.* 8. *pag.* 313. Poteſt tamen informationem facti, ſummatim à teſtibus capere, eamque Superiori delinquentis mittere, ad hoc, ut hic facti informationem habens, poſſit contra ſuum ſubditum juridicè procedere. Docent Hieron. Rodriq. Peyrin. Donat. *loc. cit.* & alii apud eum.

Regularis delinquens in Eccleſia ſui Ord.

26. Quid ſi Regularis delinquat notoriè & ſcandaloſè, intra Eccleſiam ſui Ordinis? Barboſ. in *cap. final. de Statu Monach. n.* 5. teſtatur ſe vidiſſe Originale Sacræ Congreg. Emin. Cardin. interpretum declarationis affirmativæ, editæ ſub die 19. Septembr. Anno 1625. Quare dicit Lezana, *acquieſcendum deciſioni Sacræ Congregationis, ſi de ea authenticè cõſtet, niſi fortè dicatur, & congruentiùs debet intelligi de alia Eccleſia ſui Ordinis, extra propriam ſui Monaſterii:* & ſequitur Ceſpedes *de Exemp. Regul. cap.* 16. *dub.* 239. *num.* 4.

27. Utrùm poſſit Epiſcopus Regularem non ſubditum, declarare incidiſſe in excommunicationem, inflictam à Jure, aut ab Apoſtolica Cõſtitutione, ad hoc, ut evitetur? Controvertunt DD. Affirmativam ſententiam tenent Quarant. *in Sum. Bullar. verb. Monaſter.* Barboſ. *alleg.* 105. *in caſu* 35. *n.* 73. & *in Collectan. ad cap.* 14. *ſeſ.* 25 *Concil. Trident. de Regul. num.* 11. Rodriq. *tom.* 2. *q.* 63. *a.* 11. qui ambo ultimi, loquuntur

ibi

ibi de notoriis. Maria Novar. *in sua Lucerna Regul. verb. Excommunicare, num.* 6. Bordon. *resol.* 7. *q.* 7. Tamburin. *de Jure Abbatum tom.* 1. *d.* 15. *q.* 7. *in casu* 29. *n.* 37. Negativam tuentur Navar. 2. *part. de Sentent. excom. consil.* 3. Portel. *verb. Episcopus, n.* 9. Jacobus Graffius *Decision. aur. part.* 1. *lib.* 2. *de Explic. can. cap.* 49. *n.* 68. Sorb. *in Annotat. ad compend.* Casarub. *verb. Exemptio,* Peyrin. *tom.* 1. *Privil. constitut.* 2. *Sixti IV.* §. 10. *n.* 13. & 14. Donat. *de Exempt. Religiosor. tr.* 13. *q.* 26. Lezan. *n.* 9. quia præ-requiritur citatio. Certum tamen est apud omnes, quòd Episcopus possit Regularem exemptum, excommunicatum, vitandum denuntiare suis subditis: hocque sensu accipienda est Sacra Congregatio in una Limanen. 29. *Januar.* 1633. quam refert Barbos. *in Collectan. Bullar. verb. Episcopus*, in qua habetur: Episcopum, posse Regularem exemptum, qui ob notorium delictum in censuras incidit, denuntiare pro publico excommunicato, ut talis ab omnibus vitetur: talique etiam sensu intelligendi sunt Barbos. *suprà, alleg.* 105. *n.* 73. & Tambur. afferente Lezan. *loc. cit.*

28. Utrùm Regulares degentes intra septa, in causis civilibus mercedum, & miserabilium personarum, possint conveniri coram Episcopis; consequenter ab eis censuris stringi ad satisfaciendum? Trident. *sess.* 7. *c.* 14. declarat & ordinat per sequentia: *in exemptorum causis, Constitutio Innocentii IV. quæ incipit*, Volentes, *in generali Concil. Lugdun. edita, servetur; quam, eadem Sacrosancta Synodus innovandam censuit, & innovat. Addendo insuper, quòd in civilibus causis mercedum, & miserabilium personarũ, Clerici Sæculares, aut Regulares extra Monasteriũ degẽtes, quomodolibet exẽpti, etiamsi certum Judicem à Sede Apostolica delegatum in partibus habeant; in aliis verò, si ipsum Judicem non habuerint, coram locorum Ordinariis, tanquam ad hoc ab ipsa Sede Apostolica Delegatis, conveniri, & Jure medio ad solvendum debitum, cogi & compelli possint: privilegiîs, exemptionibûs, conservatorum deputationibûs, & eorum inhibitionibûs, adversùs præmissa, nequaquam valituris.*

29. Miserabiles personæ de quibus in *hoc cap.* loquitur Concil. sunt viduæ, pupilli, orphani, senes decrepiti, diuturno morbô fatigati, puellæ pauperes nobiles, peregrini, advenæ, cæci, mutilati membrîs, atque similes. Ita Rodriq. *tom.* 1. *Quæst. Regul. q.* 65. *a.* 3. Lezan. *tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 10. Personæ miserabiles.

30. Oppositum nihilominùs est dicendum, tam de Regularibus intra septa, quàm extra ea degentibus: quia Paulus V. in Bulla quæ incipit, *Religiosorum sub suavi Religionis* (quæ habetur *tom.* 3. *Bullar. n.* 34. inter Bullas hujus Pontificis, & in Bullar. Ord. Carm. *part.* 2. *pag.* 356.) approbat Decretum Sacræ Congregationis, in quo ad instantiam Procuratoris

Generalis nostri Ordinis, ab eadem S. Congregatione declaratur: *neque Constitutione in generali Concilio edita, quæ incipit, Volentes; neq; Decreto Concilii Trident. sess. 14. cap. 7. comprehendi Regulares: ideoq; eos, juxta eorum privilegia, coram suis Superioribus vel Conservatoribus, esse conveniendos.* Probat Sanch. *Opusc. moral. lib. 6. cap. 9. dub. 1. n. 25.* dictum Decretum *cap. Volentes*, solùm loqui de exemptis ratione loci, non de exemptis habentibus personalem exemptionem. Lezan. *tom. 1. loc. cit.* & *verb. Causa judicialis, n. 6.* Gavant. in *Manual. Episcopor. verb. Jura Regular. n. 55.* Consonat Declaratio alia à S. Congregatione anno 1573. in hæc verba: *Dubitandum fuit, an Regulares possint civiliter coram Episcopo à Creditoribus suis conveniri.* Et fuit *responsum, quòd possint conveniri, si non sint sub Regulari Observantia; at si sint sub Regulari observantia, non possunt conveniri coram Episcopo.* Navar. *comm. 2. de Regular. num. 63.* Rodriq. *tom. 2. Quæst. Regul. q. 2. a. 8.* Peyrin. *tom. 1. Privil. Minim. in Constit. 2. Sixti IV. §. 11. n. 30.* Dixi, *tam de Regularibus degentibus extra claustra:* quia Declarationes præfatæ Congregationum, indefinitè & generaliter, *de Regularibus*, dicunt. Lezan. *loc. cit.*

Reconciliatio Trid. cū. 26. cum Declaratione num. 28. suprà.

31. Quàmvis per Constitutionem Gregor. XV. quæ incipit, *Sanctissimus in Christo Pater*, ordinatum sit, ut Regulares non aliter eligant Conservatores, quàm in ea sit præscriptum, cassenturque omnes aliter factæ & faciendæ electiones Conservatorum à Regularibus; non tamen per eam Constitutionem annihilantur privilegia, à Sede Apostolica concessa Cardinalibus Protectoribus Carmelitarum, quòd habeant facultatē circa publicationem privilegiorum ejusdem Ordinis, & defensionem eorundem Fratrum in quibuscumque causis, & contra quoscumque quantumcumque qualificatos: ùt patet ex verbis Bullæ Sixti IV. *Dum attenta - - & nihilominùs Protectori* &c. (apud Lezan. *de Dominis Card. Protectoribus pag. 190. n. 13*). Quia cùm Cardinalis Protector, persona sit specialissima notâ digna; cùm agitur de limitanda ipsius authoritate specialis de ipso mentio fieri debet: quæ non fit in præmissis, Decreto & Constitutionibus. Imò in Constitutione Gregor. XV. pœna suspensionis ponitur conservatoribus, limites suæ authoritatis excedentibus: quam tamen, non incurrere Cardinales, nisi de ipsis speciali mentio fiat, tradunt Cardinalis Alban. *de Cardinalatu q. 2. ex Joan Andr.* Azor. *tom. 2. Instit. Moral. lib. 4. cap. 3. q. 20.* Hucusque Lezan *loc. cit.* Et addit, quòd quàmvis prædicta facultas solùm Protectori Carmelitarum concedatur, nec similis reperiatur in aliis Litteris, seu Bullis *Mare Magnum* appellatis aliorum Mendicantium; nihilominùs etiam Protectores aliorum Ordinum Mendicantium, propter communicationem privilegiorum, dicta facultate uti possunt. Et sic Regulares

Vide Bul. in fine libri hujus quartā.

Carmelitæ habent conservatorem, Protectorē sui Ordinis.

tres Mendicantes, habemus Conservatores, Cardinales Protectores Ordinum.

32. Possunt insuper Episcopi excommunicare Regulares, Sacramenta Eucharistiæ ùt viaticum, Extremæ unctionis, ministrantes, aut excommunicatos in certis causis, absolventes: juxta Clementin. 1. *de Privileg.* & *cap. Volentes*, §. *In eos autem*, *in fin. de Privil. in* 6. Peyrin. *tom.* 1. *Privil. Minim. in Constit.* 2. *Sixti IV.* §. 10. *n.* 13. Lezan. *n.* 9. Donat. *q.* 78. *n.* 1. *de Exempt.* Non addo cum aliis immediatè citatis, quòd Episcopus possit Regularem matrimoniô sine licentia Parochi Sponsos conjungentem, excommunicare; quia Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 1. *de Matrimonio*, mitiorem pœnam ipsô factô talibus imponit, nempè suspensionem, ùt videre est ibi: atqui, quando lege nova imponitur mitior pœna, quàm erat imposita lege antiquiori, cessat antiqua; ergò quia à Concil. imponitur pœna mitior contra Regulares solemnizantes matrimonium, cessat pœna excommunicationis contra Regulares matrimonia solemnizantes, lata in Clementin. 1. *de Privileg.* quòd declaravit S. Congregatio Cardinalium, inquit Diana *part.* 5. *tr.* 10. *resol.* 33. & Martin. de Alcolea Carthusianus *de Suspensione tr.* 3. *resol.* 42. *n.* 3. cum eo Sanch. *tom.* 1. *lib.* 3. *d.* 48. *num.* 4. Possunt etiam & in aliis casibus, in quibus expresè eis conceditur facultas procedendi per censuras, contra Regulares exemptos & privilegiatos, cum abrogatione privilegiorum.

33. Alii sunt casus, in quibus eis conceditur expresè facultas puniendi Regulares, nullam mentionem faciendo de censuris ferendis: ùt sunt v.g. sequentia, proposita & declarata à S. Congregatione: *An Regularis, absq; legitima licētia accedens ad Monasteriū Monialiū, Regularibus subjectarum, ibiq; in loco colloquiis destinato cum Moniali colloquens; à Diœcesano Episcopo, tanquam Sedis Apostolicæ Delegato, coërceri & puniri possit? Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Trident. Interpretum, censuit: posse. Quam Congregationis sententiam Sanctissimus D. N. Vrbanus VIII. ad se relatam, approbavit. An liceat Episcopo, in vim Constitutionis Sanct. mem. Gregor. XV. de Exemptorum privilegiis, punire Regulares, qui ad Abbatissæ electionem procedunt, ante tempus ipsi ab Episcopo significatum, aut die electionis eidem nullatenùs prænuntiata? Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Trident. Interpretum, respondit: Regulares ex eadem Constitutione, ita demùm teneri Episcopo significare diem electionis Abbatissæ, eumq; ad præfinitum tempus expectare, si antea ipse expresè declaraverit se uti velle facultate sibi hac in parte attributa, Abbatissarumq; electionibus per se vel per alium interesse, ac præsidere. Post eam verò declarationem, licere Episcopo animadvertere in Regulares, qui ante tempus significatum, aut die electionis eidem non prænuntiata, ad Abbatissæ electionem procedunt.* In Bullar. Ord. Carm.

p. 2. pag. 401. Similiter in aliis, conceditur Episcopis, ut *Regulares cōpellant, puniant*; & non additur *censuris*: ùt in Concil. Trid. *ses.* 25. *cap.*13.

34. Quæstio est inter Theologos, utrùm in talibus casibus, Ordinarii locorum, possint etiam censuris punire Regulares? Affirmativam sententiam tenent, Marius Antonius Genuensis *resol.* 112. Gratian. *decis.* 23. *n.* 12. Barbos. *de Potestat. Episc. alleg.* 105. *n.* 13. Ciarlin. *Controv. forens. cap.* 50. *n.* 20. Portel. *in* 1. *p. Respons. cas.* 9. *n.* 1 & alii apud Donat. *de Exempt. Relig. tr.* 13. *q.* 78. per totum. Lezana verò Consultor Sacræ Congregationis sic dicit *tom.* 1. *cap.* 11. *n.* 14. *In prædictis autem casibus, in quibus Religiosi etiam exempti subduntur Episcopis à Concil. Tridênt. probabile est, non posse compelli excommunicationis, suspensionis* &c. *nisi fortè hoc concedatur ab ipso Concilio. Ratio est primò: quia quoties Cōcilium voluit dare hanc authoritatem Episcopis, procedendi per censuras contra Religiosos exemptos, id explicuit: ùt in ses.* 25. *cap.* 16. *contra dantes aut recipientes aliquid pro ingressu Novitiorum, & cap.* 5 *ejusdem ses. pro restituenda & conservanda clausura Sanctimonialium, & ses.* 22. *in Decreto de Observandis & vitandis in celebr. Miss. Ergò signum est, in aliis locis & casibus, in quibus non explicuit talem authoritatem concedi Episcopis supra Religiosos exemptos, noluisse illam habere. Sanch. lib.* 7. *de Matrim. d.* 33. *n.* 12. *& lib.* 6. *in Decalog. cap.* 1. *n.* 14. *Secundò propter multa privilegia quæ ad id habent Mendicantes, præsertim Carmelitæ à Sixto IV. & Societas Jesu à Paulo III. anno* 1549. *ùt videre est in Compend. privil. n.* 23. & 24. A Sixto IV. in Bulla *Dum attenta* (in Bullar. Ord. Carm. *part.* 2. *pag.* 334. *n.* 34.) *districtiùs inhibemus: ne quisquam absq; Sedis Apostolicæ speciali commissione & authoritate, de hujusmodi, & aliorum Prædecessorum nostrorum, non in genere, sed de verbo ad verbum specialem faciente mentionē, in personas, domos, & loca, aut alia dictorum FF. Beatissimæ Dei Genitricis MARIÆ de monte Carmelo bona, utpote prorsùs exempta, aliquas excommunicationis, interdicti, & suspensionis sententias, specialiter vel generaliter promulgare - - - præsumat.*

35. Ex his & aliis colligitur, quòd si in sententia lata ferente excommunicationem, non exprimantur nominatim Regulares, minimè in ea comprehendūtur: nam Nicolaus V. declaravit, noluitque *Fratres ligari aliqua censurâ excommunicationis, suspensionis, aut interdicti, Juris & hominis; nisi nominatim fiat mentio de illis: nec sufficit, si dicatur in sententia generaliter, ut proinde valeat ac si essent expressè nominati* &c. Hæc Declaratio habetur in Bibliotheca Vaticana ùt dicitur in Compend. Soc. Jesu *verb. Excom.* & refert Rodriq. *tom.* 2. *q.* 59. *a.* 5. inquit Donatus *loc. cit. q.* 25. *pag.* 303.

36. Regularis Parochus, jussu Superioris degens extra Monasterium, in domo

in domo Parœciæ suo Monasterio unitæ, si delinquat, à quo est puniendus? *Resp.* Vel ille Regularis commisit delictum concernens curam animarum & Sacramentorum administrationem? Potest puniri ab Episcopo, secundùm formam Concilii Trid. *sess.* 6. *c.* 3. nam Gregor. XV. in Constit. quæ incipit, *Inscrutabili Dei providentia, in* §. 9. sic dicit: *quòd Episcopus possit toties & quãdo opus fuerit, etiam extra visitationem, contra delinquentes in tali cura, procedere.* Vel deliquit extra officium, in eo scilicet, ad quod non fuit deputatus ab Episcopo? Debet puniri à suo Superiore Regulari: cùm ita sit declaratum à S. Congregatione sub die 14. Februar. 1585. & 1601. testante Aldano *in Compend. Canon. resol. lib.* 1. *tit.* 6. *n.* 3. & Barbos. *in d. Collectan. ad d. cap.* 3. Trident. *sess.* 6. *de Reform. n.* 7. & in *cap.* 14. *sess.* 7. *de Reform. n.* 1. ubi ponit duas Declarationes, quarum unâ declaratur, Regulares de licentia suorum Prælatorum, inservientes beneficiis simplicibus, quæ sunt membra Monasterii; non posse ab Episcopis puniri: alterâ, quòd Regulares ex ordinatione suorum Superiorum deservientes Ecclesiis Parochialibus, suis Monasteriis unitis; extra Officium Parochiale, nequeant puniri ab Episcopis. Donat. *loc. cit. q.* 41.

Parochus Regularis à quo puniendus.

§. V.

An Episcopus possit in sua Diœcesi punire censurîs subditum alterius Episcopi, si delinquat in ejus Diœcesi?

I. RESP. Circa hoc esse aliquot sententias. Bonac. docet, quòd sicut ligantur legibûs Territorii advenæ majori parte anni, aut tali intentione advenientes; ita & censurîs stringuntur, brevi tempore morantes. Verani verò cum aliis vult, subditos alterius Diœcesis, posse ligari censurîs permodum statuti latis: deducit ex *final. de Foro competente.* Ratio ejus est: quia ratione delicti sortitur quis forum, & fit subditus illius, in cujus Territorio deliquit. Confirmat per hoc, quia *cap.* 2. *de Constit. in* 6. statutum est, qui in alieno Episcopatu trãsgreditur sui proprii Episcopi mandatum, non incurrit censuram ejus: ergò incurrit censuram ejus, in cujus Diœcesi deliquit.

Episcopus alienæ Diœcesis quali censura punire possit.

2. Econtra aliter videtur sentire Bonæ Sp.cum Lessio & Laym.quòd advenæ, sicut non stringuntur legibûs Territorii, nisi eîs quæ sunt etiam latæ pro advenis, ut sunt quæ justum telonium solvunt, quæ pretium justum mercium statuunt, item quæ materiam & formam contractuum præscribunt, præterea quæ prohibent ne certæ merces asportentur,

 denique

denique quæ agunt de pœnis delictorum, scandalorum, perturbationis Reipublicæ &c; ita non incurrunt censuras, nisi ob transgressiones harum legum: quid à me dicendum? Patet *de Legibus*. Quid de Regularibus? Tempus deest: videantur propria Statuta.

§. VI.

An post latam sententiam, sit necessaria censuræ denuntiatio?

I. RESP. quòd necessaria, ut jam incursa censurá divulgetur: habetur hoc in *cap. Curæ*, 11. *q.* 3. *cap. Pervenit*, 1. *cap. Pastoralis*, *de Sentent. excom.* Ratio est: tum ut qui censurâ ligatur, rubore perfusus citiùs resipiscat; tum ut excommunicationis causa omnibus auferatur, & ipsis excommunicatis ubique occludatur aditus Ecclesiasticus: ùt colligitur ex *cap. Pervenit*, 1. & *cap. Pastoralis*, & Clementin. *de Censibus*.

A quo denuntiatio fieri debet.

2. Et si quæras, à quo potest fieri denuntiatio? *Resp.* Si censura incursa, sit lata ab homine; ab eo etiam fieri debet denuntiatio: *cap.* 1. *de Raptoribus*. Si autem lata sit à Jure communi; denuntiatio debet fieri ab Ordinario loci: *Clementin.* 1. *de Privil.*

3. Est ne casus, quò Judex obligatur non denuntiare latam censuram? *Resp.* Si executori evidenter constet, sententiam censuræ esse nullam; tunc non potest licitè, eam denuntiare: *cap.* 2. *de Crim. fals.* ubi laudatur executor, eò quòd sententiam, authoritate falsarum litterarum latam, noluerit executioni mandare; quia talis sententia nulla erat.

4. Ad hæc, nota duo: primum est, quòd post latam à Judice censuram, contrahatur excommunicatio (a). Secundum est, quòd non obstante appellatione, potest Judex progredi ad denuntiationem; secùs si eam admiserit: cùm sit ita decisum *cap. Pastoralis*, §. *Verùm*, *de Appellat.* & *cap. Cùm contingat*, *de Offic. deleg.* & *cap. Is qui*, *de Sentent. excom. in* 6.

(a) Verani.

SERIES IV.

De Causis.

QUia in duplici differentia considerantur causæ, nam quæri potest, vel de causa ob quam ferri censura potest in aliquem, cùm ex mero placito ferri nequit, sed ex rationabili causa, alioqui censura

esset non in ædificationem sed in destructionem Fidelium, vel de causa ob quam excusatur quis à censura; Sit itaque

SECTIO I.

Causa quænam potest esse sufficiens ad validè ferendam censuram in aliquem?

1. RESP. breviter & dico: Imprimis cùm censura sit pœna, causa esse debet culpa (a): nam pœna est effectus culpæ, juxta communem assensum Theologorum.

(a) Lezan. Cornejo.

2. Inde est, quòd debeat proportionari culpæ: *cap. Sacro, de Sent. excom.* (b) aliàs sub nullitate actûs fertur gravis censura pro levi culpa (c): tum quia est contra justitiam; tum quia in pœnis non est facienda extensio, sed potiùs restrictio.

(b) Bonac. Veran. Lez.
(c) Verani.

Censura proportionatâ culpam supponit.

3. Unde excommunicatio minor, & suspensio levis (si detur, de hoc *infrà*), imponi debet pro culpa levi (b); non verò excommunicatio major: nisi pro culpa lethali. Et sicut, non pro quocunque peccato veniali v. g. pro verbo otioso, aut levi mendacio, potest censura levis imponi; ita non pro quocunque mortali, quæcunque censura gravis, maximè excommunicatio: cùm sit pœna maxima. Quare quàmvis possit propter alienam culpam ferri suspensio, aut interdictum (d); excommunicari tamen nemo potest nisi propter propriam: *cap. Si habet*, 24. *q.* 3. Aug. *Epist.* 25.

Et non pro omni imponenda est.
(d) Lezan.

4. Ob quale autem peccatum potest quis excommunicari? *Respondet* Doct. Resol. *in* 4. *d.* 18. *q.* 1. *a.* 1. & Lezan. *loc. cit.* quòd debeat esse inobedientiæ, & contumaciæ: juxta illud *Math.* 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus &c. Contumacia autem multiplex dicitur,* inquit Doct. Resol. *Est enim contumax, qui citatus, non venit; qui veniens, non respondit; qui veniens & respondens, illicentiatus recedit; qui latet, vel qui se absentat, vel procurat ne citatio ad ipsum perveniat; qui non satisfacit pro debito; qui non pœnitet de peccato; qui Superiori non obedit,* & plura ibi, adducens *cap. Nemo,* & *cap. Nullus.*

Contumacia quotuplex.

5. Sed hæc simpliciter accepta, absque considerandis circumstantiis, non sufficiunt ad ferendam excommunicationem: cùm magnæ prudentiæ Judicis committitur ferenda, ut omnes circumstantias circumspiciat; ut potiùs utilitas Reipublicæ Ecclesiasticæ, non pernicies, ex lata eveniat: docet D. Aug. *lib. de Correct. & gratia, cap.* 15. & refert in *cap. Corripiantur,* 24. *q.* 3. *de Excom.* Si aliter potest debitor ad bonam frugem

Excõmunicatio ferenda magnæ prudentiæ cõmittitur.

frugem reduci, abſtinendum à cenſuris: juxta Concil. Trident. *ſeſ.* 25. *cap.* 3. *de Reform.* Tum quia hoc ſtatutum eſt in Concil. Melden. *c.* 56. *Nemo Epiſcoporum*, 11. *q.* 3. ùt habet Doct. Reſol. *loc. cit. anathema nonniſi pro mortali debet imponi crimine*, & *illis*, *qui aliter non poterunt corrigi.* Rationem dat: *quia nolle corrigi, eſt contumacia.* Vel quando eſt ſpes reſipiſcentiæ, poteſt prudenter Judex minorem cenſuram imponere; non ſtatim majorem, quam promeruit peccator: nam & Eccleſia S. piiſſima Mater, ita ferre conſuevit, ùt colligitur ex *cap. Præſenti*, 5. *q.* 2. & ex *cap. Veritatis*, *de Dolo & contumacia.* Et ſic in Sacerdotibus, ſuſpenſionem; in Laicis, interdictum, excommunicationi præmittere poteſt Judex (c). Secùs, ſi aut gravitas negotii aliud exigat, aut Judex prudenter judicat non eſſe ſpem fructûs, in præmittendo cenſuram minorem; tunc poteſt immediatè imponere majorem cenſuram.

6. Utrùm poteſt cenſura ferri, propter peccatum internum? Triplex circa hoc eſt ſententia. Prima, ſicut admittit Eccleſiæ eſſe jurisdictionem in actus purè internos; ita poſſe ab ea eos præcipi vel prohiberi ſub cenſura. Ita Gloſſ. in *cap. Cogitationis*, *de Pœnitentia*, *d.* 1. in Clement. 1. *de Hæret.* §. *Verùm, verb. Eô ipsô incurrat*, S. Antonin. 3. *p. tit.* 24. *cap.* 7. Panormitan. in *cap. Extirpandæ*, §. *Qui verbo*, Major *in* 4. *d.* 12. *q.* 7. §. *Contra primam.* Roſella *verb. Abſolutio*, *num.* 28. Albertus Piglius *lib.* 6. *de Eccleſ. Hierarch. cap.* 16. Corduba *lib.* 4. *Quæſt. Theolog. q.* 13. Medin. *de Pœnitent.* & *in tr. de Orat.* Fundamentum ipſorum eſt primò, quia Eccleſia diſpenſat in voto purè interno. Secundo, quia Eccleſia præcipit & prohibet actus purè internos: *cap. Dolentes*, *de celebr. Miſſ.* ubi Eccleſia præcipit attentionem & devotionem. Tertiò, in Concil. Toletan. *qui dixerit aut crediderit*, *mundum hunc non eſſe à Deo omnipotente factum; anathema ſit.* Nec obeſt quòd requiratur manifeſtatio: cùm ea ſe habeat tantùm, tanquam conditio ſine qua non; deinde non ſemper requiritur: nam poteſt Eccleſia irritare antecedēter, vota purè mentalia.

Cēſura propter peccatū internū.

7. Secunda ſententia abſolutè negat, docens: Eccleſiam circa purè interna, poteſtatem non habere. Ita Lezan. Cornej. Cornex. & alii.

8. Tertia eſt diſtinguens: quòd Eccleſia non habeat directè poteſtatem & directionem in actus purè internos; benè tamen indirectè attingit eos: quatenùs actus externus, qui immediatè & directè eſt ſub jurisdictione Eccleſiaſtica, non poteſt perfectè exerceri ſine actu interno: ſic v.g. confeſſio Sacramentalis, nequit eſſe debita, ſine vero dolore. Et ſic inquantum neceſſariò nectuntur, attingens unum Eccleſia, attingit per accidens & ſecundum; præceptô, prohibitione, & cenſurâ. Certum tamen eſt, quòd non imponātur cenſuræ, niſi pro peccato externo.

Cenſura niſi pro peccato externo imponitur.

9. Sed

9. Sed quæritur, utrùm debeat esse consummatum? *Resp.* de hoc non esse dubium, quòd sub censuris possit prohiberi inchoatio actûs (e); cùm de hoc omnes DD. conveniant. Ratio est: quia censura est pœna medicinalis, potest eâ impediri etiam inchoatio actûs: sed sensus est generalis, quando non additur in censura quidquam de inchoatione aut consummatione actûs, utrùm tunc ad incurrendam censuram requiratur consummatio actûs? *Resp.* quòd sic: quia censura est pœna, consequenter odiosa; & sic restringenda (e). Unde si Cajus intendat occidere Joannem, eum vulneret letaliter ad mortem, & ille etiamsi Divinitùs non moriatur, non incurrit censuram latam contra homicidas, sicut nec est homicida: colligitur ex *cap. Perpetuo, de Eccles. in* 6. ubi dicitur: ferens suffragium pro indigno, si non sequatur, hoc est si non eligatur, non incurrit censuras latas contra eligentes indignum (c).

(e) Lezan. Veran. Suar.

10 Ex quo colligunt alii, quòd si in censura exprimantur perpetrantes, & non mandantes, consilium dantes; hi latas censuras non incurrunt. Sed notandum quod addit Donat. intellige hanc Regulam esse veram, dummodo ex hujusmodi limitatione, censura lata non fiat inutilis, aut elusoria; vel exinde sequatur aliquod absurdum: quia in tali casu, comprehendit mandantes & consulentes, etiam non expressos. Quare Portel. *in Dub. Regul. in Addit. verb. Clausura*, in principio retractat quod dixerat *suprà*, *eod. verb. n.* 8. ibique allegat Sanch. *lib.* 6. *Decal. cap.* 17. *n.* 35. Ita ille hucusque *tom.* 4. *de Clausura tr.* 5. *q.* 6. *pag.* 65. Et notandum, si principaliter feratur censura contra occidentes, & accessoriè contra mandantes, consulentes; non secuta morte, neque mãdantes neque consulentes incurrunt censuram. Si verò principaliter in mandantes, consulentes; tunc non secuta morte, mandantes incurrunt eam censuram.

Quòd si exprimantur mandantes non consulentes, jurãtes.

Mandantes quando incurrunt cẽsur.

11. Quid dicendum de casu, quô Cajus Titium vulneraret malitiosè, sed manifestè non ad mortem; sequeretur tamen mors, eò quòd vulneratus sibi esset causa mortis, v.g. non curando, aut curando periculosè; incurreret ne tunc censuram latam contra homicidas? Videtur quòd non; nisi in dubio, quòd actio erat sufficiens. Ratio est: quia posuit actionem insufficientem ad causandam mortem; quòd autem sequatur mors, aliunde hoc provenit. *Resp.* quòd incurreret: tum quia, quàmvis sit actio v.g. vulneratio sufficiens ad mortem, si aliunde v.g. Divinitùs non sequatur mors, vulnerans non incurrit censuram latam cõtra homicidas; ergò etiam, quàmvis sit actio insufficiens ad causandam mortem, si mors sequatur, incurrit censuram dictam: tum quia, qui est causa causæ, est causa causati: Cajus est causa vulneris; ergò &

Casus.

mortis: tum quia similis casus *cap. Tua nos, de Homicidio*, ab Innoc. III. ita est declaratus. Vid. *de Ord. ser.* 4. *n.* 10. *pag.* 420.

Cẽsura propter peccatũ purè præteritum non fertur.

12. Utrùm possit censura ferri propter peccatum purè præteritum? *Resp.* quòd non; nisi includat ordinem ad aliquid futurum: scilicet resipiscentiam, satisfactionem, vel pœnitentiam &c. Ita docent D. Thom. *in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *a.* 1. *quæst.* 3. Sot. *in* 4. *d.* 22. *q.* 1. *a.* 2. & *lib.* 5. *de Instit. q.* 6. *a.* 2. Castro *lib.* 2. *de Leg. pœnal.* Veran. Lezan. *de Censuris.* Ratio est: tum quia ad censuram requiritur monitio, quæ est superflua ad purè præteritum; gratis enim est aliquem monere, qui jam totaliter se correxit: tum quia censura non est purè vindicta, sed medicina præservans à peccato; ergò includit ordinem ad futura. Puniuntur tamen peccata purè præterita aliis pœnîs: ùt sunt privatio officiorum, dignitatis &c.

SECTIO II.

§. I.

Vtrùm ignorantia, & quæ excuset ab incurrendis censuris?

Ignorantia multiplex.

1. RESolutioni præmittere oportet, quòd sit ignorantia alia Juris, alia facti, alia pœnæ. Ignorantia *Juris* est, quâ ignoratur Jus, sive lex, sive præceptum, sive sententia Judicis: sic v.g. percutit quis Clericum, quia ignorat prohibitum. *Facti* ignorantia est, quâ ignoratur ipsum opus, aut circumstantia: v.g. scit percutiens esse prohibitum percutere Clericum; sed hunc ignorat esse Clericum. Ignorantia *pœnæ* est, quando percutiens scit esse prohibitum percutere Clericum, & hunc scit esse Clericum; sed ignorat esse latam pœnam excommunicationis, contra percussores Clericorum.

(a) Tolet. lib. 1. cap. 8. n. 5. Steph. à S. Paul. de Cẽsur. dub. 4.

2. Et alia est ignorantia Juris communis, alia Juris particularis. Illa est, quâ ignoratur Canon, à Pontifice vel Concilio Generali statutus; hæc est, quâ ignoratur statutum, sententia, Ordinarii, aut Judicis particularis in eo territorio (a).

(b) Bonac. Ignorantia vincibilis. Requisitum ad excusationem ignorantiæ.

3. Alia est vincibilis, alia invincibilis. *Vincibilis* est, quæ vinci potuit & debuit ab ignorante, si adhibuisset sufficientem diligentiam, juxta qualitatem negotii, prout tenebatur vi officii, vel aliter scire: ùt colligitur *de Leg.* (b) *Aquil.* §. *Præterea*, ubi habetur: imperitiam in re, ad proprium officium pertinente, non excusare. Ad quod tamẽ semper addere est necesse, si ei occurrerit aliqua cogitatio, aut advertẽtia, aut dubitatio, vel scrupulus de obligatione id sciendi aut inquirendi, & negle-

neglexit inquirere veritatem. Ita sentiunt Alexand. S. Bonav. Albertus Magnus, S. Antonin. Henriq. Gerson, Angel. Sylv. Cajet. Armil. Bonac. Dian. *part.* 11. *tr.* 4. *resol.* 4. circa finem. Clarificat instantia: Si quis nec esset in concione, nec quæreret ex aliis utrùm sit aliquod festum hac hebdomada, aut jejunium; talis ignoraret vincibiliter: quia si in concione fuisset, aut ex aliis quæsivisset; rescivisset.

Invincibilis

4. *Invincibilis* est, quæ aut vinci non debuit ab ignorante, quia scire non tenebatur (c), & sic ab eo non erat vincibilis, seu erat invincibilis; aut vinci ab eo debuit, sed non potuit, adhibita sufficienti diligentia (d), secundùm S. Thom. *q.* 76. *ar.* 2. est, *quæ studiò superari non potest*, id est quæ est alicujus rei, quæ vel non venit in mentem, vel si venit, non potuit fieri diligentia ad habendum cognitionem illius; vel si adhibita est talis diligentia, non potuit veritas cognosci: inquit Pater Lezana *tract* 5. *de Peccatis disp.* 9. *q.* 3. cum eo Montesinos, Granadus & alii.

(c) Tolet. loc. cit. Octav. interrog. 731. p. 404. Veran. n. 15. loc. cit.

(d) Cõmuniter.

5. Illa *vincibilis*, quam quis potuit & debuit deponere, dicitur aliter culpabilis & improbabilis; hæc strictè invincibilis, ex debito quam tenetur, sed vincere nequivit, aliter inculpabilis & probabilis.

Affectata.

Crassa.

Supina.

6. Iterùm alia dicitur vincibilis affectata, alia crassa, & supina. *Affectata* est, quâ quis affectat non scire præceptum, ut liberiùs non observet; idcircò non adhibet sufficientem diligentiam ad resciendum. *Crassa* est, quæ oritur ex pura, sive nimia negligentia sciendi, quæ quis scire tenetur. *Supina* provenit ex nimia solicitudine ad alia negotia, impedientia debitum studium ea sciendi, quæ oportet.

Antecedẽs.

Cõcomitãs.

Subsequens.

7. Ultrà exdividitur in antecedentem, concomitantem, & subsequentem. Prima est juxta communem Theologorum explicationem, quæ si non esset, actus non poneretur: sic si Titius scivisset Petrum esse Clericum, eum non percussisset. Secunda est, quæ si non esset, actus positus esset: v.g. Paulus sagittam jecit in Cajum, putans eum esse feram; quod tamen si scivisset, fecisset: cùm eum occidere intendebat. Ignorantia *consequens* est, quæ quôvis modô sumpta, est voluntaria (e). Hîs præmissis,

(e) Bonac. Veran.

Ignorantia Iuris excusat à censuris.

8. Dico 1. Invincibilis ignorantia Juris, sive communis sive particularis; sive sit antecedens sive concomitans; excusat à censura annexa Juri. Ita communiter DD. ob *cap.* 2. *de Constit. in* 6. ubi declaratur, statuta Episcoporum, non ligare ignorantes, quorum ignorantia nec est crassa nec supina. Et ratio est: quia ignorantia invincibilis juxta communem sensum Theologorum, excusat à culpa; ergò & à pœna: nam ubi non est culpa, nec pœna esse debet.

9. Quoad antecedentem ignorantiam, concordant Theologi; quoad concomitantem, contrarium sentiunt Sayr. *lib.* 1. *cap.* 18. Ugolin.

tab. 1. *de Censur. cap.* 9. *n.* 8. objiciuntque S. Thomam 1. 2. *q.* 76. *a.* 3. ubi docet: ignorantiam concomitantem, non facere actum involuntarium, neque excusare à censura; quod aliunde probant: quia ex ignorantia concomitante faciens aliquid, habet voluntatem interpretativam id faciendi, etiamsi non esset talis ignorantia; patet ex definitione *suprà* data, & ex exemplo: si quis invincibiliter ignoraret præceptum jejunandi tali die, & esset taliter dispositus, ut non obstante notitia obligationis, comederet; talis defactò haberet voluntatem comedendi, supposita ignorantia concomitante. *Resp.* ad 1. ibi docet S.Thō. ignorantiam concomitantem, non excusare à culpa interiori pravi affectûs, existentis in voluntate operantis; non asserit verò ibi, hanc ignorantiam non excusare à peccato, ipsum actum exteriorem afficiente: quia ab illo pravo voluntatis affectu, non operatur. Ita communiter explicant S. Thomam Thomistæ, teste Verani. Ad 2. *Resp.* & dico: ex ignorantia concomitante faciens aliquid, habet voluntatem interpretativam id faciendi, etiamsi non esset talis ignorantia; distinguo: habet voluntatem in habitu & præparatione animi, concedo; habet voluntatem proximè & in actu, nego: jam verò ad incurrendam censuram non sufficit voluntas in habitu, seu præparatio animi; sed requiritur voluntas in actu, cum effectu secuto: ùt dixi *suprà*. Inde ad exemplum dico: non obstante ignorantia comederet, accedente voluntate in actum; non autem secùs: tunc etiam pœnam latam incurreret, si actu vellet; cùm eum non excusaret ignorantia.

Item facti.

10. Dico 2. Ignorantia facti invincibilis, sive liciti sive illiciti; sive concomitans, excusat ab incurrenda censura. Ita docent Lezan. *loc. cit.* Sot. *in* 4. *d.* 22. *q.* 1. *a.* 2. Veran. *d.* 39. *sect.* 7. Bonac. & alii apud eū. Ratio est *suprà* data. Unde qui invincibiliter ignorat esse consanguineam, non incurrit pœnam latam contra incestuosos. Dixi, *sive facti liciti sive illiciti*: nam hoc colligitur ex *cap. Si verò aliquis*, 2. *de Sent. excom.* ubi excusatur ab excommunicatione occidens Clericum, quem ignorabat esse Clericum. Bonac. In Corp. Jur. Can. *p.* 270.

Nō vincibilis, crassa, & supina: nisi addatur, præsūpserit, vel quid simile.

11. Utrùm ignorantia vincibilis, tam Juris quàm facti, excuset ab incurrenda pœna tali? *Resp.* imprimis, ignorantia vincibilis crassa & supina, Juris aut facti, non excusat à censura; nisi addatur in Decreto, *si præsumpserint*, *præsumant*, *præsument* &c. vel similia: prout tenent Lezan. Avil. Bonac. & alii apud eos.

12. Primum probatur *cap.* 2. *Vt animarum*, *de Constit. in* 6. ubi declaratur statuta Episcoporum non ligare ignorantes, quorum ignorantia, nec est crassa nec supina. Ratio secundi est: quia quando lex exigit scientiam, & dicit: *si scienter præsumpserit*, *si ausus fuerit*; ipsa

lex

lex moderat pœnam, neque vult eam incurri, nisi quando peccatum factum contra legem, tali sit circumstantiâ affectum: tum quia pœnæ, ùt dicitur in Jure, leniendæ potiùs sunt, quàm exaggerandæ: *cap. Pœnæ, de Pœnit. d.* 1. & *leg pœn. ff. de Pœnis.*

13. De affectata dicit Suar. apud Bonac. *loc. cit.* quòd etiamsi in sententia censuræ, contineantur hæc verba: *qui scienter hoc fecerit*, vel *temerè*, vel *consultò*, vel *qui præsumpserit*, vel *qui contempserit*, vel *qui temerarius violator extiterit; sit excommunicatus, suspensus* &c. non tamen ab illa censura ignorantia culpabilis vincibilis excusat: quod tamen non admitto cum Bonac. & Lezan. propter rationem datam immediatè. Non excusat autem, quando prædicta verba non apponuntur: tum cùm sit major crassâ & supinâ: tum quia in tali ignorantia, reperitur contumacia: tum quia ignorantia affectata non minuit, sed auget culpam.

De affectata ignorantia.

14. Et quid dicendum de ignorantia culpabili vincibili, quæ nec est crassa, nec supina, nec affectata? *Resp.* tenent aliqui cum Veran. & noster Lezan. videtur idem cum eis sentire, quòd non excuset; sed incomparabiliter plures apud Sanch. Navar. Castropal. Octav. docent, quòd excuset. Fundamentum eorum est: quia *cap.* dicto, *Vt animarum*, generaliter asseritur, ignorantiam quæ non est crassa nec supina, excusare ab omnibus sententiis Ordinariorum.

Ignorantia culpabilis excusat à censura.

15. Dico 3. Invincibilis ignorantia censuræ latæ à Jure, absolutè; latæ verò ab homine, nisi in casu quô non erat præmissa monitio, excusat ab ea incurrenda; etiamsi non ignoretur Jus & factum. Quoad 1. p. Resolutionis omnes DD. concordant, demptô Covar. in *cap. Alma mater*, 1. *p.* §. 10. Rationibûs iisdem probatur, quibus anteriores Resolutiones. Unde prohibitus ne percutiat gaudentem privilegiô Canonis, si invincibiliter ignorans censuram contra talem latam aut ferendam, percutiat eum; non incurrit censuram eam. Bonac. *d.* 1. *q.* 2. *punct.* 1. *prop.* 3. *n.* 15. Quoad 2. p. discordant. Bonac. universaliter affirmativam tenet sententiam: ecòntra latæ censuræ ab homine ignorantiam, excusare ab ea incurrenda, negant communiter alii: sicque Gloss. *cap. Apostolicæ*, Navar. *tom.* 2. *consil.* 3. *n.* 3. *de Sentent. excom. lib.* 5. Covar. in *cap. Alma mater*, *p.* 1. §. 10. *n.* 7. Ugolin. *cap.* 9. §. 8. adducentes pro sua sententia *cap. Cùm sit Romana*, §. *Præterea de Appellat.* Ego verò eam ignorantiam considero, esse vel in casu, quô ignorãs nõ est antecedẽter sufficiẽter monit⁹, de censura aliàs ferenda; tunc eum ab incurrenda excusat: quia censura non incurritur, nisi præcedat monitio sub conditione illius censuræ: ùt dixi *suprà*. Vel in casu quô sufficienter est antecedenter monitus, de ea aliàs ferenda,

Ignorantia invincibilis censuræ à Iure

casu quô se non corrigeret, tunc contra eum àbsentem (ùt dixi *suprà*), potest ferri sententia, per eamque censura, & is illâ ligari: cùm sit contumax, inquantum posita admonitione, se non correxerit. Excusatur tamen talis à trasgressione ejusdem censuræ, antequam resciat esse latam: sic v.g. si talis Sacerdos, antequam deveniret ad eum notitia censuræ latæ, celebraret, non incurreret irregularitatem (f). Ratio est: quia non magis cênsura obligat ignorantem, quàm præceptum: atqui invincibiliter ignorans præceptum, excusatur à trasgressione præcepti; ergò & ignorans taliter censuram, quæ est contra eum lata, excusatur à transgressione censuræ.

(f) Verani.

16. Quid si is, in alio territorio existens, immediatè ante latam contra eum sententiam, resipisceret, obediretque mandatis? *Resp.* in casu hoc non excusaretur à lata censura: quia quàmvis se correxerit, nec jam est coram Deo contumax; nihilominùs in foro Ecclesiastico, contentioso, censetur adhuc esse talis, donec comparuerit coram Judice.

Ignorantia pœnæ purè vindicativæ non excusat: secùs pœnæ censuræ.

17. Contra 1. p. Resolutionis dices, & probabis quòd non excuset ignorantia censuræ: nam ignorantia pœnæ, non excusat à pœna: censura est pœna; ergò ignorantia censuræ non excusat à censura. Quòd ignorantia pœnæ non excuset, patet de fure, homicida, & aliis, qui puniuntur talibus pœnîs, quas non sciebant ferendas contra se. *Resp.* disparitatem esse inter censuras, & pœnas latas contra furem, homicidam &c. quia pœnæ latæ contra fures &c. sunt pœnæ vindicativæ; jam verò censuræ, sunt pœnæ medicinales, quæ ordinantur ad inducendam resipiscentiam, præsupponuntque monitionem.

§. II.

Vtrùm metus excuset à censuris?

Metus gravis à censura excusat, quando excusat à culpa.

1. RESP. Metus gravis cadens in constantem virum, quando excusat à trasgressione præcepti Ecclesiastici, excusat etiam à censura incurrenda.

2. Explicatur & probatur. *Quando excusat à trãsgressione præcepti excusat à censura:* quia censura prout est pœna, præsupponit culpam. Unde si Paulus sub pœna excommunicationis cogeretur ad restitutionem, & ex alia parte alioqui esset periculum mortis propter restitutionem; tunc nec peccaret, nec censuram incurreret, non restituendo: non peccaret, quia pia Mater Ecclesia, non obligat cum tanto dispendio. Dixi, *quando excusat à trasgressione præcepti Ecclesiastici:* nam quando

talis metus incutitur directè in contemptum fidei, aut potestatis Ecclesiasticæ; tunc metus sicut non excusat à peccato, ita & à censura: quia in tali casu, Ecclesia obligat *cap. Cum discrimine vitæ*, ad non faciendum: sicque & peccatum & contumacia est, in faciendo. *Præcepti Ecclesiastici:* ad differentiam trasgressionis legis naturalis, ob cujus transgressionem, non incurritur talis censura: cùm neque à Deo est lata, neque à natura fertur contra peccantes contra legem naturalem. Potest ergò esse ut quis ob metum talem, excusetur à transgressione præcepti Ecclesiastici, cùm non obliget cum tanto discrimine; & non excusetur à transgressione legis naturæ, cùm sit malum intrinsecè, talis actus: v. g. si quis ex metu gravi cadente in virum constantem, adulteret; talis contra legem naturæ peccat, non peccat verò contra legem Ecclesiasticam (a), ob rationem datam immediatè: consequenter si est lata censura contra adulterantes, eam non incurrit. Ratio est: cùm hæc censura non incurratur propter inobedientiam ad legem Divinam, sed ob violationem præcepti Ecclesiastici, inquit Verani. Quapropter si est lata censura, & adulterium prohibitum ratione legis Divinæ; tunc sicut non excusatur à peccato contra legem Ecclesiasticam, ita & à censura. Quòd autem Ecclesia subditos suos ratione legis Divinæ, seu Juris naturalis, possit obligare cum dispendio vitæ; probat Lezan. *verb. Leges.*

(a) Bonac. loc. cit. p. 3. Navar. & alii.

3. Ex his collige, si quis metu mortis contraheret matrimonium cum consanguinea sua, aut affine, in gradu prohibito; non incurreret excommunicationem latam contra contrahentes cum consanguineis: nam vel haberet intentionem non consummandi matrimonium? Sic nullũ peccatum committeret; Vel haberet intentionem consummandi? Sic peccaret contra legem Divinam, naturalem, habendo intentionem accedendi ad non suam; non peccaret tamen contra legem Ecclesiasticam, cùm dicta lex censurans, sit de contrahentibus secluso metu tali: lex enim humana respicit casus ordinarios, non eos qui contingere rarissimè possunt.

Ex metu gravi contrahẽs matrimon. cum cõsãg. non incurrit censur.

§. III.

Quæ præterea excusent?

1. RESP. & dico: Omnia quæ excusant à peccato mortali, excusant à censura: ùt dixi *suprà*. Et sic excusat parvitas materiæ, indeliberatio, inadvertentia, impotentia &c. Quare si censura est lata contra innocentem, eò quòd juxta allegata & probata probatus

(a) cã. Quod igitur, & cáp. Nemo condemnat.

batus est nocens; tunc quàmvis illa sententia in foro externo teneat, ita ut ei censuratus obedire obligetur (a) propter Ecclesiæ reverentiam, vitanda scandala & alia inconvenientia (b); in foro tamen interno, ad Deum, nullius momenti est, ùt deducit Doct. Resol *in* 4. *d.* 18. *q.* 1. *a.* 3. ubi probat per D. August. 11. *q.* 3. *cap. Qui justus*, ibi dicentem: *Qui justus est, & injustè maledicitur, præmium illi redditur: etsi non teneatur ligatus apud Deum, sententiæ tamen parere debet, ne superbiâ ligetur, qui priùs ex puritate conscientiæ absolutus tenebatur.*

(b) D. R. Bonac. Navar. Sayr. Avil.

2. Inde est, quòd talis non privetur suffragiis Ecclesiæ (b), nec in foro conscientiæ stringitur continere se à consortio hominum, aut se gerere ùti excommunicatum; modò non adsit scandalum, aut non præsumatur contemptor censurarum (b). Et potest celebrare in occulto, aut secluso omni scandalô, coram eis tantùm qui ipsum sciunt certò innocentem, aut ignorant excommunicatum. Ita Doct. Resol. *loc. cit.* dicit: *Et sine præjudicio videtur distinguendum. Aut excommunicatio sua nota est hominibus, & tunc nullô modô celebret in præsentia eorum, sed humiliter propter meritum suum obediat; & ne contemptor judicetur clavium Ecclesiæ: ùt habetur cap. Quod igitur, & cap. Nemo contemnat,* 11. *q.* 3. *& de foro Ecclesiæ: nam Ecclesiæ est de manifestis judicare, sicut loquitur cap. Nemo, ait enim: nemo contemnat vincula Ecclesiastica* &c. *Aut sua excommunicatio occulta est, soli Deo & sibi manifesta, & tunc non metuat Domino ministrare: nam in foro Dei, talis sententia est nulla: quia per Augustinum ùt suprà probatum est, Spiritus S. habitans in Sanctis, non permittit eis immeritam ingeri pœnam.*

Innocenter excõmunicatus nõ incurrit irregularitatem celebrans.

3. Nec celebrando incurrit irregularitatem: nam ut continuat ultrà Doct. Resol. *In casibus Juris ubi sententia nulla est, secundùm Canones Ecclesiæ, in Ecclesia permittuntur hujusmodi excommunicati ministrare: igitur in foro Dei permittuntur.* Et ratio suffragatur tali, quia irregularitas tunc contrahitur, quando revera violatur censura: in dicto casu non violatur, quia nulla est; ergò. Idem sentiunt Suar. Sayr. Vasq. cum Bonac. apud eum. Ultra sequitur; qui certò scit talem esse innocentem, potest cum eo communicare sine ullo peccato, v.g. servire Missæ ejus: seclusô tamen scandalô, semper additur.

Dubius an incurrerit censurã, pro tali se habere debet in foro interno.

4. Et quid quando dubitat an valida sit aut non, censura? *Resp.* quòd debeat in tali casu se gerere, tanquàm ligatum censurâ: colligitur hoc ex multis Decretalibus *suprà de Sacram. Ord.* allegatis. Ratio est: quia in periculo animæ, tutior & certior est via eligenda: tum quia in dubio, standum est judicio Superioris, illique obediendum. Ita communiter DD. apud Bonac.

SERIES V.

Quodnam sit subjectum censuræ?

SECTIO I.

An in mortuum censura ferri queat?

1. RESP. quòd non (a). Ratio est *cap. Ligatur*, 24. *q.* 2. quia Ecclesia non habet jurisdictionem in mortuos: quod ibi Gelasius Papa deducit ex verbis *Matth.* 16. *quodcunq; ligaveris super terram.*

(a) Communiter Canonistæ.

2. Dices: Ecclesia solet mortuos excommunicare: sic hæreticos post mortem anathematizat Ecclesia: ùt colligitur ex *cap. final.* 24. *q.* 2. *Resp.* Ecclesia solet mortuos excommunicare, directè, Nego ob rationem datam in Resolutione; indirectè, hoc est privat eorum corpora sepulturâ in loco sacro, & suffragiîs Fidelium, concedo: aut solet Ecclesia declarare quòd incurrerint excommunicationem, & hoc in terrorem aliis: ùt fit in sacris Inquisitionibus. Ita Covar. 1. *Relect.* §. 11. *n.* 8. Valent. *tom.* 4. *d.* 7. *punct.* 4. *n.* 2. Bonac.

Pro discursu & solutione.

3. Instabis: Potest Ecclesia excommunicare, & quidem directè, pro tali causa quæ finitur eîs mortuis; ergò potest directè excommunicare mortuos. Antecedens probatur: potest enim excommunicare decedentes cum finali impœnitentia, & defactò excommunicat eos, qui sibi necem inferunt: prout colligitur ex *cap. Placuit*, 23. *q.* 5. Item excommunicat eos, qui hæreticum in hæredem instituunt: ùt habetur in *cap. final.* 24. *q.* 2. & *cap. Si quis Episcopus*, *de Hæred.* Item mandans Clericum occidere, non priùs incurrit excommunicationem quàm secuto effectu, nempe percussione Clerici; ergò si citiùs mandans moriatur quàm Clericus, post mortem incurrit excommunicationem. *Resp.* Nego antecedens: imponit mortuis in dicto casu Ecclesia, potiùs quasdam pœnas permodum censuræ, non verò censuram, cùm censura sit pœna medicinalis, in, seu ad emendationem; mortui autem nec se emendare valent, nec sub jurisdictione sunt Ecclesiæ militantis. Vel potiùs dicendum, quòd excommunicentur indirectè, nempe prohibentur eorum corpora in loco sacro sepeliri, & suffragia pro eis offerri.

Quomodo Ecclesia excommunicat mortuos.

4. Superinstabis: Utique potest mortuus post mortem absolvi à censura, ùt colligitur ex *cap. A nobis*, 2. & *cap. Sacris*, *de Sentent. excom.* ergò & puniri censurâ: cùm æquè ad absolutionem, sicut ad punitionem requiratur jurisdictio. *Resp.* Potest mortuus post mortem à censura absolvi, indirectè, quoad sepulturam ut sepeliatur in loco sacro, & quo-

& quoad suffragia ut Fideles orent pro eo; non possunt autem directè absolvi, ob rationem datam in Resolutione, quòd anima sit extra jurisdictionem Ecclesiæ militantis: cùm jam sit in termino, extra hanc viam in qua nos sumus adhuc. Nec dicas: Ecclesia potest concedere mortuo indulgentias; ergò & absolvere eum. Non dicas inquam: quia indulgentias concedit non permodum absolutionis, ad quod requiritur jurisdictio; sed permodum suffragii, mortuis applicando thesaurum meritorum Christi & Sanctorum, ut moveatur Deus ad remittendam defunctis pœnam: ùt dixi *de Indulgentiis*.

5. Potest ferri censura in locum, prout defactò fertur interdictum; ergò etiam in mortuum potest ferri censura. *Resp.* Potest, & defactò fertur interdictum in locum, ita ut locus ligetur, nego, cùm non sit capax; potest, & defactò fertur in locum, propter homines, ùt homines in eo ligentur *cap. Si civitas*, concedo. Ergò potest ferri censura in mortuos, Nego consequ.

SECTIO II.

Quæ conditiones requirantur ut subjectum sit capax censuræ Ecclesiasticæ?

1. RESP. Prima est, ut sit viator, baptizatus: quia Ecclesia non habet jurisdictionem supra non baptizatos, juxta illud Pauli, *1. Corinth. 5. de iis qui foris sunt, nihil ad nos: quid enim mihi de iis qui foris sunt judicare?*

2. Secunda, ut sit adultus, in est doli capax. Quibus autem censuris impubes, hoc est masculus ante annum 14. puella ante 12. doli capax, potest ligari; dixi *de Sacrament. pœnit. d. 7. ser. 4. sect. 6. n. 2.*

Pro discursu & solutione.

3. Unde quia debet esse doli capax, sive habens usum rationis; quid dicendum de amentibus? *Resp.* Vel est sermo de amentibus qui nunquam habuerunt usum rationis? Tales nunquam incurrunt censuras: cùm sint incapaces. Vel est sermo de amentibus qui habuerunt usum rationis? Tales aliquando in sua amentia incurrunt censuras Ecclesiasticas: ùt si Dominus jubeat servum suum, ut Clericum occidat; & interim antequam servus exequatur ejus mandatum, fiat amens: incidit in excommunicationem eo tempore, quô ejus mandatum effectum sortitur. Ratio est: quia per amentiam non revocatur mandatum causans mortem, quod positum est sub existente usu rationis.

Amentes & ebrii incurrunt excommunicationem.

Idem dicendum de dormiente, si antecedenter jusserit percutere Clericum: & de ebrio, in ebrietate percutiente eum; si effectum hunc secutu-

fe euturum præviderit, & tamen fe inebriavit: cùm fic circumftantiata percuffio, fit peccaminofa.

4. Quid fi illius mandātis amentia, fiat perpetua? Dices fortè, illū non incurrrere cenfuram, quia lex imponit cenfuram propter emendationem; tunc autem fuperfluè tali fine eam imponeret. *Refp.* Nego quòd fuperfluè tunc eam imponeret cenfuram: quia fi miraculosè, non abfolutus à cenfura, rediret ad fe, deberet abfolvi. Notādum tamen, quòd talis deberet ftatim abfolvi à cenfura (a), quamprimum declararetur à judicio, quòd fit perpetua ea amentia.

(a) Verani. Perpetuò amens abfolvi debet à cenfura.

5. Tertia conditio eft, ut fit fubditus ille in quem ferenda eft cenfura; par enim in parem, à fortiori in fuperiorem, non habet jurisdictionem. Lezan. & alii communiter.

Subditus.

6. Conditio quarta eft, quòd refpectu excommunicationis debeat effe fubjectum homo determinatus, aut homines determinati. Sic poteft in totum Capitulum, aut Collegium, aut Civitatem, ferri cenfura fufpenfionis & interdicti, *cap. Si fententia, de Senten. excom. in* 6. & *cap. Ne fede vacante;* non poteft autem totum Capitulum, aut Collegium, aut totus Conventus, aut tota Civitas excommunicari: *cap. Romana, de Sentent. excom. in* 6. Ratio eft: quia hæc maxima eft pœna. Sed de his *infrà*.

Determinatus.

Poteft communitas fufpēdi, interdici; nō autem excommunicari.

7. Quid dicendum de cafu, quo defperatur emendatio; utrùm tunc ferenda eft an non, cenfura? *Refp.* Nec ad effe validi, nec ad effe liciti, ferendæ fententiæ, requiritur fpes emendationis (b). Non requiritur ad effe validi: nam ut fit cenfura pœna medicinalis, fufficit quòd ex natura fua fit talis. Ad effe liciti non requiritur; cùm nulla lex requirat.

Cafu quô defperatur emendatio.

(b) Covar. cap. Alma mater, 1. p. n. 10. Verā. & alii Canoniftæ.

8. Dices: Qui probabiliter credit, peccatorem ex fraterna correctione pejorari, debet à tali correctione & denuntiatione abftinere, ut docet S. Thom. 2. 2. *q.* 33. *a.* 6. ergò etiam Judex à tali cenfura. *Refp.* Concedo Antecedens, Nego Confeq. difparitas eft: quia correctio fraterna ordinatur præcisè ad bonum particulare delinquentis; jam verò cenfura, præter utilitatem delinquentis, extenditur in bonum commune Ecclefiæ, ùt docet S. Thom. *loc. cit.* quod promovendum eft ut alii terreantur.

9. Inftabis: Qui excommunicatione fit deterior, talis debet abfolvi à cenfura, & aliô modô corrigi juxta D Thom. *in Addit. in* 3. *p.* q. 24. *a.* 2. *ad* 2. Ratio eft: ne fit excommunicatio in ruinam; ergò etiam quando hoc prævidet Judex, debet non ferre cenfuram, fed aliô modô delinquentem corrigere. *Rdet* Panormitan. in *cap. Ab excommunicatione, num.* 20. Antecedens effe verum in hoc cafu, quo proba-

biliter speratur emendatio per aliud remedium, sublata excommunicatione; non verò si desit spes. Sic etiam quando antecedenter est spes, quòd aliô modô, imò citiùs emendari possit, potest non censurari; sed ad hoc non obligatur Judex: quia præ oculis habet etiam aliud motivum, ac commune bonum, ut alii terrore arceantur à malo.

SERIES VI.

De absolutione censuratorum à censuris.

CUm censura nec tollatur per mortem ferentis, *cap. Episcopus*, 11 *q.* 3. nec totaliter per mortem ejus qui contraxit: nam privatur Ecclesiæ suffragiîs & sepulturâ *cap. A nobis*, 2. *de Sentent. excom.* & *cap. Is cui*; nec per pœnam illius peccati, cujus causâ incussa est *cap. A nobis*, 2. & *cap. Cùm desideres*: sed ipsa absolutione dissolvitur, prout ratio omnium est: quia censura est ligamen, quod non tollitur nisi solvatur; sit itaque

SECTIO I.

Qui possint & quomodo absolvere à censuris?

Periculum mortis dicitur articulus mortis.

I. ANte Resolutionem præmittere oportet, quòd aliud sit absolvere in articulo mortis, aliud extra articulū mortis. Item quòd periculum mortis, dicatur articulus mortis *cap. Eos qui, de Sentent. excom.* & non solùm est, quando ex infirmitate, sed etiam quando ex aliis causis mortis periculum probabile imminet. Ita Innoc. & Panormit. *cap. Quòd de his, de Sentent. excom.* Vide *suprà, d.* 6. *ser.* 7. *de Necessitate confessionis, sect.* 1. *n.* 13. Hinc est, quòd articulus mortis, aut sit præsumptus aut verus: ille, in quo secundùm existimationem humanam, judicium medicorum, moriturus est, non tamen moritur; iste est, in quo verè moritur (b). Hîs præmissis

Artic. mortis alius est præsumpt9, alius verus.

In articulo mortis quilibet Sacerdos absolvit à censur.

2. Dico 1. in articulo sive periculo mortis existentem ligatum censurâ Ecclesiastica, quæcunque sit, servatis servandîs, potest quilibet Sacerdos, etiam excommunicatus, irregularis, degradatus, hæreticus absolvere ab ea.

(b) Stratius.

3. Explicatur & probatur. Dico *quæcunq; sit*, sive non reservata, sive reservata ei, qui eam tulit; cùm sine restrictione Concil. Trid. *sess.* 14. *c.* 7. dicat: *In eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo*

articulo mortis. Et Doct. Resol. *in 4. d. 15. q. 1. a. 3.* adducit Innoc. super *cap. Si nobis*, idem eôdem modô dicens.

4. Docent quidem Sanch. *in Summ. tom. 1. lib. 2. cap. 13. n. 10.* Sambran. Bonac. & alii, Sacerdotem simplicem posse moribundos absolvere tantùm à censuris quæ impediunt susceptionem Sacramentorum, quales sunt, excommunicatio, interdictum personale, suspensio à receptione Sacramentorum, & Ecclesiastica sepultura, in quo omnes cõveniunt propter Concilii Trid. *sess. 14. c. 7.* motivum, *ne pereant*; nõ autem ùt sunt suspensio ab Ordine, officio, vel beneficio: quia Concilium præbet cuicunque Sacerdoti authoritatem absolvendi à censuris moribundos, ne aliquis pereat; per privationem autem ab Ordine, officio, vel beneficio, moribundus non perit. Sed notandum, quòd dicat Concilium Trid. *loc. cit. In eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis*; ergò non est reservatio suspensionis ab Ordine, officio &c. Et quia subjungit: *Adeòq; omnes Sacerdotes, quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt;* Sicut à quibusvis peccatis, ita à quibusvis censuris absolvere valent: cùm Concilium Trid. conjunctivè dicat, & favores sint ampliandi. Hujus sentimenti sunt Ugolin. *de Censur. tab. 1. cap. 4. §. 1. n. 2.* de Alcolea *de Excom. resol.* 205. Dian. *p. 7. tr. 10.* & *Miscellan. 1. resol. 11.* Ludovicus Caspensis *in Cursu Theol. tom. 2. tr. 25. d. 2. sect. 13. n. 139.*

In articulo mortis nulla reservatio.

5. Asserunt aliqui DD. quòd degradatus & excommunicatus vitandus, ùt est v. g. publicus pecussor Clerici qui publicè eum percussit (c), & hæreticus, absolvere etiam in tali casu nequeat; sed plures cum Bonacin. oppositum tenent; & ratio ipsa dictat: tum quia Concilium irrestrictè dicit, posse Sacerdotes absolvere: tum quia idem stat pro omnibus etiam excommunicatis & degradatis Sacerdotibus, motivum Concilii Trid. *Ne hac ipsa occasione aliquis pereat*, ùt habetur *suprà*.

(c) Panormitã. Præposit. apud Tolet. lib. 1. cap. 15.

6. *Servatis servandis tamen:* hæc enim servanda sunt: primò si ab ea sine detrimento ullo periclitantis, possit obtineri à censurante aut ejus delegato, absolutio; in tali casu ab eo est obtinenda. Ita Innoc. *c. 1.* & *cap. Nuper, de Senten. excom.* Et probari potest ex *cap. Eos, eod. tit.* (d): quia in tali casu non videtur adesse necessitas talis ut absolvatur à simplici Sacerdote quocunque.

Servanda.

(d) Ugolin. Sanch. Bonac. contra Sa verb. Absolutio, & Rodriq.

7. Objicies quidem Tridentinum dixisse sine ulla restrictione; sed facile solvitur objectio per hoc, quòd in dicto loco, Tridentinum non statuit aliquid novi, sed confirmavit veterem Ecclesiæ consuetudinem, quæ erat ut quilibet Sacerdos absolveret in articulo mortis, quando

non aderat copia Superioris, vel proprii Sacerdotis, vel destinati ad absolvendum: ùt colligitur ex Concil. Carthag. III. *can.* 32. & *cap. Presbyter*, 26. *q.* 6. Bonac. *loc. cit. punct.* 3. *prop.* 2. Vide *suprà, de Sacrā. d.* 6. *ser.* 8. *n.* 15. & 16.

Sacerdos simplex quali censurato approbato cedere debeat?

8. Secundò servari debet, quòd quàmvis Sacerdos Sæcularis simplex, hoc est non approbatus ad absolvendum sæcularem, nulla censurâ innodatus, excommunicato vitando cedere non debeat, cùm sit ille vitandus, hic verò per Tridentinum licentiatus; secùs tamen excommunicato tolerato, ad confessiones audiendas approbato: quia hic si fit rogatus, validè & licitè; si non rogatus, validè licèt illicitè, præsente simplici, hoc est non approbato Sacerdote, absolvere valet, ob privilegium Constantien. ùt dixi *suprà, de Confessione ser.* 8. *n.* 17. & 22.

Cōfessio inchoata corā simplici Sacerdote jurisdictionē radicat.

Si tamen inchoavit confessionem coram simplici Sacerdote periclitans, adveniente Sacerdote approbato ad confessiones audiendas aut Parocho, non est opus ut confessio incepta rumpatur: quia usu jam radicata est jurisdictio: Jura enim favent rei inceptæ. Et sic potest eum non tantùm à peccatis absolvere, sed à censuris. Vide *de Confess. loc. cit. n.* 15. & 16. Hujus sententiæ sunt Bonac. *loc. cit.* Henriq. *lib.* 6. *cap.* 11. *n.* 8. & alii.

Casus.

9. Quid si tempore confessionis adveniret Superior, qui censuram tulit? *Resp.* quòd debeat ab ipso peti absolutio à censuris: quia obligatus est pœnitens se ei præsentare, si potest. Si verò nolit eum absolvere, nisi ejus audiat confessionem; potest continuare confessionem coram simplici, & ab eo absolvi: quia satisfecit suæ obligationi; nec erat obligatus ad confitendum ei, ùt patebit ex *infrà* dicendis: & Sacerdos simplex habet potestatem absolvendi, in articulo mortis existentem. Ita docet Bonac. *loc. cit.*

10. Item potiùs à suspenso aut irregulari, quàm excommunicato vitando (e); ab approbato in alia Diœcesi, quàm à nullibi tali, absolvendus est periclitans, à censuris dictis (f). Ratio primi est; quia prohibetur communicatio cum excommunicato vitando. Ratio secundi est; quia majus jus habet ad audiendas confessiones qui alibi est approbatus, quàm ille qui nullibi.

(e) Bonac. loc. cit.

(f) Suar. de Pœnit. d. 26. sect. 4. n. 6. Bonac. loc. cit.

11. Addidi, *simplex sæcularis Sacerdos respectu pœnitentis sæcularis*: nā econtra, si Regulari periclitanti, innodato censurâ, adesset approbatus Sæcularis, & simplex Regularis; hic potiùs non ille, ipsum absolvere à peccatis & à censuris deberet. Vide *de Sacram. pœnit. d.* 6. *loc. cit. n.* 15 & *d.* 7. *ser.* 1. *sect.* 2. *n.* 14.

12. Observandum quartò, quòd in tali casu Sacerdos non debet priùs à censuris absolvere pœnitentem, quàm præmissa satisfactione: juxta

juxta Clementin. *de Hæred.* quod si commodè fieri nequeat, obligatur non aliter absolvere, quàm cum cautione, secundùm Gloss. ejusdem Clementin. §. *Verùm.* Cautio autem illa fieri debet, vel per fide-jussores, vel per juramentum, modò non sit puer (e); vel modò quô meliori effici potest (g). Si verò jam est sensibûs destitutus, absolvi debet à censuris (h) si expresse petierit, aut signa doloris dederit quibûs significavit se à contumacia recessisse, & ad obedientiam Ecclesiæ rediisse (g): & tunc hæredes pro defuncto ad satisfactionem obligantur.

Non priùs absolvendus quàm facta satisfactione & quomodo.

(g) Lezan. Verã. Bon.

(h) Sayr. Navar. Avil.

13. Sed quid, si moribundus jam sit sensibûs destitutus, & nullum signum contritionis dederit; possit ne talis absolvi à censuris? *Resp.* affirmativè (l) cum Bossio Caspensi, & de Alcolea *loc. cit.* cùm possit absens & invitus absolvi, ùt *inferiùs* dicam; ergò etiam in tali casu præsens & non invitus.

(l) Contra Navar. in Manu. cap. 27. n. 272. Ugolin. de Censur. p. 3. c. 3. §. 2. n. 2.

14. Observandum quintò, quòd Confessarius teneatur pœnitentem (si nondum sit destitutus sensibûs) monere, ut casu quô convaluerit, se quamprimum poterit, præsentet Superiori cui erat reservata censura (i). Quod si non fecerit; reincidit in eandem (i): prout habetur *cap. Eos, de Sentent. excom. lib.* 6. Addit Cajet. *verb. Excom. cap.* 69. satis esse, ut per procuratorem se præsentet.

(i) Vide de Pœnit. d. 7. ser. 4. sect. 6. n. 38.

15. Utrùm extorquendum sit juramentum à periclitante, in ordine ad se præsentandum? Docent quòd sic, Bonac. *loc. cit. punct.* 4. *prop.* 5. Suar. *tom.* 5. *d.* 7. *sect.* 8. *n.* 25. Sayr. *lib.* 3. *cap.* 25. Avil. verò 2. *p. cap.* 7. *d.* 3. *dub.* 4. admittit tantùm in casu percussionis Clerici, non autem in aliis casibus. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 15. admonitionem solam exigit. Plura in margine (i).

16. Quid si confiteri jam non possit, nec Sacramentum Eucharistiæ sumere? *Resp.* Dãda est ei extrema-unctio, præmissa absolutione à censuris & à peccatis, si dederit signa doloris.

Quid si nec cõfiteri nec Euchar. sumere potest.

17. Quid si moribundum non obligaverit Confessarius, ut se præsentet ei à quo est v.g. excommunicatus? *Resp.* in tali casu fuisse validam absolutionem; cùm nullibi sit lex, aliter factam irritans. Gondon. *tom.* 2. *lib.* 7. *q.* 12. *cap.* 9. §. 3. *n.* 75. de Alcolea *resol.* 185.

18. Quid dicendum de eo, qui vi alicujus privilegii, v.g. dati Cõfratribus sacri Scapularis (ùt dixi suprà *de Indulgentiis*), vel Bullæ Cruciatæ, vel ab eo qui extra articulum mortis facultatem absolvendi habet, absolutus est à censuris; utrùm teneatur se præsentare elapso mortis periculô? *Respondent* Sanch. *loc. cit.* Suar. *de Pœnit. d.* 30. *sect.* 1. *lib.* 1. *n.* 62. Bonac. Sa, Cœlestin. de Alcolea & alii, quòd non: quia hujusmodi potestatem absolvendi, absolvens habuit; & lex jubet

Absolutꝰ in iubilæo, an se præsentare teneatur.

tantùm

tantùm eos se præsentare, qui sunt in mortis periculo absoluti à simplici Sacerdote, hoc est non habente potestatem absolvendi absolutè.

Absolutus privatim ab excom. potest sepeliri in loco sacro.

19. Notandum, quòd ab excommunicatione absolutus in articulo mortis à simplici Sacerdote, debeat sepeliri in loco sacro; quàmvis absolutus non sit ab eo, cui reservata erat ea excommunicatio: hoc enim habetur *cap. Parochiano*, *de Sepult.* Quòd etiam intelligitur de hæretico, qui propter instantem necessitatem non est solemniter reconciliatus. Ita habet Innoc. *cap. A nobis*, 2. *de Excom.* & Ostien. *lib.* 3. *tit. de Sepult.* §. *Quibus interdicatur.* Et si non potuit in articulo mortis ei dari absolutio, quam petiit saltem per signa doloris, ea ostendendo; potest post mortem à censura v.g. excommunicatione absolvi: nō à Confessario (à quo jam dari non potest sacramentalis ei absolutio), sed ab eo cui erat reservata: prout habetur *cap. A nobis*, 2. *de Sentent. excom.* (k). Quòd autem signa dederit, sufficit probare per unum testem fide dignum: docent Henriq. Boic. eodem *cap. A nobis*, *in* 6. & Ostien. *lib.* 5. *tit.* 16.

(k) Innoc. Panormit.

Casus.

20. Et quid, si mortuus est post absolutionem peccatorum, ante absolutionem à censura? Talis sepeliri in loco sacro non potest, antequam absolvatur ab excommunicatione, sive interdicto personali, etiamsi cum signis contritionis mortuus fuerit: definitur allegato *cap. A nobis.* Dicendum etiam de hæretico, qui revocare volens, contritè mortuus est, quòd sit post mortem absolvendus à censura, & in loco sacro sepeliendus: nam ita Innoc. definivit in dicto *cap. A nobis.* Ratio est: quia coram Deo jam est absolutus.

21. Utrùm Laicus aut Clericus absente Sacerdote, possit existentem in articulo aut periculo mortis, absolvere à censuris? Disputant de hoc Theologi. Joan. de La Cruz Dominicanus *in Directorio conscientiæ p.* 2. *de Excom. dub.* 5. *conclus.* 1. Sylv. *verb. Absolutio, n.* 8. & 9. Angel. *ibid.* Ledesm. *cap.* 8. *de Excom.* tenent, quòd quicumque baptizatꝰ Laicꝰ etiā hæreticꝰ; alii verò, quòd quilibet primā tonsurā habēs, ùt sunt de Alcolea *de Excom.* Armil. *verb. Absolutio.* Alii cum Præposito docent, quòd omnis Clericus, moribundum à censuris (sicut quilibet Sacerdos à peccatis), absolvere possit. Contra quos, *Dico*: quòd quàmvis de licentia Papæ posset Laicus, non tamen defactò potest absolvere moribundum à censuris. Idem præstare Clericus nequit, nisi id habeat sibi commissum: ùt si sit Episcopus, aut Parochus. Ita sentiunt Bonac. *de Censur. d.* 1. *q.* 3. *punct.* 3. *n.* 1. Suar. *de Censur. d.* 7. *sect.* 7. *n.* 3. & 6. Octav. *in Repertorio morali n.* 751, *pag.* 249. Covaruv. in *cap. Alma Mater*, Soto *d.* 18. *q.* 4. *a.* 4. & alii. Probatur: quia nulla lex eis hoc concedit, prout concedit Sacerdotibus Concilium Trident.

Trident. *ſeſ.* 14. *c.* 7. quoſcunque poſſe abſolvere à quibusvis peccatis & cenſuris.

22. Caſus eſt. Laicus qui audivit Theologos de hoc diſputantes, tãquam probabilem ſententiam ſequens, abſolvit moribundum à cenſuris, & curavit eum in loco ſacro ſepeliri; quæritur, an ille & alii ſepelientes, incurrerint excommunicationem? *Rdet* de Alcolea quòd non: quia Eccleſiaſtica ſepultura deneganda eſt tantùm in caſu claro & manifeſto. Quando verò dubitatur an cadaver ſit ſepeliendum nec ne, tunc ſepeliri debet in loco ſacro: nam in partem favorabilem & meliorem eſt inclinandum, ùt patet ex *cap. Sacris*, *de Sepult.* & ex *cap. Non æſtimemus*, 23. *q.* 2. at in propoſito caſu dubium eſt, an ſepeliendum ſit tale cadaver, cùm ſit ſententia Sylv. Tabien. Joannis de La Cruz, Baunii & aliorum, docentium eſſe validam abſolutionem à cenſuris per Laicum factam, in articulo mortis cenſurati. Ita ille *tr.* 1. *de Excom. reſol.* 214. *p.* 122.

Sepultura negatur in caſu claro non in dubio.

23. Dico 2. Extra articulum mortis, à cenſuris Jure communi, aut ab homine per ſententiam generaliter latis, nulli reſervatis, poſſunt abſolvere, non tantùm Epiſcopi à Papalibus & Vicarii Generales ab Epiſcopalibus, ſed & Confeſſarii, quicumque habent poteſtatem abſolvendi à peccatis; ſive ſit minor, ſive major excommunicatio aut quæcumque alia cenſura: non aliter tamen quàm in foro interno. Ita S. Thom. *in* 4. *d* 18. *q.* 2. *a.* 5. S. Bonav. *in* 4. *d.* 18. *q. ult.* Innoc. in *cap. Nuper*, D. Reſol. *in* 4. *d.* 15. *q.* 2. *a.* 3. Cornejo *in* 3. *p. tr.* 5. *de Excom. d.* 11. *dub.* 1. Lezan. *verb. Cenſura*, *n.* 13. Sylv. *verb. Abſolutio*, *n.*4. contra Suar. *d.* 7. *ſect.* 2. *n.* 23. colliguntque hoc ex *cap.* dicto *Nuper*, *de Sentent. excom.* & *cap. Si Clerici*, *de Judice* (m). Ratio eſt: quia quæ ſpecialiter non reſervantur Jure, conceſſa cenſentur. Unde non gratìs, Confeſſarius abſolvendo præmittit, *ego te abſolvo ab omnì vinculo excommunicationis*, *ſuſpenſionis* &c. quia quamvis non poſſit abſolvere à cenſuris reſervatis, poteſt tamen à non reſervatis.

Extra peric. mortis quis abſolvere poteſt à cẽſur. nemini reſerv.

(m) Vide ſuprà, d. 7. ſec. 5. n. 1.

24. Addidi, *non aliter tamen Confeſſarii*, *quàm in foro interno*: quia abſolvere in foro externo non ſpectat ad Confeſſarium, ſed ad Epiſcopum, Prælatum, Superiorem, vel Judicem, & alios habentes juriſdictionem. Lezan. *n.* 14. *verb. Cenſura*, Bonac. *prop.* 3. *n.* 10.

Iure cõmuni aut ab homine reſervatis.

25. Dico 3. A cenſuris Jure communi, aut ab homine per ſententiam generalem latis, reſervatis, extra articulum mortis, Jure communi, ordinariè qui eas tulit, aut Superior eſt, aut ſucceſſor, aut delegatus (n); Jure verò ſpeciali, illi quibus aliquod privilegium hac in re favet, abſolvere poſſunt.

(n) cap. Per tuas, & cap. Sacro, de Sẽtent. excõ.

26. Explicatur & probatur. *Jure communi & ſententia generali*, *ſuprà*

 expli-

explicatis. Dico, *qui eas tulit, aut Superior*: nam si est lata excommunicatio ab Archidiacono, aut Parocho habente ex consuetudine vel Jure aliquo jus excommunicandi; à tali excommunicatione, horum Episcopus; & à lata à Priore, Provincialis absolvere potest: *cap. Cùm Episcopus, de Offic. Ordinar. lib.* 6. Non tamen potest irrequisito excommunicatore (si ex officio processit) absolvere, ùt habet Abbas in *cap. Per tuas, n.* 13. *de Sentent. excom.* Nec etiam absque citata parte, si ad instantiam ejus lata est excommunicatio, ùt dicit idem Abbas *ibi.* Et notant DD. in *cap. Qua fronte, de Appellat.* nisi periculum sit in mora secundùm Abbatem in dicto *cap. Per tuas, n.* 13. Si secùs faceret, teneret quidem sententia etiam non præmissa satisfactione; sed perperàm tali modô ageret: quia suis subditis jurisdictionem non servaret, ùt notat Innoc. *cap. Cùm ab Ecclesia, n.* 6. At, si esset consuetudo talis, quòd Episcopus absolvere non posset excommunicatos à suis Inferioribus; tunc facta ab eo absolutio, esset nulla: juxta Innoc. *suprà*, & *cap. Dilecto, de Offic. Archiepisc.*

27. Hîc notandum, quando excommunicatus appellat ad Episcopum, & ei evidenter constat sententiam excommunicationis esse justam; tenetur eum remittere ad excommunicatorem, nisi requisitus malitiosè neget absolutionem: *cap. Per tuas, in fin.* & ibi Abbas *n.* 10. *de Sentent. excom.* Si verò constet esse injustam, absolvere eum Episcopus obligatur: *cap. Venerabilibus*, §. *Sanè, de Excom. lib.* 6.

Justè excômunicatus à Superiore absolvi non potest.

28. *Successor aut delegatus*: cùm ille, eandem quam antecessor; hic verò, delegatam potestatem habeat.

29. Addo tò *ordinariè*: nam casus sunt, in quibus id præstare nequeunt. Primus casus est, quô ille qui censuram tulit, absolvere ab ea non valet: *si authoritas sua labatur.* Doctor Resolutus *loc. cit.* & Ostiensis. Secundus, si inciderit in excommunicationem: *can. Audivimus.* Doct. Resol. Ostiensis *suprà*: quod intelligi debet de excommunicatione majori & publica: quia si inciderit in minorem, potest absolvere, juxta *cap. Si celebrat, de Clerico excom.* Tertius casus est in incendiario, quem Ordinarius excommunicare potest, post denuntiationem absolvere nequit, sed solus Papa, ùt habetur *cap. Tua, de Sentent. excom.* Tolet. *lib.* 1. *cap.* 16. Ad quod animadvertere necesse est, quòd incendiarius Ecclesiæ vel loci Religiosi, ipso Jure est excommunicatus, prout habent Gloss. *cap. In litteris, de Rapt. & incendiar.* item Gloss. in *cap. Cùm devotissima, vers. Si verò,* 12. *q.* 2. Quartus casus est, quando Episcopus denuntiat excommunicatum, spoliatorem Ecclesiæ cum fractione; tunc à Papa est absolvendus, ùt habetur *cap. Conquesti, de Sentent. excom.* Quintus casus est, quòd si excommunicatus à delegato

Ab excommunicante absolvi non potest excômunicatus.

gato Papæ, per annum in ea permanserit, talis ab eo post annum absolvi nequeat, prout habetur *cap. Quærenti, de Offic. deleg.* Ubi Panormitanus hoc idem extendit ad quoscumque alios delegatos. Sextus casus est, si delegatus esset, tantùm executor, latæ à Papa aut alio, sententiæ; talis absolvere eundem non posset: *cap. fin. de Offic. deleg.* Secùs si cognitionem causæ demandatam haberet. Ostien. *cap. Cùm inferior*, Joannes Andreas, Tolet. *loc. cit.*

30. Quid si Successor v.g. Episcopus, nondum sit Sacerdos, sed Clericus? *Resp.* Potest ex integro in foro externo absolvere à censura, sicuti & ferre eam.

31. *Jure verò speciali* &c. nam à reservatis censuris Papæ, contentis in Bulla Cœnæ Domini, quando sunt casus occulti, & Episcopus suos subditos, & Prælatus Regularis suos Inferiores, in foro conscientiæ tantùm, absolvere potest: ostendi *sub absolutione Sacramentali ser. 4. sect. 2. n. 3.*

32. Censura Jure Papali lata, quàmvis probari possit, dummodo nō sit notoria ratione delicti, potest ab ea absolvere Episcopus: asserentibûs Henriq. *lib. 4. cap. 22. n. 4.* Avil. *2. p. cap. 2. d. 2. dub. 11. conclus. 1.* Bonac. *loc. cit.*

A reservatis censur. Papæ quando Episcop9 absolvere potest.

33. Quid si crimen erat deductum ad forum externum, reus verò nō est convictus, sed potius se purgavit, & defendit falsis Testibûs, aut viâ injusta; utrùm in tali casu possit eum Episcopus absolvere? *Rdet* affirmativè Henriq. Bonac. & alii apud eum. Ratio est: quia in hoc casu cessat ratio, ob quam crimen dicatur deductum ad forum contentiosum: perinde est, ac si non fuisset deductum.

Quid si crimen deducatur ad forum externum.

34. Quid debeat facere lapsus in hæresim, dum est casus occultus? Respondi *suprà loc. cit. n. 11.* quòd possit Sæcularis ab Episcopo, Regularis à Provinciali absolvi.

35. A quinque casibus Papalibus extra Bullam Cœnæ Domini positis, ubi Regulares absolvere valent, ibi *sect. 3. n. 3.* habes.

36. Quis & quomodo, ab excommunicatione ob percussionem & qualem Clerici, queat absolvere? Deduxi per longum ibi *sect. 6.* à *n. 9.* usque ad *n. 28.* Et plura ad propositum ibi dixi.

37. Dico 4. A censura lata ab homine per sententiam particularem, extra articulum mortis solùm is qui eam tulit, aut ejus Superior, aut successor, aut delegatus, absolvere valet: quia hæc censetur reservata ei qui eam tulit, vel ejus Superiori, aut successori, vel delegato; ne perturbetur ordo judicandi, & jurisdictio Prælati talem sententiam ferentis: quod fieret, si aliquis se intromitteret in absolvendo eum, quē

ille per sententiam specialem censurâ ligavit. Bonac. *loc. cit. prop. 2. n. 6.* Valent. *tom. 4. d. 7. q. 17. punct.* 8. Avil. & alii.

Incurrens censur. in alio Territor. an possit à suo absolvi Episcopo.

38. Utrùm possit Episcopus absolvere suum subditum à censura, quã in alio Territorio incurrit? Dixi *de Sacramentali absolutione loc. cit. n.* 34. quòd non possit, si censura sit lata per sententiam particularem. Ratio est ibi data. Secùs si lata est per statutum aut sententiam generalem: patet ex dictis *suprà, ser.* 3. *sect.* 3. §. 3.

Absolvens ab excom. cõtracta ob absolutionẽ à casu cõtẽto Bul. Cœn. Dom. incurrit excom. Papæ reserv.

39. Qui ab excommunicatione Papæ reservata ob casum contentum in Bulla Cœnæ Domini, aut ob duellum, vel Clerici percussionem, aut à reservato casu Episcopo, ausus fuerit absolvere, per quod incurrit excommunicationem soli Papæ reservatam, potest ne absolvi ab inferiore, Papâ, ab incursa hac excommunicatione? *Resp.* Vel est Sæcularis Sacerdos, vel Regularis? Ille potest absolvi ab Episcopo, (prout est excommunicatio occulta) ob privilegium concessum Episcopis à Trident. *sess.* 24. *de Reform. cap.* 6. ubi conceditur eis, quòd per se aut per Vicarium hoc est deputatum, possint absolvere ab occultis, Papæ reservatis casibus ac excommunicationibus. Ita tenent Beja, Homob. Suar. Peregrin. Dian. *p.* 3. *tr.* 4. *resol.* 73. Regularis verò talis, potest absolvi à suo Superiore, ob privilegium Pii V. per Bullam quæ incipit, *Romani Pontificis* (o). Uterque solùm in foro interno id præstare valet. Sed potestne absolvi à Confessore Regulari privilegiato, qui à Papalibus absolvit? *Resp.* Vel dictus delinquens absolvit ab excommunicatione ob duellum aut percussionem Clerici, à qua absolvere non potuit? Potest extra Italiam absolvi à Confessore Regulari privilegiato, ab incursa excommunicatione: nam Regulares privilegiati extra Italiam existentes, possunt duellantes & percussores absolvere, ut dictum est, prout monstrat index hujus libri; ergò potest & ab excommunicatione absolvere eum, qui quia absolvere non potuit, talem excommunicationem incurrit. Vel dictus delinquens absolvit intra Italiam ab excommunicatione incursa propter absolutionem à casu reservato Papæ, contento in Bulla Cœnæ Domini, vel absolvit à reservato casu Ordinario loci? Non potest absolvi à Confessore Regulari privilegiato: quia per Decretum Sacræ Congreg. de Mandato Clementis VIII. absolutiones ab hac utraque excommunicatione, redduntur nullæ, per sequentia: *Præterea noverint pœnitentes, absolutionem si quam obtinebunt contra hujusmodi prohibitionem, esse nullam, nulliusq; roboris & momenti. Et ne locorum Ordinarii, quibus jus hoc reservandorum casuum competit, plurium quàm opus sit reservatione, subditis aut Confessariis, in animarum salute procuranda cooperatoribus, sint onerosi; monentur omnes, ut paucos eosq; tantùm, quos ad Christianã discipli-*

(o) Vide suprà, d. 7. sect. 2. n. 3.

An possit Episcopus multos reservare casus.

disciplinam retinendam, animarumq; sibi creditarum salutem, pro cujusvis Diœcesis statu & qualitate, necessariò servandos esse judicaverint, servent. In quorum fidem &c. *Datum Romæ die* 9. *Mensis Januar. anno* 1601. In Bullar. Ordinis Carm. *p.* 2. *pag.* 312.

40. Sed quid, si is de quo nunc sermo, absolveret à dicta excommunicatione ex inadvertentia, aut ignorantia Juris aut pœnæ? *Resp.* talem non incurrisse excommunicationem absolvendo: nam dictum est *d.* 7. *de Sacram. Pœnit. ser.* 4. *sect.* 2. *n.* 10. quòd non quilibet incurrat dictam excommunicationem, sed qui temerè audet, præsumit, absolvere; cùm ita exprimatur in Decreto: & in pœnalibus non est facienda extensio. Plura de hoc ibi.

41. An possint Prælati Regulares exempti seu privilegiati, suos subditos Regulares, absolvere à censuris, à Papa aut Episcopis latis? *Resp.* & dico: Prælati Regulares, Generales & Provinciales (p), possunt suos subditos Regulares, à quibusvis censuris à Jure aut Judice generaliter latis & promulgatis, etiam Papæ reservatis, absolvere: quia id imprimis Sixtus IV. in Bulla, *Dum attenta*, Carmelitis; & in Bulla quæ est, *Mare magnum Prædicatorum*, concessit Generali eorumdem, & ab eo deputatis. Quod privilegium Prædicatoribus concessum Greg. XI. confirmans, eam concessit Prioribus Provincialibus & Conventualibus ac eorum Vicariis facultatem, absolvendi Fratres ejusdem Ordinis, ab excessibus & censuris quibusvis; *nisi talia forent, propter quæ essent ad sedem Apostolicam meritò destinandi*. Qui autem sunt tales? Declarat Sixtus IV. in dicta Bulla *n.* 25. per sequentia: *Declaramus Hæreticos relapsos, Schismaticos, & qui litteras Apostolicas falsificassent, aut ad Infideles prohibita detulissent; dumtaxat esse ad sedem Apostolicam meritò destinandos. Reliquis verò omnibus, etiam simoniæ pravitate qualitercumque irretitis, posse per illos quibus inibi conceditur, absolutionis beneficium, & dispensationis gratiam, juxta casuum exigentiam impartiri* (q). Ex *relapsos* colligitur, posse dictos Prælatos absolvere Inferiores suos, ab excommunicatione incursa propter hæresim. Postea Gregor. XIV. cōcessit Religioni Ministrantium infirmis, ut Generalis per se vel per suos deputatos, omnes & singulos ejusdem Congregationis socios & personas, sub ejus obedientia, disciplina, & correctione pro tempore degentes, *ab omnibus & singulis eorum peccatis, ante vel post ingressum in dictam Congregationem per eos commissis, nec non à quibuscumq; excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisq; Ecclesiasticis & Sæcularibus sententiis, censuris & pœnis, à Jure vel abhomine (non tamen nominatim) quomodolibet latis*, absolvere valeat in foro conscientiæ (r).

42. Dixi, *etiam à reservatis Papæ*: quia dicta privilegia generalissimè

Prælati Regular. posſūt suos subdit. à quibusvis cēsur. absolvere dēptis nonnullis.

(p) Imò & Priores Cōventuales.

In quibꝰ Regulares debent recurrere ad Papam.

(q) In Bullar. Ord. Carmelit. p. 332.

Prælati ab omnibus cēsur. absolvere posſūt suos Inferior. etiā cōmissis ante ingressum Relig.

(r) Lezan. tō. 1. c. 18. n. 35.

sonant, consequenter se extendunt etiam ad censuras reservatas Papæ.

43. Imò multùm probabile est, posse Generales per se aut suos delegatos, absolvere à censuris particulariter talibus, seu nominatim latis ab Episcopis. Tum quia Eugenius IV. concessit, & Sixtus IV. confirmavit citata Bullâ, privilegium Generali Carmelitarum vel ab eo deputatis, tale, quale habebant minores Pœnitentiarii Papæ, degentes in Romana Curia; nempe suos dicti Ordinis Fratres ab omnibus absolvendi excessibus, censuris, & pœnis: *nisi talia forent, propter quæ meritò essent ad sedem Apostolicam destinandi*: ùt vidimus *suprà*. Tum quia Paulus III. in Bul. *Licèt debitum*, inter Bullas hujus Pontificis *n.* 48. concessit Generali Soc. JESU ut per se, vel per alios ad id deputatos, possit Socios absolvere à quibusvis & sæcularibus sententiis, censuris, & pœnis, à Jure vel ab homine *quomodolibet latis*, & promulgatis. Lezan. *tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 36. & 37. Rodriq. *tom.* 1. *Quæst. Regul. q.* 20. *a.* 4. Suar. *tom. de Relig. tr.* 8. *lib.* 2. *cap.* 25. qui addit, hoc intelligi debere etiam quando aliquis Religiosus, nominatim denuntiatus esset; *ibid. n.* 5.

Generalis potest absolvere à censuri ab Episcopo latis.

44. Dicunt quidem, Armil. *in Summ. verb. Excom. n.* 6. Abbas *in cap. Significasti, de Reform. competen. n.* 11. Piasec. *in Praxi Episcop. p.* 2. *cap.* 3. *de Visit. Regular. verb. Ad externum*, & Peyrin. *tom.* 1. *Privileg. constit.* 2. *Sixti IV.* §. 10. *n.* 13. quòd in dicto casu Regularis debeat absolvi à suis Prælatis, non ab Episcopis. Nihilominus pro fundamento habens dictas authoritates, Dico: quòd in proposito casu Regularis nisi in foro interno & conscientioso, potest absolvi à suis Prælatis ab excommunicatione aliisque censuris; in foro verò externo & contentioso, absolvi debet ab Episcopo: nam excommunicatus per sententiam ab homine, non potest absolvi nisi ab excommunicante, aut Superiore excommunicantis, vel successore ejus; alioquin magnum præjudicium fieret excommunicanti Episcopo, & inutilis authoritas delegati esset. Ita Bordon. *resol.* 3. *q.* 7. Donat. *de Exemp. Relig. tr.* 13. *q.* 28. *p.* 305. Secùs autem dicendum de Generali Ordinis: nam sicut Episcopus est delegatus à Sede Apostolica in certis casibus, ad corrigendum & puniendum Regulares; ita Generalis Ordinis, habet privilegium & authoritatem à Sede Apostolica (ùt vidimus), eos absolvendi.

Imò & Provincialis.

45. Utrùm Provinciales, ex alia Provincia sui Ordinis Fratres, absolvere queant à censuris quibusvis? *Resp.* Declaratio est & privilegium Sixti IV. in Bulla, *Dum attenta*, *n.* 17. quòd *Generalis in toto Ordine, liberè, & singuli Provinciales in eorum & de suis Provinciis prædictis Fratribus constitutis ibidem, nec non & Fratribus aliis ejusdem Ordinis interdùm*

Provincialis suos Fratres alterius Provinciæ absolvere potest à censur.

interdùm ad eos declinantibus undecumq;, absolutione & dispensatione indigentibus, sive priusquam intraverint Ordinem sive pòst in casibus excesserint, pro quibus excommunicationis, vel interdicti, aut suspensionis incurrant sententias, à Jure vel Judice generaliter promulgatas, & hujusmodi sententiis innodati, aut in locis suppositis Ecclesiastico interdicto Divina Officia celebrantes, vel suscipientes Ordines sic ligati notam irregularitatis incurrant; absolutionis & dispensationis beneficium valeant impartiri: nisi in casibus, in præsentibus litteris exceptis. Et ab irregularitate etiã ante ingressum cõtracta.

46. Casus autem in quibus non possunt à censuris absolvere Prælati Regulares suos inferiores, sunt expressi *hîc n.* 41. In quibus verò dispensare in irregularitate non valent, sunt: si quis sit irregularis propter homicidium voluntarium, aut bigamiam, aut propter mutilationem membrorum. Casꝰ in quibus Prælati absolvere & dispensare nequeunt.

47. Utrùm Prælati Regulares possint postulantes habitum absolvere à censuris, & quomodo? Dixi *de Ord. ser.* 4. *n.* 50. 51. 52. & 53.

48. Quæritur, utrùm non Prælatus Confessarius Regularis, queat postulantem habitum, statimque ingressurum Religionem, absolvere à censuris reservatis Episcopo? *Rdent* affirmativè Bartholom. de Vechis *in Praxi novit. d.* 4. *dub.* 7. *n.* 5. Dian. *p.* 3. *tr.* 2. *resol.* 6. & *p.* 11. *tr.* 4. *resol.* 16. Octav. *in.* 2. *p. Repertorii n.* 534. *pag.* 44. Ratio eorum est: quia immediatè ingressurus Religionem, jam non comprehenditur inter Sæculares; consequenter à reservatis Episcopo, absolvi potest à Regulari Confessore, ùt de mente Clementis VIII. declaratum est à Cardinali quodam, teste dicto Bartholom. Quod admitti potest de censuris generaliter latis, non de nominatim talibus: ùt videre est locis in citatis *hîc n.* 47. An Confessarius valeat postulantem à reservatis Episcopo absolvere.

SECTIO II.

Quæ sint observanda in conferenda absolutione?

§. I.

An forma aliqua, & qualis, in danda absolutione à censuris, servanda sit?

1. DIco: Nullo Jure Ecclesiastico, una determinata forma ab omnibus servanda statuitur, prout communiter DD. asserunt; sed aliqua exprimenda est, talis, quâ ligatus solvi sufficienter signifi- In absolutione quæ exprimenda?

ſignificetur. Perſona abſolvenda, exprimenda eſt, ut declaretur quisnam abſolvatur. Et perſona abſolvens aliquomodo exprimi debet, ut exprimatur actus abſolutionis, & ut ſciatur quis abſolvit.

2. Ut autem exprimatur cauſa, ob quam abſolvendus contraxit cēſuram hanc, v.g. dicendo, *ego te abſolvo à vinculo excommunicationis quam incurriſti Clericum percutiendo;* non eſt neceſſe ad valorem abſolutionis, cùm nulla lege hoc præſcribatur; ſed expedit, ſi abſolvens velit ab una non ab altera abſolvere. Secùs ſi aut ligatus peteret ab hac non altera abſolvi; colligitur ex *cap. Cùm pro cauſa*, & *cap. Officii, de Sentent. excom.* aut abſolvens, ab illa non hac poteſtatem habeat abſolvendi: in hoc caſu abſolutio teneret. Sed quando ſunt plures cenſuræ, v.g. excommunicationes, ob cauſas diverſas; ut ſciatur à qua eſt abſolutus, oportet cauſam exprimere: v. g. *ego te abſolvo ab excommunicatione quam incurriſti ob cauſam N.* &c.

3. Si pœnitens non recuſat ab aliis cenſuris abſolutionem, & abſolvens intendat ab omnibus generaliter abſolvere; abſolvit ab omnibus. Bonac. Lezan. *de Cenſuris.*

4. Utrùm neceſſe ſit exprimere nomen cenſuræ, à qua abſolvitur cenſurâ ligatus? Circa hoc ſunt tres ſententiæ. Prima eſt Ugolin. *tab.* 1. *cap.* 23. & aliorum dicentium, minimè eſſe hoc neceſſarium: quia ambiguitas verbi *abſolvo*, ſufficienter determinatur per intentionem abſolventis. Secunda eſt Sylv. *verb. Abſolutio* 2. §. *Quantùm eſt*, tenentis nullam abſolutionem abſque additione nominis in ſpecie cenſuræ, eſſe nullam: quia verbum *abſolvo*, non minùs ſignificat abſolutionem à peccatis, quàm à cenſura aut alia pœna: nec ſufficit intentio (inquit), quia determinatio debet eſſe ſenſibilis. Tertia eſt Verani, ſub diſtinctione: quando ligatus petit abſolvi à tali, non eſt neceſſe exprimere cenſuram à qua abſolvitur; ſed ſufficit, *ego te abſolvo*: quia tunc ratione petitionis extrinſecæ & ſenſibilis, ſufficienter determinatur intentio, & ſignificatio illius verbi *abſolvo*. Si verò non petenti detur, ut contingit in Sacramentali abſolutione ante abſolutionem à peccatis; neceſſe eſt exprimere nomen cenſuræ, v.g. excommunicationis ſi in ea ſit, aut ſuſpenſionis &c. alioquin non determinaretur ſignificatio verbi *abſolvo*, ad effectum determinatum. Cui cum Lezan. ſubſcribo, cum hac tamen additione: *pro tutiori*, *abſolvo à cenſura;* vel ſi plures, *à cenſuris.* Item ſi pœnitens deſideret abſolvi ab omnibus cenſuris, & abſolvens habeat abſolvendi intentionem; abſolvitur ab omnibus, etiam per eadem verba *te abſolvo*, per quæ ſimiliter abſolvitur à peccatis. Ita docent Lezan. Bonac. *loc. cit.* Navar. *de Pœnit. dub.* 6. *cap* 1. Henriq. *lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 3.

An nomen cenſuræ exprimi debeat.

Per abſolutionē à peccatis, abſolvitur à cenſuris.

5. Unde

5. Unde valet absolutio à censuris, quâ Confessarius habens potestatem absolvendi ab hæresi, absolvit pœnitentem à peccatis aliis, & hæresi, per hæc verba, *ego te absolvo à peccatis tuis* : maximè quia præmisit absolutionem ab excommunicatione, tunc intendendo absolvere ab hæresi.

Absolutio à censur. per absolutionẽ à peccatis.

6. Verbîs ne an scripturâ, ferenda sit absolutio? *Resp.* Ad valorem absolutionis perinde est, sive voce, sive scripturâ, sive per signa eam exprimentia, feratur (a): patet inde, quòd si Romanus Pontifex declaret se velle, suo factô, aut communicatione absolvere; factum tenet: prout in Clementin. *Vult, de Sentent. excom.* Et sic in tali casu, si excommunicatus peteret à Summo Pontifice, an vellet ipsum absolvere ab excommunicatione, & Summus Pontifex sola capitis inclinatione annuat; tunc hoc signum exterius, erit sufficiens ad tollendam censuram. Expedit tamen, ut per verba ore prolata, aut scrtptô fiat dicta absolutio: quia quàmvis per nutus signaque externa, humano modô respectivè jurisdictio exerceatur; non tamen ita potest exprimi totum, prout per vocalia aut scriptô exarata verba exprimitur. Quod & Episcopi ob *cap. Cùm desideres, de Sentent. excom.* facere tenentur; licèt non Summus Pontifex; cùm ille habeat supremam potestatem tollendi censuras, independenter à Jure.

Qualiter ferenda absolutio.

(a) Bonac. Veran. Valent. Lezan.

7. Licetsi non sint ab Ecclesia instituta verba ab omnibus servanda, sicut verba absolutionis sacramentalis, & sufficiat dicere, *absolvo te, reconcilio te Ecclesiæ*, vel *restituo te pristinæ communioni & usui Sacramentorum*; invaluit tamen consuetudo Ecclesiæ, ut in foro externo servetur forma cujuscumque Episcopatus: in foro verò interno, ab excommunicatione, *ego te absolvo à vinculo excommunicationis, quam incurristi ob percussionem Clerici* (vel propter N. si ob aliam causam in eum lata sit), *& restituo te Sanctis Sacramentis & communioni fidelium, in nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti.* Forma absolutionis à censura: *Ego te absolvo à vinculo suspensionis, quam incurristi propter N. & restituo te executioni Ordinum, in nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti.*

Forma absolutionis ab excom.

A censura.

8. Si censura sit dubia, hæc vel similia solent adhiberi: *Si teneris aliquô vinculô excommunicationis, suspensionis, vel interdicti; absolvo te ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, & interdicti, inquantum possum & tu indiges, in nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti.*

Dubia.

§. II.

Quæ est differentia inter absolutionem in foro pœnitentiæ, conscientiæ, & foro externo?

Forū internum.

I. FOrum internum seu animæ, est quoad Deum. Hocce, complectitur forum Sacramenti pœnitentiæ, & forum conscientiæ. Forum Sacramenti pœnitentiæ, est intra Sacramentum pœnitẽtiæ; forum conscientiæ, est latius: nam etiam est extra Sacramentum pœnitentiæ, quoad Deum.

2. In foro Sacramenti pœnitentiæ absolvitur quis, dum absolvitur in Sacramento pœnitentiæ; in foro verò conscientiæ, dum conceditur absolutio, vel dispensatur extra Sacramentum pœnitentiæ, etiam coram aliquibus, sed non cum strepitu judicii. Ita docent Peyrin. *tom.* 1. *Privil. Minim. in Constit. Pyrhi n.* 43. Lezan. *verb. Absolutio,* & *tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 45. Henriq. *lib.* 3. *de Indult. cap.* 3. *lit. Roman.* Miranda *in Manual.* 2. *tom.* 2. *q.* 35. *a.* 2.

Parochꝰ potest absolvere ab excõ. remittendo cum peccatis ad Regularem.

3. Et sic etiamsi addatur in privilegio particula *tantùm*, v.g. conceditur in foro conscientiæ tantùm; tunc non tantùm Confessarius, data in Sacramento pœnitentiæ absolutione à peccatis, potest dare absolutionem extra Sacramentum à censura; sed etiam Parochus, cui ratione officii conceditur potestas absolvendi à censuris, potest id præstare suis Subditis, extra Sacramentum pœnitentiæ in foro conscientiæ, nondum existens Sacerdos: & alius habens facultatem à censuris absolvendi in foro conscientiæ, absolvere ab his potest, remittendo absolutum, cum peccatis ad Confessarium. Hoc tenent Sanch. *lib.* 8. *de Matrim. d.* 34. *n.* 2. Genuensis *in Praxi Neapolitana cap.* 66. *n.* 18. Avil. *de Censur.* 1. *p. cap.* 7. *d.* 3. *dub.* 13. Henriq. *lib.* 7. *cap.* 13. *n.* 2. Bonac. & alii apud eum. Ratio est: quia verba hæc, *in foro conscientiæ tantùm*, denotant absolutionem talem prodesse suscipienti, solùm quoad Deum & salutem animæ, non quoad Ecclesiam: forum enim externum, est quoad Ecclesiam.

Forū externum.

4. Unde in foro externo absolvitur, quando absolvitur judiciosè, sive quoad Ecclesiam; taliter, quòd in eo foro, ab ea censura non indigeat absolutione, sed publicè, censurâ prohibitum exercere potest.

Absolutio in foro pœnitẽn profit quoad forum externum.

5. In hoc differentiam faciunt DD. quomodo data in foro Sacramentali sive Sacramenti pœnitentiæ, aut foro conscientiæ, profit quoad forum externum. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 14. dicit: etiam præmissa satisfactione, data absolutio in foro conscientiæ, non prodest in foro exteriori. Et *inferiùs*: facultates quæ per Romanum Pontificem dantur per Jubilæum aut Bullas, Confessariis, absolvendi à quibusvis censuris; non concernunt forum externum, sed tantùm ea quæ ad pœnitentiæ forum, & conscientiæ purgationem spectant. Citat pro hac sententia Covar. in *cap. Alma Mater, prior. p. Relect.* §. 11. *n.* 15. *vers.* 3. Ratio eorum est: quia detraheretur jurisdictioni Ecclesiasticæ, si ex commu-

communicatus secretè absolutus, posset se ingerere Divinis. Et sic juxta illos, deberet se præsentare absolutus Superiori: quàmvis tempore Jubilæi sit absolutus à Confessario, cui hæc potestas à Papa est commissa. Econtra Bonac. *loc. cit.* cum Suar. Sanch. A nobis verò sub distinctione dicendum, quomodo non prodest, & quomodo prodest. *Resp.* Absolutio in foro conscientiæ, foro pœnitentiæ, data, non prodest quoad judicium forense: nam potest à Judice sive Superiore, citari si denuntietur; & puniri, obligari ad satisfaciendum parti læsæ si quæ fuit; & iterùm absolvi seu declarari absolutus, adhibito etiam testimoniô illius qui eum absolvit in foro conscientiæ &c. vel Confessarii id de licentia pœnitentis testificantis. Ratio est: quia absolvi aliquem in foro conscientiæ, est absolvi eum salvo jure Judicis vel Superioris, ad faciendum ea quæ debet (a). Prodest verò, quia potest Judex aut Superior, hujusmodi absolutionem acceptare pro foro externo, & eum non turbare (b). Non prodest etiam quoad illos, qui nesciunt esse absolutum: quare quoad eos, debet se gerere, ac si adhuc esset non absolutus à censura, & hoc propter scandalum vitandum. Prodest quoad illos, qui vel ignorant eum incurrisse censuram, vel sciunt esse absolutum: coram talibus, potest exercere actus censurâ prohibitos (a): ùt si est excommunicatus, celebrare, communicare &c. (a). Ratio est: quia taliter absolutus, est quoad Deum & illos, à censura liberatus.

(a) Lezan. verb. Absolut. n. 7. Bonac. de Censur. pūct. 10. d. 1. q. 3. Mirand. in Man. Prælat. tom. 1. q. 46. a. 7. & alii apud Bonac.

(b) Laym. lib. 1. tr. 5. p. 1. cap. 7. n. 7.

6. Sed unde cognoscere debemus facultatem, restrictám ad forum conscientiæ aut pœnitentiæ? *Resp.* quòd ex ipsis verbis indulti, si irrestrictè concedatur potestas absolvendi; tales delegati, sicut & delegantes: possunt in omni dictorum *suprà* foro absolvere (c), modò satisfactum sit parti, juxta Motum Pii V. Ratio pro delegantibus est: quia nullo Jure stringuntur, ut non aliter quàm in Sacramento pœnitentiæ absolvere concedant. Pro habentibus potestatem delegatam irrestrictè, ratio: quia sine limitatione eis potestas conceditur. Vel additur clausula, *in foro conscientiæ tantùm?* Tunc quàmvis Navar. *in Manual. cap.* 26. *n.* 31. & Suar. 5. *tom. in* 3. *p. d.* 7. *sect.* 5. *n.* 35. dicant, non posse aliter absolvi quàm in Sacramento pœnitentiæ; valdè tamen probabile est per alios, posse extra Sacramentum pœnitentiæ, ùt dixi *suprà*. Quando autem additur, *in Sacramentali confessione audita*, vel simili modo, v.g. *in foro pœnitentiæ*; tunc nisi in Sacramento pœnitētiæ, potest ille absolvere, cui sub tali clausula, potestas absolvendi conceditur. Verum quidem est, quòd Suar. *lib.* 8. *de Legibus, cap.* 6. *n.* 16. & Bonac. *de Censur. d.* 1. *q.* 3. *punct.* 6. *n.* 8. & 9. per verba dicta, *in foro pœnitentiæ*, datam facultatem, extendant extra Sacramen-

(c) Lez. l. c. Navar. c. 27. n. 278. Bonac.

tum pœnitentiæ, affignata falutari pœnitentia; *immeritò tamen ita ſentiunt* (inquit Lezan.): *forum enim pœnitentiæ nihil aliud eſt, niſi Sacramentum pœnitentiæ: & quoties Pontifex, vel alii Prælati Superiores volunt, quòd pœnitens non abſolvatur niſi impoſita pœnitentiâ; id exprimunt aliis verbis, videlicet, injunctâ pœnitentiâ, peractâ pœnitentiâ* &c. Rodriq. *tom.* 1. *q.* 61. *a.* 10. Sanch. *lib.* 8. *de Matrim. d.* 34. *n.* 29.

Differentia iı ter abſolutionē in foro interno & externo dandam.

7. Differentia, inter formam in foro interno & externo dandam, quòd in abſolutione ab excommunicatione danda in foro externo, adhibeantur aliquæ ſolemnitates (d), quæ non adhibentur, in danda in foro interno: nempe præmittitur pſalmus *Miſerere mei Deus*, ad cujus ſingulos verſus, humeri denudati, virgâ aut flagellô leviter percutiuntur, niſi oppoſitum communi uſu receptum fuerit, aut fœmina ſit; poſtmodum dictô *Gloria Patri, Kyrie eleiſon* &c. *Pater noſter* &c. verſ. *Salvum fac ſervum tuum* &c. *Domine exaudi orationem meam* &c. *Dominus vobiſcum* &c. dicatur oratio: *Deus cui proprium eſt miſereri ſemper & parcere* &c. Deinde ſubjungatur: *authoritate qua fungor, abſolvo te à vinculo excommunicationis, quod incurriſti propter N. cauſam, & reſtituo te Sacramentis Eccleſiæ, & communioni Fidelium, in nomine Patris &c.* Panorm. *cap. final. de Reſtit.* Innoc. *cap. Cùm delicta, de Reſcript.* Lezan. *loc. cit.* Hæc forma quidem non eſt de eſſentia abſolutionis, omitti tamen ſine culpa non poteſt, ubi oppoſita praxis non ſervatur.

(d) cap. A nobis, de Sent. excō.

Hoc eſt de excommunicato publicè, nominatim tali.

Quæ præcedunt formā abſolutionis ab excōmunicatione.

8. Hæc omnia, præcedere debet ſatisfactio parti læſæ, ſive in fortuna ſive in honore, ſi poteſt & quantum poteſt: Si non poteſt in præſenti ſed in futuro, adhibenda eſt cautio pignoratitia; & ſi non poteſt, tunc fidejuſſoria; quòd ſi nec talis eſſe poteſt, ſaltem dari debet cautio juratoria, de prædicta ſatisfactione præſtanda. Colligitur id ex *cap. Parochian. de Sentent. excom.* Et ſi impoſſibilitas etiā pro futuro ſtat, petat veniam.

Et quid ſi error eſſet.

9. Quid ſi errore non præmitteretur ſatisfactio, quæ fieri potuit? *Reſp.* Vel hoc fecit abſolvens, habens jurisdictionem non delegatam; Aut delegatam, ſed non reſtrictam? Valet abſolutio (e); peccaret tamen, ille contra juſtitiam, hic contra charitatem, ſi voluntariè omitteret eam (f). Vel hoc fecit poteſtate delegata, limitata ad abſolvendum facta ſatisfactione? Tunc abſolutio nulla: nam jurisdictio limitata, non extenditur ultra limites præſcriptos; tantum valet quātum ſonat. Ita Nald. *in Summ. verb. Abſolutio à cenſuris*, Bonac. *loc. cit.*

(e) Navar. c. 27. n. 37. Lezan. l. c.

(f) Hēriq. l. 13. c. 28. Bonac. de Cēſur q. 3. p. 9. n. 1.

10. Quid ſi poſt præſtitam cautionem, abſolutus negligeret ſatisfacere; incideret ne in eamdem excommunicationem? *Reſp.* quòd non cùm id Jure cautum non eſt. Poterit tamen iterùm à Judice excommunicari: *cap. Ad reprimendam, de Offic. Ordinar.* Lezan.

11. Præ-

11. Præmitti etiam debet juramentum de non perpetrando ampliùs tali crimine (g); quod obfervari debet, tantùm in abfolutione ab excommunicatione ob magna crimina (h): prout abfolvuntur incendiarii, Clericorum percuffores &c. cùm nihil aliud ex Jure colligi poffit, inquit Lezan.

12. Quando mortuus abfolvitur, non corpus fed fepulchrum aut tumba, virgâ percuti debet. Vide Rituale Rom. nifi hoc expediret fieri ex ordinatione judicii, in terrorem incutiendum aliis.

13. In abfolutione verò danda in foro Sacramentali feu confcientiæ, non tantùm præfatæ folemnitates non funt adhibendæ, fed etiam fufficit quòd pœnitens proponat fatisfacere quamprimùm potuerit: creditur ei hoc, in hoc foro, ùt colligit Nald. *fuprà* ex Rituali Rom. juffu Pauli V. edito.

(g) Suar. t. 5. de Cenfur. d. 19. §. 2. n. 10. Lezan. l. c.

(h) Cajetã. Summ. verb. Abfolutio, c. pen. Lezan. l. c.

In foro exteriori abfolutionẽ præcedere debet fatisfactio; in foro verò pœnitentiæ fuf. promiffio vera.

§. III.

Vtrùm poteſt dari abſolutio ſub conditione; & utrùm cenſurâ lata ſub conditione, donec fatisfeceris, *impletaq; conditione, cenſuratus indigeat abſolutione?*

I. RESP. ad 1. quòd detur à cenfuris abfolutio conditionata de præterito & præfenti, patet & ex abfolutione tali à peccatis, & ex praxi peritorum Confeffariorum, quòd eam, in cautelam & reverentiam Sacramenti, conferant fub conditione: *ego te abfolvo fi indiges, à vinculo excommunicationis*; vel, *ego te abfolvo à cenfura fi quam contraxifti.* Imò prudentes Confeffarii, ordinariè hac intentione addunt conditionem.

Conditionata abfolutio dari poteft.

2. Quòd de futuro collata, valida & licita fit, ùt fi dicatur, *fi fatisfeceris, reftitueris* &c. (i): patet inde, quòd quia cenfura poteft ferri fub conditione de futuro; ergò & abfolutio à cenfura.

3. Quòd nequeat dari Sacramentalis abfolutio fub conditione de futuro; ratio eft: quia non eft in poteftate Confeffarii fufpendere effectum Sacramenti; eft verò in poteftate abfolventis à cenfuris, abfolutionem & ejus effectum fufpendere; cùm id Ecclefia admittat & praxi teneat.

(i) Covar. in c. Alma Mater, p. 1. §. 11. Sayr. l. 2. c. 16. n. 7. Lezan.

4. Ad 2. dico: Quàmvis multi requirant novam abfolutionem ferẽdam; prout funt D. Anton. 3. *p. tit.* 24. *cap.* 77. §. 1. Sylv. *verb. Abfolutio* 3. & *verb. Excommunicatio* 1. *n.* 19. Gloffa *in Clementin.* 1. *de Decimis, verb. Donec*, Abbas *in cap. de Judiciis, notat.* 6. Nihilominùs di-

Abfolutio à cenfuris fub conditione data eâ impletâ tollitur.

 cendũ,

cendum, quòd talis censura non indigeat novâ absolutione, sed ipsô factô, adimpleta conditione, v.g. satisfactione, tollitur. Ita Lezan. *verb. Censura*, Veran. & alii communiter DD. Ratio est: quia cum illa censura, data est simul absolutio sub conditione, quæ quamdiu non est impleta, non operatur; positâ verò eâ, statim operatur. Quare non est opus alia nova absolutione.

Si excõmunicatus sit necessarius pro dãdo testimonio modus pro hoc assignatur.

5. Probatur 2. Quando datur absolutio in reincidentiam, transactô terminô pro quo erat absolutus, statim absque nova sententia reincidit in eamdem excommunicationem; ergò etiam censura imposita, sub hac conditione, *donec satisfeceris*, impleta conditione, tollitur, ex vi præcedentis absolutionis, quâ ferens taliter censuram, implicitè, hoc est sub adimplenda conditione, absolvit. Quòd autem possit conferri absolutio ad reincidentiã, hoc est ad certũ tempus, ut interea intra hoc tẽpus obtineatur id quod censura vetat, v.g. testimoniũ præstare condignũ in judicio, cui fides danda sit, quo tempore elapso, in eamdem censuram nempe excommunicationem reincidit; habetur hoc in *cap. Veniens*, & *cap. 2. de Testibus*, & *cap. Apostolica*, *de Except.* Et iste modus est usitatus & frequens (dicit Verani), & fuit introductus ex eo, quia censura non suspenditur sed operatur suum effectum, ùt Juristæ docent cum Gloss. in *cap. Præsenti*, *verb. Declaramus*, *de Senten. excom. in* 6. Et sic ad tempus, aliquando ad cautelam, quando dubitatur de censura, aut propter tutiùs, ne sit ea; aliquando ex certa scientia præexistentis censuræ conceditur ad tempus certum absolutio, ut interea possit beneficium validè obtinere, vel testimonium in judicio ferre, ùt dixi. Ita Covar. *tr. in cap. Alma Mater*, §. 11. *n.* 6. & alii communiter Canonistæ. Sequitur, quod intra hoc tempus celebrare, & cum aliis in Divinis communicare possit.

Objectio solvitur.

6. Sed difficultas est, vel qui ita absolvitur recessit à contumacia? Debet absolvi absolutè, non ad tempus; vel non recessit? Non videtur absolvendus etiam ad tempus. *Resp.* Potest etiam contumax ad tempus absolvi, propter bonum Ecclesiæ aut tertii, ex benignitate Ecclesiæ, ut ferat v.g. testimonium in judicio in favorem innocentis; nihil enim est inconvenientiæ: si contumax est, propter ipsum non est relaxatio, sed censura elapso terminô assignato.

7. Si quæras, quomodo redit censura, sine nova contumacia? *Resp.* quòd incurratur ex vi prioris sententiæ.

§. IV.

An ab-

An absolutio vî aut dolô extorta valeat; & utrùm absenti & invito conferri possit?

I. RESP. ad 1. negativè: quia hujusmodi absolutio, irritatur à Jure, *c. unico, de Iis quæ vî metusve causâ fiunt, in 6.* Cajet. *verb. Excommunicatio, casu* 41. Cornex. Lezan. *loc. cit.* Et taliter extorquens absolutionem, novam excommunicationem incurrit (a); sed hæc nemini est reservata.

Absolutio extorta non valet, & taliter extorquens incurrit excom.

(a) Sayr. l. 2. c. 12. Cornex. & alii.

2. Ad. 2. *Resp.* quàmvis Sacramentaliter nequeat absolvi quis, nisi volens; potest tamen à censuris invitus (b). Ratio est: quia potest ferri censura in invitum; ergò & absolutio dari invito.

3. Et quàmvis non possit absens, Sacramentaliter absolvi, propter declarationem Clem. VIII. ùt dixi *suprà de Sacrament. pœnitentiæ;* potest tamen à censura, absolutione liberari, propter usum talem Ecclesiæ. Et ratio iterùm redit: quia potest ferri censura in absentem, & eum ligare; ergò & absolutio absentem, ab ea liberare. Avil. Lezan.

(b) S. Thō. in 4. d. 18. q. 2. a. 5. Sayr. l. 2. c. 21. n. 5. Lezā. l. c.

4. Unde Prælatus, in capitulis vel visitationibus aut certis festivitatibus, absolvendo præsentes à censuris, potest absolvere & absentes. Lezan. *verb. Absolutio, n.* 16. Laym. *lib.* 1. *tr.* 5. *p.* 2. *cap.* 6. *n.* 9. Avil. & alii.

Prælatus in visitatione absolvit absentes.

DISTINCTIO II.

Ideas censuræ excommunicationis distinguens, & eas demonstrans differre ab aliis censuris.

SERIES I.

Quid, & quotuplex excommunicatio?

I. RESP. Excommunicatio quoad nominis ethymologiam, idem est, ac quod erat communicatio, modò non est communicatio, seu à communione separatio. Vocari solet *anathema:* sed si strictè velimus sumere *anathema,* addit solemnitates, quas non adhibet excommunicatio: scilicet, quòd dum anathema fertur in aliquem, *cap. Debent,* 11. *q.* 3. debent duodecim Presbyteri Episcopum circumstare, & intortitia seu faculas vel candelas accensas in manibus tenere, quas post latam anathematis sententiam in terram projiciunt, pedibûs-

Excōmunicatio est à communione separatio.

Anathema addit solemnitates.

pedibúsque conculcant, & extinguunt; cui ceremoniæ, adduntur & aliquæ maledictiones ac execrationes verbales. Quapropter *cap. Cùm nō ab homine, de Judic.* Clericus depositus incorrigibilis, primùm excommunicari, postea crescente contumacia, anathematizari jubetur.

Quoad rem excōmunicatio.

2. Quoad rem de quâ nunc, ùt sic sumpta, est censura Ecclesiastica, quâ baptizatus quispiam, separatur ab Ecclesiastica communione Fidelium: aliter, est censura Ecclesiastica, quâ quis privatur communione Fidelium.

Quoad speciem.

(a) Tol. l. 1. c. 5. Covar. c. Alma Mater 1. p. § 8. n. 5. Bonac.

Excōmunicatio latasimpliciter, est excōmunicatio major.

Excōmunicationis majoris effectus.

Minoris.

3. Quoad speciem, alia est major, alia minor; correlativè ad se, respectivè tales dicuntur. Illa, simpliciter excommunicatio dicitur; nam quando in sententia absque ullo additamento exprimitur, illa nō minor intelligitur (a); hæc, cum additamento *minor:* decisio enim est Gregor. IX. per sequentia: *si quem sub hac forma verborum, illum excommunico, vel simili, à Judice suo excommunicari contingat; dicendum est, eum non minori quæ à perceptione Sacramentorum, sed etiam majori excommunicatione quæ à communione Fidelium separat, esse ligatum.* In Corp. Jur. Can. *de Verborum signific. p.* 278. Illa est, quæ privat pluribus bonîs, videlicet Sacramentîs, suffragiîs Ecclesiæ, & communione humana, nec non sepultura in loco sacro; hæc verò privat solùm communione passiva Sacramentorum, *cap. Si celebrat, de Cler. excom. ministr.*

Excōmunicatus vitandus.

Solvitur objectio.

(b) Vide de Sacram. in gen. ser. 7. de Sacram. pœnit. d. 7. ser. 3. n. 1. 3.

Quare in Polonia nō sūt vitandi hæretici.

4. Excommunicatus excommunicatione majori, vel est non toleratus sed vitandus, quem vitare tenentur Fideles; vel non vitandus, sed potiùs tolerandus, quem Fideles tolerare non tenentur. *Vitandus,* ex declaratione Concilii Constan. (b) est, qui aut nominatim excōmunicatus publicè denuntiatus est, aut publicus percussor Clerici nullo Jure à censura excusandus. Verum quidem est, quòd dicta Extravagans, correcta fuerit in Concilio Basilien. *sess.* 20. ubi quicumque excommunicati notorii, vitandi dicuntur; sed hoc Concilium approbatum non est quoad hoc: & consuetudine Ecclesiæ, receptum est oppositum, dicunt Lezan. *loc. cit.* Suar. & alii. Et sic in Polonia, non tenemur vitare hæreticos; cùm non sint nominatim excommunicati, & publicè taliter denuntiati. Rotarius.

Non vitandus.

5. Dico, *publicus:* nam occultus non est vitandus, decisum est ab Urbano III. *cap. Cùm non ab homine,* ubi sic habetur: *nisi fortè id tibi soli pateret: in quo casu, ipsum privatim tantummodo evitabis, quamdiu ab Ecclesia toleratur; ut saltem verecundiæ rubore suffusus, pro latenti excessu satisfacere compellatur.* In Corp. Jur. Can. *de Sent. excom. p.* 271. Quòd ex benignitate Ecclesiæ potest ad plures extendi: ut quàmvis percussor ab eis sit visus, injiciens sacrilegè manum in Clericum, vitandus

tandus non sit. Ex declaratione enim Concilii Constantien. (b) requiritur, ut illa percussio sit notoria notorietate facti, ùt ponit Bonac. *de Censur. d. 2. q. 2. punct.* 1. §. 1. nam si est notoria tantùm notorietate famæ, requiritur à Judice declaratio delicti, propter *cap. Cùm secundùm leges.* Debet se tamen ille, in foro interno habere pro excommunicato, ùt dixi *de Sacram. pœnit. d. 7. ser. 6. n. 27. Et si Clerici invicem* &c. Si verò notorietate facti, est notoria multis, eò quòd viderint eum percutientem Clericum, nec ullo Jure potest excusari; tunc ante denuntiationem vitandus est: quia in dicto *cap. Cùm non ab homine,* ita habetur: *licèt denuntiatus non sit, debes abstinere.*

6. Quot requirantur Testes oculati, ut percussor Clerici sit vitandus ante sententiam declaratoriam? In hoc casu quòd nullo Jure sit excusandus? *Resp.* Nec DD. de hoc conveniunt, nec nos determinare possumus; cùm plures ad majorem communitatem requirantur, pauciores ad minorem sufficiant. Ita Ugolin. Avil. Bonac. & alii. Unde etsi respectu communitatis parvæ sufficerent homines decem; non sufficiunt tamen, respectu magnæ Civitatis. Quare quàmvis Varsaviæ decem homines, præsentes essent, quando Cajus percuteret Clericum, non esset eô ipsô vitandus. Ita immediatè citati. Secùs si in parvo Conventu viderent tres, in eo talis percussor esset vitandus, ante sententiam declarativam delicti.

Quot requirâtur vidêtes ut sit percussor Clerici ex cõmunicatq vitandus.

7. Esset ne vitandus ante sententiam declarativam, eô ipsô, quòd in judicio coram multis fateretur se percussisse Clericum injuriosè & graviter? *Rdet* Bonac. *loc. cit.* quòd non: quia ut sit vitandus ante denuntiationem & sententiam Judicis, debet ex declaratione Concilii Constan. esse notorius notorietate facti: non sufficit notorietas Juris, qualis est, si reus fateatur factum.

Qui in judicio fatetur se percussisse Clericũ, non eô ipsô est vitãdus.

8. Addidi, *nullo Jure excusandus:* nam si eum aut ignorantia facti quòd sit Clericus, aut necessaria defensio excuset; etiamsi in multorũ præsentia, v.g. triginta aut quadraginta virorum percuteret, vitandus non est. Alexander enim III. *cap. Si verò,* declaravit: *si aliquis in Clericum nutrientem comam manus injiceret violentas; propter hoc non debet Apostolico præsentari conspectui, nec etiam excommunicatione notari* (c): *dummodo ipsum Clericum ignoraverit: vel si hoc dubium fuerit, propria manu dumtaxat præstiterit juramentum, quòd eum esse Clericum ignorasset.* In Corp. Jur. Can. *de Sent. excom. cap.* 4. p. 270.

Ignorantia facti excusat.

(c) *nodari,* in recẽtioribus libris.

SERIES II.

De excommunicatione minore.

Ob quam

Effect9 primus excommunicationis minoris.

I. *R*Esp. & dico 1. Excommunicationis minoris duo sunt effectus: unus est, privare usu & participatione passiva Sacramentorum, *cap. Si celebrat*, & *cap. Nobis*.

(a) N. Beetz. in Præc. Decal. præc. 3. exposit.

In excommunicatione minori recipiens Sacramēta nō incurrit irregularitatē sed peccat mortaliter.

(b) Lezan. Bonac.

2. Hinc est, quòd ligatus excommunicatione minori, peccet mortaliter Sacramenta suscipiendo (a): colligitur ex *cap. Si celebrat*, & *cap. ult. de Cler. excom.* ubi dicitur, graviter peccare eum, qui ligatus minori excommunicatione celebrat: quare? Quia tunc Sacramentum suscipit. Non tamen incurrit irregularitatem, aut aliam censuram: citatis capitibûs. Ratio est: quia nullo Jure hoc cavetur. Idem dicendum de administrante, tali, Sacramenta; nisi excusetur ratione ignorantiæ, scandali, aut alterius mali vitandi: cùm sic cooperetur peccato illius (b). Quàmvis non peccaret contra præceptum Ecclesiæ, quia illa jubet vitare tantùm vitandos excommunicatos; peccat tamen contra Jus naturale, quô abstinere tenemur, ab administrandis Sacramentis indignis. Alterius *cap.* 3. *dub.* 3. Bonac. Verani.

Quæ Sacramenta excōmunicat9 validè recipit.

3. Valore suo tamen non carent, talibus Sacramenta collata: quia per excommunicationem minorem, non redduntur incapaces ad ea recipienda; solùm usus illorum licitus negatur, prout communiter asserunt Theologi. Excipi tamen debet Sacramentum pœnitentiæ: nam in quantum mortaliter peccant illud recipiendo, in tantum nullum recipiunt, proter suam indispositionem & incapacitatem. Cornex. Bonac. Lezan. Secùs si petat priùs absolutionem censuræ, aut speret eam sibi dandam in Sacramento pœnitentiæ, idcirco ad id accedit. Potest tamen absque peccato ullo, recipere Sacramenta, quando id ei est necessarium, ad vitandum scandalum, infamiam &c.

4. Si quæras, utrùm minori excommunicatione ligatus, possit administrare Sacramenta? *Resp.* Tres circa hoc esse sententias. Sylv. *verb. Excommunicatio* & alii censent, tunc illum peccare mortaliter; alii venialiter; prout sunt Soto *d.* 22. *q.* 2. *n.* 3. Avil. *c.* 6. *dub.* 12. alii nullo modo, cum Bonac. *loc. cit.* Cui subscribo: alioqui dici deberet hoc, quòd excommunicatio minor, non tantùm privet participatione Sacramentorum passiva, hoc est receptione; sed & activa, nempe administratione eorum: quod nemo docet. Unde celebrans in excommunicatione minori, unum non duo peccata cōmittit, inquantum recipit Sacramentum.

An excommunicat9 excommunicatione minori possit administrare Sacramenta.

Objectio solvitur.

5. Si objicias Gregorium IX. asserere, excommunicatos excommunicatione minori, peccare mortaliter administrando Sacramenta; *Resp*

verum esse hoc, dum administrando Sacramenta, ea suscipiunt; secùs quando aliis solùm conferunt. Sic celebrans Missam, & ordinans in Sacerdotem; inquantum se communicat existens in excommunicatione minori, peccat mortaliter: secùs si confirmet, aut baptizet. Lezan. Bonac. Covar. aliique Canonistæ.

Secundo effectus excõmunicationis minoris.

6. Secundus effectus est minoris excommunicationis, quòd scienter, licitè eligi aut ad dignitatem Ecclesiasticam promoveri nequeat; quàmvis eligere, & suam jurisdictionem exercere licitè possit.

Non potest eligi.

7. Explicatur & probatur. *Scienter eligi nequit:* nam habetur *cap. Si celebrat*, sic: *Si scienter talis electus fuerit, ejus electio est irritanda, pro eo quòd ad susceptionem eorum eligitur, à quorum perceptione à SS. PP. est privatus.* Quare si ignorabatur excommunicatio, sive ignorantia se tenente ex parte utriusque, sive ex parte electorum, sive ex parte electi; electio non tantùm non est irritanda, sed & licita: quia textus dicit, *si scienter* (a). Idem dicendum de collatione beneficii; cùm collatio talis, est virtualis quædam electio, inquantum est acceptio unius præ multis.

8. Potest autem *eligere & jurisdictionem suam exercere:* quia *cap. ult. de Cleric. excom.* habetur, *ei qui sic excommunicatus est, non esse prohibitum eligere, vel quæ jurisdictionis sunt exercere.* Potest ergò excommunicatum excommunicatione minori, ab ea absolvere; cùm id Innoc. III. *cap. Duobus*, declaravit, casum solvendo: *Duobus collata potestas, ut à minori excommunicatione si in ipsam inciderint, invicem se absolvant, utroq; ligato vinculô excommunicationis hujusmodi, non expiratô.* In Corp. Jur. Can. *de Sentent. excom. Decretal. Greg. IX. lib. V. tit.* 39. *p.* 277. Potest & à majori excommunicatione, alium absolvere; cùm non privetur jurisdictione, & usu ejus. Ugolin. *tab.* 3. *cap.* 12. Sayr. Veran. Bonac.

Excommunicatus minori excommunicatione potest absolvere aliũ à majori.

9. Dico 2. Excommunicatio minor quàmvis imponi posset ab homine, sive per sententiam generalem sive particularem, habente potestatem imponendi majorem (d); vix tamen imponitur (e): & Jure communi his temporibûs, solùm propter culpabilem communicationem aut participationem indebitam cum excommunicato excommunicatione majori, vitando, sive vivo sive mortuo (f), incurritur, ùt colligitur ex *cap. Nuper, de Sent. excom.* & *cap. Statuimus, eod. tit. in* 6. & *cap. Cùm desideres.*

(d) Verani.

(e) Lezan. verb. Excõ. n. 5. Navar. in Mã. c. 27. n. 24.

(f) Veran. Lezan. Bonac.

10. Explicatur & probatur. *Propter culpabilem;* cùm excommunicatio sit pœna, culpam ante se commissam habere debet; sive sit illa culpa mortalis, ùt contingit in participatione Divinorum; sive venialis, ùt accidit communicando in humanis (f), nisi adsit contẽptᵒ.

Non omnis tamen culpa venialis sufficit ad incurrendam eam, ex defectu enim advertentiæ, aut deliberationis, non incurritur (g): quia in tali culpa, non reperitur inobedientia aut contumacia, quæ ad incurrendã censuram est necessaria.

(g) Suar. t. 5. in 3. p. d. 24. sect. 2. n. 18. Lezan.

11. Addo, *indebitàm*: nam debita in re, excipitur, ùt videbitur *infrà.*

12. *Cum excommunicato excommunicatione majori, vitando*: quia licetsi olim, sufficiebat communicatio cum quocumque excommunicato publico publicè, cum occulto occultè, juxta *cap. Cùm non ab homine*; nunc tamen post Concil. Constan. sicut solùm vitandum excommunicatum vitare tenemur, ita communicando indebitè cum eo, incurritur excommunicatio minor, non autem cum alio. Lezan. *loc. cit.*

Lavans caput excommunicato, incurrit excõmunicationem.

13. *Sive vivo sive mortuo*: v.g. si lavet quis caput mortui excommunicati, aut eum investiat, aut eum comitetur ad sepulturam, qui cum eo vivo communicare non potuit tam in Divinis quàm in humanis, incurrit excommunicationem minorem. Ita Gloss. in *cap. Ad hæc*, Panormit. in *cap. Sacris*, *de Sepult.* Marius, Alterius *lib.* 1. *d.* 13. *c.* 1. & *d.* 14. *c.* 1. Bonac. *de Excom. d.* 2. *q.* 3. *prop.* 2.

14. Dico 3. Si excommunicatio minor esset lata ab homine per sententiam particularem, ab ipsomet tantùm (h), quia ejusdem est solvere cujus fuit ligare, vel à Successore ejus, vel à Superiore, aut delegato, tolli posset, non ab alio, dempto articulô mortis. Jure verò lata, à quocumque Confessario amoveri potest (f): quia *cap. Nuper, de Sent. excom.* conceditur proprio Sacerdoti, ut à minore excommunicatione absolvat: atqui quilibet Confessarius, est per delegationem proprius Sacerdos, ùt docent Bonac. *loc. cit.* Sayr. & alii communiter; quod firmatur per *cap. Omnis utriusq; sexûs*, *de Pœnit. & remiss.*

(h) Ostien. l. 5. de Excõ. vers. 14.

Proprius Sacerdos est Confessarius.

15. Si quæras utrùm Parochus nondum Sacerdos possit à tali excommunicatione absolvere; patet ex dictis & dicendis, quòd possit.

SERIES III.

De effectibus excommunicationis majoris.

SECTIO I.

Quis primus, & quid de eo dicendum?

Excõmunicationis maj. effectus primus est privatio administrationis Sacrament.

1. RESP. Sit primus, privatio administrationis activæ Sacramentorum: sive enim sit vitandus, sive non vitandus excommunicatus, respectivè prohibetur administrare Sacramenta; *cap. Apostolicæ*, & *cap. Si celebrat.*

2. Ex

2. Explicatur & probatur. *Respectivè prohibetur:* ita ut vitandus absolutè nequeat ea administrare, demptis casibûs sequentibus: si non sit alius Minister legitimus, qui velit moribundo administrare Sacramentum necessitatis (a): imò in tali casu, tenetur ex charitate ei succurrere; cùm Ecclesia concedat excommunicatis vitandis, ut moribundis in extrema necessitate existentibus, succurrant absolutione Sacerdotes excommunicati, ùt vidimus *suprà de Pœnitentia*.

(a) D. Aug. in cap. Siquē fortè, 24. q. 1. Lezan. & alii communiter.

Excipitur articul9 mortis pro Sacramēto pœnit. & bapt.

3. Nec obest, quòd possit moribundus salvari per actum contritionis; administrandum tamen est Sacramentum pœnitentiæ: quia aliquādo difficilis actus contritionis, & facilior actus attritionis est in Sacramento pœnitentiæ. Et quod dictum est de Sacramento pœnitentiæ, idē dicendum de Sacramento baptismi, cùm sit æquè necessarium: cum hac tamen limitatione, ut ab excommunicato non detur solemniter, in vestibus sacris, & cum cæremoniis, baptismus.

4. Potest etiam in tali casu ab excommunicato vitando dari Sacramentum Eucharistiæ (b). Ratio est: quia moribundus potest se existimare contritum, & esse tantùm attritus; tunc in tali casu juxta cōmunem sententiam Theologorum, per Sacramentum Eucharistiæ, ex attrito fieret contritus, & sic salvaretur. Quare etiam se ipsum communicare in articulo mortis ob hanc rationem potest excommunicatus vitandus (c), sive ex præconsecratis hostiis, sive etiam celebrando. De extrema-unctione à pari sequitur.

(b) Verani.

(c) Cornex tr. 5. de Excō. d. 1. Lezan. verb. Euchar. n. 15. Verani.

5. Item extra casum dictum, ac necessitatem moribundi, potest excommunicatus vitandus conferre Sacramenta aliis, ubi ignoratur talis; quando sibi id, est necessarium ad evitandum mortis periculum, infamiam aut aliud grande malum avertendum. Ratio est: tum quia Sacerdos excommunicatus charactere non caret; tum quia Ecclesia id prohibens, non obligat cum tanto dispendio: nisi adesset scandalum, aut talis administratio extorqueretur in odium vel contemptum Ecclesiæ: quia tunc deberet præferre bonum commune Ecclesiæ, & mortem subire (d), ita communiter. Sacramentum tamen pœnitentiæ administrare in tali casu non valet, quia ad Sacramentum pœnitentiæ requiritur jurisdictio, quâ excommunicatus vitandus caret (d).

Et vitandū mortis periculum infamiam vel aliud grande malum.

(d) Lezan. Veran. Cornex.

6. Toleratus excommunicatus verò, etiam extra periculum moribundi & proprium, potest administrare Sacramenta, unà cum Sacramento pœnitentiæ; non aliter tamen, quàm rogatus: quia in Extravag. dicta, *Ad evitanda*, non conceditur excommunicato tolerato, ut se ingerat; sed conceditur Fidelibus, ut cum toleratis communicent, & ab eis Sacramenta recipiant (d). Quare non tantùm ignorantes tales sed etiam scientes, ab eis petere possunt.

Tolerat9 excōmunicat9 potest administrare Sacramēta quādocumq;.

7. Unde possunt Parochiani petere suum Parochum excommunicatũ toleratum, ut eis Missam die festo celebret; & is satisfacere desideriis eorum. Docent Suar. *d.* 11. *sect.* 4. *n.* 13. Julius *tr.* 12. *c.* 3. *q.* 7. *n.* 73. Bonac. *loc. cit.* Ratio est: quia cùm Ecclesia Fidelibus concedat, ut cum excommunicato tolerato in Divinis communicent; concedit tolerato in tali casu communicationem cum eis, sine ullo peccato.

8. Quid si paratus sit Sacerdos excommunicatus toleratus ex sua parte, non rogatus, celebrare; possunt ne audire Sacrum ejus non excommunicati? *Rdet* Bonac. quòd possint: quia non est cooperari peccato alterius, aliàs parati.

9. Ex his collige 1. tam vitandum quàm non vitandum excommunicatum peccare mortaliter, conferendo Sacramenta in casibus quibus lex prohibet eis: & necessitas excusans à culpa non suffragatur (e): quia in re valdè gravi violant præceptum. Econtra in casibus in quibus lex concedit, necessitas à culpa excusat, minimè peccant, nisi aliunde sint in mortali.

(e) Cornex. Lezan. l. c.

Excõmunicati administrando Sacramẽta incurrunt irregular.

10. Sed incurrunt ne irregularitatem, in dictis casibus administrando Sacramenta? *Resp.* Alia sunt ad quorum administrationem requiritur Ordo, ùt sunt Sacramenta Ordinis, Confirmationis, Eucharistiæ, Extremæ unctionis; alia ad quæ non requiritur, ùt sunt Matrimonium, Baptismus. Primo modô dicta Sacramenta administrando, in casibus nõ permissis, excommunicati sive vitandi sive tolerati, non rogati, incurrunt irregularitatem: *cap. Si quis Episcopus*, & *cap. Is cui*, Lezan. *verb. Irregularitas*, *n.* 55. Non verò secundo modô sumpta privatim administrando, v.g. baptismum sine vestibus sacris. Ita docent Veran. Lezan. Bonac. Sylv. Sayr. & alii.

11. Collige 2. Sacramenta ab excommunicato quocumque sive licitè sive illicitè administrata, esse valida; dẽpto solo Sacramẽtô pœnitẽtiæ, extra casum extremæ necessitatis, seu periculi mortis (f). Ratio primæ partis est: quia valor Sacramentorum pendet ab intentione Ministri, à forma & materia; plus non requirit. Ratio secundi: quia excommunicatus vitandus, caret jurisdictione extra casum necessitatis.

(f) Bonac. l. c. Lezan.

12. Collige 3. petentem & recipientem Sacramentum ab excommunicato vitando extra necessitatem, peccare mortaliter: quia communicat cum eo in Divinis, in casu, quô prohibetur communicatio.

SECTIO II.

Effectus secundarius excommunicationis majoris, quòd nequeat excommunicatus recipere Ecclesiastica Sacramẽta; quid dicendum de hoc?

1. *Resp.*

1. *R*Esp. & dico 1. Excommunicatus excommunicatione majori, sive sit vitandus sive non vitandus, mortaliter peccat Sacramenta recipiendo, demptis casibûs *infrà* positis.

2. Explicatur & probatur. *Sive vitandus, cap. Illorum*, & *cap. Siquidem, de Sentent. excom. cap. Si celebrat, de Cleric. excom.* (a); *sive non vitandus:* quia in Extravag. *Ad evitanda*, nullus favor ei conceditur quoad hoc (b).

(a) Lezan. verb. Excōmunicatio, n. 9. Navar. c. 27. n. 18. Cornex.

3. *Mortaliter peccat:* quia id expreſsè est prohibitum in locis citatis: & hoc peccatum, est sacrilegii; siquidem est contra reverentiam Sacramenti.

(b) Lezan. l. c.

Casus quib9 excōmunicatus vitandus Sacramenta licitè recipere potest.

4. *Demptis casibûs:* nam casus sunt, quibus excommunicatus etiam non toleratus, excusatur ab omni culpa recipiendo Sacramenta: si eū excuset ignorantia, aut inadvertentia excommunicationis, vel necessitas ob vitandam infamiam, vel scandalum, vel mortis periculum quod aliter vitare nequit (c): quia Ecclesia non obligat cum tanto incommodo. Et sive licitè sive illicitè recipiat ea, non incurrit irregularitatem, quodcumque Sacramentum recipiendo (d); cùm in nullo Jure sit præscripta hæc pœna, dicit Lezan. Incurrit tamen suspensionē, recipiendo Ordinem Sacrum. Vide *de Ordine ser. 4. n.* 13.

(c) Sot. Bonac. Lezan.

(d) Diā. Lezan. contra Suar. Henriq. Valent.

5. Dico 2. Sacramenta, sive à tolerato sive à non tolerato excommunicato recepta illicitè, casibûs non permissis ab Ecclesia, valida sunt omnia, dempto Sacramentô pœnitentiæ.

Et validè.

6. Explicatur & probatur. *Valida sunt:* quia eorum valor ab intentione, materia debita, & forma, pendet; non ab aliis prætereà. De Sacramento pœnitentiæ dicendum, quòd demptis casibûs sequentibus, receptum ab excommunicato recipiente, est nullum, propter indispositionem subjecti.

Absolutio à peccatis, simul à censuris.

Casus.

7. Casus verò quibûs Sacramentum pœnitentiæ receptum ab excōmunicato etiam vitando est validum, sunt: primò in mortis periculo, si non adesset tempus absolvendi eum priùs ab excommunicatione, & putaret Confessarius non posse, per eadem verba, *te absolvo*, absolvere simul à censuris & à peccatis, sive hoc faceret bona sive mala fide; tunc absolutio à peccatis solis data, & ab excommunicato recepta, esset valida & fructuosa (e). Secundò extra articulum mortis, quando pœnitens suæ excommunicationis invincibiliter oblitus, aut ignorans, integrè confessus, à peccatis absolvitur non præmissa absolutione ab excommunicatione. Tertiò quando pœnitens in confessione excommunicationem Confessario manifestat, sed Confessarius inculpabiliter, vel etiam malitiosè, pœnitentem solùm à peccatis absolvit. Quartò quando pœnitens inculpabiliter judicaret se priùs absolvendum

(e) Veran. Bonac.

vendum à peccatis quàm censuris, diceret sua peccata, & ab eis absolutionem reciperet validè: quia nec intentio, nec materia aut forma deesset; nec obest indispositio subjecti. Ita docent Sayr. Bonac. *loc. cit.* Veran. & NN. Joan. Beetz. *in* 3. *p. Decal. exposit.* 4. *cap.* 5. Lezan. *verb. Excommunicatio*, *n.* 9.

8. An peccet mortaliter Minister non excommunicatus, Sacramentum ministrans excommunicato; & quam pœnam incurrat? *Resp.* Excommunicatus, vel est toleratus vel non toleratus? Si toleratus? Ei administrans Sacramentum, non peccat quidem contra jus humanum Ecclesiasticum ex vi censuræ, quia Concilium Constan. in Extravag. Martini V. *Ad evitanda*, non prohibet in Divinis & Sacramentis communicationem cum excommunicatis toleratis (f), sed potiùs prohibitivam legem antiquam sustulit; peccat nihilominùs contra Jus naturale & Divinum, quia ministrat Sacramentum indigno. Instantia clarificat: quòd vî voti paupertatis, prohibeatur Regulari recipere dona absque licentia Prælati, non prohibetur tamen laicis, dona sine licẽtia Prælati dare ei; sic etiam in proposito, prohibetur excommunicato tolerato susceptio, non prohibetur verò administratio. Si excommunicatus est non toleratus? Tunc Sacerdos ei administrando Sacramentum, præter hoc, quòd peccet contra Jus naturale (ùt dixi), peccat ex vi censuræ contra Jus Ecclesiasticum: quia Ecclesia Jure antiquo *cap. Significavit*, & *cap. Cùm desideres, de Sentent. excom.* prohibet communionem cum excommunicatis non toleratis, nihil circa hoc in dicta Extravag. innovando.

(f) Verã. Lezã. Bonac.

Administrare Sacramẽtum excõmunicato tolerato, est peccatũ cõtra Ius naturale & Divinum.

9. Quoad pœnas notandum, quòd excommunicatus toleratus, illicitè recipiens Sacramentum, nullam censuram aut pœnam incurrat (d), quia nulla in Jure expressa est; excommunicatus verò non toleratus, incurrit ipso Jure interdictum ab ingressu Ecclesiæ, ùt habetur *cap. Episcoporum*, *de Privileg. in* 6. Item incurrit depositionem ab officio & dignitate, non tantùm Jure latam, sed etiam ferendam (e). Idem dicendum de illis, qui fautoribus hæreticorum administrant Sacramenta. patet ex *cap. Excommunicatus, de Hæret.* Adde ex *cap. Significavit, de Sent. excom.* si Sacerdos scienter, spontè, Sacramenta daret non tolerato excommunicatione Papali, incurreret excommunicationem majorem Papæ reservatam (d): ita enim ibi habetur: *Verùm Clericos, qui scienter & spontè participaverunt excommunicatis à nobis, & ipsos in officiis receperunt; eâdem excommunicationis sententiâ, cum ipsis non dubitamus involvi: quos etiam pro beneficio absolutionis habendo, ad nos voluimus cum litterarum tuarum insinuatione remitti.* In Corp. Jur. Can. Decretal. Greg. IX. *lib.* 1. *tit.* 39. *fol.* 272.

Excommunicatus non toleratꝰ quas pœnas incurrit.

10. Ad

10. Ad hanc excommunicationem ut incurratur, requiruntur à Doctoribus conditiones sequentes: prima, quòd admittens ad participationem in Divinis, Clericus sit; secunda, ut sit participatio in Divinis; tertia, ut scienter; quarta, quòd spontè; quinta, quòd sic excommunicatus sit à Papa per sententiam specialem vel generalem (g), non sufficit esse excommunicatum sententiâ Canonis generalis, inquit Lezan. *loc. cit.* Idem cum eo sentiunt Cajet. *verb. Excommunicatio*, Bonac. Avil. & alii.

Requisita.

(g) Thesaur. verb. Absolvens, c. 7. §. 2.

11. Sunt autem casus quibûs Minister ministrando Sacramentum excommunicato tolerato, aut non tolerato, sicut nullum peccatum cõmittit, ita nullam pœnam incurrit. Primò, si inculpabiliter ignoret excommunicationem illius, cui Sacramentum confert. Secundò, quoties excommunicatus licitè petit Sacramentum; dempta circumstantiâ, si excommunicatus ignoret se excommunicatum, aut ex inadvertentia petat, & administraturus, excommunicatum sciat; tunc enim peccaret Minister, ei conferendo Sacramentum (h): quia in re gravi faceret contra prohibitionem Ecclesiæ.

(h) Bonac.

12. Quid si administraret Sacramentum excommunicato vitando, ex metu gravi cadente in virum constantem? *Resp.* In tali casu non peccaret quidem contra Jus Ecclesiasticum, quia Ecclesia non obligat cum tanto discrimine; peccaret tamen contra Jus naturale & divinum, inquantum daret Sacramentum indigno: id enim intrinsecè malum est, nec potest ullo eventu honestari.

SECTIO III.

Effectus tertius excommunicationis, est carentia participationis suffragiorum, & orationum Ecclesiæ. De his

1. PRæmitto: Hujusmodi suffragia omnia, esse quædam auxilia spiritualia, quæ à Clericis veluti Ministris Ecclesiæ offeruntur pro fidelibus: qualia sunt, Sacrificia Missæ ea ratione qua offeruntur à Sacerdotibus nomine Ecclesiæ, Horæ canonicæ, publicæ supplicationes sive processiones &c. (a), indulgentiæ quæ ex communi Ecclesiæ thesauro fidelibus applicantur (b). Privata, esse orationes privatas, jejunia, eleemosynas, & quæcumque bona opera quæ offeruntur à persona ùt privata. Hîs præmissis

(a) Sot. Cornex. Bonac. apud Lezã.

(b) Laym. c. 2. n. 2.

2. Dico: Quicumque excommunicatus, non tantùm vitandus, sed etiam non vitandus (c), ita privatur omnibus Ecclesiæ suffragiîs communibus, ut nec specialiter pro eo, nec generaliter pro omnibus, ab

(c) Contra Laym.

aliquo

(d) S.Thō. Covaruv. cap. Alma Mater.

aliquo absque lapsu in peccatum mortale offerri possint (d): *cap. A nobis*, & *cap. Sacris, de Sent. excom.* Ratio est: quia hi expelluntur à communibus suffragiis velut Ethnici; tum quia *Timoth.* 1. excommunicati dicuntur tradi Sathanæ, quia ut ait Augustinus: *Extra Ecclesiam diabolus est, ac pro hoc quasi diabolo traditur, qui ab Ecclesiastica communione removetur.* In Corp. Jur. Can. Decret. *p.* 2. *cauf.* 11. *q.* 3. *fol.* 225.

Pro discursu & solutione.

3. Dices: Petrus faciens Officium die Parasceves, nomine Ecclesiæ obtulit communionem pro suo affine excommunicato, inde motus, quòd Ecclesia hac die offerat orationem pro Hæreticis, qui sunt excōmunicati; & tamen sicut non peccavit applicando orationes nomine Ecclesiæ pro Hæreticis qui sunt excommunicati die præcedenti coram Papa, ita non peccavit applicando communionem pro suo affine excommunicato; ergò non peccat mortaliter Catholicus, applicando nomine Ecclesiæ, suffragia communia Ecclesiæ. *Resp.* Communio non offertur nomine Ecclesiæ: & si? Feriâ sexta in Parasceve Ecclesia ipsi dispensat, ut oret Sacerdos nomine ipsius pro omnibus etiam excommunicatis, ad imitationem Christi, qui ea die pro omnibus oravit & pro omnibus applicuit suam mortem quoad sufficientiam. Ita Sot. *in* 4. *d.* 11. *q.* 2. *a.* 7. *ad* 2. & *d.* 22. *q.* 1. *a.* 1. Cornex. & alii.

4. Urgebis: Idem Petrus etiam sequenti die Sabbati Sancti pro eodem affine obtulit Sacrificium Missæ. *Resp.* Vel obtulit in Persona Christi? Prodest quidem ipsi (e), quia solùm redditur incapax Missæ prout offertur nomine Ecclesiæ; peccavit tamen mortaliter: secundùm alios quomodocumque sit excommunicatus ille affinis, secundùm alios tunc solùm, quando ille pro quo applicat est vitandus. Ita Say. *lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 6. Henriq. Lezan. Vel obtulit nomine Ecclesiæ? Tunc applicatio nihil profuit illi affini; & præter peccatum mortale quod commisit agendo in re gravi contra prohibitionem Ecclesiæ, incurrit excommunicationem minorem, inquantum communicavit cum excommunicato.

(e) Lezan. l. c. Suar. d. 9. s. 4. Cornex.

5. Promovebis discursum: Sed ille affinis excommunicatus, erat sufficienter contritus. *Resp.* etiamsi: quia per contritionem non est ablata excommunicatio, *cap. A nobis* (e). Oppositum tamen tenent Navar. *in Manual. c.* 27. & alii.

6. Et quid si ille affinis excommunicatus Sacerdos, pro se celebrans, privatim offerret Sacrum; an saltem ipsemet etiam nomine Ecclesiæ sibi prodesset? *Resp.* Vel hoc faceret ex ignorantia inculpabili, aut necessitate, v.g. moribundus ut se communicaret (ùt dixi *suprà*), quia non esset alius qui ei Eucharistiam administraret? In tali circumstantia,

tia, omnimodè de fructu sacrificii communicaret. Vel seclusis hîs, hoc præstaret? Peccaret gravissimè, nullumque fructum ex Sacrificio Missæ recipperet. Lezan. *loc. cit.*

7. Dixi *suprà* in Resolutione, *privatur suffragiîs communibus*: nam nō privatur suffragiîs privatis fidelium, possumus enim privatas orationes etiam in Ecclesia, & bona opera, pro excommunicatis offerre; imò & in Missa in Memento mentaliter orare: quia hæc nomine Ecclesiæ non offeruntur. Quare excommunicatus, inscriptus in confraternitatē Sacri Scapularis aut Rosarii, non privatur suffragiîs Ordinis. Excōmunicat9 nō privatur suffragiîs privatis fideliū.

8. Dices: Non licet cum excommunicatis vitandis communicare; offerre verò pro ipsis suas satisfactiones, est magis cum illis communicare, quàm eos salutare, vel cum illis loqui. *Resp.* Offerre pro illis bona opera, non est cum illis in bonis spiritualibus communicare, sed eleemosynam spiritualem eis exhibere, quæ non minùs licita est, quàm eleemosyna corporalis, excommunicato vel infideli data: imò ex Bellarm. *lib.* 2. *de Missa c.* 6. in fine, & Lezan. *loc. cit. n.* 12. notare possumus, laudabilem esse praxim aliquorum Sacerdotum offerendi Sacrificium pro conversione Hæreticorum, nec ulla reprehensione dignam: quia (ùt ait Lezan.) sic non tam pro Hæreticis, quàm pro destructione hæresis offeruntur; quod est licitum, & conforme usui Ecclesiæ, quæ non rarò in Collectis orat pro extirpatione Hæreticorum.

SECTIO IV.

Quartus effectus excommunicationis, est privatio communicationis in Divinis officiis. De hoc,

I. IMprimis præmitto: Nomine Divinorum officiorum, venire non solum Sacrificium Missæ, & exercitium cujuscumque Ordinis etiam minoris, sed etiam horas Canonicas quæ in choro persolvuntur, orationem publicam, processiones publicas ad quas homines concurrunt, benedictionem solemnem aquæ, candelarum, aut ramorum, olei, sepulturæ, aliasque similes cæremonias; consecrationes Ecclesiarū, altarium, chrismatis, virginum &c. quæ solemniter fiunt ex institutione Christi vel Ecclesiæ. Navar. *in Manual. c.* 27. *n.* 36. §. *Ad quintum*, Lezan. *loc. cit. n.* 14. Hîs præmissis, Nomine Divinorum Officiorū quid veniat.

2. Dico: Excommunicatus excommunicatione majori, sive vitandus sive toleratus Sacerdos, nec celebrare potest: *cap. Si quis Episcopus*, 1. & 2. 11. *q.* 3. *cap. Clerici, cap. Latores, cap. Fraternitati tuæ, de Clerico*

 excom. celebr. (a), estque hoc peccatum mortale, cùm sit in re gravi legis Ecclesiasticæ transgressio; nisi dictum exercentem actum Ordinis, excuset ignorantia invincibilis, inadvertentia, vel evitandum scandalum, aut extrema necessitas, ùt dixi *suprà:* hîs seclusis, præter mortale peccatum in quod labitur, incurrit irregularitatem, etiamsi occultus toleratus sit (b), nisi rogatus: quia *suprà* adducta Extravag. *Ad evitanda*, favorem ipsi nullum præstat, nisi inquantum rogatus sit; cùm fidelibus favorem præstando, concedat communicare cum excommunicatis toleratis.

(a) Ugolin. tab. 2. c. 8. Bonac. de Irregular. d. 7. q. 3. p. 5. Lezan. verb. Excō. n. 13.

(b) cap. Si quis, cap. Is cui, Lezan. de Irreg. n. 55. & verb. Excō. n. 14.

Excommunicat9 exercens actum Ord. quādo incurrit irregular.

3. At juvat advertere, quòd non incurrat irregularitatem etiam vitãdus, nisi talem actum Ordinis solemniter faciat, id est cum illis cæremoniis & vestibus, quæ ei competunt ex officio & Ordine. Ita Sylv. *in Summ. verb. Irregularitas, n.* 16. Cornex. Lezan.

4. Quapropter excommunicati, Subdiaconus ad altare cantans sine manipulo Epistolam; Sacerdos sine vestibus sacris baptizans more laicorum, non incurrunt irregularitatem (c); cùm hæc laici exercere soleant taliter: primum in Ecclesia Græca Nobiles, secundum ubique quicunque. Secùs est, si Sacerdos exerceat ea, quæ à solis Presbyteris fieri possunt: ùt sunt consecrare, absolvere, infirmo extremam unctionem dare.

(c) Lezan. l. c.

Excommunicatus non potest adesse Divino officio.

5. Dico 2. Excommunicatus Clericus, sive vitandus sive toleratus, non potest adesse Divino officio, *cap.* 15. *de Sentent. excom.* sed privatim recitare illud tenetur (d); aliàs commodum reportaret ex suo delicto. Non debet tamen tunc dicere, *Dominus vobiscum,* quia hoc denotat dicere Officium nomine Ecclesiæ, quod est prohibitum excommunicato: quare dicere obligatur *Domine exaudi orationem meam.* Non incurrit tamen irregularitatem, dicendo, *Dominus vobiscum,* quidquid dicat Laym: nam non incurritur ea, nisi propter mortale, à quo parvitas excusat.

6. Si quæras, utrùm socium adhibere potest, & cum eo dicere Divinum officium? *Resp.* quòd non (e), excepto casu sequenti: tum quia ei omnis communicatio est interdicta; tum quia hoc idem colligitur ex *cap. Excommunicatos,* 11. *q.* 3. ubi habetur: *nec cum eis in oratione communicent:* imò *cap. sequenti* habetur: *qui communicaverit cum excommunicato, si laicus est, excommunicetur.* At excusant eum à mortali Lezā. Veran. Bonac. Ugolin. & alii.

(d) Abbas in c. 2. de Cler. excō. n. 8. Veran.

(e) Navar. de Horis Canonicis, c. 7. n. 16. Covaruv. c. Alma Mater.

7. Casus autem est quô à veniali excusatur, si est Prælatus, potest cum suo Capellano aut Secretario recitare Officium: quia talis, est veluti famulus ipsius, dicit Lezan. cum Bonac.

Excommunicatus non potest interesse Missæ sacrif.

8. Dico 3. Excommunicatus, sive vitandus sive toleratus, non potest interesse Sacrificio Missæ: quia prohibetur in pœnam delicti, *cap. Episcoporū,*

ſcoporum, *de Privil. in* 6. *cap. Is qui*, & *cap. Alma Mater*, Sylv. Ugolin. Lezan. Unde ſi adſit, graviter peccat. Poteſt tamen excommunicatus toleratus adduci ad hoc, ut inſerviat Miſſæ, ſi alius non eſt (f): quia Eccleſia in Extravag. *Ad evitanda*, concedit fidelibus, ut pro ſua utilitate poſſint communicare etiam in Divinis, cum excommunicatis toleratis.

Excommunicatus toleratus poteſt adhiberi ad ſervitiũ Miſſæ.

(f) Veran. Lezan.

Caſus.

9. Ad caſum, ſi tempore Miſſæ intret Eccleſiam excommunicatus vitandus aut interdictus, quid faciendum? *Reſpondi d.* 5. *ſer.* 7. *n.* 45. & ultrà. Hîc addo, quòd audiens Sacrum, non communicet cum excommunicato, ſi ad aliud altare illud inchoatum audit, & ad aliud excõmunicatus (g). Etſi idem cum eo Sacrum audiat, & parvitas eum à mortali excuſet, nempe quòd tantùm ad Evangelium (g); non videtur incurrere excommunicationem.

(g) Rotar.

10. Et quàmvis excommunicatus, nequeat licitè cum aliis ſimul, pſalmum voce clara pſallere; poteſt tamen dicere Salutationem Angelicam: quia licèt ſignum ſit publicum, oratio tamen uniuſcujusque privata eſt (e). Ita etiam poteſt privatim benedicere menſam, non in refectorio ſimul cum aliis. Neque à fortiori poteſt exercere officium Hebdomadarii (c). Addit Doctor Reſolutus *in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *a.* 2. *dicit Oſtienſis: ſi ingerat ſe, audiendo Divina officia ex quadam ſimplici devotione, vel aliter, non contemnendo; tunc non eſt irregularis: & ſic intelligas, quòd prædictum eſt per Innocentium: aut contemnendo, & faciendo celebrari Divina, ſive auctoritatem præbendo; & tunc irregularitatem incurrit, ùt in præcedenti cap. Tanta*, & *cap. Illud*, §. *Vel.*

Quomodo cum aliis orare poteſt excõmunicatus.

Simplex devotio excõmunicatum excuſat ab irregularitate.

11. Non privatur rebûs ſacris; poteſt enim intrare Eccleſiam, & ibi privatim orare: nec per ſuam orationem impedit alios, cùm non dicat eamdem ſimul cum eis. Caiet. *verb Excommunicatio*, Suar. *d.* 12. *n.* 19. Bonac. *d.* 2. *q.* 2. *p.* 3. §. 2. *n.* 8. Poteſt uti imaginibûs, reliquiîs Sãctorum; non poteſt autem uti aquâ benedicta (h): quia eſt quoddã Sacramentale ex inſtitutione Eccleſiæ, ſuffragans ex meritis ejus; excommunicatus autem, privatur Eccleſiæ meritis & ſuffragiîs.

Non privatur rebûs ſacris, & privatim in Eccleſia orare poteſt.

(h) Ugolin. Lezan. Bonac. Sayr.

12. Dico 4. Excommunicatus toleratus, & vitandus, intereſſe poſſunt Concioni; concionari vitandus nequit: toleratus ſolùm rogatus.

Quid de excõmunicatis quoad Concionem.

13. Explicatur & probatur. *Concioni intereſſe poſſunt*: tum quia nomine Divini Officii, à quibus arcentur excommunicati non venit Cõcio; tum quia eis conceditur *cap. Reſponſo*, *de Sentent. excom.* & in Concil. Carthag. 4. *cap.* 84. ubi ſtatutum eſt, ut Epiſcopus nullum prohibeat ingredi Eccleſiam & audire verbum Dei; ſive Gentilem, ſive Hæreticum, ſive Judæum &c.

14. Concionari vitandus nequit: propter vitãdum ſcandalum, quod

inde oriri posset. Veran. Lezan. Toleratus etiam cavere debet, ne ex Cõcione sequatur scandalum, cùm scandala vitanda sunt; rogatus tamen concionari potest: quia Ecclesia in utilitatem fidelium, concedit eis communicationem cum excommunicatis toleratis; ergò & Concionem eorum audire. Vel si populus exigat, ut eis ex vi sui officii concionetur; concionari non prohibetur: cùm sic, est virtualis petitio & est in utilitatem eorum: quapropter neque excommunicatus, neque Auditores peccant. Etsi non exigant, & ipse se spontè ingerat; sic ipse peccat, non tamen audientes Concionem ejus; cùm non teneantur excommunicatum toleratum vitare.

15. Utrùm autem saltem vitandus, concionando incurrat irregularitatem? Affirmant Navar. *in Sum. c. 27. n.* 163. Veran. quando solemniter & ex officio id facit; negant verò Rodriq. *in Sum. t. 2. c. 24. conclus.* 7. Peyrin. *de Subdito q.* 1. *c.* 22. Bonac. *suprà*, §. 2. *n.* 11. Suar. *n.* 4. Ratio est: quia prædicare, non est alicujus Ordinis; sed est actus, qui etiam laico in necessitate committi potest. Bonac.

SECTIO V.

Effectus quintus quis, excommunicationis majoris?

Effectꝰ quintus excõmunicationis, est multiplex.

I. DIco: Excommunicationis majoris quintus effectus est, quòd nec collatio, nec præsentatio beneficii facta excommunicato, nec electio ejus ad aliquam dignitatem Ecclesiasticam aut sæcularem, valeat; sive vitandus, sive toleratus sit: nec beneficium cõferre aut ad aliud præsentare, nec eligere aut actum propriæ jurisdictionis exercere possit validè, si sit vitandus; æquè toleratus, si contra eum excipiatur; sin secùs, validè potest, sed licitè nequit se ingerere non rogatus.

(a) Garzias de Benef. p. 1. c. 13. Lezan. Bonac. l. c.

2. Explicatur & probatur. Quòd nec collatio, nec præsentatio beneficii valeat ei, habetur *cap. Postulastis*, & *cap. ult. de Cler. excom.* (a).

Papa conferens beneficium, absolvit à censur.

3. Excipe tamen, si Papa conferat beneficium aut aliquam dignitatẽ excommunicato; tunc enim censetur eum absolvere: imò ordinariè absolvit: nam ordinariè conferendo aliquod beneficium, in litteris suis præmittit adsolutionem ab omni excommunicatione, suspensione, & interdicto; ut litteræ ejus sortiantur suum effectum, & non sint frustraneæ (b): subintellige, si in quavis excommunicatione *scienter per annum non steterit, aut si scienter non mansit excommunicatus per quatuor menses in his excommunicationibus; scilicet quia non paret rei judicatæ, vel quia incendiarius, vel quia Ecclesiarum violator, vel quia falsifi-*

(b) Lezan. Bonac. Tolet. loc. cit.

Dẽptis hîs,

cans

cans vel falsificari procurans litteras Apostolicas & supplicationes, vel quia litteris falsis scienter utitur, vel quia est receptor & fautor falsificantium, vel quia res vetitas ad infideles defert, vel quia est violator Ecclesiasticæ libertatis, vel quia non obtemperat mandato Apostolico, vel quia impedit Nuntios vel executores Apostolicæ Sedis, vel ejus Officialium commissa exequentes. His enim excommunicatis, non suffragatur addita clausula à Papa, *ab omni excommunicatione.* Ita statuerunt Julius III. ùt annotat Regula Cancellariæ 78. & Sixtus V. De hoc videndi sunt Quarant. *in Sum. Bullar. verb. Regulæ Cancellariæ*, Naldus *in Sum. verb. Excõmunicatio n.*40.Rebuffus *in Prax.benefic. tit. de Declar. provisionis.*

4. Item quando aliquis ex testamento aut jure hæreditario, acquirit aliquam dignitatem vel dominium temporale (prout opponitur spirituali): quia Jura non irritant acquisitionem dominii temporalis, consequenter nec jurisdictionem illi annexam; dummodo non exerceat eam intra tempus censuræ. Bonac. Lezan. *loc. cit.*

Quid facere tenetur excõmunicatꝰ quando ei cõfertur dignitas aliqua.

5. His demptis casibûs: si se offerat casus quo excommunicato confertur beneficium aut dignitas, se excusare tenetur quantùm commodè potest; & si necesse est, declarare suam excommunicationem, si talis est ut ex ea non sequatur infamia vel scandalum, vel si sequatur & cogitur acceptare, potest id facere ad ea vitanda, intentione tamen obtinendi quàm citiùs dispensationem. Sic Lezan. Bonac. *de Excom. loc. cit.* Unde graviter peccat, qui excommunicato aliquod beneficium, officium, dignitatem confert, siquidem confert indigno & incapaci, & incurrit pœnam suspensionis à beneficiorum collatione.

Aliàs peccat graviter.

Non valet electio excommunicati.

6. *Nec electio ad aliquam dignitatem*, ùt sunt Legati Apostolici, Inquisitoris, Episcopalis, Generalatûs, Provincialatûs, Prioratûs &c. valet: quia cùm excommunicato prohibitum sit exercitium cujuslibet Ecclesiastici muneris, vel dignitatis ùt videbimus statim, consequenter prohibita est ei collatio, seu institutio illius. Ita Abbas *in cap. ult. de Cler. excom.* Lezan. *loc. cit.*

7. Quòd verò extendatur hæc pœna ad temporalem dignitatem Imperatoris, Regis, Ducis &c. (c); habetur *cap. Venerabilem, de Elect.* ubi Pontifex prohibet recognosci in Regem Romanum excommunicatum electum.

(c) Ugolin. tab.2.c. 13. §.3.Sayr.p. 7.n.4.Lezã. Tolet. l. 1. c. 13. n. 4. contra Suar.

8. *Sive toleratus*; cùm nullum privilegium ei concedatur per Extravagantem, *Ad evitanda*, notante Lezana *verb. Excom. n.* 24.

9. Excommunicatus vitandus, beneficia conferre, pro beneficio præsentare, eligere, aut propriæ jurisdictionis actum exercere, validè nequit: quia ei omnis usus jurisdictionis prohibetur, *cap. Audivimus*, 24. q. 1. ubi propterea habetur, quòd excommunicatus, excommuni-

care

care non poteſt: item *cap. Ad probandum, de Re judicata , cap. Roma-*
na, de Supplend. negligent. Prælat. in 6. cap. Si is cui, de Offic. deleg. eod.
lib. & *cap. Romana, de Offic. Vicarii, eod. lib.*

10. Dixi, *æquè toleratus, ſi contra eum non excipiatur:* nam excom-
municati tolerati, tamdiu validè agere poſſunt, quamdiu per oppoſitã
exceptionem, non repellantur, ùt notant Veran. *de Effectu excommuni-*
cationis d. 35. ſect. 5. Bonac. *loc. cit.* & alii communiter. Ratio eſt:
quia licitum eſt fidelibus communicare in omnibus cum excommuni-
catis toleratis, quandoquidem licet eis & in Divinis; ergò ſemper acta
per excõmunicatos toleratos, ſunt invalida: alioquin nõ ſemper caveretur
periculũ animarũ, ùt intendit dicta Extravagans. *Si contra eũ excipiatur,* acta
ejus non valent, propter Jus exceptivum; ſi non excipiatur, acta per
eum valent, ſed illicita: quia quoad hoc ut ſe ingerat, Extravagans,
Ad evitanda, ei non ſuffragatur, ùt dixi *ſuprà*. Si rogetur ſaltem inter-
pretativè, tunc & licita ſunt.

Pro diſcurſu & ſolutione.

11. Petrus poſtquam excommunicatus erat, beneficium & dignitatẽ
acceptavit; quæritur an valda ſit acceptatio? *Reſp.* Vel collatio bene-
ficii, dignitatis, anteceſſit excommunicationem Petri? Acceptatio ejus
in excommunicatione facta, valida eſt: quia Jura non irritant acce-
ptationem, ſed electionem, collationem &c. Ita docent Ugolin. *tab.*
2. cap. 13. §. 1. n. 2. Sayr. *lib. 2. cap. 5. n. 11.* Covaruv. *cap. Alma Ma-*
ter, 1. p. §. 7. n. 4. Lezan, Bonac. *loc. cit.* contra Suar. *d. 13. ſect. 1. n. 7.* &
d. 14. ſect. 2. n. 34. Vel collatio beneficii, electio ad dignitatem, per-
acta eſt, dum Petrus jam erat excommunicatus? Tunc ſicut collatio
beneficii, electio Petri ad dignitatem, eſt nulla, ita & acceptatio ejus
Immediatè citati.

12. Dices: Sed Petrus ignorabat excommunicationem contra ſe latã
niſi poſtquam acceptaverit beneficium, dignitatem, eam reſcivit. *Reſp.*
Conatur quidem juvare Petrum in hoc caſu Navar. *cap. Fratres, de Pœ-*
nit. d. 5. n. 4. aſſerens, validam eſſe dictam acceptationem; ſed pro-
babiliùs dicendum cum communi in hac difficultate DD. ſententia
Lezanæ, Ugolini, Leſſii, Sayri, Bonacinæ, aliorumque apud eum *loc.*
cit. ignorantiam minimè ſuffragari Petro: quia licèt ignorantia excu-
ſet à nova culpa, pœna, cenſura; non tamen facit habilem, eum qui
eſt inhabilis: *cap. Apoſtolicæ, de Cler. excom.*

13. Promovebis Petrum ultrà: Quia priùs eſt abſolutus ab excõmu-
nicatione, quàm acceptavit dictam collationem beneficii, dignitatis;
ergò poteſt beneficium, dignitatem acceptare. *Reſp.* quòd non poſſit
ſecundùm probabiliorem ſententiam (d): quia deeſt titulus validita-
tis ad retinendum: cùm ea electio, præſentatio, collatio, invalida
fuerit;

(d) Leſ. c. 34. d. 22. n. 11. Bonac. Lezan. l. c.

fuerit; quia electus, præsentatus &c. erat incapax. Probabile tamen est oppositum, sub conditionibus sequentibus: si electores, præsentatores &c. permaneant in sua prima voluntate: ratione enim talis permanentiæ, prior electio, præsentatio, collatio, videtur ratificari & probari, supposita absolutione; dummodo non fiat acceptatio, cum præjudicio tertii: quod contingeret in casu, quo esset tribuendum illud beneficium alteri, qui pauciora quàm ipse, & plura quàm alii, haberet vota, si per electionem esset provisum beneficium ad alterum (e). Et si non esset absolutus, suggerit ei modum Lezana *verb. Beneficium, n.* 10. ut procuret absolutionem ab illa censura, seu dispensationem in illa irregularitate & intrusione, per quam erat inhabilis ad beneficium; & secretè iterùm acceptet beneficium, quod ex vi prioris provisionis convalescit. Cui subscribit Dian. *p.* 5. *tr.* 9. *de Excom.* Hæc sententia est probabilis, sed prima probabilior & tutior, dicit Lezan. Quare si velit Petrus aut alius quicumque, secundùm primam sententiam procedere; tenetur novam electionem beneficii, dignitatis, à Prælato obtinere, ad quem spectat eam conferre. Et si quoad Canoniam est mensis Papalis, nequit conferre Episcopus: vel si per electionem tale beneficium, dignitas, conferatur, de novo electio est facienda: nisi aliud in propriis Statutis habeatur, quòd Prælatus dispensare possit; cùm dispensatio, sit virtualis collatio. Lezan. *loc. cit.*

(e) Henriq. c. 13. de Excom. Covar. & alii apud Sanch. l. 8. de Matrim. d. 7. n. 12.

14. Sed consideremus, utrùm dictus Petrus teneatur ob præfatum casum procurare de novo fieri collationem beneficii, sive electionem ad dignitatem dictam sibi collatam: nam tunc quando est excommunicatus denuntiatus ab Officiali, ac Vicario Generali, Episcopus ejus (de quo ipse Vicarius Generalis non scivit) excommunicatus est antecedenter. *Resp.* quòd non: patet inde, quòd in tali casu non debeat petere absolutionem: quia sententia Vicarii Generalis in hoc casu, per quam lata est censura, est nulla. Ratio est: tum quia in *cap.* 1. *de Offic. Vicarii, in* 6. ordinatum est, quòd vices gerens Superioris excommunicati, non possit munera illius officii exercere, eò quia jurisdictio est suspensa in principali, à quo derivatur ad eum qui vices ejus gerit. Et hac de causa in *cap. Si is cui, de Offic. deleg. in* 6. statuitur, quòd quando delegatus est excommunicatus, caret subdelegatus jurisdictionis usu; adeò, ut non ad ipsum, sed ad Sedem Apostolicam tũc sit appellandum (f). Tum quia jurisdictio Vicarii Generalis, est eadem cum jurisdictione Episcopi; adeò, ut à Vicario ad Episcopum, non habeatur appellatio: patet ex *cap.* 1. *de Consuetud. in* 6. Quare cùm sit eadem jurisdictio Vicarii cum illa Episcopi; sublata ergò illâ, aut impeditâ eâ in Episcopo, tollitur aut impeditur in Vicario. Argumen-

Excõmunicato delegãte suspenditur delegati jurisdictionis usus.

(f) Verani.

Jurisdictio Vicarii Generalis est eadem cũ jurisd. Episc.

tum Regulâ *Accessorium, de Regul. Jur. in* 6. ob hanc enim rationem mortuo Episcopô, cessat jurisdictio Vicarii, quæ trasfertur ad Capitulum, ùt habetur in *cap. Episcopus.* Et si ipse Vicarius Generalis, alibi eo tempore excommunicaretur & denuntiaretur, de quo non sciret; excommunicatio ab eo lata, esset nullius valoris. Ita communiter DD. cum Bonac. Unde quia Petri excommunicatio erat nulla, cōsequenter collatio beneficii, dignitatis &c. valida.

Casus de electione.

15. Casus adhuc est. Quando Petrus electus est ad hancce dignitatem quam habet, unus Electorum scivit eum esse excommunicatum, alter non scivit sed ipse erat excommunicatus; valetne electio præfata Petri ad dictam dignitatem, in supposito quòd sit aliunde excommunicatus? *Resp.* Qui scivit eum esse excommunicatum occultum, tunc si electio erat per suffragia publica, eum diffamare non poterat, nisi haberet notitiam aliam ex publico, sed dare pro alio votum stringebatur; si verò per vota secreta, tunc denegare affirmativum obligatur. Lezan. *loc. cit.* Cornex. & alii: & sic in utroque casu ex hac parte valida est electio. Ad 2. Dico: Vel ille erat excommunicatus toleratus? Valida est electio: tum quia ùt dixi *suprà hîc n.* 1. & ultrà, excommunicati tolerati acta sunt valida; tum quia licetsi Extravagans *Ad vitanda,* nullum ei intendat favorem præstare quoad personam ipsius; intendit tamen in favorem non excommunicatorum, servitium ejus: atqui electio est in favorem non excommunicati; Ergò. Ita Peyrin. *tom.* 2. *de Prælat. q.* 2. *c.* 5. *n.* 14. Lezan. *loc. cit. n.* 31. Quod addendum, atiamsi alii Electores scirent esse talem: quia quàmvis possint illum alii Electores repellere posita exceptione, *cap. Exceptionem de Except.* & *cap.* 1. *eod. in* 6. (e); Si tamen eum permittunt, ejus acta valida sunt: quia licetsi quoad se privatus sit facultate, consequenter peccet mortaliter se ingerendo, juxta dicta *suprà;* quamdiu tamen non repellitur sed toleratur, Ecclesia supplet, seu confert ei potestatem ad talem actum. Ita Peyrin. *loc. cit. n.* 13. Lezan. *cap.* 1. *n.* 31. Vel erat vitandus? & si occultus? Suô votô non vitiavit electionem, mortaliter tamen peccavit. Ita Abbas in *cap. Probandum, n.* 15. Lezan. *tom.* 2. *cap.* 12. *n.* 29. Vel Electoribus erat notus? & erat in majori parte illius communitatis aut Præsidis, posse absolvere talem à censura? Electio valida est: quia censetur virtualiter cum eo esse dispensatum. Idem dicendum de alio quocumque Prælato, in cujus est potestate absolvere subditum à censura; si censurato, scienter conferat beneficium. Lezan. Vel non erat in potestate eorum, nec Præsidis, absolvere eum à censura? Si non poterant illum repellere, debebant in aliud tempus electionem reservare, & illum non vocare, aut protestationem facere

(e) Laym.

quò

quòd illum tamquam legitimum Electorem admittere nolint; alioquin electio nulla: *cap. Illa*, *n.* 3. Lezan. *loc. cit.* Ugolin. Veran. Henriq. Sayrus & alii: quidquid dicant alii minùs probabile, quòd si non præscribatur numerus Electorum: apud Bonac. *p.* 5. *n.* 5. Idem facere debent, quando res est dubia, an quis debeat repelli ab electione, an admitti; admittendus est cum protestatione: cùm in dubiis juvet possessio; & favendum potiùs sit reo, quàm actori. Panormit. in *cap. Humana, de Elect.* Sylv. *in Sum. verb. Electio* 1. *q.* 15. Peyrin. *tom.* 1. *de Subdit. q.* 1. *de Obedientia*, *cap.* 31. §. 6. *concl.* 2. Addit ultrà Lezan. *tom.* 2. *c.* 12. *n.* 30. *idem dicendum, quando inhabilitas objecta, est certa, sed est scandalum, si ejiciatur talis inhabilis; tunc enim admitti potest, cum simili protestatione: ùt habent præfati Authores, non tamen sine illa.*

16. Casus adhuc est. Ille Elector qui erat declaratus excommunicatus vitandus secundùm allegata & probata, in rei veritate erat innocens; invalidavitne suo votô electionem? & possetne aliquis taliter excommunicatus, validè acceptare beneficium, & quamcumque dignitatem, seclusis aliis impedimentîs? *Resp.* ad 1. negativè. Ad 2. affirmativè: quia in re ipsa non est excommunicatus, ùt dixi *suprà*, *n.* 14. Videndi sunt pro hoc Bonac. *d.* 2. *q.* 2. *p.* 4. §. 41. *n.* 1. Suar. *t.* 5. *d.* 4. *s.* 6. Alterius *col.* 11. *vers. Quæret aliquis*, Ugolinus & alii. In foro tamen externo cogi potest ut beneficium reddat, dignitateque privari; cùm Judices, secundùm allegata judicent, & inferior eis obedire tenetur.

An posset validè acceptare benefic. injustè excõmunicatus.

17. Ex his collige 1. quòd quàmvis excommunicatus toleratus Episcopus, aut alius Prælatus (ad quem spectat), conferre possit suo Inferiori beneficium, dignitatem, validè, cùm acta per ipsum teneant, ùt dixi *suprà*; vitandus tamen, nec licitè nec validè, hæc præstare valet: quia licetsi non privetur officiô propter excommunicationem talem (g), quia nullus textus id suadet; suspenditur tamen ab officio & dignitate, & privatur usu jurisdictionis (h): *cap. Pastoralis*, §. *fin. de Appellat.*

Beneficia toleratꝰ non, vitandꝰ conferre licitè potest.

(g) Garc. de Benefic. p. 7. c. 13. Peyrin. l. c. n. 11.

18. Collige 2. quòd inferior tenetur obedire Prælato suo excommunicato tolerato: quia tales, in sua jurisdictione tolerantur ab Ecclesia (h); estò ipse Prælatus peccet, eâ utens. Econtra Prælato suo excommunicato vitando, ita non obedire obligatur, ut si obediret, mortaliter peccaret, nisi levitas materiæ à mortali excusaret. Ratio est: quia recognosceret in illo potestatem jurisdictionis contra mentem Ecclesiæ, & communicaret cum illo, quod non licet. Cornex. 2. *tom. in* 3. *p. d.* 10. *de Excom.* §. 5. *dub.* 1. Lezan. *t.* 1. *c.* 4. *n.* 34.

(h) Ugolin. tab. 2. c. 11. n. 2. Cornex. Lezan.

Excommunicato vitando Inferior absq; peccato obedire nequit.

19. Quid verò dicendum de Confessario excommunicato, dixi *dist.* 6. *ser.* 8. *num.* 22. & ultrà.

20. Col-

20. Collige 3. quòd licetsi nullus valeat beneficium resignare aut commutare, quod tempore excommunicationis ei est collatum, quia sicut collatio ei facta est nulla, ita jus habet nullum ad hoc beneficium; potest tamen excommunicatus etiam vitandus resignare illud alteri, quod ante excommunicationem obtinuit: quia habet jus in illo, & resignatio ejus, non est actus jurisdictionis; cùm resignans, nec præsentet, nec eligat, nec conferat, sed indicet propriam voluntatem suo Superiori, ut ille hoc beneficium, juxta mentem excommunicati, conferat alteri. Bonac. *loc. cit.* Oppositum sentientibûs Covaruv. Filliuc. apud eum, & aliis.

SECTIO VI.

De cæteris effectibus excommunicationis majoris.

(a) Panormit. in c. fin. n. 11. de Procur. Veran. Lezan. Bonac. l. c.

I. SExtus effectus majoris excommunicationis est: quòd rescriptum Sedis Apostolicæ super alio articulo quàm excommunicationis, ab excommunicato obtentum, est ipso Jure nullum & irritum, nisi apponatur in eo ab excommunicatione absolutio, ùt dixi *sect.* 5. *n.* 2. (a): colligitur ex *cap.* 1. *de Rescript. in* 6.

Quodquod obtinet excommunicatus rescriptū à Papa est nullum nisi prius ab excommunicatione obtineat absol.

2. Explicatur & probatur. *Sedis Apostolicæ rescriptum:* nam textus citatus, de rescripto Sedis Apostolicæ, non de Episcopali, aut Prælato Religionis, dicit. *Super alio articulo quàm excommunicationis:* quia si excommunicatus appellet ad Sedem Apostolicam, & rescriptum ab ea obtineat, valet; patet ex dicto capite. *Ab excommunicato:* sive sit vitandus sive toleratus, cùm textus generaliter loquatur, nec Extravagans, *Ad evitanda*, aliquem favorem tribuat tolerato. Secùs dicendum si excommunicatus v.g. Procurator, pro suo Principali non excommunicato impetraret rescriptum (b): quia tunc illud rescriptum, principaliter obtineretur à non excommunicato.

(b) Bonac. Dominicus Iosonus cōtra Panormit. Alter.

3. Septimus effectus est, privatio forensis communicationis. Sic excommunicatus etiam toleratus non potest eligi in Judicem, sive Ecclesiasticum sive Civilem: patet ex dictis *hîc n.* 1. 7. & 10. maximè ex *cap. Venerabilem*, ubi negatur excommunicato dignitas, habens annexam jurisdictionem.

Iudicare nec validè vitādus nec licitè toleratus excōmunicatus potest.

4. Nec vitandus validè, nec toleratus licitè, nisi partes velint coram tolerato causam agere, tunc judicare potest.

5. Explicatur & probatur. *Vitandus validè* non potest: patet ex *cap. Pia, de Except. in* 6. *cap. Tanta, cap. Ad probandum, de Sent. & re judicata* ubi sententia à multis Judicibus lata, quia inter eos erat unus excommuni-

municatione innodatus, declaratá est cassa, & denuntiata irrita: ùt notavit Gloss. *ibi*.

6. *Nec toleratus licitè*: propter dicta *hîc n.* 1. *Nisi partes velint coram tolerato*&c. quia fideles, possunt cum excommunicato tolerato communicare licitè; ergò tunc & excommunicatus toleratus, cum eis taliter communicare valet.

7. Ex his collige 1. Quia acta per Judicem vitandum sunt nulla, præter hoc quod labatur in mortale, Judex tenetur ad restitutionē faciendam reo quem condemnavit, vel hæredibus, dicit Lezan. Idem dicendum de Arbitro, nisi à partibus constituatur, non ùt Arbiter sed ùt vir prudens. Cornex. Sayr. Lezan. Acta per Iudicem excōmunicatū vitandum sūt nulla, & tenetur ad restitutionem.

8. Collige 2. quòd excommunicatus toleratus Judex, si non rogatus judicet causas partium, peccat mortaliter juxta Bonac. & alios; secundùm Henriq. & Avil. venialiter. Toleratꝰ Iudex judicādo quando& quomodo peccat.

9. Item, tam vitandus quàm toleratus excommunicatus, non potest esse Actor, tam per se quàm per Procuratorem (c). Ratio est: quia cap. *Decernimus*, generaliter de excommunicatis absque ulla distinctione ordinatum est, ut se non immisceant causis judicandis. Potest tamen uterque se, & per se si velit, non per Procuratorem defendere: & sic potest excommunicatus appellare à sententia contra se lata, eamque nulliter latam probare, aut injustè denegatam absolutionem demonstrare, excommunicationem accusato Testi objicere, dummodo ei intra octo dies eam probet, alioquin damnandus esset in expensis. Ita docent Ugolin. *tab.* 2. *cap.* 15. Henriq. *lib.* 13. *c.* 7. *n.* 4. Sayr. *lib.* 2. *c.* 7. *n.* 3. & 20. Avil. *d.* 7. Bonac. *d.* 2. *q.* 2. *punct.* 7. *n.* 7. Lezan. *n.* 37. Item potest suum debitorem coram Judice convenire, si rationabiliter dubitet de fuga ejus. Ratio est: quia in hoc casu, est potiùs se defendere, & Judicis officium ad sui defensionem implorare. His casibûs demptis, si se spontè in Actoratum ingerat, sive vitandus sive toleratus sit, peccat mortaliter aut venialiter, pro qualitate materiæ: aut ùt docet Bonac. si sæpiùs hoc faciat, mortaliter; si semel aut bis, venialiter. Attamen, sive sit toleratus sive vitandus, si hoc sæpiùs & sæpiùs non repulsus agat, gesta per eum facta in judicio, non sunt invalida: *cap.* 1. *de Except. in* 6. Ratio est: quia Jus non irritat ipsius gesta. Avil. Filliuc. Bonac. *n.* 10. Lezan. *loc. cit.* Licèt ex vi officii sui Judex, debeat repellere à judicio excommunicatum vitandum, ùt patet ex *cap. dict. de Except. in* 6. non tamen toleratum, nisi contra eum excipiatur, objiciendo ei excommunicationem, ùt liquet ex *cap. de Except. in* 6.

Excommunicatus nequit esse Actor. His deptis.

(c) Veran. Lezan. Bonac.

Alioquin tamen peccat.

Gesta tamē per eum nō sunt invalida.

10. Denique, excommunicatus sive vitandus sive toleratus, non potest

Nec potest esse Advocatus, Procurator.

test esse Patronus, Procurator, propter specialem prohibitionem *cap. Decernimus, de Sent. excom. in* 6. (c). Gesta ab ipso, si non sit repulsus, valida sunt (c). Hinc collige, matrimonium initum per Procuratorem excommunicatum vitandum, validum esse.

Nec licitè dare testimonium.

11. Nec potest licitè ferre testimonium vitandus excommunicatus, propter prohibitionem *cap. Decernimus* factam, excepta causâ hæresis: *cap. In fidei favorem, de Hæret. in* 6. Similiter dicendum de excommunicato tolerato, nisi sit ad dandum testimonium rogatus: sic enim licitè illud perhibere potest, ùt patet ex *suprà* dictis. Attamen etiam vitandi excommunicati, tam in judicio quàm testamento aliquo, in alio actu si non est repulsus, valet datum testimonium (e). Ita Bonac. Lezan. *loc. cit.* Opponit quidem Verani, quòd non sit danda fides; sed ei respondendum: ergò non est adhibendus in causa fidei, quod est contra *cap. In fidei favorem.*

Secùs toleratus.

Nec licitè Scriba.

12. Item etiam toleratus, nequit licitè exercere officium Tabellionis, seu Secretarii, Notarii, propter prohibitionem, mutuam communicationem cum aliis sine qua tale munus exerceri non potest (d): Scripturæ tamen per ipsum factæ, non carent suo valore (e). Ratio est: quia nullum Jus expressè hujusmodi scripturas irritat.

(d) Lezan.

(e) Bonac. Avil. Henriq.

Privatur cōmunione fidelium.

13. Privatur etiam tam vitandus quàm toleratus excommunicatus, omni civili & politica communione fidelium, contenta in illo versu:

Os, orare, vale, communio, mensa negatur:

ex *cap. Cum excommunicato*, 11. *q.* 3. *cap. Nuper, cap. Si aliquando, de Sent. excom. cap.* 2. *de Except.* Raymund. *lib.* 3. *de Sent. excom.* Doctor Resolutus *in* 4. *d.* 18. *q.* 4. *a.* 1. Lezan. *verb. Excommunicatio, n.* 42.

Declaratur.

14. Per *os*, intelliguntur colloquia etiam secreta; sive per verba sive per nutus seu signa, sive per litteras aut per nuntios: item oscula, & alia signa amicitiæ, amplexus, munerum donatio vel receptio (c).

15. Per *orare*, intelligitur omnis communicatio in Sacramentis, Divinis officiis, & aliis orationibus: sive intra Ecclesiam, sive extra eam (c).

16. Per *vale*, salutationes, resalutationes, honoris exhibitiones, quales sunt excommunicato assurgere, detegere caput, locum dare in sedili (f); dempto casu, quô esset Episcopus, vel Religionis Prælatus, excommunicatus vitandus. Ita Alterius *cap.* 1. Bonac. *loc. cit* & alii apud eum *n.* 4. Et hoc ideo, quia Inferior, timet grande futurum sibi imminere periculum: hodie enim Superior ejus est excommunicatus, post cras absolvetur.

(f) Lezan. Ugolin. t. 2. c. 2. §. 1. n. 10 Bonac. p. 6. §. 2. n. 4.

17. Ad excommunicatos scribendo, locò salutationis, scribendum *spiritum sanioris consilii* &c. colligit ex D. Antonino Cornex. Ex

com-

communicatos toleratos tantùm, salutare possumus; cùm nobis concedatur communicatio cum eis.

18. Per verbum *communio*, intelligitur communicatio in societate, aut aliquo negotio (e). Unde nemo fidelium, cum excommunicato vitando, potest licitè inire contractum emptionis, venditionis, locationis, donationis, mutui (e), quàmvis validè (g). Et quàmvis non excommunicatus, nequeat cohabitare in uno eodemque hypocausto cum excommunicato, per modum ejusdem societatis aut familiæ, neque idem opus simul cum eo in eodem loco perficere; potest tamen cum illo, in eodem hypocausto cohabitare & dormire, si diversæ familiæ aut societatis ratio, inter eos mediet: ùt si diversi Patresfamilias sint in eodem hypocausto, unum angulum unus cum sua familia, alter secundun tenens; tunc potest de illa familia excōmunicatus in sua parte hypocausti, & in altera sua parte non excommunicatus (h). Imò penes se in diversorio, dum alius locus commodus pro quiete, haberi non potest: tunc enim necessitas non excommunicatum excusat.

Quando excōmunicat9 cum non excōmunicato communicare potest.

(g) Sylv. v. Excom. Lezan. Ugolin. l. c. c. 2. Sayr. l. 2. c. 13. n. 10.

(h) Bonac. l. c. Reginald. Filliuc. apud Lezan.

19. Per *mensam*, intelligitur communicatio in cibo & potu, in eadem mensa formaliter (c). Quapropter potest non excommunicatus cum excommunicato vitando, in diversorio in eadem mensa comedere, dummodo quisque habeat suum cibum, nec comedat permodū convictûs (i); econtra non potest in refectorio non excommunicatus comedere, si ibi simul cum aliis comedat excommunicatus vitādus, etiamsi alias portiones habeat, quas non habeant excommunicati; sed exire tenetur (i): quia quàmvis sint mensæ distinctæ materialiter, formaliter tamen ac Theologicè, secundùm æstimationem prudentum, censetur una: & etiamsi habeat diversum cibum excommunicatus, communicat tamen cum aliis in cibo, cùm permodum societatis, eum (ac si eumdem quem alii) comedat, participando in benedictione mensæ, lectione, & aliis.

(i) Sayr. n. 15. Avil. Bonac.

20. Quid si in diversis hypocaustis invitati tractentur, & inter eos unus recipiatur excommunicatus vitandus; incurrunt ne censuram in omnibus cubiculis hospites commensales? *Rdet* Verani quòd sic: quia communicant in eodem convivio. Negant verò Avil. Henriq. Sayr. Ugolin. Bonac. *loc. cit.* quia non communicant in eadem formaliter mensa in eo convivio, nam in diverso convictu.

Excōmunicatus in uno hypocausto in altero nō excōmunicatus an excōmunicationem incurrant sic comedendo.

21. Hæ omnes communicationes numeratæ, prohibentur non excōmunicatis, cum excommunicatis vitandis: nam in Extravag. *Ad evitāda*, conceditur non excommunicatis, communicatio etiam in Divinis cum excommunicatis toleratis; econtra excommunicatis etiam tolera-

tis,

tis, cum non excommunicatis, interdicuntur dictæ communicationes, *cap. Nuper*, & *cap. Si aliquando*, *de Sent. excom.* Et sic etiam tolerati excommunicati, communicando cum non excommunicatis, ordinariè peccant (k) venialiter (l). Dixi, *ordinariè*: quia si communicet ex necessitate, excusatur etiam à veniali; si autem ex contemptu, mortaliter delinquit. Non excommunicati verò, cum excommunicato vitando communicantes in Divinis, peccant mortaliter, cùm sit trãsgressio in re gravi, & contemptus formalis semper parit peccatum mortale; in civilibus verò, (seclufo contemptu) peccant solùm venialiter (m), incurrunt tamen excommunicationem minorem. Ad quod animadvertere juvat, quando excommunicatio contra communicantes, ab homine fertur, tunc communicans cum excommunicato, peccat mortaliter; & præmissa monitione Canonica, excommunicationem majorem incurrit: *cap. Statuimus, de Sentent. excom. in* 6. Sotus *in* 4. *d.* 22. *q.* 1. *a.* 4. Lezan. *loc. cit.* Item quando quis communicat in crimine criminoso cum excommunicato: id est, quando cooperatur crimini vel contumaciæ ejus, tunc etiam peccat mortaliter, & incurrit excommunicationem majorem: *cap. Si concubinæ*, & *cap. Nuper*, *de Sentent. excom.* At, ut hæc excommunicatio incurratur, requiruntur aliquot conditiones.

(k) Victor. Ledesm. Bonac. Lezan. Sylv.
(l) Lezan. Avil. Cornex. Bonac. contra Filliuc. oppositũ de vitando sentientem.
(m) Lezan. Bonac. Sayr. Ugolin.

Ut in communicatione incurratur excõmunicatio, requirũtur cõditiones hæ.

22. Prima est, quòd talis excommunicatus, sit vitandus. Secunda, ut communicatio fiat, postquam criminosus excommunicationem contraxerit. Tertia, ut fiat communicatio in eodem crimine, cooperando crimini vel contumaciæ, præbendo ei auxilium, favorem, vel consilium &c. Quarta, ut sciat eum esse excommunicatum propter tale crimen. Quinta, ut communicatio non sit ita levis, ut pro nihilo reputetur. Ita Lezan. Bonac. & alii apud eos.

23. Sunt tamen aliqui casus, in quibus, communicando cum excommunicato vitando, nullam pœnam incurrimus, nec ullum peccatum committimus, ùt deciditur à Gregor. VII. in Concil. Rom. *cap. Quoniam multos*, 11. *q.* 3. Quos cum Doctore Resoluto *in* 4. *d.* 18. *a.* 3. communiter DD. comprehendunt hoc versiculo:

Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.

24. Per *utile*, intelligitur utilitas, sive spiritualis excommunicati vel participantis cum illo. Ita communiter.

25. Explicatur. *Utilitas excommunicati*: possumus enim talibus consulere, ut resipiscant & recedant ad meliorem frugem, *cap. Cum voluntate*. Doctor Resolutus *loc. cit.* etiamsi alia verba intermisceantur & interponantur (o): *cap. cit.* immediatè. Imò licitum est exhibere signa reverentiæ ad captandam benevolentiam, sive dicendo sive scribẽdo (o), ut

(o) D. R. Lezã. Verani.

(o), ut efficaciùs persuadeamus pœnitentiam: & sic salutatione ordinaria & titulo intrà apponere, si est spes correctionis; alioqui si non speratur correctio, non sunt tanta signa reverentiæ exhibenda. Potest etiam admitti ad Concionem, quia ad salutem ejus pertinet: ob corporalem utilitatem excommunicati vitandi, possumus v.g. ipsius avertere infamiam dum est in potestate nostra; cùm hoc exigat charitas. Possumus etiam dare ei eleemosynam si ita est indigens: idque desumitur ex *cap. Quoniam multos*, 11. *q.* 3. Et ipse potest privatim exigere à suo debitore debitum, ut ei restituat: per excommunicationem enim, ipse non privatur suo debitô; Et debitor de Jure naturæ restituere obligatur, cùm reddendū sit cuique quod suū est. Addo, *privatim:* quia in judicio ùt Actor non admittitur, *cap. Quia, de Exempt. in* 6. excepto dicto casu *suprà*. Vel est utilitas participantis; quia excommunicatio illius non est lata in nostrum nocumentum; sic ergò possumus petere ab excommunicato vitando consilium, implorare eleemosynam, Doctorem talem ad infirmum vocare, si alius non est &c. (o): *cap. Si verè.*

Excommunicatus admittitur ad Concionem.

26. Per verbum, *lex*, intelligitur lex matrimonii: *nam* (ùt ait Doctor Resolutus *loc cit.*) *propter legem matrimonii, excusatur uxor, ut communicet cum viro excommunicato:* 11. *q.* 3. *cap. Quoniam multos:* Intellige in familiaribus, in mensa, & in iis quæ pertinent ad domûs gubernationem.

27. Excipe tamen casus aliquos. Quorum primus est, si excommunicatio lata sit causâ matrimonii, eò quòd hoc (ùt objicitur) non fuit legitimè contractum; tunc uxor tenetur abstinere à communione cum marito, donec causa finiatur in Consistorio. Ugolin. Veran. Alter. Bonac. Secundus est, si conjuges essent divortiô separati: quia tunc ratione divortii uxor esset libera ab obsequiis mariti; posset tamen cum eo conciliari durante excommunicatione, & cum eo cohabitare. Tertius casus est, si vir sit excommunicatus ob hæresim: *cap. Decrevit, de Hæretic. in* 6. Utrùm verò uxor cum marito excōmunicato, queat in Divinis communicare? Negant communiter DD. apud Bonac. *loc. cit.*

Casus in quibus tempore excōmunicationis cōjux non tenetur reddere debitum.

28. An maritus non excommunicatus, cum uxore excommunicata, possit in familiaribus, præter casus immediatè recensitos, & in eis quæ spectant ad matrimonium, communicare? *Resp.* duplicem esse hac in difficultate sententiam. Affirmativa est Ugolin. Bonac. Veran. Sayr. & aliorum communiter. Ratio illorum est: quia æqualitas mutua habetur quoad hoc inter illos, ùt colligitur ex *cap. Gaudemus, de Divortio.* Negativam sententiam proponit Doctor Resolutus *in* 4. *d.* 18.

 q. 4.

Fœmina excõmunicato marito reddere debet debitum, nõ verò vir uxori excommunicatæ.

q. 4. a. 3. per sequentia verba: *Nota tamen secundùm Raymundum, quòd non debet vir communicare cum uxore excommunicata, quia Jus, fœminas subditas esse voluit, & ideo cùm vir posset eam cogere ad satisfactionem petendam, imputatur sibi ad pœnam si ei communicet.* Utraque sententia, in fundamentis Doctoris Resoluti reconciliari potest per medium, si probabiliter judicat maritus per negationem communicationis uxorem ad pœnitentiam reduci posse, eam denegare tenetur; Si secùs: potest cum ea communicare; imò quoad debitum conjugale obligatur. Rotarius.

29. Verbum, *humile*, significat omnem subjectum posse communicare cum suo Superiore, communicatione ordinaria (p): *cap. Quoniam*, 11. *q.* 3. Sunt autem tales. Primò filii nondum emancipati: ita enim dicit Doct. Resol. *hoc intelligas de his, qui sunt in potestate Parentum, non de emancipatis: suprà;* cui subscribunt Veran. Bonac. Avil. & alii. Tenentur tamen filii emancipati præstare omnem reverentiam ubique Parentibus: Jus enim naturale hoc exigit; quàmvis in aliis cum eo communicare, v.g. cohabitare nequeant (p). Nomine verò filiorum in hoc privilegio, veniunt non tantùm filii adoptivi, aut carnales illegitimi, aut filiæ; sed etiam nepotes & pronepotes, imò gener nuri, privigni vel privignæ; eò quòd beneficium Principis, latissimè explicandum sit, *cap. Cùm dilecti, de Donationibus*, & *cap. Olim de Verb. signific.* Et nomine Patris, Avus, Proavus; præterea Mater, Avia, Noverca, Socrus &c. & Curatores, Tutores, non verò Patres cum quibus habent cognationem spitiritualem ratione baptismi. Ratio est: quia Jura non loquuntur de hujusmodi filiatione. Ita Bonac. *n.* 34 & alii apud eum. Secundò, per hoc verbum, *humile*, denotantur servi, sive ante sive intra excommunicationem Domini, servitium inchoantes (q): quia Gregor. in *cap. Quoniam multos*, absolutè sine restrictione loquitur de servis & filiis. Item ancillæ, rustici, saltem quoad culturam: *cap. Quoniam multos*, 11. *q.* 3. Idem intelligas (dicunt D.R. & Ostiensis) de nutritiis, consanguineis, & similibus; qui si à Domino recederent, non haberent unde viverent.

(p) S.Thõ. in 4.d. 18.q. 2. a. 4.

(q) Bonac.

Qui communicare possunt.

30. Addidi, *communicatione ordinaria:* nam excipitur communicatio in crimine criminoso, aut si sit causa ut excommunicatus permaneat in excommunicatione, ut dicit Doctor Resolutus *loc. cit. dum tamen eorum consiliò scelera non perpetrentur*, 11. *q.* 3. *cap. d. Quoniam multos*; tales enim participationes prohibentur omnibus, *suprà* recensitis subjectis.

31. Inde colligitur, quòd prædicti servi, cum suis Dominis; filii existentes sub potestate Parentum, cum eis; Capellani, cum suis Prælatis; in Divinis participare possunt. Et famuli excommunicati vitandi

licetsi

licetsi nequeant secum communicare ordinariè; possunt tamen, quando in eodem opere, suo Domino inservire tenentur. Ita Ugolin. Filliuc. Bonac. & alii apud eum.

32. De Religiosis respectu Prælati eorum excommunicati vitandi, aliter dicendum; cùm ei tunc non sint subjecti, ùt dixi *suprà*. Idem dicendum de Clericis respectu Episcopi: quia in Episcopo excommunicato, tollitur, sive suspenditur jurisdictio; ergò etiam in Clericis tollitur sive suspenditur subjectio (r): & habetur hoc *cap. Miratus*, *d.* 93. & *cap. ult. de Except.* Utrùm vero Vasalli, cum suis Dominis communicare possint? Dicendum quòd non: nam hoc patet *cap. Nos Sanctorum*, 15. *q.* 6. Ex ipe casum, quantùm ad solutionem tributorum; cùm sit de Jure naturæ, reddere cuilibet quod suum est. Ugolin. Sayr. Bonac. *suprà.*

(r) Sylv. Bonac. Veran. contra Rotar.

33. Non tamen Parentes possunt communicare cum filiis excommunicatis; cùm ipsos corrigere possint & debeant, consequenter ad petendam & obtinendam absolutionem stringere. Nec Domini communicare debent cum mercenariis suis excommunicatis, si sine magno incommodo suo, possunt eos vitare; aliàs communicabunt (*infrà* ibi relatum): quia aliter, in fraudem possent mercenarii committere, quare excommunicarentur, ut à debito servitio se subtraherent. Doct. Resol. & Ostien. *loc. cit.*

34. Per verba, *res ignorata*, denotatur hoc, quòd ignorantia invincibilis & inadvertentia, excusent à culpa & censura participantem cū excommunicato vitando. Nec sufficit notitia qualiscumque: nam imprimis notitiâ confessionis, extra confessionem uti non possumus: quapropter Confessarius, suum pœnitentem, etiam privatim vitare non potest, ùt patet ex dictis *de Sigillo confessionis*. Neque sufficit levis fama: vel quòd adversarius excommunicati, dicat illum esse excommunicatum (s), aut famâ publica, *cap. Cùm desideres*, aut ùt ab aliquibus fide dignis (t), vel aliqua persona valdè æstimanda cui meritò credendum est (u), aut ab ipso excommunicato (v) audivit. Nec satìs est scire ipsum esse excommunicatum, sed opus est insuper, ut innotescat ejus publica denuntiatio (x). Similiter non teneor percussorem Clerici vitare, de quo fama publica volat, quòd sit percussor Clerici; nisi sit publica, quòd publicè & notoriè Clericum percusserit (y): quia in Extravagante Martini V. *Ad evitanda*, requiritur quòd sit notorius Clerici percussor. Inde est, quòd si quis coram Joanne & Jacobo percussisset Clericum, & postea id divulgatum esset per Civitatem, ita fama publica esset, non tenerentur dicti Joannes & Jacobus percussorem præfatum vitare. Si verò audirent Prælatum, denuntiantem dictum percussorem esse excommunicatum, ubi hæc denuntiatio esset ignota,

(s) D. R. l. c. Veran. Bonac.
(t) D. R. Bonac. Marius contra Verā. Sāch. & alios.
Fama non facit vitandum.
(u) D. R. l. c.
(v) Sylv. Bonac.
(x) Verani.
(y) Veran. Bonac. Avil. l. c.
Modus vitādi excōmunicatum.

ignota, privatim dictum percussorem vitare obligarentur. Itá enim D. R. *loc. cit.* & Ostien. *de Qualit.* dicit: *quòd notoriè excommunicatus, publicè debet vitari, & occultus, occultè; quòd intelligit non solùm in occulto, sed in publico:* quibus subscribunt Avil. Rotar. contra Bonac. Ultrà dicit Ostien. (apud D. R. *loc. cit.*): *quòd si Sacerdos videat talem in Ecclesia, debet monere secretè eum & cautè, ne alii percipiant, ut exeat.* Et addit generaliter: *quòd si is qui hoc scit, cautè exiret, ut excommunicatus rubore confusus ad absolutionem habendam moveretur, non reprobaretur.*

35. Per verbum, *necesse*, denotatur necessitas notabilis, sive spiritualis sive corporalis, sive excommunicati sive communicātis. Sed de hoc dixi sub particula, *utile.*

36. Præterea effectus excommunicationis majoris est, quòd si quis in ea per annum insordescat, tamquam de hæresii suspectus, citari ad Sacram Inquisitionem potest, juxta *cap. Gravem, de Pœnis*, & Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 3. Et quòd si citatus ad se purgandum de tali suspicione, non se purgaverit, tunc ab illa iterùm excommunicatur: & si per annum insordescit, reputatur ùt hæreticus, *cap. Cùm contumacia, de Hæret. in* 6. privatur beneficiîs. Abbas & alii Doctores in *cap. Cùm bonæ, de Ætat. & qualit.* habetur etiam *cap. Rursùs & ea quæcumque*, 11. *q.* 3. De his videndus est Lezan. *loc. cit. n.* 52.

Quid de sepultura excōmunicati.

37. Ultimatus effectus excommunicationis majoris est, quòd si excōmunicatus vitandus, ante absolutionem ab ea moriatur, non potest sepeliri in loco sacro, hoc est in Ecclesia vel cœmeterio, vel alio loco ad sepulturam vel Divina officia peragenda, legitima authoritate destinato: liquet ex *cap. Sacris, de Sepult.* & Clementin. *eod. tit.* Ratio est Pontificis ibi: quibus non communicamus vivis, neque mortuis communicemus. De his,

38. Notandum primò, si dictus excommunicatus dederit signa contritionis in articulo mortis, non tantùm si fuerit à quocumque Sacerdote absolutus, *cap. ult. de Sepult.* (z); sed etiam si non fuerit absolutus, potest post mortē absolvi & sepeliri in loco sacro & frui suffragiis Ecclesiæ: *cap. A nobis,* 2. *cap. Sacris, de Sentent. excom.* Declaratio enim est Sacræ Congregationis apud Barbos. *in Compend. Bul. verb. Excommunicatio*, quòd si excommunicatus in mortis articulo dixit confessionem &c. Ecclesiasticæ sepulturæ tradi debet. Secundò, quòd sepelientes excommunicatum vitandum in loco sacro, non tantum peccant mortaliter, & incurrunt excommunicationem minorem, quam communiter communicantes incurrunt; sed insuper, scienter hoc præsumentes, incurrunt excommunicationem majorem, à qua absolvi non possunt;

(z) Ugolin. Lezan.

Sepelientes excōmunicatum incurrunt excom.

possunt, donec ad arbitrium Episcopi Diœcesani satisfaciant eis quibus irrogata est injuria. Ita habetur in Clementina 1. *de Sepult.* Ugolin. Lezan. Veran. Bonac. & alii apud eos. Incurrunt insuper pœnam interdicti ab ingressu Ecclesiæ: colligitur ex *cap. Episcoporum*, *de Privil. in* 6. Et excommunicati cadaver, vel ossa si discerni possint ab aliis, debent ejici, & sepeliri in loco non sacro: neque interim alii fideles in hoc loco sepeliri, aut Divina officia celebrari: & post exhumationem, locus reconciliari debet, *cap. Consuluisti*, *de Consecrat. Eccles.* quia per sepulturam excommunicati, locus sacer polluitur. Plura *suprà*, *d.* 5. *ser.* 5. *sect.* 2. *n.* 9. 10.

39. Ad hanc Sectionem pertinet propositio damnata. *Ab Alexandro VII.* 44. Reô correcto ejusque contumacia cessante, cessant censuræ.

SERIES IV.

De variis ob varias causas excommunicationibus.

SECTIO I.

De excommunicatione incursa propter violentam injectionem manuum in Clericum, vel Monachum.

1. QUi nomine Clericorum veniunt, dixi *suprà*, *d.* 7. *de Pœnit. ser.* 3. *n.* 7. 8. & *d.* 9. *de Sacram. Ord. ser.* 1. *sect.* 1. *n.* 3. 4. Nomine Monachi veniunt omnes Religiosi (a) utriusque sexûs, etiam Conversi & Conversæ, Novitii & Novitiæ. Hi omnes modò dicti, gaudent privilegiô Canonis, quod est ab Innoc. II. *cap. Si quis suadente diabolo*, *hujus sacrilegii vitium vel crimen incurrerit*, *quòd in Clericum vel Monachum violentas manus injecerit; anathematis vinculo subjaceat: & nullus Episcoporum*, *illum præsumat absolvere*, *nisi mortis urgente periculo*, *donec Apostolico conspectui præsentetur*, *& ejus mandatum suscipiat.*

(a) Bonac. d.2.q.4.p.3. Lezan. v. Cler. Veran. n.37. p.794.

Privilegium Canonis.

2. Gratiâ explicationis hujus privilegii, notanda sunt aliqua. Primò, quòd per particulam *si quis*, intelligatur etiam fœmina, prout ex Glossa & Archidiacono probat Sylvester *verb. Excommunicatio in 6. n.* 1.

Declaratur

3. Et quàmvis dicta particula, *si quis*, in hoc Canone, comprehendat offendentes Clericos aut Monachos; lata tamen excommunicatio hoc Canone, ad mandantes, consulentes, consentientes, & non impedientes quibus vî officii seu ex justitia incumbit impedire, item ratam habentes percussionem nomine suo factam, extenditur *cap. Muli-*

 eres,

eres §. *ult.* & *cap. Quantæ, de Sentent. excom.* & *cap. Cùm quis, eod. tit. in* 6. (b). Et sic Monialis percutiens alteram, vel Conversum, vel Conversam, aut Clericum, incurrit excommunicationem: sed non est opus ut pro absolutione recurrat ad Sedem Apostolicam; cùm ita declaraverit Innoc. III. *cap. de Monialibus*, per sequentia: *super hoc igitur, tuæ consultationi taliter respondemus: ut per Episcopum in cujus Diœcesi Monasteria fuerint, absolvantur.* In Corp. Jur. Can. *lib.* 5. *tit.* 39. *Decretal. Gregor. fol.* 274. Notandum, quòd per hanc Bullam non revocentur privilegia, habentium potestatem absolvendi à Papalibus; cùm nulla particula irritans privilegia apponatur. Imò hæc Bulla antecedit privilegia de quibus *suprà*.

(b) Lezan. v.Cler.n. 8. Bonac. Navar. Veran.

4. Per injectionem violentarum manuum in Clericum vel Monachū, juxta communem sensum Theologorum (c), intelligitur quæcumque actio immediatè vel mediatè attingens Clericum aut Monachum, ei aut Ecclesiæ, vel Religioni injuriosa.

(c) Sylv. Cajet v. Excō. c. 10 Lezan. v. Cler. n. 7. Bonac. q. 4. p. 1. §. 1.

5. Qualis autem illa actio esse debeat, ut excommunicatio incurratur; dixi *d. 7. de Sacram. pœnit. ser.* 3. *n.* 9. Et quæ excusant à tali excommunicatione, seu qui sunt casus, in quibus percussor Clerici non incurrit excommunicationem; in eadem Serie, ex Apostolicis decisionibus deduxi.

Quæ actio venit nomine percussionis Clerici.

6. Ex his omnibus aliqua addendo, collige 1. quòd non tantùm ille incurrat dictam excommunicationem, qui percutit Clericum manu, sed etiam ille qui pede. Et ratio est præter sensum communem; cùm sit actio ipsi magis injuriosa dum pede percutitur, quàm si manu. Imò & tunc, quando ei aliquid è manibus vî eripit, aut è corpore ejus (d): tunc enim mediante tali re ei unita, attingit ipsum Clericum. Idem dicendum, si equum vulneret aut percutiat cui insidet Clericus, aut malitiosè frenô apprehenso detineat (d). Item non tantùm tunc quando spuit in Clericum, sed etiam quando aquâ aut pulvere, injuriosè conspergit eum (e); aut in terrorem, sclopetum explodit in Clericum, & ille ex solo timore cadat, & moriatur (f); quia talis actio est violenta, & Clerico injuriosa.

(d) Lezan. v.Cler.n. 7. Tolet.l.1.c. 31. Bonac. Sylv. Cajet. l. c.

(e) Tol. Lezan. l. c. & alii apud eos.

(f) Filliuc. Bonac.

7. Collige 2. licetsi insequens Clericum, non incurrat dictam excōmunicationem, eò quòd Clericus fugiens, cecidit ex equo, quia hoc ei per accidens contigit; secùs tamen dicendum si hoc prævideril (g), aut malitiosè abscidit cingulum ephippii, aut insequendo eum cöegit Clericum quòd se præcipitem in flumen dederit, aut in foveam: aut eum in custodia etiamsi sine ulla læsione physica detinet, sive publicè sive privatim, sive sit persona privata sive Judex. Ita enim ab Innoc. III. *cap. Nuper*, ordinatum est per sequentia: *Nos igitur requisitioni tuæ*

(g) Bonac. Verā. Sylv.

tuæ respondemus: quòd non credimus laicos, pœnam excommunicationis evadere, quàmvis per eorum factum, corporalis læsio non fuerit subsecuta.

8. Tertiò, etsi non incurrat dictam excommunicationem fur, qui furaretur Sacerdotis dormientis vestes omnes, propter quod cogeretur non exire domô, aut ejus vestes malitiosè dilaceraret (g), ùt communiter docetur; incurreret tamen, si eas ei adhærentes dilaceraret (g): quia tunc actio injuriosa attingeret ipsum Clericum.

9. Quartò, quòd Clericus, factus bigamus bigamia reali amittit privilegium Canonis (h); non verò Clericus bigamus bigamiâ similitudinaria: cùm de tali, hoc non exprimant Jura. Glossa in *cap. Unico*, Bonac. & alii.

10. Neque bigamus bigamia reali Clericus, aut laicus Religiosus, privatur hocce privilegiô (i): quia nullo Jure privatur privilegiô Religionis (i).

11. Quintò, quòd Tertiarii & Tertiariæ, intra septa Conventuum viventes sub regula Religionum, gaudeant privilegiô præfato Canonis, quamdiu perseverant in suo statu intra septa Conventuum, non minùs quàm Novitii. Secùs de eis est dicendum, si in domibus suis maneant. Ita docent Carolus de Graffis, Alterius, Filliuc. & alii cum Bonac. *de Excom. d. 2. q. 4. p. 3. n. 10. fol.* 472.

12. Sextò, quàmvis aliquis non incurreret dictam excommunicationem, si percuteret Clericum inhonestè viventem, qui post trinam monitionem Episcopalem incederet ùt laicus, absque habitu Clericali; incurreret autem, si ante tertiam monitionem hoc fecisset: quia Jura Ecclesiastica, non privant tales privilegiô Canonis, nisi post tertiam monitionem, prout decisum à Clemente III. legitur, *cap. Indulgentia nostra*: ubi propositum est Pontifici, utrùm Clerici, qui arma militaria relicto habitu Clericali gestare nullatenùs erubescunt, si eis fuerit injuria corporalis illata, illâ Clericorum debeant immunitate gaudere; quâ, pro temeraria manuum injectione facta in Clericum, excommunicatus quis ipso Jure notatur? *Rdet* Pontifex, quòd hujusmodi Clerici, si à Prælatis suis tertiò commoniti, militaria noluerit arma deponere; de privilegio Clericorum, subsidium aliquod habere non debent. In Corp. Jur. Can. *lib. 5. tit. 39. Decretal. Greg. IX. caus. 25. fol.* 272. Et *cap. Contingit* (k), ubi de Clericis more laicorum incedentibus, inhonestè viventibus; idem Pontifex sic dicit: *volumus & mandamus, ut tales si tertiò moniti, se ipsos contempserint emendare, illius efficiantur immunitatis exortes, quæ pro Clericorum tutela, & laicorum violētia coërcenda, dignoscitur instituta.* In Corp. Jur. Can. *loc. cit. fol.* 276.

13. Septimò, etiamsi Clericus consentiat percussioni; percutiens violenter eum, non excusatur à dicta excommunicatione: quia quàm-

vis

(h) cap. Cler. d. 21. & cap. Cùm cōtingat, de Ætat. & cap. unico, de Cler. cognat.

(i) Sylv. v. Bigam. q. 8. Sayr. l. 3. c. 27. n. 32. Bonac. & alii cōmuniter.

Clericum ùt laicum incedentem percutiens quādo incurrit excom.

(k) Clemēs de Vita & honest. Clericor.

vis non sit illa percussio injuriosa Clerico, est tamen injuriosa statui Clericali & Ecclesiastico (l); excommunicatio autem non solùm incurritur quando est percussio injuriosa Clerico, sed etiam quando est talis statui Ecclesiastico, ùt habetur in *cap. cit. Contingit.* Ob hanc rationem multi DD. apud Lezan. Bonac. dicunt, Clericum ex ira maliriosè se graviter percutientem, incurrere excommunicationem.

(l) Lez. l. c. n. 7. Bonac. p. 2. n. 5.

An percutiens Apostatam incurrit excom.

14. Percutiens Apostatam in veste sæculari, etiam sciens esse talem, incurrit excommunicationem: tenent de Leone *tr. de Censur. recoll.* 5. *n.* 37. de Alcolea *de Irregular. resol.* 39. Econtra etiam vulnerans eū, quem scit manifestè hæreticum, minimè censuram incurrit. Ita Portel. *in Dub. Regular. verb. Manus violenta*, *n.* 4. de Alcolea *tr.* 2. *de Censur. resol.* 39.

SECTIO II.

De excommunicatione ob hæresim & lectionem librorum vetitorum.

I. DE hæresi, excommunicatione propter eam, & absolutione ab ea; dixi *de Pœnit. d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 1. incipiendo à *n.* 23. usque ad *n.* 30. item ibi *sect.* 2. à *n.* 2. usque ad finem *numeri* 13. & *sect.* 3. *n.* 3. 4. Restat dicendun de excommunicatione, ratione librorum. Quare

De prohibitione librorum.

2. Imprimis sciendum de prohibitione librorum, quòd sit duplex generalis; prætermissis particularibûs quæ fieri solent ab Inquisitoribus & Episcopis. Prima vocatur Iudicis, ex Bulla Pii IV. quæ incipit *Dominici gregis*: & habetur in 2. *tom. Bullar. inter Constitutiones ipsius n.* 77. ubi hæc: *Qui hæreticorum libros, vel cujusvis Authoris scripta propter hæresim vel falsi dogmatis suspicionem damnata, atq; prohibita, legerit habueritve; ipsò Jure in excommunicationis pœnam incidat: eamque ob causam, in eum tamquam hæresi suspectum, inquiri & procedi liceat præter alias pœnas, super hoc ab Apostolica Sede sacrisq; Canonibus constitutas. Qui autem libros alia de causa prohibitos legerit, habueritve præter peccati mortalis reatum, Episcoporum arbitriò severè se noverit puniendum. Non obstantibûs &c.*

3. Secunda est ex Bulla Cœnæ Domini, quâ excommunicamur, ex communicatione Papæ reservata, sequentibûs: *Eorumdem* (scilicet hæreticorum) *libros hæresim continentes, vel de Religione tractantes, sine authoritate nostra & Sedis Apostolicæ scienter legentes, aut retinentes, seu quomodolibet defendentes, ex quavis causa, publicè vel occultè, quovis ingenio vel colore* (a).

(a) Lezan. v. Liber, n. 15.

4. Unde

4. Unde differentia est & solutio casuum, quòd quàmvis peccet mortaliter, & arbitriô Episcopi possit severè puniri, ille qui legit aut retinet librum, alia de causa non ratione hæresis prohibitum; neutram tamen dictarum excommunicationum incurrit. Qui verò librum propter falsi dogmatis suspicionem damnatum atque prohibitum legit, aut retinet; incurrit excommunicationem à Pio IV. latam, à qua potest absolvi à quocumque Confessario, cùm nulli sit reservata, ùt videre est in Bulla: à cujus incursione excusantur defendentes, eò quòd non exprimantur in Bulla dicta. At si ille liber contineat hæresim, aut de hæresi tractet, sive sit damnatus sive non; nemo illum (sine Sedis Apostolicæ licentia) legere, retinere valet: alioquin incurrit excommunicationem Papæ reservatam, in Bulla Cœnæ Domini latam, ùt patet ex *loc. cit.* & usu est receptum: contra Graffium *n.* 40. Bonac. *n.* 20. Sive magnus sive parvus (b), sive typîs excussus sive manu scriptus (c): quia est verè liber. Quapropter legens aut retinens litteram, aut concionem hæresim continentem; non incurrit excommunicationem latam à Pio IV. nisi sit prohibita propter hæresim, ùt patet legenti eam Bullam: & etiamsi sit propterea prohibita, non incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ, reservatam Papæ; cùm non sit liber: quidquid dicant Ugolin. *de Casibus Papæ reservatis* 2. *p. cap.* 1. Dian. *p.* 1. *tr.* 11. *resol.* 34. Ratio est: quia non est liber; & Bulla loquitur de libris. Ita sentiunt Lezan. *verb. Liber*, *n.* 20. Sanch. Portel. Fagundez.

Retinens librum aliâ causâ damnatum. Propter suspicionem falsi dogmatis.

Si contineat hæresim.

(b) Nald. v. Bulla Cœnæ, n. 8.

(c) Sanctarel. de Hæres. c. 13. n. 6. Suar. t. 5. in 3. p. d. 20. sect. 2. n. 10. Lezan. v. Liber, n. 20.

5. Si dicas cum Castropalao *tom.* 1. *lib.* 1. *tr.* 4. *d.* 2. *punct.* 10. §. 1. *n.* 4. & Diana *loc. cit.* prohibitio librorum non est odiosa sed favorabilis, quia est in favorem fidei & defensionem Catholicorum. *Resp.* quàmvis; Ecclesia tamen ùti Mater permittit, & in usu retinet, in proposito non ampliare ne sequantur majora inconvenientia.

6. Libri de Religione tractantes dicuntur, qui de Sacra Scriptura, Theologia, cultu Dei & Sanctorum, Papa, Episcopis, Cardinalibus, Clericis, Monachis, moribus christianis, & similibus tractant; non qui de historia, chronographia, arithmetica, medicina, artibus liberalibus, & similibus: illa enim non ista, ad Religionem spectant. Ita Lezan. *loc. cit. n.* 22. Suar. & Ugolinus.

Libri de Religione.

7. Et sicut, ùt libri dicantur hæresim continentes, sufficit, ut contineant unam hæresim, cùm de eis verificentur verba Bullæ, scilicet *hæresim continentes*; similiter ob eamdem rationem sufficit, ut dicantur tractantes de Religione, si aliquid habeant admixtum, contrarium fidei orthodoxæ. Et etiamsi non legat partem illam libri, in qua hæresis continetur, sed aliam in qua non continetur; incurrit censuram,

contra legentes libros hæresim continentes (d): quia reverà legit li-
brum Hæretici, hæresim continentem.

(d) Dian. de Alcol. de Offic. resol. 145. n. 5.

Casus.

8. Quid si deleatur hæresis, aut folia continentia errorem extrahan-
tur; incurritur ne tunc excommunicatio? Controvertunt DD. Et sun
pro negativa sententia Peuro & Crousons. Pro affirmativa Bonac. p. 4
n. 3. Dian. *de Potestat. Inquisitor.* de Alcolea *resol.* 146. Lezan. *loc. cit. n.*
20. Ego verò sic dico: Vel liber est Hæresiarchæ? Eum taliter emenda-
tum legens, non habens licentiam neque authoritatam legendi, in-
currit excommunicationem latam à Pio IV. nam in secunda Regula In-
dicis, omnes libri Hæresiarcharum, cujuscumque tituli, aut argumen-
ti damnantur; & quidem ratione hæresis: quaprópter (ùt dictum e
in Bulla *suprà*) legens, incurrit dictam excommunicationem. Vel e
liber Hæretici, non Hæresiarchæ? Taliter emendatus liber, potest à qu-
cumque legi: quia in ea Regula Indicis, libri Hæreticorum solùm
prohibentur legi, qui de Religione ex professo tractant: & per Bull
Cœnæ Domini, prohibentur qui tractant aut continent hæresim. I
quàmvis in secunda Regula Indicis permittantur illi legi, qui non tr-
ctant de Religione, si à Theologis Catholicis, jussu Episcoporum & I-
quisitorum sunt examinati & approbati; non tamen ibi dicitur, quòd
lioquin incurrant censuram legentes: nec in Regula octava, ea intim-
tur cẽsura. Qui ob aliud motivum non ob hæresim legi prohibẽtur, nõ pr-
hibẽtur sub pœna excõmunicationis sed sub peccato mortali & pœnis Ep-
scoporum arbitriô impositis, ùt videre est in *cit.* Bulla 1. *suprà.* Leza
loc. cit. n. 23. contra Bonac. *d.* 2. *q.* 5. *prop.* 2. *n.* 20.

9. Ex utraque Bulla *cit.* ad incurrendam dictam excommunicatione
requiritur ut sit liber Hæretici: proinde legens aut retinens librum a-
cujus Gentilis, aut Hæbræi, aut Machometani, etiam continente
hæresim; non incurrit aliquam ex dictis excommunicationem: qu
isti non sunt Hæretici, & textus loquitur solùm de Hæreticis. Doc
Ugolin. *loc. cit.* Portel. *in Dub. Regular. verb. Libri, in addition. n.*
Sanch. *loc. cit.* Idem dicendum ob eamdem rationem, de legente a
retinente librum Catholici alicujus, in quo sunt insertæ hæreses H-
reticorum (d); etiamsi intendat legens, scire errores Hæreticoru
quia talis liber non est Hæretici, sed Catholici: nec prohibitus, sed p-
tiùs approbatus, ùt supponitur. Idem dicendum de legente aut re-
nente libros Catholicorum, elucidatos per breves annotationes seu sch-
lia Hæreticorum, secundùm Lezan. *loc. cit. n.* 19. Suar. *tom.* 5. *in* 3.
d. 21. *sect.* 2. *n.* 11. Dixi, *per breves*: nam si ita sint copiosæ, ut videa
esse liber Hæretici; secùs putant dicendum. At oppositum tenent B
nac. *n.* 19. Dian. *p.* 1. *tr.* 14. *resol.* 32. Ratio est eorum: quia liber A
thor

Ad incurrẽdam excom. in legendo quid requiritur.

(d) Nald. Azor. Lezan.

thoris Catholici, licèt commentarios copiosos alicujus Hæretici habeat; non est tamen liber Hæretici, sed Catholici: sicut D. Thomæ, nō appellamus librum Cajetani; quàmvis majori ex parte, constet ex cōmentariis illis à Cajetano adjectis, ùt Sousa contra Suar. concludit.

Cōditiones.

10. Ut quis ratione libri incurrat censuram; conditiones quoad lectionem requiruntur: Primò, ut sciat librum esse prohibitum, & tamē consultò velit legere: nam ignorantia excusat ab excommunicatione, ùt dixi *suprà*. Secundò requiritur, ut intelligat quid legit. Ita probabiliùs docent Fagund. Sanctarel. Lezan. *loc. cit.* contra Valid. & Bonac. Ratio est: quia nullum periculum est in anima; dummodo non legat coram aliis, v.g. coram Polonis Germanus polonicè. Non tamen propter hanc rationem aliquis excusatur ab excommunicatione, quòd nullum timeat periculum: nam præterea est aliud motivum, ob quod Ecclesia prohibet lectionem librorum talium; scilicet ne communicemus formaliter cum Hæreticis, eorum libros aut scripta legendo (f); sive linguâ exprimat sive non, ea quæ in libro oculis percurrit: nam lectio non consistit in prolatione verborum. Ita Graff. 1. *p. Decis. lib.* 4. *c.* 18. *n.* 45. Ugolin. *hîc vers. Eorum libros*, Antonius de Sousa *d.* 13. *n.* 5. Bonac. *de Censur. in Bulla Cœnæ contentis d.* 1. *q.* 2. *punct.* 4. *prop.* 2. *n.* 12. Et sive per se sive per alium legat (g): quia qui facit per alium, per se facere censetur. Sed datur ne in proposito parvitas materiæ, excusans ab excommunicatione? Non conveniunt DD. Tolet. *lib.* 1. *c.* 19. *n.* 9. & Ugolin. *in Explic. Can. Bullæ Cœnæ*, negativam sententiam tenent: quare per ipsos, sufficit unam lineam, aut minùs legere, dummodo sensus lectione compleatur. At contra hos, pugnat ratio hæc: parvitas excusat à mortali; ergò debet & à censura, cùm censura præsupponat mortale. Lezan. *n.* 18. Alii econtra affirmativam: sed hi iterùm non concordant. Sousa *in Bul. Cœnæ cap.* 3. *d.* 13. *n.* 8. dicit, parvitatem materiæ esse pauca verba. Mendosa unam lineam vel alteram. Alii concedunt tres lineas: ùt sunt Monella, Pesantius *in* 2.2. *q.* 56. *a.* 2. *d.* 6. Graf. *tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 18. *n.* 45. alii decem: ùt Sayr. *de Censur. lib.* 3. *tom.* 5. *n.* 22. Castrop. Alii, nempe Sanch. Durand. extendunt hanc parvitatē materiæ, usque ad integram paginam libri in folio impressi. At hæc opinio nimis laxa esse videtur, docet Lezan. *loc. cit. n.* 18. *Mihi tamen videtur dicendum, quòd quemadmodum in materia furti illa dicitur parva materia, in qua spectatis circumstantiis, non infertur nocumentum grave illi, cui res aufertur; sic in præsenti, ea dicetur parva materia, per cujus lectionem, inspectis circumstantiis, legentis &c. non timetur grave periculum perversionis ipsi legenti.* Ita Becan. Dian. *p.* 1. *tr.* 11. *resol.* 30. maximè *p.* 5. *tr.* 5. *resol.* 42. Et cùm dicatur in Bul. Cœnæ,

Parvitas materiæ in lectione.

(f) Lez. l. c. n. 20. Nald.

(g) Graff. Nald. n. 14. Lez. l. c. n. 21. contra Bonac. l. c. n. 11.

sine authoritate nostra & Sedis Apostolicæ, patet non posse Episcopum dare licentiam legendi tales libros, nisi in casu magnæ necessitatis, quô non potest Papa aut Sacra Congregatio adiri: tali enim casu præsumitur Sedes Apostolica dare facultatem Episcopis, ùt communiter docent DD. cum Patre Lezan. & Bonac.

De audiẽte.

11. De audiente, dicendum: si est authoritate vel mandatô causa, ut talis liber legatur, sic dominus si jubeat servum &c. talis incurrit excommunicationem, ob rationem datam.

12. Si verò est causa suadendo, monendo, petendo, consulendo; nõ incurrit illam. Ratio est: quia dicta censura non imponitur audientibus, suadentibus &c. sed legentibus. Ugolin. Fagund. Lezan. *loc. cit.*

De retinẽte.

13. De retinente advertendum, quòd sive librum impressum sive scriptum, sive integrum sive partem aut paginam; sive apud se sive apud alium, sive curiositatis sive necessitatis causâ, v.g. ad obvolvendo caseos retineat; incurrit censuram latam contra retinentes (h): quia est verè retinens materiam, prohibitam sub tali censura. Excusat tamen eum parvitas temporis, dies una & altera, juxta Sanch. Reginald. Bonac. *loc. cit.* Nec debent Sæculares personæ propria authoritate dictos libros comburere, sed propter Constitutionem Julii III reddere Inquisitori aut Ordinario loci: docent Lezan. *suprà*, *n.* 16. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 16. *q.* 11. Quapropter excusaretur à censura diutiùs retinens dictum librum, oportunitatem expectans, ut Ordinario eum reddat. Plures tamen afferunt, posse propria authoritate eos comburi à quocumque. Ita Diã. *p.* 1. *tr.* 11. *resol.* 37. Fagund. & alii.

(h) Ugolin. p. 2. cap. 1. Graff. Bonac. de Excom. d. 2. q. 5. n. 15.

De defendẽte.

14. Circa particulam, *defendentes*, advertendum hoc, quòd non tantùm impediens, ne inveniantur ab Inquisitoribus, ne comburantur tales libri; sed etiam affirmantes eos non esse pravos, sed bonos aut utiles Reipublicæ, aut non esse subjiciendos igni, incurrunt latas cẽsuras contra defendentes (i): cùm Bulla *suprà* dicat: *quomodolibet defendentes, ex qualibet causa.* Secùs dicendum, dum de illis, qui stylum aut ingenium ignorant laudarent: sic enim secundùm Bonac. & Lezan. non diceretur librum defendere.

(i) Lez. l. c. n. 27. Bonac. n. 18. Ugolin. cõtra Suar. de Fide d. 20. sect. 2. n. 25.

De imprimente.

15. Sub particula, *imprimentes*, expressa in Bulla Cœnæ Domini comprehenduntur, Author libri, vel alius tradens librum ad imprimendum, Dominus typographiæ de cujus mandato imprimitur; item omnes concurrentes ad componendos simul characteres, ùt sunt qui chartam humectant, vel typis excutiunt. Ita Ugolin. Filliuc. Duran. Graff. & alii.

Quid liber famosus.

16. De libello famoso notanda: Primò, quòd sit scriptura, vel figura infamiam continens alicujus, de crimine occulto, illud publicans, pro defi-

definiunt Sylv. *in Sum. verb. Libellus, n.* 4. Lezan. *loc. cit. n.* 31. Bonae. *de Contract. d.2.q.4.p.9.n.1.* Dicitur *Signum:* quia etiã figura, imago &c. exprimens aut publicans defectum occultum alicujus, venit nomine libelli famosi. Molina *tr.* 4. *de Instit. d.* 35. *n.* 4. Portel. *verb. Libellus famosus. De crimine occulto:* quia si crimen fuerit publicum, illud quomodocumque publicans, non erit reus libelli famosi, inquiunt Lezan. cum Bonac. & Portel. *suprà. Illud publicans,* scribens in littera alicui alterius defectus occultos, hancque litteram ei mittens, aut in aliquo loco imponens ut ab eo videatur; dummodo non intendat ut ab aliis reperiatur, non est reus hujus criminis: immediatè citati. De crimine occulto.

17. Secundò, quòd sint pœnæ, talium Authorum: pœna enim capitis puniuntur tales: *leg.* 1. *cod. de Libello famoso.* Item verberantur & excommunicantur, 5. *q.* 1. per varios Canones. Sunt etiam infames: *leg. Ob crimen, ff. de Testibus, cap. Si Testes,* 4. *q.* 3. Sayr. *in Clavi Reg. lib.* 12. *cap.* 4. *n.* 10. Thesaur. *in Praxi p.* 2. *verb. Libelli famosi, cap.* 1. Hæ pœnæ ex Constitutionibus Pii V. quæ incipit, *Romani Pontificis,* in Constitution. ipsius *n.* 147. & Gregor. XIII. quæ incipit, *Ea est rerum.* Extenduntur etiam ad cooperantes in hoc crimine, ùt sunt scribentes, imprimentes, defendentes, aut alio modo circa hanc materiam delinquentes. Ita Sayr. Portel. Lezan. *loc. cit.*

18. Tertiò, quicumque libellum famosum, in vulgari aut alio sermone, nec non cantilenas vel rythmos edere, vel detinere, vel publicare præsumunt in infamiam statûs Ordinis Prædicatorum, vel Minimorum; sunt excommunicati, excommunicatione Papæ reservata, ab Alexandro IV. in privil. *Ex alio.* Et in alio, *Non sine multa.* Lezan. *n.* 32. Cajet. *verb. Excommunicatio, cap.* 81. Sayr. Bonac. *suprà.* Idem dicendum de talibus contra alios Ordines, propter communicationem privilegiorum. Secùs verò si contra unum aut alterum Religiosum, talia scribantur: quia ea privilegia solùm loquuntur de facientibus illa contra statum eorum Religiosorum, non contra unum aut alterum, dicit Lezana *suprà.*

19. Circa impressionem librorum, consideranda & servanda sunt decreta sequentia. Primum extat Concilii Lateranen. sub Leone X. *sess.* 10. & habetur in Bulla ejusdem Leonis, inter Constitutiones ipsius *n.* 12. *in* 1. *tom. Bullarii,* ubi sic: *statuimus & ordinamus, quòd de cætero perpetuis futuris temporibûs, nullus librum aliquem, seu aliam quamcumq; scripturam, tam in Vrbe nostra, quàm aliis quibuscumq; Civitatibus & Diœcesibus imprimere, seu imprimi facere præsumat; nisi priùs, in Vrbe per Vicarium nostrum & S. Palatii Magistrum, in aliis verò Civitatibus & Diœcesibus per Episcopum, vel alium habentem peritiam scientiæ libri, seu* Circa impressionem.

scripturæ hujusmodi imprimendæ, ab eodem Episcopo ad id deputandum, ac Inquisitorem hæreticæ pravitatis Civitatis sive Diœcesis in quibus librorum impressio hujusmodi fieret, diligenter examinetur, & per eorum manu propria subscriptionem sub excommunicationis sententiâ, gratiâ, gratis, & sine dilatione imponendam, approbentur. Qui autem secùs præsumpserint, ultra librorum impressorum amissionem, & illorum publicam combustionem, ac centum ducatorum fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe sine spe remissionis solutionem, ac anni continui exercitii impressionis suspensionem; excommunicationis sententiâ innodatus existat: ac demùm ingravescente contumacia, taliter per Episcopum suum vel Vicarium nostrum respectivè per omnia Juris remedia castigetur, quòd alii ejus exemplô similia minimè attentare præsumant. Secundum est Concilii Tridentini *sess.* 4. ubi sic habetur: *nulliq; liceat imprimere, vel imprimi facere, quosvis libros de rebus sacris sine nomine Authoris, neq; illos in futurum vendere, aut apud se retinere; nisi primùm examinati probatiq; fuerint ab Ordinario, sub pœna anathematis, & pecuniæ in Canone Concilii novissimi Lateranensis apposita. Et si Regulares fuerint, ultra examinationem & probationem hujusmodi, licentiam quoq; à suis Superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris, juxta formam suarum ordinationum. Qui autem scriptô eos communicant vel evulgant, nisi antea examinati probatiq; fuerint, eisdem pœnis subjaceant, quibus impressores. Et qui eos habuerint vel legerint, nisi prodiderint Authores, pro Authoribus habeantur. Ipsa verò hujusmodi librorum probatio, in scriptis detur; atq; ideo in fronte libri, vel scripti vel impressi, authenticè appareat. Idq; totum, hoc est, & probatio & examen gratis fiat, ut probanda probentur, & reprobentur improbanda.*

20. Aliqua etiam statuta sunt circa librorum impressionem, in Indice librorum prohibitorum, authoritate Pii IV. primùm edito, postea à Sixto V. aucto, & à Clemente VIII. recognito & publicato; ubi *Regul.* 10. sic: *In librorum aliarumve scripturarum impressione, servetur quod in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess.* 10. *statutum est. Quare si in Alma Vrbe Roma, liber aliquis sit imprimendus, per Vicarium summi Pōtificis, & S. Palatii Magistrum, vel personas à Sanctissimo D. N. deputandas priùs examinetur; in aliis verò locis, ad Episcopum, vel alium habentem scientiam libri, vel scripturæ imprimendæ, ab eodem Episcopo deputandū, ac Inquisitorem hæreticæ pravitatis, ejus Civitatis vel Diœcesis, in qua impressio fiat, ejus approbatio & examen pertineat, & per eorum manum propria subscriptione, gratis & sine dilatione imponendam, sub pœnis & censuris in eodem Decreto contentis approbetur. Hac lege, & conditione addita ut exemplum libri imprimendi authenticum, & manu Authoris subscriptum apud examinatorem remaneat. Eos verò qui libellos manu scriptos vulgant*

nisi

nisi antè examinati probatiq; fuerint iisdem pœnis subjici debere judicarũt Patres deputati, quibus impressores. Et qui eos habuerint & legerint, nisi Authores prodiderint, pro Authoribus habeantur. Ipsa verò hujusmodi librorũ probatio, in scriptis detur, & in fronte libri, vel scripti vel impressi, authenticè appareat, probatioq; & examen, ac cætera gratis fiant.

21. Ad hæc animadvertere oportet primò: excommunicationem dictam Concilii Lateranen. & Trident. nulli esse reservatam (k); cùm ibi nulla sit mentio de reservatione. Secundò, quàmvis in Concilio Tridentino sermo sit de libro de rebus Sacris sine nomine Authoris; nihilominùs in Regula Indicis, generaliter prohibetur hoc. Lezan. *loc. cit.* Tertiò, quòd si Regularis absque licentia suorum Superiorum, de licentia Episcopi, librũ à Cẽsore approbatũ imprimeret, in excõmunicationem latam per præfata Concilia, non incideret, ùt legenti patet; sed per Statuta propria Ordinis pœnas latas incurreret. Noster pœnam privationis ipso facto, officii, vocis & loci: *p.* 1. *Constit. cap.* 24. *n.* 15. Quintò, per nomen Authoris in Concilio Trident. impositum, in libris imponendum, intelligi potest nomen Collegii, Conventûs, Communitatis &c. Sextò, Author libri, post approbationem pauca nonnulla addens in libro, minimè peccat, consequenter censuram latam per lata *suprà* Decreta non incurrit. Bonac. *de Excom. in partic. extra Bul. Cœn. d.* 2. *q.* 2. *p.* 16. *n.* 8.

(k) Peyrin. t. 2. de Prælatq. 3. c. 9. n. 2. Lezan. v. Libri, n. 5.

22. Quoad impressionem librorum à Principibus aut Magistratu, servanda est consuetudo, dicit Lezan. *suprà, n.* 10. Plura quoad hæc, videnda sunt apud Lezan. Bonac. & alios.

SECTIO III.

De excommunicationibus contra cogentes fœminas ad Religionem, aut illas retrahentes à Religione.

1. SAcri Concilii Tridentini *sess.* 25. *cap.* 18. textus sic loquitur: *Anathemati Sancta Synodus subjicit omnes & singulas personas, cujuscumq; qualitatis vel conditionis fuerint, tam Clericos quàm laicos, Sæculares vel Regulares, atq; etiam qualibet dignitate fungentes, si quomodocumq; coëgerint aliquam virginem vel viduam, aut aliam quamcumq; mulierem invitam, præterquam in casibus in Jure expressis, ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumq; Religionis, vel ad emittendam professionem: quiq; consilium, auxilium, vel favorem dederint: quiq; scientes eam non spontè ingredi Monasterium, aut habitum suscipere, aut professi-*

professionem emittere; quoquo modo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. Simili quoq; anathemati subjicit eos, qui sanctam virginum vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo sine justa causa impedierint. Eaq; omnia & singula, quæ ante professionem, vel in ipsa professione fieri oportet, serventur; nō solùm in Monasteriis subjectis Episcopo, sed & in aliis quibuscumq;. Ab his tamen excipiuntur mulieres, quæ pœnitentes, aut convertitiæ appellantur: in quibus Constitutiones earum serventur.

2. Inde est, quòd non incurrat excommunicationem latam à Tridentino *loc.* nunc *cit.* cogens puerum, sive virum, ad Religionem, aut professionem (a): quia Tridentinum loquitur solùm de cogentibus fœminas. Neque cogens fœminam ad emittendum votum: cùm votum non sit de numero enumeratorum *suprà*. Neque cogens puellam impuberem, prout omnes conveniunt, aut puberem, non in ordine ad susceptionem habitûs, sed in Ordine ad bonam educationem capiendam, ùt docent Rodriq. *tom.* 2. *c.* 8. *n.* 9. Portel. *verb. Monialis*, *n.* 14. Donat. *tr.* 9. *de Recept. Monial. q.* 2. *n.* 10. (b): nam quàmvis ordinariè distinguere nō debeamus, ubi lex non distinguit, tamen ubi consuetudo (prout in proposito) distinguit, oportet ut & nos distinguamus; Sed cogens ad ingrediendum Monasterium, & indirectè vel directè ad suscipiendum habitum cujuscumque Religionis, vel emittendam professionem: & adhuc demptis casibûs *infrà* positis; & excepta potestate Regis, Principis (c), quia hæ personæ supremæ sunt speciali nota dignæ, & non veniunt in generali locutione, nisi in specie exprimantur (c).

3. Animadvertere oportet, quòd si Parens suadeat, hortetur filiam, ut habitum Religionis suscipiat ob dotis defectum vel alias justas causas, v.g. quia in sæculo parem non habet cui possit condignè nubere, vel quia turpis est & monstrosa; non incidit in latam excommunicationem à Tridentino: cùm suasio, adhortatio, non est coactio. Secùs si adhibeat minas, victum, vestitum neget, verberibûs eam tractet; tunc quia incutit ipsi metum gravem, eamque verè cogit, incurrit dictam excommunicationem, quàmvis nulli reservatam.

4. Casus quibûs potest cogi fœmina ad intrandum Monasterium, & recipiendum habitum, sunt: Primus, quando fœmina publicè vel privatim fecit votum Religionis de quo constat publicè. Secundus, si Monialis post quinquennium dicat professionem suam esse nullam. Tertius est, si fœmina post duos menses conjugata, nolit matrimonium consummare, de Religione deliberans; potest vel ad matrimonium vel ad habitum cogi, ùt dixi *de Matrim.* Quartus est, si ob crimen sit damnata ad carcerem perpetuum, & liberatur sub hac conditione ut Monialis fiat.

(a) Bonac. d. 2. q. 6. p. 2. n. 15. Filliuc. tr. 14. c. 6.

(b) Contra Bonac. Ledesm. Zerola, Barbos. apud Bonac.

(c) Portel. v. Monial. n. 6. Bonac. de Censur. extra Bul. Cœn. d. 2. q. 2. p. 2. n. 13. Barbos. in Collect. ad c. Trid. n. 2.

5. Quo-

5. Quoad impedientes, habetur Constitutio Eugenii IV. incipiens, *Et si debito Ministerii Pastoralis*, in §. 14. per sequentia: *Prohibemus insuper, ne aliqui cujuspiam status, gradus, vel conditionis existant, personas quæ de Jure communi Religionem ingredi non prohibentur; ex sæculo fugientes, ad Congregationem hujusmodi Congregationis venire cupientes, verberibûs, aut violentiis quibuscumq; impedire, vel prohibere, ut à Monasteriis, & locis ipsius Congregationis præsentibus & futuris, injuriam aliquam ingredi volentibus aut recipientibus irrogando, seu eos molestando, hujusmodi personas evellere, & extrahere audeant vel præsumant. Contrafacientes verò, ipso facto excommunicationis sententiam incurrant, dum tamen, cùm hoc præsens statutum fuerit eis ad notitiam deductum, non destiterint à prædictis, à qua non possint, præterquam in mortis articulo, nisi per Sedem Apostolicam absolutionis beneficium obtinere.* Hæc Constitutio tamen, non comprehendit impedientes ad Religionem inhabiles: quia inhabiles, ipso Jure repelluntur. Portel. *in Dub. Regular. verb. Novitius, in 2. Addit. n. 2.* & Peyrin. *tom. 3. Privil. Minim.* & *in Addit. ad Constit. Julii II. cap. 3. n. 40.* Item excusatur impediens, putans esse inhabilem: quia Papa pœnas posuit contra audentes & præsumentes. Donatus *de Recipiend. ad habitum tr. 1. q. 15. n. 5.*

SECTIO IV.

De excommunicatione ratione sepulturæ.

I. ORdinatio est *cap. 1. de Sepult. in 6.* Bonifacii VIII. his verbîs: *Vniversis Religiosis & Sæcularibus Clericis, cujuscumq; status vel conditionis existant in virtute Sanctæ obedientiæ, ac sub interminatione maledictionis æternæ, districtissimè prohibemus, ne aliquos ad vovendum, jurandum vel fide interposita, seu aliàs promittendum inducant, ut apud eorum Ecclesias sepulturam eligant, vel jam electam ulteriùs non immutent. Nos enim si secùs actum fuerit, electionem talem decernimus nullius penitùs existere firmitatis: statuentes, ut hi qui sic elegerint, nec apud sic electas Ecclesias ullatenùs sepeliri, nec alibi (ne contra votum, juramentum, aut promissum hujusmodi à se factum materiam habeant veniendi) possint eligere sepulturam. Sed contradictione quacumq; cessante, sepeliantur omninò apud illas Ecclesias, apud quas sepeliendi de Jure fuissent, si aliàs sepulturâ non electâ forsitan decessissent. Si verò iidem Religiosi vel Clerici, prædictos in suis Ecclesiis vel cœmeteriis præsumpserint sepelire, ad restitutionem tam sepultorum corporum si petantur, quàm etiam omnium quæ occasione sepulturæ illorum, pervenerint quomodolibet ad eosdem, intra decendium integra-*

tegraliter faciendum, ipsos obligatos esse censemus: quam nisi fecerint, Ecclesiæ ipsæ apud quas sepulti fuerint, nec non & cœmeteria eadem, ex tunc, eô ipsô sint, & tamdiu maneant Ecclesiastico suppositâ interdicto, donec ab eis facta fuerit restitutio plena omnium prædictorum. In Corp. Jur. Can. *l.* 3. *fol.* 322.

2. Item in Clementina, *Cupientes*, 3. *de Pœnis*, §. *Sanè*, ibi: *Sanè temerarios violatores Constitutionis illius, quæ Religiosis & Clericis Sæcularibus prohibet, ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interposita, seu aliàs promittendum inducant, ut sepulturam apud eorum Ecclesias eligant vel jam electam ulteriùs non immutent* &c.

3. Ad hæc animadvertenda: Primò, quòd hæc Decreta non comprehendant laicos, adducentes infirmos ad promittendum, ut in Ecclesia eorum velint sepeliri, sed solùm Clericos, tam Regulares quàm Sæculares (a); & hos non simpliciter inducentes ad prædicta (b); quia Constitutio solùm loquitur de inducentibus ad vovendum, jurandum, seu promittendum. Neque eos qui inducunt quidem ad vovendum, jurandum; ex simplicitate tamen & bona fide, ignorantes probabiliter Constitutionem & prohibitionem sub tali pœna; aut non ignorant, at inducunt ad eligendum sepulturam in aliena non in propria Ecclesia (b): quia Pontifices loquuntur solùm de propriis Ecclesiis. Sed comprehendunt temerarios (prout in 2. Bulla exprimitur), qui temerariè infirmum inducunt ad promittendum, jurandum, velle immutabiliter sepeliri in propria Ecclesia (c) (temeritas includit (d) scientiam & dolum): tales incurrunt dictas pœnas, inducendo dictô modô immediatè, etiam non secuto effectu sepulturæ, secuto votô, juramentô vel promissione (b), cùm inductionis talis effectus sit promissio, votum, juramentum. Non incurreret tamen communitas propterea has pœnas, nisi inducens ipse sit Prælatus eorum, aut nomine communitatis hoc fine missus (b): injustum enim esset, omnes innocentes pro uno nocente excommunicari. Excusantur etiam à pœnis dictis, inducentes ad eligendam sepulturam in testamento: quia hoc non est votum, aut juramentum. Lezan. *loc. cit.* Thesaur. *in Praxi p.* 2. *verb. Sepultura*, *cap.* 3. Pasqualigus & alii.

(a) Donat. de Sepult. q. 27. n. 2.

(b) Rodriq. t. 4. c. 103. cōcl. 10. Portel. v. Sepult. n. 2. Lezan. v. Sepult. n. 7.

(c) Cōmuniter.

(d) Donat. l. c.

Casus notādi.

4. Dices, casus est. Religiosi N. induxerunt quamdam personam ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia, postea PP. Carmelitæ induxerunt eamdem, ad eligendam sepulturam apud eos, & mortua est; quæritur ubi nam sepeliri debeat? *Resp.* Vel PP. Religiosi N. simplici persuasione induxerunt illam personam ad electionem sepulturæ apud eos, proponendo ei, quòd suffragia multa persolvantur apud eos pro eis, quorum corpora in Ecclesiis aut cœmeteriis eorum requiescunt:

non

non intendendo obtinere promissionem irrevocabilem, firmatam votô aut juramentô, vel secùs? & Patres Carmelitæ modô prohibito dictis Decretîs ùt immediatè explicatum est, eam induxerunt? Apud Patres Carmelitas sepeliri nequit: quia tali modô electio extorta, & votô aut juramentô, vel secùs firmata, est nulla: *cap. Animarum, de Sepult. in* 6. ubi electionem talem, decernitur nullius penitùs existere firmitatis (e). Debet ergò sepeliri apud illos Religiosos dictos N. quia electio prior sepeliendi apud eos, non vitiatur per posteriorem invalidam, sed potiùs firmatur. Vel non induxerunt PP. Carmelitæ, modô dicto & explicato prohitito illam personam ad eligendam sepulturam apud eos? Sepeliri debet apud eos: quia posterior est electio sepulturæ apud eos. Vel PP. Religiosi N. modô prohibito nunc explicato induxerunt eam personam ad electionem sepulturæ apud eos, Patres verò Carmelitæ modo non prohibito? Tunc neque apud illos Religiosos N. neque apud Carmelitas, sepeliri hocce corpus potest, sed in Ecclesia Parochiali tumulari debet: quia sic ordinatum est *cap. Animarùm, de Sepult. in* 6. ubi sic habetur: *Statuentes, ut hi qui sic elegerint, nec apud sic electas Ecclesias ullatenùs sepeliri, nec alibi possint eligere sepulturam; contradictione quacumq; cessante, sepeliantur omninò apud illas Ecclesias, apud quas sepeliendi de Jure fuissent, si aliàs sepulturâ non electâ forsitan decessissent* (d). Nota, *nec alibi,* in pœnam violati juramenti.

(e) Lez. l. c. Donat. ibi q. 29.

5. Dices ultrà: Sed illa persona induta est habitu illius Ord. jam verò induta habitu talis Ordinis, sepeliri non potest alibi, etiamsi eligeret ibi sepulturam: nam ordinatio est Papalis, prohibens sub pœna excommunicationis quibuscumque ne alibi illud corpus sepeliant. Sic enim in favorem Carmelitarum in Bulla Sixti IV. quæ incipit, *Dum attenta* (in Bullar. Ord. editionis Elisei Monsignani *p.* 1. *p.* 332. *n.* 29) dicitur: *Insuper cùm nonnulli ad Ordinem prædictum Gloriosissimæ Dei Genitricis MARIÆ de Monte Carmeli, specialem gerentes devotionis affectum, ordinent eorum cadavera cum habitu Fratrum dicti Ordinis Gloriosissimæ Dei Genitricis MARIÆ de Monte Carmeli, aut Sororum prædictarum sepeliri, ne ex illorum corporum delatione ad alia loca, Ordini & Fratribus prædictis injuria irrogetur: Decernimus, tales apud Fratres ipsos esse sepeliendos, etiamsi alibi suam elegissent sepulturam, nec posse etiam in loco per eos electo cum habitu prædicto quomodolibet sepeliri, aut ad sepeliendum portari, absq; Fratrum dictæ domûs vel loci in quo tales decesserint expressa licentia & assensu. Contradictores verò excommunicamus. Resp.* Vel PP. Religiosi N. non petiti induerunt eam personam post mortem ejus? Non potest sepeliri apud Religiosos N. propter prohibitionem Bonifacii VIII. *cap. Animarum*, citato *suprà*, quæ per adductam Bullam Sixti IV. non cassatur: quia Sixtus IV. ùt

textus adductus sonat, loquitur de illis, qui ex devotione ordinant, ut eorum cadavera apud Fratres dicti Ordinis sepeliantur. Vel petenti habitum donârunt? Tunc sive antecedenter sive pòst, illa persona ad talem electionem dicto modò est inducta, sepeliri debet apud Religiosos N. quia quàmvis in pœnam inductionis, & talis electionis, non deberet sepeliri apud eos, propter prohibitionem Bonifacii VIII. *cap. Animarum, de Sepult. in* 6. tamen in favorem habitûs & Ordinis, potest & debet sepeliri illud corpus apud eos, propter Bullam Sixti IV. qui longè posteriùs vixit.

6. Dices adhuc: Si adducta Bulla Sixti IV. in proposito casu vim haberet, dicta persona sepeliri deberet apud Carmelitas, quia à Leone X. vivente post Sixtum IV. per Bullam, *Dum intra mentis*, iis datur facultas eligendi sibi sepulturam in aliis Ecclesiis, quibus ab aliis Pontificibus conceditur quòd possint sepeliri in habitu. Unde quàmvis tales non possint sepeliri nisi in eorum Ecclesiis in quorum habitu sepeliuntur, tamen eligere pro suo placito possunt alibi sepulturam. *Resp.* Vel sepeliendi in habitu, degunt in Conventu eorum quorum habitu sepeliri volunt? Tales eligere sibi sepulturam nequeunt, sed sepeliri apud eos debent. Vel degunt extrà in suis domibus? Tales possunt eligere alibi eam: quia in Bulla dicta *Dum intra mentis*, sic habetur: *Volentes quoq; sepeliri habitu eorumdem Fratrum, in Claustro non degentes, sed in propriis domibus habitantes, in eorum ultima voluntate est, quòd sepulturam sibi eligere possint.* De hoc Lezan. *verb. Habitus, n.* 5. Rodriq. *tom.* 2. *Quæst. Regular. q.* 76. *a.* 4. *n.* 10. Casarub. *in Compend. privil. Mendic. verb. Habitus, n.* 3.

7. Posset quidem objici ex Barbosa, quòd debeat esse præmonitus à Regulari habitum recipiens, quòd apud eos sepeliendus sit; nam extat declaratio Sacræ Congregationis apud Peyrin. *tom.* 3. *Privil. n.* 53. & apud Lezanam *verb. Sepultura, n.* 77. per sequentia: *Si tamen à Guardiano domûs loci, in quo tales decedere contigerit, aut ab alio Superiore, vel altero cui id Superior committendum duxerit habitum receperint, ac prædicti Guardianus vel alius Superior habitum hujusmodi suscipientes præmonuerit, eorum cadavera propter habitûs concessionem ac receptionem, penes ipsos Fratres quorum habitum gestant esse sepelienda.* Sed hæc declaratio, aut antiquior est Bullis *suprà* citatis, aut non authentica, aut non addit, *non obstantibus quibuscumq;*; adeòque nullius roboris contra Bullas citatas. Interim recipientes habitum Ordinis alicujus monendi sunt, quòd tales, & de Authoritate Apostolica, & de consuetudine, sepeliuntur apud eos quorum habitu induti sunt.

8. Ad hæc animadversiones. Prima, quòd fideles habeant à Pontificibus facultatem in habitu Religioso sepeliri: Sicque in Hispania plu-

mi magnæ notæ, cum habitu Carmelitarum ſepeliuntur, teſte Lezana. Secunda, quòd quàmvis contra impedientes eos ſepeliri apud eos in quorum habitu ſepeliendi ſunt, excommunicatio in Bulla Sixti, *Dum attenta*, nulli reſervetur; in Bulla tamen, *Apoſtolicæ manſuetudinis*, ejusdem Pontificis, ſoli Papæ reſervatur (f). Tertia, quòd Sæculares ſepeliendi in habitu Religioſorum, verè pœnitentes & confeſſi in articulo mortis, lucrentur omnes & ſingulas indulgentias & peccatorum remiſſiones, Fratribus ejus Ordinis cujus habitum ſuſcipiunt conceſſas: nam hæc conceſſio per Bullam Leonis X. & Adriani VI. extat pro Fratribus Ordinis SSS. Trinitatis, quam refert Caſarub. *in Compend. privil. Mendic. verb. Communicatio privilegiorum, n.* 39. Ex qua (inquit Lezan.) habetur, omnes & ſingulos Chriſti fideles, verè pœnitentes & confeſſos, qui in habitu dicti Ordinis deceſſerint, conſequi omnes & ſingulas indulgentias & peccatorum remiſſiones, Fratribus dicti Ordinis conceſſas. Hæc conceſſio communicatur Carmelitis per Bullam Clẽ. VII. quæ incipit, *Ex clementi Sedis Apoſtolicæ proviſione*, Ciſtercienſibus per Bullam Pii V. quæ incipit, *Pius V. ex ſupernæ diſpoſitionis:* Aliisque per Bullam ejusdem Pontificis cujus initium eſt, *Romanus Pontifex.* Hæ indulgeniæ quòd non ſint revocatæ, oſtendi *ſuprà* tractans *de Indulgentiis*, poſt Bullam poſitam Pauli V. Quarta, quòd non ſufficiat ad lucrãdas dictas indulgentias ut induatur mortuus habitu Religioſo, ſed ut in eo moriatur, aut (quod ſufficere videtur dicit Lezan. *loc. cit.*) quòd ipſe habitus ponatur ſuper lectum hominis agonizantis: prout in Hiſpaniæ partibus obſervatur.

(f) Lezã. v. Habitus, n. 5.

In habitu Religioſorũ moriens lucratur indulg.

9. Sepelientes ſcienter vel propria temeritate excommunicatos vitandos in Eccleſia vel cœmeteriis, ſunt ipſo Jure excommunicati: prout expreſsè habetur in Clementin. *Eos qui, lib.* 3. *tit.* 7. *de Sepult.* ubi ponitur ly *ſcienter*; &, *præſumant.* Nomine ſepelientium veniunt etiam mandantes; Gloſ. *dict.* Clementin. 1. *de Sepult.* in *verbo Sepeliri:* qui enim per alios facit, per ſe facere cenſetur. De concomitantibus, cantantibus, luminaria portantibus, controvertunt DD. Alii cum Donat. *loc. cit. q.* 39. *n.* 7. excuſant eos ab excommunicatione, cùm ſit materia pœnalis. Alii cum Bonac. excommunicatos eſſe aſſerunt. De ſepultura plura alibi ex profeſſo dixi. Quare ſit

SECTIO V.

Recedens à Conventu Regularis ſine licentia Superioris, quisnam incurrat excommunicationem, qualesq; pœnas, & alii ratione ejus?

1. RESP. Regularis recedens à Conventu sine licentia Superioris, si recessit cum animo recedendi à Religione, & ad illam ampliùs non redeundi, sive dimisso sive retento habitu, est rigorosè Apostata. Et quàmvis de Jure communi non incurrat excommunicationem, cùm in nullo Jure Canonico reperiatur id expressum (dicunt quidem aliqui eum incurrere excommunicationem per *cap.* 2. *Ne Clerici vel Monachi, in* 6. sed ibi solùm est sermo de illo, qui habitum suæ professionis temerè relinquit, aut accedit ad studia (a) sine licentia); De Jure tamen speciali, seu ex privilegiis summorum Pontificum, excommunicatus est: nam & in Ordine Prædicatorum *d.* 1. *cap.* 1. *de Apostatis* sic habetur: *Quicunq; apostataverit, ipso facto sit excommunicatus; quam sententiam ferimus ex nunc præsenti statutô.* Et Pius V. Gregor. XIV. Bullâ quæ incipit, *Ascendente Domino*, subjicit tales excommunicationi latæ sententiæ. Et Julius II. §. 27. excommunicatione reservata Sedi Apostolicæ punit deserentes Religionem Augustinianorum, qui intra octo dies mandante Generali ipsorum ad Conventum non redierint: ùt reperitur in *Compend. privil. verb. Apostata.* Quapropter quicumque Regularis Apostata, sua apostasiâ incurrit excommunicationem; propter communicationem privilegiorum Religionibus concessorum. Ita Lezan. *suprà, n.* 13. Casarub. in *Compend. privil. Mendic. verb. Apostata ab Ordine*; & alii.

(a) Suar. 4. tô. de Relig. tr. 8. l. 3. c. 1. n. 9. Lez. tô. 1. c. 16. n. 11.

2. Nec dicas. In Constitutionibus strictioris observantiæ Carmelitarum nullam esse mentionem de hac excommunicatione; quia argumentum negativum nihil concludit.

3. Imò & detinentes, occultantes, defendentes Regulares Apostatas, aut eis favorem impendentes, præter mortale peccatum, quod committunt, ipsô factô sunt excommunicati, propter multa privilegia, signanter propter privilegium Pii V. in Bulla quæ incipit, *Quinq; Sacrorum*, edita Anno 1564. Lezan. *tom.* 1. *cap.* 16. *n.* 14. Casarub. in *Compend. privil. verb. Apostata ab Ordine*, Peyrinis *tom.* 1. *Privil. Minim. in Constit.* 2. *Julii II.* §. 13. *n.* 47. Idem dicendum de fugitivis, ex privilegio Innoc. VIII. ubi in *dict. Compend. eod. verb.* §. 4. *statuit & ordinavit, ut detinentes quoscumq; Minores Fratres, è suis Conventibus sine licentia suorum Prælatorum recedentes, sint ipsô factô excommunicati.* Quod privilegium extenditur ad alios, ob communicationem privilegiorum. Donat. *de Apostatis q.* 22. Mirand. *t.* 1. *Manual. q.* 51. *a.* 2. *concl.* 2.

4. Pœnæ præterea Apostatarum, præter ordinarias per Statuta latas, sunt: quòd suscipientes Ordines in apostasia, incurrant suspensionem à Divinis, *cap. fin. de Apostatis.* Item dimisso habitu suscipientes Ordines etiam minores, remanent perpetuò suspensi ab exercitio Ordinum Jure communi, *cap. Cùm illorum, de Senten. excom.* Bonac. *de Sacr. Ord.*

punct. 5. §. 1. *n.* 11. Item redduntur perpetuò inhabiles ad omnes gradus & beneficia, ex Bulla Pauli IV. & Pii V. Item durante apostasia, nō gaudent privilegiîs suæ Religionis, juxta Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 19. *de Regul.* Quare possunt puniri ab Ordinariis locorum tamquam desertores, ùt dictum est; & incarcerari ùt dicetur.

5. Si absque licentia recesserit à Conventu, non animô recedendi à Religione, sed animô redeundi, non est Apostata, nisi lato modô; & propriè fugitivus, quia fugit; vagus, propter vagationem inutilem, nocivam animæ suæ & Religioni. Talis transiens ultra mare ad partē ubi pauci reperiuntur fideles, incurrit excommunicationem Papæ reservatam, ex Extravag. *Ad nostrum, de Regul.* Lezan. *loc. cit. cap.* 9. *n.* 32. & *cap.* 16. *n.* 11. Filliuc. *tom.* 1. *Quæst. moral. tr.* 16. *cap.* 8. Secùs, si ibi sit multitudo fidelium: Bonac. *de Clausura q.* 2. *punct.* 4. §. 4. Item si Monachus sine licentia sui Superioris accedat ad Curiam Principis, & per hoc, damnum aliquod suo Prælato aut Monasterio inferat, excommunicationis sententiam ipsô factô incurrit, per Clementin. *In agro, de Statu Monachorum.* Lezan. *loc. cit.* Mirand. 2. *tom. q.* 35. *a.* 18.

Fugitivus per suam fugam, nō incidit in excō. sed in alias pœnas.

6. Demptis his casibûs, non excommunicationem sed pœnas incurrit. Imprimis quòd perdat privilegium exemptionis, quòd possit non tantùm puniri ab Ordinariis locorum, ùt dixi *suprà, ser.* 3. *sect.* 3. §. 4. *n.* 5. Sed etiam incarcerari authoritate ipsorum, aut Officialium, ac Vicariorum Generalium, ùt patebit *infrà*; & sive absque habitu, sive in habitu reperiatur: quia ita declaratum est & ordinatum à Sacra Congreg. Concilii Decretô edito anno Domini 1624. habito in Decretis de Regularibus apostatis *Constit.* 26. inter Bullas Urbani VIII. §. 4. per sequentia: *Rursùs statuit, ut fugitivi & apostatæ, sive habitum Regularem deferant sive non, possint ac debeant ab Episcopo loci ubi moram trahunt, in carceres conjici, ac Superioribus consignari, secundùm Regularia statuta puniendi; utq; ipsi quoq; Superiores teneantur eos perquirere, ad Religionem reducere, atq; efficere ut apprehendantur: Salva tamen in omnibus facultate, Ordinariis locorum attributa Decretô Concilii Trident. cap.* 3. *sess.* 6.

7. Et si nolint redire, ordinatio est *cap. Ne Religiosi, ult. de Regul.* ibi: *Patres, Abbates seu Priores, fugitivos suos, & ejectos de Ordine suo, requirant solicitè annuatim, qui si in Monasteriis recipi possunt secundùm Ordinem Regularem, Abbates seu Priores eorum, monitione prævia, per censuram Ecclesiasticam compellantur ad receptionem ipsorum, salva Ordinis disciplinâ. Quòd si hoc Regularis Ordo non patitur, authoritate nostra provideant, ut apud eadem Monasteria in locis competentibus, si absq; gravi scandalo fieri poterit; alioquin in aliis Religiosis domibus ejusdem Ordinis, ad agendam ibi pœnitentiam, talibus, vitæ necessaria ministrentur. Si verò hu-*

jusmodi

jusmodi fugitivos vel ejectos, inobedientes invenerint, eos excommunicent, & tamdiu faciant ab Ecclesiarum Prælatis excommunicatos publicè nuntiari, donec ad mandatum ipsorum humiliter revertantur. Hæc ibi.

8. Nec juvat fugitivos (à fortiori apostatas) prætextus fugiendi ad majorem Superiorem, Provincialem aut Generalem; sed pœnas eis, & recipientibus eos adfert: nam Sixtus V. suâ Constit. *Cùm de omnibus*, edita sexto Kalendas Decembris 1578. quam refert Stephanus Quarant. in *Sum. Bullar. verb. Monasteria & Conventus, fol.* 307. in ea Constit. §. *Sed quia*, sic ordinat & prohibet per sequentia: *Prohibemus eodem modo atq; interdicimus, ne quis Regularis ex una Provincia, ad aliam Provinciam sui Ordinis transeundo, etiam in itinere intra aliquod Monasterium, domum, vel locum alterius Provinciæ, ad habitandum, vel tamquam hospes recipi, aut ad modicum tempus divertere possit, nisi à Superiore ejus loci ubi residet, expressam licentiam discedendi in scriptis obtentam, seu litteras obedientiæ, vel commendatitias secum deferat, atq; exhibeat, vel nisi ita cognitus sit iis ad quos diverterit, ut de ejus personâ nullus omninò dubitationi aut suspicioni locus relinquatur. Ideoq; præcipimus universis & singulis locorum Ordinariis, eorumq; Vicariis in Spiritualibus, ut per suos Officiales, Ministros vel Executores, curent ab omnibus personis Regulari habitu indutis, quas per suas Civitates vel Diœceses iter facere vel transire, & ad quæcumq; hospitia vel diversoria se recipere contigerit, diligenter perquiri, num hujusmodi litteras obedientiæ, seu commendatitias secum deferant; quòd si eos dictas litteras non habere, vel ignotos esse deprehenderint, possint contra ipsos etiam tamquam dictorum criminum suspectos procedere, & tamdiu illos sub custodia detinere, donec certa de eisdem notitia habeatur: & tamen volumus, ut ii qui etiam pietatis vel hospitalitatis prætextu, Regulares alterius Provinciæ ignotos, aut sine licentia vel litteris ùt suprà receperint, dictas pœnas privationis vocis activæ & passivæ nec non officiorum, graduum, honorum ac dignitatum, obtentorum, atque inhabilitatis perpetuæ pariter incurrant. Decernentes sic in præmissis omnibus per quoscumq; judicari debere. Nec non irritum & inane, si secùs à quoquam, quavis authoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.* Ad hæc ibi:

9. *Ne quis Regularis alterius Provinciæ, intra aliquod Monasterium, domum, vel locum alienæ Provinciæ, etiam tamquam hospes, & ad modicum tempus recipi possit, nisi à Superiore loci ubi residebat, & à quo discessit, licentiam expressam in scriptis exhibuerit, vel nisi cognitus sit, id observari volumus, non solùm in Religiosis itinerãtibus de una in aliam Provinciam, sed in iis quoq; qui proficiscuntur de uno in aliud ejusdem Provinciæ Monasterium, tam sui quàm alterius Ordinis. Quòd si dicerent se ad*

Aposto-

Apostolicam Sedem confugere ob gravamina, à suis Superioribus licentiam & litteras obtinere non potuisse, non propterea ullo modo recipi valeant, nisi fide digno testimoniô de petita ab eis licentia, & per suos Superiores denegata, constiterit.

10. Nec sunt revocatæ per Constit. Gregorii XIV. quæ incipit, *Circumspecta :* quoniam hic Pontifex solùm moderavit Constitutionem Sixti V. quoad legitimos; nec per Bullam Clementis VIII. quæ incipit, *In suprema :* ille enim solùm eas moderavit quoad nullitatem professionum, in cæteris autem remanserunt in suo robore.

11. Secùs dicendum de fugitivis in Ordine Carmelitarum, à PP. Antiquæ Regularis Observantiæ ad Carmelitas Reformatos : nam per Bullam Callixti III. *Pro parte vestra,* liberantur ab omnibus pœnis. Nec in Decreto Sixti V. *suprà* citato fit specialis nota : de quibus P. Lezana *in Mare Magnum Carmelitarum circa* §. 27. *n.* 241. sic dicit : Quia - - - sæpiùs in Ordine nostro fit memoria de quadam Bulla Callisti III. in favorem reformationis, data sub anno Incarnationis 1457. Idibus Aprilis, & ea non facilè reperitur, nisi in Conventu nostro Mechliniensi in vetusto libro scripto manu Joannis Palæonydori Ordinis Historiographi, unde novissimè ad me his diebus Dei speciali providentia à viro gravi nostræ Religionis est transmissa, aliqua in ipsa contenta ad intentum spectantia hoc loco transcribi decrevi in Reformatorum gratiã. *Pro parte vestra nobis exhibita petitio continebat, quòd aliàs, videlicet in proximo Capitulo Generali, per vos in Civitate Parisiensi celebrato pro statu prospero, & felici dicti Ordinis, & quiete vestra inter alia statuistis, & ordinâstis: quòd Fratres dicti vestri Ordinis, qui de Observantia appellantur, in domibus, quas de præsenti habere noscuntur, & in posterum, largiente Domino, poterunt adipisci, per Canonicam electionem Priores suos locales assumere possint, & debeant, ac eosdem Priores, ùt præfertur, electos, Provinciale Capitulum, vel Prior Provincialis secundùm morem dicti Ordinis pro tempore existens sine difficultate aliqua confirmare, ita quòd alios præter electos nequeant, iisdem Fratribus invitis, præficere in Priores; quòd nullus ex Fratribus Observantiæ dicti Ordinis per aliquem Provincialem Priorem à domibus, seu Conventibus hujusmodi amoveri, seu in eos, quovis modo intromitti valeat, nisi de Prioris, & Conventûs, domûs hujusmodi expresso consensu; ipsiq́ Priores, & Conventus sub Regulari Observantia viventes quoscunq́ dicti Ordinis Fratres conventuales, sive de laxiori vita ad hujusmodi Observantiam Regularem transire, & unà cum iisdem Observantibus Altissimo famulari cupientes, recipere, ac retinere possint, non obstante quacũq́ pœna à dicto Ordine imposita, pro quocumq́ delicto, è qua Observantia si recedant, sub dicta Regulari Observantia non perseverantes, eo ipso incidãt*

in ean-

in eandem, nec non alia salubria, & honesta Ordinationes, & statuta favorem vitæ Regularis hujusmodi, augmentum divini cultûs, ac etiam animarum salutem concernentia edidistis. Quare pro vestra parte fuit nobis humiliter supplicatum, ut tam præmissis, quàm aliis quibuscunq; hujusmodi Ordinationibus, & statutis per vos in similibus Capitulis robur Apostolicæ confirmationis adjicere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos itaq; hujusmodi supplicationibus inclinati, Ordinationes, & statuta prædicta, dummodo rationabilia sint, & Canonica, authoritate Apostolica tenore præsentium ratificamus, confirmamus, & approbamus, ac præsentis scripti patrocinio communimus, supplentes omnes defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem. Nulli ergò hominum liceat &c. Circa quod privilegium Callisti, præter notata in superioribus (inquit P. Lezana), ulteriùs animadvertendũ, ex eo haberi, quòd si Religiosi viventes in Conventibus non reformatis commisissent aliqua delicta, propter quæ pœnam aliquam ab Ordine impositam sustinere deberent, eo ipso, quòd transeunt ad Conventus Reformatos, talis pœna eis remittitur omninò: nisi fortè ab illis Conventibus Reformatis recedant, quia tunc incidunt de novo in eandem pœnam. Quod est magnum privilegium præfatorum Conventuum, quia videntur æstimari quasi asylus, & locus sacer, vel refugium delinquentium in Ordine. Hucusque Lezana. Addo, tales tamen profugos Religiosos non suscipi in nostra Congregatione Reformata, ol multas rationes, & in nostris Capitulis factas decisiones.

12. Item extat Decretum sacræ Congreg. per sequentia: *Quoniam non nulli Regulares vagandi studiô, sive dum imminentem admissorum criminum pœnam, ex suis Constitutionibus aut aliàs debitam sibi metuunt, falsa & commentitia gravamina causati non ad immediatè sui Ordinis Superiores, scilicet à gravamine Prioris ad Provincialem, à Provinciali ad Generalem, Generali ad Protectorem, prout cujuscumq; Religionis Constitutionibus dispo nitur, sed ad hanc Romanam Curiam, absq; licentia sæpiùs fugiunt, potiùs quàm recurrant, ex quo Ordinum disciplina relaxatur, Prælati contemnuntur, & ipsi indies audaciores evadunt; Placuit S. Congregationi Regularium, et ordine Sanctissimi, statuere, ut si quis Regularium, temerè, levive ex causa hanc Urbem Romam, sive Curiam, absq; sui Superioris licentia, & si prædicta forma prætermissa adire præsumpserit, ad eosdem Superiores sævi ri pœna plectendus remittatur.*

13. In Ordine Carmelitarum latum est Decretum in Capitulo Generali Anno 1681. contra tales fugitivos, prout sequitur: *Quicumq; Sacerdos egressus fuerit ex sua Provincia sine licentia sui legitimi Superioris, a testimonio authentico personarum fide dignarum, quòd fuerit necessitate compulsus discedere, antequam ad Generalem, vel Provincialem recurrere potuerit*

In Decretis Tartagliæ n. 131.

rit; eò ipsò sit suspensus à Divinis, nec in ullo Conventu illi permittatur celebrare: Clerico autem, statim jussu Superioris primi Conventûs ad quem accedet, indispensabiliter abscindatur Corona, non restituenda ante tres annos: Et Converso auferatur caputium, cujus usu privabitur ad triennium: singulis verò istorum, tantum temporis demetur in ætate, seu primogenitura Religionis quoad præcedentiam, quantum manserit extra Provinciam. Si autem ille sic egressus ad hanc almam Vrbem se conferre intendat, & suum iter priùs scriptô non indicaverit suo Provinciali, aut Priori, statim expensis suæ Provinciæ incarceretur per Priorem Conventûs, ad quem primò diverteret: & si ad Vrbem pervenerit, non audiatur; sed alterutrâ supradictarum pœnarum, pro qualitate personæ impositâ, post carcerem trium dierum in pane & aqua, incunctanter remittatur ad suam Provinciam; ubi ultra prædictas pœnas, si sit Sacerdos aut Clericus, voce & loco duobus annis à suo regressu carebit, juxta Decretum fel. mem. Clementis VIII. & si sit laicus, utriusq; caputii usu privabitur, super quibus pœnis Reverendissimus Pater non poterit dispensare.

14. Ultrà in favorem nostræ strictioris Observantiæ, in eodem Capitulo Generali *Declaratum est, quòd Fratres nostri, qui professionem in Reformatione seu strictiori Observantia, secundùm Constitutiones à fel. mem. Vrbano VIII. & Innocentio X. confirmatas emiserunt, non possunt sine licentia Sanctæ Sedis, ad Conventus antiquæ Observantiæ Regularis transire, ùti dictus Vrbanus VIII. statuit & declaravit per litteras in forma Brevis datas 18. Januar. 1636. & 24. Februar. 1644. & consequenter inhibetur, ne ullus ejusmodi professorum à Conventibus Reformatis recedat, & quibuscumq; Superioribus Conventuum Observantiæ Regularis, ne illos recipiant, sub pœna ipsô factô incurrenda, tam ab ipso recedente, quàm à quibuscumq; Superioribus recipientibus, aut morari permittentibus, privationis vocis, ac loci, & Officii, ac inhabilitatis ad quodcumq; per sex annos, & insuper carceris ad annum ipsi recedenti indispensabiliter infligenda. Si autem sit Conversus, privationis utriusq; caputii ad tres annos, postquam dimissus fuerit extra carcerem.* In Decretis Tartagliæ n. 116.

15. Quid si propter intolerabilem vexam quam sustineret à suo Superiore, aut ob magnum gravamen, Regularis sine obedientialibus recederet è Conventu, ad majorem Superiorem pergendo? *Resp.* & dico: Quàmvis secundùm communissimam sententiam (quam tenent Dian. *p.* 3. *Moral. tr.* 2. *de Dub. Regular. resolut.* 56. & 115. Laurentius Peyrin. *tom.* 1. *de Subdito q.* 1. *cap.* 10. Barbosa multis relatis *in Collectan. DD. ad* 4. *cap. Tridentini sess.* 25. *de Regul. n.* 10. Donat. *de Fugitivis tr.* 7. *q.* 11. Lezan. *suprà, n.* 8. Regularis injustè & iniquè à suo Superiore vexatus, possit absque peccato mortali, imò juxta Sanch. *lib.* 7. *de Matrim. d.* 37. *n.* 3. absque veniali fugere è Conventu ad suum Superiorem, nec ullam pœ-

 nâm incurrat in foro interno, si manifesta ei erat vexa iniqua; tamē secùs dicendum quoad forum externum: quia & ab Ordinariis locorum potest incarcerari, & puniri, juxta Decreta *suprà* citata, nisi eis manifestè constet, & de iniqua intolerabili vexa ac aggravamine, & de hoc quòd non poterat se aliter salvare (tunc enim Concilium Tridēt. *suprà* citatum *sess.* 25. *de Regul. cap.* 4. non videtur extendi ad eum, & ad alios in simili casu & necessitate existentes (b): quia adire majorem Superiorem ob injustum gravamen, habet vim appellationis, ex *cap. De Priore, de Appellat.*) & juxta propria Statuta Religionis, puniendus est: Sic noster, prout in nostris *p.* 4. *cap.* 1. *de Apostatis & vagè discurrētibus n.* 4. habetur: *Districtè præcipimus, ut qui majorem Superiorem adire voluerit, petat priùs coram Discretis Conventûs licentiam à Superiore, suas rationes exponendo; quas si Superior & Discreti competentes judicaverint, illum cum socio & necessariis mittere Superior tenebitur ad majorem. Quòd si rationes allatas minùs idoneas repererint, & tamen licentiâ non habita sic exiverit, quàmvis ad majorem directè contendat, pœnæ Apostatarum & fugitivorum subjaceat; & insuper ad actus legitimos & officia Ordinis sit inhabilis, donec per Generalem aut Capitulum Provinciale fuerit cum eo dispensatum.*

(b) Lezan. l. c. Donat. q. 11.

16. Etiamsi possit licitè fugere ex carcere Regularis, quando constat pœnam hanc esse injustè inflictam, aut victus absolutè non subministratur, quia major est obligatio conservandi vitam, Sayr. Lezan. *loc. cit.* nihilominùs, si justè est incarceratus, licitè fugere non potest, quia Regularis tenetur obedire Prælatis quoad pœnas justè inflictas. Lezan. *loc. cit.* Ledesm. 2. *tom. Sum. tit.* 8. *cap.* 24. Sayr. *in Clavi Regia lib.* 12. *cap.* 18. *n.* 9. Etiamsi incarceratus esset usque ad mortem, dicit Lezan. *loc. cit.*

De absolutione Apostatarum & Fugitivorum.

17. Dico: Non tantùm à peccatis sed & ab excommunicatione lata per *cap.* 2. *Ne Clerici vel Monachi, in* 6. & ab aliis censuris virtute privilegiorum Regularium (c) à quovis Confessario approbato absolvi in foro interno possunt: in irregularitate verò contracta in apostasia quàmvis nequeant Jure communi propter *cap. Consultationi*, Superiores eorum; valent tamen de Jure speciali virtute privilegiorum dispensare cum eis, dempta irregularitate homicidii voluntarii, bigamiæ, & mutilationis membrorum (d), de quibus dixi tractans *de Ord.* & dicam *de Irregularitate.*

(c) Donat. l. c. q. 21.

(d) S. Antonin. in 3. p. tit. 28. c. 7. §. ult. Mirand, Casarub. apud Donat.

18. Hîc notare debent nostræ Observantiæ Confessores: primò, quòd quàmvis Sacerdotes nostri Apostatæ, per solam apostasiam non incurrant

rant suspensionem à Divinis ipsô factô; fugitivi nihilominùs Alumni harum Provinciarum & Congregationum, in quibus acceptata sunt Decreta Tartagliæ Anno 1681. edita, Sacerdotes pergentes ad Generalem aut Provincialem sine licentia debita, aut testimonio authentico personarum fide dignarum quòd sic fuerint necessitate compulsi, eô ipsô sunt suspensi à Divinis, nec in ullo Conventu permittendi celebrare, prout habetur in dictis Decretis *n.* 131. Quapropter in Provinciis Poloniæ, Russiæ, & Nostra strictioris Observantiæ Congregatione, tales vagi impediendi sunt à celebratione; & reversi, per Confessarium directè & absolutè absolvendi non sunt à suspensione dicta. Secundò, quòd etiamsi queant (uti eis Ordo per Statuta ab Urb. VIII. approbata concedit) quoscumque apostatas reversos pœnitentes absolvere, in foro interno, ab omnibus peccatis & censuris, reservata semper quoad forum externum correctione Superioribus, ad quos spectat; non possunt tamen absolvere ab excommunicatione eum Apostatam, qui habitum Ordinis deposuit: quia Ordo, excommunicationem latam *citat. cap.* 2. *Ne Clerici*, propter dimissionem habitûs, reservat Provinciali, Statutorum p. 4. *cap.* 1. *de Apostatis n.* 12. ubi legitur: *Quicumq; dimiserit habitum, ipsô factô, de Jure, declaramus excommunicatum excommunicatione reservata Provinciali.* Circa quod

19. Notandum, quòd licetsi sufficiat ad dictam excommunicationem incurrendam, amissio etiam partis habitûs causâ vagandi, ne dignoscatur qualis sit Religionis (e), cùm ad vitandas vagationes lata sit excommunicatio *dict. cap.* 2. *Ne Clerici*, propter dimissionem habitûs; non omnis tamen dimissio, etiamsi sit totius habitus sufficit ad incurrendam, sed ea quæ est temeraria: quia in textu bis exprimitur hæc conditio in *cit. cap. temerè dimittat*; &, *si quis horum temerarius violator extiterit.*

(e) Bonac. de Excō. extra Bullam Cœn. d. 2, q. 8. p. 6. n. 9.

20. Unde Regularis timens mortem aut grande aliquod malum, occultans habitum, v.g. transiens per terras Turcarum vel Hæreticorum, etiam profugus, non incurrit excommunicationem latam (f). Secùs hoc faciens, juxta communiorem sententiam incurrit (f): quia est amissio formalis, licèt non materialis. Neque ille qui perpetuo carceri traditus est hanc excommunicationem incurrit, fugiens sine habitu: quia non ipse dimisit habitum, sed privatus est eo (g). Secùs dicendum de incarcerato ad tempus, si ex habitu faceret sibi vestem vulgò *župan.* Neque Dominicanus aut Carmelita antiquæ Regularis Observantiæ assumens habitum strictioris Observantiæ: quia non dimittit sui Ordinis habitum. Ita docent Bonac. *de Excom. in particulari extra Bul. Cœn.* citans pro se Sylv. *verb. Habitus*, q. 2. & Suar. *n.* 17. Sed vagantes in tali

(f) Ban. 2. 2. q. 12. de Apost. dub. 2. post Concil. Bonac. l. c. n. 15. & alii.

(g) Rodriq. Quæst. Regul. tom. 2. q. 22. a. 6. Navar. Bonac. n. 7. l. c.

 forma

forma habitûs, rigidiùs puniendi ſunt. Tertiò, ſi à Superiore non eſt reſervata apoſtaſia, cùm ſit caſus reſervabilis, juxta dicta *ſuprà.*

SECTIO VI.

Additiones nonnullæ ex Iure Canonico, nec non ex Authoribus variis deſumptæ, & velut fragmenta huic Diſtinctioni adjectæ.

I. Qui poterat prohibere & non prohibuit, ſed potiùs dolosè permiſit percuti Clericum, an propterea incurrerit excommunicationem? *Reſp.* quòd ſic: nan Innoc. III. *cap. Quantæ præſumptionis*, dicit: *Ne autem ſolos violentiæ hujusmodi Authores, aliquorum præſumptio exiſtimet puniendos; facientes & conſentientes, pari pœna plectendos Catholica condemnat Authoritas. Eos delinquentibus favere interpretamur qui cùm poſſint, manifeſto facinori deſinunt obviare.*

2. An percutiens Clericum conſentientem, & volentem ſe percuti incurrat excommunicationem? *Reſp.* Excommunicari debet: nam Innoc. III. *cap. Contingit*, ita ordinavit, dans ibi rationem, quòd *hujusmodi manûs injectio, etſi non violenta, tamen injurioſa videtur; cùm ille Canon non tam in favorem Clerici ordinati quàm in favorem Ordinis Clericalis fuerit promulgatus: ideo & volumus & mandamus, ut id de cætero prohibeas attentari. Si quis autem Clericus poſt prohibitionem hujusmodi ſponte ſe ſubjecerit, excommunicetur.* In Corp. Jur. Can. *de Sent. excom. fol.* 275.

3. *Servus percuſſor Clerici, ſi ſine injuria & gravi damno Domini ſui (qui in culpa non fuit) ire nequeat ad Papam pro obtinenda abſolutione, abſolvi poteſt ab Epiſcopo, ſi læſio non ſit enormis: cap. Relatum eſt nobis.* In Corp. Jur. Can. *loc. cit.*

4. *Ligatus pluribus excommunicationibûs, ſublata unâ, non habetur pro abſoluto quoad aliam.* Innoc. III. *cap. Cùm pro cauſa.*

5. Quales pœnas incurrit, qui Clericum, Pauperem, vel Religioſum ſpoliare præſumit? *Reſpondetur* & declaratur in Concil. Tolet. 1. c. 11 *de Potentibus: Si quis Clericum aut quemlibet pauperem aut Religioſum exſpoliaverit, & mandaverit eum ad ſe venire Epiſcopus ut audiatur, & contempſerit, invicem mox ſcripta percurrant per omnes Epiſcopos Provinciæ, & quoſcumq; adire potuerint, ut excommunicatus habeatur ipſe donec obediat, & reddat aliena.* In Corp. Jur. Can. *fol.* 341.

6. Ex Decretis Gregorii Papæ, *Quisquis* (a) *per dolum manum ſuam mittit in Chriſtum Domini, id eſt Epiſcopum vel Presbyterum, & ſi qui Eccleſi-*

(a) Burch. l. 10. c. 65, Ivo p. 12. c. 86. & p. 13. c. 65.

Ecclesiam Dei vastat aut impugnat aut incendit (quia hoc gravissimum est sacrilegium), placuit Sanctæ Synodo, ut imprimis omnia bona ejus proscriptione publicentur, deinde in uno loco id est im Monasterio inclusus pœniteat omnibus diebûs vitæ suæ In Corp. Jur. Can. *fol.* 341. sub titulo, *An pro peccato* &c.

7. Quales pœnas incurrunt, qui Oratores, & Ecclesias bonaque earum, & personas ibi servientes infestare præsumunt? *Rdet* Urbanus Papa *cap. Paternarum traditionum,* sic dicens ac statuens: *Ecclesias cum Bonis suis, tam personis quàm possessionibus, Clericos videlicet ac Monachos, eorumq; Conversos; Oratores quoq; cum suis nibilominùs rebus quas ferunt, tutos, & sine molestia esse statuimus. Si quis autem contra hoc facere præsumpserit, & postquam facinus suum recognoverit, intrà dierum* 30. *spatium competenter non emendaverit, à liminibus Ecclesiæ arceatur, & anathematis gladiô feriatur.* In Corp. Jur. Can. *loc. cit.*

8. Quales pœnas merentur, qui defunctorum oblationes Ecclesiis negant? Responsum est & decisum in Concil. IV. Carthag. per sequentia: *Qui oblationes* (b) *defunctorum, aut negant Ecclesiis, aut difficulter reddunt; tamquam egentium necatores excommunicentur.* In Corp. Jur. Can. sub titulo, *An præscriptione tempus, fol.* 249.

9. Casus quibûs hæresim externè proferens, non incurrit excommunicationem. Primus est, quando quis internam hæresim manifestat solùm ad petendum consilium, vel ad illam aperiendam Confessario (c): similiter si quis illam scribat inter sua peccata, ut manifestet Confessario; sic enim non est formaliter se manifestare hæreticum, sed quærere medicinam criminis omninò mentalis. Secundus casus est, quando omninò indeliberatè, & absque ulla advertentia exteriùs dicit hæresim; sic enim actus non est humanus, ac proinde nulla illius ratio habenda est ad incurrendam pœnam: imò addunt alii, & benè, non incurrere pœnas hæreticorum illum, qui exteriùs manifestaret hæresim cum deliberatione, quæ tantùm sufficeret ad peccatum veniale. Tertius, si quis jocosè tantùm & non assertivè, hæresim proferat. Ita Victor. Simaneas, de Alcolea & alii.

10. Excommunicatus vel interdictus pro contumacia vel offensa dubia, absolvitur cautione præstita de stando Juri. Si verò fuit excommunicatus pro manifesta offensa, tunc priùs debet satisfacere antequã absolvatur: *cap. Ex parte in Christo,* Innoc. III.

(b) Burch. l.3.c.142.Ivo p. 3. c. 108.

(c) Aragon. §. Sed debitũ, Granad. in 2.2.D.Thõ. de Alcol.tr. 8.de Hæres. resol. 5.

SECTIO VII.

Quænam excommunicationes, cui, aut non, reservatæ sint?

1. *Resp.*

I. Resp. Excommunicationes nulli reservatæ, sunt in commun personas attingentes. 1. In vexantes Ecclesiasticos, eò quòd nō elegerint eum pro quo fuerunt rogati. 2. In Directores Monialium, si foveant discordias in electione. 3. In extorquentes absolutionem à censura, per vim aut metum. 4. In compellentes Ecclesiasticos, ut laicis submittant Jura Ecclesiæ. 5. In docentes leges vel medicinam Religiosos qui dimiserunt habitum, vel eos retinentes in suis scholis. 6. In sepelientes mortuos tempore interdicti vel interdictos vel excommunicatos non toleratos, vel manifestos usurarios. 7. In impedientes visitationes Monialium. 8. In contrahentes matrimonium in gradibus prohibitis, vel cum Monialibus. 9. In edentes glossas in Tridentinum. 10. In imprimentes libros sine Superiorum licentia. 11. In præcipientes suis subditis, ne officia communia Reipublicæ exhibeant Ecclesiasticis, v.g. ne eis vendant, nec coquant panes. 12. In Doctores & Professores, non facientes professionem fidei, ubi recepta est Bulla Pii IV. 13. In negligentes administrare justitiam Ecclesiasticis. 14. In potestates foventes censuras. Plures Index libri ostendit.

2. Contra Clericos istæ usitatiores sunt. 1. In Clericos in dignitate constitutos, audientes publicè Jus aut medicinam. 2. In Sacerdotes recipientes præfecturas sæculares. 3. In Clericos minores Episcopis, locantes domos usurariis. 4. In alienantes bona Ecclesiastica, vel locantes ultra triennium. 5. In impugnantes in concionibus montes pietatis. 6. In contrahentes matrimonium si sint in Sacris. 7. In fictè resignantes, vel permutantes beneficia Ecclesiastica. 8. In præsumentes à casibus Bullæ Cœnæ Domini absolvere.

3. Respicientes Religiosos sunt. 1. In audientes leges vel medicinam extra Claustra. 2. In temerè dimittentes habitum, vel matrimonium contrahentes. 3. In instituentes novum Ordinem. 4. In adeuntes curis Principum, ad nocendum suis Monasteriis vel Prælatis. 5. In tenentes arma sine licentia intra Claustra. 6. In non servantes interdictum, quando servatur à Cathedrali Ecclesia (a).

4. *Suprà* dictis censuris sunt adjectæ à Tridentino sequentes, quæ ligāt, ubi est Tridentinum receptum. 1. In imprimentes, imprimi mandantes, apud se retinentes, vulgantes libros de rebus sacris sine nomine Authoris, & approbatione ab Ordinario obtenta. 2. In docentes non esse necessariam Confessionem, ante sumptionem Eucharistiæ. 3. In raptores mulierum, juvantes, foventes. 4. In cogentes contrahere matrimonia cum proscriptis. 5. In Magistratus, qui requisiti, non juvant Episcopos ad restituendam vel conservandam Clausuram Monialium. 6. In ingredientes, cujuscumque conditionis fuerint vel sexûs, Monasteria Monia-

(a) Filliuc. tō. 1. tr. 14. a. 15. & p. 4. Bonac. d. 3. p. 5. §. 1. n. 36.

Monialium sine licentia obtenta. 7. In cogentes mulierem ingredi Monasterium, & profiteri Religionem. 8. In impedientes Sanctam voluntatem mulieris emittendi votum. 9. In Dominos temporales, concedentes in suis terris, locum pro duello.

5. Excommunicationes Episcopis reservatæ sunto. 1. Quæ contrahitur ex percussione levi Clerici, vel gravi si sit mulier. 2. Qui absoluti in articulo mortis à censura, vel peccato habente annexam censuram, à Sacerdote qui aliàs non poterat, non præsentant se Superiori postquā convaluerint. 3. In procurantes abortum fœtûs animati, effectu secuto. 4. In eos qui communicant in eodem crimine cum excommunicatis ab Episcopo. Demùm omnes eæ, quas Episcopi ferunt per propria statuta & sibi reservant.

6. Excommunicationes in Bulla Cœnæ contentæ, Papæ reservatæ, sunt *suprà* recensitæ in Tractatu *de Sacram. pœnit.* sub titulo, *Quinam casus continentur in Bulla Cœnæ Domini.*

7. Excommunicationes reservatæ Papæ extra Bullam Cœnæ (contra omnes) sunt. 1. Contra incendiarios. 2. In habentes litteras Apostolicas falsas, & non eas destruentes: item in falsarios litterarum Apostolicarum. 3. In effringentes & spoliantes Ecclesias. 4. In communicantes in eodem crimine cum excommunicatis à Papa. 5. In vexantes eos, qui censuram tulerunt in alios. 6. In absolventes eos sub conditione & non implentes. 7. In violantes interdictum Papale. 8. In dantes & recipientes aliquid ex pacto, ob admissionem ad Religionem. 9. In simoniacos Regulares circa Ordinem vel beneficium. 10. In committentes simoniam confidentialem. 11. In impedientes executionem litterarum Sacræ Pœnitentiariæ. 12. In dantes & recipientes aliquid pro gratia, ac justitia apud sedem Apostolicam. 13. In committentes duellum; & ad id cooperantes suadendo. 14. In mulieres ingredientes Monasteria Regularium. 15. In impugnantes institutum Soc. Jesu. 16. Contra impedientes Reformationem Ordinis Fratrum B. M. V. de Monte Carmelo, (Sedi Apostolicæ duntaxat, præterquam in mortis articulo reservata, & hæc ipso facto incurritur (b),) introducendam à Provinciali vel Generali, inquit Lezana (c). Addo, à fortiori quando ob decretum à Papa latum, introducenda est. 17. In facientes jurare illicita, & contraria Ecclesiasticæ libertati. 18. In capientes bona Ecclesiastica: item in exigentes tributa ab Ecclesiasticis. 19. In violantes libertatem Ecclesiasticam quoad confugientes ad Ecclesiam. 20. In docentes posse fieri confessionem in absentia. 21. In eos qui alterutram opinionem de conceptione B. MARIÆ Virginis damnant peccati mortalis, vel hæresis: item in eos, qui in Concionibus, aliisq; publicis actibus, ut lectionibus,

(b) Pius II. in Bulla incip. Pontificalis auctoritas, Paulus II. in Bul. Circa quorūlibet, Clemens VII. in Bullaquæ incipi, Pro statut Religiosarum.

(c) Lezan. Consult. 26. n. 16.

concluſionibus, aſſerunt B. V. MARIAM conceptam in originali. 22. In percuſſores Clericorum.

8. Contra Clericos & Religioſos ſunt hæ. 1. In participantes in Sacris cum excommunicatis à Papa. 2. In procurantes alienationem Ecclſiarum. 3. In Concionatores, qui ſenſum Scripturæ à Doctorum interpretatione alienum, circa tempus Antichriſti, extremi judicii, aliaq; ſigna revelata prædicant. 4. In Parochos non adimplentes juramentum de reſidentia factum. 5. In Mendicantes tranſeuntes ad alium Ordinem præter Carthuſianum. 6. In Moniales exeuntes clauſtra ſine licentia. 7. In Religioſos, qui ſine privilegio, & ſpeciali licentia Parochi Clericis aut Laicis Sacramentum Euchariſtiæ ùt viaticum, aut extremæ Unctionis, miniſtrare præſumunt. Plures Index libri oſtendit.

DISTINCTIO III.

Idearum cenſuræ ſuſpenſionis.

SERIES I.

Quid & quotuplex ſuſpenſio?

1. RESP. & dico 1. Suſpenſio eſt cenſura Eccleſiaſtica, privans perſonam Eccleſiaſticam uſu Eccleſiaſtici officii, aut beneficii. Ita Bonac. Sayr. Lezan. & alii communiter.

2. Explicatur & probatur. *Cenſura Eccleſiaſtica* locum generis tenet; hoc enim commune eſt excommunicationi & interdicto: & ſicut viventi ſeipsô inanimata; ita ſuſpenſio per ſuum genus, quod ſit cenſura Eccleſiaſtica, excludit multa, nempe irregularitates quæ ſunt purè inhabilitates, vel purè pœnæ (a): item prohibitionem celebrandi factam leproſo, vel decrepito, vel alio modo inculpabiliter impedito; quia cùm hujuſmodi ſuſpenſiones non præſupponant culpam, nequeunt habere rationem pœnæ, proinde neque cenſuræ: item excludit peccatum mortale à ratione cenſuræ, cùm id quàmvis privet Sacerdotem uſu licito Ordinis Sacri, hoc tamen non facit poteſtate Eccleſiaſtica, ſed Jure naturali, aut Divino; eò quòd per hoc reddatur indignus uſu Ordinis (a): item excludit prohibitionem celebrandi impoſitam à Confeſſario, cùm ſit in foro interno; cenſura verò imponitur pro foro externo (b): item quæcumque ſuſpenſiones, impoſitas non per modum medicinalis pœnæ, ſed per modum puræ pœnæ (b).

(a) Veran. Lezan.

(b) Corn. Bonac. Lezan. Veran.

3. P-

3. *Privans usu:* nam officiô, Ordine, aut beneficiô ipso, non privat suspensio, sed depositio, aut quid aliud (c): *cap. A nobis, de Except.*

(c) Tolet. Lezan.

4. *Personam Ecclesiasticam:* nam Laici non sunt capaces hujus suspensionis; & per hoc etiam distinguitur suspensio ab excommunicatione & interdicto, quorum subjectum potest esse Laicus.

5. *Usu Ecclesiastici officii:* intellige, aut officii ùt est quid latius, aut Ordinis. Nomen beneficii ab his distingue.

6. Dico 2. Suspensio ex parte rei à qua quis suspenditur, alia est ab officio, *cap. Sanè, de Offic. deleg. cap. 2. eod. tit. in 6.* Alia à beneficio tantùm, *cap. 1. Cùm in cunctis*, §. *fin.* Alia ab officio simul & beneficio, habeturq; in Clementin. 1. *de Decimis*, & *cap. Tuarum, de Privil.* Ex parte durationis, alia est ad tempus determinatum, v.g. ad mensem, annum: alia in perpetuum, quando non præfigitur tempus tamquam terminus ejus, sed potiùs imponitur particula, *in perpetuum;* tunc durat, donec imponatur absolutio (d). Ad has suspensiones reflectere opus est, differentiam esse, quòd suspensio lata ad determinatum tempus, in plerisq; Juribus non est censura, sed pura pœna. Ratio est: quia non fertur ut à contumacia recedatur, sed præcisè in pœnam delicti præteriti: itẽ quia suspensio ad tempus, imponi potest absque prævia monitione, præcisè tamquam pura pœna culpæ anteactæ; suspensio verò in perpetuum omninò præsupponit monitionem saltem conditionatam, v.g. in verbis illis, *si hoc feceris*, vel, *si hoc facies, subibis talem pœnam:* item quòd ea suspensio, quæ est ad tempus, v.g. ad duos Menses, transactis eis, tollitur absque alia absolutione; secùs quæ est in perpetuum lata. Suspensio ex parte imponentis, alia est à Jure, alia ab homine: ùt patet ex *antè dictis de Censur. in communi*, & *de Excom.* Et alia est in totum alia in partem: in totum, quando quis suspenditur ab officio, sive sit officium Ordinis sive jurisdictionis, vel in totum suspenditur ab Ordine: in partem, quando suspenditur v.g. à confessionibus audiendis, aut celebrando.

(d) Veran. Lezan. Bonac.

SERIES II.
De causis suspensionis.

1. RESP. & dico 1. Causa materialis remota, est qui suspendi potest, persona Ecclesiastica, ùt dixi *Serie anteriori n. 1. & 4.* seu Minister Ecclesiasticus; & prout communiter Theologi exponunt, est id minus prima tonsurâ initiatus (a). Unde suspensio, quam imponit Concilium Trident. *sess. 25, cap. 17.* contra Præfectum Monasterii, est lato modô censura, non strictè. Nomine personæ Ecclesiasticæ quæ potest suspendi, veniunt Capitulum, Communitas. Lezan. Suar. Cornexo.

(a) Sayr. Thesaur. in Prax. v. Monial. c. 2.

2. Dico 2. Causa materialis proxima, est peccatum respectivè, hoc est respectu personæ particularis, quando sola seorsim suspenditur, debet esse peccatum proprium: quia pœna specialis, supponit itidem culpam specialem. Secùs verò quando simul suspenditur Collegium aut Communitas; tunc non requiritur culpa in singulis, sed sufficit culpa plurium, aut Superioris: nam potest Superior in Inferioribus, & Communitas in membris puniri, juxta ea quæ habentur in *cap. Si sententia de Sen. excom. in* 6. Ita sentiunt S. Thom. *in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *a.* 3. *q.* 2. *a.* 2 Sylv. *verb. Suspensio*, *n.* 4. & N.Cornejo *in* 3. *p. tr.* 5. *de Suspens. d.* 3. *dub.* 2. *q.* 1. Item quòd pro veniali culpa, solùm levis suspensio imponenda est, qualis est v.g. suspensio à distributionibus unius horæ. Cajet. *in Sum. verb. Suspensio*, Tolet. Dian. *p.* 5. *tr.* 10. *resol.* 19. Suspensio verò gravis qualis est suspensio ab Officio & Beneficio simul, vel ab alterutro, prærequirit omninò culpam mortalem (b): tum quia suspensio ab usu Ecclesiæ, est acerbior pœna quàm minor excommunicatio; tum quia licèt ex genere suo privet minoribus bonis, tamen difficiliùs tollitur; tum quia secum aliquam adfert infamiam, consequenter debet præsupponere graviorem culpam quàm excommunicatio minor.

Superior in Inferioribus, Communitas in membris puniri potest.

(b) NN. Cornej. in 3. p. tr. 5. de Susp. d. 3. dub. 2. Lezan. l. c.

3. Causa verò finalis, est correctio delinquentis, ùt docetur communiter, & per se patet. Causa efficiens, juxta Regulam generalem est ille, qui excommunicare potest. Ita Lezan. Sylv. & alii Canonistæ.

4. Quæ autem sint servanda in ferenda suspensione; jam dixi *sup. de Conditionibus*, quæ requiruntur ad ferendam sententiam: nunc tantùm nonnulla addo, scilicet: quòd ferenda suspensio pro contumacia, præsupponat necessariò monitionem; non verò lata in puram pœnam delicti præteriti: colligitur ex *cap. Tam litteris, de Testibus*. Ratio est: quia quoties pœna injungitur ob delictum, purè & simpliciter sustinenda est.

SERIES III.

De effectu suspensionis.

SECTIO I.

Quisnam sit effectus suspensionis?

1. Effectus suspensionis est, quòd suspensus nequeat sub peccato mortali exercere actum à quo est suspensus, si materia est gravis (a): *cap.* 2. *de Major. & obed.* Et si suspensus sit ab Ordine, exercens actum Ordinis, insuper incurrit irregularitatem Pontifici reservatam

(a) Navar. Lezan. Tolet.

patet utrumque ex *cap. 1. Cùm medicinalis, de Sent. excom. in 6.* & *cap.1. de Sent. & re judicata, in 6.* & *cap. Si quis Episcopus in consilio*, & *cap. Si quis Episcopus damnatus*, 11. *q.3.* Excusatur tamen ab irregularitate, qui & à culpa: nempe ut vel gravem infamiam, vel scandalum vitèt &c. Ratio est: quia irregularitas pœnalis est; consequenter quando culpa non præcedit, ea non est. Videndi sunt Dian. *p. 5. tr. 10. resol. 9.* Martinus de Alcolea Carthusiensis *tr. 3. de Suspensione resol. 1.* Tanner. *tom. 4. d. 6. q. 10. dub. 6. n. 136.*

2. Quæritur, si suspensio feratur sub hac forma, *sit suspensus* (sicut solet ferri excommunicatio sub ea, *sit excommunicatus*); quid hæcce sententia operetur? an liget? & à quonam, an ab Ordine, vel beneficio, aut Officio, suspendat. *Resp.* quòd dicta sententia, censuratum suspendat tam ab Officio sive Ordinis sive jurisdictionis, quàm à beneficio (b). Probatur: quando fertur excommunicatio his verbis, *sit excommunicatus*, nomine excommunicationis, intelligitur excommunicatio major (c), quæ comprehendit in se minorem; ergò etiam quando fertur suspensio his verbis, *sit suspensus*, nomine suspensionis, intelligitur suspensio & ab officio sive Ordinis sive jurisdictionis, & à beneficio. Quòd verò taliter ferri queat suspensio, habemus fundamentum in Extravag. *Divina, de Privil.* & Concil. Trid. *sess. 25. cap. 17.* Et quia suspensio, uti in species suas, dividitur in suspensionem ob officio, & in suspensionem à beneficio, ut clariùs de dictis speciebus, & contentis sub eis particularibus, tam suspensionibus quam earum effectibus dicam; sit

(b) Lezan. v. Susp. n. 4. Dian. p. 5. tr. 10. res. 14. de Alcol. l. c. res. 4. Sylv. v. Susp.

(c) Vide suprà hìc d. 2. ser. 1. n. 3.

SECTIO II.

Qualesnam sint effectus suspensionis ab officio?

1. ANtequam aliæ difficultates enucleentur, præmittendum: quòd suspensio ab officio, generaliter & absolutè lata, non includat suspensionem à beneficio (a): tum quia suspensio ab officio, specie distinguitur à suspensione à beneficio; tum quia in pœnalibus non est facienda extensio. At, debet suspensus à beneficio beneficiatus, per alium supplere onera sui beneficii, quæ per se non potest exercere; alioquin non potest fructus beneficii percipere, cùm dentur illi propter officium. Ita Bonac. *de Suspens. punct. 2. n. 10.* & Lezan. *suprà.*

2. Dices: Beneficium est accessorium ad Officium, cùm detur propter officium, ùt colligitur ex multiplici Jure, præsertim *cap. fin. de Rescript. in 6.* atqui sublato principali, tollitur etiam accessorium, *cap. Accessorium, de Reg. Jur. in 6.* Item excommunicatio privans usu officii, privat & fru-

(a) Lezan. l. c. n. 5. Cornej. in 3. p. tr. 5. de Susp. d. 2. dub. 1. q. 5. Veran. p. 823. de Alcol. & alii. Gratiâ discursûs.

& fructibûs; ergò &c. *Resp.* Tunc tantùm sublato principalî tollitur accessorium, quando hæc duo sunt ita connexa, ut necessariò se sequātur; jam verò Officium & beneficium non ita se habent: siquidem plerumque officium sine beneficio reperitur, sunt enim plures Clerici qui carent beneficiô. Ad 2. instantiam dico: disparitas est, quia *cap. Pastoralis, de Appellat.* excommunicatus non solùm privatur officiô, verùm etiam fructu beneficii, quia ùt ibi loquitur Pontifex, indignum est, ut proventibûs Ecclesiasticis fruatur, qui est extra Ecclesiæ consortium per excommunicationem; jam verò quoties pœna suspensionis simpliciter imponitur, mentio nulla fit de privatione fructuum beneficii.

3. Utrùm validè & licitè possit conferri beneficium suspenso ab officio generaliter & absolutè? Utrumque negant DD. cum N. Lezan. *verb. Beneficium, n.* 6. & *verb. Suspensio, n.* 5. ubi Lezana probat per Regulam generalem *cap. fin. de Cleric. excommunic.* quòd quoties aliquis privatur aliquo munere vel actu, etiam est privatus receptione eorum, quæ ad talem actum vel munus ordinantur: cum eo idem probat Verani. Deducuntq; hoc *ex cap. Cùm dilectus.* Contra quos assurgit Carthusianus de Alcolea dicens: quòd sicut ex *cap. ult. de Cler. excom.* ita ex *cap. Cùm dilectus,* 8. & *cap. Quia diversitatem,* plus non colligitur, quàm tali collationem factam, esse irritandam; non verò irritam: & concludit cum Hurtad. *difficul.* 4. *de Suspensione n.* 8. esse licitam collationem factam tali: quod se deducere dicunt ex *cap. Vel non est compos,* 14. *de Tempore ordin.* Nihilominùs in *cap. Bonæ memoriæ,* 8. *de Ætate & qualit. & ordine præficiendorum,* decernitur collationem beneficii factam suspenso, per triennium in suspensione perseveranti, esse irritandam. Hæc habet de Alcolea Carthusianus *loc. cit. resol.* 17. Idem etiam dicendum, utrùm suspensus possit eligere; quòd juxta Lezan. *loc. cit.* & *tom.* 1. *cap.* 15. sicut eligi aut votum habere validum, ita validè eligere, nequit.

4. Hîs præmissis ultrà dicendum, quòd suspensio ab officio, generaliter lata privet Ordinis & jurisdictionis usu: hæc enim omnia important nomen officii, de quo hîc. Lezan. *suprà.*

5. Ultrà dicendum, simpliciter ab Ordine suspensum, esse privatum omni actu majoris & minoris Ordinis (b): tum quia *suspendo te ab Ordine,* est propositio indefinita, æquivalens huic *suspendo te ab omni Ordine.* Non tamen hæc suspensio ab Ordine, actum prohibet jurisdictionis, ùt docet S. Thom. *in Supplem.* 3. *p. q.* 22. *a.* 3. Ratio est: quia Ordo per se distinguitur à jurisdictione; & pœnalia non sunt extendenda. Excipitur illa jurisdictio, quæ ad exercitium Ordinis est necessaria, ùt in Sacramento pœnitentiæ: quapropter suspensus ab Ordine, non potest exercere jurisdictionem, in administrando Sacramentalem absolutionem in foro

(b) Bonac. Peyrin. Lezan.

foro pœnitentiali; cùm nequeat exercere jurisdictionem hanc, quin simul exerceat actum Ordinis Sacerdotalis. Hinc est, quòd suspensi solùm ab Ordine, possint eligere (c); cùm jus eligendi pertineat ad jurisdictionem: hocq; pacto Moniales licèt Ordine careant, jus tamen habent eligendi: ùt habetur in *cap. In dignitatibus, de Elect. in* 6. Quinimò suspensus ab Ordine, non est suspensus à prima tonsura; cùm ea non sit Ordo.

(c) Verani.

6. Suspensus ab inferiori Ordine, utrùm licitè possit exercere superiorē? *Resp.* probabile est quòd possit eum in cujus exercitio non includitur Ordo minor: sic suspensus ab exercitio Diaconatûs, non potest celebrare quia deberet legere Evangelium, quod est actus Diaconatûs (d); potest autem solemniter baptizare, confessiones audire, Sacram Eucharistiam aut extremam Unctionem administrare. Sed probabiliùs dicendū quòd non possit: quia cui non licet minus, nec ei licere debet quod est majus (e): argumentnm *cap. Cùm illorum, de Sent. excom.* & *leg. Relegatorū*, §. *ult. digest. de Interdicto.* Hoc tamen certum esse videtur, quòd suspensus ab Ordine inferiori, exercens actum Superioris Ordinis, non annexum essentialiter exercitio inferioris Ordinis, ùt sunt audire confessiones, administrare Eucharistiam; non incurrat irregularitatem, quàmvis peccet (e). Quòd peccet, ratio suadet: quia indecens est, ut ineptus ad Ordinem inferiorem, exerceat digniorem Ordinem. Quòd non incurrat irregularitatem, inde est, quòd in nullo Jure pro tali casu indicetur irregularitas; jam verò ut censeatur quis incurrere irregularitatem, requiritur textus expressus: ùt colligitur ex *cap. Is cui, de Sent. excom. in* 6. (c). Deinde, quia talis non facit aliquid, directè sibi per censuram prohibitum, sed solùm per quamdam consecutionem, propter indecentiam: ùt advertit & notat Cornej. *in* 3. *p. tr.* 5. *de Suspensione d.* 2. *dub.* 2. *q.* 5. Econtra suspensus ab Ordine superiori, non eô ipsô prohibetur exercere Ordinem inferiorem: quia prohibitio majoris, non est prohibitio minoris, seorsivè sumpti (e). Et sic suspensus à celebratione Missarum, potest officium Subdiaconi exercere: ùt patet ex dictis [*de Ordine suprà, dist.* 8.

(d) Sayr. Sa.

(e) Lezan. Veran. de Alcol.

7. Suspensio ab Ordine Pontificali, non prohibet actus jurisdictionis Episcopalis: patet inde, quòd Episcopus confirmatus, ante consecrationem sui, possit actus jurisdictionis Episcopalis exercere: ùt colligitur ex *cap. Transmissam*: v.g. Confessarios destinare, approbare &c. Veran. *loc. cit. n.* 19.

8. Suspensio à jurisdictione, solùm privat actibûs jurisdictionis: quales sunt, imponere censuras, absolvere ab illis, conferre beneficia, judicare &c. consequenter privat iis actibûs Ordinis, qui exerceri non pos-

sunt

sunt sine jurisdictione. Quapropter Parochus suspensus à Jurisdictione, non potest administrare viaticum; quàmvis possit communionem Sacram, petentibus gratiâ devotionis, distribuere. Et si est suspensus solùm à judisdictione temporali, non potest administrare bona temporalia; potest autem exercere jurisdictionem spiritualem, & quodcunque officium spirituale. Ita Lezan. Peyrin.

9. Suspensio à Divinis hunc effectum habet, quòd suspensus à Divinis nequeat Officia Divina persolvere ex officio; benè tamen, ùt privata persona, seu tanquam Laicus. Unde suspensus quàmvis nequeat Missam celebrare; potest tamen ei ùt Laicus ministrare, & audire eam tenetur. Et licetsi, etiam minorem Ordinem, quà minister Ecclesiæ exercere licitè non possit; potest tamen absque vestibus ùt Laicus, dicere, cantare Epistolam. Et non potest quidem Officium hebdomadarii facere aut ùt Clericus in choro cantare; potest tamen ùt Laicus in choro cantare, & privatim Officium dicere tenetur. Item non potest Sacram Eucharistiam administrare, potest tamen ipse communicari. Ita Lezan. *suprà, n.* 10. Bonac. *n.* 16. Nald. Filliuc. Portel. & alii.

Suspensus simpliciter tam à majori quàm minori Ordine.

10. Circa dicta, Notanda: 1. Etsi aliquando nullum peccatum committat suspensus, exercens actum à quo est suspensus, ùt dixi *suprà* sub tit. *Quæ excusant à censura*, & statim dicam, & aliquando solùm veniale, ob defectum plenæ advertentiæ, vel levitatem materiæ; hìs demptis tamen, & aliis à mortali excusantibus (in quacumque materia hoc faciens), mortaliter peccat: ùt ostendi in principio hujus *Sectionis*. Insuper exercens quemcumque actum Ordinis, etiam minoris (f), ab exercitio ejus suspensus; incurrit irregularitatem, ùt nunc *loc. cit.* ex decis. Apost. deducitur: nisi excusetur ratione necessitatis, vel scandali vitandi, ignorantiæ, inadvertentiæ vel oblivionis, dicit Lezan. *loc. cit. n.* 13. & *verb. Irregularitas, n.* 55. & Cornejo *tom.* 2. *in* 3. *p. S. Thomæ tr.* 4. *de Excom. d.* 1. *dub.* 3. *n.* 1. & *d.* 2. *dub.* 2. Ratio est *suprà* data. Ultimæ partis: quia lex Ecclesiastica non obligat cum tanto dispendio; nisi adesset grande scandalum, aut talis actûs exercitium extorqueretur in odium vel contemptum Ecclesiæ. Ad 1. partem adnota, eum incurrere dictam irregularitatem, etiam benedicendo aquam, ceras, fructus, nuptias, aut mulierem solemniter post partum: cùm sint actus Ordinis Sacri. Bonac.

(f) Lezan. contra Bonac.

11. Dixi, *insuper exercens actum Ordinis*: nam exercendo alium quemcumque actum, non incurrit irregularitatem; cùm in lege non sit expressa: at puniendus est ad arbitrium Judicis. Verani. Unde quàmvis suspensus ab Officio prædicationis, peccet prædicando, & ipsô factô sit excommunicatus ex Clementin. *Cupiens*, §. *Quibus*, circa fin. *de Pœn.* non

(g) Communiter.

fit tamen irregularis (g), etiam solemniter hoc præstando (h). Ratio est: quia prædicare non est actus Ordinis, sed jurisdictionis delegabilis, ùt decisum referunt Reginald. & alii apud Barbos. *in Collect. Bullar. verb. Prædicator, alleg.* 76. *n.* 45. & constat ex declaratione Sacræ Congreg. apud eumdem Barbos. *loc. cit.* poteſtque delegari etiam non Clerico. Lezan. *loc. cit. suprà,* & *verb. Concionari, n.* 4.

(h) Sylv. Arm. Dian. Lez. l. c. Contra Tolet. l. 1. c. 45. & Navar.

12. Suspensus ab ingressu Ecclesiæ, celebrando in ea, præter mortale quod committit, incurrit irregularitatem, ùt habetur in *cap. Is cui, de Sent. excom. in* 6. audiendo verò Missam in ea, non incurrit irregularitatem, sed peccat mortaliter. Ita habet Gemin. in prædict. *cap. Is cui, n.* 4. Additum est, *in ea:* nam secùs dicendum, si extra Ecclesiam, in Territorio vel Oratorio privato, non designato in perpetuum ab Episcopo pro celebratione, id faciat: docent Geminian. in *cap. Is cui*, in fin. *de Sent. excom. in* 6. Majol. *lib.* 3. *de Irregul. cap.* 19. *n.* 4. Bonac. *suprà, punct.* 5. *prop.* 2. *n.* 6. Item quòd suspensus ab activa collatione Sacramentorum, conferens, fiat irregularis; non autem suscipiens, licèt peccet ùt statim dicetur. Ita Sylv. *verb. Suspensio,* §. 5. Tolet. *suprà:* quia suscipere, non est actum Ordinis exercere.

13. Notandum 2. quòd actus suspenso prohibiti, ad quos jurisdictio necessaria non est, validitate sua non careant; quare oppositum dicendũ de absolutione Sacramentali. Actus verò jurisdictionem postulantes, vel exercentur à suspenso non tolerato? Non valent; cùm suspensus sit privatus actuali jurisdictione. Vel exercentur à suspenso occulto, ab Ecclesia tolerato? Valent, & Sacramentum pœnitentiæ: idem enim est dicendum de suspenso, quod de excommunicato.

14. Notandum 3. de vitatione suspensi: Nullo Jure Ecclesiastico, Fidelibus innocentibus, cum suspenso quocumque prohibetur communicatio (i): quapropter possunt cum eis etiam in actibus à quibus sunt suspensi, communicare (k); demptis casibûs in quibus communicatio, est cum eis in delicto suspensione prohibito cooperatio (k): nam tunc est peccatum contra legem naturalem & Divinam; siquidem cooperari peccato alterius, intrinsecè malum est. Tunc autem communicatio cum suspenso, est cooperatio in delicto suspensione prohibito, *quando* (ùt ait N. Lezana) *suspensum non toleratum, extra casum necessitatis extremæ, inducit ad usum actûs prohibiti; aut si toleratus sit, tamen sine ulla prorsùs necessitate aut utilitate, cùm aliàs non esset paratus, neq́; ex officio aut dignitate obligatus, provocat illum ad talem usum vel ei ad exercitium actûs prohibiti inservit.* Unde non peccaret Felix audiendo sacrum Sacerdotis N. suspensi, nominatim denuntiati; modò non ministret altari: docent Cornel. *in* 3. *p. tr.* 5. *de Susp. d.* 2. *dub.* 1. Verani, Lezan. & Bonac. Neque teneretur

(i) Lezan. Veran. Bonac. Hẽriq. & alii loc. cit.

(k) Suar. Tãner. Lez. suprà, n. 5. contra Bonac. Navar.

relinquere Sacrum propterea, quòd suspensus publicè denuntiatus, idem Sacrum audire vellet, & audiret.

15. Et si quis malitiosè, suspenso in delicto suspensione prohibito cooperaretur; non propterea incurreret censuram aliquam: cùm in nullo Jure id declaretur. Suar. Veran. Lezan. & alii.

SECTIO III.

Quales sint effectus suspensionis à beneficio?

1. RESP. & dico: imprimis quòd suspensus à beneficio, non est eo ipso suspensus ab Officio; sed tenetur Officio suo satisfacere in ea Ecclesia à cujus beneficio suspensus est: & sic tenetur celebrare, & alia Divina Officia exercere, ùt communiter DD. cum Glo. in *cap. Cùm Vincionensis, de Elect.* & Abbate in *cap. Cùm dilectus, n. 20. de Elect.* Et si recuset Officium suum ministrare, potest compelli usque ad privationem beneficii: ùt constat *de Cler. non resident.* & *cap. penult. eod. tit.* & *cap. Provenit, 2. de Appellat.*

2. Probatur Resolutio: tum per hoc, quòd suspensio cùm sit pœna, relevare non debet ab onere; alioquin ita suspensus, ex sua malitia commodum reportaret: tum quia suspensus à beneficio, intelligitur solùm à perceptione fructuum, ac temporali administratione beneficii suspensus: quare illi OEconomus constituendus est: & si se ingerat beneficii interdictæ administrationi, ipso Jure privatur beneficiô: *cap. Cupientes, §. Cæterùm, de Elect. in 6.*

3. Hîc notanda duo: 1. quòd quomodocumque se ingerat administrationi beneficii, aut fructus quibûs privatur percipiat, irregularitatem non incurrit: cùm in Jure expressa non sit; quàmvis peccet mortaliter recipiendo, & ad restitutionem ante sententiam Judicis obligetur: docet Verani Theatinus. 2. est, quòd nullo Jure prohibeatur recipere eleemosynam, datam propter anniversarium, aut onera personalia Clericorum: quia hæc emolumenta, non sunt fructus beneficii.

4. Difficultas est inter Theologos, utrùm possit suspensus à beneficio, fructus quatenùs necessarii sunt ad se & suos alendos recipere, maximè si est pauper? Circa hoc sunt aliquot sententiæ. Prima ei hoc concedit, quòd possit recipere proportionatos, moderatos: cujus sententiæ sunt Sayr. *de Censur. lib. 4. cap. 6.* Suar. *d. 27.* Bonac. *n. 12.* Ugolin. Avil. Lezan. *verb. Suspensio, n. 8.* & alii. Secunda Hurtadi *difficult. 4. n. 11.* negat. Tertia distinguit: Vel est suspensio lata in pœnam, vel pro contumacia? Si primum? Subveniendum est ei juxta arbitrium Superioris.

Si secun-

Si secundum? Non est subveniendum de fructibus dictis beneficii: hujus sententiæ sunt Cornej. *in* 3. *p. tr.* 5. *de Suspens. d.* 2. *dub.* 4. *q.* 1. Mercerus *de Sacrament. in* 3. *p. q.* 24. *dub.* 3. Gordon. *tom.* 2. *lib.* 7. *q.* 13. *cap.* 7. *n.* 76. Turian. *lib.* 4. *d.* 39. *dub.* 40. *n.* 2. His addo quartam sententiam: vel est suspensus Jure, & suspensio est occulta? Tunc ante declarationē incursionis, tuta conscientiâ potest recipere fructus beneficii etiam distributiones, si Divino Officio publico interfuerit: docent de Alcolea Carthusianus *tr.* 3. Joan. Præposit. *in* 3. *p. q.* 2. *de Susp. dub.* 2. *n.* 22. Tanner. *tom.* 4. *d.* 6. *q.* 10. *dub.* 7. *n.* 137. Vel est suspensus ab homine, aut Jure, & est declaratus pœnam incurrisse? Tunc si in pœnam aut remedium cōsideratur lata suspensio, subveniendum ei: ùt Cornej. cum aliis prætendunt. Vel pro contumacia? Libertati Superioris & gratiæ hoc relinquo.

5. Quæritur an suspensus à beneficio, sit pariter suspensus à Jure collationis beneficii, electionis, confirmationis &c? *Resp.* quòd non: tum quia electio, & collatio beneficii, sunt actus Officii: ùt communiter cum Cornej. DD. tenent: tum quia id colligitur ex *cap. Cùm Vindoniensis*, apud Verani *de Censur. p.* 827.

SECTIO IV.

Vtrùm suspensio disjunctiva, nempe ab Officio vel beneficio, sit valida?

VIdetur quòd non: tum quia qui faceret intentionem, *volo consecrare hostiam hanc vel illam*, nihil faceret: tum quia non est ratio, cur potiùs eximatur à pœna hâc, quàm illâ; vel econtra. *Resp.* affirmativè: cùm possit Confessarius pœnitenti injungere ut aliquo die jejunet, aut certam eleemosynam det; & Judex in foro externo potest injungere reo, ut aut solvat quod surripuit, aut verbera sustineat: cur etiam non possit Judex Ecclesiasticus imponere suspensionem ab Officio vel beneficio. Disparitas autem quòd non valeat consecrare sub hac intentione, *volo ut hæc vel illa sit consecrata*, per verba dicta consecrativa: quia verbum *hoc*, aut *hic*, sunt demonstrativa, exigunt materiam determinatam; secùs suspensio ab aliquo, quàmvis etiam exigat subjectum determinatum: ùt dixi *suprà*.

SECTIO V.

Quænam sint suspensiones particulares in Iure? Contra Clericos in generali.

I. SIt prima ex *cap.* 1. *d.* 50. & *cap. ult. de Tempore ordinat.* tam cõtra Sæculares quàm Regulares, recipientes sacros Ordines ante legitimam ætatem: tales ipso facto ab executione Ordinum suspenduntur, usque ad legitimam ætatem: ex *cap. Vel non est compos de Tempore ordinand.* De his dixi *de Ordine* (a). Addo ly *sacros*: cùm Trident. etiam addat, indicans suspensionem talium: quapropter recipientes minores Ordines, non suspenduntur; quàmvis recipiendo scienter, non excusentur à peccato, id probantibûs Suar. *d.* 31. *n.* 23 & 29. Bonac. *d.* 3. *punct.* 5. §. 1.

2. Secunda ex *cap. Sanctorum, d.* 70. contra recipientes Sacros Ordines per dolum quomodocumque & fraudem, ficto titulô beneficii, aut patrimonii &c. (b): quod ibi habetur, *decernimus ut sine titulo facta ordinatio, irrita habeatur.* Si verò quis absque titulo, sed sine dolo & fictione, quòd habeat beneficium aut patrimonium, tale, sufficiens &c. ordinatur ab Episcopo, sciente quòd non habeat, & volente eum ùt talem ordinare; non incurrit tunc suspensionem (c): quia in *cit. cap. Sanctorum*, & *cap. Neminem*, pœna inducta contra eum qui absolutè sine titulo ordinatur, sublata est ab Alexand. III. *cap. Episcopus*: & ab Innocent. III. *cap. Secundùm Apostolum*, statuitur: quòd Ordinatus vel ejus Successor alat ordinatum, donec promoveatur ad beneficium aliquod Ecclesiasticum. Quod tamen intelligendum est de ordinato, non præsentato ab aliquo Patrono; quia tunc ab hoc non ab Episcopo alendus esset: ùt declaratum est *cap. Si Episcopus, de Præbend. in* 6. Hæc in Corp. Jur. Can. *de Præbend. p.* 139. Additque Sayr. *de Censur. lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 6. dicens eorum sententiam esse falsam: *quia secundùm declarationem Congregationis Concilii, & usum pœnitentiariæ, ordinatus sine titulo, non est suspensus.* Neque Concilium Trid. renovat pœnas sublatas, sed non sublatas: neque citatâ à Doctoribus *sess.* 21. *cap.* 2. imponitur taliter ordinatis pœna suspensionis. Sed Donat. *de Privil. Novitior. tr.* 6. *q.* 26. & Lezan. *verb. Ordines sacri, n.* 17. dicunt esse latam pœnam suspensionis contra suscipientes sine titulo à Pio V. per Bullam quæ incipit, *Romanus Pontifex*: quæ videnda est. Et sic ex illa incurrunt dictam suspensionem.

3. Tertia ex Extravag. *Antiqua* Joan. XXII. *de Voto* contra eos, qui durante matrimonio rato nondum consummato, præsumerent suscipere Ordines. Additur, *qui præsumerent*: nam si bona fide susciperet Ordinem Sacrum, aut ex ignorantia crassa, vel supina hoc quis faceret, aut probabiliter putans uxorem esse mortuam, etiamsi esset consummatum matrimonium illorum. Talis quidem exercere non posset Ordinem Sacrum vivente uxore; at illa privatio non haberet rationem

(a) d. 9. ser. 3. sect. 2. n. 12. 13. & ultrà, pag. 407.

(b) l. c. n. 7. 8. 9.

(c) Veran. l. c. Avil. de Censur. p. 3. d. 5. Dian. p. 2. tr. 16. & Misc. 2. tr. 5. de Alcol. contra Bonac. de Sacram. d. 8. q. unic. p. 5. n. 34. & alios.

onem pœnæ, sed rationem prohibitionis simplicis: proinde illâ mortua, statim exercere Ordinem, ùti non suspensus ab eo, posset. Ita Dian. *p.* 5. *tr.* 10. *resol.* 59. & Martinus de Alcolea *tr.* 3. *resol.* 41. Bonac. *suprà, n.* 13. & 14.

4. Quarta ex *cap. penult. de Simon.* contra ineuntes pactum sub promissione, aut juramento, quòd ordinandus non petet ab ordinante, aut præsentante beneficium, aut alimenta, ipso acceptante, suspenditur per triennium à collatione; ordinatus verò ab Ordine suscepto, donec à Papa absolvatur: *cap. Tuas nobis,* 37. *eod. tit.* ad eum qui nesciebat id esse illicitum. Gordon. *tom.* 2. *lib.* 7. *q.* 15. §. 6. *cap.* 12. *n.* 13. Dian. *p.* 5. *tr.* 10. *resol.* 54. & 43.

5. Quinta ex *cap. Per tuas,* 32. & *cap. penult. de Simon.* & Extravag. 2. *de Simonia,* contra scienter recipientes per simoniam Ordines quoscumque. Veran. *sect.* 5. *n.* 2. Bonac. *suprà, n.* 9.

6. Sexta ex *cap. Cùm illorum, de Sent. excom.* contra recipientes Ordines in excommunicatione.

7. Septima ex *cap.* 1. & 2. *de Schism.* contra recipientes Ordines ab Episcopo nominatim excommunicato, aut suspenso (d).

(d) loc. cit. sect. 2. n. 12.

8. Octava ex *cap.* 1. *de Ordinat. ab Episc.* contra eos qui recipiunt Ordines Sacros, ab Episcopo qui renuntiavit Episcopatui quoad locum & dignitatem, subsecuta acceptatione à Papa. De hoc dixi *suprà, de Ordine* (e).

(e) de Ord. l. c. n. 13.

9. Nona ex Extravag. Pii II. *Cùm hac Sacrorum,* & Trident. *sess.* 23. *cap.* 8. contra eos qui ab alio Episcopo sine licentia proprii, aut extra tempora, aut absque dimissoriis, aut cum falsis, suscipiunt Ordinem Sacrũ; ipso facto incurrunt excommunicationem (f). Et ex Concilio Trident. *sess.* 23. *cap.* 8. recipientes Ordines ab alio Episcopo, sine testimonio probitatis, incurrunt suspensionem ad arbitrium proprii Episcopi (g).

(f) Vide de Ord. ser. 3. sect. 2. n. 32. p. 412.

(g) loc. cit. n. 23.

10. Decima ex *cap. Episcopum,* 9. *q.* 2. & Trid. *sess.* 6. *cap.* 5. *de Reform.* & *sess.* 14. *cap.* 2. contra ordinatos à suis Episcopis in aliena Diœcesi, sine consensu Ordinarii loci.

11. Undecima ex *cap. unic. de Cler. per saltum promoto,* contra scienter suscipientes Ordines per saltum. Bonac. *loc. cit. n.* 6.

12. Duodecima ex Trident. *sess.* 7. *cap.* 10. *de Reform.* contra Sede vacante non arctatos occasione beneficii recepti aut recipiendi, intra annum, cum litteris dimissoriis à Capitulo receptis, recipientes sacros Ordines: tales enim ipso facto incurrunt suspensionem, ad beneplacitum futuri Prælati; recipientes verò minores Ordines, privantur privilegiò Clericali, præsertim in criminalibus.

13. Decima tertia ex *cap. Litteras, de Tempore ordinat.* contra recipientes

 tes duos una die Ordines Sacros &c. Vide *de Ordine suprà, ser.* 4. *n.* 45. *p.* 437.

14. Decima quarta ex Clementin. 2. *de Vita & honest. Cler.* contra Clericos beneficiatos, non utentes vestibûs ad formam statutam: hi incurrunt suspensionem per menses sex, aut per annum, juxta qualitatem delicti; non verò illi qui carent beneficiô. Veran. Bonac.

15. Decima quinta ex *cap. Innocentis*, §. *Clerici, de Elect.* indignum eligentes ad beneficium, quod habet annexam curam animarum, incurrunt suspensionem à beneficio ad triennium.

16. Decima sexta ex *cap. Nihil*, & *cap. Relatum, de Consecr.* celebrans, in Missa se non communicans, suspenditur per annum à communione. Excusant ab hac pœna, inadvertentia, necessitas inevitabilis: imò si saltem sub una specie persoluta est Missa. Bonac. *loc. cit. n.* 15. & 16.

17. Decima septima ex Trident. *sess.* 24. *cap.* 1. *de Reform.* contra Parochos & Regulares conjũgentes in matrimonium, aut benedicentes absque licentia Sponsorum sive Sponsi, ùt dixi de præsentia Parochi *suprà*: tales suspenduntur ad arbitrium Ordinarii.

18. Decima octava ex *cap. ult. de Cohabit. Cler.* & ex *cap. Si qui sunt d.* 81. & *cap. Nullus*, & *cap. Præter, d.* 32. contra publicos, notorios cõcubinarios, fornicarios: tales ipso facto suspensi sunt, donec pœnituerint. Ita docent Veran. *de Susp. sect.* 5. Sylv. *verb. Concubinatus*, §. 4. Alterius & alii contra Bonac. *loc. cit.* Tolet. *lib.* 1. *cap.* 47. Suar. *d.* 31. *sect.* 4. Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 14. minimè juvat secundam sententiam, & primam expugnat; quia ibi sermo est, non de publicis, notoriis concubinariis, fornicariis, sed de illis de quibus improbabilis aut probabilis suspicio mala esse potest, ùt patet ex verbis ibi: *Prohibet Sancta Synodus quibuscumq; Clericis, ne concubinas, aut alias mulieres de quibus possit haberi suspicio, in domo vel extra detinere, aut cum illis ullam consuetudinem habere audeant; alioquin pœnis* &c.

Contra Religiosos.

19. Sit prima ex *cap. ult. de Apost.* contra recipientes Ordines Sacros in apostasia: ab eis receptis in ea, suspenduntur, donec dispensetur à Papa (h).

20. Secunda ex *cap. Non solùm*, & *cap. Constitutionem, de Regular. in* 6 contra Mendicantes, admittentes aliquem ad professionem, ante completum probationis annum.

21. Tertia ex Clementin. 1. *de Decimis*, contra Religiosos sibi applicãtes vel detrahentes decimas.

22. Quarta ex Clementin. *Cupientes, de Pœnis*, est contra Religiosos scien-

(h) Lez. t. 1. c. 16. n. 12. Suar. t. 1. in 3. p. d. 31. sect. 6. Sãch. l. 6. Decal. c. 8. n. 21.

ſcienter & voluntariè non facientes conſcientiam ſuis pœnitentibus, de ſolvendis decimis. Videndus Lezana *tom.* 1. *cap.* 9. *n.* 26.

23. Quinta ex Pio V. contra Religioſos, promoventes ſuos Novitios ad Sacros Ordines, non ſervato Decretô Concilii Tridentini (i).

(i) Lez. t. 1. c. 4. n. 20.

24. Sexta ex Pio V. contra Religioſos admittentes fœminas in ſua Monaſteria: tales enim ipſo facto incurrunt ſuſpenſionem à Divinis, ſed non reſervatam Papæ, ùt colligitur ex eadem Pii Conſtitutione: conſequenter poſſunt abſolvi à quocumque legitimo Confeſſario, docent Theſaur. *verb. Clauſura* 1. *p.* 2. *in Prax. cap.* 1. & 2. Donat. *de Eligend. tr.* 5. *q.* 17. *n.* 9. *p.* 64.

25. Septima ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 10. contra Abbates & exemptos, qui litteras dimiſſorias aliis quàm ſuis ſubditis Regularibus concedunt. De abſolutione à ſuſpenſione, dixi *ſuprà de Cenſuris in commune.*

DISTINCTIO IV.

Referens dicenda in materia degradationis & depoſitionis.

SERIES unica.

§. I.

In quo conveniunt & diſconveniunt?

1. Depoſitio de qua hîc, (non de partiali, nempe depoſitione ab aliquo Officio, quæ ſolet à Jure aut ab homine imponi; ſed de totali, quæ aliàs communiter dicitur degradatio verbalis,) eſt perpetua ab altaris miniſterio & gradu Eccleſiaſtico remorio, ſine ſpe reſtitutionis, cum retentione tamen privilegii fori & Canonis. Lezan. *verb. Depoſitio, n.* 1. Sylv. in *Sum. verb. Degradatio, n.*1. Alderete & alii. Degradatio verò actualis ſeu realis, eſt pœna Eccleſiaſtica, quâ Eccleſiaſtica perſona, realiter ac actualiter, privatur omni officiô, beneficiô, & privilegiô tam fori quàm Canonis, in perpetuum abſque ulla ſpe illud conſequendi, cum quadam ſolemnitate. Ita immediatè citati.

Depoſitio.

Degradatio.

2. Unde

2. Unde conveniunt primò in hoc, quòd non privent charactere Ordinis, cùm sit indelebilis: consequenter tam depositus quàm degradatus, sicut validè quàmvis illicitè exerceret actum Ordinis; ita invalidè contraheret matrimonium: Et sicut obligatur ad servandam castitatem, ita & alia onera Ordinis: nempe ad dicendum officium Canonicum (a), quod dicere potest cum aliis etiam in choro (b); sed non facere, cùm facere officium spectet ad Hebdomadarium, cujus officiô talis privatus est. Neque videtur posse dicere *Dominus vobiscum* quia hoc denotat dignitatem quam ipse non habet. Et si celebraret, privaretur communione laicali, dempto periculô mortis (c): colligitur ex *cap. Accedens, d.* 50. Secundò conveniunt in hoc, quòd ipsô factô non incurruntur, sed per sententiam Canonicam, à Judice imponuntur. Tertiò, quòd utraque pœna, cum quadam licèt diversa imponatur solemnitate: ùt habetur in *cap. Degradatio.* Quartò, quòd utraque pœna reddat hominem infamem; cùm non imponatur nisi propter gravissimum & publicum delictum (c). Quintò, quòd utraque privet spe recuperandi statum præteritum.

(a) Lez. Bonac. Sylv.

(b) Lez. v. Depositio, n. 3. Sylv. Sanch.

(c) Lezan. verb. Depositio.

3. Differunt autem 1. quòd degradatio verbalis sive depositio, potest fieri in absentem; actualis ac realis degradatio, nisi in præsentem persolvi potest: *cap. Novimus, de Verb. signif.* & *cap. Veritatis, de Dolo,* 2. quòd degradatio actualis fiat cum majori solemnitate: nempe degradatio Presbyteri astantibus sex aliis Episcopis; degradatio Diaconi vel Subdiaconi, coram tribus Episcopis: *cap. Degradatio, de Pœnis in* 6. Et si Episcopi haberi nequeant; habendi sunt totidem Abbates. Et si tot non reperiantur, & commodè adesse nequeant; adhibendæ sunt aliæ personæ in dignitate constitutæ, juxta Concilii Trident. dispositionem *sess.* 13. *cap.* 4. Ab hac regula excipitur casus quo Ecclesiastica persona deponitur propter hæresim: tunc non requiruntur tot personæ, sed coram aliquibus Abbatibus & Religiosis, Episcopus dictum hæreticum deponere potest: prout habetur *cap.* 1. *de Hæretic. in* 6. Et quòd dictæ personæ spectent ad ferendam sententiam ùti Judices, colligitur ex *cap.* 1. *in fin.* 15. *q.* 7. *cap. Non potest, de Sent. & re judicata.* Requiriturque ut omnes dictæ personæ, in ponenda degradatione sint concordes: quia in *cap. Non potest, de Sent. & re judicata,* dicitur: *non posse quemquam Sacerdotali gradu deponi, nisi adsit concors sententia.* Ita Panorm. *n.* 1. Bonac. *loc. cit* Barbos. & alii apud eum contra Glos. *cap. Non potest.* Degradandus verò, prout describitur in *cap. Degradatio, de Pœnis in* 6. debet adduci indutus vestibûs sacris, ac gestans manibûs ea instrumenta quæ spectant ad suum Ordinem, ad Episcopum; à quo, ordine juxta Pontificale Romanum exuitur, incipiendo ab illo vestimento quod

ultima

ultima vice in sua ordinatione acceperat, usque ad primum quod datur in collatione primæ tonsuræ: denique exuto vestibûs, raditur caput vel tondetur, ne tonsuræ vel Clericatûs vestigium in eo remaneat: hîsce peractis, traditur postea degradatus Curiæ sæculari. Quæ omnia minimè interveniunt in simplici depositione. 3. differunt in hoc, quòd depositio non, sed degradatio privet privilegiô fori & Canonis; non tamen ante traditionem Curiæ sæculari: ita enim Doctor Resolutus *d.* 18. *q.* 3. *a.* 1. *p.* 435. dicit: *Item de deposito & tradito Curiæ Sæculari cap. Cùm non ab homine. Secùs si non sit traditus, quàmvis degradatus: nam talis, privilegium non perdit.* 81. *d. Dictum; & hoc in memoriam præteriti officii.*

§. II.

Ob quas causas, à quo, & cui imponenda est degradatio?

1. Causæ sive scelera ob quæ imponi potest depositio dicta, sunt: adulterium, stuprum, incestus, furtum, perjurium, homicidium etiam solo consiliô perpetratum; & plura similia. Ita Innoc. in *cap. Cùm dilectus, de Purgat. Canonic.* Sayr. Bonac. Scelera verò ob quæ imponēda est degradatio, sunt: homicidiū qualificatū (quod est homicidiū v.g. Episcopi aut alicujus dignissimæ personæ Ecclesiasticæ, sive Regis &c), crimē hæresis, sodomia sæpiùs exercitata, & similia. Panorm. *de Cler. excō. ministrante,* Barbos. 3.*p.de Potestat. Episc. alleg.* 110. Bonac.

2. Degradare spectat ad Episcopum, *cap. Degradatio, de Pœnis in* 6. ad quē pertinet & ordinare. Potest quidem delegare alteri depositionem, quia Concilium Trid. *sess.* 13. *cap.* 4. hæc habet: *Per se, seu illius Vicarium in spiritualibus Generalem;* non verò degradationem: sic enim ultrà dicit Concil. *Per se ipsum etiam ad actualem atq; solemnem degradationem.*

3. Imponenda degradatio est non tantùm Subdiacono, sed etiam imponi potest & Clerico: quia in *cap. Si quis Episcopus,* 27. *q.* 1. habetur, *quemcumq; Clericum,* in quocumque Ordine constitutum, ratione delicti degradari posse. Bonac. *d.* 4. & alii communiter.

4. Nec Episcopus in hac pœna dispensare potest. Ratio est: quia inferior in lege superioris dispensare nequit.

DISTINCTIO V.

Distinguens Ideas sive ipsas rationes intelligibiles censuræ interdicti ab aliis.

Quid & quotuplex sit interdictum?

1. Resp. & dico: Interdictum est Censura Ecclesiastica, Sacramentorum quorumdam usum, Divina officia, & sepulturam Ecclesiasticam prohibens. Ita colligitur ex *cap. Non est nobis, de Sponsal. cap. Quod inter, de Pœnit. & remiss.* Sylv. *in Sum. verb. Interdictum* 1. *n.* 2. Sot. *in* 4. *d.* 22. *q.* 3. *a.* 1. Lezan. *verb. Interdictum, n.* 2.

Interdictū.

2. Differt ab excommunicatione, quòd excommunicatio non fertur in loca aut integras Civitates, ùt interdictum: à suspensione, quia hæc fertur in solas personas Ecclesiasticas; interdictum verò etiam in Sæculares.

3. Quotuplex sit interdictum, dixi *d.* 5. *de Sacrament. Euch. ser.* 7. *n.* 48. *pag.* 162. Hîc nonnulla addo quoad Regulares: quòd quàmvis, quãdo interdictô personali interdicitur Clerus, non intelligantur Religiosi, nisi illi qui beneficia Clericorum habent in eo Territorio, aut nisi pateat ex adjunctis mens interdicentis: tum quia ex privil. Nicolai V. *suprà* non censurantur nisi exprimantur; tum quia semper exprimuntur, dum censurantur (a); tamen dum fertur interdictum generare locale (b) super totam Civitatem sive Oppidum, comprehenduntur etiam Religiosorum Ecclesiæ in ea Civitate existentes, non obstante earum exemptione: quia aliàs ùt notatur *cap. Si Civitas*, vilipenderetur interdictum; cùm possent Cives illius populi, ad Ecclesias exemptas confugere. Lezan. *loc. cit. n.* 5. Bonac. *n.* 25. Addo & hoc, quòd interdicta Ecclesiâ, interdicuntur & Capellæ: & interdicta Civitate interdicuntur & Suburbia, *cap. Civitas*, & *cap. Si sententia.*

(a) Præp. de Interd. Portel. Dian. p. 5. tr. 10. res. 80. Ugol. tab. 5. §. 5. n. 3. de Alcol. tr. 5. res. 24.

(b) Innoc. III. cap. Cũ in partibꝰ, in Corp. Iur. Cã. de Verb. Signif. p. 279.

SERIES II.

Quæ sint causæ interdicti?

1. Resp. & dico 1. Causa propter quam ferri potest interdictum debet esse culpa (a); & quidem major ut feratur locale, quàm speciale tale (b): quia in plures tale interdictum redundat: & major ut feratur personale generale, quàm personale particulare ob datam rationem. Non debet tamen interdictum personale generale supponere culpam in omnibus personis (c), *cap. Si sententia, de Excom. in.* 6. alioquin vix aliquando posset interdictum tale imponi; sufficit quòd major pars communitatis, sive Superior, vel Princeps &c. cau-

(a) Ita omnes.

(b) Veran.

(c) Lez. Veran.

sam

sam dederint interdicti: ùt colligitur ex dicto *cap. Si sententia*, siquidem delictum capitis, est quodammodo commune membris, quatenùs propter conjunctionem redundat quodammodo in corpus.

2. Et præterea ratio est, quare alii qui non dederunt causam interdicto ab eo non eximuntur: quia interdictum est signum mæstitiæ & tristitiæ Ecclesiæ propter inobedientiam aliquorum, & ita oportet, ut alii filii Ecclesiæ cum ipsa etiam lugeant, inquit Lezan. *verb. Interdictum*, *n.* 6. Quare verò non potest ferri in aliquem excommunicatio propter peccatum alienum, ratio est Lezanæ: quia est pœna gravissima privans bonis gravissimis, ùt vidimus *suprà*.

3. Quæres 1. utrùm interdictum personale speciale, possit ferri pro culpa veniali? *Resp.* quòd possit leve personale, quale est interdictũ ab ingressu Ecclesiæ per mensem (d). Ratio est: si potest ferri excommunicatio minor pro culpa levi (ùt dictum est *suprà*), quæ est pœna gravior; ergò & interdictum leve personale, cùm sit pœna levior. Addo, *personale*: nam locale cùm plures afficiat, nisi ob mortale peccatum ferri justè potest.

(d) Lez. Veran. Dian.

4. Quæres 2. utrùm interdictum ferri possit pro debito pecuniario? *Resp.* non potest generale locale: quia ita ordinatum est in Extravag. *Provide*, *de Sent. excom.* (e). Interdictum generale personale probabiliter ferri non potest, propter eamdem rationem, nempe ne inde multa damna sequantur (e); probabiliùs tamen ferri potest (f): quia Extravagans *cit.* solùm ait de interdicto locali. Interdictum particulare locale, admittunt Navar. & Tolet. dummodo Ecclesia non sit Parochialis; particulare personale, admittendum, communiter dicunt DD.

(e) Sot. in 4. d. 22. q. 3. a. 1. post 3. cõcl. Avil. Dian. p. 3. tr. 10. res. 79. Lez. & alii.

5. Dico 2. Qui possunt excommunicare, suspendere; iidem valent ferre interdictum personale. Ita Lezan. Veran. Dian. Et quidem sine consensu Capituli, valet hoc præstare Episcopus: nam quàmvis habeatur oppositum in *cap. Quæsivit, de His quæ fiunt à major.* consuetudine tamen opposita, huic Juri derogatum est. Lezan. Verani. Addidi ly *personale*: quia Regulares Prælati, sive Provinciales sive Generales, nequeunt ferre interdictum locale, eò quòd ipsorum jurisdictio est potiùs in personas quàm in loca; vel quia estò sit etiam in loca, talem jurisdictionem per non usum perdiderunt: docent Lezan. Cornex. cum Sot. Excipiendi sunt Abbates, habentes sua Territoria & jurisdictionem Episcopalem, sub illa sæculares, in eis morantes.

(f) Præp. in 3. p. q. 3. de Interd. de Alcol. Sa, Suar.

6. Dico 3. Interdici possunt omnes, qui & excommunicari queunt. Secùs dicendum de Episcopis, nisi exprimantur, *cap. Quia periculosum, de Sent. excom. in 6.*

7. Propter privilegium Honorii III. & Urbani IV. Cisterciensibus, &

(g) Rodriq. t. 2. qq. Regul. q. 108. a. 3. Tābur. de Iur. Ab. t. 2. d. 15. dub. 2. Lez. v. Interd. n. 9. & v. Exemptio Regularium, n. 8.

& Greg. IX. Congregationi Montis Oliveti (g), Joan. XXII. Clem. VII. & Sixti IV. Carmelitis, Martini V. & Eugenii IV. Prædicatoribus, ac Sixti IV. Minoribus concessum, non potest Episcopus in Regulares in privilegiis communicantes, ferre interdictum personale, sive generale sive particulare; nisi in eos qui habent beneficium Parochiale, quod subest jurisdictioni Episcopi, *cap. Cùm capella, de Privil.* aut in casibus in quibus sunt delegati Sedis Apostolicæ, ùt patet ex *suprà* dictis sub §. 4. ac *tit. Quosnam Regulares, Episcopi censuris punire queant.* Nec Legati Apostolici, nisi sint Legati à latere: deducunt ex privil. Casarub. *in Compēd. privil. Mendic. verb. Exempt. n.* 9. & Lezan. *verb. Exemptio, n.* 8. & *hîc n.* 9.

8. Dico 4. Causa finalis interdicti, est resipiscentia seu emendatio ut emendetur. Formalis verò, verba *interdicimus talem*, vel *talem populum, Civitatem, Clerum* &c. vel similia.

SERIES III.

Quinam sint effectus interdicti?

I. Resp. & dico, interdicti absolutè lati ac totalis, esse tres effectus: quorum primus, est privatio Sacramentorum quorumdam: *cap. Quod inter, de Pœnit. & remiss. cap. Non est nobis de Sponsal. cap. Responsô, de Sent. excom.* & *cap. Alma Mater, eod. tit. in* 6. Secundus, est privatio Divinorum officiorum: *cap. Ex recepto, de Jur.* & *cap.* 2. §. *Quodsi.* Tertius, est privatio sepulturæ Ecclesiasticæ: *cap. Quod inter, de Pœnit. & remiss.* & *cap. Si Civitas, de Sent. Excom. in* 6.

2. Dixi, *interdicti totalis*; ad differentiam partialis: si interdicatur ab Officio Sacerdotis, non verò à receptione Sacramentorum, & sepultura Ecclesiastica. De his omnibus ut distinctè dicam; sit

§. I.

Quorumnam Sacramentorum usu privet interdictum

I. Resp. & dico 1. Tempore interdicti localis, sive illud sit generale sive particulare, licitum est administrare baptismum sive parvulis sive adultis, & his sive infirmis sive sanis, & quidem cum solita solemnitate; servata tamen moderatione præscripta in *cap. Alma Mater.*

2. Expli-

2. Explicatur & probatur. *Sive interdictum sit generale sive particulare:* quia quando lex non distinguit, nec nos distinguere debemus: atqui (a) lex de interdicto locali *cap. Alma Mater, cap. Quoniam*, non distinguit, sed universaliter de interdicto tali loquitur; ergò nec nos distinguere debemus.

(a) Bonac.

3. Quoad parvulos per se patet: quia eis baptismus est simpliciter necessarius ad salutem. De adultis ratio declarat: tum quia quàmvis eis non sit simpliciter necessarius, cùm salvari possint per solum votum baptismi, quando non potest ipsis re ipsa ministrari baptismus, ùt definivit Concilium Trident. *sess.* 6. *cap.* 4. & 6. nihilominùs quia baptismus in voto non operatur remissionem peccatorum, nisi adsit vera contritio, quæ extra Sacramentum non ita facilè elicitur; pia Mater Ecclesia non vult ut tempore interdicti sic periclitentur adulti: quapropter *cap. Quoniam*, expressè ipsis concedit ministrari baptismũ; & sive sint infirmi sive sani (b), cùm Concilium loquatur sine limitatione ad solum infirmum (b).

(b) D.R. in 4.d.11.a.4. l. B. Veran. Lezana.

4. *Cum solemnitate solita*, hoc est cum consuetis cæremoniis, potest, & administrari debet (c); quia illæ sunt quasi accessoria: concesso principali, conceduntur accessoria (d). Et quia debet administrari baptismus quoad essentiam; debet & cum cæremoniis, dum commodè potest.

(c) Lez. n. 12. Verã. Bonacina.

(d) Sayr. Lez. Cornex.

5. *Servata tamen moderatione præscripta in cap. Alma Mater: scilicet januîs clausis, excommunicatis ac interdictis exclusis.* In Corp. Jur. Can. *de Verb. Signif. lib.* 5. *tit.* 11. *p.* 343.

6. An personaliter interdictus, baptizare queat? *Resp.* Vel est interdictus interdictô personali speciali? Talis nequit licitè administrare baptismum: quia persona interdicta personaliter ob propriam culpam, æquiparatur excommunicato, quoad administrationem Sacramentorũ: ùt habetur in *cap. Clerici*, & in *cap. Latores, de Cler. excom.* cui non licet baptismum administrare; siquidem nullo Jure excipitur à prohibitione administrandi Sacramenta. Vel est interdictus interdictô personali generali? quæritur, vel dedit occasionem interdicto vel non? Si non? Administratio baptismi ei non prohibetur: quia interdictum personale generale, æquiparatur locali. Si verò primum? Administrare baptismum licitè non potest: quia talis interdictus, propter culpam, æquiparatur interdicto specialiter tali, qui æquiparatur excommunicato: proinde nisi in casu necessitatis, & absque solita solemnitate baptizare potest. Ita Lezan. Verani & alii.

An personaliter interdictus possit baptizare.

7. Dico 2. De Confirmatione idem dicendum quod dixi de baptismo (e). Ratio est; tum quia hoc colligitur ex *cap. Responso, de* Sen-

(e) D.R.l. c. Lez. & alii.

Sentent. excom. & *cap. Quoniam*; tum quia confirmatio eſt veluti co[m]plementum baptiſmi, cùm detur ad confirmandam vitam, fortiterq[ue] profitendam fidem Chriſtianam in baptiſmo ſuſceptam. Quapropt[er] licita eſt confectio chriſmatis die Cœnæ Domini: quia quando conc[e]ditur aliquid, conceditur & id ſine quo illud eſſe non poteſt; ùti co[n]firmatio ſine chriſmate. Corroboratur Reſolutio cum adjunctis, autho[ri]ritate & declaratione Bonifacii VIII. *cap. Quoniam*, ubi ſequentia: *[In] baptiſmo & confirmatione (quæ nedum pueris, ſed adultis propter mo[rtis] periculum exhiberi poſſunt licitè tempore interdicti,) chriſmatis utimur V[n]ctione: poſſe (licèt terra interdicta exiſtat) chriſma die Cœnæ Domini co[n]fici; dubium non exiſtit.* In Corp. Jur. Can. *de Verb. Signif. lib. 5. tit.* 1[.] *p.* 342.

8. Perſona interdicta perſonaliter, utrùm confirmari queat? *Reſ[p.]* Vel eſt interdicta interdictô perſonali generali, & cauſam non ded[it] interdicto, ſeu in culpa non eſt, quòd interdictum perſonale gener[a]le latum ſit? Talis confirmari licitè poteſt (f): quia *cap. Quoniam* ſine limitatione loquitur; & ille in culpa non eſt. Vel eſt interdict[us] interdictô perſonali ſpeciali, aut culpa eſt ipſius quòd interdictum pe[r]ſonale generale latum ſit? Talis non poteſt licitè confirmationem r[e]cipere, niſi priùs ſatisfecerit, vel cautionem dederit ſatisfaciendi: u[t] colligitur ex *cap. Alma Mater*, in Corp. Jur. Can. *loc. cit.* & inde, quò[d] talis interdictus æquiparetur excommunicato quoad uſum paſſivu[m] Sacramentorum: ùt liquet ex *cap. Epiſcoporum, de Privil. in* 6.

(f) Veran. Lez.

9. Dico 3. Jure novo *cap. Alma Mater*, tempore interdicti, ſive i[l]lud ſit à Jure ſive ab homine, ſive locale generale aut particulare, ſiv[e] perſonale generale, qui non ſunt excommunicati, nec ſua culpâ ſu[nt] cauſa interdicti; conceditur eis Sacramentum pœnitentiæ ſive abſolu[]tio Sacramentalis, ſive ſint infirmi ſive ſani. Ita Doct. Reſol. *in* 4. [] 11. *q.* 1. *a.* 4. §. *Sed numquid*, Lezan. *verb. Interdictum*, *n.* 15. Veran. [] 49. *de Effectibus interdicti ſect.* 3. *n.* 8. Bonac. §. 3. *n.* 1. & *ultrà.*

10. Explicatur & probatur Reſolutio. Dico, *Jure novo cap. Alma Ma[]ter*: nam Jure antiquo *cap. Quod inter*, & *cap. Non eſt vobis*, temp[o]re interdicti ſolùm ægrotis concedebatur Sacramentalis abſolutio (c[)]

11. Addo *qui non ſunt excommunicati*: nam dictum *cap. Alma Mate[r]* dicit: *dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti præterquam [in] mortis articulo, nolumus ad eamdem.* Sed nota, hoc intelligi de excom[]municato ob delictum, propter quod latum eſt interdictum: ùt adve[r]tit Doct. Reſol. *loc. cit.* dicens: *Excommunicati ſolùm in mortis articu[lo] admittuntur ad pœnitentiam, qui ſunt cauſa interdicti & in culpa, niſi jux[ta] formam Juris ibi expreſſam ſatisfecerint ùt tenentur.* Cui ſubſcribunt Syl[]

Armil.

Armil. & Lezan. *loc. cit.* addens, vel intelligi de excommunicatione reservata, vel esse sermonem de absolutione solemni & publica: aliis enim excommunicatis non est cur negetur Sacramentum pœnitentiæ, dicunt Lezan. Cornex. *de Interdicto d.* 3. Suar. *n.* 16. contra Ugolin. & Sayr.

12. *Nec sua culpâ sunt causa interdicti:* nam dictum *cap.* ultrà dicit: *Illis etiam, propter quorum culpam, dolum, vel fraudem, lata est sententia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum cujus occasione ipsum interdictum est latum præbuerunt auxilium, consilium, vel favorem, nisi de ipso delicto, si sint tales quòd id facere valeant, priùs satisfecerint, vel de satisfaciendo idoneam dederint cautionem, præstare juraverint, quòd quùm potuerint satisfacient* &c. De hoc plura dixi *ser.* 6. *de Absolutione à censuris, sect.* 1. *n.* 11. Quapropter qui sua culpâ est occasio quòd sit latum interdictum personale generale, aut propter culpam suam est interdictus interdictó speciali; talis non potest obtinere absolutionem, quin priùs satisfecerit, vel cautionem satisfaciendi dederit, ùt dixi *n.* 8. & dixisse Doctorem Resolutum insinuavi *n.* 11.

13. Conceditur eis qui nec sunt excommunicati, nec sua culpa sunt causa interdicti, Sacramentum pœnitentiæ seu Sacramentalis absolutio, sive sint infirmi sive sani: dictum enim *cap. Alma Mater* dicit: *Concedimus quòd tempore interdicti ab homine vel à Jure prolati, non tantummodo morientes, sed etiam tam sani quàm infirmi, ad pœnitentiam (quæ propter pronitatem & facilitatem hominum ad peccandum summè necessaria est) licitè admittantur.*

14. Confessarius qui est personaliter specialiter interdictus aut culpâ sua est causa ad interdictum personale generale; potestne absolvere? *Resp.* Talis semper validè, & in casu necessitatis licitè; secùs, illicitè, absolvere potest. *Validè semper:* quia interdictum non privat potestate Ordinis & jurisdictionis, sed tantùm impedit usum licitum extra casum articuli sive periculi mortis: docent Veran. Lezan. Bonac. *loc. cit.* contra Dian. 4. *p. tr.* 10. *resol.* 62. Suarez verò dubius manet *n.* 20.

15. Dices: Personaliter interdictus æquiparatur excommunicato: excommunicatus vitandus invalidè absolvit; ergò & interdictus. *Resp.* Æquiparatur respectivè, concedo; absolutè & in omnibus, nego. Explico: Æquiparatur respectivè, hoc est præcisè in hoc quòd utrique prohibeatur usus activus hujus Sacramenti, proinde uterque peccat illud administrando; non tamen quantùm ad jurisdictionem & validitatem Sacramenti: cùm non exprimatur in Jure de interdicto, sicut expressè habetur de excommunicatione: prout notat Verani. Pro discursu.

16. Urgebis: Personaliter specialiter interdictus, non potest validè

absolvi,

absolvi, demptis servatis servandis *n.* 12. intimatis; ergò etiam taliter interdictus Sacerdos, validè absolvere non potest. *Resp.* disparitatem esse: quia ex parte absolvendi obest indispositio, siquidem peccet recipiendo contra mentem Ecclesiæ, non priùs satisfaciendo; nihil autem tale assignatur ex parte absolventis interdicti: consequenter ex parte ejus est valida absolutio.

17. Dico 4. quoad Sacramentum Eucharistiæ: Tempore interdicti localis, nullus potest licitè in loco interdicto, modô sæculari, etiam tempore Paschatis communicari, nisi existens in periculo mortis, servatis servandis: *cap. Permittimus, de Sentent. excom. cap. Quod in te, de Pœnit.& remiss.* & *cap. Alma Mater.* Antiquissimus Guido, Doct. Resol. & Lezan. *loc. cit.*

18. Explicatur & probatur Resolutio. *Tempore interdicti localis:* nam tempore interdicti personalis generalis, possunt communicari, qui non sunt de communitate interdictorum: patet ex dictis *de Sacram. d.* 5. *sect.* 7. *n.* 47. *pag.* 162. *In loco interdicto:* v.g. si esset interdicta Varsavia, neque in Lesno etiam domi sanus communicari posset. Extra locum verò interdictum, administrari ei hocce Sacramentum potest (g); sic v.g. si solùm Ecclesia est interdicta, potest communicari extra eam: patet ex dictis *de Sacram. loc. cit.* *Modô sæculari:* nam Sacerdotes certis diebûs possunt in loco interdicto celebrare, ùt statim videbimus; & sic modô Sacerdotali in Missa communicari. Nec tamen propterea Sacerdotes, more sæculari in loco interdicto extra periculum mortis possunt communicari: quia Jure antiquo id eis non licebat; nec Jure novo *cap. Alma Mater* conceditur, sed solùm permittitur celebrantibus (h). *Etiam tempore Paschatis*, sub prætextu adimplendæ annuæ communionis: cùm tunc prohibitio Juris antiqui nullibi moderata urgeat. Ita Lezan. *loc. cit.* Sylv. *verb. Interdictum* 5. *n.* 7. Sot. *in* 4. *d.* 22. *q.* 3. *a.* 1. Bonac. *n.* 11. contra Suar. *Nisi sit existens in periculo mortis* (g), v.g. est damnatus quis ad mortem, vel fœmina vicina primo partui, aut ea quæ antea ob difficultatem pariendi vix mortem evasit (i); talis potest in loco interdicto, sive in Ecclesia interdicta, communicari, cùm censeatur esse in probabili periculo mortis: tali Jure antiquo & novo conceditur Eucharistiæ sacræ Sacramentum. *Servatis servandîs:* nam hæc sunt servanda, ut is cui dandum est Viaticum, priùs satisfaciat si dederit causam interdicto, *cap. Alma Mater*; aut si est interdictus particulariter (k), priùs satisfaciat, aut præstet cautionem de ea, *cap. Alma Mater.* Bonac. Lezan. Secùs dicendum de eo qui est generaliter interdictus, & causam culpabiliter interdicto non dedit: nam sicut non peccavit, ita non debet cogi ad satisfactionem. Bonac.

(g) Lezan. Sylv. Bonac.

(h) Covar. Navar. Lezan. v. Interd. contra Filliuc. Syl.

(i) Sayr. l. 5. c. 7. n. 18. Henriq. c. 45. n. 2. Ugol. tab. 5. c. 7 n. 2.

(k) Lez. n. 16. Sylv. n. 7. Sot. in. 4. d. 22. q. 3. a. 1. Bonac. n. 11. contra Suar.

§. 2.

§. 2. *prop.* 3. *n.* 11. Item Sacerdos adminiſtraturus, ne ſit interdictus ſpecialiter, aut culpabiliter cauſa interdicti, ſive localis ſive perſonalis generalis: nam talis æquiparatur interdicto ſpecialiter, qui per ininterdictum arcetur ab hoc miniſterio; niſi deeſſet alius Sacerdos.

19. Et quid dicendum de Fratribus Clericis & Laicis Regularibus, & de Monialibus; utrùm poſſint tempore interdicti localis, Sacram Eucharistiam ſani ſumere, ſicut Sacerdotes celebrare, vî privilegiorum? *Reſp.* Bonacina dicit, conſulenda eſſe privilegia Religioſorum, de quibus mihi plenè non conſtat (inquit), quàmvis dicant aliqui hoc eſſe conceſſum Mendicantibus ab Innoc. IV. & à Paul. III. Societati. Quare ſuadet videre Compendiũ privil. *verb. Excommunicare,* §. 8. Et Lezana *loc. cit. n.* 16. dicit ſe nullum vidiſſe, niſi quoddam Julii III. vivæ vocis oraculum, quod his temporibûs valore ſuo caret. Extant tamen defactò privilegia: imprimis conceſſum Carmelitis anno 1360. ab Innoc. IV. in Bulla quæ incipit *Sacræ veſtræ Religioni*, his verbîs: *Indulgemus, ut in locis generaliter interdicto ſuppoſitis cùm ad ea declinaveritis ad Divina officia celebranda, & audienda & recipienda Eccleſiaſtica Sacramenta* &c. *valeatis.* Quod confirmavit Greg. XI. anno 1372. per Bul. quæ incipit *Proviſionis noſtræ.* Idem Clemens IV. conceſſit Minoribus anno 1265. per Bul. *Virtute conſpicuos* his verbîs: *Cùm ad loca perveneritis Eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto* &c. *liceat vobis celebrare Divina officia, & Eccleſiaſticæ recipere Sacramenta* &c. Quod confirmârunt Eugenius IV. per Bul. *Licèt debitum,* anno 1439. & Joan. XXIII. per Bullam *Sacra veſtra*, anno 1410.

Tempore interd. local. FF. Religioſi ſani communicari poſſunt.

20. Dico 5. Interdictum locale in loco, perſonale generale perſonas conſtituentes communitatem interdictam, perſonale ſpeciale ubique, tales perſonas privat Sacramentîs Extremæ-Unctionis, Ordinis, & Matrimonii (l): *cap. Quod inter.* Ratio ſuadet: quia hæc Sacramenta nullo Jure à generali prohibitione facta per interdictum excipiuntur. Unde quòd nequeant moribundi interdicti, aut in loco interdicto, recipere licitè Extremam-Unctionem (niſi bona fides excuſet); conveniunt DD. Attamen quòd urgente neceſſitate, propter penuriam Sacerdotum, queant recipere Ordinem, & Abbates conferre tonſuram & minores Ordines; docent Lezan. *loc. cit. n.* 18. & Tambur *de Jur. Abbatum tom.* 2. *Quæſt. Regul. q.* 5. *n.* 2.

(l) Verâ. Lez. Bonac. & alii communiter.

21. De matrimonio objicias *cap. Capellanus*, ubi conceditur quocumque tempore poſſe contrahi matrimonium; conſequenter tempore interdicti. *Reſp.* Dicto locô concedi, poſſe contrahi matrimonium quocumque tempore non prohibito; nõ verò quocumque tempore abſolutè ſumpto: aut ſi eſſet in *dict. cap.* ſermo de omni tempore abſolutè, non

Uuuu eſt

est tamen de omni loco, neque inter quascumque personas; sed servatis circumstantiis à Jure dispositis: Sicque hoc Sacramentum non potest celebrari in loco interdicto, neque inter personas interdictas; quàmvis celebratum valeat, cùm nullibi lex tale matrimonium irritet.

§. II.

De secundo effectu interdicti, seu prohibitione Divinorum Officiorum.

Quid nomine Officii venit.

I. ANte Resolutionem præmitto: Quòd nomine Officii Divini intelligatur id, quod ex modo quo fit, est deputatum alicui Ordini Clericali, & fit à ministro Ecclesiæ ùt ad id deputato: hujusmodi sunt, Missa, Horæ Canonicæ dictæ in choro publicè & nomine Ecclesiæ; deinde annexa Horis Canonicis, scilicet: Officium B. MARIÆ Virginis & Defunctorum, Officium Hebdomadarii, publicæ orationes, quæ ab Ecclesia institutæ sunt, quales sunt: Litaniæ dictæ processionaliter cum Cruce & superpelliceis: item Sacramentalia seu benedictiones aut cæremoniæ sacræ, videlicet: benedictio nuptiarum, Ecclesiarum, vasorum Sacrorum, corporalium, ornamentorū, candelarum in die Purificationis, ramorum in Dominica in Palmis, aquæ lustralis & fontis baptismalis, collatio primæ tonsuræ, infusio aquæ lustralis per Ecclesias seu aspersio, benedictio Episcopi aut Abbatis, processio solemnis. Econtra verò non dicuntur officia Divina, ac per consequens non prohibentur per interdictum, illa quæ non sunt deputata alicui Ordini Clericali, aut fiunt à persona Ecclesiastica non ùt deputata ad id: cujusmodi sunt benedictio mensæ, oratio pro itinere, adoratio Crucis publica in die Veneris Sancto, modò fiat absque oratione, ab Ecclesia pro hoc actu instituta, salutatio Angelica, Litaniæ absque solemnitate Ecclesiastica, nempe absque superpelliceis, cappis, & aliis vestibus sacris, nec cum *Dominus vobiscum* &c. Ita docent Lezan. *loc. cit. n.* 20. Sylv. *verb Interdictum* 5. §. 6. Covar. *cap. Alma Mater*, *p.* 2. §. 5. *n.* 6. Bonac. *punct.* 4. *p.* 520.

2. Ex quibus colligunt DD. (a), posse Confratres cantare horulas B. MARIÆ Virginis & Litanias tempore interdicti, & in loco interdicto; cùm hæc non veniant nomine officiorum Divinorum: nam non sunt deputata alicui Ordini Clericali, sed quibuscumque conveniunt. His præmissis,

(a) Tabien. Sylv. v. Interd. 5. Sayr. l. 5. c. 5. n. 40. Bonac. l. c.

3. Dico 1. Quàmvis Clerici in majoribus constituti, aut Regulares

perso-

personaliter interdicti, nequeant modò ordinario Officium Divinum seu Horas Canonicas dicere; privatim tamen ad dicendas, illi ratione Ordinis, hi ratione Religionis vî Statutorum obligantur (b). Et sicut duo vel tres interdicti, domi, aut in camera; ita unus sine socio in Ecclesia, etiam apertis januîs, dicere Horas potest: dummodo ita submissè, ut à nullo interdicto audiatur, & Ecclesia non sit specialiter interdicta: dicit Lezan. *n.* 21.

Interdicti privatim dicere Officium tenentur.

4. Dico 2. Jure quidem antiquo *cap. Permittimus*, tempore interdicti localis, concedebatur tantùm una (c) intra hebdomadam Missa celebranda privatim, causâ conficiendi Corpus Domini propter infirmos; nunc verò Jure novo *cap. Alma Mater*, tempore interdicti localis generalis, licitè possunt Missæ multæ quotidiè celebrari; non aliter tamen quàm juxta præscriptum dicto *cap. Alma Mater*, quod sic habet: *Singulis diebûs in Ecclesiis & Monasteriis Missæ celebrentur, & alia dicantur officia sicut priùs; submissa tamen voce & januîs clausis, excommunicatîs & interdictîs exclusis, & campanîs etiam non pulsatis.* In Corp. Jur. Can. *de Sent. excom.* p. 342. Lezan. *loc. cit.* Sylv. & alii.

5. Nonnulla horum declarantur & probatur. *Tempore interdicti localis generalis:* nam tempore interdicti localis specialis, non possunt tot Missæ, & quotidiè celebrari; cùm dicta concessio *cap. Alma Mater*, censeatur solùm esse pro tempore interdicti localis solùm generalis: docent Lezan. *loc. cit.* Veran. Bonac. Sayr. Ugolin. Solùm in tali loco una intra hebdomadam in antiquo *cap. Permittimus*, Missa absolvi potest, causâ conficiendi Corpus Domini propter infirmos. Nec obest quòd nullus sit infirmus; cùm privilegium *dicto cap.* non exigat illos omninò esse, sed concedit posse confici Corpus Christi, propter infirmos asservandum. Unde Bonac. vult, tantùm in eis Ecclesiis in quibus asservatur Sanctissimum Sacramentum, posse aliquem uti hocce privilegio. Sed gratis, cùm generaliter *dicto cap.* hæc facultas concedatur. Posset ergò Sacerdos, petente aliquo infirmo Viaticum, in aliqua Ecclesia, ubi non asservatur SS. Sacramentum celebrare, causâ conficiendi Corpus Christi Domini.

6. Utrùm dictum privilegium *cap. Alma Mater*, quòd possint tempore interdicti localis generalis celebrari quotidiè Missæ in Ecclesiis & Monasteriis, extendatur ad Ecclesias Sæcularium? *Resp.* Etiam ad Capellas hospitalium, & ad Oratoria privata in domibus ab Ordinario loci ad celebranda Sacra permissa, hocce privilegium tempore interdicti extenditur: quia in favorabilibus, nomine Ecclesiæ veniunt omnia loca sacra; sicuti nomine Monasteriorum, Monasteria Monialium. Ita Veran. Dian. Lezan. Unde licet si tempore interdicti localis generalis,

(b) Lezan. Verã. Bonacina.

(c) Lezan.

ralis, non posset celebrari Sacrum in aliis locis, cùm non sint loca sacra; posset tamen celebrari servatis servandis coram infirma Moniali in Monasterio ejus, cùm sit verè Monasterium.

7. Explicantur *suprà* dictæ conditiones. Prima, *excommunicatis & interdictis exclusis* : & quidem sicut excommunicati, etiam extra interdictum, & interdicti, non tantùm personaliter specialiter aut generaliter, excluduntur; sed etiam qui interdicto generali causam dederunt consiliô, vel auxiliô, vel favore, excludi debent: ùt colligitur ex *cap. Licet, de Privil. in* 6. Quid autem faciendum si excludi non potest, tempore Missæ adveniens; dixi *d.* 5. *ser.* 7. *n.* 44. & 46. *pag.* 162. Secunda conditio, *januis clausis* : non tantùm principalis janua, sed omnes occludi debent. Et si interdicti per foramina, rimulas, aut fenestrellas introspiciant; graviter reprehenduntur in Clementina 1. *de Sent. excom.* (d). Tertia conditio, ut *submissa voce* celebrentur Divina Officia; ne exteriùs audiantur à Sæcularibus. Quarta conditio est, *campanis non pulsatis* ; etiam pro elevatione, parvula campanâ: maximè pro Missa: cùm sicut populus tempore interdicti localis admitti, ita convocari non potest; etiam alio quocumque signô convocativo. Quare tempore præfati interdicti, nec tubâ, nec tympanis, nec aliis signis locò campanarum uti licitum est, dando signa pro Missa. Ita Veran. *hic n.* 7. contra Bonac. *n.* 9. Potest verò convocari populus etiam magna campanâ pro Concione, Reliquiarum ostensione, pro Angelica salutatione, & pro aliis quæ non sunt Officia Divina (b): cùm à talibus non coërceatur populus.

(d) Verani.

8. Quæres; an laici habentes privilegium audiendi sacrum tempore interdicti, peccent non audiendo die festivo? *Respondent* Verani, Avila, Coninch & alii, quòd non teneantur: quia nemo tenetur uti suo privilegiô. Contra quos *Resp.* affirmativè (e). Ratio est: quia præceptum audiendi Sacrum in die festo, obligat omnes legitimè non impeditos. Si quis in carceribus, vinculis, existens, obtineret facultatem ea vincula deponendi, ut Missam audiret, non excusaretur à peccato, die festo non audiens Sacrum, quia in ordine ad audiendum Sacrum die tali, concederetur hoc privilegium; ergò etiam laicus habens privilegium audiendi Sacrum die festo, non excusaretur à peccato, cùm ad hunc finem datur privilegium. Nec datur disparitas, quare tenentur Clerici audire Sacrum, habentes tale privilegium; & quare non laici: cùm æquè Clerici sicut laici, non teneantur uti suo privilegiô.

(e) cum Bonac. Sot. Nugn. Henriq.

9. Quæres 2. An habentes tale privilegium, possint cum sua familia tempore interdicti interesse Divinis Officiis? *Resp.* affir-

affirmativè; dummodo illi non dederint culpabiliter causam interdicto, aut in fraudem non sint assumpti: docent Lezan. *n.* 23. Bonac. *ibid.* Sot. *d.* 22. *q.* 3. *a.* 1. Avil. Ugolin. & alii. An nomine familiæ, intelligantur præter servos, uxor, filius, filia &c? Admittunt aliqui Recentiores apud Bonac. *loc. cit.*

10. Plura ad præsentem materiam, & quoad festivitates tempore interdicti occurrentes, attuli *loc. cit. n.* 47. & ultrà usque *ad n.* 55.

§. III.

Quid dicendum de tertio effectu interdicti, qui est privatio sepulturæ Ecclesiasticæ?

1. RESP. Tertius effectus interdicti est, quòd interdictum locale, sive speciale seu particulare, sive generale, in loco sacro interdicto; interdictum verò personale, sive speciale sive generale, nominatim denuntiatos, ubique in loco sacro privat sepulturâ. Ita Lezan. Bonac. & alii communiter colligunt ex Clementin. 1. *de Sepult.* ex *cap. Quod in te, de Pœnit. & remiss. cap. Si Civitas, de Sentent. excom. cap. Vt privilegia, de Privil.* & *cap. Episcoporum, de Privil. in* 6. Interim

2. Explicatur & probatur Resolutio. *Interdictum locale, sive speciale sive generale (a), in loco sacro interdicto* sepulturam prohibet eorum, qui causam dederunt interdicto, quam etiam eorum qui nec causam interdicto dederunt, nec interdicti sunt, sed prorsus innocentes: quia interdictum locale, non differentiam personarum respicit, sed locum afficit, prohibendo ne in eo quis sepeliatur (a).

3. Attamen privilegium est *cap. Quod in te,* pro Ecclesiasticis, sive Clerici sint sive Religiosi: quòd ii qui nec dederunt causam interdicto, nec interdicti erant, & tamen interdictum servârunt (b); possint in loco sacro interdicto sepeliri sine solemnitate consueta, & absque pulsatione campanarum: nam ita eo *cap.* ordinatur, *Vt Clerici decedentes, qui tamen servaverint interdictum, in cœmeterio Ecclesiæ, sine campanarum pulsatione, cessantibus solemnitatibus omnibus, cum silentio tumulentur.* In Corp. Jur. Can. *de Pœnit. & remiss. p.* 269. Imò ex *cap. Alma Mater,* tempore interdicti localis generalis, dicti Ecclesiastici qui nomine Clerici veniunt, possunt sepeliri cum Divino Officio & Missa, juxta moderationem ibi factam (c): cùm ibi concedatur tempore interdicti Divinorum Officiorum celebratio, cum præscripta moderatione

(a) cap. Quod in te, de Pœnit. & remiss. & cap. Si Civitas, de Sēt. excom.

(b) Lezā. Sylv. Sot.

(c) Lezā. Henriq. l. 13. c. 44.

one eorum. Non gaudentes privilegiô Clericorum, ob carentiam talis privilegii, sepeliri in loco sacro interdicto nequeunt; sed in alio sacro non interdicto tumulari, etiam cum consueta solemnitate possunt.

4. Interdictum verò personale &c. nominatim denuntiatos &c. quia nulli quantùmvis personaliter & specialiter interdicto, debet sepultura in sacro negari, nisi nominatim denuntiatus fuerit (d). Tum quia cap. *Vt privilegia*, conceditur omnibus Fidelibus sepultura in loco sacro, nisi excommunicati vel nominatim fuerint interdicti; tum quia propter Extravag. *Ad evitanda*, nullum censurâ affectum evitare tenemur, nisi nominatim denuntiatum (d).

(d) Lez. Bonac.

Quomodo personaliter generaliter interdicti sint nominatim denuntiati.

5. At difficultas est non parva inter DD. quomodo personaliter generaliter interdicti, sint nominatim denuntiati? Si non sint nominatim denuntiati? Sepultura eis neganda non est, cùm vitandi non sint, nisi nominatim denuntiati, ùt dictum est immediatè. Quare dicit Verani Theologus insignis, negandam esse sepulturam interdictis interdicto speciali, quia ita ordinatum est in Clementin. 1. *de Sepult.* & in cap. *Episcoporum*, *de Privil.* in 6. id etiam est intelligendum de illis, qui causam dederunt locali interdicto, siquidem etiam isti censentur personaliter interdicti; Secùs autem dicendum de personaliter generaliter interdictis: talibus enim (inquit) non est neganda Ecclesiastica sepultura, iis qui non sunt nominati. Quod admitti non potest, quia cap. *Quod in te*, expressè dicit: *licèt autem per generale interdictum denegetur omnibus, tam Vnctio quàm Ecclesiastica sepultura* &c. & verum quod debeat nominatim denuntiari. Sed quomodo? *Respondet* Lezana quòd pro interdicto generali personali non debeat denuntiatio fieri nominatim sub nomine singulorum de populo, sed sufficit sub nomine Civitatis vel populi: cùm moraliter impossibile sit, omnia membra unius communitatis nominatim alio modô denuntiare. Oppositum tuentur Cornej. cum Dian. *resol.* 66. & patet ex ipso verbo *nominatim*, & ex *suprà* dictis. Pariter locale interdictum, nisi denuntiatum sit, non obligat.

6. Ex his collige, quòd quàmvis tempore interdicti localis, neque amentes neque infantes queant in loco sacro interdicto sepeliri, ob rationem datam *suprà*, *n.* 2. (nec obest quòd talium assistentiam Ecclesia non excludat à Divinis officiis, quia prohibitio excludens à Divinis, respicit utentes ratione; sepulturā verò negans eis, respicit cadavera): & tempore interdicti generalis personalis, cùm sint partes communitatis; tamen tempore interdicti personalis specialis, possunt sepeliri in loco sacro non interdicto: cùm interdictum personale speciale, solùm in individuo, & non alias descendentes aut collaterales attingat personas. Ita Bonac. *n.* 9.

7. Du-

7. Dubium est inter Theologos, utrùm saltem illis festivitatibus, in quibus juxta *cap. Alma Mater*, licitum est Divina Officia publicè & solemniter celebrare, ùt in festivitatibus Natalis Domini, Paschæ, Pentecostes, Assumptionis Virginis Matris, à primis vesperis incipiendo (juxta Doctorem Resolutum), possint mortui sepeliri in loco sacro interdicto? similiter illi qui habent privilegium quotidiè assistendi Divinis Officiis, an quotidiè etiam sepeliri queant? *Resp.* negativè contra Bonac. quoad utrumque: quoad 1. contra Sayr. Sot. Navar. Henriq. Quoad 2. contra Avil. Coninch. Ratio est: tum quia tres effectus dicti, privatio Sacramentorum, privatio Officiorum Divinorum, & privatio sepulturæ Ecclesiasticæ, distinguuntur; ergò potest unus tolli, nempe privatio Officiorum Divinorum, & secundi sublatio negari. Tum quia in præfatis festivitatibus, à Jure non tollitur interdictum, sed tantùm relaxatur præcisè quoad effectum celebrandi solemniter & publicè Divina Officia: quapropter in loco sacro interdicto nullus potest sepeliri, nisi habeat speciale privilegium. Probabilis quidem est opposita sententia, sed hæc probabilior; pro hacque sunt Lezan. Veran. *loc. cit.* Covaruv. Ugolin. Paludanus & alii.

8. Cæterùm si quis sepultus fuerit extra locum sacrum tempore interdicti, cessante postea interdicto ejus ossa extrahenda sunt, & sepelienda in loco sacro, si id commodè fieri potest, ùt asserunt Glos. *cap. Nobis*, Henriq. *cap.* 44. *n.* 5. Econtra si sepeliatur tempore interdicti localis in loco interdicto, non habens hocce privilegium sepeliendi, non est extrahendus ex illo: quia ùt notat Glos. *loc. cit.* hoc non habetur Jure statutum. Aliud est de excommunicatis, cùm sit id expressum in Jure *cap. Sacris*.

§. IV.

De reliquis effectibus interdicti.

QUartus effectus interdicti, pertinens ad personas Ecclesiasticas est, quòd interdicti personaliter, eligi nequeant ad prælaturas seu dignitates (a); idem dicendum de eo qui interdictum non servavit: *cap.* 1. *de Postulat. Prælat.* & *cap. Tanta, de Excess. Prælatorum.*

2. Ultimus effectus est privatio ingressûs Ecclesiæ: de hoc habetur sententio *cap. Sacro, de Sent. excom. cap.* 1. *eod. tit. in* 6. *cap. Episcoporum, de Privil. in* 6.

(a) Lez. Azbr. Sa verb. Interd.

3. Differt

3. Differt hoc interdictum à personali simpliciter dicto, 1. quia interdictum personale, privat participatione Divinorum in omni loco; hoc verò tantùm privat participatione eorum quæ in Ecclesia celebrantur, extra eam verò potest celebrare, aut audire Missam, v.g. in domo, agro, oratorio privato, ùt colligunt ex *cap. Is cui, de Sent. ex com. in* 6. Veran. *d.* 47. *de Interd. sect.* 4. §. 4. Lezan. *loc. cit. n.* 36. & apud eum Cornej. Navar. & alii. 2. ùt notat Cornej. cum aliis quòd licèt interdictum personale simpliciter dictum, non privet ingressu Ecclesiæ ad orandum, quando Divina non celebrantur; hoc tamen interdictum privat tali ingressu, propter *cap. Latorem*, 33. *q.* 2. Sed oppositum communiùs docent DD. signanter Dian. Bonac. Lezan. Et etiamsi expositum sit SS. Sacramentum, potest tunc intrare Ecclesiam, & privatim orare, quando Divina Officia non celebrantur, dicunt Suar. *d.* 34. *n.* 36. Coninch *n.* 59. Reginald. *n.* 41. Navar. Avil. Covaruv. & alii contra Sylv. A fortiori potest intrare Ecclesiam, etiam tempore Officii Divini; non causâ orandi, sed transeundi, aut aliquid aliud faciendi: quia ingressus tali negatur ad Divina Officia celebranda, audienda; non verò absolutè quicumque: in quo omnes conveniunt.

4. Valdè probabile est, interdictum ab ingressu Ecclesiæ posse celebrare in cœmeterio etiam adjuncto Ecclesiæ, & in eo audire Missam etiam in Ecclesia habitam (b): quia odiosa concernentia Ecclesiam, non extenduntur ad cœmeteria.

(b) Fill. t. 1. tr. 18. c. 5. n. 103. Bonac. Dian. Lez.

5. Ex his collige 1. non peccare mortaliter sepelientem interdictum personaliter generaliter, non nominatim: patet ex antè dictis. 2. talem recipere probabiliter non posse Sacramenta in Ecclesia, & extra Ecclesiam (c): nam qui recipit Sacramenta, censetur formaliter ingredi Ecclesiam.

(c) Lez. Suar. Laym. contra Bonac. Dian.

De cessatione à Divinis.

Differentia interdicti à cessatione.

6. Interdictum multipliciter differt à cessatione à Divinis. 1. quia cessatio à Divinis non est censura. 2. quia violans cessationem à Divinis, licetsi graviter peccet, non tamen fit irregularis; econtra violans interdictum. 3. quia cessatio à Divinis numquam afficit personas, sed tantùm locum: quapropter extra talem locum liberè possunt Divina celebrari & audiri à quolibet; secùs interdictum, plerumque personale & afficit personas. 4. Sepultura in loco sacro tempore cessationis à Divinis juxta sententiam communissimam potest concedi, dummodo fiat sine Officio funebri. Negant hoc quidem aliqui, sed nullo Jure id probare valent. Ita colligitur ex Veran. Bonac. Suar. Reginaldo & aliis.

7. Ces-

7. Cessatio à Divinis, si eam spectemus ab effectu, est desistentia à Divinis; si verò formaliter & ùt est causa, est prohibitio Officiorum Divinorum, Sacramentorum &c. in loco certo. Suar. Avil.

8. Conditiones ad eam: Ut delictum sit publicum: ut præcedat admonitio: ut imponens eam, cum eo contra quem fertur, componant, aut ad Papam recursum faciant intra mensem; alioqui finito mense, obligatio cessationis desinit: *cap. Quàmvis*, §. *fin. de Offic. Ordinar*. Suar. *d.* 39. *sect.* 3. *n.* 13. Sylv. *verb. Cessatio*, *q.* 1. Sayr. *lib.* 5. *cap.* 18. Filliuc. *q.* 8. Angel. *n.* 3. Bonac. *ibid. d.* 6. *punct.* 2. *n.* 2. Plura faciliter declarari possunt ex jam dictis *de Censuris*.

SERIES VI.

Qualiter peccent, & quas pœnas incurrant violantes interdictum?

1. Resp. & dico 1. Violantes interdictum, sive personale particulare aut generale in quo omnes conveniunt, sive locale particulare aut generale quidquid dicant Cajet. cum Navar. sive Spirituales sive Sæculares sint; mortaliter peccant, nisi levitas materiæ excuset: quia contra præceptum in re gravi peccant. Ita Ostien. Sylv. Bonac. Lezan.

2. Dico 2. Violantes interdictum quodcumque laici, nullam pœnam incurrunt: cùm in nulla lege sit expressa. Sed si Dominus aut quis alius, compellat Clericum in loco interdicto, publicè ac solemniter celebrare Divina, vel pulsu campanæ aut voce Præconis convocet populum ad audienda Divina, vel impediat ne monitus excommunicatus aut interdictus, dum solemnia Missarum celebrantur, exeat; incurrit excommunicationem Papæ reservatam ex Clementin. 2. *de Sent. excom.* Navar. Cornej. Lezan.

3. Dico 3. Personæ Ecclesiasticæ violantes interdictum quodcumque, per exercitium alicujus Ordinis Sacri, eô modô quô à laicis exerceri non potest; incurrunt irregularitatem: *cap. Is qui, de Sent. excom. in* 6. ubi est sermo de interdicto locali, & *cap. Is cui, eod. tit. in* 6. ubi est sermo de interdicto personali (a). Item si in loco interdicto hoc culpabiliter fecerint, incurrunt suspensionem à voce activa & passiva, ita ut nec eligi nec eligere possint, *cap. Is qui* (b); & privationem ingressûs Ecclesiæ, *cap. Episcoporum*, *de Privil.* In Corp. Jur. Can. *ibi* p. 337. Similiter existens in interdicto personali, privationem Ecclesiasticæ

(a) D. R. in 4 d. 11. q. 1. a. 4. Cornej. Lez. Sylv.

(b) Cornej. Lez.

asticæ sepulturæ in Ecclesia vel cœmeterio, nisi pœnituerit, *cap. Is cui*, Lezan. *verb. Interdictum*, *n.* 37. Suar. & alii.

4. Dico 4. Clerici aut Regulares quantùmcumque exempti, facientes celebrari Divina in locis interdictis, aut interdictos ad Divina Officia, Sacramenta, vel Ecclesiasticam sepulturam admittentes, si interdicti non sint, incurrunt interdictum ab ingressu Ecclesiæ, donec de transgressione hujusmodi, ad arbitrium ejus cujus sententiam cōtempserunt, satisfecerint: *cap. Episcoporum.* In Corp. Jur. Can. *de Privil. lib.* 5. *tit.* 7. *cap.* 8. *p.* 337. Doct. Resol. Lezan. *loc. cit.* Thesaur & alii. Sed

5. Notant Guido super *cap. Is qui*, *de Sent. excom.* & *cap. Alma*, *in* 6 & Doctor Resol. *in* 4. *d.* 11. *q.* 1. *a.* 4. quòd celebrantes in loco sacro interdicto, aut facientes celebrari in loco interdicto sive à Jure sive ab homine, pœnam dictam incurrunt: quia in dicto *cap. Episcoporum* expresè hoc habetur, *in locis interdictis ab Ordinariis sive Delegatis Judicibus, vel à Jure;* celebrantes verò coram excommunicatis vel interdictis, tunc incurrunt dictam pœnam privationis ingressûs Ecclesiæ, quando hoc præstant coram excommunicatis aut interdictis ab homine, non à Jure: quia dicto *cap. Episcoporum*, subditur, *donec ad arbitrium ejus cujus sententiam contempserunt, satisfecerint.*

In anteriori §. n. 4. est sermo solùm de persona interdicta; hîc autem etiam de loco nempe Civitate &c.

6. *Sed pone* (inquit Doct. Resol. *loc. cit.*) *quòd interdictus ab ingressu Ecclesiæ, non ingerit se officio sui Ordinis in Ecclesia, sed sub aëre vel sub tentorio, vel in domo privata celebrat; numquid erit irregularis? Dic Joan. quòd non: quia littera dicit, quòd in ipsa Ecclesia censetur sibi celebratio interdicta. Adde tamen, hoc fallit si celebret in suburbiis ubi Civitas est interdicta, vel capellis vel cœmeteriis contiguis, ubi Ecclesia est interdicta.*

7. Dico 5. Clerici & Regulares, etiam exempti, non observantes locale generale interdictum, à Sede Apostolica vel Ordinario loci, vel à Provinciali Concilio statutum, advertentes illud observari ab Ecclesia Cathedrali, seu Matrice, seu Parochiali; incurrunt ipsô facto excommunicationem, ex Clementin. 1. *de Sent. excom.* etiamsi prætendant illud nulliter esse latum. Ita Doct. Resol. *loc. cit.* Sylv. *verb. Excom.* 9. Lezan. *verb. Interdictum*, *n.* 38. Bonac. *punct.* 6. *n.* 4. Tambur. Thesaur. & alii. Et si moniti, tempore interdicti celebrare non desistā, quicumque sint, incurrunt pœnam perpetuæ depositionis: *cap. de Cleric. excom. & minist.* Barbos. Lezan.

De relaxatione & absolutione ab interdicto.

8. Breviter dicendum 1. Vel est latum ad tempus, aut conditionatè? Sic transcurso tempore, conditione, cessat interdictum. Vel est

impositum

impositum absolutè sine limitatione? Tolli non potest nisi absolutione. 2. Quàmvis Confessarius nequeat tollere interdictum locale generale aut speciale, nec aliquem absolvere à personali generali, cùm spectet ad forum contentiosum; potest tamen absolvere ab interdicto personali particulari, sive à Jure sive ab homine sit, si reservatum non sit; sicut ab excommunicatione non reservata: imò etiamsi sit reservatum, si pœnitens habeat privilegium ut absolvatur ab omnibus censuris, quale est Bulla Cruciatæ. Videndus Lezan. tali *verb. n.* 30. 3. Quòd Prælati Regulares privilegiati, possint suos subditos Regulares absolvere ab interdicto personali particulari, etiamsi sit reservatum, patet ex dictis de aliis censuris. Plura faciliter declarari possunt ex jam dictis *de Censuris*. Quare sit

DISTINCTIO VI. & Ultima.

Sub qua regulantur Ideæ irregularitatum.

SERIES I.

Quid sit, quotuplex irregularitas, quæ causa ejus efficiens, & quod subjectum?

1. IRregularitas lato modô talis, est carentia regulæ; strictè de qua hîc, est inhabilitas seu impedimentum Canonicum, directè impediens susceptionem Ordinum Ecclesiasticorum, & eorum usum. Ita definiunt Sylvester, Navar. Lezan. Irregularitas quid sit?

2. Explicatur & probatur. Dico, *inhabilitas seu impedimentum*: nam quàmvis omnis irregularitas sit inhabilitas, multa tamen sunt impedimenta, quæ non sunt irregularitates (a). Unde ly *impedimentum* hîc locum generis tenet. 2. *Canonicum*: ad denotandum, non esse Jure Divino aut Civili, sed Canonico introductum, ut omnes docent. Quapropter etiamsi quilibet non baptizatus sit inhabilis ad Ordines, cùm hæc incapacitas sit inhabilitas Jure Divino inducta: ea tamen non est irregularitas, eò quòd sit Jure Canonico talis. Excluditur etiam peccatum mortale à ratione irregularitatis: quia etiamsi impediat dignam sacri Ordinis susceptionem, non tamen Jure Ecclesiastico, sed Divino obstat receptioni Sacramentorum. Item excluditur inhabilitas proveniens ex naturali impotentia perpetua ad usum

(a) Verani.

ad ufum Ordinis: ùt fi quis linguâ, oculîs, mánibûs, aut ufu rationis careat: quia hoc impedimentum oritur ex ipfa rei natura, non verò ex Jure Ecclefiaftico.

3. *Directè*: ut diftinguatur ab excommunicatione, quæ non privat prædictîs, nifi quatenùs funt quædam communicationes, non quatenùs Ordines (b). Et quatenùs dicitur univerfaliter impediens fufceptionem & ufum Sacrorum Ordinum Ecclefiafticorum, differt ab interdicto, quod non femper impedit ufum Ordinum, quod non facit irregularitas (b).

(b) Lez. v. Irreg. n. 1. Verâ. & alii.

4. Irregularitas habet varias exdivifiones, de quibus *infrà*. Dividitur 1. in eam quæ procedit ex defectu, & in eam quæ provenit ex delicto feu ex culpa. Ultrà, in totalem & partialem. *Totalis* eft illa quæ privat omnì Ordine fufcipiendo, & omni ufu fufcepti; *partiali* verò, quæ non omni Ordinis minifteriô, fed aliquô tantùm. Laym Lezan.

5. Irregularitas ferri nequit ab homine inferiore Papâ ùti cenfur Ecclefiaftica, cùm non fit cenfura, fiquidem non eft pœna, plerum que enim provenit non ex delicto, pœna autem præfupponit culpam Et fi feratur aliquando permodum pœnæ propter prævium delictum non eft tamen pœna medicinalis ficut eft cenfura: tum quia *cap. I qui*, pro regula generali ftatuitur, nullam effe irregularitatem nifi fi in Jure (intellige Canonico de quo ibi fermo) expreffa.

6. Caufa materialis feu fubjectum irregularitatis, eft omnis capa Ordinis, fubjectus Juri communi, prout communiter DD. tenent. In de eft, quod nec Judæus, nec fœmina, nec Papa, incurrere poffi irregularitatem, quia non fubfunt Juri: illi enim funt extra Jus, hi fupra Jus, qui illud ftatuere & irregularitatem folus ferre poteft. Sylv Lezan. Bonac. *hîc*. Quare fi ex aliquo accidenti eligeretur irregulari in Papam, eô ipsô defineret effe irregularis: *cap. Licet*, & *cap. Qui periculum, de Elect.* Suar. *d.* 40. *fect.* 7. Bonac. *n.* 9. *p.* 556.

SERIES II.

De irregularitate ex defectu.

IRregularitas multiplex ex defectu, per alios (a) ad 5. fpecies ex defectu animæ, ex defectu corporis, ex defectu natalium, e defectu ætatis, & ex defectu Sacramenti; per alios (b) ad 8. fp cies reducitur, ordine prout cuilibet placet.

(a) Bonac. Rotar.

(b) Lezan. Præpofit.

SE-

De irregularitate ex defectu natalium.

1. DEfectus natalium hîc est, quòd quis sit filius illegitimus: hoc est, ex illicito sive publico sive occulto concubitu natus. Talis omnis, irregularis est per *cap. Vt filii Presbyterorum.* Clarè & fusè explicui, quis illegitimus, quis naturalis, quis spurius dicendus; & an possit promoveri ad Officia, & qualia, *suprà, de Ord. ser.* 4. *n.* 40. 41. 42. 43. 44. Nonnulla addo:

2. Primò, quòd quàmvis per futurum matrimonium legitimentur illegitimi, ùt dixi *loc. cit. n.* 40. non tamen omnes, sed solùm naturales, non spurii: nam si maritus, vivente uxore cum alia procreet prolem, mortua uxore ejus, etiamsi contrahat cum ea matrimonium, proles dicta non legitimatur per illud: proùt declaravit Alexand. III. rescribens Exonensi Episcopo sequentia (c): *Tanta est vis matrimonii, ut qui antea sunt geniti, post contractum matrimonium legitimi habeantur. Si autem vir, vivente uxore sua aliam cognoverit, & ex ea prolem susceperit, licet post mortem uxoris eamdem duxerit, nihilominùs spurius erit filius, & ab hæreditate repellendus, præsertim si in mortem uxoris prioris, alteruter eorum aliquid fuerit machinatus.* In Corp. Jur. Can. *tit. Qui filii sint legitimi, p.* 219. *lib.* 4. *cap.* 6.

(c) c. 6. cod. in 1. Compil.

3. Secundò, legitimati à Principibus sæcularibus, non sunt legitimati ad Ordines, sed ad sola Officia sæcularia (d). Tertiò, quòd hos legitimare, seu cum eis in hac irregularitate dispensare valeat, in ordine ad sacros Ordines, dignitates, & beneficia curata, solus Papa; ad minores verò Ordines, & beneficium simplex, potest etiam Episcopus (e), admissa duplici limitatione: primum & secundum est decisum *cap. Is qui, de Filiis Presbyt. in* 6. tertium declaratur per sequentia. Prima limitatio est, ut beneficium simplex non sit possessum à Patre illegitimi (e): constat ex Trident. *sess.* 25. *cap.* 15. *de Reform.* ubi sic: *Vi paternæ incontinentiæ memoria locis Deo consecratis quos maximè puritas sanctitasq; decet, longissimè arceatur; non liceat filiis Clericorum qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in Ecclesiis ubi eorum Patres beneficium aliquod Ecclesiasticum habent aut habuerunt, quodcumq; etiam dissimile beneficium obtinere, nec in dictis Ecclesiis quoquomodo ministrare, nec pensiones super fructibus beneficiorum quæ Parentes eorum obtinent vel aliàs obtinuerunt, habere. Quòdsi in præsenti, Pater & Filius, in eadem Ecclesia beneficia obtinere reperiantur; cogatur filius suum beneficium resignare, aut cum alio permutare extra Ecclesiam, intra trium mensium spatium, aliàs*

(d) Rotar.

(e) D. R. in 4. d. 25. q. 6. a. 2.

ipso Jure, eò privatus existat: & super iis quæcumq; dispensatio, surreptitia censeatur. Ad hæc, reciprocæ resignationes, si quæ posthac à Parentibus Clericis in favorem filiorum fient ut alter alterius beneficium consequatur; in fraudem hujus Decreti, & Canonicarum sanctionum factæ, omninò censeantur: nec collationes secutæ, vigore hujusmodi resignationum seu aliarum quarumcumq;, quæ in fraudem factæ fuerint, ipsis Clericorum filiis suffragentur. Secunda limitatio est, ut tale beneficium non exigat Sacrum Ordinem vî collationis vel aliter, alioquin non posset Episcopus cum eo dispensare, sicut in Ordine sacro ut eum recipiat. Ita Verani.

Pro discursu & solutione. 4. Casus est. Orphanus N. suscepit Diaconatum, petit Presbyteratum; & objicitur ei quòd natus, sit expositus in hospitali; quæritur an sit irregularis, propter periculum illegitimitatis? *Resp.* Aliquot circa hoc reperiuntur Sententiæ. Prima est Rebel. *de Oblig. Just. p.* 2. *lib* 1. *q.* 2. *n.* 15. Avil. *de Censur. p.* 7. *d.* 3. *dub.* 9. Sayr. *ibid. n.* 7. *cap.* 10. *n* 39. Covaruv. Lopez. affirmativa. Ratio est eorum: quia in dubiis tutior pars est eligenda, *cap. Illud, de Cler. excom. ministr.* Secunda est Suar. *in* 3. *p. tom.* 5. *de Censur. d.* 50. *sect.* 4. *n.* 4. Filliuc. *in Quæst. moral tom.* 1. *tr.* 19. *cap.* 5. *n.* 141. & 143. Salas *in* 2. *p. D. Thom. tom.* 2. *tr.* 8 *d. unic. sect.* 24. *n.* 246. Sanctarel. de Alcolea *tr.* 1. *resol.* 41. negativa. Ratio est eorum: quia quilibet præsumendus est legitimus, dum non probatur contrarium; tum quia in dubiis præferenda est pars benignior. His subscribo &.

5. Dico: Dictus expositus non est irregularis, sed est ordinandus nisi aliud obsit ei: quia Gregor. XIV. in Bulla quadam, edita in favorem Confraternitatis habentium curam talium, declaravit & ordinavit, ut expositi habeantur pro legitimis: teste N. Cernej. *in* 3. *p* *D. Thom. tr.* 5. *de Irregular. d.* 15. *dub.* 1. *n.* 4. Veran. de Alcolea cum aliis.

6. Sed Testes probant eum esse illegitimum, & Episcopus ei contulit beneficium; quid ad hoc? *Resp.* In hoc casu cessat difficultas proposita: nam expositi, sunt legitimati à Papa, ùt dictum est *num. præc*

7. At ei Episcopus dedit beneficium quod tenet Pater ejus Sacerdos v. g. in Ecclesia Græca ùt reperitur in Russia; quid ad hoc? *Resp.* Non potest ei conferri beneficium; & si est collatum, collatio est nullitatis: deducitur hoc per varia *cap.* Alexander III. *cap. Præsentium*, dicit: *Authoritate jubemus, ut filios sacerdotum in Ecclesiis Paternis ministrare, vel eas qualibet occasione obtinere, nullatenùs patiaris: sed ipsos ab Ecclesiis in quibus Patres eorum ministrare noscuntur, studeas penitùs amovere.* In Corp. Jur. Can. *de Fil. Presb. tit.* 17. & 18. *p.* 4. Et *cap. Quoniam*: Præcipimus, *quatenùs si manifestum & publicum fuerit, Patres in Ecclesiis pers*

natus

natus gessisse; filios ab eisdem (si etiam eas adepti sunt) penitùs excludatis: nec ad earum gubernationem ulteriùs assumantur. Nolumus enim ut causa in judicium deducatur, vel Testes etiam admittantur, si hoc manifestum existat. In Corp. Jur. Can. *loc. cit. p.* 41. Idem dicitur *cap. Cùm decorem*, ubi sermo est de illegitimo filio per sequentia: *Cùm indecorum sit, ut in altaris officio illegitimus filius impudico Patri ministret, in quo Unigenitus Filius æterno Patri pro salute humani generis victimatur* &c. Et *cap. Ad abolendum*, additur: *& si fuerit contra præscriptum, decernimus non valere.* In Corp. Jur. Can. *loc. cit. p.* 41. Ubi certa est causa, Testes nō sunt necessarii.

8. Episcopus ei dedit aliud beneficium, supponamus oppositam sententiam esse veram, aut extra casum esse defactò illegitimum; quid ad hoc? *Rdet* Alexander III. Oxoniensi Episcopo *cap. Proposuit: cæterùm quia indignum est, ut ipse postquam est in Subdiaconum ordinatus, omninò debeat Ecclesiastici Beneficii provisione carere; Mandamus, quatenùs aliquem honestum Presbyterum cum assensu ejusdem Clerici invenire studeas, qui Ecclesiæ serviat supradictæ; ita quòd præfatus R. medietatem omnium beneficiorum prædictæ Ecclesiæ, eidem in suo Ordine serviendo, pacificè debeat obtinere.* In Corp. Jur. Can. *loc. cit. p.* 40.

9. Concludo ex Corp. Jur. Can. *p.* 218. *cap.* 5. Quando objicitur alicui in judicio Sæculari nativitas, remitti debet ad Judicem Ecclesiasticum.

10. Quomodo verò ista irregularitas tollatur per professionem, & aliter tolli possit; dixi *de Ordine*, ut Index Libri monstrat.

SECTIO II.

De irregularitate ex defectu libertatis.

1. PRopter defectum libertatis, strictè servus, est irregularis: *cap.* 1. *de Servis non ordinand.* Doct. Resol. *in* 4. *d.* 25. *q.* 5. *a.* 1. Plura ad propositum, dixi *de Ordine ser.* 4. *n.* 5. 6. 7. & 8. Quibus addenda sunt: quòd hæc irregularitas non sit perpetua, sed cessante servitute, cessat ea absque ulla dispensatione (a): Et sufficit qualiscumque licentia Domini, etiam tacita: ùt colligitur ex textu *d.* 64. in *cap. Si servus*, ubi habetur: *Si servus, scienter non contradicente Domino, in Clericum fuerit ordinatus; ex hoc ipso quòd constitutus est liber, & ingenuus erit.* Item defectu libertatis redduntur irregulares, ex obligatione sua continuò occupati actionibus humanis & politicis, *cap. Unico*: siquidem hæc obligatio ad ratiocinia, est quoddam temporale vinculum, reddens hominem valdè impeditum ad Ecclesiastica exercitia

(a) Verani.

exercitia (e). Taliter occupati sunt, qui habent administrationem pu-
blicam, vel privatam cum obligatione reddendæ rationis illius: cu-
jusmodi sunt Tutores, Procuratores, Curiales, Judices, Milites, &
similes de quibus Sylv. *verb. Ordo* 4. *q.* 2. & 3. Sayr. Lezan. Et tam-
diu tantùm sunt irregulares, quamdiu officio hocce occupati. Lezan.
loc. cit. n. 19.

SECTIO III.

De irregularitate ex defectu animæ.

1. DEfectus animæ ad propositum, triplex est: defectus usûs ra-
tionis, defectus scientiæ, & defectus fidei. Defectus usûs ra-
tionis, Jure Ecclesiastico *cap. Maritum*, *d.* 33. inducit irregu-
(a) Veran. Lezan. Bonac. laritatem (a), & Jure naturali; cùm nequeat Ordines exercere inha-
bilis ad eos. Quare perpetuò amentes, furiosi, irregulares sunt. Item
amentes, furiosi habituati, qui lucida intervalla habere solent: si-
cùs ex accidenti perturbatione capitis, aut infirmitate, calore nimi-
tales, ùt docetur communiter. Et quamvis secundùm communem sen-
tentiam DD. qui incidit in amentiam quæ vocatur habituata, etiam
perfectè sanatus, irregularis sit in ordine ad recipiendos Ordines; non
tamen ad exercitium, si receperit ante talem defectum, sed tantùm
tamdiu, quamdiu durat talis defectus. Ita communiter cum Navar. co-
ligunt ex *cap. Illud*, 7. *q.* 1. & *cap. In tuis litteris*, 7. *q.* 2. (b). At u-
(b) Verani. exerceat susceptos Ordines, debet esse per longum tempus sanus, qu-
si in sanitate confirmatus: ùt *suprà* in materia *de Sacram.* ex D.R.
Canonibus deduxi: quod monstrat Index.

2. Concludendum: non quoad exercitium, in tanta recuperata s-
nitate existentem Diaconum exigere dispensationem in irregularitat-
sed quoad susceptionem Presbyteratûs, ab ipso Papa indigere, doc-
Verani: cùm dicta amentia, veram induxerit irregularitatem; cuj-
dispensatio nulli Episcopo conceditur.

3. Quoad defectum scientiæ, Dico: Illiteratus, irregularis est,
Jure Ecclesiastico *cap. Illiteratos*, *d.* 36. ubi dicit Gelas. Papa 1.
Episcopos per Lucaniam: *Litteris carens, sacris non potest esse aptus o-
ciis*: In Corp. Jur. Can. *Episcopi & Ecclesiastici*, *p.* 49. & Jure natu-
li, ùt per se & ex anteriori *num.* patet. Notandum, quòd sint
(Qualis defectus scientiæ inducit irregularitatem.) versi Theologi ad propositum: Garcias enim *de Benef.* 7. *p. cap.* 7.
19. Henriq. & alii asserunt, solùm eum esse irregularem, qui ca-
litteris, qui numquam Grammaticam audivit; cæteros verò non hab-

tes

tes requisitam per Canones scientiam, ad quemlibet respectivè Ordinem prohiberi, non verò reperiri irregulares: quia *cap.* dictum declarans irregularem defectu scientiæ, exprimit *litteris carens*. Alii autem, ùt sunt Navar. Suar. Reginald. apud Bonac. *de Irregul. d. 7. q. 2. punct. 1. n. 2.* carentem requisita per Canones scientiâ, irregularem esse prætendunt. Qualis autem scientia ad quemlibet Ordinem requiratur, dixi *de Ordine ser. 3. sect. 2. n. 15.*

4. Quàmvis nulli in ordine ad Clericatum, in statu sæculari possit conferrri prima tonsura illiterato; secùs tamen si velint eum Religiosi suscipere ad suum Ordinem ut eum instruant, videntes capacitatem ejus: nam *cap. Nullus Episcopus, de Tempore ordinat. lib. 6.* prohibetur illiterato prima tonsura conferri, cum addito, *nisi Religionē intret.* Potest quidem & solus Papa dispensare cum aliquo in defectu requisitæ scientiæ, non autem cum illiterato totaliter tali, cùm sit impedimentum de Jure naturæ, ùt vidimus immediatè. Ita Veran. Bonac. Suar. Et si ignorantia dicta, esse desinat; cessat & irregularitas, seclusa quacumque dispensatione. Verani, Lezan. nisi hac intentione, ut priùs addiscat necessaria quàm susceptum Ordinem administret.

5. Quid sit neophytus, & quid sit ad tempus irregularis in ordine ad recipiendos Ordines majores; non verò in ordine ad minores; vide *suprà, de Sacram. Ord. ser. 4. n. 1. & 2.*

SECTIO IV.

De irregularitate ob defectum ætatis præscriptæ, & quæ contrahitur ob defectum corporis.

1. DE irregularitate ex defectu ætatis, sat dixi *de Sacram. Ord. ser. 3. sect. 2. n 11.* De irregularitate ob defectum corporis, hîc latiùs Dico. Duæ sunt regulæ considerandæ: Prima, vel defectus corporis seu vitium membri corporis, totaliter impedit exercitium congruum Ordinis, vel hoc præstat quòd habens illud, nequeat absque notabili deformitate celebrare? Reddit talem esse irregularem, ùt dixi *de Ord. ser. 3. sect. 2. n. 1. 2. & 3.* Sicque qui habet linguam impeditam, quòd non possit verba proferre, est irregularis: *cap. 2. de Corp. vitiat.* Ob deformitatem notabilem irregularis est, qui caret nasô, prout habetur in *cap. penult.* ubi dicitur: sive talis defectus contingat invito sive ex culpa propria ejus. Item qui caret oculo aliquo, habetur in *cap. Si Evangelico, d. 55.* maximè si est oculus

 erutus:

erutus: quia ibi sic dicitur: nam illi cui erutus est oculus, non possunt secundùm Canones, Sacerdotii Jura concedi. Vel habet utrumque oculum, sed utrumque nimiùm deformem; irregularis est. Qui verò habet utrumque oculum absque deformitate, sed dexter aut sinister caret visu; irregularis propterea non est (a): quia adaptatio Missalis juvat, ut sine curva conversione & difformitate notabili, legere possit Canonem. Similiter ob deformitatem irregularis est, habens duo capita, aut duas manus in eodem brachio. Ad hanc speciem irregularitatis reducitur ea, quâ afficiuntur hermaphroditi: de quibus *suprà*, *de Ordine ser.* 3. *sect.* 1.

(a) Sayr. l. 6. c. 8. n. 8.

2. Ad hæc animadvertenda. 1. Sicut gibbosum non esse irregularem, nisi gibbositas conjuncta sit cum nimia deformitate; ita claudum, nisi adsit magna gressus deformitas, ita ut baculo vel pede ligneo indigeat (b). 2. Eum qui caduco morbô solet laborare, sed raro cadere, sputa ore non evomere; privatim celebrare posse, adjuncto ei Socio Sacerdote, qui Missam prosequi posset, si is deficeret: dicent Laym. *cap.* 7. *de Irregular. n.* 2. Veran. *ibid. d.* 50. *sect.* 3. *n.* 3.

(b) Verani.

3. Secunda regula est: quòd si defectus alicujus membri contingat ex propria culpa, etiamsi deformitas non appareat exteriùs, ùt si quis sibi membrum aliquod occultum abscindat culpabiliter; talis irregularis est: ùt habetur in *cap. Si quis abscidit*, & *cap. sequent. d.*

4. Quando est dubium an impedit vitium vel non, similiter an notabilem deformitatem generet vel non; judicare spectat ad Episcopum, & Prælatos Regulares respectu suorum Inferiorum. Suar Avil. Lezan. contra Sylv. Navar.

5. Hæc irregularitas non tollitur per baptismum aut professionem, cùm nullo Jure id concessum sit; sed tollitur aut cessatione defectus, aut dispensatione quæ fieri potest à Papa, & in Regularibus à Prælatis eorum: cùm hi possint cum suis Inferioribus Regularibus dispensare in omni irregularitate, demptis tribûs; homicidii voluntarii, mutilationis, & bigamiæ (c): nisi ex dispensatione sequatur grande scandalum. Ita Laym. & Lezan. Imò Peyrin. *tom.* 1. *Privil. Minim. in Constit. Ju* II. *n.* 118. referens Crucem *lib.* 1. *de Statu Religiosorum cap.* 6. *dub.* *concl.* 2. asserit, Prælatos Regulares Mendicantium, & cum eis participantium, posse dispensare cum eis habentibus membrum abscissum etiam sua culpâ, & manifestum: ùt si careant oculô dextro, digitô qui non sit pollex: quia in his dispensat Episcopus, inquit Lezan. *verb. Irregul. n.* 14.

(c) Lez. v. Irregul. n. 12. & tom. 1. c. 18. n. 40. Bordon. res. 11. n. 7.

SECTIO V.

De irre

De irregularitate quæ contrahitur ex defectu lenitatis seu mansuetudinis.

I. Cum similes esse debeant Ministri suo Principali Christo Domino, quem in Sacrificio repræsentant; præleferre debent lenitatem, seu mansuetudinem Christi. Quapropter Ecclesia, non tantùm eos qui malitiosè aliquem occiderunt aut mutilârunt, rejicit à ministerio hocce sancto; sed etiam eos qui sine culpa propria ad mortem aut mutilationem in aliquo factam, concurrerunt: ùt notant communiter DD. signanter N. antiquior Michaël de Bononia *in* 4. *d.* 25. *q.* 2. *a.* 1. Unde irregularitas, contrahitur ex occisione hominis facta per publicam auctoritatem, etiamsi nulla interveniat culpa propria, sed id fiat ex officio, ùt communiter deducunt ex *cap. Si quis viduam, d.* 50. ubi sic habetur: *similiter si homicidii, aut factô, aut præceptô, aut consiliô, aut defensione, post baptismum conscius fuerit, & per aliquam subreptionem ad Clericatum venerit; dejiciatur.* In Corp. Jur. Can. *p.* 1. *d.* 50. *p.* 64. deducitur id & ex aliis plerisque Juribus, ùt videbimus *infrà.* Potest autem hæc hominis occisio, facta per publicam auctoritatem, duplici modô contingere: 1. viâ judiciaria. 2. in bello justo. Sed

2. Ubicumque propter occisionem aut mutilationem incurritur irregularitas; prærequiruntur hæ conditiones: ut occidens aut mutilans aut cooperans &c. sit baptizatus: quia Jura loquuntur solùm de baptizatis, ùt & in *cit.* immediatè *cap.* vidimus. 2. ut eam incurrens, sit doli capax: patet tum ex Clementin. *Si furiosus, de Homicidio;* tum ex eo quòd actus irregularitatem inducens, debeat esse humanus. 3. ut cooperatio ad mortem sive mutilationem, non sit multùm remota aut per accidens: ùt colligunt DD. ex *cap. Tua nos, de Homicidio* (a). Unde qui ex Officio suo vendit funem aut gladium, quô reus suspenditur aut jugulatur, non erit propterea irregularis (b); nisi vendat determinatè ad hunc effectum, ut hic numerò suspendatur (c). 4. ut mors aut mutilatio sequatur. 5. ut mutilatio sit vivi: quia Jura loquuntur de mutilatione hominis; mortuus jam non est homo, sed cadaver hominis (d). Sufficit autem occisio sive mutilatio cujuscumque hominis, etiam infidelis. Ita Sayr. *lib.* 6. *cap.* 15. *n.* [illegible]. Lezan. *verb. Irregular. n.* 22. & alii.

(a) Lezan.
(b) Lez. Corn.
(c) Navar. n. 217.
(d) Bonac. Navar. Reginald.

3. Hinc habitis dictis conditionibûs, hanc irregularitatem ex defectu perfectæ lenitatis, incurrunt Accusatores, demptis casibûs *infrà,* n. 9. & ultrà, capientes, custodientes traditos Judici ad sententiam illativam

illativam mortis, Advocati, accusatoris, cùm hi practicè juvent accusatores (e), Testes, nisi valdè exiguum afferant testimonium, prorsùs insufficiens ad convincendum reum (f), aut cogantur metu gravi ad dandum testimonium; sed tunc præmittere tenentur protestationem, quòd non intendant vindictam, aut pœnam sanguinis. Ita Lezana loc. cit. n. 30. Item Judices qui justè proferunt sententiam mortis vel mutilationis, à fortiori si injustè: in primo casu ex defectu lenitatis, in secundo ex delicto. Item Assessores, cùm sint quasi Judices, ad sententiam ferendam concurrentes. Item dictans, scribens, legens, latam sigillans sententiam, & suadens Judici ne concedat appellationem: hi enim omnes sunt in suo genere causæ homicidii. Secùs dicendum de servo Scribæ, describentis Decretum in librum: quia ille non censetur influere in mortem rei, advertente Verani. Item hanc irregularitatem incurrunt, executores sententiæ, præcones qui causam mortis proclamant, deferentes instrumenta v.g. funes, scalam, gladium &c. Item omnes tam equestres quàm pedestres, qui ad custodiam & defensionem Judicis, reum comitantur; non tamen illi qui præcisè assistunt spectaculo: quia isti non influunt in mortem, sed sunt simplices spectatores. Qui pulsat campanam ad convocandum populum, si id præstet ea intentione ut securiùs reus ducatur ad mortem, incurrit hanc irregularitatem; secùs verò si solùm pulset ad signum publicum exemplum.

(e) D. Antonin. Suar. Lezā.

(f) Lez. n. 30. Bonac. n. 5. Covar. Sayr. & alii.

4. Non tamen fit irregularis Princeps vel Dominus temporalis, qui dedit alicui Officium Judicis, in ordine ad damnandos malefactores. Idem dicendum de Clericis Prælatis, similem jurisdictionem habentibus, dicit Doct. Resol. *in 4. d. 25. q. 7. a. 1. Clerici & alii Prælati ratione jurisdictionis suæ temporalis, in genere possunt præcipere Commissariis suis sæcularibus, quòd justitiam faciant de maleficiis commissis in sua jurisdictione: tit. Ne Clerici vel Monachi in 6. cap. Episcopus.* & hoc facere possunt sine ullo metu irregularitatis. Subscribunt ei Lezan. *loc. cit.* Veran. & alii. *Non possunt tamen in speciali, id est ut morti tradantur, secundùm Raym. Nec possunt præsentes interesse, ubi vindicta sanguinis exercetur: de Vita & honest. Cleric. Ex litteris.* Idem Doctor *suprà.*

5. Quinimò neque incurrit hanc irregularitatem Judex Ecclesiasticus qui tradit reum brachio sæculari, à quo occiditur, si tamen pro eo intercedat, ut misericorditer tractetur & non occidatur: ùt habetur *cap. Novimus, de Verb. signific.* in Corp. Jur Can. *p.* 281. & Doct. Resol. idem dicit *loc. cit.* Ratio est: quia Judex Ecclesiasticus, per hanc traditionem dumtaxat declarat se jam suo fuisse functum officiô, reumque illum dimittere ùt incorrigibilem à propria jurisdictione, ut ejus causa in alia tractetur.

6. Neque

6. Neque fiunt irregulares Inquisitores, tradentes hæreticum brachio sæculari, ad eum præcisè finem ut comburatur; etiamsi id faciant absque ulla protestatione ac intercessione. Ratio est: quia per speciale privilegium Pauli IV. emanatum anno 1557. & confirmatum à Pio V. sola executio mortis prohibetur illis. Ita Verani hucusque *d.* 50. *de Irregular. sect.* 2. *n.* 4. *p.* 889. Lezan. *n.* 23.

7. Neque qui condit legem continentem pœnam mortis, ex qua reus postea occiditur: quia lex quæ generaliter loquitur, solùm est causa remota mortis.

8. Irregularitatem hanc ex defectu lenitatis, nec baptismus tollit, nec professio in Religione, cùm nullo privilegió id concedatur: neque Episcopus in laico, vi Concilii Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. *de Reform.* tollere potest, quia ibi solum est sermo de irregularitatibus ex delicto; hæc irregularitas ex defectu lenitatis, non est ex delicto. An autem Prælati Regulares in hac irregularitate cum suis Inferioribus dispensare valeant? Præsuppositó quòd nunquam à Regularibus post Professionem contrahatur, nam tunc est ex delicto, solùm fit quæstio de contracta ante ingressum Religionis, an eam Prælati Regulares dispensatione tollere queant? Communiter respondetur, quòd si in eis reperiatur contracta ob homicidium, à Prælatis Regularibus tolli non potest: nam semper in privilegiis Regularium excipitur homicidium voluntarium. Si verò fit talis ob mutilationem, & casus est occultus, tolli à Prælatis Regularibus potest: quia sicut Episcopi cum suis, ita Prælati Regulares cum Regularibus suis subditis, dispensare possunt in irregularitate, sive ex bello sive judicio contracta: nam Pius V. Prælatis Ordinis Prædicatorum concessit eam potestatem, quam habent Episcopi in suos subditos ex dicto Decreto Concilii, ùt dixi *suprà de Sacrã. Pœnit.* At oppositum ex privilegiis Apostolicis deduco *infrà*, *tr.* 3. *sect.* 1. *num.* 10. & *sectione militari à num.* 43. ad finem.

Casus & animadversiones.

9. Clericus N. accusavit in causa sanguinis quemdam coram Judice, ex qua imposita est accusato & secuta mors; an ideo irregularis sit dictus Clericus N? *Resp.* Vel dictus Clericus N. protestatus est coram Judice se non intendere vindictam aut pœnam sanguinis, vel non est protestatus? Si secundum? Irregularis est. Si primum? subdistinguere oportet: Vel accusavit in propriam, aut suarum personarum vel bonorum defensionem? Irregularis non est; Vel accusavit in defensionem aliarum externarum personarum? Irregularis est. Ita Doct. Resol. *in* 4. *d.* 25. *q.* 7. *a.* 2. dicit: *Clerici item excusantur in repetitione*

rerum suarum dummodo expressè protestentur quòd vindictam sanguinis non intendunt: tunc enim licèt Judex occidi mandet, non fit irregularis Clericus: in 6. de Homicid. cap. Prælatis. Lezan. *verb. Accusare, n.* 19.

10. Explicatur & probatur data responsio. *Si non est protestatus*, & à fortiori si in vindictam p tat: nam omnes Ecclesiastici, prohibentur accusare aliquem apud Judicem fori sæcularis in causa sanguinis: ùt colligitur ex *cap. Sententiam sanguinis, tit. Ne Clerici vel Monachi*, ubi cùm multa prohibeantur, Glossa habet: *Clericis prohibentur omnia illa, ex quibus sequitur vel sequi potest vitæ amissio, vel sanguinis effusio.* Unde sicut laici accusantes in causa sanguinis, quando sequitur mors aut mutilatio, incurrunt irregularitatem ex defectu lenitatis non ex delicto, cùm accusando non faciant contra aliquam prohibitionem Ecclesiæ; ita Clerici incurrunt irregularitatem ex delicto, si protestati non sunt: nam hoc privilegium Clericis & Religiosis sub hac clausula concessum est *cap. Prælatis*, ubi hæc sunt verba: *Prælatis vel Clericis quibuscumq́, qui de laicis suis malefactoribus, querelam penes sæcularem Judicem deponentes, petunt emendationem sibi fieri, & provideri ne contra eos talia de cætero præsumantur, protestando expressè quòd ad vindictam seu pœnam sanguinis non intendunt, imputari non debet; quàmvis aliàs in tali casu, de Jure debeat pœna sanguinis irrogari: si Prælati aut Clerici propter metum hujusmodi, (quia Judex ad pœnam sanguinis posset procedere) de suis malefactoribus taliter conqueri non auderent, daretur plerisq́, materia trucidandi eosdem, & ipsorum bona liberè deprædandi;* apud Lezan. *loc. cit. n.* 18.

11. Ex his patet, quòd Clericus incurrerit irregularitatem, si accusavit in defensionem personarum externarum, secuta morte aut effusione sanguinis, etiamsi præmiserit protestationem dictam. Lezan. *loc. cit.* Sayr. *lib.* 6. *cap.* 18. Ugolin. *cap.* 6. §. 9. Bonac. *loc. cit. punct.* 2. *prop.* 4. Filliuc. *n.* 249. Quæ autem sunt suæ Personæ Clericorum & Religiosorum de quibus curam habere etiam in judicio sæculari tenentur, aut justè obligantur? Sunt imprimis Parentes, Fratres (g). Ratio est: quia illorum damnum & injuria, redundat in Clericos & Religiosos, Filios & Fratres. Item domestici & alii propinqui, quorum injuria redundat in Clericos & Religiosos. Lezana.

12. Ex his facilè 2. colligere possumus, quòd possit Ecclesiasticus vel Regularis, capere, detinere, & tradere Judici talem malefactorem, præmissa tamen dicta protestatione (h): quia cui finis est permissus, etiam media necessaria, permissa censentur: cùm ergò eis permittatur accusatio, etiam quæ ad accusationem ordinantur, permissa erunt: inquit Lezana.

(g) Avil. dub. 11. Henriq. l. 14. c. 11. n. 4. Bonacina.

(h) Lezã. loc. c. Laym. Bonacina.

13. Colli-

13. Colligere 3. opus est, quòd si Clericus in levi causâ accuset aliquem coram Judice, qui malitiâ Judicis postea mutilatur aut occiditur, minimè inde incurrit irregularitatem, cùm non ipse sit causa mortis; aut post delationem ab ipso factam contra incarceratum, sint delata crimina digna morte (i): aut defert crimen dignum pœnâ mortis, sed protestatur se nolle mortem aut pœnam sanguinis, sed solùm emendationem; & Judex non obstante protestatione & petitione, ad pœnam mortis accusatum condemnat (i).

(i) Bonac. Sayr. Ugolin. Covar. Lezana.

De protestatione nonnulla notanda.

14. I. quòd quàmvis aliqui putent, protestatione juvari accusatores solos Clericos; errant tamen, qui putant contra sensum communem Theologorum qui docent etiam laicos eâ juvari: prout tenent Bonac. *d.* 7. *q.* 4. *punct.* 3. *n.* 12. Ugolin. *cap.* 6. §. 4. Villalob. *tom.* 1. *tr.* 21. *diff.* 26. *n.* 6. & 7. de Alcolea Carthusianus *resol.* 82. 2. quòd talibus vel similibus verbîs facienda est: *Domine, peto cures mihi satisfactionem vel restitutionem exhiberi ab isto, qui mihi damnum intulit; protestorq; me nulla ratione intendere mortem, pœnam sanguinis, vel mutilationis illius* (k). Non debet tamen ferri in scriptis, sufficit declarata voce. 3. si omittat ex oblivione qualicumque protestationem, non est immunis ab irregularitate. Sayr. Bonac. 4. quòd non incurrat excommunicationem, qui alteri suadet ut alium in suam defensionem cum protestatione accuset (k). Plura de hoc in *sect. militari.*

(k) Lez. l. c. n. 19. Ugol. c. 8. §. 7. 8. Bonac. n. 9.

15. Advocatus N. accusatum verè mortis reum iniquè defendens, causa est quòd accusans privatus est manu; estne propterea irregularis? *Resp.* affirmativè (l): quàmvis non esset si juste eum defendisset, & sequeretur mors accusantis: quia in illo casu sequeretur mors per accidens ex facto Advocati cooperantis, per se verò sequeretur ex calumnia ipsius accusatoris, ùt notant Ugolin. *cap.* 9. §. 1. Filliuc. & alii; in proposito verò casu, censetur per se sequi ex injusta & perversa defensione Advocati; cùm aliunde non sequatur: prout tenent immediatè citati.

(l) Filliuc. n. 257. Bonac. l. c.

16. Dices: Sed protestatus est se non intendere vindictam, aut pœnam talionis, aut pœnam sanguinis; ergò sicut à culpa, ita ab irregularitate immunis est. *Resp.* imprimis: Toletus negat, quòd Advocato aut Testi suffragetur protestatio. At ego cum Præposito *in* 3. *p.* q. 5. *de Irregular. dub.* 13. & de Alcolea, admitto oppositum, alioqui videretur privilegium concessum accusatori inutile; si Advocatus & Testis, non possent cum protestatione juvare accusatorem, in defensionem illius. Hoc admisso, Dico, quod minimè juvet protestatio Advocatum,

vocatum, iniquè defendentem reum, nisi eum bona fides excuset, quòd credebat injustam fuisse accusationem, prout ad informationem per versam, & testimonia talia contingere potest. Ratio est, quare in mala fide protestatio Advocato non prodest: quia hoc privilegium faciendi protestationem ad evadendam irregularitatem, concessum est in favorem innocentium oppressorum, ùt videre est in *cit. cap. n.* 10 non in favorem perversorum & iniquè agentium. Idem dicendum de Teste: addendo, quòd si ex metu gravi coactus, det testimonium cō tra aliquem, cujus inde sequitur mors; non incurrit irregularitatem cùm tunc excusetur à peccato, excusari debet & ab irregularitate nam non est ex delicto, nec etiam ex defectu lenitatis, cùm tal propter homicidium tantùm publica authoritate incurratur, ùt vidim *suprà* & videbimus. Attamen præmittenda est dicta protestatio.

17. Capellanus Religiosus N. in conflictu, accepta frameâ pugna bat fortiter, neminem tamen occidit, aut mutilavit; an ideo irre gularis fit? *Resp.* Vel pugnabat se defendēdo? Sic nec peccavit; à for tiori irregularis non est. Vel pugnabat intrusus? Sic quidem (dem ptis casibûs *infrà* positis) peccavit mortaliter, cùm Clericis & Reli giosis prohibitum sit pugnare, etiam in bello justo, ùt colligitur ex *cap. Clericum qui, cap. De his Clericis, d.* 50. *cap. Eos qui,* 20. *q.* 3. *cap Quicumq, Clericus, cap Clerici, cap. Quicumq, ex Clero,* 23. *q.* 8. *cap. E multa,* §. *ult. de Voto;* non tamen dicto casu in bello justo incurrit ir regularitatem, nisi aliquem occidat aut mutilet, vel sit causa prox ma mortis, aut metuit aliquem lethaliter vulnerasse, & esse caus mortis: colligitur ex *cap. Petitio tua, de Homicidio, lib.* 5. *tit.* 13. *cap* 24. (m) ubi sic: *Petitio tua nobis exhibita continebat, quòd cum inim ci Dominicæ Crucis ac blasphemi nominis Christiani, Castrum quoddam i quo morabaris graviter invasissent, exeuntibus inde habitatoribûs, tam Cle ricis quàm laicis contra eos, ac invicem confligentibus hinc inde occisi quàm plurimi extiterunt. Vnde cùm pro eo quòd aliquos percussisti, irregularita tem metuas incurrisse; mandamus quatenùs si de interfectione cujusqua in illo conflictu tua conscientia te remordet, à ministerio altaris abstineas r verenter, cùm sit consultiùs in hujusmodi dubio abstinere, quàm temerè cele brare.* Indicere autem bellum ex justa causa, exercitum conscribere Ducem belli præficere, arma ad pugnandum dare, possunt ii qui sun Principes, habentes temporalem jurisdictionem nulli subjectam; pro ut habent Episcopi Germaniæ, Trevirensis v.g. Moguntinus, & Col niensis: colligitur ex *cap. Episcopus, ne Clerici vel Monachi, in* 6. u in fine *cap.* dicitur: *licèt Clericis causas sanguinis agitare non liceat eas tamen cùm jurisdictionem obtinent temporalem, debent & possunt me*

(m) In Corp. Iur. Can. fol. 246.

irregula-

irregularitatis excusante, aliis delegare. Non verò esse exercitûs Ductores propria præsentiâ: prout habetur ex *cap. Sententiam, ne Clerici vel Monachi, in 6.* & ex dicto *cap. Episcopus,* illo verbo, *aliis delegare.* Lezan. *loc. cit. n.* 6.

18. Casus, in quibus licitum est Clericis & Religiosis, non solùm pugnare in bello justo, sed etiam mutilare & occidere, absque incursu irregularitatis. Primus quando Papa eis expressè concedit facultatem pugnãdi (n) propriis manibûs (o).

(n) Ban. 2. 2. q 40 a 2. d 4 Lez. v. Bell. n. 12. Val. Cand.

(o) Suar. t. 5. de Censur. d. 47. sect. 6. n. 12.

19. Secundus casus est, si Respublica esset in extrema vel gravissima necessitate: tunc enim pro ea defendenda, licitè pugnare, mutilare, & occidere possent: imò tenerentur id facere, quia lex naturæ id præscribit; & Jus Ecclesiasticum eo tempore non obligat. Sic Lezana contra Cajet. 2. 2. *q.* 40. *a.* 2. Et sic mutilantes aut occidentes, ab irregularitate liberi sunt. Valent. Suar. apud Lezan.

20. Tertius casus est, quando id est necessarium pro conservatione vitæ propriæ, non excedendo moderamen inculpatæ tutelæ. Doct. Resol. *in* 4. *d.* 25. *q.* 7. *a.* 2. *cit. cap. Si furiosus* &c. Valent. Bonac. Lezan. *loc. cit.* Imò id præstare possunt pro defensione rerum suarum, Rdet Innocẽtius *de Restit spo. Olim causam: Respondemus, omnibus esse licitum movere bellum pro defensione sua & rerum suarum, nec dicitur propriè bellum sed defensio. Et cùm hoc à Jure sit concessum, non est authoritas Principis necessaria: nec incidunt in excommunicationem, si violentiâ spoliantes violaverint exilem domum:* hucusque Doctor Resolutus. Quartus casus est, quando id est necessarium ad defensionem proximi innocentis, præsertim si Reipublicæ sit valdè utilis & necessarius. Lezan. *suprà.* Ratio est: quia Jure naturæ tenetur id facere. Bonac.

21. Dices: Etiamsi Judex & ministri justitiæ, teneantur reum morte interficere, tamen sic faciendo irregularitatem incurrunt; ergò etiam defendentes innocentem. *Resp.* Concedo antecedens, nego consequentiam: quia deducitur ex Jure, Judicem & ministros incurrere; jam verò privata authoritate, neminem incurrere, nisi quando adest culpa in occisione. Communiter cum Lezan. *verb. Bellum, n.* 15. docent. Plura in *Sect. militari, infrà.*

SECTIO VI.

De irregularitate proveniente ex defectu bonorum temporalium, & ea incursa ex defectu Sacramenti seu bigamiæ.

1. Quoad

I. Quoad 1. partem, quòd sæculares carentes titulô patrimonii nequeant ordinari, dixi de *Ordine ser.* 3. *n.* 7. & locis in aliis ibi. Quoad 2. dixi *locô cit. n.* 18. & ultrà usque ad *n.* 25. & *n.* 48. *Si verò impedimentum* &c. & *de Matrimonio* nonnulla. Hîc etiã addo casum.

2. Petrus initiatus sacris Ordinibus, contraxit matrimonium cum virgine; an sit bigamus, consequenter irregularis? *Respondent* affirmativè Petrus Cornej. *in 3. p. D. Thom. tr. 5. de Irregular. d.* 10. *dub.* 2. *q.* 5. Avil. *p.* 7. *d.* 8. *dub.* 1. Præposit. *in* 3. *p. q.* 5. *de Irregular. dub.* 8. *n.* 136. probantes hoc ex *cap.* 1. *Clerici vel voventes*, & ex *cap.* 2. *eodem tit.* Econtra negativam tuentur Hurtad. *d.* 2. *de Irregul. diff.* 13. *n.* 47. & Alcolea *ibi, resol.* 148. Ratio est ipsorum: quia in *cap. Quotquot.* 27. q. 1. ubi inducitur hæc irregularitas, tantùm est sermo de Religiosis; tum etiam quia aliàs superfluè sæcularibus in Sacris constitutis, apposita esset irregularitas in *cap. Nuper,* quando post unum matrimonium validum ante ordinationem contractum, post ordinationem contrahunt aliud; quia primum matrimonium non esset necessarium ad irregularitatem, sufficeret enim post ordinationem: & etiam superfluè esset eis irregularitas in *cap. ult. de Bigamis,* quando post ordinationem contrahunt cum vidua; quia ad hanc irregularitatem ex bigamia similitudinaria, sufficit contrahere cum virgine, ut patet in *dict. cap. Quotquot.*

SERIES III.

De irregularitate ex delicto.

SECTIO I.

De irregularitate quæ contrahitur ex homicidio voluntariè injustè perpetrato.

1. Dicendum, occidentem aliquem injustè & voluntariè, quomodocumque concurrendo ad mortem, sive consiliô sive mandatô sive executione &c. effici irregularem, prout deducitur ex multis Juribus, specialiter *d.* 50. & *cap.* 1. & *sequ. de Homicidio*, & *cap. fin. de Temp. ordinat.* & ex Concil. Trid. *sess.* 14. *cap.* 7. ubi habetur: *Cùm etiam qui per industriam occiderit proximum suum, & per insidias, ab altari avelli debeat, qui sua voluntate homicidium perpetraverit,*

verit,

verit, etiamsi crimen id nec Ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros Ordines promoveri possit; nec illi aliqua Ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeat animarum, conferri liceat; sed omni Ordine ac Beneficiô, & Officiô Ecclesiastico careat.

2. Ex his patet, duo esse requisita ad irregularitatem hanc incurrendam: in se vel in causâ velle occidere aliquem; & ut sequatur occisio, sive sit ille fidelis sive infidelis, adultus aut infans (a).

(a) Lez. Veran.

De mandante breviter notanda.

3. Aliquando mandans non incurrit irregularitatem, sed mandatarius; aliquando econtra mandans, non mandatarius: aliquando uterque.

4. Casus in quibus mandans immunis est ab irregularitate, mandatarius verò eam incurrit. 1. Legum conditor, statuens mortis pœnam malefactoribus, irregularitatem per hoc non incurrit; etiamsi eam incurrat judicans, aut pœnam illam imponens. Archipresb. 23. *q.* 5. *can. Officia.* (b). 2. Personæ Ecclesiasticæ habentes jurisdictionem têporalem, possunt & debent committere sæcularibus curam administrandi justitiam, etiamsi sciant aliquos pœnâ mortis puniendos; non incurrunt tamen irregularitatem secuta morte alicujus, sed mandatarii eam non evadunt: *cap. Episcopus, de Cler. in* 6. (c). 3. Quando quis mandat aliquem moderatè verberari, & mandatarius modum excedit aut mutilat, aut occidit; mandatarius non mandans est irregularis. Ita Innoc. & Panorm. in *cap. Ad audientiam, de Homicid.* (b). Secùs si mandans absque ulla præcautione, aut excessivè præciperet verberari aliquem; tunc secuta morte aut mutilatione, & mandatarius & mandans, irregularis esset: juxta *cap. ult. de Homicid. in* 6. ubi ita ordinatum est, & ratio ponitur: *quia nimirùm, cùm mandando in culpa fuerit, & hoc contingere posse debuerit cogitare.* 4. Si mandans revocaverit mandatum ante executionem ejus, sive expressè sivè tacitè hoc fecerit coram mandatario, reconciliatus est adversario, aut affinitatem cum eo contraxit (d). Plura *Sect. milit. infrà.* 5. Aliquis mãdavit alteri occidere Paulum, ille non nomine mandantis, sed nomine suo, quia ipsius erat maximus adversarius, occidit; mandans non est irregularis. Ita sentiunt Joan. Andreas & Archang. *cap. Ad audientiam, de Homicid.* quia sic non cooperatur occisori. Secùs si hoc faceret nomine utriusque.

(b) Tol. l. 1. c. 84.

(c) Archid. can. Si quis viduam, d. 50. Glos. cap. Clerici, Tol. l. c.

(d) Archãg. c. Ad audiẽtiam, Verã. sect. 1. n. 9. Sayr. l. 6. c. 3. n. 14.

5. Casus in quo mandans incurrit irregularitatem, non autem mandatarius. Si Dominus juberet servum explodere bombardam ad unam partem, in qua sciret latentem inimicum suum, & servus præmissa debita

bita diligentiâ, explodendo occideret eum; mandans, non mandatarius effet irregularis: cùm daret operam rei licitæ, præmiffa debita præcautione (b). *Rei licitæ*, fcilicet explofioni, intellige.

6. Cafus in quibus mandans & mandatarius incurrunt irregularitatem, multi in occurfu continuo contingunt: brevitatis causâ unum pono. Si mandatarius fub initium refpueret mandatum mandante confcio, & poftea infciô eô exequeretur illud; tunc non tantùm mandatarius, fed & mandans irregularitatem contraheret (e). Ratio eft: quia mandatum tamdiu cenfetur perfeverare, quamdiu non fuerit revocatum: hoc non eft revocatum; ergò.

(e) Verani.

7. Dices: Hoc mandatum fuit extinctum eô ipsô, quòd non fuerit acceptatum. *Refp.* Etiamfi mandatarius à principio mandatum non acceptaverit, in memoria tamen illud retinuit, & illud executus eft. Et quodfi tunc mandatarius occifus fuiffet, ab eo quem occidere conabatur; irregularitatem incurriffet & mandans (e): *cap. fin. de Homicid.* quia operam rei illicitæ quæ eft caufa occifionis, daret.

8. De dante confilium occidendi. Nonnulli quidem comparant cōfulentem mandanti, quòd ficuti dum mandans revocat mandatum fuum, ita confulens revocans confilium, liber ab incurfu irregularitatis evadit; nihilominùs (inquit Lezana) revocans confilium, non impedit irregularitatem fua revocatione, nifi occidendum moneat. Ratio eft: quia mandatarius pendet à mandante ùti ejus inftrumentum & fervus; non fic qui accepit confilium. Lezan. *loc. cit. n.* 71. Avil. *p.* 7. *d.* 6. *fect.* 2. *dub.* 4. Bonac. *q.* 4. *punct.* 8. *n.* 20. Tenetur ergò infuper occidendum monere, ut fibi caveat. Attamen fi revocato confiliô bona fide credat confulens, fufficere revocare; per hanc fidem bonam excufatur ab irregularitate, fecuto homicidiô. Sic ergò qui fœminæ fuafit abortum, & poftea quantùm potuit fecit, ut illam dimoveret à confilio dato; probabiliter excufatur ab irregularitate: cùm ei diffuaferit. Henriq. *lib.* 14. *c.* 16. Dian. *refol.* 15.

9. Quoad cooperantes. Illi incurrunt, qui quomodocumque concurrunt ad occifionem, ùt dixi *hîc n.* 1. colligitur ex *cap. Sicut dignum* §. *Illi, de Homicid.* dummodo non fint caufa valdè remota, aut infufficiens ad imponendam pœnam occifionis; fed debent effe propinqua. Covaruv. *in Clementin. Si furiofus, de Homicid.* Veran. *d.* 59. *fect.* 1. *n.* 21.

10. Si quæras, quis poffit in hac irregularitate difpenfare? *Refp.* quòd folus Papa, fiquidem hujufmodi difpenfatio in Concil. Trident. *feff.* 14. *cap.* 7. Epifcopis non eft conceffa. Nec tollitur per profeffionem; cùm in nullo Jure hoc afferatur (f). Nec ab Ordinario loci per Decretum Concilii Trident. *feff.* 24. *cap.* 6. quia ibi exprefsè excipitur irregu-

(f) Lezana.

irregularitas incursa propter homicidium voluntarium. Nec per privilegium Regularium, cum talis irregularitas in privilegiis eorum excipiatur, ùt dixi suprà, *de Ordine*. Attamen possunt Prælati Regulares cum suis Subditis Regularibus dispensare, in irregularitate contracta propter homicidium; si illud fit ita occultum, ut nullo modo sciri aut probari possit. Ita Lezan. *tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 44. adferens privil. Pauli III. *verb. Irregularitas*, *n.* 72. Imò etiam in irregularitate ob homicidium publicum incursa, dispensare possunt Prælati: nam Pius V. Cõgregationis Cassinensis (ut habetur *tom.* 2. *Bullar. inter Bullas ejus n.* 129.) Prælatis concessit hancce facultatem, ubi sequentia sunt: *Et ob quemvis excessum & delictum, publicum vel occultum, casu, seu data operâ, quomodolibet ab eis & singulis, etiamsi homicidium voluntarium seu membri mutilatio* &c. sed tantum in foro conscientiæ, & sub clausula, dummodo tale homicidium factum non fuerit post ingressum Religionis, & qui absolvuntur, semper sint in illa Religione permansuri, donec vixerint, ùt in eadem Bulla exprefsè declaratur, inquit Lezan. *tom.* 1. *cap.* 18. *n.* 44. Excipit tamen irregularitatem incursam propter assasinium: ita & Laurent. de Peyrin. *tom.* 1. *Privil. Minim. in Constit.* 2. *Julii II.* §. 29. *n.* 103.

SECTIO II.

De irregularitate quæ incurritur ob mutilationem voluntariam.

I. DIco: Mutilans injustè & voluntariè, incurrit irregularitatem: quia homicidium vel mutilatio, in Jure æquiparantur, *cap.* 1. *de Cleric. pugnant. in duello*, *cap. ult. de Homicid. in* 6. & Clement. *eod. tit.* adjuncta Glossa *ibid.* Lezan. *verb. Irregularitas*, *n.* 73. Ratio est: quia cùm anima vivificet corporis membra, quoties habetur mutilatio, seu amputatio alicujus membri, cessat illud animare, consequenter deperditur aliqua pars vitæ; & sic mutilatio censetur partiale homicidium, consequenter irregularitatem quæ est indivisibilis, inducit.

2. Unde si quis alicui membrum debilitet aut reddat inutile, v. g. claudum aut cæcum faciat, non eruendo oculum; non incurrit irregularitatem (a): quia eum in ea parte non privat vitâ. E contra si fiat membrum aridum & mortuum, etiamsi illud non abscindat, irregularitatem istam contrahit (b). Ratio est: quia eum in ea parte privat vitâ (c); cum juxta Aristotelem 4. *Physic.* membrum mortuum non manet ampliùs continuum cum aliis vivis, sed tantùm contiguum,

(a) Molit. 4. de Instit. tr. 5. Sayr. l. 6. de Censur. c. 15. Panor. Sot. Navar. Lez. l. c.

(b) Lez. l. c. Suar. d. 44. sect. 2. n. 11. Veran. sect. 2.

(c) Veran. d. 59. sect. 2. n. 7.

guum, consequenter non habet in se vitam, quæ est indivisibilis &
continua. Quare si hocce membrum quis aut ipse sibi, etiamsi mali-
tiosè abscindat, non est propterea irregularis, sicut si mutilaret cada-
ver (d). Econtra qui abscinderet membrũ debilitatum inutile: ùt si erueret
oculum cæcum, aut pollicem amputaret, esset irregularis, inquantum
privaret parte & vita in ea, ùt dictum est immediatè.

3. Quid nomine membri hîc intelligatur? Non conveniunt DD. Mul-
ti & quidem plures (d) docent intelligi partem in corpore illam,
quæ est quasi integrum instrumentum proximum alicujus actionis, ha-
betque distinctum officium ab aliis: ùt sunt oculus ad videndum, na-
sus ad odorandum, lingua ad loquendum, manus ad palpandum, au
res ad audiendum, pedes ad ambulandum; & alia hujusmodi. Pau
ciores verò sed valdè probabiliter afferunt, nomine membri hîc ve
nire partem organicam corporis, quæ sive per se sive cum aliis con
juncta, specialem cooperationem habet: ita ut digiti, auricula, testes
mamillæ fœminarum &c. membra sint (d). Hanc sententiam eligo
cùm sit conformior Juribus, quæ de hoc loquuntur, inquit Lez.

(d) Lezan. loc. cit. Covar. & alii.

4. Ex his collige, amputantem malitiosè alicui digitum, quàmvi
index aut pollex sit, non incurrere irregularitatem: Ratio eorur
est, cùm non sit abscissio membri, sed partis membri nempe part
manûs; juxta verò secundam sententiam incurrere, cùm digitus s
membrum. Similiter non conveniunt DD. de eo, cui amputaretur m
brum ob culpam ejus, ùt si in adulterio deprehenderetur: communi
sententia tenet, eum sic mutilatum esse irregularem (e); Opposita t
men sententia probabiliter asserit non esse irregularem (f), eò quò
Jura imponentia hanc irregularitatem, solùm loqui videantur de e
qui propria culpâ seipsum mutilat.

(e) Sayr. l. 6. c. 7. n. 15. Mol. apud Lezan.

(f) Turian. de Censur. l. 9. d. 62. dub. 4. Suar. d. 51. sect. 2. num. 8.

5. Casus. Paulus aliter salvare vitam suam non potuit quàm p
mutilationem sui corporis, v. g. abscissionem manûs; qui ei consu
abscissionem, estne irregularis? *Resp.* negativè: quia sic consulens n
peccat: nam non consulit malum sed electionem minoris mali,
vitetur majus malum; jam verò privata authoritate concurrens
mortem, non incurrit irregularitatem nisi tunc quando est in culp
ùt dixi *suprà*. Secluso casu dicto, quoties est in culpa consulendo, i
currit irregularitatem, sicut dans auxilium &c. ùt patet ex *cap.*
quis viduam, *d.* 50. & *cap. Sicut dignum*, *de Homicid.* quapropter
betur vulgatum illud effatum: *Facientes & consentientes, par pœna c*
stringit. Plura de irregularitate dixi *suprà*, & ostendit Index Idearu

6. Hæc irregularitas non solùm tollitur à Papa, sed etiam tolli p
test ab Ordinario loci, quando est casus occultus, propter privi
gium

gium Episcopis concessum in Conc. Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. ubi eis conceditur facultas dispensandi, in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, solùm demptâ, quæ oritur ex homicidio voluntario. Et quàmvis mutilatio sit partialis occisio, ùt dixi *n.* 2. non est tamen propriè occisio, ùt declaratum à Sacra Congreg. refert Suar. *d.* 44. *sect.* 4. & Barbos. *in Collectan. Bullar. verb. Homicida*, & *Homicidium*: consequenter possunt Prælati Regulares, communicantes in privilegiis cum PP. Dominicanis, ex privilegio Pii V. *suprà* aliquoties citati, dispensare in foro conscientiæ tantùm, quando est casus occultus. Ita Peyrin. Rodriq. Mirand. Lezan. *loc. cit. n.* 76. Non tollitur per professionem, cùm nullum sit fundamentum in Jure aliquo.

SECTIO III.

De irregularitate orta ex homicidio casuali.

I. PRæmitto, homicidium aliud esse voluntarium, aliud casuale: *voluntarium* iterùm aliud simpliciter, absolutè, directè, hoc est per se volitum, intentum: ùt si Malchus Petrum occidat, eum non Joannem occidere intendens. Secundùm quid & *indirectè voluntarium*, est in causa tale, ex qua necessariò & infallibiliter sequitur homicidium: ùt si quis frameâ vel alio instrumentô aliquem graviter feriat in capite. Sed de utroque tali voluntario homicidiò jam dictum est *suprà*. Homicidium casuale etiam duplex est: purè casuale, & non purè casuale sed mixtum ex voluntario & casuali. *Purè casuale est*, quod nullo pacto est voluntarium nec directè nec indirectè, ut si cõtingat in ebrietate occisio nõ prævisa, aut prævisa sed adhibita debita diligentiâ ne sequatur: v.g. prævidit se aliquis quod solet in ebrietate occidere; sed ne sequatur in ebrietate occisio, inebrians se, adhibuit diligentiam & remedia, auferendo arma, vel adhibendo custodes ut homicidium impedirent. *Non purè casuale* sed *mixtum ex voluntario* est, inquantum aliquomodo est voluntarium in causa sua; & *ex casuali*, inquantum casu evenit. Hîs præmissis,

2. Dico 1. quòd hîc homicidium purè casuale non inducat irregularitatem: patet ex *cap. Lator*, *cap. Ex litteris*, 1. & 2. *cap. Significasti*, 1. *cap. Exhibita, de Homicidio*: & ex Declaratione Sacræ Congreg. apud Barbos. *in Collectan. Bullar. verb. Homicidium*: & ex ratione, quia est omninò involuntarium, consequenter inculpabile; irregularitas verò de qua nunc sermo est, cùm sit propter delictum à Jure inducta,

inducta, culpam præsupponit. Ita S. Thom. 2. 2. q. 64. art. 8. Pannorm. *cap. Ad aures, de Ætat. & qualit.* Sot. Lez.

(a) Vide de Ord. ser. 4.

3. Quare ab incursu irregularitatis excipe mutilantes, occidentes perpetuò amentes; dormientes, ebrios, ut dictum est immediatè, infantes, & nondum doli capaces (a).

4. Dico 2. Propter homicidium culpabile aut mutilationem culpabilem, occidentes, mutilantes & cooperantes prout sunt in culpa, incurrunt irregularitatem: ex *cap. Significasti*, 1. *cap. Dilectus, de Homicid.* & *cap. Clericus*, *d.* 50. & ex Concilio Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. S. Thom. 2. 2. *q.* 64. *a.* 8. Lezan. *loc. cit.* & omnes Summistæ *verb. Homicid.* & *verb. Irregularitas.*

5. Ut autem cognoscamus, quandonam casuale homicidium inducat, aut non inducat irregularitatem; à Doctoribus, præcipuè à S. Thom. 1. 2. *q.* 73. *a.* 8. pro intelligentia hujusmodi regulæ assignantur, quibûs tota hæc materia elucidatur.

6. Prima regula est: quando quis dat operam rei licitæ, omnemque adhibet diligentiam ne homicidium sequatur, si tunc contingat homicidium, non fit irregularis: colligitur ex *cap. Lator præsentium* (b), ubi Alexander III. Exoniensi Episcopo sic scribit: *P. Clericus Nobis proposuit, quòd cùm quadam die casu cum quodam Clerico luderet, contigit quòd ille projecit istum ad terram, cujus cultellus quem ad latus suum habebat, in alterum incidit, & fortuito casu occubuit vulneratus. Ideoq; mandamus, quatenùs si ita res se habuit, & alia justa causa non impedit, prædictum P. liberè permittas ad sacros Ordines promoveri.* In Corp. Jur. Can. *de Homicid. volunt. & casuali fol.* 244. Item Honorius III. Episcopo Eboracensi scribit sequentia: *Joannes Sacerdos humili Nobis insinuatione monstravit, quòd cùm pulsaret campanas, ut signo dato conveniret populus fidelium ad Divina, cadens tintinabulum percussit quemdam puerum, qui, cùm vulnus esset mortale, decessit. Nos igitur attendentes quòd dicto Sacerdoti, qui dabat operam rei licitæ, nihil potuit imputari, si casus omnes fortuitos non prævidit; discretioni vestræ mandamus, quatenùs si constiterit ita esse, dictum Sacerdotem sacerdotale Officium exequi permittatis.* In Corp. Jur. Can. *loc. cit. fol.* 246. colligitur etiam ex *cap. Dilectus filius*, & *cap. Ex litteris*, 2. & *cap. Significasti*. Ratio est: quia tale homicidium est omninò involuntarium & inculpabile.

(b) c. 10. eod. tit. in 1. Compil.

7. Secunda regula est: quando quis dat operam rei licitæ, etiam ex bona intentione, & non adhibet omnem diligentiam quam tenetur adhibere, ne homicidium sequatur; & tunc si sequatur homicidium, incurrit irregularitatem: colligitur ex *cap. Ad audientiam*, *Homicid.*

Homicid. tunc enim saltem indirectè censetur homicidium voluntarium, eò quia omissa diligentiâ debita, sequitur tale homicidium.

8. Ex his sequitur 1. non esse irregularem Magistrum percutientem discipulum, si non excedat in percussione, etiamsi ex ea mors sequatur, ùt docent ferè communiter cum Sayr. *lib.* 7. *cap.* 2. eò quia moderatè verberans, dat tunc operam rei licitæ; & talis percussio, communiter non solet esse causa homicidii. Sin autem in modo percutiendi excederet, & ex illo mors sequeretur, tunc Magister non posset excusari ab irregularitate, ùt docet Panorm. in *cap. Presbyterum*, *n.* 3. Siquidem in hoc casu, tametsi Magister simpliciter censeretur dare operam rei licitæ, non tamen adhibuisset sufficientem diligentiam, ad præcavendum talem excessum. 2. neque incurrere hanc irregularitatem eum, qui equitans super ferocientem equum, casu aliquem occidit, præsupposita sufficienti diligentia ad præcavendum tale homicidium, ùt dixi *de Ordine*, & colligitur ex *cap. Dilectus filius*: quia tunc equitans, dat operam rei licitæ, si benè noverat equitare; & homicidium contingit sine ejus culpa. Secùs si fuisset negligens in præcavendo homicidio, non excusaretur ab irregularitate. 3. Excusatur pulsans campanam ad convocandum populum, si cadat tintinabulum, & ibi existentem occidat, ùt habetur in *cap. Ex litteris*, 2. & *Joannes Sacerdos*, *suprà*. Secùs si ob ejus negligentiam culpabilem cecidisset tintinabulum. 4. ille puer non incurrit irregularitatem, qui lusûs causâ miserat lapidem in alterum, qui ut lapidem venientem declinaret, in terram corruit, & ad lapidem offendens caput, mortuus fuit: ita decisum est in *cap. Exhibita*, *de Homicid.* Ratio est: quia lapidis projectio erat pueris ludus licitus; & qui lapidem projecit, non debuit prævidere eventum. 5. neque incurrit irregularitatem peritus Medicus, si absque ejus culpa infirmus moriatur: ùt colligitur ex *cap. Ad aures*, *de Ætat. & qualit. Ordinand.* ubi Clemens III. statuit ne promoveatur ad Ordines qui artem non sine culpa exercuit. Neque fit irregularis etiamsi Religiosus, qui bona intentione dat aliquid infirmo, quod Medicus ei dare non prohibuit, etiamsi inde citiùs eveniat infirmo mors; aut illum evertat, vel elevet ut commodiùs cibum sumat vel quiescat, etiamsi inde mors acceleretur, vel quia apostema frangatur, vel respiratio impediatur, vel etiam eo motu suffocetur ùt docent Sot. *lib.* 5. *de Just. q.* 1. *a.* 8. Cajet. 2. 2. *q.* 94. *a.* 3. Plura ad hoc adducenda sunt *suprà*.

9. Regula tertia est: dans operam rei illicitæ, non tamen ex suo genere periculosæ, ac ferè ordinariè causativæ homicidii; aut illud homicidium non prævidit: aut prævidit, sed adhibuit omnem dili-

 gentiam

gentiam ne sequatur; irregularitatem data operâ non incurrit (c): quia tunc homicidium est purè casuale, & nullo pacto voluntarium: non enim est volitum directè, ùt supponitur; nec etiam indirectè, quia causa non est volita, nec negligentia admissa.

(c) Veran. Lez. contra Tolet.

10. Exempla: v.g. in Religioso pulsante campanam contra præceptum sui Superioris, si inde contingat quod cadat tintinabulum & aliquem occidat. Item in Religioso equitante contra præceptum Superioris, si contingat quod equus rupto frænô vel alio modo occidat puerum. Item in Religioso perito medicinæ, qui contra prohibitionem Ecclesiæ medetur alicui infirmo, citra incisionem & adustionem. Et qui suaderet alteri ingredi hortum ad fructus surripiendos si ibi ingrediens occideretur: aut ipse in venatione adhibita diligentiâ, in loco prohibito aliquem occideret; non esset irregularis. Veran. Lezan. *verb. Irregularitas*, *n.* 80. & *tom.* 1. *c.* 9. *n.* 15. aliiqu Summistæ.

11. Regula quarta: dans operam rei illicitæ; prohibitæ quia est periculosa ad homicidium, etiamsi adhibeat sufficientem diligentiam ne sequatur homicidium; illo secuto ab irregularitate incursa non excusatur. Ita Sayr. *lib.* 7. *cap.* 5. *n.* 12. Sot. *lib.* 5. *de Just. q.* 1. *a.* 9. Suar. *d.* 45. *sect.* 5. Lezan. Veran. *loc. cit.* Ratio est: quia adhibita diligentia, non mutat naturam operis periculosi, & ex se inductiv mortis. Hinc

Exempla.

12. Exempla: Dans medicinam vel potionem infirmo, absque consilio Medico; si inde mors ægroto sequatur, fit irregularis, siquidem dedit operam rei sibi prohibitæ & periculosæ, ex qua mors fuit secuta. Item Clericus ludens, & saltans cum fœmina prægnante, si inde abortus contingat (d): quia talis lusus, fœminæ est periculosus & Clerico illicitus. Item quicumque introducens mulierem ad domum suam per tectum vel fenestras, si decidens abortiri cogatur. Item adulter inventus à marito, si in sui defensione, eum non servato moderamine inculpatæ tutelæ occidat. Item Parentes, tenentes simul infantes secum in lecto, si dormientes infantem suffocent: quia hoc est illis prohibitum *cap. Quæsitum, de Pœnit.* & *cap. Constituisti,* 2. *q.* & probabile periculum homicidii. Debet tamen hoc periculum suffocandi, esse imminens & probabile; alioquin si lectus esset ita accommodatus ut nullum inde esset periculum occidendi prolem, non incurreretur hæc irregularitas, ùt docent plures, inquit Veran. Item mittens per lusum puerum in flumen, qui per accidens in eo suffocatur irregularis per hoc efficitur. Item exercens chirurgiam incisione vel adustione, Religiosus aut sæcularis, in hac arte imperitus. Item do

(d) Vide de Matrim.

suæ

suæ nutriens ferocem belluam, v.g. ursum, si culpa ejus (quia eam solutam tenet) aliquem occidat. Item indiscretè, graviter, & incircumspectè aliquem verberans, si inde mors sequatur: *cap. Presbyterum, de Homicid.* Item qui præcipit alicui ut alterum percuteret, & non vulneraret lethaliter, ipse verò interfecit eum; uterque est irregularis: *cap. ult. de Homicid. Is qui.* Secùs si hoc præciperet facere licitè, in quo alter promeruit verberationem, etiamsi baculô verberare mandaret, declaratum à Sacra Congreg. refert Barbos. *in Collectan. Bullar. verb. Irregularitas.*

Subintellige, illicitè.

13. Qualisnam diligentia requiratur, ne incurratur irregularitas? Sufficit ea quam vir prudens & diligens ac circumspectus, considerata rei qualitate & circumstantiis, adhibere solet (e): *leg. 1. ff. de Jur. debit.*

14. Si quæras quale requiratur peccatum, ad incurrendam hanc irregularitatem ex homicidio casuali? *Respondetur* (e) communiùs quòd peccatum mortale: tum quia irregularitas est pœna gravis; ergò & culpa debet esse talis, cùm pœna culpam excedere non debeat: tum quia non ita facilè sicut excommunicatio minor, sed valdè difficulter tollitur, ut statim videbimus.

(e) Lez. Veran.

15. Hæc irregularitas quando homicidium est occultum, & non deductum ad forum contentiosum, tolli potest ab Ordinario loci: prout eis id conceditur ex Trident. *sess. 24. cap. 5. de Reform.* Idem dicendum de Prælatis Regularibus, respectu suorum Subditorum Regularium (f): cùm homicidium casuale seu mixtum, sit distinctum à purè voluntario, quod in privilegiis Regularium & Episcoporum, in dicto Trident. excipitur. Si autem homicidium de quo nunc, sit notorium, aut ad forum contentiosum deductum; nisi à solo Papa tolli potest: non per professionem, patet ex dictis.

(f) Lez. tom. 1. c. 18. n. 40. Sayr l. 7. c. 7. Portel. v. Dispensare, n. 9. Peyrin. t. 1. Priv. Minim. in Const. 2. Julii II. n. 112.

SECTIO IV.

De irregularitate orta ex homicidio vel mutilatione causâ defensionis.

1. INjustus aggressor, potest occidi vel servato moderamine inculpatæ tutelæ, vel non servato. Qui primo modô eum occidit, immunis est ab irregularitate: definitum est in Clementin. *Si furiosus, de Homicid.* Vel non servato moderamine: Invasus irregularitatem incurrit: cùm Jus excipiat ab irregularitate occisorem solum eum,

 qui

qui hoc fecit neceſſariò ad ſalvandam vitam, quia eam aliter ſalvare non potuit. Quare non excuſatur ab irregularitate, qui alium occidit, & commodè potuit ſe ſalvare per fugam (a): maximè ſi cauſam invaſionis dederit, v.g. inventus eſt in incontinenti cum uxore alterius, &c. aut alapam alteri inflixit.

(a) Verani & alii communiter.

2. Sed quid ſi fugere ſine nota & amiſſione honoris nequeat, ſed potiùs per fugam, magnam ignominiam contraheret? *Reſp.* In hoc caſu diſtinguere oportet: utrùm ſit perſona mundana, utrùm Eccleſiaſtica? Clericus, ſive Regularis? Si mundana perſona? Eam à culpa & irregularitate excuſant occidentem ſuum invaſorem, Petrus Cornej. *in* 3. *p. tr.* 5. *de Irregularit. d.* 4. *dub.* 1. Suar. *tom.* 5. *d.* 46. *ſect.* 1. *n.* 6. Oppoſitum tenent Sylvius *in* 2. 2. *q.* 64. *a.* 7. Avil. *p.* 7. *d.* 5. *ſect.* 3. *dub.* 2. *concluſ.* 3. Veran. *loc. cit. ſect.* 6. *n.* 6. Ratio horum eſt: quia Clementina excipit ſolùm eum, qui aliter vitam ſalvare non potuit; & vita proximi eſt præſtantior proprio honore. Si Clericus aut Religioſus? Omnes immediatè ſpecificati DD. eum in propoſito caſu incurriſſe irregularitatem ex delicto, probant per hoc, quòd Clericis, Regularibus non ſit injurioſum fugere. His ſententiis tertiam addo: Vel perſona mundana, ſæcularis, dedit cauſam invaſionis, v.g. inventa eſt in adulterio, vel alapam inflixit adulteræ marito? Tunc potiùs fugere tenetur: ſibi enim imputare debet infamiam, eò quòd dederit occaſionem. Si ſecus? Secus. Et ſi in aliquo caſu, etiam Clerico fuga eſſet ignominioſa, tùc poſſet ſervato dicto moderamine occidere, & non fugere. Fillirius *in cap. Suſcepimus, de Homicid.* Filliu. *tom.* 1. *tr.* 20. *c.* 5. *n.* 133. de Alcolea *de Irregular. reſol.* 127. Pro me quoad ſæcularem perſonam *Reſp. de Jure & Juſtitia d.* 3. *ſer.* 2. *n.* 3. quoad Clericum & Regularem, immediate poſitam ſententiam accipio: ſervato moderamine inculpatæ tutelæ.

3. Incurreretne irregularitatem, qui occideret invaſorem innocentem, nempe ebrium aut amentem? *Reſp.* negativè cum ſententia communi: quia quàmvis innocens eſt invaſor, tamen injuſta eſt occiſio, quòd abſque ulla cauſa debeat occidi innocens invaſus.

4. Notandum, quòd exceſſum moderaminis, à mortali culpa excuſet indeliberatio.

5. Quoad ſublationem irregularitatis, Dicendum: quòd non tantùm Papa ſed & Epiſcopus, in hac irregularitate diſpenſare queat: cùm ſit caſus occultus, an exceſſit moderamen inculpatæ tutelæ; jam verò in irregularitate proveniente ex delicto occulto, Epiſcopi diſpenſare poſſunt, propter privilegium conceſſum Epiſcopis in Concil. Trid. ſeſſ.

sess. 24. *cap.* 6. *de Reform.* Nec obest quòd nequeat dispensare in orta ex homicidio voluntario: cùm homicidium factum ob propriam defensionem, vocat casuale Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. ut contradistinguatur ab homicidio voluntario per insidias. Ita Lezan. *verb. Irregularitas*, *n.* 69. Veran. *d.* 39. *sect.* 4. *n.* 14. & alii apud eos. Idem dicendum de Prælatis Regularium, quod dictùm est de Episcopo, patet ex *suprà* dictis; & hoc quòd nec per professionem tollatur hæc irregularitas.

SECTIO V.

De irregularitatibus ortis ob iterationem baptismi, & violationem censurarum.

1. DE irregularitate orta ex rebaptizatione, sufficienter dixi *suprà* ùt ostendit Index rerum; quapropter sufficit addere hic nonnulla: nempè, quòd si baptizans aut baptizandus, intentionem rebaptizandi non admittat; nec irregularitatem, nec alias pœnas incurrit: quia deficiente intentione, non habetur rebaptizatio. Item si quis ex ignorantia pœnarum, exerceat rebaptizationem (a). Secùs si coactè, cum intentione: cùm ad intentionem veram cogi nequeat (a).

(a) Veran. Lezana.

2. In hac irregularitate potest dispensare Episcopus, si est casus occultus: juxta Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. cùm sit ex delicto. Quod dicendum de Prælatis Regularibus: patet ex *suprà* dictis assertio affirmative: cùm hæc irregularitas non sit ex illis, quæ in privilegiis Regularium excipiuntur. Ita Lezan. *verb. Irregularitas*, *n.* 44. & *tom.* 1. *cap.* 8. *n.* 40.

3. Quoad 2. partem tituli Dico: Excommunicatus majori excommunicatione, suspensus vel interdictus, etiam toleratus & occultus, solemniter sive ex officio exercens actum Ordinis, irregularitatem incurrit, nisi excusetur ratione necessitatis, vel scandali vitandi, vel ignorantiæ, inadvertentiæ, oblivionis: *cap. Si quis Episcopus, causâ* 11. q. 3. & toto titulo *de Cleric. excom. minist.* & *cap. de Sentent. & re jud. in* 6. & *cap. Is cui, de Sentent. excom. in* 6. Majol. *lib.* 3. *cap.* . Sayr. *lib.* 4. *cap.* 16. Bonac. *de Irregul. d.* 7. *q.* 3. *punct.* 5. Lezan. *l. cit. n.* 55.

4. Explicatur & probatur. *Excommunicatus majori excommunicatione:* tam quòd hoc faciens excommunicatus excommunicatione minori, non incurrat irregularitatem, habetur *can. Si celebrat* (b); quàmvis peccet.

(b) Tol. l. 1. c. 72.

5. *Suspensus:* de hoc habetur *cap.* 1. *de Sent. excom. in* 6. *cap.* 6. *d Sent. & re judic. Interdictus:* de eo specialiter *cap. Is cui, de Excom in* 6. Verani *d.* 59. *sect.* 6. *n.* 1.

6. *Solemniter sive ex officio exercens:* scilicet adhibitis illis cæ remoniis, quæ ei conveniunt ex Officio & Ordine quem exercet Unde baptizando solemniter juxta praxim Ecclesiæ, aut benedicend cum debita solemnitate fruges, cereos, aquam, in stola aspergend populum in Ecclesia, & similia faciendo, incurrit irregularitatem Secùs si baptizet privatim. Ita Ugolin. *tab.* 1. *de Censur. cap.* 14. § 1. *n.* 5. Bonac. *loc. cit. n.* 5. Econtra ùt plures docent si quis cen surâ ligatus, cantet in altari Epistolam cum Dalmatica sed sine ma nipulo, vel Evangelium sine stola, non fit irregularis (c): quia tū exercet actum non solemniter, ùt patet ex ante dictis.

(c) Bonac. Lezan.

7. *Actum Ordinis:* nam exercens alios actus non Ordinis, non in currit irregularitatem: v.g. excommunicatus cantans horas in Eccle sia, cùm hoc Officium sit commune & Laicis (nisi ùti hebdomadar us), aut assistens matrimonio, cum non fit actus Ordinis, patet e ante dictis *de Præsentia Parochi*, aut suspensus à susceptione Sacra mentorum, suscipiens ea (d): quia in nullo Jure hoc exprimitu Item non incurrit irregularitatem exercens actum jurisdictionis, vis tando, puniendo, excommunicando, beneficia conferendo, & ho secundùm omnes inquit Tolet. *lib.* 1. *cap.* 72. *n.* 4. Econtra absolve do sacramentaliter etiam occultè: & quàmvis absolutio sit invalida incurrit irregularitatem: quia absolvere Sacramentaliter, est actu Ordinis, qui soli Sacerdoti competit. Secùs tamen dici volunt Bo nac. *loc. cit.* & Suar. *de Censur. d.* 20. *sect.* 3. *n.* 15. si Sacerdos no let absolvere, sed solùm materialiter verba absolutionis dicere.

(d) Majol. l. 3. de Irreg. c. 19. de Alcol. ref. 32. Dian. p. 5. tr. 10. ref. 26.

8. Utrùm exercendo actum Ordinis minoris censuratus, incurra irregularitatem? Controversia est non parva inter DD. Affirmativa sententiam tenent Suar. Ugolin. Reginald. Graff. Panorm. *cap. Si qu Presbyter.* Alii negativam cum S. Thom. *in* 4. *Sentent. d.* 34. qu consuetudo est, quòd tales actus exerceantur etiam à Laicis. Lezan dicit servanda est consuetudo: sic censuratus exercens actum Ordin minoris, solùm in censura ob simoniam contracta, irregularitate incurrit, propter Bullam Sixti contra male promotos, quæ incipit *Sanctum, salutare.*

9. *Nisi excusetur ratione necessitatis* &c. nam quando ratione nece ssitatis, oblivionis, ignorantiæ, excusatur à mortali peccato, excus tur & ab irregularitate de qua nunc ex delicto. Si delictum non e nec ea est.

Animad-

10. Primò, ut hæc incurratur irregularitas, requiritur ut exerceat talem Ordinem scienter; siquidem hæc irregularitas non contrahitur nisi propter contumaciam.

11. Secundò, quòd quàmvis interdicti, tempore interdicto & concesso administrantes Sacramenta, non incurrant irregularitatem; tamen Clerici in loco interdicto actum exercentes Ordinis Sacri (e), quàmvis nulla censurâ ligati sint, incurrunt. Similiter sepeliētes defunctū in loco interdicto, incurrunt irregularitatem, si defunctum sepeliant cum Officio Divino, cæterisque solemnitatibus: quia tunc exercent sacrum Ordinem, si id præstent absque ullo moderamine expresso in *cap. Alma Mater.* Quare si moderamen dictum in *cap. Alma Mater*, servatur in toto hoc Officio, non fiunt Clerici irregulares, si locus sit generaliter interdictus. Secùs dicendum, si locus esset specialiter interdictus, ob dicta *suprà*: à fortiori, si sepeliant sine Divino Officio & aliis. Verani *loc. cit.* & alii.

12. Tertiò, quando quis dubitat se esse excommunicatum, & tunc celebrat, an illa celebratione incurrat irregularitatem? *Resp.* quòd quàmvis debeat se habere pro tali in conscientia, si nequeat deponere conscientiam, quia vel majora vel æqualia fundamenta habet pro parte hac quòd non incurrerit; non incurrit tamen irregularitatem si in rei veritate non sit excommunicatus: quia irregularitas non incurritur ob conscientiam erroneam & existimationem, sed ob violationem censuræ. Ita Bonac. *loc. cit. punct.* 5. *n.* 2. Sayr. *lib.* 7 *cap.* 9. *n.* 29. & de Alcolea *de Irregul. resol.* 33. Dian. *p.* 5. *tr.* 9. *resol.* 94.

13. Quartò, qui irretitus est multis censuris diversæ rationis, v.g. excommunicatione & suspensione, plures etiam irregularitates incurrit, Ordines exercendo (f); secùs si pluribus censuris ejusdem rationis, scilicet, multis excommunicationibus (g). Nec plures incurrit irregularitates pluries celebrando, quàmvis mortaliter semper peccet: docet Lezan. *suprà*, *n.* 55.

14. Hæc irregularitas non tantùm tollitur dispensatione Papæ, sed etiam tolli potest dispensatione Episcopi, quando occultum est, quòd talis celebrans aut alium actum Ordinis exercens, sit censurâ ligatus: juxta Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. Et in Regulari à Prælato ejus, propter privilegia multoties hoc libello intimata. Non verò per professionem Religiosam, cùm nullibi in Jure habeatur hujusmodi fundamentum.

(e) Covar. c. Alma Mater, p. 2. §. 2. n. 2. Sot. in 4. d. 22. q. 3. a. 1. concl. 5.

(f) Garc. de Benef. p. 8. c. 3. n. 80. 82. Lez. l. c. n. 56. Bonac. n. 10.

(g) Sanch. l. 8. de Matrim. d. 24. n. 7.

De irregularitate contracta exercitiô Ordinis quem exercens non habet.

(a) Sylv. v. Irreg. n. 15. Tolet. l. 1. c. 72. Lezan. n. 59.

I. DIco: Clericus aut Religiosus, scienter exercens, seriò & solemniter Ordinem quem non habet, incurrit irregularitatem. Ita colligitur ex *cap.* 1. & 2. *de Cleric. non ordinat.* (a).

2. Explicatur & probatur. Dico, *Clericus*: quia etiamsi sit valdè probabilis sententia, quòd etiam laicus incurrat irregularitatem, exercens Ordinem quem non habet, quam sententiam tenent S. Antonin. Sylv. Sot. Süar. Avil. Valent. tenendum tamen oppositum, ùti benignius in materia odiosa, volunt longè plures cum Bonac. *d.* 7. *q.* *punct.* 6. *n.* 1. Lezan. *loc. cit.* Sayr. *cap.* 10. *n.* 6. Covaruv. Ang. Armil. & aliis: eò quòd Jus *suprà* citatum, nullam mentionem de laico faciat, sed toto titulo de Clerico dicat.

3. Dices: Textus loquitur absolutè & generaliter de ministrante, prout *cap.* 1. sic dicit: *si quis baptizaverit, aut aliquod Divinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abjiciatur de Ecclesia, & numquam ordinetur*; ergò etiam laicus talem Ordinem exercens, liber ab irregularitate non evadit. *Resp.* Textus debet intelligi generaliter, juxta titulum impositum: atqui titulus est de Clerico; ergò & textus debet intelligi de Clerico, non de laico. Item, secundum *cap.* expresèè est solùm de Clerico, ubi sic Urban. III. Legionensi Episcopo scribit: *Ex litteris tuæ fraternitatis innotuit Nobis, quòd I. Diaconus, Missarum celebrationem usurpare præsumpserit,* (& infrà) *Consultationi tuæ taliter Respondemus, quòd ad Sacerdotis officium non poterit promoveri: à Diaconatu quoq; biennio vel triennio, pro tua maneat provisione suspensus. De beneficio autem, misericorditer agatur cum eo, ne sustentatione privatus, ad sæculi negotia revertatur.* In Corp. Jur. Can. *fol.* 255.

4. *Aut Religiosus*: cùm nomine Clerici veniat. *Scienter*: nam si quis ex ignorantia etiam crassa hoc faciat, credens se talem habere Ordinem, non incurrit irregularitatem: docent Ugolin. *de Censur. cap.* 37. *n.* 8. Bonac. *d.* 7. *q.* 3. *punct.* 6. Lezan. *loc. cit.*

5. *Seriò*: quia si hoc contingat jocô, per repræsentationem ùt faciunt in dialogo, aut aliter ùt faciunt ante Sacerdotium, addiscendo Missam celebrare, tales minimè censuram incurrunt.

6. *Solemniter*: hoc est ex Officio, Ordine, prout modò ordinariè in Ec-

in Ecclesia à ministris fit. Quare excommunicatus cantans Epistolam absque manipulo, liber est ab irregularitate.

7. Hæc irregularitas tollitur eô modô, quô antecedens.

SECTIO VII.

De irregularitatibus contractis ex illegitima Ordinum susceptione, heresi, & delicto cui annexa est infamia.

1. Quoad 1. sufficienter respondi *suprà*, tractans *de Sacram. Ord.* & locis in aliis. Quoad 2.

2. Dico: Hæreticus ubi non impunè hæretici vivunt, per suam hæresim etiam occultus, quicunque ejus quà hæretici defensor, conservator &c. consilium, auxilium ùt tali dans, irregularitatem incurrit: & si in ea hæresi perseverans moriatur, insuper filii usque ad secundam generationem per lineam paternam, & usque ad primã per lineam maternam, contrahunt eam irregularitatem.

3. Explicatur & probatur. *Hæreticus*: colligitur ex *cap. Presbyterum de quo, d.* 50. & *cap. Presbyteros qui immolaverunt, cap. In qualibet, cap. Saluberrimum*, 1. *q.* 7. *cap.* 2. *de Hæretic. in* 6. (a). Quid autem requiritur ut quis sit verè hæreticus, consequenter hancce irregularitatem incurrat; Vide *suprà de Sacram. pœnit. d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 1. *n.* 3. & ultrà ibi. Unde infert Lezan. *Illi qui de hæresi suspecti sunt, reverà tamen hæresim interiùs non habent, quales sunt schismatici, qui hæresim non habent adjunctam, & illi qui hæresim exteriùs profitentur, interiùs tamen rectè sentiunt, ac illi qui pactum ineunt cum dæmone, aut ipsum colunt, sine hæresi, & similes alii de hæresi suspecti, cùm verè hæretici non sint, non sunt ex hoc capite irregulares* (b). Sunt tamen ex alio capite, si crimen illorum est notorium, tunc ratione infamiæ, *irregulares sunt.* Henriq. *lib.* 14. *de Irregul. cap.* 4. *n.* 6. Sanch. *n.* 10. 11. & 12. Bonac. *suprà*, *n.* 5. Lezan. *n.* 61.

(a) Sylv. Lezã. verb. Irreg. n. 61.

(b) Suar. Sanch. Bonac. l. c.

4. *Ubi non impunè hæretici vivunt*: nam Lezan. *verb. Irregularitas*, n. 61. dicit circa finem, quòd filii eorum hæreticorum non sint irregulares, qui palàm & impunè vivunt, verba ejus sunt: *hoc tamen non procedit in filiis istorum, in Regionibus in quibus palàm & impunè hæretici vivunt.* Idem tenent Henriq. *lib.* 14. *cap.* 5. *n.* 4. Sa in *Sum. verb. Hæresis*, *n.* 4. Plura de hoc de *Sacram. Ord. ser.* 4. *n.* 3.

5. *Etiam occultus*: quia hoc supponitur in Constit. quadam Clemẽtis VII. quæ refertur in Direct. Inquisitor. inquit Lezan. *loc. cit. n.* 61. cum illo Majol. *lib.* 5. *de Irregul. c.* 46. Sanch. *in Decalog. lib.*

 2. cap.

2. *cap.* 25. *n.* 2. Suar. *suprà*, *n.* 4. quidquid dicat Sayr. *lib.* 7. *cap.* 12. *n.* 16. Laym. & alii. Inde habetur differentia inter hæresim & alia delicta inducentia irregularitatem, quòd illa (præter homicidium) occulta, non inducant irregularitatem, sed tunc dum sunt publica.

6. *Consilium*, *auxilium dans* &c. quia illi æquiparantur cum eis quibus hæc præstant: *cap.* 2. *de Hæretic. in* 6. docentque Maiol. Sanch. & alii apud Bonac. *loc. cit.* Si parentes fuerint impœnitentes mortui Thesaur. *in Prax. p.* 2. *verb. Hæresis; cap.* 3. Tolet. Lezan. *loc. cit.* Idem dicendum de apostata à fide, quod dictum est de hæretico: cùm sit verè hæreticus.

7. Hæc irregularitas in casu occulto, tolli potest ab Episcopo, propter privilegium concessum Episcopis in Trid. *sess.* 24. *cap.* 6. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 5. *n.* 4. Vivald. *in Candelabro, in penult. edit.* 2. *p. de Irregul. n.* 70. & 89. Sanch. *in Decalog. lib.* 2. *cap.* 25. *n.* 28. Imò etiam in casu publico, quoad usum Ordinum minorum susceptorum: quia hoc textus *suprà* in Resolutione citati permittunt (c). Idem dicendum de Prælatis Regularium, respectu suorum: propter privilegium Pii V. ut aliquoties jam id repetii. Hoc intelligendo, etiam de dispensatione cum filiis hæreticorum, & apostatarum à fide: docent Lezan. *loc. cit. n.* 63. Sanch. & alii.

(c) Suar. Sanch.

8. Quoad 3. membrum Quæstionis, dixi alibi, prout & plura de irregularitate. Nunc adhuc intendens charitatem Neo-Confessario præstare, adduco ei pœnitentem militem, adferentem multos casus; pro quibus solvendis, sit

SECTIO ULTIMA, MILITARIS.

Turebacius aspirans ad Presbyteratum, facit confessionem universalem vitæ suæ; & quærit ex Confessario an incurrerit irregularitatem, & ad quem pro dispensatione recurrere debeat?

Consulens bellum justũ non incurrit irreg. secùs si injustum.

1. Imprimis accusat se consuluisse Principi bellum, adversus Principem alium; an peccaverit, & irregularis per hoc factus sit? *Resp.* Vel consuluit bellum justum, vel injustum? Si injustum? Vel non est subsecutum? Tunc quàmvis peccavit, irregularis non est: quia sicut censura, ita irregularitas non habetur nisi secuto effectu. Vel est secutum bellum, & occisiones, mutilationes? Considerandum vel Princeps erat aliunde determinatus, ita ut etiamsi hocce consilium Ture-

um Turebacius non dedisset, bellum Princeps indixisset? Consulens, irregularis factus non est: quia sic consilium non est causa mortis, aut mutilationis, ùt sentiunt Joan. Andreas, Archang. Tolet. *lib.* 1. *c.* 85. *n.* 2. Dian. *p.* 8. *tr.* 7. & *Miscellan. resol.* 92. de Alcol. *de Irregular. resol.* 107. (qui cum Mazuchelli dicit, suadentem occisionem alicui ad eam determinato, non incurrere casum reservatum). Vel non erat determinatus, aut consiliô ejus magis animatus est, & movetur ad tale malum? Tunc non evadit irregularitatem Turebac. (idem dicendum in similibus casibus): quia consilium aliquid operatur in mortes & mutilationes. Nisi dissuasisset oppositum Principi (a). Vel consuluit bellum justum? Irregularis non est, etiam mutilationibûs, occisionibûs secutis. Ita colligit Bonac. ex *cap. Omni timore*, & *cap. Hortatu & precibûs*. In primo *cap. cit.* sic habetur: *omni tepore* (b) *ac terrore deposito, contra inimicos sanctæ fidei, & adversarios omnium Religiosorum, agere viriliter studete. Novit enim Omnipotens, si quilibet vestrûm moriatur, quòd pro veritate fidei, & salvatione Patriæ ac defensione Christianorum mortuus est: & ideo ab eo præmium cæleste consequetur.* Unde infertur posse aliquem absque periculo irregularitatis suadere alteri, ut se exponat periculo mortis, pro fide Christi, Ecclesiæ, & pro Patria. Quoad 1. sunt Innoc. & Anan. Quoad 2. Tolet. & dictus Anan. Secundo verò *cap.* hæc habentur sequentia: *Hortatu* (c) *& precibûs Hadriani Romanæ Urbis Episcopi, exoratus Carolus Rex, bellum contra Longobardos suscepit: quod priùs quidem & à Patre ejus Pipino, Stephano Papa supplicante, cum magna difficultate susceptum est.* In Corp. Jur. Can. *caus.* 23. *f.* 327.

(a) Innoc. Anan. apud Tolet. l. c.

(b) Panorm. l. 8. c. 30.

(c) Deusdedit l. 5. Ivo p. 10. c. 91. Panorm. l. 8. c. 32.

2. Ut autem bellum sit justum, conditiones requiruntur tres: 1. est legitima authoritas indicentis bellum. 2. causa justa indicendi. 3. recta intentio. S. Thom. 2. 2. *q.* 40. *a.* 1. Unde persona privata Superiorem recognoscens, non potest indicere bellum ex odio, sed motivo charitatis vel justitiæ. Ita Nostri ex Doctore Resoluto, Mich. de Bononia *in* 4. *d.* 15. *q. unic.* Beetz *de Prac. Decal. in* 5. *præc. exposit. cap.* 4. Lezan. *verb. Bellum.* Causa verò ad movendum bellum, non sufficit in dubio, aut secundum opinionem probabilem; quàmvis sufficeret ad bellum defensivum dum est quis in possessione, cùm melior sit conditio possidentis. Ratio est: quia bellum est actus justitiæ punitivæ, infligentis pœnam delinquenti; pœna autem non debet infligi pro delicto dubio.

3. Ultra Turebac. adfert casus, & Sacramentaliter confitetur. Quando erat miles in exercitu existens, in quodam experimento bellico, ipso non pugnante, ex adversa parte unus tantùm periit (quia ordi-

 natio

natio hujus exercitûs Ducis erat, non occidere, sed vivos adversari-os, cùm pauci essent, capere); utrùm per hanc occisionem peccavit & redditus est irregularis? *Resp.* Vel erat miles de numero exercitûs ex parte cujus bellum erat injustum, vel erat de numero exercitûs ex parte cujus bellum erat justum? Si primum? Nec à peccato, nec ab irregularitate excusatur: quia in bello injusto, non tantùm illi fiûnt irregulares qui manu propria occidunt aut mutilant, sed etiam tympana pulsantes, tubas inflantes, quomodolibet cooperantes: imò etiam sarcinas custodientes, etiamsi unius tantùm sequatur occisio aut mutilatio. Ita Bonac. Lezan. Ægid. de Alcol. Veran. qui adducit pro comprobatione *cap. Sicut, de Homicid.* Et si exercitus esset divisus in duas partes, & in illa staret Turebacius quæ ad pugnam absolutè non concurreret; Authores sunt prò & contrà. Negativam sententiam quòd irregularitatem non incurreret, tenent Ugolin. *cap.* 13. § 1. *n.* 3. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 13. Bonac. *de Irreg. d.* 7. *q.* 4. *punct.* 4. *n.* 3. Affirmativam Suar. *d.* 45. *sect.* 3. *n.* 10. & *d.* 47. *sect.* 5. *n.* 5. Filliuc. *n.* 263. & alii. Imò Gibalin. dicit, quòd Dux injusti belli, tot incurrat irregularitates, quot illic fiant homicidia: quia ipsorum omnium causa principalis est, & in omnibus militibus pugnat; quandoquidem illi, suo imperiô & auspiciîs pugnant, totius damni causa existit. Sacerdotes excipe, qui bello injusto adsunt, ad audiendum Confessiones ipsorum, ministrandaque ipsis Sacramenta, vel alia subsidia spiritualia non ordinata ad bellum: hi non peccant, nec irregulares propterea sunt (d). Si secundum? Non est irregularis: quia in bello justo solùm illi incurrunt irregularitatem, qui propriis manibûs occidunt, aut mutilant; non verò qui percutiunt aut vulnerant, dummodo non lethaliter &c. Ita immediatè citati: quibus additur *cap. Petitio, de Homicid.*

(d) Lez.v. Bellum, n.23. Veran.

4. In bello justo, ex defectu lenitatis; in injusto, ex delicto contrahitur irregularitas: utraque si est publica, à solo Papa tolli potest. Non à Prælato Regularium, cùm sit voluntaria; non ab Episcopo, cùm solùm occulta ex delicto, ab eo tolli queat, ùt *suprà* dictum est. Unde quia erat miles exercitûs, ex parte cujus erat bellum justum, non incurrit irregularitatem.

5. Sed Turebac. ei qui occidit dictum adversarium, dedit arma quibûs occidit, nempe gladium & sclopetum. *Resp.* etiamsi: nam quàmvis irregulares sint, qui in pugna privata sive duello, aut in bello injusto arma præbent (d); non tamen qui in bello justo: quia hoc non exprimitur in Jure. Quòd illi peccent hi verò non, patet: quia illi ad illicitum, hi ad non prohibitum sed permissum ab Ecclesia concurrunt.

6. Post-

6. Postquam fugam dederunt milites adversarii, Turebacius cum aliis insequens eos, quemdam occidit. *Resp.* oportet distinguere & subdistinguere: Vel occidit invadens, vel invasus? Si invadens? Vel occidit quemdam non militaris rei hominem, v. g. servum Domini apud quem pernoctavit? Sic homicidium commisit injustum, illicitū, & irregularis factus est ex delicto. Vel occidit militem ex adversa parte? Factus est irregularis ex defectu lenitatis, non ex delicto; inquantum publica authoritate concessum est, inimicos quibus justè bellum indictum est, mutilare, occidere &c. Si invasus? Vel occidit invasorem injustum, qui injustè, injuriosè invasit eum: vel justum? Si injustum? Servato moderamine inculpatæ tutelæ occidens eum, non incurrit irregularitatem. Ita definitum est in Clementin. *cap. Si furiosus*, per sequentia: *Si furiosus, aut infans, seu dormiens, hominem mutilet vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit. Et idem de illo censemus, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit vel mutilat invasorem.* Doctor Resolutus *in* 4. *d.* 25. *q.* 7. *a.* 2. Michaël de Bononia *ibid. q.* 2. *a.* 2. Lezan. *loc. cit. n.* 65. Ratio est: quia non spontè, sed de necessitate justæ defensionis vitæ suæ hoc facit. Quare hujusmodi homicidium non reputatur à Jure voluntarium, sed necessarium. Veran. *sect.* 6. *p.* 876. Et etiamsi dederit occasionem ad invasionem, & eam præviderit, v. g. verba dixit calumniosa, injuriosa, aut adulterium commisit; invasorem ob hæc, servato moderamine inculpatæ tutelæ occidens, non incurrit irregularitatem (e): quia dicta Clementin. sine restrictione loquitur; & per hæc non amisit jus defendendi suam vitam: cùm nec calumniatus, nec maritus adulteræ uxoris suæ, privata authoritate sua, eum valeat occidere ex aliquo Jure; non voluntarium in corde facit irregularem, sed voluntarium in facto: suppositum enim est quòd præviderit, sed noluerit in antecedenti, & consequenti, seu in ipsa pugna occisionem. Si justum? eum, qui justè invasit occidit, ùt v. g. si ob aliquod delictum eum capere voluerunt satellites seu ministri justitiæ, & ipse unum occidit? Irregularitatem ex delicto incurrit, etiamsi servato moderamine inculpatæ tutelæ hoc fecit. Ita Lezan. *n.* 66. Veran. Bonac. & alii communiter. Proinde si militem occidit, considerandum, vel exercitus de quo est Turebac. injustè invasit alienum Regnum? Tunc Turebac. etiam invasus, occidens servato moderamine dicto, incurrit irregularitatem ex delicto. Vel econtra, alieni Regis sive Principis exercitus, invasit Patriam Turebacii? Turebacius etiam invadens, servato moderamine inculpatæ tutelæ occidens invasum, non incurrit irregularitatem. Ratio est: quia in primo casu Turebacius est invasor,

(e) Lez. n. 68. Bonac. n. 3. punct. 6. Suar. Henriq. contra Ugolin. Tolet. n. 301. & contra Schmier, & Wiestner. Vide lib. cui Titulus, Statera peccatorum dist. 2. fer. 1.

vasor, in secundo est invasus; jam verò licet invasores Patriæ expellere, & servato dicto moderamine occidere: docet Doctissimus Verani Theatinorum decus, dicens: *quia bonum commune est præstantius privatô.* Unde si licet ad tuendam propriam vitam, injustum aggressorem mutilare, imò & occidere, quando aliter non potest quis propriam tueri vitam; etiam ad defendendam Patriam ab injusto aggressore, erit hoc idem licitum, dummodo fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ: tum quia in hoc casu, etiam periclitatur propria vita; & omnia Jura permittunt vim vi repellere. Ita ille hucusque *d.* 50. *de Irregul. sect.* 2. *n.* 18. Quare Turebacius clariùs rem exponere debet.

7. Sic exponit. Bellum erat intestinum (sicut non pridem in Regno Poloniæ): erant contrariæ divisiones, legiones, mutilationibus, occisionibus ad invicem certantes, dum fugientes insequebatur Turebacius cum suis, alii adversarii insperatè in eos inter sylvas & arbusculas persistentes, irruerunt; tunc invasorem Turebac. occidit, servato moderamine inculpatæ tutelæ. Quid ad hoc?

8. Dices quòd non incurrerit irregularitatem, propter dictam Clementin. *Si furiosus*, maximè quòd evidenter patet ex parte ejus esse justum titulum bellandi: quia talis defensio est licita, ùt patet ex instantia: Si Judex aut Carnifex invadatur à reo quem volebat captivare, & pro necessaria sui defensione occidat reum, non manet irregularis; ergò etiam in proposito Turebacius. Hujus sententiæ sunt N. Cornej. *in* 3. *p. D. Thom. tr.* 5. *de Irregul. d.* 11. *dub.* 2. *q.* 3. Avil. *de Censur. p.* 7. *d.* 5. *sect.* 3. *dub.* 1. & de Alcol. Carthusianus.

9. Sed excessit moderamen inculpatæ tutelæ, quid ad hoc? *Resp.* Vel excessus erat veniale peccatum, vel mortale? Si secundum? Irregularis est. Si primum? Non est irregularis. Ita Lezan. *loc. cit. n.* 68. Veran. *d.* 49. *sect.* 6. *de Irregul. n.* 12. Peyrin. *n.* 114. & alii.

10. Dicit venialiter tantùm excessisse moderamen, sed ex ira tamen & mala voluntate occidit eum. *Rdet* Lezan. hanc adjunctam iram & malam voluntatem, non facere irregularem, non excessô moderamine mortaliter, dicit: *nam etsi talis actio interna sit peccaminosa, actio tamen externa excusatur à culpa homicidii, eò quòd præscripta defensio à Clementina Si furiosus* sit *servata.*

11. Et si quæras utrùm poterat fugere? quia tunc occisio non erat necessaria, quandoquidem poterat salvare vitam fugâ, quapropter occidens irregularis est? *Resp.* poterat physicè, non poterat moraliter propter ignominiam. Alii & à culpa & ab irregularitate (f): alii à culpa non ab irregularitate (g) eum excusant; Alii & culpam & irregularitatem (h), talem incurrere dicunt. Ratio horum est: quia

(f) Ugolin. Bonac. p. 6. n. 2.

(g) Panorm. c. Olim, de Restit. Præposit. c. Ex præmissis, Tolet. l. 1. c. 80. n. 2.

(h) Veran. l. c.

præstan-

præstantior est vita proximi honore proprio. *Respondet* Turebac. nullô modô potuisse fugere, quia alioquin statim à tergo occisus fuisset. Et sic Lector, cum Præposito *can.* 1. *d.* 50. *n.* 26. declarabis eum esse immunem, tam à culpa quàm ab irregularitate. Sed

12. Turebacius etiam declarat modum servati moderaminis quòd unũ erat necessarium, aut occidere invasorem, aut ipse abscidisset tunc Turebacio membrum: quare ad vitandam propriam mutilationem, necessariò occidit invasorem. De tali factò disputant Theologi. Gonsal. de Villadiego *de Irregul. cap. de Percussore*, & Tolet. *loc. cit.* excusant eum à culpa, irregularitatem verò, eum incurrisse dicunt, eò quòd dicta Clementin. *cap. Si furiosus*, eximat ab irregularitate eum, qui propter vitam suam necessariò defendendam, occidit invasorem; non verò eum qui ad vitandam mutilationem propriam, perimit aggressorem. Econtra Bonac. *loc. cit. punct.* 6. *n.* 4. Sayr. *de Censur. lib.* 6. *cap.* 17. *n.* 4. Villalobos *in Sum. tom.* 1. *tr.* 21. *diff.* 24. *n.* 7. Ugolin. Dian. *p.* 4. *tr.* 2. *resol.* 6. de Alcolea *resol.* 129. immunem ab irregularitate probant, quia ita se defendens, vitam suam tuetur: nam si invasor abscidisset ei manum, facilè & vitam ademisset. Quapropter pro hac sententia immediatè citatis subscribo. Idem sentiunt, casu quô ageretur de amissione nasi aut oculorum, aut acquirendâ grandi deformitate. Bonac. Sayr. de Alcolea *suprà*, contra Cornej. & Avil.

13. At dictus perimens hæc fecit invasori non propriæ vitæ, sed alterius; quæritur inter Theologos, an per dictam occisionem, factus sit irregularis? Affirmativæ sententiæ sunt Sylvester de Ord. Sacr. Prædic. Laym. & Tolet. Ratio eorum: quia hic casus non excipitur in dicta Clementin. *Si furiosus.* Negativæ verò sunt Covaruv. Majol. Turian. Petrus Cornej. de Alcol. *resol.* 132. *Resp.* Vel invasus erat Pater dicti occisoris? Occisione facta cum dicto moderamine, non incurrit irregularitatem: docent Dian. *resol.* 5. Covaruv. Lezan. Suar. contra Sylv. Tolet. Nam Peyrin. *tom.* 1. *Privil. Minim. in Constit.* 2. *Julii II.* *n.* 113. refert hoc esse declaratum à Sacra Congreg. *Homicidium factum ad defensionem Patris, cum moderamine, &c. non inducere irregularitatem.* Vel ille invasus erat Princeps, vel alter quem ex justitia tenebatur defendere? Non incurrit irregularitatem, ùt cum Suar. Sayr. Veran. docent plures. Ratio est: quia tunc tale homicidium non censetur culpabile, neque voluntarium, sed coactum. Nec videtur credibile, Ecclesiam velle aliquem punire, ex eo quòd adimpleat præceptum naturale. Vel erat solùm proximus? Tunc probabiliter non incurrit, maximè si ille invasus sit Reipublicæ necessarius: probant Le-

zan.

zan. *verb. Bellum*, *n* 15. Bonac. *q.* 4. *punct.* 6. *n.* 11. Dian. *resol.* 5. Covaruv. Suar. & alii contra Sylv. & Tolet.

14. Confitetur ultrà Turrbacius, & valdè anguftiatur quòd dictum invaforem fciverit in peccato mortali moriturum, & tamen eum fic occidit: falus enim animæ præferenda eft vitæ propriæ, ùt dictum eft ab Authore *de Charitate*. *Respondent* Cajet. 2. 2. *q.* 64. *a.* 7. & Sot. *lib.* 5. *de Just. q.* 1. *a.* 8. quòd in tali cafu non incurritur irregularitas, etiamfi certò fciat invafus, invaforem effe in peccato mortali. Ratio eorum eft: quia cùm Jure naturæ teneatur quis propriam vitam tueri, & licitum fit vim vi repellere; non peccat, qui fe defendendo ab injufto aggreffore, tantùm immediatè, directè, intendit tueri propriam vitam: confequenter non incurrit irregularitatem. Quod autem dixi *de Charitate*, fimile huic afferit Veran. *loc. cit.* quòd teneamur poftponere vitam propriam, faluti animæ proximi, quando proximus abfolutè in extrema neceffitate fpirituali verfatur; in cafu verò nunc propofito, injuftus aggreffor, non verfabatur in extrema neceffitate fpirituali abfolutè, fed voluntariè, & ex malitia propria, fiquidem erat in poteftate ejus, non aggredi alium, & defiftere à tali aggreffione. Unde injuftus aggreffor, non eft dicendus in articulo extremæ neceffitatis, fed in malitia iniquæ voluntatis; proinde fibi debet imputare, fi exiftens in culpa lethali, occidatur: dicit huc ufque Verani. Alioquin non liceret invafo, occidere injuftum invaforem. Et fortiùs excufat à culpa & irregularitate, quòd non fciverit certò & infallibiliter invaforem effe in mortali peccato: nam quàmvis fcivit eum habuiffe concubinam, aut quafi concubinam, potuit, tamen imò debuit ante illud dictum experimentũ militare, fe difponere per confeffionem aut contritionem ad gratiam, dictus invafione bellica invafor.

15. In eodem experimento bellico juvit fecundum invafum, vulnerando invaforem, quem adjutus invafus occidit; an peccavit & irregularis factus fit? *Resp.* eum neque peccaffe, neque irregularitatem incurriffe. Ita docet Tolet. *lib.* 1. *cap.* 80. dummodo vulnus non fit lethale. Ratio ejus eft: quia ficut in bello jufto, non omnis qui pugnat & vulnerat irregularis eft, fed ille qui propriis manibûs occidit aut mutilat, quàmvis omnes adjuvent fe mutuò, ùt conftat ex *cap. Petitio*, *de Homicidio*; ita in bello particulari jufto.

Epifcopus & Prælati Regulares difpenfant.

16. Irregularitas in defenfione jufta, neceffaria, vitæ, non fervato moderamine inculpatæ tutelæ incurfa, non tantùm tollitur à Papa, fed etiam tolli poteft ab Epifcopo in cafu occulto, ob Decretum Concilii Trident. *feff.* 24. *cap.* 6. Etfi enim ibi excludatur ea irregularitas

ritas quæ est ex homicidio voluntario, hoc tamen quod fit causâ defensionis, etiamsi sit peccaminosum propter excessum defensionis, non excluditur; cùm communi sensu Theologorum non censeatur voluntarium, sed casuale: prout docent Lezan. *loc. cit. n.* 69. Sayr. *lib.* 7. *cap.* 7. *n.* 22. Valēt. *tom.* 4. *d.* 7. *q.* 19. *punct.* 3. §. 5. Bonac. *punct. ult. n.* 9. Et quando est casus publicus, committenda est dispensatio Episcopo, ex Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 7. Prælati etiam Regulares, habentes privilegia dispensandi cum Subditis Regularibus in omni irregularitate, exceptis illis tribus, homicidii voluntarii, bigamiæ, & mutilationis; dispensant in hac irregularitate: cùm hoc homicidium non censeatur voluntarium, ùt dictum est immediatè.

17. In eodem dicto experimento bellico, captus est Turebae. qui in captivitate suum custodem occidit; an peccaverit & irregularis fit? *Resp.* Vel scivit certò, aut moraliter probabiliter sibi parari mortem, vel non? Si secundum? Et gravissimè peccavit, & irregularitatem ex delicto incurrit. Si primum? Nec peccavit, nec irregularis factus est per hoc: nam vim vî repulit, cùm jam inchoativè esset aggressus. Ita docent Ugolin. *cap.* 39. §. 8. Bonac. *de Irregul. d.* 7. *q.* 4 *punct.* 6. *n.* 6. qui dicit ibi *n.* 5. etiamsi ipsum Judicem, injustè ei parantem mortem occidisset, non peccâsset contra justitiam, nisi contra charitatem, si valdè necessaria Reipublicæ esset persona. Secùs, si esset injustè bellans: reus enim justè detentus in carcere, non potest licitè occidere custodem &c. quidquid dicat Franciscus de Cuensa: nam sic occideret innocentem.

Captus miles justè bellans; Secùs injustè bellans.

18. Turebacium fugientem insequitur miles adversæ partis: & quia Turebacius impotens erat ad se defendendum propter debilitatas vires in carcere, arma dedit servo ad se defendendum, qui insequentem servato moderamine occidit; quæritur an per hoc peccaverit & irregularis fit, tam servus quàm & Dominus? *Resp.* Imprimis servus nec peccavit, nec irregularis est per hunc casum, patet ex *n.* 13. Dominus similiter nec peccavit, nec irregularis est: quia sicut licitum ipsi est ad defensionem vitæ suæ injustum invasorem occidere, si aliter eam salvare nequit; ita licitum ei alium locò sui substituere ad eam defendendam. Ita sentiunt Ugolin. *cap.* 39. §. 6. Sayr. *lib.* 6. *cap.* 7. *n.* 14. Bonac. *loc. cit. punct.* 6. *n.* 9. Suar. Reginald. Filliuc. & alii apud eum.

19. Et quid si in dicto casu, dictus servus fuisset occisus? *Respondent* Bonac. *loc. cit.* cum Suar. Dominum propterea non incurrisse irregularitatem. Ratio eorum est: nam Dominus ei pugnam commit-

 tendo

tendo non peccavit, & mors servi secuta est per accidens; consequenter Domino non est imputanda irregularitas.

20. Turebacius jussit servum occidere Cajum, qui potiùs à Cajo occisus est; quæritur an peccaverit & an irregularitatem incurrerit? *Resp.* duas circa hoc esse sententias. Cornej. *in* 3. *p. D. Thom. tr.* 5. *de Irregul. d.* 1. *dub.* 2. *n.* 3. Sayr. *de Censur. lib.* 7. *cap.* 2. *n.* 12. Reginald. *in Prax. tom.* 2. *lib.* 30. *tr.* 2. *cap.* 11. *sect.* 1. *n.* 126. Villalob. *in Sum. tom.* 1. *tr.* 21. *diff.* 20. *n.* 10. Covaruv. Armil. Tabien. Sylv. Majol. & alii, probant dictum Dominum in dicto casu irregularitatem incurrisse: quia fuit in culpa; & hoc evenire posse debuit cogitare. Econtra Avil. *de Censur. p.* 7. *d.* 6. *conclus.* 4. Turrian. *de Censur. lib.* 9. *d.* 63. *dub.* 4. de Alcolea *resol.* 112. dictum Dominum non incurrisse irregularitatem defendũt. Ratio eorum est: quia irregularitatem mandans non incurrit, nisi secuto effectu: in casu proposito non sequitur effectus, nempe occisio Caji, sed per accidens occisio servi, quam Dominus non intendebat. Primæ sententiæ adhæreo, & Domino obtinendam ab Episcopo dispensationem suadeo: cùm ille virtute Concilii Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. in irregularitate ex homicidio casuali occulto proveniente, dispensare valeat: ista est ex homicidio casuali ùt notant Filliuc. *in Quæst. moral. tom.* 1. *tr.* 20. *cap.* 2. *n.* 36. & Suar. *de Censur. d.* 44. *sect.* 3. *n.* 16. quia nemo directè intendit homicidium ejus, cui mandat ut alium occidat, indirectè tantùm imputabitur, & ideo casualis occisio erit, & irregularitas ex homicidio casuali; ergò poterit Episcopus in ea dispensare.

De mandáte.

21. Sed dictus mandans mandatum suum revocavit, & servum hoc facere prohibuit; quid ad hoc? *Resp.* Circa hoc multum difficultant Theologi. Alii enim obligant mandantem, præter revocationem mandati, ad monitionem, ut moneat occidendum, quatenùs sibi caveat. Hujus sententiæ sunt Petrus Cornej. *in* 3. *p. D. Thom. tr.* 5. *de Irregul. d.* 1. *dub.* 2. *q.* 2. *n.* 2. Turian. *de Censur. lib.* 7. *d.* 63. *dub.* 3. & alii. Ratio eorum est: quia ipse suo mandatô, in eo periculo constituit occidendum; ergò si non potest efficaciter revocare mandatum, tenetur monere illum, ut caveat. Alii asserunt, sufficere quòd mandans ante effectum, tempestivè coram mandatario revocet suum mandatum, & mandatarium moneat. Si revocatione facta non obstante, servus exequatur mandatum, Dominus immunis est ab irregularitate; consequenter si econverso servus occidatur. Suntque Præposit. *in* 3. *p. q.* 5. *de Irregul. dub.* 8. *n.* 62. & 64. Petrus Navarra *lib.* 3. *de Restit. cap.* 4. *n.* 26. Panorm. *cap. Petrus, de Homicid.* Lessius *lib.* 2. *cap.* 13. *dub.* 3. *n.* 18. de Alcolea *resol.* 114. Tertiæ sententiæ distinctionem addo: quòd teneatur occidendum monere, quando advertit servum non esse mutatum sed potiùs habere animum occidendi,

pendi, aut probabiliter timet ne servus non obstante revocatione mandati, exequatur mandatum; secùs, si secùs: & maximè dum mandatum erat in occulto. Et pro prima parte, primæ sententiæ; pro secunda, secundæ Doctores adduco.

22. Sed quid si fictè revocaverit mandatum? *Resp.* etiamsi: nam accusans Clericus aliquem in causa criminali, quàmvis fictè protestetur se non intendere vindictam aut pœnam sanguinis, non incurrit tamen per hoc irregularitatem, ùt dicitur infrà, *n.* 25. ergò etiam à pari, quàmvis fictè revocet mandans suum mandatum, dummodo revocet, liberatur ab incursu irregularitatis, si exequatur ejus mandatum.

23. Turebacius voluntariè non impedivit occisionem cujusdam, quam impedire potuit? *Resp.* Vel tenebatur impedire ex justitia, vel non tenebatur ex ea virtute? Si primum? Incurrit irregularitatem: quia in tali casu non impediendo, censetur causa moralis homicidii. Et sic Judex, Gubernator, non defendens innocentem, si occidatur vel mutiletur, incurrit irregularitatem. Item Filius non impediens mortem Patris, Advocatus vel Procurator assumens patrocinium, dolosè deserens, si reus ob desertionem damnaretur ad mortem. Item Testis, qui productus & legitimè citatus, dolosè veritatem tacet, unde postea reus moriatur. Item Medicus, si Officium suum non exequitur, stipendiò conductus, & infirmus moriatur. Ita Avil. *de Censur. p. 7. d.* 6. *sect.* 2. *dub.* 7. *conclus.* 2. Bannez 2. 2. *q.* 64. *a.* 8. *dub.* 1. *p.* 2. *conclus.* 4. Sayr. *de Censur. lib.* 7. *cap.* 4. *n.* 3. Bonac. *de Censur. d.* 7. *q.* 4. *punct.* 8. *n.* 37. Suar. Filliuc. Reginald. & alii. Oppositum docent Vasq. Hurtad. Jesuitæ. Ratio eorum est: quòd etsi non impediens moraliter influat in homicidium, & sit causa voluntaria homicidii; non tamen est causa positiva, positivè influens. Vel non tenebatur impedire? Sic quidem peccavit contra charitatem, dum impedire potuit & non impedivit; non tamen incurrit irregularitatem: prout docent Turian. *de Censur. lib.* 9. *d.* 63. *dub.* 4. Barbos. *in Collectan. tom.* 2. *lib.* 5. *tit.* 12. *cap.* 17. *n.* 3. de Alcolea Carthusianus *resol.* 135. Ratio horum est: quia in tali casu permittens homicidium, non influit positivè in illud. Ex his facilè ad quæstionem respondetur.

24. Turebacius detulit aliqua Judici, officiosè, in causa criminali, contra quamdam personam, pro quibus Cajus est morte punitus; an propterea irregularis? *Resp.* Vel fecit protestationem quòd non intendat vindictam & pœnam sanguinis, vel non? Si secundum? Irregularis est. Si primum? Non est: patet ex dictis. D. Ref. *in* 4. *d.* 25. *q.* 7. *ar.* 2.

De protestante.

25. Fecit quidem protestationem, sed animò ficto, quid ad hoc? *Resp.* (i) Etiamsi fictè, liber evadit ab irregularitate, etiam Clericus. Ita

(i) Contra Tolet. qui vult esse irregularē in foro conscientiæ sive in foro interno.

Ita Sylv. *verb. Homicidium* 2. *q.* 8. Noster Cornej. *in* 3. *p. D. Thom. tr.* 5. *de Irregul. d.* 11. *dub.* 1. *q.* 6. Turian. *de Censur. lib.* 9. *d.* 66. *dub.* 2. Præposit. *in* 3. *p. q.* 5. *de Irregul. dub.* 12. *n.* 103. Avil. ibi, *p.* 7. *d.* 5. *sect.* 2. *dub.* 9. *conclus.* 1. de Alcolea Carthusianus *resol.* 83. Ratio est: quia *cap. Prælatis*, *de Homicid. in* 6. solùm requirit protestationem externam, ad actum internum non attendit. Protestatio ficta, tantum valet apud Judicem ignarum fictionis, quantum valeret, si ex animo & non fictè fieret. Deinde Ecclesia non imponit irregularitatem ob intentionem & actum internum, sed ex omissione protestationis.

26. Sed tardè fecit eam, immediatè ante prolationem sententiæ *Rdet* de Alcolea Carthusianus *resol.* 83. nec obesse hoc, dummodo fiat ante sententiam, dicta protestatio.

27. *Cap. De cætero*, declaratur irregularis, qui causam dedit homicidio: sic enim ibi Alexander III. dicit: *noveris quòd Diaconus qui homicidio causam dedisse videtur, non videtur ad Sacerdotium promovendus.* In Corp. Jur. Can. *de Homicid. lib.* 5. *tit.* 12. *fol.* 244. Sed Turebacius in proposito casu, causam homicidio dedit; ergò irregularis est. *Resp.* dedit ad licitum; caput verò *cit.* est de illicito: alioquin nec protestatio accusatores salvaret ab irregularitate, quod falsum patet ex superiori *n.* Deinde non dedit causam, quia protestatus est se nolle mortem ejus.

28. Multi in subitanea rixa unum percusserunt, qui lethaliter vulneratus obiit, inter quos percussores numeratur etiam Turebacius; difficultas est an omnes vel non, incurrerunt irregularitatem ex delicto ob factum homicidium? *Resp.* Multi tenent in dicto casu omnes incurrisse irregularitatem, prout sunt Stephanus de Avila *de Censur. p.* 7. *d.* 6. *sect.* 3. *dub.* 3. Suar. *in.* 3. *p. tom.* 5. *de Censur. d.* 45. *sect.* 3. *n.* 11. & alii apud Dian. Sed plures, ab irregularitate immunes omnes præter vulnerantem, defendunt: Covaruv. in Clementin. *Si furiosus, p.* 2. §. 2. *n.* 3. *vers. Casus secundus de homicid.* Bonac. *de Censur. d.* 7. *q.* 4. *punct.* 8. *n.* 29. Villadiego *cap.* 5. *n.* 47. de Alcol. *resol.* 117. Dian. *p.* 2. *tr.* 15. *resol.* 18. & Gregorius Sayr. *de Censur. lib.* 7. *cap.* 4. *n.* 13. ubi ait: quando unus à pluribus in rixa subitò contingenti, nec præmisso consiliò, vulneratus est, & in occiso reperitur unicum lethale vulnus, si constat quis id intulerit, tenebitur de homicidio, cæteri de percussione: proinde solus irregularis.

29. Sed non scitur quisnam vulneraverit, & consequenter occiderit remanent ne omnes irregulares, vel nullus? *Resp.* quòd omnes facti sint irregulares dicto casu (k). Ita declaravit Innoc. III. *cap. Significasti*, ubi ad similem casum dicit: *Quodsi discerni non possit ex cujus ictu percus-*

(k) Redesm. in 3. p. D. Thô. c. 3. de Irregul. dub. 1. Covar. 3. p. §. 2. n. 3. in Clem. Si furiosus.

percussus interiit, in hoc dubio tamquam homicida debet haberi Sacerdos: & *si fortè homicida non sit, à Sacerdotali Officio abstinere debet; cùm in hoc casu cessare sit tutiùs, quàm temerè celebrare, pro eo quòd in altero nullum, in reliquo verò magnum periculum timeatur.* In Corp. Jur. Can. *de Homicid. fol.* 245. Docet quidem Bonac. *de Censur. d.* 7. *q.* 4. *punct.* 8. *n.* 29. & Diana *p.* 9. *tr.* 7. *resol.* 20. hoc totum esse verum in foro externo, non verò in foro interno, sed post diligens examen à quolibet seorsivè factum, quòd non ille vulnus inflixerit, stante adhuc dubio, quilibet in foro conscientiæ immunis est ab irregularitate: quia (ajunt) satiùs impunitum crimen relinqui, quàm innocentem puniri. Sed nullum video in Jure fundamentum hujus sententiæ Bonacinæ, hac in parte. Imò oppositum deduxi *de Sacram. in genere,* ex regul. Jur. ùt monstrat Index, quòd quàmvis in foro externo nemo possit pro irregulari haberi, nisi convincatur; tamen in foro interno, stante dubio, debet se pro tali habere. Et si constet alicui horum certò, quòd non percusserit, aut valdè leviter, liber est in foro conscientiæ; & in foro fori credendum ipsi, ùt in *cit. cap.* Pontifex declaravit per sequentia: *Et quidem si hoc ita se habet (quod forsitan ex eo posset ostendi, si certa apparuisset percussio ab eodem inflicta, tam modica* & *tam levis, in ea parte corporis in qua quis de levi percuti non solet ad mortem, ut peritorum judicio medicorum, talis percussio assereretur non fuisse lethalis) cùm de cæteris credendum sit ipsi, qui non accusatur vel denuntiatur ab aliquo, sed per se ipsum consilium aperit salutare, post pœnitentiam ad cautelam injunctam, in Sacerdotali poterit Officio ministrare.*

30. Turebacius invasorem, furem, spoliatorem, occidit; an peccavit & irregularis sit? *Respondet* Doct. Resol. *in* 4. *d.* 25. *q.* 7. *a.* 2. *Quandoq; excusantur in defensione rerum: ùt si nocturno tempore fur perfodiat domum Clerici,* & *ipsum Clericus occiderit; quia præsumitur quòd ad occidendum venerit. Secùs de diurno fure, quia præsumitur quòd venerit ad furandum, non ad occidendum: nisi fortè se cum furto defenderit; quia tunc plus est quàm fur. Exodi* 2. *cap.* 22. *vers.* 2. *Si effringens fur domum sive fodiens fuerit inventus;* & *accepto vulnere mortuus fuerit: percussor non erit reus sanguinis, quòd si orto sole hoc fecerit, homicidium perpetravit,* & *ipse morietur.* Quod idem declaratur *cap. Si perfodiens,* ubi sic Augustinus super Exod. *Si perfodiens* (l) *inventus fuerit fur,* & *percussus mortuus fuerit, non est illi imputandum. Si autem oriatur sol super eum, reus erit. Intelligitur ergò non pertinere ad eum homicidium, si fur nocturnus occidatur; si autem diurnus fuerit, ad homicidium pertinere. Hoc est enim quod ait: si oriatur super eum sol* &*c. quia poterat discernere, quòd ad furandum non occidendum venisset;* & *ideo non debet occidi. Hoc etiam* in an-

(l) c. 5. cod. tit. in 1. Cõpil.

in antiquis legibus sæcularibus, quibus ista est antiquior, invenitur; impunè scilicet occidi nocturnum furem quoquomodo: diurnum autem, si se telô defenderit; jam enim plus est quàm fur. In Corp. Jur. Can. *de Homicid. volunt. & casuali fol.* 243. Non requirit Jus Canonicum ut de nocte, absente luce, servetur moderamen, cùm illud servare est impossibile, tunc nisi hoc est conveniens invaso, priùs occidere ne occidatur.

31. Ita Miles in conflictu communi non potest servare moderamen inculpatæ tutelæ.

32. Declarat se Turebacius occidisse invasorem, reum suæ fortunæ orto jam sole, casu quô erat unum eligendum, aut res amittere aut servato moderamine inculpatæ tutelæ, eum occidere: omninò enim voluit invasor armatus res accipere, invaso autem restabat, aut invasorem occidere, aut res amittere. Si intenderet invasor invasum occidere, ut res accipiat, nulla esset difficultas quòd posset occidi servato moderamine inculpatæ tutelæ: sed supponitur quòd nolit occidere, sed solùm res accipere, cùm sit fortior, & ut summum invasum vulnerare; quid ergò ad hunc casum, utrùm peccaverit & irregularis sit? *Resp.* Quia hìc duo proponuntur, oportet priùs ad unũ postea ad secundum respondere. Et quidem communiter cum Tolet *lib.* 1. *cap.* 80. *n.* 13. Sot. Bannez, Octav. *interrog.* 1144. *p.* 118. *in* 1. *p. Repert.* Doctores sub distinctione respondent, quòd in tali casu, Clericus aut Regularis occidens dictum invasorem rerum, peccet mortaliter, cùm sit contra mansuetudinem Ecclesiasticam occidere, quàmvis licitum percutere; laicus verò non peccat. Quoad 2. affirmativè, sub hac tamen distinctione: quòd sæcularis ex defectu lenitatis, Clericus verò aut Regularis ex delicto, irregularitatem contrahat. Econtra Covaruv. Clementin. *Si furiosus*, Lessius *lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 11. *n.* 73. Suar. *tom.* 5. *d.* 46. *sect.* 2. *n.* 4. Bonac. *d.* 7. *q.* 4. *punct.* 7. *n.* 10. ab irregularitate & culpa dictum invasum excusant, dummodo sit servatum moderamen inculpatæ tutelæ. Ratio horum est: quia irregularitas non incurritur, nisi sit in Jure expressa. His sententiis addo tertiam: Vel agebatur de re non necessaria ad conservandam vitam invasi? Sicut à culpa, ita ab irregularitate non excusantur, tam Clericus aut Regularis (m), quàm sæcularis: cùm sit vita proximi præstantior tali re. Vel agebatur de re necessaria ad conservandam vitam invasi, aut de re magni momenti? Tunc sicut probabiliter non peccavit occidendo, ita non incurrit irregularitatem, moderamine dicto servato: vide *de Justitia dist.* 3. *ser.* 2. *n.* 28. & *ultrà*, in Libro cui titulus *Statera*, si probabiliter credebat illam rem esse non recuperabilem. Ita sentiunt Mercer. *de Sacram. in* 3. *p. D. Thom. q.* 24. *dub.* 7. *propos.* 2. Turian. *de Censur. lib.* 9.

(m) Patet tã ex prop. dãnat. ab Innoc. quàm & cap. Suscepimus.

lib. 9. d. 65. dub. 3. de Alcolea *resol.* 131. & NN. Cornej. *in* 3. *p. D. Thom.* *tr.* 5. *de Irregul. d.* 4. *dub.* 1. *q. ult.* Lezan. *de Irregul. n.* 65. & *verb. Homicidium, n.* 9.

33. Ultrà trahitur casus. Turebacius secundum invasorem vulneravit, & rem de qua agebatur accepit, & vulneratus aufugit: amici Turebacii supervenerunt, occiderunt eum; an Turebacius propterea irregularis? *Resp.* negativè: sic enim Doct. Resol. *in.* 4. *d.* 25. *q.* 7. *a.* 2. dicit: *Item excusantur, si defendendo res suas, alii supervenerunt & occiderunt furem: dum tamen ipse, vulnus non inflixit lethale, nec voluit occidere, nec ejus consiliô, studiô, aut mandatô, alii ipsum occiderunt. de hoc cap. Significasti.*

34. Sed Turebacius clamabat, *latro! latro! capite eum!* & sic ad clamorem ejus supervenerūt amici Turebacii: & quia capere nō valuerūt, occiderunt dictū aggressorē; est ne ideo irregularis Turebacius? quandoquidē qui detegit, prodit malefactorē, ut cōprehendatur & occidatur, incurrit irregularitatē, ut colligitur ex *cap. Tua nos, de Homicid.* & docēt Adam[9] Tanner. *in* 3.*p.D.Thom.d.*6.*q.* 10.*dub.*13.*n.*306.& de Alcolea Carthusianus *tr.* 10. *de Offic. & potestat. Inquisit. resol.* 70. *Resp.* aliud est quando quis aliquem prodit aut detegit, quando quis dicit eum quæri velut reum mortis; secùs est in casu proposito, quia Turebacius nec intendebat ejus mortem, aut mutilationem, nec ita subitò eam imponi ei sperabat: quapropter non incurit irregularitatem: patet ex *cap. Tua nos, Ad ultimum,* ubi sic: *Ad ultimum fuit ex parte tua propositum, quòd quidam Scholaris metuens ne latrones in hospitio suo essent, de strato consurgens, reperit ibi furem, qui non solùm ipsum Scholarem prostravit ad terram, sed penè ad mortem vulneravit eumdem. Manè itaq; Scholares latronem quæsiverunt eumdem, quem vulneratum, inventum, potestati Vincentiæ tradiderunt; coram qua constanter negavit quòd præmissa minimè perpetravit: Unde præfata potestas ad eumdem Scholarem nuntios destinavit, ut exponeret si quæ sciret de fure prædicto, vel traderet intersignia; qui cultrum quem ipsi latroni abstulerat, & sotulares ab eodem in ipsius domo dimissos, quos abstraxerat, ne pedum strepitus audiretur, nuntiis tradidit memoratis, super eodem facto nihil ampliùs intromittens. Potestas igitur receptis talibus intersigniis, latronem ipsum apparitoribus suis tradidit puniendum; qui sibi amputaverunt virilia, & oculos eruerunt: latro verò irâ & dolore commotus, nec potum sumpsit, nec cibum; & sic de medio est sublatus. Unde per nostrum oraculum postulas edoceri, utrùm præfatus Scholaris, ad sacros valeat Ordines promoveri? Nos igitur inquis. tuæ respondemus, quòd si præfatus Scholaris dignis meritîs adjuvatur, propter præscriptum eventum, à susceptione sacrorum Ordinum nullatenùs est arcendus.* In Corp. Jur. Can. *de Homicid.* fol. 245. D. Resolutus *l. c.*

35. Ture-

35. Turebacius existens in exercitu, exercuit Officium Judicis, & morti reum adjudicavit; quid ad hoc? *Respondebis:* Vel secutus est effectus, vel non? Si primum? Irregularis est. Si secundum? Nequaquam: quia irregularitas non incurritur, nisi secuto effectu; ùt aliquoties repetitum est. Quapropter si aliquis reus duceretur ad patibulū, & esset extractus à manibus satellitum, & sic mortem evaderet, Judex non esset adhuc irregularis. Imò si à Carnifice suspensus fuisset, & casu laqueus rumperetur, si propter hoc gratiam à Principe reciperet, Judex absque dispensatione posset Ordinibûs initiari. Ita de Alcolea Carthusianus *tr.* 5. *de Irregularitate resol.* 89. Gibalin. *q.* 3. *n.* 4. Joan. Præposit. *in* 3. *p. q.* 5. *de Irregul. dub.* 13. *n.* 98. Joan. Soria & alii.

36. Sed Turebacius erat tunc Clericus; quid ad hoc? *Resp.* Vel erat Clericus Ordinibûs solùm minoribus initiatus, vel Clericus Ordine majori insignitus? Si primum? Quia effectus non est subsecutus, non incurrit irregularitatem. Si secundum? Incurrit eam, cùm tali id prohibeatur *cap. Sententiam,* sub *tit. Ne Clerici vel Monachi,* ubi sic habetur: *Sententiam sanguinis nullus Clericus dictet, aut proferat.* In Corp. Jur. *fol.* 199. D. R. *l. c.*

37. Dices: dicto *cap.* additur, *nec sanguinis vindictam exerceat, aut ubi exercetur intersit,* & tamen Clerici qui intersunt ubi exercetur sanguinis sententia, non incurrunt irregularitatem (n); ergò etiam sententiam ferentes, si ea non effectuetur. *Resp.* disparitatem esse: quia primum Ecclesia dissimulat, secundum non permittit. An verò assistendo, peccent Clerici? non conveniunt DD. Sayr. *loc. cit.* in marg. cum aliis asserit, eos peccare mortaliter dempto Confessario Rei; Suarez autem *de Censur. d.* 47. *sect.* 4. *n.* 10. Avil. *p.* 7. *d.* 5. *sect.* 2. *dub.* 14. dicunt quia etiamsi Clericis sit prohibitum ne se immisceant in causa sanguinis, levitas tamen à mortali excusat. Alii cum de Alcolea *loc. cit.* Ugolin. *de Irregul. cap.* 5. §. 3. *n.* 3. & alii, etiam à veniali peccato excusant dictos assistentes Clericos, etiam beneficiarios & Religiosos: quia Canones hoc prohibentes, videntur contraria consuetudine abrogari, ùt immediatè citati docent, & per se patet: consequenter tales sunt immunes ab irregularitate. Econtra sicut mortaliter peccāt, ita irregularitatem incurrunt, Clerici ferentes sententiam in causa sanguinis, ùt ex dictis & doctrina Doct. Resol. *in* 4. *d.* 25. *q.* 7. *a.* 2. patet, ubi sic ait: *Sed quid de Clericis scribentibus litteras circa vindictam sanguinis? Dico quòd non excusantur; sive dictent, sive scribant, dummodo ad vindictam sanguinis se extendant: tit. Ne Clerici vel Monachi, cap. Sententiam.* Scribere tamen non in forma authentica, fortè non faceret irregularem.

(n) Sayr. de Censur. l. 6. c. 18. n. 20. de Alcol. de Irregul. res. 76. & alii.

38. At Turebacius erat Clericus Subdiaconus, sed ignorabat tali acti-

oni

pœni esse annexam irregularitatem; Sed dictum est *suprà*, quòd ignorā-tia Juris excuset à censura? *Resp.* Ignorantia pœnæ excusat à censura, sed non ab irregularitate: cùm vel sit irregularitas ex indecentia? Impedimentum est ratione indecentiæ, ùt omnes admittunt apud de Alcol. *tr.* 5. *resol.* 6. *n.* 2. & sic ex bigamia consurgit irregularitas, sive bigamus sciat, sive non, esse bigamiæ annexam irregularitatem. Similiter irregularitas in proposito casu ex defectu lenitatis: cùm non sit censura, sed pura pœna, jam verò pura pœna incurritur stante ignorantia pœnæ, & patet de pœna furti, ùt dixi *suprà*. Hujus sententiæ sunt Merolla *tom.* 1. *d.* 1. *cap.* 2. *n.* 49. & *n.* 87. Guilelmus Mercer. *de Sacram. in* 3. *p. D. Thom. q.* 66. *a.* 9. *n.* 6. Martinus de Alcol. Carthusianus *loc. cit. resol.* 6. oppositum sentientibûs Portel. *in Dub. Regular. verb. Ignorantia*, *n.* 19. Sanch &c. Quis autem possit dispensare hac in irregularitate, dixi dicendo *de Irregularitate ex homicidio proveniente*

39. Turebacius obtenta dispensatione factus est Diaconus, Sacerdos, & adiit ad exercitum, ibi audiens confessionem sacramentalem reum mortis, in ea hortabatur ad confitendam veritatem in judicio, & Judicem volentem reum punire, absolvere sacramentaliter noluit; an peccaverit & irregularis est, quæritur? *Resp.* ad 1. Vel hortabatur pœnitentē, ut juridicè interrogatus fateretur veritatem, vel hortabatur eum, ut quàmvis non juridicè interrogatus, veritatem fateretur? Si primum? communis est Confessarius ab irregularitate, secuta morte Rei (o): quia hortatus est ad id, ad quod obligabatur, & mors ex dicto per accidens secuta est; cùm ipse non intendebat mortem, sed animæ salutem. Idem dicendum, si pœnitenti consuleret, ne interponeret appellationem injustam. Si secundum? Secuta morte irregularis est (p): quia operam rei illicitæ, mortis periculosæ dedit, contra suam obligationem (q). Non juridicè Judex interrogat, quando delictum non est semiplenè probatum, aut quando Judex non est competens; tunc reus non tenetur fateri veritatem.

40. Ad 2. *Resp.* non incurrisse irregularitatem per dictum casum, prædictum Confessarium. Ita sentiunt Sayr. *lib.* 6. *cap.* 18. *n.* 26. Suar. *d.* 47. *s.* 1. *n.* 8. Avil. *p.* 7. *d.* 5. *dub.* 6. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 12. *n.* 4. Filliuc. 242. Reginald. *lib.* 30. *n.* 138. Bonac. *d.* 7. *q.* 4. *punct.* 1. *n.* 32. rationem das, *quia Confessarius cùm non possit absolvere pœnitentem, existentem in mortali peccato, nisi resipiscat, & proponat facere quod tenetur, potest ex officio dicere pœnitenti, se non posse illi absolutionem impertiri, nisi faciat quod tenetur. Neque credibile est Ecclesiam velle irregularitatis notam imponere Confessario, aperienti quod celare non potest, exequenti suum munus Officium, & non intendenti mortem Rei, sed potiùs volenti medicinam præbere*

(o) Bonac. de Irreg. d. 7. q. 4. p. 3. n. 33. Sayr. Avil. Henriq.

(p) Ugol. c. 16. n. 12. Bonac. l. c.

(q) Vide de Sacram. pœnit. d. 7. ser. 6. sect. 2. n. 7. p. 369.

bere pœnitenti. Quare Confessarius potest in proposito casu, absq; periculo i[r]-
regularitatis, dicere pœnitenti, non te absolvam nisi facias quod leges præ[ci]-
piunt, vel nisi præstes Officium quod debes, vel nisi punias reum secundùm Jur[a].

41. Ex his collige, quòd quàmvis possit Confessarius in genere obli-
gationem declarare, quam habet Judex ex suo Officio puniendi; n[on]
potest tamen pœnitenti Judici consulere pœnam in particulari, scilic[et]
ut mutilet aut occidat: quapropter sic faciens, irregularitatem inc[ur]-
reret, secuto effectu; quia sic cooperaretur mutilationi vel homicid[io].
Bonac. *loc. cit.* oppositum docent Martinus de Alcol. *loc. cit. resol.* &
Turian. *de Censur. lib.* 9. *d.* 66. *dub.* 4.

42. Turebacius disponens reum ad mortem, cum eo eundo acce[de]-
rabat, quem sequens reus, ideo gressus suos promptiores ad mort[em]
direxit; quæritur an ideo irregularis? *Resp.* dictum Turebacium, [e]
inadvertentia, vel parvitas materiæ, seu paucitas gressûs, ab irre[gu]-
laritate excusat. Ita do ent Henriq. *lib.* 14. *cap.* 12. *n.* 7. Avil. *de Cens[ur].*
p. 7. *d.* 5. *sect.* 2. *dub.* 1. §. 8. Reginald. *in Praxi tom.* 2. *lib.* 30. *tr.* 2. *c[ap.]*
9. *n.* 103. Villalob. *in Sum. tom.* 2. *tr.* 21. *difficult.* 27. *n.* 13. Martinus de [Al]-
col. Carthusianus *tr.* 5. *de Irregul. resol.* 77.

43. Turebacius accepta bombardâ, supponens eam non esse onera[tam],
explodens eam contra Titium, eum occidit, quo facto, factus est [Re]-
ligiosus Mendicantium; quæritur an de factò incurrerit irregularitate[m],
& utrùm Provincialis ejus cum eo valeat dispensare? *Resp.* ad 1. af[fir]-
mativè: quia dedit operam rei illicitæ: & quàmvis daret licitæ, d[ili]-
gentiam debitam ne talis sequatur effectus, non præmisit; quaprop[ter]
æquè incurrit irregularitatem, ac incurreret, qui jocô terrorem in[cu]-
teret alteri, qui terrore commotus & perterritus, se præcipitem da[ret].
Sayr. *lib.* 7. *cap.* 6. *n.* 1. & *in Clavi Regia lib.* 10. *tr.* 2. *cap.* 12. *n.* 28. [Bo]-
nac. *de Irregul. d.* 7. *q.* 4. *punct.* 7. *n.* 26. Quoad 2. *Resp.* Vel est hom[ici]-
dium occultum, nec deductum ad forum contentiosum? Prælatus [Or]-
dinis v.g. Provincialis, in irregularitate hac dispensare potest, ùt ost[en]-
di *sect.* 4. *hîc n.* 15. Vel est homicidium notorium, & quàmvis volunt[ari]-
um? Tunc in irregularitate ex eo contracta, Abbates, Provinciales, [Pri]-
ores, Præsidentes, prima die lunæ Quadragesimæ, cum tali dispensare p[os]-
sunt in dicta irregularitate.

44. Explicatur & probatur. *Dispensare possunt:* nam Paulus III. hoc [in]
Bullam Generali, Abbatibus, Prioribus, & Præsidentibus Ordinis & C[on]-
gregationis Sancti Benedicti Vallisoleti concessit privilegium (r), q[uod]
refert Rodriq. in *Bullar. inter Bullas ejusdem Pauli III. n.* 12. ubi sic habe[tur]:
Nos igitur qui singulorum salutem paterno zelamus affectu, bujusmodi sup[pli]-
cationibus inclinati, vobis quòd stante immemorabili consuetudine bujusm[odi]
eti[am]

(r) Lezā. verb. Irregularitas, n. 72.

tiam de cætero perpetuis futuris temporibus, ſingulis annis prima die lunæ Quadrageſimæ, hujuſmodi omnes & ſingulas utriusq; ſexus perſonas, Ordinis & Congregationis prædictorum Religioſas, ac eidem Ordini & Congregationi oblatas, ſu donatas, nec non Eremitas ſub cura veſtra exiſtentes intra ſepta veſtrorum, ſu ipſorum pro tempore abſolvendorum Monaſteriorum, ſeu aliorum Regularium ocorum, ab omnibus & ſingulis eorum peccatis, ſententiis, cenſuris, & pœnis er eos pro tempore quomodolibet incurſis, etiam in caſibus dictæ Sedi quomoolibet reſervatis, exceptis contentis in Bulla quæ in die Cœnæ Domini ſolita ſt legi, abſolvere, & cum eis ſuper quibusvis irregularitatibus, per eos pro empore, quavis occaſione vel cauſa contractis, diſpenſare, prout hactenùs ùt ræfertur conſuevistis, dicta authoritate valeatis, plenam & liberam eadem auhoritate tenore præſentium concedimus facultatem. Et ſic id præſtare poſſunt bbates Ciſtercienſes, Priores, Præſidentes eorum Monaſteriorum & liarum Religionum Provinciales, Priores, Præſidentes ob communicatinem privilegiorum.

45. Dices: Irregularitas orta ex bigamia, mutilatione, & homicidio, mper excipitur, ùt vidimus *ſuprà*, & ſtatim legemus *num. ſequ.* ergò uàmvis poſſint dicti Prælati diſpenſare in aliis irregularitatibus, non taen in contracta ex homicidio. *Reſpondet* Lezan. *loc. cit. Circa hoc privilegium notandum, quòd quàmvis in generali conceſſione facultatis diſpenſandi n omni irregularitate, non veniat ea quæ eſt ex homicidio voluntario, aut mulatione, ſicut neq; ea quæ eſt ex bigamia, eò quòd cùm iſtæ irregularitates ſint eciali nota dignæ, non comprehenduntur in conceſſione generali, niſi exprimãr; nihilominùs circumſtantiæ hujus conceſſionis, ſcilicet quòd ſit pro perſonis eligioſis, & ſolùm pro una die anni, ſcilicet pro prima die lunæ Quadrageſiæ, & quòd in ea dicatur, ſuper quibusvis irregularitatibus, per eos pro tempre, quavis occaſione, vel cauſa contractis.* Quæ ſunt verba univerſaliſſima, robabiliter ſuadent ea, uti poſſe prædictos Prælatos, & alios aliarum eligionum, quæ communicationem privilegiorum cum ipſis habent, rout etiam tenent Portel. *in Dub. Regular. verb. Diſpenſare, in Addit.* go breviùs *Reſpondeo* & Dico: non obeſſe exceptionem intimatam hoicidii &c. ab Eugen. IV. & Sixto IV. poſitam: quia poſterius eſt prilegium Pauli III. abſque ulla reſtrictione Nobis conceſſum. Pro diſcurſu & ſolutione.

46. Animadvertere nonnulla oportet: 1. quòd in dicto privilegio, ter cenſuras & pœnas, venit quæcumque inhabilitas ad Officia Ornis, & privatio Officiorum; ſed hoc in foro conſcientiæ, inquit Len. *loc. cit.* Ratio eſt: quia inhabilitas ad Officia, & privatio, nomine œnæ Eccleſiaſticæ intelliguntur. 2. quòd dicti Prælati & Priores, Prælentes, poſſint præfata die in quacumque irregularitate diſpenſare, exa Sacramentum pœnitentiæ (r); cùm privilegium ſit univerſaliſſimũ, Animadvertenda ad dictum privilegium.

absque ulla limitatione: & vulgatum axioma Theologorum fert, *Cùm lex nec Princeps distinguit, neque Nos debemus distinguere.* 3. quòd dicti facultatem Prælati præfati delegare Confessariis possint (r): quia habens privilegium Papæ, habet etiam facultatem in eo concessam ordinariam, ùt docet Sanch. *lib. 2. de Matrim. d.* 40. *n.* 14. ergò eam delegare potest. Harum animadversionum, & datæ responsionis defensores, sunt præter Lezan. Portel. *in Dub. Regular. verb. Dispensare, in Addit.* & Tambur. *de Jure Abbatum d.* 4. *q.* 12. *n.* 10. & 11. Hieron. Rodriq. *in Compend. resol.* 52. *n.* 25. Bordon. *in suis Resolution. resol.* 13. *n.* 14. 1. & 23.

47. Dices: Per non usum tolluntur privilegia; & in dicto privilegio dicitur, *stante immemorabili consuetudine hujusmodi:* ergò hoc privilegio jam uti non possumus. *Resp.* cum Lezan. *loc. cit.* Sufficit quòd eô utantur Prælati Congregationis S. Benedicti Vallisoleti; possumus & Nos ipso uti, propter latissimam & amplissimam communicationem privilegiorum. Imò qualibet die possunt Prælati Regulares cum suis Inferioribus in hac irregularitate, & in aliis dispensare: deducitur clarè ex privilegio Pii V. Vide *de Censur. d.* 6. *ser.* 3. *sect.* 1. *num.* 10. *pag.* 75. Attamen quoad hoc, submitto me judicio aliorum: sicut & in omnibus hucusque à me scriptis, judicio Matris Sacræ Ecclesiæ Catholicæ & Apostolicæ: & ita totum pro Majori Gloria Dei, Honore Beatissimæ semper Virginis MARIÆ Patronæ nostræ singularis, nec non SS. Eliæ & Elisei Protoparentum S. Ordinis Nostri gloria, concludo.

FINIS PARTIS II.

APPEN-

§. I.

Additamentum ad dist. IV. seriem IV. Idearum Sacramentalium.

I. SI Sacerdos depositus aut suspensus celebret, & monitus non desistat, ex Conc. Antiocheno *cap.* 2. *Si quis, cod. tit. in* 1. *Compil.* excommunicatur: & si nec sic desistat, per sæcularem potestatem ad requisitionem Ecclesiæ, exiliô damnatur. Ita habetur in Corp. Jur. Can. *Decretal. Greg. XIX. p.* 253. Interdictus aut excommunicatus celebrans, monitus non desistens, ex ordinatione Alexandri III. *cap. Clerici*, 3. *cod. tit. in* 1. *Compil.* deponendus est. Ita enim ibi habetur: *si interdicti aut excommunicati, ante absolutionem Divina officia celebraverint, nisi moniti sine dilatione redierint; perpetuæ depositionis sententiam pro ausu tantæ temeritatis incurrant.* Imò si excommunicatus habet beneficium, ex ordinatione Innoc. III. (a) (prout scribit Bissuntini Archiepiscopo, Decano & Priori Coloniensi) ab eo deponendus est.

(a) cap. 2. Fraternitati, cod. tit. in 3. Compil. Bernardus in Practi. crim. can. 28.

2. Sed quid si non consecraret? *Resp.* hoc non juvaret, sed aggravaret: nam (ut Innoc. III. (b) Rectoribus Romanæ Fraternitatis scribit) *graviùs peccat qui simulat conficere & non conficit, quàm ille qui conficit in mortali.*

(b) cap. 6. cod. tit. in Cõpil.

3. De leproso inquit Doct. Resol. *in* 4. *d.* 10. *q.* 1. *magis est inhonestum intrare in stomachum scelerati, infamis, ad patibulum judicati, quàm manibus leprosi sacratis tangi.* Quantùm autem ad vexatum morbô caduco; de eo *sic dicitur* 7. *q.* 2. *In tuis litteris: consulimus, quòd si frequenter hoc morbo tangitur, à Missarum celebratione omnibus modis prohibeatur: si verò convaluerit, eum à Sacrificatione non interdicimus. Sed quærit Guido* 7. *q.* 2. *In tuis litteris: qualiter scietur si convaluerit? Rdet cum Hugone Laurentius: si diu steterit, quòd non laboraverit tali morbô, scilicet per annum, vel per duos, vel per tres menses, vel per alia indicia, quæ Medici meliùs noverint, & sive frequenter sive raro hoc contingat.*

Morbus caducus prohibet Missarum celebrationem.

4. *Circa dæmoniacos seu furiosos &c. cap. Statuitur, ibi: quòd tamdiu erunt ab officio suo, & loco, & Ordine suspensi; quousq; unius anni spatiô, per discretionem Episcopi inveniantur ab incursu dæmonum liberati: cap. Communiter.*

De dæmoniacis furiosis &c. quid?

Excommunicatus &c. quãdo absq; peccato celebrare potest.

5. Ligatus excommunicatione occulta, suspensione, vel irregularitate, non solùm fructuosè celebrare potest; sed etiam excusatur à peccato toties, quoties alioqui incurreret gravẽ infamiam, vel mortis periculum, vel aliud grave detrimentum, non celebrando, vel non communicando. Ita Navar. *cap.* 17. *n.* 337. Rogriqu. Azor. & alii multi contra Cajetan. & Sylv. Ratio est: quia Ecclesia non videtur obligare cum tanto incommodo.

§. II.

S. d. 4. *ser.* 4. *n.* 21. *p.* 85. Reperitur in Rubricellis pro Diœcesi Posnaniensi pro Anno 1725. impressis, Declaratio S. Congregationis, dicens, non posse Populum communicare apud Regulares diebûs Paschatis, etiamsi jam alia die præcepto Paschalis communionis in suis Parochiis satisfecerint: sed *Rdetur d.* 5. *ser.* 7. *n.* 23. *p.* 164. Dato tamen non concesso quòd sit authentica asserta Declaratio; longè posterior est ordinatio S. Congregationis de Anno 1644. quæ habetur *S. d.* 7. *ser.* 1. *sect.* 3. *n.* 3. *p.* 307. dicens, *posse tamen* Episcopum *iisdem prohibere* (subintellige *Regularibus*) *ut personis sæcularibus in die Paschatis non administrent SSmum Eucharistiæ Sacramentum*: Sed non dicit, quòd nullo modo possint.

§. III.

A B B A S.

S. dist. 5. *ser.* 7. *n.* 9. *p.* 153. in Polonia pro se habet oppositam praxim.

§. IV.

Ad *dist.* 6. *ser.* 10. *sect.* 3. *n.* 29. *p.* 284. Quàmvis in Ecclesiis extra Urbem tempore Jubilæi Universalis Indulgentiæ plenariæ vivis, visitantibus Ecclesias applicandæ suspendantur; tamen ex speciali privilegio Benedicti XIII. defunctis applicandæ conceduntur.

§. V.

Regulares habent Conservatores, Protectores suorum Ordinum.

Excerptum ex Bulla Sixti IV. quæ incipit *Dum attenta*, ex qua, & ex dictis *de Censuris dist.* 1. *ser.* 3. *sect.* 3. §. 4. *nũ.* 30. *pag.* 609. solvitur maxima objectio Regularibus imposita.

ET nihilominùs dicti Ordinis Protectori, qui pro tẽpore erit, & cuilibet in dignitate Ecclesiastica constituto,

stituto, & Metropolitanæ, vel alterius Cathedralis Ecclesiæ Canonico per universum Orbem, qui desuper per dicti Ordinis Gloriosissimæ Dei Genitricis semperq; Virginis Mariæ de Monte Carmeli Priores, & Fratres, ac illorum, seu ad commodum eorum Romanæ Ecclesiæ Sindicos desuper requisitus fuerit, per Apostolica Scripta in solidum mandamus: quatenùs per se, vel per alium seu alios, præmissa, ubi & quando opus fuerit, solemniter publicantes, ac Eisdem Fratrum Gloriosissimæ Dei Genitricis semperq; Virginis Mariæ de Monte Carmeli Ordini illiusq; Domibus, ac Professoribus in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant eos pacifica possessione vel quasi, privilegiorum, & concessionum hujusmodi gaudere, non permittentes eos, seu testamentorum executores, & Hæredes prædictos contra illorum tenorem per Ordinarios, & Rectores prædictos, aut quoscumq; alios indebitè molestari, aut eis gravamina, injurias atq; damna inferri, seu quomodolibet irrogari: ac etiam summariè, & deplano sine strepitu, & figura Judicii, sola facti veritate inspecta, contra quoscumq;, cujuscumq; qualitatis vel conditionis existant, & quacumq; Ecclesiastica, Patriarchali, Archiepiscopali, aut Episcopali, aut mundana forent dignitate, & exemptione muniti, in quibuscumque causis per eos movendis quacumq; ratione vel causa, quæ excogitari possit, eis ministrent Justitiæ complemẽtum, exequentes, quod per eos fuerit ordinatum, & illos, quos censuras, & pœnas prædictas incurrisse constiterit, illis irretitos essè declarent, ac faciant, & mandent interdictos, suspensos, & excommunicatos publicè nuntiari, & ab omnibus arctiùs evitari, ac legitimis super his habendis servatis processibus, illos quoties opus fuerit, iteratis vicibus aggravare procurent; contradictores authoritate Apostolica, appellatione postposita compescendo; invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii Sæcularis.

Non

Non obstantibus præfati Bonifacii VIII. quibus cavetur, ne quis extra suam Civitatem, & Diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dictam à fine suæ Diœcesis ad Judicium evocetur, seu ne Judices à Sede Apostolica deputati extra Civitatem, & Diœcesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumq; procedere, aut alii, vel aliis vices suas committere præsumant, & de duabus dictis in Concilio Generali: nec nõ quæ incipiunt Super Cathedram, *Bonifacii præfacti, &* Dudum *Viennensis Concilii, ac recolendæ memoriæ Calixti Papæ III. etiam Prædecessoris Nostri Litteris, Aliisq; Apostolicis, ac etiam in Provincialibus, & Synodalibus Conciliis editis specialibus & generalibus.*

EXCER-

EXCERPTA
Ex
CONCILIO ROMANO,
A Sanctissimo Patre, & Domino Nostro BENEDICTO PAPA XIII. Celebrato Anno Universalis Jubilæi MDCCXXV. quod serò quia post cōpletum Opus in Typo, ád manus Authoris devenit.

TITULI V. CAP. II.
Regulares, suorum vigore privilegiorum, tutò, absq; novo indulto Apostolico, extra tempora Sacris initiantur.

QUo verò ad Regulares Privilegia à Summis Pontificibus habentes, sive expressè, sive per viam communicationis concessa, sacros videlicet Ordines extra tempora suscipiendi; cùm privilegia ipsa in suo robore persistant, nec ijs derogatum fuisse constet, decernimus proinde, Regulares eosdem, absque novo indulto Apostolico, tutò posse extra tempora ordinari.

TITULI XXI. CAP. I.

Regulares ad Subdiaconatũ promovendi, authenticũ Episcopis testimoniũ de solemni emissa pr fessione, & exercitijs spiritualibus factu exhibeant.

ANtiqua cùm sit Ecclesiæ consvetudine inductũ, & Apostolicis Constitutionibus probatum, ut Regulares tantummodo, quibus gloriosum est mẽdicare, non alio quàm paupertatis, seu professæ ab eis approbatæ Religionis titulo, Sacris possint Ordinibus initiari; attendant Episcopi ne Regularium quempiam ad Subdiaconatûs Ordinem promoveant, si initiandus ipse, ut exploratiùs de requisito valeat ordinationis titulo constare, expressam de Solemni per eum emissa, Regulari professione, proprij non secum attulerit fidem Superioris deq; prævijs exercitijs Spiritualibus peractis attestationem non exhibuerit; unà postmodum cum dimissorijs litteris servandas in Archivo Episcopali.

C A P. II.

Regulares non nisi ab Episcopo loci ad Ordines promovendi, servata formâ Decreti Clementis VIII.

IN suis verò subditis ad ordinationes dimittendis Superiores Regulares Decretum fel. rec, Clementis VIII. servent ad ungvem, sub ipsis in Decreto eodem expressis, Officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis activæ, & passivæ privationis pœnis, alijsque, summorum Pontificum arbitrio reservatis. De cætero &c.

CON-

CONSTITUTIO SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI BENEDICTI Papæ XIII.

Qua san. mem. Gregorii Papæ XIV. Literæ Apostolicæ, certa excipientes delicta, & casus, in quibus inquisiti Laici Ecclesiastica immunitate gaudere non debent, confirmantur, declarantur, & ad alia etiam delicta, & casus extenduntur & ampliantur: Nec non Curiis Ecclesiasticis forma in eorundem Inquisitorum extractione à locis immunibus observanda præscribitur, cum aliis ordinationibus, & clausulis, ac derogationibus opportunis.

BENEDICTUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI.

Ad perpetuam rei memotiam.

Ex quo, disponente Divina clementia &c.

QUoniam verò, post editam hujusmodi Constitutionem, ob varias Doctorum, eam interpretantium sententias, & variam itidem Curiarum Ecclesiasticarum in illius executione praxim, multiplices contentiones super vero, rectoque ejus sensu inter Ecclesiastica, & Sæcularia Tribunalia exortæ fuerint; quam plures Romani Pontifices, ac præsentim piæ mem. Clemens IX. Clemens X.

 X. & Clemens XI. Prædecessores similiter Nostri, de præfatis contentionibus dilucida casuum exceptorum explicatione submovendis, non semel, sicut accepimus, deliberârunt, faciliorem q; insuper eos probandi & declarandi methodum, ac ejusdẽ Gregorii Prædecessoris mens pleniùs executioni demandaretur, Curiis Ecclesiasticis præscribere cogitabant, sed ab aliis distracti curis, ac interim morte præventi, destinata perficere nequiverunt. Hinc igitur est quòd Nos omninò expedire arbitrantes, ut ejusmodi controversiis finis aliquando imponatur, eorundemque Prædecessorum pio, atq; salubri proposito inhærentes, motu proprio, ex certa scientia, ac matura deliberatione Nostris, deq; Apostolicæ potestatis plenitudine, hac Nostra perpetuò valitura Constitutione, in primis providam memorati Gregorii Prædecessoris Constitutionem cum omnibus, & singulis, in ea contentis, atq; dispositis, amplissimè confirmamus, approbamus, & innovamus, & quatenus opus sit, criminum in illa exceptorum reis, & delinquentibus, immunitatem Ecclesiasticam suffragari nequaquam debere iterùm, ac de novo decernimus & declaramus. Præterea non absq; gravi animi Nostri dolore animadvertentes, ob auctam, atq; indies invalescentem perversorum hominum malitiam, sæpè, ac sæpiûs non nulla alia gravia crimina perpetrari, quæ non minùs, quàm illa in Gregoriana Constitutione, ùt præfertur, excepta, publicam quietem perturbant, proinde ad delinquentium audaciam, ac ejusmodi delictorum frequentiam quantùm fieri poterit, cöércendam, pro Apostolici muneris Nostri debito, ea quæ inferiùs explicabuntur statuẽda cẽsuimus. Cùm

Cùm itaq; prædicta Gregoriana Conſtitutione cautum ſit, ut publicis latronibus, viarumq; graſſatoribus, qui itinera frequentata, vel publicas ſtratas obſident, aut viatores ex inſidiis aggrediuntur, Immunitas Eccleſiaſtica minimè ſuffragetur; non levis autem inter Doctores emerſerit controverſia, an quis ex unico actu publicus latro, & graſſator dici poſſit, vel plures ad id actus requirantur: Nos, ejuſmodi controverſiam dirimere intendentes; unicam tantùm graſſationem in via publica, aut vicinali admiſſam, ſufficere ad hoc, ut quis publicus latro, & graſſator dici valeat; dummodò tamen graſſati mors, aut membrorum mutilatio ſecuta fuerit, tenore præſentium definimus, & declaramus.

Inſuper ab Eccleſiaſticæ immunitatis beneficio excludimus, atq; repellimus, & pro excluſis, atq; repulſis haberi volumus, nedum eos qui homicidia, aut mutilationes membrorum in Eccleſiis, eorumq; Cœmeteriis committere audent, quemadmodum in Gregoriana Conſtitutione ſancitum eſt; verùm etiam eos qui ſtantes in Eccleſia, vel Cœmeterio interficiunt ſtantes extra Eccleſiam vel Cœmeterium, aut ipſis membrum mutilant: necnon eos qui ſtantes extra Eccleſiam, vel Cœmeterium, occidunt ſtantes intrà Eccleſiam, vel Cœmeterium, aut iis mẽbrũ mutilant: ac eos tandem, qui confugientibus vim inferunt atq; ipſos ab Eccleſia aliove loco immuni extrahunt & abducunt: Declarantes in quatuor præmiſſis caſibus ejuſmodi Reos, non illis tantùm Eccleſiæ quam violarunt, ſed cujuſcumq; etiã alterius Eccleſiæ Immunitate gaudere nequaquã poſſe, aut debere..

Ad hæc in crimine Affaffinii non modò mandatarios, qui in ipfamet Gregoriana Conftitutione apertè excipiuntur, fed etiam mandates, qui certum præmium, aut mercedem five in pecunia, five in aliis rebus tradiderint, aut promiferint, quàmvis promiffio nullum habuerit effectum, dummodò Affaffinium re ipfa patratum fuerit, ab Ecclefiafticæ Immunitatis beneficio excludimus, ac pro exclufis perpetuò haberi volumus, & mandamus.

Excludimus pariter, repellimus, atq; privamus ejufdem Immunitatis Privilegio interficientes proximum fuum animo præmeditato, ac deliberato. Falfificantes Litteras Apoftolicas. Miniftros Mõtis Pietatis, vel alterius publici Telonii, aut Banci pro depofitis Principis, privatarumq; perfonarum deftinati, furtum, aut falfitatem in prædictis locis committentes, cujus ratione arca pecuniaria ita minuatur, ut pœnæ ordinariæ locus fit: Conflantes, adulterantes, vel tondentes quafcumq; monetas aureas, vel argenteas, etiam Principum exterorũ, quotiefcumq; in loco, aut Provincia, ubi, crimen admittitur, liberum habeat ufum, & commercium: vel ipfas monetas conflatas, adulteratas, aut detonfas fcienter ita expendere, & erogare præfumentes, ut fraudis confcii, atq; participes cenferi poffint: Illos demùm, qui fub nomine Curiæ fefe introducunt in alienas domos, animo ibidem perpetrandi rapinas, eafq; reipfa committunt cum homicidio, aut mutilatione membrorum alicujus ex domefticis earundẽ ædiũ, vel etiã extranei, quem ibi fortè reperiri contigerit, dummodò homicidiũ, vel membrorum mutilatio fequatur &c. &c. &c.

Datum Romæ apud S. Petrũ Anno Incarnationis Do-

Dominicæ 1725. Sexto Idus Junii, Pontificatûs Nostri Anno Secundo.

P. M. Card. Prodatarius. F. Card. Oliverius.
Visa de Curia I. C. Archiepisc. Amasenus.
Loco ✠ Plumbi. L. Martinettus.
Registrata in Secretaria Brevium.

INDULGENTIÆ PERPETUÆ

Pro Orantibus ad PulsumSalutationis Angelicæ.

BENEDICTUS PP. XIII.

Ad Perpetuam rei memoriam.

INjunctæ Nobis Divinitùs Apostolicæ servitutis ratio postulat, ut Cœlestium Munerum Thesauros dispensationi Nostræ à Domino creditos, fideliter erogemus, cùm id ad augendam in Terris BEATISSIMÆ atquè Augustissimæ Cœli Reginæ Virginis DEIPARÆ MARIÆ Patronæ & Advocatæ Nostræ Venerationem, excitandamque & confovendam erga Illam fidelium devotionem, ac ad animarum salutem, speramus in Domino profuturū. Itaquè de Omnipotentis DEI misericordia, ac BB. Petri & Pauli Apostolorum ejus Authoritati confisi omnibus & singulis Christi fidelibus, verè pœnitentibus & confessis, ac Sacra Communione refectis, qui manè aut meridiè, seu vesperè; ad pulsum Campanæ: *Angelus Domini nuntiavit MARIÆ, & concepit de Spiritu S. Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbū tuū. Et VERBVM CARO FACTVM EST: & habitavit in nobis (& vidimus Gloriam ejus, Gloriā quasi Vnigeniti à Patre) plenū gratiæ & veritatis:* cum tribus AVE MARIA, flexis genibus devo-

tè

 tè recitaverint, & pro Christianorũ Principũ cõcordia: hæresũ extirpatione, ac S. Matris Ecclesiæ exaltatione, pias ad DEUM preces effuderint, plenã in uno die cujuslibet mensis duntaxat, per unũ quẽque Christi fideliũ, ad sui libitũ eligendo, lucri faciendã omniũ peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem misericorditer in Dominô concedimus: In reliquis verò Anni diebus iisdem Christi fidelibus verè contritis, quoties id egerint, centum dies de injunctis eis, seu alias quomodolibet debitis pœnitentiis, in forma Ecclesiæ consveta relaxamus. Præsentibus, perpetuis futuris temporibus, valituris. Volumus autem, ut earundem præsentium literarum transumptis, seu exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & Sigillo Personæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides ubique habeatur, quæ ipsis præsentibus haberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Datum Romæ, apud Sanctam MARIAM MAJOREM, sub Annulo Piscatoris, die 14. Septembris 1724. Pontificatûs Nostri Annô primo.

F. Card. Oliverius.

Dictæ Indulgentiæ valent etiam sub tempus Anni Sancti, uti vivæ vocis oraculô declaravit Sanctissimus.

Tempore Paschali stantes debemus dicere *Regina Cœli &c.* sed genu flexi semper *Angelus Domini &c.* quia in publicis viis & plateis idipsum totum videtur facere Sanctissimus Tempore Paschali, idem faciente tota Româ.

IN-

DECRETUM

fel. rec. CLEMENTIS Papæ XI.

Circa celebrationem in Oratoriis privatis, emanatū 15. Decembr. 1703. quod incipit : Nonnulli Episcopi &c. *in Appendice ad Cōciliū Romanū appositū declarans.*

EPiscopis & his majoribus Prælatis &c. nullo modo licere extra domum propriæ habitationis, in domibus laicis (e), etiam in propria Diœcesi - - - erigere altare ibiq; Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, sive celebrari facere (aa), (ee), ac pari modo in Oratoriis privatis - - - non licere Regularibus cujusvis Ordinis, aut instituti, seu Congregationis, etiam Societatis JESV, aut etiam cujuscumq; Ordinis Militaris etiam Sancti Joannis Hierosolimitani, aut aliis quibuscumq; Sacerdotibus, etiamsi essent Episcopi, in iis celebrare in diebus Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Christi Domini, aliisq; anni Festis Solemnioribus ac in diebus indulto exceptis. In reliquis verò diebus, prædictis Regularibus & Sacerdotibus quibuscūq; etiam Episcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa, quæ in Indulto conceditur, fuerit celebrata - - - atq; illa etiam in casibus præmissis celebrari nequeat post meridiem (aaa) (eee): demandãdo ulteriùs, & declarando in omnibus hujusmodi casibus, personas quascumq; dictas Missis audientes nullatenùs præcepto Ecclesiæ satisfacere. Quo verò ad Altare portatile, iterùm - - - censuit licentias seu privilegia, concessa - - - in eoq; celebrandi, absq; Ordinariorum licentia in locis in quibus degunt omnino revocata esse (aaaa) (eeee(.

Hoc Decretum, quod hucusq; non est praxi executum, Benedictus XIII. approbat, publicari & observari præcipiens -- ut adversus contravenientes, speciali adhuc privilegio exemptos, Episcopi ipsi, tanquam Sedis Apostolicæ delegati, censuris etiam Ecclesiasticis procedant; indultis, & consuetudinibus non obstantibus. In Concilio Romano *tit. XV. cap.* II.

(e) Demptis, *occasione visitationis* vel *itineris:* imò & *in casibus à jure permissis* Conc. Rom. *tit. XV.* cap. III.

(a) Vide in hoc lib. *S. d.* 5. *Ser.* 5. *Sect.* 1. *n.* 10. *p.* 142.

(aa) *S. d.* 5. *Ser.* 5. *Sect.* 1. *n.* 4. *p.* 140.

(ee) Ibid.

(aaa) Ibid. *Ser.* 6. *Sect.* 2, *n.* 9. *p.* 150.

(eee) Ibid, *n.* 10. *p.* 151.

(aaaa) *n.* 3. *p.* 140.

(eeee) *n.* 3. *p.* 140.

Ad hæc Decreta reflectens, per literas *a.* in eis indigito approbationem dictorum in hoc opere Theologico *Idearum:* per literam verò *e.* in opere hoc explicationes & exceptiones. Nã quæ specialioris sunt notæ, in abrogatione eorum debet fieri specialis expressio: iuxta Lezanam & alios communiter.

Imò ex his Decretis colligitur primò, Regulares posse in Oratoriis privatis de licentia Episcopi celebrare, ut patet legenti Clementinam *suprà: absq; Ordinariorum &c licentia.* Secundò, transeuntes videtur posse celebrare: nam ly *degere*, denotat existentiam permanentem & diuturnam, non brevem & transeuntem, inquit Lezana *verb. Episcopus, num.* 24. Peyrinis *tom.* 1. *Privil. Minim. in Constit.* 2. *Sixti IV. n.* 22. Additur in Concilio Romano *loc. cit. in privatis, ubi dormiri solet:* at vide *hîc pag.* 141. *num.* 8. cùm lex casus ordinarios non extraordinarios respiciat.

Ex Appendice ad tit. XIV. cap. I. Concilii Romani Excerptum.

Itidem Sanctissimus Dominus Noster in Causis exemptorum, & mercedum, & miserabilium personarum, servari omninò, & districtè mandat dispositionem Sac. Concilii Tridentini cap. 14. *sess.* 7. *de reform. privilegiis, exemptionibus, & consvetudinibus quibusque, etiam post Tridentinum a Sede Apostolica concessis, & respectivè introductis, non obstantibus.*

Sed in qua circumstantia debeant conveniri Regulares coram Ordinario loci, tanquam Delegato Apostolico, Causis mercedum, & miserabilium personarum; vide declarationem S. Congregationis *suprà, Censurarum Dist.* 1. *Ser.* 3. *Sect.* 3, §.4. *n.* 30. *p.* 610.

BULLA

Sanctissimi Domini PAULI Papæ III.
in qua
Districtè præcipit Fratribus Mendicantibus Regni Poloniæ, ne coram locorum Ordinariis compareant in præjudiciũ suorum Privilegiorũ.
Ex Regestro Vaticano.

PAULUS EPISCOPUS

Servus Servorum DEI.

Dilectis Filiis universis, & singulis Fratribus omnium, & singulorum Ordinum Mendicántium per Regnum Poloniæ ac alia Dominia & Terras, temporali ditioni Carissimi in Christo Filii Nostri Sigismundi Poloniæ Regis Illustris subjecta constitutis, & eorum cuilibet, salutem &c.

I. NUper Nobis pro parte vestra inter alia exposito : quòd Venerabiles Fratres Archi-Episcopi & Episco- Anno 1539 25. Junij.

 sco-

ſcopi, ac dilecti Filii aliorum locorum Ordinarii, per Regnũ Poloniæ, & alia Dominia & Terras temporali ditioni Chariſſimi in Chriſto Filii Noſtri Sigiſmundi Poloniæ Regis Illuſtris ſubjecta, conſtituti, necnon Eorundem Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum ac aliorum Ordinariorum Officiales ſeu Vicarii in Spiritualibus Generales vos ſæpiùs contra privilegia vobis à Sede Apoſtolica conceſſa, & Juris diſpoſitionem, ratione delicti, ſive contractus, aut rei, de qua agitur, coram eis ad judicium trahebant, & in vos eam, quam non habebant, Juriſdictionem exercebant, vos etiam cenſuris Eccleſiaſticis illaqueando, ac aliàs diverſimodè injuſtè vexando, perturbando, & inquietando, in maximam veſtri confuſionem. Nos veſtris in ea parte, ſupplicationibus inclinati eoſdem Archiepiſopos Epiſcopos, ac Ordinarios, necnon Officiales & Vicarios, ac eorum ſingulos, * per alias noſtras in forma Brevis litteras requiſivimus, & hortati ſumus, eis nihilominùs in Virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub pœnis in eiſdem Privilegiis contentis diſtrictè præcipiendo mandantes: Quatenùs Vos & Domos Veſtras quaſcumq; quovis modo, contra Privilegia, & Jura Veſtra vexare, áut moleſtare, ſeu eam, quam non habent Superioritatem, & juriſdictionem in Vos exercere, aut ratione delicti, ſeu contractûs, aut rei, de qua agitur, ſeu ex quacunq; alia cauſá contra

* Conſt. 13

tra

tra Privilegiorum hujuſmodi tenorem, Vos coram eis ad judicium trahere, ſeu trahi facere aut excommunicationis, ſeu aliis ſentetiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis innodare præſumerent, ſed Judicia ipſa per eos quibus id à dicta Sede conceſſum erat exerceri permitterent, prout in eiſdem litteris pleniùs continetur.

II. Cùm autem acceperimus, aliquos ex Vobis aliquando per indirectùm procurare, ut coram dictis Ordinariis vocentur, privatos veſtros affectus publico intereſſe Veſtri Ordinis anteponentes, Nos volentes inconvenientiis, quæ hinc oriri poſſent, occurrere: Vobis & Veſtrûm Singulis, in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna diſtrictiùs inhibemus, ne de cætero coram eiſdem Archiepiſcopis, Epiſcopis, Ordinarijs, ſeu Officialibus, aut Vicariis, occaſione præmiſſorum in præjudicium Privilegiorum Veſtris Ordinibus reſpectivè conceſſorum quovis modo comparere præſumatis: inhibentes ſub indignationis noſtræ pœna Archiepiſcopis Epiſcopis, Ordinariis, ſeu Officialibus, vel Vicariis præfatis, ne contra Vos præter, aut contra tenorem dictorum Privilegiorum procedere audeant, vel præſumant, irritum quoque & inane quidquid ſecùs ſuper iis, à quoquàm quavis auctoritate, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari: non ob-

 ſtanti-

ſtantibus Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, cæterisque contrariis quibuscunquè.

Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo Piſcatoris Die 25. Junii 1539. Pontificatûs Noſtri Anno quinto.

Ex Bullarii Carmelitani parte ſecunda. Admodum R. P. Eliſei Monſignani ejuſdem Ordinis Procuratoris Generalis, fol. 84.

EXCERPTUM
Ex Conſtitutione BENEDICTI XIII.
Incipiente Pretioſus in conſpectu Domini.
Anno Incarnationis Dominicæ 1727.
1mo Kalendas Iunij Pontificatus IV.

§ 32. FAmulis verò commorantibus in obſequiis Prædicatorum ut Fratres ejuſdem quævis Sacramenta etiam in Paſchate, & in mortis articulo miniſtrare, eorumq; cadavera, cúm obierint, in ipſorum cæmeterijs ſepelire, inconſulto prorſus, ac etiam renuente Parocho, pariformiter concedimus, ac elargimur juxta literas Innocentij IV. *qui DEUM tota mente diligitis*, Anni 1244. confirmatas ab Alexandro IV. in Mari Magno à Gregorio XI. in Bulla ſimiliter Incipien: *Qui DEUM &c.* Et à Nicolao V. in Bulla Incip- *Juſtis & honeſtis &c.* Innocentij VIII. Incipien- Exponi nobis feciſtis. Et hæc quidem omnia extendi volumus & mandamus ad eos, quos devotione, vel caſu aliquo in Conventibus Ordinis infirmari ſive etiam mori contingat; (a).

Privilegia famulorum & eorum qui infirmantur in Conventibus.

(a) Vide in Ideis noſtris p. 84. n. 17. 18. & 19. pag. 86. n. 22.

§ 33. Inſuper facultatem indultam Superioribus quibuscumq; etiam localibus Fratrum Prædicatorum benedicendi quæcunq; veſtimenta ac paramenta Eccleſiaſtica in quibus non intervenit unctio à Bonifacio IX. In Conſtit: *Sacræ Religionis* ab Innocentio VIII. & à S. Pio in Brevi incipien. *Volentes iis.* Solenniter & juxta Ritum Eccleſiæ, atq; priùs à Catholico Epiſcopo benedicta reconciliandi pollutas Eccleſias, cæmeteria, aut Clauſtra à Clemente V. in Bulla edita 8. Martij 1307. & ab Innocentio VIII. per Bullam

Facultas Prælatorum benedicendi veſtes Eccleſias &c.

Bullam *Benignitas*, & à Pio V. in Brevi edito 16 Junij 1569. eidem Ordini ejusq; Superioribus prædictis motu & scientia & authoritate similibus confirmamus, & innovamus, & respectivè declaramus prædictis Superioribus esse præterea permissum aqua, ut supra ab Episcopo benedicta, novas Ecclesias, nova cæmeteria, Capitula, Claustra & oratoria benedicere, & hæc omnia etiam de novò concedimus & elargimur: Hoc amplius quod ubi Diœcesanus Episcopus renueret aquam à se benedictam concedere, possint & debeant licitè & validè ijdem Fratres à quocunq; Cotholico Episcopo aquam in ejus Diœcesi benedictam ad prædicta præstanda accipere & asportare. (b).

(b) pag. 158. n. 29. & pag. 846. à n. 1. usq;ad 10. explicatur.

Personæ Tertiariæ Sacramenta suscipere; earumqué cadavera per solos Fratres Ordinis sepeliri debent.

§. 56. Licet circa Sacramentorum susceptionem & sepulturam prædictæ Tertiariæ certis habitu, regula & statutis, & expresso perpetuo virginalis aut vidualis castitatis voto, sive collegialiter, sive in privatis domibus, viventes ex recitatis alijsq; Apostolicis Constitutionibus earum Ordini per Sanctam Sedem directe concessis vel communicatis debeant gaudere Privilegijs omnibus Ordinis Prædicatorum cæterorumq; Ordinum, earum sexui non repugnantibns, & plenò jure subesse Fratribus, & imprimis Magistro Generali ejusdem Ordinis: hisq; liceat authoritate Apostolica Tertiarijs illis quando petierint, etiam in die Paschæ sive Festi Resurrectionis Domini Nostri JESU Christi & infra ejus Festi Octavam, quàm etiam alijs diebus etiam in mortis articulo, Eucharistiæ, & alia Sacramenta Ecclesiastica quæcunq; exhibere & ministrare etiam in domibus proprijs; necnon illorum cadavera ad eorundem Fratrum Ecclesias tumulanda deferre, etiam Parochialium Per orarum earumdem Rectorum licentia desuper minimè requisita, & contradictione qualibet non obstante; ne tamen desuper Tertiarias & respectivè Fratres Ordinis Prædicatorum indebitè

tè moleſtari contingat expreſsè declaramus & volumus Tertiarias prædictas de pœnitentia S. Dominici ſive collegialiter, ſive ſeparatim in domibus ut prædictum eſt viventes cum expreſſo voto, à ſolis Fratribus prædicti Ordinis Prædicatorum contradictione qualibet & quacunq; conſvetudine etiam immemorabili in contrarium non obſtantibus, etiam in die S. Paſchæ & in caſu habitualis infirmitatis etiam pro effectu ſatisfaciendi præcepto de communione Paſchali, & in caſu mortalis infirmitatis, ſive in mortis articulo S. Euchariſtiam, extremam inſuper unctionem abſolute recipere poſſe & debere, earundemq; poſt mortem cadavera ad Fratrum Eccleſias tumulanda deferri poſſe ac debere, & quidem abſq; interventu, licentia & requiſitione Parochi nullâq; eidem ſolutâ quartâ; & ſicuti volumus, quòd tàm Fratres quàm Tertiariæ extra Conventus & reſpectivè Collegia & Domos obeuntes debeant Sacramentari & reſpectivè tumulari per Fratres, & in Eccleſijs illorum: itadiſponimus & mandamus quoad Tertiarias prædictas.* (c).

(c) Pag. 691. numerò 5.

Privilegia circa ſepulturã extraneorum.

§. 68. Ea itidem Privilegia Fratribus Ordinis Prædicatorum indulta per Sacros Canones & Apoſtolicas Conſtitutiones, ut poſſint cadavera Laicorum & extraneorum quorumcunq; in ſuis Eccleſiis liberè tumulare, uberrimè confirmamus & innovamus: utq; quantùm in Domino poſſumus occurramus continuis moleſtijs, quas propter aliquorum ſiniſtras interpretationes pati coguntur Fratres cum maximo Chriſti fidelium ſcandalo, & pietatis ſimulq; Divini cultûs detrimento, perpetuo volumus & ſancimus, imprimis Fratrum Prædicatorum omnium eisq; inſervientium, necnon quarumcunq; Perſonarum tertij Ordinis etiam extra Clauſtra, domos, hoſpitia & aſceteria obeuntium: Laicorum quoq; extraneorum per accidens degentium & decedentium in Conventibus, hoſpitijs, domibus, & aſceterijs prædictis, cadavera tumulan-

(d) Vide in noſtris Ideis p. 85. num. 19.

da esse in dictis Ecclesijs Ordinis Diœcesani Loci, aut alterius cujuscunq; licentiâ minimè desuper requisitâ. (d.)

Libera extraneis sepulturæ electio.

§. 69. Liberam prorsus præterea fore cuiq; Fidelium sive pro se ipso, sive pro suis Filijs & Filiabus Nepotibus & Neptibus, in puerili vel infantili ætate decedentibus electionem sepulturæ in Ecclesijs & cemeterijs præfati Ordinis. De hac verò electione satis constare ubi in Ecclesia Ordinis, nulla in contrarium facta dispositione sepulchrum præexistat; rursus ex Testamento codicillis vel aliâ morientis simplici etiam scriptura, item ex dicto aut Confessarij aut duorum Testium etiam extra judicialiter deponentium de illius voluntate. Quòd si Parochus velit illos judicialiter repetere suis sumptibus id facere teneatur. (e).

(e) p. 691. n. 5.

Confirmantur ampliores cōcessiones Pij V. & reducūtur ad terminos Concilij Tridentini juxta illius interpretationem ac ejusdem Constitutionis.

§. 17. Itidem quoad Privilegia Mendicantium Ordini Predicatorum concessa prævia derogatione constitutionis à Gregorio XIII. *In tanta* editæ 1. Martij 1573. Innovamus Constitutiones S. Pij V. *Etsi mendicantium &c: Et ad hoc nos Deus &c.* Quatenus opus sit in his de novo disponimus & respectivè concedimus, atq; perpetuò observanda esse decernimus & mandamus, dummodò Concilij Tridentini, & dispositis in hac nostra peculiari Constitutione non sit contraria, ut etiam demandárunt Clemens VIII. in Constitut: *Injuncti* 5ta Octob. 1604. & Urbanus VIII. in Constit. *In plenitudinem*: 1625. Declarantes, quòd hæc restrictio contenta etiam in mox dictis literis Clementis & Urbani haud tollit Decreta Concilij Tridentini juxta interpretationem ipsis attributam in præcitatis literis S. Pij V.

(f) Insuper ad omnes Religiosos Mendicantes extenduntur per Bullā Leonis X. incipien: Dudum per nos accepto.

Quòd hæc Privilegia extendantur ad Carmelitas, vide in hoc libro Idearum pag: 365. num. 17. Quoad Canonicos Regulares, Monachos Sancti Benedicti, Cistercienses, &c. Carthusianos. &c. necnon Sancti Hieronymi Hispaniarum, Camaldulenses. &c. pag. 416. num. 41. (f). Plura in alio libro nostro hujus completivo, cui Titulus

Statera Peccatorum Theologica, Juris & Justitiæ Civili Canonica.

INDEX

IDEARVM THEOLOGICARVM, Ac Rerum Notabilium.

Littera S. Ordinem Idearum Sacramentalium; littera C. Ordinem Idearum Censurarum designat. Quoties citatur textus à numero ad numerum, toties primus numerus inclusivè debet accipi.

A.

Abbas.

mine

conditionem, etiam mente. *Ibidem.*

Si scrupulosus dicat se non sentire dolorem, quem tamen procuravit, absolvendus est; si non procuravit, juvandus; & si non eliciat, remittendus est ad meliorem occasionem, in qua sit benè dispositus. *S. d. 6. ser. 3. sect. 2. n. 1. p. 183.*

Absolutio. *S. d. 6. ser. 11. p. 292.*

Conveniens. *n. 1. p. 292.* Sufficiens & necessaria. *n. 2. p. 292.* Quæ verba sint de essentia absolutionis? *Ibidem n. 2. 6. 7.* & 10.

Absolvens, scienter sine causa omittens *ly à peccatis tuis*, peccat mortaliter. *n. 4. p. 292.* Quæ verba & quando omitti possint? *n. 8. 9.* & 10. *p. 293.* Quæ in articulo mortis dicenda, & quæ in eo omittenda? *loc. cit. n. 8.* & 9. Quæ huic verbo *absolvo* æquivalent, & quomodo proferri debeant? *n. 11.* & 12. *p. 293.* Quæ æquivalent particulæ *te*? *n. 13. p. 293.* Ordinariè pœnitens priùs debet absolvi ab excommunicatione, quàm à peccatis; non tamen est invalida absolutio, si priùs Sacerdos absolvat à peccatis, quàm ab excommunicatione. *n. 17. p. 294.* Ut absolvatur pœnitens, Sacerdos eum aliquo sensu percipere debet. *n. 18. p. 294.* Si inadvertenter non absolverit, poterit absolvere quamdiu ipsum sensu percipit; & hoc absq; peccato mortali. *Ibidem.* Qualem sensum præstat *absolvo*? *n. 20. p. 295.*

Potest absolutio repeti super idem peccatum, licèt non super eandem confessionem. *n. 21. p. 295.*

Absolutio non redditur dolorosa per subsequentem dolorem. *S. d. 6. ser. 3. §. 2. n. 36. p. 195.*

Non potest Confessarius pro libitu suo negare absolutionem pœnitenti; secùs stante justa causa. Suntq; causæ: *S. d. 6. ser. 11. n. 22. p. 295.* Quando neganda est absolutio? Casus. *S. d. 7. ser. 6. sect. 4.* per totum, *p. 370.* Non est danda uxori absolutio, quæ rationabiliter petenti marito, irrationabiliter reddere non vult debitum conjugale. *S. d. 10. ser. 7. sect. 1. §. 2. n. 42. p. 549.*

Plura vide sub verbo *Minister Sacramenti pœnitentiæ*, *Confessarius*, *Casus reservati*, & sub *verbo Sacerdos.*

Absolvere, absolutio à censuris.

In articulo sive periculo mortis, existens sæculari, ligatus censurâ quæcunq; sit, potest à quocunq; Sacerdote ab ea absolvi. *C. d. 1. ser. 6. sect. 1. à n. 2. ad 6. p. 628.* Solvitur objectio. *n. 7. p. 629.* Servatis servandis. *n. 6. 8. 10. 12. 14.* & 15. *ibid.* Et quàmvis nullum signum doloris dederit, absolvi potest à censuris sensibus destitutus. *n. 13. p. 631.* & *n. 16. ibid.*

Regularis potiùs à Regulari, si est præsens, absolvendus est. *n. 11. p. 630.*

Quid si tempore confessionis adveniret Superior, qui censuram tulit? *n. 9. p. 630.* Quid si moribundum non obligaverit Confessarius ut se præsentet ei, à quo est v.g. excommunicatus? *n. 17. p. 631.*

Absolutus in Jubilæo an se præsentare teneatur? *n. 18. p. 631.*

Absolutus à simplici Sacerdote ab excommunicatione, debet sepeliri in loco Sacro. *n. 19. p. 632.* Et si non potuit absolvi in articulo mortis, post mortem absolvi debet ab eo, qui excommunicationem tulit, aut per ejus delegatum. *Ibidem.*

Quid si mortuus est, post absolutionem peccatorum, ante absolutionem à censura; an talis possit in loco sacro sepeliri? *n. 20. p. 632.*

forum conscientiæ aut pœnitentiæ. *ibid. n.* 6. *p.* 643.

Quæ præmittenda sunt ante absolutionem à censuris? §. 2. à *n.* 8. ad 12. *p.* 644. & *n.* 13. *p.* 645.

Quomodo mortuus absolvi debet? *n.* 12. *p.* 645.

Utrùm possit dari absolutio sub conditione? *loc. cit.* §. 3. à *n.* 1. ad 4. *p.* 645. Utrùm censurâ lata sub conditione *donec satisfeceris*, impleta conditione, censuratus indigeat absolutione? *n.* 4. & 5. *p.* 645. Potest contumax absolvi ad tempus. *n.* 6. *p.* 646. Quomodo in eo casu redeat censura sine contumacia. *n.* 7. *p.* 646.

An absolutio vî aut dolô extorta, valeat? *loc. cit.* §. 4. *n.* 1. *p.* 647. Utrùm absenti, *n.* 2. & invito, *n.* 3. possit conferri absolutio à censuris & *n.* 4. *ibid. p.* 647.

Prælatus, in vigiliis majorum Festivitatum absolvens præsentes à censuris, absolvit absentes Quæstuarios & alios. *n.* 4. *ibid.*

Excommunicatus vel interdictus pro contumacia vel offensa dubia, absolvitur, cautione præstita de stando Juri; pro manifesta verò priùs debet satisfacere. *C. d.* 2. *ser.* 4. *sect.* 6. *n.* 10. *p.* 703.

Absolvere à peccatis & censuris.

Confessarius ab interdicto solùm personali particulari absolvere potest pœnitentem, si tale interdictum non sit reservatum. *C. d.* 5. *ser.* 4. *n.* 8. *p.* 738.

Ab excommunicatione incursa ob percussionem Clerici, noster, à Priore suo in foro interno, à Provinciali in foro externo; & si erat gravis percussio, ab eo nomine Generalis in utroq; foro absolvendus est. *S. d.* 7. *ser.* 1. *sect.* 2. *n.* 14. *p.* 304. & *ser.* 4. *sect.* 6. *n.* 16. *p.* 351.

Duo Clerici se percusserunt; à quo sunt absolvendi? *S. d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 6. à *n.* 9. usq; ad 28. *p.* 350.

Quando Prælatis Regularibus aut sæcularibus conceditur potestas absolvendi à censuris, tunc à generaliter non nominatim latis; & si ab eis nominatim latis, tunc semper privilegia illa debent intelligi quoad forum conscientiæ. *S. d.* 9. *ser.* 4. *n.* 51. *p.* 440.

Confessarii qui non possunt à casibus reservatis absolvere, nequeunt & à censuris eis annexis. *S. d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 3. *n.* 6. *p.* 340.

Qui habet à Superiore licentiam absolvendi à casibus reservatis, habet potestatem absolvendi & à peccatis & à censuris. *S. d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 3. *n.* 8. *p.* 340.

Superior Regularis potest sibi reservare casum Papæ reservatum ob occisionem aut gravem vulnerationem, consequenter ab eo absolvere. *S. d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 4. *n.* 1. *p.* 342.

Absolutio Apostatarum & fugitivorum. *C. d.* 2. *ser.* 4. *sect.* 5. à *n.* 17. ad finem ejus *sect. p.* 700.

Potest noster ab apostasia absolvi à Confessario ejusdem Ordinis, si in eo loco casus non est reservatus Priori. *S. d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 4. *n.* 2. *p.* 343.

Plura de absolutione sub verbo *Confessarius*, *Prælatus*, *Superior*, *Casus reservati.*

Acolythatus.

Recipiens Acolythatum debet habere annos duodecim. *S. d.* 9. *ser.* 3. *sect.* 2. *n.* 11. *p.* 407. Quæ materia & forma ejus, vide *Ordo.*

Acta.

Per Judicem excommunicatum vitandum sunt

Li-

Licèt polluta Ecclesiâ polluatur & altare fixum; non tamen execrata Ecclesiâ execratur eo ipso altare fixum. *n.* 7. *p.* 152.

Polluta Ecclesiâ non polluitur altare portatile. *ibid.* Quando execratur altare portatile? *n.* 8. *p.* 152. Pro reverentia altaris decisiones. *n.* 9. *p.* 153. Apud Cistercienses certis temporibûs per Missam celebratam ad altare Sancti Bernardi, liberatur anima è purgatorio. *S. d.* 6. *ser.* 10. *sect.* 2. *n.* 30. *p.* 275.

Carmelitæ in quacunq; sua Conventuali Ecclesia habent altare Beatissimæ V. MARIÆ, privilegiatum. *S. d.* 5. *ser.* 4. *n.* 47. *p.* 135.

Qui quotidiè in eo altari Missas dicere tenetur, utrùm possit saltem aliquoties intra annum in alia Ecclesia eas celebrare? *n.* 44. *p.* 134. Missa in altari privilegiato quæ non est de Requiem, utrùm reportet indulgentiarum indultum? *n.* 48. *p.* 135.

Amens.

Quis amens incurrit censuras? *C. d.* 1. *ser.* 5. *sect.* 2. *n.* 3. & 4. *p.* 626. Incidens in perpetuam amentiam censuratus, debet statim absolvi à censura. *C. d.* 1. *ser.* 5. *sect.* 2. *n.* 4. *p.* 627.

Anima.

Animæ in purgatorio non possunt satisfacere, sed satispati. *S. d.* 6. *ser.* 9. *sect.* 2. *n.* 1. *p.* 245. Quomodo peccata venialia post mortem in animabus tolluntur? *loc. cit. ser.* 13. *n.* 9. *p.* 299. Animæ in purgatorio multa possunt nobis impetrare, & sibi remissionem culpæ venialis. *loc. cit.* Et quid mereri possunt? *ibid. n.* 10. *p.* 300.

Annus.

Anni computatio. *S. d.* 6. *ser.* 7. *sect.* 1. *n.* 15. *p.* 225. Annus discretionis. *loc. cit. n.* 19. *p.* 226.

Apostata.

Quis est apostata, & quas pœnas incurrit? *C. d.* 2. *ser.* 4. *sect.* 5. *n.* 1. 3. 4. & 7. *p.* 694.

In apostasia recipiens Sacrum Ordinem, efficitur irregularis. *S. d.* 9. *ser.* 4. *n.* 46. & 47. *p.* 437.

Apostatæ Regulari nulliter professo, non numerantur dies quibûs erat in apostasia, quoad præcedentiam; sed numerantur quoad ejectionem ex S. Ordine Religionis. *S. d.* 9. *ser.* 4. *n.* 49. *p.* 439. Regularis invalidè ob temporale impedimentum professus, si in apostasia sub titulo paupertatis recipit Ordinem Sacrum, eô ipsô facit professionem per talem susceptionem Ordinis Sacri. *loc. cit. p.* 439.

Applicatio.

Applicatio Sacrificii, est donatio quâ ceditur juri suo in fructum Sacrificii. *S. d.* 1. *ser.* 4. *n.* 23. *p.* 8. Non tantùm ante consecrationem, sed etiam die præcedenti vesperi, aut manè pro die sequenti, fieri potest applicatio. *S. d.* 5. *ser.* 3. *sect.* 1. *n.* 7. *p.* 118.

Tempus applicationis Missæ est usq; ad consecrationem utriusq; speciei, non pòst. *loc. cit. p.* 118. Deficiente Sacerdote post consecrationem utramq; non potest Sacerdos secundus Sacrificium applicare; secùs ante secundam: sed debet applicare juxta intentionem primi Sacerdotis. *loc. cit. p.* 118.

Sacerdos potest Missam applicare ad intentionem Superioris, quam habet vel habuit; non autem ad intentionem quam habebit. *n.* 7. *p.* 118.

Fructum Missæ generalem applicat Ecclesia. *loc. cit.* Fructus specialis confertur semper Sacerdoti; nisi alteri expressè cum cedat. *p.* 118.

Quid

B.

Baptizans, Baptizare, Baptismus.

rochi, non incurrit irregularitatem. *n.* 5. *p.* 27. Ita & Laicus. *n.* 5. *ibidem.*

Ordo servandus, quis cui in conferendo baptismum cedere debeat? *n.* 9. *ibid.* Alioquin peccat, & quando. *ibid.* & *n.* 10. *p.* 27.

Necessitas de qua hucusque, non debet esse extrema, sed sufficit probabile dubium aut timor prudens, ne infans sine baptismo decedat. *n.* 12. *p.* 28. Indicia ac documenta necessitatis. *ibid.*

Judæus seipsum circumcidere, Sacerdos seipsum communicare; non verò quis seipsum baptizare potest. *S. d.* 2. *ser.* 4. *sect.* 2. *n.* 1. *p.* 28.

Unus plures simul. *n.* 4. Plures unum quà adæquatæ causæ. *n.* 5. *p.* 29. non quà inadæquatæ, *n.* 6. baptizare valent. *ibid.* Casus. *ibid.* à *n.* 7. ad 11. inclusivè. Vide *verbô Patrinus.*

Baptismi subjectum.

Est quicumque homo. Unde Satyr animal ex fœmina & bruto non est capax baptismi. *S. d.* 2 *ser.* 6. *sect.* 1. *n.* 1. *p.* 33.

Quid si nascatur monstrum habens caput ferinum, cætera membra humana? *n.* 2. *ibid.* Quid si monstrum habeat duo capita, duo pectora? *n.* 3. *ibid.* Et si dubitatur an duplex sit anima? *n.* 4. *ibid.*

Extra periculum necessitatis non baptizatur nisi natus, tamen si prudenter dubitetur quòd parens non sit editura prolem vivam, potest baptizari conditionatè nondum natus. *n.* 5. & 6. *p.* 34. Quàmvis talis non sit natus ex utero, est tamen natus in utero. *n.* 7. *p.* 34. Nec bis nascitur. *n.* 8. *ibid. p.* 35.

Si Mater gravida damnetur ad mortem, differenda est executio. *n.* 9. *ibid.*

Dum gravida in partu aut proxima parti moritur, statim in ore ejus ponendum est aliquod instrumentum, ut proles respiret. Et si domestici sint negligentes, Parochus potest curare aperiri uterum ut proles si vivit baptizetur. *n.* 10. *p.* 35.

Extra casum necessitatis non possunt nisi filii Regum & Principum domi baptizari. *n.* 11. *ibid.* Sive filii divitum. *ibid.*

Invitis Parentibus possunt filii eorum suscipere baptismum; sed tales subtrahi Parentibus debent. *S. d.* 2. *ser.* 6. *sect.* 2. *n.* 1. *p.* 35. Etiamsi dubitetur an usu rationis polleat, baptizandus est in tali circumstantia. *n.* 2. & 3. *ibid.*

Filii Infidelium tam illorum qui solùm civiliter, quàm eorum qui nec civiliter sunt subjecti Christianis Principibus, invitis Parentibûs baptizari nequeunt. *S. d.* 2. *ser.* 6. *sect.* 2. *n.* 7. *p.* 36. Despoticè verò subjectorum, invitis Parentibûs queunt baptizari. *n.* 8. *ibid.* Casus in quibus possunt licitè baptizari filii Infidelium etiam civiliter subjectorum Principibus Christianis. *n.* 9. *p.* 37. At solùm Principes, quibus dicti Parentes subsunt, habent hanc potestatem baptizandi filios illorum per ministros Sacramenti. *n.* 10. *ibid.* Ratio quare quilibet tenetur de manibus Infidelium, filium eorum eripere, in casu quô illum vellent occidere; & non tenetur extra talem casum baptizare. *n.* 11. *ibid.*

Licèt valeant Principes baptizare filios Infidelium despoticè sibi subjectorum, non tamen tenentur. *n.* 10. & 12. *ibid.*

Quàmvis Judæorum infantes invitis Parentibûs de licentia Papæ, possint baptizari, tamen secluso consensu Papæ, dicti infantes invitis Parentibûs nequeunt baptizari. *n.* 14. *loc. cit.*

Quæ ex parte adulti baptizandi requiruntur ut characterem & gratiam baptismalem recipiat. *S. d.* 2. *ser.* 8. *p.* 39. Re-

uno

Bona fides excusat sicut à culpa, ita à pœna. *n.* 7. *p.* 592. Præfata scriptura debet esse authentica. *n.* 8. *p.* 593. Et quàmvis judicialiter fieri non potest diebûs festivis censura, potest tamen statui permodum legis. *n.* 9. *p.* 593.

Utrùm Episcopus existens extra suam Diœcesim, possit ferre censuras in suos Subditos. *loc. cit.* §. 2. per totum, *p.* 593.

Plura *verb. Episcopus, Prælati Regulares.*

Non incurreret censuram latam contra percussores in Ecclesia, qui ex Ecclesia projiceret sagittam, & alium extra Ecclesiam ad mortem vulneraret. *C. d.* 1. *ser.* 4. *sect.* 3. §. 3. *n.* 9. *p.* 596.

An post latam sententiam sit necessaria censuræ denuntiatio? *loc. cit.* §. 6. *n.* 1. *p.* 614. A quo potest fieri? *n.* 2. *ibid.* Estne casus quô Judex obligatur non denuntiare latam censuram? *n.* 3. *ibid.* Non obstante appellatione, potest Judex progredi ad denuntiationem, si appellationem non admiserit. *n.* 4. *ibid.*

Censura ob quam causam fertur & ferri potest.

Censura necessariò præsupponit culpam. *C. d.* 1. *ser.* 4. *sect.* 1. *n.* 1. & 2. *p.* 15. Nec potest gravis censura ferri ob levem culpam; sed levis ob levem, gravis ob gravem. *n.* 3. *p.* 615. Quàmvis ob gravem levis, imò nulla ferri potest, prout Judici dictat prudentia. *n.* 5. *p.* 615.

Culpa ob quam fertur aut ferri potest censura, debet esse inobedientiæ & contumaciæ. *n.* 4. *p.* 615.

Utrùm possit censura ferri propter peccatum internum? *n.* 6. *p.* 616.

Quàmvis possit censura ferri ob inchoationem peccati, non fertur tamen, nisi ob consummatum peccatum. *n.* 9. *p.* 617.

Si principaliter lata est censura contra perpetrantes, accessoriè verò contra mandantes, consulentes, non secuta morte vulnerati, mandantes, consulentes non incurrunt censuram: secùs est si principaliter lata sit contra mandantes, consulentes. *n.* 10. *p.* 617. Et si fertur contra perpetrantes, non contra consulentes, secuta morte vulnerati, illi non hi incurrunt censuram. *ibid.*

Casus: si quis vulneret aliquem non ad mortem, & ille sua culpâ ex neglecta cura vulneris moriatur; incurritne vulnerans censuram? *n.* 11. *p.* 617.

Utrùm possit censura ferri propter peccatum purè præteritum? *n.* 12. *p.* 618.

Causæ excusantes ab incursu censuræ.

Invincibilis ignorantia Juris sive communis sive particularis, sive antecedens sive concomitans, excusat à censura. *C. d.* 1. *ser.* 4 *sect.* 2. §. 1. *n.* 8. & 9. *p.* 619.

Ignorantia facti invincibilis, sive liciti sive illiciti, sive antecedens sive concomitans, excusat ab incurrenda censura. *n.* 10. *p.* 620.

Ignorantia vincibilis crassa & supina, Juris aut facti, non excusat à censura; nisi addatur in Decreto, *si præsumpserit*, vel quid simile. *n.* 11. & 12. *p.* 620. Idem dicendum de affectata ignorantia, quod de crassa & supina. *n.* 13. *p.* 621.

Ignorantia culpabilis vincibilis, quæ nec est crassa, nec supina, nec affectata, excusat ab incursu censuræ. *n.* 14. *p.* 621.

Invincibilis ignorantia censuræ latæ à Jure, absolutè; latæ verò ab homine, nisi in casu quô non erat præmissa monitio, excusat ab ea incurrenda: & tunc etiamsi non ignoretur Jus & factum. *n.* 15. *p.* 621. Excusat tamen talis à transgressione ejusdem censuræ, antequam censuratus resciat esse censuram latam ab homine. *ibid.*

Quàm-

orem. *n.* 15. *p.* 304.

Noster, suo Confessori à Provinciali destinato, ubiq; confiteri potest. *n.* 14. *p.* 304.

Apud Nos Prior urgente necessitate potest instituere Confessarium pro Sæcularibus pro una vice, à Provinciali non approbatum; dummodo quamprimum Provincialem moneat. *loc. cit. n.* 15. *p.* 304.

Ad Regularem hospitem non sui Ordinis Sacramentaliter audiendum, potest Superior deputare quemcumq; suum Sacerdotem, etiam neq; à Provinciali, neq; ab Episcopo approbatum. *n.* 19. *p.* 306.

Notanda, quomodo & pœnitens in eligendo, & Provinciales in approbando debeant esse cauti. *n.* 20. *p.* 306.

Confessarius interdictus interdictó personali speciali validè absolvit, illicitè tamen extra periculum mortis. *S. d.* 6. *ser.* 8. *n.* 25. *p.* 236. & *C. d.* 5. *ser.* 3. §. 1. à *n.* 14. ad 17. *p.* 727.

Confessarius excommunicatus excommunicatione minori absolvit validè, sed moraliter illicitè. Excommunicatus excommunicatione majori, toleratus, validè absolvit & licitè, sed rogatus; non rogatus validè sed illicitè. Excommunicatus verò vitandus, & illicitè & invalidè; nisi in loco bi est ignoratus, & ex communi errore tibloq; colorato existimetur legitimus Confessor. *S. d.* 6. *ser.* 8. *n.* 26. *p.* 237.

Confessarius distractissimus audiens Petri onfessionem, actuali expressa intentione on præmissa, validè eum absolvit. *S. d.* . *ser.* 4. *n.* 2. *p.* 5.

Confessarius in peccato mortali audiens onfessionem, non peccat, habens propotum ante absolutionem eliciendi actum ontritionis. *S. d.* 1. *ser.* 7. *n.* 2. *p.* 4.

Confitentem confessione Paschali, potest ad aliquot dies post Paschale tempus suspendere, pro obtinenda absolutione. *S. d.* 4. *ser.* 3. *n.* 9. *p.* 79.

Chartam in qua peccata sunt pœnitentis, tenetur statim post absolutionem lacerare, aut pœnitenti reddere. *S. d.* 6. *ser.* 6. *sect.* 2. *n.* 5. *p.* 214.

Confessarius cavere debet, quando aliquis in sui consolationem aliena peccata quorum complex non est in confessione dicit, ne tunc ex curiositate de his interroget, aut ne totum in detractionem vertatur. *n.* 26. *p.* 220.

Si Confessarius habet pœnitentes unius familiæ, omnes sibi notos, potest interrogare pœnitentem de occasione proxima peccandi, etiamsi deventurus sit in notitiam personæ complicis sibi noti; & pœnitens tenetur fateri. *n.* 27. *p.* 220.

Potest etiam cogere pœnitentem ut revelet Superiori peccatum alterius; & pœnitens hoc præstare tenetur. *ibid. p.* 220.

Confessarius potest absolvere ab his quæ ad ipsum pertinent, & pro sublatione excommunicationis mittere ad Episcopum; regulariùs tamen priùs absolvitur ab excommunicatione. *n.* 33. *p.* 221.

Confessarius non habens potestatem absolvendi à reservatis, licèt ab eis non absolvat directè, absolvit tamen indirectè. *n.* 32. *p.* 221.

Omnes Confessarii tenentur habere transumptum Bullæ Cœnæ Domini. *S. d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 1. *n.* 2. *p.* 322.

Quid potest Confessarius in Sacramento pœnitentiæ? *S. d.* 7. *ser.* 5. *p.* 359. à *n.* 1. ad *n.* 17.

Confessarius tempore Jubilæi opera præscripta, in alia commutare potest extra confessionale. *S. d.* 6. *ser.* 10. *sect.* 3. *n.* 8. *p.* 278.

Quid virtute Jubilæi possit Confessarius, vide

Confessio reservatorum Superiori.

dsLapsu

Confirmatio.

cationis

Ut contritio perfecta & attritio talis, illa extra, hæc cum Sacramento pœnitentiæ fit justificativa, quæ requirantur? *S. d.* 6. *ser.* 3. *sect.* 2. *p.* 183.

Tam attritio quàm contritio debent esse verus dolor. *n.* 1. *p.* 183. Supernaturalis. *n.* 2. *ibid.* Nec sufficit existimatus. *n.* 3. *p.* 184. Existimatio illa excusaret quidem à nova culpa, sed nihil conferret ad valorem Sacramenti. *ibid.* Discursus. *n.* 4. & 5. *ibid.*

Probabile est ad valorem Sacramenti sufficere attritionem ex metu pœnæ temporalis à DEO infligendæ. *n.* 6. *p.* 184.

Attritio debet elici cum ordine ad DEUM. *n.* 7. *p.* 184. Hoc rusticus non scit, & tamen facit. *n.* 8. *p.* 185.

Dolor debet esse formalis expressus. *n.* 9. & 10. *p.* 185.

Ad contritionem perfectam requiritur ut sit dolor summus non intensivè, sed appretiativè. *n.* 12. *p.* 186. Appretiativè, per comparationem formalem ad omnia collectivè; non per comparationem explicitam ad omnia distributivè. *n.* 13. *ibid.*

Dolor & detestatio attritionis debet esse universalis, hoc est extendens se sive formaliter sive virtualiter ad omnia peccata mortalia, non solùm ad ea quæ in confessione dicuntur, & ea quæ hîc & nunc ob rationem justam dici non possunt; sed etiam ad ea quæ memoriæ non occurrunt. *n.* 14. *p.* 187. Extensio formalis & virtualis explicatur. *ibid.* Discursus. à *n.* 15. ad 18. *p.* 188.

Peccatum veniale non dimittitur, nisi habeatur de eo dolor supernaturalis. *n.* 18. *p.* 189. Et si in confessione Sacramentali non dicatur aliud præter unicum veniale, de quo non habetur dolor, pœnitentiæ Sacramentum non efficitur. *ibid.* Secùs si dicatur aliud peccatum, de quo elicitur dolor. *ibid.*

Quid si quis diceret tria venialia, & de duobus doleret, non verò de tertio? *n.* 19. *p.* 190. Objectio solvitur. à *n.* 20. *ibid.* ad *n.* 23.

Licèt ad valorem Sacramenti pœnitentiæ non requiratur, ut dolor se extendat ad omnia venialia, tamen ut omnia venialia dimittantur, omninò extendi ad omnia debet. *n.* 23. *p.* 191.

Quàmvis quando quis efficaciter detestatur veniale ex motivo charitatis aut pœnitentiæ, detestetur virtualiter omnia alia venialia; non tamen eô ipsô omnia mortalia, aut econtra. *n.* 24. *p.* 191.

Tam contritio perfecta extra Sacramentum, & in Sacramento, quàm & attritio in Sacramento debet esse efficax, hoc est habens propositum non peccandi. *n.* 25. *p.* 191.

Vide *verb. Dolor, Propositum.*

Requiruntur præterea spes veniæ, actus fidei. *loc. cit.*

An requiratur DEI dilectio & qualis? *n.* 41. & 42. *p.* 196.

Contumacia.

Quotuplex contumacia? *C. d.* 1. *ser.* 4. *sect.* 1. *n.* 4. *p.* 615.

Copia Confessarii.

Quando deest physicè, quando moraliter? *S. d.* 4. *ser.* 5. *sect.* 1. *n.* 8. *p.* 94.

Copula.

Perfecta. *S. d.* 10. *ser.* 2. *sect.* 1. *n.* 21. *p.* 469.

Qualis requiritur ad contrahendum affinitatem? *S. d.* 10. *ser.* 5. *sect.* 2. §. 4. à *n.* 14. *p.* 508. ad *n.* 19.

Qui copulam habuit cum aliqua; vel ea consentiente simpliciter absq; ullo pacto

De-

Denuntiatio.

Ante quam contrahatur matrimonium, quoties & ubi præmitti debet denuntiatio? *S. d.* 10. *ser.* 3. *sect.* 3. *n.* 1 *p.* 480.

Tam Parochus quàm contrahentes sine legitima causa denuntiationē omittentes, peccant mortaliter. *n.* 2. *p.* 480.

Casus quibûs potest omitti denuntiatio. à *n.* 3. *p.* 481. ad *n.* 9.

Depopulator.

Depopulator agrorum quisnam dicatur? *S. d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 1. *n.* 27. *p.* 327.

Diaconus.

Diaconus in peccato mortali suum Officium faciens, non peccat mortaliter. *S. d.* 1. *ser.* 5. *n.* 9. & 10 *p.* 11.

Diaconus administrans solemniter baptismum non habens id sibi commissum, committit peccatum mortale, & incurrit excommunicationem, etiamsi id faciat in extrema necessitate. *S. d.* 2. *ser.* 4. *sect.* 1. *n.* 4. *p.* 26. Secùs etiam extra casum necessitatis, si id Episcopus aut Parochus ei committat. *n.* 6. *p.* 27. Item in terris infidelium, ubi nullæ Ecclesiæ sunt fundatæ. *n.* 7. *ibid.*

Quando potest, quando non potest administrare Eucharistiam petentibus, fitq; irregularis? Vide sub *verb. Eucharistiæ Minister.* Et quando seipsum communicare queat? *ibid.*

Dies.

Die Animarum licitum est Sacrum applicare Petro aut Paulo, dummodo in nigris. *S. d.* 5. *ser.* 4. *n.* 39. *p.* 133.

Obligatus quotidiè applicare Sacrum Paulo, die Nativitatis Domini applicato illi unô, reliqua duo potest applicare alteri pro stipendio. *ibid.*

Dispensatio, Dispensare.

A Deo facta dispensatio in Lege Veteri, est revocata à Christo Domino. *S. d.* 10. *ser.* 5. *sect.* 2. §. 8. *n.* 5. *p.* 524.

Quis & quomodo in impedimentis dirimentibus matrimonium dispensare valet? *S. d.* 10. *ser.* 6. *sect.* 2. à *n.* 1. *p.* 535. ad *n.* 14.

Modus à Confessario adhibendus? *ibid.*

Quis potest dispensare cum ordinato per saltum? *S. d.* 9. *ser.* 4. *n.* 45. *p.* 437. Et cum eo qui Ordinem in apostasia suscepit? *n.* 46. *ibid.*

Causa dispensandi cum incestuosis pœnitentibus. *S. d.* 7. *ser.* 5. *n.* 19. *p.* 365. Quid si Episcopus sibi reservet dispensationem? *n.* 20. *ibid.*

Sicuti licèt Episcopus non possit dispensare in bigamia reali, aut interpretativa, potest tamen in bigamia similitudinaria, cum eo ordinato qui contraxit cum virgine; ita Prælati Regulares cum suis Regularibus, in irregularitate contracta per bigamiam similitudinariam consummato matrimoniô. *S. d.* 9. *ser.* 4. *n.* 53. *p.* 441.

Quis potest dispensare in irregularitate? Vide *verb. Irregularitas.* Signanter *Sectionem milit. p.* 770. Vide *verb. Episcopus, Prælatus Regularis* &c.

Divinum Officium.

Quid nomine Divini Officii venit? *C. d.* 2. *ser.* 3. *sect.* 4. *n.* 1. *p.* 659. & *d.* 5. *ser.* 3. §. 2. *n.* 1. *p.* 730.

Divortium.

Quid & quotuplex divortium? *S. d.* 10. *ser.* 8. *p.* 568.

Quando ob sævitiem mariti uxor potest, aut non, facere divortium? *sect.* 1. *n.* 1. *p.* 569. Quando ob morbum? *n.* 2. *ibid.* Ob adulterium? *n.* 3. *ibid.* Secùs dicen-

Eleemosyna.

Episcopus.

ffinitas, aut ſpiritualis cognationis impedimentum. *n.* 9. *ibid.* Item in impedimentis mpedientibus diſpenſare valet, dempto votô perfectô caſtitatis perpetuæ, & votô tali Religionis. *n.* 10. *p.* 537.

Epiſcopus cum eo qui invita uxore recepit Sacrum Ordinem diſpenſare poteſt in irregularitate inde contractâ, ſi is Religionem profiteatur. *S. d.* 9. *ſer.* 4. *n.* 30. *p.* 429.

Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, exceptâ eâ quæ ritur ex homicidio purè voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum. *S. d.* 9. *ſer.* 4. *n.* 9. *p.* 420.

Poteſt diſpenſare in irregularitate cum abentibus membrum abſciſſum, etiam eorum culpâ, & quàmvis ſit hoc manifeſtum, t ſi quis careat oculô dextro &c. *C. d.* 6. *ſer.* 2. *ſect.* 4. *n.* 5. *p.* 746.

In irregularitate proveniente ex defectu lenitatis, diſpenſare nequit; ſecùs in ea contracta ex delicto ſi eſt caſus occultus, dempta tali ex homicidio. *C. d.* 6. *ſer.* 2. *ſect.* 5. *n.* 8. *p.* 749. & *ſer.* 3. *ſect.* 2. *n.* 6. *p.* 758.

Epiſcopus poteſt diſpenſare in irregularitate incurſa ob purè caſuale publicum homicidium. *ſect. milit. n.* 16. *p.* 776. Item in irregularitate orta ex homicidio caſuali mixto, ſi illud homicidium ſit occultum, & d forum contentioſum non deductum. *C. d.* 6. *ſer.* 3. *ſect.* 3. *n.* 15. *p.* 763. Item in irregularitate habita ex homicidio facto ob ui defenſionem, excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, etiamſi homicidium non ſit occultum. Et ſi non reperiatur Ordinarius loci, vicinior Epiſcopus hoc præſtare poteſt. *ſect. milit. n.* 16 *p.* 776. & *C. d.* 6. *ſer.* 3. *ſect.* 4 *n.* 5. *p.* 764. Item in irregularitate proveniente ex violatione cenſuræ. *ſect.* 5. *n.* 14. *p.* 767. Item in irregularitate cauſata hæreſi, ſi eſt caſus occultus. *ſect.* 7. *n.* 7. *p.* 770. Imò etiam in caſu publico quoad uſum Ordinum minorum ſuſceptorum. *ibid.*

Epiſcopus nequit in irregularitate diſpenſare cum eo qui ſcienter nulliter profeſſus, Ordinem Sacrum recepit, quàmvis exeat ex Religione. *S. d.* 9. *ſer.* 4. *n.* 50. *p.* 440.

Cum qualiter ſuſcipiente furtivè Ordinem Sacrum Epiſcopus diſpenſare poteſt? *S. d.* 9. *ſer.* 4. *n.* 8. *p.* 420.

Quid poteſt proprius Epiſcopus cum eo qui ab alio excommunicato ordinatus eſt? à *n.* 12. *p.* 421. ad *n.* 14.

Epiſcopus extra Diœceſim exiſtens, cenſurâ punire non poteſt ſuos Subditos. *C. d.* 1. *ſer.* 3. *ſect.* 3. §. 2. *n.* 1. & 3. *p.* 563. Demptis certis caſibus. *n.* 2. *ibid.*

Epiſcopus ſubditum exiſtentem extra proprium Territorium cenſurâ lata per ſtatutū nequit punire; niſi ratione rei exiſtentis intrà proprium Territorium, aut ratione delicti commiſſi in Territorio eo ſtante ſtatuto. §. 3. à *n.* 2. *p.* 594. ad *n.* 7. Diſcurſus. à *n.* 7. ad 10. *p.* 595.

Quid ſi ex limitibus unius Diœceſis ſagittam projiceret quis in hominem exiſtentem in alia Diœceſi, eiq; mortem inferret; poſſet ne cenſurari ab utroq; Epiſcopo? *n.* 10. *p.* 596. Quis Epiſcopus eum in eo caſu cenſurâ punire poteſt, in ſuppoſito quòd in utraq; Diœceſi ſit cenſura contra tales lata? *n.* 11. *ibid.*

Epiſcopus Subditum ſuum exiſtentem extra propriam Diœceſim ad ſe citare non poteſt. *n.* 12. &. 13. *p.* 596.

Epiſcopi & alii Prælati, cenſuris latis per modum ſententiæ ligare poſſunt ſuos Subditos exiſtentes in alieno Territorio. *n.* 14. *p.* 597.

Epiſcopus non poteſt punire cenſurâ ſuum Subditum commorantem in loco exempto. *n.* 15. *p.* 597.

Error.

Eucharistia.

Eucharistiæ Materia.

care non tenetur; secus si annualem communionem non præmiserit. *ibid. n.* 11.

Per communionem indignam non satisit Ecclesiæ præcepto. *n.* 12. *ibid.*

Eucharistia nec in sacellis Nobilium, nec ntrà septa Regularium servari potest. *n.* 3. *p.* 81.

Eucharistiæ Minister.

Solus & omnis Sacerdos ritè ab Episcopo ordinatus potest validè conficere Euchaistiam. *S. d.* 4. *ser.* 4 à *n.* 1. ad 4. *p.* 81. Excommunicatus, hæreticus, & degradatus. . 4. *ibid.*

Novelli Sacerdotes ut simul cum Episcopo eandem hostiam consecrent, qualem inentionem habere debeant? *n.* 5. *p.* 82.

Ad licitam consecrationem plura requiuntur. *n.* 6. *ibid.*

Seclusa necessitate solus Sacerdos admiistrare Eucharistiam potest. *n.* 7. *ibid.* Urente necessitate ex commissione Episcopi, ut Sacerdotis curati legitimè impediti, poest & Diaconus. *n.* 8. Necessitas. *n.* 9. 82.

Quid si Sacerdos adsit, sed hæreticus est; dest etiam Diaconus, sed hoc ipsi comissum à Parocho non est ut Eucharistiam dministret, peccataq; confitetur pœnitens acerdoti hæretico; quis illorum ei eam adinistrare possit? *n.* 10.

Ut Sacerdos licitè administret Euchariiam etiam extra tempus Paschale, debet abere jurisdictionem vel ordinariam vel elegatam qualem habent Regulares, aut tionabiliter præsumptã, interpretativam, ram difficulter habere possunt Regulares oad Paschalem communionem. *n.* 11. 83.

Paschalem communionem & permodum atici solùm proprius Sacerdos nempe Pachus, alter de licentia ejus, dare potest. *n.* 22. *ibid.*

Religiosus in hoc non privilegiatus præsumens eam dare Paschalem vel permodum Viatici, Sæculari, incurrit excommunicationem Papæ reservatam. *n.* 12. *ibid.* Non verò Sacerdos Sæcularis hoc faciens absq; licentia proprii Sacerdotis. *n.* 15. *p.* 84. Nõ incurrit tamen & Regularis dictam excommunicationem, Sæculari administrans in casu necessitatis absente Parocho. *n.* 13. *p.* 84. Aut contradicente. *n.* 14. *p.* 84. Aut ex ignorantia excommunicationis quamvis crassa. *n.* 15. *p* 84. Sicut dum administrat nõ Sæculari, sed alicui Religioso. *ibid.* Aut Sæculari infirmo, non permodum Viatici. *n.* 16. *p.* 84. Imò etiam permodum Viatici suo familiari. *n.* 18 *p.* 85. Aut Hospiti intrà septa Monasterii existenti. *n.* 19. *ibid.*

Paschalem cõmunionem Regulares quamvis non possint quocumq; titulo die Paschatis administrare in suis Ecclesiis, Sæcularibus, si Episcopus prohibeat; tamen quando non prohibet, possunt diebûs Resurrectionis Domini, non quà Paschalem, sed alio titulô petentibus eam distribuere. *ibid. n.* 21. *p.* 85. Secùs tamen dicendum si constet Parochum esse invitum, & rationabiliter prohibentem. *ibid.*

Possunt etiam die Resurrectionis Religiosis extraneis Regulares communionem Paschalem administrare, quando absunt à loco illo ubi sunt ipsorum Prælati. *n.* 22. *p.* 86. Et Sæcularibus Sacerdotibus, si vellent apud eos communionem quà Paschalem sumere impotentes ob infirmitatem aut aliam causam celebrare. *ibid.* Imò & Laicis quà Paschalem suis familiaribus. *loc. cit.* Nec spectat ad Parochos, sed ad Regulares, exquirere à suis familiaribus, an præcepto Ecclesiæ satisfecerint. *ibid.*

Item possunt administrare Paschalem cõmunionem quà talem suis mercenariis ad breve tempus intrà septa Monasterii ma-

nenti-

Ad fructuosam susceptionem Eucharistiæ, ispositiones ex parte animæ. *ibid.*

Fides. *ser.* 5. *sect.* 1. *n.* 1. *p.* 92. Intentio. . 2. *p.* 93. Extra periculum mortis, actuasis aut virtualis, in periculo mortis sufficit nterpretativa. *n.* 2. Et ordinariè prærequitur status gratiæ. *n.* 4. *p.* 93.

Conscius peccati mortalis tenetur præittere confessionem, nisi desit copia Cóessarii, & urgeat necessitas, aut immineat ericulum aut scandalum populi, vel est Saerdos sed jam incepit Mysterium Sacraienti. à *n.* 5. ad 8. *p.* 93.

Quando urget præceptum de annua Cóiunione, & non imminet scandalum aut ifamia, si haberi non potest Confessarius, ommunio omittenda est. *ibid.* *n.* 10. *p.* 4. Imminente verò periculo aut scanda-), Sacerdos celebrare, Laicus communica-: potest, non præmissa confessione, elicito olùm actu contritionis de mortali. *n.* 11. . 95.

In loco communionis commemorans sibi eccatum mortale, recedere non tenetur, um imminet periculum vel scandalum poili; econtra si nullum est periculum aut andalum. *ibid.*

Sacerdos vel post peractam unius speciei onsecrationem, vel ante, commemorans bi peccatum mortale, quid facere debeat? . 12. *p.* 95.

Conscius peccati mortalis vel urgente ecessitate habendo copiam Confessarii oiittens confessionem, vel absente Confessao non urgente necessitate excusante cóiunicans, peccat mortaliter. *n.* 13. *p.* 5.

Qui celebravit aut communicavit sciens : esse in peccato mortali, utrùm ideo teietur quamprimum confiteri? *n.* 14. *p.* 95.

Nulliter excommunicatus potest commuicari si absit scandalum, & publicè in loco, ubi ignoratur excommunicatio. *n.* 14. *p.* 96.

Quid dicendum de eo qui ad sacrã cómunionem accedit cum venialibus aut veniali? *n.* 16. *ibid.*

Ex parte corporis. *S. d.* 4. *ser.* 5. *sect.* 2. *n.* 1. *ibid.* Mundities à macula pollutionis, est dispositio nõ necessitatis sed cõgruitatis ad fructuosã susceptionẽ Eucharistiæ. *n.* 2. *ibidem.*

Quæ pollutio impedit & quæ non, fructum susceptionis Eucharistiæ? *loc. cit.* à *n.* 2. ad 8. *p.* 96.

Copula conjugalis, vel assumitur sive prolis generandæ, sive debiti reddendi gratiâ? Tunc nec culpam includit nec communionem excludit. *n.* 6. *p.* 97. Vel merè voluptatis gratiâ assumitur? Tunc non plus obest quàm peccatum veniale attritione supernaturali deletum. *ibid.* Et notabilem perturbationem ac dejectionem relinquat. *ibid.*

An debeat conjux ante communionem abstinere à copula? *n.* 7. *p.* 97.

Remedium compescendi perturbationem mentis libidinosamq; delectationem. *n.* 8. *ibid.*

Jejunium naturale disponit ad fructuosam susceptionem Eucharistiæ. *n.* 9. *ibid.*

Casus quibûs solvitur aut non, jejuniũ naturale; & impeditur quis aut non, à communione sacra. à *n.* 10. *p.* 98. ad 13.

Casus in quibus non jejunus sacram Eucharistiam sumere potest; & multiplex instructio. *S. d.* 4. *ser.* 5. *sect.* 2. à *n.* 16. *p.* 99. ad 24. & 25.

Qui manè sanus communicavit, post prandium in periculum mortis incidit, cómunicare ratione præcepti Viatici non tenetur. *ibid.* *n.* 23. *p.* 101.

Utrùm possit quis articulum mortis susceptione Viatici anticipare? *n.* 24. *ibid.*

tamen Sacrum non incurrit irregularitatè. *n.* 2. *ibid.* Et adminiſtrans Sacramenta tali, ſciens eſſe talem, peccat non contra præceptum Eccleſiæ, ſed contra Jus naturale. *ibid.*

Excommunicatus excommunicatione minore quænam Sacramenta validè recipit? *n.* 3. *ibid.*

Ligatus excommunicatione minori, utrùm poſſit licitè miniſtrare Sacramenta? *n.* 4. & 5. *ibid.*

Secundus effectus excommunicationis minoris eſt, quòd ſcienter licitè eligi aut ad dignitatem Eccleſiaſticam promoveri nequeat, quàmvis eligere & ſuam jurisdictionem exercere licitè poſſit. à *n.* 6. ad 9. *p.* 651.

Excommunicatio minor imponitur ſolùm propter culpabilem communicationem aut participationem indebitam cum excommunicato excommunicatione majori vitando ſive vivo ſive mortuo. à *n.* 9. ad 14. *p.* 651. A quo tolli poteſt. *n.* 14. *p.* 652.

Excommunicationis majoris effectus. Primus quòd excommunicatus tali excommunicatione, vitandus abſolutè non poſſit, toleratus niſi rogatus, adminiſtrare Sacramenta queat. *C. d.* 2. *ſer.* 3. *ſect.* 1. *n.* 1. *p.* 652. & à *n.* 6. ad 9. *p* 653 Dempto articulô mortis, quô Sacramentum pœnitentiæ etiam vitandus ſi alius non ſit adminiſtrare poteſt; & Sacramentum Baptiſmi: nō tamen ſolemniter. *n.* 2. & 3. *p.* 653. Et Sacramentum Euchariſtiæ. *n.* 4. *ibid.*

Excommunicatus vitandus extra periculū mortis pœnitentis dempto Sacramentô pœnitentiæ poteſt adminiſtrare ubi ignoratur talis. *n.* 5. *ibid.* Item quando ſibi id neceſſarium credit ad evitandum mortis periculum, infamiam, aut aliud grande malū avertendum. *ibid.* Niſi adſit vitandum ſcādalum. *ibid.*

Excommunicatus toleratus extra periculum mortis poteſt adminiſtrare Sacramenta, etiam Sacramentum pœnitentiæ non aliter tamen quàm rogatus. à *n.* 6. ad 9. *p.* 653.

Excommunicatus tam vitandus quàm toleratus mortaliter peccat adminiſtrando Sacramenta in eis caſibus, quibûs lex prohibet. *n.* 9. *p.* 654.

Excommunicatus etiam toleratus quando incurrit irregularitatem adminiſtrando Sacramenta? *n.* 10. *ibid.*

Sacramenta ab excommunicato etiam vitando validè adminiſtrantur. *n.* 11. *ibid.* Dempto Sacramentô pœnitentiæ. *ibid.*

Adminiſtrationem Sacramenti extra periculum mortis petens ab excommunicato vitando, ſciens eſſe talem, peccat mortaliter. *n.* 12. *ibid.*

Excommunicationis majoris effectus ſecundus quòd nequeat excommunicatus talis recipere Eccleſiaſtica Sacramenta. *C. d.* 2. *ſer.* 3. *ſect.* 2. *p.* 655. Sive vitandus ſive non vitandus, recipiendo peccat mortaliter. à *n.* 1. ad 4. *p.* 655. Demptis caſibûs, ſi eum excuſet ignorantia aut inadvertentia excommunicationis, vel neceſſitas ob vitandam infamiam, vel ſcandalum, vel mortis periculum, quod aliter vitare nequit. *n.* 4. *p.* 655. Non tamen incurrit irregularitatem, *ibid.* Sed recipiens Ordinem ſacrum, ſuſpenſionem ab exercitio Ordinis recepti incurrit. *n.* 4. *ibid.*

Tam excommunicatus toleratus quàm vitandus validè recipit Sacramenta in caſibus non permiſſis ab Eccleſia, excepto Sacramentô pœnitentiæ. *n.* 5. & 6. *p.* 655. Caſus. *n.* 7. *ibid.*

Miniſter non excommunicatus miniſtrās Sacramentum excōmunicato tolerato, aut non tolerato, quando peccat? *n.* 8. *p.* 656.

Quas pœnas excommunicatus recipiens

In

in quibus non suffragatur addita clausula a Papa, *ab omni excommunicatione. ibid.*

Quid facere tenetur excõmunicatus, quando ei confertur dignitas aliqua? *n.* 5. *p.* 663. Discursus. à *n.* 11. *p.* 664. ad 17.

Prælatus excõmunicatus toleratus, potest validè; vitandus nec licitè nec validè valet suo Subdito conferre beneficium, dignitatem. *n.* 17. *p.* 667.

Inferior tenetur Prælato excõmunicato tolerato obedire, estò Prælatus peccet mandando; econtra Prælato excõmunicato vitando tenetur non obedire. *n.* 18. *p.* 667.

Licetsi excõmunicatus non valeat beneficium resignare, cõmutare, quod tempore excommunicationis est ei collatum; potest tamen excommunicatus etiam vitandus resignare illud alteri, quod ante excõmunicationem obtinuit. *n.* 20. *p.* 668.

Sextus effectus est, quòd rescriptum sedis Apostolicæ super alio articulo quàm excommunicationis ab excommunicato obtentum à Papa, est ipso jure nullum. *sect.* 6. *n.* 1. & 2. *p.* 668.

Septimus effectus, est privatio forensis communicationis. *n.* 3. *p.* 668.

Judicare nec validè vitandus, nec licitè toleratus excommunicatus potest. *n.* 4. 5. & 6. *p.* 668.

Judex excommunicatus vitandus tenetur ad restitutionem faciendam reo, quem condemnavit, vel hæredibus. *n.* 7. *p.* 669. Non verò toleratus non rogatus. *n.* 8. *ibid.*

Octavus effectus est, quòd tam vitandus quàm toleratus excõmunicatus nequeat esse Actor tam per se quàm per Procuratorem. *n.* 9. *p.* 669. Attamen etiam vitandus, si sæpiùs & sæpiùs non repulsus agat, acta per eum in judicio non sunt invalida. *ibid.*

Potest uterq; excommunicatus per se vel per Procuratorem se defendere. *ibid.* Item potest uterque suum Debitorem corã Judice convenire, si rationabiliter dubitet de fuga ejus. *ibid. p.* 669.

Judex debet repellere à judicio excõmunicatum vitandum, non autem toleratum, nisi excipiatur contra eum. *ibid. p.* 669.

Nonus effectus, quòd sive vitandus sive toleratus nequeat esse Patronus, Procurator. *n.* 10. *p.* 669. Nec ferre testimonium vitandus. *n.* 11. *p.* 670. Valet testimonium vitandi, si non est repulsus. *ibid.* Neque potest esse Secretarius, seu Notarius; sive sit vitandus sive toleratus. *n.* 12. *p.* 670.

Decimus effectus est quòd privetur tam vitandus quàm toleratus excommunicatus omni civili & politica communicatione Fidelium, contenta in hoc versiculo: *Os, orare, vale, communio, mensa negatur. n.* 13. *p.* 670. Explicatur, usque ad *n.* 23.

Excommunicatis tam vitandis quàm toleratis prohibentur cõmunicationes cũ Fidelibus non excõmunicatis; Fidelibus verò non excõmunicatis, solùm cũ vitandis. *n.* 21. *p.* 671.

Non excommunicatus cum excommunicato vitando communicans in Divinis, peccat mortaliter; in civilibus, venialiter, & incurrit excommunicationem minorem. *n.* 21. *p.* 671. Aliquando etiam in civilibus communicando cum vitando, peccat mortaliter non excommunicatus, & incurrit excõmunicationẽ majorẽ. *n.* 21. *ibid.* Ut hæc excommunicatio incurratur, conditiones. *n.* 22. *p.* 672.

Casus in quibus communicando cum excommunicato vitando nullam pœnam incurrimus nec ullum peccatum cõmittimus. *n.* 23. *p.* 672. Comprehenduntur versibus: *Vtile, lex, humilis, res ignorata, necesse.* Explicatur usque ad *n.* 36.

Undecimus effectus majoris excommunicationis est, quòd si quis per annum in

mor-

Intentio.

Interdictum.

Interdicti effectus, & Interdictus.

latum

latum interdictum, non est neganda absolutio sacramentalis; secùs nisi priùs satisfaciat, aut sufficientem cautionem de satisfactione præstet. à *n.* 9. *p.* 726. ad 14.

Confessarius interdictus interdictô personali speciali, validè absolvit; illicitè tamen extra casum necessitatis. à *n.* 14. ad 17. *p.* 727.

Nemo sæcularis tempore interdicti localis in loco interdicto, etiam tempore Paschali, modô sæculari, nisi in periculo mortis, servatis servandîs communicari potest. *n.* 17. & 18. *p.* 728. Regularis etiam extra tempus Paschale & periculū mortis, sacra cōmunione in loco interdicto refici potest. *n.* 19. *p.* 729.

Interdictum locale in loco, personale generale personas constituentes cōmmunitatem interdictam, personale speciale ubiq; tales personas, in esse liciti privat sacramentîs Extremæ Unctionis, Ordinis & Matrimonii. *n.* 20. *p.* 729.

Quoad Officium Divinum. Tempore interdicti possunt cantari horulæ B. M. V. in loco interdicto. *loc. cit.* §. 2. *n.* 2. *p.* 730.

Interdicti Clerici & Regulares obligantur dicere privatim Officium Divinum. Unus dicere potest in silentio in Ecclesia aperta, dummodo ea non sit interdicta. §. 2. *n.* 3. *p.* 730.

An & quando tempore interdicti Missæ celebrari possint? S. *d.* 5. *ser.* 7. *n.* 48. *p.* 162.

Tēpore interdicti localis generalis quotidiè in loco taliter interdicto dici possunt, servatis servandîs. *loc. cit.* & C. *d.* 5. *ser.* 3. §. 2. *n.* 4. & 6. *p.* 731. In loco verò specialiter interdicto, unum tantùm Sacrum intra hebdomadam causâ conficiendi Corpûs Christi propter infirmos, celebrari potest. *loc. cit.* §. 2. *n.* 5. *p.* 731. Quomodo dictæ Missæ celebrandæ sint? S. *d.* 5. *ser.* 7. *n.* 49. *p.* 163. & C. *d.* 5. *ser.* 3. §. 3. *n.* 7. *p.* 735. Possunt tamen Regulares in suis Ecclesiis tēpore interdicti localis generalis cū consueta solemnitate certis tēporibûs Missas dicere, cantare; Similiter officiūDivinum &c. S. *d.* 5. *ser.* 7. à *n.* 50. *p.* 163. ad 54.

Laici habentes privilegium audiendi Sacrum tempore interdicti, an peccent non audiendo die festo? C. *d.* 5. *ser.* 3. §. 2. *n.* 8. *p.* 732. An habentes tale privilegium queant cum sua familia tempore interdicti interesse Divinis. *n.* 9. *ibid.*

Si interdiceretur communitas Varsaviensis Conventûs N. posset ex alio Conventu Religiosus etiam ejusdem Ordinis & Provinciæ in dictæ communitatis Ecclesia per longum tempus manendo Missas celebrare. S. *d.* 5. *ser.* 7. *n.* 48. *p.* 162.

Interdictus interdictô personali speciali vel est interdictus interdictô à celebratione Missæ, & exercitio Ordinis, seu si addatur ei ut nullibi actum Ordinis exerceat, talis nullibi celebrare potest. S. *d.* 5. *ser.* 7. *n.* 48. *p.* 162. & C. *d.* 5. *ser.* 3. §. 4. *n.* 3. *p.* 736. Vel est interdictus interdictô ab ingressu Ecclesiæ, talis extra Ecclesiā celebrare potest. *n.* 3. & 4. *p.* 736. & *ser* 4. *n.* 6. *p.* 737. Dummodo non in suburbio quando Civitas est interdicta. Interdicta Civitate interdicuntur suburbia. C. *d.* 5. *ser.* 1. *n.* 3. in fin. *p.* 722. Et interdicta Ecclesiā interdicuntur & capellæ. *ibid.*

Tertius effectus interdicti est, quòd interdictū locale, sive speciale sive particulare, sive generale in loco sacro interdicto; interdictum verò personale, sive speciale sive generale nominatim denuntiatos ubique in loco sacro privat sepulturâ. C. *d.* 5. *ser.* 3. §. 3. *n.* 1. & 2. *p.* 733. Clerici tamen & Regulares qui nec dederunt causam interdicto, nec interdicti erant & interdictū servaverunt, possunt in loco sacro

sive secundā irregularitatem. *ibid. p.* 435.

Natus ex Matre libera,& Patre servo, irregularis non est. *S. d.* 9. *ser.* 4. *n.* 6. *p.* 419.

Illegitimorum filiorum naturalium, non spuriorum, per matrimonium subsequens (*C. d.* 6. *ser.* 2. *sect.* 1. *n.* 2. *p.* 741.); per Professionem verò, utrorumq; tollitur irregularitas. *S. d.* 9. *ser.* 4. *n.* 42. *p.* 435.

Expositus in hospitali, irregularis non est. *C. d.* 6. *ser.* 2. *sect.* 1. *n.* 5. *p.* 742.

Testes probant eum esse illegitimum, & Episcopus ei contulit Beneficium; quid ad hoc? *n.* 6. *p.* 742. Sed dedit ei Beneficium quod tenet Pater ejus Sacerdos. *n.* 7. *ibid.*

Irregularitas ex defectu libertatis.

S. d. 9. *ser.* 4. à *n.* 5. ad 9. *p.* 419. & *C. d.* 6. *ser.* 2. *sect.* 2. *n.* 1. *p.* 743.

Per quid tollitur? *ibid. p.* 743.

Irregularitas ex defectu animæ.

Si quis careat usu rationis, aut est illiteratus, aut fidem Christianam non habens, irregularis est. *C. d.* 6. *ser.* 2. *sect.* 3. per totum, *p.* 744.

Neophitus in ordine ad majores Ordines est irregularis ad tempus. *S. d.* 9. *ser.* 4. *n.* 1. *p.* 418.

Quis exhæreticus irregularis? *ibid. n.* 3. *p.* 418.

Irregularitas ex defectu ætatis & corporis.

S. d. 9. *ser.* 3. *sect.* 2. à *n.* 1. ad 4. *p.* 404. & *n.* 11. *p.* 407. & *C. d.* 6. *ser.* 2. *sect.* 4. *p.* 745.

Qui ante ætatem præscriptam absque dispensatione suscipit Ordinem, non fit per hoc irregularis, sed ipso Jure suspensus ad legitimam ætatem. *S. d.* 9. *ser.* 3. *sect.* 2. *n.* 13. *p.* 407. Neq; exercendo actum suscepti ante ætatem, efficitur irregularis, si eum bona fides excuset. *loc. cit.*

Ante ætatem absq; dispensatione recipiens Presbyteratum, celebrans cum Episcopo dum ordinatur, non incurrit irregularitatem. *n.* 14. *p.* 408.

Vel vitium corporis totaliter impedit exercitium congruum Ordinis? vel præstat hoc quòd habens illud nequeat absq; notabili deformitate celebrare? Talis irregularis est. *C. d.* 6. *ser.* 2. *sect.* 4. *n.* 1. & 2. *p.* 745. Vel quis caret membrô sua culpâ? Inhabilis est ad Ordines sacros. *n.* 3. *p.* 746.

Hæc irregularitas non tollitur per baptismum aut Professionem, sed dispensatione Episcopi, & Superioris Regularium. *n.* 5. *p.* 746.

Quis hermaphroditus irregularis? *S. d.* 9. *ser.* 3. *sect.* 1. à *n.* 4. ad 7. *p.* 403.

Irregularitas ex defectu lenitatis.

Quid est? *C. d.* 6. *ser.* 2. *sect.* 5. *p.* 747.

Hac irregularitate irregulares sunt ii, qui publica authoritate sine culpa propria ad mortem alicujus aut mutilationem concurrunt. *n.* 1. *p.* 747. Et hi sunt *n.* 3. *ibid.*

Ad incurrendam hanc irregularitatem conditiones. *n.* 2. *p.* 747.

Non tamen fit irregularis Princeps vel Dominus temporalis qui dedit alicui Officium Judicis in ordine ad damnandos malefactores. *n.* 4. *p.* 748. Neq; Judex Ecclesiasticus qui tradit reum brachio sæculari à quo occiditur; si tamen pro eo intercedat ut misericorditer tractetur, & non occidatur. *n.* 5. *ibid.* Neq; fiunt irregulares tradentes hæreticum brachio sæculari ad eum præcisè finem ut comburatur etiamsi id faciant absq; ulla intercessione. *n.* 6. *p.* 749. Neq; qui condit legem continentem pœnam mortis. *n.* 7. *ibid.*

Quæ

ctus perimens hoc fecit invasori, non propriæ vitæ sed alterius; estne ideo irregularis? *n.* 13. *ibid.* Et scivit invasorem esse in peccato mortali. *n.* 14. *ibid. p.* 776.

Turebacius in experimento bellico juvit invasum, vulnerando invasorem, quem sic adjutus invasus occidit; an propterea Turebacius irregularis? *n.* 15. *p.* 776.

Irregularitas proveniens ex justa sui defensione, potest tolli ab Episcopo, quàmvis non sit occultus casus. *n.* 16. *p.* 776.

Turebacius captus, in captivitate manens suum Custodem occidit; an propter hoc irregularis? *n.* 17. *p.* 777.

Dominus impotens ad defendendum se, dedit servo arma, qui invasorem servato moderamine occidit, neuter horum irregularitatem hoc casu incurrit. *n.* 18. *p.* 777. Et quid si in dicto casu præfatus servus fuisset occisus, an propterea Dominus fuisset irregularis? *n.* 19. *ibid.*

Turebacius jussit servum occidere Cajum, qui potiùs à Cajo occisus est; an per hoc Terebacius irregularis? *n.* 20. *p.* 778. Sed mandatum suum revocavit, & servum hoc facere prohibuit; quid ad hoc? *n.* 21. *ibid.* Quid si fictè revocaverit mandatum? *n.* 22. *p.* 779.

Turebacius voluntariè non impedivit occisionem cujusdam, quam impedire potuit; an per hoc irregularis? *n.* 23. *p.* 779.

Quis non impediens incurrit irregularitatem? *ibid.* Testis, Medicus &c? *ibid.*

Turebacius detulit aliqua Judici officiosè in causa criminali, contra quamdam personam, pro quibus Cajus est morte punitus; an ideo irregularis? *n.* 24. *p.* 779. Fecit quidem protestationem, sed animô fictô; quid ad hoc? *n.* 25. *ibid.* Sed tardè fecit eam? *n.* 26. *p.* 780.

Qui dedit operam rei illicitæ, ex qua causata est mors alterius, incurrit irregularitatem; non verò qui dedit operam rei licitæ, ex qua secuta est mors. *n.* 27. *p.* 780.

Multi in subitanea rixa unum percusserunt, qui lethaliter vulneratus mortuus est; an omnes irregulares facti sunt? *n.* 28. *p.* 780. Sed non scitur quisnam vulneravit? *n.* 29. *ibid.*

Turebacius invasorem, furem, spoliatorem occidit; an peccaverit, & irregularis ideo sit? *n.* 30. *p.* 781.

Turebacium quidam occidere voluit, propter rem quamdam accipiendam; an esset irregularis Turebacius, si servato moderamine inculpatæ tutelæ eum occideret? *n.* 32. *p.* 782.

Turebacius secundum furem vulneravit, quem aufugientem Consanguinei Turebacii occiderunt; an Turebacius ideo irregularis? *n.* 33. *p.* 783. Turebacius clamabat, *latro! latro! capite eum!* & sic ad ejus clamorem supervenerunt Amici Turebacii, & dictum aggressorem occiderunt; estne propterea irregularis Turebacius? *n.* 34. *ibid.*

Judex destinans reum ad mortem, si mors non sequatur, non efficitur irregularis. *n.* 35. *p.* 784.

Sed Turebacius erat tunc Clericus, quando Officium Judicis Sæcularis in exercitu exercuit; quid ad hoc? *n.* 36. & 37. *p.* 783.

Turebacius erat Clericus Subdiaconus, quando exercebat sententiam Judicis, sed ignorabat tali actioni esse annexam irregularitatem; an tamen irregularis? *n.* 38. *p.* 784.

Turebacius factus Sacerdos rediit ad exercitum, ibi audiens Confessiones Sacramentales reum mortis in Confessione hortabatur ad confitendam veritatem in judicio, & Judicem nolentem reum punire, absolvere sacramentaliter noluit; an peccaverit & irregularis factus sit? à *n.* 39. ad 41. *p.* 785.

Turebacius disponens reum ad mortem, cum

Judex, Judicium.

Jurisdictio.

Matrimonii Impedimenta.

Profes-

Matrimonii usus.

Quid

Quid si de mutuo consensu uterq; Conjux votum castitatis aut Religionis emiserit? *n.* 17. & 18. *p.* 560.

Circa Officia & obligationes Conjugum. *S. d.* 10. *ser.* 7. *sect.* 4. *p.* 561.

Conjuges nequeunt impedire generationem prolis. *n.* 1. *p.* 561.

Uxor ab alio vî oppressa potest statim semen expellere. *n.* 2. *p.* 561. Item tempore bimestri ante consummationem matrimonii spontaneam ex utraq; parte, vî aut per metum gravem ad copulam adducta, quæ Religionem ingredi cogitabat. *ibid.*

Utrùm possit uxor aut alia mulier in aliquo casu procurare abortum? Vide *verb. Abortus.*

Quoad cohabitationem mutuam. à *n.* 18. *p.* 568. ad *n.* 23.

Obligatio viri erga uxorem, & econtra. *n.* 23. *p.* 568.

Plura vide *verb. Divortium.*

Matutinum.

Ex justa causa licitum est celebrare non dicto matutinô; secùs veniale committitur peccatum. *S. d.* 5. *ser.* 7. *n.* 2. *p.* 151.

Causa justa. *n.* 3. *p.* 151.

Memento.

An in *Memento* locô Episcopi possit poni nomen Generalis aut Provincialis? *S.d.* 5. *ser.* 7. *n.* 44. *p.* 161.

Metus.

Levis & gravis. *S. d.* 10. *ser.* 5. *sect.* 2. §. 6. *n.* 3. & 7. *p.* 515. Metus reverentialis. *n.* 8. *p.* 517.

Metus ut dicatur cadens in constantem virum, prærequirit conditionem. *n.* 7. *p.* 516.

Metus gravis à censura excusat, quando excusat & à culpa? *C. d.* 1. *ser.* 4. *sect.* 2. §. 2. *p.* 622.

Missa.

In Missa offertur Deo verum & propriū Sacrificium. *S. d.* 5. *ser.* 1. *sect.* 2. *n.* 1. *p.* 110. Probatur contra Acatholicos, & objectiones eorum solvuntur. *n.* 2. & 3. *ibid.*

In Missa quinq; sunt actiones principales. *sect.* 3. *n.* 1. *p.* 111.

In sola consecratione Missa consistit. à *n.* 2. ad 6. *p.* 111. Discursus. à *n.* 6. ad 9. *p.* 112.

Missa, antea sola consecratio; postea qualis? *n.* 10. *p.* 114.

Consecratio sub utraq; specie, non est de essentia hujus Sacrificii; sed est utraque necessaria necessitate præcepti. *S. d.* 5. *ser.* 1. *sect.* 4. *n.* 1. *p.* 114.

Si ob summam distractionem Sacerdos non consecraret in altera specie, non privaret fructu dantem pro Sacro, nec teneretur ad restitutionem. *n.* 1. & 2. *p.* 114.

Missæ Sacrificii valor, efficacia, fructus sive effectus.

Nomine Missæ duo veniunt: primum, orationes seu preces Sacerdotis, cæremoniæ, aliæq; piæ actiones Sacerdotis, ùt sunt genuflexiones, inclinationes &c. alterum, ipsa immolatio, nempe actio consecrativa quam Christus instituit. *S. d.* 5. *ser.* 2. *sect.* 1. *n.* 1. & 2. *p.* 115.

Offerens principalis & res oblata in hoc Sacrificio sunt idem. *n.* 2. *p.* 115.

Missa primo modô sumpta, est finiti valoris; secundo modô, infiniti. *n.* 3. & 4. *p.* 115.

Valor hujus sacrificii cum effectu per alios Theologos confunduntur, per alios distinguuntur. *S. d.* 5. *ser.* 2. *sect.* 2. *n.* 1. *p.* 116.

Fructus proveniens ex opere operantis, proveniens ex opere operato. *ser.* 2. *sect.* 2. *n.* 2. *p.* 116. Hic alius est generalis,

alius

quis

quis nimis procul ire debet pro Miſſa, majus ordinariô exigere poteſt. *ibid.*

Quando Sacerdotibus absq; ſtipendiis mandantur aut authoritate incompetenti imponuntur Sacra abſolvenda, utrùm poſſint appromittere, & aliis ea applicare? *n.* 13. *p.* 125.

Qui liberaliter, non animô ſe obligandi appromittit Sacrum alicui, & ei non applicat, non peccat mortaliter, niſi occurrat circumſtantia quòd erat paratus ſolvere, & qui promiſit, noluit accipere, vel aliô titulô; abſolvere obligatur. *n.* 13. *p.* 125.

Sacerdos accipiens liberaliter pingue ſtipendium pro Miſſa, utrùm poſſit alteri dare ordinarium, ſibi retenta parte? *n.* 14. *p.* 126. Capellanus tamen habens pinguẽ Capellaniam, non tenetur alteri Sacerdoti dare ſtipendium proportionatum ad rationem redituum Beneficii; ſufficit ut det illi eleemoſynam congruam ſecundùm morem ejus loci. *n.* 16. *ibid.*

De ſumma deſtinata in cenſum, relicta Regularibus, notanda. *ibid. ſer.* 4. *n.* 17. 18. & 19. *p.* 126.

Utrùm talis pecunia relicta in cenſum perpetuum, poſſit expendi in fabricam Eccleſiæ? *n.* 20. *p.* 127.

Utrùm ſufficiat inveſtire talem pecuniã ſuper aliqua bona immobilia Monaſterii? *n.* 21. *p.* 127.

Miſſas abſolvendi obligatio.

Non currit à die receptionis pecuniæ, ſed à die inveſtituræ. *n.* 22. *p.* 128.

Quando ſumma ſine culpa Monaſterii perit, Religioſi ejus non tenentur ad celebrandas Miſſas. *n.* 23. *p.* 128. Secùs ſi ejus culpâ. *n.* 24. *ibid.*

Quis reducere poteſt onus Miſſarum ad minorem numerum? à *n.* 25. ad 28. incluſivè, *p.* 128.

Quid ſi legatum ſit ita tenue, ut ſi recurrendum ſit ad ſedem Apoſtolicam pro moderamine oneris, totum aut ferè totum inſumendum ſit pro expenſis? *n.* 29. *p.* 129.

Quando Sacerdos poteſt compenſatione uti, ratione expenſarum pro lite &c. *n.* 30. *p.* 130.

Quid ſi Sacerdos deceptus ſit? *n.* 31. *p.* 130.

An Prælatus Monaſterii teneatur ad reſtitutionem aut abſolutionem, ſi ejus Prædeceſſor non curavit celebrari Miſſas ad quas Monaſterium tenebatur ex legato vel ſtipendio? *n.* 32. *p.* 130. Sed quomodo ipſi debet probari quòd remaneant Miſſæ non abſolutæ? *n.* 33. *p.* 131.

An Regulares aucta re ſibi legata cum onere abſolvendi Miſſas, teneantur etiam ipſi numerum Miſſarum augere? *n.* 34. *p.* 131.

An Sacerdotes causâ devotionis non minuendæ, poſſint ſtipendia pro Miſſis accipere, quàmvis niſi poſt longum tempus ſatisfacere valeant? *n.* 35. *p.* 131.

An peccent mortaliter & teneantur ad reſtitutionem, ſi notabiliter differant? *n.* 36. *p.* 131.

Tempus breve intrà quod Miſſæ ſunt abſolvendæ. *n.* 37. *p.* 131.

Utrùm licitum ſit anticipatè celebrare? *n.* 38. *p.* 132.

An obligatus celebrare quotidiè, poſſit ſemel qualibet ſeptimana quieſcere? *n.* 39. *p.* 133.

Qui obligatus eſt dicere quotidiè Miſsã, non tenetur applicare omnes Miſſas die Nativitatis; neq; Miſſam die Cœnæ Domini &c. *ibid.* Et in die omnium Fidelium defunctorum, ſatisfacit dicendo Miſsã pro omnibus defunctis. *ibid.*

In die Animarum licitum eſt applicare

Quid

Occa-

 Sæcula-

scepit

P.

Pallium.

Paramenta Eccleſiæ.

Parentes.

Parochus.

crilegii? *n.* 31. *p.* 209.

Quomodo per peccatū fiat injuria homini & Deo? S. *d.* 6. *ser.* 7. *sect.* 1. *n.* 8. *p.* 223.

Quando, & quod peccatum veniale, pœnitens non potest confiteri cuicumq; Sacerdoti, sed ignoto? S. *d.* 6. *ser.* 6. *sect.* 2. *n.* 23. *p.* 219.

De peccato veniali multa. à *n.* 18. ad 25. *p.* 189. & *n.* 32. *p.* 193.

Peccata venialia tolluntur extra Sacramenta per perfectam contritionem formalem aut virtualem, inquantum ad ea extenditur. S. *d.* 6. *ser.* 13. *n.* 1. *p.* 297.

Peccata venialia in Justo, per quodlibet Sacramentum remittuntur, dummodo attritio suo motivo generali de omnibus indistincta, sive prævië sive simul concurrat. *n.* 2. *p.* 297.

Remittuntur in Justo extra Sacramenta venialia valdè probabiliter, per attritionem de singulis distinctam. *n.* 3. *p.* 298.

Sacramentalia nec sine dolore, nec seipsis immediatè tollunt venialia, sed mediatè, inquantum propter impetrationem Ecclesiæ positam, merentur ad dolorem sufficientem & auxilium dandum, quô elicitô mediante, tollunt peccata venialia. *n.* 4. *p.* 298.

Quid facere debemus dū aspergimur aquâ benedicta? *n.* 4. *p.* 298. Discursus. à *n.* 6. ad 10. inclusivè *ibid.*

Peccata venialia post mortem contritione animæ tolluntur. *n.* 10. *p.* 299.

Plura vide *verb. Pœnitentia.*

Percussio & Percussor Clerici.

Quæ actio nomine percussionis Clerici venit? *C. d.* 2. *ser.* 4. *sect.* 1. *n.* 6. *p.* 678.

Percussor Clerici non statim vitandus. *S. d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 6. *n.* 27. *p.* 354.

Quis percussor Clerici, vitandus? *S. d.* 7. *ser.* 3. *n.* 4. & ultrà, *p.* 319.

Percussor Clerici qui nullo Jure est excusandus, quàmvis casus occultus sit, debet se habere pro vitando. S. *d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 6. *n.* 27. *p.* 354.

Casus, quibûs percussor Clerici non incurrit excommunicationem. S. *d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 6. *n.* 9. *p.* 350.

Percussio levis. *n.* 10. *p.* 350. Mediocris. *n.* 12. *p.* 351. Gravis. *n.* 11. 13. & 14. *ibid.*

Regularis à sui Ordinis Prælato potest absolvi à peccato & excommunicatione incursa ob enormem percussionem aut occisionem Clerici, & ab irregularitate liberari. S. *d.* 7. *ser.* 4. *sect.* 2. *n.* 6. & 7. *p.* 336. & *sect.* 6. *n.* 15. 18. 23. 24. *p.* 351. & S. *d.* 9. *ser.* 4. *n.* 52. *p.* 440. & *C. d.* 1. *ser.* 6. *sect.* 1. à *n.* 41. ad 45. *p.* 637. & *sect. milit. in fine libri* à *n.* 43. ad *fin. sectionis.*

Periculum mortis.

Dicitur articulus mortis. *C. d.* 1. *ser.* 6. *sect.* 1. *n.* 1. *p.* 628.

Consultiùs est illud prævenire Confessione. S. *d.* 6. *ser.* 7. *sect.* 1. *n.* 13. *p.* 224.

Perjurus.

Perjurus non est, qui non facit alicui id quod facere promisit, si is conditionem non adimplet. S. *d.* 10. *ser.* 1. *sect.* 3. *n.* 43. *p.* 461.

Personæ miserabiles.

Quæ sunt? *C. d.* 1. *ser.* 3 *sect.* 3. §. 4. *n.* 29 *p.* 609.

Petitio, Petere.

Petitio debiti conjugalis, quando est potiùs redditio? S. *d.* 10. *ser.* 7. *sect.* 1. §. 1. *n.* 8. *p.* 539. & *sect.* 3. *n.* 12. *p.* 558. Secùs. *n.* 15. *p.* 559.

Qui habuit copulam cum sua propria consanguinea, potest licitè petere debitum conju-

Pœnitentiæ commutatio.

1. *n.* 6. *p.* 223. Quando obligat? *ibid.*

Prælati Regulares.

An possint dare licentiam suis Inferioribus subditis, nondum in Sacris constitutis, licentiam tangendi calicem, patenam &c? *S. d.* 5. *ser.* 7. *n.* 21. *p.* 155.

Prælati Regulares ferentes censuras verbô non scripturâ, *C. d.* 1. *ser.* 3. *sect.* 3. §. 1. *n.* 6. *p.* 592. non præmissa trina monitione, neq; culpam neq; pœnam incurrunt, *C. d.* 1. *ser.* 3. *sect.* 2. §. 2. *n.* 3. *p.* 590.

Prælati Regulares etiamsi non teneantur observare Regulas Juris, nihilominùs ut declarent transgressorem talem censuram incurrisse, tenentur eum reum citare ad respondendum; alioquin declaratio est nulla. *C. d.* 1. *ser.* 3. *sect.* 3. §. 1. *n.* 10. *p.* 593.

Prælati Regulares possunt concedere aliis licentiam ingrediendi Monasterium Monialium, eis subjectarum; non autem Monialibus suis dare licentiam egrediendi è Monasterio. C. *d.* 1. *ser.* 3. *sect.* 3. §. 4. *n.* 15. *p.* 605.

Prælati Regulares exempti an possint sibi subditos Regulares absolvere à censuris, à Papa aut Episcopis latis? C. *d.* 1. *ser.* 6. *sect.* 1. *n.* 41. ad 45. *p.* 636.

Prælati Regulares Mēdicantium possunt dispensare in irregularitate cum suis Inferioribus subditis habentibus membrum abscissum sua culpâ, quàmvis hoc sit manifestum, v.g. quòd aliquis careat oculô dextro &c. C. *d.* 6. *ser.* 2. *sect.* 4. *n.* 5. *p.* 746.

Prælati Regulares possunt in bigamia similitudinaria dispensare cum suis. *S. d.* 9. *ser.* 4. *n.* 53. *p.* 441.

Prælati Regulares Jure communi non possunt in suis Inferioribus tollere irregularitatem provenientem ex defectu lenitatis, contractam in sæculo. C. *d.* 6. *ser.* 2. *sect.* 5. *n.* 8. *p.* 749.

Prælati Regulares possunt Jure speciali cum suis Regularibus Inferioribus dispensare in irregularitate contracta ob homicidium voluntarium post professionem perpetratum, si illud sit occultum. C. *d.* 6. *ser.* 2. *sect.* 5. *n.* 8. *p.* 749. & *ser.* 3. *sect.* 1. *n.* 10. *p.* 756. Et ob publicum ante ingressum Religionis causatum. *ibid.* Si excipias assasinum publicum: sed in foro consciētiæ tantùm. *ibid.*

Prælati Regulares communicantes cum PP. Dominicanis, possunt in foro conscientiæ cum suis Inferioribus dispensare in irregularitate proveniente ex mutilatione. C. *d.* 6. *ser.* 3. *sect.* 2. *n.* 6. *p.* 758.

Prælati Regulares dispensare possunt cum suis Inferioribus in irregularitate contracta ob homicidium casuale mixtum, quando illud est occultum, nec ad forum contentiosum deductum. *sect.* 3. *n.* 15. *p.* 763.

Prælati Regulares possunt in suis Inferioribus tollere irregularitatem contractam homicidiô ob sui defensionem, excedendo moderamen inculpatæ tutelæ. C. *d.* 6. *ser.* 3. *sect.* 4. *n.* 5. *p.* 764. & *sect. milit.* *n.* 16. *p.* 776. quàmvis homicidium non sit occultum.

Item irregularitatem ortam ex rebaptizatione, si est casus occultus. C. *d.* 6. *ser.* 3. *sect.* 5. *n.* 2. *p.* 765.

Item irregularitatem provenientem ex violatione censuræ. *loc. cit. n.* 14. *p.* 767.

Item cōtractam exercitiô Ordinis. *sect.* 6. *n.* 7. *p.* 769.

Item provenientem ex hæresi, si est casus occultus. *sect.* 7. *n.* 7. *p.* 770.

Prælati Regulares possunt suos Inferiores à peccato & excommunicatione incursa ob gra-

Privile-

p. 794. Imò & Jure communi certis caſibûs. *n.* 33. *p.* 413.

Regularis ſine licentia proprii Parochi aut Ordinarii loci aſſiſtens matrimonio, non incurrit ipsô factô excommunicationem Papæ reſervatam. *S. d.* 10. *ſer.* 3. *ſect.* 4. *n.* 5. *p.* 484.

Regularis ſæculari exiſtenti in articulo ſive periculo mortis, abſente Parocho, poteſt dare licitè Viaticum. *S. d.* 4. *ſer.* 4. *n.* 13. *p.* 83. Imò etiam invito Parochô. *n.* 14. *p.* 84.

Regularis non incidit in excommunicationem latam ab Epiſcopo contra colloquentes in porta Monialium cum Monialibus, ſi eis ſint ſubjectæ. *C. d.* 1. *ſer.* 3. *ſect.* 3. §. 4. *n.* 14. *p.* 605. Etiam in porta Monialium ſubjectarum Epiſcopo hanc excommunicationem non incurrunt colloquentes cum Abbatiſſa. *ibid.*

Regularis extra Conventum ſuum in abſentia ſui Confeſſarii poteſt confiteri Sacerdoti ſæculari non approbato ab Epiſcopo. *S. d.* 6. *ſer.* 8. *n.* 15. *p.* 233.

Regulares his temporibûs, quas indulgentias lucrantur? *S. d.* 6. *ſer.* 10. *ſect.* 2. *n.* 26. *p.* 262.

Reprobatio, Reprobati.

Ita multi reprobantur, ut nec ad baptiſmum, nec ad ſtatum gratiæ pervenire valeant. *S. d.* 2. *ſer.* 3. *n.* 8. *p.* 25.

Réus criminis læſæ Majeſtatis.

S. d. 7. *ſer.* 4. *ſect.* 1. *n.* 31. *p.* 328.

Rubrica.

Eſt ne ſub lethali ſervanda rubrica? *S. d.* 5. *ſer.* 7. à *n.* 35. ad 38. *p.* 159.

Rumor.

Quid eſt, & in quo differt à fama? *S. d.* 10. *ſer.* 1. *ſect.* 3. *n.* 34. *p.* 458.

S.

Sacerdos.

In graviſſimo caſu neceſſitatis, poteſt celebrare abſq; veſtibus Sacris. *S. d.* 5. *ſer.* 7. *n.* 23. *p.* 156. Alioqui abſq; aliqua celebrans, quando & quale peccatum committat? *loc. cit. n.* 26. *ibid.*

Quando ſeipſum communicare poteſt? *S. d.* 4. *ſer.* 4. *n.* 26. *p.* 88.

Quid faciet vocatus ad ebrium, qui ob læſionem eſt in periculo mortis? *n.* 29. *p.* 89.

Sacerdos ſive ſæcularis, ſive Regularis, ab Epiſcopo non approbatus, ſæcularem extra periculum mortis exiſtentem, nec à veniali ſacramentaliter abſolvere valet. *S. d.* 6. *ſer.* 8. *n.* 21. *p.* 235.

Quis Sacerdos etiam in articulo mortis exiſtentem abſolvere nequiret? *S. d.* 9. *ſer.* 1. *ſect.* 2. *n.* 10. *p.* 398.

Plura vide ſub *verb. Miniſter Sacrificii Miſſæ, Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, Baptiſmi* &c.

Sacramentum.

Sacramentum ut ſic. *S. d.* 1. *ſer.* 1. *n.* 1. *p.* 1. Explicatur. à *n.* 2. *ibid.* ad 8.

Sacramenta mortuorum, vivorum. *n.* 6. *p.* 1. Per ſe, per accidens cauſant gratiam. *n.* 7. *p.* 2.

Sacramenta vivorum in juſto tollunt peccata venialia, adhibita attritione. *S. d.* 6. *ſer.* 13. *n.* 2. *p.* 297.

Partes phyſicè conſtitutivæ Sacramenti novæ legis. *S. d.* 1. *ſer.* 2. *n.* 1. & 2. *p.* 2.

Quòd Baptiſmus & Euchariſtia nutibûs confici nequeant, ratio habetur *S. d.* 1. *ſer.* 2. *n.* 4. *p.* 3.

Quali ſimultate coëxiſtere debent materia & forma? *n.* 6. *p.* 3.

Quæ mutatio invalidat Sacramentum? vide *verb. Mutatio.*

Quam formam licet vulgari ſermone proferre? *S. d.* 1. *ſer.* 3. *n.* 3. *p.* 4.

officio? *ser.* 3. *sect.* 1. *n.* 2. *p.* 709.

Suspensio ab officio generaliter lata, privat Ordinis & jurisdictionis usu. *n.* 4.*p.* 710.

Suspensus ab Ordine non potest sacramentaliter absolvere. *n.* 5. *p.* 710.

Simpliciter ab Ordine suspensus, est privatus omni actu majoris & minoris Ordinis. *n.* 5. *ibid* Non tamen suspensio ab Ordine prohibet actũ jurisdictionis, nisi talis sit cui necessariò annectatur actus Ordinis. *ibid.* Quapropter possunt eligere. *ibid.*

Suspensus ab omni Ordine, utrùm possit licitè exercere Superiorem Ordinem? *n.* 6. *p.* 711.

Quidquid sit, suspensus ab Ordine inferiori exercens actum Ordinis superioris, nõ incurrit irregularitatem, quàmvis peccet. *ibid.*

Suspensus ab Ordine superiori, non eô ipsô prohibetur exercere actum Ordinis inferioris. *ibid.*

Suspensus simpliciter, etiam inferioris Ordinis exercens actum, incurrit irregularitatem. *sect.* 2. *n.* 10. *p.* 712. nisi excusetur ratione necessitatis vel scandali: & quomodo peccat? *ibid.*

Sive simpliciter sive à majori Ordine suspensus benedicat aquam, ceras aut fructus &c. incurrit irregularitatem. *ibid.*

Suspensio ab Ordine Pontificali, nõ prohibet actus jurisdictionis Episcopalis. *n.* 7. *p.* 711.

Suspensio à jurisdictione solùm privat actibûs jurisdictionis; quales sunt imponere censuras, absolvere ab illis, conferre beneficia, judicare &c. *n.* 8. *p.* 711. Unde Parochus suspensus à jurisdictione, non potest administrare Viaticum, quàmvis possit communionem sacram petentibus causâ devotionis, dare. *ibid.*

Suspensio à Divinis hunc effectum habet, quòd à Divinis suspensus nequeat officia Divina persolvere ex Officio; benè tamen ùt privata persona, seu ùt laicus. *n.* 9. *p.* 712.

Suspensus ab Officio non ab Ordine, exercens actum à quo est suspensus, non incurrit irregularitatem, sed puniendus est ad arbitrium Judicis. *n.* 11. *p.* 712.

Suspensus ab ingressu Ecclesiæ, celebrãdo in ea, præter mortale quod committit, incurrit irregularitatem, audiendo verò Sacrum peccat, sed irregularitatem non incurrit: neq; incurrit eam celebrans extra Ecclesiam in Oratorio non in perpetuum destinato ab Episcopo pro celebratione Missarum. *n.* 12. *p.* 713.

Suspensus à collatione Sacramentorum, ea ministrando incurrit irregularitatem; secùs recipiendo. *ibid.*

Actus suspenso prohibiti, ab eo exerciti, qui validi? *n.* 13. *p.* 713.

Cum nullo suspenso prohibetur communicatio Fidelibus non suspensis. *n.* 14. *p.* 713. Quando tamen cõmunicando peccent. *ibid.* & *n.* 15. *p.* 714.

Quales sint effectus suspensionis à beneficio? Suspensus à beneficio tenetur satisfacere suo Officio, sive per se sive per alium: & si recuset, potest compelli usq; ad privationem beneficii. *C. d.* 3. *ser.* 3. *sect.* 3. *n.* 1. *p.* 714. Et si se ingerat beneficii interdictæ administrationi, ipso Jure privatur beneficiò. *n.* 2. *ibid.* Non incurrit tamen irregularitatem; quàmvis mortaliter peccet recipiendo, & ad restitutionem ante sententiam Judicis obligetur. *n.* 3. *ibid.*

Utrùm possit suspensus à beneficio, fructus quatenùs necessarii sunt ad se & suos alendos, recipere? *n.* 4. *p.* 714.

Suspensus à beneficio an sit pariter suspẽsus

Nomine

Nomine Parentis venit. S. d. 10. ser. 5. sect. 2. §. 11. n. 5. p. 532.

U. V.

Uxor.

An possit Maritum ex Religione revocare ad torum, cui licentiam dedit Religionem profitendi? S. d. 9. ser. 4. à n. 24. p. 425. ad n. 30.

Verecundia.

Verecundia habet magnam partem remissionis. S. d. 6. ser. 5. sect. un. n. 12. p. 200.

Major pœna tollitur per verecundiam cum contritione, quam per solam contritionem. n. 18. p. 202.

Vestes.

Quibus debent uti Sacerdotes in Missa? S. d. 5. ser. 7. à n. 24. p. 156. ad n. 27.

Quando una pro alia deservit, necesse non est ut iterùm benedicatur. n. 27. p. 157.

Quando amittunt benedictionem? ibid. Vide verb. Paramenta.

Viaticum.

In articulo mortis existenti potest Regularis dare Viaticum. S. d. 4. ser. 4. à n. 13. ad n. 20. p. 83. etiam invito Parochô. n. 14. p. 84.

Vide verb. Eucharistia.

Vicarius Generalis.

Seu Officialis, venit nomine Ordinarii. S. d. 10. ser. 3. sect. 3. n. 5. p. 481.

Officium Vicarii Generalis morte Episcopi expirat. S. d. 7. ser. 1. sect. 5. n. 4. p. 309.

Vicarius Generalis nequit dispensare in impedimentis etiam solùm impedientibus, nisi ei hanc facultatem concedat Episcopus. S. d. 10. ser. 6. sect. 2. n. 12. p. 537.

Vicarius Generalis nequit validè ferre sententiam censuræ, si Episcopus ejus excommunicatus sit excommunicatione majori. C. d. 1. ser. 2. sect. 2. n. 6. p. 583. Aut in captivitate detentus. n. 9. p. 584.

Vinum.

In defectu vini, uvæ maturæ possunt cōprimi, & in vino extracto celebrari potest. S. d. 4. ser. 1. sect. 2. n. 11. p. 54.

Visitatio, Visitator.

De visitatione Ecclesiarum. S. d. 6. ser. 10. sect. 3. n. 34. p. 285.

Visitator Regularis tempore suæ Visitationis potest instituere devotionem 40. horarum, & cum Fratribus suis lucrari indulgentiam plenariam. S. d. 6. ser. 10. sect. 2. n. 26. §. 13. p. 264.

Monasteria in quibus tantùm 4. Religiosi habitant, non possunt visitari ab Episcopis. C. d. 1. ser. 3. sect. 3. §. 4. n. 9. p. 604.

Votum.

Votum non obligat cum notabili damno proximi. S. d. 10. ser. 1. sect. 3. n. 14. p. 454.

Propter vinculum charitatis suspendendum est votum Religionis. n. 16. p. 455.

Vota simplicia post in Societate facta, non dissolvunt Matrimonium consummatum. S. d. 10. ser. 4. n. 15. p. 487.

In quo votum simplex cum solemni convenit & differt? S. d. 10. ser. 5. sect. 2. §. 2. n. 1. p. 496.

Qui professionem præstitit in manibus simplicis Sacerdotis, aut Prælati non habētis licentiam sive potestatem professandi, potest validè tam in foro interno quàm externo contrahere Matrimonium. n. 1. & 2. p. 496.

Votum solemnitatis est duplex. n. 3. p. 496. Utrumq; dirimit Matrimonium. n. 4. ibid.

X.

Xenodochium.

FINIS.

ERRA-

E R R A T A.

ERRATA, CORRIGE.

Pag. 6. *n.* 6. lineâ 2. aut uno intenſo,	*adde*	actu.
Pag. 159. *n.* 33. *l.* 1. *pæſentibus,*	*lege,*	præſentibus.
Pag. 215. *n.* 10. *l.* 6. *juvadus,*	*lege,*	juvandus.
Pag. 287. *n.* 42. *l.* 6. *indulgent,*	*lege,*	indigent.
Pag. 331. *n.* 42. *l.* 13. *pronominatus,*	*lege,*	prænominatus.
Pag. 431. *l.* 28. *conſequentur,*	*lege,*	conſequenter.
Pag. 443. *n.* 57. *l.* 2. etiamſi *Miſſæ,*	*lege,*	etiamſi Miſſa.
Pag. 495. *n.* 9. *l.* 4. *contrahenium,*	*lege,*	contrahentium.
Pag. 680. *n.* 2, *l.* 3. *Iudicis,*	*lege,*	Indicis.
Pag. 709. *n.* 2. *l.* 3. *acceſſorum,*	*lege,*	acceſſorium.

Si quæ in hoc Opere Idearum Theologiæ Moralis *deſiderantur adhuc: reperiuntur in libro cui Titulus,* Statera Peccatorum: Juris, & Juſtitiæ.

L. J. C.

Iste Liber Oblatus est pro Missis &
P. D. [illegible] a P. A. R. Elia Ordinis
Carmelitarum in Lesno:
Varsaviae A°. 1733.

